

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:41:09)

Kolege poslanici, kolegice poslanice, počinjemo rad.

Primjenom elektronskog sistema za glasanje utvrđeno je da postoji kvorum potreban za početak sjednice, jer je prisutna većina ukupnog broja poslanika, pa otvaram **Treću sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasjedanja u 2022. godini Skupštine Crne Gore 27. saziva.**

Podsjećam da sam sazvala Skupštinu na ovu sjednicu i dnevni red predložila saglasno Poslovniku Skupštine i dogovoru u kolegijumu predsjednice Skupštine.

Prelazimo na utvrđivanje dnevnog reda. Predlog dnevnog reda imate u sazivu.

Dozvolite da vas obavijestim o predlozima za dopunu predloženog dnevnog reda.

Poslanik Andrija Popović predložio je da se dnevni red dopuni sa predlogom zakona o zabrani fašističkih, neofašističkih, vojnih, nacionalističkih organizacija i upotreba njihovih simbola. Dalje, predlogom zakona o dopuni Zakona o porezu na dodatnu vrijednost i Predlogom zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti.

Poslanica Branka Bošnjak predložila je da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju, Predlogom odluke o izmjeni Odluke o otvaranju parlamentarne istrage i obrazovanju anketnog odbora za prikupljanje informacija i činjenica o postupanju nadležnih državnih organa i drugih subjekata u vezi sa projektom Vjetroelektrane Možufra i Predlogom zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada.

Poslanica Jelena Božović predložila je da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima i poslanici Demokratskog fronta, Nove srpske demokratije, Demokratske narodne partije, Radničke partije i Pokreta za promjene predložili su da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore.

Prelazimo na obrazloženje i izjašnjavanje o predlozima za dopunu predloženog dnevnog reda.

Poslanik Danijel Živković proceduralno.

Izvolite, poslaniče Živkoviću.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 10:43:10)

Predsjednice Đurović, poštovane kolegice i kolege, uvažene građanke i građani Crne Gore,

Imam potrebu da ukažem na manjkavosti za dopunu dnevnog reda koje se konkretno odnose na Zakon o Predsjedniku Crne Gore. Mislim da je ovo zakonsko rješenje što smo istakli na kolegijumu pripremljeno potpuno suprotno Ustavu i da vi kao predsjednica Parlamenta niste mogli uopšte da stavite na izjašnjavanje ili glasanje ovako koncipiran dnevni red ili dopunu dnevnog reda Zakona o Predsjedniku Crne Gore. Ja razumijem potpuno političku potrebu poslanika Demokratskog fronta da urušavaju sistem, institucionalni sistem Crne Gore, da djeluju suprotno Ustavu, da rade sve ono što se kosi sa demokratskim principima, da zapravo sprovode ustavni puč, odnosno da pokušavaju na ovaj način da potpuno uruše i posljednje demokratske principe u Crnoj Gori, ja to potpuno razumijem od Demokratskog fronta. Ne mogu da razumijem od drugih kolega koji su u sastavu Parlamentarne većine da pristaju da budu vagoni ove lokomotive koja pokušava da potpuno uruši i degradira Crnu Goru. Znači da potpuno uništi institucionalni kapacitet, a isto takođe da upozorim da stavljajući ovakvo koncipiranu tačku dnevnog reda da se uopšte o njoj glasa definitivno se ulazi u zonu krivične odgovornosti. I vi ste toga svjesni, tamo je jasno u Krivičnom zakoniku propisano koje krivično djelo i na koji način je to definisano, a naravno vi preuzimate direktno odgovornost kao što sam vam rekao i prošli put vezano za prethodnu sjednicu Skupštine Crne Gore da kao predsjednica Parlamenta preuzimate direktnu odgovornost za rušenje Ustava. Naravno da od vaših kolega me to uopšte ne čudi ali me čudi od vas kao predsjednice Parlamenta da pristajete na izvršavanje ovakvih zadataka i da budete instrument u njihovim rukama, jer stavljajući ovakvo zakonsko rješenje na dnevni red, definitivno ulazimo u posljednju fazu razgradnje institucija države Crne Gore.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:45:12)

Zahvaljujem poslaniku Živkoviću.

Predloženi zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku je u skladu sa procedurom u potpunosti i upućen Skupštini. Stručna služba Skupštine ga je prihvatila da bude u proceduri. Nije apsolutno bila moja odluka da li će biti u proceduri ili neće, ne pitam se u tom dijelu, već je u potpunosti tehničko pitanje.

Što se tiče predloga da se dopuni dnevni red, takođe su ovlašćeni predstavnici predlagača koji su poslanici u dovoljnom broju tražili da se navedena tačka dopuni predloženom dnevnim redom i u potpunosti

je na Parlamentu i na poslanicima da se izjasne o predlogu. Svakako očekujem da to zakonsko rješenje prođe i adekvatne odbore Skupštine, sva radna tijela koje je i potrebno da prođe i da se u tom domenu takođe razmatra koliko je u skladu sa zakonom, sa Ustavom jeste ili nije. Vjerujem da će ukoliko bude uvršten u dnevni red da će takođe poslanici kroz radna tijela voditi računa i u tom pravcu. Mislim da je ovdje u potpunosti procedura ispoštovana. Svakako je na poslanicima da se izjasne da li će ili neće to uvrstiti u dnevni red.

Poslaniče Živkoviću, očekujem odgovor.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 10:46:25)

Ja Vas potpuno razumijem kada kažete da poslanici odlučuju finalno o dopuni dnevnog reda. Ali ne možete sa sebe skinuti odgovornost koja se odnosi na stavljanje neke tačke na dnevni red koja nije pripremljena u skladu sa Poslovníkom ili Ustavom Crne Gore, to je jasno propisano Poslovníkom.

Vi meni sad hoćete da kažete da je ovo zakonsko rješenje pripremljeno u skladu sa Ustavom tako što je definisano da ćete vi u Skupštini, ukoliko predsjednik ne da mandat a propušteni su rokovi za to, zapravo birati nekog mandataru. I vi meni sad hoćete da kažete da je to u skladu sa Ustavom. Ja razumijem političku namjeru i razumijem da ste prepustili Demokratskom frontu da nastavi da ruši institucije Crne Gore ali bih volio isto tako da pogledam u oči nekoliko pravnika koji sjede na poziciji parlamentarne većine da mi kažu da li je ovo zakonsko rješenje u skladu sa Ustavom. Ne treba ovdje nikakov pravno saznanje, jer ovo ko je smislio na ovaj način da stavi na dnevni red ne da je urušavanje institucija, ovo je ustavni puč. Znači samo je još ostalo, znate šta je samo još ostalo kadabi se usvojilo ovo zakonsko rješenje, još neko slobodno da uđe u zgradu Predsjedništva i da pokuša da iseli predsjednika iz zgrade Predsjedništva, to je jedino ostalo. E vidite kako su glasnogovorni poslanici Demokratskog fronta da targetiraju ne instituciju Predsjednika nego Mila Đukanovića. Pošto im to nije uspjelo, pošto su propušteni rokovi, a sad ne mogu da izmisle vremensku mašinu, oni su smislili zakonsko rješenje izmjena i dopuna Zakona o Predsjedniku, gle čuda, da ima još povratno dejstvo i da obavežu predsjednika suprotno Ustavu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:48:09)

Vrijeme, poslaniče Živkoviću.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 10:48:12)

Puštime vrijeme, ovo je mnogo ozbiljnija stvar mimo vremena, ovo je mnogo ozbiljnija stvar mimo vremena.

Ako mislite da je ovo za podsmijeh i ako mislite da će ovo tek tako da prođe, ako mislite da će ovo tek tako da prođe, sad vama kažem kao predsjednici, a sad se obraćam i kolegama iz Demokratskog fronta, onda ste se ozbiljno prevarili. Jer ono što vi mislite da preduzmete u Crnoj Gori i što preduzimate svih ovih prethodnih nedjelja i mjeseci vrlo brzo će biti zaustavljeno, vrlo brzo će biti zaustavljeno. Samo ću vam reći na ovaj ili onaj način.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:49:05)

Možemo li kolege da se čujemo međusobno.

Shvatam da je poslanik Slaven Radunović da je takođe tražio proceduralnu reakciju.

Poslaniče Radunoviću izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ (01.11.22 10:49:16)

Samo da vas zamolim, s obzirom da ima puno predloga za proširenje dnevnog reda, da počnemo i da ne padamo na ove štosove DPS-a koji bi sa strane i bočno nekako da onemoguće raspravu.

Ova skupština je, inače da vas podsjetim sve, odlagala izbore i produžavala skupštinama opština mandate, kako je vama odgovaralo, pa kad ste na kraju, kad smo uspjeli da dočekamo izbore, onda ste uništeni i sad još nekome prijetite.

Molim vas da nastavimo s radom.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:49:50)

Zahvaljujem, ovo je makar bilo u okviru proceduralne reakcije.

Što se tiče komentara poslanika Živkovića koji je bio odgovor na moje izlaganje, definitivno poslaniče Živkoviću, nije moje da ulazim u meritum. Sam akt je predložen u skladu sa procedurama i zakonima koji tretiraju rad Skupštine, tako da je definitivno na poslanicima da odluče koliko jeste ili nije u skladu za zakonima i Ustavom i definitivno neću onemogućavati poslanicima da se o tome izjasne.

Ne možete, iskoristili ste pravo.

Poslanik Jetvo Eraković traži, pretpostavljam isto proceduru. Mislim da smo, poslaniče Erakoviću, a to je napomena svim poslanicima, da postoji određeno nepisano pravilo da kada govorimo o proceduralnim reakcijama da bude jedna reakcija ispred kluba, ali, ne, ne uvodim ga sada, to pravilo je postojalo odavno, ali je definitivno jedno od pravila koje vidim da imaju potrebu svi kad im odgovara u kom momentu da ga primjenjuju ili da ga ne primjenjuju.

Naravno, poslaniče Erakoviću, dozvoliću vam proceduralnu reakciju, molim vas da bude u okviru jednog minuta.

JEVTO ERAKOVIĆ (01.11.22 10:51:15)

Hvala.

Pravo da Vam kažem oko Vašeg predsjedavanja Skupštinom imali smo različite primjere na koji način se poštuje i ne poštuje proceduralni prigovor i reakcije, tako da mislim da se danas nalazimo u jednoj ozbiljnoj situaciji kojoj i vi direktno kumujete koju i vi, između ostalog, organizujete. Mi želimo još jednom da vas upozorimo na ono što radite.

Nije uopšte potrebno niti vama niti bilo kom, niti građanima Crne Gore bilo kakvo pravno znanje ili neznanje, jasno je da ovom procedurom i ovim zakonskim rješenjima kojim pokušavate danas da postavite na dnevni red u Skupštini Crne Gore da želite da srušite Crnu Goru. To je potpuno jasno, odnosno jedinu instituciju koja je funkcionisala u prethodne dvije godine u našoj državi, dakle instituciju Predsjednika države Crne Gore.

Pod izgovorom da će poslanici da odluče da li je nešto zakonski, da li je nešto po Ustavu, to apsolutno ne možemo da prihvatimo i sad je potpuno jasno zbog čega smo došli u ovu situaciju da nemamo Ustavni sud, zbog čega ga nijesmo izabrali, upravo da biste mogli da sprovedite ovakve mehanizme.

Ja vam kažem u sličnim situacijama kao što je bila nekadašnja Podgorička Skupština, istorija je sudila na pravi način. Vjerujte istorija i građani će suditi i prema ovome kako se vi sada ophodite.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:53:15)

Zahvaljujem poslaniku Erakoviću.

Poslaniče Erakoviću, isteklo je vrijeme.

Poslanica Aleksandra Vuković.

JEVTO ERAKOVIĆ (01.11.22 10:53:20)

Ja nijesam završio svoju diskusiju.

DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:53:25)

Moraćemo. Ovo ide već u pravcu opstrukcije rada.

JEVTO ERAKOVIĆ (01.11.22 10:53:26)

Ne možete me prekidati.

DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:53:32)

Mogu. Vrijeme za proceduralnu reakciju je isteklo.

Poslaniče Eraković, vrijeme za proceduralnu reakciju je isteklo.

Žao mi je može jedino poslanica Vuković, ukoliko želi, pošto se prijavila takođe, jer vidim da imamo dosta, pretpostavljam da će svi tražiti.

Poslaniče Eraković, kada sam vam dala riječ, rekla sam vam minut. Znači na minut i 45 sam vas prekinula. Žao mi je.

Nastavljamo dalje, poslanica Aleksandra Vuković proceduralna reakcija. Izvolite poslanice Vuković. Izvolite, imate 15 sekundi završite. Biće vam oduzeta riječ nakon 15 sekundi.

JEVTO ERAKOVIĆ (01.11.22 10:54:27)

Ja da vam nešto kažem, Vi možete i samo da znate da ste tu na tom mjestu zahvaljujući podršci onima koji su vjerovali u vaš demokratski kapacitet, ali, jasno je koliko ste ga zaslužili ili nijeste. I

još nešto da vam kažem, može neko imati još 15 sekundi, može neko imati svo vrijeme ovog svijeta, ali vjerujte ovo što ste uradili danas ostaje zabilježeno za svo vrijeme ovog svijeta. Dakle, ovo ulazi u istoriju crnogorskog parlamentarizma.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:55:03)

Zahvaljujem poslaniku Živkoviću na lijepim željama.

Poslanica Vuković, izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 10:55:07)

Uvaženi građani, dobar dan vama, a neka mi se predsjednica Skupštine ne ljuti što ću je nazvati ustavorušiteljkom, ustavogaziteljkom i usgtavolomiteljkom koja je uz glasove Demokratske partije socijalista došla danas ovđe da sprovodi pučologiju, nauku o ustavnom puču koji će se izučavati u narednim godinama, decenijama i stoljećima kao prilog najvećoj izdaji Crne Gore, izdaji povjerenja onih koji su je glasali da bude predsjednica Skupštine, izdaji povjerenja onoga za šta je delegirao Ustav Crne Gore.

Pošto danas na djelu imamo i likvidaciju institucija koja je započela 2016. godine i pošto danas imamo navodno evropske i građanske partije koje sjede u ovoj skupštini a koje nijesu poslušale ono što je kazao Stejt Department o Demokratskom frontu kao satelitu finansiranom iz Moskve i koji kreću za tom lokomotivom u slomivrat Crne Gore, nemam šta da vam kažem osim kakvi ste vi licemjeri.

Demokrate, đe ste Demokrate, đe vam je Crna Gora, đe vam je evropska perspektiva Crne Gore?

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:56:25)

Poslanice Vuković, vrijeme.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 10:56:33)

Poručiću vam - nijeste svjesni šta radite Crnoj Gori. Demokratski front vrlo svjesno i svaka mu čast, jer ovo zaista za njih i jeste predstava. Ovo jeste komedija koju su htjeli da gledaju, ovo jeste rušenje Crne Gore koje su sanjali, kome su se radovali i kome su težili. Vi ste svi pod kapom Demokratog fronta.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:57:04)

Poslanice Vuković, ja vas molim da završavate.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 10:57:05)

Jedina politička struktura koja je pobjednica u Crnoj Gori jeste Demokratski front. Svaka vam čast. Ja sam se odavde borila samo sa vama zato što smo mi bili koncepcijski, politički, ideološki različiti i ostali, naravno, ali pobijedila ta vaša desničarska, destruktivna politika, a toj politici prilog daju Demokrate i URA. Svaka im čast. Svaka im čast kako danas gaze Ustav Crne Gore i urušavaju jedinu instituciju koja je čuvala taj Ustav. I najzad doći će to na političku naplatu. Računajte na nas, gospodo, računajte na nas ne poznajete nas i neznate što vas politički čeka.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 10:57:42)

Zahvaljujem. Ja bih molila ostale prijavljene proceduralne reakcije da budu proceduralne reakcije. Poslanik Luid Škrelja, tražio je proceduralnu reakciju. Poslaniče Škrelja, uz napomenu proceduralna reakcija podrazumijeva proceduru u trajanju od jednog minuta. Izvolite.

LUID ŠKRELJA (01.11.22 10:58:24)

Hvala.

Cijenim to što ste mi skrenuli pažnju, uvažena predsjednice, ali ja se ne javljam tako rijetko za proceduru, ali ovaj put stvarno je procedura, samo mi dozvolite da pozdravim uvaženog ministra sa saradnicima i uvažene poslanice i poslanike u Skupštini Crne Gore.

Vi ste zapravo učinili proceduralnu grešku, jer danas je jedna od najvećih slava u katoličkoj vjeri ne što nijeste našli za shodno da nekoga konsultujete da li da radi Parlament danas ili ne, jer brojčano mala zastupljenost katoličke vjere u ovom Parlamentu ne može ni u kom slučaju da umanjí značaj današnjega dana. Danas su svi sveti i da je bio neki sveti Talalej ili neko drugi najvjerovatnije Parlament ne bi ni radio, a vi se toga nijeste sjetili i to vam je proceduralna greška prva.

Druga proceduralna greška. Čudi me zašto danas nastupate tako uvažena predsjednice. Na prethodnoj sjednici jedan uvaženi poslanik proceduralno je pričao 30 minuta, ne tri, trideset minuta, a ja neću pričati 30 minuta nego mi je žao što danas prisustvujem ovoj sjednici, gdje uvažena predsjednica Parlamenta ne nalazi za shodno da onima koji su pripadnici katoličke vjeroispovijesti ne nalazi za shodno da im čestita, jedan od najvećih dana u katoličanstvu i u katoličkoj vjeri.

Druga stvar, što se tiče Zakona o Predsjedniku. Mislim da treba svima nama ovdje što smo prisutni da se stidimo što prisustvujemo jednom takvom predlogu. Radi se o jednom budističkom zakonu, maglovite parlamentarne većine koja takvim predlogom zakona pokušava da greške učinjene u prethodnom periodu na nelegalan, nelegitiman i kaubojski način nadomjesti ako se ovaj zakon nađe u dnevnom redu. Toliko i hvala. Mislim da je proceduralno morali ste da me prekinete, jer ja sam parlamentarac dugogodišnji pa saznam kad strebam da stanem, kad intervenišem pravovremeno, blagovremeno i s pravom. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:00:39)

Zahvaljujem poslaniku Škrelji. Hvala na napomeni. Koristim priliku da čestitam svakako predstavnicima u ime katoličke vjere, praznih Svih svetih i žao mi što to nijesmo imali u vidu, ali je činjenica bila da postoje velike obaveze poslanika i da je ovo datum koji smo mogli da se okupimo svi kako bismo radili na utvrđivanju dnevnog reda i to je razlog zašto je današnji datum odabran za početak ove sjednice.

Zahvaljujem.

Mislim da je poslanik Dragum Papović naredni. Poslaniče Papoviću, takođe ista napomena, molim vas da se potvrdite da budete u okviru vremena.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (01.11.22 11:01:39)

Uvažene građanke i građani,

Ovaj predlog zakona je urušavanje ustavnog uređenja. Ovim predlogom zakona se direktno obesmišljavaju nadležnosti i obaveze predsjednika Crne Gore. Pokušava se zakonom promijeniti ustavno uređenje.

Krivični zakonik Crne Gore poglavlje napad na ustavno uređenje član 360:"Ko silom ili prijetnjom upotrebe sile pokuša, a ovo je pokušaj da promijeni ustavno uređenje Crne Gore kazniće se zatvorom od tri do 15 godina". Ja, za razliku od mojih kolega neću pozivati ni vas, ni predlagače, da imaju obzir prema

Ustavu, jer Demokratski front je pokazao šta misli o Utavu kad ga je ovdje gazio, a vi se ostali danas koji ćete glasati za ovo priključujete tom gaženju. Ja pozivam državno tužilaštvo da čita Krivični zakonik i da u skladu sa ovom jasnom odredbom član 360 Krivičnog zakonika Crne Gore postupi prema predlagачima koji prijetnjoj upotrebe sile hoće da promijene ustavno uređenje. Upotreba sile ne pozdrumijeva samo fizičku silu, nego i ovo pravno nasilje koje danas želite da sprovedete. Ovo je sada posao državnog tužilaštva. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:03:19)

Zahvaljujem poslaniku Papoviću.

Poslanik Adnan Striković. Ja bih molila da bude proceduralna reakcija u trajanju vremena procedure, a ne da imamo raspravu, s obzirom da ćemo definitivno imati vremena za raspravu.

Poslanik Adnan Striković.

ADNAN STRIKOVIĆ (01.11.22 11:03:40)

Hvala.

Naravno da će biti proceduralna. Javio sam se prije većine ovih govornika, ali nema veze, sačekao sam svoj red. Da vam kažem, upravo da vam ukažem na proceduru koju ste prekršili.

Vi ste danas saopštili građanima Crne Gore da ćete sve što nekome, ko ima pravo, a to je određeni broj poslanika predložiti, da ćete vi to uvrstiti u dnevni red. Vi ste to saopštili. Ja ću vam reći da pogreško doživljavate svoju funkciju. Vi možete predložiti sve, to treba da porazumijeva nešto što je u skladu sa zakonima i Ustavom ove države, ali ne možete predložiti svašta, to svašta je ovo što se danas predlaže, a to svašta podrazumijeva da nije su skladu sa onim što je ova država pravno uokvirila najvećim pravnim aktom ove države. To se zove Ustav Crne Gore. I govorio je počasni predsjednik SDP o tome zašto je i naziv taj Ustav, zašto postoji da se ustavi neko ko želi silom, ja se slažem sa kolegom Papovićem da je ovo sila da prekraja Ustav ove države. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:04:44)

Zahvaljujem poslaniku Papoviću. Poslanik Boris Mugoša.

BORIS MUGOŠA (01.11.22 11:04:49)

Zahvaljujem, predsjednice Skupštine.

Uvažene kolegice i kolege, poštovane građanke i građani,

Ja mislim da nije ništa smiješno danas i to kad čujem osmijehe u Parlamentu stvarno mi nije jasno. A, zbog čega mi nije, uvažena predsjednice, jasno? Prosto iz razloga što moramo da vodimo računa da postoje neke granice. Na prošloj sjednici sam rekao, nije osnov demokratije 41 poslanik, nego je osnov demokratije vladavina prava. Do god budemo shvatali da je osnov demokratije 41 poslanik bićemo u ovom društveno-političkom haosu u kojem se nalazi Crna Gora. Ja neću da pričam o Zakonu o izmjenama Zakona o Predsjedniku, jer kao ekonomista u ovom trenutku me malo iskreno, da vam kažem, sramota toga teksta, a mogu misliti kako je pravniku, a to ću ostaviti kad bude taj tekst zakona na dnevnom redu. Ono što bih vas zamolio, znači ovaj zakon je predložen prije 14 dana odnosno danas je petnaesti dan. Niti se o njemu izjasio Zakonodavni odbor niti se o njemu izjasnio matični odbor. Moj je predlog. Mi smo u redovnom zasijedanju. Mi možemo da imamo do kraja godine još 55 sjednica. Moj je predlog da sačekamo da ovaj zakon prođe Zakonodavni odbor i da prođe matični odbor, a onda se sjednica može zakazati za pet ili šest dana ili za sedam da imamo sveobuhvatniju raspravu. Zašto vam ovo kažem? Jer bojim se da smo došli do stepena da je politika toliko ispred prava da to više gubi svaki smisao i vjerujte mi, ako se ovo desi što će se možda desiti niko nije pobijedio, izgubili smo svi.

I na kraju nemojte molim vas da koristite argumente da neko brani nekoga imenom i prezimenom. Ne. Ovdje se brani ustavno uređenje i ako dođemo do toga da zbog ličnih animoziteta gazimo Ustav onda definitivno valjda nijesmo zaslužili da se bavimo ovim poslom.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:07:27)

Zahvaljujem poslaniku Mugoši.

Imamo još tri proceduralne reakcije i s tim ćemo završiti sa procedurama.

Prijavljeni su poslanik Andrija Popović, poslanica Jovanka Laličić i poslanik Nikola Janović tim redoslijedom.

Poslaniče Popoviću, izvolite vaše vrijeme za proceduralnu reakciju.

ANDRIJA POPOVIĆ (01.11.22 11:07:45)

Zahvaljujem.

Evo da iskoristim prvo da čestitam svim građanima, građankama katoličke vjere veliki praznik Svi sveti.

Što se tiče ja stvarno posebno u posljednjih nekoliko mjeseci ovđe doživljavamo svašta, brutalno gaženje Ustava, ali stvarno mi nije jasno kako će te vi sa zakonom koji je niži akt promijeniti Ustav, kako će te promijeniti član 95 nadležnosti predsjednika. Znamo kako ide promjena Ustava član 155 Ustava o tome sve govori.

Nije mi jasno, predsjednice Skupštine, Vi znate da na mjestu predsjednika Skupštine mora biti odgovorna ličnost, pa ne možete vi da ovako nešto stavljate na dnevni red Skupštine. Znate da ste Vi uzornik krivične odgovornosti, da su u zoni krivične odgovornosti svi predlagači, a da ne kažem oni koji budu nešto tako podržali. Mora ipak biti jedna tačka ovdje u ovom domu koja ne može biti preskočena. Mi ćemo tu tačku ako ovakav akt uvrstimo mi ćemo preskočiti tu tačku, molim vas pazite što radite. Ipak ne može sve što zamisli uvažene kolege iz Demokratskog fronta ne može to da se uvrsti na sjednicu Skupštine, sve je to rušenje Crne Gore. Neko je pomenuo prije Podgoričku skupštinu tzv. 1918.godine, tada su ljudi birani sa ulice došli su tamo, to su bili bjelaši, danas ovdje ima i zelenaša.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:09:45)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

Poslanica Jovanka Laličić, proceduralna reakcija.

JOVANKA LALIČIĆ (01.11.22 11:10:38)

Hvala, predsjednice.

Uvažene kolege i kolegice.

Potpuno sam saglasna da predloženi zakon je akt svojevrsnog ustavnog puča.

Koji zakon, ako ne ovakve sadržine, zaslužuje jednu temeljnu i detaljnu analizu na ustavnom odboru, na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu i na Zakonodavnom odboru.

Gdje vam je ustavni osnov da zakonom razrađujete jasno određene ustavne nadležnosti predsjednika. Ja pozivam kolege pravnike, da ne bacaju svoju diplomu pod noge. Ovo ne može nikako da prođe ovu Skupštinu jer je to sramota ove Skupštine ukoliko ovakav zakon prođe.

Vi ste zloupotrijebili da je zakon podnesen po hitnom postupku.

Kolega Mugoša je rekao da je podnjet 12.10. znači nije sedam dana mogle su se zakazati sjednice radnih tijela, pa i ako je 17. nije ispoštovano da je u roku od sedam dana. Nego ranije 15 dana imalo je dovoljno vremena da se zakažu odbori, ja ponovo ponavljam.

Nemate pravo da zakonom razrađujete nadležnosti jasno određene nadležnosti predsjednika države, jer to Ustav ne utvrđuje, on je samo da može da radi druge poslove utvrđene zakonom, a ne da ove utvrđene Ustavom dalje razrađujete.

Prema tome vodite računa, što danas usvajamo, odnosno, što danas stavljamo na dnevni red ove sjednice.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:12:17)

Zahvaljujem poslanici Jovanki Laličić.

Predloženi Predlog izmjene i dopune Zakona je u proceduri danas je 15 dan, što se toga tiče on je mogao da bude razmatran na sjednicama odbora, niko ne može kao što i u ovom trenutku definitivno ne možemo reći da li će biti uključene na dnevni red to zavisi od prisutnih poslanika, ovdje kako će se izjasniti da li će biti uvršten u dnevni red. Ovaj predlog zakona nije u predloženom dnevnom redu koji je u prvobitno kao osnovni akt predložen, tako da predpostavljam da je to razlog zašto Zakonodavni odbor i matični odbor nijesu razmatrali do sada ovaj predlog izmjena i dopuna zakona i svakako će imati prilike odbori da rade svakako hitan postupak podrazumijeva da rade odbori, ali da se rasprava može početi bez pisanog izvještaja kako precizno kaže Poslovnik.

Što se tiče samog ovog akta njegovog uključivanja danas na dnevni red jeste samo predlog samog akta ali ne ulazimo opet ponavljam u meritum još uvijek ima prostora i za djelovanje poslanika koji smatraju da je potrebno da se djeluje amandmanski na predloženo zakonsko rješenje, kao što naravno i postoji mogućnost da i sami odbori u tom dijelu intervenišu.

Ostaje definitivno na poslanicima da vidimo da li će biti uključen dnevni red i kakva će njegova sudbina dalje biti u daljoj proceduri.

Nastavljamo dalje.

Još jedan prijavljeni, a to je poslanik Nikola Janović, za proceduralnu reakciju.

Poslanice Janoviću, izvolite.

NIKOLA JANOVIĆ (01.11.22 11:14:02)

Hvala, predsjednice.

Evo, da bih bio formalno-pravno precizan ima ovdje dosta pravnika.

Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore koji su predložili poslanici DF-a, ima za cilj da na mala vrata izvrši promjene Ustava zaobilazeći na taj način potrebnu dvotrećinsku većinu.

Zakon koji se nalazi pred nama uređuje pitanja koja su uređena Ustavom i koja se mogu uređivati samo Ustavom, a to su nadležnosti predsjednika Crne Gore, odredbe koje su sadržane u Predloga zakona su grubo kršenje Ustava.

Kolega Živković i kolega Popović, su takođe ukazali da predlagači ovog zakona, ne samo da pokušavaju da nadležnosti predsjednika propišu zakonom, nego idu korak dalje, a od predsjednika oduzimaju nadležnosti za predlaganje mandataru iz člana 95 Ustava Crne Gore i tu nadležnost žele da prenesu na poslanike, odnosno Skupštinu, na način što će mandatar predlagati peticijom.

Dakle, jasno je ovo što je rekao kolega Papović da se danas gazi Ustav i da . jasno zašto to radi Demokratski front koji je antisistemska, antidržavna partija, koja zapravo ruši temelje na kojima počiva ova država nije mi jasno zašto to rade druge partije i u tome učestvuju. Jasno je da kroz zapravo mantru obračuna sa predsjednikom države, zapravo želi da se finalizuje ideja nezavisne Crne Gore i ideja Građanske Crne Gore, to je ono što je važno.

Naravno, to je suština ovo sve što danas i što ćemo vjerovatno gledati narednih dana je razrada, naravno oni nijesu sposobni da tu razradu dovedu do kraja, nego dobijaju uputstva znamo sa koje adrese i mislim da je to nešto što svi zajedno treba tome da stanemo na kraj.

Ja ovdje vidim danas jednu veliku žurbu kolege Radunovića, koji se lijepo spremio, uredio, ne znam gdje putuje, baš me zanima da mi kažete. Jer, vidim da je žurba, ne javljate se proceduralno, svi ćutite, ne znam o čemu se radi, može li neko samo da mi kaže, šta se dešava je li putujete za Parzi ili ne, nešto sam samo primijetio.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:16:01)

Zahvaljujem poslaniku Janoviću.

Ja bih bila mnogo sretnija kada bismo mi riješili pitanje koje se odnosi na Izbor sudija Ustavnog suda, kako bismo ovu i mnoge dileme mogli da razriješimo. Rekla sam već da smo utvrdili listu koji su se prijavili za proceduralnu reakciju.

Zahvaljujem.

Poslanice Vuković, vi ste već imali priliku da pričate proceduralno, neću prihvatiti, nećete dobiti riječ definitivno.

Odgovorila sam i vama i svima sve što sam imala da odgovorim, žao mi je poslanice Vuković.

Vaša reakcija na pauzu je sada prvi put, vi nijeste tražili do sada pauzu, tražite pauzu.

Poslanice Vuković, imali ste vrijeme za proceduralnu reakciju.

Kolege poslanici i poslanice, današnja sjednica Skupštine je zakazana namjerno ranije od uobičajenog, u 10.00 sati, s ozbirom na to da veliki broj članova Odbora za bezbjednost i odbranu ima zakazan put. Iz toga razloga je bilo potrebno da se počne ranije kako bismo došli do utvrđivanja dnevnog reda i dalje nastavili da radimo.

Poslanik Mitrović se dosad nije javljao za proceduru. Izvolite, poslaniče Mitroviću.

IVAN MITROVIĆ (01.11.22 11:17:43)

Iskoristiću priliku da se obratim vama, da vam odmah ukažem na jedno krajnje neprincipijelno i nekorektno ponašanje s mjesta predsjednice Parlamenta, imajući u vidu da građani Crne Gore nemaju amneziju, da smo mi imali sjednice Parlamenta i u prethodnom periodu i da smo slušali ovdje procedure koje su trajale po nekoliko sati i da vi nijeste imali ovakav odnos prema tome. Tako da ne znam čemu žurba. Kada se javi neko za proceduru, molim vas da mu date riječ jer nijeste vi ovdje da nam sudite nego da poštujuete Poslovnik. To je jedna stvar.

Druga stvar i šta je moja osnovna zamjerka jeste da nam vi drugi put ovdje pred cjelokupnom crnogorskom javnošću kažete da na dnevni red stavljate ono što smatra Stručna stručna Skupštine da treba da stavite na dnevni red. Ne znam da li vi čujete sebe, da li vi čujete šta kažete građanima Crne Gore. Onaj ko je ovdje predstavnik države, odnosno predstavnik Skupštine ste vi. Vi ste odgovorni za sve ono što stavite na dnevni red. Zbog crnogorske javnosti i građana, vi danas ovdje predlažete Zakon o Predsjedniku zbog toga što predsjednik nije imao ustavnu mogućnost da predloži mandataru i predlažete zakon kojim predstavniku Skupštine dajete mogućnost da predloži sebe za mandataru. Zamislite tu nelogičnost.

Vaš mandatar, kako ste obavijestili crnogorsku javnost nekoliko puta do sada, gospodin Lekić. Vi ćete ovim zakonom da date mogućnost gospodinu Lekiću da predloži sebe za mandataru. Ovo treba da čuje crnogorska javnost. Ovo ne da nije logično nego je sramno. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:20:01)

Zahvaljujem poslaniku Mitroviću, uz jednu ispravku. Ne predlažem ja ovaj zakon već grupa poslanika. Mislim da ste toga vrlo svjesni.

Poslanica Pribilović, procedura.

SUZANA PRIBILOVIĆ (01.11.22 11:20:17)

Hvala, predsjednice.

Izgleda da ćemo mi morati svi početi da vam se zahvaljujemo ukoliko nam omogućite da govorimo. Svjedok sam ne malo puta, kada su procedure u pitanju, da ste sami ukazivali da se zloupotrebljava institut procedure i istim tim poslanicima ste i dalje dozvoljavali da ih krše i ne samo u ovom vremenskom ograničenju od minuta nego znamo koliko su one trajale. Osim te, ne znam da li bih mogla reći kritike, jer imate dovoljno godina i svog ličnog integriteta da razmišljate i snosite posledice za svoje postupke. Ali, ono na šta bih vas ja vratila jeste Poslovnik, s ozbirom na to da sam pravnik i uvijek pokušavam da se pozivam na odredbe važećih propisa, pa bih vam još jednom pročitala član 8 koji kaže da predsjednik Skupštine, između ostalog, saziva Skupštinu na sjednicu i predsjedava sjednicom, stara se o primjeni Poslovnika Skupštine. Vaš pokušaj ne samo danas nego smo imali prilike u zadnje vrijeme više puta da čujemo da vi pokušavate odgovornost za svoje postupke svaliti na službu ili na poslanike. Dalje ću vam pročitati da biste me bolje shvatili o čemu govorim, s ozbirom na to da niste pravica, član 86 Poslovnika koji kaže - u predlog dnevnog reda sjednice mogu se utvrditi samo predlozi akata koji su pripremljeni u skladu s Ustavom, zakonom i ovim Poslovnikom. U konačnom, reći ću vam i član 131 - ako predlog zakona nije pripremljen u skladu s ovim Poslovnikom, predsjednik Skupštine će zatražiti od predlagača da Predlog zakona uskladi s odredbama ovog Poslovnika.

Negdje mi je žao što ste sebe doveli u situaciju da nas uporno u zadnje vrijeme, ne poštujući odredbe Poslovnika, upozoravate riječima neću dozvoliti, koliko puta sam dozvolila. Mislim da vam pravo to što trenutno obavljate funkciju predsjednice Skupštine ne daje za pravo da zloupotrebljavate prvo Poslovnik, a drugo ljudski da se tako odnosite prema poslanicima ove Skupštine.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:23:02)

Zahvaljujem uvaženoj poslanici Pribilović. Cijenim sve komentare koje je uputila. Zaista se trudim da budem maksimalno tolerantna koliko je moguće. Tačno je da smo u ovom parlamentu nebrojeno puta zloupotrebili proceduralnu reakciju. Na neki način smatram da to i danas radimo. Kao što vidite, samo vrijeme koje je predviđeno za proceduralnu reakciju se daleko više koristi nego ono koje je propisano. Moram opet da napomenem da osim toga što nisam pravica ne mogu da budem ni ta koja može na neki način da procjenjuje da li je nešto u skladu s Ustavom ili nije. Smatram da to treba da procijene nadležni odbori, a svakako nadležni odbori treba da se bave i meritumom predloga zakonskih rešenja i svih akata koji dolaze u Parlament. Ovdje su poslanici iskoristili svoju mogućnost dopune dnevnog reda za predloženi akt koji su oni predložili. Smatram da je s te strane i moja obaveza takva da poštujemo dio koji se odnosi na Poslovnik i da se poslanici izjasne o tome da li će predloženi akt uvrstiti u dnevni red ili neće. Svakako će to biti na osnovu glasanja samih poslanika. Toliko o ovome što ste vi rekli. Zahvaljujem.

Poslanica Aleksandra Vuković ima upornu potrebu da još jednom iskoristi proceduralnu reakciju iako je proceduralnu reakciju već jednom iskoristila. Poslanice Vuković, molim vas da bude minut. Izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 11:24:41)

Vjerujte mi da je ovo proceduralna reakcija jer smatram da sam iznijela teške kvalifikacije u vezi s vama, a vi se o to oglasite. Dakle, vama ništa nije značilo što sam vam kazala da ste ustavokršiteljka, ustavolomiteljka, ustavogaziteljka. Smatram da je trebalo da mi odgovorite na to. Jer, ako niste odgovorili, znači da se saglašavate, gospođo Đurović.

Stvarno moram crnogorskoj javnosti zbog vas i zbog svih nas jer ovo nije Skupština koju je Demokratski front zakazao da oposl, odleti avionom koji je zakazan na određenu adresu, adresu koja im je bila tako nemila dok su bili u opoziciji nego je ovo Skupština đe treba da se saopšti istina građanima i građankama Crne Gore. Sada nam je, gospodo, jasno zašto Socijalistička narodna partija i navodni građanski pokret URA nijesu glasali za Ustavni sud onoga momenta kada smo se dogovorili o članovima i članicama Ustavnog suda. Znate li zašto. Zato što su spremali ovaj trenutak da oni postanu Ustavni sud, da oni prepuzmu ulogu onih koji će odlučivati kako Ustav treba da se realizuje u ovoj državi.

Gospođo Đurović, samo da vam kažem, ma koliko bio udoban, nije ovo kanabe predsjednika Aleksandra Vučića. Možda ste tamo posmislili da imate moć, ali moć daje država koja vam hrani, država koja vas hrani i brani. Moram vam još jedno reći. Svoju moć crpate iz glasova onih koji su vam u stvari učinili da sedite na tom mjestu. Jer, za mene i za sve građane Crne Gore vi ste politički fluid. Vi nijeste prešli cenzus u Podgorici kao partija, a sedite na toj fotelji. Kolika je težina vaše partije, koliko poslanika imate u Skupštini da biste sedeli tu. Iscrpili ste svoju moć zahvaljujući glasovima i ove partije i sada sedite kao politički fluid.

Uvaženi građani i građanke Crne Gore, gospođa Danijela Đurović je politički eter. Dakle, ona kao politički subjekt ne postoji, a ipak preuzima na sebe ulogu nekoga ko će danas zgaziti crnogorski Ustav. Znate li zašto. Zato što dobro pamtim riječi koje su izgovorene u ovom parlamentu od jednog od lidera Demokratskog fronta kome treba da aplaudiram sada kada nam je gazio Ustav i rekao država vam je mrtva. Danijela Đurović imenom i prezimenom ...

....imenom i prezimenom, članica Socijalističke narodne partije danas daje prilog tome umrtvljavanju i ubijanju Crne Gore kao države. Zašto? Zato što je valjda mek kanabe predsjednika Aleksandru Vučića, bojim se da nije osjetila to zrno graška koji i te kako žulja kad dođe na naplatu. Zato Vas molim građanke i građane Crne Gore, ovo nije nikakav očaj, ovo je odbrana dostojanstva Crne Gore, a to što se Vi smijete i pokazujete tu tiraniju krnja većine, jer vrh vi ste krnja većina koja se smjenjivala na mahove, čas vas ima, čas vas nema. To što ste sada uvažena gospodo iz Demokratskog fronta opet vam čestitam sebi pridružili takozvane Evropske građankse partije, Demokratsku Crnu Goru i Građanski pokret URA u kojoj dimi na sve strane i to da vam kažem, đe je i pod čijim pokroviteljstvom se događa takozvana duvanska afera. To što ste ih uzeli pod svoje i u svoje kolo vama svaka čast, nema razloga da se gospoda iz Demokratskog fronta ljute na mene, ako treba nego nijesam namjestila frizuru, da skinem kapu, ja ću skinuti, gospodo iz Demokratskog fronta, vi danas vladate Crnom Gorom, svaka vam čast Peđa Bulatoviću. Imali ste iskustvo i znanje i moć da pokorite takozvane Demokrate, a Demokratama je i mjera rezultat izbora u Podgorici. Zato što niti su evropska niti su građanska partija.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:29:03)

Zahvaljujem, poslanice Vuković, ako možemo da se čujemo.

Prcestveno lično zahvaljujem poslanici Vuković na besplatnoj političkoj promociji. Hvala vam u odgovorima na vaše reakcije koje ste uputili meni, odgovor jednino može da bude stara narodna poslovice "nije bitno šta se kaže nego ko kaže". Nastavljamo dalje prelazimo na predloge obrazloženju o izjašnjavanjima predlozima za dopunu predloženog dnevnog reda.

Izvolite, poslaniče Živkoviću, kao šefu kluba.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 11:29:51)

Znači, ja samo još jednom imam potrebu da ukažem na dvije važne stvari, predsjednice Parlamenta.

Prva je član 84 koji kaže Skupštinu na sjednicu saziva predsjednik Skupštine nadam se da ste to Vi još u ulozi predsjednice Skupštine danas, a onda kaže da se u predlog dnevnog reda sjednice mogu uvrstiti samo predlozi akata koji su pripremljeni u skladu sa Ustavom, zakonom i ovim Poslonikom. Morate shvatiti da ne možete skinuti sa sebe odgovornost za ono što danas radite, to morate razumjeti. Vi odlučujete o dnevnom redu, Demokratski front se smije i nije im čudo što se smiju jer su vas uveli u poziciju krivične odgovornosti. Između ostalog, to Vam je i poslanik Predrag Bulatović prošli put rekao, nije vam rekao eksplicitno,ali vam je vrlo precizno saopštio u kom je dijelu vaša odgovornost. Znači, Vi snosite odgovornost za ono što se danas dešava, to što oni rade i što pokušavaju da urade Vi ste instrument u njihovim rukama. Znači, vi ste instrument danas u njihovim rukama, jer stavljate na dnevni red nešto što nije pripremljeno u skladu sa Ustavom, a sada ću Vam reći zašto. To je isto kao da bi smo vama oduzeli ovlašćenja koja imate nekim zakonom. Kako bi se onda vi u toj ulozi ponašali, da li bi ste dozvolili da neko zakonsko rješenje bude na dnevnom redu, danas pokušavate da sebe abolirate tako što kažete da li je nešto u skladu sa Ustavom ili nije, to je kao da ja kažem u redu danas ćemo nekoga osuditi na smrtnu kaznu to nije u skladu sa Ustavom,ali nema veze što ima neka većina od 41 poslanika. Shvatate li vi što govorite kao predsjednica Parlamenta? Shvatate li vi šta govorite bez obzira na mišljenja Stručne službe ili bilo koga. Znači, vi danas učestvujete u potpunom rušenju Ustava Crne Gore. Znači, ovo je završna faza i shodno tome mi tražimo pauzu od pola sata.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:31:57)

Uvaženi poslaniče Živkoviću, zaista zahvaljujem na svim reakcijama, mislim da sam već to ponovila više puta,onda ako sticajem okolnosti, a neće biti tih okolnosti obzirom da nijesam pravnik kada bih bila slučajno sudija, član Ustvnog suda, onda bih mogla ja da procjenjujem da li je nešto sa Ustavom da li jeste ili nije. Svakako ostavljam mogućnost svima da procjenjuju predloženi zakon, nijesam stavila ja u proceduru već su stavili poslanici koji su potpisnici. Takođe su i tražili dopunu dnevnog reda, a i ukoliko postoji ikakava inicijativa kojom se na drugi način mijenjalo bilo šta što se odnosi na rad ovog Parlamenta svakako bi demokratski bilo stavljeno u proceduru,a poslanici bi se izjašnjavali o tome pa čak i o tome ko ima koje nadležnosti, što se tiče predsjednika Skupštine, on je jedan od 81 poslanika i sa te strane ne vidim neku posebnu mogućnost da predsjednik Skupštine nešto može posebno da radi više od poslanika, već više da se bavi redosledom oko toga šta se i na koji način kako se vode sjednice.

Poslanik Živković, ima pravo da odgovori.

Izvolite, poslaniče Živkoviću.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 11:33:20)

Kada koncipirate dnevni red, znači, kada Vi kao predsjednica Parlamenta sazivate Skupštinu i koncipirate dnevni red da li se Vi konsultujete sa Stručnom službom Skupštine. Znači, da li se konsultujete sa Stručnom službom Skupštine, da li je neki akt pripremljen u skladu sa onim što je definisano ovim Poslovníkom, ako to radite onda tražimo pauzu od pola sata da nam Stručna služba dostavi pisano mišljenje da je ovaj predlog dopuna dnevnog reda u skladu sa Ustavom i Poslovníkom pripremljen i stavljen na dnevni red. Evo ne tražimo ništa preko toga.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:33:55)

Zahvaljujem poslaniku Živkoviću.

S obzirom da postoji uobičajna praksa kad je jedan od klubova traži pauzu, onda će sa te strane biti pauza. Samo da Vas podsjetim ja sam predložila dnevni red naravno u skladu sa dogovorom, odnosno sa tumačenjem predstavnika Stručne službe Vi ste taj saziv dnevnog reda dobili, predlozi za dopunu dnevnog reda nijesu predloženi sa moje strane, već su predloženi od strane poslanika koji su podnosioci inicijative. Mislim da tu morate napraviti razliku, da li je akt u proceduri da, akt je u proceduri, akt je primljen da bude u proceduri od trenutka kada je predat i sa te strane smatram da je ispravan u tehničkom smislu onoliko koliko su minimalni uslovi da bi akt bio u proceduri ne ulazeći u meritum stvari, s obzirom ni da Stručna služba takođe ne ulazi u meritum stvari.

S obzirom da je, poslanik Živković, tražio pauzu, određujemo pauzu.
Izvolite, poslaniče Živkoviću, prije pauze još jedan komentar.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 11:34:57)

Hvala vam.

Znači, u toku ove pauze kao što sam rekao tražimo mišljenje Stručne službe - da li je akt uredno u proceduri u skladu sa Ustavom i Poslovníkom? Znači, tražimo izjašnjenje Stručne službe sa potpisom, da to neko verifikuje potpisom i da stane potpisom svojim, da je akt stavljen u proceduru u skladu sa Ustavom i da se nalazi na dnevnom redu u skladu sa Ustavom i procedurama i nemamo nikakav problem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:35:30)

Poslaniče Živkoviću, zahvaljujem.

Ovo već prelazi domen i nadležnosti čak i Stručne službe, Vi o ovom aktu možete tražiti mišljenje odbora, Zakonodavnog odbora i matičnog odbora, Odbora za politički sistem i pravosuđe kako bi i Stručne službe rade u okviru odbora dali tumačenje. Ovdje govorimo o Stručnoj službi koja samo ispunjava uslove za to da li akt se može naći u proceduri. Znači, da li može biti u proceduri oko merituma stvari može se izjašnjavati samo odbori, ne može Stručna služba se izjašnjavati oko toga. Mislim da je to namjerno, poslaniče Živkoviću, mislim da je to namjerna zamjena teza, prebacivanje odgovornosti na Stručnu službu koja ne može ni na koji način ne može odlučivati o meritumu akta. Stručna služba ne odlučuje i ne može odlučivati o meritumu akta, da li je u formalnom smislu akt ispunio uslove da uđe u proceduru je ono što je nadležnosti Stručne službe. Tako da molim Vas nemojte brkati lončiče.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 11:36:41)

Predsjednice Parlamenta, nema ovdje zamjene nikakvih teza, niti brkanja lončiča. Znači, Stručna služba je tu da verifikuje nešto je li tako, zbog čega postoji Stručna služba. Ne prebacujemo mi ni na koga. Znači, mi samo kažemo neka Stručna služba, pošto je Stručna služba, znači za se šta Stručna služba radi, šta Stručna služba i nema ovdje nikakvog prepadanja. To što ste vi prepadali koliko ste vi izvršili pritisak na predsjednicu Parlamenta i šta ste vi radili o tome ćemo morati posebno da pričamo, o tome ćemo tek posebno morati da pričamo i govorićemo na ovoj sjednici, ali to je manje šteta što vi vršite pritisak meni je čudno kako neko nema imunitet da se odupre vašem pritisku.

Stručna služba ima neku ulogu u ovoj Skupštini, je li tako, znači Stručna služba mora nešto da verifikuje, odnosno neko mora da primi neki akt. Zamislite da ja sad predam neki akt da nekoga osudimo na smrtnu kaznu, da li bi to ušlo na dnevni red, da li bi to bilo dio dnevnog reda, ne banalizujem stvari, a vi govorite o odborima. Znači, odbori ne da nisu zakazani nego ih nema. Vadite se na hitni postupak, kako ćemo mi da reagujemo nešto na odborima kad ne postoje, kad nisu ni zakazani. Znači, kad nisu zakazani, zato mi tražimo da nam Stručna služba, sa potpisom, verifikovano kaže da li je ovaj akt u skladu sa procedurama i Ustavom danas predložen kao dopuna dnevnog reda.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:38:13)

Zahvaljujem, poslaniku Živkoviću.

Ja ću stati u zaštitu Stručne službe i neću tražiti od Stručne službe da uradi to što vi tražite jer smatram da im nije u nadležnosti.

Poslaniče Bulatoviću, zaista bih da završavamo ovo pošto nemamo potrebu za pauzom jer neću tražiti od Stručne službe da se izjašnjava.

Poslaniče Bulatoviću, ako možete kratko i ako možemo da pređemo na utvrđivanje dnevnog reda.

PREDRAG BULATOVIĆ (01.11.22 11:38:44)

Dame i gospodo, poštovane kolege poslanici,

Demokratski front je ovaj zakon pripremio i predložio da uđe po hitnom postupku. Veoma dobro se zna šta znači hitan postupak. Mi želimo da ovim zakonom zaustavimo štetne posljedice koje su nastupile nedodjelom mandata Miodragu Lekiću koji ima 41 poslanika za sobom da sastavi Vladu. To se zove ustavni puč i mi smo zbog toga predložili ovaj zakon. Hitna procedura podrazumijeva sledeće - da se ovaj zakon može staviti u roku od sedam dana, prošlo je 15 dana koliko on čeka ovdje jer je Demokratski front poštovao proceduru da uoči izbora ne traži da ovo uđe na dnevni red jer se mi držimo riječi, pod broj jedan. Pod broj dva ako Skupština ovo uvrsti u dnevni red, a vjerujem da hoće jer treba zaustaviti štetne posljedice koje proizveo Milo Đukanović za ustavno-pravni poredak da zaštitimo javni interes onda Poslovnik kaže da odbori mogu da rade i ovo može da otpočne rasprava za hitan postupak bez rada odbora. Niko ne misli iz Demokratskog fronta da suspenduje rad odbora, niko iz Demokratskog fronta ne misli da treba suspendovati raspravu, legitimna je procedura o meritumu stvari, to smo i mi radili neka radi ko god hoće, ali o zakonu će se voditi rasprava argumentovano sa amandmanima i sa odlukom koja će biti transparentna i jasna za sve građane Crne Gore.

Gospođo predsjednice Skupštine, nikakva stručna služba ne može da daje tumačenje pored plenuma, pored odbora jednog, odbora drugog i to je svojevrsni pritisak na zaposlene (prekid) ovdje u Skupštini. Tako da vas molim, a vi ste već rekli da to ne bude metod rada, a ovo ćemo gospodo ako uđe na dnevni red razmatrati tokom pretresa koji će trajati onoliko koliko odluči Skupština u skladu sa Poslovnikom. Dakle, ovdje se radi o hitnosti da se zaustave štetne posljedice po ustavno-pravni sistem i sunovrat koji je nastao zbog toga što neko ko je trebao, a to je Milo Đukanović dodijeli mandat Miodragu Lekiću, on to nije uradio. Ako neko misli da to može da toleriše, on će se javno deklarirati, Crna Gora će znati o čemu se radi o tome ćemo voditi raspravu. Čitao sam ja te neke pravnike koji pokušavaju da ovo odbrane što određena politička grupacija traži. Dakle, ništa nije prekršeno što se DF-a tiče, ništa što se vas tiče. Ako Skupština odluči vjerujem da će ona odlučiti mislim da imamo minimum 41 poslanik za zaustavljanje nasilja Mila Đukanovića.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:41:59)

Zahvaljujem poslaniku Bulatoviću koji je takođe proširio proceduralnu reakciju sa minut na tri minuta. Ne vidim potrebu za pauzom s obzirom da je zahtjev Kluba poslanika Demokratske partije socijalista je bio da se Stručna služba izjasni pisanim putem, znači, zahtjev za pauzu je bio da se Stručna služba izjasni pisanim putem vezano za ovaj akt. Odgovorila sam vam da ja to neću tražiti od Stručne službe, prema tome, u tom dijelu apsolutno nema potrebe za pauzom.

Poslaniče Živkoviću, još jednom možete da formulišete vaš zahtjev za pauzom.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 11:42:44)

Jeste li dali već pauzu? Vi ste već dali pauzu, već ste dali pauzu...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:42:50)

Krenula sam da dam pauzu, ali onda ste vi bili vrlo jasni da tražite da Stručna služba se izjasni pisanim putem da li je akt koji je u proceduri u skladu sa Ustavom i zakonom. Obzirom da to nije nadležnost Stručne službe rekla sam da sa te strane apsolutno nema potrebe za pauzom jer ja to definitivno od Stručne službe neću tražiti. Odgovor na ovo pitanje može da da Zakonodavani odbor, odnosno Odbor za politički sistem i pravosuđe, ali ne može Stručna služba.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 11:43:23)

Dobro, dvije su kontradiktornosti u onome što ste sada kazali. Prva je vratiti vas opet na ono što ste vi kazali da je Stručna služba upravo kazala da je sve uredno, da su ispunjeni uslovi, da ovako ide

dopuna dnevnog reda. To su vaše riječi, ako nisu hajmo da pregledamo stenogram da vidimo jesu li ili nisu, to je prvo. To ste prvo vi kazali, s obzirom na to da ste to kazali mi tražimo samo to napismeno pošto je neko ko rukovodi Stručnom službom generalni sekretar očekujemo od generalnog sekretara da nam dostavi pisano izjašnjenje da je to tako kako ste vi kazali jer ste vi kazali da ste se konsultovali i da je Stručna služba kazala da je sve u redu sa Ustavom i sa procedurama. Mi tražimo da generalni sekretar, znači u ovoj pauzi, nam dostavi pisano izjašnjenje je to u radu da bismo znali, a druga kontradiktornost je da ste već unaprijed dali pauzu i mi smo tražili pauzu u trajanju od pola sata kako bi se ova pravna situacija u potpunosti raščistila.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 11:44:19)

Zahvaljujem, poslaniku Živkoviću.

Jesam krenula da dam pauzu onda kada je trebalo razjasniti ovo pitanje i ja ću dati pauzu radi razjašnjenja ovog pitanja, ali ne u tom pravcu da bi ste vi maltretirali Stručnu službu.

Znači, pauza od pola sata.

Pauza.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 13:43:14)

Uvažene poslanice, uvaženi poslanici, nastavljamo sa radom i prelazimo na obrazloženje i izjašnjavanje o predlozima za dopunu predloženog dnevnog reda.

Prvo su predlozi poslanika Andrije Popovića.

Da li poslanik Popović želi da obrazloži predloge? Izvolite, poslanice Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (01.11.22 13:43:36)

Poštovana Skupštino, uvaženi građani i građanke Crne Gore, crnogorske dijasporo,

Evo, po ko zna koji put dvije godine predlažem zakon o zabrani fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija i upotrebe njihovih simbola, ne može nikako da se uvrsti u dnevni red. Antifašizam je bio temeljna vrijednost Crne Gore, ali u posljednje vrijeme izgleda da to nije tako.

Zakon se predlaže u cilju sprečavanja podsticanja nacionalne, rasne ili vjerske mržnje i netrpeljivosti među građanima, građankama Crne Gore, a ovim zakonom zabranjuje se bilo koji oblik djelovanja fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija kao i upotreba fašističkih i neofašističkih simbola u Crnoj Gori. Na ovaj način u mnogome bi se riješili problemi rastućeg političkog ekstremizma i nacionalizma te klerikalnih uticaja.

Trenutno u Crnoj Gori ne postoji dovoljno definisan pravni način za krivično gonjenje pomenutih organizacija koje stoga imaju slobodu da šire svoje diskriminatorne ideologije. Ovaj nedostatak propisa daje poruku o nekažnjivosti koju čak institucije prećutno podržavaju. Donošenje ovog zakona radi toga je veoma važno jer se njime obezbjeđuje snažan izraz društvene osude određenog ponašanja i grupa koje ga podržavaju. Zakon prepoznaje fašističke, neofašističke i vojne nacionalističke organizacije kao grupe osnovane sa ciljem promocija, ideja i doktrina koje u svom nazivu imaju simbol ili oznaku koja je istorijski potvrđena kao fašistički ili neofašistički simbol ili koriste fašističke i neofašističke ili bilo koje druge simbole kojim se širi mržnja i poziva na uništenje ili istrebljenje nekog naroda, rase ili etničke ili manjinske grupe zasnovane na superiornost jednog naroda drugima.

Glavni cilj ovog zakona je suprotavljanje diskriminacijskom ponašanju koje promovišu ove organizacije čiji je cilj održavanje i njegovanje podjela u Crnoj Gori. Fašistički simboli koji pokazuju počinitelje ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti, takođe se zabranjuju ovim zakonom zato što fašističke organizacije često koriste slike poznatih ratnih zločinaca u svrhu propagande i zasztrašivanja obzirom da oni simbolizuju borbu za prevlast jedne nacionalne vjerske ili etničke grupe nad drugom. Podsjećam Ustavom Crne Gore zabranjeno je djelovanje političkih i drugih organizacija koje je usmjereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalne cjelokupnosti Crne Gore, kršenje zajamčenih sloboda ili prava ili izazivanje nacionalne, rasne, vjerske ili druge mržnje i netrpeljivosti.

Isto tako, podsjećam da je to evropski standard te da je Evropska unija 2018. godine usvojila slična rješenja u evropskom Parlamentu. Prijedlog zakona je definisao zabranu registrovanja djelovanje i upotrebe fašističkih simbola, kao i kaznene odredbe usklađene sa ostalim zakonima. Ovaj zakon, prijedlog zakona je došao bio do maksimalno podrške 39 poslanika, nadam se da ćete mu ovaj put omogućiti prohodnost i da ćemo ga staviti na sjednicu dnevnog reda. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 13:47:42)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Popovića da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o zabrani fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija i upotrebe njihovih simbola.

Izvolite kolege glasajte.

Molim vas, trenutak, obustavljamo glasanje na intervenciju poslanika iz klupa DPS-a koji traži da budu prisutni u sali tokom glasanja.

Dajem pauzu pet minuta da uđu poslanici iz klupa Demokratske partije socijalista.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 13:58:40)

Uvažene kolegice i kolege nastavljamo sa radom.

S obzirom da smo sada kompletni u sali.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Popovića da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o zabrani fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija i upotrebe njihovih simbola.

Izvolite glasajte.

Glasalo je 75 poslanika, sa 39 glasova za, tri glasa protiv i 33 uzdržana glasa, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila predlog.

Izvinjavam se, većina prisutnih.

Objavljujem da je Skupština prihvatila predlog poslanika Popovića.

Poslaniče Popoviću, da li će te obrazlagati drugi vaš predlog? Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ (01.11.22 14:00:04)

Zahvaljujem.

Evo zahvaljujem svima koji su podržali poslije dvije godine tantalovih muka da se uvrsti ovaj zakon ipak se uvrstio, pa ćemo o njemu diskutovati.

Zahvaljujem svima koji su ga podržali.

Druga dopuna dnevnog reda je Prijedlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatnu vrijednost kojima se za menstrualne potreštine za žene uvodi snižena stopa PDV-a, vjerovatno je malo neobično što ja to predlažem. To je predlog Liberalne partije, ja sam jedini poslanik Liberalne partije, vjerovatno bi bilo bolje, da to predlaže dama, ali moram reći da je Odbor za rodnu ravnopravnost jednoglasno podržao Prijedlog izmjena i dopuna ovog zakona, što mi je baš satisfakcija ...

.....Predlogom zakona kojim se za menstrualne potreštine uvodi snižena stopa PDV-a za menstrualne potreštine nastoji se uticati na smanjenje problema menstrualnog siromaštva ali ići i u korak sa dobrim evropskim praksama država koje su prepoznale da je oporezivanje ovakvih proizvoda jedan od oblika rodno zasnovane diskriminacije. Primjenom opšte stope PDV-a od 21% i u slučaju menstrualnih potreština zanemarije se činjenica da je u pitanju osnovni proizvod koji je ženama u reproduktivnoj dobi neophodan za vođenje zdravog, dostojanstvenog i normalnog života.

Zahvaljujem, poslanice Jelušić, što ste intervenisali umjesto predsjednice, jer ovo stvarno nema smisla, morate obezbijediti normalno predlaganje zakona i ako pretpostavljam da muškoj populaciji ovo ne znači ništa.

Dakle, važećim Zakonom o porezu na dodatu vrijednost menstrualne potreštine su tretirane kao bilo koji proizvod i nijesu prepoznate kao proizvod koji je za osobe ženskog pola esencijalan, te samim tim s obzirom na prirodu svrhe za koju se upotrebljava nije luksuzno niti obično već osnovno dobro, odnosno proizvod. Menstrualni ciklus nije stvar izbora već prirodni proces i kao takav zahtijeva dostupnost odgovarajućih higijenskih potreština te je problem menstrualnog siromaštva kao dominantan problem koji pogađa žensku populaciju širom svijeta a koji između ostalog podrazumijeva nemogućnost obezbjeđivanje menstrualnih proizvoda prisutan i u Crnoj Gori. Na žalost u Crnoj Gori je ova tema nepravedno zanemarena u prilog čemu govori to da ne postoje zvanični statistički podaci o menstrualnom siromaštvu na osnovu kojih bi se utvrdilo stvarno stanje, odnosno ozbiljnost koju ovaj problem izaziva, naročito kod porodica, odnosno pojedinaca niske platnežne moći, a gdje je makar jedna osoba ženskog pola. Povećanje cijena izazvano trenutnom situacijom na globalnom tržištu nije zaobišlo ni menstrualne potreštine pa su u maju tekuće godine u odnosu na april iste godine poskupjele oko 27%.

Kroz predloženi zakon nastoji se obezbijediti i zaštititi pravo žena da budu zdrave, kao i minimalni uslovi za održavnje menstrualne higijene, odnosno dostojanstvene i bezbjedne menstrualne cikluse radi nesmetanog funkcionisanja u svakodnevnom životu, ali se takođe sprovodi prvi korak ka borbi protiv menstrualnog siromaštva, odnosno djeluje na ukidanje nepovoljnijeg tretmana žena, suzbijanja stigmatizacije i diskriminacije zbog prirodnog procesa kao što je menstrualni ciklus. Ponavljam, jednoglasna podrška Odbora za rodnu ravnopravnost uz najavljeni amandman, o tome ću ako zakon bude ušao u dnevni red. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:04:57)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Popovića da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o dopuni Zakona o porezu na dodatnu vrijednost. Izvolite, kolege i kolegice glasajte.

Glasalo je 74 poslanika, 74 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština prihvatila Predlog.

Poslaniče Popoviću, da li ćete obrazložiti treći predlog? Samo Vas molim da se držimo tri minuta. Hvala Vam.

ANDRIJA POPOVIĆ (01.11.22 14:05:49)

Treći Predlog zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti koji podrazumijeva legalizaciju upotrebe marihuane u medicinske svrhe dana 02.decembra 2020. na osnovu preporuka Svjetske zdravstvene organizacije Komisija za narkotike ujedinjenih nacija uklonila je kanabis sa liste opasnih droga, usvojene Konvencijom 1961.godine, a nakon brojnih naučnih i medicinskih istraživanja koja su potvrdila pozitivno dejstvo kanabisa u medicinske svrhe. Utvrđeno je da kanabis i preparati kanabisa pomažu u liječenju i to posebno kod terapije bola, pomažu onkološkim pacijentima kako kod bolova, tako i kod ublažavanja posledica hemioterapije, ublažava bol i grčeve kod multiple skleroze, kao i kod liječenja epilepsije, dok ulje kanabidiola može pomoći u ublažavanju poremećaja povezanih sa autizmom, kao što su problemi u ponašanju, komunikaciji i ankcioznosti. Iz naprijed navedenih razloga na osnovu peticije za legalizaciju marihuane koju je tada podržalo šest i po hiljada građana uz vođstvo NVO legalizuj.me Liberalna partija predlaže izmjenju Zakona o zdravstvenoj zaštiti kako bi u postupku sprovođenja zdravstvene zaštite kao organizovane i sveobuhvatne djelatosti društva sa ciljem da se dostigne najviši mogući nivo očuvanja zdravlja građana bila omogućena upotreba psihoaktivnih supstanci koje imaju medicinski dokazano pozitivno djelovanje na mnogobrojne dijagnoze i oboljenja. Dakle, predlažemo da se nadležnost Opšte bolnice kao sekundarni nivo zdravstvene zaštite i proširi na terapijske procedure koje uključuju upotrebu psihoaktivnih supstanci. Posebno treba istaći da je više zemalja omogućilo upotrebu proizvoda na bazi kanabisa za medicinske svrhe među kojima su: Češka, Finska, Rumunija, Italija, Španija, Holandija, Francuska, Austrija, u skorije vrijeme Slovenija, Sjeverna Makedonija i Hrvatska. Konvencija Ujedinjenih nacija za psihotropne supstance iz 1971.godine propisuje da je upotreba narkotika u medicinske svrhe neophodna i da ne bi trebalo da bude bez razloga ograničena. Štedim 15 sekundi. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:08:38)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Popovića da se dnevni red dopuni sa Prijedlogom zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti. Izvolite, glasajte.

Glasalo je 75 poslanika, 40 glasova za, 20 glasova protiv i 15 uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština prihvatila Predlog.

Sledeći su predlozi poslanice Branke Bošnjak. Da li poslanica Bošnjak želi da obrazloži predloge? Hoćete li objedinjeno poslanice, potpredsjednice? Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 14:09:38)

Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o visokom obrazovanju, da kažem da sam ja ovaj zakon u proceduru stavila još, on je bio i u prethodnom sazivu, ali odmah na početku ovog saziva Skupštine

14.12.2020.godine. Međutim, tada je bio u proceduri, odnosno radile su se izmjene ovog zakona, odnosno donošenje novog zakona u Vladi. Međutim, taj zakon je povučen i bila je i neka javna rasprava i povučen je i vidim da to neće brzo ići, a smatram da je značajno da odradimo izmjenu i dopunu ovog zakona iz razloga što smatram da konačno treba da ono zašta smo se zalagali dok smo bili u opoziciji, a bilo je i ovih iz pozicije koji su smatrali to dobrim rješenjem, da se ubuduće izbor vrši, ja ću nazvati neposredno kao referendum, odnosno kao što se bira predsjednik države, ali da se u okviru Univerziteta organizuje taj vid izbora rektora da ne bismo imali uticaj politike, što je do sada uvijek bio slučaj. Iz tog razloga smatramo da treba omogućiti kompletnom akademskom osoblju da ima mogućnost da glasa za rektora, da se tu pravi kampanja, da oni izlažu svoje programe i da se jedan dan odredi za to kad će biti neposredno glasanje. Izmjenama ovim je tačno definisana procedura i to je čak i u onom Nacrtu zakona o visokom obrazovanju koji je pripremala ranija Vlada negdje bilo usvojeno, ali nije razrađeno bilo do ove mjere, odnosno predloženo tako da smatram da se stiču uslovi da možemo da vjerujem da će poslanici se pozitivno izraziti o ovome zbog toga što je ovo uvođenje demokratije i neposredno glasanje za nekoga ko treba da bude na čelu institucije Univerziteta Crne Gore i na taj način bi moj legitimitet mnogo veći da govori o nekim drugim stvarima, ovako imamo često ćutanje na raznorazne anomalije koje se dešavaju u društvu zbog toga što samo Upravni odbor na kraju njih čini mi se 12 ili 13 tačno određuju ko će biti rektor.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:12:05)

Zahvaljujem, potpredsjednice Bošnjak.

Stavljam na glasanje Predlog poslanice Bošnjak da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju.

Izvolite glasajte.

Glasalo je 70 poslanika sa 42 glasa za, jednim glasom protiv i 27 uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština prihvatila Predlog.

Poslanice Bošnjak, hoćete li obrazložiti naredni Predlog?

BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 14:12:53)

Hoću. Drugi je Predlog odluke o izmjeni odluke o otvaranju parlamentarne istrage i obrazovanju Anketnog odbora za prikupljanje informacija i činjenica o postupanju nadležnih državnih organa i drugih subjekata u vezi sa projektom Vjetrolektrane Možura. Vi znate da je ovo bilo na poslednjoj sjednici prolječnjeg zasijedanja, ali sticajem okolnosti usvojili smo samo odluku, ali nijesmo i odredili članove, donijeli odluku, odnosno rešenje ko će biti članovi Anketnog odbora zbog toga što je predsjednica da kažem i to su bili objektivni razlozi, nismo mogli da završimo onu sjednicu onako, ja sam imala koronu, tako da nismo imali u to vrijeme predsjedavajućeg i nije se moglo to do kraja odraditi, a rok koji je dat je bio 120 dana. Da bi dali novi rok ovdje su izvršene izmjene da od momenta kada mi formiramo Anketni odbor teče taj rok od 120 dana da se uradi ova parlamentarna istraga i to da ko će biti član u skladu sa Zakonom o parlamentarnoj istrazi i našim predlozima određuje nadležno radno tijelo Skupštine, odnosno Administrativni odbor. U tom smislu su izmjene i ja očekujem da bi konačno taj Odbor trebao da se formira i da počnemo sa radom, iz tog razloga su urađene ove izmjene.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:14:26)

Zahvaljujem.

Stavljam na glasanje Predlog poslanice Bošnjak da se dnevni red dopuni sa Predlogom odluke o izmjeni odluke o otvaranju parlamentarne istrage i obrazovanju Anketnog odbora za prikupljanje, informacije i činjenica o postupanju nadležnih državnih organa i drugih subjekata u vezi sa projektom Vjetrolektrane Možura.

Izvolite glasajte.

Glasalo je 70 poslanika, sa 42 glasa za, 3 glasa protiv i 25 uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština prihvatila Predlog.

Poslanice Bošnjak, hoćete obrazložiti treći Predlog?

BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 14:15:18)

Hoću.

Treći Predlog se odnosi na Predlog zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada. Ovdje ću biti vrlo kratko. Ovo vam je onaj čuveni zakon u kome imamo one odredbe gdje se rešavaju stambena pitanja funkcionera, a potpuno neprirodno da se nalazio Zakon o održavanju stambenih zgrada, jer u ovom zakonu su se našle ove odredbe koje da kažem su namjerno i skrivene u ovom zakonu, jer ko ne zna niko ne bi očekivao da će u Zakonu o održavanju stambenih zgrada biti poglavlje koje se tiče rješavanja stambenih pitanja državnih i javnih funkcionera i to je negdje prepoznato da treba da bude ukinuto i ja sam smatrala da ovo poglavlje jednostavno treba da se izmijesti, odnosno da uopšte ne postoji u ovom zakonu. Da li se će se praviti nekakvi drugi zakoni koje će da regulišu ovu materiju svakako ovaj zakon nije taj u kome treba da stoji ovo i na osnovu ovih odredbi sakrivenih u ovom zakonu smo imali sve one dodjele stanova o kojima smo već toliko puta pričali, tako da smatram da bi trebali i pravno formalno da ove odredbe izbrišemo iz ovog zakona.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:16:39)

Zahvaljujem, poslanice Bošnjak.

Stavljam na glasanje Predlog poslanice Bošnjak da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada.

Glasalo je 64 poslanika sa 41 glasom, za 2, 2 protiv i 21 uzdržanim glasom. Objavljujem da je Skupština prihvatila Predlog.

Sledeći je Predlog poslanice Jelene Božović.

Da li poslanica Božović želi da obrazloži Predlog?

Izvolite, poslanice Božović.

JELENA BOŽOVIĆ (01.11.22 14:17:28)

Hvala, predsjednice.

Poštovane kolege,

Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima potrebno je izvršiti određena usklađivanja članova ovog zakona sa Zakonom o pravnom postupku i Zakon o zaštiti potrošača kada je u pitanju podnošenje prigovora od strane korisnika komunalnih usluga. Inicijativa za izmjenu pojedinih članova ovog zakona stigla je od zajednice opština naravno na inicijativu mnogih opština i prigovora koji su uputili komunalna preduzeća, agencije i građani, odnosno zainteresovani privredni subjekti. U ovom obrazloženju-obrazloženju ovog zakona sve je precizno navedeno, ja nemam vremena sada da sve to iščitam. Međutim, ponavljam da su u pitanju tehničke stvari i usklađivanje samog zakona.

Pored ovog navedenog bitno je i da napomenem da bi se u okviru ovog zakona dodao još jedan novi član koji bi dao mogućnost svim opštinama da u skladu sa njihovim mogućnostima subvencioniraju cijenu usluga za ranjive korisnike kao i da se utvrdi kategorija korisnika koji mogu koristiti ovu povoljnost. U dijelu objašnjenja osnovnih pravnih instituta navodi se da zbog nerantabilnosti pojedinih linija u gradskom i prigradskom saobraćaju pogotovo u periodu visokih cijena goriva postoji realna opasnost od odustajanja prevoznika za pružanje usluga na tim linijama čime bi se direktno ugrozili esencijalni preduslovi za život i opstanak u tim sredinama. Zbog toga se i predlaže subveniconisanje takvih linija. Dakle, ukratko ovo bi dalo mogućnost svim opštinama da pomognu prevoznicima za one linije koje su nerentabilne, ali bi dugoročno to značilo podršku i održavanje sigurnih linija u svim onim prigradskim naseljima gdje žive učenici, gdje žive stariji, gdje žive svi oni koji nemaju svoj sopstveni prevoz.

Što se tiče ovog zakona on je 15.09. dobio pozitivno mišljenje od strane Vlade i evo pozivam vas da glasam za ovaj zakon kahi bismo omogućili eto usklađivanje ovih zakona što predstavlja brojne probleme kada su u pitanju sudski sporovi i na taj način direktne probleme za građane. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:20:00)

Zahvaljujem poslanici Božović.

Stavljam na glasanje Predlog poslanice Božović da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima.

Glasalo je 68 poslanika sa 42 glasa za, 4 glasa protiv i 22 uzdržana glasa. Objavljujem da je Skupština prihvatila Predlog.

Sledeći je Predlog poslanika Demokratskog fronta, Nove srpske demokratije, Demokratske narodne partije, Radničke partije i Pokreta za promjene.

Da li neko od poslanika želi da obrazloži Predlog?

Poslanik Živković proceduralno.

Izvolite.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 14:21:00)

Dobio sam odgovor, nije mi stigao još pisano od strane stručne službe da je sve uredno sa ovim zahtjevom, tj. da je uredno u skladu sa Poslovníkom da niko ne zalazi u meritum sadržine samog teksta, odnosno usaglašenosti sa Ustavom i da je nadležan Odbor za zakonodavna pitanja procjenjivati da li je nešto u skladu sa Ustavom i ukupno pravnim sistemom, odnosno pravnim poretkom. Upozoravam vas još jednom i naglašavam da ste kao predsjednica Parlamenta obavezni da vodite računa o zakonitosti rada i funkcionisanju Parlamenta prva ste među jednakim, među svojim kolegama, ali ste najodgovornija i najobaveznija da vodite računa, kao predsjednica Parlamenta o tome koji akti se nalaze u proceduri. Razumijem ovo ćutanje pojedinih kolega pravnika jer je ovo nemoguće sa pravnog aspekta braniti i ta usaglašenost sa Ustavom apsolutno je dovedena u pitanje jer neko pokušava ovdje da napravi anarhiju od ovog sistema. Upozoravam još jednom i pozivam na zdrav razum da se ovo na ovaj način ne radi, pritom nemamo ni mišljenja nadležnih odbora, a pokušava se nešto staviti na dnevni red.

Razumijem intenciju Demokratskog fronta potpuno i meni ona nije strana i vi da ste predložili nešto teže od ovoga, a ne znam šta bi to teže moglo biti ne bi me apsolutno iznenadilo. Od danas me ne iznenađuje od drugih kolega koji hoće da podrže ovo zakonsko rješenje da su se kao vagoni priključili lokomotivi Demokratskog fronta koji onako radioaktivno vuče Crnu Goru u ponor. To je najveća opasnost za Crnu Goru.

Naglašavam da se ovdje ne radi, samo nemojte da pogrešno steknete sliku da ovdje neko brani funkciju ili poziciju predsjednika, odnosno imena i prezimena, ovdje je najveći problem oni koji pokušavaju kroz ovo zakonsko rješenje ne da targetiraju funkciju predsjednika institucionalno nego da targetiraju onoga koji tu funkciju vrši i naravno ovi koji se priključuju toj aktivnosti snose dio te odgovornosti. Na žalost, očigledno da ovdje nema političkog zdravog razuma, nema političkog zdravog razuma da se spriječi ustavni puć i da se spriječi izvršenje krivićnog djela. Po nama je to krivićno djelo i sa ovim će se baviti nadležni državni organi.

Razumijem preuzimate dio odgovornosti, ali mislim da ste na potpuno pogrešnom putu jer vi, kao predsjednica ste trebali da vodite računa o osnovnoj ćinjenici, prvoj da vodite računa o zakonitosti rada Skupštine jer znate odlićno da ste neke prethodne akte iz suštinskih razloga vratili i podnosicima iste ove inicijative. Taj makar akt ovdje imamo. Danas nećete da se bavite suštinskim razlozima nego se krijete iza parlamentarne većine da li ona postoji ili ne postoji i to se više ne zna, ali danas je šef Kluba poslanika DF-a kazao da ta parlamentarna većina postoji da ste vi zajedno na jednom mjestu i to je potpuno u redu sa tim nemamo nikakav problem, ali vi ste najodgovorniji za funkcionisanje rada Parlamenta i snosite, uostalom, najveću odgovornost.

U svakom slućaju, kako god budete postupali u narednom periodu treba da se sjetite jedne osnovne stvari. Koliko god bili bliski sa nekim politićkim subjektima ideološki, principijelno, programski itd. ne zaboravite da su vas ovi ljudi ovdje koji sjede preko puta vas htjeli da smijene sa te pozicije, ne zaboravite to. Znaći, nemojte to nikada da previdite i da zaboravite. Danas i svih nekih prethodnih puta vi ste zapravo odlučili da pod pritiskom ovih ljudi, koji su to u kontinuitetu radili, pristanete na izvršenje zadataka koji su suprotni Ustavu, koji su suprotni pravnom sistemu i koji su na nivou krivićne odgovornosti. To je vaš dio odgovornosti kao predsjednice Parlamenta, a moj dio obaveze, kao šefa kluba, najjaćeg kluba u Parlamentu Crne Gore, na to da vas upozorim.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:24:51)

Zahvaljujem poslaniku Živkoviću.

Definitivno u ovome imam svoju politićku odgovornost koju snosim kao predstavnika, kao ćlan Kluba Socijalistićke narodne partije i sa te strane je i moj politićki stav. Što se tiće proceduralnih odgovornosti mislim da sam to jako dobro obrazložila i kada samo bili na kolegijumu prethodnom, kada sam vam rekla da prethodni zahtjevi koji su bili upućeni meni i koji su se odnosili na sjednice vanrednog zasijedanja da sam, kao predsjednica Parlamenta tada bila pozvana jer su meni bili upućeni da određujem o aktima koji su bili upućeni, a ovdje u ovom slućaju su akti koji su u potpunosti u skladu sa Poslovníkom u proceduri i kao takvima se ja, kao predsjednica Skupštine ne izjašnjavam. Znaći, nastavljamo dalje.

Da li neko od poslanika Demokratskog fronta želi da obrazloži predlog?

Želi poslanik Predrag Bulatović

Ovo je već drugi put da dajem riječ poslaniku, a da se onda neko naknadno javlja za proceduru. Izvolite, poslanice Vuković, proceduralna reakcija.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 14:26:12)

Evo tražila sam ako može da zamolim svoje kolege i kolegice da se čujemo pošto hoću da se obratim građankama i građanima koji su me obavijestili o tome da je predsjednica Skupštine koja treba da štiti Poslovnik i svakoga poslanika i poslanicu u Skupštini uvrijedila mene, kao poslanicu rekavši da nije važno što kaže nego ko kaže.

U ovom Parlamentu sam se trudila da nikada ne idem lično nego uvijek izgovaram političke kvalifikacije. Kad kažem da je neko ustavorušitelj to je politička kvalifikacija, valjda je to pokazivalo moju moć jer lično se uvijek poteže kad ste nemoćni. Znači postoji i ona poslovice, izreka "Žena je ženi vuk", u koju nikad nijesam htjela da vjerujem, ali u ovom trenutku hoću da kažem da je žena ženi gavran i to ptica zloslutnica koja guši svaki pokušaj političkog aktivizma žene toliko nisko s obzirom na to da zauzimate tako visok položaj ne bi trebalo da ode ni politički fluid, gospođo Đurović. Rekla sam da ste politički fluid samo zato što nemate više podršku građana.

Moram vam reći kad su me obavijestili o tome šta ste kazali šetila sam se dana u osnovnoj školi. Recimo, to što ste vi kazali meni govorili su oni slabiji đaci od mene kad nijesu mogli da mi doskoče jedino što su lošiji đaci u raspravi sa boljim đacima mogli da kažu to je upravo to nije važno šta ti kaže, ko ti kaže nego šta ti kaže ko ti kaže već ne znam ni sama jer je toliko puta upotrijebljeno, toliko puta upotrijebljeno, toliko je prozaično i toliko trivijalno da mislim da vam ne služi na čast i molim vas da se kao predsjednica Skupštine Crne Gore izvinite meni poslanici ne morate uopšte kao Danijela Đurović Aleksandri Vuković.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:28:19)

Zahvaljujem, poslanice Vuković. Nemam potrebu da se izvinjavam. Ono što sam rekla rekla sam na one kvalifikacije koje ste vi uputili meni.

Znači, nastavljamo dalje sa opstrukcijom rada ovog Parlamenta.

Poslanik Mitrović, izvolite.

IVAN MITROVIĆ (01.11.22 14:28:43)

Čujem, predsjednice, od nekog da je opstrukcija Parlamenta ovo da mislim da smo brojnim procedurama imali prilike da svjedočimo brojnih puta u ovom sazivu Parlamenta da se ne vraćam na ranije sjednice. Ja se vraćam na početak da vam, u vezi sa ovim što je rekao kolega Živković, vi ste kazali ranije da je Stručna služba Skupštine smatrala da ovaj predlog zakona treba da se nađe na dnevnom redu i da se on zbog toga i nalazi na dnevnom redu. Međutim, vidimo iz ovog dopisa da Stručna služba to nije smatrala već smatra da Zakonodavni odbor treba da da svoje mišljenje da li ovaj predlog zakona treba da se nađe da li je usaglašen sa Ustavom i zakonom. Ne govorim ja ovo zbog vas i zbog vašeg klimanja glavom i neklimanja, vi ste klimnuli glavom kada ste stavili ovaj zakon na dnevni red i nema potrebe da klimate meni ni lijevo ni desno ni gore ni dolje samo govorim ovo zbog građana Crne Gore da je ovaj zakon antiustavan, da je u potpunosti u suprotnosti sa Ustavom jer u njemu u ovom predlogu zakona, uvažena predsjednice Parlamenta, građani Crne Gore, piše da u skladu sa ovim zakonom smatra se razlogom za njegovo razrješenje. Znači, predsjednik se ovim zakonom može razriješiti, a u Ustavu jasno piše u članu 98 kada predsjednik Crne Gore može da se razriješi.

Uvažena predsjednice, Vi ne znam da li ste svjesni okolnosti u Crnoj Gori, da li ste svjesni onoga što činite crnogorskom društvu sa mjesta predsjednice crnogorskog Parlamenta, da li ste svjesni da krišite Ustav, najveći pravni akt ove države. Da li ste svjesni da Crna Gora poslije ovoga potupno je nevažno ko je predsjednik države, potupno je nevažno ko je predlagatelj zakona, potupno je nevažno ko je protiv ovog zakona, da li ste svjesni da u Crnoj Gori nakon ovakve stvari ne može da bude ništa isto. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:31:03)

Zahvaljujem, poslaniku Mitroviću.

Prvo i osnovno, poslaniče Mitroviću ne prihvatam izvrtanje kvalifikacija koje sam ja rekla. Znači, apsolutno nije rečeno da je Stručna služba rekla da ovo treba da bude na dnevnom redu. Mi još uvijek ovu tačku nemamo na dnevnom redu čekamo da dođemo do tog momenta da Skupština izjašnjavala, da li će biti ili neće na dnevnom redu. Tako da to što govorite je netačno. Pretpostavljam da postoje određeni razlozi zašto to govorite, ali da budemo u potpunosti jasni i da bude jasno i zbog građana. Predloženi dnevni red koji je dobijen u sazivu ne obuhvata tačke o kojima se sada izjašnjavam za dopunu dnevnog reda. Dopune dnevnog reda u skladu s procedurama i Poslovnikom traže poslanici i o takvim dopunama ćemo se izjašnjavati kao Skupština.

Da budemo potpuno jasni, što se tiče Stručne službe Skupštine, ponovila sam to i ranije, znači Stručna služba ne određuje da li je neki akt u skladu s Ustavom i zakonom već da li je u skladu s procedurama, a nadležni odbori treba da se odrede o tome da li je u skladu s Ustavom i s zakonima Crne Gore.

Imamo ovdje prijavljenih i vi ste tu prijavljeni, takođe, i to ste prvi. Izvolite, poslaniče Bulatoviću, za proceduralnu reakciju.

PREDRAG BULATOVIĆ (01.11.22 14:32:25)

Gospođo predsjednice, u okviru ove procedure koju sam dobio, obrazložiću za proširenje dnevnog reda.

Predlažem vam ovo iz prostog razloga što je svaki početak težak. Da bi se ušlo u formu koju ima Demokratski front, treba i vremena i mnogo čega drugog, pa da ja ovo obrazložim, da mi glasamo nakon toga, a procedura neka se nastavi.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:32:58)

Poslaniče Bulatoviću, hoćete li u vremenu koje je predloženo za proceduru to odraditi? Imamo još dvije proceduralne reakcije koje su prijavljene.

PREDRAG BULATOVIĆ (01.11.22 14:33:17)

Ne bih da pravim opstrukciju. Ako vi cijenite da nakon toga nijesu uslovi za glasanje, neću stvarno. Ali, došao je trenutak da obrazložim u ime poslanika DF-a stavljanje na dnevni red i da se o tome glasa. Da li ćete mi to dati sada ili kasnije?

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:33:33)

Kasnije, kada završimo s procedurama.
Poslanik Adnan Striković je tražio proceduralnu reakciju.

ADNAN STRIKOVIĆ (01.11.22 14:33:41)

Hvala vam.

Zaista mi nije namjera niti mi pada na pamet da na bilo koji način opstruiram današnju sjednicu, ali sve ovo što ću da kažem ne bi imalo smisla reći u diskusiji, jer se isključivo tiče procedure u ovom parlamentu, a to je procedura stavljanja nečega na dnevni red Skupštine.

Pročitacu vam član 86 Poslovnika Skupštine, pročitao je jednom, ali ću morati da ponovim ovaj prvi stav. U predlog dnevnog reda sjednice mogu se uvrstiti samo predlozi akata koji su pripremljeni u skladu s Ustavom, zakonom i ovim Poslovnikom. Vi ste kazali da niste Ustavni sud i da ne možete procjenjivati da li je nešto po Ustavu ili nije. Znači, po vama bi trebalo, kada se saziva sjednica Skupštine, svaka tačka dnevnog reda da se uputi Ustavnom sudu. Čuli ste me, nadam se. Znači, svaku ćemo tačku dnevnog reda poslati Ustavnom sudu jer je jedino on nadležan da utvrdi šta je po Ustavu, a šta nije po Ustavu. To je kada tumačimo na takav način stvari.

Sušтина ovoga je da mi, odnosno vi čija je to zakonska obaveza i na šta ste se zakleli kada ste preuzimali ovu funkciju da ćete raditi u skladu s zakonima i Ustavom ove države, vaša je obaveza da ono što nije po Ustavu ne dozvolite da uđe ovdje da se o tome raspravlja, a ako niste sigurni kao što implicirate

da povodom ovoga niste sigurni jer nećete da se izjasnite ni vi ni skupštinska služba, onda je u redu da pošaljete Ustavnom sudu. Kada biste radili kako savjest treba da nalaže, vi biste ovo uputili Ustavnom sudu ukoliko vam nije jasno, ali pošto znamo svi mi ovdje i oni koji će danas ovo podržati i oni koji neće da ovo nije po Ustavu, i to su vam sugerisali i prošlog puta kada ste kršili Ustav, svi su vam sugerisali iz svih poslaničkih klubova da kršite Ustav, vi ste nastavili to da radite. Nisam završio. Očekujem od predsjednice da mi omogući da nastavim. Hvala.

Znači, kada ste prošlog puta ovdje prekršili Ustav, svi su vam sugerisali i to nije bilo dovoljno, čak i poslanici iz Demokratskog fronta, poslanici iz Demokrata, svi poslanički klubovi i mi koji smo bili protiv nekakvih rješenja i vi ste opet uradili protivustavno. Sada kažete ja nisam Ustavni sud. Izvolite, ukoliko niste sigurni, ja jesam, meni ne bi trebala pomoć da sam na tom mjestu da odlučim da li je ovo po Ustavu ili nije, vama ako treba uputite inicijativu Ustavnom sudu. Stvar je vrlo jasna. Ne može se na takav način kriti. Znači, bolje je priznati i reći ovo je po Ustavu, stavljam ovo na dnevni red i onda je tu stavljena tačka na svu priču. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:36:41)

Zahvaljujem poslaniku Strikoviću.

Opet parafrazirate. Kao što sam rekla, ovdje postoje radna tijela Skupštine koja će dati odgovor na to pitanje. Definitivno nisam pozvana da dam odgovor na to pitanje.

Poslanik Jevto Eraković, procedura. Izvolite.

Molim vas, pošto vidim da imamo intenciju da od ovoga pravimo šou, možete li da kažete član Poslovnika na koji se pozivate?

JEVTO ERAKOVIĆ (01.11.22 14:37:15)

Predsjednice, u šou koji vi kreirate zapamtite da nećemo nikad učestvovati, a ovo je pravi šou i nazvali ste ga pravim imenom, šou u kojem se krijete iza Demokratskog fronta, šou u kojem pokušavate da slomite Ustav Crne Gore.

Prvo da vas informišem da ste na iste ovakve procedure koje su dolazile od Predsjednika Crne Gore ili od poslanika čak i Demokratskog fronta jasno se izjašnjavali prije nego što su uvrštene u dnevni red da nijesu u skladu s Ustavom i Poslovníkom. Da li se vi sjećate toga i da li ste u saznanju da ste vi potpisivali te dokumente. Jeste, odlično. Dakle, potpuno ste sve opovrgnuli ono što ste danas tvrdili, da treba neko drugi da utvrdi da li je nešto u skladu s Ustavom. Tada ste utvrđivali i bili potpuno jasni da dokumenta koja su upućena Skupštini nisu u skladu s Ustavom. Međutim, sada ste potpuno promijenili vašu praksu.

Postavlja se potpuno jasno pitanje šta je razlog zbog čega danas ne treba da utvrđujete da li je nešto u skladu s Ustavom, a ranije ste utvrđivali da je to u skladu s Ustavom. Da li je to ucjena, da li ste vi ucijenjeni kao što su možda ucijenjeni poslanici partije koja je nakon uvođenja sankcija od strane Ruske federacije određenim zvaničnicima u Crnoj Gori istog trenutka smijenila te zvaničnike s funkcije Vlade ili s pozicije direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost. Dakle, ono što je Ruska federacija uradila poslanici, odnosno premijer u tehničkom mandatu su to uradili nekoliko dana nakon instrukcija od strane Ruske federacije. Da li su ucijenjeni poslanici koji se izjašnjavaju i kao Srbi i kao Crnogorci, koje ne možemo uhvatiti ni za glavu ni za rep, da li su i oni ucijenjeni da poslušaju ove instrukcije Demokratskog fronta.

Na kraju, da li ste vi, u skladu s vašom pozicijom i partijom kojom pripadate, dakle Socijalističkoj narodnoj partiji, nakon kraha i saznanja da ne možete da pređete ni censuz na izborima da vam je ovo jedini način političkog opstanka. Vjerujte, politički opstanak ne može biti iznad ljudskih i moralnih vrijednosti. Sve prolazi, a to je ono što ostaje. Prema tome, još jednom vas upozoravam da je neophodno, insistiram i utičem i apelujem na vas da se držite onih programa i onih načela koje ste primjenjivali u praksi ranijih dokumenata. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:40:18)

Zahvaljujem poslaniku Erakoviću.

Jesam, primjenjivala sam ih onda kada su ti akti bili upućeni meni, direktno meni, kada su u pitanju bile sjednice vanrednog zasijedanja. Vrlo jasno i kratko.

Poslanik Škrelja.

LUIĐ ŠKRELJA (01.11.22 14:40:34)

Hvala, predsjednice.

Najvjerojatnije da se čudite zašto se javljam proceduralno. Imam tri proceduralne reakcije.

Prvo, mislim da je današnji dan jedan od najparadoksalnijih parlamentarnih dana u istoriji parlamentarizma u Crnoj Gori. Imamo tzv. maglovitu trenutnu ili bivšu parlamentarnu većinu koja se plaši da zauzme mjesto gdje pripada poziciji, pa sjede tamo gdje je mjesto za opoziciju. To je prva intervencija.

... Druga intervencija je uvažena predsjednice, da li imamo plan za današnji rad, kakav je taj plan ili da li uopšte ima plana za ovu sjednicu Skupštine koju smo danas počeli.

Što se tiče ovih dopuna predloga za dnevni red, ja bih to pokušao na jedan slikoviti način da kažem kako mi radimo danas. Ima jedna stara poslovice koja kaže doduše na Albanskom jeziku: "da zakoni i kiša padaju isto i na prave i na ne prave", ali u toj situaciji kiša kvasi samo one koji su u pravu, jer im je uzeo kišobran oni koji nijesu u pravu.

Ovom prilikom, uvažena predsjednice, Vi ste kišobran prepustili onima koji hoće da razore Crnu Goru, koji hoće da ovaj Parlament pretvaraju u utakmicu koju imamo prilike da vidimo kakve su te utakmice. Inače ja sam poklonik Porta i uvažavam utakmice, ali najviši zakonodavni dom u ovoj državi ne zaslužuje ovaj tretman koji neki pokušavaju danas silom i kao što sam rekao malo prije na kaubojski način da nametnu. Pokušavajući da na taj način greške u koracima koji su sami učinili sada pokušavaju da saniraju a da ne dobijaju ličnu grešku, jer ta bi bila peta lična greška i onda nakon pete lične greške zna se da sleduje izlazak iz igre.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:43:19)

Zahvaljujem poslaniku Škrelji.

U svakom slučaju kada budemo napokon utvrdili dnevni red onda ćemo i definisati kako ćemo raditi, a radićemo danas duže u svakom slučaju.

Poslanik Petar Ivanović, proceduralna reakcija.

Izvolite, poslanice Ivanoviću.

Hoćete, poslanice Ivanoviću, imate riječ?

PETAR IVANOVIĆ (01.11.22 14:43:39)

Uvažena predsjednice, i vi i ja možemo da vjerujemo očima.

Ovdje lijepo piše da je poslanica Aleksandra Vuković, prije mene tražila proceduru. Ja vas ljubazno molim, da ispoštujemo red i da njoj date riječ, pa ću se nakon toga javiti.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:43:56)

Zahvaljujem poslaniku Ivanoviću.

Poslanice Ivanoviću i poslanica Vuković koja se već više puta javila za proceduralnu reakciju, žao mi je neće dobiti ovog puta mogućnost proceduralne reakcije.

Poslanice Ivanoviću, ako želite da reagujete proceduralno možete. Izvolite.

PETAR IVANOVIĆ (01.11.22 14:44:10)

Poštovana predsjednice, da li biste bili ljubazni da mene gledate.

Znači, imam dva komentara prije nego što počnem.

Prvi je, vi tražite da se u proceduri obraćamo vama, pa vas ja ljubazno molim da gledate mene.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:44:59)

Poslanice Ivanoviću gledam vas, nego sam sačekala dok ste pogledali u Poslovnik šta želite da mi kažete.

PETAR IVANOVIĆ (01.11.22 14:46:44)

Nije tačno, nešto ste drugo radili, i to građani treba da znaju.

Druga stvar, isto tako građani treba da znaju šta dobacuju pojedini poslanici Demokratskog fronta i vašu snishodljivost i popuštanje tim zahtjevima.

Član 86 u predlog dnevnog reda sjednice mogu se uvrstiti ne kažem moraju, ne kažem trebaju, mogu se uvrstiti samo predlozi akata koji su pripremljeni u skladu sa Ustavom, zakonom i ovim Poslovnikom.

Član 8 - predsjednik Skupštine, stara se o primjeni Poslovnika Skupštine.

Da li se vi starate o primjeni Poslovnika Skupštine, da li se starate?

Ovaj akt, je upućen vama, kao i akti o kojima ste se ranije izjasnili, oni se ne šalju privatno, oni se ne šalju stručnoj službi, oni se šalju vama, jer ste vi predsjednica Skupštine Crne Gore.

Samo da podsjetim vas i uvažene građane, na jednu misao Martina Lutera Kinga "Laž je kao gruda snijega, što se više kotrlja, sve je veća, ali kada stane istopi se".

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:48:21)

Zahvaljujem poslaniku Ivanoviću.

Nemam više potrebu da odgovaram, jer ovo već se vrtimo u krug.

Poslanica Milosava Paunović, proceduralna reakcija.

Znači, mogu vam odgovoriti ono što ste već čuli i više puta što ste čuli.

Zahvaljujem poslaniče Ivanoviću.

Da smatram svojom obavezom i trudim se maksimalno da se pridržavam Poslovnika, kako i koliko imamo proceduralnih reakcija i koliko se vremenski koriste te proceduralne reakcije, gdje poslanici nemaju sluha da ispoštuju onoliko koliko je predviđeno minut govori o tome kolika mi je u svakom slučaju mogućnost koliko uspijevam u tome, ali neka to bude i moja širina u tom dijelu.

Izvolite, odgovorite.

PETAR IVANOVIĆ (01.11.22 14:48:56)

Uvažena predsjednice Parlamenta, da li je Petar Ivanović, koji je poslanik u ovom domu prekoračio vrijeme od jednog minuta koje ste mu dali? Nije ga prekoračio.

Rekao sam na samom početku, nemojte me prekidati, mjerite mi vrijeme od momenta kada se stvore uslovi. Nijesam prekoračio i gledao sam pažljivo koliko sam govorio.

Postavio sam Vam pitanje, nema problema, ne morate Vi da odgovorite, to samo pokazuje vašu nemoć, a ne moć.

Moje pitanje glasi: zašto ste kršili Poslovnik?

Objasnite to građanima Crne Gore.

Vrlo jasno i glasno Vas pitam Vas lično, zašto kršite Poslovnik o radu Skupštine Crne Gore?

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:48:58)

Poslaniče Ivanoviću, ne smatram da kršim Poslovnik o radu Skupštine Crne Gore, prvenstveno u ovom dijelu na koji Vi implicirate, a to je vezano za sazivanje sjednica Skupštine.

S obzirom da je predloženi dnevni red koji sam ja predložila, apsolutno sa svim onim tačkama na koje ne vidim da iko ima ikakav komentar, oko tih tačaka, a što se tiče dopuna za predlog dnevnog reda su takođe u skladu sa procedurom i predlažu ih poslanici.

Riječ ima poslanica Milosava Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (01.11.22 14:49:00)

Evo ja ću da dam svoj doprinos današnjem radu Parlamenta, da zaustavim ove očigledne opstrukcije, ovaj strah od izmjene i dopune zakona kao redovne procedure što smo radili do sada i uvijek

na zahtjev poslanika vaše je da dopunite dnevni red. Svakako o tome da li je to ustavno ili nije, procijenice Ustavni sud kada se potrudimo svi da ga formiramo i da ga kompletiramo, a u ovoj fazi da ne kažem postupka profesionalnu deformaciju reći ću da u ovoj fazi nije vaše a ni naše da ulazimo u meritum zakona. Da dam doprinos daću, odreći ću se procedure, da bi gospodin Bulatović konačno da bi krenuli sa ovom sjednicom da bi obrazložio zakon.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:49:42)

Zahvaljujem kolegici Paunović.

Riječ ima poslanik Bulatović, koji će obrazložiti predlog zakona.

Izvolite poslanice Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ (01.11.22 14:49:57)

Gospođo predsjednice, dame i gospodo, poštovane kolege poslanici, uvaženi građani,

Da iskoristim tri minuta da obrazložim predlog za stavljanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku da se uvrsti u dnevni red.

Da kažem da je ovaj predlog podnijelo 20 poslanika: Klub Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska partija, Radnička partija i Klub poslanika DF, Pokret za promjene.

Mi smo zatražili i to je veoma specifično da ovaj zakon uđe u proceduru po hitnom postupku, taj hitan postupak podrazumijeva i neke drugačije stvari, nego što je za drugu zakonsku proceduru, ali sasvim sigurno ne izbjegava se da se da mišljenje Zakonodavnog odbora i Odbora za politički sistem, ako ova tačka uđe u dnevni red, a ona će ući u dnevni red zato što 41 poslanik je formirao, odnosno staru skupštinsku većinu zbog nasilja koje je napravljeno nad Ustavom.

Ono što želim da kažem je sljedeće: predsjednik Crne Gore Milo Đukanović im striktnu obavezu po Ustavu Crne Gore da dodijeli mandat onome ko ima većinu u Skupštini Crne Gore nema propisani ni potpisi ni ovo ni ono, nego je jasno na osnovu razgovora koji je dužan da obavi sa svim predstavnicima političkih partija. On to nije uradi sa svim političkim partijama i ovom Parlamentu je predložio umjesto mandataru odluku o skraćenju mandata. Skupština je to ispoštovala i odbila je zahtjev za skraćenja mandata, potvrđujući da ne želi u tom trenutku da skрати mandat. Mi se sada nalazimo u sledećoj situaciji, 19.avgusta izglasano je nepovjerenje Vladi Dritana Abazovića, duh Ustava jeste da se dođe do nove Vlade ako je to moguće, ako ne da se ide na izbore na Ustavani način. Znači, 19.septembra je orjentacioni rok, nije striktni rok da bude u minut, bio dužan da povjeri mandat, on to nije uradio i prekršio je Ustav i mi imamo situaciju da od 19.avgusta do danas više od 40 dana Vlada kojoj je izglasano nepovjerenje vrši funkciju najznačajniju u državi. Ta Vlada i poslanici te partije i svi drugi 41 žele da se to pitanje riješi. Zakon o izmjenama i dopuna Zakona o predsjedniku o tome ćemo govoriti ako uđe, a ući će na dnevni red, riješava krizu u Crnoj Gori i pat poziciju koja postoji.

Poštovani građani, dame i gospodo, ovim zaknom nije oduzeta ni jedna nadležnost predsjedniku Crne Gore, ni jedna, ali je otvorena mogućnost ako ima kapacitet demokratki, da obnovi konsultacije sa svim političkim subjektima. Mi ostajemo pri stavu da je kandidat za mandataru Miodrag Lekić i da nakon obnovljenih procedura Miodrag Lekić dobije mandat i otpočne proces za formiranje Vlade. Samo to ... je predviđeno. Naravno, ako se neustavno ponaša predsjednik Crne Gore postoji metodologija zaštite javnog interes. Javni interes se mora zaštititi, ne interes ni Demokratskog fronta, ni Demokratske Crne Gore, ni DPS-a, nego javni interes države Crne Gore. Javni interes državne Crne Gore jeste da ima Vladu, ako nema Vladu da se dođe na izbore na ustavom propisani način, a ne sitnim kalkulacijama i ustavnim nasiljem. Mi ćemo na javnoj sceni danas da raspravimo oko svih odredaba toga zakona. Predložili smo hitan postupak, to znači da je moglo i sedam dana posle podnšenja ovog zakona da dođe na dnevni red. Nijesmo to uradili i ako situacija u Crnoj Gori to zahtijeva i shodno članu 147 stav 2 Ustava predviedjeli smo povratno dejstvo, povratno dejstvo se predviđa kad je zaštita javnog interesera. Vlada Crne Gore vodi spoljnu i unutrašnju politiku ove države. Ona je vrh u ovoj državi. Naravno, ne može bez Parlamenta, ne može bez predsjednika Crne Gore, ne može bez ni jedne institucije. Javni interes jeste da riješimo ovo pravno političko ludilo u koje nas je uveo po neko malo više neko manje, Demokratski front i ova parlamentarna većina želi iz toga da izađe. Tražim da se to uvrsti u dnevni red.

Sledeće, da bude prva tačka dnevnog reda, da se danas glasa o tome, da procedura ide u skladu sa Poslovnikom, jedan odbor, drugi odbor, amandmani, i da se definiše i vrijeme za raspravu na način da damo, mene što se tiče, maksimalno vrijeme koje se dobija za određene tačke. To nije šest sati, to je manje od toga, ali i oko toga da se dogovorimo i da raspodijelimo to vrijeme. Naravno, neću da budem,

gospođu predsjednice, zakeralo, član 102 Poslovnika jasno kaže šta je procedura, kako se koristi procedura, kako se oduzima zloupotreba procedure od onog vremena koje pripada Klubu DPS-a. Ne želim u ime DF-a to da tražim, jer bio bi nepravedan ako ne bih rekao da smo mi koristili određene mehanizme političkog djelovanja ali dok dođete do toga tek ste počeli. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 14:56:25)

Zahvaljujem poslaniku Bulatoviću.

Stavljam na glasanje predlog poslanika Demokratskog fronta da se dnevni red dopuni sa Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o predsjedniku Crne Gore. Izvolite, kolege i kolegice, glasajte.

Glasao je 41 poslanik, sa 41 glas za. Izvinjavam se, u međuvremenu je još jedan glas pristigao. Znači, molim samo da zaustavimo glasanje.

Ukupno je glasalo 42 poslanika, sa 41 glasom za, jedan glas protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština prihvatila predlog.

Stavljam na glasanje predlog dnevnog reda u cjelini. Izvolite, glasajte.

Glasalo je 42 poslanika, sa 41 glasom za, bez glasova protiv i jedan uzdržani glas. Objavljujem da je za sjednicu usvojen predloženi dnevni red iz saziva sa predloženim dopunama.

Pozivam Službu Skupštine da poslanicima dostavi prečišćeni dnevni red. S obzirom na to da imamo zahtjev kluba, da imam ja zahtjev Kluba Demokratskog fronta koji je na Kolegijumu podržan takođe od klubova Socijalističke narodne partije, Kluba Crno na bijelo i Kluba Demokrate DEMOS. Prihvatila sam njihov predlog da prva tačka današnjeg dnevnog reda bude tačka Predlog o izmjenama i dopunama Zakona o predsjedniku. Iz tog razloga, kako bi smo mogli da nastavimo sa raspravom dajem pauzu od pola sata kako bi matični odbori, nadležni odbori mogli da zasijedaju, a u međuvremenu ćemo imati Kolegijum kako bi se dogovorili oko daljih detalja.

Pola sata pauze.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 17:43:40)

Uvažene kolege poslanici, počinjemo sa radom. Podsjećam da je Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o predsjedniku Crne Gore podnijelo 20 poslanika Demokratskog fronta, Nove srpske demokratije, Demokratske narodne partije, Radničke partije i Pokreta za promjene. Izvjestioc i odbora su Vladimir Martinović Zakonodavnog odbora i Milosava Paunović Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Saglasno članu 69 stav 4 Poslovnika Skupštine, poslanik Andrija Popović izdvojio mišljenje na sjednici Zakonodavnog odbora.

Otvaram pretres, a prije nego što dama riječ predstavniku predlagača samo ću reći da je dogovor na kolegijumu da pretres traje tri sata u načelu i tri sata u pojedinostima. Strogo ćemo poštovati vrijeme odnosno oduzimati od ukupnog vremena koje je namijenjeno u pojedinim klubovima i molim poslanike da to imaju u vidu, oni koji se budu javili za riječ, da vode računa o vremenu, i broju ovih koji su se iz njihovog kluba javili da budu diskutanti povodom ove tačke dnevnog reda. Da li predstavnik predlagača želi dati dopunsko obrazloženje.

Izvolite, kolega Bulatoviću, imate riječ.

PREDRAG BULATOVIĆ (01.11.22 17:45:10)

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Dame i gospodo, poštovane kolege poslanici, poštovani građani,

Danas je jedan veoma važan zakon na dnevnom redu, zakon koji treba da deblokira jednu važnu kariku u državi Crnoj Gori, odnosno deblokira mogućnost izbora predsjednika Vlade koju je zakočio svojim neustavnim ponašanjem predsjednik Crne Gore. Da podsjetimo još jedanput skupštinska većina od 41 poslanika je definisala da mandat treba da se dodijeli Miodragu Lekiću i mi smo na određeni način obavijestili Mila Đukanovića, predsjednika Crne Gore, on je ocijenio da Miodragu Lekiću ne treba dati mandat i prekršio je svoju ustavnu obavezu ne dodjeljujući mandat za sastav nove Vlade. Osnovni razlog, jeste da zbog tog njegovog ustavnog nasilja se u skladu sa Ustavom i javnim interesom Crne Gore, države Crne Gore deblokira ovaj proces. Mi smo intervenisali na Zakon o predsjedniku Crne Gore 2018. godine, zvučni naziv Zakon o predsjedniku Crne Gore ima 24 člana, uglavnom se taj zakon bavio korišćenjem

službenih automobila od sgrane bivšeg predsjednika, korišćenje rezidencije, Stručne službe predsjednika itd. U poglavlju 2 je napisano da nosi naziv prava i dužnosti predsjednika, mi smo iskoristili i to je veoma važno za crnogorsku javnost, da intervenišemo na zakon koji je proglašen, koji je u pravnom probemtu da u okviru ovog poglavlja razdvajajući prava i dužnosti posebno insistirajući dužnosti probamo da deblokiramo proces koji je zakočen na izborom, odnosno davanje mandata Miodragu Lekiću.

Poštovani građani, svima je jasno da je 19. avgusta padom Vlade Dritana Abazovića, koju je podržavao DPS do tog trenutka i vremenom od 30 dana, to ne krije ni opozicija predvođena DPS-om da mi imamo većinu od 41 i da ta većina jednostavno smatra da najvažniju funkciju u državi. Poštovani građani, najvažnija funkcija u državi nije predsjednik države, najvažnija funkcija je predsjednik Vlade, predsjednik Vlade na čelu Vlade koja vodi spoljnu i unutrašnju politiku i tu po pravilima se bira najbolji među nama, najbolji u datom trenutku onaj koji ima podršku 41 je minimum 41 predsjednik Vlade i Vlada usmjeravaju i unutrašnju politiku predlažu zakone, vode spoljnu politiku ima mnogo stvari koje se na Vladi donose, da bi te stvari bile pod punim legitimitetom nama je neophodna ne oborena Vlada koja nema podršku u ovom Parlamentu, Dritan kao premijer nema podršku Demokratskog fronta, Dritan kao predsjednik URE sjutra kad formiramo Vladu imaće našu podršku u resoru te Vlade ako ga URA predloži. To su dijemetralno različite stvari od onoga što želi nama da se nametne. Šta je javni interes, javni interes da ova država ima Vladu, Vladu može imati ko ima većinu i želimo da to deblokiramo. U ovom Zakonu o izboru predsjedniku mi smo predložili odgovarajuće izmjene, mi nijesmo poštovani građani udarili na Crnu Goru, ovdje nije ugrožena Crna Gora ovim zakonom, Crna Gora je ugrožena neustavnim ponašanjem da nema mandatar za sastav Vlade. Ono što je veoma važno da znate mi nijesmo oduzeli ni jednu nadležnost predsjedniku Crne Gore, mi ovim zakonom uvodimo nove kategorije. Znači, žele da prihvate kao neminovnu činjenicu da ovaj status bez obnavljanja konsultacija može da traje. Mi smo predložili, da nakon usvajanja ovog zakona predsjednik Crne Gore obavi ponovo konsultacije sa svim političkim partijama i da se utvrdi oko kog kandidata postoji većina.

Poštovani građani, nemate dilemu 41 potpis u ovom trenutku i glas je za Miodraga Lekića, njemu se osporava pravo da sastavi Vladu, ja vjerujem da kad se usvoji ovaj zakon, i kad Miodrag Lekić otpočne proces sastavljanja kabineta, da to neće biti 41 da će biti najmanje 44, ali to je u rukama mandatar koga vjerujemo da će veoma brzo da dobijemo. Dakle, situacija je sledeća, ovaj zakon kad se usvoji večeras u roku od tri dana treba da ga potpiše predsjednik Crne Gore, predsjednik Crne Gore će vjerovatno pribjeći svom ustaljenom maniru, da ne potpiše ovaj zakon, ali ćemo mi veoma brzo ga dovesti u situaciju da mora potpisati drugi put i mislim da veoma brzo čak možda i krajem novebra ili u toku decembra možemo dobiti novu Vladu, ja ne znam koja je po redu 44 ili 45, 44 Vlada koja i za koje stoji parlamentarna većina.

Poštovani građani, veoma je važno znati da u Crnoj Gori nema Zakona o Skupštini, nema Zakona o Vladi i svi čute da ne treba Zakon o predsjedniku, treba i Zakon o predsjedništvu. Ovdje se predsjednik Crne Gore nebitno ko je postavlja kao bog nad Skupštinom i čitavom Crno Gorom. On je navodno izabran neposredno na izborima i onda on može da koristi rupe u Ustavu i da blokira Crnu Goru. Ja mislim, evo iznosim moje lično mišljenje da Crna Gora ne treba da bira predsjednika na neposrednim izborima nego da se izvrše ustavne promjene i da se predsjednik Crne Gore svede u ravne okvire. Molim vas vama ne smeta da kaže da predsjednik upravlja, odnosno komanduje vojskom kako izvršno, ne na osnovu odluka Savjeta za odbranu kako se donose odluke na tom Vrhovnom savjetu odbrane, rekao sam vam na Zakonodavnom odboru. Donose se na sledeći način: antitiranjem Poslovnika Savjeta u vrhovnoj odbrani je rečeno konsenzusom.

Poštovani građani, kolege, poslanici, možemo li mi da dozvolimo sebi ako smo ozbiljna država i vodimo računa o državi da nemamo zakonom uređeno kako nam radi Vrhovni savjet odbrane ili Savjet za odbranu. Ako je zemlja napadnuta, a imamo različite političke subjekte u Vladi u Skupštini i na čelu države zar mi možemo da dozvolimo jednom izdajniku Vrhovnom savjetu odbrane da spriječi odbranu zemlje. Ovdje je riječ o tome da je regularno i legalno da budete špijun zapadnih službi, da budete u svrsi izdaje svoje države u interesu zapadnih faktora i ovdje se pokušava Demokratskom frontu staviti da je on u službi nekoga, ne mi smo na braniku Crne Gore i budite ubijedeni Demokratski front brani Crnu Goru onih koji kliču Crnoj Gori koji glasaju jedanput ovako, drugi put onako, treći put na treći način govoreći o Crnoj Gori, kličući o Crnoj Gori, nijesu ti za Crnu Goru. Za Crnu Goru nijesu oni koji su je opljačkali koji treba formiranjem nove Vlade na čelu sa Miodragom Lekićem da budu pozvani na odgovornost od strane pravosudnih organa. E sada šta je važno u ovom zakonu da veoma kratko kažem.

Ja mogu reći da zakon nije idealan, ima tu i nekih tehničkih grešaka, ima stvari koje treba ispraviti, mi ćemo to da kroz regularnu proceduru uradimo kroz Zakonodavni odbor. Ovdje u ovom zakonu smo definisali pitanje postavljanja i opoziv ambasadora. Ovdje kažu predsjednik države može da postavi, a može i da ne postavi ambasadora. Gdje je tu interes Crne Gore? U 18 zemalja u ovom trenutku nemamo ambasadora. Što to malo ne pogledate-zato što je procijenio predsjednik Crne Gore da taj i taj ambasador ne odgovara njegovom političkom profilu. Mi smo ovdje naglasili posebno da zakon mora da ima povratno dejstvo koristeći član 147 stav 2 Ustava zašto povratno dejstvo, da zaštitimo javni interes. A šta je javni

interes? Neko se ovdje čudi šta je javni interes. Kud će veći javni interes nego da se spriječi neustavno djelovanje predsjednika Crne Gore da Crna Gora dobije Vladu u skladu sa Ustavom - izaberi Vladu, srušiti Vladu ako nema podršku, jer najveći javni interes, jer Vlada odlučuje o mnogim stvarima u ovoj zemlji. Utvrđivanje mandataru ne mora da znači da će se i Vlada formirati, ali ja vjerujem da će vještina gospodina Lekića dovesti do toga. Šta smo mi definisali? Definisali smo da je dužnost imperativno predsjednika države da predloži mandataru. To mu i Ustav kaže.

Uveli smo one stvari koje su pravna praznina koje se tiču rokova, dodali smo u članu 7a kada i u kojim slučajevima se vrše konsultacije tokom trajanja mandata Skupštine za izbor mandataru. Obavezni razgovori ovdje pišu konsultacije, u Ustavu kaže razgovori, popravićemo to da budemo ustavni čistunci, podrazumijeva da se obave razgovori sa svim političkim partijama, svim i dodali smo parlamentarnim grupe građana ili grupe birača u Parlamentu i nezavisnim poslanicima zastupljenih u Skupštini. Znaete zašto smo ovo dali? Ne piše to u Ustavu, jer kad je pravljeno Ustav toga nije bilo. To smo uradili zbog Evropske unije. Njima će najviše ovo da se sviđa. Ovo može da bude neustavno. Nije neustavno, šta ako imamo ovdje kako je krenulo imajući u vidu rejting nekih političkih partija koje više nisu u važnoj funkciji možda ćemo imati nekoliko grupa birača u Parlamentu sledeći put pa se moram s njima razgovarati.

Nadalje, definisali smo mogućnost kako se utvrđuje kandidat za mandataru. Razgovor i na drugi način da se može obavijestiti predsjednik Skupštine uveli smo i modalitet u drugom krugu konsultacije, odnosno razgovora da se mandat može dati onome ko nema 41, ako nema 41. Dakle, uveli smo mogućnost i sve to radimo zbog ovoga. Dajmo šansu Milu Đukanoviću za nove konsultacije, nove razgovore. Usvajanjem ovoga zakona on se definiše pred Crnom Gorom, definiše se pred međunarodnom zajednicom i oni koji ga podržavaju imali kapacitet da obavi u roku od 15 dana nakon stupanja ovog zakona na snagu nove razgovore i da pozove svakoga. Slavene, što ti kažeš uvedeno je da kad se utvrdi kandidat koji ima podršku da se obavi sa čovjekom razgovor da vidimo da li taj čovjek prihvata kandidaturu, da li on može to da uradi.

Na kraju, to je veoma važno zaštita javnog interesa u predlaganju mandataru. Pošto je moguće da predsjednik države Crne Gore nakon ovoga ignoriše i konsultacije i ignoriše predlaganje mandataru Skupštine od 41 usvaja zakon kojim ona ličnost koja ima 41 potpis koji se preda predsjedniku Republike, odnosno predsjedniku Crne Gore se smatra mandatarom kao odgovor na njegovu opstrukciju. To je zaštita javnog interesa. Ova Skupština i 41 poslanik su većina, pa mi idemo ljudi moji na izbore da bi došli do 41. Ko se sprda sa 41 taj veze s mozgom nema, taj gazi osnovne principe demokratije, 41 je zakon i više, a posebno za predsjednika Vlade. Ovdje u članu 7e ima neka greška, nije riječ da se ne izabere mandatar nego Vlada, greške ćemo ispraviti. Jasna podrška biće ukupna i najavljujem sledeće: najviše frustracije je izazvao ovaj stav. Propuštanje vršenja dužnosti predsjedniku u postupku utvrđivanju mandataru u skladu sa ovim zakonom smatra se razlogom za njegovo razrešenje. Nema namjeru neko ovdje da pokrene pitanje da Skupština razriješi na osnovu ovog zakona predsjednika Crne Gore. Mi kao predlagači najavljujemo da ćemo kroz amandmane na radnim tijelima maći ovo da vam ovo ne bude uvod za nekakvu priču, zna se kako stvari idu, ali suština je ponovne konsultacije i broj dva ako se on ogluši, a mi imamo 41 potpis koji smo predali tamo predsjedniku Republike Miodrag Lekić može da otpočne na zakonit način razgovore o formiranju svog kabineta, jer to je volja građana od 30. avgusta, a nije mnogo u suprotnosti sa najnovijim dešavanjima koja su pokazali ko ne može biti u vlasti. Trideseti avgust i lokalni izbori su sada to pokazali. Zahvaljujem i izvinjavam se što sam prekoračio.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:00:28)

Zahvaljujem kolegi Bulatoviću.

On je u ime predlagača govorio i tu imamo definisano vrijeme pa ćemo voditi računa. Sada da li predstavnik, odnosno izvjestioci Odbora žele riječ?

Samo sekund shvatila sam ne ili možete samo minut. Poslanik koji je izdvojio mišljenje nije u sali. Izvolite, kolegice Vuksanović proceduralno.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ STANKOVIĆ (01.11.22 18:00:59)

Zahvaljujem se.

U dogovoru sa kolegom Popovićem, s obzirom da je on član našeg poslaničkog kluba samo da vas informišem da on sad nije u mogućnosti da prisustvuje, da obrazloži svoje izdvojeno mišljenje, ali da će se kasnije priključiti diskusiji.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:01:13)

Zahvaljujem kolegini.

Prelazimo na uvodna izlaganja i samo još jednom da napomenem.

Pošto je na kolegijumu utvrđeno vrijeme od tri sata, što je maksimalno u skladu sa Poslovnikom što se tiče zakona u načelu, po pet minuta uvodna izlaganja u koliko neko prekorači to će se oduzimati od preostalog vremena kluba.

Dajem sada riječ u ime Kluba Demokratske partije socijalista kolegi Danijelu Živkoviću.

Izvolite, kolega Živkoviću.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 18:01:51)

Evo ne znam šta je ovo, Milane, više stvarno i sebi sam dosadio.

Samo par detalja čisto zbog građana, ja znam da je postalo više i besmisleno uopšte govoriti ovim proceduralnim manjkavostima ili greškama u primjeni Poslovnika jer ovo više nije ni Parlament mi od danas nemamo više Ustav nemamo zakone, imamo anarhiju, u anarhiji je dozvoljeno kako je u anarhiji sve dozvoljeno tako ćemo se u narednom periodu i ponašati. Dakle, možete ovo shvatiti kako god hoćete, možete se osmijehivati, može vam biti smiješno, ali bojim se da će se taj smijeh brzo skinuti sa vaših lica.

Ja stvarno mislim da lični moj kapacitet ne dozvoljava da ja bilo kome prijetim kao što ne mislim da kolege imaju razloga za strah. Evo kolega Knežević sugerise da se on ne plaši i idemo dalje, kada govorimo o poštovanju samo procedura želim da naglasim koliko smo samo se daleko odvojili od realnosti, član 94 Poslovnika kaže da nove tačke koje se uvrste na dnevni red po pravilu ne mogu se razmatrati prvog radnog dana na sjednici. Govorim ovo samo zbog jednog konteksta jer je danas jedan broj kolega iz vlasti, odnosno vladajuće većine nakon 30. avgusta odustao od službenih putovanja koja su imali, da bi ostali danas u Parlamentu kako bi se što hitnije u okviru prve tačke izglasale Izmjene i dopune Zakona o predsjedniku. Razumijem to je potpuno u redu jer vas je spojila jedna ista briga. Znači, jedna ista briga jaću o toj brzi govoriti sa dva aspekta, jedan je pravni, a jedan je politički. Pravni ja mislim da ozbiljni pravnici, evo neću nikoga željeti da uvrijedim ozbiljni pravnici pa i oni koji su možda evo i na prvoj godini prava kada uzmu da pročitaju ovaj zakon da će prije svega pomisliti ko je pisao ovo zakonsko rješenje. Prvo će to da pomisle, ko je pisao jedno ovakvo zakonsko rješenje, to može da se tumači na više načina, ali ja bi ga protumačio samo na jedan način, da je Demokratski front vrlo svjesno, vrlo spremno, vrlo odlučno na sebe preuzeo rekao sam to i ranije ulogu lokomotive da sruši institucionalni kapacitet države. Nije to ni meni sporno, jer me to od Demokratskog fronta ne iznenađuje, Demokratski front je majstor i mađioničar u izmišljanju destrukcija. Sada su krenuli u destrukciju ovim putem da se predsjedniku države nameće nešto suprotno Ustavu, ne morate da budete pravnik, ne mora ni jedan građanin da bude pravnik, ne mora da misli da štiti neki lik i djelo gospodina Đukanovića nema veze bilo ko da se nalazi u ulozi predsjednika, ovdje imamo jasno ono što je definisano u Ustavu.

Ustav Crne Gore, kaže koje su nadležnosti predsjednika države, znači predsjednik predlaže Skupštini mandataru za sastav Vlade, nakon obavljenog razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini Crne Gore u redu ni to nije sporno. Predstavnicima tada političkih partija koji su učestvovali u razgovorima i pregovorima koji su pokušali da dođu do dogovora oko mandataru na njihovu žalost nijesu se dogovorili, svaki put kada su se sastali oni izađu za skupštinsku govornicu i kaže ništa nije dogovoreno dok sve nije dogovoreno. Ako ovo nije tačno vi me ispravite, i onda kaže sledeće dopis koji ću vam sada pročitati koji su poslali Andrija Mandić, Nemojša Medojević i Milan Knežević, direktno službi predsjednika. Kao što vam je poznato u toku su razgovori parlamentarne većine u vezi formiranja nove Vlade Crne Gore, u tom kontekstu stranke pobjednici izbora od 30. avgusta 2020. godine potpisale su Sporazum o formiranju nove Vlade koji je svojim potpisom podržao 41 poslanik, nakon završetka razgovora obavijestićemo vas o imenu mandataru i dostaviti neophodan broj potpisa poslanika koji podržavaju tu kandidaturu. Onda sad gle čuda od jednom se oni pitaju, sad se oni od jednom pitaju što će potpis, a oni prvi napisali u svom dopisu kako će oni dostaviti potpise tu leži trik. E gledajte sad. Moram ipak obrajsniti građanima Crne Gore zašto se to tako desilo, građani imaju pravo da znaju zašto se to desilo. Znači, čitava ova situacija se desila zbog toga što nije postojala hrabrost, od jednog broja političkih subjekata da zajedno stave potpise na jedan papir, odnosno najedan taj sporazum. Zbog čega se to nije desilo, Građanski pokret URA je čekao da istekne taj rok, jer nemojte misliti da nijesu imali vremena da stave svoje potpise na vrijeme, imali su vremena da stave potpise, nijesu stavili potpise, da bi prenijeli teret odgovornosti na predsjednika države. Predsjednik države je uredeno u skladu sa Ustavom pozvao na konsultacije predstavnike političkih subjekata, koji gle čuda, nijesu se pojavili na konsultacijama kod predsjednika države. E sad pošto se nijesu pojavili na konsultacije kod predsjednika države, pošto nijesu

dostavili potpise kako su i sami kazali u svom dopisu Stručnoj službi predsjednika pošto se nijesu dogovorili jer nijesu imali političke hrabrosti, a znate zbog čega nijesu imali političke hrabrosti, jer neko bi nekoga tu optužio za izdaju, a kada optužite nekoga za izdaju pred lokalne izbore znači da Vam pada birački rejting, a to je osustvo političke odgovornosti, Vi morate nekako da doskočite pa kako ćemo, ajde da predložimo neki zakon o predsjedniku koji bi ličio na neku vremensku mašinu. U tome nemojte me prekidati koristeći vrijeme kluba.

U toj namjeri se ne istura ni Građanski pokret URA, ne isturaju se ni Demokrate, nego se istura Demokratski front kao vjesnik destrukcije u Crnoj Gori i tu nema ništa sporno. Tako je ajde možemo reći nosilac tih aktivnosti. Tu je kad neko kaže pravni problem, samo ću navesti dvije stvari. Prva stvar predlagači ovog zakona, predlagač ovog zakona nam objašnjava kako ovim žele doskočiti predsjedniku države, kako on nije dao mandat mandataru Lekiću, ja samo ne znam da li će se gospodin Lekić, s obzirom na svoje obiljno političko iskustvo, profesionalno iskustvo zaista prihvatiti svog mandata na bazi jednog ovakvog zakonskog rješenja. Ne znam jer ste ga već jednom potrošili pa nebih volio da to uradite drugi put, nije da mi je to milo, ali u svakom slučaju Vi ste dobro poznati kao neko ko troši ljude, pa bi tako mi bilo čudno da gospodin Lekić prihvati se na bazi jednog ovakvog zakonskog rješenja da prihvati taj mandata, ako to bude svaka čast idemo dalje. Kaže, ovdje predlagač da oni donose zakon da bi doskočili predsjedniku države gdje mora dati mandat mandataru, koji ima nedvosmislenu podršku u Parlamentu, a onda doda još jedan član postavljanje i poziva ambasadora, da bi i tu navodno raščistili pravnu situaciju koja je definisana Ustavom. Prvo kažu da doskoče predsjedniku oko mandataru, ali ipak dodaju još jedan član jer tamo to nije Ustavom dovoljno dobro definisano i ako Ustav jasno kaže da predsjednik postavlja i opoziva ambasadore i šefove drugih diplomatskih predstavništava Crne Gore, u inostranstvu na predlog Vlade i u izmišljanju odbora Skupštine nadležnog za međunarodne odnose. Znači, nevjerovatna je količina arogancije političke, da neko stavi pero na papir i iskotroliše ovakav zakon, nevjerovatna količina arogancije, eto da ne upotrijebim neki teži termin, a onda donose član o Miodragu Lekiću, koji kaže izuzetno mandataru koji je dobio nesumljivu podršku većine zamislite poslanika do 27 Saziva Skupštine za sastav 44. Vlade rokovi počinju da teku dana stupanja na snagu ovog zakona. Znači, takva politička besmislica ne politička nego pravna besmislica ko je neko sebi dopustio da podigne ruku za ovaj zakon, zbog političkog cilja, je po meni toliko nevažno ko će biti parlamentarna većina, a ko će biti opozicija, ko će biti u ulozi da predlaže mandataru, a ko neće. Ovo je u najmanju ruku najmanje rečeno skandal, a umjesto skandala ja ću reći klasičan primjer ustavnog puča. Oduzeti navodno zakonom ono što je definisano kao ustavna nadležnost predsjednika je ne pravna katastrofa, neću reći ni kataklizma onih koji učestvuju u ovome vrše ustavni puč. Zaista mi je čudno ja ne kažem da nije bilo grešaka u ovom Parlamentu različitih da kolege pravnici koji gledaju ovo zakonsko rešenje pristaju da glasaju za ovo i da uopšte o ovome i raspravljamo.

Definisati pravni problem u kom smo se trenutno našli je zaista vjerujte mi potpuno besmisleno. Postalo je potpuno besmisleno, jer smo o ovome pričali na kolegijumu i ubjeđivati nekoga od većine 41 poslanika da je ovo pripremljeno suprotno Ustavu sa jasnom političkom namjerom i intencijom da se oduzme nešto što pripada Ustavom kao nadležnost predsjednika je postalo besmisleno i bilo kom građaninu, jer se ovdje samo isključivo politički razmišlja, ni to nije sporno, a šta se krije iza te političke odluke. Ovdje imamo pravnu i političku odluku. Šta je politička odluka? Ja ću vam reći šta je politička odluka. Oni koji su u ovom Parlamentu glasali za planove i programe Vlade Zdravka Krivokapića konkretno dva ministra koji su kreirali Milojka Spajića i Jakova Milatovića koji su sada na izborima u Podgorici i drugim gradovima zabilježili ozbiljan rast su dali pogonsko gorivo tim ljudima da izađu na izbore i dobiju veću podršku nego što ste i vi sami očekivali. Sada neko ko će da spriječi politički pad ustavnim nasiljem, a objasniću i zašto. Mi imamo dva politička subjekta koji vode Vladu, to su Građanski pokret URA i Socijalistička narodna partija. Socijalistička narodna partija nije prešla cenzus u Podgorici, umjesto temeljnog rasta temeljno su potonuli.

Druga stvar, Građanski pokret URA zabilježio je ozbiljan pad rejtinga, pokušavaju da se zaštite na pozicijama odlučivanja o Vladi Crne Gore ne bi li se kako spasili u narednom periodu. Spasiti se ne mogu očigledno od suda građana. Takođe imamo i druge političke subjekte koji su pretrpjeli ozbiljan pad zbog toga što na sceni imamo neki treći politički subjekt koji je uzeo respektabilan broj glasova. Gospodo, vi ste im dali gorivo, vi ste glasali za populističke zakone, kako kažu "rodilo se, ljuljati se mora". Sad vi pokušavate sili na sramotu da kroz ovaj zakon sačuvate dio vašeg biračkog potencijala ili rejtinga. To je cilj, to je suština čitave ove priče, to je iza ovog zakonskog rešenja se upravo krije to, da sačuvamo birački rejting, kad god ste ga vi predložili, to je apsolutno nevažno. Onaj ko se boji suda građana, a evo vi kažete izgubili smo Podgoricu, imali smo loše izborne rezultate, mi insistiramo da idemo na vanredne parlamentarne izbore. Ima li tu nešto sporno? Nema veze hoćemo li mi doći na nuli ili ćemo doći na 5% ili 10% držimo se principa i idemo na izbore, a zbog čega se vi bojite izbora to je pitanje za vas.

Ovo zakonsko rešenje je zapravo samo pokušaj da se dodatno samo obezbijedi narednih navodno godinu i po dana, neko misli da će tako teći stvari u Crnoj Gori da zaštiti svoj potencijal birački i politički

kako god goćete narednih godinu i po dana. Zamislite ilustraciju jednu pa ko god pogleda ovo zakonsko rešenje vidjeće ne mora da bude pravnik, vidjeće da je ovo suprotno Ustavu. Shvatate li vi da zakonom definišete nešto što je predvidio Ustav. Evo gledam kolege pravnike za koje smatram da su ozbiljni, smatram zaista da su ozbiljni ljudi i da znaju kako se definiše neko zakonsko rešenje i da li je ono usaglašeno sa Ustavom. Ne mogu da vjerujem da postoji neko ko se bavio pravom, a da će za ovo rešenje glasati. Ja to ne mogu da vjerujem. Bilo je raznih grešaka ovdje u Parlamentu, ali ovo neko da podrži ko je pravnik, evo da oprostimo nekome ko nije pravnik, ko je pravnik je potpuna ludost. No, vi nosite odgovornost za to. Ja vas razumijem, Demokratski front - oni kažu Dritanu Abazoviću nećemo se mi truckati u zadnjem vagonu, ako vi nastavite ovo da radite, ja vas podržavam, vi imate princip ucjena i ultimatumu prema ovim manjima, oni nekako prosto u strahu od vas moraju da reaguju. Ne, vama nije bilo loše zahvaljujući Dritanu Abazoviću, jer ste vi bili u plavom vozu, a ne u zadnjem vagonu i u plavom vozu donosili strategije kako da survate Crnu Goru, a on zajedno sa vama učestvovao u čitavoj toj akciji. Nebitno je da li je autobus ili vagon svakako ste ih vi zakačili za sebe i vučete ih u tu provaliju. Da biste postigli veći stepen malo političke odgovornosti morate napraviti veći stepen rezistentnosti prema takvoj vrsti politike koja je urušavajuća i koja destruiira sistem. Znam da vama to djeluje sada to smiješno, razumijem vas potpuno. Vučete za sobom partije koje su pristale na vašu političku igru. Pripremili ste ustavni puč, urušavanje institucija ovi politički subjekti koji danas glasaju za to su spremni da sa vama idu do kraja i odlično je. Mi danas pošto smo na kolegijumu razgovarali o tome ko je parlamentarna većina, ko je opozicija danas imamo parlamentarnu većinu od 41 poslanika gdje je glavni nosilac aktivnosti Demokratski front. Ovi ostali to prate i gledaju.

Ne znam da li je nešto u tim partijama ostalo evropskog, možda jeste, možda nije, neću ni da proglašavam da li je ostalo nacionalnog možda jeste, možda nije, da li je ostalo klerikalno to je manje bitno, bitno je ovo što ste vi definisali ovim zakonskim rešenjima potpuno urušavanje institucija. Nemojte misliti da neće naići na određenu vrstu odgovora, jer svako ponašanje ima na drugoj strani, povlačite za sobom određenu posledicu i naravno vi ćete nositi odgovornost za one posledice koje budu uslijedili narednih dana za sve poteze koji ste danas povukli. Žao mi je što su se drugi politički subjekti identifikovali sa vašom politikom, žao mi je, jer prosto saučestvuju u ustavnom puču i urušavanju institucija Crne Gore. U finišu ja mislim da taj radio aktivni zagrljaj Demokratskog fronta bi trebalo da ima veći imunitet od strane tih drugih političkih subjekata, očigledno nema i mislim da u narednom periodu će nam definitivno slediti popravka pravnog sistema i pravnog poretka, jer ono što je urađeno danas nas navodi samo na jednu činjenicu da pravni poredak i ustavno uređenje u Crnoj Gori ne postoji, da danas živimo vrijeme anarhije, a znamo kako treba odgovoriti na anarhiju.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:18:56)

Zahvaljujem kolegi Živkoviću.

Sada dajem riječ kolegi Slavenu Radunoviću, a da se pripremi koleginica Draginja Vuksanović jer smo izašli u susret zbog obaveze koje ima u Baru u 7 sati i vazda smo bili tolerantni i izlazili u susret tako da znate da je ona sledeći diskutant.

Izvolite, kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (01.11.22 18:19:33)

Hvala.

Poštovani građani Crne Gore,

Iz razloga što vjerujem da vam ne treba podsjećanje ko je i šta je DPS i čime nas je sve zadužio i šta smo sve od nepravdi svi zajedno doživjeli od njih, iz poštovanja prema vama što ne sumnjam da ste toga svega svjesni neću uopšte pričati o zakonu. Čuli smo već od gospodina Bulatovića čućemo još od nekih poslanika, pričaću o ovome ambijentu. U ambijentu kojem neki su se na ovim poslednjim izborima krili, bježali od svog imena DPS, bježali od uobičajenih boja s kojima su izlazili na izbore, nigdje pominjali Mila Đukanovića, krili ga, od tih koji su svjesni čime su zadužili Crnu Goru, koliko su joj nepravde donijeli oni danas žele da drže čas i da morališu kako je nešto ustavno, nešto nije ustavno, nešto treba, nešto ne treba. Vi koji ste prepisali 300 ljudi iz drugih gradova u jedan mali Šavnik ne bi li ste ostvarili pobjede, vi čije su perjanice pravosuđa u zatvoru vaše na koje ste se oslanjali Vesna Medenica, Jovanić i družina, vi koji ste za tužioca imali i njim se ponosili Milivoja Katnića, vi koji ste kažnjeni od naroda Crne Gore na poslednjim izborima brutalno. Vi hoćete da činjenicu da vaš predsjednik i predsjednik je države Crne Gore i predsjednik je DPS-a činjenicu da opstruira da se jedna institucija kao što je Parlament koja je jedna od rijetkih danas u Crnoj Gori koja funkcioniše u punom kapacitetu onemogućiti da radi svoj normalni posao, to

je da izabere Vladu. Čitava Crna Gora zna da u ovom Parlamentu postoji 41 poslanik koji želi da jedan čovjek kod nas bude premijer. Nema krize u Parlamentu, nema krize Vlade, kriza samo dolazi od Mila Đukanovića od kojih je svaki talas negativni u Crnu Goru došao zadnjih 30 godina, jer i kad je nešto dobro ispalo ispalo je samo iz razloga što je u isto vrijeme i njemu odgovaralo, samo iz tog razloga. On-čovjek ima vrlo jasnu strategiju, on, njegovi prijatelji, njegova porodica. Vi ste tu, nekad jedni, nekad drugi da ga branite i da se borite i meni je to potpuno jasno, ali prema tome ne želim jednostavno da ulazim u polemike sa vama je li nešto ustavno ili nije ustavno, jer vi imate toliko pepela na glavi da sa vama o tim stvarima ne treba razgovarati. Ovo je pokušaj koji će da uspije vladajuće većine da se izađe na kraj sa opstrukcijama Mila Đukanovića koji je izgubio državnu vlast, koji je izgubio skoro kompletnu lokalnu vlast i koji ne staje u političkom smislu kao i njegova partija. Ovo je pokušaj da njegovu opstrukciju neustavnu zaustavimo i to treba da bude jasno građanima Crne Gore, samo se o tome radi i to smo uradili na način što mu se ne uzima nadležnost koju mu daje Ustav nego se samo definiše šta se dešava kad on ne ispunjava ono što mu je dato u nadležnosti. Da ne bi jedan čovjek otuđen od naroda, da ne bi jedan čovjek mogao da zarobi državu samo se o tome radi. Ovo je lijek za bolest koja se zove Milo Đukanović o odumiranju kao politička ličnost. Mi jednostavno moramo da spašavamo ovu državu. Parlament je institucija koja mora da brine o ovim stvarima. Ne možemo da dozvolimo kaos da nema 41 većina u ovom Parlamentu ide se na izbore. To je potpuno jasno, ali postoji 41 i to vam je možda problem.

Što se tiče kolega iz Evrope sad koje ste pominjali vjerujte i to znate i da nisu ovakvi rezultati da se Demokratski front ne boji nikad i nikakvih izbora. Mi imamo vojsku ljudi koji nisu plaćenici nego su ljudi koji misle kao mi i koji nas zato biraju. Mi imamo ljude koji su uvijek tu, koji su i sad u Šavniku na braniku očuvanja demokratije nepuštajući Nikšićane, Kolašince, Plavljane da glasaju u Šavniku. Dobro, izvolite. Vi naravno da ćete probati, vi ste omogućili i da glasaju neki koji ne žive po 50 godina u Crnoj Gori ovdje. To su sve opstrukcije i vi ste na to naučili, ali mi želimo da se ova Crna Gora promijeni na bolje, niko je neće ponijeti ni u koferu ni u cegeru, nigdje. Svi mi ovdje ostajemo, samo što ćete vi u opoziciju i to mali broj vas, jel vas neće biti mnogo, a neko će drugi na vlast, dio će ljudi da ide u zatvor i to nije ništa strašno, to je za ljude. Ima mnogo finih i poštenih ljudi u zatvoru, a ima naravno i nepoštenih. Neko je zgazio čovjeka ne daj bože, neko je napravio neki nenamjerni prekršaj i mora da odgovara po zakonu, a neko je radio nešto svjesno čitavog života. Taj posebno mora da odgovara.

Prema tome, ovo što ste se vi spremili da opstruirate i da što radite od jutros, jer smo u deset počeli sjednicu, a evo tek je od uvodne rasprave po prvoj tački. Meni je poznato što je opstrukcija. Mi smo opstruirali vaš rad, mi smo to radili sa stilom, mi smo znali kako, mi smo kad se javi 20 ljudi njih 20 su pričalo svako drugačiju priču, bili smo makar interesantni građani. Vi ustajete i kao papagaji čitate dva člana, tri člana kao da nismo čuli, znamo šta hoćete, nije uopšte sporno, mi imamo živce za to. Mi smo na to naučili, nama to nije nikakav problem, drugi ne znam kako će se snaći. Mi ćemo se snaći lako, ali vaš problem je što ste vi u drastičnom padu, vas više niko ne prati. Ponavljam vam, mi imamo vojsku ljudi koji su sa nama zbog naše ideologije, zbog našeg pristupa tradicije u Crnoj Gori, zbog našeg načina borbe, a vi imate ljude koje ste plaćali čitavu godinu iz raznih budžeta samo da bi bili na izbornom mjestu tog i tog dana i da bi prije toga vam popisali ljude. To je velika razlika, vi više nemate te pare. Ja pričam koliko god hoću, jer imam iza sebe veliki klub koji ima veliki broj minuta i može mi biti ... a vaš klub je sve manji i manji. Ovo što sad vidimo ovo je zadnji put u istoriji, biće to sledeći put na nivou pet, šest poslanika.

Hvala vam što ste me podsjetili, stvarno ima toliko kvalitetnih poslanika iza mene koji treba da dobiju riječi, ja ću zbog toga da skratim naravno, ali samo građanima Crne Gore konačnu poruku. Ovo radimo zbog vas, jer je ovo jedini način da vas do kraja oslobidmo režima DPS-a i Mila Đukanovića i njihovih malverzacija. Ovo je jedini način da ne dozvolimo da nas jedan čovjek koji je sada ostao usamljen, a koji je naučio da sve radi protiv zakonitno, da nas i dalje maltretiraju i da Crnu Goru drži zarobljeno. Crna Gora će da procvjeta kada Milo Đukanović i DPS ne budu više ništa pitali, a vidjećete bićemo živi i zdravi svi, za pet, šest godina ako bog da možda nećemo svi, ali ti koji budu vidjećete što je Crna Gora bez DPS-a i što je Crna Gora sa DPS-om.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:28:31)

Zahvaljujem kolegi Radunoviću.
Za proceduru se javila kolegica Vuković.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 18:28:43)

Predsjednice Bošnjak,
Obraćam se vama, mislim da je trebalo da reagujete istoga trena kada je poslanik Radunović kazao da su poslanici Demokratske partije socijalista papagaji. Ja razumijem možda je čitao Lažnog cara

Šćepana Malog, Petra II Petrovića Njegoša tamo ima ona čuvena replika kad Lažni car Šćepan Mali nagovara papagaja da tvrdi da je on car tako i ovi naši lažni carevi ode ruski naravno, a u stvari su samo paževi i sluge tuđe države i tuđih interesa sebi dozvoljavaju da nas vrijeđaju. Dakle, molim vas gospođu Bošnjak, da ruske paževe koji su umislili da su ruski carevi opomenete da im nikada više na padne na pamet da nam kažu da smo papagaji, a originalnosti naše priče tačno je svjedočiće istorija, jer naša priča nije priča da bi se pričalo. Naša je priča priča da bi se radilo, djelalo i da bi se Crna Gora odbranila od ove do sada neviđene destrukcije koja je počela 2016.godine i ovaj pokušaj terorizma u produženom trajanju se sada nastavlja uz pomoć navodnih evropskih i građanskih partija. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:30:01)

Zahvaljujem kolegici Vuković

Dajem sada riječ kolegici Vuksanović. Ovo je bilo upućeno meni što nisam reagovala, a ja mislim da se ovdje čulo mnogih kvalifikacija i da kažem simboličnih nekih konstatacija. Ovo nisam doživjela kao uvredljivo, mislim da je samo figurativno rečeno i vi to znate, ali ste danas vjerovatno posebno osjetljivi zbog toga što je ova tema u pitanju.

Izvolite, kolegice Vuksanović.

Kolega Radunoviću, molim vas da se čujemo.

Ja sam rekla na početku, odnosno rasprave po ovoj tački dnevnog reda da će sve biti oduzimano od ukupnog vremena za određeni poslanički klub i procedure i komentari, a vi i u jednom momentu ćemo podvući crtu kada budete tri sata završeno i kada svi svoje vrijeme iskoristimo.

Izvolite, kolega je tražio proceduru.

IVAN MITROVIĆ (01.11.22 18:31:16)

Ja sam tražio repliku, kolegica Vuković je tražila proceduru, ali sam vidio da ste dali riječ uvaženoj kolegici Vuksanović, ne znam da li ste joj dali kao nekome ko je tražio proceduru ili kao diskutantu jer ste preskočili moj zahtjev za (perkid)

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:31:31)

Izvinjavam se kao diskutantu izvinite, izvolite moja je greška što vam nisam dala riječ da mi objasnite gdje ste vidjeli gdje je osnov za repliku.

IVAN MITROVIĆ (01.11.22 18:31:46)

Je li mi dajete pravo na repliku ili tražite osnov nakon svake uvredljive riječi gospodina Radunovića u svakoj rečenici koju je izgovorio prema Demokratskoj partiji socijalista. Tražim pravo na repliku u ime kluba i jedini se javljam u ime kluba. Ne mogu da vjerujem prvo da tražite uopšte argumentaciju nakon ovako brutalnog izlaganja gospodina Radunovića i brutalnih neistina koje je saopštio (prekid) Molim vas ja vas nisam prekidao pustite me da završim. Pustite me da završim, ja vas nisam prekidao, puštite me da završim. Pa, dobro ja grlo vi ste gospodine bocom mislim da ipak ovo malo kulturnije nakon brutalnih ovih neistina koje je izgovorio gospodin Radunović. Ovdje zbog crnogorske javnosti želim da kažem par stvari. Isto ono što se dešava danas u crnogorskom Parlamentu, a na dnevnom redu je kršenje Ustava Crne Gore, isto se radi u Šavniku, isto se radi u Šavniku već dvije nedelje zaredom. Građani Crne Gore treba da znaju da je u Šavniku već glasalo 200 ljudi kojima mjesto prebivališta nije u toj opštini, da su svjesno predstavnici Demokratskog fronta zaustavili glasanje na onim biračkim mjestima za koja su znali da nijesu upisani njihovi birači i to rade iz nedelje u nedelju.

Kada je u pitanju prepisivanje birača mislim da je časnije prepisivati birače iz Nikšića u Šavnik nego iz Beograda u Budvu. Gospodine Mandiću, da vam ne čitam spisak ljudi koji su vam sdušno pomagali, gospodine Radunoviću, koliko ste zanimljivi crnogorskoj javnosti i meni ne mogu ni prezime da vam se sjetim. Izvinjavam se stvarno ne mogu ni prezimena da vam se sjetim. Jasno vam je mislim da je časnije ovo što radi Demokratska partija socijalista i ovo što kažete kada je u pitanju teza neće ništa nestati iz Crne Gore. Ne, ne gospodinu Radunoviću nestaje ugalj iz Rudnika uglja Pljevlja, nestaje ugalj pa tamo radnici neće imati zaradu da prime do kraja ove godine. Nemojte, gospodine Radunoviću, nama držati moralne lekcije. Ako ko nema pravo to nemate vi. Jeste, vi nemate pravo. Vi nemate pravo da nama držite moralnu

lekciju da ih poistovjećujete svakoga preko puta vas u vašem političkom obraćanju ako vi znate nekome nešto izvolite kažete pred crnogorskom javnosti, ali dosta je sa tim vašim frazama gdje u javnom dirskursu želite da stovrite takav narativ o Demokratskoj partiji socijalista, a u stvari je to narativ Demokratskog fronta. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:34:53)

Zahvaljujem.
Kolega Radunoviću, proceduralno minut.

SLAVEN RADUNOVIĆ (01.11.22 18:35:14)

Samo da se razumijemo kad je u pitanju replika onda se oduzima od našeg kluba zato vas molim, milsim na vrijeme, da obratite pažnju kad ovako olako dajete replike jer kad se nekome kaže da kao papagaj nešto ponavlja to ne znači da je on papagaj nego kao papagaj nešto ponavlja, to je izraz koji se uobičajno koristi za ljude koji ponavljaju jedno za drugim iste stvari što se toga tiče. Prema tome, to ne mogu da dozvolim da ide na naš račun kad je vrijeme u pitanju naravno.

Sad da odgovorim gospodinu vidi čudo jedno ni ja se vama ne sjećam prezimena Petroviću, Petroviću da odgovorim, znači uopšte nije problem ako sam vam ja nedovoljno markantna politička ličnost vi se obračunajete sa nakim ko je vama ravan Bajdenom, Putinom tako nekim nećete sa mnom. To je uludo gubljenje vremena.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:36:22)

Zahvaljujem, kolega Radunoviću.
Izvolite, kolegice Vuksanović.

Dajem riječ kolegici Vuksanović, proceduru ćete dobiti kada završi ona svoju diskusiju. Molim vas, kolega vi mene nećete učiti kako ću da vodim sjednicu riječ je data kolegici Vuksanović, a vi ćete dobiti proceduru kad završi kolegica Vuksanović prije nego što se da riječ nekome.

Izvolite, kolegice Vuksanović, a poslije toga će dobiti proceduralnu reakciju kolega.
Izvolite.

DRAGINJA VUKSANOVIĆ STANKOVIĆ (01.11.22 18:37:22)

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Prvo što bih uradila je da pozovem predsjednicu Skupštine, koja se sad trenutno nije ovđe, ono što sam uradila maloprije, da podnese pod hitno ostavku jer ono što drugi ovđe dozvoljavaju ona sebi nije smjela da dozvoli sa pozicije druge ličnosti ove države, a to je da nju konstantno Demokratski front drži kao zmija žabu, figurativno rečeno u političkom smislu riječi. Biti na poziciji drugog čovjeka države, a dozvoliti da se na dnevni red stavi nešto što je suprotno Ustavu Crne Gore neprihvatljivo je. Ovo nije prva stvar koja se dešava u poslednjih nekoliko dana. Zakon koji ste predložili je skandal. To je pravni skandal i ne mogu da shvatim pravnik bez obzira kojoj opciji pripada da će ovo da glasa. Zakonom se direktno derogiraju ovlašćenja predsjednika države i predsjednik države kao institucija svodi se na nulu, na ništa. Vi iz Demokratskog fronta ne možete da kažete da ste na braniku Crne Gore vi ste samo na braniku Aleksandra Vučića. Vi štite interese Aleksandra Vučića u ovom Parlamentu. Kolega Milatoviću, samo vi meni nemojte povisivati taj vaš ton je li vam jasno. Uopšte se znači vas ne bojim, je li vam jasno. Nemojte mi se mnogo tu obraćati. E, tako jer ako ja krenem da polemishem sa vama ovđe videćete što će biti, e tako.

Idemo dalje. Znači, vi radite protiv interesa Crne Gore i vi radite u službi zvanične Srbije i Aleksandra Vučića. Dobili ste zadatak da bacite Crnu Goru na koljena. Ne funkcionise Ustavni sud, blokirate vašom politikom, ne funkcionise Sudski savjet, nemamo vrhovnog državnog tužioca, nemamo predsjednika Vrhovnog suda, Vlada je jedan običan cirkus, jedan običan cirkus na čelu sa političkim cirkusantom u ulozi kvazi premijera Dritan Abazovića, a Parlament je sveden na anarhiju. E, sad ću da vam kažem nešto prešli ste crvenu liniju, upamtite, crvenu liniju ste prešli. Ako mislite da mi nemamo naše svetinje, imamo i mi imamo naše svetinje, ali to je naša jedna jedina država Crna Gora i budite sigurni da je ovđe kraj. Meni ne možete reći da ja branim Mila Đukanovića zato što sam ja jedina ovđe njemu stala na

crtu 2018-te, vi nikad, nikad mu niko na crt u nije stao, ja sam mu stala 2018. godine. Kad sam bila u koaliciji sa DPS-om kad sam branila državne resurse ove države, kad sam bila u koaliciji sa njima i glasala suprotno imala sam uvijek svoj stav i uvijek sam branila struku. Prije svega, ja sam ovđe pravnik pod jedan, pod dva političar. Ovo što se ovđe radi sa institucijama sistema, vas je preveslala URA, što hoćete vi drugovi i drugarice priznajte, oni su vas preveslali. Jesu li Milan Knežević, kolega uvaženi, kolaga Andrija Mandić i Nebojša Medojević rekli nećemo na razgovor kod predsjednika države donijećemo 41 potpis. Nijeste donijeli 41 potpis u roku, kad je rok istekao ovi iz URA su vam dali potpise, ali ništa ne znaće ništa pravno dejstvo nemaju ti potpisi jer nisu dati u propisanom roku, po sistemu tumaćenja pravne norme po analogiji. Prema tome, što napadate ovamo druge ko je vama kriv što vas je preveslalo Dritan Abazović koji hoće da bude, pošto-poto, premijer. Hoće da bude čovjek premijer pa hoće. Prema tome, ovo je anarhija, ovo je pravno nasilje, dara je prevršila mjeru, svi su na izborima postigli rezultate koje su postigli, misleći da ste vi nešto pojačali vaše, pali ste u Podgorici, izbrojte se, pali ste u Podgorici, ali sad vam kažem parlamentarne izbore će dobiti građanska i evropska Crna Gora, a te zadatke što ste vi dobili da izvršavate svako će odgovarati za to ko radi suprotno interesima ove države, to budite sigurni. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:41:47)

Zahvaljujem kolegici Vuksanović.

Izvolite, imate pravo na proceduru.

Uporno me nazivate predsjednice, a ja sam potpredsjednica. Molim vas, morate mi se obraćati po funkciji koju ja pokrивam. Ja nisam predsjednica nego sam potpredsjednica, ali naućite da ja nisam predsjednica nego potpredsjednica. Izvolite.

IVAN MITROVIĆ (01.11.22 18:41:54)

Procedura, molim vas pustite me da završim, pa nemojte da mi upadate svaki put kad uzmem riječ, ovo je nevjerovatno. Pa, pustite me da završim. Mislim kad krenem da pričam nemojte da me zaustavljate. Svaki put isto radite kad sjedete na mjesto predsjednika, svaki put isto radite. Ne zovem vas ja ni slučajno predsjednice, ne zovem vas ni slučajno predsjednice, imajući u vidu da cjelokupna parlamentarna većina sprovodi politiku kluba kome vi pripadate tako da vam i pripada mjesto predsjednika Parlamenta, ali zbog crnogorske javnosti se javljam ne zbog vas i ne zbog kolega koji dobacuju pogledajte samo šta ste sada napravili u igranoj utakmici između vas i predsjednika kluba, pogledajte gdje je predsjednik kluba da ja razgovoram sa njim u Parlamentu. Izašao je predstavnik Kluba Demokratskog fronta iz Parlamenta zato što ste prekinuli naš dijalog. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:43:02)

Zahvaljujem.

Idemo dalje sa uvodnim izlaganjima. Sada u ime Kluba SD-a Boris Mugoša.

Izvolite, kolega Mugoša.

BORIS MUGOŠA (01.11.22 18:43:35)

Poštovana potpredsjednice, kolegice i kolege, poštovane građanke i građani,

Mislim da je vrijeme da se mi vratimo na ono što je tema dnevnog reda, da ne bismo u ovom naletu politički floskula u odbrani neodbranljivog izgubili suštinu, a to je, nažalost, ovakav predlog izmjene jednog zakona. Zašto kažem nažalost? Ovaj zakon, Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku ima osam članova. Uvaženi građani, znate li koji je član jedini u skladu sa Ustavom, član 8, a on glasi - ovaj zakon stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu". Svi ostali članovi ovoga zakona su u suprotnosti sa Ustavom Crne Gore, ali hajde da podijelim tu neustavnost na dva dijela. Prvi je to što smo došli u nevjerovatnu situaciju da se zakonom direktno ulazi u materiju koja je rezervisana za Ustav i koja je eksplicitno navedena u Ustav i čak se ide korak dalje mijenjaju se ustavne norme. Znači, kolegama nije bilo dovoljno da što karikiraju Ustav pa aktom niže pravne snage zakonom mijenjaju suštinu Ustava nego su otišli korak dalje pa i ustavne norme nisu umjeli da prepisu umjeli su, ali namjerno su ih drugačije napisali u svom zakonu. Hajde da vam kažem o čemu se tu radi. Pazite vi ovo ići ću od člana do člana da pričam konkretno. Predsjednik je dužan da Skupštini predloži mandataru za sastav vlade u

rokovima propisanim Ustavom Crne Gore i ovim zakonom. A kako ovim zakonom kad je eksplicitno u Ustavu u članu 95 rečeno da on predlaže mandataru u skladu sa Ustavom, ko je vama dao pravo da mu razrađujete to kroz zakon kad to Ustav ne prepoznaje? Da ne pričam da opet dodajete rokove kojih nema u Ustavu. Sledeći član predsjednik predlaže mandataru nakon obavljenih konsultacija sa predstavnicima svih političkih partija i to je ustavna norma. Pazite što vi radite dodajete grupa građana i nezavisni poslanicima, a ko su vam nezavisni poslanici gdje vi nalazite termin za nezavisnog poslanika, postoji li to, ne postoji. Postoji Posebni klub poslanika u Parlamentu. Nezavisni poslanici možda postoje u vašim glavama, ali to je klasično kršenje Ustava. Sledeći član predsjednik je dužan da predloži za mandataru za sastav vlade kandidata koji ima podršku većine od ukupnog broja poslanika nakon što je predloženi kandidat prihvatio kandidaturu. Gdje ste vi našli mogućnost da vi mimo Ustava govorite jednoj instituciji sistema koga će on da predloži. U Ustavu piše predsjednik Crne Gore predlaže mandataru. Ne možete vi zakonom da mu kažete koga je on dužan da predloži. Znači, vi svodite, ovdje se ne govori o imenu i prezimenu jer vi ne možete bez toga imena i prezimena, mnoge partije koje su sada u većini. Ja sam to hiljadu puta rekao, da ne postoji Milo Đukanović pola vas se ne bi bavilo politikom jer je vama svaka druga Milo, Milo, Milo. Vi samo znate o tome da pričate. Ovdje se radi o Instituciji Predsjednika. Ne možete vi njemu da kažete on ima pravo da predloži koga on smatra da ima podršku. To je njegovo ustavno pravo, ustavno pravo predsjednika Crne Gore.

Pazite stav 2, i ovo će da uđe u udžbenike nepravda, predsjednik može predložiti kandidata sa dominantnom skupštinskom podrškom. Završite li vi pravnici ispite na prvoj godini, kakva je to dominantna skupštinska podrška. Taj termin ne da ne postoji u pravu nego ljudi pravnici koji čitaju ovo kažu ko je ovo mogao da potpiše. Kakva dominantna skupštinska podrška.

Sledeći stav - predsjednik utvrđuje raspoloživost kandidata. Što razgovara sa njim je li raspoložen. Shvatamo li mi kakve ste vi stvari upisali u ovaj zakon. Kakvu njegovu raspoloživost utvrđuje.

Sledeći član - predsjednik je dužan da nakon isteka rokova za utvrđivanje mandataru predloži Skupštini donošenje odluke o skraćenju ako predlog mandataru nije mogao biti utvrđen. Ko vama opet daje pravo imate eksplicitnu ustavnu normu da on donosi ukaz o skraćenju mandata Skupštine.

Sledeći stav - predsjednik je dužan da donese ukaz o raspuštanju ako Skupština izabere mandataru. Odakle vam pravo da ovo upisujete u zakon ljudi imate eksplicitnu ustavnu normu gdje definiše njegove nadležnosti.

Sledeći član - jasna podrška, divota od pravnog netermina. Sledeći član - postavljanje opoziva ambasadoru. U Ustavu je definisano da Vlada predlaže ambasadora, odbor skupštinski daje mišljenje, a predsjednik Crne Gore ga proglašava i opoziva. Vi sad kažete predsjednik postavlja koga mu kaže vlada i to je to. Ovdje se ne radi o imenu i prezimenu predsjednika Crne Gore, ovdje se radi o instituciji koja je ustavna kategorija. Vi svodite i to sam rekao na odboru funkciju predsjednika Crne Gore ko god bio kad god bio na jednog fikusa, a sa ovim zakonom tu funkciju može da obavlja bilo koji službenik ili službenica sa pečatom jer ta osoba više ništa ne odlučuje u Crnoj Gori nego mu se kaže toga izaberi to uradi i samo pečatiraj.

Na kraju hit nad hitovima, poslednja norma, izuzetno mandataru koji je dobio, pazite, nesumnjivu podršku, sad uvodimo sumnju u podršku, ili nije sumnjiv ili je sumnjiva podrška, većine poslanika 27. saziva za sastav 44. Vlade znači eksplicitnu, jasnu, ustavnu nadležnost da predsjednik Crne Gore ko god bio kako se god zvao kad god bio da predlaže mandataru. Vi kažete predlaže ga Skupština. Ljudi je li ovo stvarno moguće da je na ovom papiru piše ove stvari. Je li ovo ljudi moguće da je neko mogao da potpiše. Je li ovo ljudi moguće da pravnik koji je završio koji ima tu diplomu i zato sam rekao poštovani građani čuvajte diplome Pravnog fakulteta, a za političare ne brinite jer ovo što je ovdje napisano je trebalo smoći političke hrabrosti da neko potpiše. To sam rekao u jednom dijelu.

Čujem kvaziargumente koji mene ne interesuju. Ti sa ovim jasnim argumentima, ovo su prejasni argumenti, braniš lik i djelo predsjednika trenutno Crne Gore. Klasična neistina, niti sam ušao u politiku zbog gospodina Đukanovića niti se bavim politikom zbog gospodina Đukanovića, ali vama kažem da vam nema gospodina Đukanovića vas pola ne bi moglo da se bavi politikom jer vi samo o tome pričate i spremni ste zbog ličnih animoziteta prema jednom čovjeku da derogirate čitav Ustav da idete do tih granica samo zbog toga što vam se ne sviđa ko je trenutno predsjednik ne razmišljajući da će biti predsjednika u Crnoj Gori i da će biti neko drugi i da će biti za 10 ili 15 godina isto tih institucija u Crnoj Gori.

Završavam sa dvije teze. Ovdje sam danas čuo mi branimo Crnu Goru mi ćemo da spasimo Crnu Goru mi Crnu Goru guramo nabolje. Da li vi stvano mislite da ovo što nam se dešava u poslednjih dvije godine da je odbrana Crne Gore da je ovo spas Crne Gore i da je ovo Crna Gora nabolje. Jesmo li mi vidjeli šta se dešava na fudbalskim utakmicama je li to odbrana Crne Gore, je li to Crna Gora nabolje. Jeste li vidjeli šta se dešava sa tablicama na autima ako vam se ne sviđa registracija. Jeste li vidjeli ako vam je neko druge vjeroispovjesti da mu govorite o Turci, o Turci itd. Je li to bolja Crna Gora, je li to odbranjena Crna Gora, je li to spašena Crna Gora. Ne da nije nego je degradirana do maksimuma. Na žalost, u spjelo

se degradirati ono što je temelj Crne Gore, a to je građanski multietnički karakter. Onda vi kažete mi branimo Crnu Goru, mi branimo i zaključujem.

Demokratski front, nikad ne komentarišem druge partije, Demokratski front, odajem vam priznanje, vi ste uspjeli da budete ključni faktor okupljanja stare nove većine. Znači, vi dirigujete sve aktivnosti, a drugi vaše aktivnosti slijede. Moja poruka građanskim partijama pogledajte u kojem pravcu idete. Ovi izbori pokazali su i nama dosta toga pa ako smo pametni moramo se pogledati u ogledalo, ali bogomi pokazali su dosta toga i tim partijama. Dok god te partije žmure na te stvari doći će do toga kao što dolaze da se ništa više pitati neće. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 18:54:07)

Zahvaljujem kolegi Mugoši.

Ostalo vam je još minut vremena za klub, ali nakon uvodnih izlaganja ćemo napraviti presjek vremena. Sada u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene Branko Radulović.
Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (01.11.22 18:54:27)

Hvala.

Molio bih kolegice da se čujemo.

Stvari posmatram sasvim drugačije. Možda me je život naučio da gledam stvari odozgo, možda i zbog neke racionalnosti onoga što mi je preteklo, ali stvari gledam kao stanje, kao proces u Crnoj Gori i kao globalni kontekst. Mislim da više problema nije bilo nego u ovim vremenima. Mislio sam da prije dvije godine dana da će se desiti ono što se desilo '90-ih u drugim državama, ono što je normalno, da iz jednog totalitarnog sistema autokratskog sistema, sistema sa promašenim ideologijama, sa koruptivnim stvarima pređemo u nešto što se naziva funkcionalna demokratija, što se naziva civilno društvo, što se naziva evropska perspektiva. Onda sam, mislim jedno 20 ili 30 godina, a možda i 35 godina sam posvećen bio tome i pisao sam bilježio sam stvarao sam neki svoj fajl oko toga kako to treba uraditi. To nije lako uraditi. To je mnogo teško, mnogo teško uraditi. Treba da imaš viziju, treba da imaš snagu, treba da imaš potporu i onda ćeš uraditi nešto što je tranzicija. Ljudi, Evropski parlament je rekao da se moraju otvarati tajni dosijei. Ja sam za to. Evropski parlament je rekao da ne može više niko biti onaj koji je nedostojan bio prije 30 godina dana ne može se baviti više tom profesijom ako je ona od društvenog interesa. Evropski parlament i sve ostalo i mnoga iskustva u onim uspješnim tranzicijama su govorili o nečemu što treba izvršiti reviziju preispitati sve ono što se desilo prethodnih 30 godina. Meni nije jasno gledam mlade ljude, gledam neke koje siguran sam dao bih obadvije ruke u oganj vjerujući u njihovu doslednost u poštenje u nešto što ipak iako su pripadali određenim političkim strukturama nisu se ofajdili mnogo od toga. Čudi me zašto se to radi. Vjerujem u nešto što je hajde moral, etika ljudi ovdje koji su, ali ima nešto ljudi, ja sam se onoga što se naziva privredni kriminal, to je ono što sam ja stručnjak iz te oblasti, ja sam se 30 godina borio 30 godina sam se tukao i borio protiv tajkuna koji su iskoristili određene privilegije i stekli ogromna bogatstva. Nije mi jasno zašto ste protiv toga ko je protiv toga da izvršimo reviziju, ko je protiv toga da izgradimo institucije, ko je protiv toga da krenemo demokratskim putem. Meni to nije jasno ukoliko stalno branite stavljate zabranu na to onda nešto ima što vas tangira, mene ili vas, ne znam, ali sigurno da onaj ko je i bio dio ovog prethodnih 30 godina on ima predispoziciju hipoteke. Ja bih da sam na mjesto pojedinih vas bio bih veći zagovornik od nas i od mene za takvu jednu tranziciju nazivat i ja pripadam ovdje, rusofili, kakvi rusofili bre nisam poslije '90-te išao tamo, a prije '90-te sam išao i htio da ostanem. Kakvi rusofil, kakav Vučić pa sjećate li se ono što sam rekao pa sam bio etiketiran izlećela mi je fraza staropodgorička. Ostao sam i bio do kraja Crnogorac, šansi nema, ali ja imam svoju viziju kako da izvršimo tu tranziciju. Ljudi mi smo se obrukali kroz prethodne dvije vlade. Nedostojni smo bili tog velikog istorijskog zadatka i omanuli smo. Ovo je poslednja šansa da u ovome sazivu koji traje četiri godine dana i ko daje nekome pravo da kaže ako mu je stekao taj kapacitet, taj kapital da bude četiri godine u dio Parlamenta da mu skraćuje to, kao da igramo fudbalske utakmice izgubio si i kažeš hajde ponovo utakmica, a ovaj pehar dobio. Nešto nije tu normalno. Znači, ukoliko postoji parlamentarna većina mandat može da traje četiri godine možemo da ga skratimo. Ima nešto ukoliko taj proces imamo lošu vladu, a prethodne dvije vlade su bile loše nisu bile reformske bile su eksperimenti hajde tako najblaže da kažem i najmanje hajde mada zaslužuju i mnogo više, ali neću. Ukoliko mi ne iskoristimo ovu treću mogućnost napravimo reformsku, proevropsku, u prograđansku vladu, koja će izbaviti nas, stvoriti nešto što je normalno, stvoriti pretpostavke prije svega za slobodne izbore. Jednostavno odmah treba raspisati izbore.

Ja vjerujem u nešto, da ukoliko je kapacitet te vlade, više reformski i duže traje, da će svima lakše biti koji su poštteni na sljedećim izborima, moja misija će se završiti. Jer, vi vjerujete li da postoje ljudi koji imaju određenu misiju, određenu ljubav prema Crnoj Gori se vratili i bavili se ovakvom politikom, ovim zanimanjem koje te urušava. Sve moguće dovodite do ludila, napravite starcem, masku ti naprave. Kad su pravili slike Hrvati, Globus sam tada čitao, kakav je ko izgledao 10 godina poslije politike. Pa to je ljudi, tgo su tragovi nenormalni, ja vidim sebe.

Znači, ljudi hoćemo li mi Crnu Goru evropsku i građansku, reformsku, pitate hoćemo. Ne može da postoji niko ko će to spriječiti, svi ćemo onda da glasamo za tako nešto i da oborimo tu vladu ako ne bude dostojna. Sad ću da vam kažem još nešto. Ja sam čovjek koji mnogo čita i čitao sam oko ovog i vama ću pravnicima to da rečem.

Prije svega hoću da kažem, da ovo vjerujte mi najveći Crnogorci koji su u inostranstvu su bili lektori ovoga predloga zakoaan kunem se čašću, obrazom ako to nije istina. Ja vjerujem u te ljude i vjerujem u to, ali ima nešto drugo, ime i prezime neću da odam zato što je rekla gospođa da ne i ja neću to. Gledajte nešto, ima ljudi nešto što je pravna logika ne može se sve cio život, sve varijacije života, svi odnosi pretočiti u pravnu teoriju i normu. Zato Ustav Sjedinjenih Američkih Država ja mislim da je negde oko 1780.godine, zato norme u Ustavu Indije ima preko 1000 normi, a u pojedinim državama 100 u nekim državama koje su jedne od najvećih drmoškatskih nema ni Ustava. Kao što je Velika Britanija i Sjeverna Irska, nemaju Ustava, imaju samo Zakon o kruni, parlament koji je najveći organ i o kraljevskoj porodici i sve što je iskustvo i sudstvo oni imaju.

Znači, najvažnija stvar da ništa nije narušeno što se ovoga tiče, nego su samo određene prilike pretočeni u zakon. Sigurno da se mogu javiti hiljade drugih varijanti. Zato ja mislim, ja svako dobro želim porodici Đukanović, vjerujte mi to, ja kako staram, sve više volim ljude, sve više opraštam.

Ljudi, treba čovjek da pozove, da dadne mandat Miodragu Lekiću, pa ćemo videti hoćemo li ga izabrati u roku u kojem je propisano Ustavom i da dadnemo tu priliku da napravimo reformsku vladu. Onaj koji traži izbore sutra, ja sam protiv toga, ako postoji nešto što je kapacitet te vlade, što će se desiti poslije tih izbora? Ništa. Biće neo više ili manje, isti odnosi, isti konflikti u Crnoj Gori, Crna Gora je više potrošena, narod više deprimiran svijet ide svako na svoju bandu, a mi zato molim vas ovo iskreno i bratski kažem, kao što sam uvijek bio na strani Crne Gore ovih prethodnih 30 godina. Daj da ovaj dom pretočimo u nešto što je polemika, nemoj da se vrijeđamo, hajmo treći mandat da vidimo, može li da se napravi reformska. Kunem vam se u sve ako ne bude reformska vlada i ako ne bude tako prvi ću se dići da padne u sve vi se kunem.

Svaki sam put i za prvu i za drugu istinu pričao i bio na naslovnim stranama, nikad nijesam pogriješio, ajmo ljudi, da ovo ljudski završimo, pa da idemo kući, pa sutra opet da se vidimo.

Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:03:00)

Zahvaljujem.

Ovim smo završili krug uvodnih izlaganja.

Sada dajem riječ prvom diskutantu u ime Kluba DPS-a, kolegi Nikoli Janoviću, a da se pripremi kolega Budimir Aleksić, a nakon diskusije kolege Nikole Janovića, ja ću pročitati koliko je kom klubu ostalo vremena.

Izvolite, kolega Janoviću.

NIKOLA JANOVIĆ (01.11.22 19:07:27)

Hvala.

Evo, mislim da je kolega Mugoša dosta onako precizno pojasnio neke detalje vezano za članove zakona i u suštini govorio oko toga, koliko to nije u skladu sa zdravom logikom i razumom, a kamo li sa zakonom ili sa Ustavom.

Kasnije profesor Radulović i ako meni vrlo simpatičan izuzetno ga cijenim, a mislim da je promašio temu. Tako da danas ovdje ne treba da se pravimo ludim, mislim da generalno više pričati o tome koje su manjkavosti zakona i da li je usklađen sa Ustavom, to mislim da više nije važno. Generalno treba biti iskren i reći da je ova država blokirana i nakon svih institucija koje ste blokirali, ostalo je još institucija predsjednika države koju želite da blokirate.

Dakle, moram zaista reći da se ponašate kao da, vi ste osvojili vlast, ali se ponašate kao da su vam institucije nasljedno pravo, kao da su vam od tate ostale, pa onda treba da ste u skladu sa tim ponašate. Mislim, da živite neku vašu paralelnu stvarnost i da želite sve nas da u tu paralelnu stvarnost uvučete i da

svaki dan sa nekom polemikom koja je zaista na ivici ispiranja mozga, ne samo nama u Parlamentu, već i svim građanima Crne Gore, pojašnjavate nešto što zaista nema nikakve veze sa realnošću. Mislio sam negdje da zajedno možemo svi da doprinesemo ovoj državi, ovom društvu, da se zajedno za nju borimo, da naučimo nekako da živimo jedni sa drugima, a ne jedni pored drugih.

Međutim, očigledno da to nećete i danas nema potrebe više razgovarati oko bilo čega i treba konstatovati, s obzirom da je Ustav najviši pravni akt svake države i da praktično danas želite da urušite Ustav, onda jednostavno morate biti svjesni da za vas zakoni već odavno ne postoje, morate da znate da zakoni više ne obavezuju nikoga. To je jednostavno tako i morate da znate da ako vi hoćete da gazite Ustav i ako vi hoćete da praktično mijenjate supstancu ove države i da mijenjate temelje na kojima Crna Gora počiva, to je građanska sekularna multikulturalna država, onda morate da shvatite da tu više ni jedan odgovor demokratski neće biti moguć.

Dakle, mora da shvatite da Crna Gora nije država naroda, nego je država građana, morate da shvatite da od svih bivših država Ex Jugoslavije jedino je u Crnoj Gori Ustavu piše da je građanska država u Ustavu Republike Hrvatske piše da je država Hrvata i ostalih naroda u Ustavu Republike Srbije da je država Srba i ostalih naroda, samo u našoj državi piše da je država građana. Ako vi hoćete da mijenjate karakter Crne Gore, ako hoćete da mijenjate taj građanski da kažem identitet Crne Gore, onda morate biti svjesni da će te susresti sa otporom i to svih nas čiji su preci ginuli za ove temeljne vrijednosti i želim prosto da pozovem da jednostavno se sa tim stvarima ne igrate, vrlo precizno. Jer, sigurno da možda jesmo manjina u Parlamentu u ovom trenutku, ali sigurno da vama u ovom parlamentu ima velika većina Crne Gore koja na ovo ne pristaje.

Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:11:17)

Zahvaljujem kolegi Janoviću.

Sada da vam kažem presjek, Demokratskoj partiji socijalista je ostalo 40 minuta na raspolaganju, Demokratskom frontu 30, Demokratskom frontu Pokret za promjene pet, Socijaldemokratama dva, Demokrate i SNP nijesu koristili vrijeme i još SDP Liberalna partija sedam minuta i predstavnici albanskih partija, njima je ostalo puno vrijeme od četiri minuta i predstavnicima poslanika četiri minuta koji nemaju klubove i URA puno vrijeme jer nijesu koristili uvodna izlaganja, nije diskusija, a to je ako vas interesuje devet minuta i plus pet uvodna to je 14 minuta.

Sada dajem riječ kolegi Aleksiću.

Izvolite, kolega Aleksiću, a da se pripremi koleginica Daliborka Pejović.

Izvolite, kolega Aleksiću.

BUDIMIR ALEKSIĆ (01.11.22 19:12:29)

Poštovani građani, uvažena predsjedavajuća,

Predlog izmjena i dopuna Zakona o Predsjedniku Crne Gore, je u stvari jedan deblokirajući mehanizam da se obuzda samovolja jednog tiranina koji je zarobio ovu državu i koji na sve moguće načine ugrožava javni interes.

Dakle, javni interes je ne treba to posebno naglašavati da ova zemlja ima Vladu, ali Milo Đukanović, ne da da se ovdje izabere vlada. Dakle, on ne priznaje parlamentarnu većinu, on priznaje samo onu vladu, koju bi izglasali njegovi poslanici i njegova partija i to je njegovo poimanje demokratije. Ova država je već 25 godina pod njegovom upravom, zarobljena država, koju on uporno razgrađuje i zato su i strani analitičari i mnogi strani političari odavno već ustvrdili i dokazali da je ovo država jednoga čovjeka, koji radi u svom interesu i u interesu mafije. Ovim predlogom zakona se ne ograničavaju niti oduzimaju ovlašćenja predsjedniku Crne Gore, nego se samo pojašnjavaju i definišu, da neko ko je na toj važnoj funkciji ne bi tu funkciju zloupotrebjavao.

On vidite, on ne potpisuje zakone koji mu se ne sviđaju, on ne da zeleno svjetlo za diplomatsko konzularne predstavnike koji mu se ne sviđaju, koji nijesu po njegovoj volji jer nijesu partijski vojnici i to je već opšte poznata stvar, a njegovo poimanje demokratije upravo se vidi na izborima u Šavniku.

Dakle, izbori u Šavniku su potpuno jasno i nedvosmisleno objelodanili, kako je funkcionisala vlast neograničena vlast Mila Đukanovića i kako su ostvarivane njegove navodne pobjede u proteklih 25 godina. Izbornim mahinacijama, ucjenama, policijskom represijom, medijskom manipulacijom i sličnim, nedemokratskim metodama. Oni imaju što kaže jedan šetače, koji prepisuju iz mjesta u mjesto, kad su lokalni izbori i onda tako ti šetači odlučuju o tome ko će da primjera radi bude vlast u Šavniku, a ne građani Šavnika i stanovnici Drobnjaka i Durmitorskog kraja i onda tamo imamo prezimena kao što su Simović iz

Cuca, Nikčevići iz Pješivaca i Mijuškovići i Aćimovići iz Bijelog Polja, dolaze da odluče ko će da vlada u naredne četiri godine u Šavniku, Muratovići koji su došli sa Kosova negdje pa njihovi potomci sad idu u Drobnojaku u koji nikad kročili nijesu da odlučuju o tome, ko će tamo da bude vlast i potpuno je jasno šta rdi Milo Đukanović i njegova tiranija koja je ovu državu zarobila u proteklih 25 godina služeći tuđim interesima nema kanabea na zapadu od Dubrovnika, Zagreba, Rijeke, Splita do Vašingtona, đe on nije sio i đe nije primio instrukcije, kako da uruši ovu zemlju, kako da neutrališe i promijeni njen identitet i kako da je pretvori u jednu privatnu prciju i mafijašku državu i ovi ljudi koji idu u Šavnik, ovi Nikšićani, Pješivci, Bjelopoljci i slični. Protiv njih su podnijete krivične prijave i oni će u to nema nikakve sumnje da krivično odgovaraju, zato što onemogućavaju izborni proces, obesmišljavaju ga, a onaj koji podstiče i nagovara, onaj njihov šef partije Jakić, on se lijepo izvukao i protiv njega nema prijave. Dakle, on je izvukao svoju znate na što mislim, a huška i podstiče ljude da vrše krivična djela i da obesmišljavaju izborni proces, e to je slika i prilika Mila Đukanovića i njegovog načina vladavine u proteklih 25 godina i konačno je vrijeme da se njegova tiranija, njegova despotija i njegova diktatura i njegovi običaji ograniče.

Dakle, mi kao što moramo imati Zakon o Vladi, Zakon o Skupštini, koju vladajuća većina, a vladaju ovdje od '90-te godine i nijesu uspjeli ta dva zakona primjera radi da usvoje, šta su uradili.

Dakle, Milo Đukanović je najobičniji ustavorušitelj, on je državorušitelj, sve države je rušio i ovu ruši i urušio je i doveo je na najgore moguće grane, on je crkveno rušitelj, koji je rušio i koji ruši najstariju instituciju u ovoj zemlji i htio je protivustavno, protivzakonito, antidemokratski da otima crkvenu imovinu i da je da mafijašima i svojim pajtašima na raspolaganje biznismenima, on je lingo rušitelj. On ruši jezik, običaje, tradiciju, ave što se moglo srušiti u ovoj zemlji, privredni potencijali, preduzeća, prirodni resursi, sve je uspio da uruši i evo sad zaboga ovim zakonom kojim se definišu nadležnosti predsjednika ugrožena je država, a država to sam ja, tako Đukanović vlada i misli i želi da nametne to kao stav države i kao način vladavine, tome je došao kraj. Bili su lokalni izbori, bili su republički građani su rekli svoje i podvučena je crta Milo Đukanović može da ide tamo na te adrese od kojih je primao instrukcije da ruši ovu zemlju i da mijenja njen identitet.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:18:18)

Zahvaljujem kolegi Aleksiću.
Proceduralnu reakciju ima kolega Živković.
Izvolite, kolega Živkoviću.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 19:18:27)

Tražim repliku na izlaganje gospodina Aleksića, pošto je rekao u više navrata da je predsjednik države tiranin, da treba stati na put njegovom tirijanstvu i mislim da takva kvalifikacija zaslužuje repliku, a nijeste ga opomenuli u njegovom izlaganju.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:18:45)

To negdje doživljam ovdje su se stvarno čujale i sa vaše strane dok ste vi diskutovali u uvodnom izlaganju, bila su dosta oštre kvalifikacije.

Molim vas da se čujemo.

Tako da je ovo u figurativnom rečeno i politička kvalifikacija i molim vas da i vi to sami znate, ako hoćete da budete realni i da zaista onako kako treba shvatite ovo, da je ovo politička arena i vid političke borbe da ovdje niko nije u tom smislu mislio, zato nijesam ni prekinula jer je bilo možda i žešćih komunikacija od strane vašeg kluba. Iz tog razloga ja vas molim da odustanete od replike, ali evo ako vi zaista ... Samo momenat kolega Aleksiću, to su političke kvalifikacije.

Molim vas da se čujemo kolega Aleksiću.

Znači, ja smatram da nema osnova.

Kolega Aleksiću, da se čujemo molim vas pomozite mi.

Koleginice Aleksandra, molim vas da se čujemo, dozvolite kolegi Živkoviću.

Izvolite, kolega Živkoviću, da čujem.

Možete proceduralno meni da se obratite.

Kolega Aleksiću, molim vas nemojte s mjesta da dobacujete.

Izvolite, kolega Živkoviću.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 19:21:03)

Hvala, potpredsjednice.

Hvala vam prvo na pokušaju pojašnjenja otprilike šta je neko htio da kaže, ja dobro čujem. Ne morate meni da pojašnjavate, ustao sam precizno, jasno tražio po Poslovniku repliku, mislim da zaslužujemo repliku kao klub, zbog toga što mi ovdje makar nikoga nijesmo nazivali tiranima, tiranin je teška kvalifikacija na račun institucije predsjednika ili gospodina Đukanovića, izgovoreno je još niz kvalifikacija o sprezi ili vezi sa mafijom i smatram da to u skladu sa Poslovníkom zaslužuje repliku, tako da očekujem da ćete mi dozvoliti da govorim.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:21:36)

Izvolite.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 19:21:41)

Hvala vam.

Poimanje demokratije u režiji Demokratskog fronta i ima svoju jednakost u anarhiji, to je demokratija u režiji Demokratskog fronta. Jer, Demokratski front se najbolje snalazi u stanju haosa i u stanju anarhije. Teško da to može biti politički subjekt koji se snalazi na pravi način, teško da to može biti politički subjekt koji se snalazi na pravi način, teško može to biti politički subjekt koji se snalazi na pravi način u konstruktivnom modelu koji bi podrazumijevao izgradnju institucija, izgradnju demokratskog savremenog društva, pristupanje Evropskoj uniji, usvajanje nekih savremenih standarda civilizovanog svijeta. Jer, vaš politički subjekt opet naglašavam je antidržavni, antievropski, antisistemski i radi se o političkom subjektu koji je u kontinuitetu protiv države Crne Gore, protiv izgradnje institucija uzalud sada pokušavate da se predstavite kao konstruktivan partner na tom putu.

Kada već govorite o izbornim manipulacijama i govorite o izbornim mahinacijama, onda vas moram podsjetiti na nekoliko ključnih stvari. Prva je da dobro znamo koji su ljudi prepisani iz Nikšića, koji su članovi bratstava koji su između ostalog bili u prvim borbenim redovima da zaštite demokratiju u Šavniku. Tako da nemojte nama pričati o tome, kako vi štite demokratiju u Šavniku, jer odlično znamo ko su lica koja su prepisana iz Nikšića navedeni, povedeni mišlju demokratskog fronta i predsjednika Opštine Kovačevića i zna se na koji način su tamo prebačeni, sad oni zaboga tamo čuvaju demokratiju.

Kada već govorite o sluganstvu, o služenju nekim drugim interesima, postoji jedna anegdota da jedan broj čelnika Demokratskog fronta posjećuje jedan hotel u Beogradu i da se u tom hotelu nalaze sa jednim brojem ljudi gdje se na ceduljicama ispiše šta treba da se radi u Crnoj Gori i sa tim ceduljicama bez ijedne riječi u avion pa iz aviona u Podgoricu, da se tako djeluje.

Podsjetiću, samo na još jedna detalj, koliko je Demokratski front privržen Crnoj Gori. Evo sad se obraćam pravoslavnom biračkom tijelu, koliko je Demokratski front bio privržen Crnoj Gori, koliko su poštovali zaostavštinu počevši od mitropolita Amfilohija, toliko su bili privrženi tradicionalnoj Crnoj Gori, da su po blagoslov otišli kod patrijarha u Srbiju.

Toliko o vašoj tradicionalnoj vjeri i onome o povjerenju koje ste imali porodicu Petrovića, a posebno u ovo kada govorite o Crnoj Gori kako imate i kako poštujete njihovo duhovno nasleđe.

PREDSJEDAVALJUĆI BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:24:24)

Izvolite proceduralno, kolega Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ (01.11.22 19:24:32)

Uvažena potpredsjednice Bošnjak,

Ja želim da reklamiram član 101 i 100 Poslovnika, smatram da kolega Živković nije imao pravo na kaznenu repliku, imao je mogućnost komentara, ali očigledno zbog nemoći argumenata kolege iz DPS-a pribjegavaju isključivo kaznenim replikama.

Mi smo ovdje od strane njih čuli najgnusnije uvrede od toga da smo strani plaćenici, antidržavni elementi, da izvodimo ustavne pučeve i niko nije za predsjedavajućim stolom to reagovao, niti smatramo da

njihove riječi imaju težinu koje zaslužuju bilo kakvu vrstu političkog objašnjenja i razjašnjenja s njima. Od vas očekujemo, a nije vam lako da nastavite da vodite ovu sjednicu, ali da ubuduće kad god se gospoda iz DPS-a osjete prozvana iskoriste pravo na komentar, a ne da pribjegavaju klasičnoj zamjeni i povredi Poslovnika na način da koriste kaznene replike. Jer ni za jedno reagovanje do sad kolega iz Demokratske partije socijalista nije bilo osnova za kaznenu repliku za komentar svakako jeste i neka zatraže, pa neka onda kolega Živković polemiše sa kolegom Aleksićem.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆI BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:26:04)

Zahvaljujem kolegi Kneževiću.

Uvijek sam malo tolerantnija prema manjini.

Molim vas, da ubuduće i vi pazite imate pravo na repliku ukoliko se osjetite uvrijeđenim ili kao klub ili kao partija ili pojedinac od strane DPS-a, jer su i oni imali kvalifikacije koje su bile na granici i koje bih vam dala da reagujete kroz repliku.

Ovim smo ovaj dio završili i dajem sada riječ kolegici Daliborki Pejović.

Izvolite kolegice Pejović, a da se pripremi, samo sekund da vam kažem imamo 10 diskutanata prijavljenih od strane Demokratske partije socijalista. Ja vidim po vremenu koje je ostalo pretpostavljam da će neko morati da odustane, odnosno, a ovamo imamo još samo dvoje kolega tako da bi napravili raspored većina, manjina.

Nakon Daliborke Pejović, da se pripremi kolega Luid Škrelja.

Svakako će biti diskusija u pojedinostima i tu imamo pretres od tri sata.

Izvolite, kolegice Pejović.

DALIBORKA PEJOVIĆ (01.11.22 19:27:20)

Hvala vam.

Ja ću možda uzeti najmanje vremena danas vezano za ovu raspravu iz razloga što mislim da smo razmijenili toliko i argumentovane i neargumentovane priče, da svaki prilog o daljoj argumentaciji besmislen, ali evo samo ću tri teze ovdje da ispostavim kao ličnu dilemu koju imam.

Prva je pravna, dakle ovo je sad bitno za ono što smo čuli u obrazloženju ovog zakona. Za mene definitivno nije jasno kako je moguće da se prava predsjedniku države propisuju Ustavom, a obaveza zakona. Ako mi neko objasni da je to pravni pristup i da je to moguće, ja ću prihvatiti da ponovo polažem ispite na Pravnom fakultetu i da vidim na koji način i kako se uči sistem prava i pravnih normi u Crnoj Gori i šire.

Dakle, ako ja dobro poznajem pravni sistem, norme koje se odnose na instituciju predsjednika, uglavnom se odnose na njegovu funkciju, koja bi po pravilu trebala da bude regulator između druge dvije grane vlasti, to su izvršna i parlamentarna u ovom slučaju meni je potpuno nejasno u kom pravcu gurate instituciju predsjednika i potpuno ste u pravu i pošteno je reći da ovo nije dobar zakon i to je jedino dobro što smo danas od vas čuli. Ovo ne da nije dobar zakon, nego ovo ne liči na zakon, ovo nema izvor prava, nema izvor pravne norme. Ja više uopšte ne razmišljam o bilo kojem predsjedniku koji će se kandidovati i o svim onim građanima koji glasaju neposredno za predsjednika države, šta im vi uzimate na ovaj način. Da li onda kada su glasali na ovim predsjedničkim izborima zadnjim su bili svjesni da će se toliko novih obaveza ili problema nametnuti postojećem predsjedniku.

Dakle, to je prvo što želim da apostrofiram.

Drugo, za mene je nepojmljivo da vaše političke probleme koje imate u samoj koaliciji, rješavate tako što nudite zakonska rješenja ovoga tipa. Niko vama gospodo nije kriv što nijeste bili dovoljno ažurni, dovoljno od dogovora i dovoljno od konsenzusa i rokova da riješite ovaj problem. Samo mi nemojte reći danijeste ispoštovali ono što je bilo predviđeno i Ustavom i zakonom jer nijeste. Samo mi nemojte reći da je prekršen onaj dio Ustava gdje nijesu obavljani razgovori sa predstavnicima političkih partija kad ste u liku potpisnika pisma koji je otišao predsjedniku Đukanoviću legitimisali sve političke partije koje trenutno postoje u crnogorskom Parlamentu. Jer se to pismo ispostavilo zapravo da je u ime svih političkih partija koji postoje u Parlamentu Crne Gore.

Treće, ja moram ovdje da kažem nešto što zaista lično osjećam i smatram da je vrlo relevantno u odnosu na jednog poslanika i našeg kolegu u ovom Parlamentu to je gospodin Lekić.

Dakle, stvarno je strašno da na ovaj način trošite jednu osobu za svaki respekt i svako poštovanje. Ja mislim da ste mu ovakvim načinom predlaganja, ovakvim načinom odnosa prema njemu ne smanjili političke šanse, nego obesmislili svaku kandidaturu.

Toliko o vašoj kolegijalnosti i vašem odnosu prema jednom jako cijenjenom i dobrom kolegi.

Četvrta moja teza, ja nijesam neko ko u ovom Parlamentu se obazire na političke kvalifikacije, pa nekad i uvrede. Ali, zaista danas osjećam potrebu cijeneći ono što je gospodin Aleksić rekao, da kažem sljedeće.

Može mene svaki građanin i građanka Crne Gore percipirati kao mafijaša i kao dijela mafijaške grupacije i svega ostaloga, ali nemojte to činiti vi, to mogu da rade na društvenim mrežama, to mogu da rade botovi ili raznih drugih profila, nemojte to da radimo ovdje.

Dakle, gospodine Raduloviću, uvaženi moj kolega, pročitajte Izvještaj Evropske komisije, pogledajte u kakvom ambijentu mi funkcionišemo politički, pogledajte kakve poruke šaljemo Evropskoj uniji, pogledajte izvještaj. Nikad gori u dijelu političkih kriterijuma. Ovo je doprinos što danas radimo i što ćete raditi narednih dana, smo još veće podizanje tenzija. Još većim političkim problemima i konfuzijama. Mi šaljemo poruku zaista da treba da pozdravimo Evropu i da kažemo što dalje od nas jer mi na ovaj način ne zaslužujemo više priču o pridržavanju evropskih sgtandarda. Ovu konfuziju koju mi pravimo u odnosu na građane i sve nas ovdje je neoprostivo. Imamo Zakon o Predsjedniku, tačno je da je meki standard. Zbog čega? Zato što nije htio da preuzima dio ustavotvorne ili konstruktivne norme. Zato je meki jer samo razrađuje način funkcije institucije Predsjednika. Niko tada od nas koji smo predlagali Zakon nije htio da takne u nešto što može biti tretirano kao dio ustavne obaveze. Zašto radite sve ovo. Donosimo li mi zakone zbog jednog čovjeka, jednog predsjednika, jednog mandata ili treba da donosimo zakone da bi važili.

Mislim i ubijedena sam da se više niko normalni neće kandidovati ni za jednu ozbiljnu funkciju u ovoj državi kad u ovakvom ambijentu donosimo zakone i na ovaj način rješavanju političke dileme. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:32:53)

Zahvaljujem kolegici Pejović.

Sada dajem riječ kolegi Luidu Škrelji, a da se pripremi kolega Jovan Jole Vučurović.

Izvolite.

Lekiću, izvolite, imate pravo pomenuti ste. Imate pravo na komentar, imate pravo na repliku ukoliko ste se osjetili uvrijeđenim, pa sami izaberite. Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ (01.11.22 19:33:33)

Ja se nisam javljao, imao sam razlog pa sam tako smatrao zbog toga što sam mogući kandidat u nekim daljimove raspletima ove teme, pa obično kandidati ili koji se proklamuju itd. šire optimizam, sebe ističu itd. Htio sam da budem mnogo diskretniji i da čujem sve druge što govore.

Na kraju krajeva, ja smatram da kandidat za mandatara i za predsjednika Vlade je pripadalo nekom drugom u okviru naše koalicije i po logici politike koja je često i u brojevima, mandatima itd, to je jedan pristup i svi znaju u toj koaliciji da sam uvijek predlagao i glasao za nekog drugog. Ako dođe do nekog obrta kod nas u koaliciji, što je naše pravo, mi ćemo to određivati, biće moj glas naravno i za nekog drugog.

S druge strane, ja osjećam javnu odgovornost prema činjenici da jedna koalicija koja je pobjednička na izborima prije dvije godine, koja je imala jedan početak traumatičan, problematičan, težak i sa uplivima van institucionalnih, van ustavnih faktora je došlo do određenog konsenzusa i taj konsenzus se slučajno ili neslučajno stvorio oko mene i ta činjenica mene obavezuje da budem uz ovu koaliciju koja je Crna Gora u svom pluralizmu. Ja nisam čovjek jedne strane, ja pozivam ovu drugu stranu da probamo da racionalno izađemo iz ove situacije.

Zahvaljujem poslanici Pejović na riječima uvažavanja, ali ja se osjećam sposobnim da ću se postaviti u ovoj situaciji. Ja nemam dilemu da smo mi u jednoj političkoj krizi neustavnoj. Može ovaj zakon da se vidi i s neke problematične strane, kao i svaki zakon, ali ovdje je u pitanju politička akcija predsjednika države. On želi da suspenduje Skupštinu koja je u sistemu vlasti jača od Predsjednika i da nakon pada Vlade ne bude jedna skupštine u kojoj njegova stranka i njeni saradnici su manjina. Dakle, zamišljeno dosta ozirno i jednostavno i interesno da moja manjina u Parlamentu nestane taj parlament, da on bude u v.d. stanju i tu se ne bi završilo. Dalji cilj Tužilaštvo. Znači Vlada tehnička, Skupština čeka nove izbore i Tužilaštvo koje je u vd. stanju je takođe cilj. I to je toliko jasno.

Ovaj zakon je politički odgovor, pravni sredstvima, ja se nadam, vjerujem, želim da vjerujem da je on korektno napravljen i da je to odgovor na kršenje, na uzurpaciju Ustava, jer to je toliko očigledno. Nije predsjednik države taj koji daje mandat, to je jedan glagol neadekvatan. Predsjednik države može svom klijentelističkom društvu da nešto daje ili traži ili oduzima. On je dužan da omogući demokratski proces, zato se kaže predlaže. Nema trafike, nema časovnika, četiri sata, zakasnili ste, nema više, nema tih pojmova, nema roka. Ono mjesec dana se odnosi samo na ovaj početak kada se formira Skupština. Tako

da je sve ovo jasno i da je ovo odgovor da se ostvari - što? demokratija. Znači pravo da Parlament koji funkcioniše, ništa ne fali, koji ima svoju većinu, svoju manjinu, kao u britanskom Parlamentu. Tamo su pale tri vlade, nema drame. Što je bilo s ovim vladama? Nisu zadovoljile, nisu ni ove prethodne zadovoljile ovdje, ovo je novi pokušaj sa dobrim izgledima da ovu atmosferu poverenja koje smo stekli, razvijamo i da se suprostavimo teškoj krizi koja nije počela juče i nije počela s ove dvije vlade koje nisu dale rezultate, to je toliko jasno već da imamo stanje koje je skoro dovelo do bankrota, koje je duboko kriminalizovano, koje je duboko podijeljeno kao nasleđstvo tridesetogodišnje vlade.

Prema tome, ja predlažem da pokušamo svi, i vlast i opozicija, da nađemo neku mjeru da se predsjednik vrati u okvire Ustava. Vi ćete vidjeti da vam on odgovara, da vas uvuče u novu avanturu. Imali ste crkvenu avanturu, pa ste imali ovaj pristup da je pola Crne Gore izdajničko, rusko, srpsko, ne znajući već kakvo. Ako hoćete u radikalnu varijantu da vas predsjednik uvlači vi izaberite možete li to da uradite.

Ovaj zakon omogućava demokratski proces. Kolega Bulatović je rekao da predsjednik ne stekne uvjerenje da postoji kandidat većinski da može da da mandat dominantnoj grupaciji. Možda će dati DPS-u kroz tu formulu, da pokuša, ako nema 41. Ali, ne može se ignorisati činjenica da većina ima kandidata zvao se on ovako ili onako, to je nebitno. To je gušenje osnovnog principa demokratije i član 1 Ustava kaže da je Crna Gora demokratska država. Znači demokratska država, dakle da ima parlament koji je regularan, a ovaj je regularan koji ima većinu i koji traži ono što mu je dužnost i obaveza. Prema tome, ovaj predlog da predsjednik napravi još jedan krug susreta, a ne možete reći da nije prekršio Ustav ako nije zvao slučajno mene oko kojeg se stvarao konsenzus, oko kojeg je već bila informacija u javnosti da se figuriram kao kandidat. Zašto nije zvao? Predstavlja mi kompliment da ta osoba nema povjerenje prema meni, tako da što se tiče želje da se sretnemo nemam je ni malo, ali dužni smo da se ponašamo prema Ustavu i fundamentalnom principu demokratije da većina u Parlamentu ima dužnost i obavezu da predloži mandatara. Hoće li ta vlada biti gora ili bolja, možda će biti gora, evo da ne idealizujem, a možda će biti bolja, biće ozbiljnija. Neće se baviti i neće biti ovo što je danas rečeno, u nekom nadahnuću besmislenom, Podgorička skupština nego će imati za cilj poglavlje 23 i 24. time ćemo se baviti i borbom protiv kriminala. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:41:34)

Zahvaljujem. Vrijeme će ići na račun kluba.

Izvolite, kolegica Daliborka Pejović ima pravo na odgovor na komentar. Izvolite kolegice Pejović.

DALIBORKA PEJOVIĆ (01.11.22 19:41:44)

Hvala vam, uvažena potpredsjednice.

Gospodine Lekiću, sve bi ovo bilo lijepo da ste u stvari, sva ova vaša priča i svih vas je problematična samo zbog jednog dana, a u tom jednom danu smo čuli ili kompletan dogovor ili ništa od dogovora. Zamislite nekog predsjednika koji treba da tumači takve političke poruke kome bi on trebao zapravo da damandat, odnosno čije bi on trebao to mišljenje da uvaži tim prije što čitam ponovo onaj dopis koji su poslali predstavnici Demokratskog fronta predsjedniku Đukanoviću 15. septembra. Dakle, oni se pozivaju na dogovor 41 poslanika, tj. Sporazum o formiranju nove vlade i u ime tog sporazuma šalju akt i dopis u kojem govore da će sve političke partije parlamentarne većine na vrijeme dostaviti potreban broj potpisa i uveriti da imaju adekvatnog mandatara. Nije se desilo.

Ja vam kažem greota je donositi zakon zbog vašega nedogovora u propisanom roku, samo o tome pričam. I žalosno je što treba da liječimo takve vrste političkih konfuzija donošenjem ovakvih zakonskih tekstova koji potpuno urušavaju ustavno pravni sistem. To je meni tužno i to je meni žalosno i ništa drugo. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:42:59)

Zahvaljujem.

Kolega Lekiću, možete proceduralno prema meni. Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ (01.11.22 19:43:11)

Tačno je da u toj korespodenciji nije bilo preciznosti, ta korespodencija ne postoji u Ustavu, ne postoji rok. Tu se manipuloše, ne postoji taj rok, ne postoji rok, pročitajte Ustav, postoji samo za, kada se formira Skupština mjesec dana, kasnije ne postoji rok. Tako da je to jasno.

Ovaj zakon, pored toga što zaustavlja inicijative političke da se zaustavi regularni tok političkog života, pomaže i za određene praznine i sada nema veze sa aktuelnim predsjednikom. Zamislimo situaciju da predsjednik države x-y padne u komu nedaj bože. Ovaj zakon pomaže da se izlazi iz praznine. Ne, Mitroviću, da nađete neko društvo slično vama. Budite vi malo pristojni. Nemoj da dobacuješ dripački da dobacuješ, inače mnogo prijetite ovdje i vi kad smo već otvorili ovu temu radikalizma.

I vi gospodine Živkoviću govorite reagovaćemo ovako i onako, vi prijetite možda, ne nego uopšte. Ako vas predsjednik vaš kojem ste stvarno impresionirali se, vjerni to je vaša stvar. Toliko vas naučio, toliko vas razigrao, probajte Živkoviću sada u hodniku, na ovaj i onaj način. Savjetujem vam da ne činite to, loše ćete proći. Prema tome, ostavite jezik prijetnje, ostavite jezik dobacivanja, pokušajte da komuniciramo na kulgturan način, što ja činim.

Dakle, rekao sam da postoji praznina da u slučaju situacije neke specifične ovaj zakon pomaže da se iz toga izađe. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:45:10)

Zahvaljujem.

Izvolite, kolega Škrelja, imate pravo. Dala sam već riječ kolegi Škrelji.

Proceduru ste tražili nakon što sam dala riječ kolegi Škrelji.

Izvolite, kolegice Pejović, poslije toga kolega Mitrović.

DALIBORKA PEJOVIĆ (01.11.22 19:45:43)

Kratko. Zaista, proceduralno.

Evo pošto možda mnogi ne poznaju zakonske i ustavne norme. Dakle, u članu 99 Ustava Crne Gore, vrlo precizno piše: "Vršenje funkcije u slučaju spriječenosti ili prestanka mandata", tako da je Ustav poprilično dosta toga normirao i nema razloga za ovim zakonskim eskivazama i ovim moram reći pravnim glupostima. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:46:04)

Zahvaljujem kolegici Pejović.

Izvolite, kolega Mitrović proceduralno.

IVAN MITROVIĆ (01.11.22 19:46:11)

Uvažena predsjednice, tražim repliku u skladu sa članom 101 "Ako se poslanik izrazi u negativnom kontekstu...", da ne čitam dalje.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:46:21)

Samo da vam kažem vi ste tražili obrazloženje za repliku.

IVAN MITROVIĆ (01.11.22 19:46:32)

Kolega Lekić me nazvao dripcem. Ja mislim da je to uvreda i tražim pravo na repliku. Možda je to afirmativno za vas ili u političkom kontekstu ne znam ali evo, recite.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:46:43)

Kolega Mitroviću, prvo da vam kažem vi ste dobacivali sa mjesta dok je govorio kolega Lekić, što u skladu sa Poslovnikom na način na koji ste vi to radili i može da iziskuje da se da opomena. Ja nisam dala opomenu za to što sam tolerantna jer imamo dobacivanje i sa jedne i sa druge strane i to od pojedinih poslanika danas vrlo izaženo.

Što se tiče kvalifikacije koju je dao kolega Lekić on je dao uopšteno na način, u stvari zbog toga što je doživio dobacivanje sa mjesta, da je to takav čin.

Ja ću vama dati repliku da iskoristite ali molim vas da se držite tri minuta i da vodite računa ubuduće da ne dobacujete sa mjesta i da ne izazivate kolege da daju neke kvalifikacije koje zaista izazivate nekim dobacivanjima sa mjesta koja su bila neprimjerena. Izvolite.

IVAN MITROVIĆ (01.11.22 19:48:02)

Prvo, prvi i posljednji put je da se vi meni tako obraćate, vi na to nemate pravo. Ako sam ja sa mjesta prekršio Poslovnik, vi imate Poslovnik i vi mi izrecite opomenu. Ja gospodinu Lekiću ništa nijesam kazao sa mjesta u negativnom kontekstu, već je ovo bila klasična vaša zloupotreba mjesta na kom sjedite da bi omalovažili ne mene nego Demokratsku partiju socijalista i to radite u kontinuitetu na perfidan način.

Gospodine Lekiću,

Ja sam potpuno ravnodušan prema vama. Ja u ovom parlamentu bitišem dvije godine, nikada se nijesam dripački odnosio prema bilo kome, najmanje prema vama. Ja imam odnos poštovanja i uvažavanja prema vašim godinama prvo a onda i prema načinu komunikacije koju imate u crnogorskom parlamentu, kada sam ja u pitanju. To što ste vi euforično u vašem govoru i zanosu, misleći da ste već premijer, krenuli da dijelite pravdu u Crnoj Gori to je promašaj ovog puta.

I samo još jedna stvar, da se možda nijeste zapitali da je predsjednik pročitao Zakon o radu pa da neko ko ima više od 67 godina ne može da bude premijer, da se možda nijeste zapitali da vas predsjednik nije zbog toga zvao. To piše u Zakonu, naravno da i u zakonu i u Ustavu postoji ograničenje. Sjećate li se da je u prethodnoj godini sud dao mišljenje i Ministarstvo javne uprave da pojedini gradonačelnici ne mogu da budu gradonačelnici za to što su navršili 67 godina? Znete li da premijer postaje državni službenik izborom na mjesto premijera, da to može da bude do 67 godine i da to nije predsjednik Parlamenta? Tako da nemojte ni vi u javnom prostoru na ovako perfidan način da koristite taj prostor da omalovažavate kolege, jer to nije vaš manir, ne liči to na vas. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:50:03)

Zahvaljujem,, kolega i to što ću ja raditi prvi i posljednji put to ću ja da odlučim a ne Vi.

Prelazimo dalje. Izvolite, kolega Živkoviću, tražili ste i vi proceduralno.

Kolega Mitrović opet dobacuje sa mjesta.

Izvolite, kolega Živkoviću.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 19:50:30)

Hvala, potpredsjednice, jer kolega Lekić me pomenuo lično pa imam pravo, je li tako na repliku, je li tako. Nije ni bitno uostalom.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:50:41)

Nisam primijetila da vas je pomenuo u negativnom smislu, ali izvolite.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 19:50:47)

Ne, ne, ali me prozvao imenom, a kad me prozove imenom imam pravo na repliku. Da tako je, ohrabruje me dodatno na moju reakciju.

Prva stvar, kolega Lekiću, govorite da sam vjeran predsjedniku, da je to očaravajuće itd. Prvo morate znati jednu stvar, vjeran sam državi u kojoj živim, to prvo morate znati. Drugo, pokušavate da provučete jednu tezu koja je inače ustaljena za ljude, mlađe ljude koji su u DPS-u da smo neđe, ajde da ne upotrijebim grub izraz, ali poltroni Mila Đukanovića koji njega skeniraju i kopiraju i da budemo njegovi

klonovi. Sve je to dio svakako prava na političku naraciju, legitimno pravo da nekome nešto kažete ili ga makar, neću reći politički uvrijedite, ali možda politički unizite. Ne pada mi na pamet da se povlačim sa linije onoga što sam do sada radio, mislim da svoj posao radim prije svega odgovorno. Poštujem predsjednika države, poštujem predsjednika Demokratske partije socijalista. Prije svega sam izvorno vjeran onome što je današnja Crna Gora, što je njen građanski koncept i što je njen evropski put.

Drugo, ja bih se ipak zapitao na vašem mjestu za šta vas neko upotrebljava, tako da se izrazim. Jer jednom vas je Demokratski front odbacio, sjetićete se odlično da vam ne ponavljam sad vaš odnos i razmjena argumenata između vas i Demokratskog fronta kada ste bili izbačeni kao prvi čovjek ispred te grupacije. Danas opet pokušavaju da preko vašeg imena davrata neki autoritet. Ja sam vas za to pitao i rekao vezano za zakon da li pristajete. Vi ste kazali da pristajete da na ovaj način kroz ovo zakonsko rješenje budete predloženi eventualno za mandatara. Meni je jasno sve iz vašeg suda i stava. Nemam nikakav problem sa tim što stge kazali, malo mi je čudno u odnosu na Vašu profesionalnu i vrlo bogatu političku karijeru.

I treća stvar kada govorite o prijetnjama, ne prijetimvama, nisam vam čini mi se lično ništa uputio pojedinačno vama. Govorite da se sretnemo u hodniku. Neprimjereno je da pozivate čovjeka od 35 godina naspram vas. Mogli biste biti i otac za mene, izazivate navodno na neki dvoboj i sad bi ja trebalo da pokazujem veću dozu valjda hrabrosti prema vama. Ja poštujem vaše godine, prije svega, jer ne bih onda poštovao svog oca kada bih imao neki drugačiji odnos prema vama. Nema potrebe da mene izazivate na dvoboj, jer me na taj način nećete izazvati na dvoboj, ne smatram vas suparnikom tog nivoa. Mi možemo politički ovako da argumentujemo. Da me neko mlađi izazvao, pa ajde da možda polemišemo na tom nivou, da se izložimo prirodnoj veličini. Ovako, više vas poštujem da to ne radimo.

Treća stvar, ne hrabrim ja nikoga. Ja sam samo rekao u kontekstu anarhije, gospodine Lekiću. Ovim zakonskim tekstom se uvodi anarhija u državu Crnu Goru, urušava se ustavna uređenje Crne Gore, oduzimaju se ustavna ovlašćenja i nadležnosti predsjednika države Crne Gore. Danas je sve moguće. U Parlamentu, većina koja ima 41 poslanika, figurativno, banalno, kako god hoćete shvatite, može nekoga osuditi na smrt, nije ni to sporno, ali samo hoću da kažem da se anarhijom ne može odgovoriti demokratskim principima. Ne prijetim ni vama ni bilo kome. Ko god misli da nastavlja na tu vrstu iskušenja, iskušenje će dobiti i nemojte da imate bilo kakvu dilemu da ćemo odgovoriti na pravi način, onako kako dolikuje onima koji hoće da sprovedu anarhiju u Crnoj Gori.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:54:24)

Zahvaljujem kolegi.

Kolega Lekiću, proceduralno možete. Izvolite.

MIODRAG LEKIĆ (01.11.22 19:54:31)

Ja sam ustao da zahvalim kolegici Pejović na uvažavanju. Međutim, ova tenzija koju razvijate, koja se graniči sa nekom agresivnošću, se seli prema svakom ko govori, tako da ste vi počeli od dobacivanja. A Vama, gospodine Živkoviću, ja se nisam obračunavao nikada u životu, ali sam se uvijek osjećao sposobnim da mogu da uzvratim, mogao sam, tako sam imao iluziju i još uvijek je imam. Pa za to što ste imali u jednom dijelu najave radikalizma na ovaj ili onaj način, shvatio sam kao prijetnju, ako nije prijetnja, ako vi ne preuzimate odgovornost za mogući radikalizam, onda ništa, nema nikakvog dvoboja, samo prijavljujem svima vama, da sam sposoban. Ne mjerite vi meni godine, nema potrebe, svak neka saopštava svoje ideje. Ja se osjećam sposobnim i u ovim godinama da se svakome oduprem, agresivnima pogotovo, nepristojnima takođe, tako da evo ostaću pri tom stilu i plasiraću ga ako budete baš izazivali da li sam to sposoban. Inače nikakve, s moje strane kavge nema.

Sada ste saopštili jednu stvar, tu su ljudi iz Demokratskog fronta, tu je Milan Knežević, nije niko mene izbacio iz Demokratskog fronta. Mi smo se rastali na jedan korektan način. Ko je rekao? Evo sad je gospodin Bošković stigao svjež sa novim momentima, dakle toga nije bilo ali ako vam je potrebno da imate tu verziju, zadržite je, ali eto slučajno nije tačno.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:56:11)

Zahvaljujem, kolega Lekiću.

Prelazimo na sljedećeg.

Izvolite.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 19:56:25)

Svakako ćemo imati raspravu u pojedinostima.

Kolega Lekiću, opet kažem nepotrebna rasprava na ovom nivou. Mislim demokratske rasprave koje vodimo u Parlamentu, pozivanje na dvoboj itd. Nema nikakav problem sa tim, iz prostog razloga što smatram nedovoljno ozbiljnim za ovaj nivo rasprave. Posebno ne od vas za kojeg smatram da ste neko ko je ipak bio siva eminencija ovog društva. Pozivati na dvoboj od vas to mi je bilo neočekivano, ali u svakom slučaju kazali ste da nosite dobro godine, ja vam želim da ih nosite dobro i dalje, da budete prije svega zdravi, da učestvujete u političkim i društvenim zbivanjima, da trenirate i da nastavite da trenirate tenis i da budete u dobrom zdravlju i da vas to zdravlje, fizička sprema i u narednom periodu dobro služi.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:57:14)

Zahvaljujemo.

Izvolite proceduralno kolega Kenžević.

MILAN KNEŽEVIĆ (01.11.22 19:57:22)

Stvarno nisam osjećao potrebu da treba da se uključim dok nisam čuo sve ove kontinuirane jadikovke nad zlehudnom sudbinom gospodina Lekića od strane Demokratske partije socijalista i ja se pridružujem da kolega Lekić živi još sto godina, ali ovolika zabrinutost DPS-a za Miodragom Lekićem je zbilja neka autoprojekcija za zabrinutost za političku sudbinu Mila Đukanovića.

Pojašnjenja radi, pošto sam jedan od lidera Demokratskog fronta, Miodraga Lekića niko nije izbacio iz Demokratskog fronta, niko ga nije istjerao, imali smo koncepcijske razlike, razišli smo se na jedan civilizovan način, uz polemike u ovom parlamentu, ali na nivou ljudskosti, korektnosti, tako da ovolika zabrinutost nad sudbinom Miodraga Lekića od strane DPS-a samo predstavlja jedan dio još jednog folklor a i ja ih pozivam da nastave i dalje da budu zabrinuti i da Bog da da ovako svako izgorio i zloupotrijebio Miodraga Lekića kao što je Demokratski front. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:58:44)

Zahvaljujem kolegi Kneževiću.

Izvolite, kolegice Vuković.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 19:58:53)

Zato što smo noćas svjesni da branimo Ustav i državu, nećemo biti toliko maliciozni da čitamo što su gospoda iz Demokratskog fronta govorila gospodinu Miodragu Lekiću, bilo bi nas zaista sramota da čitamo i njihove riječi.

Dakle, građani i građanke Crne Gore, da ponovimo, mi stvarno jesmo vjerni jedni drugima i nikad ne bili nevjere i ljudi kao što su oni, jer što su oni jedni o drugima rekli, mislim da najbolje govori o njima svima pojedinačno. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 19:59:24)

Zahvaljujem kolegici, nije bila proceduralna reakcija ali konačno da damo riječ kolegi Luidu Škrelji. Izvolite kolega Škrelja.

LUID ŠKRELJA (01.11.22 19:59:37)

Uvažena potpredsjednice Parlamenta i kopredsjednica Ženskog kluba Skupštine Crne Gore koja dajete pečat radu ovoga parlamenta,

Uvažena predsjednice i kolege, poštovane građanke i građani Crne Gore,

Evo predlog akata koji je na dnevnom redu i o kojim raspravljamo od 10 sati ujutru. Na prvi pogled briselski izgleda, fino zaveden, potpisi dvadesetak i više uvaženih poslanica i poslanika, neko ćirilicom neko latinicom. U svakom slučaju, ispunjava vizuelno sve uslove da se svađamo oko ovoga, a oko legitimnosti, legaliteta rekli su nadležni organi Skupštine, doduše preglasavanjem je dobio zeleno svjetlo da danas raspravljamo o tome. Ne bi bilo ništa čudno da na jedan korektan, pravnički, kako da kažem, parlamentarni način odbranimo i ove nezakonite odredbe ovog predloga akata, ali da nije bilo arogantne argumentacije i neprimjerenih riječi pokušaju da se brani ovaj akt koji je pred nama, ja namjerno neću izgovoriti puni naslov ovog akta koji se nalazi pred nama, po nekoliko puta ponavljam, iz razloga što smatram vrijeda moje skromno pravno znanje, pravnu etiku i parlamentarni status u vidu poslanika.

Znači, vrlo kratko, predsjednik Đukanović nije kršio Ustav. Ponavljam, predsjednik Đukanović nije prekršio Ustav. Zašto? Nije imao potrebe, jer nije imao kome da da mandat u to vrijeme, o čemu svi danas pričamo. Na osnovu parlamentarne prakse i svih parlamentarnih demokratija, gdje je jedino i isključivo ovlašćenje predsjednika države da da mandat. Mjesecima se ovdje čita Ustav. Čas nam trebaju potpisi, čas ne valjaju potpisi, čak su neophodni potpisi, čas su potrebni potpisi, a da niko nije još decidno, onako kako treba, da javnost zna zašto ne čitaju pravnu, odnosno ustavnu normu koja tačno kaže šta se radi nakon završetka izbora. Niđe ne piše i neka ustane ovdje jedan moj kolega parlamentarac ili parlamentarka da mi nađe đe u Ustavu, ne samo našem nego svijeta, piše da se eventualna maglovita ili, kako god hoćemo, parlamentarna većina koja smatra da ima većinu u Parlamentu dopisuje se s predsjednikom države, piše pisma i obavještava ga, predsjedniče, doći ćemo mi kada sazru uslovi ukoliko nas Dritan Abazović opet ne prevari, a do tada sačekajte nas jer nemamo 41. To je suština cijele priče. Što nijeste pošli to da saopštavate Đukanoviću u kabinet? On bi vas sačekao, vjerujte, jer on je postavio Abazovića prvi put za premijera. Zašto ste primjenjivali praksu dopisivanja s predsjednikom, a niđe ne piše u Ustavu to, a cijelo vrijeme pričamo o tome? Kaže - nije nas primio predsjednik. Kako je mogao da vas primi kada niste pošli.? Ne znam zašto niste pošli. Sada se čudim Demokratama. Sada sam htio da vas pohvalim, inače opet ću da vas pohvalim što cijelo vrijeme mudro, pametno, na čelu s Vladom Martinovićem čutite. Zašto ta šutnja, đe ide vi znate to i siguran sam da imate plan. Isto tako nejasno mi je i dan danas opet, večeras mi je nejasno, nemate 41, đe je URA. Znači, isti scenario kao ranije. Najiskrenije da vam kažem, da Demokratski front misli ozbiljno o tome, ne bi oni dali premijersko mjesto nikome nego bi se počapali između sebe kome da pripadne nego tako su se ponašali i nakon izbora 30. avgusta 2020. godine i tako se ponašaju i sada, da vide đe će ko da završi, pa onda da vidimo koju ćemo igru igrati.

Na kraju, Parlament je tu da se izmjene i dopune bilo kojeg zakona poboljšavaju, idu u pravcu onoga što treba da čini zakon prohodljivijim, zakon primjenjivijim, ali niđe se ne napada Ustav. Zna se ko je nadležan za čuvanje Ustava. Zakonitost i ustavnost čuvaju sudovi. E, sada što mi, i nas uključujem u tu priču, nijesmo uradili ono što je trebalo svaki normalan Parlament da uradi, da izaberemo pravosudne organe koji su nadležni za čuvanje ustavnosti i zakonitosti onako kako valja, pa onda da idemo na izmjenu ne zakona nego da donesemo čak i novi Ustav, izmjene i dopune Ustava, a ne jednim zakonom koji ste onako skleпали, hajde da uradimo nešto, a između redova se vidi, hoćete da promijenite zakon, a pričate o predsjedniku države, o Đukanoviću, imenom i prezimenom. Mislim da, kada bi Milan Knežević bio predsjednik, opet biste promijenili zakon samo da ne bude po njemu.

Tako da, bez ikakve šale, teško je bilo pogoditi pravu mjeru priče u ovim kasnim satima, počev od sebe pa nadalje. Teško je jer deset sati radimo, ali pokušao sam da dam doprinos kao i svi ostali do sada. Ni bolje, ni lošije, zlatna sredina. Mislim da nikoga nijesam uvrijedio, niti mi je namjera, niti sam tako vaspitan, ali imamo dvije pojave koje zabrinjavaju. Hvala vam, potpredsjednice.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:07:05)

Zahvaljujem kolegi Škrelji.

Imaćete komentar na vaše izlaganje od strane kolege Kneževića, ali da napravim presjek vremena da bi znali vezano za ovo vrijeme u načelu. Znači, DPS-u, nakon izlaganja kolege Škrelje, ostalo je još 16 minuta, Demokratskom frontu je ostalo još 23 minuta, Pokretu za promjene pet minuta, Demokratama i Demosu 11 minuta, SNP-u 13, URA 11, SDP - Liberalna partija sedam minuta i SD-u dva minuta, Klub albanskih i nezavisni nisu koristili vrijeme.

Kolega Kneževiću, imate pravo na komentar. Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ (01.11.22 20:08:06)

Hvala, potpredsjednice Bošnjak.

Da sam iz DPS-a, ne daj bože, kojim čudom, tražio bih kaznenu repliku. Kolega Škrelja je moj boravak u kućnom pritvoru baš onako lirski pojasnio kao nešto veoma korisno. Zato sam se i javio negdje vjerujući da je on odložio onaj njegov puškomitraljez s Administrativnog odbora kada nas je skidao do gole kože uključujući i imunitete.

Tako da, gospodine Škrelja, kada vi govorite o poštovanju Ustava i zakona, treba da znate da ćete ostati upisani, naravno ne samo vi nego i poslanička većina iz onog perioda, u istoriji svih parlamentarizama, da ste jedini Parlament koji je poslanicima istovremeno skidao imunitet i određivao pritvor iako je to nadležnost isključivo tužioca, odnosno suda. I ne samo to. Ostaćete jedini Parlament na svijetu koji je ovdje mirno posmatrao hapšenje 19 poslanika Demokratskog fronta 28. decembra prilikom izglasanja Zakona o slobodi vjeroispovijesti. Tada ste bili predsjednik Administrativnog odbora. Dozvolili ste ovdje upad policijskih snaga koje su nas hapsile, uz riječi - hapsi stoku i marvu i niko glas digao nije jer je ovdje uhapšen čitav poslanički klub bez skidanja imuniteta. Sada vi ne možete ni da pročitate pun naziv ovog zakona jer se toliko plašite za sudbinu Mila Đukanovića. Da me pogrešno ne razumijete, ako je ovo Lidija Milova noćas slušala kako ste vi branili Mila, ona će se zabrinuti da nije došlo do kakve promjene seksualne orijentacije kod njega jer je to toliko bilo lirski nadahnuto da će žena da posumnja što se sve dešava u Demokratskoj partiji socijalista.

Znači, mi nemamo namjeru da Đukanovića izbacujemo iz zgrade Predsjedništva, nemamo namjeru da ga strijeljamo, nemamo namjeru ništa da radimo od onoga što ste vi radili nama nego naprosto želimo da se on vrati u ustavne okvire. Sve vrijeme nam objašnjavate da je 40 veće od 41. Nije 40 veće od 41.

Podsjetiću vas, kolega Škrelja, vi ste glasali za Dritana Abazovića kada je odlučio da napusti Vladu Zdravka Krivokapića. Vi ste glasali za Danijelu Đurović da bude predsjednica Skupštine prvi put i drugi put. Zašto vi sada polemizujete s nama, a imate fino Dritana Abazovića i vaše i dalje unutar koalicione odnose jer ovdje upozoravate Danijelu Đurović da je ona ustavolomitelj, ustavorušitelj, a vi ste je prije mjesec dana spasili u ovom parlamentu da ne bude smijenjena, je li tako. Sve ovo što imate raspravite vi fino s vašim sugrađaninom Dritanom Abazovićem. Zna li koja je razlika, kolega Škrelja, ne mislim samo konkretno na vas nego na sve vas u Poslaničkom klubu iz DPS-a u odnosu na nas? Zato što mi u ovo vjerujemo. Sve što smo radili mi smo u to vjerovali kada nam je teško bilo. Vama je sada teško, prolazite kroz jednu katarzu, prolazite kroz seriju poraza, ali treba da se izdignete i treba da dokažete da vjerujete u to. Kako. Uzmete sada ovu flašu, pa mene u vrh glave, gospodine Škrelja, i kažete nema glasanja, pa uzmete onaj monitor kao što sam ga ja slomio, pa onda u vrh glave Branka Radulovića i kažete nema glasanja, ne damo Mila Đukanovića, pa da ćemo svi poginut oće. E, to se tako radi. Ali, vi ne vjerujete u to. Zato će oće biti glasanja i od ovih flaša ni čep neće faliti. Da znate u čemu je razlika između vas i nas.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:12:13)

Zahvaljujem kolegi Kneževiću.

Kolega Škrelja ima pravo na odgovor na komentar. Izvolite, kolega Škrelja.

LUIĐ ŠKRELJA (01.11.22 20:12:25)

Prvo, gospodine Kneževiću, nisam imao zlu namjeru to što sam rekao kući ste stajali. Budite sigurni da sam rekao u šali. Smatram da u ovom parlamentu treba malo i relaksacije, ne samo svađe i u tom kontekstu sam vam rekao. Nikome nisam odredio pritvor, ne u Skupštini nego nikad u životu. Uradio sam ono što je onog momenta bio zahtjev državnih organa. Mislim da bi isto tako i još žešće vi uradili da ste bili na mom mjestu. Ono što ste posle ispričali, to je vaša priča koja sigurno, ne znam iz kojih razloga to kažete, nisam ni ja prošao bez posledica na osnovu onoga što ste rekli. Jer, po neki put jedna riječ može više i mnogo da košta nego ne znam koliko godina zatvora i ne daj bože čak i metak jer dolazim iz tih krajeva đe riječ ima svoju težinu, pa sam i to istrpio na račun službe i posla kojim sam se bavio. Sve ostalo što se desilo niti je Klub Demokratske partije socijalista dao nalog za bilo koje privođenje, za bilo koje hapšenje i za bilo što što se desilo u ovom parlamentu. To su priče koje se tačno znaju i to treba da ide mimo Demokratske partije socijalista. U prvom redu pokušavam i do sada, hvala bogu, uspješno to radim, da zaštitim svoju porodicu, svoje drugove, svoje prijatelje, svoje kumove. Hvala bogu što potičem iz takve porodice đe nemam nikakvih barijera po tom osnovu niti jezičkih niti nacionalnih niti vjerskih niti bilo kakvih. To je moje najveće bogatstvo u dugoj političkoj karijeri. Ko bude mislio drugačije i smatra da moje društvo nije pogodno za njih, on neka se snalazi sam kroz život, ja neprijatelja nemam u Crnoj Gori, do sada nemam. Nadam se da ih neću nikada imati. Možemo da razmišljamo drugačije, možemo da se ne slažemo oko mnogih stvari, ali kada nekome kažeš neprijatelj i kada nekome poželiš zlo, to je za mene već nešto što bi teško podnio i trebalo bi mi dosta vremena da to prebolim na način kako zreli ljudi to čine. Tako da

nisam imao nikakvu zlu namjeru. Na početku smo bili, gospodine Kneževiću, vama kažem, znate i sami, posle toga smo uspostavili kontakt koji je ljudski, koji je čojski i koji je uspio da prevaziđe to što je bilo i, što se mene tiče, u tom tonu i nastavljamo. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:15:28)

Zahvaljujem kolegi Škrelji.

DPS-u je ostalo, nakon ovoga, 13 minuta, a vidim da se kolega Janović javio, ako nije odustao.

Izvolite, kolega Janoviću, šta ste htjeli?

Komentar ne možete iz razloga što je ovo bio komentar na diskusiju kolege Škrelje, a vi ste u istom klubu i ne možete komentarisati kolegu Škrelju. obraćajte se meni, u minut, proceduralno. Izvolite.

NIKOLA JANOVIĆ (01.11.22 20:16:01)

Bilo mi je interesantno izlaganje gospodina iz Demokratskog fronta Kneževića jer je u pjesničkom stilu, nije Jesenjin, ali u svakom slučaju je talentovan za pjesmu, a vjerovatno i za prozu. Mislim da ovo što je rekao da je gospodin Škrelja bio jedini u istoriji koji je donio to rješenje, mislim da je definitivno Crna Gora jedina država i ovaj parlament gdje na čelu Odbora za bezbjednost može da vam sjedi čovjek koji je bio u kućnom pritvoru i koji je bio negdje optužen i osuđivan za državni udar. Ako hoće da bude principijelan do kraja i da govori o tome da je sada 41 veće od 40, i tu sam saglasan, upravo tada kada govorite da niste bili 41 nego 39 ili 38, tada ste ovdje u parlamentu čupali kompjutere tu, bacali se po podu i neko od vaših kolega poslanika je gađao flašama kolege ovdje s druge strane. Nisam siguran da sada pozivate da i mi to radimo, da gađamo flašama. Mi to nećemo da radimo, a vjerujte ne bih vam ni preporučio da pogodite flašom nekoga s ove strane.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:17:33)

Ovo nije proceduralna reakcija, ali da privodimo kraju.

Ispravka navoda ne postoji, postoji komentar, a komentar ne možete. Možete proceduralno.

Izvolite, minut.

MILAN KNEŽEVIĆ (01.11.22 20:18:06)

Vama se proceduralno obraćam.

Prvo, kolega Janović nije dobro pojasnio. Nisam osuđen za državni udar. Bio sam prvostepeno osuđen, ali je ta sramna presuda Višeg suda ukinuta, za mene, kolegu Mandića i Mihaila Čađanovića i za sve optužene u tom postupku. Bio sam u kućnom pritvoru zbog politički montiranog procesa, kao što sam bio i u zatvoru četiri mjeseca, takođe zbog toga što sam branio naše pravo na okupljanje. U tome je razlika, kolega Janoviću, između vas i mene. Vjerujem u ono što radim i spreman sam da se žrtvujem. Ne kažem narodu hajde ispred mene nego stanem ispred naroda i prvi podnesem ili udarac ili metak ako treba. U tome je i razlika zbog čega smo na ovim izborima prošli ovako kako treba jer ljudi vjeruju u nas.

Što se tiče Odbora za bezbjednost, tako je, predsjednik sam Odbora za bezbjednost i odbranu. Možete onda misliti kakvi su ovi drugi kada sam ja najbolje rješenje za predsjednika Odbora za bezbjednost i odbranu u ovom parlamentu, pa se vi začudite. Naravno, pokrenite inicijativu da me smijenite.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:19:33)

Zahvaljujem, kolega Kneževiću.

Većina je odlučila da ste vi najbolje rješenje.

Izvolite, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ (01.11.22 20:19:46)

Hvala vam, uvažena potpredsjednice Skupštine.

Poštovane kolegice i kolege, na prvoj godini Pravnog fakulteta učili smo da je zakon volja vladajuće većine, bilo da je politička ili je u pitanju vladajuća klasa pretočena u pravnu normu. Isto tako smo učili da postoji jasna hijerarhija pravnih akata. Znači, Ustav je najviši pravni akt. Svi zakoni moraju da budu u skladu s Ustavom. Tu nemamo nikakve dileme. Član 95 Ustava jasno propisuje što su nadležnosti predsjednika. Ni tu nemamo dileme. Ono što vi želite ovim zakonom, nije anarhija, tu se ne slažem s mojim kolegama iz Poslaničkog kluba DPS-a, to je pravna hajdučija. Ništa manje i ništa više od toga. Ali, dozvolite još nekoliko napomena.

Predsjednik Crne Gore je jedini koji ima nesporni politički legitimitet. Dobio ga je od građana Crne Gore. Treba li da vas podsjećam da je on dobio 70.000 glasova više od vašeg zajedničkog kandidata na prošlim predsjedničkim izborima. Čini mi se da tu negdje leži problem ove čitave priče kako vi vidite ulogu predsjednika Crne Gore. Naravno, sve nadležnosti su propisane Ustavom, a vi želite da ih propišete zakonom, odnosno da popravite Ustav i vi znate da je to neustavno.

Jedno pitanje je ostalo bez odgovora u ovom parlamentu, a nije bez značaja - ko je pisao ovaj zakon.

Dozvolite da vas podsjetim da smo 41 potpis imali i zbog Zakona o Državnom tužilaštvu. Kasnije smo, iako ste vi tvrdili da su taj zakon pisali poslanici Skupštine Crne Gore, iz Sky aplikacija saznali da to nije baš tako. Pisao ga je neko drugi, poštovane kolege. Vjerovatno ćemo za pola godine saznati ko je pisao i ovaj zakon, ali ko god da je pisao, odmah da vam kaem, pravno je nepismen. Jer, ovaj zakon ne može da istrpi bilo kakvu provjeru. Zato imate danas ćutanje koje je vrlo znakovito kolega iz Demokratske Crne Gore. Dozvolite da pokušamo da damo odgovor i na ono što su politička pitanja. Izigrani se od strane kolega iz URA. Zato gospodin Lekić nije dobio mandat. Vrlo jasno. Oni su željeli da njihov predsjednik nastavi da vrši funkciju predsjednika Vlade, makar i u tom tehničkom, kako ga zovemo, iako Ustav ne poznaje taj izraz, mandatu.

Dozvolite samo da podsjetim da je ovim zakonom propisano, u članu 7f, ukoliko predsjednik države ne postupi onako kako to vi to pišete u zakonu, onda će se jednom peticijom izabrati predsjednik Vlade. Da li je moguće da neko ko je pisao ovaj zakon, a kažem da ne vjerujem da je to uradio ijedan od ovih 41 potpisani poslanik, ima taj stepen arogancije da kroz peticiju želi da inauguriše budućeg predsjednika Vlade i Vladu koja treba da vodi unutrašnju i spoljnu politiku. Da li je moguće da neko želi na ovakav način, ne da zgazi Ustav nego da natjera vas koji ste, ipak, predstavnici građana da glasate nešto što ne može pretrpjeti bilo kakvu pravnu analizu. Naravno, postavlja se pitanje ko može da kaže da je to neustavno. Ne postoji Ustavni sud, slažem, ali jasnoj stvari tumača ne treba. Nema potrebe da neko posebno pravno znanje da bi vidio da ovaj zakon nije u skladu s Ustavom. Dozvolite da kažem i da su na sjednicama Odbora kolegice to veoma lijepo obrazložile. Znači, predsjednik mora da da mandat, tako piše u zakonu. Šta će se desiti ako nema jasne parlamentarne većine, a vi pišete u zakonu da predsjednik mora da da mandat. Nemate odgovor na to. Vi ste ovdje nacrtali sadašnju političku situaciju i želite da je smjestite u zakon.

Poštovane kolege, moram da budem iskren i kažem još jedanput da sam razočaran načinom na koji vi branite nešto što se ne može braniti. Nije sporno, imate 41 glas za ovo. Nije sporno da će za ovo glasati i oni ljudi koji znaju da je ovo neustavno. Zna makar pet dobrih pravnika u ovom parlamentu koji će glasati za ovo. Isto tako, kao što je gospodin Knežević prije deset, petnaest dana govorio o tome kako bi glasanje za smjenu Ranka Krivokapića i Raška Konjevića iz Vlade bilo kao da zovete mrtvacu na svadbu, za mladoženju, isto tako ćete glasati za ovo. Gospodin Knežević je glasao za ovo. Znam najmanje pet dobrih pravnika koji sjede u ovim klupama i koji su stavili potpis ispod ovoga. Na žalost, riječ je o jasnoj pravnoj hajdučiji. Čini mi se da tu nemamo nikakve dileme. Mislim da i dio vas koji sjedi u klupama i koji će glasati ovo jasno zna o čemu se radi. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:25:42)

Zahvaljujem kolegi Sekuliću.

Izvolite, kolega Vučiniću, recite gdje je osnov za repliku.

MAKSIM VUČINIĆ (01.11.22 20:25:59)

Potpredsjednice Skupštine, hajdučija, pljačkaš ili drumski razbojnici. Kolega Sekulić je ovaj naš zakon okarakterisao tako. Ovaj zakon upravo se bavi zaštitom od hajdučije u Crnoj Gori od čovjeka koji je prepoznat kao pljačkaš državnih i društvenih preduzeća, Mila Đukanovića. Znači, ovo zakonsko rješenje upravo predstavlja mehanizam zaštite ustavnog poretka. Mi ovim zakonskim rješenjem ne želimo da mijenjamo Ustav, ne želimo da suspendujemo Ustav. Mi ovim zakonskim rješenjem prevazilazimo opštost

Ustava i jasno definišemo odnose između zakonodavne i izvršne vlasti, kao i inokosnog organa koji predstavlja predsjednik države.

Da je Zakon o Predsjedniku nužno potreban pokazuju ove dvije godine kohabitacije gdje smo imali flagrantno kršenje Ustava od tog istog predsjednika. Na žalost, mi danas nemamo Ustavni sud u punom kapacitetu koji može da to potvrdi. Ali, šta imamo. Imamo zakonski mehanizam. Čovjek koji je u protekle dvije godine sprečavao Vladu Crne Gore da vrši svoju ustavnu nadležnost, odnosno da vodi spoljnu politiku onemogućavajući svojom protokolarnom ulogom da delegiramo 18 ambasadora, on sada pokušava da spriječi Vladu Crne Gore u vršenju unutrašnje politike. Mi to jednostavno ne smijemo da dozvolimo. Dok se poslanici DPS-a pitaju koji je javni interes, pa će ćete većeg javnog interesa od čuvanja ustavnog poretka i od omogućavanja da Vlada Crne Gore profunkcioniše u punom kapacitetu, da vodi unutrašnju i spoljašnju politiku i da ovu zemlju i ovaj sistem koji ste doveli u havarijski pogon izvede iz najteže zime koja nas očekuje. To je najteža zima u posljednje pola i više vijeka.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:28:44)

Zahvaljujem.

Izvolite, proceduralno, kolega Sekuliću.

PREDRAG SEKULIĆ (01.11.22 20:28:57)

Uvažena potpredsjednice Skupštine, dozvolite samo da kažem da izraz pravna hajdučija nije bio upućen nikome pojedinačno nego sam govorio o pravnoj hajdučiji predlagača zakona. Ne mislim da je to u bilo kojem dijelu moglo da izazove repliku na ovaj način. Smatram da je ovo bio komentar, vi cijenite o tome, naravno vi ste predsjedavajuća, ali vjerujem da ćete lako procijeniti da imam pravo na odgovor na komentar.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:29:28)

Kolega Sekuliću, svakako ću vam dati riječ, ali moram vam reći niste bili u sali, prag tolerancije danas poslanika prema nekim izgovorenim riječima u ovoj Skupštini je nešto vrlo nizak i bilo je ovog tipa replika od strane Kluba DPS-a i zbog toga sam dala Klubu DF-a iz razloga što smo za neke slične situacije dali i kolegama iz DPS-a.

Pošto smatram da ste u manjini, a tolerantna sam uvijek prema manjini, dajem vam pravo da iskomentarišete, odnosno odgovorite na komentar, ako ste ovo doživjeli kao komentar, a onda ćemo nastaviti dalje. Kolega Vučurović, nakon toga kolega Papović. Samo da kažem da je onda Klubu DPS-a za kolegu Papovića ostalo sedam minuta i ostali poslanici DPS-a neće moći u načelu, ali imaćemo tri sata rasprave u pojedinostima oko amandana.

Izvolite, kolega Sekuliću. Imate pravo tri minuta.

PREDRAG SEKULIĆ (01.11.22 20:30:48)

Hvala vam, uvažena potpredsjednice. Zaista ću se potruditi da pokušam da pravno objasnim neke stvari koje očito ne mogu da preskoče taj prag prema vama.

Gospodine Vučiniću, već sam pomenuo da ste vi stavili lično potpis ispod Zakona o Državnom tužilaštvu. Cilj toga zakona je bio da se smijene određeni državni tužioci, da se postave neki drugi, vjerujući valjda na taj način da će se zaboraviti sve ono što su bile prethodne radnje tih tužilaštava. Samo pokušavam da vam plastično objasnim jer nijeste pravnik što znači glasati za jedan loš zakon. Dozvolite takođe da objasnim i ovaj dio koji se odnosi na druge zakone sa kojima ste pokušali da urušite pravni sistem. Znači, vi vojni ili nevojni saučesnici jeste urušavanje pravnog sistema Crne Gore. Znači, vi ste krivci zato što danas nemamo neku instituciju u Crnoj Gori. Dvojica sudija Ustavnog suda su penzionisana zbog vaših zakona. Više sudija Višeg suda su penzionisani zbog vaših zakona. Dozvolite da sumnjam da je to bila dobra namjera. Ne. Namjera je bila da se uruše institucije i dozvolite da vi nikome ne možete da, makar ste ove dvije prethodne godine pokazali, govorim vi kao politička skupina, kao predstavnici političkih partija, način na koji ste vodili Crnu Goru, pokazali ste koliko vodite računa o interesima građana Crne Gore. Pokazali ste to i kroz ono dvostruko negativno mišljenje državne revizorske institucije sa time će se baviti neki drugi državni organi. Samo pokušavam da vam približim što znači glasanje za ovaj zakon. To je

dodatno urušavanje institucija i naravno samo da znamo. Znači, vi ne možete ni na koji način da okrnite ugled Mila Đukanovića, ne možete da mu uzmete jedan jedini glas 70.000 glasova osvojio je više nego vaš zajednički kandidat. Mislim da vam to dovoljno govori, a to što ćete vi na ovaj ili onaj način govoriti o njemu to je manje važno. Mnogo je važnije ono što je pitanje povjerenje građana Crne Gore. I naravno, samo da znamo ni ovaj zakon ni na koji način neće urušiti autoritet Mila Đukanovića kao predjednika Crne Gore, ali će dovesti u pitanje naš prvi sistem isto kao što vam je Evropska komisija govorila o Zakonu o državnim tužiocima i o nekim drugim zakonima državnim službenicima takođe i dozvolite samo još jednu stvar. Zar vam mišljenje Evropske komisije koje je bilo najgore do sada ne govori da niste u pravu. Mislim, da kada govorite o interesima građana Crne Gore treba da govorite na pravi način. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 20:33:58)

Zahvaljujem poslaniku Sekuliću, a sada riječ ima poslanik Vučurović. Izvolite.

JOVAN VUČUROVIĆ (01.11.22 20:34:02)

Evo, ovdje su se ispred okupili preostali glasači Demokratske partije socijalista iz Podgorice koje ja neobično poštujem i red bi bio da izađete da ih pozdravite. Ja, kao čovjek tolerancije i pomirenja i objedinjavanje dijaloga, naravno kao predsjednik Odbora za ljudska prava i slobodu, moram da primijetim da su se ovdje danas i nepotrebno podizale tenzije, da se ljudi nepotrebno, srećom samo verbalno, sukobljavali, bilo je i nekih malo težih riječi, ali nema potrebe, poštovana Crna Gora nema potrebe za tim sve može da se kaže lijepim riječima, gospođo Đurović. Ali, ovdje smo danas čuli na primjer jednu, čini mi se nepotrebnu potpuno, nešto izrečeno za Demokratski front kaže - radioaktivni zagrljaj Demokratskog fronta, to mi je bilo ovako zanimljivo. I ja mislim da to nije tačno, zagrljaj Demokratskog fronta je zagrljaj ljubavi, zagrljaj tradicionalne Crne Gore, zagrljaj dijaloga, isto kao što bih ja rekao, a ja neću da kažem, da je zagrljaj Demokratske partije socijalista zagrljaj kriminala, neriješenih ubistava, naručenih ubistava, zagrljaj mafije, stisak mafije, ali ja to ne kažem. Nadam se da sve ovo što govorimo danas usmjereno ka građanima Crne Gore, da oni imaju korist i od ovoga zakona, a oni građani Crne Gore zbog kojih smo svi mi ovdje oni su na svim izborima nakon 2020.godine saopštili svoj jasan stav, a to je da odbacuju politiku Mila Đukanovića od toga 30.avgusta pa zaključno sa ovim izborima koji su se održali 23.oktobra, jer su građani procijenili, kao što je i Međunarodna zajednica, moram da kažem, procijenila da je upravo gospodin Đukanović taj koji zaustavlja Crnu Goru na putu ka Evropskoj uniji kojoj svi težimo je li tako? On je taj koji je napravio niz nezakonitih i neustavnih poteza, prije svega moramo, nijesmo često večeras pominjali da prilikom predlaganja mandataru da gospodin Đukanović nije pozvao ljude iz nekoliko stranaka naše cijenjene prijatelje iz ujedinjene iz Radničke partije iz Prave Crne Gore iz DEMOS-a, gospodina Lekića koji je mandatar njega nije pozvao na konsultacije. Mislim da je to drastično kršenje Ustava i ja sam negdje to rekao to je bio svojevrtni državni udar, gospodine Bulatoviću. Ali, eto da kažem on je pokušao nekako da prezre ovu većinu, da prezre nas 41 poslanika, jer 41 jeste veće od 40 i ako se trude neki ljudi odvade da kažu da je to obratno i da samim tim što pokušava da ponizi nas 41 naravno ne može nas poniziti pokušava da omalovaži i one ljude, onu ogromnu većinu koja je učestvovala u pobjedi 30.avgusta 2020.godine i sad ne neophodno, poštovani građani da jedno takvo ponašanje koje ne priliči nekome ko se predstavlja kao predsjednik Crne Gore da to ponašanje nekako sankcionišemo da ga uvedeno u neke normalne tokove, a meni se čini da prosto Đukanovića treba rasteretiti ovoga, prosto ovaj Zakon o Predsjedniku ima veliki broj tačaka i stavova i prosto ga treba malo rasteretiti nekih obaveza, jer čovjek nema vremena očigledno da se bavi svojim poslovima i naravno uskoro će biti rasterećeni u funkcija predsjednika uz veliko olakšanje svih građana Crne Gore, osim onih koji će uz njega odgovarati za sve ovo što je radio proteklih 30 godina. Ja stvarno ne želim da govorim o Milu Đukanoviću kao šefu mafije u Crnoj Gori, to mi ne pada na pamet večeras da govorim, ali moram napomenuti da su i ovi njegovi potezi koje je radio proteklih dva-tri mjeseca prosto koordinirani sa tim likovima u pokušaju da se u Crnoj Gori izazovu sukobi i incidenti samo zato što je on krekršio Ustav i što će biti ovdje izglasane izmjene i dopune Zakona o Predsjedniku, ali eto možda je on mislio da će ovih stitinjak ljudi koji ja kažem opet pozdravljam i poštujem biti među tim koji će da urade, ali to je ta snaga koja je preostala kritična masa koja je preostala gospodinu Đukanoviću, a oduzimanje ono što je važno, gospođo Đurović, je da se oduzme neustavna moć Milu Đukanoviću ...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 20:39:49)

Poslaniče Vučuroviću, samo da vas napomenem na vrijeme, imate poslanika Andriju Mandića.

JOVAN VUČUROVIĆ (01.11.22 20:40:00)

Mi na njega mislimo, ne mislimo mi na nas, vjerujte mi. Mislimo na njega, jer prosto čovjek je preopterećen obavezama koje mu nameće ovaj zakon o dosadašnjem predsjedniku. Zato imamo izmjene i dopune i novi Zakon o Predsjedniku i koji će morati da se upodobi i zato je jasno, poštovana Crna Gora, slobodna Crna Gora da ovih 41 poslanik ovdje iz parlamentarne većine brane Crnu Goru od, eto od gospodina Đukanovića, koji ne samo ka krši Ustav, nego nikako ne može da shvati da je njegovo vrijeme prošlo i moraćemo ga podsjetiti i ovim zakonom na to, a vrlo brzo i na predsjedničkim izborima, kao što smo ga podsjetili da je njegovo vrijeme prošlo i ovoga 23.oktobra kada je Demokratska partija socijalista, teško poražena na izborima, a tek slijedi njen nestanak sa političke scene na radost većine građana Crne Gore. Hvala, dame i gospodo iz DPS-a, hvala svima ostalima. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 20:41:15)

Zahvlajujem poslaniku Vučuroviću.
Poslanik Živković, procedura.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 20:41:31)

Predsjednice Parlamenta, kolega Vučurović je iznio kvalifikaciju na račun predsjednika države da je šef mafije.

Nadam se da ste to čuli i tražim repliku, ali ne bih iskoristio duže od pola minuta. Ne bih iskoristio.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 20:41:54)

Moram biti iskrena da nijesam čula, jer se upravo vratila, ja sam zaista iskrena, upravo sam se vratila, nijesam bila u plenumu, pokušavam da vidim gdje smo stigli sa raspravama. Vidite reakcije i poslanika iz drugih klubova.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 20:42:22)

Rekao je da mu ne pada na pmet da kaže da kaže da je šef mafije. Tako da shodno tome indikativno zbog čega je tražena replika, ali ako smatrate da nije potrebno u redu, evo ja ću odustati u odnosu na to, ostale kolege će govoriti, vi procijenite. Ni meni ne pada na pamet da kažem frontu da su teroristi i to je to.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 20:43:01)

Poslaniče Živkoviću, ja shvatam od ostalih kolega da nije rečeno ništa u negativnom kontekstu. Ja zaista nijesam bila u prilici da čujem.

Zahvaljujem poslaniku Živkoviću na koopertivnosti.

Izvinjavam se. Predstavnik predlagača je tražio riječ. Izvolite poslaniče Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ (01.11.22 20:43:10)

Zahvaljujem, predsjednice. Ja se nijesam javio imao sam samo uvodno izlaganje, znači samo nekoliko opservacija vezano za ovaj zakon i ovo što se čuje i pokušava javnosti saopštiti da mi pojednostavimo stvar. Od velike priče o ustavnom puču o sunovratu prava i tako dalje, samo da pođemo od jedne stvari, a ta stvar je sledeća.

U članu 95 Ustava Crne Gore tačka 5 predsjednik Crne Gore predlaže Skupštini mandataru za sastav Vlade nakon obavljenog razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini.

Prvo, razgovori nijesu obavljani sa predstavnicima svih poslitičkih partija, da ponovimo, Demos , Radnička partija, Ujedinjena Crna Gora i Prava Crna Gora nijesu pozvani na razgovor.

Drugo, kaže predlaže ne daje mu se mogućnost da ne predloži. On je dvije važne stvari koje su zapisane u Ustavu preskočio. Time je doveo zemlju u pravni kaos gazeći Ustav ne vršeći svoju dužnost, on sada podstiče nemire u Crnoj Gori. Pozivam Mila Đukanovića da se isprsi i da kaže da je anarhija u ovoj državi, gdje je anarhija i neka on izgovori da će na anarhiju da odgovori onako kako anarhija to zaslužuje, a to znači silom. Neka on kaže ako ima petlje. Ne, on to neće da kaže. On je i '99-te godine rekao da brani zemlju svim raspoloživim sredstvima pa je pobjegao u sjedište NATO-a i počinio izdaju. On u ovom trenutku jedan značajan broj časnih, čestitih funkcionera Demokratske partije socijalista. Nakon njegovoga poraza ode u definitivni poraz pokušava da radikalizuje. Naravno. Crna Gora je i te njegove želje koje je imao za radikalizacijom zaustavila dijalogom i mudrošću određenog broja ljudi i u Demokratskoj partiji socijalista.

Od '97.godine pa do danas na slične načine pokušava da dođe do većine. Došao je prvo u Demokratskoj partiji socijalista do većine zna se kako '97.godine od sedam do većine, kako je preuzeo partiju suprotno Ustavu i Zakonu do dana današnjeg. Izborna volja građana 30.avgusta je bila da on bude u opoziciji.

Poštovani građani,

Ovdje je čitava priča o tome da nedavanjem mandata, neizvršavanje ustavnih obaveza nalazimo se u pravnoj anarhiji koju je on sproveo, jer da je dao mandat i nekome ko nema većinu išla bi procedura, tekli bi zakonski rokovi, Vlada bi se formirala i ne bi formirala. A ako nije hito Miodraga Lekića koji je imao 41, Dritanu Abazoviću je dao mandat, jer ga je on uvjerio da može da sastavi većinu, Dušku Markoviću nikad nije tražio ništa kada mu je davao mandat, a Filipu Vujanoviću je u prošlosti dao mandat i ako nije imao većinu pa je došlo do raspisivanje izbora. E, funkciona ovog zakona jeste da se propišu obaveze ne Milu Đukanoviću nego svakom budućem predsjedniku, jer na sreću u Crnoj Gori je došlo do smjenjivosti parlamentarnih većina, što na ovaj, što na onaj način. DPS je izgubio svoju snagu, DPS zavisi od njih samih šta će i kako raditi u budućnosti. Ako bude radila ta partija u interesu njenoga jačanja snačiće se u ovoj situaciji ako ne, zna se kako ide, ko će biti većine, ko su partije sve budućnosti? Ja znam Demokrtaski front sigurno neće, mi imamo stabilno biračno tijelo, zato što je Milan malo-prije rekao nijesmo ga nikada izdali i sa uvjerenjem smo radili određene stvari. Mi želimo da sada damo šansu Milu Đukanoviću da obnovi konsultacije i da na osnovu toga utvrdi imali većinu Miodrag Lekić ili nema, ako nema većinu data mu je mogućnost da da nekome iz DPS-a mandat, ako DPS neće mandat da sastavi Vladu oni će pošteno da predlože skraćenje mandata. Ne izgrajte se ovim stvarima. Put je prost i jednostavan. Daje se mandat Vlada se bira ili ne bira, skraćuje se mandat ili ne. Ovo je anarhija, i to je cilj očigledno predsjednika DPS-a. Ja imam još vremena kao predlagač tako da ću još minut dva ostaviću za završnu riječ.

Poštovane dame i gospodo, i ovaj rok od 30 dana kojim se barata, i to kao obavezan rok, nađite mi ga u Ustavu, nađite u Ustavu gdje piše kada Vlada izgubi povjerenje ili se izglasa nepovjerenje da u roku od 30 dana predsjednik treba da da mandat? Ne piše nigdje. Kada vam odgovara analogija, kad vam treba ovo ovako, onako pravni kaos, ne, ne, mi smo propisali to i propisali smo šta se dešava u proceduri kada Vlada izgubi povjerenje i to je veoma jasno ovdje napisano i želim da kažem i sledeće:

Poštovani građani,

Pošto predsjednik DPS-a nije rekao da je anarhija i da ode u šumu, kako je rekao, poslije parlamentarnih izbora i da će anarhiju da odgovara silom. Ja samo kažem sledeće.

Zaočkovati je da on ovaj zakon neće potpisati u prvoj iteraciji, očekivati je da neće ni drugi put potpisati zakon, očekivati je i on je spreman to da uradi, a ja u ime Demokratskog fronta šaljem sledeću poruku. Da to ne radi, jer to je već nešto što je više od riječi. To je nešto zašta on može da bude direktno odgovoran za uvođenje zemlje u sukobljavanje sa posledicama i za one koji žele da sukobe građane radi opstanka na vlasti zna se koja su to djela u pravnom smislu. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 20:50:37)

Zahvaljujem poslaniku Bulatoviću koji je govorio kao predlagač. Mislim da je potpredsjednica već najavila poslanika Dragutina Papovića. Izvolite, poslaniče Papoviću. Klubu DPS-a je ostalo još pet i po minuta. Izvolite.

DRAGUTIN PAPOVIĆ (01.11.22 20:50:57)

Zahvlajujem.

Uvažene građanke i građani Crne Gore,

Najprije da pozdravim ljude koji su došli da protestuju iz Parlamenta, bez obzira na njihov broj, svaki građanin, svaki glas protiv bezakonja, protiv anarhije, svaki glas za zaštitu Crne Gore, za zaštitu njene državnosti, nezavisnosti je dobro-došao. Takođe, želim da ukažem da i nakon ovih lokalnih izbora Demokratska partija socijalista je najjači politički subjekat u Crnoj Gori i da ćemo, prije svega nastaviti da štitimo ono što je državotvorna politika koja je prepoznatljiva u djelovanju DPS-a i na osnovu koje DPS i dobija toliku podršku i da ćemo svakako adekvatnim političkim potezima tu podršku i našu politiku i braniti i štititi i promovisati.

Uvažene građanke i građani, Predlogom ovoga zakona ruši se Ustav, oduzimaju se ustavne nadležnosti predsjednika Crne Gore, ali ono što je prije svega stradalo to je dio Ustava koji se naziva ljudska prava i slobode član 6 gdje se kaže: "Crna Gora jemči i štiti prava i slobode". U koliko se usvoji ovaj zakonski akt ovo više ne važi. Nakon ovoga je sve moguće, svako nasilje suspenzija i ostalih ustavnih odredbi nakon ovoga svako ko ima 41 poslanika u Parlamentu može da vam oduzima lična prava i slobode može da vam uzima imovinu, može da ugrožava vaša prava. Ovo je važno da čuju i građani, ali je važno da čuju i međunarodni partneri Crne Gore, važno je da čuju i nevladine organizacije koje se bore za ljudska prava i slobode, jer ovo je put u bezakonje. Mi smo malo-prije imali ovdje priliku da čujemo kako se predstavnici Demokratskog fronta fale svojim nasiljem i da je nasilje metod njihovom političkom djelovanju. Kad su u opoziciji to je fizičko nasilje, kad imaju priliku da vrše vlast to je i fizičko i pravno nasilje. I još nas onako ironičko pozivaju da i mi pribjegnemo nasilje. Promovisanje nasilja zna se gdje vodi i ovo je najbolji dokaz kuda ova novoformirana ili stara obnovljena parlamentarna većina vodi Crnu Goru i crnogorsko društvo. Kažu da je Međunarodna zajednica rekla da DPS više ne može da vrši vlast odnosno da nijesu partneri. Evo da vas podsjetim na neke činjenice. 13.septembar ove godine glas Amerike neimenovani izvor iz američke administracije je saopštio da DF dobija i da je dobijala tajne novčane iznose od Rusne federacije. Predstavnik SAD-a za Balkan, Gabriel Escibar, DF nije partner i blokira put ka Evropskoj uniji. Miroslav Lajčak visoki zvaničnik Evropske unije, DF nije kredibilan, Evropski parlament saopštavam Crnoj Gori nije potrebna Vlada u kojoj sjede predstavnici partija koje su pod uticajem Rusije i Putina, predsjedavajući Grupe Evropskog parlamenta za saradnju sa Crnom Gorom Vladimir Bilček izjavljuje Vlada sa DF-om ne bi imala podršku Evropske unije. Na osnovu ovih izjava amedičke administracije i administracije Evropske unije ja mogu samo da kažem da je DF antidržavna i antievropska koalicija i da svi oni koji idu sa DF-om koji sa njima prave političke arazmane djeluju i protiv države i protiv evropskog puta Crne Gore. Ovo je istina iz ovog političkog opredjeljenja iz ovog političkog djelovanja DF-a je proizašao ovaj predlog zakona. Ovaj predlog zakona urušava poslednju funkcionalnu državnu instituciju, a to je predsjednik Crne Gore. Nakon ovoga Crna Gora zaista ulazi u engropiju svojih institucija i građani koji su došli da iskažu protest ispred zgrade Parlamenta vrlo dobro shvataju ovo. Takođe, danas za Odboru za politički sistem, kada se povel rasprava o ovom predlogu zakona neke kolege su rekle da je ovaka vnačin djelovanja ustvari nešto što se može definisati političkom slobodom, mišljenja poslanika, političkom slobodom i izjašnjavanjem. Ovo je klasično nasilje, ovo nije sloboda izražavanja, ovo nije sloboda misli, ovo nijesloboda riječi, jer ja vas moram podsjetiti da Krivični zakonik u članu 360 kaže:"Ko silom ili prijetnjom upotrebe sile pokuša da promijeni ustavno uređenje Crne Gore kazniće se zatvorom od tri do 15 godina".Ovo je prijetnja upotrebe pravne sile ili pravnog nasilja. Ovo se ne može tretirati kao sloboda izražavanja poslanika. Ja najozbiljnije upozoravam, pošto se ovdje kroz diskusije neprimjereno smije, dobacuje, kao da je potpuno neka bezazlena situacija, ustvari je vrlo, vrlo, opasno vrlo uvažena gospođo predsjednice, vrlo opasno za Crnu Goru. Ja upozoravam da je sada između anarhije i nasilja koje predvodi Demokratski front, a ostali slijede ta većina od 41 samo državno tužilaštvo.

Ukoliko državno tužilaštvo ne reaguje i ne procijeni i ne izađe sa stavom u ovakvom načinu rada i djelovanja onda 41 poslanik u ovoj Skuštini može da izglasa sve, može da izglasa odzimanje bilo kog prava, imovinskog, ličnog, potpuno svejedno. S tim se mi suočavamo, ako vam to nije jasno ja zaista upućujem sve vas da još jednom dobro razmislite šta radite, ne samo sa predsjednikom Crne Gore, neko kompletnom ustavnim uređenju, a pozivam sve nadležne institucije u državi ukoliko još funkcionišu da ustanu i da zabrane ovakvo djelovanje, jer između nasilja i nekakvog poretka još uvijek samo oni stoje, po mom mišljenju isljučivo državno tužilaštvo, tako da je uzalud pozivati ovaj dio od 41 poslanika na nekakvo razumijevanje, jer oni to razumijevanje više nemaju. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 20:58:41)

Zahvaljujem poslaniku Papoviću. Sada riječ ima potpredsjednica Branka Bošnjak. Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 20:58:49)

Zahvlajujem, predsjednice.
Uvaženi građani Crne Gore,

Crnogorsko društvo jeste u dobroj institucionalnoj krizi, ali da budemo iskreni nažalost ne radi se o trenutnom stanju stvari, nego se radi o jednoj hroničnoj pojavi koja dugo vremena nije dolazila do izražaja zbog toga što se pravio privid neke političke stabilnosti, dok je DPS bio na vlast. Svi problemi koji su glavni kamen spoticanja i u pregovaračkim poglavljima posebno onim 23 i 24 koji se odnose na pravosuđe i temeljna prava i na pravdu, slobodu i bezbjednost pripisivani su i jesu u nefunkcionisanju pravosudnog sistema iz razloga što smo imali loša personalna rješenja, što smo imali nepoštovanje pravnih propisa i što smo imali, evo pošto se sad taj izraz često koristi pandemiju, mita i korupcij. Razvoj događaja od promjene vlasti odnosno od 30. avgusta 2020. godine doveo je ajde reći ću do renesanse demokratije, a time i do narušavanja ove prividne institucionalne stabilnosti ili političke stabilnosti i razotkrio je ustvari prave uzroke problema, a to je zapravo nedostatnost zakonskih rješenja i osnovnog pravog okvira, da mi imamo takve rupe u zakonima evo u neku od njih upada predsjednik Crne Gore, ali zapravo ko drugome jamu kopa, sam u nju pada. Činilo se da se nikada neće ništa promijeniti, pravljani su zakoni prema tome kako je odgovaralo toj vladajućoj većini.

Ustav sam po sebi govori da treba da se zaustavi kad neko krene da zloupotrebljava svoju poziciju, a to mi imamo sada na dnevnom redu. Ne funkcionišu nam ključne institucije sistema, ne funkcioniše Vlada, izglasano joj je nepovjerenje, Ustavni sud, Skupština je jedina institucija koja i funkcioniše, ali očekivalo se da će predsjednik kao inokosni organ da poštuje Ustav, međutim predsjednik je prekršio Ustav i ja tvrdim da je predsjednik namjerno prekršio Ustav zato što je znao da se gubi većina u Ustavnom sudu i da neće procedura koja je propisana Ustavom da neće doći na dnevni red ocjena ustavnosti odnosno toga da li je on prekršio Ustav da bi se išlo u razrješenje predsjednika Crne Gore i da kupi vrijeme do predsjedničkih izbora.

E, sada ovdje mi polako zahvlajujući baš predsjedniku Crne Gore koji se neustavno ponašao i koji nije dozvolio da se formira, da većina izglasa Vladu, mi polako smo krenuli da lizimo u jednu anarhiju i iz tog razloga je predložen ovaj zakon da ne bi došlo do anarhije ili još teže da ne bi došlo do diktature koja je vjerovatno zamišljena da se krene i u tom pravcu. E, sada kada govorimo o Ustavu i o nadležnostima odnosno o ovlašćenjima predsjednika države vazda se poziva na ovaj član 95 na tačku 5 i zaista u toj tački stoji šta je ovlašćenje predsjednika države, ali namjerno to sam sigurno se zapostavlja tačka 10 predmetnog člana Ustava, znači ovog člana 95 gdje jasno se kaže: "Da predsjednik vrši i druge poslove utvrđene Ustavom i Zakonom". I mi ovim zakonom, njegove ustavne nadležnosti nijesmo osporili, ali samo razradili kako do detalja kako on treba zaista da se ponaša u okviru svojih nadležnosti i niti smo i jedan rok koji on ima ustavno zagaranтовan njemu oduzeli, ali je predsjednik države dao sebi za pravo da on selektivno poziva na razgovor predstavnike partija koji se nalaze u Skupštini, pa je odlučio da neke pozove, a da neke ne pozove i meni bi bilo vrlo drago kada bi makar jedna osoba iz DPS-a rekla da je prekršio predsjednik države Ustav zato što nije pozvao kolegu Lekića, što nije pozvao kolegu Marka Milačića koji su na čelu partija koje konstituišu ovu Skupštinu. A, posebno što nije pozvao kolegu Lekića zbog toga što je kolega Lekić mandatar za sastav Vlade. On ga nije pozvao i imao je svoj nekakav lični utisak da li postoji većina ili ne postoji, možda smo mi poigrali političku igru i htjeli da stavimo privid vama da vi mislite da mi nemamo većinu, a on je trebao to da provjeri sa kolegom Lekićem. Možda je kolega Lekić imao u džepu 41 koji bi mu dao da ga je pozvao na razgovor. Predsjednik Crne Gore nije imao pravo na osnovu ličnog utiska ništa da radi, ne zamo a posebno ne da selektivno poziva ili ne poziva zbog toga što mu je Ustav jasno dao obavezu da pozove sve predstavnike partija koje se nalaze u Skupštini Crne Gore.

Takođe, ono što bih htjela da naglasim da mi ovdje kao Skupština i nas 41 smo nosioci suverenosti zato što je nama narod dao mandat da možemo da vladamo i mi imamo pravo da donosimo zakone. To nam je i ustavna nadležnost. Sledeća stvar. Ovdje se pokušava nama staviti da mi nešto sprovodimo neko krivično djelo. Jasno se kaže svako biće krivičnog djela mora da sadrži u sebi silu ili prijetnju ko će mi reći od vas da je zakonska inicijativa sadrži elemente prijetnji ili sile, pa treba neko da odgovara. Ja mislim da je to odraz nemoći Demokratske partije socijalista u ovom momentu i da oni na taj način pokušavaju da na neki način nas zaustave u donošenju zakonske inicijative. Mi na ovo imamo pravo, vi imate pravo da date na ocjenu ustavnosti ovaj zakon, Ustavnom sudu, a nadam se da ćete biti konstruktivni i da ćemo zajednički izglasati sudije Ustavnog suda pa tako da se neko bavi tim što mu je zadatak i da ćemo onda svi dobiti jedno rješenje i vidjeti gdje je ko i šta je kokršio.

Prema tome, uvaženi građani, ovo je zakon koji se donosi iz razloga da se, ajde da kažem da se figurativno uvede u brazdu predsjednik Crne Gore, kome je palo napamet da krši Ustav svjesno znajući da u ovom momentu ne postoji većina u Ustavnom sudu koja bi razmatrana da li je on ili nije prekršio Ustav? Znaajući do čega to moće da dovede i znajući da je to ustvari nešto što izaziva, što je udar na politički sistem i uopšte na sistem u Crnoj Gori, mi smo tražili da se ovaj zakon donese po hitnom postupku i da ima ovu, radi javnog interesa retroaktivnu normu iz razloga što ni kriv ni dužan mandatar za sastav nove Vlade nije pozvan zbog toga što je to palo na pamet ili je stekao utisak predsjednik države, misleći da neko njemu

treba da donosi potpise i ako nigdje ni u Ustavu ni u jednom zakonu ne piše da neko treba da mu dostavi potpise da bi on stekao utisak.

Prema tome, uvaženi građani, ovo je potpuno ustavno, naravno mi smatramo da je tako, Ustavni sud će se nekad izjasniti o tome i ovdje nema bića krivičnog djela da iko u ovoj Skupštini odgovara za donošenje zakonskih inicijativa.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:08:11)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak. Sada riječ ima poslanik Andrija Popović. Izvolite, poslaniče Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (01.11.22 21:08:24)

Zahvaljujem poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, Poštovana predsjednice, ja dijelim sa mojim kolegom doktorom Strikovićem, ja ne znam da li ste obaviješteni, ja ću kratko.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:08:59)

Samo trenutak, naravno i ja sam uključila moj mikrofon tako da je vrijeme zaustavljeno. Opomenućemo kolege da, eto poštujemo jedni druge i da razgovaramo naravno da kolege iz kluba dijele vrijeme ono koje je preostalo u Klubu SDP-a, LP-a, to je ukupno sedam minuta, predpostavljam da ste upoznati sa tim i da ćete adekvatno podijeliti vrijeme.

Prvi prijavljeni je poslanik Andrija Popović iz istog kluba, a nakon toga iz istog kluba je poslanik Adnan Striković, naravno imaćemo u međuvremenu još jednog kolegu iz drugog kluba koji će govoriti između vas.

Poslaniče Popoviću, imate vaše vrijeme na raspolaganju, opet uz napomenu koliko je ukupno da ga rasporedite između vas. Ja bih molila kolege koji su u sali da sjednu na mjesta ako mogu ili da izađu iz sale kako ne bi dekoncentrisali ostale poslanike koji pričaju.

ANDRIJA POPOVIĆ (01.11.22 21:10:16)

Molim vas ja ne mogu da govorim u ovakvim uslovima ako poslanici stoje kao svijeće, ovo se nije dešavalo. Ne mogu se skoncentrisati, izvinite molim vas.

Na samom početku htio bih da pozdravim naše građane, građanke koi su se okupili ispred Skupštine da im se zahvalim što su došli, osjetili su momenat da se sprema državni udar, da se sprema ustavni puč, da je na djelu pravni haos, znaju da je ovo dio čitavog tog scenarija da onaj velikosrpski jahač na bijelom konju ujaše u Podgoricu i u Crnu Goru. Naravno, što se tiče ovog zakona, mi ne smijemo dozvoliti da ovo izmakne kontroli mir, suživot, tolerancija nemaju alternativu. Ako pređemo ovu crvenu crtu više niko ne može kontrolisati građane i građanke su izgubili povjerenje u institucije. Znajuju da ogromna većina tih institucija više ne funkcionišu i naravno oni nemaju što nego da preuzmu pravdu u svoje ruke.

Što se tiče samoga zakona i danas sam rekao, ljudi moji znate li vi što radite? Kako mislite da sa Zakonom o Predsjedniku preuzmete ingerencije Ustava koji jasno kaže u članu 95 koje su nadležnosti predsjednika države ostavimo se mi toga što Milo Đukanović je sad predsjednik. On će biti tu još nekih pet i po mjeseci, ali ne možemo mi da derogiramo sve to zbog toga što je trenutno Milo Đukanović na čelu države i što je šef države da napravite pakost njemu. Naravno, ja sam imao izdvojeno mišljenje na Zakonodavnom odboru po tom osnovu sam trebao da dobijem tri minuta, naravno svojom greškom nijesam bio tu kad je to bilo na dnevnom redu i završavam sa tim. Ustav znamo da se može mijenjati samo dvotrećinskom većinom, to je onaj član, mislim da je 155 dvotrećinskom većinom, a čak pojedini članovi tog Ustava se mogu mijenjati samo nakon referendumu građana, građanki Crne Gore sa najmanje tri petine ukupno upisanih birača to je nekih, recimo 350.000 što je prosto nemoguće. Zato vodite računa. Ja znam da vi sad razmišljate nema Ustavnog suda, ne postoji već mjesec i po možemo u tom praznom prostoru sprovesti bilo kakvu anarhiju ko će nam zabraniti Ustavnog suda nema, ali molim vas nemojte to da radite. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:14:42)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću. Poslanik Knežević traži proceduralnu reakciju. Izvolite, poslaniče Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ (01.11.22 21:14:51)

Tako je, pošto smo učestvovali u konsultacijama o nastavku daljega rada, ja bih želio da čujem i zvanično stav kolega iz Demokratske partije socijalista koji su tražili da još šest njihovih poslanika uzme učešće u ovoj raspravi, a da oni neće onda podnositi amandmane, ako ostaju pri tome stavu da nastavimo da radimo na osnovu toga što smo neformalno dogovorili, ako ne ostaju da primimo k' znanju i da zaključimo raspravu kad za to dođe vrijeme i zato bih volio da odmah znamo kakav je stav kolega iz Demokratske partije socijalista. Vidim kolegu Živkovića i stalo mi je da čujemo njegovo mišljenje.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:15:36)

Zahvaljujem, poslaniče Kneževiću. Poslanik Adman Striković, proceduralna reakcija. Izvolite.

ADNAN STRIKOVIĆ (01.11.22 21:15:46)

Moram da reagujem proceduralno, jer evo već nekoliko sati pratim i slušam diskusije. Ovdje ima poslanika i van DPS-a i van Demokratskog fronta. Mene ne interesuju nikakva vaša dogovaranja, šta ste vi dogovarali i kako ste se dogovarali. O tome možete da govorite jedino kad svi mi koji smo se prijavili za diskusiju dobijemo riječ i kada uzmemo učešće u ovoj raspravi, a onda se vi dogovarajte u nastavku te sjednice. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:16:09)

Poslaniče Strikoviću, mislim da se nijesmo razumjeli, nećete biti umanjeni za vrijeme. Mislim da nijeste razumjeli reakciju.
Poslanik Knežević.

MILAN KNEŽEVIĆ (01.11.22 21:16:26)

Ja želim potpuno da eliminišem bilo kakvu teoriju o oduzimanju prava, naprosto ja smatram da svi koji su se prijavili u skladu sa dogovorom sa Kolegijuma treba da govore, uključujući kolegu Strikovića, ako je ostalo vremena, nakon toga, ako postoji dogovor da kolege iz Demokratske partije socijalista, njih pet ili šest, govore, a da ne raspravljamo o pojedinostima da to ispoštujemo ukoliko ne postoji dogovor onako kako ste na Kolegijumu dogovorili, mi ćemo nastaviti, ali ni na čiju štetu, posebno ne na štetu manjih klubova niti neko uključivao ili isključivao da budu eliminisane kolege koje treba da govore do kraja ovog predviđenog vremena.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:17:17)

Zahvaljujem poslaniku Kneževiću. Kao što sam rekla, apsolutno nijedan klub neće biti oštećen. Ukoliko bude predlog, i zvanično očekujemo sad da ga čujemo od strane Kluba Demokratske partije socijalista, svaki od klubova koji žele još dodatno vrijeme na konto toga, a u skladu sa rasporedom, ne govorim u skladu sa rasporedom, neograničeno će svakako biti ispoštovan.

Poslaniče Živkoviću, pošto ste već i prozvani, a bilo je intervencija u tom pravcu. Izvolite.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (01.11.22 21:17:49)

Vrlo kratko. Znači, neće biti amandmana. U svakom slučaju, nastavljamo raspravu onoliko koliko je ostalo diskutantata iz Kluba Demokratske partije socijalista, tražili smo da se ispoštuje to vrijeme kako je to dogovoreno ovim naknadnim konsultacijama i nakon toga završavamo raspravu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:18:07)

Zahvaljujem poslaniku Živkoviću. Sada ćemo svakako i sa te strane, pošto Klub SDP-a, LP-a po tom osnovu poslaniče Strikoviću, vi sad imate riječ. Vaš kolega je potrošio četiri minuta od sedam koliko je ovdje u vašem klubu, ali obzirom da imamo i ovo dodatno vrijeme onda poslaniče Strikoviću imate mogućnost sedam minuta rasprave sad.

ADNAN STRIKOVIĆ (01.11.22 21:18:42)

Evo, prosto na nekoliko sam načina planirao da počnemo diskusiju, ali evo izabraću nešto što je koleginja Bošnjak u svojoj diskusiji sročitala, a to je da je možda kojim slučajem gospodin Lekić u svom džepu imao potpis 41 poslanika. To je jednako ozbiljno kao kada bih vam ja rekao da je predsjednik ispoštovao član 95 de kaže:"Da predlaže Skupštini mandataru za sastav Vlade, nakon obavljenog razgovora sa predstavnicima političkih partija zastupljenih u Skupštini". Odakle vi znate da on nije obavio sa nekim predstavnicima Demosa razgovor? Ja kažem jednako bih bio neozbiljan kao da kažem da je Miodrag Lekić, uvaženi poslanik imao u svom džepu potpis od 41 poslanika. Dalje smo čuli tezu da je neko vrijeme prošlo, ali da gospodinu Lekiću dolazi vrijeme i to je teza o kojoj bismo mogli da polemishemo.

Što se tiče kršenja Ustava kada je u pitanju član 95. Kaže:"Predsjednik predlaže nakon što je obavio razgovore da je predložio mandataru, a nije obavio razgovor prekršio bi Ustav". Pošto nije predložio mandataru nema dijela, nema činjenja, nema kršenja Ustava i ne možemo da govorimo o kršenju Ustava ukoliko nije nešto urađeno. Da je predložio mandataru bez prethodne konsultacije sa svim poslaničkim poslanicima, odnosno predstavnicima političkih partija u ovom Parlamentu, onda bismo mogli da govorimo o kršenju Ustava. Ja sam to rekao na Odboru za politički sistem. I skraćicu diskusiju. Mi prisustvujemo, evo vidite iz ovog uvoda kako sa različitim pristupima o jednoj temi koja je svima jasna. Jasno je o čemu se radi. Jasno je da se radi o ataku na Ustav Crne Gore i to me ne čudi. Nije ni prvi put u ovom parlamentu, ali me čudi da se to sada radi sa jednom ozbiljnom dozom lakoće i indolentnosti uz osmijene, kao da se izašlo da se odigra jedna partija tenisa onako rekreativno. Prosto, to je nešto što čudi i zbog čega sam jako, jako zabrinut i kažem sve ostale priče, ubjeđivanje nas da je nešto ustavno ili nije ustavno su deplasirani.

Međutim, zbog građana, mi moramo da demistifikujemo ovu priču, pa da kažemo koji su to pravi razlozi za predlaganje jednog ovakvog zakona. Ima tamo obrazloženje de se navode razlozi za predlaganje ovog zakona, ali suština je da je razlog pravi Milo, a ne Milo Đukanović nego pravi razlog je Miloško Spajić i pravi razlog je Evropa sad, pravi razlog je bježanje od nečega što su građani u svim anketama spočitali kao glavnu stvar, a to je da rješenja ove političke krize, duboke političke institucionalne krize u kojoj se ova država nalazi, vide u vanrednim parlamentarnim izborima. I ako građani to kažu i to očekuju, mi ne možemo uraditi bilo šta drugo a da kažemo da je to, da bi se zaštitila nekakva volja građana ili da bi se uradila nekakva stvar od javnog interesa. Kakav je javni interes ako radimo stvar koja je protivna onome što su građani rekli u svojim izjašnjenjima.

Dalje, zašto ovo radi DF? Svima je jasno. Apsolutno, nemam tu nikakvog spora. Oni su uspjeli nekoliko puta da sve političke partije dovedu na svoj kolosjek, njima svaka čast na tome što dobro vode svoju politiku ali je to na žalost jako loše po državu Crnu Goru što oni dobro vode politiku koju vode i na način koji je vode. Zašto Demokrate pristaju na ovo. Možda i to mogu da razumijem i da nađem nekakve političke razloge. Ali zašto partija koja trenutno ima sedam ministara u Vladi i premijera, zašto partija koja ima pet ministara u Vladi premijera pristaje na nekakve mrvice o tome treba da razmisli. Znači, jedino teorijsko pravna mogućnost u ovoj državi, situaciji, ustavna mogućnost je da se ide na izbore ili da ova prelazna, odnosno da ova manjinska vlada u sastavu kakvom jeste krnjem, traje do nekakvih regularnih parlamentarnih izbora.

Zašto neko mjesto premijera i sedam ministarstava koje pokriva sada stavlja nekom drugom na tacnu? To je zbog toga što su ucijenjeni. Čime su ucijenjeni? Skorim parlamentarnim izborima. Neko bježi od parlamentarnih izbora, od parlamentarnih izbora najviše bježe partije koje su doživjele krah na prošlim lokalnim izborima a to su Građanski pokret URA i ja se tome ne radujem, ja sam to vidio kao partiju građanske orijentacije koja je trebala da bude budućnost Crne Gore, ja se ne radujem, kao što su se oni radovali kada je SDP bilježila loše rezultate. Ja se tome ne radujem, i SNP, znači prosto dvije partije koje ni jedan razlog racionalan nemaju da toliki broj ministarstava prepuštaju nekom drugom osim su ucijenjeni

parlamentarnim izborima, a jedina i suštinska stvar je da oni po svaku cijenu bježe od tih parlamentarnih izbora.

Međutim, nemoj da neko misli zato što mi iznosimo argumentaciju smireno itd. da snaga naše volje i da nama ne basta da uradimo nekakve mnogo energičnije i drastičnije stvari kada je u pitanju borba za nekakvo svoje uvjerenje i nekakve svoje ubjeđenje. Nismo samo mi dokaz ovdje u tom parlamentu, tome su dokazi i građani koji su prepoznali ovo. Ne brani niko nikog ovdje, ne možete svim tim građanima, ne možete svim poslanicima DPS-a, pogotovo ne možete meni spočitati da branim bilo kojeg čovjeka, ja za tog čovjeka, za tu partiju nisam nikad u životu glasao, čak i te famozne 2013. godine kada je gospodin kojeg sad predlažete za mandatara bio kandidat, ja nisam izlazio na izbore jer je bio stav partije, a da sam izašao glasao bih njega. Bolje što nisam izašao jer kada vidim da neko nema u političkom smislu snagu karaktera da istrpi određene stvari, nego mu je draža politička funkcija od svega onoga što je tokom duge političke karijere gradio i sticao, onda mislim da nisam pogriješio te 2013. godine kada nisam izašao na te izbore.

Dakle, to što ne lomimo, ne bacamo boce, ne lomimo kompjutere, ne znači da je naša vjera manja i mi imamo svoje svetinje. Naše svetinje su Crna Gora i Ustav Crne Gore, naše svetinje su da kada neko napada reprezentativce Crne Gore da ih branimo, kada neko proziva nekoga što je druge religijske pripadnosti da ih branimo, to su naše svetinje. A mi na žalost, građani Crne Gore, trenutno u državi imamo na vlasti ljude od kojih niko ne smije da pođe u dvoranu ili na stadion da gleda reprezentaciju svoje države. A da bilo ko od vas dođe na utakmicu reprezentacije Crne Gore i zauzme mjesto u počasnoj loži ja ću mu uvijek pružiti ruku. Ne zbog toga što ne smije u fizičkom smislu nego zbog toga što prvo nema osjećaj navijanja za tu reprezentaciju a kamo li da ima želju i potrebu da isprati svoje najhrabrije sportiste i najbolje sportiste ove države. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:26:03)

Zahvaljujem poslaniku Strikoviću.

Potpredsjednica Bošnjak se javila. Potpredsjednice Bošnjak pomenuti ste, pretpostavljam da gtražite repliku.

BRANKA BOŠNJAK (01.11.22 21:26:15)

Pomenuta sam i to na samom početku diskusije kolege Strikovića u smislu da sam neozbiljno komentarisala u vezi sa kolegom Lekićem i time da li je on imao kod sebe spisak ili ne. Rekli ste da je to toliko neozbiljno kao da sad predsjednik kaže da se on sastajao sa nekima, mislim evo možemo i stenogram. Dobro.

Kolega Strikoviću, evo samo da ja pojasnim, ja mislim da je vrlo neozbiljno od predsjednika države da on ne pozove sve predstavnike političkih partija koje su u Skupštini Crne Gore na razgovor, to je neozbiljno. U stvari to je kršenje Ustava, ali evo ako hoćete da baš vašom terminologijom reći ću da je to vrlo bilo neozbiljno a da je on to namjerno uradio zbog toga što je znao da nema Ustavnog suda. Jer, nije slučajno da je vrlo bio oprezan do tog vremena dok je postojao eto takav kakav iako njegov Ustavni sud, da on tu nije iz tih svojih ustavnih ovlašćenja puno izlazio, ali ovog puta kad je znao da će mu se pokrenuti ovdje postupak za razrješenje zbog toga što krši Ustav, je odlučio da on bira koja će da pozove a koga neće.

Ono što je najbitnije, što se ovdje stvara nekakav privid da su neke institucije sistema bile strašno stabilne i da smo mi imali stabilan politički sistem, a mi smo imali jednu improvizaciju, jednu pravu improvizaciju kad je došlo do promjene vlasti gdje dosta zagreballi vidjeli ste da je trulo i da je to samo bio privid koji je vaš predsjednik države, ali ne u svojstvu predsjednika države, nego predsjednika partije, jer on evo do kraja se ponaša kao predsjednik partije a ne kao predsjednik svih građana, pa je čak na ovim zadnjim izborima išao i agitovao za partiju i nastupao u ime partije i onda se ja ne osjećam da je moj predsjednik. Jer on da je moj predsjednik trebao bi da da ostavku ili makar da zamrzne svoju poziciju na mjesto predsjednika partije. Tako da se čini mi se cio ovaj mandat on ponašao kao predsjednik partije a ne kao predsjednik države.

Ovaj zakon je u stvari predložen da se propiše da ne može baš da se ponaša do te mjere bahato i da krši Ustav i da po nekakvom sopstvenom utisku radi što hoće, a Ustav je krovni akt, iz njega preko 30 hiljada propisa je proizašlo, iz Ustava, pozivajući se na Ustav. Ako ćemo da logikom koju vi ovdje svi koristite, bilo bi onda da mi ne možemo da donesemo ni zakon o Skupštini ni zakon o Vladi, jer zaboga imamo u Ustavu te norme, ništa ne smijemo detaljno propisati zbog toga što postoji u Ustavu šta su nadležnosti Skupštine, šta je nadležnost Vlade. Prema tome, ovdje niti ima kršenja Ustava, ali evo neka

Ustavni sud to ocijeni ali mislim da je neokzbiljan predsjednik države sa onakvim selektivnim ponašanjem kad se tiče pozivanja na razgovor ili takozvanih konsultacija da se odredi....

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:29:50)

Zahvaljujem.

Ovo je bila reakcija, ovo je bila replika. Replika na repliku nije dozvoljena. Ovo je bila replika jer ste imenom pozvali kolegicu potpredsjednicu Bošnjak koja je procijenila da je u negativnom kontekstu.

Ne možete proceduralno, jer upravo ono što govorite jeste unaprijed zloupotreba procedure. Znači, može jedino ako mi kažete sad odmah koji je član prekršen pa da idemo direktno poštovanje procedure, jer ovdje u ovom trenutku je očigledna namjera zloupotrebe procedure.

Zahvaljujem poslaniku Strikoviću.

Sada riječ ima poslanik Boris Mugoša ispred kluba, izvinjavam se ne ispred kluba nego lična rasprava. On je već iznio stav ispred kluba, sad želi da iskoristi preostalo vrijeme.

Izvolite, poslaniče Mugoša.

BORIS MUGOŠA (01.11.22 21:31:15)

Zahvaljujem, predsjednice.

Evo zašto sam se javio na samom kraju biću vrlo kratak, ja ću pričati kao u prvom izlaganju o zakonu, većina kolega je pokušala tim političkim manirom da priča o svemu onome što nije dio zakona i da zadovoljava svoje biračko tijelo. Ja mislim da to nije dobar pristup i on je na taj način uprvo se igraju sa zdravim razumom svih tih ljudi. Zbog toga mislim da to nije politički korektno, ali evo reći ću vam pošto ja volim brojke predlog zakona od uvaženih kolega ima 33 stava od prilike, isti predlagači zakona stigao nam je od njih, stigli su amandmani kojima mijenjaju znate li koliko stavova 18 eto kakav je taj zakon koje su kolege predložile. Znači, 33 stava taj koji usaglašava kao što sam čuo sa inostranim ekspertima koji su to lektorisali sa te iste kolege mijenjaju 18 od 33 stava i to kažu. U članu 4 briše se stav, u stavu 3 dodaju se nove riječi u 4 zamijenjuje se riječ, u stavu 7b novi stav doda, u stavu 3 stav 4 novi član, mijenja se novi član mijenja se briše se. Shvatate li vi koliko je ovaj zakon tužan da se pokušalo pola njega promijeniti i opet je ostalo kao što sam rekao na samom početku tužan. Vjerujte mi da će ovo ostati zapisano u praksi bilo koje demokratije, parlamentarne na žalost na negativan način i na žalost je u pitanju crnogorska parlamentarna demokratija.

Takođe, za sami kraj moram jednu stvar da vam kažem. Pošto nijesam htio o tome da pričam ovo nema veze sa davanjem mandata predsjednika njihovom kandidatu, jer to nije stvar ovoga zakona. Molim Vas pročitajte Izvještaj Evropske komisije, pročitajte ga i nađite riječ propušteni rok za predlaganje mandataru, pročitajte malo bolje taj Izvještaj Evropske komisije i nemojte da preskačete nešto što je tu eksplicitno piše. Za sam kraj, obraćam se prije svega kolege koji su pravници, a koji će dići ruku za ovaj zakon. Imam jednog prijatelja koji je doktor pravnih nauka po meni izuzetan pravnik, vrlo bio kritički nastrojen kad smo mi bili vlast i ja to vrlo poštujem jer je imao konkretne argumente sa mnogima o tih argumenata ja sam bio saglasan. Pazite što on meni kaže izabraću dio laganiji neću onaj dio koji je možda malo grublji, on kaže ovako Ustav više ništa ne znači bilo je i biće i obratite pažnju, bilo je i biće neustavni zakona ili pojedinih odredbi, ali ovo je zastiđe i svom ustavnom sistema, dobro razmislite uvažene kolege pravnici. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:34:51)

Zahvaljujem poslaniku Mugoši.

Izvolite, poslaniče Bulatoviću, kao predlagač. Pet minuta, poslaniče Bulatoviću, molim Vas.

PREDRAG BULATOVIĆ (01.11.22 21:35:08)

Ja imam tamo neko raspoloživo vrijeme još kao predlagač.

Ovako mi smo vrlo pažljivo pratili diskusije, i ono što smo posebno uvažili jeste strah neopravdanih koji je bio kod DPS-a, da ovaj zakon služi za smjenu Mila Đukanovića. Mi smo u članu 7f predložili da se briše stav propuštanja vršenja dužnosti predsjedniku postupku utvrđivanja mandataru u skladu sa ovim zakonom, smatra se razlogom za njegovo razrješenje. Mi smo to eliminisali i uvažili smo raspravu i ako

niko direktno to nije tražio vidjeli smo da postoji i racionalni strah, da ćemo mi da smjenjujemo ovdje 41 Mila Đukanovića. Na dalje, ja sam ovdje rekao da je bilo u uvodnom izlaganju tehničkih grešaka, naravno svako ima pravo da govori kako god hoće.

U članu 7e kaže - ako Skupština ne izabere mandataru u roku od 90 dana očigledna štamparska greška, umjesto mandataru stavili smo Vladu. Ovdje mislim da je taj ekspert doktor prava radio dobro na ovom zakonu, on je dao jednu dobru formulaciju predsjednik predlaže mandataru nakon obavljenih konsultacija u formi razgovora sa predstavnicima svih političkih partija. Ovo je potpuno logična fina formulacija, zbog toga što ima mišljenja da treba striktno koristiti ustavnu terminologiju razgovor, mi smo promijenili poštovani građani, obavezni razgovori umjesto obaveznih konsultacija i makli konsultacije. Isti je to đavo, što se toga tiče, ali da bi bili u skladu to je 18 izmjena koje su sada na Zakonodavnom odboru radi poboljšanja teksta. Uvaži smo recimo i ono pitanje dominantnu podršku ne znam neko je imao tu podršku.

Sada, poštovani građani, da Vam kažem jednu stvar, stvarno me muka kad slušam neke diskusije nekih ćutologa i ljudi koji su tolerisali nasilje nad kolegama poslanicima. Nikada niko iz DF-a neće tolerisati da se desi prema nekom drugom, prijete nekim ljudima da će skinuti imunitet, nije svako pojedinačno ima svoj i ljudski i politički stav o tom potencijalnom trenutku kad može da dođe i ako dođe. Nijesam čuo nikoga od Vas, kada su kidnapovali Nebojšu Medojevića i pokušali da kidnapuju Milana Kneževića, sa stavom da mandat i imunitet važi samo u ovoj sali plenarnoj sali i to je laž, nas odavde strpali u svije marice, kada to kažete to je stav Apelacionog suda, jer navodno su odbili da svjedoče dva puta, samo što se nekome nije svidjelo svjedočenje. Povrijeđeni su međunarodne konvencije Ustavni sud je o tome raspravljao, mi smo ovdje govorili o tome ljudi su trpjeli sankcije možete misliti šta je prošao sve Milan Knežević, šta je prošao Andrija Mandić, a Vas baš briga za to. Vi ovdje tolerišete Mila Đukanovića, i svi kažu ama baš briga nas za njega, sad vas je baš briga, ali ste ga slušali u kolonu po jedan, mogao je da radi što god hoće sad slušamo te priče čitav dan ovdje. Ovaj zakon koji smo mi predložili je zakon koji važi za svakog predsjednika, cilj nam je da damo šansu i ovom predsjedniku da obnovi konsultacije. Možda će se predomisлити neko ko ima .. govorite pa neće niko imati 41 potpis, onda ćemo da možda obavimo dijalog pa idemo na izbore, na izbore se neće ići nelegalno, ilegalno i na osnovu priče koje postoji, postoji red poteza. Prema tome, kada čujem da neko kaže osuđujemo to što je urađeno Milanu Kneževiću, Nebojši Medojeviću i znate ja sam to na Zakonodavnom odboru govorio, nakon onoga što je uradio Administrativni odbor u prošlom sazivu da je u istom trenutku odličivao o skidanju imuniteta i određivanju pritvora, a u Ustavu je jasno definisano pitanje imuniteta za poslanike. Hoću drugo da kažem, u okviru Administrativnog odbora smo uočili da to nije dobro, jesmo li dogovorom došli na odboru Administrativnom posle dvije godine, došli smo do stava kad se radilo, jesmo li diskutovali o tome. Je li ustavna norma jasa jeste, a što je problem da Skupština donese Zakon o imunitetu, zašto taj zakon ne donesemo i evo smo prebrojali pet, šest zakona koji nedostaju ovdje i to jedan (prekid).. baš briga, naravno mi ćemo da istrajemo na ovome zajedno sa parlamentarnoj većinom i vidjećemo šta i kako će da bude.

Dakle, javio sam se da kažem koji je tip promjena koje smo napravili, ovo čak nije ni suštinska primjedba o razješenju, ali smo to makli uvažili smo, vidjeli smo da postoji neka nevjernica kod nekih poslanika, da nebi bilo ikakvog spekulisanja nama namjera nije da dajemo inicijativu da se razrješava predsjednik. Na kraju krajeva, budite ubijedjeni da ovih 41 koji čini ovu parlamentarnu većinu ne bi prihvatilo to da se radi na neustavan način, a ne vjerujem da ima jednog jedinog poslanika parlamentarne većine koji bi predložio ako nešto. Da li ćemo razgovarati o njegovoj odgovornosti u vremenu koje dolazi, hoćemo.

Još nešto da kažem, jedina institucija u Crnoj Gori koja ima puni kapacitet, jedina, je Skupština. Mi ovdje odlukom da ne skraćujemo mandat imamo puni kapacitet. Da je narod ovako i onako raspoložen ajde da vidimo gdje to izlazi 70% građana, kakvi su rezultati bili na lokalnim izborima druga je stvar, ne može se preslikavati na republički nivo. Ova Skupština ima puni kapacitet, Vlada je izgubila povjerenje, a Danijela Đurović ima zakonsku osnovu ako ona to procijeni sada da raspiše izbore za predsjednika, on je pred istekom ovoga mandata. Naravno, to je njeno suvereno pravo, ona će odlučiti onako kako misli, ali gospođu Đurović, najkasniji datum kad to morate da uradite je 20. januar.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:42:36)

Najkasniji datum znam. Zahvaljujem.

Sada riječ ima poslanik Genci Nimanbegu, a nakon toga, u skladu sa ovim prethodnim dogovorom i stavom Kluba Demokratske partije socijalista, riječ će dobiti poslanica Aleksandra Vuković.

Poslaniče Nimanbegu, izvolite.

GENCI NIMANBEGU (01.11.22 21:42:57)

Hvala Vam, predsjednice Đurović.
(govor na albanskom)

Poštovane kolege, evo da ne slušate prevod.

Poštovani narode, u Crnoj Gori ima političke konfuzije. I konačno je poslanik Bulatović uspio politički da me zbuni. Zbilja je uspio politički da me zbuni. Mislio sam da imam imunitet, kao poslanik, pa možda i na vragolije poslanika Bulatovića, političke govorim, ali se sad on poziva na autoritet predsjednice Đurović za koju je glasao da je smijeni. Onda, imamo Vladu koja je pala već tri i po mjeseca, koja je bila druga Vlada u ovom mandatu. Sad da li je ovaj zakon, poštujući mog opštinskog susjeda kolegu Lekića, možemo nazvati zakon za gospodina Lekića. Da li ga tako nazvati? U Sjedinjenim Američkim Državama i u drugim državama nazivaju zakone malo jednostavnije. Da li je ovo zakon za Lekića? Evo ja ću postaviti pitanje. Da li je ovo zakon za Mila? Evo kolege iz Fronta su relaksirane, ne znam kako su došli do te pozicije da budu relaksirani, jer su bili nervozni pola godine, sad su relaksirani i sad predlažu zakon kojim će riješiti sve političke dileme i konfuzije u Crnoj Gori. E neće. Naravno da neće i jasno vam je da nećete. Kao što je jasno svima nama da puno odluka koje je ova Skupština donosila u prošlosti su bile takve da su ovu konfuziju u narodu uvećavale. S toga ponavljam priču od prošlog zasjedanja, prošlog saziva, moramo biti odgovorni i moramo biti dosledni ovih naših položaja i funkcija, je inače samo ćemo nastaviti sa ovim podjelama koje imamo.

Pažljivo sam slušao pres konferenciju gdje je gospodin Radulović odao jednu malu informaciju. Kaže, ovaj zakon je pisan na taj način da smo ga pisali toliko kvalitetno, kako samo on zna da to objasni kakav je zakon, i strani eksperti. Ne daj bože, nisu valjda i z Beograda ti strani eksperti. Dozvolite da se ja plašim tih stranih eksperata koji su iz Beograda. Takve su konfuzije u crnogorskoj državi i u politici da ću vas podsjetiti ko plaši velikom Albanijom. U prošlim sazivima velikom Albanijom, ja predstavljam albanski narod u Crnoj Gori po Ustavu, načinu kako sam izabran, predstavljam tu grupaciju, su plašili gospodin Medojević, gospodin Đukanović koji je danas u Elektroprivredi i stalno su govorili da Milo Đukanović radi za veliku Albaniju. Ko će to da negira neka ustane, slobodno može. Njih dvojica, niko drugi od poslanika. Sad čujemo i naše partnere bivše iz DPS-a da i oni sad pominju veliku Albaniju, da je Crna Gora plijen između Srbije i Albanije. (upadica) To vam nije promjena strane nego nemamo nikakav koalicioni dogovor, nikakav, ni na kakvom nivou. Da budem jasan. Zašto je konfuzija u Crnoj Gori, zašto nije dobro stanje, jer dok mi raspravljamo o ovim zakonima koji neće ništa riješiti, ja sam pažljivo pročitao zakon. Za mene bi ovaj zakon bio prihvatljiv uz izmjene ako bi on važio od sledećih parlamentarnih izbora. Isto kao što ste vi sa pravom se bunili za opštinu Zetu. Evo ja ću priznati, mislim da odluka da Zeta ... pogrešno glasala sa moje strane, ne znam za druge poslanike. Takođe ste svi vi predlagali odlaganje izbora na Cetinju. To je druga moja greška. Na Cetinju svi odlagali, pa Petnjica i tako dalje, pa Ulcinja i doveli smo do toga da smo na neki način kršili pravo, što mi moramo danas reagovati. Što danas svi moramo reagovati na neustavno, kriminalno sprečavanje glasača da glasaju u Šavniku. Ko god to da radi on radi kriminalnu stvar. Zašto to radi? Jer je Ustavni sud Crne Gore odobrio da rezidencijalni uslov nije uslov za glasanje. Ti koji su nefer se preselili, nefer politički, nisu to radili nelegalno i nelegitimno.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:49:25)

Poslaniče Nimanbegu, molim Vas da završavate, vrijeme je isteklo.

GENCI NIMANBEGU (01.11.22 21:49:31)

Evo ukratko ću, pošto je veliki problem i ne stižemo da o tome raspravljamo. Da smo 44 miliona eura evropske pomoći izgubili za put na promoruju. To je veliki problem. Problem je da je danas 11. mjesec 2022.godine a da budžet, ono što smo mi kao poslanici obavezni, se ne realizuje, niti investicije, niti kapitalni investicije, to je problem. S toga, ja sam moj stav o ovom zakonu i imam veliku primjedbu autorima i tim ekspertim koji su iz inostranstva. Kako možete uzeti nadležnosti odboru skupštinskom na imenovanju ambasadora i prenijeti to na Vladu. Pa valjda je logičnije da ako je mišljenje odbora negativno da se ne može nametati stav Vlade ko da bude ambasador. Veoma dobro sam pročitao, kolega Bulatoviću. Konačno ste uspjeli da napravite da me zbunite sa predlogom zakona.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:50:47)

Zahvaljujem poslaniku Nimanbegu.

Komentar traži poslanik Milan Knežević, s obzirom na to da Klub Demokratskog fronta ima još nešto vremena za raspravu, molim Vas budite racionalni, s obzirom na to da imate i poslanika Mandića koji je takođe prijavljen iz Vašeg kluba.

MILAN KNEŽEVIĆ (01.11.22 21:51:06)

Imali smo mi jednom u Zeti jedan mjesni odbor gdje je bio nekih 70-ak ljudi i trebalo je da se izjasnimo oko neke političke odluke za to područje. Kad sam ja predvodio, pošto sam vodio sjednicu i pitao ko je za 70 ih je diglo ruku za. Ko je protiv? Jedan je digao ruku protiv. Pitam ga kako si mogao da istovremeno budeš za i protiv. On kaže ja sam bio za zato što je većina za, ali intimno mislim da sam protiv. Tako i kolega Nimanbegu sve ovo vrijeme njegovog bitisanja u Parlamentu je kao tromb. Ja ne mogu da utvrdim kojem dijelu Parlamenta vi ovdje pripadate. I podsjećate me na jednog od onih staraca iz Mapet šoua što sa galerije gleda, što mu se sve nešto kriva i što najbolje zna kako bi trebalo da se dešava dolje, ali nikako da se spusti dolje jer mu se sviđa da je gore. Sad ako se vi opterećujete velikom Albanijom optužujete DPS da vas sad targetira za veliku Albaniju nas ste već evo označili toliko da će ispasti da da će Mićo Đukanović da isključi struju Malesiji i Ulcinju da Albanci ne bi imali struju. Da vas pitam ko je premijer Crne Gore je li Milan Knežević ili Dritan Abazović. Je li Dritan Abazović Albanac iz Ulcinja ili je Dritan Abazović neki Kukuličić iz Balabana pa je promijenio ime i prezime da bi bio premijer u Crnoj Gori. Zašto mi jednom ne kažemo da vi Albanci u Crnoj Gori imate sva prava kao što imaju Crnogorci i Srbi. U čitavom ovom jednom spektaklu kroz koji mi prolazimo ovdje se svako sa svakim izređa bez nismo mi sa DPS-om i DPS sa nama. Vi koristite tu situaciju praveći od nas pravoslavaca u Crnoj Gori nekakav bauk, a brat Dritan potpuno relaksirano upravlja Crnom Gorom bezbjednosnim sektorom, a u državnim firmama i sistemima nalaze se Albanci procentualno ako hoćete da gledate ništa manje nego Srbi i Crnogorci. Zato kolega Nimanbegu vi ste meni veoma drag čovjek, ali vi ovdje nastupate kao nekakav analitičar i statističar koji nema nikakve veze sa Parlamentom. Kritički govorite i o lijevoj i o desnoj strani i zato ja najzad želim da mi kažete kojoj vi strani pripadate i kako ćete da glasate za ovaj zakon ili ako dođe do formiranja Vlade da li ćete da vi vašim glasom potvrdite Miodraga Lekića za premijera ili ćete kao ovaj moj Zećanin da budete istovremeno i za i protiv.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:54:28)

Zahvaljujem poslaniku Kneževiću.
Odgovor na komentar ima poslanik Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU (01.11.22 21:54:33)

Eto dugo ste se spremali, ovo ste pričali o tome poznatom Zaćaninu kad smo imali zadnji sastanak lidera političkih partija u bijelom salonu. Pošto niste u plenumu pogrešnu ste adresu uzeli. Taj stav nejasan to je u vašoj partiji možda jer ste taj stav nejasan pokazali time da ste bili protiv ustoličenja vlade kod Anfilohija pa ste glasali za. Pa, ste bili protiv Krivokapića, kao mandataru, a bojkotovali Parlament pa se svađali sa njim ovdje sve i svašta govorili jedno drugom, vi ste postavili tu vladu. Ja ne plašim Albance od pravoslavnih, pozivam vas na međusobni vaš dijalog. Pozivam vas dugo vremena na dijalog jer vaša veličina utiče na naša prava. Ono što sam govorio 2009. godine na žalost aktuelno je i danas. Ja sam moj stav o mom Albancu Abazoviću što bih volio da je Abazi da vama jasnije bude, ali on je Abazović to je njegov izbor, ja sam moj stav dao ovdje, glasao za njega i nisam glasao za njegovu smjenu. Nisam htio ponoviti grešku kao što sam ponovio kad sam radio za kolegu Bečića. Nisam htio grešku napraviti. Vi priznajte da ste grijehili i prema nama ovdje i prema DPS-u i prema kolegama. Moja veličina je što ću ja priznati grešku, a vi biste možda neki put željeli da ste Bred Pit, a niste nego ste pipun.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 21:56:30)

Zahvaljujem.
Kao što sam već najavila, riječ ima poslanica Aleksandra Vuković. Nakon nje da se pripremi poslanik Andrija Nikolić.
Poslanice Vuković, izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 21:56:41)

Zahvaljujem.

Uvaženi građani i građanke Crne Gore,

Danas je 1. novembar 2022. godine, datum da zapamtimo kad su se sve partije u desnom dijelu Parlamenta kad vi gledate u lijevo stavile pod komandu Demokratskog fronta, odnosno zvaničnog Beograda tj. agresorske Moskve.

Građani Nikšića, vas 40% koji ste glasali za Demokratsku partiju socijalista u vrijeme apostolske tiranije.

Građani Crne Gore, svi vi, vas svuda preko 40%, koji ste glasali Demokratsku partiju socijalista u vrijeme tiranije ove i ovakve tzv. većine moramo vam saopštiti da se noćas događa ustavni puč, događa se državni udar i događa se teški kriminal za koji se prema Krivičnom zakonu član 360 ide pravo u zatvor, pravo u zatvor.

Ođe DF delegira pravo iz Beograda i agresorske Moskve danas brani ovaj nakaradni zakon, zakon koji nije nikakav Zakon o Predsjedniku nego ruska impresija o Crnoj Gori ili Putinova specijalna operacija. To su vam oni meki tenkovi za teške dana koji slijede Crnoj Gori ukoliko se izglasa ovaj nakaradluk i naravno zakon za Miodraga Lekića njegov tužni prolazak kroz Scile i Haribde Demokratskog fronta.

Šećate li se, građani Crne Gore, kad se Pinka i Happy-a krenulo u bitke za naše gradove, za naš i moj i vaš i svih nas Nikšić, za našu Podgoricu medijskom hajkom, kriminalnom organizacijom i teškim političkim linčom. U pravu je Lekić zbog kojeg se donosi ovaj zakon država je u komi. Ukoliko izglasate ovaj zakon vi ćete je skinuti sa aparata i da da rekli ste da nam je država mrtva, ali ja vama kažem da, da, ali samo preko nas mrtvih.

Veliki pisac je kazao da je u ćutanju sigurnost, ali kad nad glavom visi nesigurnost, kao Demoklov mač. Ovi koji noćas čute posebno što se među njima nalaze recimo izvjestioci Zakonodavnog odbora koji bi trebalo da se oglase iz stranke koja se oglašava kao demokratska, građanska i evropska na ništa nijesu rekli o ovom zakonu. Molim vas, morate nam ukloniti nedoumice. Javite se izvestioče Zakonodavnog odbora da čujemo šta mislite o ovom zakonu. Od Demokratske Crne Gore se nije moglo živjeti u Parlamentu mislim da ste imali najveće vrijeme i najiskorištenije vrijeme u crnogorskom Parlamentu kad je trebalo udarati po DPS-u i proglašavati ga kriminalcima, proglašavati nas kriminalcima i mafijom. Ma, nemojte. Hajde sad da progovorite. Pozivam vas zato što zvanično institucionalno treba da branite ovu sramotu od zakona, ovu sramotu.

Samo da vam objasnim, uvažani građani i građanke, pošto očigledno nije jasno, govorili su o našem kriminalu, govorili su o našem nepoštenju. Pozivam vas sve ođe koliko vas je 41 bagatelna većina, bagatelna zato što nikad ne znamo je li to 41 ili 40 đe je ko kad je ko itd. da mi ustanete ođe i kažete što je to u meni mafijaško, što sam uzela od ove države, što nije pošteno. Hajte, ustanite, nikada vam više nećemo dovozliti da tako razgovarate sa nama. Ova gospoda su pristala na dritaniju, a šta je, uvaženi građani i građanke, dritanija. Delegitimisani i eliminisani ...

.... premijer Dritan Abazović, kaza prije nekoliko sati - Ne vidim ništa sporno, vjerovatno je to ovako ležerno izgovorio, da se preciziraju nadležnosti predsjednika.

Prvo, kvazipremijer ne vidi dalje od duvanske peći đe nijesu gorjeli cigari, a navodno jesu. Opseg njegovog pogleda kreće se uglavnom džadom kojom se kretao nestali kamion pun nespaljenih cigara, tako smo čuli.

Drugo, pošto je on van sistemski, dakle nije premijer jer je smijenjen u ovoj skupštini, podsjetila bih ga i sve vas na jednog velikog intelektualca Belu Hambaša koji kaže: "Jelo je tjelesni čin, pjenje duševni, a pušenje duhovni čin. Uvijek treba započeti jelom, a završiti dimom. Dritan Abazović je samo u tome segmentu radio na svojoj duhovnosti. On dimi društvo prodimi i grca u navodnoj borbi protiv organizovanog šverca i kriminala. I zavladała je dritanija, koncentrisali se na napade na nas, a ovamo gospodin koji vodi građansku, evropsku partiju, koji se navodno pojavio sa svojim spiskovima da nam prijete kao strašilo po Crnoj Gori, je ko? Onaj koji daje legitimitet sa noćas svojim poslanikcima i poslanicama ovom sramnom zakonu.

Vaš drug, ja vas molim da završim svoju diskusiju.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:03:12)

Poslanice Vuković, u skladu sa predlogom šefa vašeg kluba dogovor je bio da raspravu poslanika koji su ostali prijavljeni ispred kluba Demokratske partije socijalista da bude rasprava u trajanju pet šest minuta po poslaniku. Ja vas molim da završavate misao. Izvolite.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 22:03:33)

Evo da vam kažem do koje je sve mjere banalizovano, trivijalizovano u našoj Crnoj Gori, koliko su je zaista uzdrmali iz temelja, koliko je potkopavaju, koliko je raznose, koliko kome treba, od rudnika do elektroprivrede, prijete zapošljavaćemo itd. Po svadbama karikiraju, unakarađuju, sprdaju se, ali kažu Dritan je čini mi se rekao - ništa nije dogovoreno dok sve nije dogovoreno, a Krapović je rekao - imaju verbalnu podršku. Sve to je bilo u osvit onoga trenutka kada je trebalo da ponude mandatara. Onoga potonjeg roka kad je trebalo predsjedniku Đukanoviću da predlože ko je taj njihov herc, dakle ko je taj kojim će oni izaći pred crnogorsku javnost. Okasnili su, dogovorili su se da zakasne, a njihove riječi svjedoče u prilog našoj istiti, istini da ste varali, da ste pokušali da pokradete ovu državu, da pokradete čak i većinu u Parlamentu i da formirate nekakvu anti većinu koja će podržati anti premijera. Sve isfolirano, sve bajato, sve tužno da tužnije ne može biti i onda ste donijeli ovakav zakon, odnosno donijete ga, a nadam se da nećete, u pamet se Crnogorci jer zlo dobro donijeti neće, nikom ga nije donijelo nikada. Hoćete da proglasite predsjednika neustavnim i njegovo djelovanje neustavnim, a u stvari ste svakim svojim aktom pokazali da ste nesposobni da se dogovorite, da ne želite dobro jedni drugima, dvije godine ste ovu državu zaglavili u magli i magla svuda, magla oko nas, ne držite građane i građanke kao taoce svoje nesposobnosti da vodite ovo društvo.

Izađimo na izbore. Zašto? Je li Evropa sad prijetnja? Mi smo glasali protiv tog zakona Evropa sad i znali smo da to nije dobro. Zašto ste se toliko uprli da radite ovo svojoj državi, da gazite Ustav svoje države? Zato što vas je strah od Evrope sad, strah vas je da vas sve, evo upotrijebiću jedan sportski izraz, "počisti" na izborima, kao što je to bilo i u Podgorici, zato što ne želite da se zaista realizuje volja građanaa.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:06:02)

Poslanice Vuković, Molim vas, zaista završite sa diskusijom večeras jer ovo je već prekoračenje vremena koj je dogovoreno.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 22:06:17)

Stranke u Vladi, evo se gospodin Martinović, pošto nema šta da kaže i u ćutanju nalazi svoju sigurnost, odnosno sigurnost za svoju nesigurnost, jer kad bi iznio pravni stav prema ovome nedjelu, onda bi se sigurno rugali svi njegovi profesori, svi kolege sa Pravnog fakulteta.

Dakle, da završim, ova vlada koja nas kao taoce drži, a u njoj se nalaze dvije partije u kojoj jedna nije prešla cenzus u Podgorici, a druga jedva nekako je prešla, je zaista poruka. Evropa sad je nešto što je načeralo ove ljude da glasaju protiv Ustava naše države i da dovedu građanski mir u pitanje. Ne radite to, ne dovodite građanski mir u pitanje zato što vas je uhvatila panika od Evrope sad. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:07:08)

Približite vrijeme, molim vas.

Poslaniče Martinoviću, tražili ste repliku. Izvolite, poslaniče Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (01.11.22 22:07:23)

Hvala, uvažena gospođo Đurović.

Poštovane građanke i građani Crne Gore,

Zaista uvijek inspirativna koleginica Vuković, mislim da je noćas iznijela par činjenično netačnih stvari, a o tome ću reći nešto kasnije.

Pošto ću krenuti od kraja sigurno u političkom smislu koleginice Vuković, saglasan sa vama da je u ćutanju sigurnost. Tako koleginice Vuković, mislim da je najbolje za vaš poslanički klub da se danas nijeste ni javljali za riječ. Dakle, naročito poslije onog debakla u Kolašinu gdje ste bili koordinator vašeg opštinskog odbora i gdje ste partiju sa 13 mandata doveli na četiri ili pet mandata. Ja razumijem zbog čega danas vi pominjete moje ime i prezime. Isto tako da vam dam riječ i da vam obećam da će građani Kolašina izbornu pobjedu braniti uprkos opstrukcijama koju ste smislili, ne samo u Kolašinu nego i u drugim gradovima gdje ste izgubili vlast, voljom većine.

Nama u Demokratskoj Crnoj Gori, to smo više puta ovdje kazali nikada procenti nijesu bili na prvom mjestu. Nama je promjena vlasti bila na prvom mjestu i nijesmo se takmičili sa kolegama ko će gdje imati više a ko manje, jer ovi rezultati su pokazali da Demokratska Crna Gora je stub brojnih promjena. Dakle, koleginice Vuković, mi smo pokazali da je Demokratska Crna Gora stub promjena u svim, gotovo svim gradovima u Crnoj Gori, na to smo jako jako ponosni. Ja sam bio parlamentaran i vrlo pažljivo sam slušao ovaj inspirativni govor koleginice Vuković, iako mislim da eto bolje da je politički oportunistički bilo da se nije javljala, makar moje ime da ne pominje u tom kontekstu.

Koleginice Vuković, zbog građana Crne Gore da znate nije Vladimir Martinović, niti predsjednik Demokratske Crne Gore Aleksa Bečić, potpisivao sporazum sa partijom jedinstvene Rusije, nego ste to radili vi i vaš politički subjekt. Nijesu Demokrate u Crnoj Gori doveli oligarhe i tajkune iz Rusije, izvlačili milione i milione iz državnih preduzeća, konkretno u KAP-u preko 800 miliona eura, nijesu Demokrate na fotografijama sa tim tajkunima, već vaši šefovi, vaši mentori i vaši lideri.

Dakle, gospođo uvažena koleginice Vuković, dakle prvo pogledajte sopstveno dvorište jer nama u tom smislu nemate progovoriti apsolutno baš ništa.

Evo ja ću završiti. Ja sam prema vama bio veoma tolerantan. Čak vjerujte mi spreman sam da sa vama diskutujem koliko god bude potrebno. Dakle, koleginice Vuković, pogledajte malo iza koga su bili ruski milioni od 2006. godine pa ovamo i vidite da li tu ima lidera Demokratske Crne Gore i rukovodstva i funkcionera Demokratske Crne Gore ili su ti ljudi u vašim redovima.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:11:03)

Poslaniče Martinoviću, vrijeme

VLADIMIR MARTINOVIĆ (01.11.22 22:11:18)

Koleginice Đurović ja samo želim da se ne bih javljao proceduralno. Imao sam pravo da se javim jer sam u negativnom kontekstu pomenut, ukoliko dozvolite koleginici Vuković protiv procedure, javiću se i ja.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:11:28)

Zahvaljujem.

Ovo je bila replika, naravno da imate pravo samo mi recite po kom osnovu, naravno. Molim vas recite mi na koji se član pozivate.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 22:11:59)

Kao predsjednica Skupštine je obavezna da poštuje Poslovnik, ako možete prvo da ispoštujete Poslovnik, tako što ćete mi omogućiti da govorim.

Druga tačka da ispoštujete Poslovnik u smislu da sam tražila da se oglasi izvjestilac Zakonodavnog odbora, to je u ovom slučaju gospodin Martinović. Ja njega nijesam ni jednom lično pomenula ničim i ne znam zašto ste dali repliku.

Građani Crne Gore imaju pravo da znaju, pa na kraju bi trebalo to i vi da tražite, da zašтите svoj autoritet.

Dakle, kako može zakon da ruši Ustav?

Gospođo Đurović, ja vas molim da završim misao.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:12:43)

Poslanik Martinović je dobio pravo reakcije replike.

Nastavljamo dalje.

Ne možete da odgovorite replika na repliku nije dozvoljena.

Uvažena poslanice Vuković, ja zaista u ovom trenutku ne mogu da znam ko je izvjestilac kog odbora, da je predsjednik odbora, onda bih sigurno bila upoznata, ja shvatam da je ovdje, a i moja je procjena ta vi ste poslanika Martinovića kao poslanika Demokratske Crne Gore i njegovog političkog

stanovišta sa te strane ste imali raspravu, komentar, odnosno određene kvalifikacije koje je poslanik Martinović posmatrao za neadekvatne i zato je tražio repliku i sa te strane je i dobio repliku.

Ja sam pratila vrlo pažljivo, što je poslanik Martinović, na koji način i koristio svoje pravo na repliku, da vidim da li postoji mogućnost da i vi dobijete, vrlo dobro znamo da postoji u izuzetnim okolnostima pravo replika na repliku, samo ukoliko se procijeni da je izlaganje poslanika koji reaguje kroz repliku, da je uvredljivo takođe i za onoga čije je izlaganje komentarisao. Sa ove strane sam vrlo pažljivo pratila izlaganje poslanika Martinovića, da vidim da li on ima osnova da i vama dozvoli repliku koja je u vanrednim okolnostima. Nijesam našla ništa od elemenata koje bi im omogućavale pravo sa te strane.

Uvažena poslanice Vuković, vi imate potrebu da reagujete i tražite mogućnost da reagujete kroz proceduralnu reakciju i ako želite unaprijed da kažete u stvari želite da koristite vrijeme proceduralne reakcije kao zloupotrebu procedure. Jer, kroz to želite da odgovorite poslaniku Martinoviću.

ALEKSANDRA VUKOVIĆ (01.11.22 22:15:20)

Da je skrenula udesno koju je Demokratski front potopio u Budvi koju je Evropa sad potopila u Podgorici.

Nego se obraćam vama ovo jeste vanredno stanje, gospođo Đurović, i mislim da bi, molim vas nemojte dozvoliti da vam sve vrijeme ...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:15:27)

Nema potreba da mi iko sugeriše, pošto ja ovdje imam stalno, neprestano sugerisanje i sa lijeve i sa desne strane, najmanje sugeriše centar.

Hvala.

Zahvaljujem, poslanice Vuković.

Nijesam vam dala zato što nema osnova za proceduralnu reakciju, tražila sam da mi kažete koji član sam Poslovnika ja pogriješila. Ovdje vi želite zaista ono što želite jeste repliku na repliku kroz instrument proceduralne reakcije, što ne prihvatam.

Zahvaljujem.

Poslanik Budimir Aleksić je imao ne znam šta da li je u pitanju komentar ili nešto drugo vezano za vaše izlaganje, pa ukoliko je komentar definitivno će imati priliku i da odgovorite.

Poslaniče Aleksiću, izvolite.

BUDIMIR ALEKSIĆ (01.11.22 22:16:30)

Nije komentar, nego je replika po istom osnovu po kome je poslanik Živković koristio repliku na moj termin tiranija.

Dakle, ja sam govorio da je Milo Đukanović, sprovodio sistem tiranije i despotije i dobili su repliku kaznenu, da je to uvredljivo.

Prema tome, isto ide kaznena replika, ako je to termin kad ja izgovorim ružan i uvredan, onda je valjda uvreda i kad oni to kažu. Ne može biti uvreda, kad ja kažem nešto, a oni ponove to isto, pa nije uvreda.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:17:02)

Poslaniče Aleksiću, hoćete li dozvoliti da vam odgovorim na zahtjev koji ste vi tražili, vi ste tražili pravo na repliku nijesam vam još uvijek dala pravo na repliku, shvatamo od strane potpredsjednice Bošnjak, da je bilo slične situacije u prvom dijelu reagovali, kada je potpredsjednica Bošnjak odobrila repliku.

Potpredsjednica Bošnjak je ovdje sa mnom za predsjedavajućim stolom, tako da ja vjerujem i u njen sud sa te strane.

Izvolite, poslaniče Aleksiću.

Poslanik Aleksić, pravo na repliku.

BUDIMIR ALEKSIĆ (01.11.22 22:17:56)

Poslanica DPS-a je koristila čitav njen nastup danas, serijal uvreda, psovki, harangi i hajkačko-hušačkih opservacija. Možete misliti kada ona kaže nama - vi ste varali i krali. Zamislite poslanik DPS-a nekome kaže da je varao i krao, to je genijalno, to se graniči fantastikom. To djeluje zaista impresivno Beograd, Moskva, pa mi sad sluge Beograda.

Milo Đukanović se nije vadio od Slobodana Miloševića, a ja bio opozicija pripadnik Narodne stranke, pa Srpske narodne stranke itd. Pa onda otišao u Brisel, pa onda najviše je bio na kanabeu Nasera Keljmendija kod dilera i to Keljmendi kaže i kaže da ne bi bilo Milove privatne države Crne Gore, da nije bilo njegovih narko dolara.

Dakle, postoje novine, postoje izjave, to su provjerljive i dokazive činjenice i sad oni nekome da bi mi nešto krali i proziva još. Šta sam ja ukrao? Nijesam mogao da radim u vašoj privatnoj državi, jer ste vi privatizovali tu državu. "Država to sam ja" i zato je toliki tutanj i pomama što se obuzdava vlast jednog tiranina.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 22:19:32)

Poslaniče Erakoviću, tolikom brzinom vi reagujete, da ja ne stignem ni da progovorim.
Poslaniče Aleksić, u hoćete li biti ljubazni, ja sam isključila mikrofona, vi ćete dobiti svojih minut i po.
Pauza od 15 minuta.
- Pauza -

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 23:12:42)

Uvažene kolegice i kolege, nastavljamo dalje.
Sada riječ ima poslanik Andrija Nikolić.
Izvolite, poslaniče Nikoliću, a da se pripremi poslanica Vesna Pavićević.

ANDRIJA NIKOLIĆ (01.11.22 23:13:01)

Hvala vam.

Poštovani građani Crne Gore, evo pri kraju smo ovog dugog i napornog dana gdje svjedočimo jednoj demonstraciji sile i razgovaramo jezikom sile, a ne jezikom demokratije i mislim da danas nije ni preambiciozno ni preoštro reći da imamo nastavak pokušaja državnog udara iz 2016. godine. Glavni izvođač tog posla je, pogađate, Demokratski front koji je sad uspio da veže za sebe ostale stranke one avgustovske parlamentarne većine i da zauzme leadersku ulogu na tom polu političke scene. Na bazi čega i na bazi kojih dogovora i aranžmana vidjeće se vrlo brzo.

Ovo se, prije svega, danas radi, poštovani građani Crne Gore, iz straha od izbora. Pokušava se kupiti vrijeme jer su preplašeni od projekta Evropa sad u strahu da će se njihovi mandati na predstojećim parlamentarnim izborima prepoloviti, a u strahu su velike oči i onda iz tog straha se pribjegava flagrantnom rušenju ustavno-pravnog porekta Crne Gore. Znači, kolege poslanici, vi se ponašate kao da se u Crnoj Gori ništa nije dogodilo od 30. avgusta 2020. godine. Pala je jedna vlada, pala je druga vlada, potpuno je delegitimisana parlamentarna većina od 30. avgusta 2020. godine smjenom Zdravka Krivokapića i njegovih ministara. Pa, probali ste da revitalizujete tu parlamentarnu većinu iako znate da takvih primjera u zemljama demokratije nema. Kad se jednom izgubi povjerenje i legitimitet ne može se više krpiti parlamentarna većina na bazi volje građana koja je već delegitimisana u ovom Parlamentu.

Bježi se od izbora i predsjednica Parlamenta je danas, za mene pomalo iznenađujuće jer sam prisustvovao nekim sastancima sa međunarodnim zvaničnicima koje je ona vodila vrlo korektno i pristojno i poštovala ono što su prioriteti državne politike Crne Gore ustanovljeni obnovom nezavisnosti, zaklela se ovdje u ovom Parlamentu gospođa Đurović da će svoju dužnost obavljati savjesno pošteno, časno i odgovorno u skladu sa Ustavom države Crne Gore uz dodatak tako joj Bog pomogao. E, gospođu Đurović žao mi je što ovo moram da vam kažem, ali uzeli ste učešće u jednoj opasnoj akciji čije posljedice mogu biti nesagledive jer možda smo se danas ovdje smijali i dobacivali jedni drugima i možda je atmosfera izgledala nedostojno Parlamenta i građana Crne Gore koji sve ovo moraju da gledaju i slušaju i veoma su nezadovoljni jer imaju neka druga očekivanja od izabranih predstavnika građana. Na poslednjim lokalnim izborima raspoloženje građana je bilo takvo da je dvije trećine onih koji su na tim izborima glasali poslalo sledeću poruku - želimo vanredne parlamentarne izbore, a sad stara parlamentarna većina u strahu od

provjere povjerenja pred građanima Crne Gore bježi od izbora i pribjegava antiustavnom djelovanju. Mi smo rekli da ćemo se boriti u institucijama. Međutim, vi razvaljete instituciju po instituciju u Crnoj Gori. Danas ste srušili Parlament Crne Gore upokušaju da srušite Instituciju Predsjednika države.

Vjerovatno će se postaviti pitanje nakon ove sjednice da li ima smisla uopšte biti u Skupštini Crne Gore i vodiće se vjerovatno razgovori i na tu temu jer ova akcija koju vodite sa političkim ciljevima, jasnim političkim ciljevima, ne može vas opravdati ni pred građanima Crne Gore ni pred međunarodnim partnerima. Ovo jeste stvar unutrašnje politike, ovo jeste stvar poštovanja zakona i Ustava, ali ovo je između ostalog ozbiljno pravno nasilje za koje se kako je neko već govorio krivično-pravno odgovara.

Ovdje su određeni poslanici govorili o tome pa imaju valjda pravo poslanici Skupštine Crne Gore na bazi slobodno izražene volje da donose antiustavne zakone. Zamislite tu izjavu. Pa, ako ste pametni nemate pravo da donisite nijedan zakon koji nije u skladu sa Ustavom i posebno nemate pravo da legitimizujete takvu praksu dok vas slušaju građani Crne Gore. Ovo je neka nova stvarnost gdje lideri avgustovske većine tjeraju od sebe stare strahove jer šef države je ličnost sa najvišim legitimitetom u zemlji neposredno izabran od strane građana Crne Gore. Nema većeg političkog legitimiteta od tog čak ni poslanici, ni predsjednica Skupštine, ni šef Vlade ne biraju se neposredno onako kako se bira šef države zato od toga ko će biti poslanik, ko će biti predsjednik Skupštine i ko će biti šef Vlade zavisi od političkog dogovora, a predsjednik države, odnosno kandidat za šefa države se kandiduje na izborima imenom i prezimenom i građani su sigurni da ako njemu daju glas da će on postati predsjednik države. E, vi ste danas pokušali da zakonom uređujete ustavnu oblast i da rušite ustavopisaca. Vjerujte da to ne postoji u afričkim državama koje nikad nijesu iskusile demokratiju.

Završavam, seledćom porukom. Dakle, sutra je novi dan i neka građani Crne Gore uzmu u obzir o čemu smo večeras i danas razgovarali u Parlamentu, neka dobro izmjere snagu jednih i drugih argumenata. Žao mi je što ova politička radikalizacija ide u pravcu toga da će građani vjerovatno sve više biti razočarani političkim elitama, ali treba dobro voditi računa o tome da li političke akcije koje se preduzimaju u ovom Parlamentu idu protiv Ustava ove zemlje kojem smo svi zakleli. Sjetite se neko je za ovaj Ustav glasao, a neko je odbio da bude na konstitutivnoj sjednici kada je ovaj Ustav usvojen. Sada ti koji su odbili da glasaju za ovaj Ustav koji nevjerojato ni Ustavu ni ovoj zemlji pokušavaju da nas prizovu poštovanju Ustava i pravnog poretka ove zemlje. Dakle, riječ je o jednoj običnoj farski kojom se pokušava prikriti delegalizacija političke većine od 30. avgusta 2020. godine.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 23:21:36)

Zahvaljujem.

Riječ ima poslanica Vesna Pavićević, a da se pripremi poslanik Jevto Eraković.

Izvolite, poslanice Pavićević.

VESNA PAVIĆEVIĆ (01.11.22 23:21:45)

Uvažena Skupštino, dragi građani i građanke Crne Gore.

Večeras je pred nama predlog zakona koji je najmanje reći neprimjeren, skandalozan i ovo je svojevrsan primjer gaženja Ustava. Čuli smo i to da je ovaj zakon radio neki ekspert, pa se bojimo da ne bude to opet ekspert iz one tzv. eksperimentalne vlade i da ne bude još jedan eksperiment koji će donijeti veliku štetu svim građanima Crne Gore.

Takođe smo danas u ovoj Skupštini čuli i da ponavljamo mnogo toga, ali evo reći ću vam moramo ponavljati i ponavljaćemo do tada dok ne dopremo do mozga svih onih koji imaju barem malo osjećaja za pravo i za zakone ove države.

Predsjednik Crne Gore nije prekršio Ustav i to je svakom uvažene poslanice i poslanici jasno, jasno je i svim građanima i građankama Crne Gore. Da li se sad želi destabilizovati država i dovesti u situaciju građani da zavise od političkih avanturista, jer ste vi gospodo svoju šansu da predložite mandataru iskoristili ili bolje reći propustili. Vi ste zakasnili i sad želite zakasnilom reakcijom urnisati i devalvirati ono što još ima u Crnoj Gori.

Draga moja gospodo, svima je jasno da ste pobjegli od izbora, pobjegli ste iz demokratskog poligona, jer vi u svom političkom bistvovanju, ne vodite računa. Šta je to demokratsko postupanje, šta je jednakost prava kod vas preovladava disciplinovanje koleginica, čime smo bili svjedoci u skorašnjem zasijedanju, kada je lider vaše partije rekao predsjednici ako ne uradiš tako glasaću protiv tebe, a uradiće potpredsjednica.

Pravo da vam kažem toga se stidim i kao žena, a stidim se toga i kao članica Ženskog kluba, jer to nije slika koju mi šaljemo ženama Crne Gore, da uđu u politički poligon. Niko nije od vas imao osjećaj i da

ustane i da se izvini nama poslanicama u ovoj Skupštini, samo što smo prisustvovali takvom činu, a kamo li svim građanima Crne Gore što gledaju i slušaju na koji način se odnose muškarci prema ženama u ovom Parlamentu.

Zahvalila sam koleginicama što nijesu reagovali, jer garantujem da bi naša reakcija zajednička bila mnogo jača i teža, nego što je moglo i za očekivati, ali imam obavezu to danas tj. večeras da pomenem i da kažem e to vam više nećemo dozvoliti.

Nećemo dozvoliti da stanete na put mladim ženama da uđu u polje politike.

Vaše pokazivanje moći i zakasnili trzaji, zakasnilo buđenje iz magle koja se stvara ne poštovanjem vladavine prava imali ste šansu gospodo da predložite mandataru, ali kao što sam već rekla zakasnili, jednostavno ste zakasnili, postupak je završen, prije nego što je i počeo.

Znači, da li je trebao predsjednik da se sa vama dopisuje ili da čeka da se vi dogovorite, kao što se dogovarate duge dvije godine, ali vaši dogovori su uopšte poznati cijeloj javnosti, zamrkne jedno, a osvane drugo.

Jeste li imali vremena? Jeste i šta ste učinili, urnisali ste sve institucije koje ste mogli, ostala je još jedna koja funkcioniše ustanova predsjednika države i to vam predstavlja noćnu moru, jer taj nedostižni prag, prag najvećeg političkog lidera dostići ili mu se bar primači pretvara nespojivo u adheziju, različite političke ideje u bračnu zajednicu sa jednim ciljem naškoditi lično Milu Đukanoviću, predsjedniku države. To je sad vidim puka želja jer i danas smo čuli iz vaših klupa, da će predsjednik Đukanović još malo biti na toj poziciji. Nemojte se previše nadati. Neozbiljno je neodgovorno ponašanje poslanika koji su pribjegli ovom neustavnom zakonu, oni koji uz vašu podršku predsjednice Skupštine voze strmoglavi avioni, avion slomljenih krila jer su urušene institucije i sad se teži onaj motor koji još funkcioniše u tom avionu punom putnika, da se urniše, da se zapali i da nestane. Da li je to put u Evropu, da li je to ona budućnost koju ste obećavali građanima, je li to demokratija koju navodno promovirate, gaženje Ustava je neprihvatljivo. Stvarate institucionalnu destabilizaciju i sloma države Crne Gore, pišaće istorija Crne Gore o vome gospodo, a i za istoriju Crne Gore i ovo je premnogo, ni naša istorija nema želudac da prevari ovoliko nepoštovanje Ustava. Neko je danas rekao da jeste Skupština najveći organ vlasti u državi, jeste tačno, ali ona ne smije i ne može preuzimati ingerencije Ustavnog suda, ne smije gaziti Ustav.

Ponoviću predsjednik države nije prekršio Ustav jer nije na osnovu verbalnog dogovora dao mandataru Lekiću, a dogovori su zakasnili tj. nijesu stigli na vrijeme i jesu stigli do datuma koji je zakonom predviđen.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 23:29:07)

Zahvaljujem poslanici Pavićević.

Sada riječ ima poslanik Jevto Eraković, a da se pripremi poslanik Andrija Mandić.

Izvolite, poslaniče Erakoviću.

JEVTO ERAKOVIĆ (01.11.22 23:29:16)

Poštovane građanke i građani Crne Gore, iskoristiću priliku da pozdravim građane koji su se okupili večeras ispred Skupštine Crne Gore da izraze svoje opravdano nezadovoljstvo zbog pokušaja ustavnog puča koje večeras u režiji Demokratskog fronta, izvršavaju zajedno sa njima i Demorkate i URA i Socijalistička narodna partija.

Dakle, prisustvujemo jednom jurišu na Crnu Goru i ovim aktom ruši se ustavni poredak i ako prođe više nema brana apsolutno ni za što. Ne bi nas začudilo da ova parlamentarna većina ne dođe do nekih bizarnih ideja pa možda izglasa i zakone da sve plavooke u Crnoj Gori pohapsi u naredna 72 sata, da svi oni koji ne pripadaju određenoj naciji, određenoj grupi ili bilo čemu što se njima ne sviđa budu protjerani iz zemlje.

Ako se Ustav izmijeni na ovaj način, ništa više ne stoji naspram samovolje, političkih i drugih interesa i prije svega osvetga koji smo danas svjedoci.

Crna Gora, ovim prestaje ustavna demokratija, prestaje da bude država evropskih vrijednosti. Možete kritikovati vlast koju smo činili, koliko god hoćete, ali ne možete poreći da je naša zemlja u tom periodu primljena u NATO, da je bila lideru evropskim integracijama i da je bila zemlja koja je funkcionisala na primjerima zapadne demokratije. Vi to sada rušite i znamom zbog čega, rušite sa interesom i za interese izvan ove države ...

... vaš najснажнiji motiv jeste jedina stvar koja vas okuplja mržnja prema predsjedniku Crne Gore Milu Đukanoviću i državi za obnovu čija je nezavisnost on bio personifikacije. Nije svakako crnogorska

državnost samo njegova zasluga desila se zbog procesa hiljada ljudi koj su iznijeli taj proces, ali Milo Đukanović je predvodio taj proces i taj pokret baš kao i procese kada je Crna Gora postala NATO država i sva pregovaračka poglavlja sa Evropskom unijom. To je ono što vi ne možete da oprostite i što je još važnije ono što ne mogu da mu oprostite vaši mentori.

Poštovani građani Crne Gore, Crna Gora se nalazi na istorijskoj prekretnici i naravno u svojoj istoriji nije to prvi put. Nalazimo se na putu da li ćemo da krenemo na zapad ili na istok i to je jedina istina u ovom trenutku. Ne znam da li će zapad ćutke gledati na to kako je u toku pokušaj nestanka jedne rekao bih jedine zapadne demokratije na Zapadnom Balkanu koja je na pragu Evropske unije. Hoće li ćutke gledati na postavljanje ambasadora koje bi vjerovatno pod okriljem države članice NATO obezbjeđivale informacije i radili u interesu Rusije. To je osnovni cilj ostavljanja ambasadora kroz ovaj zakon koji danas postavlja Demokratski front i njegovi sledbenici koji su krenuli u čvrsti zagrljaj sa ovom proruskom organizacijom. Evo da vidimo šta će biti i kako će biti, ali ono što mogu da znam za razliku od ovog pitanja kojeg sam postavio da građani Crne Gore neće ćutke gledati kako uništavate budućnost naše i svoje djece, kako ubijate ovu državu. Ovo više nije pitanje samo politike, niti nekih starih podjela koje su postojale u Crnoj Gori večeras će se sigurno prikazati prava slika i siguran sam da i veći broj ljudi koji su jasnije glasali vas ili druge političke grupacije koje vas podržava vidi zapravo šta je cilj ove vaše politike. Ovo nije samo pitanje politike, vi ste ogrezli u svojoj umišljenoj sili, junačite se u svojoj političkoj i pravnoj bahatosti. Znete i sami da u takvim situacijama se dešavaju najveće greške. Možda vam se danas čini da možete kako hoćete, ali sigurni budite i to vam jasno poručujemo da ne možete dokle hoćete.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 23:34:34)

Zahvaljujem poslaniku Erakoviću i sada riječ kao poslednji prijavljeni ima poslanik Andrija Mandić. Hoćete, poslaniče Bečiću, da koristite to vrijeme? Dobro. Poslanik Bečić, izvolite.

ALEKSA BEČIĆ (01.11.22 23:35:01)

Uvažena predsjednice, uvažene kolege,

Evo dug dan, dinamičan dan, po meni sa dobrim dijelom nepotrebnim tenzijama. Ono što nema dileme da je Ustav propisivao i da je obaveza bila da se dodijeli mandat i to nisam čuo da je niko danas valjano osporio. Ono što nema dileme jeste da nisu pozvani na konsultacije svi oni koji su saglasno Ustavu trebali biti pozvani. Naravno postoje legitimni i legalni pokušaji da zemlja ne ide u dalju krizu, u dalje dubioze, već da se ovo na jedan racionalan, institucionalan način riješi kako bi svi mogli da zakoračimo istinski naprijed, ali ja sam očekivao i danas razumijevajući poziciju kolega sa druge strane i mi smo bili nekada na pozicijama da moramo kritikovati ili da vjerujemo u nešto što kritikujemo u nešto što osporavamo da nećemo podizati tenzije. Danas su podizane tenzije i čini mi se da se sa tim neće zastati i to nije dobro. Po meni je bolje da jedan dio naših kolega iz bivšeg režima izvuku pouke iz onoga što su kontinuirani izborni porazi poslednje dvije godine i ovo ne kažem, sigurni budite da bi pokupio neke političke poene. Ja sam prije četiri godine dobronamjerno tada sugerisao kolegama iz bivšeg režima da bi dobro bilo i za Crnu Goru i za njih da pođu u opoziciju.

Nakon dvije, godine jedan dio njih se saglasio sa mnom nakon 30.avgusta, ali tada sam očekivao iskorak i tada sam im i javno sugerisao da bi bilo dobro za Crnu Goru i da se reformišu i da se vrate u pozicije političkog centra ili bavljenja ekonomsko socijalnim temama, temama vladavine prava i drugim temama koji treba da objedine ovo društvo. Mi konstantno dvije godine imamo sa jedne strane otpor reformama u kadrovskoj ravni, a sa druge strane pokušaj stvaranja nekog vještačkog ekstremizma na određenoj vrsti političke desnice kao pokušaja da se uspori pad i homogenizuje jedan dio biračkog tijela. Po meni ponovo i to sam tada tvrdio i to pokazuje vrijeme pogrešan izbor. Mislim da se ne uče pouke i da se ne izvlače pouke i ne prepoznaju poruke građana već da se srlja u nove greške, u nove dubioze, u nove konfrotacije i nove podjele i svega toga će najviše štete imati oni koji su poraženi i na ovim izborima. Danas čujemo ti rade, danas čujemo lekcije i moralne i pravne i političke, a ja se sjećam prije nekoliko mjeseci kada sam slušao od strane dijela naših kolega da je bitna neka većina iako su tada bili svjesni da je ta većina suprotna članu 2 Ustava Crne Gore da je suprotna 30.avgustu, ali tada su me oni upozoravali da je bitno ko ima 41 i više poslanika i to je njima bio osnov da i nelegalno i nelegitimno sprovode procese i na Cetinju i u dijelu odlaganja izbora i anti zetskih zakona i danas neko nama kaže da gazimo Ustav, a ovome nije dao sud i mišljenje što će se večeras odgirati Ustavni sud, ali o jednom zakonu od prije nekoliko mjeseci koji je ovdje usvojen je dao mišljenje Ustavni sud i Ustavni sud je rekao da oni koji su ga izglasali su pogazili Ustav Crne Gore pa makar malo zastanimo, pa makar malo pogledajmo i razumimo negdje kao

što ja razumijem političku poziciju i vas i dijela drugih kolega koji su osporavali večeras. U situaciji ste uslovno rečeno opozicije nakon svega onoga što se desilo na izborima i ja mogu iz političke prizme da razumijem, ali nemojte da tako lako dijelimo etikete i da tako lako večeras i cijelog dana nama iz Demokrata neko lijepi etikete. Nas neko želi danas ovdje da predstavi kako sam razumio za sluge pa nam sada pripisujete i vezujete nas sa Moskvom, sa Beogradom, sa Rusijom. Posjetio vas je kolega Martinović neke od nas, nismo mi ovdje doveli Ruse prije deset i petnaest godina, nijesam ja, niti bilo ko od ovih kolega sklapao sporazume ni sa Deripaskom, nije mene optuživao najbliži koalicioni partner, najbliži koalicioni partner da sam isisao 800 miliona eura iz KAP-a, nije demokratska Crna Gora sklapala sporazume sa jedinstvenom Rusijom sa jedne strane. Sa druge strane, nijesam ja pravio pakteve i aranžmane sa SNS-om i gospodinom Vučićem, nijesam ja pružao političku podršku, niti Demokratska Crna Gora da gospoda Vučić, Nikolić i SNS tada dođu na vlast u Srbiji, nijesam ja sa njima po Beogradu se privatno družio, išao, gledao utakmice iz sportskih hala i bio na nekim drugim mjestima upražnjavajuću vrijeme i uživajući zajedno sa njima. To je bio i izbor, to je pravo i ništa ja ne sporim i ko je postupao na taj način ili ko postupa na taj način, to je stvar izbora. Nemojte nama da dijelite ili da lijepite neke etikete koje se mogu zalijepiti upravo onima koji ih nama imputiraju. Jednako smo mi voljeni i jednako smo mi miljenici i onog ANB-a po vašoj mjeri koji nas je tajno nezakonito pratio i ove službe bezbjedonosni iz nama susjedne i prijateljske države. Nismo mi miljenici bilo kog centra moći. Mi smo ljudi koji mislimo svojom glavom nekad sa jednim, nekad drugima, nekad trećima nedopadaju naše odluke, a oni su plod našeg razmišljanja.

Oko rezultata draga moja i uvažena gospodo, bolje izvući pouke iz izbora, razumio sam ono o čemu ste vi govorili, mi analiziramo i sebe ćemo unapređivati, ali vi uporno odbijate i većinsku Crnu Goru i sve nas od bilo kakve i pomisli da negdje možemo da zbog interesa građana Crne Gore i budućnosti Crne Gore ovdje stvaramo osnov za neko pomirenje i za neki napredak ovoga društva. Vi nama imputirate rezultat. Mi smo, nakon ovih izbora i nakon ovih sedam godina, napravili ozbiljne iskorake, ostvarili istorijske ciljeve, došli do istorijske smjene vlasi, ostvarili velika dostignuća i na političkom i na društvenom i na ekonomskom polju. Mi smo i nakon ovih izbora jedan od ključnih konstituenata i bićemo vlast ili smo već vlast blizu 20 od 25 opština u Crnoj Gori, a vi ste suprotno došli do toga da ste vlast u opština onoliko koliko može imati najviše prstiju na jednoj ruci. Gospodo, što se tiče nas ne brinite za nas, ne brinite za naše rezultate, mi smo i na ovih 200.000 glasova osvojili 2,5% više nego u tim opštinama prije dvije godine, ali ono što nama imponuje, ono na što smo mi ponosni jeste da je svaki naš glas čist kao sucne, da je svaki naš mandat plod slobodno izražene volje građana, mi smo ponosni na naše madnate, jer oni nisu plod ni građevinskih kompanija, ni klanova, ni centara moći, ni bilo koje zemlje, ni lijevo, ni desno, ni istočno, ni zapadno. Tako je bilo sada, tako će biti uvijek. Ja ne etiketiram bilo koga, ja ne generalizujem, ja ne smatram i ja ne izjednačavam i stavljam znake jednakosti između svega onoga što je mafijaška konotacija i ljudi koji sjede ovdje ili najveći dio ljudi. Ja znam i da u vašim redovima i vama koji sjedite i koji ste diskutovali danas i mnogim ljudima koji podržavaju vas ima mnogo ljudi koji su i poštteni i koji su časni i koji ništa nisu ukrali, ali vi ne izvlačite pouke iz onoga što su poruke građana. Vi nikako da napravite korak naprijed. Svaki korak u ove dvije godine vam je bio korak nazad i to su građani vrednovali i kažnjavali na izborima zbog Crne Gore, zbog interesa Crne Gore ja bih bio najsrećniji ja sanjam taj dan da se pobijedi kriminal i korupcija i nacionalizam i bilo koje podaništvo i bilo koje sluganstvo, ali nemojte nama imputirati i nama lijepiti neke etikete koje mi ne zavređujemo i nikad nećemo zavrijediti. Naše je pravo ovdje da imamo politički odnos, da imamo političku analizu i da imamo politički izbor i vaše je pravo i vi ste bili i sada ste opozicija i ovi rezultati su potvrdili zašto ste na tim političkim pozicijama, ali hajde na malo pogledamo naprijed, hajde da ne idemo više konstantno unazad i u kontinuiranu radikalizaciju, lagano dijeljenje etiketa, lako je zalijepiti etikete, lako je produbljivati podjele, lako je rušiti mostove saradnje, ali ovoj državi treba konačno i da se uradi nešto, a toga mislim da ima na svim stranama što bi bio temelj za izgradnju zaista jakih institucija, jer samo jako institucije, samo slobodni ljudi, ekonomski osnaženi ljudi, društveni slobodni ljudi su garantni vječnosti Crne Gore. Nije garancija vječnosti Crne Gore sve ono što se smatralo i što se ukazivalo da jeste, sve suprotno od toga i ovo o čemu sam govorio i ovo što treba da učinimo zajedno u narednom periodu treba da bude garancija istinske vječnosti Crne Gore. U tome će uvijek i svaka partija i svaki politički subjekt i svaki građanin Crne Gore imati u nama partnera. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 23:45:00)

Zahvaljujem poslaniku Bečiću.

Ako želite komentar na izlaganje, izvolite pravo na komentar poslanik Eraković.

JEVTO ERAKOVIĆ (01.11.22 23:45:25)

Zahvaljujem.

Drago mi je, gospodine Bečiću, da ste konačno smogli hrabrosti da na kraju diskusije čujemo i vaš stav i krenuo bio sa kraja vaše diskusije nečemu u čemu bih se složio sa vama. Zaista smatram da su kompletni politički procesi u prethodnom vremenu pokazali da treba da imamo fokus i na socijalne i na ekonomske teme i da to jeste jedna od poruka građana Crne Gore o čemu moramo da vodimo računa u narednom periodu i vi i mi i nemam nikakvu dilemu da to treba da bude naš zajednički politički put, odnosno poruka građanima Crne Gore, ali rekli ste da se na taj način može doći kroz pomirenje. Molim vas ja bih volio da jednom za svagda u ovom Parlamentu izbacimo floskulu pomirenja. Ne treba niko u Crnoj Gori mene da miri sa mojim komšijama, prijateljima, rođacima, to pomirenje je u stvari samo jedna maska i paravan za podjele u Crnoj Gori. Prema tome, sa ovim pravim temama i sa ovim pravim porukama idemo samo ka pomirenju, a to je dakle na napravimo socijalni i ekonomski iskorak građanima Crne Gore. Ja razumijem danas da ste na kraju ove diskusije kompletan fokus vaše diskusije usmjerili prema Demokratskoj partiji socijalista i shvatam da je to u nemoći da odbranite bilo koji pravni aspekt ovog zakona, ovog ustavnog puča koje danas sprovodite zajedno sa Demokratskim frontom. Ovi argumenti koje ste nam saopštili počevši od ruskih investitora koji su u to vrijeme preplavili sa svojim kapitalom kompletnu Evropu pa naravno zapadnu Evropu, Evropsku uniju, pa naravno samim tim i Crnu Goru, naravno je samo jedan od pokušaja da skrenete fokus na drugu stranu.

Osnovni cilj, gospodine Bečiću, da ste vi ušli u zagrljaj sa proruskim snagama u Crnoj Gori. To je ono što vi danas radite i kuda pokušavate da odvučete Crnu Goru. Crna Gora se nalazi na istorijskoj prekretnici. Da li će krenuti prema zapadu, poštovanju evropskih civilizacijskih normi ili će krenuti prema istoku, odnosno prema srednjem vijeku. Ako zaista imate proevropske stavove iako zaista smatrate da vaša stranka treba da ide u tom pravcu ne možete ako ne pokažete hrabrost. Ni jednog trenutka je do sada nijeste pokazali. Kada vam se god ukazala prilika da pokažete i napravite evropski iskorak pobjegli ste, znate gdje ste pobjegli, tamo gdje ste i danas. Prema tome, ja izuzetno uvažavam politiku koju ste imali u prethodnom periodu. Znao zbog čega? Zato što ste imali ozbiljne političke rezultate. Ja sam čovjek koji poštuje ozbiljne političke rezultate i samim tim ću uvijek poštovati i vašu politiku, ali ukoliko želite da prepoznate trenutak u kojem se Crna Gora nalazi poštujući i vaše zamjerke koju ste danas iznijeli neke možda i osnovane većina neosnovanih treba zajednički da nađemo fokus, a to je fokus napretka Crne Gore i njenog puta ka Evropskoj uniji.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 23:49:31)

Zahvaljujem poslaniku Erakoviću.

Da li će poslanik Bečić koristiti pravo na odgovor na komentar?

Izvolite poslaniče Bečiću.

ALEKSA BEČIĆ (01.11.22 23:49:42)

Gospodine Erakoviću,

Nama nikad ,nije manjkalo i neće nam manjkati hrabrosti.

Kad je trebalo prvi progovoriti o Branu Mićunoviću u Crnoj Gori i vratiti, znam da vam to teško pada, jer uvijek je ta reakcija kad pomenemo to ime i jedan slučaj od prije 20 godina i znam da ste to pokušali da izvrnete ruglu u kampanji koju je vodio perfektno kolega Koprivica, ali nama nije manjkalo hrabrosti pomenuti i otvoriti slučajeve i Brana Mićunovića, kad je trebalo sa onog budvanskog prozora gdje smo branili demokratiju tada zbog pokušaja krađe izborne volje pomenut ime onoga ko je upravljao procesima Zorana Lazovića, bio sam tu da pomenem, kad je trebalo škaljarski i kavački klan pomenuti i Belivuka i Zvicera i sve druge bio sam tu da pomenem i jedni i druge i treće. Ni meni ni ovim ljudima nije manjkalo hrabrosti. Kad je trebalo da kažemo ono što pripada određenim političarima iz doma bratske i prijateljske zemlje Srbije bio sam tu da kažem i da budem na braniku svega onoga što smatram da je državni interes kada sam smatrao da treba kazati nešto i susjednim drugim nekim državama bilo da su Albanija ili Bosna i Hercegovina bio sam tu zajedno sa ovim ljudima i uvijek ću biti gospodine Erakoviću, jer nikad zajedno sa ovim ljudima jedan jedini euro ili u bilo kakav dil nisam ušao ni sa jednim klanom, ni sa drugim klanom, ni sa jednom građevinskom kompanijom, ni sa drugom građevinskom kompanijom, ni sa jednim neformalnim centrom, ni sa drugim neformalnim centrom. Mi smo slobodni ljudi, imamo slobodne glasove i slobodne mandate i ja sam ponosan na te rezultate. Neko će ih ocijeniti ovako ili onako, ali u Crnoj Gori partija koja sa našim partnerima može da ima slobodnih oko 15% koliko smo imali na ove 200.000 glasova i da to bude ključni nosilac, blizu 20 vlasti lokalnih u Crnoj Gori, to je ozbiljna partija bez koje nema bilo koje buduće vlasti u Crnoj Gori. Vi mene niste demantovali, nisam se ja vraćao u vrijeme Rusa i u vrijeme bliskosti i

prijateljstva i bratske ljubavi između dva predsjednika Srbije i Crne Gore nego sam bio prinuđen, jer ste nam cijeli dan kroz najmanje šest, sedam diskusija lijepili etikete. Čekao sam, mislio sam da je plod slučajnosti, ali gdje nama nađoste da ih zalijepite. Jesam li ja nešto slagao? Kad sam pitao da li sam ja ili neko drugi doveo Deripasku ovdje. Da li sam ja ili vaš koalicioni partner najbliži i predsjednik dugogodišnjeg Parlamenta optužio ili mene ili nekog s vaše strane za isisivanje 800 miliona eura iz KAP-a i mnoga druga partnerstva sa Rusima da ne govorim o ovima koji su freškijeg datuma, jer hoćete mi sad reći da je danas jedno SNS, a da je prije četiri pet godina kad ste bili u ljubavi to drugi SNS i to drugi gospodin Aleksandar Vučić. Samo da se vratimo na teren principa. Ja vam dobronamjerno sugerišem - izvucite pouke, niste izvukli pouke tada. Zakon o slobodi vjeroispovijesti je stvorio sve ono što je kontra efekat bio, ali ste išli jednosmjernom ulicom. Nakon toga niste izvukli pouke, krenuli ste sa budvanskim scenarijom ponovo politički glavom kroz zid. Dobili ste ponovo odgovor naroda. U ove dvije godine, vjerujte mi, jer ja znam kakve temelje treba stvoriti da bi ova zemlja išla naprijed, istinski sam se molio i priželjkivao i kadrovske reforme u vašoj partiji i vraćanje, ne građenje nekog vještačkog novog nacionalizma da bi mi odgovor na drugi, ovaj na treći. Ja znam da je lakše opstajati, da je lakše čuvati mandate i da je lakše sakupljati poslove na tim politikama i na toj retorici, ali to nije dobro po Crnu Goru. Ja se i dalje nadam, ja se i dalje uzdam da će stići neki novi i ljepši vjetrovi da nećemo ovo danas prenijeti u naredne dane sedmice i mjeseca, jer od toga vjerujte ponovo ćete najviše štete imati vi kao politički subjekt, a što će pokazati i naredni rezultati i izbori, ali mene boli što će štete od toga imati i Crna Gora i svi građani Crne Gore. Tako i ja kao i vi na kraju da bude optimistički pozivam i na razum i na mudrost i na sve ono što je stalozhenost u svemu onome što dolazi, a biće mnog izazovno. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.11.22 23:54:14)

Poslednji prijavljeni poslanik Andrija Mandić.
Izvolite, poslaniče Mandiću.

ANDRIJA MANDIĆ (01.11.22 23:54:23)

Gospođo predsjednice,
Poštovani građani Crne Gore,

Pet do dvanaest je i pretpostavljam da veoma mali broj građana prati ovaj prenos, ali važno je da diskutujemo oko ove teme iz jednog jednostavnog razloga što se danas ovdje registrovao jedan veliki rekao bih i strah i prkost i mržnja, a to nije dobro da se emituju u Skupštini Crne Gore, možemo da ukrstimo argumente i da raspravljamo da li ovaj zakon koji je jednak za sve, koji u skladu sa Ustavom koji omogućava da ono što je bila samovolja jednog čovjeka da mu se da ponovo prilika da može da predloži onoga ko pripada većini u ovoj Skupštini, da omogući da se konstituiše Vlada Crne Gore, jer ovaj parlament je na polovini svoga mandata, a taj koji neće da da mandata čovjeku iza koga stoji parlamentarna većina tom predsjedniku Crne Gore ostalo je još nekoliko mjeseca od te njegove funkcije i imaćemo vrlo brzo predsjedničke izbore.

Ja ne mogu da prihvatim današnje rekao bih naivne pokušaje da se ta parlamentarna većina dijeli, da se ona zavađa. Najveća vrijednost koju smo u septembru i u mjesecima koji su nakon toga uslijedili u oktobru i počinje novembar da smo uspjeli da nađemo zajednički jezik u okviru parlamentarne većine. Šta vi mislite da smo mi ucjenjivali Demokrate ili politički pokret URA ili bilo koju stranku da smo mi njima mogli da nametnemo nešto. Sve što smo uradili urađeno je u dobroj volji, sve nesporazume koje smo imali razriješili smo u razgovorima, pronašli zajedničku formulu i sa kolegama iz SNP-a iz političkog pokreta URE, da radimo zajedno i mislimo da je to dobro za sve građane Crne Gore. To što vi danas pokušavate da predstavite da smo mi snašli ili nekako upsjeli da potčinimo te političke strukture nama pred građanima Crne Gore moram da kažem da to nije tačno. Ponajmanje je tačno ovo što otvarate priču o političkom pokretu ili političkoj stranci Evropa sad, a mi sutra snjima dogovaramo kako da konstituišemo vlast u Podgorici, kako da konstituišemo vlast u Danilovgradu i pored sve te vaše priče oni sa vama koliko shvatam ne žele da konstituišu vlast i to je dobro što vi počinjete da ih hvalite i ističete Evropu sad, jer smo registrovali upravo da smo najveći broj glasova uzeli od Demokratske partije socijalista, ali mi je malo čudno za političare iz Demokratske partije socijalista da tako hvale direktnu konkurenciju, dosta čudno, ali to je vaše pravo radite što god mislite.

Registrovao sam takođe da je danas predsjednika Crne Gore najveći broj ljudi koji ga je branio i koji je želio vjerovatno da to vidi predsjednik Crne Gore nijesu oni ljudi koji su sa njim bili u prvoj liniji fronta dok se vladalo ovom zemljom. Trideset godina ste bili vlast vi iz Demokratske partije socijalista. Ona knjiga iz Starog zavjeta o propovijedniku govori o tome da ima vrijeme kada se gubi i vrijeme kada se pobjeđuje i

vrijeme kada se gubi, ima vrijeme kada se sadi ima vrijeme kada se žanje, ima vrijeme i kada se sakuplja i kada se rasipa. Mislite li da je malo to što ste 30 godina kao politička stranka vladali Crnom Gorom i da imate pravo da ovako budete ljuti večeras na nas koji smo 30 godina bili opozicija i koji smo voljom narodnom upravo došli u poziciju da i mi budemo vlast, a otvorio se proces smjenjivosti vlasti. To ne znači da sutra nakon nekih izbora opet vi ne budete vlast. Zašto je takva grčevita borba kod Demokratske partije socijalista da po svaku cijenu nastavi se taj kontinuitet i vidio sam da su tu najuporniji kažem oni koji nijesu 30 godina bili u vlasti, od tih koji su 30 godina bili najbliži partneri i najbliži saradnici Mila Đukanovića danas nije ustao niko da brani njegovu poziciju, nijesu ustali da brane i vjerovatno rukovođeni onim činjenicama da jedan od vaših najmudrijih političara vodeći vaš ideolog Svetozar Marović ovako ste ga puštili niz vodu. Sada razmišljaju mnogi da će možda i nekoga drugoga da pušte niz vodu i da će biti isti odnos. Potvrđice se mnoge činjenice, evo uglavnom Specijalno tužilaštvo će raditi, ohrabrujemo sve vlasti, posebno tužilaštvo i policiju da rade, da utvrde činjenice, jer ne može da se dešava ovakav šverc narkotika. Evo vidim u Sjedinjenim Američkim Državama 22 tone kokaina koji su organizovali klanovi iz Crne Gore, da se ubače u Sjedinjene Američke Države. Vidim ovdje od cigareta, kokaina, svega ostaloga nije narod da to nije vidio, nije narod da to nije prepoznao, nije ni ovaj narod u Šavniku naivan da ne prepoznaje ova prepisivanja i mislite li da će to da pozdravi. Ja mislim da je veoma važno i vama kolege iz Demokratske partije socijalista preporučujem nešto što sam čuo od jednog velikog sina Crne Gore, akademika Vlada Strugara koji je bio komunista, pukovnik ja mislim, izašao iz rata kao pukovnik, veliki čovjek, ali koji je imao taj osjećaj da kaže kada se rušio komunizam '89.godine i da pozove ljudi koji su nasrtali na to uređenje da kaže ajmo civilizovano da se rastanemo sa jednim vremenom. Dobro bi bilo i sa ovom vlašću Demokratske partije socijalista koja traje toliko vremena da se rastanemo na jedan civilizovani način. To ne znači da treba da trupačke, kako bi rekli ovdje u Podgorici, trupačke skačemo jedni na druge i da vidimo ovu mržnju koja se danas mogla registrovati iz vaših redova, a sve zbog potrebe da se odbrani nešto što je nemoguće odbraniti. Narod je prelomio 30.avgusta.

ANDRIJA MANDIĆ(02.11.22.00.01)

...sada na lokalnim izborima još je ubjedljivija pobjeda onih koji su na suprotnoj strani od Demokratske partije socijalista. Šta mislite da će biti na narednim izborima? Mislite li da će se desiti neko čudo, neće, pobjeda će biti još ubjedljivija, pobjeda će biti još ubjedljivija. Znete li kakve će biti pobjede kada ova parlamentarna većina koja će konstituisati Vladu raspiše izbore tada ćemo da imamo dvije trećine i nećemo morati sa vama da pravimo ove trule kompromise vezano i za sudsku vlast i za Ustavni sud. To će se desiti u jednom momentu. To ste sve mogli da primijetite na lokalnim izborima. Nekada ste držali apsolutno svaku vlast u svakoj opštini. Danas, ili prethodnih dana, mi posmatramo i vidimo da vi vašem predsjedniku stranke ne dozvoljavate da govori u Podgorici, a on je bio simbol vaših političkih pobjeda on je bio simbol vaše partije, danas ne može u Podgorici da govori nigdje se ne pominje njegovo ime i kada izgubite izbore onda pokušavate ovdje nama da objasnite što mi tražimo da se poštuje Ustav i dajamo mu priliku da ono što nije uradio ovim zakonom mu dajemo priliku da ponovo izvrši konsultacije i da parlamentarnoj većini da mandat onaj koji im pripada. Ako ste mogli u vrijeme formiranja Vlade Dritana Abazovića bez ikakvih potpisa, nego samo na osnovu uvjerenja da mu date mandat kada smo mi ovdje tražili da se raspišu izbori, a vi nam objašnjavali kako jedino bitno imate li 41 ili nemate 41 zašto ste danas promijenili tu retoriku i nama objašnjavate najvažnije je sada otići na izbore, a vidite da postoji 41, da postoji jasan dogovor, da imamo kandidata, odnosno da imamo mandataru i da ćemo kada on dobije mandat u roku koji propisuje zakon i Ustav mi napraviti sve potrebne dogovore vezano za Vladu.

Dakle, ne želim da budem oštar, ne želim nikoga da povrijedim, ali prosto moramo da razmišljamo u kojem pravcu će da se kreće Crna Gora. Mislim da ovo što ste vi danas zastupali osporavajući nama pravo kao parlamentarnoj većini da donesemo zakon koji će podjednako važiti za svakog građanina i za predsjednika Crne Gore i za običnog građanina koji neće oduzeti nijedno pravo koje daje Ustav nego će samo prisiliti onoga koji je imao to pravo da ispuni dužnost koju mu je dao Ustav. Ovdje nije ispunio dužnost i ovaj zakon će ga prisiliti da tu dužnost ispuni i da da onome kome pripada mandat za sastav nove vlade da mu je da. Hvala vam, malo sam odužio predsjednice, ali imao sam potrebu da ovo kažem. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (02.11.22 00:04:32)

Zahvaljujem, bilo je u okviru onog vremena koje je ostalo Klubu Demokratskog fronta još nekoliko sekundi, malo manje.

Pretpostavljam da želite komentar na izlaganje.

Poslanik Andrija Nikolić, pravo na komentar.

Izvolite.

ANDRIJA NIKOLIĆ (02.11.22 00:04:49)

Gospodine Mandiću, ustao sam da dam komentar na Vaše izlaganje iz jednog prostog razloga što nema potrebe večeras ovdje mi da igramo neku političku igru i da ne govorimo otvoreno o pozicijama koje branimo ovih prethodnih 30 godina vi, a prethodnih 30 godina mi. Ko god bio u političkim redovima te razlike su vrednosne, civilizacijske, ideološke itd. Vi imate status vojvode u četničkom pokretu čija je ideologija u Drugom svjetskom ratu imala projekciju u pisanoj verziji da želi da stvori etnički čistu Srbiju u granicama znamo dobro kojim, a u sklopu tih granica i teritorija Crne Gore. Dakle, vi do dan danas niste odustali od te politike. Vi ne želite građansku Crnu Goru vi želite Crnu Goru koja je srpska država i koja će u jednom trenutku, a vi radite sve na tome da taj trenutak dođe brzo, da se postavi logično pitanje šta će jedna, druga ili treća srpska država da postoji na tako malom prostoru. Dakle, to je, gospodine Mandiću, vaša ideologija mislim da pošteno treba da govorimo jedni drugima onako kako je to zapisano u našem programu. Dakle, vi otvoreno zastupate tu ideologiju, vama su prišli neki koji se izdaju za građanske političke subjekte i ja vam sa aspekta političke doktrine na tome odajem priznanje iako smo i vi i mi potpuno na suprotnim pozicijama. Rekli ste 30 godina smo Demokratska partija socijalista, iako sam ja i dio kolega dio neke nove političke postreferendumske generacije, upravljali zemljom manje ili više umješno, ali 30. avgusta vam predali u ruke funkcionalnu državu, funkcionalnu. Šta ste vi uradili za dvije godine da pokažete da to možete da radite bolje od nas? I jedna i druga vlada razvalili ste državu po svim šavovima nema jedne institucije u zemlji koja danas funkcioniše, sve je u v. d. stanju. Jeste li imali priliku da pokažete šta znate? Je li vam Demokratska partija socijalista bila smetnja? Ja bih gospodine Mandiću bio vrlo spokojan i zadovoljan da ste vi uradili nešto dobro za građane Crne Gore, bez obzira što sam u opoziciji ne bi mi smetalo da budem u opoziciji još neku godinu, ali vi proizvodite ozbiljan strah kod građana Crne Gore, razgrađujete građansku supstancu ovog društva. Vi rušite karakter ove zemlje zato što želite da stvorite državu naroda u kojoj će da se pitaju nacionalizimi, a ne građani. Dakle, to je pošten pristup. Hajde da govorimo o tome, nemojte da kamufiramo našu politiku iza određenih ideja koje treba da nam obezbijede pontonski most da bi se dogovorili sa nekim i da bismo tako napravili koaliciju. Ne gubi Demokratska partija socijalista izbore, 30 ili 35% podrške u svakoj razvijenoj evropskoj zemlji je azbučno pravo za formiranje Vlade. To je azbuka demokratije. Samo toga nema u Crnoj Gori zato što ste formirali takav narativ da se sve zasniva na anti DPS politici. Je li anti DPS politika bila i ove dvije godine, jeste, i šta smo dobili za dvije godine? Jedna vlada je pala, druga vlada je pala. Zaustavili ste proces evropskih integracija, zemlju ste doveli u potpunom stanje disfunkcionalnosti. To su rezultati kojim se legitimišete pred građanima. Tražite prostor za formiranje treće vlade i kažete da imate 41, a taj 41 je srušen onog trenutka kad je pala Vlada Zdravka Krivokapića. De ste našli u Evropi i u svijetu primjer da jedna vlada koja padne, jedna parlamentarna većina koja izgubi legitimitet traži kroz Parlament opet novu šansu iako je prethodno oborena u Parlamentu. Pa, to je, vjerujte, nonsens. /upadice/ Miješaju se politički subjekti ne i oni koji su isti prethodno izgubili povjerenje. Završavam, predsjednice Parlamenta. Privodim kraju mislim da ste dali gospodinu Mandiću ne znam zašto Vam smeta moja priča. Dakle, gospodin Mandić je govorio 10 minuta. Prekoračio sam, izvinite.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (02.11.22 00:09:41)

Poslaniče Nikoliću, tražili ste komentar koji traje tri minuta. Poslanik Mandić je imao 12 minuta na raspolaganju od strane Kluba Demokratskog fronta, a nije iskoristio sve vrijeme koje je na raspolaganju Klubu Demokratskog fronta bez ikakvih produžetaka onih koje smo koristili u drugom krugu rasprave o pojedinostima. Negdje smo u dogovoru omogućili svim poslanicima Demokratske partije socijalista da govore u onom vremenu koje je dodatno. Ostali klubovi nijesu koristili to vrijeme, ovo je osnovno vrijeme koje je raspoređeno klubovima poslanika. Sa te strane je poslanik Mandić iskoristio vrijeme gdje su njegovi poslanici u manjem broju govorili i imao je vrijeme na raspolaganju. Znači, zaista Vas molim vrijeme za komentar je tri minuta već ste prekoračili minut i 41 sekund. Budite ljubazni. Izvolite.

ANDRIJA NIKOLIĆ (02.11.22 00:11:03)

Privodim kraju. Mislim da bih umjesto komentara mogli ste da mi uštedite minut završio bih u minut. Ne vidim prostor da evo na kraju dana završavamo polemiku gospodin Mandić i ja da li će se čuti minut ili dva više mislim da ne treba remetiti neku dobru parlamentarnu praksu, razgovaramo jezikom argumenata i privodimo, nadam se, uspješno ovu raspravu kraju. Zatim će biti glasanje. Za to ćete odgovarati Vi i kolege iz parlamentarne većine koje preuzimaju odgovornost.

Dakle, gospodine Mandiću, znam da je ostrašćenog čovjeka nemoguće ubijediti argumentima ili makar onoga ko je tako snažno kao vi utemeljen u svojoj ideologiji. Ja to poštujem. Ali, jednako tako imam pravo da smatram da to nije dobro za budućnost ove zemlje i jednako tako sam siguran da većinska Crna Gora ne želi da to bude dominantna politika u Crnoj Gori.

Još nešto, i time završavam. Umjesto toga što ste namirivali dugove koje ste imali, u smislu revanšističkih nagona prema nama, mislim da je bilo pametnije da ste se građanima Crne Gore predstavili nekim konstruktivnim i ozbiljnim politikama da danas možemo da razgovaramo o tome šta je ko uradio dobro, a ne da politički vodimo raspravu o nekim prošlim vremenima na bazi zasluga koje ima ova ili ona vlast.

Vraćam se još jednom, vrlo otvoreno i vrlo direktno, ponosan na to što sam u Demokratskoj partiji socijalista i ponosan na sva ostvarenja i predferendumska i postferendumska od očuvanja mira u ovoj zemlji zahvaljujući kojem smo danas svi na broju, možda ne bismo bili među živima da nije bilo odgovorne državne politike koju vi osuđujete i smatrate izdajničkom zato što je Crna Gora u vremenu bombardovanja manje postradala od onih koji su, na žalost, izgubili mnogo više života do obnove nezavisnosti do ekonomske održivosti do funkcionalne države i ulaska Crne Gore u NATO uprkos pritiscima koji su dolazili iz Rusije, uprkos drugim banalnim upozorenjima da je navodno Demokratska partija socijalista sklapala neke saveze sa Rusijom, pa je onda imala neki određeni dug prema Rusiji. Dug Demokratske partije prema Rusiji je takav da je i u Rusiji jasno i otvoreno saopšteno ruskom predsjedniku da Crna Gora želi u NATO i Crna Gora je ušla u NATO. To je najbolji odgovor svim optužbama koje idu u pravcu da je Demokratska partija nekad ili danas saraduje s ruskim strankama ili Rusijom.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (02.11.22 00:13:26)

Poslanik Nikolić je iskoristio više nego duplo vrijeme za komentar.

Poslanik Andrija Mandić ima pravo odgovora na komentar. Nadam se da ćete Vi Vaše vrijeme koristiti onako kako je i predviđeno Poslovníkom. Izvolite, poslaniče Mandiću.

ANDRIJA MANDIĆ (02.11.22 00:14:20)

Gospodine Nikoliću, kada sada čujem kojom argumentacijom napadate našu politiku i mene lično, prosto se radujem razmišljajući kako vi nepovratno padate kao politička opcija. Nekada je sreću imala Demokratska partija socijalista, pa i ova generacija Brana Gvozdenovića, da su uspjeli da se predstave kao moderna politička opcija. Ove vaše priče sada o četnicima, vojvodama, nacionalizmima, znate li kako to jedno i bijedno zvuči pred građanima Crne Gore. Mi pričamo o zakonu koji treba da riješi probleme. Ovaj zakon koji mi predlažemo treba da omogući da se izabere nova vlada, a ta nova vlada ponudiće konkretna rješenja kako da se Crna Gora pokrene u ekonomskom i svakom drugom smislu. Ove napade koje ja doživljavam da su možda bili prikladni prije deset, petnaest godina, kada je pravljena crnogorska nezavisnost i kada su se koristile takve ideološke matrice, znate li kako to danas jezivo zvuči za nekog običnog građanina Crne Gore? Mislite li da ćete s tim da izazovete neke simpatije, da ćete da dobijete neke glasove? Mislim da je Vaš nastup ovog trenutka udaljio od Demokratske partije socijalista najmanje 150 glasova koje ste imali do sada. Pozivam te ljude kojima se ne dopada ova vaša priča i vraćanje tih tema, to je sve iza. Hajmo da razmišljamo kako ćemo naprijed. Mi predlažemo zakon koji je u skladu sa Ustavom kako da izaberemo Vladu i kako Crna Gora da se pokrene.

Ove male zamke shvatam, to je možda sada za nekog neiskusnijeg političara, nekoga ko će ući u te rukavce politike, pa se sa Vama ovdje prepirati i dokazivati je li ispravno ovo ili nije ispravno ono. Ali, danas Crna Gora od nas očekuje konkretnu akciju. Demokratski front zajedno sa Demokratama, s političkim pokretom URA zajedno sa Socijalističkom narodnom partijom i zajedno sa Evropom sad, koju hoćete da napravite nama konkurenta. Ako oni mogu da uzmu od vas što više glasova, hvala vam što ste ih danas hvalili, tako treba. Treba da preporučite i pozovete vaše glasače da glasaju za njih. Vi ste se danas trudili da to tako predstavite. Vratite se ako možete, a bojim se da vas je mržnja toliko sve osvojila, pokušajte da se vratite na ono kada ste bar negdje u javnosti, iako je i tada bio ovaj kriminal i šverc, ali negdje u javnosti

ste odavali utisak moderne političke organizacije. Ovo kada sada pričate vjerujte vjetar duva i od toga nema nikakve koristi.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (02.11.22 00:17:31)

Zahvaljujem.

Ovim smo iscrpili listu prijavljenih poslanika. Da li predlagač želi da da završnu riječ? Želi. Poslanik Predrag Bulatović ima pravo na završnu riječ.

PREDRAG BULATOVIĆ (02.11.22 00:17:49)

Predsjednice Skupštine, dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore,

Nakon duge rasprave u kojoj je svako ko je želio da diskutuje i diskutovao, što je Demokratski front kao predlagač i prihvatio. Možemo doći do jednog rješenja zbog kojeg ja u ime predlagača izražavam zadovoljstvo. Ovaj zakon je plod političkog dogovora i odluke 41 poslanika stare-nove parlamentarne većine. To je osnova da Miodrag Lekić može dobiti mandat da sastavi novu Vladu od Demokratskog fronta, Demokrata, URA, Socijalističke narodne partije, CIVIS-a, a ja se nadam da će biti od predstavnika manjina spremnih da prošire tu parlamentarnu većinu, odnosno samu Vladu. To je stvar mandatarata i svih političkih činilaca koji će to da rade.

Poštovani građani, ovo nije zakon ni za Mila ni za Miodraga Lekića, ovo je zakon za Crnu Goru. Ovo je izuzetno demokratski zakon zasnovan na Ustavu. Ovo je jedna fer i poštena ponuda, prije svega predsjedniku Crne Gore koji je doveo Crnu Goru u ćorsokak time što nije predložio mandatarata, a mogao je da predloži ne samo Miodraga Lekića, mogao da predloži nekog i sebi odanog člana Demokratske partije socijalista. Odanog, zašto. Ako je želio da dođe do izbora da preko toga lojalnog člana dođemo do neke ličnosti koja bi sastavila tehničku Vladu koja bi trajala određeno vrijeme da pripremi izbore.

Samo da podsjetim, Demokratski front je u februaru glasao da se skрати mandat Skupštini. Mi nijesmo bježali tada od tih izbora, a sada uopšte nema potrebe kada imamo parlamentarnu većinu da izlazimo u susret političkim željama bilo koje političke partije. Mi želimo da sastavimo Vladu zato što imamo većinu za to, zato što Skupština jedina ima puni kapacitet, predsjednik Crne Gore je na kraju svoga mandata, najkasnije 20. januara treba da se raspišu izbori, to je po sili zakona za predsjednika, mogu i prije, to nije ni nasilje ni bilo šta. Mi smo ovim zakonom, ne oduzimajući nijednu nadležnost predsjedniku Crne Gore, kretali se u okviru Ustava razgrađujući norme kako da se dođe do mandatarata kojeg će predložiti predsjednik Crne Gore. Nećete mi valjda reći da je logično da se zakonskim projektima, nekim drugim, definiše kako može predsjednik Crne Gore da da pomilovanje. Njemu piše da može da da pomilovanje. Ako je to tako onda on može da pomiluje sve ove članove Demokratske partije socijalista koji su u zatvoru, da im da amnestiju, ali postoji zakonska procedura i ograničenje koje on ima da ne bi mogao da daje to na ...

Ovdje kritikujete pitanje ambasadora. Pitanje postavljanje ambasadora je riješeno Zakonom o vanjskim poslovima koji ste vi usvojili nepotpuno. Vjerovatno u ovom zakonu o predsjedniku to treba da se doradi i vjerujem da treba da se doradi. To je poziv da deblokiramo situaciju da Crna Gora nema 18 ambasadora širom svijeta. Dakle, sve je počelo time što predsjednik Crne Gore nije dao mandat, a bio je dužan da da mandat i ušli smo u ustavnu krizu. Mi nudimo razrješavanje ove situacije. Mi u Demokratskom frontu ne smatramo da se ovim sve završava. Ovim tek počinje jedan proces, ali kao političar koji je učestvovao u složenijim i težim vremenima, koji je prošao mnogo čega koji se tiče izazova Crne Gore uključujući i potencijalno ugrožavanje građanskog mira i mogućnosti da otpočne građanski rat među nama, a nije ga bilo, srećom što ga nije bilo, ne nije pitanje sreće, nego mudrosti i odgovornosti pojedinih ljudi koji su to uradili. Ovo što je danas izrečeno, da je građanski mir ugrožen, da je anarhija koja dozvoljava odgovor svake vrste, da se pominje sila, ja ću to da shvatim kao pitanje neiskustva, nesnalaženja u datoj situaciji onih koji su spremni zbog gubitka političkog položaja i onoga što je veoma značajno za te pojedince bilo da danas bude na dnevnom redu. Nije floskula pomirenje. Pomirenje je obaveza. Mi smo podijeljeni, danas smo pokušali, neki, da budemo još više podijeljeni, to je neuspjeh pokušaj jedne politike koja sigurno nije politika budućnosti. Poštovani građani, nije ugrožena Crna Gora. Mi nijesmo ni u složenijim momentima Crnu Goru stavili pod noge nego smo vodili računa o Crnoj Gori. Mislite li da je meni bilo svejedno kao vođi bloka za zajedničku državu nakon pokradenog referenduma? Meni je bilo prije svega da se sačuva građanski mir, a na moj poziv na desetine i desetine hiljada ljudi bi otišlo da brani ono što se zove izborna volja. Bilo je mir, svaki život i Crna Gora iznad svega, jer Crna Gora je bila država i biće država, a mi ćemo proći svi, i to treba da znate. Crna Gora se uništava time što nema mandatarata, što se ne dozvoljava da se formira Vlada, što ne dozvoljava da teku procesi.

Na kraju da kažem sljedeće, tačno je da su rušene institucije sistema, ali Sudski savjet je uništen mnogo ranije neustavno, posljedice erozije vladavine prava u Crnoj Gori su zbog Sudskog savjeta. Ivica Stanković je bio, samo ga je penzija spriječila da ne bude vršilac dužnosti VDT-a. Sve je počelo sa Ustavnim sudom u vaše vrijeme. Smatram da mi treba da otvorimo dijalog, da počnemo ozdravljenje institucija Crne Gore. Taj put počinje onog trenutka kad se usvoji ovaj zakon večeras, da Milo Đukanović dobro razmisli radi budućnosti Crne Gore, radi samog sebe i radi svih ukupnih odnosa da primijeni ovaj zakon. Ovaj zakon je u skladu sa Ustavom, ovaj zakon nije ustavni puč, ovaj zakon je najbolja namjera parlamentarne većine da se pruži njemu ruka, da ustavno nasilje koje je napravio se završi dijalogom. Nemojte da mislite da mi nemamo pravo da inicijativu koju smo jedanput dali ne obnovimo, da je povrijedio Ustav, odnosno da su se stekli uslovi za njegovu smjenu. Treba znati da ova skupština ima puni kapacitet da zaštiti javni interes, a najveći javni interes jeste da ima Vladu.

Gospođo predsjednice, na kraju samo da podsjetim u odlučivanju mi smo ovdje tražili hitan postupak i između ostalog da u roku od tri dana mora da odgovor kad Vi dostavite na potpisivanje zakona i povratno dejstvo shodno članu 147 stav 2 određenih odredbi da bi ovaj dijalog mogao da se odvija.

Poštovani građani, Demokratski front i parlamentarna većina ne želi nikoga da progoni, želi da se vratimo dijalogu, poštovanju Ustava i zakona i glasanjem za ovaj zakon i otvaranje dijaloga između nas 41, a ne samo nas nego i drugih političkih subjekata uključujući i najjaču opozicionu političku partiju koja će vjerovatno imati interes da presabere šta da u ovom trenutku uradi, ako joj je do Crne Gore, šta da uradi da bi se ovaj proces deblokirao. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (02.11.22 00:27:14)

Zahvaljujem poslaniku Bulatoviću.

Konstatujem sa ovim da je pretres završen.

Proceduralno poslanik Živković. Izvolite, poslaniče Živkoviću.

DANIJEL ŽIVKOVIĆ (02.11.22 00:27:29)

Hvala Vam, predsjednice Parlamenta.

Bio je ovo iscrpljujuć dan, kazali smo svi naše pozicije, imali smo naše političke stavove. Što se tiče Kluba Demokratske partije socijalista mi nećemo učestvovati u ovom glasanju. Mislim da građani treba da vide sve one poslanike i poslanice koji ostaju ovdje u Parlametu da glasaju za jedno ovakvo zakonsko rješenje koje danas uvodi Crnu Goru u ozbiljnu krizu, ne samo ustavnu, nego i demokratsku i svaku drugu. Mislim da je ovo sada već ispit za institucije, odnosno ispit za Državno tužilaštvo koje pozivam da razmotri da li ima krivičnog djela iz njihove nadležnosti koje se gone po službenoj dužnosti. Ovim putem pozivam nadležno Državno tužilaštvo da preispita da li u djelovanju parlamentarne većine, predsjednice Skupštine postoje elementi krivičnog djela koje se gone po službenoj dužnosti koje su opisane u Krivičnom zakoniku. Treću stvar koju želim da poručim, ona je ključna, možda smo mi kao politika u nekom momentu potcenjivali druge poliktike u ovom Parlamentu u smislu njihove snage i njihove moći u nekim momentima, mislim da ste nas potcijenili, mislim da ste napravili večeras pogrešan potez, ne za vas nego za Crnu Goru i kao što sam i rekao maloprije i ostajem pri tome, odgovor na anarhiju se dobro zna. Zbog toga se morati dobro pripremiti.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (02.11.22 00:29:19)

Zahvaljujem poslaniku Živkoviću.

Kao što sam rekla, vrlo kratka pauza u trajanju od tri minuta, kako bismo prešli na izjašnjavanje po ovoj tački.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (02.11.22 00:33:21)

Kolege i kolegice nastavljamo sa radom.

Prelazimo na odlučivanje o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o predsjedniku Crne Gore, 1. tačka. Odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 42 poslanika, 41 glas za, jedan glas protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona su tri amandmana poslanika Predraga Bulatovića, Branke Bošnjak i Maje Vukićević. Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje javnog interesa u odnosu na odredbe u kojima je sadržano povratno dejstvo i to član 7b, 7c, 7d, 7f i 24a. Stavljam na glasanje da se utvrdi postojanje javnog interesa u odnosu na odredbe u kojima je sadržano povratno dejstvo i to član 7b, 7c, 7d, 7f i 24a. Izvolite, glasajte.

Glasala su 42 poslanika, 41 glas za, jednim glasom protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje javnog interesa u odnosu na odredbe u kojima je sadržano povratno dejstvo i to u članovima 7b, 7c, 7d, 7f i 24a.

Takođe, Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu“ Crne Gore. Razlozi za predloženu odluku uslovljeni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom da se u najkraćem roku implementiraju predložene odredbe.

Stavljam na glasanje postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu“ Crne Gore. Izvolite, glasajte.

Glasao je ukupno 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u „Službenom listu“ Crne Gore.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 42 poslanika, 41 glas za, jedan glas protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona u izmjenama i dopunama Zakona o predsjedniku Crne Gore.

Kolege poslanici, završili smo današnji radni dan, nastavljamo sutra u 13.30 h i to sa objedinjenom raspravom o tačkama Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima, Predlog zakona o izmjenama Zakona o parničnom postupku i Predlog zakona o izmjenama Zakona o vanparničnom postupku. Zahvaljujem do sutra.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (02.11.22 14:35:23)

Kolege poslanici, nastavljamo Treću sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini. Shodno dogovoru sa Kolegijuma predsjednice Skupštine predloženo je da se izvrši objedinjeni pretres o **Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima, Predlogu zakona o izmjenama Zakona o parničnom postupku i Predlogu zakona o izmjenama Zakona o vanparničnom postupku**. Ovlašćeni predstavnici Vlade su gospodin Marko Kovač ministar pravde, kog ovog puta pozdravljam, Nataša Novaković načelnica Direkcije za građansko zakonodavstvo u Ministarstvu pravde i Momir Jauković generalni direktor Direktorata za pravosuđe, i Vas pozdravljam.

Izvjestioci odbora Zakonodavnog su kolega Vladimir Martivnoić, Jovanka Laličić i Nataša Jevrić; Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu Milosava Paunović i Boris Mugoša; Odbora za ekonomiju, finansije i budžet Bogdan Božović.

Otvaram pretres, da li predstavnik Vlade želi uvodnu riječ?

Izvolite, kolega Popoviću, ali molim Vas, ubuduće prije nego što dam riječ ministrima da tražite proceduru. Izvolite. Izvinjavam se.

Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ (02.11.22 14:36:52)

Zahvaljujem, poštovana potpredsjednice.

Ne možemo ostati nijemi na ovo što se desilo u Skupštini Crne Gore. Dakle, brutalno je pregažen Ustav Crne Gore, Ustav Crne Gore je sada u komi. Tim povodom ću ja, neću minut ćutanja, ali održaću 15 sekundi molitve u okviru ove procedure da Ustav Crne Gore ipak preživi i prođe kroz ovaj nejteži period od kad je osnovan, od kad je usvojen 2007. godine.

Salava mu.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (02.11.22 14:38:12)

Zahvaljujem kolegi Popoviću na ovom perfomansu. Preživjeće Ustav, nemojte brinuti. Izvolite, ministre Kovač, imate pravo na uvodnu riječ.

MARKO KOVAČ (02.11.22 14:38:27)

Uvažena potpredsjednice, uvaženi poslanici, poslanice,

Predloženim zakonskim izmjenama u pogledu izmjena i dopuna Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o vanparničnom postupku, Zakona o parničnom postupku, predloženo je usklađivanje ovih zakonskih tekstova sa Zakonom o životnom partnerstvu lica istog pola. Na ovaj način se ove kategorije lica prepoznaju u ovim zakonskim tekstovima tako da shodno ovim izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima dopunjene su odredbe koje se odnose na naknadu štete u slučaju povrede prava ličnosti, u slučaju teškog invaliditeta, pod teretom raspolaganja i gdje se šteta nanosi povjeriocima, gdje su prepoznati partneri iz zajednice života lica istog pola, kao i kod raskida ugovora o poklonu ili njegovom opozivu. Takođe, bračni supružnici datiraju se kao partneri u zajednici života lica istog pola kod ugovora ustupanja i raspodjeli imovine za života, ako i kod ugovora o doživotnom izdržavanju gdje životni partner istog pola ima pravo na novčanu naknadu u slučaju smrti ili teškog invaliditeta.

Takođe, izmjenama Zakona o parničnom postupku propisuju se određivanje mjesne nadležnosti suda za sporove životnih partnera, kao i za bračne supružnike, utvrđivanjem postojanja i nepostojanja životnog partnerstva ili poništenjem partnerstva nadležnog suda imovinsko-pravnim sporovima lica istog pola, kao i za bračne supružnike, razlozi za izuzeće sudija u sudskim postupcima ako je životno partnerstvo i partner u zajednici života lica istog pola prepoznat kao srodnik sudije.

Što se tiče Zakona o vanparničnom postupku tu se predviđaju izmjene gdje se propisuje da životni partneri, kao bračni i vanbračni supružnici, mogu pokrenuti postupak oduzimanja i vraćanja poslovne sposobnosti, da se životni partneri prepoznaju kao bliska lica ostavioca čiji se podaci unose u smrtovnicu, da životni partner kao bračni drug može tražiti izuzimanje predmeta koji služe za svakodnevnu upotrebu iz kojih razloga se upućuje na parnicu. To su neke od izmjena. Druge izmjene da ne čitamo, sve su svakako pred vama.

Šta je suština ovih izmjena? Da se ove kategorije lica i u ovim zakonskim tekstovima prepoznaju. Dakle, ja bih podsjetio da je Zakon o životnom partnerstvu lica istog pola usvojen 2020. godine u julu mjesecu, čini mi se, u ovoj skupštini i da je bilo potrebno, shodno tome izmijeniti određene zakonske tekstove kako bi i ova lica imala mogućnost da ostvare svoja puna prava u određenim građanskim postupcima. Toliko. Ako bude bilo potrebe tu sam da pružim odgovor. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (02.11.22 14:41:22)

Zahvaljujem ministru.

Ovo je usaglašavanje sa tim zaknom da bi mogao da se sprovodi do kraja.

Sada prelazimo na uvodna izlaganja. Po dogovoru o objedinjenom pretresu ove tri tačke dnevnog reda odredili smo tri sata. Za uvodna izlaganja po pet minuta. Na spisku i ime DPS-a nemamo nikoga, kao ni DF-a, u ime SNP-a koleginka Mira Paunović.

Izvolite.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (02.11.22 14:42:02)

Zahvaljujem potpredsjednice Bošnjak.

Poštovani građani, poštovane kolege poslanici, kao što vidimo, kao što je već ministar Kovač objasnio, pred nama su danas izmjene tri zakona, Zakona o parničnom postupku, obligacionim odnosima i izmjene i dopune Zakona o vanparničnom postupku.

Ove izmjene su neophodne iz razloga što je ovo upodobljavanje, odnosno usklađivanje normi ovih zakona sa Zakonom o životnom partnerstvu lica istog pola koji je usvojen ovdje 2020. godine, čini mi se. Sada su se javile potrebe iz praktičnih razloga da se izvrše izmjene i dopune ovih zakona. Prije svega, koliko sam vidjela da se izmjene uglavnom tiču nekih jezičkih formacija i tiču se donekle mjesne nadležnosti, osnovnih sudova, organa koji postupaju u ovim postupcima u slučaju da bračni partneri, odnosno partneri koje su lica istog pola žive na različitim područjima gdje se mora odrediti mjesna nadležnost organa koji postupaju u određenim postupcima, koji odlučuje o njihovom pravima, odnosno obavezama. Cilj ovog zakona je u suštini stavljanje u ravnopravan položaj partnera istog pola, odnosno u onaj položaj koji imaju bračni drugovi inače u našem zakonodavstvu, što je opet upodobljavanje sa već usvojenim zakonskim rješenjem.

Uglavnom, kao što sam rekla, cilj ovih izmjena jeste usklađivanje određenih pravnih normi, davanje ravnopravnog položaja ovim licima i ono što je moj osnovni razlog zbog kog sam uzela učešće jeste da želimo da damo doprinos sudovima, notarima, vanparničnim vijećima i drugim organima koji odlučuju o njihovim pravima i obavezama u ovom smislu, da bi im dali zakonski osnov i zakonsku podlogu za određene odluke koje će oni donositi u tim postupcima.

Svakako ne znam, nemam podatak koliki je broj partnerstava istog pola, odnosno koliki je broj zaključenih brakova na ovaj način. Međutim, svakako evidentno je da postoje i tim se ljudima moraju dati njihova prava, samim tim, a samim tim i ključno olakšati rad našim pravosudnim i drugim organima koji postupaju na ovaj način.

Ono što je bitno i što uglavnom želim da istaknem jeste da naš motiv i naš stav u pogledu svega ovoga jeste da Socijalistička narodna partija podržava naravno i podržala je zakone koji se tiču partnerstava istog pola i sve će se to, prevashodan motiv je rekla sam olakšavanje rada na terenu i u svakodnevnim postupcima organa koji postupaju u pogledu prava i obaveza. Međutim, to će se dešavati, imaće našu podršku do određenog momenta, dok se njihova prava ne kose sa pravima trećih lica, odnosno do onog momenta dokle seksualna sloboda, bračna sloboda prema Zakonu o porodičnim odnosima i svim ovim zakonima ne dira u prava trećih lica, do tog momenta naš je stav da ćemo svakako podržavati sve izmjene i dopune zakona, bilo kojeg zakona koji se tiče njihovih prava i obaveza. A od toga momenta, svi znamo šta to znači i zbog čega govorim prava trećih lica, Socijalistička naroda partija ima granicu u tom slučaju. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (02.11.22 14:45:44)

Zahvaljujem kolegici Paunović.

Sada u ime Kluba Socijaldemokrata dajem riječ kolegi Borisu Mugoši. Izvolite, kolega Mugoša.

BORIS MUGOŠA (02.11.22 14:45:59)

Zahvaljujem potpredsjednice.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani ministri sa saradnicima,

Pretpostavio sam kada je ova tema dnevnog reda da se neće puno javiti poslanika, jer radi se o implementaciji Zakona o životnom partnerstvu lica istog pola i prosto je činjenica da je ova vlast bila tada vlast ne bi imao podršku ljudi iz te vlasti, tako da mi je jasno da se pokušava na ovaj način izbjeći svaka rasprava vezana za tu priču. Međutim, ono što je važnije od toga da je taj zakon negdje donijet prije dvije godine, da se primjenjuje od 01. jula, čini mi se, prošle godine i mi tek danas stvaramo uslove da se neke stvari omoguće vezano za implementaciju tog zakona, tako da nam je trebalo za promjenu par članova u nekim zakonima dvije godine. Naravno, nije kritika sadašnjem Ministarstvu pravde iako bih mogao njih da kritikujem za mnoge stvari u tom mandatu, ali neću za ovu stvar. Na kraju krajeva vidjeli smo šta u Izvještaju Evropske komisije piše za Ministarstvo pravde koje, nažalost, tamo piše vrlo radikalna konstatacija da tek treba da pokaže punu i pravovremenu posvećenost reformama svih segmenata pravosudnog sistema, što je vrlo jedna oštra ocjena.

Držaću se ovoga predloga zakona i konstatovaću da je cijela ona priča kad je bio Zakon o životnom partnerstvu, sjećate se, to će strašno, ti ljudi će ne znam što da imaju, mi smo govorili - imaće ljudska prava, građanska prava. Kako vidite da vrijeme prolazi samo negdje bih zamolio neke kolege da se pogledaju malo u ogledalo da vide što su tada pričali o tom zakonu, a vide sad u praksi o čemu se radi. Ovo su osnovna građanska, ljudska prava, da ti ljudi mogu da ostvare ono što svi drugi mogu da ostvare. Zbog toga negdje, naravno, ja ću podržati sva tri ova zakona, ali prosto poziv svim segmentima sistema, ako je ostalo, jer čini mi se da je bilo 20 i nešto zakona koje treba uskladiti sa Zakonom o životnom partnerstvu, ako je ostalo i tih drugih zakona da se to što prije uradi. Znam da je nešto iz domena socijale već urađeno i usvojeno u Parlamentu, ne znam da li postoje još neki segmenti, ali prosto negdje nemojmo da čekamo dvije godine za izmjenu dva člana nekog zakona. To su prilično, ako ćemo realni da budemo, tehničke promjene. Tako da negdje kažem, saglasan, podržaću i prosto čini mi se da moramo stvarati uslove da svi ljudi u ovom našem društvu budu jednaki u pravima i dostojanstvu, podsjećam na taj prvi član Univerzalne konvencije o ljudskim pravima, da se svi ljudi rađaju slobodni i jednaki u pravima i u dostojanstvu. Zahvaljujem potpredsjednice.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (02.11.22 14:48:58)

Zahvaljujem kolegi Mugoši.

Sada u ime Kluba SDP-a, Liberalne partije dajem riječ kolegi Andriji Popoviću.

Izvolite kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (02.11.22 14:49:13)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovani predstavnici Vlade, Vlade u tehničkom mandatu.

Što se tiče sva tri zakona objedinjena rasprava, naravno tiče se Zakona o istopolnim zajednicama, da kažem da je Skupština 2020. godine stala na stranu jednakosti i ljubavi i poslala jasnu poruku da Crna Gora ide naprijed. Jedno od osnovnih zalaganja Liberala je da svi imaju ista prava bez obzira na bilo koje svojstvo - seksualno, nacionalno, vjersko svi su ljudi ravnopravni i isti. Da podsjetim 2020. godine, o tome je kolega Mugoša već nešto rekao, usvojili smo ovaj zakon jul 2020. godine glasovima sadašnje opozicije sa 42 glasa za, bez manjinskih stranaka, a aktuelna stara nova vlast niko od njih nije podržao ovaj zakon. Pretpostavljam da se sada kaju zbog toga, tako da vjerujem da će podržati ove zakone koji implementiraju taj osnovni Zakon o istopolnim zajednicama.

Uglavnom, Liberalna partija će podržati sva tri predložena zakona, odnosno izmjene i dopune ovih zakona. Vjerujem da će to pomoći osnovnom zakonu da se do kraja implementira. Moram da uputim i primjedbu nadležnim organima i Vladi u tehničkom mandatu jer već dvije godine je prošlo, više od dvije godine od kad je ovaj zakon usvojen, a mnogi podzakonski akti koji su trebali da ga prate nijesu još uvijek urađeni i usvojeni. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (02.11.22 14:52:26)

Zahvaljujem kolegi Popoviću.

Ovdje na spisku više namamo u ime klubova.

Dajem riječ, ukoliko želi, kolegi ministru Kovaču. Neće.

Da li neko još želi diskusiju povodom ove teme, pošte ovdje na spisku nemamo?

Nema zainteresovanih diskutanata.

Konstatovaću time da je završen pretres povodom...

/upadica/

Pretpostavila da ste Vi zainteresovani za ovu temu.

Nije Vam uključen mikrofon, koleginice Božena, imate riječ u ime vašeg kluba. Izvolite, pravo na diskusiju. Objedinjene tačke, evo da Vas podsjetim pošto ste sada ušli u salu, objedinjene su tačke o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima, o izmjenama Zakona o parničnom postupku i izmjenama Zakona o vanparničnom postupku. Izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (02.11.22 14:53:42)

Sve se odnose na usaglašavanje.

Kada je u pitanju konkretno prava osoba LGBTIQ populacije i Zakona o životnom partnerstvu, činjenica je da oko 26 različitih zakonodavnih rješenja nijesu bila usaglašena, pa se tako ni ukupan korpus prava koja ova zajednica mora da uživa i da ima isti pristup mogućnosti kao i svi ostali građani i građanke Crne Gore. U ime odbora Kluba Crno na bijelo i posebno Građanskog pokreta URA čvrsto i najčvršće moguće stojim uz sva zakonodavna rješenja koja u što hitnijem roku i na što cjelovitiji način predstavljaju usaglašavanje ukupne pravne norme koja reguliše sva prava po osnovu partnerskog odnosa istopolnih zajednica, kao što se to odnosi i na heteroseksualne partnerske odnose i bračne odnose.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (02.11.22 14:54:55)

Zahvaljujem koleginici Boženi Jelušić.

Ovim je lista diskutanata iscrpljena. Nudim, ako hoćete, završnu riječ, ministre? Ne.

Time konstatujem da je pretres završen povodom ove tri tačke dnevnog reda i naknadno ćemo se izjasniti o njima.

Sad samo da kažem da s obzirom na to da je na Kolegijumu predsjednice Skupštine dogovoreno da se danas rade samo ove tri tačke vidim ovdje imamo i ministra javne uprave, ali ja se Vama izvinjavam zbog toga što moramo poštovati, jer neki poslanici su zainteresovani za diskusiju, a nijesu znali da ćete danas biti tu, nijesmo planirali ovako radni dan, tako da ne možemo o ovom Zakonu o elektronskom dokumentu danas raspravljati.

Ovim zaključujem današnji rad. Sjutra i prekosjutra se neće raditi u planumu zbog drugih obaveza koje postoje u Skupštini. Dobićete informaciju, nastavićemo u ponedjeljak, ali ćete tačan termin i tačke dnevnog reda koje će se raspravljati dobiti na vrijeme i da se pripremimo, mislim da smo sinoć ili jutros do ranih jutarnjih sati radili, tako da negdje smo dobro iscrpili naše kapacitete i mogućnosti, tako da mislim da se odmorimo ova dva dana i da radimo u odborima. Imamo i neke okrugle stolove i imamo Skupštinu građana, pa ćemo u ponedjeljak nastaviti sa ovom sjednicom. Zahvaljujem svima i želim ugodan dan.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 10:59:14)

Kolege poslanici, nastavljamo Treću sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini.

U skladu sa dogovorom prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Marko Kovač, ministar pravde i mr Momir Jauković, generalni direktor Direktorata za pravosuđe, pozdravljam vas.

Izjesci odbora su koleginica Suzana Pribilović - Zakonodavnog odbora i kolega Jovan Jole Vučurović - Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi da da dopunsko obrazloženje?

Izvinjavam se, proceduru traži kolega Martinović. Izvolite kolega Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (07.11.22 11:00:11)

Hvala uvažena potpredsjednice Bošnjak.

Poštovani građani Crne Gore,

Pošto ove sedmice po prvi put obilježavamo Njegošev dan rođenja kao kulturni praznik, pozivam nadležno Ministarstvo rada i socijalnog staranja, kao i kompletnu Vladu Crne Gore da razriješi eventualne dileme oko toga da ovaj neradni dan koji bi trebao da bude po prvi put se obilježava i pada u nedjelju, se prenese za ponedjeljak. Dakle, mislim da bi to bilo veoma značajno iz razloga što smo po prvi put donijeli Zakon o Njegošu i da imamo veoma važnu obavezu kao država da mu se odužimo na najbolji mogući način, a naravno i da Ministarstvo kulture, kroz neke manifestacije kulturne, takođe sprovede svoje aktivnosti.

Dakle, pročitacu samo šta piše u Zakonu o državnim i drugim praznicima da ne bi bilo kakvih dilema. U članu 3, stav 3 kaže: „Ukoliko je drugi praznični dan nedjelja, neradni je prvi naredni dan“. Dakle, s obzirom da prvi put obilježavamo, da sticajem okolnosti pada u nedjelju, da se taj neradni dan prenese za ponedjeljak. Takođe, mislim da bi to bilo pravedno i pošteno i mislim da bi Ministarstvo rada i socijalnog staranja, koje je nadležno trebalo hitno da da uputstva o tome da ponedjeljak bude neradni dan. Ukoliko ima nekih dilema pozivam Vladu Crne Gore da hitno ponedjeljak proglasi za neradni dan da se ne bi članovi ovog zakona tumačili kako se kome sviđa jer zaista nema prostora ni za kakve dileme, taj se dan neradni prenosi za ponedjeljak i mislim da ćemo time pokazati jedan odgovoran odnos.

Dakle, ovo je apel u ime kluba Demokratske Crne Gore. Mislim da će taj apel valjda biti podržan i od strane Vlade i resornih ministarstava.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:02:45)

Zahvaljujem kolegi Martinoviću i pridružujem se ovom njegovom apelu. Zakon je jasan da se praznici državni prenose, ne vjerski, tako da je ovo zakonski čisto rješenje tako da ponedjeljak treba da bude neradni dan, ali evo ovim putem pozivamo i mi Vladu da se ne prave neki presedani već da se jasno poštuje Zakon.

Ministre izvinjavam se, izvolite imate uvodnu riječ.

MARKO KOVAČ (07.11.22 11:03:26)

Zahvaljujem potpredsjednice.

Uvažena gospodo poslanici i poslanice,

Na donošenju Predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu pristupilo se prevazilaženju problema koji su se pojavili u praktičnoj primjeni ovog zakona, koji su se ticali efikasnosti upravnog spora i djelotvornosti sudske zaštite. Ja bih ukazao da su se teškoće pojavile u povećanom prilivu predmeta pred Upravnim sudom i to u 2018. i 2019. godini, o značajnoj opterećenosti rada sudija tog suda, o značajnom broju uvećanja usmenih rasprava i značajnim iznosima koji se plaćaju prilikom povreda prava na suđenje u razumnom roku, koji su posljedica predugog trajanja upravnih postupaka i upravnih sporova. Upravo ove izmjene koje su pred vama imaju za cilj povećanje djelotvornosti rada suda, posebno u pogledu stope ažurnosti i dužine trajanja postupka, kao i obezbjeđenje prava građana na suđenje u razumnom roku.

Ovim izmjenama spriječiće se određene zloupotrebe, a koje se ogledaju najčešće u bespotrebnom održavanju velikog broja usmenih rasprava koje za cilj imaju jedino troškove postupka usljed samog održavanja usmenih rasprava. Dakle, u pitanju su određene procjene situacije koje se zloupotrebljavaju. Mi imamo u praksi situaciju da se protiv određenih državnih organa, protiv određenih ustanova da se pokreću postupci, da se ti organi zatrpavaju ogromnim brojem zahtjeva o slobodnom pristupu informacijama, da se kasnije ti zahtjevi transponuju u upravne sporove koji za posledicu imaju i održavanje usmenih rasprava i da se samim tim bez potrebe dosuđuju troškovi postupka. Smatramo da se ovim izmjenama stvara pravni okvir da se upravo te situacije izbjegniju i u krajnjem da se sačuva i budžet države. Naravno nikako ne na uštrb prava na pristup sudu i prava na suđenje u razumnom roku. To je suština ovih izmjena.

Ukoliko bude bilo potrebe ja ću dodatno obrazložiti navedene izmjene. Hvala.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:05:58)

Zahvaljujem, ministre.

Da li izvjestilac Odbora želi riječ?

Izvolite kolega Vučuroviću.

JOVAN VUČUROVIĆ (07.11.22 11:06:09)

Hvala.

Odbor je jednoglasno podržao Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu i predložio Skupštini da isti usvoji.

Kao što je navedeno u obrazloženju o donošenju zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu pristupilo se, između ostalog, radi prevazilaženja problema koji su se pojavili u praktičnoj primjeni ovoga propisa koji su uticali na efikasnost upravnog spora i djelotvornost sudske zaštite. Kao što i jeste primarna uloga Skupštine, naravno i Vlade je da dolaze do rješenja koja će da obezbijede funkcionisanje sistema, koji će da obezbijede da funkcioniše čitava država i da bude na korist građanima. I na žalost, onda se sjetimo da u Crnoj Gori ne funkcioniše baš sve onako kako bi trebalo, da ne funkcioniše jedan dobar dio institucija i zato mi iz Demokratskog fronta uvijek i pozivamo političke subjekte da radimo na otklanjanju tih problema.

Činjenica je da Ustavni sud ne funkcioniše, činjenica je da je VDT u v.d. stanju, činjenica je da je Sudski savjet u nekom nedefinisanim stanju, jer očigledno i predsjednici toga savjeta je važnije da usred izbora u Šavniku mijenja svoje mjesto prebivališta i da kaže da to nije zbog izbora već zbog toga što je tamo klima mnogo bolja i ljepša nego u Podgorici. Ovom prilikom, kada smo već kod Šavnika, to je naravno tema svega ovoga, razni sporovi zakonski koji će se povesti povodom svega što se dešava u Šavniku i kada smo kod Šavnika želim da pozdravim ovom prilikom gospodina Radula Lazovića i čestitam mu na tome što je branio demokratiju i volju građana Šavnika. Njemu ostaje svijetao i čist obraz, a nekima drugima ostaje bruka i sramota. Pozdravljam i druge naše ljude u Šavniku koji nedjeljama dostojanstveno u toj opštini brane, drže čas demokratije, drže čas kako se istrajava na branjenju izborne volje građana u sudaru sa mafijom, u sudaru sa pljačkašima izborne volje građana i naravno da ćemo na tome i istrajati u narednom periodu. Zato sam i rekao da Skupština mora da obezbijedi, između ostalog, zajedno sa Vladom, da obezbijedi normalno funkcionisanje društva i države. Kao što smo to uradili i sa ustavnim izmjenama, dakle izmjene koje su u skladu sa Ustavom, izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku, jer ima poštovani građani, i takvih koji sa pozicije predsjednika ne poštuju ni državu, ni Ustav, ni građane i takve prosto Skupština mora i morala je da dovede k poznaniju prava. I kada smo mi spriječili jedno takvo bahato ponašanje odlazećeg diktatora, kada smo spriječili da nastavi sa svojom samovoljom, onda je nastala, s njegove strane jedna politička kuknjava, jedan plač, tako da ga nazovem, digao je na noge svoju vojsku

plaćenika u NVO sektoru, plaćenika u medijima, bogami nijesu odoljeli ni pojedinci koji su nas ovdje obilazili, a vezani su za takozvanu međunarodnu zajednicu. I onda kada mu i to bilo malo, onda prijeti ulicom, prijeti protestima, i ponovo, poštovani građani, kada se dešava ulica, kada se dešavaju protesti on je utekao iz Crne Gore. Kao što je utekao prošle godine sa Cetinja, umjesto da stane ispred svih građana Crne Gore, onih koji protestuju zbog njega, on je utekao prošle godine sa Cetinja, utekao je 13. jula sa protesta u Nikšiću, dakle protesta njegovih pristalica, a za sutra je zakazao protest i utekao je u inostranstvo, mjesto da se isprsi, ako nešto ima kod njega čojsko i sojsko, da se isprsi da makar potpiše da je on organizator toga skupa. Ne, Milo Đukanović se sakrio iza neke nevladine organizacije. Evo što kaže i gospodin Radulović, Demokratski front je održao na stotine protesta u Crnoj Gori i znalo se ko su organizatori, potpisan ispod svakog zakazanog protesta bili su članovi predsjedništva Demokratskog fronta i gospodin Mandić, gospodin Medojević, gospodin Knežević, gospodin Radulović, gospodin Bulatović. Dakle, mi smo se potpisivali ispod zakazivanja tih protesta.

Međutim, gospodin Đukanović očigledno nema političke hrabrosti za tako nešto i moja poruka ljudima koji će da se okupljaju. Naravno podržavam svaki protest u Crnoj Gori jer ima se zbog čega protestovati u Crnoj Gori, ali ne podržavam da se brani fotelja i da se brane stotine miliona koje je Milo Đukanović opljačkao i od tih ljudi koji će sutra da se okupe i od nas sa druge strane. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:11:51)

Zahvaljujem kolegi Vučuroviću.

Sada prelazimo na uvodna izlaganja.

Kod mene, u ime Demokrata, Demosa, prijavio se kolega Momo Koprivica.

Izvolite kolega Koprivica imate riječ, a da se pripremi koleginja Milosava Paunović u ime Kluba Socijalističke narodne partije.

Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (07.11.22 11:12:16)

Zahvaljujem uvažena potpredsjednice Skupštine.

Poštovane kolegice i kolege poslanice i poslanici, uvaženi ministri sa saradnicima, poštovani građani Crne Gore,

Danas je pred nama Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu i to je svakako jedna prilika da se pokrenu određena pitanja koja su od značaja kako za funkcionisanje upravnog sudstva, tako i za ostvarivanje vladavine prava. Jedan od ključnih principa vladavine prava je svakako zakonitost u radu uprave. Osim tog principa važna su, svakako, i načela nezavisnog sudstva, a danas govorimo i o vladavini prava. Posebno je to pitanje aktuelizovano ovim trenutnim odnosom političkih snaga u društvu. Naime, na račun Skupštine Crne Gore se adresiraju određene kritike o neustavnosti, a od koga se to čini. Te kritike o neustavnosti se plasiraju od strane političkih činilaca koji su koliko juče u ovoj skupštini koristeći matematičku većinu, većinu nastalu na prekrajanju izborne volje građana od 30. avgusta, prvo usvojili Zakon o odlaganju lokalnih izbora. Taj zakon o odlaganju lokalnih izbora je udario u temelje ustavno-pravnog sistema i devastirao je politički poredak. Zašto ovo kažem? Zato što je došlo do odlaganja izbora, a nije bilo nijedne zakonske smetnje da šef države raspiše sve lokalne izbore u jednom danu i to 05. juna 2022. godine, umjesto što je to učinjeno rascjepkan je izborni proces gotovo svake nedjelje u junu su bili predviđeni lokalni izbori u pojedinim opštinama da bi to onda bio jedan navodni fiktivni politički povod, fiktivni izgovor da se donese zakon o navodnom objedinjavanju, a zapravo zakon o bježanju od lokalnih izbora i ti izbori su dislocirani za 23. oktobar.

Na taj način onemogućeno građanima pravo da biraju, da budu birani i tako udareno u temelje ustavno-pravnog sistema. Udareno je na jedan od osnovnih postulata ustavnog i demokratskog, političkog sistema, a to je da se izbori održavaju u pravilnim vremenskim razmacima i na taj način je došlo do produženja vladavine onih kojima je narod otkazao povjerenje i koji su izgubili izbore uzgred budi rečeno 23. oktobra i pokazalo se da je to neustavnom izmjenom Zakona o odlaganju izbora došlo do produženja vladavine onih koji su izgubili demokratski legitimitet i onih koji su poraženi na izborima. To je jedan eklatantan primjer neustavnosti u Crnoj Gori. Tim zakonom nije produžen ni mandat odbornicima u skupštinama opština, odnosno Skupštini Glavnog grada, tako da su oni nakon juna, odnosno jula bili bez ne samo demokratskog legitimiteta nego i bez formalnog legaliteta i kao takvi su donosili odluke u ime tih opština, u ime građana, uzurpirajući pravo građana da biraju, da budu birani, uzurpirajući pravo građana na lokalnu samoupravu.

Demokratska Crna Gora je podnijela tužbu Upravnom sudu povodom izbora gradonačelnika Podgorica, gospodina Vukovića u julu ove godine. Utužili smo taj nezakonit akt Skupštine Glavnog grada, akt koji je svakako bez presedana. Naime, tim aktom o njegovom izboru prenebregnuta je bila činjenica da je on u mandatu. Birali su novog gradonačelnika, novog starog gradonačelnika, a da mu prethodno nije prestao mandat, a birali su ga oni odbornici koji više nijesu imali ni formalni legalitet, a kamo li demokratski legitimitet da to čine. Ta tužba Upravnom sudu je urodila ovom presudom. Upravni sud je usvojio tužbu Demokratske Crne Gore i time je označen gospodin Vuković i kao bezakonik i kao uzurpator i to je jedan veliki uspjeh našeg pravnog tima.

Danas govorimo o upravnom sporu. Upravni spor se vodi pred Upravnim sudom i shodno tome je relevantno razmotriti sve okolnosti u kojima funkcionira Upravni sud a njemu je bila zapravo i ugrožena nezavisnost prilikom donošenja ove objektivne, nepristrasne i zakonite presude.

Čuli smo od strane onih koji danas pozivaju se na ustavnost pritisak i prijetnje sudijama da će krivično odgovarati zato što su donijeli zakonitu presudu. Taj Upravni sud nije birala skupštinska većina od 30. avgusta, izabran je mnogo ranije kada su u Sudskom savjetu sjedjeli ministri pravde iz redova političke partije koja danas govori o ustavnosti, odnosno neustavnosti i koja je na neustavan i nezakonit način birala ovog čovjeka da i dan danas uzurpira javne resurse Podgorice, ali su mu građani otkazali povjerenje. Pobjedili smo i u Podgorici i u mnogim drugim gradovima i na taj način poslali jednu jasnu poruku da su neminovne demokratske promjene i da je tim političkim subjektima iscurilo historijsko vrijeme.

Takođe o neustavnosti govore oni koji su, koliko juče usvojili i zakone o Zeti i gledajte šta se desilo sa građanima Zete zahvaljujući tom neustavnom zakonu. Podsjećanja radi Zakon o odlaganju lokalnih izbora je na Ustavnom sudu označen kao neustavan. Nije to samo naše mišljenje. Upozoravali smo da se ne donosi taj neustavan zakon i Ustavni sud je kazao da je neustavan i da li je snosio ko političke konsekvence, da li se ko izvinio građanima? Ništa od toga nije bilo.

Što se tiče zetskih zakona, građani Zete su u momentu raspisivanja izbora imali pravo glasa kada je u pitanju izbor Skupštine Glavnog grada, a na dan održavanja izbora to pravo nijesu imali. U toku izbornog procesa izgubili su pravo koje su imali na početku izbornog procesa. Osim toga, svi znamo kad se priližavaju izbori, prije izbornog procesa donose se odluke o broju odbornika koji će se na izborima birati. S obzirom da je došlo do neustavnog donošenja Zakona o Zeti od strane onih koji se danas pozivaju na ustavnost došla je Crna Gora u situaciju da se odluke o broju odbornika mijenjaju nakon raspisivanja izbora, zato što je došlo do promjene veličine biračkog tijela, do promjene izbornih jedinica u toku izbornog procesa. Je li to ustavnost, je li to put da se ostvare prava građana koja su predviđena Ustavom? Svakako da nije. I to su ozbiljni problemi i ozbiljni izazovi kada je u pitanju funkcionisanje pravnog sistema u cjelini.

Danas je pred nama Predlog zakona o upravnom sporu, odnosno Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu. Znamo dobro da je, kako sam i rekao, zakonitost u radu uprave jedan od ključnih principa za ostvarivanje vladavine prava i uprava, državna uprava, jeste jedna operativna vlast i kao takva nerijetko je sklona i prekoračenju onih pravnih okvira koji su joj postavljeni u pogledu djelovanja. Ako imamo u vidu činjenicu da su zakoni, posebno oni zakoni koji regulišu ovu društvenu oblast dosta uopšteni, vrlo često nedorečeni, neophodan je i određeni stepen, određena količina, diskrecionih ovlašćenja uprave, da bi mogla da te uopštene i vrlo često i nedovoljno potpune i nedorečene zakone koji su, što je neizbježnost kada je u pitanju pravno regulisanje, neophodna je određena sloboda djelovanja uprave. Sa druge strane ta sloboda djelovanja ne smije da zadire u privatnu sferu pojedinca, ne smije da dovede do ugrožavanja njegove pravne sigurnosti, njegovih pravom zaštićenih interesa. I kako je govorio jedan naš teoretičar čuveni potrebno je da se ograniči sloboda djelovanja uprave da ne bi došlo do zloupotreba i da ne bi činila zlo, a opet joj je neophodno dati i određenu moć da bi činila ono što je dobro i ono što je u društvenom interesu. Gdje naći i kako naći ovaj balans nije jednostavno pitanje.

Ono što je svakako značajno jeste da uprava bude podvrgnuta kontroli kako kroz upravni postupak u smislu sprovođenja procedura kroz hijerarhijski organizovanu državnu upravu, a tako i kroz sudski nadzor zakonitosti upravnih akata, odnosno kroz upravni spor. Danas govorimo o određenim promjenama ovog zakona koje bi trebale da, kako je i naveo predlagač, obezbijede veći stepen efikasnosti u procesuiranju upravnih predmeta. Sud svakako odlučuje zakonitosti upravnog akta i drugih upravnih aktivnosti u cilju obezbjeđenja zaštite prava građana i u cilju zaštite njihovih pravnih interesa i svakako je upravo upravni spor najznačajniji vid sudskog nadzora nad zakonitošću upravnih akata. Gdje ovdje treba tražiti određeni balans i mi smo shodno i nekim viđenjima i određenim inicijativama nevladinog sektora podnijeli jeda set amandmana kako bi se našao balans između onoga što je neophodno, efikasno funkcionisanje kada je u pitanju upravno sudstvo, a sa druge strane i da se zaštite prava građana i da se ne da podsticaj državnoj upravi da čuti da bude pasivna, da bude neažurna. Biće svakako njoj svejedno ukoliko se ne nađe prava formula za distribuciju troškova postupka. Ukoliko se ne nađe ta prava formula za distribuciju troškova postupka državna uprava može imati deformisane posticaje kada je u pitanju i efikasnost i zakonitost u pogledu postupanja. Posebno je veliki problem ćutanje državne uprave, i ako se očekuje da se samo kroz odgovarajuću formulu za distribuciju troškova riješi taj problem neće to dugoročno dati rezultate. Potrebno

je sistemski rješavati pitanja ćutanje državne uprave kako bi se zaštitila i državni budžet, ali i da bi se zaštitila prava građana koji imaju određene interese u pogledu djelovanja državne uprave. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:24:41)

Zahvaljujem kolegi Koprivici.

Sada, kao što sam najavila, dajem riječ uvaženoj kolegici Paunović.
Izvolite, kolegice.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (07.11.22 11:24:53)

Zahvaljujem potpredsjednice Bošnjak, poštovani građani Crne Gore, poštovane kolege, poštovani ministri sa svojim saradnicima.

Danas je na dnevnom redu izmjena i dopuna Zakona o upravnom sporu. Svakako ću reći moje mišljenje o svemu tome, odnosno stav Kluba Socijalističke narodne partije. Međutim, kako smo se malo udaljili o teme, a tiče se djelom Upravnog suda onda svakako imam i ja pravo nešto da kažem na konto onoga bez bilo kakve želje da ulazim sa bilo kim u raspravu ili u polemiku, ali reći ću ono što se tiče Socijalističke narodne partije što sam već ovdje govorilo i što sam dužna da kažem.

Dakle, kada se radilo o tom ćuvenom kako neki nazivaju odlaganju izbora, a što se Socijalističke narodne partije tiče radilo se o objedinjavanju izbora, i uvijek će se raditi, i uvijek ćemo shodno onom putu koji smo imali ovih proteklih više od 25 godina biti na tom fonu. Zašto ovo kažem? Jedino Socijalistička narodna partija od svih klubova ovdje zastupljenih i prisutnih u Parlamentu je od početka do kraja ostala istog stava, istog mišljenja da treba i sada tvrdimo da treba objединiti izbore u Crnoj Gori u jednom danu, makar lokalne. Na taj način, već smo to obrazlagali sada neću ulaziti u pojedinosti, evo ne bi imali sad ovo što se dešava u Šavniku. Kada sam govorila tada o izbornom turizmu naišla sam čak na podsmjeh nekih ovdje poslaničkih klubova i poslanika, a sada ne vidim ništa u tome smiješno što su ćovjeku nanešene lake tjelesne povrede i što ljudi iz drugih gradova pod izgovorom turizma i pod izgovorem bolje klime, ćega još idu još da glasaju u Šavnik, jedno malo mjesto koji su ljudi pritisli sa svih strana, istu smo situaciju sada imali u Bijelom Polju itd. Da smo zajednički i zaista iskreno radili na tome da se nađe adekvatno rješenje, nijesam na tom fonu da se ne trebaju poštovati odluke Upravnog suda, svakako odlučio je onako kako je odlučio. Ali dalje smatram da smo se zaista potrudili da nađemo neko adekvatno zakonsko rješenje, da stavimo u određene okvire, da bi rezultat bio bolji nego od onog što smo imali da svi klubovi ovdje predlažu u početku taj zakon i tada nije bio neustavan, tada nije bio nezakonit, da bi na kraju odustali od toga, jedino Socijalistička narodna partija i ja dalje tvrdim i dalje smatram i dalje ću se boriti da to treba da se desi, i da treba već jednom da se sprijeći ovaj izborni turizam, ako smo već dijelom evo vidim riješili te ćuvene fantom biraće, koji su se pojavljivali niotkud, a sada imamo situaciju da ljudi idu iz jednog u drugi grad da glasaju, time remete izborne procese. Vidimo da izboru Šavniku ne mogu da se završe, tri ili četiri izborna kruga. Što je sramota i što ne dobrinosi demokratizaciju izbornog procesa, niti našoj nekoj dobroj slici i poruci koju Crna Gora šalje ka međunarodnoj zajednici.

Da se vratim na temu, ono što imam reći povodom ovog redloga zakona jeste da sam pažljivo saslušala našeg ministra koji je rekao da Upravni sud zaista jeste opterećen velikim brojem predmeta, ja sam radila u lokalnoj samoupravi, vrlo dobro znam kako to izgleda i koliko predmeta imaju, koliko traju prije svega postupci pred Upravnim sudom. Nakon završetka postupka pred Upravnim sudom većina tih postupaka se poslije pretvara u partnicu, tako da je to jedan proces koji zaista dugo traje, mnogo košta. Međutim, ono što je negativan trend, po meni negativan, u posljednje vrijeme jeste da su pojedine organizacije građani naročito NVO sektor u velikoj mjeri pretrpali državne organe, lokalne samouprave sve ljude koji rade u tom sektoru, velikim, velikim brojem zahtjeva za slobodan pristup informacija. Naravno, niko nije protiv toga da nevladin sektor, da građani, da fizička lica mogu imati pravo da dobiju sve informacije od ljudi koji rade u državnim organima, organima lokalne samouprave, da kontrolišu na taj način rad, da imaju uvid određene podatke koji se lično njih tiću i njihovih pravnih interesa, što im daje i negdje legitimitet da traže ovakve podatke. Međutim, ne rijetko, imamo situaciju da recimo jedan NVO pošalje preko 300 zahtjeva određenom organu i na taj način ne da pomaže rad tog organa, nego ga potpuno blokira.

Evo ja ću vam reći jedan kalasićan primjer iz prakse, gdje sam lično učestvovala jedna NVO organizacija neću navoditi naziv, predala je zahtjev za slobodan pristup informacijama gdje su tražili recimo da im se nabroji svi sudski postupci sa strankama, sa vrijednošću spora, sa trajanjem i sa fazom postupka u kojoj se određeni postupak nalazi. To je bio posao gdje tim od nekoliko ljudi od pet, šest ljudi je radio danima za sve to vrijeme su tekli sudski postupci dalje, gdje ti ljudi su morali aktivno da učestvuju i mnoge druge stvari koje su u međuvremenu trebali da rade. Jednostavno bili smo blokirani time da se podnese

izvještaj. Prije svega, meni je diskutabilno da li jedna nevladina organizacija koja apsolutno nikakve veze nema ni sa sudom, ni sa radom suda, ni sa radom organa u tom smjeru nikakvih, niti lokalna samouprava niti suda ima pravo prije svega da traži ko je za šta tužio lokalnu samoupravu, kolika je vrijednost spora itd., tu ima neki postupak, čak ne bi trebali da budu predmet ovakve analize i ovakve opservacije. Međutim, to je sve diskutabilno.

Na primjer ova čuvena kontrola diploma, ja sam uvijek za to, i biću za to naravno, i smatram da treba prije svega država i države u okruženju s obzirom da se radi, sad odoh sa teme, ali bez obzira i to je usko vezano za to, da kontrolišu i te kako diplome, i da nađu neki zajednički način da se spriječe ove zloupotrebe, da se spriječi da su svi sjajni studenti, sjajni učenici, da svi završavaju fakultet.

Veliki broj tih zahtjeva svakako blokira rad državnih organa i organa lokalne samouprave kao što sam već rekla, i onda naravno ljudi ne mogu u određenom roku koji se obično da u tim zahtjevima ili postoji u zakonu da reaguju, čini mi se 30 dana. Jednostavno nemaju način da sve te zahtjeve, naravno da ima slučajeva ćutanja administracije i to svakako treba i procesuirati, vrlo dobro znam da pojedini organi ignorišu apsolutno zahtjeve građana, ti se zahtjevi pretvaraju u upravni spor. Sada vidimo da se protiv ovih izmjena i dopuni zakona bune upravo oni koji trebaju da ostvare interes, a interes na način da učestvuju u tom upravnom sporu i da naplate ogromne troškove učešća u upravnom sporu, najviše postupaka zbog ćutanja administracije. Samim tim što se bune ti ljudi koji aposlutno, ne želim da uvrijedim bilo koga, ali pravda u svoje grantove i pare koje dobijaju od stranih fondacija, od čega već, i države, na što naravno imaju pravo da konkurišu, same činjenice da se bune protiv toga smatram da ministru daje za pravo upravo odnosno Minsitarstvu i Vladi da predloži ovakve izmjene dopune zakona. Svakako ne možemo dozvoliti jedan pravni galimatijas, bukvalno se vode postupci nizašta, da se to u velikoj mjeri ogromnim novcem plaća. Dobar je potez svakako, mislim da je došlo do izmjena i u tom smislu, nijesam ispratila, ali da pravni zastupnici opština i lokalnih samouprava i imovinsko-pravni zaštitnik države Crne Gore, ima pravo takođe ako je stanka u postupku da naplati troškove. Tako da bi o tom slučaju to bi u velikoj mjeri smanjilo broj ovih postupaka bespotrebnih koji se vode pred Upravnim sudom, a kasnije i pred redovnim sudovima Crne Gore. U svakom smislu moram voditi računa o tome, još jednom ponavljam ,da nijesam naravno protiv toga da svi imaju pravo da kontrolišu rad državnih organa, ali ne može po svaku cijenu i ne može gušenjem rada državnih organa i prije svega državnog budžeta ovakvim troškovima. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:33:34)

Zahvaljujem kolegici Paunović i žao mi je što predsjedavam jer bih vam ispričala moje iskustvo sa Upravnim sudom vezano za objavljivanje stanova dobijenih od strane opštine koje je tadašnji gradonačelnik Mugoša vješto skrivao godinama, mislim pet godina - šest mi je trebalo da dobijem da na kraju objave taj spisak.

Komentar na izlaganje kolegice Paunović ima kolega Momo Koprivica. Izvolite kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (07.11.22 11:34:09)

Zahvaljujem.

Javio sam se da prokomentarišem, naravno, u jednoj korektnoj i kolegijalnoj atmosferi određeni dio izlaganja uvažene kolegice Paunović. Nije mi motiv vođenje nekog političkog rata, nego prosto da razmotrimo nekoliko aspekata, političkih efekata određenih zakonskih rješenja.

Prvo, Zakon o odlaganju izbora koji se usvojili zajedno sa kolegama iz URA i poslanicima Demokratske partije socijalista je od strane Ustavnog suda označen kao neustavan. Dakle, Ustavni sud je sve rekao o tom zakonu. Stavio ga je van snage zato što je neustavan, zato što je suprotan osnovnim principima ustavnog sistema. Sad, da li je to bilo objedinjavanje ili odlaganje izbora. Apsolutno je to bilo odlaganje izbora. Da je politički cilj bio objedinjavanje izbora, proizvoljno izabrani termin 23. oktobar koji je stavljen u zakon iako je to nesvojstveno zakonskom regulisanju, da se zakonom fiksiraju datumi, to je jedna prva pravna anomalija, ali ako se već u to ušlo mogao se odabrati 05. jun. Inače, rekao sam i šef države, gospodin Đukanović, odnosno predsjednik države u pravnoj teoriji se to tako institucija označava, je imao sve uslove da raspiše izbore za svaku jedinicu lokalne samouprave za 05. jun. Dakle, nije imao ni jednu zakonsku smetnju da za 05. jun raspiše izbore. Prema tome, nije bilo nikakve ni smetnje ako se već fiksiraju datumi u zakonima, što je nesvojstveno, netipično i nije dobro, da se fiksira onda i 05. jun. To bi bilo dobro zato što bi narod skinuo sa grbače vladavinu DPS-a ovih sedam, osam, devet opština, prije četiri mjeseca i četiri mjeseca bi manje imali vladavine gradonačelnici iz DPS-a. Dakle, politički nije bilo to dobro rješenje, o iustavnosti je Ustavni sud sve rekao.

Što se tiče izbornog turizma, izbor je u jednom danu bi spriječili izborni turizam, ali ako se održavaju svi lokalni izbori u jednom danu, a ne lokalni izbori u samo 14 opština. Ne sumnjam da ste vi imali možda dobru namjeru, ali se taj cilj ne realizuje sa Demokratskom partijom socijalista, jer su oni glavni promoteri izbornog turizma. Gledajte, ne samo da izborni turizam nije spriječen, nego se on desio i primjer Šavnika govori da je uprkos Zakonu o odlaganju izbora došlo do izbornog turizma. Jesmo li imali Zakon o odlaganju izbora? Jesmo. Je li se desio izborni turizam? Jeste. Znači, Zakon o odlaganju izbora ništa nije pomogao. U Šavniku gledamo one užasne scene, gdje pojedini nasilnici koji dolaze iz Nikšića napadaju građane Šavnika, prepisuju se ljudi iz onih opština gdje se ne održavaju izbori da donesu odluku o sudbini, političkoj sudbini Šavnika u naredne četiri godine. To je i neustavno, to je i nemoralno, da tako kažem. Ali Zakon o odlaganju izbora to nije spriječio, štaviše Zakon o odlaganju izbora je pospješio izborni turizam, pomogao izbornom turizmu. Zašto? Odloženi su izbori za četiri mjeseca, a u avgustu je došlo do najčešćeg i najmasovnijeg prepisivanja birača iz Nikšića i drugih opština gdje se ne održavaju izbori u Šavnik. Ako se odlože izbori za četiri mjeseca daje se šansa ovim izbornim inženjerima iz DPS-a da prepisuju birače u Šavnik i to su i činili. Konsultujte i vaše kolege u Šavniku i vidjećete da se ogroman broj tih birača, tih falsifikovanih birača, tamo prepisao tokom ljeta, nakon Zakona o odlaganju izbora. Apelujem na Državno tužilaštvo ovom prilikom da primijeni član 415 Krivičnog zakonika koji definiše jasno krivično djelo - navođenje na ovjeravanje neistinitog sadržaja. Ti birači koji su upisani u birački spisak putem falsifikata, putem dovođenja u zabludu državnih organa i podnošenjem neistinitih prijava prebivališta da žive po tim selima iako veze sa njima nemaju niti su tamo nastanjeni, niti poznaju taj kraj, niti išta ih veže za taj kraj, čine krivično djelo, oni su ušli u zonu krivične odgovornosti. Da dobro razmisle da li im se isplati da čuvajući fotelju predsjedniku Opštine Šavnik jesu spremni da odu u zatvor, ali i da se preispita djelovanje službenika MUP-a koji su omogućili upis tih birača na bazi neistinitih prijava prebivališta.

Na kraju, kada smo već na temi ovog državnog praznika, tu sam saglasan i sa vašim tumačenjem, uvažena potpredsjednice Bošnjak i sa tumačenjem našeg poslanika Vladimira Martinovića. Mi smo ponosni zato što smo predložili Zakon državnim i drugim praznicima i što je Njegošev dan uveden kao državni praznik, kao praznik kulture i to je neradni dan. Da ne bi bilo nikakvih zabuna, član 3b predviđa izuzetak da se praznuje jedan dan i to na dan praznika. Ovo praznovanje jedan dan, to je smisao tog izuzetka, a zna se samo se počtava da je taj praznični dan 13. novembar, a ne recimo 05. april ili 16. februar. Dakle, 13. novembar je državni praznik. Izuzetak se samo tiče da se ne praznuju dva dana nego jedan, radi nekog možda rasterećenja privrede i da ne bude neki prevelik, mada Njegošu odužiti dug nije lako i vjerovatno bi trebalo i ko zna koliko dana, ako ćemo govoriti o dugu koji je njegov moralni i državotvorni, i pjesnički i filozofski dug Crnoj Gori. Ovo je izuzetak koji se tiče broja dana koji se praznuju, a članom 3 onog zakona prvobitnog teksta je jasno propisano da se ukoliko praznik pada na nedjelju praznuje naredni dan i od toga nema izuzetka. Tako da pozivamo nadležne organe da donesu odluku kako bi se praznovao i ponedjeljak, 14. novembar zbog toga što je državni praznik - Njegošev dan ove godine 13. novembra na nedjelju. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:41:49)

Zahvaljujem kolegi Koprivici. Posebno se zahvaljujem i za ovaj drugi dio obrazloženja, tako da još jednom apelujemo na Vladu da poštuje ono što smo donijeli i da proslavimo zaista taj praznik, jer se sa pravom se našao u zakonu.

Izvolite, pravo na odgovor na komentar kolegi Koprivici ima kolegica Paunović. Izvolite, kolegice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (07.11.22 11:42:19)

Prije svega, kolega Koprivice, ne glasa se sa DPS-om ništa, kako ste rekli, ali smo glasali sa DPS-om taj zakon što je manja šteta od obaranja Vlade sa DPS-om bez ikakvog cilja. To je jedno. Glasali smo taj zakon, upravo sam prije rekla i nije mi bila namjera da se svađam sa bilo kim, naročito ne sa Vama i naročito ne u ovom trenutku kada treba da pokažemo jedinstvo, ali se neke stvari zaista, pošto ste pomenuli, moraju reći. Socijalistička narodna partija je ostala na tom fonu i ja nijesam odustala od te borbe, meni je žao što vidim da vi jeste i ostali poslanički klubovi. Naravno, niko se ne zanosi idejom da je u jednom danu jednim zakonom u jednom mahu mogao da objedini izbore u svim gradovima u Crnoj Gori. Lijepo smo tada govorili, sada kažem da je to bio neki početni korak. Naravno, dešavaće se vanrednih lokalnih izbora u mnogim opštinama, ne može se jednim zakonom odjednom sve urediti, ali kažem da smo se malo više potrudili da nijeste odustali od svojih predloga zakona koji smo mi zdušno podržavali. Mislim da smo mogli doći do nekog boljeg rješenja svi zajedno, ovdje da smo ostali na tvom fonu da se nijesu

povlačili predlozi zakona. Jedina razlika između onih predloga zakona koje predlagala stara parlamentarna većina i ovaj zakon koga smo mi glasali, koji bih ja opet glasala, naravno poštujem odluke svih sudova, ali smatram da se može bolje urediti kako bi to bilo u skladu sa Ustavom i zakonom., jeste ta je bio određen datum što se lako moglo srediti. Bez obzira da su bili izbori 5. juna ili bilo kog dana opet bi se dešavao izborni turizam jer, kao što sam rekla, ne može se u jednom dahu i jednim zakonom sve to odjednom riješiti. To je trabao da bude neki prvi korak zato se zalagao SNP i dalje će da se zalaže za objedinjavanje izbora.

Što se tiče odlaganja izbora, i tada sam rekla, za Socijalističku narodnu partiju trenutno kada smo se zalagali za to uopšte nam nije bilo u interesu da to radimo, ali jednostavno to je program koji smo 25 godina ovdje propagirali, jednostavno ne mogu sada zbog generacija koje su bile prije mene, a i generacija koje će doći poslije mene da govorim drugačije. Dakle, mi smo to objedinjavanje izbora, prije svega, imali u svom programu. U tom trenutku nije nam uopšte, i ovdje sam izjavila, da nam nije odgovaralo objedinjavanje. Međutim, ono što vi govorite spašavanje DPS-a itd. izbori u Beranama su pokazali da nama iako ste govorili bježimo od tih izbora, eto desili su se, osvojili smo tamo najviše mandata, izašli smo sami, osvojili smo pojedinačno najviše mandata, a što se spasavanja DPS-a tiče sveli su se sa 17 mandata na devet mandata, toliko o tome zaista mislim da je tu sve jasno.

Što se tiče glasanja, kao što sam rekla, naravno nije najbolji način da smo ostali svi jedinstveni ovdje da se nisu određeni klubovi okrenuli onima koji sad tako likuju nad nečim što su obećali, a nisu uradili i tako da kažem sprdaju se ovdje svima nama što smo i mi dozvolili što smo i stovrili kad je gospodin Joković tada govorio, da eksperti ne mogu da budu političari, nije naišao na podršku, na žalost, sada vidite svi cijenu toga.

Nije dobro ni glasati i obarati vladu sa DPS-om bez ikakvog cilja i plana daljeg. Ne smata nikom od te vlade da ono što je bar obećala ispunila, da je bar potpisan Temeljni ugovor, nikom to ne smeta, da zakon o popisu spreman biće u ovoj proceduri, da je zakon o porijeklu imovine takođe spreman da će biti veoma brzo kako je rekao ministar. Ne smetaju ni hapšenja, a bogami ne smetaju ni kadrovi koji su ostali u izvršnoj vlasti i za vrijeme ove mrske vlade, a ima ih, pa toliko koliko ima i Socijalistička narodna partija, koja aktivno učestvuje u ovoj vladi kadrova. Sada naravno neću i ne želim uopšte da ulazim u polemiku na taj način i kažem dužna sam svojoj partiji i onim biračima da kažem neke stvari i da jednostavno odgovorim na neke riječi koje su izrečene. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:46:32)

Zahvaljujem kolegici Paunović.

Mi ovdje više nemamo prijavljenih diskutanata.

Izvolite, diskusija kolega Martinović.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (07.11.22 11:46:47)

Hvala, potpredsjednice Bošnjak.

Nije mi namjera nakon ovakvog debakla Demokratske partije socijalista koji je doživio u gotovo svim gradovima Crne Gore gdje će Demokrate biti stub novih lokalnih vlasti, gdje ćemo biti spremni da zaista ove opstrukcije koje pokušavaju poraženi ovih dana da sprovode u djelo, mi ćemo to spriječiti i siguran sam da ćemo imati i podršku građana u svemu tome jer oni koji su poraženi ne mogu i nemaju pravo da silom na sramotu drže te pozicije i da vrše vlast. Ovdje su se čule neke konstrukcije koje zaista ne stoje. Dakle, šta ovdje ne stoji? Ovdje ne stoji da neko nije imao neki plan. Demokrate su, od prvog dana od kad je prekomponovana izborna volja građana, imale jasan i nedvosmislen plan, a to je da sruše Vladu Demokratske partije socijalista. Mi smo tu vladu srušili. To što je Demokratska partija socijalista rušila sopstvenu vladu, to je zaita problem Demokratske partije socijalista, ali mi u Demokratama ne polažemo račune niti Demokratskoj partiji socijalista, niti drugim političkim subjektima koji su ušli u političke avanture sa njima, mi polažemo račune građanima Crne Gore. Prema tome, mi smo građanima Crne Gore, kao opoziciona partija, nepravedno opoziciona partija u tom momentu jer građani su nas birali da budemo vlast, poručili i obećali da ćemo srušiti Vladu Demokratske partije socijalista i da će to biti Vlada sa najkraćim mandatom u istoriji parlamentarizma. Ne vidim da je tu bilo šta sporno. Znači, kako će ko tumačiti određene stvari zaista to nije naš problem.

Imali smo i sada lokalne izbore i vidjeli smo da ipak određeni politički subjekti koji su paktirali sa Demokratskom partijom socijalista su na pragu ili su moguće već završili, kao što su završili i oni politički subjekti koji su to radili u prošlosti i Narodna stranka, i Liberalni savez, i Pozitivna Crna Gora i mnogi drugi politički subjekti koje je kada je Demokratska partija socijalista uzela pod svoje skute su nestajali sa

političke scene Crne Gore. Dakle, mi u Demokratskoj Crnoj Gori ne zebemo od bilo čega, mi ne zebemo od provjere suda naroda, ne zebemo ni sada niti smo to radili u prethodnom periodu. Mi nijesmo odustajali ni od jednog niti zahtjeva, niti zakona i uvijek smo bili na fonu toga.

Znači, kada pričamo o odlaganju izbora i kada pričamo o tome ko je htio koga da spašava, pa podsjetiću građane Crne Gore da smo mi u februaru mjesecu tražili, odnosno ovdje u Skupštini glasali da se ide na vanredne parlamentarne izbore, što znači da mi od tih izbora nijesmo bježali, nijesmo bježali ni od ovako neustavnih lokalnih izbora. Sada se postavlja pitanje koje su to političke partije omogućile da dođe do toga, a takođe postavlja se pitanje ko je omogućio neustavnim zakonom da danas u više crnogorskih gradova imate potpuno neustavno izabrane gradolnačelnike ili predsjednike opština, odbornike koji su takođe neustavno im produžen mandat i sada silom na sramotu oni žele da čuvaju vlast i pored poraza ubjedljivog u takvim okolnostima. Dakle, mi smo ponosni na ono šta smo radili i uvijek ćemo račune polagati samo građanima Crne Gore. Mislim da zaista nema niko pravo da se ljuti na Demokratsku Crnu Goru, niko nema pravo da nama dijeli političke lekcije baš iz razloga što smo mi od prvog dana bili na fonu onoga da DPS-ovu Vladu treba srušiti. To što su se lideri DPS-a i ostalih konstituenata međusobno posvađali oko podjele ili političkog plijena ili oko toga na koji način treba neke stvari rješavati to nije problem Demokratske Crne Gore, to je problem njihov. Mi smo, naravno, ponosni na to što smo uvijek kada smo građanima nešto obećali to i ispunjavali.

Na kraju želim da završim ponovo jer je tu uvaženi gospodin Kovač, gospodine Kovač u međuvremenu smo dobili potpuno pogrešno tumačenje od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja vezano za Njegošev dan, kao državni praznik. Molim Vas, da promptno, kao predstavnik Vlade, danas ovdje, reagujete i da malo kolege povedete na pravi put. Dakle, kolega Koprivica je još jasnije objasnio zbog čega se treba, i definisano je članom 3 stav 3, da se taj neradni dan koji je u nedjelju prebacuje u ponedjeljak, molim vas da se svojim ličnim autoritetom i kao neko ko se bavi, čini mi se, i advokaturom i dobro poznaje pravo, da ovim kolegama objasnite da ponedjeljak mora biti neradni dan i da je nama u potpunosti jasno zašto neko želi da opstruira ovo što imamo po prvi put u istoriji Crne Gore, a to je da se vraća dug prema Njegošu.

Dakle, poštovani građani, mi sada pozivamo Vladu Crne Gore, kao kolektivni organ, da zauzme stav, po ovom pitanju, i da jasno i nedvosmisleno odredi elektronski ili na sjednici Vlade, da ponedjeljak bude neradan dan povodom Njegoševog praznika za koji smo ovdje u Parlamentu gotovo jednoglasno glasali kada se o tom zakonu odlučivalo na predlog Demokratske Crne Gore.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:53:15)

Zahvaljujem kolegi Martinoviću.

Vaše izlaganje izazvalo je komentar Bogdana Božovića.

Izvolite ima pravo na komentar na izlaganje naravno i molila bih vas samo da ubuduće koristimo ovu elektroniku da bi jasno znala ko se javlja za komentar.

Izvolite, kolega Božoviću.

BOGDAN BOŽOVIĆ (07.11.22 11:53:40)

Uvažena potpredsjednice, poštovane kolege poslanici i poslanice, uvaženi ministri sa saradnicima,

Takođe ni meni svakako nije želja da izazivamo neku polemiku ili raspravu sa kolegama posebno imajući u vidu posljednju sjednicu Skupštine gdje su se konkretno od poslanika DPS-a mogle čuti neke prijete izrečene da će oni na ovaj ili na onaj način spriječiti Skupštinu da radi svoj posao, ali prosto osjećam potrebu da nekoliko stvari razjasnimo. Konkretno kada je riječ o 43. Vladi Crne Gore i tome što je ona radila, odnosno što je radila Socijalistička narodna partija, što su njeni motivi uopšte bili da bude dio te Vlade. Dakle, i prilikom formiranja te Vlade mi smo istakli što su naši ciljevi. To je bilo prevashodno potpisivanje Temelnog ugovora, Zakon o porijeklu imovine, borba protiv organizovanog kriminala i korupcije i Predlog zakona o popisu. Ukoliko sagledamo sve ono što je učinjeno za ovaj kratak period može se reći da smo mi praktično uspjeli sve da ispunimo.

Dakle, Socijalistička narodna partija se u prethodnom periodu nakon protoka iako kratkog vremenskog perioda pokazala kao partija kojoj građani mogu da vjeruju. Dakle, ne može se prenebregnuti činjenica kada se govori o tzv. paktiranju Socijalističke narodne partije sa Demokratskom partijom socijalista da je 43. Vlada bila Vlada DPS-a koju je on mogao da kontroliše on je nikada ne bi srušio nego je bilo sasvim suprotno od toga. Za vrijeme trajanja mandata ove vlade nastali su ili pokrenuti su određeno postupci koji se vezuju za lica koja su usko povezana sa vrhom Demokratske partije socijalista i to nijemo mogli da vidimo u prethodnom periodu. Kroz brojne druge slučajeve se pokazalo da je ovo bez obzira na

podršku, manjinsku, DPS-a bila Vlada koja je samostalno odlučivala o krupnim pitanjima. Mi nikada nijesmo kalkulisali sa time da sačuvamo funkcije u odnosu na ono što smo obećali građanima i ne može se zaboraviti činjenica da je neko glasao sa DPS-om. Razlozi koje je kažem DPS naveo ne kažem da su to bili motivi kolega iz Demokrata jeste bio Temeljni ugovor.

Što se tiče odlaganja izbora, odnosno objedinjavanje je preciznija riječ - Socijalistička narodna partija se od svog osnivanja i to u našem programu piše zalagala za objedinjavanje izbora, zbog smanjivanja tenzija u našem društvu i zbog sprečavanja predizbornih mahinacija oličenih u predizbornom turizmu kada se građani iz određenih delova gradova sele u gradove gdje su izbori kako bi se uticalo na izborni rezultat pojedinih političkih subjekata, dominantno Demokratske partije socijalista. Dakle, što se tiče nas i učinjenog u prethodnom periodu, i time želim da zaključim i ne želim da uzimam dalju polemiku, ali sam prosto osjetio potrebu da se obratim - mi smo ponosni na ono što je učinjeno u ovako kratkom periodu, uspjeli smo neke istorijske stvari da završimo o kojima će tek pričati generacija koje dolaze i apsolutno nemamo čega da se stidimo bez obzira na rezultate na lokalne izbore koji su lošiji u odnosu na ovo što smo mi očekivali, ali mi ne klonemo duhom, ne vidi se kod nas nervoza, jer smo sigurni u svijetlu budućnost Socijalističke narodne partije. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 11:56:56)

Zahvaljujem kolegi Božoviću.

Odgovor na komentar ima pravo kolega Martinović.

Izvolite kolega Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (07.11.22 11:57:03)

Pa pazite, uvažena koleginice Bošnjak, meni nije apsolutno namjera da danas raspansavamo neku ovdje političku borbu i neka trvenja, posebno iz razloga što evo vidite da i danas nema Demokratske partije socijalista. Oni se vjerovatno pripremaju za još jedan neuspješni protest u nizu koji će organizovati, ali dobro vidjećemo sutra u kojem će ih broju biti. Ja zaista podržavam sva mirna okupljanja, jer je to standard u svim demokratskim društvima, ali volio bih samo da se mi vratimo na teren činjenica, na teren argumenata.

Dakle, prije svega kada neko govori o tome da je nekom bio cilj da formira vladu, a da je podrži prije toga DPS, da prije toga izabere sve ministre zahvaljujući glasovima DPS-a predsjednika i potpredsjednike Vlade, onda trebamo da uzmemo u obzir jednu veoma važnu činjenicu, Demokratska Crna Gora je poštovani građani, uvijek bila na fonu da se formira Vlada na osnovu onoga što su bile tekovine 30. avgusta. Šta hoću da kažem uvažene koleginice i kolege? Da apsolutno nakon pada Vlade Zdravka Krivokapića ja ne vidim šta je bila prepreka da oni konstituenti koji su do tada podržavali tu vladu naprave vladu unutar parlamentarne većine od 41 koja je izabrana 30. avgusta. Nakon toga isto se potpiše Temeljni ugovor da se donese zakon o popisu i sve ono što imamo na dnevnom redu. Dakle, nemojmo sada manipulirati i izvrtati činjenice kako da smo napravili Vladu unutar 41 ne bi bilo ovih stvari, pa naravno da bih ih bilo. Ko je to bio protiv Temelnog ugovora? Demokrate su javno podržale potpisivanje onoga što Vlada usaglasila sa crkvom. Dakle tu prepreka i smetnji nije bilo.

Takođe, želim da podsjetim građane Crne Gore, da se ovdje vrlo često manipuliše o tome ko vodi borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, poštovani građani, ne vode vlade, ne vode predsjednici vlada, niti ministru koji to često žele lažno sebi da pripišu, to vodi Specijalno državno tužilaštvo. Sve ono što je do sada urađeno, urađeno je zahvaljujući tome što smo izabrali prije svega profesionalan i nepristrasan Tužilački savjet što, sada imamo na čelu SDT-a gospodina Novovića i to su zasluge njega i njegovog tima. To nijesu zasluge niti moje, niti bilo kog drugog političara koji želi da te zasluge pripíše sebi. Da razjasnimo i to.

Takođe, kada govorimo o tome čija je vladu pa mi znamo i u svakoj teoriji i praksi vlada je onih političkih subjekata koji je dominantno podržavaju u Parlamentu. Dakle, ukoliko ste imali da Demokratska partija socijalista dominantno podržava neku vladu izabere ministre u toj vladi, izabere predsjednika i potpredsjednike te vlade onda je to vladu tog političkog subjekta, a ne može biti nikako vlada onih koji su bili protiv toga. Ne vidim kako je nekome sporno da srušimo tu vladu, jer smo joj bili opozicija, a nije sporno što je izabrana, kontrolisana od strane Demokratske partije socijalista i njihovih političkih subjekata, koji su njima bliski. Dakle, vladu je onoga ko je u Parlamentu podržava. Mi je nijesmo podržavali, a sa velikim zadovoljstvom je srušili.

Takođe, kada govorimo ovom izbornom turizmu, nemojmo kolege da manipulišemo onim što vidimo svakodnevno u javnosti, ne samo da izborni turizam nije spriječen nego je izborni turizam još više

pospiješen u ovom dodatnom roku. Dakle, mi imamo masovno prepisivanje birača, vi danas vidite kako se održavaju ovi izbori. Upravo ovim dodatnim rokom o kojem su i moje kolege pričale, omogućilo se ovim poraženim snagama da vrše ovakve izborne inženjeringe i manipulacije. Dakle i da to raščistimo i to je negdje politička odgovornost onih koji su saradivali sa onima koji su poraženi na ovim izborima. Nije, poštovane kolege, danas nama Demokrataskoj Crnoj Gori važno da sada ovdje utvrđujemo krivce. Nama je prije svega važno da je Demokratska partija socijalista poražena gotovo na svim nivoima u Crnoj Gori. Nama je važno da omogućimo da se ispoštuje izborna volja građana u tim lokalnim zajednicama gdje su bili lokalni izbori. Na nama je da uvijek služimo narodu i da zajedno sa njima i u odnosu na ono što su njihovi interesi donosimo odluke. Ali vi dobro znate, poštovane kolegice i kolege, da ste nas poslušali i da smo zajedno napravili 43. vladu na fonu parlamentarne većine od 30. avgusta da sve ono i što su bili vaši programski ciljevi, a to je i Temeljni ugovor i popis, pa i mi bismo to podržali i to bismo riješili što smo pokazali i ovih dana, ne zbog našeg sukoba s ovim ili onim nego mi nijesmo htjeli da paktiramo na bilo koji način sa Demokratskom partijom socijalista. Znači, nama nije trebao da formiramo 43. vladu nijedan glas Demokratske partije socijalista. Parlamentarna većina od 30. avgusta je brojala 41 poslanički mandat, što je bilo sasvim dovoljno da mi formiramo 43. vladu. Tako da bih zamolio da ne manipuliramo. Jer, koliko to nije bila DPS-ova Vlada najbolje govori o tome da su razrješavani članovi i funkcioneri Demokratske Crne Gore i nije ništa sporno, a imenovani upravo funkcioneri Demokratske partije socijalista. Samo da zaključim. Imate sada iz redova doskorašnjih poslanika koji su sjedjeli ovdje u poslaničkim klupama DPS-a da su ti ljudi imenovani i otišli na poziciju u izvršnoj vlasti. Da li ovdje govorim neistine. Tu su poštovani gospodin Kovač i predstavnici Vlade, mogu da potvrde, ne bih da licitiram imenima jer kolega ovdje nema, pa bi bilo nepristojno.

Što se nas tiče, mislim da su stvari u potpunosti jasne. Mi smo pokazali da je moguće pobijediti DPS i bez saradnje s DPS-om. Ovih dana nas očekuje da razvlastimo DPS gdje god su oni izgubili. Obećavam građanima Crne Gore da ćemo u tome uspjeti. S druge strane, pozivam ubjedljivo poražene snage da se ne igraju zakonom, Ustavom i izbornom voljom građana Crne Gore jer im sigurno to neće poći za rukom.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 12:05:15)

Zahvaljujem kolegi Martinoviću.

Proceduralna reakcija kolege Božovića. Molim Vas samo da budete u okviru procedure, da ne izazivate dodatne diskusije.

BOGDAN BOŽOVIĆ (07.11.22 12:05:29)

Uz izvinjenje ako zloupotrijebim proceduru, nije mi svakako to namjera, ali prosto koristim priliku zbog građana još jednom da iznesem naše stavove.

Dakle, 43. Vlada Crne Gore nije bila Vlada DPS-a. Ako je to bila Vlada DPS-a, kako objašnjavamo činjenicu da se u izvršnoj vlasti nalazio ne mali broj kadrova partija iz koje do sada dominantno dolaze kritike počev od CEDIS-a, Elektroprivrede i da ne nabrajam dalje.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 12:06:05)

Zahvaljujem kolega Božoviću.

Procedura, kolega Martinović. Izvolite, kolega Martinoviću, minut imate pravo.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (07.11.22 12:06:18)

Kolegice Bošnjak, građana radi, istine radi, nije niko poštudio kadrove Demokratske Crne Gore zato što je bio politički korektan i dobar već zato što mu zakon nije omogućio da u tom momentu djeluju na taj način. Ne bih sada obrazlagao jer nemam vremena za to na koji način funkcioniraju i Elektroprivreda i njihov odbor direktora i Skupština akcionara i Odbor CEDIS-a itd.

Dakle, ono što su za kratak period uspjeli i htjeli i što su mogli da postignu, ova nova parlamentarna većina je smijenila što se tiče redova Demokratske Crne Gore. Nije ništa sporno, nećemo mi ni plakati i nećemo kukati za funkcijama, ali činjenično je to tačno. S druge strane bih volio da razjasnimo i ovu stvar. Ako se razrješavaju kadrovi Demokratske Crne Gore, a postavljaju kadrovi DPS-a onda se postavlja pitanje čija je to Vlada. To je bila Vlada Demokratske partije socijalista. Moramo biti prema građanima elementarno

korektni i kazati im istinu. Nadam se i želim da vjerujem da su naše kolege uvidjele grešku šta znači i kako je to paktirati s Demokratskom partijom socijalista. Nadam se da su se uvjerali izbornim rezultatima da ih to ne vodi nigdje dobru. Nemojte, molim vas, da pričamo o tome da je neko prema nama bio korektan, da je neko prema nama bio politički dobar, pa zbog se, zaboga, nijesu razrešavali naši funkcioneri. Ne. To je uslovljeno ovim zakonskim rješenjima o kojima sam govorio. Inače, da je potrajala još više ta vlada i da nijesmo imali neke druge situacije, odavno bi to bilo u paketu riješeno i na tim mjestima bi bili članovi Demokratske partije socijalista. Uostalom, u predlozima nekih članova odbora direktora vrlo jasno i nedvosmisleno znamo da su bili upravo istaknuti kadrovi i visoki funkcioneri Demokratske partije socijalista. Mislim da i danas imamo, recimo, u Luci Bar takve primjere da imamo prilikom imenovanja članova Odbora direktora Elektroprivrede i da ne nabrajam. Mislim da je ova priča suvišna i da je građanima sve jasno.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 12:09:29)

Zahvaljujem.

Ovim smo iscrpili listu prijavljenih diskutanata.

Da li ministar Kovač želi završnu riječ? Ne želi. Zahvaljujem. Konstatujem da je ovim završen pretres po ovoj tački, da ćemo se izjasniti naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku to je **Predlog zakona o elektronskom dokumentu**. Ovlašćeni predstavnici Vlade su Maraš Dukaj, ministar javne uprave i Dušan Polović, v.d. generalnog direktora Direktorata za infrastrukturu, informacionu bezbjednost, digitalizaciju i e-servise u Ministarstvu, kao i Jelena Knežević, načelnica. Izvjestioci odbora su Jovanka Laličić, Zakonodavnog odbora i Predrag Bulatović, Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Otvaram pretres.

Ovom prilikom pozdravljam uvaženog ministra Dukaja koji je sa nama.

Da li predstavnik Vlade želi dati dopunsko obrazloženje? Ne želite. Zahvaljujem.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Nijesu trenutno u sali.

Prelazimo na uvodna izlaganja.

Ispred Kluba Socijalističke narodne partije, uvodno izlaganje će imati šef Kluba Dragan Ivanović.

Izvolite, gospodine Ivanoviću.

DRAGAN IVANOVIĆ (07.11.22 12:10:50)

Hvala, predsjednice.

Poštovane kolegice poslanice, kolege poslanici, poštovani ministre sa svojim saradnicima,

Javio sam se za ovu tačku dnevnog reda ne kao neki stručnjak za elektronske dokumente, ali kao neko ko očito shvata značaj i želju koje će ovaj zakon regulisati, da mi na putu prema Evropi moramo urediti i, u svakom slučaju, elektronska dokumenta uvesti jer je već vrijeme za to možda bilo i prije, ali ipak nikada nije kasno. Čini mi se da je ovo pravi momenat da se ovaj predlog zakona usvoji ovdje u Skupštini i da se u potpunosti primijeni svih onih 34 člana koliko je predviđeno u ovom predlogu.

Zašto je predložen? Našao je uporište u članu 16 Ustava Crne Gore. Potpuno je, po meni, to nešto što je adekvatno momentu. Zato sam se i javio da, u ime Kluba Socijalističke narodne partije, dam podršku i dam značaj jednom ovakvom zakonu. Ovo je način upotrebe elektronskog u pravnom prometu, upravo u svim segmentima društva, od sudskog pa tako dalje, kao i za sva pravna i fizička lica, pa bi se s tim elektronskim dokumentom prešlo na potpuno elektronsko uređenje. Znači, na neki način bismo se riješili korišćenja papira, načina kako se radilo svih ovih godina unazad. Kako smo došli normalno do razvoja društva, puta ka Evropi, sigurno da je to nešto što i te kako zahtijeva da mi stvorimo uslove i da u potpunosti primijenimo elektronski promet, a na taj način ti uslovi širu primjenu u pravnom poretku, upravnom, sudskom i drugim, kao i toliki nivo softvera i sofsticiranih. Prije neki dan sam slušao neke ljude od struke koji ukazuju na potrebe da se u Crnoj Gori čak na taj način elektronski prilikom korišćenja tih softvera koristi i kontrola ulaska i izlaska gostiju koji u jednoj turističkoj sezoni ili u jednoj godini posjete Crnu Goru, mi za sada nemamo, koliko se gubi i ako taj sistem košta koliko košta, ja sada ne znam sigurno je da bi se samo jedne godine od turizma isplatilo. Ako se uzima milijarda ono zvanično, milijarda se gubi na ovaj način što ne evidentiramo broj gostiju koji uđu i koji borave u Crnoj Gori, broj noćenja i tako dalje. Znači, opravdanost je sigurno velika i potreba za tim i zato kažem sam se javio da dam punu podršku.

Vidim da vi ovdje u ovom predlogu zakona predviđate ko je taj ko će da kontroliše ovaj elektronski dokument, nadležan je organ za razvoj infrastrukture i informacionog sistema društva i elektronske uprave. Znači biće kontrolisan, a oni članovi zakona vidim da su normalni do onog 32. reguliše se, đe se koristi, kako se koristi, zašto se koristi i normalno na kraju kada bi prestajao, kako će prestajati i tako dalje.

Znači, u svakom slučaju stvoreni su uslovi da se ovaj zakon danas ovdje u Skupštini usvoji i da se pređe na elektronski dokument. Na taj način imamo u suštini efikasniji rad, brži i čini mi se sve to klikom na jedno dugme kada dobijamo određene podatke. Radio sam u sistemu kada se sva ta dokumentacija po azbučnom redu slagala, pa je trebalo i puno papira i puno prostorija da bi se složilo, a sada sve to može normalno na ovaj jedan elektronski način koji omogućava i brže i efikasnije i da u svakom trenutku imamo uvid u neka dokumenta koja su potrebna radi efikasnijeg rada, vidjeli smo u svim sferama jednoga društva.

Prema tome, da to poboljšanje poslovnog ambijenta u svakom slučaju čini mi se ne da bi bilo 100% bolje u ovom trenutku nego možda i 1.000% i ta efikasnost i preglednost i u svakom slučaju doprinijelo bi bržem i efikasnijem radu u svim sferama našeg društva. Ako bi to uspjeli da postrignemo, a ovaj zakon je sigurno preduslov za to onda bi to zahtijevalo kao što sam rekao i od svih pravnih i fizičkih lica da se ponašaju u skladu sa ovim zakonom.

Rekao sam i prije da nijesam stručnjak, ali da u potpunosti razumijem koristi i potrebu i mi iz Kluba Socijalističke narodne partije, ponavljam, glasaćemo i podržati ovaj zakon u potpunosti. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 12:17:17)

Zahvaljujem poslaniku Ivanoviću. Sada ispred Kluba Pokreta za promjene, riječ ima poslanik Brnako Radulović. Izvolite, poslaniče Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 12:18:01)

Hvala, predsjednice.

Ministre sa saradnicima, ovo je izuzetno jedan vrući krompir.

Ovo je jedan od najvećih problema u Crnoj Gori. Ovakvo stanje neodrživo stanje. Samo jedna mamematika. Veličina administracije s jedne strane, broj penzionera s druge strane, broj u realnom takozvanom sektoru, taj realni sektor je faktički uslužni sektor, broj nezaposlenih, pa da smo Kuvajt ne može to niko izdržati, a ne nekonkurentna privreda GDP mali, sve nam ide dolje, deficit budžeta, deficit spoljno-trgovinski je ogroman, mi idemo u totalni kolaps. Analizirao sam i posmatrao uvijek ovo dokle može i kako može i hoću odmah da vam kažem jednu konstataciju. Više ste napravili za šest mjeseci u odnosu na prethodnu ministarku, ali strašno nedovoljno i reći ću vam zašto. Donijeti su neki strateški dokumenti oko strategije reforme javne uprave, zatim njen dio strategije digitalne transformacije, pa onda ovaj zakon, pa onda ste čak i časopis pokrenuli koji čitam, pa ste novi savjet za reformu javne uprave formirali, ali koji su efekti - nikakvi.

U petak smo imali jedan veliki okrugli sto, ekonomija, stanje, izazovi i perspektiva. Svi su rekli sa ovakvom javnom upravom nema nam puta, nema nam Evrope, nema ništa. Em je brojna, em je korumpirana, em je neznavena, em je posljedica jedne, druge, treće partikratskog odnosa, tako da s pravom nosim, nosimo ili nose epitet uhljeba. To je katastrofa. Od od 60.000 ne znamo ni broj koliko ih je danas u državnoj administraciji, lokalnoj pojma nemamo, nemamo sistematizacija, nemamo kriterijuma, nemamo ništa. Ko to može izdržati? Niko. Ima jedan termin kroz koji sam ja prolazio, a to je - kad čuti javna administracija. Znate o čemu? Ti ideš od šaltera do šaltera, ideš sa zahtjevom i dođi sutra, dođi preksutra ili nikakvog odgovora i on te naćera tom psihologijom da vidiš kako će to da premostiš i onda se šetiš da to treba da podmažeš. I to je naše stanje. To je katastrofa.

Jedna od glavnih primjedbi svih koji se bave privrednim aktivnostima kažu da je naša administracija koruptivna. Evropska komisija takođe to kaže. Mislim, ministre pohvalio sam Vas, ali problem ove i prethodne Vlade, a tek onih drugih, je to što nije bilo interesa, aj tako da ta nazovem, političkog interesa da uistinu dođe do reforme administracije. Od 60.000 mi moramo preći na 30.000 sposobnih, profesionalaca, koji moraju biti nagrađeni za to. Vi morate početi sa zakonom o Vladi, zakonom o Skupštini. Zakon o Vladi je faktički i lokalnoj samoupravi je faktički nešto što znači piramidu. Ako imate broj ministarstava, ako to reducirate, ako prije svega kažete da više nema ni generalnog sekretara, jer generalne sekretare su izmislile prethodne vlade režimske koje su stavljale uhljebe, znači već tu skidate. Morate da preispirate sposobnost cijele administracije.

Oko ovoga, ovo je odlična stvar. Prvo smo čini mi se imali potpis ne znam prije koliko godina smo ga usvojili, a zatim sad imamo i ovaj dokument koji će predstavljati e-upravu i koji će faktički zamijeniti svu papirologiju. Ne samo što ćemo uštedjeti novac nego ćemo uštedjeti kontakt u tome je najvažnija stvar. Za koliko vremena ti možeš da dobiješ određeni dokument da upariš te dokumente? Za koliko vremena ti možeš da osnuješ firmu, da imaš potpunu dokumentaciju za to?

Ministre, meni se sviđa, ja sam vas pratio i vaš sajt, što se tiče vašeg ministarstva za razliku od drugih ministarstava evo sve sam insprintao, sve sam vidio sve to pratim, ja sam zadovoljan sa tim, ali, ova

vlada i ovaj način kako se radi nema dovoljno ni stručnog kapaciteta, ni političkog kapaciteta, da uđe u jedan od najvećih problema Crne Gore, reforme javne administracije. Tada ne bi nas nazivali, ne bi ih nazivali - uhljebima, nego stručnim, profesionalnim ljudima, koji će davati servis građanima, preduzetnicima i svim ostalim kako bi Crna Gora postala uistinu nešto što znači dobra sredina za svaku inicijativu koja dolazila od spolja ili unutra.

Što ministre da Vam rečem kao savjet ne znam, borite se dok budete na tom mjestu, napravite neki akcioni plan, napravite neki pomak, počnite od te vlade. Mislim da nije dobro ono što je napravljeno od kresanja uprava, po vertikali dolje, spuštajte se, prebrojte barem koliko imamo danas u administraciji.

Završiću s tim da je ovo neodrživo, ako imamo 120.000 penzionera, ako ima 50, 60, 70.000 administracije, ako imamo u realnom sektoru ne znam 100 i kusur hiljada gdje nijesu u realnom sektoru, nego u sektorima usluga, ako imamo oko 55.000 nezaposlenih možda i više, sa ovim društvenim proizvodom, pa da smo Kuvajt, a ni Kuvajt neće više bogat biti zbog drugih stvari, ne možemo da živimo nego ćemo bankrotirati. Moramo na drugi način. Jedan od glavnih problema je administracija i ovo što radite je dobro, ali treba tu mnogo više.

Na kraju, trebamo da stvorimo uslove 30.000 viška će ćemo ih, nećemo na ulicu, ne možemo više ni onavkve otpremnine da dajemo, moramo im stvoriti mjesto, uslove, kako da oni preduzetničkom inicijativom pređu u realni sektor ili ga unaprijede i sve te druge stvari. Velike reforme će čekati velike ljude.

Zašto nema tabele usaglašenosti? Što kod nas važi, mora da važi u svakoj državi Evropske unije.

Znači, ministre slušajte Vi mene, ja sam davno prošao te škole. Ja sam uveo ovu tabelu usklađenosti čini mi se prije sedam, osam godina. Bilo je na časnu riječ samo da je usklađeno. Svaki član po član, ovo sve mora biti usaglašeno sa standardima Evropske unije, ovđe sam vidio da to fali i milo mi je, javna rasprava je bila, sve sam pregledao, sve okej, glasaću za ovo, ali ono sa onom konstatacijom velike ljude traži Crna Gora.

Hvala i izvinjavam se.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 12:27:17)

Zahvaljujem profesoru Raduloviću.

Sada riječ ima poslanik Andrija Popović, ispred Kluba SDP-a, LP-a.

Izvolite, poslanice Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (07.11.22 12:27:28)

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovani predstavnici Vlade u tehničkom mandatu,

Prijedlog zakona o elektronskom dokumentu veoma, veoma važan, pokušaću da dam doprinos u ime Liberalne partije. Cilj svih nas je da se unaprijedi proces digitalizacije na svim nivoima. Korišćenje elektronskog dokumenta u Crnoj Gori je ograničenog obima, sa jedne strane to je posljedica nepotpunog zakonskog okvira koji ograničava veće korišćenje elektronskog dokumenta u praksi, a sa druge strane neupućenosti i neznanja šire populacije o koristima upotrebe elektronskih usluga.

Zamjena starih identifikacionih dokumenata sa novim ličnim kartama treba da poveća korišćenje elektronskih servisa u zemlji, ali sam proces mora da bude značajno ubrzan i potrebno ga je završiti do kraja 2023. godine, kako bi digitalizacija u zemlji bila brža. Cilj donošenja ovog propisa pored dodatnog usklađivanja sa Zakonom o elektronskoj identifikaciji i elektronskom potpisu je stvaranje uslova za unapređenje poslovnog ambijenta, razvoja usluga, elektronske uprave kao i efikasnije postupanje pravnih i fizičkih lica i nadležnih organa u smislu ovog zakona.

Digitalizacijom dokumenata postiže se smanjenje upotrebe dokumenata u papirnoj formi, veća pristupačnost i publikovanje dokumenata, što je od posebnog značaja i za efikasnije ostvarivanje prava građana, građanki na dostupnost informacija od javnog značaja. Prednosti su - prepoznavanje digitalizovanog dokumenta koji se izjednačava sa elektronskim dokumentom, propisivanje uslova za pravnu valjanost digitalizovanog dokumenta, uvođenje elektronskog pečata, kao elektronske usluge povjerenja. Takođe, propisivanje načina dostavljanja elektronskih dokumenata između nadležnih organa i stranaka, prevazilaženje barijere koja se odnosila na neprihvatanje elektronskog dokumenta od strane institucija, na način što je norma u novom zakonu definisana, tako da se više ne zahtijeva izričito i slobodno izražena volja o prihvatanju upotrebe elektronskog dokumenta koja je kod institucija davala prostor za neprihvatanje elektronskog dokumenta. Ovo je može se reći bila i glavna kočnica primjeni elektronskog dokumenta.

Veoma je bitno usvajanje inoviranog Zakona o elektronskom dokumentu, značajno bi trebalo da smanji troškove u javnoj administraciji i privredi.

Ono što je posebno važno, to je problem sajber sigurnosti. Priču o digitalizaciji, koja traje godinama, paralelno prati i važan segment sajber sigurnosti. Radi se o skupu tehnologija, procesa i praksi i dizajniranih da zaštite mreže, uređaje, programe i podatke od napada oštećenja ili neovlašćenog pristupa.

Samo da kažem na kraju, prema Globlanom indeksu sajber sigurnosti 2018. godine, Međunarodne unije za telekomunikacije Crna Gora zauzima 61. mjesto od 175 država članica. Viđeli smo što nam je donijela sajber sigurnost posljednjih par mjeseci, odnosno sajber nesigurnost. Dakle, potpuno je urušila državu od toga se još oporavljamo, vjerujem da ćemo u nekom narednom periodu ipak imati neke instrumente i kroz ovaj zakon koji će ubuduće spriječiti takve upade.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 12:32:37)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

S obzirom da smo preskočili da je došlo do neke greške u prosljeđivanju informacija, vraćamo se nazad na uvodno izlaganje ispred Kluba Demokrate, Demos - poslanica Tamara Vujović.

Izvolite, poslanice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (07.11.22 12:32:58)

Zahvaljujem, gospođo Đurović.

Ovdje pred nama je Zakon o elektronskom dokumentu i ja, kao i moji prethodnici takođe, smatram da je ovo jedan izuzetno važan dokument, za koji je isključivo odgovorno Ministarstvo javne uprave i koji služi usklađivanju sa Zakonom o elektronskoj identifikaciji kako bi Crna Gora donijela tu zakonodavnu inicijativu da bi premostila i pokušala da premosti ovaj takozvani digitalni jaz koji se javlja i koji je konstatovan i na skalama o digitalnoj upotrebi između Crne Gore i Evropske unije, koji smo vidjeli da uopšte i nije tako mali.

Zakon kao zakon zaista nemam primjedbe, kao što su govorili moji prethodnici, on svakako donosi jednom unapređenju u odnosu na prethodni Zakon o elektronskom dokumentu gdje su postojale određene preporuke da neko da je želio da upogtrebi elektronski dokumnet u praksi, on je morao strogo da izazi volju da želi da se njegov elektronski dokument tretira kao papirni dokument. Takođe, ovaj zakon se usklađuje sa elektronskim potpisom i elektronskim pečatom i predviđen je i postupak pretvaranja dokumenta koji nije originalno izrađen u elektronskoj formi u digitalizovani dokument koji dalje nastavlja u pravnom prometu i služi u procesima koji se vode kod pravnih i fizičkih lica. Onaj dokument koji je kao pravno valjan sačinjen na papiru, može da se pretvori u elektronski i dalje. Znači, sve ovo o čemu pričamo apsolutno je nešto što je neophodno i što služi svrsi i što se saglašava i sa Strategijom digitalne transformacije koja je donijeta prošle godine.

Ono što ja želim da kažem i zbog čega se ne bih složila sa uvažanim kolegom Radulovićem, to je u onoj konstataciji da ste Vi ministre Dukaj koji obnašate ovu funkciju, više uradili za pola godine nego prethodna vlada. Zašto ovo kažem? Zato što je ovaj zakon od slova do slova, prvi put predstavljen ovoj skupštini, mi smo ga dobili na mejlove 09. decembra 2021. godine. Vi znate, poštovani ministre, koliko je u dijelu informacionih tehnologija i digitalizacije važan svaki dan i koliko je ovaj digitalni jaz potrebno zatvarati i činiti ga sve manjim i manjim u odnosu na razvijene države, a ovaj zakon ću podsjetiti, dobili smo 09. decembra 2021. godine. Mogu da kažem da je u 42. Vladi prvi put sprovedena javna rasprava o ovom zakonu 31. maja 2021. godine, bila je jedna široka javna rasprava, gdje su učestvovali predstavnici Američke privredne komofre, Telekomu i ICT crnogorske zajednice, dakle klaster informaciono komunikacionih tehnologija iz Crne Gore. Javna rasprava završena maja prošle godine. Sekretarijat za zakonodavstvo 24. septembra dao pozitivno mišljenje i našao se u skupštinskoj proceduri u decembru.

Hoću da kažem da je ova vlada povukla iz skupštinske procedure ovaj zakon u maju ove godine, Sekretarijat za zakonodavstvo u junu rekao - nećemo da se izjašnjavamo o jednom te istom zakonu jer smo na kompletan ovaj isti zakonski tekst prošle godine dali pozitivno mišljenje i onda je on upućen po drugi put od strane 43. Vlade, krajem jula, znamo da u avgustu Skpuština ne radi, dakle čekalo se, ispašće da čekamo najmanje godinu dana za usvajanje zakonskog teksta koji je potpuno usaglašen i od riječi do riječi isti.

U tom smislu hoću da pohvalim nastojanja i da kažem ako je 42. Vlada bila po nečemu eksperimentalna, da su došli određeni eksperti nije poticala iz političke volje, tu su bili neki mladi ljudi koji su dobili svoju šansu, neki su ljudi iskoristili tu šansu da naprave sebi PR prije nego što se uključe u političke bitke i to je legitimno. Neki su nakon napornog truda i rada se vratili svojim karijerama koje su iz oblasti digitalne transformacije i upravo ove oblasti o kojima danas govorimo. Jedna od njih je ministarka

Srzentić čiji je rad bio oličan u malom broju javnih nastupa, vrlo malo populizma i veoma mnogo rada. Pričam danas o tome zato što je i plod o elektronskom dokumentu plod rada ministarke Srzentić i njenoga tima. Naime, opet ću ponoviti, ovaj zakon je od slova do slova potpuno isti zakon koji se povukao prošle godine i sada stavio u proceduru.

Što se tiče samog rada na oblasti smanjivanja digitalnog jaza između Crne Gore i ostatka Evrope, tu ću svakako pomenuti izuzetan rad na razvoju digitalnih servisa koji je bio primijećen u 42. Vladi. Razvoj Digitalne akademije, zatim programa Experts in residence, raznih oblika digitalne transformacije, utvrđena i usvojena Strategija digitalne transformacije za 2022-2026, Akcioni plan za 2023. godinu. Dakle, moramo da idemo u korak sa vremenom, a ne smijemo da trpimo politička neslaganja i radi toga da gubimo vrijeme. Digitalni svijet podrazumijeva otvorena rješenja, tj. sistem koji se mora prilagođavati novim tendencijama svakodnevno.

Ono što se tiče usklađivanju i smanjivanju, usklađivanju sa Evropskom unijom, moramo da kažemo da iako u dokumentu stoji da nema potrebe da se ovaj dokument usklađuje sa dokumentima Evropske unije, moramo reći da sve ono što se zaključilo na Berlinskom samitu, prije nekoliko dana, a tiče se podršci Crne Gore, tiče se zelenog i digitalnog rasta. Znači, upravo se radi o tome da će se podržavati projekti koji nose karakteristiku zelenog i digitalnog rasta, odnosno razvoja digitalne transformacije. Ovdje moram spomenuti Digitalnu agendu za Zapadni Balkan, sa kojom se takođe moramo usaglašavati.

Drugo što sam htjela da vam napomenem, tiče se neizostavnog, da kažemo dijela sajber bezbjednosti. Kada govorimo o digitalnoj transformaciji ne možemo da ne govorimo o Zakonu o sajber bezbjednosti, o tome da je 42. Vlada, kada se govorilo o Strategiji o sajber bezbjednosti, uvidjela da postoji veoma mali broj izvršilaca koji se bave ovom tematikom, da smo u tom dijelu veoma osjetljiv jedan sistem, pogotovo naša kritička infrastruktura, i o tome sam pitala ministarku Srzentić, prije godinu i po dana i započeti su neki radovi radne grupe na tome planu, i mogu da kažem da se tada utvrdilo i moglo naslutiti ono što će nam se desiti, a to je jedan sajber napad velikih dimenzija koji je upravo pokazao koliko smo nedostatni u ovoj oblasti. Takođe, neophodnost organizacije jedne agencije za sajber bezbjednost, edukacije naših službenika, naravno uz pomoć stranih partnera koji su ovoga puta pritekli u pomoć i sve ono što bi Crnu Goru učinilo jednom otpornom sajber destinacijom. Mi vidimo da i sada trpimo posljedice, ministre Dukaj, ne mogu se sprovesti javne nabavke, ne možemo odraditi neke osnovne servise, a kamoli neke napredne servise o kojima vi govorite u Zakonu o elektronskom dokumentu koji, svakako kad bi bio u punom pravnom prometu, on je neki ideal kome treba težiti.

Dakle, Montenegro digital, voljela bih u nekom, ako budete imali odgovor ili komentar, da vidimo gdje je nastavak rada koji je hrabro i vrlo stručno započela ministarka Srzentić, šta je sa Digitalnom akademijom, šta je sa mnogobrojnim postupcima i aktivnostima koje je ona započela. Naravno, podržavam digitalnu transformaciju, upotrebu elektronskog dokumenta, jer upravo javna uprava treba da posluži kroz zakon, ali i kroz kampanje da približi servise i da kreira servise prema potrebama naših građana. Ono kao što je govorio i uvaženi kolega Radulović, preglomazna birokratizovana javna uprava u kojoj ima, ako sam tačno našla podatak 55.000 zaposlenih, ona treba da kreira servise koji odgovaraju potrebama građana, ali naravno dobro odabrani i dobro kreirani servisi i onda će biti lak i za upotrebu. To ne ide i bez jedne edukacije javnosti kako da koristi elektronski dokument, kako da bude siguran, opet se vraćamo na sajber bezbjednost, da je taj elektronski dokument zaštićen od eventualnih napada itd.

Znači veliki je posao pred vašim ministarstvom da se ovaj posao završi i da se kompletira cijeli ovaj sistem sledljivosti elektro dokumenta od stvaranja, slanja do korisnika pa do njegove bezbjednosti. Znači u ovome segmentu ne smije da se robuje koja je vlada, kako, zakonski akt niste umnogome unaprijedili, samo smo izgubili godinu dana u eventualno mogućnostima njegovoga korišćenja. Stalno je potrebno usklađivanje i svakodnevne smjernice da se propisi usklađuju sa mnogim zakonima da bi bili djelotvorni.

Takođe, rekla sam da greške koje su primijećene iz prethodnih perioda, a to je nedovoljni broj zaposlenih u sektoru sajber bezbjednosti i odbrana kritičke infrastrukture nije našla i voljela bi da mi kažete to ako budete imali vremena, da kažete koliko se i kako unaprijedio taj sistem, jer on je neodvojiv od putovanja elektronskog dokumenta kroz naš sistem.

Kancelarija za digitalne servise, šta je sa njom? Vidimo da nekada se zvalo Ministarstvo javne uprave digitalnog društva i medija, sada imamo jedan direktorat u kome je to sve sve da kažemo spojeno Digitalna akademija, Montenegro digital corps, Experts in residence i napomenula bih da je prošle godine održan prvi Digitalni samit 2021. godine za sve zemlje Zapadnog Balkana gdje su učestvovali najrelevantniji učesnici u ICT dijelu privrede.

Takođe, ono što bih napomenula je Program za digitalne nomade i Strategija digitalnih nomada koji je takođe jedan element kojim se Crna Gora, da kažem, hvalila i željela je da bude u tom dijelu prepoznata. Međutim, nemamo ni u tom dijelu, da kažem, zakon o digitalnim nomadima, ako se izrađuje voljela bih da mi kažete dokle je to stiglo. Svjedoci smo da je naše primorje, a i ostali gradovi, preplavljeno ljudima koji svoj novac zarađuju u onlajn svijetu, ostvaruju svoje plate na drugim tržištima, a troše u Crnoj Gori, što je i te kako poželjno, ali i zbog usluga, svima njima, i zbog toga da se oni eventualno povežu sa ICT

zajednicom u našoj zemlji i doprinesu vidljivosti te zajednice i da doprinesu servisima voljela bih da se i taj segment, zajedno sa ovim zakonodavnim dijelom, razvija.

Zaključicu, svijet je zbog korone ubrzao informacione procese. Kaže se da smo tamo u informacijskom smislu gdje se očekivalo da budemo 2027. godine upravo zbog digitalizacije, prebacivanja biznisa i usluga građanima i privredi onlajn. Dakle, ne možemo ići u korak sa time ako nismo usaglasili legislativu niti ni počeli da je primjenjujemo u onoj mjeri koja bi bila zadovoljavajuća. Ovdje ću završiti, pa ću onda dati odgovor na komentar. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 12:45:11)

Zahvaljujem poslanici Vujović.

Poslanik Branko Radulović je tražio komentar.

Poslaniče Martinoviću, izvolite proceduru samo mi recite kojim povodom.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (07.11.22 12:45:26)

Nije kolegice Đurović zlonamjerno, naprotiv, nego maloprije ste stigli na sjednicu Skupštine i htio sam Vama da se obratim u ime poslaničkog Kluba Demokratske Crne Gore. Dakle, imajući u vidu evidentnu opstrukciju od strane Vlade Crne Gore ili dijela Vlade Crne Gore oko državnog praznika koji se tiče Njegoševog dana rođenja koji smo usvojili ovdje u Skupštini Crne Gore gdje smo dobili potpuno pogrešno tumačenje i potpuno pogrešno tumačenje zakonskih normi u kojima se jasno navodi da ukoliko državni praznik pada u nedjelju da se prenosi kao neradni dan za ponedjeljak. Pod broj jedan molim vas da u ime Skupštine Crne Gore za ponedjeljak pripremite izložbu fotografija i da na taj način mi kao Skupštine Crne Gore ipak damo neki doprinos oko organizovanja kulturnih manifestacija, što je i zakonom predviđeno. Sa druge strane vas pozivam da s obzirom da obavljate funkciju predsjednice Skupštine Crne Gore, bez obzira na naše političke razlike, da hitno uputite i Vi apel Vladi Crne Gore da ne zloupotrebljava jednu ovako veoma važnu stvar za naše društvo jer ovo je po prvi put u istoriji Crne Gore da na neki način vraćamo dug prema Njegošu. Dakle, molim vas da hitno i Vi reagujete, da tražite da Vlada Crne Gore, kao kolektivni organ, odredi da ponedjeljak bude neradni dan, a da ukoliko oni nijesu uspjeli jer nijesu htjeli, neću sada ovdje raspirivati podjele i pričati zbog čega nijesu htjeli, da vi kao neko ko se nalazi na čelu zakonodavnog doma ipak za ponedjeljak pripremite određene kulturne aktivnosti ovdje u Skupštini.

Molim Vas još jednom da se založite maksimalno da kontaktirate sa gospodinom Abazovićem koji se nalazi na čelu Vlade i da se reaguje u dijelu da ponedjeljak bude neradni dan, a ne da imamo danas potpuno krivo tumačenje zakona jer sada je to vrlo teško objasniti kada neko hoće namjerno da zakon izvrci i da manipuliše njime. Mislim da je ova moja intervencija korisna, htio sam i na startu, ali mijenjala Vas je potpredsjednica Bošnjak, pa zbog toga sam iskoristio sada. Dakle, nadam se da ne zamjerate što sam na ovaj način proceduralno reagovao, ali smatram da ipak imate mogućnosti sa te pozicije da se i Vi uključite u rješavanje ovog problema.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 12:48:19)

Zahvaljujem, poslaniče Martinoviću.

Jedino što zamjeram što proceduru vremenski koristimo daleko duže nego ono što je definisano minut. Nemam nikakav problem sa tim što ste podsjetili na obilježavanje Njegoševog dana. Svakako, po mojim informacijama i prema onome što sam vjerujte mi i kad sam i provjeravala i našla i na sajtu, sad kom u ovom trenutku ne mogu vam reći, ali sam potpuno ubijeđena čak sam i obavijestila i kolege da je, izvinjavam se, Njegošev dan ove godine pada u nedjelju, Njegošev dan se po evidenciji kojom se proslavlja jedan dan, s obzirom da je nedjelja prebacuje se na ponedjeljak, 14. je neradni dan, tako da Parlament neće zasijedati u ponedjeljak, definitivno to je neradni dan. Način kako ćemo naći mogućnost da to obilježimo, svakako možemo koristiti sugestije u tom pravcu, ali je definitivno neradni dan i tako su obaviješteni svi. Ne vidim gdje je došlo do zabune, ali shvatam da poslanik Martinović želi još da polemise na ovu temu.

Svakako mislim da imamo najpozvanijeg ovdje sa nama, a to je ministar javne uprave čije ministarstvo u stvari vodi evidenciju i obavještava sve institucije, pa i građane o radnim i neradnim danima. Mislim da je ministar najpozvaniji da da odgovor i da razriješi ovu dilemu.

Poslaniče Martinoviću, želite još da nešto dopunite?

Izvolite.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (07.11.22 12:49:55)

Nijesmo Vi i ja polemicali nego ste takođe Vi i potvrdili ono što sam govorio i apsolutno smo saglasni, samo da vam dam jednu sitnu korekciju. Nadležno je Ministarstvo rada i socijalnog staranja i upravo zbog njihovog saopštenja za javnost, koji su imali prije nekih sat vremena, da ponedjeljak neće biti neradni dan sam ja i moje kolege danas ovoliko puta reagovali. Znam da u Crnoj Gori sada imamo dosta i problema i briga i imamo svojevrstne opstrukcije od strane onih koji su poraženi na izborima, ali upravo zbog toga sam Vas zamolio da kontaktirate lično, gospodina Abazovića, koji je na čelu Vlade, koja jeste u tahničkom mandatu jer je pala, da oni, kao kolektivni organ, donesu ovu odluku, jer se oglasilo Ministarstvo rada i socijalnog staranja koje je jedno i isključivo nadležno za ovo pitanje.

Meni je drago, kolegice Đurović, što ste Vi ipak pravilno istumačili član 3 Zakona i što ste obavijestili službenike Skupštine da će ponedjeljak biti neradni dan, ali to nije dovoljno. Kažem pohvale na Vaš račun nije dovoljno u smislu kada govorimo o svim građanima Crne Gore zato molim vas još jednom da se uključite u ovo pitanje i da kontaktirate gospodina Abazovića jer ovo se može riješiti za pet minuta elektronskom sjednicom Vlade, a ne da neko ministarstvo, iz njima poznatih razloga, vrši ovakvu opstrukciju jer ovo je, u najmanju ruku, skandalozno, da ne upotrijebim neku težu riječ.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 12:51:41)

Zahvaljujem, poslaniče Martinoviću.

Svakako ću komunicirati ukoliko ovdje dolazimo do situacije da negdje postoji nerazumijevanje definisanja. U svakom slučaju, zakon, kako smo ga mi glasali ovdje u Parlamentu, jeste drugačiji u odnosu na neke druge državne praznike zato što kaže da se praznik proslavlja 13. novembra, uspostavlja se kao Njegošev dan, crnogorski praznik kulture, praznuje se jedan dan i to na dan praznika. Međutim, definisano, kako je i zakonskim rješenjem, generalno Zakonom o državnim i drugim praznicima, ukoliko državni praznik pada na neradni dan pomjera se. Znači, jedina razlika Njegoševog dana u odnosu na ostale državne praznike što se praznuje jedan dan, a dok se drugi državni praznici praznuju dva dana, tako da ja tu apsolutno dilemu nemam. U svakom slučaju ću kontaktirati predsjednika Vlade da razriješimo i tu situaciju kako bi ukupna javnost bila obaviještena, a naravno i sve institucije i sva privredna društva u Crnoj Gori s obzirom da shodno tome treba da planiraju svoj rad i svoje postupanje i naravno i svi zaposleni da znaju da li dolaze na posao 14. ili ne dolaze. Po mom mišljenju, i tu sam apsolutno sigurna, 14. novembar ove godine je neradni dan.

Mislim da je poslanik Bečić želio takođe proceduru.

Izvolite, poslaniče Bečiću.

ALEKSA BEČIĆ (07.11.22 12:53:09)

Podsjetiću, jer ovdje zabuna nastala upravo zbog saopštenja resornog Ministarstva rada i socijalnog staranja i njihovog tumačenja. Podsjetiću jer je upravo dan Njegoševog rođenja proglašen za praznik i neradni dan u Crnoj Gori na predlog Kluba Demokrata i to je izglasano u vremenu kada sam sjedio na mjestu na kom Vi sad sjedite. Inicijalno je predlog bio da budu dva neradna dana i onda je kao čin dobre volje, kao čin kompromisa, imajući u vidu da smo svi svjesni šta znači i za privredu veći broj neradnih dana, za generisanje prihoda i mnogo čega drugog, kompromis je bio i čini mi se da je taj kompromis definisan na matičnom Odboru za politički sistem kojim predsjedava kolega Koprivica, da bude jedan dan ali da taj dan bude neradan.

Ovo saopštenje je izazvalo zabunu, izazvalo je uznemirenost velikog broja građana Crne Gore, jer građani Crne Gore evo već blizu godinu dana od kad su sa radošću dočekali usvajanje tog zakona, nakon mnogo godina i decenija blokada i opstrukcija usvajanja istog, žive svi prethodnih mjeseci u uvjerenju da će to biti jedan, ali neradan dan. Svi znamo, i Vi živite u tom uvjerenju i ja sam živio svih prethodnih dana i mjeseci kad me je neko pitao i konsultovao od građana da ako taj dan pada i ako je 13. novembar nedjelja, ponedjeljak je neradan dan i to ne samo za nas u Skupštini kao poslanike i za stručnu Službu, već za sve u Crnoj Gori. Hvala Vama i kolegici naravno Martinoviću što ste na to ukazali, što smo ovdje svi zajedno jedinstveni, što smo na istom fonu i što vjerujem da će ovakvo naše tumačenje, a mi smo negdje inicijatori i predlagači i oni koji su usvojili ovo zakonsko rješenje, značiti ono što treba da znači, mišljenje, stav poslanika, predsjednika Skupštine i Skupštine kao najvišeg zakonodavnog doma u zemlji. Nije dobro da primjenu ovog zakona, jer je ovo prva godina kada se on primjenjuje i prvi 13. novembar, započnemo ili ne

daj bože, da se negdje obilježi u nekoj atmosferi koja je produkovana ovim prethodnim saopštenjem o kojem smo govorili. Vjerujem da je u pitanju greška, vjerujem da je u pitanju omaška. Nijesam pravnik, ali ima ovdje dovoljno prostora, to sam siguran, da potpuno pravno utemeljeno se istumači da je nesporno, a znam šta je suština bila, jer sam učestvovao u svemu tome, da ponedjeljak bude neradni dan, da bude neradan za sve, a da se naravno i adekvatno obilježi određenim kulturnim manifestacijama. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 12:56:01)

Zahvaljujem.

Nastavljamo dalje, shvatam da je poslanik Radulović odustao od onog komentara, jer smo u međuvremenu prešli na drugačije diskusije i drugu temu. Tako da sada po redosledu prijavljenih riječ ima Jovanka Bogavac, a nakon nje poslanik Momo Koprivica.

Poslanica Bogavac, izvolite.

JOVANKA BOGAVAC (07.11.22 12:56:27)

Hvala predsjednice.

Poštovani ministre javne uprave, gospodine Maraš Dukaj, poštovane poslanice i poslanici, građanke i građani Crne Gore,

Danas na predlog Vlade Crne Gore, preciznije ministra javne uprave magistra Maraša Dukaja, razmatramo Zakon o elektronskom dokumentu. Detalje o ovom zakonu i razlozi za njegovo donošenje su detaljno objašnjeni u dokumentaciji koja nam je dostavljena. Izuzetno lepu diskusiju na tu temu je imao profesor Radulović i vrlo zanimljive stavove iznela je i koleginka Tamara Vujović, s tim što se ne bih složila sa njenim komentarima i hvalospevima na račun ekspertske Vlade. Smatram da je to bio jedan eksperiment koji ne bi želeli da nam se ponovi, neke eksperti skupljeni s koca i konopca, koji nemaju nikakvu političku odgovornost smatram da nikako nisu nešto što jedna ozbiljna država treba sebi da dozvoli.

Neophodnost donošenja ovog zakona je svakako nešto što ne treba ni u kom smislu sporiti, kako smo čuli i od naših prethodnika. Ovim zakonom stvaraju se preduslovi za bolju digitalizaciju javne uprave, izdavanje dokumenata, njihove primene, kontrole elektronskog plaćanja, elektronskog vođenja finansija kod privrednih društava i drugo. Smanjenje korišćenja papira, objedinjenost svih dokumenata, smanjeno čekanje u redovima, samo su neke od prednosti korišćenja elektronskih dokumenata, elektronskog potpisa, elektronskog pečata e-benkinga i drugih digitalnih instrumenata, pa je većini stanovništva znatno olakšana pristupnost mnogim servisima. Smatram da je Crna Gora ostvarila značajan napredak na ovom polju u proteklih desetak godina i to je svakako pohvalno, bez obzira koje su Vlade bile tada na vrhu države, ali još uvijek postoje mnoge otežavajuće okolnosti za masovnu primenu ovih servisa.

Pod jedan bih pomenula nedovoljna sigurnost ličnih podataka građana, što se pokazalo i nedavnim sajber napadom na servere Vlade, da smo kao sistem i dalje vrlo ranjivi, da nemamo dovoljno zaštićene i bekapovane podatke, da su nam informacioni sistemi i antivirusne zaštite u institucijama dosta zastareli, da u prevelikoj meri koristimo nelicencirane softvere, da su nam kadrovi nedovoljno obučeni, jer se u informacionim tehnologijama mora vršiti konstantno usavršavanje i prilagođavanje sa modernim tehnologijama. Kako hardverski i softverski tako i pogledu ljudskih resursa.

Ono što mi se ne sviđa u ovom zakonu je što je o zaštiti elektronskih dokumenata napisano samo dve uopštene rečenice to kaže - *Zaštita elektronskih dokumenata u dokumentacionom ciklusu moraju se primjenjivati odgovarajući tehnološki postupci, informaciona oprema i komunikacioni sistemi koji obezbeđuju zaštitu elektronskog dokumenta u skladu da zakonom. Ako se u dokumentacionom ciklusu koriste tehnološki postupci, informaciona oprema i komunikacioni sistemi informacionog posrednika zaštitu elektronskih dokumenata obezbeđuje informacioni posrednik.* Toliko o zaštiti elektronskih dokumenata.

Pa bih s toga pitala ministra Dukaja, da li ministarstvo može garantovati za sigurnost elektronskih dokumenata, poverljivost ličnih podataka građana, kao i podataka o finansijskim transakcijama?

Drugu otežavajuću okolnost za primenu elektronskih dokumenata vidim u nedovoljnoj pokrivenosti internetom, prilično visokih cena za stabilni internet u odnosu na standard crnogorskih građana, a u poređenju sa zemljama u okruženju i Evropskoj uniji nedovoljno free Wi-Fi zona. U tom smislu smatram da bi ovo ministarstvo trebalo da obezbedi besplatan i slobodan Wi-Fi mnogim javnim prostorima i institucijama, u parkovima, trgovima, šetačkim zonama, naravno i Univerzitetu, domovima učenika, školama, bolnicama, železničkim stanicama i gde god za to postoje mogućnosti.

Još jednu otežavajuću okolnost koju bih napomenula je teško korišćenje ovih modernih servisa od strane starijih građana i građana sa nižim stepenom obrazovanja, građana u udaljenim ruralnim oblastima,

a posebno na severu Crne Gore, pa je neophodno da svi servisi za građane i dalje ostanu i u klasičnoj formi, kako bi ovoj grupi građana ostali dostupni ili pak angažovati pomoćne servise ili kol centre koji bi pomogli starijim i drugim osobama koji imaju poteškoće sa korišćenjem modernih tehnologija da mogu obaviti određene operacije. Mladi ljudi vrlo lako prihvataju sve što je u elektronskoj formi i većinom pomažu svojim bakama i dekama kad treba, ali na žalost nema nemaju svi ovu mogućnost. Tako da država mora uvek da vodi računa o onima koji su najranjiviji, kako u ovoj oblasti, tako i u svim drugim aspektima društvenog života. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:01:44)

Zahvaljujem poslanici Bogavac.

Sada riječ ima poslanik Momo Koprivica. Izvolite, poslaniče Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (07.11.22 13:01:50)

Zahvaljujem.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani ministre sa saradnicima, uvaženi građani Crne Gore,

Na ovu temu je zaista jedno iscrpno i kvalitetno izlaganje imala, u ime našeg Kluba, u formi uvodnog izlaganja, uvažena kolegica Vujović, i ne bih tu imao što da dodam.

Naime, ovo jedno interesantno pitanje, u pripremi za ovu tačku dnevnog reda prisjetio sam se riječi čuvenog političkog teoretičara, autora Norberta Bobija koji je 1987. godine napisao jednu impozantno djelo „Budućnost demokratije” i on je tada izražavao ozbiljnu sumnju u pogledu, kako je i kazao, kompjuterokratije. Međutim, evo tri i po decenije nakon toga vidimo ekspanziju sredstva elektronskog kumuniciranja, elektronske infrastrukture, da tako kažem, uvođenja modaliteta elektronske uprave i zaista jeste bio jedan drugi veliki čovjeku u svijetu nauke Karl Poper u pravu kada je rekao da su i nepredvidljivi tokovi istorije zbog djelovanja, pored ostalog, tehnološkog faktora. Zaista jeste tehnološki faktor uznapredovao, da danas možda da smo razvijenije društvo i koju godinu bismo i prije razgovarali o ovom veoma važnom Predlogu zakona koji je, naravno uz Zakon o elektronskoj upravi, Zakon o elektronskoj indetifikaciji i elektronskom potpisu i Zakon o informacionoj bezbjednosti, spada u korpusu zakona koji treba da doprinesu digitalnoj transformaciji društva, a ona jeste jedan preduslov ekonomskog i ukupnog socijalnog razvitka.

Ovim zakonom se svakako doprinosi unapređenju prvog okvira u ovoj oblasti, kako bi se povećalo povjerenje u elektronski dokument, ali i obezbijedila i šira primjena elektronskog dokumenta u pravnom prometu. Neophodno je i kroz ovaj zakon da on sadrži rješenja koja će to omogućiti, uklanjanje određenog broja barijera u takve svakako spada i neprepoznavanje digitalnog akta koji smo imali u nekom ranijem periodu, otvoreno i diskutabilno pitanje valjanosti tog pravog akta. Zatim, elektronska komunikacija stranaka i nadeležnih organa se omogućava na ovaj način na jedan uspješan način. Ono što je svakako značajno jeste i malo kolega Ivanović nešto prije rekao i sa njim sam saglasan, u benefite će svakako spadati i ta manja upotreba papira, on je podsjetio na neko ranije vrijeme, gdje su trebali i prostorije za skladištenje tog papira. Sjetimo se i onih scena iz „Tesne kože” krajem osamdesetih godina, koje su govorile upravo o tim nekim defektima i anomalije samoupravnog sistema, bujanja birokratije koja opet nema neki valjan okvir da se učini efikasnom. Sjećamo se dobro Nikole Simića u onoj ulozi kad preskače one papire i ruši sve pred sobom itd. Naravno vrijeme je da se negdje do kraja dovede i da ide prirodnim tokom ovaj proces racionalizacije, ali svakako i da se omogući veća pristupačnost dokumenata, svakako lakše potraživanje, publikovanje, korišćenje dokumenata, što je od značaja za efikasno poslovanje prije svega i privrednih subjekata, ali i za efikasan pravni saobraćaj.

Cilj je uprave pružanje usluga, a ako se usluge pružaju neophodno je da to bude efikasno, transparentno, kvalitetno, kredibilno. Mislím da je ovaj predlog zakona koji ćemo podržati na tragu implementacije onih modela, pravila, obrazaca uslužno orjentisanog koncepta uprave. Zaista, cilje je uprave zadovoljan građanin, zadovoljan privredni subjekat, što manje troškova da troši za obavljanje tog pravnog saobraćaja, kako bi što više resursa, energije alocirao na neke produktivne životne i ekonomske akitvnosti. Naravno ovim se svakako stvaraju povoljniji uslovi za unapređenje poslovnog ambijenta, a ono što je svakako značajno jeste da je na tragu zadovoljenja svih onih zahjeva, imperativa koji proizilaze iz Poglavlja 10 - informatičko društvo i mediji, to je veoma važno poglavlje za Crnu Goru, već do sada ima određenih benefita za građane kao što je širok pristup internetu, elektronskim komunikacijama, velikom broju elektronskih servisa i slično. Ovaj zakon i na tom planu jedan značajan korak naprijed.

Ono što bih želio kad govorimo već o ovoj temi i o nekim nesumnjiivo kvalitetnim normativnim rješenjima reći nešto što se ne tiče konkretno vašeg resora, ali nam govori koliko je neophodan sistem u

širem smislu riječi da bude kredibilan, tačan, pouzdan. Imali smo na dan izbora nefunkcionisanje onih aplikacija za koje je bilo nadležano Ministarstvo unutrašnjih poslova i to je stvorilo ogromne probleme. Građani nijesu mogli da steknu pouzdanu informaciju o mjestu na kojem ostvaruju biračko pravo, dovodilo je to do konfuzije, možda neko odustane od vršenja svog prava. Upravo je to poenta, da zbog komplikacija, zbog sistemskih osobina javne uprave, javnog sektora ili bilo čega zašto je javna uprava, javni sektor odgovoran, ne smije niko da odustane od vršenja svog prava. Nego naprotiv ovo treba da potspješi zasnivanje pravnih odnosa, i da bude pretpostavka više za ostvarivanje prava. Mi smo reagovali na taj dan, čak je naša politička partija korišćenjem onih tokena po Zakonu o biračkom spisku, naravno na legalan, regularan način omogućavala građanima da steknu informacije o tome gdje treba da glasaju.

To je jedno upozorenje za sve u sistemu institucija da se takve stvari ne dogode, da ne bi građani odustali od vršenja i korišćenja svojih prava. Ovaj predlog zakona ćemo podržati i mislim da će to biti jedan dobar korak naprijed, i ka realizaciji ovih evropskih zahtjeva, ali svakako radi efikasnijeg, kredibilnijeg i transparentnijeg odvijanja pravnih odnosa, i radi kredibiliteta ovog digitalizovanog akta sa pravnog aspekta. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:08:56)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

S obzirom da smo iscrpili listu prijavljenih za diskusiju, da li ministar želi završnu riječ?

Želite li da koristite pravo na kometar?

Izvolite, ministar Dukaj, pravo na komentar dosadašnjih izlaganja.

MARAŠ DUKAJ (07.11.22 13:09:15)

Hvala Vam predsjednice Parlamenta, gospođo Đurović, poštovane poslanice i poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Evo ja ću pokušati ne individualno nego ovako svim uvažanim poslanicima, poslanicama odgovoriti i stvarno ne očekujem, nijesam ni došao tu da me neko pohvali, a stvarno sam srećan jer nijesam imao ni vremena puno da se dokažem za šest mjeseci pogotovo u ovakvim političkim okolnostima. Uvijek kažem da dijelima treba da se čovjek dokaže. Posebno mi je zadovoljstvo kad neko, kao uvaženi profesor Radulović, je primjetio naš angažman. U fonu toga, htio samo da pojasnim da Zakon o identifikaciji je usaglašen sa evropskim direktivama, ovaj zakon nije zbog toga što se odnosi na ista pravila, a mi naravno smo tražili mišljenje Minsitarstva evropskih poslova i Evropske komisije i imali smo naravno pozitivna mišljenja.

Što se tiče Ministarstva javne uprave ne tu nego gdje god sam radio rekao sam, i to pokušavam maksimalno da dokažem na djelu, da ministar sam ne može ništa da uradi, tim mora biti stručan i tim koji naravno jeste iz uprave i ljudi koji su stručni. Evo ovi ljudi koji tu sad sjede bili su i dio prethodne Vlade, ja nijesam mijenjao, samo sam pokušao da ojačam, i naravno nijesam pitao od koje političke partije ili kako razmišljam, nego sam potvrdio da su to stručni ljudi.

Konkretno što se tiče ovog zakona mi se nijesmo pohvalili da smo nešto mijenjali, znate i vi sami, zna cjelokupna javnost, da odlukom Vlade su povučeni svi zakoni, zbog ovih procedura opet vraćeni. Tako da nema tu nikakvih bilo kojih razoga, kao što uvaženi profesor prati rad Ministarstva javne uprave samo pokušaću i vama i cjelokupnoj javnosti da objasnim, pratim neke druge aktivnosti koje su veće od onih koje sad tu spominjemo. Recimo zakon o Vladi o kojem pričamo 10 godina, niko nije do sad radio konkretne korake, samo ovaj tim, ne ministar Dukaj. Pričamo o digitalnoj Evropi koji je globalan projekat i veći od svih ovih koji su tu sad što se aktivnosti Ministarstva javne uprave tiče. Moram takođe da se usaglasim sa vama da nijesmo bili spremni što se sajber napada tiče.

Uvažen poslanice i poslanici, ne zadnjih dvije godine, nego zadnjih deset godina, nijedno slovo što se tiče sajber bezbjednosti nije sprovedeno ni u Ministarstvu javne uprave, ni u u nadležnim ministarstvima. Znate i vi sami šta je sajber napad danas, to jeste jedan od najvećih i najizazovnih ratova, bukvalno u svijetu. Takođe, treba da pominjem prije nego što smo imali ovaj sajber napad, mi smo angažovali eksperta iz Evropske komisije i radimo na kompletno novom zakonu, o informacionoj bezbjednosti. Taj zakon uvažena gospodo, predviđa formiranje agencije za sajber bezbjednost koju Crna Gora nije imala. Crna Gora, kao članica NATO-a, jedina zemlja u regionu nema zaštitu 24/7. Ta agencija odnosno ta služba će se veoma brzo uspostaviti.

Radimo na data centru, mi nemamo data centar, a pričamo o ozbiljnim projektima. Znači moramo imati stardardizovani data centar. Naravno mi imamo još puno toga što su aktivnosti Ministarstva javne uprave i ako imate naravno još pitanja trenutno radimo i na izmjeni nekih drugih zakona koji se odnose na

zakon o NVO i moramo isto mijenjati Zakon o državnim službenicima i namještenicima koji je usvojen 2020. godine, za koji je zakon Evropska komisija dala negativno mišljenje i druge aktivnosti koje se odnose na decentralizaciju lokalne samouprave i šire. Zahvaljujem i toliko.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:14:41)

Zahvaljujem ministru Dukaju. Poslanik Radulović želi odgovor na komentar. Poslaniče Raduloviću, izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 13:14:48)

Hvala predsjednice. Pa neću komentar nego neki savjet. Pošto sam ja, nijesam direktno, ali sam dio ove struke i pojedini moji članovi porodice su veoma kompetentni sa titulama iz ove oblasti. Da vam samo kažem, i crnogorskoj javnosti, ako treba da se s nečim ponosimo što se tiče Univerziteta to je tehnika, prije svega to je Elektrotehnički fakultet gdje su eminentni stručnjaci iz elektronike, tu je Prirodno-matematički fakultet takođe tu. To je rasadnik izuzetnog kadra i mi to moramo da cijenimo.

Takođe, i u Evropi, a u regionu, postoje veoma kompetentne know-how institucije koje su privatne kod toga. I ministre kontaktirajte ih, oni imaju softvere potpune koji programe mogu u potpunosti da primijene zavisno od organizacije javne administracije. Organizaciju javne administracije donosi Vlada donosi Skupština, ali oni mogu u potpunosti da je primijene, tako da javna administracija bude u funkciji javnog interesa. Razumijete me što kažem? Ovo oko toga ko je bolji moj doživljaj je takav, hoću da vi još i bolje radite, dabogda da dođe vrijeme da mi ne mijenjamo samo ministre da se mijenjaju, a sva administracija da se mijenja samo kad ide u penziju ili kad dolaze bolji stručnjaci.

Iskontaktirajte ove, rekao sam ima ih i po Crnoj Gori dosta. Sjećam se prije dvije i po godine kada je došlo, koliko ovo već ima, ima skoro dvije i po godine kada smo mislili da će doći ekspertska vlada, ja sam dao broj telefona ministarki, međutim od onoga što je, a to je aplikacija, a to je primjena u Crnoj Gori ništa nije urađeno. Povećao se broj naše administracije odokativno to možemo reći zato što nemamo pojma ni koliko ih ima ni što rade pojedini ni da li dolaze na posao, da li ne dolaze na posao. Dešava se u našoj administraciji da jedan put godišnje dođu ili ne dođu, ništa o tome ne vodimo računa. Definišite zakon o Vladi i broj ministarstava i javne uprave, pa ćemo sa toga vrha ili prema dolje, tako da ministre od mene imate podršku, iskoristite ovo vrijeme. Ko je bolji i ko nije, moj doživljaj je takav bio. Ne znam, možda i grijehom. Pokažite da ne grijehom. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:18:17)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću. S obzirom da nema više prijavljenih da li ministar Dukaj želi završnu riječ? Nema potrebe, s obzirom da ste se ranije u komentarima se osvrnuli na taj dio.

Konstatujem da je završen pretres po osnovu tačke, a izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na - **Godišnji izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2019, 2020 i 2021. godinu.**

Ovlašćeni predstavnik Fonda za zaštitu depozita je Vojin Vlahović, direktor Fonda, koga ovom prilikom i pozdravljamo.

Izjestilac Odbora za ekonomiju, finansijske i budžet je Branko Radulović.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Fonda želi dati dopunsko obrazloženje? Želite.

Gospodine Vlahoviću, izvolite.

VOJIN VLAHOVIĆ (07.11.22 13:19:09)

Samo bih kratko, zbog onih koji nijesu bili na odboru, ukratko informisao o radu Fonda ove prethodne tri godine uz izvinjenje što se evo razmatra izvještaj za tri godine, ali nije krivica Fonda već određenih okolnosti koje su bile u tom periodu.

Fond je u protekle tri godine, kao u svim godinama od osnivanja svoga 2004. godine, vršio svoju osnovnu djelatnost, ostvarivanje zaštite depozita u kreditnim institucijama, kao i isplatu garantovanih depozita što je, kako se sjećamo bio slučaj 2019. godine nakon uvođenja stečaja u dvije kreditne institucije.

Misija Fonda je sigurnost depozita u kreditnim institucijama, odnosno brza i efikasna isplata garantovanjem depozita nastankom zaštićenog slučaja u bilo kojoj kreditnoj instituciji u Crnoj Gori. Fond je

takođe jedan od nezaobilaznih činilica stabilnosti finansijskog sistema zasnovanog na povjerenju i zaštiti deponenata.

Cilj Fonda je unapređenje u povjerenje deponenata u crnogorski bankarski sistem i njihova zaštita od gubitka sredstava u slučaju stečaja. Ovaj cilj Fond ostvaruje jasno definisanim obavezama prema deponentima, promovisanjem povjerenja javnosti u sistem zaštite i konačno obezbjeđivanjem potrebnih sredstava za zaštitu depozita.

Ukratko o pojedinim godinama, 2019. godine, kao što sam rekao ovu godinu obilježava uvođenje stečaja u dvije kreditne institucije u Crnoj Gori, kao i usvajanje novog zakona o zaštiti depozita. Takođe u postupku pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji, a u cilju usklađivanja zakonodavstva sa zakonodavstvom EU u oblasti finansijskih usluga po Direktivi 2014/49 i 2014/59 izvršeno je usvajanje paketa zakonski propisane iz ove oblasti to jest usvajanje Zakona o kreditnim institucijama, Zakona o sanaciji kreditnih institucija, Zakona o zaštiti depozita i izmjene i dopune Zakona o stečaju, likvidaciji banaka koji je stupio na snagu početkom 2020. godine.

Novi Zakon o zaštiti depozita stupio je na snagu 03.01.2020. godine, ključne promjene koje su predviđene bile su obračun premije na bazi rizika pojedine kreditne institucije, skraćen rok za početak isplate garantovanih depozita na sedam radnih, dana do kraja 2023. godine taj rok je 10 dana, povećan je nivo garantovanog depozita na iznos od 100.000 eura, takođe to će stupiti na snagu danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Fond je poslovao pozitivno u 2019. godini, ostvarivši prihode nešto iznad 58.000.000 i rashoda od 856.000 eura tako da je ukupan pozitivan rezultat bio 57.400.000 eura. Ono što je još bitno reći za ovu godinu da je došlo do promptne isplate garantovanih depozita deponentima dvije kreditne institucije o kojima se ovdje radilo, to su kao što znate Atlas banka AD Podgorica u stečaju i Invest banka AD Podgorica u stečaju. Zaključno sa 31.12. deponentima Atlas banka isplaćeno je 80.400.000 ili gotovo 90% od ukupne obaveze, a deponentima Invest banke Montenegro isplaćeno je 21.475.000 eura ili 96% od ukupne obaveze, kumulativno za obje banke obaveza izvršena u visini od 90% od ukupnih obaveza.

Kada je riječ u 2020. godini, ono što je veoma bitno istaći da je Upravni odbor Fonda usvojio Metodologiju za obračun premije na bazi rizika pojedinih kreditnih institucija i ova metodologija je primijenjena u prvom kvartalu 2021. godine. Sve su banke razvrstane u kategorije rizika od jedan do sedam i na bazi toga plaćaju premije u iznosu od 75 do 150% obračunate kumulativne premije. Zaključno s 31.12.2020. godine isplaćeno je gotovo 91% od ukupno obračunatog garantnog depozita Atlas banke u stečaju, u iznosu od 81.843.000. Kada je u pitanju Invest banka Montenegro taj procenat je čak oko 97% isplate garantovanih depozita deponentima. Takođe, nastavljen je priliv sredstava Fondu što je zakonska obaveza iz stečajne mase. Zaključno sa 31.12.2020. godine iz stečajne mase Atlas banke Fond je naplatio 36.000.000 ili gotovo 40% ukupne obaveze.

Na kraju, kada je riječ o prošloj 2021. godini, treba reći da je tada stupila na snagu, kao što sam rekao, Metodologija za obračun premije na bazi rizika za pojedine kreditne institucije. Ukratko o toj metodologiji, a već sam nešto i rekao. Dakle, glavna promjena odnosila se na to da je umjesto jedinstvene stope depozita uvedena stopa od 1,2% na godišnjeg nivou, odnosno 0,30% kvartalno. Ove dvije kategorije o kojima sam već govorio skraćen je rok na sedam radnih dana, deset radnih dana do kraja 2023. godine za isplatu garantovanih depozita, a nivo je 50.000 eura. Dakle, nivo zaštite danom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji iznosiće 100.000 eura.

Zaključno sa 31.12.2021. godine isplaćeno je ukupno 82.815.000 za deponente Atlas banke u stečaju, što je 91,70% od ukupno obračunatog garantovanog depozita, odnosno ukupne obaveze Fonda. Iz stečajne mase Atlas banke u stečaju naplaćeno je 45.000.000 eura ili gotovo 50% ukupne obaveze. Kada je riječ o drugoj banci, Invest banci AD Montenegro, isplaćeno je gotovo 22.000.000 deponentima ove banke, što je iznad 97% od ukupno obračunatog garantovanog depozita.

Treba reći i to da dinamika isplate, kao što ste mogli zaključiti iz ovih podataka, opada iz godine u godinu. Prve godine je isplaćeno najviše, druge godine već je došlo do značajnog pada, a tokom prošle godine ukupno je deponentima ove dvije banke u stečaju isplaćeno nešto preko milion eura. Tako da će Fond nastaviti da vrši svoju funkciju, onu koja mu je zakonom određena. Vi znate da je rok za isplatu svih garantovanih depozita 10 godina po starom zakonu, po novom zakonu taj rok je spušten na tri godine. Fond ima još otprilike nekih sedam miliona i nekoliko stotina hiljada eura da isplati i time će izvršiti svoju cjelokupnu obavezu. Toliko u uvodu. Ako bude pitanja, tu sam. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:26:42)

Zahvaljujem gospodinu Vlahoviću.

Nastavljamo sa izlaganjima ispred klubova poslanika.

Ispred Kluba Demokratskog fronta, riječ ima poslanik Dejan Đurović. Izvolite, poslaniče Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (07.11.22 13:26:59)

Zahvaljujem.

Prvo da vam kažem iskazujem hrabrost jer govorite, a nijeste bili na čelu Fonda 2019, 2020. i 2021. godine, uvaženi gospodin je skoro došao na čelo ove, moram reći, partijske organizacije. Zbog građana Crne Gore pročitacu član 21 zakona koji kaže kako se bira Upravni odbor i direktor Fonda. Upravni odbor ima pet članova. Članove Upravnog odbora imenuje predsjednik Crne Gore, s tim što jednog člana imenuje na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove finansija tj. ministarstva, jednog na predlog Centralne banke, jednog na predlog Udruženja banaka, jednog na predlog Privredne komore Crne Gore i jednog na svoj lični predlog. U bar tri od ove institucije predsjednik Crne Gore ima upliv da naredi ko će biti član Upravnog odbora. Onda se kaže - odlukom o imenovanju Upravnog odbora određuje se i predsjednik Upravnog odbora.

Fond za depozit koji je prije, čini mi se, 13 godina imao u depozitu jedan milion, danas se to graniči sa stotinu miliona. Čudno da u svakoj instituciji u Crnoj Gori, gdje je preko milion, ingerencije su uvijek predsjednika Crne Gore najveće. To ne postoji ni u Ustavu ni u jednom od ovih zakona ni u ovom novom što smo mi donijeli. Nekako na mala vrata predsjednik Demokratske partije socijalista je imao upliv u sve finansijske institucije Crne Gore. Sve finansijske institucije koje su bile u vezi banaka ili koje su na direktan ili indirektan način postavljali direktore banaka. Možda Demokratska partija socijalista nije više vlast u Crnoj Gori, politička vlast u Crnoj Gori, ali Demokratska partija socijalista je ona koja još uvijek drži finansijsku moć u Crnoj Gori. Možda tu i grešku nosi stara-nova parlamentarna većina koja je imala, moram priznati, i drugih problema, ali očigledno se nijesmo ovim problemom adekvatno bavili. Jer, prije pola godine smo dozvolili, kada je uvaženi gospodin postao direktor, da predsjednik Đukanović na mala vrata partijski postavi, ne kažem da ste Vi član Demokratske partije socijalista, ali je sigurno od pet članova Upravnog odbora troje kontroliše Demokratska partija socijalista. Kako smo predložili izmjenu i dopunu Zakona o Centralnoj banci, tako sada najavljujemo da ćemo predložiti izmjenu i dopunu Zakona o Fondu za zaštitu depozita. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:31:07)

Zahvaljujem poslaniku Đuroviću.

Poslanik Martinović traži ponovo proceduru. Izvolite, poslaniče Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (07.11.22 13:31:24)

Izvinjavam se, iskreno, Vama i svim poslanicima i građanima Crne Gore što se opet javljam za riječ. Ovo je jedini način na koji možemo da komuniciramo sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja. Upravo su dali novo saopštenje. Pozivam ih da na čelu s ministrom Adrovićem ne obmanjuju građane Crne Gore jer se potpuno svjesno i ciljano radi ovo što je vezano za Njegošev dan kao državni praznik, a tiče se da ponedjeljak bude neradni.

Pozivam nadležno ministarstvo da se ne igra onim što je bila većinska volja ovog parlamenta, kada tumače član 3b ovoga zakona, jasno se navodi da se radi o praznovanju. Dakle, koliko se dana može praznovati taj dan jer je ovdje bilo predloga da se praznuje dva i više dana i onda smo našli kompromis da se praznuje jedan dan, ali niko tada u Skupštini Crne Gore, svi ste ovdje svjedoci, bez obzira na naše političke razlike, nije dovodio u pitanje član 3 stav 3 koji jasno navodi da se, ukoliko pada u neradni dan, odnosno nedjelju pomjera za prvi naredni, to je sada ponedjeljak. Pozivam gospodina Dritana Abazoviću koji se nalazi na čelu Vlade u tehničkom mandatu da hitno sazove elektronsku sjednicu Vlade i da postupe u skladu sa zakonom koji smo donijeli, da ne dozvoli ministrima koji sjede u njegovoj vladi da zbog njihovih sitnih političkih kalkulacija ili zbog toga što se nekome ne sviđa jer smo mi ovdje izglasali dan Njegoševog rođenja kao kulturni praznik da zbog toga manipulišu. Skupština - već se odredila prema tom pitanju. Hvala kolegi Krapoviću, kolegica Đurović je vrlo ispravno tumačila zakon.

Dakle, pozivam gospodina Abazovića da hitno spriječi Ministarstvo rada i socijalnog staranja, jer to može ukoliko ima većinu u Vladi i da pod hitno donesu odluku vrlo jasno i nedvosmisleno da će ponedjeljak biti neradni dan. Sve drugo je zaista ismijavanje onoga što smo mi ovdje gotovo 100% donijeli kao poslanici i mi ćemo danas i narednih dana insistirati da se ovo pitanje riješi, jer zaista Njegoš nije zaslužio da se neko zbog ličnih ili političkih poena na ovaj način ismijava sa njegovim likom i djelom.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:34:15)

Zahvaljujem poslaniku Martinoviću.

Ono što definitivno nikako i na koji način ja ne bih mogla prihvatiti da bilo ko želi da na drugačiji način tumači ono što je Skupština Crne Gore donijela. Apsolutno sam sigurna, kao što sam rekla i prije, Njegošev dan koji smo usvojili u ovom parlamentu koji se obilježava 13. s obzirom da je nedjelja u pitanju prvi naredni dan ponedjeljak 14. ove godine mora biti neradni dan.

Pošto vidim da još uvijek ta polemika postoji ja ne uspijevam naravno da ispratim portale društvene mreže s obzirom da sam ovdje i da predsjedavam, ali vjerujući ovome što vi poslaniče Martinoviću, kažete nemam apsolutno nikakav razlog da sumnjam u to što govorite i što čitate. I odavde sa ove pozicije apel i poruka i predsjedniku Vlade i uvaženom ministru koji je zadužen za ovaj resor da se poštuje zakon koji je donio Parlament i da se 14. novembar ove godine definiše kao neradni dan s obzirom da je 13. novembar Njegošev dan onako kako smo usvojili u Parlamentu. Još jednom odavde poziv da u potpunosti razriješimo ovu situaciju.

Zahvaljujem.

Shvatam da poslanica Jelušić takođe želi proceduru.

Poslanice Jelušić, izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (07.11.22 13:35:50)

Procedura ide u istom smjeru.

Mi imamo dane posvećene na primjer ekološkoj državi ili 8. martu ili slično, imamo praznike. Ako je praznik iako je tako glasano da prema odredbi 3b zakona o praznicima piše da se praznik ukoliko pada u nedjelju pomjera za sljedeći dan. Dakle, ne mislim da država treba da ima pretjerano mnogo praznika i pretjerano mnogo neradnih dana smatram da treba više da se radi, a manje da se praznuje. Međutim, ovdje su stvari čini mi se nedvosmisleno i pogotovo ne bi trebalo nikakve primjese mogućih drugačijih tenzija ovdje dopuštati tako da bih se ja jednostavno zadržala u okvirima onog što zakon kaže.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:36:38)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

Ja sam negdje s obzirom da smo ovo kroz proceduru već da kažem otvorili danas nešto ranije vrlo sam jasna bila i jedina razlika koja postoji u Zakon o državnim praznicima, a vezano za Njegošev dan u odnosu na ostale državne praznike, govorimo o državnom prazniku, jedina razlika je što državni praznici se proslavljaju dva dana, Njegošev dan se proslavlja jedan dan. Dileme nema ukoliko pada na neradni dan nedjelju da se mora prebaciti na prvi naredni dan. Stoga je ove godine 14. novembar neradni i još jednom pozivam i predsjednika Vlade i ministra da shodno ovome donese adekvantnu odluku i obavijesti javnost i sve institucije, da je 14. novembar ove godine neradni. Zahvaljujem.

Sada ćemo se ipak vratiti na dnevni red i po redosljedu je uvodno izlaganje ispred Kluba Pokreta za promjene. Riječ ima poslanik Branko Radulović.

Poslaniče Raduloviću, izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 13:37:50)

Hvala predsjednice.

Ovo je jedna priča, gospodine Vlahoviću, koja i mene prati evo deset i kusur godina u ovom parlamentu i mnogo smo diskutovali o visini garantovanog depozita 50.000, nadali se da ćemo doći do 100.000 zato što smo mislili da ćemo brže postati članica Evropske unije. Međutim, moram da kažem da ovo što je trebalo da bude osnovna misija Fonda za zaštitu depozita kroz stabilizaciju finansijskog sektora, posebno tržišta novca, kroz aktivniju ulogu komercijalnih banaka, kroz više štednje građana nije postiglo efekte kao što treba. Razlozi su različiti, pogledajte samo koliki su depoziti, a koliko su aktivne komercijalne banke. Da li one učestvuju u razvoju ili u kupovanju hartija od vrijednosti, da li smo kroz ovo napravili medvedu uslugu građanima Crne Gore? Koliko je, gospodine Vlahoviću, motivišući ovo sa 50.000, pa onda kumulativno depoziti su bili veći, koliko su obezvrjeđeni građani Crne Gore što su dali novac u banke komercijalne, ukoliko padaju kamate na štednju, koliko su nenormalno visoke kamate na kredite, koliko su

hipoteke trostruke, četverostruke, ukoliko dolazi do stresova i kontrakcija *Evropa sad*, danas važi, sutra bog te pita oće li, pa neko povjeruje u one 1.000 eura da će biti iduće godine, a od proizvodnje nema ništa pa uzme kredit. Zašto vaša uloga nije malo aktivnija? Eurobord danas, kad smo bili na Odboru sam govorio o tome koliko, da li treba to kad dođe odlazeći guverner ću ga pitati, da li treba fiksna kamata ili varijabilna kamata da bude?

Zašto nijeste građanima Crne Gore rekli da ne štede više, možda više da ulažu u tržište kapitala ili u drugu neku valutu? Zašto guverneru Centralne banke ne kažete da obmanjuje građane? Nijeste ni vi bili na onom okruglom stolu, pobjegao je on i još neki, ali je bilo izuzetno kompetentnih ljudi, najveća kritika je bila u odnosu na Centralnu banku, rezidentni, nerezidentni, depoziti idu gore. Koliko je učešće građana Crne Gore u tome? Da li oni više štede ili manje štede, da li su to pojedinačni slučajevi ili ne, da li stranci više štede i zbog čega je to, koja je to struktura stranaca? Da li su to oni koji su odozdo otvarajući novu preduzetničku inicijativu ili oni koji bježe od rata sa svojim novcem koji može biti ovakav ili onakav?

Kako vi ta ogromna sredstva plasirate, da li ih držite u inostranstvo, pričali smo mnogo o tome kad smo usvajali zakone, izmjene zakona i kako ih plasirate? Da li se oni obezvređuju ili ne u ovoj situaciji kad je ne znam domaća inflacija, 15, 20, ne zna joj se, a neki vele 19, znam da je u inostranstvo preko 10, da se nenormalno štampaju euri, a i dolari? Nešto što je bilo dobra zamisao da stabilizuje tržište novca nijesmo uspjeli. Mi smo se na ovaj način napravili zelenašima, jer građani vide najsigurnije u bankama. Možete li, shvatate li, to je drugi dio priče, da ono beskatmatno na depozit sa visokim cijenama usluga komercijalnim bankama, hoćete li mi reći koji je to rizik? Ja bih bio najbolja banka na svijetu na ovaj način. Od jednoga komšije uzmem dam drugom komšiji, naplatim to iz desne ruke u lijevu ruku, ubacim u džep, u tome je cijela ova stvar.

Tako da, gospodine Vlahoviću, nego pitao sam se odakle Vas poznajem, pošto ja strašno pamtim face, a imena ne, pa su mi sad rekli da ste bili u diplomatiji. Stvarno ste onda kadar neki, ali nije važno. Važna je kompetentnost. Razumijete li me o čemu ja pričam? Znači, ovo je promašeni projekat. Ne zbog Vas nego zbog ukupnog tržišta novca. Ajde malo tih činjenica što sam Vam ja rekao da potkrijepite i sa nekim podacima, a treba u potpunom u saglasju da budu ovi podaci zajedno sa izvještajem Centralne banke, posebno finansijskog sektora. Oni se razlikuju. Neće da kaže koji su deponenti fizička lica. Ispada ljudi da, što se žalite, po Centralnoj banci da sve bolje i bolje živite, sve više i više imate para, sve više i više štedite. Nije tako, nego je drugačije. Da li smo mi ponovo perionica novca prljavog, razumijete li me što ja Vas sada direktno pitam? Da li psi rata dolaze i ovdje? Da li preko of šor firmi dolaze? Ko su ti deponenti? Osim u građevinarstvu što se ulaže. Sinoć sam napravio jednu šetnju kad sam vidio jednoga monstruma od građevine, ovamo sa lijeve strane cetinjskog puta, ja mislim da je to golubarnik na 13 spratova, čak i visinom da je ona otišla spuštala se dolje, jedno četvrtasto, Alkazar nije takav. Pa tu ko živi to je nehumano. Druga priča je ovo ovdje.

Molio bih odgovor i da budete pametni, jer za to mjesto traži se pametnost, a Vi ste valjda to i ako ste došli iz diplomatije.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:46:06)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.

Ovim smo iscrpili uvodna izlaganja.

Da li uvaženi direktor Vlahović želi da da odgovor na izlaganje poslanika u uvodnom dijelu?

Izvolite, gospodine Vlahoviću.

VOJIN VLAHOVIĆ (07.11.22 13:46:22)

Zahvaljujem predsjednice.

Poštovane poslanice i poslanici,

Ukratko, na napomene koje su ovdje date, pokušaću da budem što kraći. Prvo o onome što je govorio uvaženi poslanik Đurović. Zakon o fondu za zaštitu depozita je usvojen prije dvije godine i saradnja sa stranim ekspertima upravo je formulisana takva varijanta da članove Upravnog odbora imenuje predsjednik Crne Gore, predsjednik države koji je sada gospodin Milo Đukanović, vodeći računa o tome da se postigne princip nezavisnosti zato što je predsjednik države funkcija koja se bira na neposrednim izborima od strane građana. Dakle, to je bio ključni kriterijum. Da podsjetim, u ranijem periodu članove Upravnog odbora, shodno ranijim zakonima, imenovao je Savjet Centralne banke Crne Gore. Tako da je došlo do ove promjene.

Što se tiče napomena koje je dao profesor Radulović mogu da kažem sljedeće, Fond u svom djelovanju se drži onoga što je njegova zakonska obaveza. Vi ste sigurno, poštovani profesore, čitali Zakon

o zaštiti depozita i vidjeli ste tamo koje su obaveze, koje su nadležnosti fonda,/uapdica/ učestovali u izradi, tako je. Tako da se držimo toga što je tamo definisano, to je odgovor na ono pitanje zašto nijesmo aktivniji. Svakako mogu da se složim u jednom dijelu da ćemo i u narednom periodu, to upravo sada radimo, radimo na PR strategiji i na strateškoj platformi Fonda za naredne tri godine, da ćemo se potruditi da u tom dijelu budemo što aktivniji. Znači, nakon usvajanja od Upravnog odbora da u tom dijelu budemo aktivniji u smislu organizovanja određenih radionica, informativnih emisija i tako dalje. Tu mogu zaista da se složim sa Vama da je potrebno u tom dijelu više raditi.

Što se tiče upozorenja građanima da više ne štede, to nije naša nadležnost. Ne bih se složio sa ovom Vašom konstatacijom da je u pitanju promašeni projekat. Projekat, rekao bih da nije promašen, zato što je pokazao u onim ključnim kriznim danima prije, sada već, tri godine jednu određenu reakciju, veoma kvalitetnu, na način da je očuvana stabilnost finansijskog, odnosno bankarskog sistema. Što se tiče pitanja oko plasmana sredstava u ranijem periodu agent za plasiranje sredstava fonda bila je Centralna banka, sada je u toku projekat sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj, preko konsultanta izabranog u njihovoj proceduri. Radi se o Pricewaterhouse Beograd. U saradnji sa njima Fond će ubrzo uputiti pozivna pisma kako bi se izabrano aset menadžer. Dakle, neko ko će u narednom periodu upravljati sredstvima Fonda istovremeno, ista ponuda biće dostavljena i Centralnoj banci, tako da u svijetlu sveukupne finansijske situacije i očekivanog rasta kamata na međunarodnim tržištima očekujemo da ćemo na taj način biti u prilici da plasiramo slobodna sredstva Fonda. Da napomenem da i Fond ima svoja ograničenja, ne možemo sva ta sredstva plasirati, moramo da ih plasiramo u skladu sa onim što su ograničenja politike investiranja i da o tome strogo vodimo računa. Dakle, prije sveg sigurnost i likvidnost Fonda. To su osnovni postulati na kojima Fond zasniva svoj rad.

Na kraju, pitanje ko su deponenti i pitanje o strukturi depozita, što se tiče garantovnih depozita, onoga sa čime mi u svakodnevnom radu se bavimo oni su bili 1.651.000.000 na kraju prošle godine, od toga su pravna lica bila 306 skoro 307.000, a ostalo je bilo na računima fizičkih lica. Tu prevladavaju depoziti po viđenju, dakle, štednja, kako ste i sami reli nije dovoljno atraktivna za građane, kamatne stope znamo kakve su bile, očekujem da će to narednom periodu da se mijenja, svakako će doći do njihovog povećanja, vidjećemo kolikog i to je odgovor. Na pitanje ko su depoziti, to takođe ne možemo odgovoriti, jer mi od banaka ne dobijamo te informacije. Znači, mi ne dobijamo, mi možemo samo da nagađamo u tom dijelu ko su. Vezano za određene ekonomske pojave koje se dešavaju u Crnoj Gori. Toliko, zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:51:26)

Zahvaljujem gospodinu Vlahoviću.

Sada odgovor na komentar prvo se javio poslanik Đurović, a nakon toga poslanik Radulović. Izvolite, poslaniče Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (07.11.22 13:51:38)

Hvala gospođo Đurović.

Gospodine Vlahoviću, Vi ste ovdje spomenuli da je Vaša funkcija funkcija takozvane nezavisnosti, izbora nezavisnosti, da je prije toga birao Savjet Centralne banke, što znači da nije bila zavisna, je li tako? Ako je Savjet birao onda nije bila zavisna. Onda je vjerovatno pripadala Demokratskoj partiji socijalista. Vas je izabrao predsjednik države koji je sticajem okolnosti predsjednik Demokratske partije socijalista. On Vas je dobro poznao, s obzirom na to da ste mu bili, čini mi se, jednom ili dva puta savjetnik 2002. do 2011. godine kao premijera, da ste bili izvršni direktor Montenegro Airlinesa, nijeste je li? Na te tri dana čisto sumnjam da ste mogli biti izabrani, a da za to nije znao predsjednik Demokratske partije socijalista. Na kraju, bili ste ambasador Crne Gore u Italiji od 2010. godine. Gospodine Vlahoviću, potpuno mi je prihvatljivo da ste bili ambasador i da ste dobili ... jer oni koji su vam dali to vas poznaju. Ako se pitate, između ostalog, zašto smo mijenjali Zakon o predsjedniku je upravo zbog toga. Jer, Vi ste mogli da dobijete agreman gospodine Vlahoviću, a gospodin Aleksić nije mogao da dobije agreman. Zašto? Zato što je doktor nauka, zato što je istaknut u nauci, što je porodičan čovjek, što je ostvaren u svojoj profesiji, što bi zastupao Crnu Goru vjerovatno jedan od najboljih ambasadora bi bio Crne Gore, ali znate zašto nije dobro, zato što je Srbin i zato što je kao poslanik govorio u ovom domu svoje mišljenje, e zbog toga i mijenjamo Zakon o predsjedniku Crne Gore.

Kad ste rekli funkcija nezavisnosti, možda ste trebali ipak malo da razmislite da ovo sve što sam ja naveo, ne ide uz funkciju nezavisnosti, nijesam govorio o Vama kao nekome ko profesionalno ne može ovo da iznese, već sam govorio o Vama kao čovjeku koji je najbliži ili blizak predsjedniku Demokratske partije socijalista, koji će biti predsjednik Crne Gore još jedan kratak period.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:55:01)

Zahvaljujem poslaniku Đuroviću.

Sada riječ ima poslanik Radulović, takođe komentariše izlaganje.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 13:55:09)

Gospodine Vlahoviću, razočarali ste me.

Očekivao sam, rekao sam ajmo stručno, nijeste bili stručni. Vi ne doživljavate da je sistem ukupni finansijski sektor, posebno tržište novca i tržište kapitala sa jedne i sa druge strane, nešto što pulsira život i razvoj, amortizuje udare, a udari će biti sve veći i ja kada sam rekao, o ovome Fondu, ja sam rekao njegova misija nije izvršena, ono za šta smo se mi zalagali.

Vama kažem da smo na ovaj način dali komercijalnim bankama veće depozite, imovinu građana smo smanjili, za 10, 15, 20%, a što su napravile komercijalne banke još više postale konzervativne, zelenaši, sa najvećim platama i najvećim profitom danas koji je u Crnoj Gori. O tome Vam kažem i to nije tačno što Vi kažete. Ja kažem - nemojte štedjeti, nijesam rekao to, nego da razmisle. Jedna od najvećih polemika, ali Vi ne čitate, ja čitam, danas kod ekonomista i investitora je kako građani i privredna lica, institucije da sačuvaju svoj kapital. Kažem, na ovaj način komercijalne banke, svako, posebno u eure, ako dade kao depozit, izgubiće 10, 20% do kraja godine. Je li tako ili nije? Pa onda neko kaže, ajde napravite to, jedan dio dajte bankama, drugi dio u investicijama, treći dio u zlato, četvrti dio nemam pojma što i kako. Pa će onda ti udari da budu manji. U realnoj ekonomiji ne može sam građanin. Zato ja kažem da je razvijeno tržište kapitala, koje dominantno u pojedinim državama, a treba li te to da znate kao bivši ambasador, da kroz pojedine instrumente i pojedine institucije, kao što su osiguravajuća društva, kao što su razni fondovi za investicije, gdje je kamata po 15% je li tako? Pa onda kad imate garantne šeme, ali ćemo o garantnim šemama govoriti kad bude guverner, onda će građani da imaju satisfakciju ukoliko čuvaju i dadu nekome svoj novac. Jeste li me razumjeli i na ovaj način ćemo kroz aktivnu politiku i kroz primoranje komercijalnih banaka da ih naučimo da ne može da bude 1% ili 0% ne može da bude kamata na depozit, a kamata na stanove, privredne subjekte, em se ne daje, em je sedam, osam pa ako je još plivajuća varijabilna, kuka li ti majka za četiri, pet godina, proći ćemo kao sa švajcarcima.

Dobro je što vi kažete sad ćemo malo više da pričamo edukujemo, informišemo građane, u tome je vaša uloga. Vi morate da znate, da vi nijeste u vazduhu da ne lebdite u vazduh, da ste dio cijelog jednog i morate da doprinesete tome sistemu. Strašni su udari finansijski. Pogledajte koliko će nam biti kamate, zaduženja sve veća, kolike će nam kamate biti. Koliko je naš kolač danas u Crnoj Gori sa depozitima, kako da ih napravimo u funkciji države i da ih sačuvamo? To je jedan od segmenata koji mora biti do kraja aktivan u razvojnoj politici. Razumijete li što ja pričam?

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 13:59:53)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.

Da li ima još zainteresovanih za raspravu? Nema.

Da li gospodin Vlahović želi završnu riječ? Ne.

Zahvaljujem svima.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na **Izveštaj o radu Državne komisije, za kontrolu postupka javnih nabavki, za 2019. godinu i Izveštaja o radu Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki za 2020. i 2021. godinu.**

Ovlašćeni predstavnici Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki su: Jelica Bošković, zamjenica predsjednika Komisije, Vladimir Ivanović, član Komisije i Nataša Cicmil, v.d. sekretarke Komisije.

Izjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je Miloš Konatar.

Pozdravljam uvažene goste koji su danas sa nama.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Komisije želi dati dopunsko obrazloženje? Želi.

Izvolite, gospođo Bošković.

Zahvaljujem uvažena predsjednice Skupštine, poštovani poslanici,

Imam čast i zadovoljstvo, da predstavimo Izvještaj Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki za 2019. godinu, kao Izvještaj o radu Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki za 2020. i 2021. godinu.

Izvještaji koji su danas predmet vaše pažnje sadrže svobuhvatne, koncizne, tačne i provjerljive podatke o radu ove komisije koja je nadležna da se bavi zaštitom prava privrednih subjekata koji učestvuju u postupcima javnih nabavki kao i zaštitom javnog interesa u ovoj oblasti.

Budući da je rasprava po predmetnim izvještajima objedinjena ja ću nastojati da u okviru raspoloživog vremena približim predmetnu problematiku kroz prikaz osnovnih podataka o statusu, nadležnostima i ostvarenim rezultatima Komisije u izvještajnim godinama.

Naime, Zakonom o javnim nabavkama 2011. godine, osnovana je Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki, kao samostalni, nezavisni organ te pod tim nazivom radila do polovine 2020. godine, kada je počela primjena Zakona o javnim nabavkama koji je usvojen krajem 2019. godine.

Ovo ističem iz razloga što je Zakonom o javnim nabavkama iz 2011. godine ovoj državnoj komisiji bila data nadležnost da pored ostalog vrši kontrolu sprovedenih postupaka javnih nabavki vrijednosti preko 500.000 eura, koja je nadležnost zakonom izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama iz 2014. godine ukinuta, a naziv nije izmijenjen već je Zakonom o javnim nabavkama iz 2019. godine naziv Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki preimenovan u Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki.

Navedene činjenice, treba uzeti u obzir prilikom razmatranja prezentovanog Izvještaja o radu 2019. godinu, kao i prilikom razmatranja Izvještaja o radu za 2020. godinu, koji se dijelom odnosi na rad Državne komisije za kontrolu postupaka javnih nabavki, a dijelom su rad Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki.

Suštinska nadležnost Komisije za zaštitu prava jeste odlučivanje po žalbama protiv radnji i odluka naručilaca koje zavisno od faze postupaka izjavljuju privredni subjekti kao potencijalni ponuđači, odnosno ponuđači kao učesnici u postupcima javnih nabavki. Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama iz 2017. godine iz sistema javnih nabavki izuzete su nabavke male vrijednosti i hitne nabavke koje su uređene podzakonskim aktima svakog naručioca posebno, dok su Zakonom o javnim nabavkama iz 2019. godine iz sistema javnih nabavki izuzete jednostavne nabavke koje su uređene podzakonskim aktom Ministarstva finansija. Ove činjenice su bitne iz razloga što izuzimanjem navedenih nabavki iz sistema javnih nabavki isključena pravna zaštita u istim pred Državnom komisijom za kontrolu postupaka javnih nabavki i pred Komisijom za zaštitu prava što je uslovilo znatno smanjenje broja žalbi u izvještajnim godinama u odnosu na prethodne godine.

Zaštita prava u postupcima malih nabavki, hitnih nabavki i jednostavnih nabavki obezbjeđuje se kroz inspekcijски nadzor od strane inspektora za javne nabavke. Smatram da su predmetni izvještaji veoma važni iz razloga što su javne nabavke jedan od ključnih faktora podsticanja i ostvarivanja ekonomskog razvoja naše države jer se kroz njih obezbjeđuje da se kroz otvorenu tržišnu konkurenciju javna sredstva troše na transparentan, ekonomičan i efektivan način radi dobijanja najpovoljnijih ponuda za nabavku tehnički funkcionalno odgovarajućih predmeta nabavke, a s druge strane javne nabavke omogućavaju svim domaćim i inostranim privrednim subjektima da pod jednakim uslovima iskažu svoje interese i poslovne sposobnosti u postojećim tržišnim uslovima.

Shodno zakonskim nadležnostima i ovlaštenjima državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki je bila, sada je Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, ključni subjekt institucionalne zaštite prava privrednih subjekata u postupcima javnih nabavki i javnog interesa u oblasti javnih nabavki, s tim što Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki ovu ulogu ima i u oblasti javno privatnog partnerstva.

Radi objektivnosti odlučivanja po žalbama Zakonom o javnim nabavkama propisano je da je Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki, kao i prethodno Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki samostalna i nezavisna u radu izvršavanju funkcija utvrđenih ovim zakonom. Za bilo kakvo postupanje Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki neophodno je da postoji žalba kao inicijalni akt kojim se ukazuje na određene nezakonitosti i nepravilnosti u postupku javne nabavke, s tim da je postupanje po službenoj dužnosti povodom žalbe zbog bitnih povreda pravila postupka potrebno da žalba ispunjava propisane pretpostavke za meritorno odlučivanje, tj. da je dozvoljena, blagovremena, izjavljena od ovlaštenog lica, potpuno i uredna.

U skladu sa načinom dispozitivnosti Komisija za zaštitu prava odlučuje o izjavljenoj žalbi u granicama žalbenih navoda po službenoj dužnosti odlučuje o bičnim povredama pravila postupka javne nabavke, nezavisno na koji dio postupka javne nabavke je izjavljena žalba, sa mogućnošću poništenja

posutpka, odnosno radnji ili odluka naručilaca za koje se utvrdi da su sprovedene, odnosno donesene suprotno zakonu.

Značaj rada Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki u pogledu ostvarivanja zaštite prava i pravnih interesa učesnika u postupcima javnih nabavki i zaštite javnog interesa ogleda se u tome što Komisija svoje nadležnosti preduzima prije nastupanja određene štetne posljedice na koji način zapravo sprečava manifestaciju i realizaciju potencijalno koruptivnog djelovanja učesnika u postupcima javne nabavke. Poništavanjem postupaka javnih nabavki u kojima nije obezbijeđena tržišna konkurencija ili ravnopravnost ponuđača, te poništavanje postupaka javnih nabavki u kojima se od ponuđača ne zahtijeva ispunjavanje zakonom propisanih uslova i obaveza, kao i poništavanjem odluka o izboru najpovoljnije ponude kojom nije na zakonit način utvrđeno da izabrani ponuđač ispunjava sve predviđene uslove i obaveze Komisija za zaštitu prava sprečava i onemogućava potpisivanje ugovora o javnim nabavkama zasnovanim na nezakonitim radnjama, što predstavlja bitan i pravovremen oblik antikorupcijskog djelovanja.

Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki svoja rješenja po izjavljenim žalbama ili povodom izjavljenih žalbi objavljuje na svojoj internet stranici na elektronskom sistemu javnih nabavki čime se ostvaruje njena edukativna i preventivna funkcija jer se zauzetim stavovima o spornim pitanjima neposredno utiče na formiranje ujednačene pravne prakse i smanjuje rizik od nezakonitosti u budućim postupcima javnih nabavki.

U periodu od konstituisanja 2012. godine do polovine 2017. godine kada je na snagu stupio Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki je konstantno imala u radu povećan broj predmeta, tako da je 2012. godine imala u radu 682 predmeta, a u 2017. godini 1.344 predmeta. Rast priliva predmeta zaustavljen je donošenjem Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama iz 2017. godine koji je stupio na snagu polovinom 2017. godine, jer su usvojenim izmjenama poboljšana određena normativna rješenja koja su omogućavala podnošenje takozvanih opstruktivnih žalbi, to jest žalbi čiji je efekat bio prolongiranje u nedogled okončanja postupka javne nabavke, a ne suštinsko odlučivanje o eventualnim nezakonitostima. Naime, izmjene zakonskih odredbi iz 2017. godine su doprinijele da se broj žalbi iz godine u godinu konstantno smanjuje tako da je Komisija u 2018. godini imala u radu 732 predmeta, u 2019. godini 379 predmeta, u 2020. godini 269, u 2021. godini 217 predmeta.

Karakteristika rada ove komisije u izvještajnim godinama je to što je uglavnom radila u nepotpunom sastavu. U 2019. godini Državna komisija imala je u radu ukupno 379 predmeta od kojih je riješila 365 predmeta, dok je ostalo neriješeno 14 predmeta iz razloga što su zaprimljeni na kraju izvještajnog perioda. U 2019. godini prosječan broj dana u kojima je Državna komisija donosila odluke po žalbama je iznosio 21 dan od dana dostavljanja kompletne dokumentacije od strane naručioca, čime je prosječan broj dana u odnosu na 2018. godinu smanjen za devet dana. U odnosu na ukupan broj donijetih odluka koji iznosi 365 u 2019. godini Upravnom sudu Crne Gore podnijete su 44 tužbe protiv odluka ove komisije što iznosi 12,05% od ukupnog broja donijetih odluka.

Iz navedenog proizilazi da su u odnosu na ukupan broj donijetih odluka Državne komisije u 88% slučajeva naručioci ponuđači smatrali da su donijete odluke zakonite.

U 2020. godini od ukupnog broja predmeta koji iznosi 269 ova komisija je riješila svih 269 predmeta, odnosno 100% u postupcima po žalbama Komisija je odlučivala u prosječnom roku od 18 dana od dana dostavljanja kompletne dokumentacije, čime je prosječan broj dana u odnosu na 2019. smanjen za tri dana. U odnosu na ukupan broj donijetih odluka 269 u 2020. godini Upravnom sudu Crne Gore podnijete su 32 tužbe protiv njenih odluka, što iznosi 11,89% od ukupnog broja donijetih odluka.

U 2021. godini Komisija za zaštitu prava imala je u radu ukupno 217 predmeta od kojih je riješila 203 predmeta dok je ostalo neriješeno 14 predmeta iz razloga što je Komisija radila u nepotpunom sastavu, odnosno sastavu od pet članova. U postupcima po žalbama Komisija je odlučivala u prosječnom roku od 23 dana. U odnosu na ukupan broj donijetih odluka u 2021. godini Upravnom sudu Crne Gore podnijeto je 29 tužbi što iznosi 14,28%.

Podaci koje sam saopštila ukazuju na to da je Komisija za zaštitu prava ostvarila značajne rezultate u pogledu zaštite prava i pravnih interesa učesnika u postupcima javnih nabavki, zaštite javnog interesa i da je doprinijela razvoju sistema javnih nabavki u Crnoj Gori. Pored navedenog ono što je meni posebno bitno da rad ove komisije nema negativnih ocjena relevantnih domaćih i međunarodnih subjekata koji se bave javnim nabavkama u Crnoj Gori, kao ni ukupne javnosti što upućuje na zaključak da ova komisija dosljedno radi i pravično odlučuje te se ne povinuje interesima naručilaca niti svojim odlukama favorizuje bilo koji privredni subjekt koji učestvuje u postupcima javnih nabavki.

Imajući u vidu navedeno, takođe želim da naglasim da svaki državni organ ima obavezu da državne poslove vrši najbolje što može i umije, pa se i od ove komisije, bez obzira na postignute dobre rezultate i izvještajni periodima očekuje da u narednim godinama svoj rad podigne na zakonom propisani nivo i da još

više doprinese afirmaciji pravne sigurnosti u postupcima javnih nabavki kao i širokoj i blagovremenoj edukaciji svih potencijalnih učesnika u postupcima javnih nabavki. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 14:13:09)

Zahvaljujem gospođi Bošković na iscrpnom uvodnom izlaganju.

Prelazimo na uvodna izlaganja ispred poslaničkih klubova i riječ ima poslanik Vladimir Martinović ispred Kluba Demokrate, Demos. Izvolite, poslaniče Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (07.11.22 14:13:27)

Hvala, gospođo Đurović.

Poštovani građani, uvaženi članovi Komisije,

Vrlo pažljivo sam slušao ovo što ste pročitali, a i analizirao ono što je bilo u prethodnom periodu i lično bih donio zaključak da je zapravo zadatak ove komisije, da poništava tendere onda kada treba da izgube bolji, a dobiju gori. To je jedan od zaključaka.

Takođe, rekli ste da je zadatak ove komisije, koju formira Vlada Crne Gore, da se omogući jednakost svima i da svi imaju jednaka prava da učestvuju na, kako da kažem, tržištu i pod istim nekim aršinima. Ne bih se složio jer i građanima je jasno da u prethodnom periodu najveći broj važnih i krupnih projekata u Crnoj Gori su dobijale one firme koje su bile tajkunski vezane za bivši režim i mnoge od njih finansirale izborne kampanje od grada do grada kako bi taj režim opstajao. Mi smo, iz Demokratske Crne Gore, o tome više puta govorili. Mislim da netransparentnost, sporost i neažurnost po brojnim pitanjima ukazuje da ipak ova komisija nije radila dovoljno na tome da imamo ono što je njen osnovni cilj, a cilj je jednakost o kojoj ste govorili. Mi ćemo sa velikim zadovoljstvom glasati protiv vaših izvještaja i mi smatramo da je vrijeme za vaše razrješenje, čast pojedincima rijetkim u toj komisiji, odavno sazrelo. Odavno je to vrijeme sazrelo i žalim zbog toga što neki nijesu imali sluha da to učine na vrijeme.

Znate kako, jako je indikativno i jako je čudno, kako krupne poslove dobijaju oni koji su bliski onima koji su vodili državu 30 godina. Možemo se mi ovdje čuditi koliko god hoćemo, možemo čitati raznorazne izvještaje, ali građanima Crne Gore je to apsolutno jasno. Možemo i da navedemo koliko je tendera poništeno da bi dobili neki drugi, a cilj ove komisije i cilj svake vlade treba da težimo onome što su evropski standardi. O tome na koji način su pojedini članovi Komisije bili povezani sa pojedinim tajkunskim firmama, ovdje danas neću govoriti jer nijesam tužilac, ali sam lično uvjeren da će u budućem periodu Tužilaštvo imati pune ruke posla kada se pozabavi i radom ovakvih i sličnih komisija.

Dakle, u Crnoj Gori je sazrelo vrijeme da se poštuju zakoni, a ne da se ti zakoni izigravaju i fingiraju. U Crnoj Gori je sazrelo vrijeme da oni koji su najbolji dobijaju poslove, a da zauzvrat ne moraju bilo kome nuditi niti mito, niti korupciju. Ne bih volio da me Vi lično shvatite jer ste Vi bili izvjestilac tako da se ovo ne odnosi na Vas lično već govorim generalno. Vjerujem da će se kad tad pokazati na koji način su određene kompanije bile privilegovane, a šta su zauzvrat morale da vrate i da urade onima koji su učestvovali u tome i imali političku moć da utiču na pojedince iz ovih i sličnih komisija kako da poništavaju određene javne nabavke ili tendere i da zapravo podobni dobijaju najkrupnije poslove. Ne pričam ja ovo bez razloga već smatram da je upravo zbog toga u Crnoj Gori, između ostalog, visok stepen i korupcije i kriminala. Čvrsto vjerujem da će institucije naše zemlje u budućem periodu smoći snage i naći za shodno da se pozabave ovim pitanjima.

Nije moguće da su pojedine kompanije preko noći postale do te mjere finansijski stabilne, da su postali pravi giganti i da se bez njih u državi ne može rješavati ništa. Vidite da te kompanije uoči izbora, kada očekuju pobjedu upravo oni koji im namještaju tendere i poslove, pripremaju vatromete, pripremaju slavija, pripremaju raznorazne događaje, ali na sreću građana Crne Gore i na ovim posljednjim izborima ti vatrometi su ostali samo pusta želja i nezapaljeni fitilj onih koji su htjeli i dalje da pale i žare po Crnoj Gori u smislu dobijanja poslova koji su namješteni. Kada takve kompanije imate da se uključuju u izborni proces, kada takve kompanije idu da nezakonito asfaltiraju i pomažu određenim političkim strukturama, kada takve kompanije na vrlo čudne načine omogućavaju pomoć određenim lokalnim zajednicama onda nešto nije u redu. Ne možemo pričati da nemamo spregu kriminala, korupcije i da tu nije sazrelo vrijeme za institucije koje treba da sprovedu pravdu u Crnoj Gori.

Dakle, ja neću previše dužiti oko ove teme. Kazao sam da će poslanički Klub Demokratske Crne Gore sa zadovoljstvom glasati protiv. Pomno ćemo pratiti u narednom periodu rad i ove komisije i pomno ćemo pratiti i pozivati uvijek da se sve eventualne nezakonitosti procesuiraju. Kažem da Tužilaštvo ima i te kako posla da se pozabavi i određenim članovima komisije i da se pozabavi u svemu onome što je rađeno u prethodnom periodu. Naravno, ne manja odgovornost je na Vladi Crne Gore koja pod hitno, po mom

mišljenju, treba da razriješi i promijeni sastav ove komisije. Ako to i ne uradi ova vlada zasigurno će uraditi prva sljedeća koja bude formirana u kojoj će Demokrate biti zasigurno stub i nosilac najviših funkcija u zemlji i zasigurno ćemo učiniti javnim sve ono što je bio rad svih komisija koje su se bavile ovim i sličnim pitanjima i nećemo mi donositi presude, nećemo se mi zaklinjati u to kako smo mi nekog uhapsili i priveli licu pravde nego ćemo to predati onima čiji je to posao za šta su plaćeni, a to je Specijalno državno tužilaštvo.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 14:21:31)

Zahvaljujem poslaniku Martinoviću.

S obzirom da je ovo jedino prijavljeno uvodno izlaganje, da li, gospođa Bošković, želite da komentarišete?

Izvolite, gospođu Bošković.

JELICA BOŠKOVIĆ (07.11.22 14:21:46)

Kao što sam prethodno navela, Komisija za zaštitu prava, znači u skladu sa našom dispozitivnosti, odlučuje po žalbama izjavljenim u granicama žalbenih navoda. Po službenoj dužnosti odlučuje o bitnim povredama pravila postupka nezavisno na koji dio postupka je izjavljena žalba. Ne vidim da je Komisija radila nezakonito, to je moj komentar.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 14:22:13)

Zahvaljujem, gospođu Bošković.

Za raspravu se prijavio poslanik Dragan Krapović.

Izvolite, poslaniče Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (07.11.22 14:22:27)

Hvala, gospođu Đurović.

Želim, prije svega, da pozdavam uvažene kolege i predstavnike Komisije,

Danas govorimo o izuzetno važnoj oblasti, dakle, o oblasti javnih nabavki. Nekih ima desetak i nešto godina, vi ste sve iznijeli redom kako je hronološki išlo što se tiče formiranja komisije u skladu sa zakonom koji je donijet tada 2011. godine i onako kako su njene nadležnosti išle itd. Međutim, većinu stvari u nekoj formalno-pravnoj ravni, da se tako izrazim, dakle, mijenjao se i zakon u nekoliko navrata i shodno tome i vi ste u nekom dijelu dobili olakšanje. Sami ste pominjali zadnjim promjenama zakona su otklonjene, jedan broj nabavki, male hitne i jednostavne nabavke koje su u nadležnost inspektora za javne nabavke, a ranije komisija je trošila ogromno vrijeme, ogromne resurse itd. da bi negdje postigla taj cilj, zakonitost, transparentnost, ekonomičnost i efektivnost u sprovođenju javnih nabavki.

Dakle, rekao sam veoma bitna oblast i ja sam negdje pogledao, onako pomno, prije izvještaja koje imamo pred nama i kao što rekoh kolega Martinović mi nećemo podržati nijedan od ova tri izvještaja. Razlog za to je nešto što je onako sumarno predstavljanje podataka, numerički jedan broj toliko i toliko žalbi riješeno itd. nije riješeno tu bi se stekao utisak da se onako značajno radi, da se prate sve ono što su agende i što je djelokrug nadležnosti rada Komisije. Međutim, meni se čini da su ovi izvještaji previše formalni i da ne prikazuju ono što je suština. Suština je, i ja to moram da kažem danas, da je unazad godinama ova komisija, shodno onome što je aktuelno zakonsko rješenje, ali shodno onome što je i priroda bivšeg režima u Crnoj Gori koji je značajno zadirao u nešto što su tokovi novca, potrošnja javnog novca u Crnoj Gori pod kontrolom bivšeg režima. Suština je da u ovoj oblasti i dalje postoji, naravno bez optužbi i bez bilo kakve zle namjere prema vama koji danas predstavljate Komisiju, sami ste rekli u nepotpunom sastavu, suština je u tome da i dalje postoji značajna sumnja na korupciju kada se radi o oblasti javnih nabavki. Te sumnje se iznose javno i od strane poslanika i od strane poslaničkih partija i od strane samih učesnika u postupcima javnih nabavki ponuđača, ali i od strane NVO sektora i jednostavno ne možemo ih prenebreći nego moramo razmišljati kako i na koji način da prevaziđemo, odnosno da taj postupak učinimo što manje ranjivijim na korupciju.

Dakle, u Crnoj Gori su se desile političke promjene nakon 30. avgusta i shodno tim političkim promjenama ja smatram da je posebno i u ovoj oblasti trebalo da se uđe u nešto što je bilo neka vrsta

reforme ovoga sistema, pa čak i neka vrsta personalne reforme kada se radi pogotovo i o komisiji koju predstavljate i o drugim brojnim tijelima koji se bave problematikom javnih nabavki, ali i drugih. Negdje mi se čini da komisija nije detektovala da je Crna Gora negdje podijeljena kao feud. Vi imate kontinuirano jedne ponuđače recimo, za određene vrste poslova, za Budvu odakle ja dolazim. Imate kontinuirano druge ponuđače koji se ne takmiče u Budvi, ali se takmiče recimo isključivo za teritoriju Podgorice. Imate treće ponuđače koji se takmiče za teritoriju sjevera. Jasno je da postoji neka vrsta upliva, odnosno podjele tržišta dakle, upliva krupnog kapitala i velikih firmi u sistem javnih nabavki. Naravno smatram da Komisija tu nije uradila adekvatan posao i naravno da mi svi zajedno kao sistem državni, kao institucija nijesmo uradili dovoljno dobar posao. Zbog toga ćemo mi i u nekom narednom periodu insistirati na dostizanju savremenih standarda i smanjenju mogućnosti zloupotreba prije svega kroz nešto što je zakonodavno, a što nama kao poslanicima i pripada, što je zakonodavna agenda.

Mi imamo činjenicu da se više stotina miliona eura svake godine troši iz budžeta Crne Gore kroz javne nabavke. Naravno, to je poziv i potencijalna opasnost na pojavu korupcije u sistemu. Iskreno kad sagledam ove izvještaje i kad vidim ono što je radila Komisija, a rekao sam neću u pojedinosti, mogao bih da targetiram pojedine postupke, pojedine ponuđače, ali mislim da tako nečemu nije mjesto danas na kraju krajeva nastaviće se ova diskusija u raznim forumima, a pa će biti prilike. Međutim, i sa ovim izvještajima ovako kako su koncipirani, i bez njih, smatram da samim radom Komisije nije obezbijeđena puna zaštita od korupcije. Nažalost, nije obezbijeđena puna zaštita od korupcije. Na drugoj strani dakle, imamo načelo te transparentnosti itd. na drugoj strani imamo načelo ekonomičnosti i efikasnosti, imamo činjenicu da ista ova komisija ponekad nepotrebno i nelogično i o tome je govorio možda malo eksplicitnije moj prethodnik, kolega Martinović, nelogično prepreka da se neke lažne javne nabavke realizuju u vremenski poželjnom roku. Dakle, neopravdano dugo se meni se čini u ovoj oblasti odlažu bolja rješenja i odlažu reforme koje moraju biti systemske prirode.

Negdje u finalu želim da kažem da ovaj okvir koji sada imamo, po meni, nije adekvatan. Negdje imate ovu komisiju da je vezana za Vladu, negdje imate da odgovarate Skupštini, negdje imate da je u potpunosti nezavisna. Vi ste rekli komisija samostalna i nezavisna, međutim, Vlada bira članove komisije. U jednom dijelu Vlada kroz budžet i finansira komisiju i samim tim uspostavlja se stepen zavisnosti između komisije i Vlade koja je naravno političko tijelo i koja je kao što sam rekao u slučaju bivšeg režima u potpunosti poklopila u korist velikih firmi koje rade prije svega građevinske radove u Crnoj Gori, velike kapitalne projekte, u potpunosti poklopila nažalost Komisiju. Smatram da takav jedan mehanizam jednostavno će morati, na neki način, institucionalno da se istrigne iz ruku politike. Zašto to kažem? Već smo konstatovali da Komisiju imenuje Vlada da jednim dijelom finansira Vlada, međutim ta ista Vlada, odnosno svaka vlada je najveći naručilac javnih nabavki u samoj državi. Sad na nivou logike nije logično da Vlada kroz neko tijelo koje ona imenuje samu sebe kontroliše. Dakle, mislim da ćemo morati da idemo u pravcu izmjene zakona. Mi smo već to na neki način započeli i razmišljamo i gledamo naravno i uporednu praksu, gledamo ono što su rješenja u Evropskoj uniji i smatramo da ovaj okvir će morati biti unaprijeđen kako bismo izbjegli ove neželjene efekte.

Kao što sam rekao neću previše eksplicitno, ali je jasno da do sada sve što je urađeno nije dovoljno dobro, postoji i dalje, velika sumnja na korupciju jasno je da mi kao partija koja je bila opoziciona u tom jednom periodu i neko ko se žestoko protivio upravo takvom načinu rada i komisija i prethodnih vlada, pa ako hoćete i ove zadnje dvije vlade koje nijesu ništa uradile u toj oblasti dobro, mi se moramo protiviti ovom izvještaju. To naše protivljenje ćemo pretočiti u ono što je naša nadležnost, zakonodavnu inicijativu u nekom narednom periodu ukoliko Vlada to ne bude uradila, mada je to kad su zadnje dvije vlade na žalost u pitanju trend da poslanici su u tom nekoj zakonodavnoj aktivnosti pretiču, odnosno Skupština pretiče Vladu. Dakle, mi ćemo pronaći adekvatna rješenja u svakom slučaju i personalna i institucionalna i zakonodavna reforma je potrebna kako bi se stvari pokrenule sa mrtve tačke u ovoj oblasti. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 14:31:49)

Zahvaljujem poslaniku Krapoviću.

Da li ima još poslanika zainteresovanih za raspravu? Nema.

Gospođo Bošković, da li želite završnu riječ? Ne.

U redu. Zahvaljujem.

Konstatujem da je pretres završen po ovoj tački, a da ćemo se izjasniti naknadno.

Prelazimo na **Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2019, 2020, i 2021. godinu.**

Ovlašćeni predstavnici Centralne banke Crne Gore su Radoje Žugić guverner, Zorica Kalezić, Nikola Fabris i Miodrag Radonjić viceguverneri i Dejan Vujačić direktor Sektora za kontrolu. Pozdravljam uvažene goste koji su danas sa nama ovdje.

Izvjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je Petar Ivanović.
Poslanik Radulović želi proceduralno.
Poslaniče Raduloviću, izvolite procedura.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 14:32:42)

Uvažena predsjednice,
Zbog racionalnosti pošto ista ekipa, skoro ista tema, a to nam je i bila praksa da spojimo i jednu i drugu tačku.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 14:32:54)

Zahvaljujem, poslaniče Raduloviću.

S obzirom na značajno mali broj učesnika zainteresovanih, a čak i kod onih koji su se prijavili za diskusiju koji su iz objektivnih razloga spriječeni da budu danas sa nama mislim da nema potrebe za objedinjavanjem, već će jedno za drugim ići zaista vrlo brzo.

Zahvaljujem, u svakom slučaju na sugestiji.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Centralne banke želi dati dopunsko obrazloženje? Svakako, izvolite, guverner Žugić ima riječ.

RADOJE ŽUGIĆ (07.11.22 14:33:26)

Poštovana predsjednice Parlamenta, uvaženi poslanici,

Čast mi je da u ovom viskom domu prezentujem rezultate rada Centralne banke Crne Gore za 2019, 2020. i 2021. godinu. Ovu su godine koje imaju nejednak ekonomski karakter, pa je jako važno istaći koji su to ključni događaji koji su se desili u tom periodu, a da sve ostalo vi imate u samim materijalima koje posjedujete. Svakako da se za potencijalne rizike i neizvjesnosti koji se nikada do kraja ne mogu eliminisati, ali mogu svesti na minimum, a posebno je teško predvidjeti krize kakva je bila kriza pandemije COVID -19, sve institucije morale anticipirati i pripremiti za dolazak koji nije u ravnoj liniji. Centralna banka Crne Gore je polazeći od ovog određenja pripremila nekoliko, odnosno realizovala nekoliko aktivnosti, kojima je pokušala i uspjela da sublimira uticaj krize na bankarski sistem, njegovo zdravlje, održivost i na finansijsku stabilnost. Imali smo nekoliko kontinuiranih planova, planova za vanredne okolnosti, koje smo usaglasili sa svim finansijskim međunarodnim autoritetima. Imali, takođe, dvije linije likvidnosti jednu dobijenu od Evropske centralne banke, a drugu od banke za Međunarodno poravnjanje za slučaj većih sistemskih slabosti ili ranjivosti, što se svakako nije desilo jer je sistem u ovom periodu unapređivan iz godine u godinu. Imali smo i četiri sistemske ranjivosti kod bankarskog sistema, prije svega imali smo nedovoljnu kreditnu aktivnost u podršci oporavku ekonomije i doprinosa njenom rastu. Imali smo i visok nivo kamatnih stopa koje su uticale na održivost ekonomije, na njenu konkurentnost, a prepoznali smo da je realna ekonomija nedovoljno konkurentna, i posljednično imamo visok negativan saldo u bilansu plaćanja. Redukcija novčane mase može da povuče za sobom i određene recesione efekte, ali tri važna suficita u turizmu, u doznakama i u stranim investicijama su široko prekoračili deficit u novčanoj masi i time dodatno snažili bankarski sistem. Imali smo takođe i tri nesistemske ranjive banke. Rješavajući kroz ova tri segmenta sve elemente mi smo u krizu 2020. godine ušli sa snažnim ekonomskim parametrima. Godina 2019. je bila godina visokog ekonomskog rasta i tada smo prvi put u istoriji donijeli makroprudencijalnu mjeru koja se odnosila na ograničavanje ekspanzije nenamjenskih potrošačkih kredita. Takođe, u toj godini važan događaj je i Zakon o finansijskom liningu, faktoringu, otkupu potraživanja, mikro kreditiranja i kreditno-garantnim poslovima za ostale davaoce finansijskih usluga, i time kompletno objedinili finansijski sektor.

U 2020. godini, godina rekao sam nepredvidive i velike ekonomske krize, godina pandemije, godina zaključavanja mi smo snažno ušli sa snažnim ključnim bankarskim indikatorima u tu godinu da bi tokom trajanja te krize Centralna banka donijela 11 paketa mjera, dajući podršku realnoj ekonomiji, stanovništvu, ali istovremeno čuvajući zdravlje i otpornost bankarskog sektora odnosno sistema. Šta su o tim mjerama kazali međunarodni autoriteti MMF je kazao citiram *Da su mjere koje je donosila Centralna banka Crne Gore bile snažne, pravovremene, adekvatne i u skladu sa dobrom praksom*, sličnu ocjenu dala je i Evropska komisija u svom Izvještaju *da je Centralna banka preduzela snažne mjere podrške finansijskog sektora za likvidnost realnom sektoru kako bi ublažila uticaj krize, uključujući moratorijum na otplatu i*

restruktuiranje zajma, dok su aktivnosti nagledanja bile kvalitetne uključujući monitoring uticaja mjera. Dakle, dvije ocjene relevantnih finansijskih institucija.

Takođe, smo 2020. godine imali visoko ili snažnu aktivnost Savjeta Centralne banke Crne Gore, koji je donio 38 podzakonskih akata u funkciji pune implementacije Bazela 3 u superviziji, ali i potpuna implementacija sanacije banaka, osnivanja Sanacionog fonda i davanja dodatnog impulsa finansijskoj stabilnosti.

Ključni događaj koji se desio 2021. godine u Centralnoj banci bila je procjena kvaliteta aktive. Ovo je prvi put urađeno sa visokim procentom zahvatanja rizikom ponderisane aktive od 84 procenta, gdje su sve banke bile uključene. Svi eksperti su bili izvan Crne Gore, bili su iz Njemačke, Češke Republike, Slovenije, Hrvatske i Srbije, nijedan ekspert nije bio iz Crne Gore, a prvi put je jedna zemlja koja nije članica Evropske unije primjenila metodologiju Evropske centralne banke. Ta aktivnost je ocijenjena veoma pozitivno i pokazala da sve banke imaju stabilan sistem, da su visokolikvidne i dobro kapitalizovane i da imaju zdravu osnovu. Tokom te godine sve ključne bilansne pozicije u bankarskom sistemu bilježile su dodatni rast, posebno depozitni, čak i rekordni.

Navešću sumarno za tri godine 2019, 2020. i 2021. kao i tri kvartala ove godine najvažnije bankarske indekatore, njihov nivo, trend i zdravlje bankarskog sistema. Krajem septembra mjeseca ove godine bilansna suma banaka je povećana za 1.700.000.000 eura, odnosno u procentima 38,5%. Kapital banaka je povećan za 19,6%, a krediti u tom periodu 25,2. Depoziti rastu za 1.500.000.000 eura, odnosno 43,6%. Razlog su, prije svega, odsustvo sklonosti ka investiranju u vremenu krize, ali svakako i visoko povjerenje u bankarski sistem. Likvidna aktiva banaka je povećana za 94,4. Ako bismo iz ovog izuzeli dvije banke koje su bile na početku, ali ne i na kraju svi ti rezultati bi bili još impresivniji, navešću samo jedan da bi likvidna aktiva u tom slučaju porasla za 111,85.

Na kraju treba reći, da je bankarski sistem u tom periodu čiji su impresivni rezultati zvanično objavljeni i koji su procjenjivani od strane reputabilnih finansijskih i drugih institucija bili u vremenu teške ekonomske, zdravstvene i globalne krize, i da je bankarski sistem iz te krize izašao snažno ojačan. Dalje, istako bih samo da smo kada je u pitanju interna ekonomija, bavili smo se internom ekonomijom i posebnu pažnju posvećivali mjerama interne ekonomije, praćenju i analizi faktora koji utiču na ostvarivanje prihoda i izvršenje rashoda. Imali smo dva eksterna revizora, Deloitte i Ernst & Young koji su u svoja tri izvještaja eksterne revizije saopštili da Centralna banka ima najčistije poslovanje, bez sugestija, primjedbi i preporuka. Svi materijalno značajni aspekti u bilansima Centralne banke su istiniti i objektivni. U sva tri izvještaja kod dva eksterna revizora.

Takođe, u tom vremenu ostvarena je dobit u nivou od 13,2 miliona eura, 50% od tog novca dato je budžetu, a 50% u kapital Centralne banke snažeći zdravlje bankarskog sistema i finansijsku stabilnost posljedično. Pored tih aktivnosti efikasnog poslovanja Centralna banka Crne Gore je svoje resurse snažno usmjerila i u razvoj naučno istraživačke misli. U tom pravcu ističem da je časopis koji izdaje Centralna banka Crne Gore, *Centralno bankarstvo u teoriji i praksi* prema ocjeni jedne od najreputabilnijih prestižnih, naučnih institucija ... oni koji se bave naukom znaju o čemu je riječ, i ušla je u 20% najboljih na svijetu u ovoj oblasti.

Na kraju ću vam dam najnovije ocjene međunarodnih finansijskih institucija, prije svega Međunarodnog monetarnog fonda, Evropske komisije i Svjetske banke. Zadnja misija MMF u Crnoj Gori, je kazala da bankarski sistem dobro funkcioniše, kao i da snažan ekonomski oporavak, u kombinaciji s naporima koje Centralna banka Crne Gore koji su usmjereni ka budućnosti i usklađivanju pravnog i regulatornog okruženja i svjetskim standardima daje snažne benefite. U posljednjem Izvještaju Svjetske banke, takođe su date ocjene uspješne realizacije kvaliteta procjene Asset Quality Review, odnosno procjene kvaliteta aktive. Navešću samo primjer, dvije države iz okruženja su radile sa svojim centralnim bankama i svojim ekspertima, pa je u jednoj od tih država nakon tri mjeseca nakon ovakve procjene jedna banka pošla u stečaj. Sve naše banke objektivno mjereno su bile zdrave nakon ove dubinske supervizorske vježbe.

Na kraju, Evropska komisija je konstatovala, izvinjavam se, pokušaću da skratim, da je bankarski sektor ostao stabilan sa poboljšanim ključnim parametrima, a da se Asset Quality Review, procjena kvaliteta aktive povrdio stabilnost bankarskog sistema, a u najnovijem Izvještaju Evropske komisije u Progresu reportu, odnosno Godišnjem izvještaju Crne Gore, Centralna banka inicirala je i realizovala u pravcu očuvanja finansijske stabilnosti, kao i usklađivanja domaćeg regulatornog okvira sa IU direktivama. Navešću da Centralna banka spada u rijetke institucije u Crnoj Gori koja u kontinuitetu dobija pozitivne ocjene.

Da li da pređemo i na finansijsku stabilnost, Savjet ili ćemo to za kasnije ostaviti, kako vam odgovara?

Predsjednica je rekla da idu odvojene tačke, ne bih da bude suprotno njenom.

Meni je logično, ali vjerovatno dogovor sa Kolegijuma, sada ne bih išla protiv toga. U suštini ću tolerisati prekoračenje jer nema puno zainteresovanih. Zahvaljujem guverneru Žugiću.

Pošto izvjestilac Odbora nije tu, počinjemo sa uvodnim izlaganjima.

Dajem riječ kolegi Dejanu Đuroviću, u ime Kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija. Izvolite.

DEJAN ĐUROVIĆ (07.11.22 14:45:48)

Dame i gospodo, poštovani građani Crne Gore, gospodine Žugiću,

Ne ulazeći u kvalitet Vašeg izvještaja i ekspozea, želim da kažem da je u ovom trenutku građane Crne Gore više interesovalo kakvo je stanje u Crnoj Gori. Na žalost, moramo im saopštiti da se Crna Gora nalazi u teškoj ekonomskoj i finansijskoj situaciji i vrlo je bitno biti iskren prema građanima Crne Gore. Demokratska partija socijalista nam je ostavila u amanet opustošenu ekonomiju, razvaljen finansijski sistem, neefikasnu privredu, enormne kredite, kartelsko tržište, politizovanu Centralnu banku Crne Gore, uništenu berzu, bahati uvoznički lobi koji reketira građane.

Tako našu ekonomsku i finansijsku situaciju karakterišu četiri goruće teme, između ostalih ste i Vi naveli neke, rastuća inflacija, rastuće kamate, rastući državni dug i loša struktura stranih direktnih investicija. Inflacija u Crnoj Gori je ozbiljan problem koji direktno pogađa životni standard građana i zato ovaj gorući problem mora biti prioritet u našoj borbi za bolji život građana. U Crnoj Gori je inflacija čak 16%, što je više nego 60% u odnosu na eurozonu. Većina ove inflacije je uvezena spolja kroz robe i usluge budući da je Crna Gora veliki neto uvoznik. Uvozimo 2,5 milijardi roba, a izvozimo svega 450. Inflacija je samo manjim dijelom posledica programa i Evropa sad. Isto je zabluda je rast inflacije u našoj zemlji i u zemljama Evropske unije kriva Rusija i rat u Ukrajini. Rat u Ukrajini je tek manjim dijelom uticao na rast inflacije. Većim dijelom to je bila posljedica prekomjernog štampanja novca od strane Evropske centralne banke tokom korona krize, ali i logističkim zastojem u globalnoj trgovini. Kada je počeo rat u Ukrajini, inflacija u EU je već bila eksplodirala i nalazila se negdje između 7% i 8%. Zbog svega ovoga smo došli u vrlo lošu situaciju. Na to moramo dodati da se zadnjih 30 godina vladavine Mila Đukanovića nije vodilo računa o strukturi naše privrede. Forsirale su se uvozničke firme bliske samom Đukanoviću ili partijskom vrhu. Oni su svojim povlašćenim položajem uništavale svaki pokušaj domaće proizvodnje. Tako da ćemo danas, a i ubuduće osjećati posledice takve politike. Mi smo zbog nebrige bivšeg režima ekonomski nokautirani i bez mogućnosti da bilo šta preduzmemo osim kratkoročnih poteza kao što su smanjenje akciza na gorivo, ograničenje trgovačkih marži ili povećanje plata i druge stavke budžeta, što je već implementirano kroz projekat Evropa sad.

Sve navedeno ukazuje da smo kao država, i kao građani, u vrlo teškoj situaciji, da ne smije biti opuštanja i da projekcija trošenja budžeta kako državnog tako i kućnog mora biti vrlo umjerena, štedljiva jer dolaze teška vremena koja zahtijevaju oprez i mudru politiku. Nama su potrebne velike ekonomske reforme u svim segmentima. Prvo, treba da rješavamo pitanje velikog duga koji je najvećim dijelom naslijeđen, a manjim dijelom zaduženje nakon 2020. godine. Definitivno da je DPS ostavio pustoš u državnoj kasi. Sva zaduženja treba maksimalno trošiti na razvoj i investicije, a manje na potrošnju kao što je to bio slučaj do sada. Sve velike globalne centralne banke su krenule u dizanje kamatnih stopa, pa zaduženje neće biti jeftino te stoga treba da razmotrimo i načine kako da se zaštitimo od rizika rasta kamatnih stopa, ali i valutnih rizika u narednim kreditnim zaduženjima. Nama trebaju nove fabrike, novi energetske sistemi i IT industrija. To je jedino što nas može izvući s ivice bankrota, gdje se nalazimo zahvaljujući tridesetogodišnjoj vladavini jednog nemarnog i artokratskog režima oličenog u jednoj ličnosti Mila Đukanovića. To sada moramo da saniramo. Nažalost, to će plaćati građani, a i naša djeca. Za sada imamo samo priliv stranih investicija u nekretninama, ali to su tzv. neproizvodne investicije, što nije ključ izlaska iz ovakve krize. DF je sa svojim koalicionim partnerima predložio jedan novi demokratski Zakon o Centralnoj banci Crne Gore koji bi uticao na stabilizaciju tržišta.

Mora li se biti skeptičan kada je u pitanju kreditni kapacitet našeg bankarskog sistema. Naime, zbog diskutabilnog rada Centralne banke još uvijek se ne zna u kakvom je stanju naš bankarski sistem ili ćete ga objasniti. Svjedoci smo da se svako malo pojavljuju nove finansijske mahinacije. Pitanje je koliko je stvarna nenaplativost kredita kao realni indikator stanja u bankarskom sistemu. Pitanje je da li je urađen .. svih banaka na pravi način. Pitanje je šta će biti ako neka državna ili privatna preduzeća pođu u stečaj. Pitanje je šta će biti ako nekretnine krenu oštro da padaju kao što se to već dešava u SAD-u i Kini, ali polako i u Evropskoj uniji i znamo da su oni glavni kolateral u ovom sektoru. Kakvi su rizici koje su banke preuzele i kako su se zaštitile. Djelimično moramo biti saglasni sa Svjetskom bankom da ćemo u ovoj godini imati rast od 5 do 7%, ali ovu ocjenu moramo staviti uz kontekst da smo imali jako dobru turističku sezonu i da su

gosti iz regiona djelimično nadoknadili gubitak nastale usljed nedolaska ruskih turista. Da smo imali investicije uglavnom u nekretninama, pa to pravi distorziju rasta BDP-a, jer nama nedostaju proizvodne investicije. Da smo imali rast potrošnje koji je prolazni faktor i koji je posljedica otvaranja ekonomije nakon korone, ali i visoke inflacije koja je naduvala podatke. Da nam je državni dug i dalje najveći u regionu i da se nalazi negdje oko 75% BDP-a. Uz sve to treba napomenuti, da nas krajem ove i sljedeće godine očekuje recesija uzrokovana oštrim zatezanjima monetarnih politika svuda u svijetu koja će drastično pogoditi male ekonomske sisteme.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 14:54:28)

Zahvaljujem kolegi Đuroviću.

Moramo sačekati sva uvodna, a vi zapisujete, pa ćete onda, to je neka naša uobičajena praksa, onda ćemo vam dati riječ, samo notirajte šta su bila pitanja kolege Đurovića.

Sada dajem riječ u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene prof. Branku Raduloviću, a da se pripremi kolega Bogdan Božović u ime Kluba Socijalističke narodne partije.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 14:55:02)

Hvala.

Gospodine Žugiću sa saradnicima, mi smo stari znanci. Malo ste me slušali, pa ćete prema onome što je bilo na Odboru, na onoj velikoj sjednici i druženju i razmjeni mišljenja, na kojoj ste trebali doći, jer su bili iminentni stručnjaci. Očekivao sam instituciju guvernera i viceguvernera i glavnih analitičara i ekonomista iz Centralne banke, očekivao sam rektora Univerziteta, očekivao sam predsjednika Akademije.

Da li su htjeli ili nijesu htjeli, koja im je bila taktika tandemu Spaijć-Milatović, mene to ne interesuje. Svi ostali su došli i mnogi govorili zašto nijesu pozvani i tu ste možda životno omanuli, mada kroz neke hipoteke koje vam prišivaju, ja se brzo zaboravljam. Mada kada pogledam sad u Vijestima, to me možda ponovo sjećanje obnovilo i imam jednu strašnu zamjerku za tu prodaju sekundi braći Ban iz PIO-a, ako ste Vi tu učestvovali to je katastrofa, ali dobro nije važno. Time neka se bave druge institucije, ja neću.

Gospodine Žugiću i vi saradnici zašto ne čitate brojke kao što treba čitati brojke, zašto vi glavni ekonomista što sam nekad čitao vašu svaku analizu, vjerujte mi prije četiri, pet godina, sad nema šansi da ću je pročitati. Mislim više i ne pišete, jer biste rekli jednu istinu, rast GDP-a ove godine ili prošle godine u odnosu na pretprošlu godinu, jedna obična logika zakon elastičnosti, plastičnosti. Ako nešto padne skroz do dolje, a ne pogine, kao što je naša konkurentna privreda, 15, 16, 17% ne znam, po zakon elastičnosti i plastičnosti ona se sama po sebi vraća sedam, osam, 9 ili 10% ali vi ako saberete te dva broja minus. Najveći minus u odnosu na region i u odnosu na Evropsku uniju, iako MMF kaže kroz svoje čitanje brojeva kroz *Evropa sad* da će ponovo da raste GDP-i, ali da neće do kraja godine, a sigurno neće iduće godine. Zašto ne kažete bre, GDP-i je jedan parametar u kome učestvuje potrošnja domaćinstva, koja je bila dominantna, zbog toga što smo izazvali tražnju sa parama koje smo povećali, koje nijesu iz realnog sektora, a onda kako to nije pratilo ponudu, onda smo imali ogroman uvoz i povećali ga za 500 i kusur miliona eura. Zašto ne pričate o tome? Zašto ne pričate istinu, jer mi političari smo najveći prevaranti, najveći, to nije normalno više bre. Onaj priča izvadi stotinu brojeva iz onog složenog algoritma, izvadi jedan broj, mogu o sebi možda nešto da izvadim nešto, pa onda da se retuširam, pa da ispadam da imam 30 godina, nemam, istina je sasvim drugačija.

Znači, taj odnos vaš, ali ću pričati o toj vašoj ulozi u drugoj tački, kada bude, zašto nijeste objektivno govorili o *Evropa sad*. Ko ne želi da povećamo platu, ne može na taj način, koliko imamo crnih rupa, ajde kažite mi koliko imamo crnih rupa što je izazvalo *Evropa sad* u platama i penzijama. Damjanović se bije šakama u glavu, ne zna kukavac će da udari na koju stranu, kako da zakrpi sve te rupe, a ovi dvojica neće da dođu, neće da se suoče. Najveće kritike oslobodili su se i profesori sa Ekonomskog fakulteta, rekli su više ne držimo slike znate čije slike. Sad pričamo istinu i dekan i ostali i sad ajde majčin sine, pokaži što znaš, analitičari su najviše na vas kivni. Brojeve dajete selektivno i nemojte da ih dajete selektivno, poginute stručno i junački, a sigurno ćete poginuti zbog rezultata rada.

Gospodo, sad ja vas da pitam jednu stvar, idemo redom za dobro građana. Čitao sam mnogo, mnogo su me podstakli, svi se slažu sa mnom, zašto ne kažete građanima - ukoliko štedite vaše pare, prethodnog Vlahovića diplomatu sam pitao ne zna čovjek, nov je, diplomata je bio, pojma nema sa finansijama ili vrlo malo, ako štedite u komercijalnim banakama, sigurno je do 50.000 eura, iznad 50.000 eura nije vam sigurno, ali te 50.000 eura na kraju godine će biti 40.000 eura, što ne kažete to?

Možda vam je bolje građani Crne Gore, da dajete pare na tržište kapitala, ali o tome ćemo da govorimo u sljedećoj tački. Nemojte davati za stanove jer stanovi idu ovako, pa će tako, pa ovako, pa onako, možda kupite zlato. Što smo mi napravili, što ste vi napravili, koliko smo puta išli gospodine Žugiću? Vi i ja smo išli na sastanke sa komercijalnim bankama, kakvi su to prevaranti. Sve ti kažu hoćemo ulagaćemo, spušticećemo kamate, dićemo kamate na štednju, davaćemo realnom sektoru, aktiviraćemo se, rizik ćemo prenijeti i na nas. Je li što napravljeno gospodine Žugiću, jesu li što napravili? Jesu, još više zelenaški se ponašaju. Kolike su kamate na depozite, kolike su usluge komercijalnih banaka, koliko su postale konzervativne, kolike su hipoteke? Obajsnite mi to.

Polemike, jedna od glavnih polemika je kako štedeti i da li uzimati kredit. Građani Crne Gore, da ne bi ostali bez hipoteka, to i vi treba da kažete, ukoliko mislite da ćete iduće godine imati 1.000 eura, nemojte uzimati kredit na tu pretpostavku, ako imate drugih realnih primanja, ukoliko imate sina, brata, ne znam koga u inostranstvo, ukoliko imate određenih sredstava, ukoliko imate određenu filozofiju preduzetničku, vidite, izračunajte kamatu i rizik, inflaciju i sve ostale stvari i odlučite. Nemojte na taj način, to vi treba da kažete, ne ja. Jer, sam ja politikant političar, to smo mi postali, to je ovaj dvojac postao. Ko ne bi volio da Crna Gora cveta bre, nema nijednog majčiknog sina. Ali da živi u laži, Žugiću, je li tako Žugiću? Jeste. Pa što ne bi bili direktni - ja sam guverner, ja sam guverner ne obmanjujte narod.

Drugo, zašto gospodine Žugiću, gospodo mi smo nesrećna država, zašto nije izvršena reforma na tržište novca. Zašto nije ekonomiste i profesore, hoćete li mi reći to - zašto nije izvršena? Zašto ste bili manipulanti oko razvojne banke. Nije važno, ovakav oblik i ko je glavni arhitekt, to me uopšte ne interesuje, razvojna banka 50-60% treba da ide u likvidnost i u realne investicije i treba da bude transparentno. Vi jedini imate pojma i uvid u radu Investiciono razvojnog fonda. Kažite mi, pošto će se istina saznati, koliko je bilo neregularnosti u odnosu na prethodni menadžment IRF, a koliko je danas? IRF treba da bude, Skupština treba da ima dva člana, jedan od vlasti jedan opozicije, sve transparentno treba da budu. Mi pojma nemamo, stotine i stotine miliona se dijele. Zoran Vukčević, pa svi su govorili o njegovom protivzakonitom radu i davanju kredita po svojim kriterijumima.

Razmišljao sam nešto, nijesam puškom da idemo po komercijalnim bankama, nego da ih naćeramo da budu preduzetnička inicijativa. Razmišljao sam, razmišljao sam kako u odnosu na ovo, no ću to kasnije, u odnosu na depozite, možemo da ih primoramo na ovaj način da građani ulažu u nešto što će biti efektivnije, ali ima i nešto drugo. Oni hoće sigurnost, hoće sigurnost od države, hoće sigurnost od Evropske unije, hoće sigurnost da projekti budu zreli i ja sam stalno, stalno razmišljao kako da komercijalne banke budu dio nećega što će biti finansijska podrška u razvoju, Maršalovom planu. Znači imamo Institut za razvoj, tu nam je pamet, imamo resurse tu su, zreli projekti od studije izvodljivosti, idejni projekat, glavni projekat, sve to zatvara. Gdje su pare? E sad je tu problem. Ako država formira fond za razvoj, ima li države danas u Evropskoj uniji koja nema fond za razvoj. Čak 200.000.000.000 je u Njemačkoj dato za novi Fond za energetski tranziciju i odbranu od siromaštva. Novi, a nama daju samo jednu milijardu, cijelom Balkanu od eura kojega ćemo svi da vraćemo kroz inflaciju, jer smo euro zona. Znači, to mi je bila ideja.

Zašto nijeste predložili da moraju da budu garantno kreditne šeme. Evo, u Beogradu, neprijateljska Srbija sto godina otišla ispred nas u tome, neprijateljska pod znacima navoda, nego ovo manipulišem sa onima koji će sutra veće doći sa onakvim manipulacijama. Zašto nijeste to predložili? Zna li koliko postoji šema danas u mrskoj Srbiji, četiri, šema će garantuje država. Slušaj Žugiću, ovo ti je ljepše pošto ćeš znati bolje kada ne budeš guverner. Ima jedna šema, pa ima šema će će zajedno sa IPARD-om ili IPA-3 fondovima da zajedno idu. Zna li koja je posljednja šema, ajd kažite mi viceguverneru koja je posljednja šema. Posljednja šema, znate li ko je garant, ne znate, ne čitate ništa, Američka banka za razvoj investicija, fond poseban. Zna li koliko su dali garancija posljednjih sedam, osam mjeseci Srbija 2,5 milijarde. Zna li koliko je štete bilo - 50.000.000. U ovom trusnom periodu to je oko 3,5% čini mi se. Što to ne predlažete ljudi?

Posljednje pitanje će biti, pošto me to mnogo svrbi, nije htio Vlahović da mi odgovori, ko su deponenti fizička lica? Da li su to građani Crne Gore pošto je rastao depozit ili su to psi rata koji su došli sa parama ili su to neki preduzetnici iz Turske. Ove iz Turske u potpunosti, došli su s novcem, preduzetničkom inicijativom i svim ostalim, povećao se broj ljudi iz Turske koji hoće ovdje da otvaraju biznis, ja to izuzetno podržavam, normalno na zakonit način. Ovo je ono, guverneru što su rekli da vi obmanjujete na ovom okruglom stolu, da građani Crne Gore sve manje štede jer nemaju para, sve više kredit uzimaju, sve više ide to na direktnu potrošnju, a sve više ima nerezidenata koji ostavljaju pare u Crnu Goru. Da li of šor firme ili nešto drugo pojma nemam, ali to je činjenica.

Pošto me opominjete tri puta, da ne stvaram problem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 15:10:34)

Zahvaljujem.

Sada, pošto je kolega odustao, dajem riječ guverneru da iskomentariše uvodna izlaganja, a onda ćete opet imati pravo na komentar odgovora. Izvolite guverner Žugić ima riječ.

RADOJE ŽUGIĆ (07.11.22 15:10:51)

Zahvaljujem.

Ja sam uredno bilježio sve sugestije koje sam dobio i kritike koje su takve kakve su.

Moje veliko poštovanje profesore Raduloviću.

Počecu od onog što je poslanik Đurović kandidovao ovdje - kaže ne ulazeći u kvalitet ovih izvještaja, a svrha samig izvještaja da vidimo da li je kvalitet dobar ili ne. Govorio je o ranjivostima u ekonomiji. Slažem se potpuno sa njim da je realna ekonomija, i sa profesorom Radulovićem, nedovoljno konkurentna i da za posljedicu ima mnogo veći uvoz od izvoza. Proizvod toga je visok saldo, negativan saldo u bilansu plaćanja profesore. I taj saldo koji redukuje novčanu masu, već sam to kazao, može da proizvede i recesione efekte. Ali imamo suficit u turizmu, doznake iz inostranstva i strane direktne investicije koje višestruko prekoračuju tu redukciju novčane mase, tako da po tom osnovu nema rizika finansijskom sektoru kroz prizmu realne ekonomije.

Gospodin Đurović je pričao o fiskalnoj ranjivosti, o dugu javnom. Mislim da je to što smo i mi prepoznali, mi smo dali preporuke, Centralna banka Vladi, da razmisle o tome i da se tekuća potrošnja treba finansirati iz tekućih javnih prihoda. Ako tekuću potrošnju finansirate zaduženjem to vodi neodrživosti.

Kad je u pitanju finansijski sistem, mislim da je potpuno stabilan i najzdraviji dio ekonomije Crne Gore i najregulisaniji, najviše harmonizovan sa evropskim direktivama.

Da li Centralna banka ima političke prizvuke? Ne. U Centralnoj banci ne stanuje politika niti ima favorizacije niti drugačijeg tretmana bilo koje banke ni bilo kog segmenta finansijskog tržišta.

Ovom prilikom mogu da pozovem Međunarodni monetarni fond kao neko ko zaista ima najveći nivo reputacije da dođe i da provjeri, a biće ovdje u decembru mjesecu, početkom decembra i tada ćemo da im kažemo da naprave detaljnu analizu politike u Centralnoj banci, ali i u ostalim institucijama. Tako da to je pravi problem, pravo pitanje za posjetu Međunarodnog monetarnog fonda.

Oko inflacije. Slažem se potpuno da je inflacija dominantno uvezena, da je u Crnoj Gori 16,1, ali ću samo navesti podatke kod ostalih malih država. Nije Crna Gora jedina iako neki analitirači govore da je euro problem. Mislim da je euro najveći ekonomski benefit naše ekonomije, po mom mišljenju. Ali u Estoniji inflacija je 24,1, u Litvaniji 22,5, u Latviji 22, u Mađarskoj 20,7, u Češkoj 17,8 i u Holandiji 17,1. Dakle, inflacija veća nego što je kod nas.

Zašto se desila inflacija? Prvi i osnovni razlog jeste ekstenzivna monetarna politika, ogroman novac koji se oštampao i došlo je do disbalansa između robnih i novčanih fondova. Drugi razlog jesu nepovoljni makro ekonomski uslovi. Treći razlog su svakako eksternog karaktera, to je globalna kriza i globalna fregmentacija kao posljedica rata između Rusije i Ukrajine.

Kod nas, izvinite, ako mi dozvolite da pričam, ako mi ne dozvolite nije problem. Ja sam ovdje gost, vi ste domaći, izvinite.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 15:15:10)

Izvolite, kolega imaćete poslije odgovor na komentar. Izvolite.

RADOJE ŽUGIĆ (07.11.22 15:15:17)

Najvažniji interni razlog jeste loša struktura naše ekonomije. Dominantno turizam i povezani uslužni sektori sa njim i upravo je to pokazala kriza pandemije, a mi smo godinama preporučivali Vladi iz Centralne banke da se privredna sturktura mora diverzifikovati i uključiti u veći stepen finalizacije kroz naše komparativne prednosti.

Primjer, u Tuzima sam vidio prije nekoliko dana, ako je to tačno da se to realizuje, taj primjer treba da slijedimo svi u svakoj našoj opštini i tada ćemo biti mnogo manje uvezno zavisni. Imamo veliki prostor u poljoprivredi i prehrambenoj industriji koji ne koristimo. Imamo još resursa u turizmu, ali nam je potrebna finalizacija na bazi komparativnih prednosti.

Zakon o Centralnoj banci.

Gospodine Đuroviću, mi smo dobili jedan stav Međunarodnog monetarnog fonda, uputiću Vam ga vrlo brzo, možda i danas ako stignemo na vrijeme, koji kaže da je zakon koji ste predložili korak unazad. Oni smatraju da taj zakon koji je na snazi trenutno, doći će početkom decembra, imaćete priliku da ih

čujete, nijesam njihov advokat, nego pismo koje smo dobili, dobićete ga prvo Vi pa i svi članovi Parlamenta preko klubova poslanika. Oni traže princip dvostrukog veta. Ako skupštinsko tijelo i plenum imaju iste poslanike, istu većinu onda to može da bude, ponavljam njihov citat - *korak unazad*. Vas informišem, a vi ste vlast, vi postupite kako mislite da postupite..

Kada je u pitanju prevelika zaduženost navešću da svega 36% punoljetnih građana ima kredite kod banaka, 36% punoljetnih građana, tačan podatak. Kašnjenje kredita. Imamo takođe podatak, krediti koji kasne više od 90 dana iznose 43.000.000 eura ili 1,37 od ukupno plasiranih kredita, ponavljam 1,37 od ukupno plasiranih kredita. ...uradile sve banke. I to ćete pitati MMF, on će doći početkom decembra. Nema selektivnosti, nema favorizacije i ne stanuje politika u Centralnoj banci, gospodine Đuroviću. Vi kako hoćete, ponavljam, vi ste vlast i mijenjajte, radite ali nadam se da je potrebno sačuvati elementarnu supstancu zdravog tkiva naše ekonomije, ali na vama je to. Odgovornost je na vama, mi smo svoje uradili i dobili najbolje moguće ocjene od svih reputabilnih finansijskih institucija i Evropske komisije. Imate zadnji progress report i to možete da vidite.

Sad prelazim na odgovore profesoru Raduloviću.

Profesore, ja se izvinjavam što nijesam bio na odboru. Bio sam objektivno spriječen ali biće prilike, mi smo diskutovali i nakon odbora na prethodnom dijelu. Ovo što ste mi rekli da mi kače hipoteke. Ima, tačno je to, evo tu je dr Đurović, zajedno sa još dva člana koji je učestvovao u medijskom linču na jednoj televiziji i imaće priliku da on to dokaže na sudu, zajedno sa svojim kolegama. Neću da govorim ništa o njemu iako toga mnogo znam, jer neću da vjerujem u to, neću da vjerujem, a vi ćete imati priliku na klupici u sudu i dokažite sve što ste rekli, a bogami se bojim da nećete dobro proći. Imaćete priliku.

Za analitičara koji je rekao da je solventnost 10,5. Gospodine Drecun, izvinjavam se, izvinjavam se i njemu i vama. Zadnji podatak solventnosti je 18,88. Ja bih volio da on dođe, da ga pozovemo da dođe u Centralnu banku, pa da mi njemu prezentujemo, ali i on nama, pa da vidimo ko je u pravu. Sve što smo radili i sve što smo publikovali prošlo je sito i rešeto Međunarodnog monetarnog fonda i Evropske centralne banke i imate, ponavljam, zadnji progress report Izveštaj o napretku gdje se govori o Centralnoj banci kao jednoj od rijetkih institucija koja radi svoj posao profesionalno i korektno.

Profesore potpuno sam saglasan sa Vama oko disperzije štednje. Potpuno se slažem da treba štednju disperzovati na više kanala, više varijanti i zlato, pa i nekretnine, i prostori i proizvodnja, ali treba da se napravi ambijent od same države i vlasti i da upravo radimo na onome što sam prethodno rekao, na disperziji kapaciteta i finalizaciji proizvodnje, slično onome što rade Tuzi. Za svaku opštinu posebno, na sjeveru gdje postoje komparativne prednosti gdje nisu do kraja iskorišćene.

Oko zakona o banci za razvoj. Mi smo to usaglasili, ja sam još jednom htio da kažem i da vas pozovem, mi smo samo kazali da zakon nije u redu, a da banka treba, tu smo da pomognemo i ako treba da zajedno radimo na tom projektu.

Oko deponenata. Mislim da je rast depozita enorman, više od milijardu u ovoj godini od čega samo mislim da su 200.000.000 su nerezidenti. Dakle, 800.000.000 je naša ekonomija i građani, s tim što je kriza ta koja zaustavlja razvoj, koja sprečava ulaganja jer se ljudi plaše efekata krize, a s druge strane štednja raste zbog toga što se vjeruje u pojedinačne banke i u sistem u cjelini.

Tako da ja mislim da svodim priču. Ukoliko imate dodatnih pitanja ili ako sam nešto preskočio.

IRF, tu je iza mene šef supervizije koji će me opomenuti ako budem odavao tajne jer se govori da Centralna banka nije transparentna. Treba da znamo da se princip u bankama, u bankarskom poslovanju temelji na povjerenju. I niko nema pravo da komentariše imenom i prezimenom, ja sam prije pogriješio za analitičare, izvinjavam se još jednom, ali niko nema pravo da odaje mjere koje smo imali prema njima nekad i sad. Tako da onaj ko želi da vidi, a da li možemo to Dejane dozvoliti da se napravi uvid, negativna je odgovor. Nije u pitanju transparentnost nego procedura. Sve u redu.

Hvala lijepo.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 15:23:02)

Podstičem dijalog. Naravno ako bude nešto dodatno svakako ćete imati pravo da u daljoj raspravi uzmete riječ.

Kolega Đurović se prvi javio da iskomentariše odgovor. Izvolite.

DEJAN ĐUROVIĆ (07.11.22 15:23:17)

Gospodine Žugiću,
Počeću od kraja Vašeg izlaganja.

Znači sud, vi ja, sve što sam rekao one noći u onoj TV emisiji ponoviću na sudu. Radilo se o političkim kvalifikacijama, ponoviću ih ponovo i ako mislite da nije tako, kao što mislite je li tako, rekli ste, ništa. Da Vam kažem nešto, ako mislite da nije tako, imate sud, još uvijek nijesam dobio nikakav dopis, Vi ćete to sigurno uraditi. Ja sam Vam samo rekao u početku svog izlaganja da nisam htio da komentarišem kvalitet Vašeg izlaganja. Sad bi onda počeli da govorimo da li je to bila 2019, 2020. ili 2021. da li je to vremenski period koji treba da regulišemo.

Pričali smo, oko 75% stvari čini mi se da smo se složili, osim toga da je politizovana Centralna banka Crne Gore. Mislim da je tako, mislim da je Demokratska partija socijalista držala to u svojim rukama svih ovih godina da to želi i dalje da radi. Način na koji želimo da to izvučemo iz ruka Demokratske partije socijalista je bio predlog zakona i mislim da je to sasvim u redu. Ne razumijem zašto bi se neko nervirao oko izmjene i dopune tog zakona. Pokazaće to Parlament da li je za to, pokazaće i strani partneri koji će dati svoje mišljenje. Sa jednom digresijom da ja sam ipak za to što mi odlučimo u Crnoj Gori da to mora biti prije svega odlučujući faktor. Uvažavam sve strane partnere, uvažavam sve preporuke, uvažavam sva mišljenja, ali ipak ovo je Crna Gora i mi odlučujemo ovdje o tome šta će se uraditi.

Privreda je, navešću samo jednu stvar oko koje smo se složili, bilo je više tih oko kojih smo se složili, potpuno sam saglasan ali moramo ipak da kažemo da privreda se oslanja na turizam što nije normalno, je li tako, nije normalno, nije budućnost Crne Gore, ali pređašnji period koji nije bio van Demokratske partije socijalista i partija koji su bili njihovi koalicioni partneri, je upravo tako uskladio da se sva privreda Crne Gore bazirala na turizmu. Korona kriza ili korona pandemija je pokazala da je to bilo pogubno i to je, čini mi se, jedna od stvari oko kojih smo se složili, čini mi se da ste se složili oko 75% stvari oko mog nastupa.

To da nijesam htio, što ste rekli i početku, da komentarišem kvalitet Vašeg izvještaja, prešao sam na ekonomsku i finansijsku situaciju u Crnoj Gori što mnogo više interesuje građane Crne Gore od samog izvještaja.

Sve ostalo, gospodine Žugiću, što želite da dokažete na sudu dokažite to biće mi zadovoljstvo da ponovim ono što sam rekao u TV emisiji ne pravdajući se niti tražeći nikakav razlog da sam pogrešno shvaćen, vrlo sam pažljivo birao riječi, rekao sam da je to politički projekat bio. Jeste li Vi bili dio političkog projekta, po meni jeste, ja sam to iznio i izvolite to pokažite ako nije tačno tamo đe treba da pokažete. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 15:27:42)

Zahvaljujem kolegi Đuroviću.

Na komentar odgovora profesor Branko Radulović. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 15:27:50)

Gospodine Žugiću,

Drago mi je što smo počeli da se slažemo. E kuđ bi sreće bilo da je to bilo prije 10, 20 godina i da svi oni koji su bili u petak, kompetentni, su rekli jednu istu stvar za ono što su me optuživali prije 20 godina da sam komunjara, retrogradan, da pojma nemam, ispalo po mome. Ali, šta ako sam u pravu, a Crna Gora na krivu i otišlo to.

Što mi pominjete MMF više. Znete li prije 20 godina ili 15 bili smo Grupa za promjene, dođoše glavari, poslije 10 minuta si rekao gospodo ajd zdravo. Osnovna logika ostala ista. Znači lijeva strana, desna strana. Koliko imaš, manje troši, oli lipsati, nemam pojma. To je osnovna logika. Čak su i oni, Svjetska banka i MMF, čitajući njihova posljedja razmišljanja, nekako počeli da prelaze na moju bandu, da razmišljaju malo složenije. Dobio sam 10 poruka od mojih deset drugara, "nesrećnih", a bogami jest, švajcaraca. Velika je vaša odgovornost gledajući ovo ovdje i oko obavezne rezerve i oko zakona, mnogih zakona i regularnosti i stvari. Imenuju vas pojedine, ne želim to da kažem, ali to je tuga i nevolja. Zato sam i zborio - hoćemo li fiksnu kamatu za dvije godine nijeste mi to odgovorili, ili ćemo euro bord otišao je, danas ili juče u nebo. I ako se na to vežemo, a i u fiksnu nema šansi da komercijalne banke neće i taj faktor ubačiti unutra.

Oko IRF ništa mi nijeste rekli. Volim, no ne smijete od njega ili od onoga trećega, ili od onoga prvoga, a pogledajte me u oči, od onoga prvoga. Dobro, on će sutra na put i danas pa tako mogli ste reći.

Ako ja kao poslanik nekakvi ne znam ništa o našim parama kao predstavnik naroda, ko će znati, hoćete li mi reći? Što je radio Zoran Vukčević, a i ostali vaš kadar koji je sad tamo prešao? i Vi ste rekli razvojna banka. Znete li šta je bio problem u razvojnoj banci, morao sam i druge da slušam zato što su oni govorili biće, neće biti, hoće li ići ovamo, kakva će biti organizacija, kakva struktura, a ja volim, ajde totalno

da prepisemo Hrvatsku i mirna Bačka. Koliki će biti osnivački kapital? Ne znam ljudi ako ja rečem do, ako kažem do, to znači proces ide i taj proces može biti četiri, pet godina dana, taj kapital toliki i toliki. Neće oni, ne vide do, nego vide samo brojku da bi me uhvatili, da bi i oni isto to radili što su i prethodni radili, jer sigurno ako je sve netransparentno, milijardu posto, još kad sam vidio neke tamo, pojma nemaju o finansijama. Došli tamo po političkom ključu.

Ništa mi nijeste rekli oko ovih garantnih šema. Oko fonda, jeste li vi za to da se mi zadužimo? Teza je bila strašna. Ja se ne bojim zaduženja, ako možemo da upravljamo dugom i ako je on u razvoju, ako smo mi, daj da kažem solventni 12 mjeseci, 10 godina. Uvijek ovako pričam, pa me hvataju pojedini novinari, ta moja čuvena. Znači javni dug brže raste prve dvije tri godine u odnosu na GDP, ali ne GDP, to mrzim GDP, nego u odnosu na životni standard, u odnosu na konkurentnost privrede, a onda kako ovaj ide tako ovaj počne da pada dolje. Jeste li me razumjeli? Ali što tu treba da imamo, koja je pretpostavka, strašno kompetentnu vladu, guvernera kao prethodnog Hrvatske banke. Onaj mi se mnogo sviđa čovjek, on je bio mnogo znaven, izvinjavam se što sam mu zaboravio ime, znači on je vrh ljudi. Ukoliko imamo univerziteta, ukoliko građani ne shvataju da nema bez motike pogače. Ako to misle da ima pogače uzmi, otmi, napravi, uzmi od komšije, napravi - nema ništa. Ljudi nema ništa. To ste trebali da objasnite posebno Vi profesore beogradskog Univerziteta kojeg ja volim, đe sam doktorirao, đe su moji drugovi, da objasnite to kao mnogi veliki ekonomisti iz Beograda koji su moji drugar,i koji objašnjavaju da je relativna stvar i pokojni Gligorov koji je genijalac, da je relativna stvar visina duga. Koliko Japanci imaju ono 210% je li tako, ali ga servisiraju bez ikakvih problema.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 15:34:26)

Zahvaljujem.

Da li hoćete, ako ne završnu riječ imate pravo? Izvolite.

RADOJE ŽUGIĆ (07.11.22 15:34:43)

Profesore, slažem se sa Vama da mi moramo klijente banaka zaštititi da ne bi došli u situaciju kako smo dolazili sa švajcarskim francima i to je bio veliki problem kako za građane štediša, tako i za banku koja odobravala te kredite. Mi smo napisali bankama obavezu da su dužni da sve klijente sa varijabilnim kamatnim stopama edukuju u smislu da kažu šta ih čeka ukoliko ostanu u tom statusu i dobili informaciju da su sve banke pokrenule tu aktivnosti. Do danas je tri stotine štediša sa varijabilnim kamatnim stopama prešlo na fiksne. Koji je to period pitali ste me, mislim da je to kratak period najviše do srednji, jer mi očekujemo ekonomski oporavak nakon 2024. godine, ako je to projekcija u Americi, a mi kao mala otvorena ekonomija svakako će biti uticaja i na našu ekonomiju. Zaštita klijenata nam je osnovni cilj kroz izmjenu modela duga vezano za vrstu kamatne stope.

Oko garantnih šema. Mi smo podržali kreditno-garantni fond i on treba pod hitno da se nađe ili ovdje ili na Vladi da ga usovjimo i to je mnogo dobro za ekonomiju za njen razvoj i generisanje većih efekata, potpuno saglasan sa Vama. Još jednom zbog javnosti hoću da kažem, politika ne stanuje u Centralnoj banci Crne Gore. Nema selektivnosti, nema favorizacije, zbog javnosti, oni koji neće da čuju nema ni potrebe, a vi ste, rekao sam gospodinu Đuroviću, vlast i možete sve. Šta se dešava ako zanemarimo stav Međunarodnog monetarnog fonda? Njihove ocjene u državi mogu da utiču na kamatnu stopu kod novog zaduživanja. To je ono što treba pažljivo pratiti upravo zbog fiskalne održivosti, ne zbog finansijske stabilnosti koja je nesporna, ali zbog fiskalne održivosti. Pitajte ministra Damjanovića, bili smo nedavno u Vašingtonu zajedno i ako dođe negativna ocjena ja se samo plašim da ta aktivnost ne proizvede manji stepen fiskalne održivosti. Ovo je moj savjet. Ponavljam, nikakvih problema personalnih nemam da promijenim radno mjesto nikakvih. Ja sam sebe ispunio blizu devet godina ukupno na čelu Centralne banke bez ijedne afere, bez ijednog elementa koji može da bude, u smislu reputacije, i lične i systemske. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 15:37:33)

Zahvaljujem guverneru Žugiću i konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno po ovoj tački dnevnog reda.

Sada prelazimo na - **Izveštaj o radu Savjeta za finansijsku stabilnost za 2019, 2020 i 2021. godinu.**

Ovlašćeni predstavnici Centralne banke Crne Gore su: Radoje Žugić, guverner, Zorica Kalezić, Nikola Fabris i Miodrag Radonjić viceguverneri, Dejan Vujačić, direktor Sektora za kontrolu. Izvjestiteljka Odbora za ekonomiju, finansije i budžet je koleginica Zdenka Popović. Otvaram pretres. Da li predstavnik Centralne banke želi dopunsko obrazloženje? Izvolite.

RADOJE ŽUGIĆ (07.11.22 15:38:22)

Zahvaljujem.

Nastojaću da skratim vaše vrijeme, a da ne ispustim najvažnije stvari vezane za ovu tačku dnevnog reda. Tri su izvještaja o radu Savjeta za finansijsku stabilnost za sve tri godine mi smo imali 14 sastanaka, a taj sastav čini guverner Centralne banke, ministar finansija, direktor Agencije za nadzor osiguranja i predsjednik Komisije za hartije od vrijednosti. Znači kompletno finansijsko tržište na jednom mjestu. Analizirali smo sve rizike po pojedinim segmentima ekonomije i uticaja na ukupnu ekonomsku aktivnost. Istakli da je kriza u pandemiji u najvećoj mjeri sublimirana, odnosno smanjena recesija iako je bila najveća u novijoj istoriji sa 11 paketa mjera Centralne banke Crne Gore. Mi smo radili kvartalno pregled indikatora i analizu stanja tekuće finansijske stabilnosti na kvartalnom nivou. Osim toga imali smo, navešću samo najvažnije teme po godinama o kojima smo nas četvorto ne samo bivša vlast nego i sadašnja vlast razgovarali.

U 2019. godini smo napravili ažuriranje, odnosno usvojili ažuriranje Plana za upravljanje finansijskom krizom na nivou cjelokupnog sistema. To je ona prevencija o kojoj sam pričao prethodno koja je doprinijela da Centralna banka sačuva sistem zdravlja, ponos banaka i dalje finansijsku stabilnost. Imali smo, takođe, informaciju o kreiranju regulatornog okvira za finansijske inovacije, informaciju o mogućnostima razvoja finansijske edukacije i Izvještaj Uprave za nekretnine, o ovome je govorio profesor Radulović u prethodnom izlaganju, o početku realizacije zaključaka Savjeta, a u vezi sa kreiranjem baze registra prometovanih nekretnina. Ovo ima odraza i na sekundarne izvore otplate sa koletarima, jer treba nam realna procjena iz Katastra i to smo na Savjetu uradili i počeo je proces adekvatne valorizacije.

U 2020. godini najvažnija tema, osim one koja je kvartalno razmatrana bila je inicijativa za izmjenu Zakona o elektronskoj identifikaciji i elektronskom popisu.

U 2021. godini imali smo informaciju procjenu kvaliteta aktive Asset Quality Review i njen uticaj na stabilnost finansijskog sistema i ovdje je ta aktivnost ocijenjena vrlo pozitivno, ne samo od Centralne banke, i ne samo u od međunarodnih finansijskih institucija.

Pratili smo, takođe, vrste rizika njihov nivo i smjer kretanja. Imate ovdje tabelu da je međunarodno okruženje u sve tri godine u crvenoj boji. Pandemija i katastrofa u Ukrajini su proizvele geopolitičke rizike, rizike u zdravstvenom sistemu i negativan uticaj na realnu ekonomiju.

Kod fiskalne održivosti imamo, takođe, velike rizike s tim što je u 2021. godini nivo rizika neznatno smanjen. Kod likvidnosti realnog sektora 2019. i 2020. crvena boja, znači visok rizik, a 2021. nešto manji rizik zbog svih aktivnosti. U bankarskom sistemu ovdje imate kreditni rizik, rizik likvidnosti, tržišni rizik i finansijska infrastruktura. Sve je u zelenoj boji. Ovo je, ponavljam, usvojio Savjet za finansijsku stabilnost koju čine svi subjekti finansijske stabilnosti. Toliko, otvoren sam za pitanja i diskusije.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 15:42:10)

Zahvaljujem guverneru Žugiću.

Izvjestilac odbora nije tu.

Krećemo sa uvodnim izlaganjima. Profesor Branko Radulović u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 15:42:32)

Hvala.

Predsjedniče Savjeta, evo kako brzo reagujem. Šalju mi dokumenta koji su predali sudijama. Šalju mi dokumenta drugari, švajcarci koji su predali sudu, svugde Centralna banka gore, tako da ova priča je dosta složena i istina mora doći zato što su mnogi ne samo prodali, neki su i skratili muke i život zbog nekih od nas. To je istina, zato i kažem daj da vidimo da ne dovedemo u situaciju one druge da se zalete, plate hiljadu, dvije, pet - buć u Moraču za dva-tri mjeseca odoše i ono što si imao, da im ne dozvolimo. Ajmo dalje ovu priču. Ovo me raduje, gospodine Žugiću, što ste rekli da su deponenti Crnogorci, građani Crne

Gore 800.000.000. To je strašno. Sad zamislite jednu stvar, da su tih 800.000.000 dali da izgradimo nešto iz energetike, da izgradimo dvije hidrocentrale zajedno ili tri vršne, reverzibilne da zajedno sa državom i Evropskom unijom da nam daju ovo da bude 30%, 40% koliko bi njihov kapital, znate li šta bi oni rekli nećemo da nam vraćate pare ni sa kamatom ako hoće 200%, oćemo da budemo akcionari. Zato treba da da imamo znavenu vlast, znavenu Vladu, znavene sve ostale i da krenemo jednim velikim održivim razvojem. Što ako građani Crne Gore imaju komšije od kojih se plaše da ćemo im novac ispod slamarice uzet. Nema de drugo bez u komercijalne banke, jer je mrtvo tržište kapitala. Sad se vraćam na ovo što vam je funkcija kroz ovo, to je tržište kapital. Koliko je osiguranje ljudi? Nula, samo kola što moraš da osiguraš ako hoćeš da registruješ, čak ni od požara se više ne osiguravamo. Da li imamo mi ijedan fond za razvoj? Nemamo. Da li imamo treći stub penzijskog osiguranja? Nemamo, nego se daju pare, znam jednog iz mojeg okruženja Austriji daje pare, tamo da se osigurava. Znači ništa, mi smo pusta ledina, prlina. Sjećam se roditelja kad su pričali de se udala ta, tamo i tamo, o veli to je prlina niđe ništa nema, u Kuće se udala, u Kuće tamo je prlina najviše. Tako da smo mi postali prlina neko to naziva spržena zemlja ovamo onamo. MMF počeli su da razgovaraju, počinju da razmišljaju kao što mi razmišljamo. Nekad su bili policajci, a sad više nijesu i ja sam u pravu. U pravu ste zato što trebamo malo izbalansiramo, pa da im objasnimo da je relativna stvar koliki je dug, ali je suštinska stvar ko nosi taj dug. MMF je rekao što sam ja rekao da ne treba da se zadužujemo 200% kroz *Evropa sad* nego da to ide stepenasto, pa da ide široko, pa da prati reforme, pa da imamo veću ponudu i hiljade drugih stvari.

Jedno pitanje na kraju. Koliko ste puta popili kafu sa ministrom Spajićem iz prethodne Vlade, da mu rečete nemoj bre ekspertu Spajiću ovako? Ja sam popio dva puta, ali smo govorili o razvojnim projektima. Pitao me je što ćemo da uradimo sa Termoelektranom 2, što ćemo da uradimo sa onom milijardom iz Japana, ja sam rekao daj bre budi ozbiljan, što ćemo da uradimo sa investicijama i objasnio sam mu neke stvari. Nijesam znao odjedanput čovjek dođe sa *Evropa sad*, on i Milatović. Koliko ste puta popili kafu, onda kažete, gospodine Spajiću ovo će da napravi lom, ovo će da napravi još veći deficit. Odakle pare kako i na koji način? Koliko ste puta govorili da se ne treba tako kao ministar finansija zaduživati, da se ne treba zaduživati ljudi za godinu dana? To je ludost zadužiti se za godinu dana i za dvije godine dana da bi imao pare. Viđeti, u pravu ste kreditni rejting kakav nam je, stvarati ambijent i eto i on zna iako je iz druge branše, gospodin Ivanović, iz druge branše da, ako se zadužiš za dvije godine dana i pare ostaviš u kredenac ništa, ako ih ti ne oplodiš ili ako se ne zadužuješ sukcesivno. Tako da predsedniče Savjeta slabo ste se savjetovali, a da ne zborim sa Đikanovićem više sam digao ruke i od njega i od tržišta kapitala, evo sad posljednji indeksi kažu da smo čak ispod nule otišli. Sve je mrtvo.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 15:49:15)

Zahvaljujem.

Da li još neko od klubova želi uvodno izlaganje? Ne.

Izvolite, imate pravo na komentar, zvršna riječ? Ne želite završnu riječ.

Konstatujem da je pretres završen i da ćemo se izjasniti naknadno i vama zahvaljujem na saradnji.

Prelazimo na sljedeću tačku planiranog redosljeda za danas, a to je - **Izveštaj o aktivnostima vezanih za regulisanje komunalne djelatnosti za 2019, 2020 i 2021. godini.**

Ovlašćeni predstavnici Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti su: Branislav Prelević, predsjednik Odbora, Miroslav Vukčević, član Odbora i Milica Petrović, rukovoditeljka Službe za regulisane komunalne djelatnosti koje ovog puta pozdravljam.

Izjaviteljke odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje su kolegice Jelena Božović, Suada Zoronjić i Jovanka Laličić.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Agencije, želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite gospodine Preleviću.

BRANISLAV PRELEVIĆ (07.11.22 15:50:43)

Poštovana predsjedavajuća, članovi Parlamenta,

Izveštaj o aktivnostima vezanim za regulisane komunalne djelatnosti nije samom sebi cilj, već treba da posluži donosioci odluka da uoče bitne probleme, te da se na osnovu adekvatnih analiza predlože rješenja koja će poboljšati ukupno stanje u sektoru.

Za razliku od dosadašnjih izvještaja koji nijesu bili potpuni u dijelu informacija koje smo dobijali od opštinskih vodovoda, ovaj izvještaj, odnosno izvještaj za prošlu godinu je sačinjen tako što smo imali saradnju sa svim vodovodima u Crnoj Gori i dobijali smo podatke na kvartalnom nivou. To ne znači da imao precizne podatke o svim procesima i problemima u sektoru, ali doživljam kao krupan korak unaprijed, to

što pojedini vodovodi otvoreno kažu da nemaju neku vrstu informacija i to je veoma bitna informacija. Sa ovim izvještajem smo, mogli ste da primijetite, uveli u praksu da u prilogu izvještaja dajemo i po jednu stranicu vrlo ilustrativno prikazano svi tehnički parametri, ne samo tehnički već i komercijalni i finansijski parametri svih vodovoda. Kao što rekoh to je vrlo ilustrativno urađeno i vjerujem da je korisno za sve ono koje interesuju detalji. Podaci su slojeviti, sistematično obrađeni i što je najvažnije, nažalost, dosta zabrinjavajuće.

U samom uvodu baviću se opštim pojavama i naglasiću nekoliko problema systemske prirode, razgovarali smo o ovome i na odboru, bilo je različitih mišljenja na ove teze koje ću sad reći. Agencija je u ovom izvještaju ukazala na nedostatke zakonskog okvira, prije svega definicija uloge prava i nadležnosti opština je neodrživa, prije svega zbog nejasno definisanih imovinskih odnosa između vodovoda i opština, pa nerijetko izgleda da Agencija reguliše rad opština što je neprihvatljivo i za regulatore i za opštinu. Da ne ulazim u detalje, ali ako bude potrebno ući ćemo i u detalje tokom diskusije. Neki regulatorni mehanizmi ne mogu biti primijenjeni ukoliko je vlasnik nad nekim osnovnim sredstvom opština, jednostavno regulator ne može da da stopu povrata, kao što bi dao da je vlasnik tog sredstva ili infrastrukture vodovod, a ne može da da opštini jer opština ulaže sredstva koja je dobila kroz budžet. Sredstva koja je dobila kroz budžet dobila je od potrošača, odnosno od građana, a sad je nemoguće da Agencija odobri stopu povrata na sredstva koja je uložila opština iz budžeta, a koja je dobila od građana. To bi bio nonsens i u to se u regulaciji jednostavno ne dešava i taj mehanizam koji je veoma bitan za podsticaj investicija, jednostavno ne može da funkcioniše u ovako postavljenim stvarima.

Drugo, zakonske nadležnosti Agencije su preslabe u dijelu sankcionisanja vodovoda u slučaju neispunjavanja zakona, makar u onom dijelu u kojem je nadležna Regulatorna agencija. Registrujemo određeni dio anarhije u sektoru kod primjene tj. neprimjenjivanja utvrđenih cijena. Dešava se da se cijene odobre od regulatora i od opštine, a da mi nijesmo u informaciji da li je ta cijena, na kraju krajeva, zaživjela, odnosno da li je primijenjena od samih vodovoda jer tu vrstu provjere rade nadležni opštinski sekretarijati. Mi nemamo, dakle, informaciju da li je uopšte ili da li je na vrijeme primijenjena utvrđena cijena. S obzirom da se radi o javnom interesu i zaštiti potrošača molim vas da o ovom pitanju povedete posebnu pažnju, s obzirom da smo čuli da je u najavi i novi zakon ili izmjena postojećeg zakona i sami smo učestvovali u tome i sad smo iznenađeni ovom inicijativom, ali u svakom slučaju dobro je što inicijativa o promjeni zakona postoji.

Treće, da bi ovaj regulator bio uistinu nezavisan, a besmisleno je da postoji ako nije nezavisan, mora biti odgovoran ovom parlamentu, a ne Vladi, kao što je to slučaj sa našim djelovanjem u energetici. Systemski problem je takođe i dezintegrisanost ili usićenost sistema. O ovome ne bi trebalo trošiti previše riječi iako je na odboru bilo i suprotnih mišljenja jer meni se čini da je svakom jasno da toliko mali vodovodi kao što postoje kod nas ne mogu biti ekonomski održivi. Čitava Evropa, pa čak i region, odnosno zemlje regiona, su odavno primijenile regionalizaciju vodovoda. Ukoliko neko želi da zadrži ovakvu organizaciju vodovoda onda mora da objasni svojim građanima zašto treba da plate, lično, kroz račun ili kroz budžet opština, više nego što je to bilo ekonomski opravdano.

Moram za kraj da naglasim i problem gubitaka vode u mreži iz analize koju smo vam dostavili u izvještaju, videćete da su količine vode koja je preuzeta sa vodoizvorišta, u međuvremenu izgubljena zbog tehničkih problema u mreži ili jednostavno nenaplaćena zbog krađe ili nelegalne potrošnje, toliko velika da u evropskim okvirima bodemo oči. Mi čak i ne znamo u jednom dijelu slučajeva koliki su stvarni gubici jer na vodoizvorištu ne postoji mjerač. Taj mjerač u svakom slučaju nije toliko finansijski trošak da vodovod to ne bi obezbijedio, ali se plašimo da upravo zbog tih količina gubitaka da se ne želi obezbijediti mjerač da se ne bi videlo koliki su stvarni gubici. Znači, gubici mogu da budu veći od onoga što je već konstatovano kao dramatično veliko.

Međutim, pored brojnih ovih problema u sektoru, nabrojao sam samo neke i čini mi se one najvažnije, ipak postoje značajni pozitivni pomaci u razvoju sektora koji su u dobrom dijelu rezultat djelovanja zaposlenih i menadžementa u vodovodima da iskoriste šanse koje su i koriste šansu koju im je dao novi regulatorni okvir. U vezi sa tim možemo konstatovati da je formirana sveobuhvatna baza podataka koja sadrži tehničke, komercijalne i finansijske podatke o poslovanju vodovoda u Crnoj Gori od 2015. godine. Finansijski pokazatelji većine vodovoda se popravljaju, procenat naplate takođe. Takođe, kroz licenciranje vršilaca propisani su jedinstveni uslovi na nivou Crne Gore, za obavljanje regulisanih komunalnih djelatnosti, i to u pogledu kadrovske osposobljenosti i tehničke opremljenosti.

Završavam, u toku je proces izjednačavanja cijena za domaćinstva i privredu. Podsjetiću vas, odnos cijena između privrede i domaćinstava je bio u nekim slučajevima tri i po puta veći kod privrede nego kod domaćinstava. Taj proces izjednačavanja je otprilike na pola puta, a već na pola, znači trebalo bi da se završi do 2025. godine, a već na pola puta mi ne osjećamo, kroz ovu regulaciju cijena, da postoji značajno ili čak u nekim slučajevima da ne postoji povećanje cijena kod domaćinstava što znači da smo našli dobru mjeru, ali zato nije odgovoran samo ili zaslužan samo regulator, naprotiv, zaslužni su vodovodi i menadžmenti u tim vodovodima koji su našli načina da ekonomišu tako da se troškovi smanje i da

praktično, kroz ovo izjednačavanje cijena, prođe na neki način bezbolno makar za sada do 2025. godine je rok. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 16:00:08)

Zahvaljujem.

Niko nije prisutan od izvjestioca, znači prelazimo dalje na uvodna izlaganja.

Riječ prvi ima kolega Dragan Krapović zbog toga što nastavljamo Odbor za turizama da bi razmotrili jednu tačku dnevnog reda i ovdje pozivam kolege koji su članovi odbora da će odmah nakon izlaganja kolege Krapovića biti taj odbor, na kratko, da se sastane.

Izvolite, kolege Krapoviću. Poslije toga u ime Kluba DF-a, Pokret za promjene, profesor Radulović, a nakon toga kolega Genci Nimanbegu u ime Kluba albanskih partija.

Izvolite, kolega Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (07.11.22 16:00:57)

Hvala, predsjedavajuća, uvažena potpredsjednice Bošnjak.

Poštovani gospodine Preleviću, poštovana gospođo Petrović i gospodine Vukčeviću, poštovana Skupštino, poštovani građani,

Dakle, danas raspravljamo, rekao bih, u ovom današnjem vremenu, globalno gledano, o jednoj od najznačajnijih tema koje se odnose na ogroman broj aspekata naših života. Međutim, evo nekako je usljed političkih okolnosti onoga što je kontinuitet u ovom mandatu ove teme, ključne teme, teme od životne važnosti su se nekako našle u zapečku pa sam eto i ja, kao predsjednik nadležnog odbora negdje danas prirodno najviše angažovan, možda će i kolega koji je zamjenik predsjednika uzeti riječ itd. U svakom slučaju, smatram da je veoma važna tema i dopustite negdje na početku da se sa vama složim, da izvještaj nije samom sebi cilj. Nije samom sebi cilj već je onako jedan analitički skup podataka koji je potreban kako bismo donijeli neophodne odluke, a potrebno je da donosimo odluke pogotovu u zakonodavnoj sferi i Vi ste to dobro targetirali kroz ono što je bilo Vaše uvodno izlaganje.

Imamo tri izvještaja pred nama i rekao bih negdje da svakako u ovaj zadnji izvještaj, o kojem ćemo vjerovatno najviše raspravljati, učinjen je korak naprijed, učinjen korak naprijed i svakako unaprijeđen rad agencije. Dakle, kao što sam rekao ove godine izvještaj ima i taj dodatni dio. Uradili ste napor više i on je svakako unaprijeđen i to je za svaku pohvalu. On je i dobio jednoglasnu podršku na samom odboru i negdje i prvi put se desilo da su Agenciji, dostavljeni onako kako i treba od strane svih vršioaca, kvartalni podaci, odnosno od lokalnih vodovoda i mi smo tu otvorili jedan broj tema na odboru. Možda bi bolje bilo da se otvori što veći broj tema sa što više aspekata i što više pojedinaca da učestvuje u raspravi jer kao što smo vidjeli vi ste targetirali neke od stvari. Mi smo zajednički na odboru neke stvari targetirali. Potrebno je da unapređujemo zakonodavni okvir i potrebno je i da razmišljamo o nekim vrstama unapređenja rada Regulatorne agencije kako bismo dobili bolje rezultate u ovoj oblasti.

Mi smo raspravljali negdje u ulozi opština, pa i o odlučivanju, pričali smo o toj dvostrukoj saglasnosti Agencije da je nakon borda direktora vodovoda Agencija daje saglasnost, zatim nakon skupština opština i onda nije u mogućnosti da skupština opštine amandmanski djeluje ili da eventualno mijenja cijene nakon saglasnosti Regulatorne agencije. Složili smo se da postoji jedan dio koji se tiče transparentnosti rada i da sjednice bordova direktora održavaju negdje daleko od očiju javnosti, a ovo je par exelans javni interes i javna djelatnost i onda je potrebno i da se građani upoznaju kroz te sjednice i kroz tu saglasnost skupštine opštine sa onim što su cijene koje plaćaju.

Takođe, Vi ste dobro targetirali da svi regulatorni mehanizmi ne mogu da budu primijenjeni zbog vlasničkih prava na određenim objektima, infrastrukturi itd. i tu je potrebno intervenisati. Svakako cijenim da nam je svima cilj potpuno postizanje primjene svih regulatornih mehanizama i da bismo se tako približili mnogo boljim podacima koji će nam poslužiti da odlučujemo u budućnosti.

Pominjali smo i problem gubitaka na mreži negdje se kreće od 80 do 90%, to su frapantni podaci i mi jednostavno negdje to na nivou Evropske unije, a mi smo da kažemo front ... prvi sljedeći 20, 30% na nivou Evropske unije. Vidite koliki je jaz između toga i jednostavno usljed možda ovih nekih stvari usitnjenosti sistema, tehničke neispravnosti, nečega što su kadrovski potencijali itd. jednostavno nijesmo na pravi način, nemamo ni prave podatke koliko je to uopšte, pa neka je i paušalna procjena da 80%, 90% zvuči frapantno u svijetu koji ubrzano žuri ka tome da svaku kapljicu vode sačuva i adekvatno potroši, a ne da rasipa i još plaća to rasipanje.

Takođe, pominjala se kroz tu cijelu priču o kadrovskoj održivosti, ekonomskoj održivosti, tehničkoj opremljenosti - proces regionalizacije. Jasno je da su neki gradovi, odnosno opštine u našoj državi previše

mali, da bi mogli biti kadrovski opremljeni, da bi mogli imati funkcionalan vodovod koji bi imao sve ono što recimo ima podgorički ili budvanski ili neki drugi vodovodi i u tom smislu jesmo jedna od rijetkih zemalja u kojoj se još uvijek nije pristupilo regionalizaciji. Negdje cijenim da će morati u narednom periodu, ali isto treba nešto što je odlučivanje lokalne samouprave u tim procesima možda očuvati, pa samo i na tom nivou odlučivanja, da nije samo u ovim operativnim stvarima toliko sistem razrušen.

Cijenim da je potrebno da pomenem nadležnosti Agencije i ono što je kaznena politika u smislu nadzora i eventualno kažnjavanje i vršilaca i svih drugih koji utiču na sveukupno stanje u sistemu i tu ćete imati svakako podršku u tom dijelu. Sveukupno ima veliki broj problema u ovom sistemu, ali cijenim da se negdje svi zajedno krećemo naprijed, da je ovaj izvještaj doprinos tome i zbog toga je negdje on jednoglasno podržan na Odboru, vjerujem da će biti podržan ovdje na plenumu. Posebno želim da apostrofiram jednu stvar koju sam rekao vašim prethodnicima iz Komisije za javne nabavke isto je i ona vezana za Vladu, finansiranje u jednom dijelu tamo se finansira iz budžeta u drugom dijelu iz onoga što dođe kroz nadoknadu za žalbe na javne nabavke. Ista je stvar uspostavi se proces zavisnosti između izvršne vlasti, što je u svijetlu političkih okolnosti u Crnoj Gori neprihvatljivo i naravno ja sam isto negdje mišljenja bio da treba da se mijenja zakonodavni okvir u tom dijelu i da ta komisija i da vaša Regulatorna agencija odgovara direktno, aravno, uz osnaživanje i proširivanje nadležnosti odgovara direktno Parlamentu, a ne svakako Vladi. Tako da u tom dijelu ćete imati podršku.

Što se tiče onoga što su bile informacije o izmjenama i dopunama zakona, one su na Odboru iznešene, e sad vidjećemo koliko će to brzo doći i da li je to posljedica one radne grupe u kojoj ste vi učestvovali ili je to sad neka nova inicijativa. Ja se svakako nadam da će Vlada, prije svega, preuzeti inicijativu i predložiti jer je to prirodan redosljed stvari. Poslanici, odnosno mi, možemo i u saradnji sa vama itd. međutim, ovdje su potrebna sistemska rješenja i da to ide jednim regularnim tokom predlaganja i usvajanja, a ne nešto što bi eventualno bila parcijalna sagledavanja poslanika u jednom izuzetno osjetljivom sistemu gdje nikako ne bi trebalo poći ni milimetar unazad, nego konstantno naprijed i to je nešto na kraju vašeg izlaganja što me obradovalo. Ipak se krećemo naprijed i vidimo to svijetlo na kraju tunela i ako je, nažalost, još uvijek daleko.

Evo ja ispred odbora i kao pojedinac i ispred političke partije koju predstavljam, svakako ćemo dati doprinos tim procesima, kako bi to svijetlo na kraju tunela bilo što bliže u ovoj, opet ću reći, ekstremno važnoj oblasti i sektoru za sve građane Crne Gore.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 16:09:49)

Zahvaljujem poslaniku Krapoviću.

Sada će ispred Kluba Pokreta za promjene obratiti se kroz uvodno izlaganje poslanik Branko Radulović.

Izvolite, poslaniče Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 16:10:13)

Hvala predsjednice.

Nijesam mogao da ne govorim pričali smo zajedno svake godine o ovome, a i bio sam nekakvi direktor jedne velike fabrike među kojima je bila i fabrika pumpi i sistem za navodnjavanje i prenosi i sve ostalo, tako da je ovo moj fah.

Htio bih zajedno sa vama, jedno veliko upozorenje svima koji odlučuju u Crnoj Gori, koji nijesu svjesni toga, koji su kada sam govorio to prije tri, četiri, pet, 10 godina, da će doći ti dani da su počeli da se neki smjeli direktno, ali okolo, pomalo, da se smješaju.

Znači, ljudi ukoliko nemamo pitke vode nema nam života, rekao sam za struju, rekao sam za hranu, a sada i o vodi. Svi glečeri su, zahvaljujući klimatskim promjenama, počeli da se tope. Pitka voda, odozgo spušta se dolje, imaćemo jednu anomaliju nivo mora i okeana će rasti, izvorišta će biti sve više sušna sve manje ćemo imati vode za piće. Jedini spas da ubijemo s jednim metkom dva zeca, ono što i vi zagovarate to i ja, da imamo velika akumulaciona jezera. Ne hidrocentrale koje će biti protočne, pa imati vode kad je ima svako zimi, nego onda kada budu suše. Što znači to? Ukoliko imamo mi još i takvi reljef gdje možemo sa najmanje novca da napravimo akumulaciju, te akumulacije će nam služiti za dvije stvari, da pijemo vodu i da proizvodimo električnu struju, kada niko nema, ali mi tu vodu ne smijemo da bačamo, nego moramo sa sistemom pumpi ono što sam ja stručnjak, a to može da svaka hidrocentrala radi reverzibilno. Što znači to? Voda koja prolazi kroz sistem pokreće turbinu, mi je kroz kompezacioni bazen ili na drugi način vraćamo

nazad i mi faktički imamo nešto što možemo jedno te istu, normalno gubitak, je gubitak jedan, dva, tri, pet, 10%, možemo da je vrtimo i to je istina.

Vraćam se sad ovo na vodu, ne možemo da se ponašamo prema vodi, kao do sada što smo se ponašali. Upozoravali smo stalno oko toga i moja malenkost i ništa od toga nije bilo. Em je zagađujemo, em je trošimo nenormalno u nenormalnim količinama kad imamo. Ono što se bača u vodotocima i rijekama ljudi nemojte više da radite, nemojte zato što ćemo lipsati od žedi. Ne znam da li u sistemu više ima azbestcimentne cijevi, uspjeli smo da u moje selo skoro sve prevedemo na PVC i na crni vodovod. Zna li što je crni vodovod? To su čelične cijevi koje su obložene sa betonom i drugim stvarima, to smo uspjeli. Ali ne znam da li ima i dalje gradova sa tim, to je kancerogeno, da li se vrši kontrola vode? Stalno Preko Morače dešava se jedna stvar, posebno ako si na visoko, stalno se začepi cijevi, kupatilo i česma. Pitam vodoinstalatera oli mi objasniti što je ovo - pijesak. Dovoljno je da u šahti uđeš, zaustaviš pet minuta, padne voda, padne pritisak i ostane pijesak i onda sve živo začepi. Kako se vrši kontrola, ovo što ste vi rekli kad nema ni vodomjera, na izvorištu Mareza, kako će onda znati koliko je gubitak da li tehnički ili komercijalni gubitak? Tako da gospodo morate zajedno sa Vladom da napravite određenu strategiju aktivnosti pošto ste ljudi iz struke kako i na koji način, pametno ste rekli regionalizacija da bi smanjili administraciju, da bi imali iste rezervne djelove, da bi imali istu opskrbu, da bi se sistemom upravljali. To je hiljade stvari koje su pozitivne. Zašto da imam ja rezervnu pumpu, vi rezervnu pumpu, svako preduzeće, kad možemo da imamo dvije pumpe, kad možemo da imamo jednu mobilnu ekipu, kad možemo da imamo jedan projektanski biro, hiljade drugih stvari. Tako da očekujem od vas takvu jednu aktivnost pošto vi kao nezavisna agencija, imate svojih kompetentnosti.

Htio bih kod geohidraša, hidrogeologa - dosta ima nedoumica. Pošto sam ja takođe radio u Institutu za tehnička istraživanja gdje je bio poseban zavod i gdje su bili veliki hidraši, izuzetni, kompetentni, taj zavod, taj dio instituta je faktički regionalni vodovod projektovao i sve ostale stvari. Što se dešava? Da li imate vi upliv u to, da li su krivi ovi koji eksploatišu šljunak ili se neke druge stvari dešavaju i koliko ti kapaciteti mogu da zadovolje primorje. Mislim da su oni već 100% i da mi nećemo imati sa ovakvim Regionalnim vodovodom i sa ovakvim sakupljenim vodama, sa tople strane naši, da nećemo imati samodovoljnost u vodi, što znači nećemo imati ni života, ni razvoja, ni turizma, niti drugih stvari. Znači ne znate? Ovo jedan apel i da vas podržavam u svemu ovome i moramo da osvijestimo građane da prema vodi se odnose na sasvim drugačiji način nego što smo se dosad, biće veoma skupo prevođenje morske vode u pijaću vodu. To je nenormalno skupo. Završili smo neslavno i sa onim u Budvi i tako da uzdamo se u svoje kljuse.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (07.11.22 16:18:14)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.
Sada riječ ima poslanik Genci Nimanbegu.
Izvolite, poslaniče Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU (07.11.22 16:18:26)

Kao prvo moram reći da je izvještaj dobio zeleno svjetlo na Odboru za turizam koji je matični odbor za ovaj izvještaj i iz izvještaja koji je dosta kvalitetno rađen možemo dobiti i dobijamo dosta podataka koji nam mogu pomoći u našem radu.

Ono što je evidentno da vodovodi u Crnoj Gori nijesu svi na istom nivou, da ima vodovoda gdje ima puno više zaposlenih per capita nego što bi bio neki prosjek, ali tu se vjerovatno radi i do specifičnih geografskih ili ekonomskih uslova koji utiči na to. Jedno od pitanja koje je ovdje pomenuto i koje moramo zajednički vidjeti na koji način regulisati, je to da se cijene dva puta usaglašavaju i od strane agencije i od strane skupštine opštine i ja sam to rekao i na Odboru i moj je stav da zeleno svjetlo mora da da skupština opštine, konačno. Na koji način je mijenjan zakon trebamo vidjeti.

Kao drugu stvar koju sam pomenuo i na Odboru i želim ovdje, vi kao agencija nadzirete, dajete saglasnost za cijene, dobijate razne impute od vodovoda i ono što je indikativno da imamo velike gubitke i ti gubici se kreću, ne znam da li ima jedan vodovod koji ima ispod 50% dok svi drugi idu 50, 60, 70, 80%. Čak i ne znamo, jer nemaju podataka ili procjenjuju koliko crpe vodu. Ovdje se postavlja pitanje koje ste i vi rekli u svom, zašto tu nema mjernih brojača? Kao drugo pitanje koje trebamo riješiti je da li je sva ta voda pitka. Mi imamo zakon da naši građani moraju dobiti vodu koja je pitka. Da li su te analize adekvatne? Ja sam strogo protiv bilo kojih pokušaja regionalizacije, jer znam kako ću to na kraju rezultirati. Rezultirati nekim centrom i benefite toga imaće gradovi kao Podgorica, Budva, možda Berane i Bijelo Polje i to će biti to. U te vodove lokalno stanovništvo je ulagalo, moram vas podsjetiti da desetinama godina primorje

izdvaja jedan procenat ukupne investicije za regionalni vodovod. To je decenijama unazad. Taj regionalni vodovod se konačno izgradio, sad on predstavlja i rezervnu aortu za vodosnabdijevanje, možda za neke opštine i glavnu, ali i on se treba nadzirati. Vi nemate nadležnost nad regionalnim vodovodom i tu bi se trebalo raditi ne samo Vlada, ne samo ministarstva, nego i Agencija. Po meni, osim u statusu, oni nemaju nikakvu drugu važniju ulogu da ih niko ne nadzire, ako već imate nadležnost da regulišete opštinske vodovode onda treba regulisati i taj regionalni vodovod.

Pitanje gubitka je veoma ključno, jer je ključno zbog ušteta, ključno je i zbog samog sistema, ali se ovdje postavlja jedno pitanje koje neminovno vodi u promjenu odnosa i prema finansijama. Finansijski sistem u Crnoj Gori je centraliziran. Opštine nemaju dovoljno novca za investiranje za potrebe za građane. Samo ću vam spomenuti da za regulisanje vodosnabdijevanja i odvoženja otpadnih voda Opština Ulcinj je sklopila ugovor ove godine u vrijednosti od 20.000.000 eura. Dvadeset miliona eura su višegodišnji budžeti tako male opštine. Stoga, samo finansiranje države se treba izmijeniti na taj način da jedan dio novca ide put opština za te investicije. Građani neće pitati da li je to nadležnost, ko ubira novac od PDV-a, od akciza, od raznih такси nego će tražiti kvalitet vodosnabdijevanja. Mi imamo situacije da naši vodovodi imaju velike izazove u odnosu na zimske i ljetnje mjeseci, ovo govorim za primorje. On mora imati kapacitet za desetine hiljada stanovnika i to treba opslužiti, to treba servisirati.

Zbog toga, cijenim da vaši izvještaji, posebno ovaj za 2021. godinu su dovoljno kvalitetni da ih možemo glasati i na osnovu toga da mijenjamo zajedničke politike. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 16:25:19)

Zahvaljujem kolegi Nimanbeguu.
Ovim su završena uvodna izlaganja.
Da li predlagač želi komentar? Izvolite.

BRANISLAV PRELEVIĆ (07.11.22 16:25:33)

Hvala.

Svi smo imali priliku da čujemo da je izvještaj dobro prihvaćen, ali možemo da primijetimo da oni koji su komentarisali ovaj izvještaj, što nije baš čest slučaj, da su ga i pročitali. Često se dešavalo u Parlamentu da se priča o nekim drugim temama, a ovoga puta se pričalo o ovom izvještaju i pričali su ljudi koji su pročitali izvještaj, što je, kažem, ne baš tako čest slučaj.

Zahvaljujem svima koji su dali i kritike i pohvale. Ne padaju mi lako kritike od gospodina Nimanbegua jer se u svim drugim slučajevima za koje se Vi zalažete, stvarima i politici ja uglavnom slažem. Ovo sada prelazi u politički stav, ali apsolutno se ne slažem s onim za šta se zalažete u ovom slučaju. Jer, ako ste primijetili, izvukao sam iz ovog uvoda priču oko dvostrukog usaglašavanja, dvostruke saglasnosti zato što sam prihvatio vaš stav da to mora da bude tako dok god se nekim drugim sistemskim zakonima stvar ne promijeni i nije samo stvar ovog zakona.

Što se tiče svih ostalih stvari, pogotovo oko pitanja regionalizacije možemo da se složimo ili ne složimo, međutim, ovo je pitanje točka. Ovo funkcionise tako što će regionalizacija da dođe nezavisno od toga da li je želimo ili ne zato što je to snagom ekonomije, snagom brojeva doći će svuda i nema razloga da ne dođe i kod nas, jednostavno će argumenti biti toliko jaki da regionalizacija će morati doći jer će inače drugačije biti preskupo da se finansira 25 vodovoda ako može, kao što je rekao gospodin Radulović, da imamo jednu upravu koja će da ima jednu infrastrukturu. Sve to sa ekonomskog aspekta izgleda mnogo drugačije ukoliko je centralizovano. Pošto se radi o interesu građana, nije u interesu građana da plaćaju skuplje, ali da imaju svoje. Ne, oni hoće da plate servis koji je dobar, ali koji je jeftiniji nego što bi bio da imaju direktora vodovoda, da imaju zamjenika direktora, da imaju svu mehanizaciju. Jednostavno stvari tako neće funkcionisati u budućnosti, htjeli mi to ili ne.

Što se tiče kvaliteta vode, Institut za javno zdravlje radi redovnu kontrolu. Mi smo o tome izvjestili u našem izvještaju. Ako je neophodno, zamoliću kolegicu Petrović za neke konkretnije podatke, ukoliko vas interesuje, ali postoji u izvještaju. Bilo je slučajeva kada je Institut za javno zdravlje dao informacije po pitanju nedovoljnog kvaliteta vode, ali sve to stoji zabilježeno, ali u svakom slučaju nije stvar koja je van kontrole. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 16:29:15)

Zahvaljujem gospodinu Preleviću.

Prosto moram radi digniteta Skupštine samo da vam kažem ima poslanika i ovakvih i onakvih, ali građani su ti koji će da prosuđuju kvalitet našeg rada i da li nešto čitamo ili ne, pa onda da se suzdržimo samo od te vrste komentara.

Kolega Nimanbegu se javio da iskomentariše Vaš odgovor. Izvolite, kolega Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU (07.11.22 16:29:48)

Nije uobičajeno, ali ste se u završnoj riječi osvrnuli malo više i lično na ono što sam rekao. Vaše je pravo da se ne slažete sa mnom. Drago mi je da se u puno političkih slučajeva slažete sa mnom. Sada ćete složiti u još nečemu, siguran sam. Ova gospoda ovdje kada su bila u opoziciji, oni su stalno govorili da su za decentralizaciju, a kada su uhvatili fotelje više ne pričaju o tome. /upadice/ Imamo i u Vladi. Reći ću vam deset primjera. Da li je neko bio toliko protiv, osim mene u prošlom sazivu, osim cjelokupne opozicije za Zakon o planiranju prostora. Evo dvije godine ništa nijesu uradili. Uхватili su moć. Tako nijesu i puno drugih stvari radili. Čudim se da neće i predložiti. Imam samo argumente. Nemam snagu brojeva, ali argumente.

Centralizacija u Crnoj Gori rezultira ovako, rekao sam i na Odboru, pa ću vam reći i drugi put, da Budva, Herceg Novi, Tivat i Kotor imamo javno preduzeće od kojih 70 njih radi u Budvi, živi u Budvi i benefiti idu tu, Ulcinj ima tri, četiri zaposlena. Centralizacija ili regionalizacija, ne znam kako je nazvati, bila je i privatizacija preduzeća nekada, pa od Telekomu u Ulcinju je bilo 43 zaposlena kada se to privatizovalo 2004. godine, danas ima samo šop, nema ni majstora, nema ni inženjera, ima samo šop. To su prodavci, vjerovatno uslužni, stručni. Zbog toga sam protiv toga i biću protiv toga dok me neko ne ubijedi argumentima da je bolje.

Da mi imamo uslova da građani plaćaju puno jeftinije vodu stoji iz vašeg izvještaja. Jer, samo da bi čuli građani o čemu se radi, Ulcinj procjenjuje da pumpa oko pet miliona vode iz svojih izvora, 4,9, dok od Regionalnog vodovoda, kao rezervne aorte, preuzima otprilike oko 600.000 i nešto, to je bilo 2021. godine. Zna li koliko su fakturisali građanima, ako ne griješim oko 1.300.000. Znači, ispada da cijelu vodu koju su preuzeli od Regionalnog vodovoda i otprilike 20% svoje vode, više manje. Tu je i ušteda i, eventualno, pad cijena.

Moram još jednom o pitanju kvaliteta vode i ovo ne govorim slučajno. Ako mi imamo bunare koji nemaju dozvolu za rad izdatu još od 1985. godine, to je pitanje kojim se moramo baviti, i lokalna samouprava, i država, i svi mi. U Ulcinju ljeti niko ne pije vodu sa česme. Mi ne znamo da li se on puno miješa sa regionalnim, imamo kvalitetnu vodu, sa puno vodoizvorišta, imamo Lisna-Bori problem koji moramo da riješimo. Nadam se da će se sada riješiti, jer postoji investicija ovih 20.000.000, ali treba vidjeti, moramo biti odgovorni. S pravom sam iskazao i broj puno zaposlenih u nekim preduzećima, ali to zavisi od karakteristika i to nije bila ni tema Vašeg komentara. Stoga ja Vam se zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 16:34:06)

Zahvaljujem kolegi Nimanbeguu.

Odgovor na komentar kolega Radulović.

BRANKO RADULOVIĆ (07.11.22 16:34:16)

Hvala.

Prvo, direktore što je moj prijatelj Genci rekao nije argumentovano. Prostorni plan je krenula Vlada Duška Markovića, i formirala tim na čelu sa određenom gospođom, pa zatim kasnije promijenila gospođu, pa je drugi vratio, pa treći vratio, a znate li ima ona narodna - kad se krivo nešto nasadi i rodi nema popravke. Bio sam drugi čovjek u Savjetu za prostorni plan. Rekao ne može ovo sve smijeni formiraj novi tim od kvalitetnih institucija i projektnog zadatka, pa dalje ćeraj do koncepta, nacrtu, predloga, do usvajanja ovdje. Tako da će možda čekati mene Vlada ili neće nikad dočekati, ja ni Vlada niti prostorni plan kvalitetan.

Ali ima nešto sad ću ovo drugo da rečem oko centralizacije, decentralizacije. Da citiram Darvina, ne nešto drugo. Što znači decentralizacija i centralizacija, do kojeg stepena treba decentralizovati? Odlučivanje o nečemu što znači direktna demokratija, ali ne možeš da izvršiš decentralizaciju Darvina, ne može, prirodne nekakve tokove. Ne možeš ti da napraviš, pa da sječeš vodu, pa da sječeš sve moguće da crpiš, da upravljaš, nego češ valjda da postoji jedan vodovod za cijelo primorje, pa češ da pokupiš sve vode sa one strane tamo, pa češ da vidiš da li imaš dovoljno ili nemaš dovoljno, pa onda češ da vidiš da li

je to tekuća voda ili je to stajaća voda, pa da vidiš ovo što kaže bunar. Ali znate li šta će se desiti sa bunarima, nema više vode u bunaru kroz 50 godina neće biti više voda u bunaru, jer neće biti pitke vode, sad već presušuju.

Zato ja i kažem da Genci moj brat i drug Genci, ni za prvi ni za drugi slučaj nije bio u pravu, ni za prostorni plan, ali to nije važno sad, omakne se čovjeku ima mnogo obaveza, kao što ja imam. Ali za drugu stvar hoću da kažem ono što su znači prirodni tokovi, i ono što znači racionalizacija, Regionalni vodovod za primorje ili vodovod onaj koji objedinjuje izvorište, tokove vode, to treba da bude nešto što treba da se objedini. Zato što naše vode idu na tri bande, je li tako, idu na tri mora, razmisli malo, pročitaj. Znači, eto prirodna stvar, tri regionalna vodovoda da se sakupe sve te vode tamo, i to je racionalno, a plus ono o čemu smo govorili, da imamo jednu ekipu, da imamo jedan projektanski biro, da imamo jedno upravljanje, da imamo jedne rezervne djelove, da treba da imamo jedan sistem koji je kompjuterizovan koji će sa tim da upravlja i da imamo kontrolu potpunu. Onda ćemo da kažemo trošimo vodu, koja neće biti u Budvi pet puta skuplja u odnosu ne znam na koji neki drugi grad ili na drugo mjesto primorja, nego ćemo to racionalno koristiti. Pa ćemo da kažemo, još plus jesmo li mi više budale, da našu vodu od Bilećkog jezera nam prodaju Hrvati, mislim to su i druge stvari gdje trebamo da regulišemo. Ali vjerujem mi Genci da nijesi bio u pravu ni za jedno ni za drugo. Ne može sve decentralizacija da da efekt, svako će onda u svoje torove, pa ćemo sve više da se dijelimo, sve više, pa ono kao ona ameba dijeli, dijeli, ali ne može nešto da se dijeli što se ne može podijeliti. U pravu ste Vi za ovo, ja Vas podržavam što se tiče regularizacije pojedinih vodovoda.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 16:39:23)

Zahvaljujem kolegi Raduloviću, ovo je bio odgovor na komentar. Vi možete proceduralno ukoliko želite.

Izvolite minut.

GENCI NIMANBEGU (07.11.22 16:39:47)

Poštovana potpredsjednice, ja ne bih nikakavo pošto često kad slušam profesora Radulovića, zamislim se jer želim da razumijem ono što on govori u najboljem svijetlu. On me nije dobro slušao sad, jer nije prostorni plan u pitanju, u pitanju je centralizacija planiranje prostora, to se uzelo od opština i šta je rezultiralo sad troje, četvoro, petoro, pa čak i profesor Radulović, sad on može spriječiti prostorni plan ako sam razumio. On ga je zaustavio i mi ga nećemo imati ne znam do kada. Nijesam za žurbu za taj plan, ne znam šta ima sve u tome, ali znam da što je dalje odlučivanje od samih građana to onda u ovakvim državama to je netraspretnije, to je neadekvatno potrebama i može doći do konflikta interesa ili rješavanja nečega u interesu male zajednice, ne veće zajednice. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.11.22 16:41:02)

Hvala kolegi Nimanbeguu.

Najbitniji, tu ćemo se složiti, najbitniji je kvalitet, a biće javne rasprave, pa se treba vidjeti. Predlagač ne želi završnu riječ, time vam zahvaljujem.

Ovim završavamo pretres. Sjutra nastavljamo sa radom u 12 sati, sa Izveštajem o stanju energetske sektora Crne Gore u 2019, 2020. i 2021. godini. Pretpostavljam da istu ekipu vidimo sutra u 12 sati. Zahvaljujem vam se i time završavamo današnji rad.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.11.22 12:16:44)

Kolege poslanici, kolegice poslanice, nastavljamo Treću sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasjedanja u 2022. godini.

Prelazimo na pretres o **Izveštaju o stanju energetske sektora Crne Gore u 2019, 2020. i 2021. godini.**

Ovlašćeni predstavnici Regulatorne agencije za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti su: Branislav Prelević, predsjednik odbora Agencije, Miroslav Vukčević, član Odbora i Milica Knežević,

izvršna direktorica. Ujedno pozdravljam uvažene goste koji su danas sa nama.

Izvjestioci Odbora za ekonomiju, finansije i budžet su Dejan Đurović i Petar Ivanović.

Povodom razmatranja Izvještaja o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2019. godini, u skladu sa članom 69 stav 4 Poslovnika Skupštine, poslanici Danilo Šaranović, Zdenka Popović i Miloš Konatar su izdvojili mišljenje.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Agencije želi dati dopunsko obrazloženje.

Gospodine Preleviću, izvolite.

BRANISLAV PRELEVIĆ (08.11.22 12:17:46)

Poštovana predsjednice, poštovani članovi Parlamenta,

Izvještajne godine 2020. i 2021. ostaće zabilježene u istoriji energetskeg sistema kao dvije veoma posebne godine, ne samo zbog ekstremnih uslova kakve su stvorili kovid 19 i globalna energetska kriza koje su u svakoj od njih pojedinačno pogodile energetske sisteme, već i zbog toga što se dešavaju jedna nakon druge. U tako kratkom periodu od dvije do tri godine uključujući i 2022. nikad se u istoriji energetskeg sistema nisu desili takvi ekstremi. Vjerovatno veći i od one famozne krize iz 70-tih godina prošlog vijeka.

Godina 2019. je godina koje ćemo se rado sjećati. Godina sa stabilnim pokazateljima, pozitivnim finansijskim rezultatima, pozitivnim ocjenama u vezi usklađivanja sa Evropskom unijom. Godina kad je pušten u rad podmorski kabl sa Italijom, projekat od nemjerljivog značaja za crnogorski elektroenergetski sistem. Godina kad smo objavili cijene za novi trogodišnji period 2020, 2021. i 2022. u kojima je praktično nastavljen desetogodišnji period bez povećanja ... i kad je Elektroprivreda Crne Gore prvi put potrošačima ponudila tarifne pakete koji su bili projektovani da potrošačima daju više mogućnosti kad je u pitanju usklađivanje njihovih navika i potreba sa finansijskim mogućnostima. U maju 2019. godine Crnogorski elektroenergetski sistem nekih desetak dana svu svoju potrošnju obezbjeđuje iz obnovljivih izvora energije bez uvoza i bez Termoelektrane Pljevlja. Zbog kovida već od marta 2020. godine proglašena je pandemija, smanjuje se privredna aktivnost, ovakvo stanje uticalo je na potrošnju električne energije pogotovu kod distributivnih kupaca. Naime, potrošnja distributivnih kupaca nakon godina kontinuiranog rasta tokom 2020. godine je niža za 6,67% u

odnosu na prethodnu 2019. godinu što je moglo da ugrozi finansijsko poslovanje CEDIS-a u 2020. godini. Ipak CEDIS 2020. godinu završava sa pozitivnim poslovnim rezultatom ostvarujući dobit od 760.000 eura i realizuje 41,21% više investicija u distributivnu mrežu u odnosu na osmogodišnju prosječnu realizaciju. Gubici u distributivnom sistemu 2020. godini bilježe pad u odnosu na 2019. godinu sa 13,10 na 12,93%. Puštanjem u rad podmorskog kabla između Italije i Crne Gore tokom 2020. godine udvostručen je tranzit električne energije preko crnogorskog prenosnog sistema što obezbjeđuje uvećani prihod od dodjele prekograničnih kapaciteta pa CGS 2020. godinu završava sa 12 i po miliona dobiti. Gubici u prenosnom sistemu su takođe smanjeni sa 2,13 na već jako dobrih 1,82. Puštanjem u rad novih proizvodnih objekata instalisane snage od oko 20 megavata dodatno se povećava udio obnovljivih izvora energije i proizvodnja električne energije u 2020. godini je veća za 5,34% u odnosu na devetogodišnji prosjek.

Trčeći ovako kroz godišnje izvještaje jer treba da predstavimo tri izvještaja u jednom, dolazim do 2021. godine. Početkom 2021. konzum se oporavlja poslije kovida i potrošnja električne energije raste u odnosu na pandemijsku 2020. godinu. Na žalost, već polovinom 2021. godine nova kriza je u najavi, globalno tržište bilježi povremenu neraspoloživost prirodnog gasa, vjetroelektrane na Sjevenom moru bilježe značajno nižu proizvodnju. Dobar dio članica Evropske unije ulazi u fazu zatvaranja termoelektrana što sve razultira rastom cijena u drugoj polovini 2021. godine. Ubrzo zatim, u oktobru, Evropska komisija je publikovala pregled kratkoročnih mjera koje države članice mogu predložiti kako bi pružile pomoć stanovništvu i privredi.

Sve ovo govorim u kontekstu činjenice da mi u Crnoj Gori do zakonskog roka koji je bio avgust 2022. godine, ali ni do danas, nismo utvrdili dva krovna dokumenta za razvoj energetike. To su Opšte smjernice energetske politike i Nacionalni klimatski energetski plan. Bez ovih dokumenata mi niti znamo što nam je politika, niti znamo što su nam ciljevi, niti rokovi. U ovakvim situacijama investitori špekulanti će nas iskoristiti kao plijen, a ozbiljni investitori će nas zaobići. Treba da nam je jasno da ovakve globalne krize pogađaju sve, ali ne sve jednako. Oni koji se ne spremaju za krizu propadaju potpuno, ali ako se ne sprema Vlada spremaju se građani kupujući nikad skuplja drva za ogrijev. Ovo vam, gospodo političari, gospodo menadžeri opšte prakse, ne mislim na vas nego na menadžere opšte prakse koji su u sektoru, ovo je fenomenalna poruka.

Proizvodni kapaciteti su u 2021. godini povećani za 2,7 megavati u odnosu na 2020. godinu i u 2021. godini je primjetno povećanje

proizvodnje električne energije za 13,3% u odnosu na 2020. godinu ostvarivši izuzetno dobar finansijski rezultat od 47,4 miliona eura dominantno zbog povoljnih hidroloških prilika u zemlji.

Elektroprivreda Crne Gore je u postojeće proizvodne objekte u 2021. godini investirala oko 9,2 miliona eura, što je više nego duplo manje u odnosu na 2020. godinu kad je investirala 20,77 miliona eura. Na izgradnju Vjetroelektrane Gvozd, instalisane snage od 54 megavata, Elektroprivreda Crne Gore u 2021. godini potrošila je 56.000 eura, a ulaganja po osnovu izgradnje solarne elektrane Briska gora čija je instalisana snaga I faze 50 megavata nije bilo. Budući da je dugoročnim energetske planom, koji je usvojila Vlada Crne Gore, predviđena proizvodnja električne energije upravo iz ova dva objekta u 2024. godini neophodno je intenzivirati aktivnosti na izgradnji ovih objekata kako se ne bi ugrozilo zatvaranje energetske bilansa.

Operator distributivnog sistema u 2021. godini bilježi negativan poslovni rezultat ostvarivši neto gubitak od 9,85 miliona eura, a pravovremenom intervencijom nakon sprovedene kontrole kod Elektroprivrede Crne Gore, Elektroprivreda Crne Gore je povukla odluku koja bi narušila principe nezavisnosti operatora Distributivnog sistema propisane Zakonom o energetici i prouzrokovala dodatni gubitak kod CEDIS-a od oko 2,6 miliona eura.

Gubici u distributivnom sistemu su smanjeni takođe za značajnih skoro pola posto, dok su investicije iznosile oko 17,84 miliona eura što je za 45% manje u odnosu na 2020. godinu. Gubici u prenosnom sistemu su u 2021. godini dodatno smanjeni na 1,79 i mislim da sa tim možemo da budemo vrlo zadovoljni. CGS je na kraju 2021. godine zabilježio neto dobit od rekordnih 16,85 miliona eura. Ovu godinu su poput 2020. godine obilježili povećani prihodi od dodjele prekograničnih kapaciteta električne energije u odnosu na planirane zbog čega je Agencija po službenoj dužnosti sprovela prijevremene korekcije u korist potrošača. Rezultati ove aktivnosti su smanjenje stavki na računu za 2021. godinu koje se odnose na korišćenje mreže. Regulatorni okvir koji je utvrdila Agencija omogućava da benefite puštanja u rad podmorske interkonekcije između Italije i Crne Gore korisnici osjećaju i u narednom periodu. Na projekat podmorskog kabla sa Italijom treba da budemo stvarno ponosni od same ideje do njegove realizacije. Crna Gora je na najbolji mogući način iskoristila jedan svoj resurs i postala energetske čvorište zapadnog Balkana. Hvala. Izvinite na prekoračenju.

Zahvaljujem gospodinu Preleviću na dodatnom obrazloženju. Razumijem naravno, posebno što ste imali priliku da date dodatno obrazloženje za tri izvještaja, odnosno za izvještaje za tri godine i moram da istaknem veliku zabrinutost s obzirom na stanje u energetsom sektoru u Crnoj Gori.

Nastavljamo dalje. Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatam da ne žele.

Poslanici koji su izdvojili mišljenje trenutno nisu u sali.

Nastavljamo prema redosljedu za uvodna izlaganja i prvi riječ ima poslanik Jovan Jole Vučurović ispred Kluba Demokratskog fronta.

Izvolite, poslaniče Vučuroviću.

JOVAN VUČUROVIĆ (08.11.22 12:27:42)

U moru nekih sumornih prognoza, loših vijesti i političke i društvene krize globalne i unutrašnje, ipak smo, čini mi se, danas u prilici da pohvalimo nečiji rad, dakle rad nekih ljudi i preduzeća koja su uspjela da se prije svega izbore sa nasleđem i katastrofalnim politikama posebno u ovom sektoru u proteklom periodu, tu mislim na bivši režim i Demokratsku partiju socijalista. Dakle, ljudi koji su uspjeli da se izbore i sa globalnim problemima i koji u takvom ambijentu, dakle mislim na ljude i na preduzeća koji u takvom jednom teškom ambijentu praktično održavaju funkcionisanje i ove države i nekih sistema i njene ekonomije. Prije svega, tu mislim na Elektroprivredu Crne Gore i ostale koji se nalaze u njenom sistemu. Naravno, govorim o proteklih godinu i po dana od kada Elektroprivredu predvode novi ljudi, na čelu sa Milutinom Đukanovićem i njegovim timom, tu je i gospodin Rovčanin i ostali i koji su ostvarili uspjeh i značajne rezultate, pokrenuli su i nove projekte, otvorili nova radna mjesta, ostvarili investicije. U trenutku kada je na sceni posebno teška energetska kriza i svaka druga kriza, Elektroprivreda Crne Gore i energetski sektor u Crnoj Gori su sačuvali i energetski sistem i sačuvali socijalni status građana. Ttu posebno želim da podsjetim da iako su i drastično rasle cijene električne energije na berzama, Elektroprivreda Crne Gore nije prihvatila da se povećaju cijene struje u Crnoj Gori, dakle nijesu prihvatili da se našim građanima poveća cijena struje. Da su prihvatili, danas bi cijena struje u Crnoj Gori bila višestruko veća, poštovani građani, negdje oko 400 evra, pa onda razmislite kakva bi katastrofa nastupila za čitavu državu Crnu Goru. Samim tim Elektroprivreda Crne Gore i drugi u njenom sistemu su uštedjeli Crnoj

Gori i njenim građanima preko 900 miliona evra i to su, moram da kažem, zaista sjajni podaci, sjajne vijesti, dakle sjajni rezultati. To je taj okom vidljivi doprinos i narodu i državi, ništa fiktivno, ništa apstraktno, nego direktni doprinos i narodu i državi. Ovakvo poslovanje Elektroprivrede Crne Gore omogućilo je da funkcionišu i drugi sistemi, da se ostvaruju i drugi projekti, jer da nije ovakvog poslovanja Elektroprivrede Crne Gore ne bi mogao biti ostvariv onaj projekat koji se zove Evropa sad.

Ne zaboravimo, svi ovi rezultati se postižu u trenutku kada je hidrološka situacija u Crnoj Gori najteža ili da kažem najgora u poslednjih 70 godina, to kažu svi stručnjaci iz ove oblasti. Uprkos globalno teškoj situaciji, ne samo unutrašnjoj nego govorimo o globalnoj, krenulo se u nove investicije, u otvaranje novih radnih mjesta. Da pomenemo i solare 3.000 plus i 500 plus, uskoro slijedi solari 5.000 plus pa nakon toga i solari 10.000 plus. Formirana je firma Elektroprivreda Crne Gore Solar gradnja, uskoro kao što je obećano počinje izgradnja novih vjetroelektrana, aktivira se i Gvozd kao što smo čuli i veliki broj novih projekata, spašava se željezara Nikšić u saradnji sa Opštinom Nikšić i gradonačelnikom Markom Kovačevićem. Nakon svih tih uspjeha koje teško može neko da poništi ili da kaže drugačije nego što ovo ja kažem, javljaju se ipak neki kritičari, a to su obično, poštovani građani, oni koji su 30 godina unazad prije 30. avgusta 2020. godine pljačkali i državu i Elektroprivredu Crne Gore, koji su je razvlačili i uništavali kako bi punili svoje džepove. Da je ne daj bože Demokratska partija socijalista ostala na vlasti, danas bismo, poštovani građani, plaćali struju od 400 do 500 evra, dakle to bi bila cijena električne energije po domaćinstvu, ne bismo imali nove firme, nova radna mjesta, a Elektroprivreda Crne Gore bi bila pred gašenjem i kolapsom kao i čitava država.

Podsjećam, od 1982. godine do 2021. godine Elektroprivreda Crne Gore nije izgradila nijedan novi izvor električne energije, još od izgradnje Termoelektrane Pljevlja. Dakle, od tih 39 godina Demokratska partija socijalista je bila na vlasti više od 30 godina i nije im padalo na pamet da grade, nije im padalo na pamet da doprinose ovome društvu i ovoj državi, ali jeste im padalo na pamet da pljačkaju i otimaju od Elektroprivrede, da namiruju svoju prvu familiju, da se namiruje Prva banka, da se namiruju tajkuni i mafijaši koji su u gravitacionom polju Mila Đukanovića i njegovih prijatelja i zato su bili zamalo doveli ovo preduzeće do kolapsa. Ali eto, poštovani građani, kad se radi časno i odgovorno, odnosno kad se radi suprotno od onoga kako je radio DPS onda stižu i rezultati. Ja sam siguran da uz sadašnje rukovodstvo Elektroprivrede tek stiže zlatno doba ovoga preduzeća i energetskog sektora u Crnoj Gori, naročito nakon ove poslednje potpisane investicije. Zaista želim da čestitam i Milutinu

Đukanoviću i njegovom timu na odgovornom, poštenom odnosu, na stručnosti i jednom predanom, da kažem čak i fanatičnom odnosu i radu za dobro svih građana Crne Gore. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.11.22 12:34:30)

Zahvaljujem poslanilku Vučuroviću.

Sada riječ ima šef kluba poslanika Socijalističke narodne partije Dragan Ivanović. Izvolite, gospodine Ivanoviću.

DRAGAN IVANOVIĆ (08.11.22 12:34:48)

Hvala, predsjednice.

Poštovane kolegice poslanice, kolege poslanici i gospodo iz energetskeg sistema,

Složio bih se sa dobrim dijelom onoga što je gospodin Vučurović rekao kada je u pitanju trenutni menadžment koji rukovodi Elektroprivredom Crne Gore, to je pokazatelj da se domaćinski posluje i da građani Crne Gore imaju koristi od toga. Čini mi se da smo čekali toliko dugo godina da bi došli neki novi ljudi koji će shvatiti u kakvoj se situaciji nalaze građani, posebno u ovom teškom trenutku. Prije neki dan sam pročitao da struja neće poskupiti čak ni u sledećoj godini. To je dobro, svaki dan vidimo da sve poskupljuje u trgovinskim radnjama, pa da barem građani sa tog aspekta budu bezbjedni i čini mi se da je gospodin Prelević rekao poskupljuju drva, poskupljuje sve, otežava se situacija, hajde onda barem da struja bude zagarantovana.

Kada govorimo o energetskej situaciji u Crnoj Gori i kako se sve to odvijalo i kako je prva elektrana napravljena u Crnoj Gori, 1941. godine puštena u pogon, Podgor, čak u tom momentu nisu ni razmišljali da ona bude za proizvodnju električne struje, nego da ona zapravo proizvodi električnu struju ne za građanstvo nego da bi potiskivala pumpe koje su davale vodu sa izvora Podgor za Cetinje. Kasnije se energetska situacija u Crnoj Gori razvijala i poboljšavala situacija, jer u svakom slučaju Crna Gora jeste mala i kakva je njena konfiguracija, ali ima mogućnost da se u njoj grade hidroelektrane, pa sa tog aspekta izgrađene su 1960. Perućica, 1976. Piva. Poslije toga dolazi do izgradnje malih hidroelektrana kojih je napravljeno u Crnoj Gori 38, sedam je gradila država počevši od Glave Zete, Mušovića rijeke itd, ali sledećih 31 grade investitori. Vidjeli ste i sami da se u Crnoj Gori pojavio problem, da se mijenja i klima i uticaj tih

novih hidroelektrana malih potočnih na sve u jednoj oblasti koju one obuhvataju i vidjeli smo da su se građani bunili jer im se odvodi voda, nestaje voda itd. i to je jedan od velikih problema. Ja sam svjedok i toga da se o vjetroelektranama davno pričalo i ti prvi ljudi koji su pričali u Crnoj Gori o mogućnosti gradnje vjetroelektrana bili su ismijavani, šta im to sad znači, kakve su to vjetroelektrane i na kojem principu one trebaju da rade.

Vidjeli ste da smo mi već u Crnoj Gori u prilici da imamo na dva prostora u okolini Nikšića i imamo u Možuru koja je više, čini mi se, u očima nekih nedozvoljenih radnji prisutna u našoj javnosti nego u značaju proizvodnje električne energije. U svakom slučaju ti potencijali kada su u pitanju vjetroelektrane i te kako su veliki. Još drugih lokacija u Crnoj Gori ima i koliko mi se čini trenutno jedna naša domaća firma, ne znam sad kako se tačno zove, zajedno sa Njemcima planira izgradnju na Brajićima ili lijevo od Brajića na teritoriji iznad Bečića i vidim da ima razgovora i mogućnosti da se i dalje razvija gradnja tih vjetroelektrana. Prisutno je, koliko mi se čini, da se i sunčeva svjetlost koristi, a kod nas ima dosta sunčeve svjetlosti to jeste dana sunčanih u Crnoj Gori ima dosta. Čini mi se najviše u tom pravcu je Elektroprivreda ili njen menadžment je uradio i da ovih dana se i te kako o tome radi da se iskoristi i sunčeva svjetlost za proizvodnju električne energije. Sve to daje mogućnost da Crna Gora pored onoga što je bila planirala svojevremeno da se na rijeci Morači gradi, ja ne znam da li je to i dalje u fokusu, jer znam da su tu bila oprečna mišljenja koliko bi bilo dobro graditi, pa je nekada razmišljano da se Tara prevede u Moraču itd. Međutim, od toga se očito odustalo i Kolašin kako je postao turistički centar, koliko se turizam razvio u Kolašinu sada pokazuje koliko to ne bi tada bilo dobro za taj grad, a koliko bi opet na Morači možda postojala neka druga varijanta opasnosti po Podgoricu gradnjom tih elektrana. U ovom trenutku aktuelna je Komarnica, vidim da se ponovo priča o njoj, znam da je bilo onih koji su ljubitelji prirode i koji su i te kako bili protiv toga da se Komarnica gradi. Hoću da kažem da zaista u Crnoj Gori ima još mogućnosti, ono što reče gospodin Prelević, podvodni kabl koji je napravljen prema Italiji je jedan od sigurno dobrih i veoma kvalitetnih poslova koje je Crna Gora odradila u zadnje vrijeme i daje mogućnost da bi Crna Gora u trenutku kada je energetska situacija u Evropi u nekakvoj kriznom periodu mogla ne samo da uvozi, što radi u zadnje vrijeme, nego i da izvozi električnu energiju. To bi bio jedan dobar potez, to je interes i građana, a i Crne Gore, zašto ne iskoristiti, a postoje investitori koji su zainteresovani za gradnju tih hidroelektrana i vjetroelektrana i ovih solarnih.

Prema tome, mislim da imamo pameti, imamo znanja da to iskoristimo i da u svakom slučaju bi to trebalo maksimalno eksploatisati i

iskoristiti za proizvodnju električne energije znanja, iskustva, u svakom slučaju ako bi se obezbijedile investicije bi to bio jedan dobar potez. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.11.22 12:42:41)

Zahvaljujem poslaniku Ivanoviću.

Crna Gora kao ekološka država i te kako mora da vodi računa o održivom razvoju i usklađivanju svojih i energetske potrebe sa očuvanjem životne sredine.

Nastavljamo dalje, riječ ima poslanik Dragan Krapović za uvodno izlaganje ispred Kluba Demokrate - DEMOS. Izvolite, poslaniče Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (08.11.22 12:43:01)

Hvala vam, uvažena gospođo Đurović, poštovane kolegice i kolege, poštovana gospođo Knežević, gospodine Preleviću, gospodine Vukčeviću, poštovani građani,

Vi ste, gospodine Preleviću, veoma slikovito i dobro danas kroz predstavljanje ta tri izvještaja koji su značajno obimniji od onoga što ste mogli da iznesete u ovom vremenu, naslikali kompletan ambijent u kojem se danas globalno nalazi energetske sektor pa samim tim i u Crnoj Gori, jer nikoga ova kriza koja je u toku ne može zaobići, pa ni Crnu Goru. Dakle, istovremeno pojavljivanje, odnosno jedno za drugim, pandemije COVID-a 19 i globalne energetske krize većim dijelom uslovljene zbog agresije na Ukrajinu uslovlili su da se desi energetska oluja na globalnom tržištu i normalno nakon toga cijene su pošle u nebo, i naravno moramo konstatovati da je ambijent, kako ste i rekli, katastrofalan. Sa druge strane, pripremljeni, to ste takođe rekli, bolje prolaze u takvim krizama, oni koji su razmišljali o kriznim vremenima, oni koji su na vrijeme razmišljali o investicijama itd. Mi se nismo u nekom većem obimu pripremili za ovu krizu, ali cijenim da ipak shodno onome što ćemo danas čuti od strane poslanika i sa vaše strane, nećemo pokleknuti što se tiče ove energetske krize. Ipak imamo, što je nevjerovatna situacija, da nije došlo do povećanja cijene električne energije prema potrošačima, odnosno prije svega prema građanima i privredi, to bi u značajnoj mjeri destabilizovalo ukupne prilike i finansijske, i ekonomske, i vjerovatno

političke i sve druge, tako da treba da pogledamo prije svega zatečeno stanje.

Nažalost mi smo dočekali energetska krizu sa tri energetska objekta od kojih najmlađi slavi četrdesetogodišnji jubilej ove godine. Dakle, Elektroprivreda je posljednje energetska objekat sagradila 1982. godine i to je Termoelektrana Pljevlja. Za tih 40 godina nijedan novi objekat nije sagrađen uprkos tome što Crna Gora ima i solari i hidropotencijal, vjetropotencijal, a promijenilo se na desetina vlada, ministara, odbora direktora, menadžmenta Elektroprivrede što je poražavajuće. Od 1960. godine do 1982. godine izgrađene su tri elektrane čija je ukupna instalirana snaga 874 megavata. Od 1982. godine do aprila 2021. godine, EPCG nije izgradila niti jedan jedini novi izvor električne energije. Dakle, Crna Gora ostala je energetska zavisna u drugom i trećem kvartalu kada naravno raste potrošnja, a smanjuje se potencijal hidrologije, hidrološka situacija je lošija i decenijama u tom periodu smo zavisni od uvoza. Dok su cijene bile na tržištu relativno niske, taj se efekat mogao finansijski prebroditi, međutim, energetska kriza je uslovlila da cijene porastu i do 10 puta. Primjera radi, da bih ilustrovao, za čitavu 2020. godinu uvoz svih količina struje u Crnoj Gori koštao je nekih 30 miliona eura. Samo u julu 2022. godine uvoz je koštao 36 miliona eura, u avgustu skoro 45 miliona eura, tako da pričamo o nečemu što je stvarno frapatna situacija i vrlo zahtjevna situacija. Mislim da se menadžment aktuelni Elektroprivrede dosta dobro snašao u jednoj tako drastičnoj situaciji. Znači, 2016. godine je položen kamen temeljac za drugi blok Termoelektrane Pljevlja i nakon toga se odustalo, a da je ipak taj proces završen imali bismo danas struje za izvoz i po ovim cijenama bismo možda punili budžet sa nekih 500 miliona eura višegodišnje. U svakom slučaju, nismo iskoristili ni solarne ni vjetropotencijale i nismo se dobro pripremili za ovu krizu.

Novo poslovno rukovodstvo Elektroprivrede je donijelo neke odluke, među njima je prije svega uspješna odbrana rada Termoelektrane Pljevlja, nakon višemjesečne borbe iz poznatih razloga 2021. godine i njen opstanak je veoma značajan za elektroenergetski sistem. Takođe, jedna od odluka koje su donijele prekid privilegovanog odnosa prema KAP-u odnosno prema Unipromu i to je značajno rasteretilo ono što se fakturiše prema građanima. Takođe, brzo su pokrenuli jedan investicioni ciklus za izgradnju novih objekata. Naravno te odluke sve zajedno su obezbijedile energetska stabilnost Crne Gore, a vrijeme ja mislim je već sad pokazalo da su bile ispravne. Što se tiče investicija imamo u toku eko rekonstrukciju Termoelektrane Pljevlja vrijednosti 70 miliona eura koja će se ispuniti realizacijom tog projekta EU direktive i obezbijediti dalji rad Termoelektrane Pljevlja. Takođe, imamo potpisan koncesioni ugovor za

izgradnju male hidroelektrane Otilovići. Izgradnja te male hidroelektrane analizirana je od 1981. godine od kada je projektna dokumentacija nekoliko puta doradivana, i 2001. i 2011, i sve je tamo bilo, i brana i sve. Međutim, nije se ušlo u realizaciju tog projekta, tek je sad to pokrenuto sa mrtve tačke i vjerujem da će biti u neko dogledno vrijeme realizovano. Naravno i ono što je pominjao kolega Ivanović, ja bih isto volio danas da čujem vaše mišljenje o projektu Komarnice. Tu zaista imamo sudar nečega što se zove očuvanje životne sredine i eventualnog daljeg razvoja elektroenergetskog sektora i volio bih da čujem vaše mišljenje.

Što se tiče vjetroelektrane Brajići, s obzirom da sam iz Budve i da sam donekle upoznat sa tim projektom, naravno to su obnovljivi izvori energije i tako dalje, to je jedna megastruktura koja ide skroz do Bara i ima ogromnu instalisanu snagu, mislim da bi mogla da snadbijeva samo ona 50.000 domaćinstava u Crnoj Gori. Međutim, cijeli taj projekat bojim se da je urađen na jedan, evo tako da se izrazim, mutan način. Zašto? Firma koja je dobila tender je dobila prije svega dozvolu od nekadašnjeg Ministarstva ekonomije da vrši mjerenja potencijala vjetra i to se radi kroz jednu šipku, gore se stavi jedan uređaj koji mjeri i tako dalje, to sve košta zajedno, ne košta 50.000 eura, ali neka je 50.000. Nakon toga kada se raspisivao tender obavezujuća ponuda je stavljena, pet firmi se javilo i otkupilo dokumentaciju i onaj ko bi dobio tender, a da nije ta firma koja je vršila mjerenje, morao da isplati njoj 1.850.000 eura. Na taj način taj posao je obezbijeden za tu firmu bez bilo kakvih ekoloških saglasnosti, bez plana, bez infrastrukture koja je potrebna za jedan objekat takvih razmjera i jednostavno taj projekat usled svih tih nedostataka je ukočen. Ja mislim da bi trebalo da bude i preispitan na više nivoa.

Dalje je urađeno finansiranje toplifikacije Pljevalja. Tu je već odabran izvođač radova. Nakon 40 godina čekanja ova investicija od značaja što se tiče Poglavlja 27 sada će biti realizovana. Takođe je potpisan ugovor o izradi projekta i tenderske dokumentacije nakon čega će se pristupiti odabiru izvođača građevinskih radova i isporučioća opreme vezano za realizaciju projekta ugradnje agregata A8 i ukupna procijenjena vrijednost te investicije je oko 24.000.000. Pominjali smo i Gvozd i Solari 3.000 + i 500 + i izvjesno je i činjenično da će se za mandat novog rukovodstva uraditi više nego za poslednjih nekoliko desetina godina što se tiče investicija.

Što se tiče poslovanja i tu je bilo dosta priče, političke priče, oko zapošljavanja, napadano je rukovodstvo da je urušena Elektroprivreda prekomjernim zapošljavanjem i tako dalje. Međutim, nekoliko rekorda je ostvareno u 2021. godini što se tiče poslovnih rezultata, što se tiče rezultata u naplati, što se tiče rezultata u broju redovnih platiša, što se

tiče kontinuiteta rada Termoelektrane Pljevlja koja je radila nekih 170 dana u kontinuitetu, što se tiče uslova rada za zaposlene, što se tiče ušteda na prekovremeni satima i tako dalje. Naravno, sve ovo se dešava u vremenu nezapamćene energetske krize. Vaša analiza kaže da je 2021. godine ostvarena proizvodnja električne energije 3.655 gigavat časova što je 13,35% više u odnosu na 2020. godinu i 8% više u odnosu na 2019. godinu, vi ste to rekli, a 2019. godinu smo rekli da ćemo pamtiti kao izuzetno dobru godinu i u 2021. u krizi je ipak ostvaren značajan rast proizvodnje. Ima još mnogo podataka koje bih iznio, međutim da ne ostanem dužan u odnosu na ono što su bile glavne optužbe vezano za zapošljavnaje i tako dalje, Elektroprivreda danas ima najniži trošak za zaradu u istoriji kompanije, odnosno učešće troška od svega 6,35% u odnosu na ukupne troškove i ubjedljivo je najniži u regionu.

Za prethodnih 15 mjeseci prosječna starosna struktura kompanije je smanjena sa 48,8 godina na 45,8 godina. U radni odnos primljeno je 112 visokoškolaca, od toga dominantan broj u okviru funkcionalne cjeline proizvodnja. Po važećem aktu o sistematizaciji i dalje je upražnjeno stotinu mjesta. Troškovi prekovremenog rada su smanjeni za nekih 50%, utrošak goriva je smanjen za 3% i tako dalje i tako dalje. Nasuprot tome, imate činjenicu da je samo za dva dana nakon 30. avgusta, dakle za dva dana, primljeno u radni odnos samo u Elektroprivredi 103 čovjeka. U dva dana. Vaše mišljenje želim da čujem, naravno smatram da Regulatorna agencija radi dosta korektno svoj posao i zbog troga sam htio da čujem i mišljenje o Komarnici i tako dalje, ali nije baš da je sve ono što smo čuli, pogotovo sa političkog nivoa, pogotovo u ovom parlamentu, istina. Ipak imamo činjenicu da idemo naprijed i da se krećemo naprijed u izuzetno teškim, možda najtežim uslovima za energetske sektor u istoriji. Ja želim da uputim pohvale menadžmentu Elektroprivrede na takvim rezultatima i nadam se da će se to u narednom periodu nastaviti uprkos krizi koja će se svakako usložnjavati. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.11.22 12:55:15)

Zahvaljujem poslaniku Krapoviću i zahvaljujem što je apostrofirao pitanje Komarnice, i ja kao ekolog lično imam velike rezerve prema tom projektu. Svakako, imaćemo priliku gospodina Prelevića da čujemo o razmišljanju na tu temu.

Nastavljamo dalje. Ispred Kluba Pokreta za promjene riječ ima poslanik Branko Radulović. Izvolite, gospodine Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (08.11.22 12:55:39)

Hvala, predsjednice.

Jedna strašno složena tema. Mislim da je zakasnio svijet, a Crna Gora posebno kada je u pitanju ova multidisciplinarna krajnje dinamična tema koja će usmjeriti budućnost i svijeta i Crne Gore u sledećem periodu.

Samo jedna činjenica. Sad je u toku 27.sjednica o klimatskim promjenama u Egiptu, ona predviđanja koja sam prije sedam-osam godina ovdje govorio su se obistinila i sjećam se dobro da su me tada nazivali neki CO2 i jedan iz vlasti i jedan iz opozicije su se glupirali, pozivali se na nekakve teorije, neke gluposti, pa ih sad pitam da li se stide toga. Samo dva podatka. Trenutno mora da se seli 700.000.000 ljudi iz centralne Afrike. Kolege, 3.000.000.000 stanovnika na zemaljskoj kugli će za 25 godina biti pod uticajem ekstremnih temperaturnih klimatskih uslova življenja. Nema vode, more će rasti, pojedine zemlje, okeani i ostrva će nestajati, potapaće se i naša Budva i ostali gradovi, neće biti snijega i glečera na Durmitoru i bićemo u strašnim problemima. Da ne bi bio od onih što ste rekli da su kvazistručnjaci, ja ovo izučavam cio život zajedno sa svojim kolegama, energetičarima, termoelektričarima, ekonomistima, stručnjacima iz klimatskih uslova. Gospodo, 02.11 2010.godine moja malenkost je uputila deklaraciju Parlamentu o valorizaciji energetskeg potencijala. Da me tada otuđena, korumpirana, kriminogena vlast poslušala, mi bismo danas imali tri hidrocentrale plus na vodotoku Pive koje bi proizvodile vršnu energiju. Prije sedam godina izgrađen termoblok dva što je tada mogao biti sa potpunom anulacijom azotnog, sumpornog oksida koji izazivaju smrt, da ne na nabrajam sad koliko i u Evropi i u Pljevljima, zajedno sa čvrstim česticama. Mogli smo možda i pilot postrojenja da napravimo što tiče CO2, isplatiti oba bloka i imati oko 6.000 gigavat časova. To je duplo više nego što proizvodi Crna Gora, 3.000 gigavat časova. Koliko je to milijardi? Ali nisu me poslušali, među kojima će noćas biti i oni kojima je bila bliža energetska mafija, čini mi se onaj Hamović, isto jedan Crnogorac, Lazarević tačno, ružna imena izbacam iz glave, koji su napravili te dilove s KAP-om, nekadašnji menadžmenti KAP-a.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.11.22 13:00:17)

Izvinjavam se poslaniku Raduloviću. Samo da imamo malo obzira prema ljudima koji nisu ovdje. Hvala.

BRANKO RADULOVIĆ (08.11.22 13:00:29)

Izvinjavam se, kako da se izvinim, koji su omrčili Crnu Goru. Ti će biti noćas, a među njima će biti od onih koji su nam uzeli stanove i do onih koji su nam uzeli fabrike, koji su nam uzeli neizgrađene hidrocentrale, termoelektrane i ostale stvari, koji su nam uzeli budućnost. Rekao bih kao veliki Crnogorac cijelog života - neka se opamete i neka vide u kakvom su društvu.

Gospodo, slažem se s tim da je sadašnji menadžment Elektroprivrede Crne Gore nesistemska jer nema sistema ni u prethodnoj ni u sadašnjoj Vladi, sam pokušavao da nadomjesti ove 40 i kusur godina. Sigurno su im potezi pozitivni, ali postoji nešto drugo. Postoji potpuna anarhija kada je u pitanju strateško razmišljanje, niti Vlade niti Univerziteta, Akademije da ne pričam, koji su trebali da daju svoj doprinos. Napisao sam u ovoj rezoluciji prije dvije i po godine da treba da donesemo nova strateška dokumenta koja će biti usaglašena s novom politikom Evropske unije. Čini mi se da je 2020. godine bio izmijenjen Zakon o energetici, gdje su bili ubačeni ne ime strategija nego nacionalni plan, faktički jedno isto. Sada treba da ga napravimo za dvije godine dana. To je utopija. Sinoć sam gledao emisiju, ljudi arhitekta ne znaju što je Prostorni plan Crne Gore. Prostorni plan je održivi razvoj, to je prostor, iskoristiti ga na najkvalitetniji način, pa onda reći osim saobraćaja će ćemo s hidrocentralama, gdje ćemo s vjetroparkovima, sa solarnim parkovima, na kojim stvarima, kako ćemo napraviti tu ravnotežu. Mi to nemamo. Bio sam potpredsjednik Savjeta za recenziju toga prostornog plana. Bacio sam u korpu za smeće taj koncept jer to zaslužuje korpu za smeće. Pojma nemaju. To nije usaglašeno. Zato, krajnje pohvalno kažem prema rukovodstvu Elektroprivrede ukupnom u ovakvom jednom kontekstu. Zato sam inicirao drugi okrugli sto iduće nedelje, biće u petak, gdje će biti 20 profesora Univerziteta, rukovodstvo, ministri, sve ostalo, da vidimo kako da se dogovorimo da na najkvalitetniji način izađemo iz ovoga. Znam da je dobra namjera, pričam oko cijene iduće godine. Koliko ćemo se mi pitati koliko će biti cijena električne energije, sada vas to pitam. Nećemo se pitati. Koliko će biti ono što nam predviđaju koliko ćemo imati vode, da li će evropska energetska zajednica i Evropa nam početi s penalima na CO2? Shvatate li, bre, da jedan milion tona uglja koji se koristi za prvi blok proizvodi dva i po miliona tona CO2. To pričam jer

sam profesor iz toga. Koliko to košta? Hoće li biti 50 eura, hoće li biti 200 eura, pojma nemam. Zависи od mjera kako će biti, kako će se napraviti, ali sigurno da neće više Evropska unija dozvoliti da umiru njihovi građani od 16 termoelektrana pretprošloga vijeka koje su na Balkanu. Koliko su tražili iz Prenosa povećanje prihoda? Koliko su tražili za iduću godinu iz distributivnog sistema? Koliko su tražili ovi koji naplaćuju tržište, treća koju smo izdvojili?

proizvodnja električne energije treba, po meni, uvesti višetarifnu naplatu. Ljudi, ne mogu da plaćam istu cijenu električne energije zajedno s onim penzionerom koji ima 250 eura. Elektroprivreda mora da vodi izbalansiranu politiku u odnosu na potrošnju i u odnosu na naplatu, ali socijalnu politiku mora da vodi Vlada Crne Gore. Zbog toga mislim da bi mnogo kvalitetnije bilo da se uvedu višetarifne, da crveno, zeleno, žuto bude da bi uštedjeli električnu energiju, da bi dali vazduh Elektroprivredi koja mora da uvozi električnu energiju, ne znam koliko je sada, 200 eura, bila je 800 eura po megavat času.

Ovu veliku enigmu za koju smo zakasnili treba na najkvalitetniji način sabiranjem sve pameti, sve energije, svega u Crnoj Gori uraditi da sa što manje štete izađemo. Kaže premijer - dajemo svaki dan dva miliona za električnu energiju. Ne dajemo dva miliona, dajemo 20 miliona. Zašto? Zato što me nisu poslušali kada je bilo vrijeme. Mnogo znakova pitanja ima, mnogo odgovora koji ne zavise od nas, mnogo minusa i ovdje treba potpuni konsenzus. Zato sam inicirao održavanje ovog sastanka iduće nedelje, u petak, gdje ćemo se okupiti nas 20, 30 ne samo poslanika nego od predsjednika Akademije, direktora Elektroprivrede, jednog i drugog, predsjednika borda direktora, ekologa, hidrogeologa, geologa, mašinaca, energetičara, termodinamičara, da svi vidimo kako ćemo najkvalitetniji način da izađemo iz ovoga čekića i nakovanja, a gore piše smrt, a dolje piše smrt. Da li me shvatate, ljudi i građani Crne Gore. Prije deset, petnaest godina smrt, čuješ li što zborim, nijesu me slušali prije 15 godina, poslušajte me barem danas.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.11.22 13:07:32)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.

S ozbirom na to da su ovo bila uvodna izlaganja ispred klubova, da li gospodin Prelević želi da komentariše uvodna izlaganja? Izvolite, gospodine Preleviću.

BRANISLAV PRELEVIĆ (08.11.22 13:08:12)

Hvala vam.

Ovo je završna riječ, je li tako?

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.11.22 13:08:19)

Nije završna riječ. Ovo je komentar na uvodna izlaganja, a ima još poslanika, imaćete svakako prilike da komentarišete i kasnije.

BRANISLAV PRELEVIĆ (08.11.22 13:08:27)

Samo dva kratka odgovora na dva pitanja praktično koja smo dobili kroz uvodne diskusije. Jedno je bilo od gospodina Krapovića, šta ja lično ili šta mi u Agenciji mislimo o projektu Komarnica.

Više puta sam ovdje u diskusiji s gospodinom Radulovićem pominjao projekat Komarnica kao jedan od najboljih, vjerovatno, projekata u Crnoj Gori. O tome, ipak, krajnju riječ treba da kaže struka. Vlada i Elektroprivreda Crne Gore imaju razrađene, koliko znam, projekte i ako ima nekih detalja, a ima ih vjerovatno, zbog čega se odlaže realizacija tog projekta, onda treba pitati njih. U svakom slučaju mislim da projekat Komarnice kao i svaki drugi energetska objekat koji podstiče povećanje performansi energetske sistema je dobrodošao ukoliko zadovoljava ekološke standarde. Sumnjam da sam vam odgovorio konkretno, ali mnogo je stvari koje se ne tiču, ili koje trenutno ne znamo, ili koje treba kanalisati i suprotstaviti u toj diskusiji.

Gospodin Radulović je pitao za cijene, odnosno za zahtjeve regulisanih kompanija, šta su zahtijevali, pa evo, to je stvar koja se može vidjeti iz našeg izvještaja. Taj izvještaj je još uvijek na javnoj raspravi, mislim još danas ili sutra. U tom izvještaju mi smo iznijeli podatke o tome šta su kompanije zahtijevale kroz svoje zahtjeve, CGS je tražio 32 miliona eura godišnje ili 6% više u odnosu na prihod u ovoj godini, dok je CEDIS tražio 112 miliona u prosjeku za naredne tri godine što je 36% više u odnosu na tekuću godinu, a COT je tražio oko jedan milion eura, što je 54% više od prihoda odobrenog za 2022. godinu. Iz našeg izvještaja se takođe može vidjeti da je ovo zbirno za tri godine, ovaj zahtjev tri kompanije zbirno iznosi 435 miliona eura, a da je u fazi našeg izvještaja nakon pregledane dokumentacije nađeno da je opravdano nekih 380

miliona eura, što će reći da nekih 54 miliona eura od zahtijevane sume nisu odobrene. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:11:57)

Zahvaljujem se.

Vidim da se ovdje niko ne javlja da iskomentariše odgovore.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (08.11.22 13:12:11)

Samo oko Komarnice je složena jedna priča, to je priča ekonomska, to je hidrogeološka, to je geološka, to je seizmička i ekološka. Te stvari, to treba umrežiti. Sa ekonomskog, klimatskog, Komarnica u sistemu sa Pivom I, Pivom II i Kruševo ako bi moglo biti Kruševo na donju kvotu reverzibilno, vršno, fenomenalno. Jednu jeresičku konstataciju, Komarnica sa potapanjem Šavnika gdje bi dali kutije zlata svakome, 30 do 40% veća proizvodnja, i ne bi imalo problema oko mnogih drugih stvari. Tako da studiju opravdanosti sa novim projektnim zadatkom koji je suštinski, jer je bio nekvalitetan i ... Tamo ima mnogih problema oko seizmike i dvije geološke stijene koje se pokreću, ne znam kako će stručnjaci iz toga to injektirati, krajnje je složeno. Može se desiti da Komarnica u ovakvom obliku košta 700-800 miliona, najskuplje nešto, a da neće proizvoditi ono što treba. Ako ne bude reverzibilna možemo je bačiti.

U Srbiji, ne u okruženju i svijetu, više se ne grade hidrocentrale protočne, sve hidrocentrale moraju biti reverzibilne. Đerdap II, pravljen je na jednoj najvećoj kvoti, reverzibilni Đerdap. Ako može Đerdap, može i u našim planinama, ali to treba ispitati, pitati na referendumu sve građane toga dijela da li hoće to, dotle, dotle, ali za to sve treba imati studije koje pokazuju sve moguće stvari o kojima se govori. Tako da je pitanje Komarnice po meni optimalno samo u ovom sistemu, drugo nije, i velika nepoznanica, posebno sad kad idu građevinski materijal gore. Nekada je bilo jedan megavat proizvodnje neđe oko milion eura, je li tako, a sad je bogomi mnogo više. Posebno ukoliko treba injektirati taj seizmički problem. Komplikovano pitanje.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:15:07)

Zahvaljujem.
Izvolite, kolega Ivanoviću.

DRAGAN IVANOVIĆ (08.11.22 13:15:13)

Hvala, potpredsjednice.

Htio sam pitati gospodina Prelevića, zaboravio sam to krajem diskusije, da li Crna Gora radi na valorizaciji korišćenja Bilećkog jezera. Čitao sam o tome da zapravo korišćen je dobar dio teritorije Crne Gore, ja sad ne znam tačno da se izrazim kolika je to površina, ali je ima. Da li Crna Gora ima zahtjev za valorizaciju korišćenja te teritorije prilikom proizvodnje električne energije od strane Bosne i Hercegovine? Da li agencija radi na tome ili je nadležna za to? Toliko. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:16:03)

Zahvaljujem kolegi Ivanoviću.

Hoćete li vi sad? Možete, izvolite. Samo da vam kažem, nije vam ovo završna riječ jer ima još diskutacija, ali pošto je bilo konkretno pitanje možete konkretno da odgovorite, a za završnu čekaćete kraj. Hvala.

BRANISLAV PRELEVIĆ (08.11.22 13:16:20)

Stvar je energetske politike kad je u pitanju Bilećko jezero, što znači ekonomsku politiku, odnosno energetska politiku vodi Vlada, odnosno nadležno ministarstvo. Znam da je, kao i vi vjerovatno, u prethodnih dvadesetak ili tridesetak godina bilo više pokušaja da se formiraju neke razne međudržavne komisije koje bi aktivirale ovo pitanje rješavanja voda Bilećkog jezera koje svakako pripada dijelom nama, ali koliko ja znam u zadnjih nekoliko godina nema nikakvih informacija po tom pitanju. Agencija inače nije nadležna za to, nego nadležno ministarstvo odnosno Vlada. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:17:22)

Zahvaljujem se.

Time smo uvodni dijalog završili.

Sada prelazimo na diskutante.

Kolega Dejan Đurović je prvi prijavljeni diskutant, a da se pripremi Momo Koprivica.

Izvolite, kolega Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (08.11.22 13:17:39)

Dame i gospodo narodni poslanici, poštovani građani Crne Gore, uvaženi gosti, zapravo vi ste domaćini ovdje, a poslije ću objasniti gdje bi trebalo da su gosti.

Na žalost energetske sektor danas u Crnoj Gori zavisi od hidrologije. Klimatske promjene i klima su jedan od bitnih faktora hidrologije. Zato je danas predsjednik Crne Gore na klimatskom samitu Ujedinjenih nacija COP 27 u Egiptu, a ne sa svojim građanima sa kojima je zakazao sastanak ispred Skupštine. Danas sa nama nije ni ministar kapitalnih investicija. Postoji ozbiljna dilema da li je on zakonski bio obavezan ili ne. Ali ako se govori o energetskom sektoru kao osnovnom biću privrede Crne Gore uz turizam, trebao je da bude i ministar kapitalnih investicija ili možda nije trebalo da bude, jer njegov odnos prema ovoj sferi čini mi se da ne zaslužuje ni da bude. Onda zaslužuje da se mi svi pitamo da li u nekoj sledećoj vladi treba da postoji Ministarstvo energetike i da li treba da postoji Ministarstvo turizma. Privreda Crne Gore je bazirana na turizam. Koliko je to pogubno pokazalo se kad je bila korona kriza ili korona pandemija. Da je potrajala dvije - tri godine Crna Gora bi doživjela finansijski kolaps. Ne može nijedna privreda da se bazira na jednu granu. Energetika i energetski sektor moraju biti pata - pata sa turizmom. Uz to bi trebalo da ide poljoprivreda, proizvodnja hrane i sve ono što ide uz Crnu Goru kao ekološku državu, da nije samo ekološka na papiru od 1991.godine.

Danas smo čuli da 40 godina se u Crnoj Gori nije ništa ulagalo kad je u pitanju energetski sektor. Da li smo 30 godina bili ozbiljni i odgovorni prema potomstvu, jer ako 30 godina ne ulažete u energetski sektor vi ste neozbiljni i kao ljudi, a posebno kao vlast u Crnoj Gori? Nakon 30 godina promijenilo se nešto i dođu neki ljudi koji imaju nove ideje, odnosno ideje koje su stare a koje nikad nisu bile implementirane. Onda šta treba uraditi, podmetnuti im nogu? Je li to nešto što treba da se uradi za dobrobit države? Umjesto pohvala, a možda i ne trebaju pohvale, samo im ne treba smetati. Ne bi možda bilo politički korektno da u ovom trenutku govorim o prvim ljudima energetskog sektora Crne Gore, da ih

spominjem. Mi nismo u ove dvije godine imali povećanje cijena struje, a nismo imali ni restrikciju. Boga mi, oni koji su u mojim godinama mogu se sjetiti da je toga prije bilo. Ovo je sve urađeno bez državne pomoći. Mora se reći, kao korektni poslanik, kao neko ko teži da ovo sagleda na jedan realan način - svaka čast, ljudi. Bez obzira što je ova godina bila najteža kad je u pitanju hidrologija, opet smo došli u jedan procijep iz kojeg nema izlaza jer energetska sektor u Crnoj Gori zavisi od hidrologije. Bilo je onih, što bi rekao gospodin Prelević, menadžera opšte prakse koj su godinama spominjali obnovljive izvore energije i alternativna goriva. Obnovljivi izbori energije to su energija koja se dobija bez korišćenja uglja i nafte. Podrazumijevaju se svi izvori energije koji se nalaze u prirodi i obnavljaju se u cijelosti - solarna energija, energija vjetrova, energija vode i još druga vrsta energije o kojoj je govorio gospodin Radulović. Imamo i neka poznata alternativna goriva uključuju bilodizel, bioalkohol, vodonik, biomase koje se u posljednje vrijeme prave, centrale sa biomasama, što imamo u susjednoj državi nama bratskoj Srbiji.

Kad smo kod ekologije moramo se zapitati, ovaj strašan pritisak koji Crna Gora trpi kao zemlja koja je kandidat za Evropsku uniju da se zatvori Termoelektrana Pljevlja. Sve što treba da se uradi da bi bili u korak sa zemljama Evropske unije mi je prihvatljivo, ali sve što se radi protiv interesa Crne Gore nije mi prihvatljivo. U ovom trenutku ta priča Zapada zatvorite Termoelektranu Pljevlja može se bazirati pitanjem na drugu stranu - šta je sa 14 termoelektrana u Njemačkoj koje su se otvorile, je li to ekološko pitanje, ili 115 naftnih polja, tako se zovu, u moru koje je otvorila Norveška? Je li i to ekološko pitanje? Pratimo Evropu u onome što je najbolje, ali interes građana Crne Gore mora biti iznad svega. Ovaj Rusija efekat koji se stalno napominje za one zemlje koje su imale viziju ne bi imao taj efekat, jer sve te zemlje računaju na svoje građane, a mi, poštovani građani, ne da nemamo alternativni način dobijanja energije, mi nemamo čak ni robne rezerve. Toliko o tome koliko je vlast u pređašnjih 30 godina mislila o građanima Crne Gore. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:26:30)

Zahvaljujem se kolegi Đuroviću.

Kao što sam najavila, dajem riječ kolegi Momu Koprivici, a da se pripremi koleginica Jelena Božović. Izvolite.

MOMO KOPRIVICA (08.11.22 13:26:44)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovana Skupštino, poštovani predstavnici Regulatorne agencije, uvaženi građani Crne Gore,

Čuli smo danas dosta informacija tokom diskusije uvaženih kolega poslanika o stanju u energetsom sektoru, takođe čuli smo i dosta informacija od predstavnika regulatornih agencija. Ovo je oblast u kojoj se prepliću različiti interesi, nerijetko se interesi i sukobljavaju kad su u pitanju odnosi između kompanija, kompanija i države, a tako mogu reći i država. Konkretno ću se nešto više pozabaviti jednim pitanjem nevezano samo za pitanja koja su obrađena Izvještajem regulatornih agencija.

Naime, jedno od najvažnijih pitanja jeste da se obezbijedi energetska efikasnost, sigurnost svih građana i ono što je svakako afirmativno jeste da u ovoj godini velike i teške energetske krize u Crnoj Gori nije došlo do poskupljenja struje, a čak je, kako sam evo imao priliku i da budem informisan od izvršnog direktora Elektroprivrede Crne Gore, gospodina Rovčanina, ostvaren rekord u broju, vrstama i visinama olakšica za građane. Takođe, svakako raduje i činjenica da je ostvaren u toku tog rukovođenja Elektroprivrednom Crne Gore i rekord u poslovnim rezultatima, u naplati, u kontinuitetu rada Termoelektrane Pljevlja. Svakako stoje još i brojni izazovi.

Svjedoci smo i u prethodnom periodu da je bilo određenih manipulativnih akcija usmjerenih na rukovodstva ovih energetske kompanija, tu mislim na rukovodstvo CEDIS-a, gospodina Vladimira Čađenovića koji je uspješno vodio tu kompaniju, vodi je i danas, a zapravo tu vidimo u pozadini interese tajkunskih povlašćenih preduzeća koja su prethodnih godina harala budžet Crne Gore, nanosila ogromne štete ovim energetske kompanijama. Zapravo je bila najveća povika na gospodina Čađenovića što je promijenio strateški pristup CEDIS-a u smislu angažovanja sopstvene radne snage koja će raditi na revitalizaciji distributivne mreže, ranije su to radile kompanije koje su povlašćene, privilegovane i izvlačile su ogromne svote novca. Umjesto toga došlo je, zahvaljujući promjeni poslovne politike, do angažovanja sopstvene radne snage, dakle građani Crne Gore su zaposleni, oni su radili na revitalizaciji distributivne mreže, na ugradnji stubova i postignuti su i tu rekordi u odnosu na ono prethodno vrijeme kada su to radile ove privilegovane, odnosno povlašćene kompanije. Zato je i pokrenuta manipulativna mašinerija bila prije svega kroz Pobjedu i slična glasila, bliska bivšem režimu i Demokratskoj partiji socijalista koju su finansirale upravo te kompanije koje su bile privilegovane, a koje su ostale uskraćene za tu mogućnost prvenstva u pristupu novca CEDIS-a zahvaljujući

angažovanju sopstvene radne snage od strane ove energetske kompanije.

Ono što bih želio ovdje da apostrofiram danas jeste jedno pitanje od velikog značaja ne samo za energetiku već i za ekonomiju Crne Gore. Značajno je i za ostvarivanje pravde, usudiću se da kažem i vladavine prava jer se svodi na poštovanje domaćih ali i međunarodnih propisa. To se tiče spornog pitanja raspodjele hidroenergetskog potencijala hidrosistema Trebišnjica između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, odnosno valorizacija hidropotencijala Bilećkog jezera, u tome danas učestvuju Bosna i Hercegovina i Hrvatska, a na žalost ne učestvuje Crna Gora. Crna Gora nema ni novca ni energije od ovog jezera. Podsjećanja radi, površina tog jezera je, zavisno od vodostaja, negdje 33 km kvadratna, dužina mu je 20 km, a dubina do 100m. Ono se nalazi kao što i građani znaju na zapadu Crne Gore i prilikom njegovog formiranja došlo je do potapanja sela u Crnoj Gori, to je bilo selo Miruše, zatim dio sela koje se zvalo Kosijerevo. Potopljena je i kulturna baština Crne Gore, tada je sredinom 60-tih godina izmješten manastir Kosijerevo na današnju lokaciju u predjelu sela Petrovića. Inače to jeste kulturna baština sa velikim istorijskim značajem jer je zapravo taj manastir ne samo bio pravoslavna bogomolja nego je imao jedan veliki značaj kao mjesto održavanja skupština i sastanaka Crnogoraca i Hercegovaca u susret oslobodilačkim borbama, tako da je njegov značaj ne samo vjerski nego i istorijski i kulturni i državotvorni kada je u pitanju Crna Gora, a zbog formiranja ovog jezera došlo je do njegovog izmještanja. Potopljeno je negdje oko 5 km² teritorije Crne Gore, a udio sliva Crne Gore u Bilećkom jezeru jeste oko 40%. Imam i egzaktno podatke da je učešće Crne Gore u proizvodnji Hidroelektrane Trebinje jedan od 58 do 93 gigavata u Hidroelektrani Trebinje II od 2,1 do 3,32 gigavata i u Hidroelektrani Dubrovnik od 163 do 258 gigavata, a studija Elektroprojekta Ljubljana je pokazala da Crnoj Gori treba da pripadne 488 gigavata, što je četvrtina proizvodnje Pive i Perućice. Dakle, radi se o jednom objektu od velikog energetskog značaja, a kazao bih i ekonomskog značaja za Crnu Goru, a do danas Crna Gora nema ni novca ni energije kada je u pitanju ovaj objekat, odnosno Bilećko jezero.

Opština Nikšić je od 1971. do 1992. godine dobijala naknadu za potopljene teritorije i izračunata je protivvrijednost današnjih 200.000 evra. I sad pogledajte da od 1992. godine nema ni te naknade kao jednog prihoda Opštine Nikšić. Dakle, izgubljeno je više miliona eura. Naravno, nekim energetske alternativama kako doći do proizvodnje struje na način da se obezbijedi i adekvatan ekonomski učinak, ali i da se sačuva priroda, da se na najbolji način izvuče maksimum, svakako bi više o tome

govorio i profesor Radulović, ja sam se želio osvrnuti i pokrenuti to pitanje da i danas ne prođe rasprava o izvještaju o stanju energetskog sektora a da se ne potencira ovo pitanje i pravo Crne Gore da valorizuje svoj udio u Bilećkom jezeru. Ovdje je svakako neophodno, naravno poštujući prijateljske odnose sa ovim državama koje imaju benefite i koristi od Bilećkog jezera, da se dođe do odgovarajućeg rješenja. Ovo stanje nije održivo, mora se mijenjati. Crna Gora treba da pokrene odgovarajuće procedure, prije svega unutar sebe a onda i na međudržavnom nivou, da bi dobila ono što joj pripada i da se ne bi desilo da joj oduzima neko ono što je njeno.

Podsjećanja radi, Hidroelektrana Trebinje I je podignuta 1968. godine i počela je da radi a nije ni tražena niti dobijena saglasnost od tadašnje Skupštine Socijalističke Republike Crne Gore, što je bila obaveza po saveznom zakonu o vodama. Dakle i tu je Crna Gora uskraćena u pogledu njenih prava, nije ni tražena ni dobijena saglasnost od nje kada je u pitanju izgradnja ove hidroelektrane koja je uključuje, a vidimo da Crna Gora učestvuje u slivu Bilećkog jezera sa 40%.

Ovdje bih naglasio i dobro je da javnost čuje riječi nekadašnjeg, odnosno doskorašnjeg člana Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore, uglednog inženjera Rajka Radusinovića, uglednog, obrazovanog čovjeka intelektualca koji je pokrenuo ovo pitanje i bio na čelu ekspertskeg tima Elektroprivrede Crne Gore, tima koji se bavio ovim pitanjem. Citiram: "Važno je istaći da Crna Gora nije dala saglasnost za realizaciju ovog objekta, već je odobrenje dala tadašnja Savezna komisija za vodoprivredu. Hidropotencijal hidroakumulacionog objekta Bilećko jezero, odnosno dijela koji pripada Crnoj Gori potrebno je rješavati na međudržavnom nivou, pa je neophodno utvrditi strategiju i dinamiku rada kako bi na efikasan način doprinijeli energetskim benefitima za Crnu Goru. I pored činjenice da četiri elektrane ukupne snage 824 megavata godišnje prosječno proizvode dvije milijarde i 2.776.000.000 kilovat sati, Crna Gora je od 1971. do 1991. godine prihodovala samo naknadu za korišćenje voda hidroakumulacije Bilećko jezero u iznosu od svega 200.000 evra." To je ponižavajuće. Nastavljam citat i privodim kraju: "Ni ovakva simbolična nadoknada od 1992. godine se ne naplaćuje, a na žalost i ne fakturiše se. Crna Gora je pokušala u više navrata da ostvari hidropotencijale svojih voda u hidroakumulaciji Bilećkom jezeru, ali da nije nailazila na razumijevanje predstavnika, kako državnih organa Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Republike Hrvatske, tako ni menadžmenta njihovih hidroelektrana. Nikada na validan i nesporan način nije bio utvrđen procenat učešća Crne Gore u vodi hidroakumulacionog objekta Bilećko jezero i hidropotencijalu rijeke

Trebišnjice". Ističe i da su kvantifikacije stručnih obrađivača neusaglašene i kretale su se od 11 do 27% što je u svakom slučaju ogromna količina vode, što bi bila dvostruka zapremina jezera Hidroelektrane Perućica.

Ovdje moram da naglasim da je neophodno da se u rješavanje ovog pitanja uključe i političke institucije Crne Gore, da se i kada je u pitanju Parlament razmotre mogućnosti, mehanizmi, formiranje parlamentarnih radnih grupa koja će prikupiti informacije i stručna mišljenja o svim pitanjima, o svim pravnim aspektima vezanim uz pravo Crne Gore na dio hidropotencijala Bilećkog jezera, ali i da se pokrenu procedure kada je u pitanju Vlada Crne Gore i da se pronađe adekvatan pravni model uključujući i međunarodnopravne arbitražne mehanizme kako bi Crna Gora ostvarila ono što joj pripada poštujući bratske i prijateljske odnose sa susjednim državama. Neophodno je da te odnose gradimo, da u dobroj vjeri pristupimo i rješavanju ovog pitanja, da poštujemo tuđe, ali da zaštitimo svoje. Od ovoga bi imala korist i Crna Gora, ali i ovi, usudiću se da kažem pošto dolazim iz Nikšića, pogranični krajevi kojima bi svakako pripao odgovarajući dio novčanih nadoknada od korišćenja potopljene teritorije. Ovdje smo čuli danas dosta stručne ljude i poslanike koji su veoma uspješno i stručno, kompetentno diskutovali i mislim da i Skupština Crne Gore ima potencijal, a ima i obavezu da se uključi u ovo rješavanje i evo u ime Demokrtaske Crne Gore kažem da ćemo insistirati i na određenim parlamentarnim mehanizmima, a pozivaćemo, iniciraćemo procedure i ka Vladi, potenciraćemo to da se ovo pitanje na korektan, stručan, ali i zakonit i međunarodno-pravno utemeljen način riješi i da Crnoj Gori pripadne ono što stvarno ona ima i zaslužuje. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:40:19)

Zahvaljujem se kolegi Koprivici i saglasna sam, formalizujte, jer ovdje ima zaista stručnih ljudi po pitanju energetike i vrlo zainteresovanih za ovo.

Imate komentar kolege Radulovića.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (08.11.22 13:40:36)

Hvala.

Samo zbog koristi, moje iskustvo. Prije sedam-osam godina kada sam bio potpredsjednik Skupštine organizovao sam sastanak na najvećem vrhu, konkretno sa ministrom energetike, mojim kolegom profesorom. Pošao u Banjaluku da vidimo zajedničko oko Bilećkog jezera. Pošto sam vodio i imao jedan stručan tim kada smo bili još Nou house kao Grupa za promjene oko energetike i hidraši i sve ostalo i zakazao sastanak, ujutro je bilo oko devet sati, kod Bilećkog jezera, votodoka Pive, ona lijeva strana pošto ona pripada Republici Srpskoj, zajedno da vidimo oko Buk Bijele dolje i pet hidrocentrala na Drini. Potkovao se ja, došao, poljubio se s njim, kafu počeli da pijemo, kad ćemo da pričamo, ja ne smijem, veli, da zucnem. On to meni kaže. Tada sam bio malo temperamentniji, bačio onu kafu i otišao. Ne znam čiji su to interesi koji ne shvataju da vode su zajedničke, da vode ne mogu biti državne, da neko može biti glup toliko pa da kaže da može da prevede Taru u Moraču kada Tara ide u Drinu i ta voda je i Republike Srpske i Srbije i šta više i Mađarske i Rumunije jer ide prema slivu Crnoga mora. Znači da ukoliko neće da se dogovorimo, a od zajedničkog interesa je da se svi dogovorimo oko Bilećkog jezera i da vidimo kako ćemo da valorizujemo to, da li ćemo prevođenjem voda na Perućicu, da li ćemo da idemo na tu hidrocentralu Risan i probijanje toga, da li će ekološki biti tamo promjena ili ne znam što ili ćemo to koristiti na neki drugi ili treći, četvrit način. Ja ne znam kako da stanemo za isti sto, jer stajanje za isti sto je interes, ukoliko ne, međunarodna arbitraža, nema nam druge.

Mi dolazimo kada je u pitanju Bilećko jezero, ljudi, u takav apsurd, našu vodu sa našega sliva koji je u Herceg Novom, vi iz Herceg Novog plaćate Hrvate. Ne plaćate vodu više. Znam da je bila slavina nekada kada sam ja to pratio kvalitetno. Ljudi, mi moramo da se okrenemo svojim resursima i u pravu ste za to, ja sam pokušavao bezuspješno, ni jedna, ni druga, ni treća vlada ništa nije uradila oko toga. Znači svaku inicijativu, ali mislim da nema inicijative bolje, na kraju ako ne bude već međunarodnih, a mi pošto je to naša voda sami da krenemo da vidimo sa studijama izvodljivosti kako ćemo Bilećko jezero najbolje da iskoristimo, đe ćemo da stavimo Kruševo hidrocentralu zato što je 30% ukoliko se spuštimo dolje. Kada smo išli moji drugari i ja, pogledajte, kada smo napravili oko Kruševa, pogledajte, ljudi. Koje je ovo godine, 2007. je bilo, 2007.godine smo odili na vodu kod Kruševa i videli smo tada na ovu bandu koja je Republike Srpske tri kuće i dvoje - troje staraca. Znači potpuno nenaseljeno. To je bogom dato da zajednička bude, da njima dajemo 20-30% od Kruševa. Znači 20-30% njima da koriste oni i da se dogovorimo zajednički. Ukoliko ne, mi sami i međunarodni sud, tako da moje iskustvo je ružno.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:45:06)

Zahvaljujem.

Kolega Koprivica, lokalpatriota, dodatno ima interes.

MOMO KOPRIVICA (08.11.22 13:45:14)

Hvala vam, uvažena potpredsjednice.

Vama poslaniče Raduloviću, uvaženi kolega, želim da se iskreno zahvalim što ste dali jedan dobar pečat i dobar prilog ovoj raspravi. Naravno, neću u skladu sa onim etičkim načelima koja u vašim i mojim krajevima glase "ne govori lijepo u oči, a ružno iza leđa", pa neću onda govoriti ove činjenice o vašim kvalifikacijama i stručnosti, ali ste u par minuta vrlo efikasno elaborirali dubinu i složenost ovog problema i pokazali da u Skupštini mislim da ima više potencijala, znanja nego u svim prethodnim vladama da se pozabavimo ovim pitanjem. Dakle, to govori o tome da i mi kao politička institucija imamo obavezu, ustavnu dužnost da se staramo o onome što je prirodno bogatstvo Crne Gore, načinu njegove valorizacije, ali evo imamo i stručnjake u svojim redovima, u poslaničkim klupama, koji bi mogli bez ikakvog populizma, nego vrlo efikasno korišćenjem znanja da se uključe i da rade na ovom planu.

Mislim da ste vi kazali nešto što je suština, neko je rekao - ne smijem da zucnem. To govori da se u pozadini kriju krupni interesi koji su vrlo često i u ilegalnoj sferi, a koji ne dozvoljavaju da se nađe pravično i održivo rješenje kako bi Crna Gora ostvarila ono što joj pripada, pravo na udio u korišćenju hidropotencijala Bilećkog jezera, a danas, kako sam rekao nema ni novac niti učešće u hidropotencijalima. Nema ni novac ni energiju, a zamislite koliko bi značilo samo za te krajeve koji gravitiraju tom jezeru. Mjesna zajednica Petrovići, Vračenići, tamo imate nova rukovodstva koja se staraju, bore se da obezbijede mogućnosti i mehanizme da se zadovolje neke mjesne potrebe, a tek zamislite koliko bi mogla da ta područja procvetaju ukoliko bi Crnoj Gori pripalo ono što je njeno.

Naravno, ovo je pitanje od velikog značaja ne samo mjesnog, nego ovo je pitanje od krucijalnog državnog značaja i profesor Radulović je rekao ispravnu činjenicu - vode su zajedničke. Vode su zajedničke i niko nema pravo da bude isključen iz njihovog korišćenja niti da se one koriste bez dozvole i bez saglasnosti onoga kojem dijelom pripadaju, a evo

vidimo da je puštena u rad ova hidroelektrana bez saglasnosti onoga ko je tu saglasnost trebao dati po saveznom zakonu o vodama '60-tih godina prošlog vijeka. Nama jeste cilj i ključni imperativ da se okrenemo sopstvenim resursima i to je pravilna definicija - ne dajmo svoje, a poštujuć tuđe. Moramo se na ovaj način izboriti i da odaberemo, a vjerovatno će biti neophodno da se pristupi i nekom međunarodno-pravnom načinu rješavanja sporova kada je u pitanju valorizacija ovog hidropotencijala i ne treba bježati od toga, treba se za to dobro pripremiti, a pitanje je koliko se Crna Gora dobro za to priprema.

Evo gledajte jedan ekskluzivan dokument iz 2016. godine gdje je tada Vlada usvojila zaključke da se zaduži ekspertska radna grupa kojoj će predsjedavati, zamislite ko - Branko, ali ne Branko Radulović nego Branko Vujović. Do čega je došla ta komisija - ni do čega. Ko je i zbog čega je odustajao od traženja onog prava koje pripada Crnoj Gori? Prije svega treba da se uključe u ovo ljudi koji znaju i ljudi koji su otporni na korupciju, na dilove, na trgovine i koje niko ne drži u šaci, a da političke institucije im daju jasan mandat i jasan pravac da djeluju kako bi se ostvarilo to pravo koje pripada Crnoj Gori. Naravno, treba dati prvenstvo dogovoru, ali ako neko izbjegava dogovor treba se pripremiti i djelovati i ka argitraži i ka međunarodno-pravnim mehanizmima za rješavanje sporova. Šta je radila prethodna vlast najbolje govori i stepen pripremljenosti Crne Gore kada je u pitanju Prevlaka. Dok je druga strana gomilala hrpe i tone papira i argumenata mi ako imamo pravo na to puno utemeljenje nijesmo imali nikakav ozbiljan institucionalni rad na tom pitanju. E, to su te patriote koje su zapuštile Crnu Goru, koje su dozvolile da se ova pitanja odvijaju i teku u suprotnosti sa interesima Crne Gore da Crna Gora nema nikakve koristi od toga iako ima pravo na to. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:50:27)

Zahvaljujem kolegi Koprivici.

Sada dajem riječ kolegini Jeleni Božović, a najavljujem takođe moju uvaženu koleginicu Jovanku Bogavac nakon kolegini Božović.

Izvolite.

JELENA BOŽOVIĆ (08.11.22 13:50:44)

Hvala, poštovana potpredsjednice.

Poštovani građani, poštovane kolege,

U Crnoj Gori u proteklih nešto više od godinu dana desio se jedan energetska bum ne samo u načinu proizvodnje električne energije već i po pitanju ekonomije i otvaranja novih radnih mjesta u ovom sektoru. Prvenstveno u Elektroprivredi Crne Gore otvaranjem Solar gradnje za ugradnju solarnih panela, čija je realizacija u toku, dobili smo potpuno nov pristup kada je u pitanju proizvodnja električne energije i korišćenje sunca kao obnovljivog izvora energije, a da pri tom ni na koj način nije ugroženo naše prirodno okruženje.

Elektroprivreda Crne Gore nikad bolje i nikad efikasnije nije radila, a ovo su tek počeci jer se projekat Solari nastavlja u narednom periodu u još većem obimu kada je u pitanju otvaranje novih radnih mjesta i kada je u pitanju postavljanje solarnih panela. Ovaj projekat Solari 3.000+ ići će na 5.000 novih panela i tu se neće stati. Projekat se do sada pokazao kao veoma uspješan, a o tome prvenstveno svjedoči i veliki broj prijavljenih domaćinstava. Do sada se prijavilo oko 14.000 domaćinstava.

Za razliku od ovako novog pristupa gdje se koristi sunce kao izvor energije, ekološki potpuno prihvatljiv, u odnosu na dosadašnji način korišćenja vode posebno izgradnjom mini hidrocentrala za proizvodnju električne energije na našim rijekama, koji je gotovo u potpunosti devastirao našu prirodu, stavio u korita i u cijevi naše rijeke i s pravom izazvao u mnogim mjestima nezadovoljstva i proteste građana koji od ovakvog načina izgradnje hidrocentrala nisu imali nikakve koristi, dakle koja je tu suštinska razlika? Od postavljanja solarnih panela i vjetroelektrana koje se planiraju direktnu korist imaju građani jer nakon nekoliko godina ti solarni paneli im ostaju, koji će u narednom periodu proizvoditi električnu energiju za potrebe tog domaćinstva, a da više neće imati neke veće izdatke po osnovu plaćanja struje, za razliku od hidrocentrala gdje su korist imali samo pojedini članovi porodice Mila Đukanovića i bivšeg režima koji su prvenstveno i jedino imali korist od ovakvog načina izgradnje hidrocentrala. U mnogim slučajevima za izgradnju takvih postrojenja korišten je državni novac, korištena je državna zemlja i malverzacije u tim poslovanjima moraju doći na red kada je u pitanju i državno tužilaštvo i sudovi i kako bi se vidjelo ko je, na koji način, u čijem interesu i za čije interese koristio prirodne resurse za lično bogaćenje.

Poštovani građani, globalna kretanja i svjetska kriza od perioda COVID-19 do danas izazvala je velike probleme na svim nivoima, pa i kada je u pitanju cijena električne energije. Čitav svijet trpi posljedice zbog povećanja cijene električne energije i tek će trpjeti, a cijene struje, poštovani građani, ono što su dobre vijesti u Crnoj Gori, neće biti

povećane. Građani bi trebalo 653 miliona da plate Elektroprivredi Crne Gore ukoliko bi ista fakturisala tržišne cijene kako diktira berza. Čuli smo dobre vijesti juče i danas od predsjednika odbora direktora Elektroprivrede gospodina Milutina Đukanovića koji je pokazao to na dobrom primjeru, da domaćinstvo koje mjesečno do sada troši 100 eura kada bi Elektroprivreda sprovela i fakturisala ovu cijenu kako diktira berza trebalo bi da plati još dodatnih 343 eura. Dakle, radilo bi se na taj način o jednom velikom izdatku za svako domaćinstvo. U ovom slučaju radi se o veoma značajnoj uštedi koja je posebno važna u ovo vrijeme ekonomske krize kada cijene svih osnovnih i svih drugih životnih potrepština svakodnevno rastu posebno otkako je uveden program Evropa sad. Evo i danas čujemo i dobijamo informacije da se od januara naredne godine očekuju posebna i dodatna poskupljenja.

Poštovani građani, rukovodstvo Elektroprivrede Crne Gore stoji uz vas u ovim trenucima kada je najteže, traži način i model da se iz energetske krize izađe, ne povećava cijena električne energije dok za to vrijeme predsjednik države Milo Đukanović iz Egipta poziva na proteste, poziva na ulice, a da pri tom ne smije ni skup da prijavi. Dovoljno je ova dva primjera da uporedite i da vam bude jasno ko radi u interesu građana, a ko radi protiv interesa građana. Da može bolje, da može više i da može ekonomičnije pokazalo se i u radu i rezultatima koje je postiglo rukovodstvo Rudnika uglja u Pljevljima. Iako se u jednom trenutku pominjalo i gašenje Rudnika uglja i Termoelektrane Pljevlja, ipak su ovi privredni giganti spaseni zahvaljujući posvećenom radu novog rukovodstva na čelu sa direktorom Mijom Lekićem. Spasena je jedna privredna grana od gašenja jer najlakše je ugasiti privredu i otpustiti ljude sa posla onako kako se to radilo 30 godina unazad kada su sva privreda i sva postrojenja i sve fabrike u Crnoj Gori uništeni, a ljudi poslani kući bez ikakvih prihoda i bez ikakve finansijske sigurnosti. Rudnik uglja je i potpisnik jednog značajnog ugovora sa Elektroprivredom Srbije u kupoprodaji mrkog uglja. U pitanju je ugalj slabijeg kvaliteta koji se u Crnoj Gori ne koristi, a Rudnik uglja Pljevlja će prodajom na ovaj način uglja Srbiji prihodovati od sedam do osam miliona eura. To je jedan od značajnijih ugovora Rudnika uglja u proteklih nekoliko godina. Sve su ovo primjeri dobre saradnje, neophodne saradnje sa Republikom Srbijom od čega Crna Gora može imati samo koristi.

Elektroprivreda Crne Gore i Rudnik uglja u Pljevljima su dva preduzeća koji su najbolji pokazatelji kako se domaćinskim poslovanjem, odgovornim radom, posvećenim radom, dobrim planovima i pravilnom upotrebom prirodnih resursa, pravednom raspodjelom novca, Crna Gora ima i novca kojim raspolažu ova preduzeća, može da se postigne mnogo,

da koristi imaju svi, a ne samo pojedinci bliski režimu. Rukovodstvo ovih preduzeća na čelu sa Miodragom Lekićem i Milutinom Đukanovićem i naravno gospodinom Rovčaninom i timom ljudi koji su njihovi saradnici zaslužuju svako poštovanje i svijetli su primjer privrede u Crnoj Gori. Kritike koje su na račun Elektroprivrede Crne Gore i Rudnika uglja u Pljevljima čule od strane političkih njihovih oponenta potpuno su neosnovane, a ova preduzeća su trn u oku bivšem režimu jer ova dva preduzeća na najbolji način pokazuju kako privreda u Crnoj Gori može da funkcioniše kada je vode pravi ljudi i dodatno pojačava utisak o neradu i javašluku prethodnih rukovodstava. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 13:58:38)

Zahvaljujem se kolegici Božović.

Izvolite, kolegice Bogavac, a da se pripremi kolega Maksim Vučinić.

JOVANKA BOGAVAC (08.11.22 13:58:51)

Dobar dan.

Hvala, potpredsjednice.

Poštovani građani Crne Gore, pozdravljam predstavnike Regulatorne agencije za energetiku koja je danas pripremila ovaj vrlo detaljan izveštaj o stanju u energetsom sektoru na 140 strana. Vrlo su detaljno objašnjeni u njemu svi potrebni delovi, svi segmenti energetskog sektora, njihova stručnost je nesumnjiva, mada se često principijelno negde i nismo slagali, ali svakako u njihovu stručnost nema nikakve sumnje.

Kao član parlamentarnog plenuma Evropske energetske zajednice imam obavezu posebno da detaljno analiziram ovaj izveštaj, a s obzirom da se uskoro održava sledeći sastanak parlamentarnog plenuma, kao i godišnji sastanak inicijative za regione uglja u tranziciji za zapadni Balkan i Ukrajinu, potrebno je imati određene podatke kojima će se na pravi način prezentovati stanje energetskog sektora u Crnoj Gori. Nažalost, vrlo je teško sad izvoditi nešto koncizno, jer kada se priča u Evropskom parlamentu nikad ne dobijamo onoliko vremena koliko to imamo priliku kod nas da dobijemo. Često se dobije neko vreme dva maksimum četiri minuta, tako da je vrlo teško sve što je potrebno reći za tako kratko vreme.

Parlamentarnom plenumu ove godine je inače presedavala Ukrajina, što u velikoj meri zbog ratnih dešavanja otežava redovno odvijanje svih planiranih aktivnosti, a s druge strane po mom mišljenju predstavlja i dobru priliku za preispitivanje važećih politika Evropske energetske zajednice u svetlu postojeće situaciji u Evropi a i evidentnih problema u snabdevanju energentima i neprekidnog rasta cena na energetskim tržištima. Nadam se da će, s obzirom da sve zemlje u Evropi i šire suočavaju se sa istim problemima, ubrzo doći do nalaženja nekih zajedničkih rešenja i prevazilaženja svih izazova za što brži izlazak iz ove krize i normalizaciju svih energetskih tokova.

Da se vratim na ovaj naš izvještaj u kome su detaljno analizirani svi delovi koji čine energetski sistem Crne Gore koji je, iako po svojoj instalisanoj snazi vrlo mali u poređenju sa drugim zemljama u Evropi, po svojoj strukturi izuzetno složen i kompleksan i vrlo osetljiv na sve eksterne i interne uticaje. Ono što je posebno otežavajuća okolnost a što su i moji prethodnici pomenuli je da prethodna vlast na čelu sa DPS-om nije preduzimala nikakve značajne investicije u nove energetske izvore preko 40 godina, pa su postojeći energetski kapaciteti zastareli, imaju loše performanse, nizak stepen iskorišćenja, velike gubitke i učestale kvarove. Najiskrenije smatram da treba uputiti pohvale svim ljudima koji upravljaju Elektroprivredom Crne Gore i bez obzira na sve ove nedostatke uspevaju da održe stabilno snabdevanje potrošača električnom energijom i čak ostvare značajan profit što vidimo iz izveštaja. Izuzetno je hrabro bilo preuzeti upravljanje sistemom kojim se nedomaćinski poslovalo decenijama i održati sve u funkcionalnom stanju.

Po mom mišljenju, kao nekoga ko je radio 20 godina u oblasti energetike, u ovoj oblasti napravljeno je nekoliko ključnih propusta u strateškom smislu koji su Crnu Goru skupo koštali i zbog kojih će generacije i generacije Crnogoraca plaćati. Prvi je odluka da se Elektroprivreda proda stranom investitoru, tada italijanskoj kompaniji koja je pobedila na tenderu pod, najblaže rečeno, sumnjivim uslovima. Imam dosta informacija kako je tekao taj tender i kako je izvršena ta prodaja, ali zbog kratkoće vremena neću se sada upuštati u tu priču. Nakon toga usledio je i neminovan raskid ugovora koji je skupo koštao građane Crne Gore, ali to je bila neminovnost pogrešnih poteza koji su prethodno napravljeni.

Povezano sa ovom privatizacijom napravljen je, po meni, još jedan veliki propust, a koji je korišćen navodno kao opravdanje zašto je Italijanima prodana Elektroprivreda. Čuli smo tada, ko se sjeća i ko je pratio iz medija, da je Elektroprivreda prodana Italijanima zbog bazena Maoče jer će oni preuzeti investicije u taj bazen i napraviti tamo novi

rudnik i novu modernu termoelektranu. Po meni je ogromna greška što tada, još negdje 2008, 2009. godine, nije napravljena nova savremena, moderna termoelektrana i naravno novi rudnik na bazenu Maoče. Tada su bile pripremljene sve studije, sve analize, ležište udaljeno nekih možda desetak - petnaest kilometara od Pljevlja, u dosta nenaseljenoj oblasti, tako da bi se termoelektrana iselila, postepeno bi se termoelektrana u Pljevljima gasila, radnici svi koji rade u tom sistemu imali bi poslove u novom sistemu, a danas bismo, što je najbitnije, imali Pljevlja koja ne bi bila više zagađena, u kojim bi bila zdrava životna sredina i sačuvani bi bili mnogi životi. Kasnije, naravno zbog evropskih direktiva više taj poduhvat nije bio moguć i prestalo je da se priča o tome, ali mislim da je tu napravljena jedna velika greška, pored stvari o kojima je profesor Radulović pričao, pored hidroelektrana, pored grešaka sa mini hidroelektranama koje su se posle ispostavile da su izuzetno štetne za životnu sredinu i mnoge, mnoge druge.

Napomenula bih da je energetika srce i krvotok jedne države i ako se njom odgovorno ne upravlja to remeti stabilnost svih drugih organa i sistema, jer energetika pokreće sve i utiče funkcionalno i finansijski na sve druge delatnosti. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 14:05:23)

Zahvaljujem.

Čuli smo ovu finu poruku na kraju.

Kolega Maksim Vučinić, a da se pripremi kolega Andrija Mandić koji je i posljednji diskutant prijavljen za ovu temu.

Izvolite, kolega Vučiniću.

MAKSIM VUČINIĆ (08.11.22 14:05:41)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Poštovane građanke i građani...

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 14:05:50)

Sekund, kolega.

Imaćete pravo na završnu riječ, a ako imate potrebu da sada nešto kažete, možemo i sada da vam damo, imate pravo u svakom momentu na komentar. Sad kako vi procjenjujete.

U redu, s tim što kad bude završna riječ molimo vas da ne bude tamo nešto što izaziva replike, jer bih morala dati onda riječ i kolegama, pa kako vi smatrate. Ako hoćete sad kao komentar na izlaganje kolegkinice Bogavac. Izvolite.

BRANISLAV PRELEVIĆ (08.11.22 14:06:33)

Bilo je nekoliko interesantnih diskusija. Velika većina je bila političke prirode, na njih se neću osvrnati, ali ima tri stvari na koje bih želio da obratim posebnu pažnju.

Jedna je koja se tiče investicija. Rečeno je da u Crnoj Gori zadnjih dvadesetak ili tridesetak godina nije bilo investicija u elektroenergetski sektor. Moram vam reći da je situacija drastično drugačija u stvarnosti. Mi kontroliramo investicije koje se tiču mrežnih djelatnosti i imamo tačne evidencije o tome koliko je investirano u CEDIS i u CGS i znamo da je u zadnjih deset godina investirano oko 360 do 380 miliona eura, u kompanije koje su 2012. kad su te investicije počele da se realizuju vrijedele manje od tih 360 do 380 miliona eura. Znači za ovih deset godina uložilo se više nego što su te kompanije vrijedele 2012. godine. Ne znam da li postoji evidencija o tome, ali sam prilično siguran, iz iskustava, čitajući investicije drugih regulatora, da vjerovatno ne postoji primjer da je u deset godina uloženo onoliko koliko je ta kompanija vrijedela 2012. godine. To je što se tiče investicija samo u prenosnu i u distributivnu mrežu. Osim toga bilo je investicija i u proizvodnju. Dvije nove vjetroelektrane su počele sa radom u tom periodu i nekih 70-tak ili 80-tak megavata solara i malih hidroelektrana, solara vrlo malo, ali većina malih hidroelektrana. To ne treba potcijeniti. Iako to nije radila Elektroprivreda, ipak je to rađeno u Crnoj Gori, ipak je to na teritoriji Crne Gore i utiče bitno na performanse našeg sistema. To je što se tiče investicija.

Gospođi Bogavac bih se zahvalio što je pomenula Možuru. Ja mislim da je to sjajan projekat, bio je aktuelan 2009 - 2010. godine... (Jovanka Bogavac iz klupe: Maoče) Što sam rekao, Možura? Maoče, bio je aktuelan prije desetak ili više godina. Iskreno sam navijao da se desi ta investicija, jer mislim da bi u Crnoj Gori danas bila potpuno drugačija situacija. Dobro ste rekli, mogla je da se desi prije nego što se evropsko zakonodavstvo promijenilo po tom pitanju, tako da je to bio zadnji voz da

dođemo do velike termoelektrane. Ali što se tiče prodaje Elektroprivrede, to ste pomenuli, tu se ne mogu složiti sa vama da je to bio loš posao. Elektroprivreda je prodana takođe tih godina, 2010. ili 2011, za 420 miliona, a iste te akcije su 2015, 2017 ili 2018.godine otkupljene od A2A za 210 miliona, dakle za duplo manje para. Za očekivati je bilo da se prodaju i za više od 400 miliona, da se otkupe, ali otkupljene su za 210 miliona i tu transakciju, odnosno taj projekat teško možemo da postavimo kao negativan primjer, naprotiv. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 14:10:48)

Zahvaljujem se.

Odgovor na komentar ima koleginica Bogavac.

JOVANKA BOGAVAC (08.11.22 14:10:56)

Zahvaljujem se gospodine Preleviću.

Samo da ponovo napomenem ono što su i moji prethodnici pričali o nedostatku investicija u nove energetske izvore. Nije nesumnjivo to da je ulagano u distributivni sistem, u mrežu, da su uvođena nova brojila po domaćinstvima, u taj dio uopšte nisam ulazila. Ono što je bitno jeste da nisu pravljene novi termoenergetski izvori ni hidroenergetski izvori u Crnoj Gori. Za Maoče se slažemo, imamo isto mišljenje, eto ništa nam više ne ostane nego da imamo žal za nekim propuštenim prilikama u prošlosti.

Što se tiče prodaje Elektroprivrede kažete da je to dobar posao. Kao prvo smatram da je greška što se uopšte išlo na prodaju Elektroprivrede, znači da uopšte to kao zamisao nije bilo pametno. Kao drugo, postojala je grčka ponuda koja je bila povoljnija i koji su htjeli da ulažu u izgradnju Maoča i sve su analizirali. Ja sam saradivala sa njima i odlično znam zašto nisu dobili na tenderu i zašto su Italijani dobili iako su manju cenu po akciji ponudili nego što je to bila ponuda od strane grčkog partnera, ali u principu mislim za državu Crnu Goru da je bolje da ni jednoj ni drugoj kompaniji nije prodavano i da uopšte Elektroprivreda kao srce jedne države nije trebalo da ide na doboš. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 14:12:41)

Izvolite, kolega Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (08.11.22 14:12:45)

Evo i ja da odgovorim, gospodine Preleviću, samo sa jednom činjenicom.

Jedan od najvećih korupcionarških dilova i poslova između Mila Đukanovića i Silvija Berlusconija i cijele te ekipe je bilo oko prodaje dijela akcija Elektroprivrede sa cijelim sistemom. Mislim 32 lica su se našla u krivičnoj prijavi koju sam podnio pola godine poslije toga sramnog dešavanja. Sadašnji specijalni tužilac mi je odgovorio da je dao naredbu da se sprovede istraga do kraja. Da li će imati petlju da je sprovode protiv onoga koji organizuje, faktički, noćasnji bunt tajkuna i ostalih protiv slobodne Crne Gore, tako ga ja doživljavam, ali će imati punu podršku od nas. Slobode pune neće biti dok se i ovaj sramni dil ne rasvijetli i oni koji su počinio ne dovedu poznaniju prava. Ima ljudi koji znaju, koji imaju činjenice, koji imaju dokumenta, koji imaju petlju i sve ostalo da se suoče s tim i to su po meni rodoljubi Crne Gore, a ne oni koji se kriju iza zastava pojedinih, iza pojedinih buntova, iza pojedinih neistina, krijući sebe u tim sramnim dešavanjima. Ja sam, za razliku od vas ako vi to podržavate, krajnje protiv toga.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 14:14:44)

Zahvaljujem.

Kolega Vučinić, nakon njega kolega Andrija Mandić.

Izvolite, kolega.

MAKSIM VUČINIĆ (08.11.22 14:14:54)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Poštovane građanke i građani, uvažene kolegice i kolege poslanici, poštovani gospodine Preleviću sa saradnicama,

Dobar dio izvještaja je posvećen energetske bezbjednosti što danas predstavlja izazov i za mnogo veće države i ekonomije nego što je Crna Gora. Dakle, strateška i planska dokumenta kojim se uređuje sektor energetike moraju biti predmet nacionalnog konsenzusa, a ne politikantstva i neracionalnih kritika. Činjenica da za proteklih 40 godina nije bilo nikakvih investicija u energetski sektor dovoljno govori o tome

kakva je bila vlast u Crnoj Gori. Poslednji energetska objekat Teremoelektrana u Pljevljima izgrađena je 1982. godine i to je bio period kada je energetska sistem razvijan da izađe u susret izazovima koji su tada bili u Crnoj Gori, odnosno da se snabdije i rezidencijalna potrošnja i komercijalna potrošnja, ali i sektor industrijski. Kako su vlade Demokratske partije socijalista izlazile u susret novim izazovima, odnosno rastu energetske potrošnje? Jednostavno, oni su gasili industrijska postrojenja i na takav način su obezbjeđivali količine za stanovništvo.

Rezultat poslovanja Elektroprivrede u velikoj mjeri zavisi od hidroloških prilika tokom godine i tokom godina, ali takođe i od situacije na tržištu. Imamo 2017.godinu u kojoj je poslovni rezultat bio negativan usled izrazito nepovoljne hidrološke situacije, dok je 2018.godine zabilježen njegov rad zbog povoljnih hidroloških prilika. Zatim značajan pad u 2020.godini zbog smanjenja potrošnje električne energije usljed mjera usmjerenih na suzbijanje pandemije COVID-19. Najzad, rast dobiti u 2021. godini usljed rasta cijene električne energije u veleprodajnim tržištima što je uz povoljnu hidrološku situaciju omogućilo prodaju električne energije po značajno većim cijenama.

Sad imamo podatke za jedan tipičan trogodišnji period koji obuhvataju i povoljne i nepovoljne hidrološke situacije, a to je da je neka prosječna godišnja proizvodnja 3.128 gigavat časova dok prosječni godišnji konzum iznosi oko 2.910 gigavat časova. Ovdje možemo jasno vidjeti da je Crna Gora, da kažemo, knap u nekim energetskim kapacitetima, ali pošto dosta stvari zavisi od hidrologije hadje da napravimo da nam svaka godina bude u plusu. Jedini način da se to ostvari je da se značajno povećaju energetska kapaciteti. Vidjeli smo da smo tokom perioda prije ove ratne krize u Ukrajini imali neke obaveze prema Evropskoj uniji gdje smo imali neku dinamiku gašenja termoagregata. Međutim, sad vidimo koliki je značaj energetske rezerve. U koja dva pravca razvoj energetskog sektora u Crnoj Gori mora ići? Prije svega, u izgradnji i više nego dovoljnih energetskih kapaciteta, ali da bi se sve to ekonomično završilo po Crnu Goru i građane, moramo razvijati i balansne kapacitete. Moram napomenuti da je u Crnoj Gori u toku energetska tranzicija i da je menadžment elektroprivrednog preduzeća prepoznao trenutak i otišao u korak s Evropom i svijetom i da mi u Crnoj Gori prvi put posle 40 godina imamo investicije u nove energetska kapacitete, da imamo prve investicije domaće u Crnoj Gori koje će obezbijediti realne budžetske prihode, investicije koje obezbjeđuju nova radna mjesta i investicije koje će za Crnu Goru obezbijediti energetska nezavisnost, a time ekonomsku nezavisnost, suverenitet i političku nezavisnost.

Ono što još želim da kažem, bilo je ovdje riječi o našim energetske kapacitetima u Bilećkom jezeru. Ne zna se tačno razlog zašto je to neko iz bivše vlasti prepustio, ali jedan od razloga može biti i taj upravo forsiranje ovih minihidroelektrana jer su ti energetske kapaciteti razvijani tako da ne koriste javnom interesu nego da koriste privatnom interesu. Jedna činjenica da trećina i sliva i teritorije Bilećkog jezera pripada Crnoj Gori, tako vjerovatno analogno tome i trećina energetske kapaciteta. Ako imamo u obzir da je snaga hidroelektrane 168 megavati, trećina toga bi pripadala Crnoj Gori i ta trećina od nekih šezdesetak megavati je dovoljna da zamijeni sve kapacitete mini hidroelektrana u Crnoj Gori. Takođe, moramo napraviti reviziju subvencija određenim proizvođačima, subvencije po modelu FIT imaju ideju i namjeru da obnovljivi izvor energije stave u istu ravan s konvencionalnim. Međutim, danas su takve situacije na tržištu da i ti obnovljivi izbori energije mogu sasvim lagano i pozitivno da posluju na tržištu. Tako da, ono što je država garantovala fiksnu cijenu i plasman određenim privatnim proizvođačima, mislim da se mora napraviti revizija tih ugovora. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 14:22:50)

Zahvaljujem kolegi Vučiniću.

Sada dajem riječ kolegi Andriji Mandiću. To je za danas poslednji prijavljeni diskutant prije vaše završne riječi. Izvolite, kolega Mandiću.

ANDRIJA MANDIĆ (08.11.22 14:22:59)

Dame i gospodo, uvažena gospođo predsjedavajuća, građani Crne Gore,

Na primjeru Elektroprivrede Crne Gore najbolje se vidi koliko je ljekovito da se u Crnoj Gori često mijenjaju vlasti. Bio sam dugo godina predsjednik Komisije za kontrolu procesa privatizacije, danas je tu naš mladi kolega Maksim Vučinić, kada je privatizovana Elektroprivreda Crne Gore. Imali smo veoma ozbiljne rasprave na tom tijelu, ali na žalost, tadašnja parlamentarna većina imala je konkretni interes da se ta privatizacija obavi jer je trebalo tada spašavati finansijsku stabilnost Prve banke. Nekadašnje posloводство Elektroprivrede Crne Gore, među njima je bilo i sposobnih ljudi, ali to su bili obični izvršioc nalogakoji su dolazili iz Vlade ili od strane predsjednika Vlade ili ministra koji je pokrivao energetiku, ljudi nisu imali dovoljan stepen slobode da donose odluke u

skladu s interesima Elektroprivrede Crne Gore i u skladu s interesima građana Crne Gore. Elektroprivreda Crne Gore je vlasništvo građana Crne Gore, vlasništvo države Crne Gore. Ono što je bilo za očekivati, da ona treba da radi u interesu svakog građanina. Ona, na žalost, nije radila. Radila je u interesu jedne porodice, u interesu onih korumpiranih struktura koje su gledale da na svakom poslu od Elektroprivrede ostvare neku ekstra dobit kroz nedozvoljene radnje obezbijede enormne količine novca. To je ono što smo svi registrovali i to je ono što nije moglo da se sakrije.

Želim danas da odam priznanje današnjem rukovodstvu Elektroprivrede Crne Gore, njenom bordu direktora koji je usvojio jednu poslovnu politiku koja je bila dijametralno suprotna od ranijeg načina ponašanja. Nije na odmet da istaknemo i da građani znaju da u vremenu kada je na berzi skakala cijena struje, dostizala vrijednost 800, 900 evra, Elektroprivreda Crne Gore nije ni za cent povećala cijenu električne energije. Zato što su svjesni toga da su građani vlasnici njihovog preduzeća i da oni imaju posebnu odgovornost da pomognu građanima.

Imali smo program Evropa sad o kome se priča svih ovih prethodnih mjeseci, koji je pomogao građanima i to pomogao onim zaposlenim, posebno onim ugroženim kategorijama koji su imali niske plate da imaju minimalnu platu od 450 evra, ali su takođe i svi zaposleni imali određena povećanja plate. Ovo što je uradila Elektroprivreda Crne Gore, ne povećavajući cijenu struje nego držeći je da se plaća 43 evra za megavat sat, to je najveći doprinos koji je dala neka struktura u Crnoj Gori svakom građaninu Crne Gore. Jer, struju plaćaju i zaposleni i nezaposleni. Struju plaćaju i penzioneri, kao i zaposleni iako se ovaj program nije odnosio na penzionere. Penzionerima smo na osnovu predloga Demokratskog fronta povećavali njihove penzije i došli do toga da se tri puta godišnje usklađuju njihove penzije. Sada kada neki obični građanin pomisli da u vrijeme vlasti Demokratske partije socijalista cijena megavat sata ili kilovat sata koji im je prodavala Elektroprivreda je bio čak i veći od berzanske cijene, a da cijena koja se otkupljivala od onih firmi koje su bile bliske Elektroprivredi, tu govorim o minielektranama, govorim o solarima, da je bio gotovo tri puta skuplji od berzanske cijene i da je Elektroprivreda plaćala po 110 evra za megavat struje koji su proizvodili oni kojima je vlast Demokratske partije socijalista omogućavala da grade te minielektrane ili da grade solarna postrojenja na prostoru Crne Gore.

To je važno da znate, građani. Važno je da shvatite da Elektroprivreda Crne Gore i ovo njeno poslovođstvo na čelu s Milutinom Đukanovićem omogućilo da 650 miliona evra ostane u vašim džepovima. To su direktne uštede koje ste dobili od Elektroprivrede, a indirektno

uštede su mnogo veće. Jer, da je Elektroprivreda povećala cijene i da se ponašala onako kako su se ponašali ovi koji usklađuju cijene vezano za gorivo, vi bi morali da plaćate hljeb po dva i po evra, morali bi sve ono što je vezano za električnu energiju da plaćate mnogo skuplje, u Crnoj Gori bi bila inflacija izuzetno velika. Dešavalo bi se što se dešava u Sjevernoj Makedoniji da dobijate račune koji su usklađeni s berzom. Želim samo da kažem da svaki građanin koji je imao račun od 30 evra da je Elektroprivreda slijedila logiku ranijeg posloводства. Onaj ko je plaćao račun 30 evra plaćao bi ga 133 evra. Onaj ko je imao račun 50 evra, plaćao bi 222 evra. Ono domaćinstvo koje je imalo račun od 70 evra, plaćalo bi 310 evra, a oni koji imaju račun od 100 evra plaćali bi 443 evra. Dakle, desilo bi se čudo u Crnoj Gori. Urušio bi se potpuno ekonomski sistem da nije bilo jedne razumne, odgovorne i nadasve prave kompanije koja treba da bude motor razvoja Crne Gore.

Ovi projekti koji se danas promovišu 5000+ solari, pa ide nakon toga 7000 plus mogućnost izgradnje vjetroelektrana na našim planinama na sjeveru Crne Gore. To je ono što treba da se radi. Zašto bi Elektroprivreda držala svoje depozite u Prvoj banci i štitila Aca Đukanovića ili bilo kojeg drugog crnogorskog biznismena da bi oni imali ekstraprofit, umjesto da pomogne najsiromašnjoj i najugroženijoj strukturi građana Crne Gore. Ako na šta mogu da budem ponosan kao predsjednik Nove srpske demokratije i ako na šta može da bude ponosan Demokratski front, upravo na tu poslovnu politiku koju je vodila Elektroprivreda Crne Gore koja je pokazala da je društveno odgovorna, da je pomogla svakom građaninu i da je u ovoj zemlji omogućila da primjena programa Evropa sad ne bude puko slovo da neko im poveća plate, a onda kroz struju da im uzme mnogo više nego što su im povećane plate. Očekujem, vjerujem i ohrabrujem ljude u Elektroprivredi da nastave samo ovako jer Crna Gora u ovom vremenu nema za šta drugo da se uhvati i da kaže ovo može da razvije ovu zemlju osim za Elektroprivredu i za elektroenergetski sistem.

Mislim da je ovo posebno važno za sve one ljude koji su zadovoljni, koji su nezadovoljni, koji će da protestuju, koji neće da protestuju, to su njihova demokratska prava, ali moraju da znaju da je došlo vrijeme kada će se voditi računa o običnom građaninu, onom siromašnom građaninu kakvih je najviše u Crnoj Gori, a da ćemo ove tajkune koji prave minielektrane, koji imaju banke i razmišljaju kako taj narodni novac da upotrijebe za stabilizaciju svojih banaka da bi imali još koju milijardu umjesto onih koje imaju, da moraju da znaju da je s tim vremenom završeno. Nema tih protesta, nema te priče o uzvišenosti ovog i onog čovjeka, o odbrani navodnoj Crne Gore koja može ove rezultate koji su

ostvareni u elektroenergetskom sektoru i ušteda koju je dobila svaka porodica koji može da ih potre.

Poštovani građani, pred nama je svijetla budućnost. Najvažnije je bilo da se obračunamo sa organizovanim kriminalom i korupcijom, a korupcije je bilo na svim nivoima. Najvažnije je one gramzive tipove, koji su uzeli milijarde evra, a danas pozivaju vas siromašne koji nemate pet evra u džepu i razmišljate ko će večeras da vam pripuni 20 evra goriva da dođete na protest, da vas ti, baš ti koji su vas opljačkali zloupotrebljavaju kako da dođu do neke svoje nove milijarde. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (08.11.22 14:31:49)

Zahvaljujem kolegi Mandiću.

Predstavnik predlagača ne želi završnu riječ.

Konstatujem da je pretres završen i da ćemo se izjasniti naknadno.

Najavljujem da sutra zbog dijaloga koje je pokrenula predsjednica Skupštine neće biti plenarnog zasjedanja, ali će se raditi u odborima. Nastavljamo s radom u četvrtak u 12 časova sa sledećim tačkama dnevnog reda: Izveštaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2021. godinu s Godišnjim izvještajem o radu Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2020. i 2021. godinu sa Posebnim izvještajem o položaju djece u domovima učenika i internatima u Crnoj Gori i takođe će se razmatrati tačka Poseban izvještaj o uticaju mjera za sprečavanje širenja virusa COVID-19 na mentalno zdravlje djece u Crnoj Gori sa Izvještajem o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021. godinu. Ovim tačkama nastavljamo u četvrtak u 12 časova.

Zahvaljujem i želim ugodan dan.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 12:23:24)

Poštovane kolegice poslanice, kolege poslanici, nastavljamo **Treću sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasjedanja u 2022.godini**. Prelazimo na pretres o **Izveštaju o radu zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2021. godinu**.

Ovlašćeni predstavnici su: magistar Siniša Bjeković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Snežana Mijušković, Mirjana Radović, Nerma Dobardžić i Snežana Armenko, zamjenice Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Ovom prilikom pozdravljamo uvažene goste koji su danas sa nama.

Izjestilac Odbora za ljudska prava i slobode je Srđan Pavićević.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik predlagača želi dati dopunsko obrazloženje?

Izvolite, gospodine Bjekoviću.

SINIŠA BJEKOVIĆ (10.11.22 12:24:14)

Prije nego počnem izlaganje, ja sam htio jednu kratku napomenu, imajući u vidu određene elemente čitavog ovog Izveštaja, za eventualna pitanja i odgovore na ta pitanja, zbog toga smo u ovom nešto jačem

sastavu. I izvinjavam se zbog toga što danas koleginica Armenko nije mogla biti sa nama iz zdravstvenih razloga. Dakle, tu smo evo i toliko prije nego što krenem da elaboriram izvještaj.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 12:24:40)

Zahvaljujem gospodinu Bjekoviću.

Svakako Vi ste tu zajedno sa Vašim saradnicama za sve odgovore i komentare uvažениh poslanika. Da li izvjestilac Odbora želi riječ? Nije trenutno u sali.

Prelazimo na uvodna izlaganja ispred klubova poslanika i prvo riječ ima uvažena poslanica Milosava Paunović ispred kluba Socijalističke narodne partije.

Izvolite, poslanice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (10.11.22 12:25:07)

Zahvaljujem, predsjednice.

Poštovani građani, poštovane kolege, poštovani gosti i gospodine Bjekoviću sa svojim saradnicama, Dakle, ja ću govoriti danas o vašem Izvještaju, ali pošto je sveobuhvatan, pošto je zaista obiman definitivno je nemoguće govoriti o svim temama i osvrnuti se baš na sve aspekte koji su u njemu sačinjeni. Prema tome, ja ću se zadržati na neka dva segmetna koja su mi bila naročito interesantna, a koja su aktuelna ovih dana.

Prije svega, treba reći da se najveći dio Izvještaja odnosi upravo na pritužbe građana Crne Gore na rad državne uprave, lokalne samouprave, ustanova i drugih subjekata koje vrše određena javno pravna ovlašćenja koji rešavaju njihovim pravima i obavezama kao i svih vrsta i svih instanci sudova u Crnoj Gori. Uglavnom što se tiče žalbi građana, pritužbi naših građana uglavnom se žale iz dva razloga ili je to nerazumno dugo trajanje sudskih postupaka ili postupaka pred ovim organima o kojima sam govorila ili je to određeni utisak, odnosno povreda prava, nejednakost pred tim organima itd.

U suštini građani se žale na formalne nedostatke odluka, najviše se tu radi o povredi prava na rad gdje su često te odluke takve da nisu ni transparentne, da nisu ni obrazložene da određeni kandidat na konkursu ili na oglasu definitivno ne zna zašto on nije izabran i zašto je izabran taj neko drugi itd. To su uglavnom njihovi stavovi i ono zbog čega su se građani vama obraćali. Takođe, u velikoj mjeri žale se na nepoštovanje odluka većih instanci, odnosno viših instanci od strane prvostepenih organa u odnosu nepostupanja po tim odlukama. Treba reći da ovo nisu novi problemi u Crnoj Gori, to su problemi koji su prisutni već dugo vremena i koji se provlače iz izvještaja u izvještaj definitivno u manjem ili većem obimu, ali su konstantno tu. Tu dolazim do prve teme o kojoj ću govoriti, a to je ovaj aktuelni pregled izmjene i dopune zakona u upravnom sporu. Dakle, ja sam svoje mišljenje iznijela još kada je bila tema zakon i to je problem koji muči mnoge naše građane i mnoge ljude koji imaju da kažem "posla sa određenim državnim organima, organima lokalne samouprave ili sudovima".

Dakle, prije neki dan smo raspravljali o tom Predlogu ovdje, upravni postupci su trajali takođe nerazumno dugo, Upravni sud je u jednom momentu u ovlašćenju kojem je dao zakon imao u stvari mogućnost da u nedogled da kažem vrti postupke, da ne odlučuje, da jednostavno rešenje ne postane konačno, već da vraćana na ponovni postupak i odlučivanje prvostepenom organu. To je dovodilo do toga da građani jednostavno su došli u situaciju da upravni spor nema kraja, da ne može da se riješi i to je bilo sve potkovano zakonom tako da kažem. To je stvorilo i novi prostor da upravo državni organi ignorišu odluke Upravnog suda, jer na taj način znaju da će vratiti na ponovno odlučivanje, jednostavno nisu postupali po tim odlukama bar ono što je bilo evidentno u praksi i na taj način su kupovali vrijeme za mnoge nezakonitosti koje su se evidentno dešavale. Ovim izmjenama, to je moje mišljenje Zakonom o upravnom sporu povećava se ažurnost rada Upravnog suda, rasterećuje se sud od nepotrebnih predmeta, skraćuje postupak i smanjuju što je najbitnije troškovi postupka, a takođe ne manje važno i mnogo bitno sprečava se zloupotreba procesnih prava od strane stranka koje pokreću veliki broj postupaka prema istom subjektu, istog osnova i na taj način naplaćuju sudske troškove, odnosno jednostavno zloupotrebljavaju to svoje procesno pravo da imaju pravo na naplatu sudskih troškova.

Izmjenama ovog zakona je data mogućnost da Upravni sud odluči nekada sam bez rasprave ili bez vraćanja prvostepenom organu u određenim slučajevima ako su tamo predviđeni, neću sada nabrajati sve, ali one koji su meni posebno interesantni. Recimo, da ako se rado o ćutanju uprave, a sud misli da treba obavezati javno pravni organ sud će odlučiti bez rasprave. Onda ako je predmet dovoljno raspravljen zaključiće raspravu, neće ulaziti u dalje troškove i troškove odlaganja, troškove održavanja ročišta. Dalje, ako nadležni organ ne donese upravni akt u zakonskom roku ili ne postupi po odluci suda sud će donijeti

sam odluku bez vraćanja na ponovno odlučivanje i to su po meni jako dobra rešenja koja su trebala sve ove stvari o kojima sam govorila da spriječe ili makar da svedu na najmanju moguću mjeru.

Međutim, suština negdje ovog Predloga izmjena zakona jeste da ako je ista stranka protiv istog tuženog podnijela više tužbi, a sud donese rešenje o spajanju postupka troškovi će se obračunati kao da je u pitanju jedna tužba. Vidjeli smo sada je upravo Odbor za politički sistem u toku, kolege su podnijele tu neke amandmane i ja ne znam šta će biti krajnji ishod, zato neću ulaziti u pojedinosti, neću govoriti o tome da li će predlagač prihvatiti ili neće što se tiče troškova s obzirom na to da su troškovi u upravnom postupku regulisani pravilima o troškovima Zakona o parničnom postupku. Tako da o njima po pravilu ne bi trebali posebno da se propisuje u ovom slučaju. Ja sad da pitam poštovane građane, da li su ove izmjene u cilju da bi vi plaćali sudske troškove ili da bi rešavanje vaših prava i problema došli na red i trajali kraće nauštrb onih koji upravo te postupke zloupotrebljavaju.

Pošto su se određene reakcije koje sam čitala, nakon moje diskusije ovdje čule, ja sada neću pominjati o kojoj se organizaciji radi, svele na to da je poslanica SNP-a da je za to da građani plaćaju sudske troškove, velike takse i tako dalje. Ja zaista taj spin ne mogu da dozvolim, prvo lično, a zatim i zbog Socijalističke narodne partije koja je prepoznata po tome upravo zato što se bori za interese građana, makar za ovakve stvari definitivno i neću dozvoliti pa ćemo ići do kraja.

Dakle, pitam građane, da li je bolje ovo o čemu sam govorila jer se ovim zakonom nikako ne povećavaju troškovi građanima i privredi, kao ni administrativna opterećenja i te čuvane takse, ali se smanjuje naplata troškovima onim subjektima koji su u stanju da svojim nepotrebnim vođenjem postupaka i zahtjevima zatrpaju državne organe da jednostavno ljudi ne stižu da rade svoj posao, da bi na kraju to i naplatili. Poštovani građani, da li vi znate koliko koštaju vas ovi dušebrižnici koji nikako ne želim i nikako neću dozvoliti ni taj spin, da sam ja protiv nevladinih organizacija ili da sam protiv Zakona o slobodnom pristupu informacija, naprotiv smatram to veoma važnim načinom kontrole rada državnih organa lokalne samuprave, svih onih ograna koji rješavaju pitanja. Dakle, je li vi znate koliko koštaju ovi dušebrižnici za goidnu dana državu Crnu Goru, samo jedna nevladina organizacija po osnovu sudskih postupaka otprilike znam tačnu cifru, ali nisam sigurna, reći ću preko milion i 200 eura za godinu dana naplati ovaki sudski troškovi. Na čiji je to teret? Je li to biriga za troškove građana, je li to briga za njihov džep? Ne vidim da građani imaju od toga bilo kakve koristi, a bogami ako jednu ovoliko naplati koliko koštaju sve ukupno i te kako plaćaju tuđe angažovanje da zaštite građanska prava, a u stvari to je samo borba za sopstveni džep. Toliko o tome. Zaista neću više ulaziti u ovu raspravu na bilo koji način. Definitivno što se tiče Socijalističke narodne partije i mene lično svakako ne branim i nikada neću, državne službenike, zloupotrebe prava građana, povrede prava građana, u svakom slučaju postoje, to se dešava svakodnevno i to je ono što Vi, gospdine Bjekoviću, i svi oni organi koji zato imaju mogućnost treba da suzbiju ili makar da svedu na najmanju moguću mjeru, kako bi se definitivno ove stvari i pitanja o pravima građana rješavala efikasno i kako ne bi došlo do ovakvih situacija u koje smo sada.

Što se tiče druge teme o kojoj želim govoriti, kratko ću se osvrnuti na to, a koja je sadržana u vašem izvještaju, a to su medijske slobode i prava na slobodu izražavanja. Dakle, došli smo do situacije u crnogorskom društvu da se ova prava i slobode tumače na način da bilo ko bilo kome može napisati bilo šta na društvenim mrežama, da to dira i u privatnu sferu, u porodicu, da vrijeđa, ponižava, mrzi i da širi mržnju bez ikakve sankcije ili makar bez adekvatne sankcije. Tako se tumače na žalost u našem društvu trenutno prava i slobode izražavanja. To nije sloboda izražavanja, to treba razgraničiti, to su krivična djela koja dobijaju još teži oblik ako se na taj način vrijeđaju žene, ako se vrijeđaju djeca ili se vrijeđaju nacionalne manjine.

Pošto nema više nikakvih kočnica i barijera ova djela u javnom prostoru ne čine samo građani, već čine i političari. Imali smo prilike da vidimo da određeni političari koji se ozbiljno bave politikom hoće da sele ljude prije neki dan, samo zato što se ne slažu sa njihovom politikom ili njihovom pričom. Lako se lijepe etikete ljudima, niko ne snosi nikakvu odgovornost zbog toga i na žalost to se goni privatnim tužbama. Svako onaj ko smatra da mu je na taj način povrijeđeno neko pravo privatnom tužbom će goniti, osim u koliko se radi o ugrožavanju bezbjednosti. Sada da ne ulazim u te sitne detalje, nebitno. Znamo da su uvrede i kleve kriminalizovane. Moje lično mišljenje da nismo bili zreli za takvu vrstu odluka zakonodavca i ovako stanje je postalo nedopustivo i neodrživo. Svakao ovdje ne želim jer vidim da se sve što se kaže okreće na neku drugu stranu, ne abolimam političare, naprotiv, daje se loš primjer čak i u uvom domu i odavde polaze jako loše poruke, ali i mediji, ni jedan portal, ni jedna stranica već šta li, ne poštuje Zakon o medijima, vi ste to naveli u svom Izvještaju, imaju obavezu da u roku od 60 minuta uklone uvredljive sadržaje, to ne radi jednostavno niko, čak ni po prijavi ni tada ne reaguju i to je jako teško spriječiti.

Direktno je ovo vezano za još jednu temu koju ste obuhvatili, imam li vremena?

Poslanice Paunović, s obzirom na to da je ukupno vrijeme kluba, vidim da ste Vi jedini prijavljeni, ostalo Vam je još 50 sekundi, tačnije 49.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (10.11.22 12:36:38)

Završavam, izvinite.

Direktno je vezano za još jednu temu a to je vršnjačko nasilje. Na ovaj način, ovakav ambijent utiče na djecu, utiče na njihovo oblikovanje ličnosti, na njihov razvoj. Svakodnevno gledaju, čitaju mržnju, nekulturu, jednostavno nasilje u medijima i naveli ste sami primjer koji je bio grozan, da se nasilje desilo među 13-godišnjacima i da su djeca to snimala i nisu čak pokušali ni da spriječe nasilje nad svojim vršnjakom. E ovakvih primjera na društvenim mrežama i medijima jako je mnogo i odatle su djeca, sad da ne ulazim pojedinosti, pored vaspitanja, škola i tako dalje, određenih subjekata koji su dužni da vode računa o tome, ali su usvojili ovakav devijantan način ponašanja odatle.

Svi činioci porodica, škola i svi organi mediji, moraju da daju svoj doprinos tome da ovakve situacije koje su učestale u zadnje vrijeme da se smanje ili da se ne dešavaju. Vidim da ste Vi već preuzeli određene mjere i jako poštujem, u cilju smanjenja govora mržnje i edukovanja djece. Pročitala sam to u Izvještaju i nadam se da ćete ispratiti one preporuke koje su vezane i za prvu i za drugu temu, Vaše preporuke, i da će se to u narednom izvještaju, nadam se, popraviti stanje. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 12:37:58)

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Sada riječ dajem uvaženoj poslanici Tamari Vujović koja će govoriti ispred Kluba Demorkate DEMOS.

Izvolite, poslanice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (10.11.22 12:38:24)

Hvala, predsjednice Đurović.

Pozdravljam zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, gospodina Sinišu Bjekovića i njegove saradnice,

Izvještaj je sveobuhvatan kao što su sveobuhvatna i ljudska prava, i bez obzira na to ja ću pokušati u ograničenom vremenu koje imam da se osvrnem na sve elemente izvještaja i napominjem da ću koristiti vrijeme Kluba ako prekoračim.

Kraj je 2022.godine a mi smo tek sada u prilici da usvajamo Izvještaj zaštitnika za 2021.godinu. On je bio od Vaše strane dostavljen na vrijeme, ali mi se nijesmo time bavili, nismo se sastajali, nijejala se Vlada, Skupština i to je dovoljan dokaz da u situacijama krize i previranja prvo ispaštaju i zadnje se o njima priča, a to su ljudska prava. Kakva je bila 2021.godina sa aspekta korpusa ljudskih prava, bila je godina korone da se podsjetimo po malo i zaboravljamo, bila je turbulentna godina obilježena tenzijama. To dokazuje i broj pritužbi ombudsmanu 1.123 pritužbe, od kojih je riješenih 80% slučajeva, odnosno 904. Građani su se, kao što smo čuli, najviše žalili na postupanje organa državne uprave, Tužilaštva, sudova, lokalnih samouprava, MUP-a. Interesantan je podatak da iz godine u godinu sve više ljudi traži zaštitu ombudsmana, nerazumijevajući u potpunosti čime se bavi ombudsman. To meni govori o dvije stvari. Jedno, da građani smatraju ombudsmana adresom gdje stanuje zaštita njihovih prava, a sa druge strane to govori da su građani sve slobodniji da zatraže pomoć institucija. Makar im ombudsman ne može svim pomoći u 167 puta ste prosto bili nenadležni. Treba napomenuti da u slučajevima gdje ste bili nenadležni sigurno pružate realnu pomoć i usmjerenje, što ne ulazi u statistiku Izvještaja ali je dokaz da su građani ipak došli do neke vrste usmjerenja i pomoći i da su upućeni na druga pravna sredstva. U 29% slučajeva gdje je pritužba bila na mjestu i utvrđena povreda ljudskog prava, povreda je otklonjena u toku trajanja postupka, što je dobar pokazatelj da nadležni organi, ustanove gdje je kršenje primjećeno imaju volju da reaguju i isprave povredu čak i u veoma kratkom roku. Posebno je važno preventivno djelovanje da ne dođe od rizika po povredu do prave povrede prava. Građani su se najčešće žalili da im je povrijeđeno neko građansko pravo, kulturno, ekonomsko, zatim da su diskriminirani u velikom broju, da su povrijeđena prava dijete, da im je povrijeđeno pravo na pravičnost suđenja. Od velikog broja preporuka skoro 50% je ispunjeno ili se ispunjava u kontinuitetu, opet napominjem, što je pozitivni pomak. Nesporno, vrlo složena su pitanja u oblasti postupanja državne uprave, gdje je najviše pritužbi, kako postupak Komisija za povraćaj imovine, Katastar, Uprava za inspeksijske poslove država ovdje mora da razumije da odlugovlačenje

postupaka ili nedovoljno kadra ne oslobađa od odgovornosti države da pruži građaninu na primjer pravo na mirno uživanje imovine, ako on to uživanje čeka na primjer 15 godina, kao što je to u slučajevima pred Komisijom za restituciju. Preporuke državna uprava uvažana u manje od pola odsto slučajeva, u 43% slučajeva. U 46 oni smatraju da nisu usvojili preporuku, ali ne znam da li smatraju da sutra ne može biti odgovornosti ako se građani ne obrate Evropskom sudu za ljudska prava. Mislim da se ovdje mora uspostaviti sistem odgovornosti inače se postavlja pitanje čemu služe ove preporuke Izvještaja Ombudsmana. Načelo suđenja u razumnom roku, dugi upravni postupak je takođe povreda ovoga načela. Zašto viši sudovi ne rješavaju sami predmet već se koristi tzv. ping-pong odlučivanje. Ko bude kriv za osuđujuću presudu na višim instancama, na evropskim instancama takođe u ovom slučajevima gdje ste vi dali urgenciju ili je utvrđena povreda prava na suđenje u razumnom roku treba utvrditi ličnu odgovornost voditelja predmeta.

Ono što mene posebno interesuje pravo na zdravstvenu zaštitu, ovdje ću istaći samo jedan slučaj koji je sada aktuelna u medijima. To je pitanje tužbe koju je pokrenula pred Upravnim sudom pacijentkinja koju Konzilijum Kliničkog centra nije dao pozitivnu konzilijarnu odluku da može da se liječi u inostranstvo, u pitanju je transplantacija, a transplantacioni program u Crnoj Gori skoro da je potpuno ugašen, ne poštujemo odredbe eurotransplantna, ne dajemo pacijentima da idu dalje i ostvare prava na zaštitu. Ovdje upućujem pacijente da se prvo obrate prije nego vama svakako Ombudsmanu u samoj ustanovi da bi time bila, da kažemo, jedna dvostruka zaštita njihovih prava i puna informisanost u ovim slučajevima.

Kada se tiče pravoduđa ovdje imamo jednu konstataciju da Ustavni sud ne želi da je pod nadzorom Ombudsmana, što nisam pravnik pa ne bih dalje komentarisala, ali stoji druga jedna stavka da dugo traju sudski postupci i da se ne izvršavaju sudske odluke. Međutim, konstatovali ste da je taj broj ipak smanjen. Nije ni čudo da je smanjen, da je u sudskom postupku smanjeno trajanje, podsjetiću na podatak do koga sam nedavno došla, da Crna Gora ima najveći broj sudija po glavi stanovnika u cijeloj Evropi, razmislimo o tome.

Dakle, kada se radi o zabrani torture i zlostavljanja tu je jedna specifična situacija i policija koja ima monopol sile prinude za jedno naše opšte dobro. Naravno da je tanka linija između ovlašćenja i prekoračenja ovlašćenja, zato su važni mehanizmi nadzora i kontrole, kao što je i ovaj vaš izvještaj.

Zapaža se ogroman broj pritužbi nakon 4. septembra, zloupotreba policijskih ovlašćenja i slučaj uticaja suzavca na zdravlje građana, odnosno uticaj paljenja zapaljivih materija na kvalitet života, odnosno kvalitet vazduha, pa posredno na zdravlje građana. Ja sam ovu vašu intenciju istraživanja razumjela kao pokušaj da se uradi najbolja moguća analiza, a rezultat su na žalost bila medijska nadgornjavanja. U nekim slučajevima kada se tiče prekoračenja ovlašćenja utvrđeno je prekoračenje u nekima nije i važno je da se održi ovo načelo nepristrasnosti i jednakosti.

Takođe, kada smo kod ovog izvještaja Specijalna bolnica "Dobrota", sa žalošću moram da konstatujem da se od proteklog izvještaja za 2019. i 2020. godinu malo toga promijenilo. Dugo trajanje smještaja za lica u stanju socijalne potrebe tzv. socijalni smještaj koji traje vjerovali ili ne nekoliko godina. Drugo važno pitanje su forenzički zatvorenici, nemamo zatvorsku bolnicu, te ogroman broj zatvorskih pacijenata, da ih tako nazovem, smješteni su u Specijalnu bolnicu "Dobrota", zbog velikog broja oni zapravo se smještaju i na druga odeljenja što svakako ne može da bude u cjelosti ispoštovano pravo na kvalitetnu zdravstvenu zaštitu, njih je ogroman broj, napominjem povećanje toga broja. Takođe, smještanje i upućivanje maloljetnika u Dobrotu, odnosno gdje uputiti maloljetnika na hitan psihijatrijski tretman. Neadekvatni prostorni kapaciteti, slučajevi neprimjerenog ponašanja, slika koja se nimalo nije promijenila od poslednjeg izvještaja.

Na prava djeteta ću se osvrnuti tokom sledeće tačke dnevnog reda gdje podnesen poseban izvještaj. Ovdje napominjem demografiju negativnu, dječije siromaštvo, mentalno zdravlje djece, veliki broj kršenja dječijih prava, a mali broj pritužbi. U sklopu toga Dječiji dom "Bijela", gdje je potreban jedan strateški pristup. Govori se o transformaciji Dječijeg doma "Bijela" evo već deset godina gdje su uočene greške, analiziran je taj sistem, ali one nisu ispravljene čak su dodati neki novi servisi koji nisu do kraja razrađeni. Trećina djece od 90-ro djece koja su smješteni u Dom bez roditeljskog staranja su djeca koja imaju posebne obrazovne potrebe i smetnje u razvoju. To je zaista jedan zabrinjavajući podatak.

Što se tiče diskriminacije vidimo da se povećava broj građana koji se osjećaju da su trpjeli diskriminaciju. To je 246 slučajeva koji vjerujem da je taško dokazivo jer ste u postpuku samo vi i priča toga građanina, ali u svakom slučaju tu se takođe priča ponavlja, ali važno je da se tretira.

Žene kao posebna sama po sebi ranjiva kategorija, žene na selu, samohrane majke, dakle, gonjenje počinitelja nasilja, to su situacije koje se ponavljaju iz izvještaja u izvještaj.

Kada se redi o LGBTQ+ populaciji vidimo takođe da je povećan broj napada da se povećava njihova i fizička i psihička nestabilnost izostaje podrška, izostaju lijekovi, izostaje taj izbor obima posla, odnosno često su u tome dijelu ograničeni zbog diskriminacije. Sada smo usvojili, usaglasili tri zakona prije nekoliko dana sa Zakonom o partnerstvu lica istog pola, ostaje još dvadesetak tako da borba se nastavlja i dali smo određeni doprinos.

Što se tiče romske i egipćanske populacije ovdje se postavlja pitanje njihovog političkog prisustva i afirmativne akcije. Kada sam bila član jednog projekta prije nepunih pet godina govorilo se o brojki od tri do 5.000 Roma. Sada govore neki podaci o desetinama hiljada Roma koji stanuju u Crnoj Gori, dakle, da se ljudi sve više izjašnjavaju kao Romi. Tu se onda postavlja pitanje popisa, popisa koji je važan za sve stanovnike, za jedne opšte podatke koje država treba da ima i naravno u skladu sa time o principu afirmativne akcije koja svakako pozitivna. Pitanje romskog stanovanja pristupa zdravstvu zahtijeva posebnu pažnju. Žao mi je što moram da konstatujem da pored brojnih projekata, strategija, planova i dalje smo daleko od pune integracije i socijalne inkluzije. Spomenuću jedan slučaj koji se desio juče vrlo je slikovit i moram da ga pomenem. Dakle, slučaj prosjačenja na pragu Skupštine Crne Gore koji se desio juče kojem smo svjedočili kolege iz Parlamenta i ja. Mlađa osoba iz REA populacije prosjači pokazujući otvorenu ranu, veliku otvorenu ranu na nadlaktici, koja u svakom trenutku može da ugrozi njegov život i traži novac za liječenje. Šta znači u ovome trenutku pravilno postupiti, dati novac, pozvati socijalnu službu, pozvati hitnu pomoć, pozvati Ministarstvo unutrašnjih poslova. To je primjer, jer je veoma važan ovaj primjer, kada osobe "propadnu kroz sistem" i ne dobiju ili nemaju nikakvu pravnu pomoć. Naravno ovo je ekstreman primjer, ali treba da se trudimo da ovih slika bude što manje.

Završavam, dakle, govor mržnje je tema na koju sam posebno osjetljiva jer su djeca presudila i rekla u jednom istraživanju da je za 86% govora mržnje u javnom prostoru su zaslužni političari. Naša riječ je javna i mnogo daleko se čuje. Potrebno je aktuelizovati temu pristojnog dijaloga ne zanemarujući nijednu temu ne gurajući je ispod tepiha i dali ste svoj doprinos u tom smislu učestvujući na brojnim okruglim stolovima na ovu temu. Međutim, treba reći da klerikalna bjelaško-fašistička tiranija vladajuće većine, Crnogorci su izmišljena nacija ili kome se ne sviđa ovdje treba da potraži dom van granica Crne Gore, to su rečenice koje dugo odjekuju ovome narodu, kao što je onaj mrzio šah zbog šahovnice. To su te prejake riječi koje prelaze, da kažem, uvredljivi govor i čisti su primjer govora mržnje.

Široki korpus ljudskih prava obuhvaćene nadležnostima rada Zaštitnika od prava na slobodu govora i vjeroispovjesti do prava na zdravu životnu sredinu. Nadam se da će vaše institucije rasti, nadam se da ćete dalje napredovati i imati sve snažnije kadrovske kapacitete da bi to bio slučaj pažljivo ću nadzirati sredstva koja su opredijeljena Instituciji Ombudsmana za 2023. godinu jer smatram kad jedna vaša urgencija može da smanji broj ročišta ili da dovede do neke medijacije vi zapravo štedite državu. Nadam se povećanju broju izvršilaca u oblasti dječijih prava jer smatram da je to najpovređenije, a najtiši oblik kršenja ljudskih prava. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 12:50:20)

Zahvaljujem poslanici Vujović.

Sada riječ ima uvaženi poslanik Suljo Mustafić, ispred Kluba Bošnjačke stranke.

Izvolite, poslaniče Mustafiću.

SULJO MUSTAFIĆ (10.11.22 12:50:32)

Zahvaljujem.

Poštovana predsjednice,

Uvaženi Zaštitniče ljudskih prava, poštovani građani,

Dakle, ovo je veoma obiman izvještaj, osvrnuću se samo na neke njegove aspekte koje smatram bitnim u ovom trenutku. Dakle, prošla 2021. godina bila je turbulentna u svakom društvenom pogledu. Sa jedne strane u zdravstvenom smislu uključujući pandemiju koronavirusa, te održavanje javnih okupljanja građana i građanki, zatim porast tenzija sa ozbiljnim bezbjednosnim zdravstvenim političkim implikacijama. Sa druge strane imali smo više nego vidljivo kroz djelovanje 42. Krivokapićeve Vlade dodatno usložnjavanje zdravstvene ekonomske krize, zaustavljanje pregovora sa Evropskom unijom, a na djelu otvorenom marginalizacijom ili čak čišćenje pripadnika manjinskih naroda iz državnih institucija te produbljivanje podjela u društvu, razgovora mržnje, a na to su osjetljivi pripadnici manjinskih nacionalnih zajednica.

Imajući sve ovo u vidu, evidentno povećanje broja pritužbi instituciji Zaštitnika pokazuje trend rasta povjerenja građana i građanki u ovu instituciju. Kako je navedeno u Izvještaju Zaštitnika u radu tokom prošle godine imao 1.123 pritužbe od kojih je 968 primljeno u izvještajnoj, a 155 pritužbi prenešeno iz 2020.godine, te da je od ukupnog broja pritužbi u radu riješeno njih 80, 58%, što predstavlja relativno visok procenat riješenih predmeta, imajući u vidu nadležnosti Zaštitnika kao nacionalnog preventivnog mehanizma.

S obzirom da je institucija pokriva širok spektar djelovanja, kada je u pitanju zaštita ljudskih prava i sloboda smatramo da je Zaštitnik kao takav bitan činilac regulisanje društvenih pojava koje se prije svega nameću kao važne u svakodnevnom funkcionisanju države i ostvarivanje prava građana i građanki u crnogorskom društvu.

Zabrinjava činjenica koju sam na početku politički kvalifikovao, a to je i Zaštitnik konstatovao u zaključku ovog izvještaja, a to je da se uočava trend rasta govora mržnje, što smo svi osjetili u društvu u svojim sredinama kao pojavu sa izuzetno štetnim i dalekosežnim posledicama, posebno po mlade generacije koje tek odrastaju i koje se na tim društvenim vrednostima na žalost vaspitavaju i pripremaju za život. Uočljivo je i vidljiv porast i drugih oblika uvredljivog i ljudskog dostojanstva neprimjerenog govora sve do nasrtaja na fizički i psihički integritet ličnosti, te da se ovaj trend nerijetko pravda slobodom govora ili revanšizmom koji prevazilazi granice slobode izražavanja. Ovo su mnogo puta čuli u političkom diskursu mnogih političkih subjekata koji su bili apologete 42. Vlade. Na sve ovo ukazalo je i Bošnjačko vijeće i drugi savjeti manjinskih naroda i drugim manjinskih nacionalnih zajednica informacijom dostavljeno instituciji i smatramo da je institucija Zaštitnika važan segment u osvješćivanju i ukazivanju na ovakve negativne pojave u odnosu na kompletno društvo, posebno u odnosu na manjinske brojne narode i osjetljive grupe. Ohrabrujemo postupanje Zaštitnika po sopstvenoj inicijativi, obzirom da građani i građanke u određenim situacijama nijesu pravno podučeni da imaju mogućnost podnošenja pritužbe i zaštite njihovih prava.

Smatrajući kao izuzetno važnu preventivnu ulogu Zaštitnika kao nacionalnog preventivnog mehanizma, upravo kako bi se preduprijedilo, eventualno kršenje ljudskih prava i sloboda lica koja su lišena slobode i lica kome je neograničeno kretanje, smatram da se sa posebnom pažnjom treba ophoditi prema ovom postupanju Zaštitnika, jer je prevencija najbolja zaštita. Poštovanje preporuka Zaštitnika datih kao nacionalni preventivni mehanizam smanjuje moguće kršenje prava, ali podrazumijeva poštovanje evropskih standarda kada je u pitanju postupanje nadležnih organa prema licima lišenih slobode, prije svega Uprave policije i Uprave za izvršenje krivičnih sankcija, ali i onih posebno senzitivnih kao što su pacijenti na psihijatrijskim klinikama.

Kada govorimo o radu Zaštitnika kao nacionalno preventivnog mehanizma za 2020. godinu moram uzeti u obzir da je to bila godina pandemija korone virusa, te da je rad Zaštitnika bio izuzetno izazvan. Kao poseban dio u ovom izvještaju naveden rad MPN-a tokom pandemije Korona virusa, gdje zaista možemo vidjeti da su službenici imali veliki obim posla i treba posebno naglasiti posjete objektima koje su određena kao mjesta za karantine, a sve u cilju poštovanja ljudskih prava i sloboda koja su bila u tom smještaju.

Moramo konstatovati da je detaljno opisano stanje u karantinama u sagledanju svih aspekata sa nadležnosti Zaštitnika, te da je konstatovano da u takvim uslovima nije dolazilo do kršenja prava lica koja su se tu zadesila. I pored toga što je pandemija poremetila redovne aktivnosti nacionalnog preventivnog mehanizma tokom 2020. godine, konstatovano je da je obavljeno 28 obilazaka i da je upućeno 67 novih preporuka ustanovama, institucijama i nadležnim organima, a dok je 46 preporuka ponovljeno nakon što se ustvrdilo da nijesu ispoštovane one od ranije. Postupanje i tokom 2020. Zaštitnika kao nacionalno preventivnog mehanizma je bilo aktivno u kontinuitetu, što potvrđuje dobar rad kada je ova nadležnost Zaštitnika u pitanju.

U Izvještaju nacionalno preventivnog mehanizma za 2021. godinu primjećujem da je navedeno da su obavljena 32 obilaska, te da su date 24 preporuke zaštita smatram da je Zaštitnik u tom pravcu obavio vrlo obiman posao. Sagledajući preporuke koje je dao zaštitnik, smatram da su one konkretne i primljenjive zasnovane na međunarodnim i domaćim standardima te je izuzetno korisno za unapređenje postupanja nadležnih organa prema licima lišenih slobode i zadržanim licima. Raduje da je i u ovom izvještaju konstatovana dobra saradnja sa službenicima u organima i ustanova prilikom ovih obilazaka, međutim ono što je indikativno jeste da je na osnovu obavljenih obilazaka i analiza tekućeg stanja u 2021. godini Zaštitnik ponovio 48 preporuka. Imajući u vidu da one nijesu realizovane u prethodnom periodu, ovim putem apelujem na nadležne organe da posvete dužnu pažnju poštovanju preporuka Zaštitnika uopšte, a posebno Zaštitnika kao nacionalnog preventivnog mehanizma.

U konkretnom ovaj izvještaj je detaljan, svaki obilazak je posebno prikazan i zaista ukazano je na sve konkretne probleme koji su uočeni u svakoj organizacionoj jedinici u kojoj je obavljen obilazak.

Cijenjeći vrijeme, naravno da zaključim, sasvim je vidljivo da je svojim djelovanjem i radom ukupno uzet institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda potvrdila da ona dobija još više na značaju u našem društvu. Sasvim je izvjesno da je ona na dobrim temeljima, da je gospodin Bjeković još više unaprijedio veoma dobre rezultate koje je njegov prethodnik, gospodin Baković imao na čelo ove institucije. Iskreno ohrabrujemo napore gospodina Bjekovića i njegovog tima da se ova institucija izdigne na još viši nivo, da se još bolje kadrovski opremi i ekipira, kako bi odgovorila na brojne izazove kojih ima, a biće ih čini mi se i u narednom periodu, pogotovo kada su u pitanju kršenja temeljnih ljudskih prava i sloboda. Zahvaljujem.

Zahvaljujem gospodinu poslaniku Mustafiću, a sada riječ dajem poslaniku Nikoli Bajčetiću, koji će govoriti ispred Kluba Pokreta za promjene. Izvolite poslaniče Bajčetiću.

NIKOLA BAJČETIĆ (10.11.22 12:58:37)

Poštovani gospodine Bjekoviću sa saradnicama,

Godišnji izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda pokazuje značajne rezultate koje je ova institucija dala na poljima ljudskih prava i sloboda, te promovisanju demokratije, ali nas upozorava da Crna Gora mora još mnogo da radi na ovim oblastima, a naše institucije da budu mnogo djelotvornije pogotovo u onim najosjetljivijim slučajevima.

Izvještaj preporuke koje daje ova institucija treba posmatrati sa posebnom pažnjom i senzibilitetom. Imajući u vidu da se radi o nezavisnoj instituciji, pa samim tim čini mi se negdje da je i vaša institucija uživa, da kažem ogromno povjerenje kada je u pitanju javno mnjenje među građanima. Slučaj policijske torture, kao što je, recimo konkretno bio moj slučaj 2015.godine predstavljaju važan izazov kako za vašu instituciju koja upućuje određene preporuke, tako i za onu instituciju na kojoj se te preporuke upućuju, a onda možemo slobodno reći i za cijelu državu. Kada kažem naročito važno za instituciju kojoj se preporuke upućuju, tu mislim na odbranu dostojanstva ugleda Uprave policije, jer znam da u Upravi policije rade uglavnom časni i poštenu profesionalci koji dostojanstveno nose svoju uniformu. No, nažalost zbog prethodnog menadžmenta koji je uglavnom služio političkim interesima, a ne građanima i zbog neodgovornih pojedinaca, povjerenje u ovu instituciju je bilo izgubljeno od strane velikog broja građana.

Podsjetiću javnost da smo 2015.godine upravo ispred ovog doma, tada kao odbornik u Skupštini Glavnog grada bio pretučen od neidentifikovani pripadnik Uprave policije na mirnim protestima Demokratskog fronta. U tom medijskom satanizovanju mene kao pojedinca koje je uslijedilo nakon ovog događaja jedina pozitivna reakcija koja je, rekao bih negdje potpuno bila objektivna došla je upravo iz vaše institucije. U tadašnjem mišljenju na osnovu izvještaju ljekara i nalazi vještaka sudske medicine bio sam žrtva policijske torture, zlostavljan od nasilničkog ponašanja. Preporuke koje ste dali Upravi policije nijesu nikada ispoštovane u potpunosti. Slučaj je dobio i svoj sudski epilog gdje su u tri različite tužbe protiv države Crne Gore svaku dobio. Takođe, Ustavni sud prošle godine, nakon što Osnovno državno tužilaštvo nije ispoštovalo preporuke iz presude obavezao Vladu Crne Gore da istragu sprovede do kraja kako bi se utvrdilo ko me je tukao i ista lica procesuirala, to de danas nije dogodilo. Zašto ovo sve napominjem nijemi uopšte cilj da ovdje sad predstavljam sebe kao žrtvu, već na mojem primjeru želim da ukažem javnosti koliko su naše institucije slabe. Nažalost, još uvijek od strane neodgovornih pojedinaca koji ne služe opštem interesu, već interesu određene političke elite.

Dakle, Demokratska partija socijalista je godinama zloupotrebjavala instituciju u obračunu sa svojim političkim oponentima i rekao bih da proces ozdravljenja institucija koji je počeo nakon dugogodišnje vladavine DPS-a, jeste spor i naporan ali on će se sigurno desiti. Iz prostog razloga zbog toga je i potrebna snažna politička podrška i stabilna vlada.

Ovo što govorim, govorim iz razloga što znam da nijesam bio jedina žrtva policijske torture i znam da ih je u Crnoj Gori bilo mnogo zato osjećam negdje posebnu obavezu danas ovdje pred vama da ovo dodatno akcentujem upravo zbog svih tih ljudi koji su proživjeli nešto slično kao što sam ja i koji su taj svoj da kažem te svoje procese već sada nastavili na sudovima, a ako ne na ovim domaćim ovdje pojedinim na međunarodnim.

U članu 42 Zakona o zaštitniku ljudskih prava i sloboda navodi se da lice koje rukovodi organom na čiji se rad preporuka odnosi, je obavezno da u ostavljenom roku stavi izvještaj o preduzetim radnjama ne izvršene preporuke. Ukoliko isto ne postupi po preporuci u određenom roku Zaštitnik može upoznati neposredno viši organ, podnijeti poseban izvještaj ili obavijestiti javno. Ovo što sam sad napomenuo vrlo je važno iz razloga što koliko sam vidio u izvještaju dosta institucija koje ste obavezali sa nekim preporukama uopšte ne poštuju ono što im saopštite. Zato mislim da je vrlo važno analizirati ovaj zakon, kako bi se pronašao dodatan mehanizam koji bi doprinio odgovornijem ponašanju rukovodioca pojedinih institucija prema preporukama koje vi dajete.

Evo rekao bih još imam jedno konkretno pitanje vezano upravo za vas šta je sa predmetom poslanici. Vi znate da je to predmet koji se odnosi na moje kolege iz Demokratskog fronta, koji su uhapšeni ovdje u Skupštini Crne Gore, čini mi se prije dvije godine, kad je donešen onaj Zakon o slobodi i vjeroispovijesti i to su jedini poslanici koji su se da kažem drznuli da brane ono što je bio na um Demokratske partije socijalista, tada smo vidjeli da su oni uhapšeni i nesumnjivo da je došlo da kažem do ograničenja slobode i ugrožavanje njihovih ljudskih prava. Čini mi se da su vaši službenici obavili razgovore sa svim mojim kolegama poslanicima, ali mi do dan danas još uvijek ne znamo šta se desilo sa tim

izvještajem i ja sam siguran da je vrlo važno da taj izvještaj što prije bude objavljen zbog interesa cjelokupne javnosti.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 13:04:10)

Zahvaljujem poslaniku Bajčetiću.

Sada riječ ima uvažena poslanica Božena Jelušić, ispred Kluba Crno na bijelo.

Izvolite poslanice Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (10.11.22 13:04:21)

Zahvaljujem.

Poštovani gospodine Ombudsmane, ja mislim da je izvještaj koji ste nam dostavili kvalitetan i sveobuhvatan i da on zaista ne podudara od svega onoga što smo imali prilike do sada da dobijemo sa ove adrese. Ono što u izvjesnom smislu mene kao građanku može malo da čini zadovoljnim, je činjenica da trajanje pojedinačnih slučajeva, odnosno njihovo razrješenje ipak nije brzo, koliko bismo možda željeli da bude, zbog toga što je u pitanju zaista referentna adresa koja može pomoći u nekim sudskim procesima, a ja ću kasnije reći u kojem slučaju naprimjer bih to adresirala.

Vaš izvještaj na svoj način predstavlja jednu sveobuhvatnu sliku crnogorskog društvenog organizma i kockice tog mozaika su moram reći prilično loše. Na prvom mjestu je ukupna problematika vezana za djecu i njihov položaj u Crnoj Gori, počevši od nasilja, prosjačenja, zanemarivanja, od potpuno da tako kažem jedne ekvivalentne pojave društvene nebrige, kada su djeca u pitanju i mislim da je to jedan od za svakoga ko čita ovaj izvještaj jedan od najtraumatičnijih djelova tog izvještaja. Mislim, da jedno društvo koje toliko polaže na to da je demokratsko, da zaista stremi evropskim vrijednostima, a da ima ovakve pokazatelje kada su u pitanju djeca i da mu je svako treće dijete, da se pokazuje da je u riziku od siromaštva i gladi i da postoje ovakvi pokazatelji koje ste vi sve pobrojali, zaista mora ozbiljno da se zamisli nad stanjem sopstvene humanosti.

Drugi problem je na koje vaš izvještaj ukazuje je sveobuhvatna slabost crnogorskih institucija. Mi smo to i do sada znali, međutim upravo kad uzmemo vaš izvještaj čitamo ga kao otprilike jednu društvenu sliku pokazuje se do koje mjere su naše institucije zaista ili umrtvljene ili potpuno nespremljene da reaguju ili nespremljene da djeluju u okviru svojih mogućnosti.

Takođe, vidljiva je i slabost ako hoćete svih grana vlasti, kada su u pitanju usaglašavanje zakona i obezbjeđivanja prava različitim društvenim grupama, samo da pomenem LGDP zajednicu ili naravno i neke druge mislim da ću uspjeti dalje. Zanimljivo je da je vodeći diskriminatorni osnov za žalbe radi zapošljavanja, što znači da je ovom društvu potpuno prestalo da se vjeruje u bilo kakvu meritornost prilikom zapošljavanja, to je strašan podatak.

Dakle, Izvještaj Ombudsmana je neka vrsta društvenog skelnera. Naravno, izuzetno je zabrinjavajuće, porast primjera nacionalne, vjerske i rodno motivisane mržnje, što na svoj način otkriva jednu ozbiljnu, pulsirajuću društvenu patologiju sa kojom zaista moramo pronaći institucionalno način kako da što brže izlazimo na kraj. Dosta je slučajeva žalbi osoba sa invaliditetom, ali čini mi se i dosta rješenja koje je u tom dijelu napravljeno i čini mi se da tu nedostaje odgovor i zakonodavne i izvršne vlasti u poboljšanju njihovog položaja, kao i usaglašavanju cijelog zakonodavnog korpusa kada su u pitanju LGDP osobe. Sve više romska zajednica i egipćanska ozbiljno se suočavaju sa diskriminacijom, juče mi je jedna mlada visoko obrazovana Romkinja rekla kako je prilikom obavljanja pripravničkog staža na žalbu da joj ne radi računar dobila odgovor, a bogami ni da drugima ne radi ne bih se pomakla, a ne tebi što ne rade. Anticiganizam gotovo rasistički odnos prema Romima, istrajava, mislim da je pravo vrijeme da se ovdje razmišlja o tome, da je i Ustav prepoznava romsku, egipćansku manjinu, za političku, afirmativnu akciju na putu ka političkoj participaciji i zaista je razlog teškog stereotipa, da se samo romskoj i egipćanskoj populaciji stereotipno može plasirati da se njima može manipulirati u izbornim procesima, a da se to navodno ne može odnositi na većinske narode u Crnoj Gori. Mislim da je to ozbiljno diskriminatorno ovdje u Skupštini moramo razmišljati o tome, na koji način populacija koja je ravna populaciji Hrvatske zajednice, a mislim da je i veća zbog toga što postoji jedna mimikrija te populacije mora imati i svoju drugačiju društvenu i političku reprezentaciju.

Poseban kvalitet vašeg Izvještaja je potpuna rodna gregiranost podataka i kada su u pitanju pritužbe žena i muškaraca, osnova kod žena ili muškaraca, što je u nastavku rada današnje Skupštine će se vidjeti nije osobenost drugih institucija. Smatram da Institut Ombudsmana rodnom agregacijom podataka mora da bude primjer i model za sve druge i to bih istakla kao kvalitet.

Kad sam vam pomenula da pojedini procesi možda malo dugo traju, imala sam u vidu jednu pritužbu poslanice iz ovog Parlamenta, koja se suočila sa jednim od izuzetno teških oblika govora mržnje i koja je nakon sedam mjeseci dobila i mišljenje kako su barem mediji izvijestili, da je zaista bila u pitanju ozbiljnog rješenja. Da li ste mišljenja da se jedan portal ozbiljno pozabavi svojom uređivačkom politikom i komentarima da ukloni komentare, možda to ne ulazi u ovaj izvještajni period, pa mi je žao ako izlazim iz okvira moguće je da ne izlazi, ali za 2001.godinu. Međutim, dozvolite mi malo odstupanje i evo ovdje je možda primjer nema veze sa vašim izvještajem, ali ovaj primjer govora mržnje upućen ka jednoj poslanici, jedan od težih koji sam imala prilike da vidim je dobio svoj epilog.

Dakle, sve poslanice, sve žene u politici, sve žene koje su izložene ozbiljnom govoru mržnje i koje mogu da pronađu i imaju mapu puta. Po osnovu člana 26 Zakona o diskriminaciji, moguće je pokrenuti privatne tužbe, u koliko ni jednu od nas ne mrzi sve te privatne tužbe mogu naći rješenje pred sudovima. Za tu poslanicu je vjerovatno mnogo više od novčanih sankcija na koje su neki od počinitelja osuđeni veća satisfakcija što se ti vinovnici govora mržnje i najgorih i najgnusnijih uvreda koje sam imala priliku da pročitam na društvenim mrežama, pred njom u sudu ponašaju kao kišne gliste. Izvinjavaju se, objašnjavaju da nisu to njihovi, da je to neko zloupotrijebio. Dakle, u koliko žene hoće, u koliko ih ne mrzi, u koliko imaju ako hoćete i to je neophodno i finansijsku podršku da idu od suda do suda, ali ovdje apelujem na političke partije u Crnoj Gori koje imaju članice u svojim redovima da obezbijede besplatnu pravnu pomoć i da obezbijede da njihove članice ne trpe ovo što su do sada trpjeli. Mapa puta postoji, u koliko sudovi rade kako treba.

Ono što mi se ne čini da je na djelu to je rad i ažuriran rad sudija, a posebno u onom dijelu na koji i vaš izvještaj ukazuje kada su u pitanju djela po osnovu nasilja u porodici gdje se iz sudskih rješenja vidi da su vrlo često takva da žrtvu i nasilnika ponovo stavljaju u isti prostor i ponovo žrtvu čine izloženom nasilju. Dakle, mi smo ovdje došli do rješenja o povećanju krivičnih kazni koje se mogu izreći, međutim zaista se ne vidi, pa ni iz ovog izvještaja spremnost naših sudova da adekvatno sankcionišu nasilje. Dakle, u ovom sveobuhvatnom izvještaju, vi ste, Institut ombudsmana je dao jedan vrlo precizan i pomalo poražavajući skener društvenog organizama Crne Gore koji nam svima zajedno ne služi na čast. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 13:13:48)

Zahvaljujem poslanici Jelušić, posebno zahvaljujem što je apostrofirala veliki problem govora mržnje, posebno kome su izložene žene i u politici, ali uopšte u ukupnom društvenom životu.

Proceduralno poslanik Bečić, izvolite.

ALEKSA BEČIĆ (10.11.22 13:14:10)

Poštovana predsjednice, uvažene kolegice i kolege, zaštitniče ljudskih prava sa saradnicima,

Moja procedura se ne odnosi u odnosu na ovo što je prethodno izlaganje ili tematika, već u odnosu na onu temu koju smo započeli početkom ove radne nedelje. Danas je već četvrtak, pri kraju smo radne nedelje, građani Crne Gore, radnici nemaju odgovor na pitanje da li je ponedjeljak neradan dan, imajući u vidu da dan Njegoševog rođenja 13.novembar, koji smo ustanovili prošle godine zaknom kao praznik pada u nedelju. U ponedjeljak ujutru ovdje smo imali polemiku, nekon jednog konfuznog saopštenja Ministarstva rada i socijalnog staranja koje je otvorilo određena pitanja. Kao što se sjećate i vi kao predsjednica Skupštine ste bili saglasni sa nama poslanicima i jedinstveno smo uputili apel Vladi Crne Gore da na bazi zakona, da ima dovoljno prostora da se istumači da je ponedjeljak nerada dan, to i učini i koriguje prvobitno saopštenje Ministarstva rada i socijalnog staranja. Vi ste kao predsjednica Skupštine tog dana preuzeli i obavezu da obavite komunikaciju sa predsjednikom Vlade i sa kolegama iz Vlade i da još jednom prenesete taj apel najvišeg zakonodavnog doma u zemlji.

Vjerujte da su građani zbunjeni. Svakodnevno se susrećemo sa tim pitanjima i mi danas kada je četvrtak, pri kraju radne nedelje, nemamo još uvijek odgovor na to pitanje, jer koliko sam ja upoznat i koliko sam detektovao nakon onog saopštenja Ministarstva rada i socijalnog staranja nije bilo drugog javnog obraćanja u ime Vlade Crne Gore. Ne želim da prijetim, politički naravno, ali želim da podsjetim da smo mi tada kao predlagači zakona, još jednom da podsjetim, prihvatili kompromis, da umjesto dva neradna dana, kako se praznuju drugi praznici saglasno našem zakonu o državnim i drugim praznicima dan Njegoševog rođenja se, imajući u vidu sve ono što su potrebe privrede, uticaja na budžet, generisanja prihoda i svega ostalog praznuje jednim neradnim danom. Nemojte da u prvoj godini kada se obilježava Njegošev dan završimo to praznovanje na način da će neradna biti nedelja, kako nas je informisalo Ministarstvo rada i socijalnog staranja, a nedjelja je već saglasno drugim zakonskim propisima neradan dan u Crnoj Gori. U koliko se to desi, u koliko se Vlada ogлуši o apelima svih poslanika, Vas kao predsjednice Skupštine,

najvišeg zakonodavnog doma, sigurni budite spreman je predlog izmjena i dopuna tog zakona i ako se to desi u ponedjeljak ćemo procesuirati izmjene i dopune Zakonikma i o državnim i drugim praznicima i vratitiće prvobitno rješenje, kako je inicijalno trebalo i da bude. Dva neradna dana, usvojicemo to vjerujem do kraja ovog mjeseca ili narednog mjeseca i sledeći dan i svaki naredni dan Njegoševog rođenja će se slaviti sa dva neradna dana.

Poslednji put, zaista dobronamjerno upozoravam i pozivam Vladu Crne Gore, jer ima dovoljno prostora, bez obzira na različita tumačenja ima prostora ako ima volje, da se istumači da je ovaj ponedjeljak neradan dan, jer 13.novembar dan Njegoševog rođenja pada u nedjelju. Volio bih da čujem, naravno, od Vas, da li imate neku povratnu informaciju u vezi Vaše komunikacije koju ste imali, ako ste imali, sa predsjednikom Vlade ili ti članovima Vlade. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 13:17:48)

Zahvaljujem uvaženom poslaniku Bečiću.

Kao što sam rekla prije neki dan, kada smo tu temu otvorili u okviru proceduralnih reakcija, rekla sam da ja smatram da je ove godine ponedjeljak, s obzirom na to da tako pada neradni dan u Crnoj Gori, s obzirom na to da Njegošev dan pada ove godine u nedelju. Apsolutno stojim iza toga, kao što sam obavijestila svoje uvažene kolege, kao što sam obavijestila i stručnu službu, u ponedjeljak niti ćemo imati plenum niti će stručna služba Skupštine raditi. Ono što sam dodatno uradila, jer ja kad nešto obećam ja držim riječ, komunicirala sam i sa predsjednikom Vlade i sa ministrima. Uvaženi ministar pravde će danas na sjednici Vlade otvoriti to pitanje. Očekujem da danas u toku same Vlade, koja koliko mi je poznato, sada je u toku, da će Vlada konačno donijeti stav po tom pitanju i očekujem, takođe, da će biti u potpunosti saglasan i ovom tumačenju koje imamo i mi ovdje u Parlametu. Znači, ove godine 14.novembar kao prvi radni dan poslije praznika koji pada u neradni dan, će biti neradni. Znači, ponedjeljak 14.novembar, po mom najdubljem uvjerenju je neradni dan u Crnoj Gori. Očekujem i da ove nedoumice, s obzirom na to da je Vlada ta čija je nadležnost da to definiše, danas u toku sjednice Vlade donijeti adekvatne zaključke i izaći zvanično sa stavom. To su zaista moja očekivanja i uvjerenja, a već sam dala nalog što se tiče Parlamenta, jer smatram da smo mi ovdje donijeli taj zakon. Prvenstveno mi imamo obavezu da ga poštujemo i Parlament neće raditi 14.novembra, ni što se tiče plenuma niti što se tiče stručne službe Parlamenta. Zahvaljujem.

Ovim smo, osim ove proceduralne reakcije, ali smo završili uvodna izlaganja ispred klubova, te dajem riječ uvaženom ombudsmanu da da odgovore i komentare na pitanja poslanika.

Izvolite, gospodine Bjekoviću.

SINIŠA BJEKOVIĆ (10.11.22 13:20:00)

Zahvaljujem.

Imajući u vidu da je ova moja prethodna intervencija bila kratka želim još jednom da pozdravim Vas predsjednice, potpredsjednicu Bošnjak, naravno i sve kolegice i kolege poslanike i da se zahvalim za razumijevanje iz prostog razloga što je ova tačka uvrštena danas na dnevni red i ostavila nam prostor za jednu vrlo važnu konferenciju koju ćemo imati početkom naredne sjednice. Nadam se da će to biti na neki način i dodatak svim našim naporima da ovaj dio naše nadležnosti podignemo na znatno veći nivo.

Moja intervencija današnja na neki način je bila da ostavim prostora više diskusijama imajući u vidu da je ovaj izvještaj objavljen na veb stranicama, a mislim da je i kroz medije dosta puta provučen, tako da smo defakto svi znali šta u suštini ombudsman želi reći barem što se tiče rada institucije za ovu godinu.

Pokušaću odgovoriti na sva pitanja koja ste postavili pa ću reći, mislim da je poslanica Paunović na neki način dala sublimat svega onoga o čemu se danas govori i o čemu se govori svih ovih proteklih godina, jer čini mi se u dugom vremenskom periodu govorimo o tom odugovlačenju postupaka, naročito kada se to tiče rada ili kombinovanih upravnog postupaka i postupka po upravnom sporu, jer je to zapaženo ne samo institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda nego i od brojnih drugih međunarodnih partnera koji su na to ukazivali. Ono što je možda posebno potrebno istaći jeste i činjenica da, kada govorimo generalno o postupcima uključujući i postupak pred Ombudsmanom, možda ste negdje i propustili, a možda i niste podatak da smo u ovoj godini uputili 399 urgencija. To znači da se organi nisu izjašnjavali, odnosno nisu dostavili svoje izjašnjenje u odgovarajućem roku, tako da smo morali ponoviti zahtjev.

Druga važna okolnost jeste i ovo što sada slijedi vezano za predstojeće izmjene i dopune zakona. Da ne zalazim u ovaj dio koji se tiče racionalnosti i ekonomičnosti postupka. Sasvim sam saglasan s tim da se na neki način mora otkloniti i ova varijanta ping pong odlučivanja. U nekim slučajevima to ping pong

korišćeno je i po 19 puta da bi se postupalo u istom predmetu. Ono što ste posebno dobro zapazili je činjenica da se nerijetko ne poštuju nalazi višestepenih organa, odnosno organa koji su odlučivali ili po žalbi ili su u upravnom sporu donosili odluke, pa nalagali upravnim organima, odnosno organima državne uprave kako da postupaju u narednoj situaciji kada budu donosili i ponovo odlučivali. To je pitanje ne samo odgovornosti, u smislu političke odgovornosti onih koji donose odluke, rekao bih da je to pitanje i odgovornosti kada je u pitanju izvršavanje sudskih odluka.

Međutim, ono što se vrlo često dešava kada postavimo to pitanje jeste onaj formalni odgovor - da, mi smo izvršili tu odluku, a kako ste je izvršili, donijeli smo novu odluku koja je u suštini ista kao i ona prethodna. Mislim da je vrijeme konačno da se o tome progovori nešto više, da o tome treba govoriti ne samo na nivou institucionalnog rešavanja, instacionog rešavanja sporova nego i na nivou onoga što vi radite ovdje u Parlamentu i što ćemo mi raditi kao institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

Što se tiče ćutanja administracije, nije rijetkost, odmah da vam kažem. Ne samo odnosu za zahtjeve građana i građanki u Crnoj Gori nego i u odnosu na instituciju Ombudsmana. Upravo sam juče bio obaviješten da je iz jednog od ministarstava, da ga sada ne pominjem pošto je predmet u toku, da je bilo upućeno pet urgencija za dostavu informacije i da o tome tamo niko nije znao ništa. Dakle, morate i nas u jednom dijelu shvatiti. Time ću odgovoriti i jednim dijelom na ono što i pitala poslanica Jelušić, pa ću prejudicirati onaj dio moje rasprave vezano za postupak o kome ste govorili. Postupak o kojem pričate je pokrenut po službenoj dužnosti od strane institucije Ombudsmana, a problem je bio u sledećem. Imajući u vidu da je savjetnica kod koje je predmet bio u radu zadužen morala da koristi odsustvo zbog održavanja trudnoće i, ono što je posebno nama značajno, nismo predmet mogli odmah oduzeti, nismo znali kada će se vratiti. Ono što je nama veoma bitno, nismo ostali da ne obavijestimo osobu zbog koje je pokrenut postupak i ona je u svemu bila za to što se dešavalo.

Moram sada da iskoristim jednu priliku i da kažem da sam potpuno svjestan svoje odgovornosti kada govorimo generalno o govoru mržnje koji je često puta pomenut danas, ne znam da li ste primijetili, ali i u onom drugom dijelu koji često prenebregavamo, pa ga svodimo u granice vašeg političkog obračuna koji se dešava ovdje u Skupštini, a izvan granica ovog doma, rekao bih da se vrlo često koristi kao vid objektivne kritike koja je bila potrebna i nužna da bi se mogla pojasniti neka pojava u Crnoj Gori. Mislim da tome ipak malo treba stati na put, da se vratimo u granice jednog tolerantnog govora, dakle ne samo neuvredljivog nego i tolerantnog govora u kome će se sagovornik uvažiti i u kome će se sagovorniku obraćati na način koji to svaki čovjek zaslužuje zajedno s tim dostojanstvom koje mu po prirodi stvari pripada.

Moram ovdje za trenutak da posebno ukažem na jednu činjenicu oko koje je, takođe, čini mi se ovdje nedvosmislen kompromis, odnosno konsenzus. Na žalost, juče smo imali priliku da kao institucija podsjetimo jednu srednju školu ovdje u Podgorici. Ono što smo tamo čuli je katastrofa. Dakle, ne samo da nemamo saznanja o tome šta znači govor mržnje ili uvredljiv govor nego su učenici jedne srednje škole u Podgorici tvrdili da je njihovo pravo da svoga druga koji je debeo ili koji je mršav, kako god, vrijeđaju, da mu nanose uvrede jer ga prosto time jačaju. Isto to je iskorišćeno za LGBTQ osobe gdje je rečeno - mi bismo ga povelili za ruku i odveli doktoru. Nije prvi put da na ovo skrećem pažnju, o nasilju generalno kao fenomenu u Crnoj Gori. Rečeno je dosta, ali ne dovoljno. Dakle, sada vam kažem i posebno pozivam roditelje i obrazovne institucije, sve koji mogu da utiču na djecu jer ono što smo juče čuli je katastrofa. Podsjetiću vas da sam, takođe, prilikom izlaganja u ovom domu u jednom trenutku i dao primjer slučaja koji se dešavao ispred naše zgrade. To je bila masovna tuča učenika uzrasta 14, 15 godina na koji jednostavno niko nije reagovao. Što to konkretno znači. Rekao bih da smo srasli sa situacijom, postali potpuno indiferentni na to što se dešava oko nas. Ovo je samo uvod u mnogo gore stvari.

Sledeća stvar koju, takođe, želim da kažem i da se vratim na taj govor mržnje koji jeste prisutan, odmah da kažem. Mi smo imali i te kako dilemu u par slučajeva da li se čak za izražavanje koje se desilo u ovom domu može raditi o govoru mržnje ili uvredljivom govoru. Samo je jedna stvar bila opredjeljujuća, da je ovo relativno uži krug ljudi koji u žestokoj političkoj debati ponekad mogu da se koriste šokantnim, uvredljivim i svakakvim drugim govorom, ali je ta granica bila vrlo tanka. U tome smo izrazito bili, čini mi se, uputni i rekli da ovo mora da se riješi u ovom visokom domu.

Treća stvar koja je, takođe, važna osim uvrede i klevete koja je dekriminalizovana u Crnoj Gori i to u trenutku kada je samo šest država u Evropi dekriminalizovalo klevetu i uvredu, dakle to je bio trenutak za koji smo mi išli. Naravno, ne želim da kažem da smo time pogriješili, ali se bojim da smo radili ono što najčešće radimo, a to je da na nedostajuću društvenu podlogu zalijepimo zakon za koji još uvijek nijesmo zreli. Niti je prvi niti je poslednji put. Isto tako da vam kažem, građanski oblik zaštite od klevete i uvrede, odnosno od klevete primarno je postojao i u nekim zemljama u našem okruženju, nije donijelo ništa dobro. Opet se vraćamo na taj trenutak. Čini mi se da svako od nas, pogotovo sa stanovišta funkcije koju pokriva, a ja se barem trudim da poruke koje šaljem ne budu dogmatske, ne budu poruke koje su iracionalne i da neko treba da razmišlja o tome šta sam želio da kažem. Poruka je vrlo jasna. Moramo prestati s ovim.

Mi vrlo često negdje i u sjenci događaja stojimo. Imao sam priliku i da čujem jedno dosta kritičko razmišljanje o tome zašto mi kontekst događaja vezujemo za više lokacija. Upravo zbog ovog o čemu vam govorim. Znači kako, neko ko počne s govorom mržnje, kada taj plamen krene, ta mržnja ruši sve mostove i ubija sve osim sebe same. E, sada pazite. Ako imate dva događaja koja su prilično povezana, pa se na jednom rodi ta mržnja ili taj plamen se prenese, normalno je da moramo reagovati na jednoj i drugoj strani. Pratili smo svaki događaj tamo gdje smo mogli da pratimo. Tamo gdje nismo mogli da pratimo događaj, morate shvatiti i mene kao starješinu instituciju da nisam mogao da šaljem informaciju da je riječ o nebezbednim uslovima i da ne mogu da garantuju sigurnost službenicima institucije Zaštitnika. Ne pada mi na pamet da šaljem majku dvoje djece ili oca troje djece u nesigurnu situaciju. Podatke smo dobijali iz više razloga.

Bila je ovdje pomenuta situacija i odmah ću vam reći vrlo blizu smo okončanju predmeta s Cetinja. Riječ je ne o 04. nego o 05. septembru kao datumu. Ono što je nama veoma bilo bitno ovdje, željeli smo da se ne ogriješimo o bilo koga. Imali smo iskustva i od ranije, poslanik Bajčetić je govorio nešto o tome, i te kako su nam vrijedna ta iskustva, kao što su vrijedna i sva druga iskustva kada je u pitanju posebno javno okupljanje. Imaćemo očigledno toga još. Moramo biti spremni da na neki način zaštitimo i javno okupljanje, ali i zaštitimo i one koji se nalaze na meti takvih javnih okupljanja.

Kada je u pitanju nerazumijevanje odluke Ombudsmana i postupci pred Zaštitnikom, to je jedno od pitanja koje se vrlo često otvara. Da smo se ponašali formalno, da smo vraćali svaki predmet ili da nismo postupali u situacijama kada nam se obrati građanin koji osim činjenice da je pretrpio nepravdu ne zna ništa drugo, mi ne bismo imali šta da radimo. Vjerovatno bi se ponašali kao jedan formalni organ u kojem se u dvostranom formalnom postupku stvari rešavaju po prirodi stvari. Ako ste formalno ispunili uslove možda ćete i ući u mogućnost da zaštitite svoja prava, a ako formalno uslove ne posjedujete da li vam je suštinski meritorno pravo povrijeđeno, o tome vjerovatno ne bi raspravljali. Ova institucija, barem dok sam na njenom čelu, neće nikada vratiti čovjeka samo iz formalnih razloga već će mu dati priliku da iz njega izvučemo suštinu, a to je da vidimo da li se radi o povredi prava i sloboda.

Kada govorimo generalno o svim stvarima koje su vidne u Crnoj Gori, odmah da vam kažem da smo pogotovo u ovoj godini imali vrlo intenzivnu aktivnost da smo radili ne samo na planu prevencije torture nego i zaštitu od torture, da smo radili s Upravom policije na edukaciji, da smo u ovom trenutku i na putu da dobijemo nove smjernice kada u pitanju nacionalni preventni mehanizam, da smo imali intenzivne obuke ovih koje su da vam kažem, poslednja obuka kojoj sam prisustvovao u meni je potpuno promijenila moj stav o sebi kao pravniku. Jer, recimo, oblast sudske medicine smo prilično bili zapostavili na našem fakultetu. U ova dva, tri dana koje smo imali poslednje dobili smo takva saznanja da se, pravo da vam kažem, ne osjećam prijatno u situaciji kada znam da nisam mnogo znao. Iako je to pitanje za medicinare, odnosno za naše vještake medicinske struke, ipak je elementarno potrebno da te stvari koje smo ovih dana saznavali upotrijebimo i u praksi. Vjerujte mi, bilo je korisno.

Što se tiče objekata poput Specijalne bolnice u Dobroti, dodao bih tu i Doma starih Grabovac u Risnu i još nekih institucija toga tipa, generalno domova za stare kao ustanova socijalnog staranja, problemi su vrlo slični. Tu imate pitanje socijalnog smještaja, kao i Komanski most, takođe, koja su vrlo diskutabilna. To je pitanje tih tzv. socijalnih kategorija koji se lišavaju čak poslovne sposobnosti da bi bili smješteni u ustanovi. Iako je bilo svima manje više jasno, ovo je kritika, vjerovatno će se neko zakačiti za ovo što vam govorim, ali to je s lica mjesta nečega čemu smo mogli da svjedočimo.

Forenzički bolesnici, sudska psihijatrija, moram da vam kažem kakvo je moje iskustvo. Učinio sam nešto što je u tom trenutku možda bilo rizično. Bili smo u posjeti Specijalnoj psihijatrijskoj bolnici u Dobroti i bili smo u prostoriji zajedno s pacijentima sa sudske psihijatrije bez prisustva ljudi koji su radili tamo upravo da bi izvukli sve te podatke. Potpuno se slažem s vama, takva jedna situacija forenzički pacijenti zaslužuju drugačije uslove, a još više što se vrlo često smještaju i u druge a ne samo na odjeljenje sudske psihijatrije, upravo da bi se dobila ta mogućnost.

Što se tiče maloljetnika, o njima ni riječi. Gdje smjestiti maloljetnog pacijenta s mentalnim poremećajima, bilo je i o tome riječi. Izvršavali smo određene vaspitne mjere u institucijama van Crne Gore, pa kada su naši nosioci funkcija otišli da vide kako to izgleda više te mjere nisu izricane. Dakle, mi moramo da se pobrinemo i postaramo da takve institucije oformimo i izgradimo, prije svega, u Crnoj Gori. Odnos prema pacijentima, to je u suštini predmet našeg postupanja, i tu se ne bih dalje zadržavao.

Bijela - Dječiji dom, upozorenje je došlo od institucije Zaštitnika. Ne samo da smo obavili karantinske posjete nego u svim ustanovama socijalnog staranja ili smo imali živu komunikaciju za vrijeme COVID pandemije, odnosno epidemije. Nalazim da smo tu, neko reče nismo našli povrede, nije baš da nismo našli povrede. U određenim situacijama osnovni problem je bio jednakost u postupanju, odnosno kako smo određene kategorije starosne, prije svega, smještali u karantin, a kako smo neke smještali u tzv. porodični, odnosno kućni smještaj, što je, takođe, bilo predmet našeg interesovanja.

Što se tiče romske populacije, dvije freške informacije. Jedna od njih je da ovih dana naš sektor koji se bavi zaštitom diskriminacije obilazi sva romska naselja u Crnoj Gori i na taj način dobija povratne

informacije ne samo o pitanjima socijalnog, zdravstvenog karaktera već i o pitanjima populacione politike i, prije svega, o pitanjima građanskog statusa svih pripadnika romske populacije u Crnoj Gori. Podatak s kojim je izašao Monstat zvanično kada je to radio je govorio o nekih 9.600 pripadnika romske populacije u Crnoj Gori, neki kažu manje, neki više. Mislim da je manji problem od toga koliko stvarno Roma ima u Crnoj Gori u odnosu na to kakav je njihov položaj. Trudićemo se da kroz ovaj izvještaj pokrijemo sve ove oblasti.

Što se tiče diskriminacije, ona je najčešća ne kao osnovno nego kao područje kod rada i zapošljavanja. Imamo ozbiljne nagovještaje da je prilikom promjene vlasti došlo, kažem nagovještaj, pritužbe, do svojevrsnog čišćenja po političkom osnovu, ali su za tako nešto potrebni i dokazi, odnosno potrebno je da institucija za koju se sumnja da je učinila diskriminatorno ponašanje da ona dokaže da nije diskriminisana. To je suština. Teret dokazivanja biće na institucijama, a ne na građanima koji misle ili smatraju da su diskriminisani.

Što se tiče još jedne stvari koju posebno moram da naglasim vezano za preporuke, mislim da je to gospodin Mustafić govorio, nacionalnog preventivnog mehanizma. Dakle, taj preventivni mehanizam se izvjesno razvija čitavo ovo vrijeme, barem dok sam ja u instituciji, a to je negdje 2015. godine na ovamo i čini mi se da je svoj zenit negdje dostigao ovih dana. O tome svjedoče ne samo podaci formalno koje ste iznijeli nego svjedoče, čini mi se, suštinske crte djelovanja MPM-a koji je prepoznat od strane naših međunarodnih partnera. Mi ovih dana razvijamo projekat zajedno s UNHCR-om oko položaja stranaca u Crnoj Gori, odnosno prava azilanata i drugih tražilaca međunarodne zaštite, a sve su prilike da ćemo, a i razvili smo, čini mi se, poseban smo već predugovor ili ugovor potpisali i s Fronteksom da bi se malo više posvetili tome i s drugih strana granice ne samo s unutrašnje granice, odnosno s crnogorske strane.

Što se tiče MPM-a, on djeluje preventivno, ali time ničim nije ugrožen ovaj drugi reaktivni dio koji se tiče zaštite prava osoba koji smatraju da im se desila tortura, odnosno drugi oblik nehumanog i nečovječnog postupanja i kažnjavanja. Imamo i takvih predmeta, posebno su bili nagovještaji vezano za tretman prilikom korišćenja policijskih ovlašćenja i o tome će i na naš zahtjev, odnosno našu inicijativu biti urađena jedna mini studija. Savjet Evrope je preuzeo obavezu da će nacionalni ekspert uraditi tu studiju. Taj momenat, rekao bih, u kome se građani najviše žale jeste to famozno prikupljanje obavještenja od strane građanina kada se, po navodima mnogih koji su nam se obratili u ovom trenutku, u suštini već ima informacija da se radi o osumnjičenom a ne građaninu koji treba da da obavještenje u formi građanina samo. Naravno, o tome ćemo svoj sud dati nakon što budemo čuli i analizu, ali i nakon što budemo i uradili jedan krupniji dio našeg posla, a to je da provjerimo sve one navode na koje nam se građani posebno obraćaju.

Nesporo je da je i u ranijim slučajevima, ne znam koliko je javnost Crne Gore upoznata, ali moj prethodnik je podizao krivičnu prijavu protiv onih koji su vršili zloupotrebu policijskih ovlašćenja i da je to nešto što jednostavno ne mogu dopustiti da ide nazad. Apropos toga nije zaključen predmet poslanici. On je nesporan sa stanovišta merituma toga kako će izgledati, sporan je sa stanovišta preporuka, dakle koje preporuke uputiti, a reći ću vam i zašto.

U ovom trenutku smo se bavili samo pitanjem imuniteta, evo tu je, pa mi vjerovatno može potvrditi ovo, mislim da je odgovor na sva moja pitanja u jednom trenutku dala potpredsjednica Bošnjak koja mi je u suštini rekla ako ne želiš da nas posmatraš kao poslanike, posmatraj nas kao obične građane, pa prosudi o tome koliko je policijsko ovlašćenje u tom trenutku prilikom lišenja slobode bilo korektno, koliko ne. Upravo je u tome odgovor na to pitanje.

Pitanje imuniteta, mislim da će biti posao i za nas, ali i za vas jer je naprosto potpuno različito riješeno u odnosu na različite kategorije. Samo ću podsjetiti na odredbu člana 86 Ustava koji kaže da imunitet, kao i poslanici uživa predsjednik Crne Gore, predsjednik i članovi Vlade, predsjednik Vrhovnog suda, predsjednik i sudije Ustavnog suda i vrhovni državni tužilac. Imamo ovdje i neke druge kategorije kao što su svi drugi državni tužioci, kao što je, recimo, Ombudsman, gdje se u jednom, rekao bih, dijelu taj prostor, odnosno ta zaštita poslanika i drugih nosilaca imuniteta na neki način smanjuje. To je pitanje šta znači riječ pritvor. Ovdje vas upozoravam samo na jednu sitnicu jer pritvor je jedan institut u krivičnom pravu, hapšenje drugi institut, zadržavanje je treći institut. Iako smo sasvim sigurno uvjereni da se radi o sličnim situacijama zbog kojih treba na isti način postupiti, pokušali smo da konsultujemo i standarde Evropskog suda za ljudska prava. To je taj famozni slučaj Selahatin Demirtaş protiv Turske i slučaj Aparaslan Altan protiv Turske koji ćemo koristiti u određivanju preporuka kada je u pitanju ovaj predmet. Predmet nije zaključen, on je u meritumu doveden praktično do kraja.

Uz jednu opasku, takođe, mislim da je i to bio, da iskoristim i tu priliku, pa da malo privatizujem moju relaciju s potpredsjednicom Bošnjak, da smo imali jednostavno i nekakvu viziju zahvaljujući video snimcima i ostalim, ko bi to eventualno mogao da dođe pod udar bilo koje mjere kao eventualni počinitelj nekog delikta ili propusta, a ko tu uopšte ne bi trebao da bude. Dakle, to su nekakve okolnosti koje nam pomažu da dođemo u situaciju da se pravilno odredimo prema ovom slučaju. Nadam se da ću imati i vašu saradnju, sasvim sigurno Odbora za ljudska prava. Očekujem kada budemo govorili o ovom imunitetu, u jednom

doglednom vremenu koje ne znam koliko će brzo doći, ali moramo da se odredimo prema imunitetu ako ništa drugo kroz sudsku praksu i neke druge oblike djelovanja.

Konačno, tačno je da je Izvještaj Ombudsmana skener društva, ali bih rekao prije toga skener države, odnosno državne administracije i svih drugih državnih organa. Nije Ombudsman, ovo već ko zna koji put govorim, kaznena ekspedicija, pa ide da bira kog će od nosilaca državnih funkcija ili državnih organa državne uprave odabrati da ga kinji pred javnošću. Naša pozicija je takva da smo jednostavno korektor vlasti kao što je i svaki drugi ombudsman. Na žalost, možda je najbolju istinu rekao jedna naša stranka, koja je nedavno dolazila, i rekla kad sam rekao ovo nije klasična ombudsmanska nadležnost jer mi nismo nadležni imajući u vidu, i ukazano koji bi to eventualno drugi organi bili nadležni, rekao da, ali da li taj drugi organ radi, pa ne možete uputiti da mogu djelotvorno i efektivno da ostvare svoje pravo. To je poruka koju sam takođe nedavno poslao. Moramo nanovo ili reafirmisati i rekonstruisati institucije da bi i Ombudsman imao manje posla. Možda bi i ovaj izvještaj bio nešto kraći nego što je sada. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 13:42:09)

Zahvaljujem, gospodinu Bjekoviću koji je vrlo iscrpno govorio o pitanjima poslanika i poslanica. Svakako obzirom na vrlo složenu i sveobuhvatnu temu i vrlo aktuelnu temu definitivno negdje sam i dozvolila prekoračenje. Nadam se da uvažene kolege ne zamjeraju u tom dijelu. Danas smo se inače posvetili pitanjima iz vaše nadležnosti i mislim da trebamo, iako mimo procedure, da nađemo načina da razgovaramo na najbolji mogući način o ovim temama. Hvala vam što ste pomenuli dekriminizaciju klevete, lično smatram da nismo bili spremni kao društvo i negdje sam i u intencijativi da se to vrati u Krivični zakonik Crne Gore dok ne budemo bili spremni da se sa takvim načinom ponašanja na adekvatan način suočimo u našoj državi, ali vidjećemo svakako kako će to teći i da li će biti interesovanja i ostalih kolega. U svakom slučaju poslanica Paunović želi odgovor na komentar.

Poslanice Paunović, izvolite.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (10.11.22 13:43:21)

Zahvaljujem.

Iskoristiću to svoje pravo da komentarišem, odnosno da se osvrnem na vaš komentar. Prije svega, zahvaljujem vam na vašoj opservaciji da sam negdje pogodila onu osnovnu crtu, odnosno suštinu onoga što muči naše građane i što se trenutno dešava, što je aktuelno.

Zaista sam pokušala da budem objektivna u svakom smislu. Znači, mi ovdje imamo "dvije suprotstavljene strane", imamo na jednoj strani građane, na drugoj strani imamo državu, odnosno državne organe. Imamo na jednoj strani troškove i trajanje postupka, na drugoj strani efikasnost ekonomičnog postupka i pravo građana na suđenje u razumnom roku.

Šta se sada dešava, evo ja konkretno postaviti pitanje, ne morate da mi odgovorite, možete ovako i odavde, evo vi ste pravnik i toliko iskustva imate. Da li ima smisla tražiti državnu administraciju, odnosno konkretno u jednoj Direkciji za imovinu u određenoj lokalnoj upravi, izvještaj o predmetima za četiri godine mjesečno šta se dešavalo? To je preko 100 predmeta mjesečno, a vi znate kako teče sudski postupak i pred Upravnim sudom, koji su veoma kraći i obično to bude samo jedno ročište, obično bude, a tek pred krivičnim sudom, pred parničnim sudom i tražiti mjesečni izvještaj na primjer za predmete preko 100 predmeta od kojih neki traju godinama gdje je u pitanju imovina veće vrijednosti ili neki malo komplikovaniji predmet. To je ono o čemu sam govorila. To je ono što moramo naći načina da spriječimo da bi ljudi mogli da rade i da rešavaju konkretne stvari što se tiče prava građana i konkretnih zahtjeva građana. Naravno ne želim opet ponavljam da stanem ni na čiju stranu, čutenje administracije u velikoj mjeri je nedopustivo prisutno, ali sa druge strane u velikoj mjeri doprinosi tome ovakav odnos pojedinih subjekata prema državnim organima, organima lokalne uprave itd. bilo ko ima javno-pravno ovlašćenje.

Upravo tu treba dati svaki sud bez obzira, opet ponavljam, da li se radi o krivici o parnici itd. Ima diskrecije, sud sudi na osnovu dokaza, ako sudija u određenom trenutku smatra da je predmet zreo za presuđenje na osnovu dokaza koje je izveo na glavnoj raspravi, on ima pravo da završi glavnu raspravu ili ono što je predviđeno da ukoliko je očigledno, dakle, organ nije postupio u roku od 30 dana zašto ići na raspravu, zašto bilo ko da plaća 150 evra tužbu, 150 evra održano ročište, 75 odloženo ročište, razne podneske itd. Zaista smatram da za tim nikakve potrebe nema, i po meni, to je bila suština ovog zakona, trebalo je to nekako drugačije riješiti. Istina da zloupotreba nije definisana, istina, činjenica, ali ovdje se radi o zloupotrebi procesnih ovlašćenja, ovlašćenja, odnosno prava na troškove postupka. To je suština.

Takođe, suština svega jeste da na osnovu ovih suprotstavljenih strana, ponavljam, "nama građani moraju biti u prvom planu", ne na uštrb NVO organizacija, ne na uštrb toga da građani, pravna lica, nebitno

ko, ne koriste Zakon o slobodnom pristupu informacija i na taj način kontrolišu rad tih organa ili ostvaruju neko svoje pravo jednostavno dobiju informaciju neku. Dobro ste rekli da je teret za ukazivanje na institucije to je jako bitno u samom procesu ostvarenja ovih prava i doprinosi u velikoj mjeri i ekonomičnosti i efikasnosti i lakše je voditi, na kraju krajeva, postupak onom građaninu koji smatra da su mu prava povrijeđena, ali smatram da treba sudu dati ovlaštenje da u onim situacijama kada je nešto zrelo za presuđenje, kada je nešto očigledno da se izvršila povreda nečijeg prava da jednostavno ima pravo, bez rasprave kao što se i u praksi u suštini dešava, da zaključi taj postupak. Eto to je bila suština. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 13:47:30)

Zahvaljujem poslanici Paunović.
Odgovor na komentar poslanik Suljo Mustafić.
Izvolite.

SULJO MUSTAFIĆ (10.11.22 13:47:37)

Zahvaljujem, predsjednice.

Dakle, u pravu ste, gospodine Bjekoviću, vaš izvještaj, kao i izvještaj vaših prethodnika jeste skener društva i države i to je činjenica prosto sam ukazao samo na jedan detalj, po meni, jako važan, da ste vi podcrtali u vašem izvještaju govor mržnje kao vrlo bitan segment i kao vrlo bitnu deformaciju našeg društva. Dakle, mi smo svjedoci šta se sve dešava u javnom prostoru, šta se sve dešava i kakve sve poruke se šalju preko portala, preko medija, preko drugih sredstava informisanja, a danas je svaki čovjek koji ima bilo koji oblik društvene mreže medij u suštini. Dakle, da te poruke utiču vrlo, vrlo loše na opštu sliku društva i najviše strahujem za ambijent u kome odrastaju mladi ljudi. Na kakvim se oni vrijednostima uče, koje vrijednosti oni usvajaju i zašto se produbljuje etnička distanca u Crnoj Gori jasno je. Dakle, jasno je da takve prouke ne mogu biti reper za odrastanje tih mladih ljudi i naravno daju jednu jako, jako lošu sliku u kome one manjinske grupe, dakle, vi ste govorili o nekima, ja govorim sa aspekta manjinske nacionalne zajednice kojoj ja pripadam, se osjećaju prilično nelagodno, prilično nelagodno. Posebno oni koji naravno pamte, makar u svom odrastanju, '90-te godine. Znamo što se dešavalo na ovim prostorima. Dakle, upravo vas molim da istrajete u ovom pravcu da detektujete te probleme, da ukazujete i naravno da svojim preporukama pokušavamo i mi zajedno, odavde iz ovog doma i naravno vi sa svog terena, utičemo na sve društvene činioce da se smanjuju tenzije i da se govor mržnje eliminiše iz javnog prostora. Na žalost, vlada o kojoj sam govorio je samo doprinosila povećavanju tenzija i samo je podubljivala podjele u društvu. Iz ovog Parlamenta su se neke pologete te vlade pravdali prosto govor mržnje, nazivali ga slobodom govora, pravdali su revanšizam nekakvo ispravljanje dugogodišnje nepravde kojima je neko bio politički diskriminisan i podčinjen. To se ne može na takav način pravdati i naravno ne može biti još veća nepravda ili govor mržnje biti kvalifikovan kao sloboda govora. Dakle, mislim da su to važne stvari koje radite na tom polju znam vas kao dugogodišnjeg, decenijskog borca za ljudska prava i slobode i znam šta ste radili u prethodnom periodu dok niste bili na čelu ove institucije tako da od vas očekujem još više nagažmana naravno smatram da i vi ne možete sami da vaša institucija treba još više da se ekipira, da kadrovi ojača i naravno da se u budžetu za narednu godinu predvide sredstva koja su dovoljna za nesmetano funkcionisanje vaše institucije. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 13:50:54)

Zahvaljujem, poslaniku Mustafiću.
Sada prelazimo na diskusiju.

Imamo prijavljene poslanike Dejana Đurovića, Momo Koprivicu i poslanicu potpredsjednicu Branku Bošnjak. Ozbiorom da potpredsjednica Bošnjak će preuzeti vođenje sjednice ako ste kolege saglasni prvo bih dala riječ poslanici Bošnjak, odnosno potpredsjednici Bošnjak pa onda nastavimo po redoslijedu. Zahvaljujem, kolegama.

Potpredsjednice Bošnjak, izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 13:51:23)

Zahvaljujem, predsjednice.

Uvaženi gosti ili domaćini,

Pošto smo često ovdje u Parlamentu zajedno hoću da pohvalim ovaj Izvještaj, ali na žalost ovaj Izvještaj pokazuje koliko je naše društvo duboko nepravedno i koliko je država i državni aparat nepravedan, zbog toga imamo i ovoliko stranica i ovoliko ovoga svega što ste vi stavili u Izvještaj, a što govori o nepravednosti našeg društva po raznim osnovama i prosto moramo da izaberemo segmente pa da o njima pričamo zbog toga što bi mogli bukvalno o svakom segmentu po jednu diskusiju da napravimo. Meni je samo jedne stvari žao. Žao mi je što iako je ombudsman ustavna kategorija nekako sam pristalica da se da više poluga moći ombudsmanu zbog toga što djeluje da u stvari radite svoj posao, ali državni organi se oglašuju o razne preporuke i rijetko ko i čak mislim i sudovi da kažem i te pravosudne institucije tj. neka preporuka, možda nekoj stranci nešto znači, ali opet ne obavezuje sudije pri donošenju odluka i mi imamo nepravedno društvo i imamo diskriminacije po raznim osnovama. Ja ću istaći par nekih stvari koje smatram važnim prvo ovo što se pominje dikriminalizacija klevete. Više nego očigledno odmah nakon dikriminalizacije klevete ispostavilo se da smo mi potpuno nezrelo društvo za to.

Ja ću navesti jedan primjer koji je meni bio frapantan. Bilo koji mediji, u stvari većina medija će vam uzeti pare da vi u marketinškom prostoru kažete što god hoćete za nekog pojedinca ili za ne znam šta i platićete iako su to sve neistine oni će to objaviti. Kažu to je marketinški prostor, oni su platili. To je da kažem po meni krivično djelo da vi možete nekoga da blatite i na profesionalnoj i na ličnoj privatnoj osnovi samo zato što ste dali pare nekom mediju i što taj mediji to vodi pod marktentiškim postupkom. Govorim o tome koliko smo negdje se pokazali kao nedozreli i koliko tražimo svaku priliku da nekoga uvrijedimo ili u nekoj najčešće političkoj borbi nekoga diskreditujemo raznim lažima i neistinama da bi mi imali neke političke poene i mislim da iako je to protivno standardima Evropske unije ja mislim da moramo naći neki vid zaštite, jer ovo je posebno sada u ovom podijeljenom društvu to postalo nepodnošljivo. Posebno je postalo nepodnošljiva kleveta i razne uvrede i govor mržnje i sve što imamo na društvenim mrežama i što imamo u onim komentarima ispod pojedinih tekstova u medijima.

Kad kaže neko ne može baš da se kontrolišu društvene mreže u stvari sad se tu postavlja pitanje dokle seže sloboda govora, a gdje ona prelazi tu granicu da više nije sloboda govora, nego da je govor mržnje uvreda-kleveta. Jer neko pod slobodom govora misli da može da kaže sve. Evo ste rekli i u srednjoj školi za djecu, inače mislim da je u suštini rješavanje problema uvijek u obrazovanju, ali je to dugoročan proces, nažalost ne možemo jednokratno i to se uči od malena, uči se u stvari prvo vaspitanje u okviru porodice pa onda idemo kroz sistem obrazovanja, ali nevjerovatno dokle smo stigli. Podijeljeni smo potpuno u torove, svaku je zauzeo svoju stranu sa govorom mržnje sa jedne ili sa druge strane podijelili smo djecu, u osnovnoj školi se nama djeca dijele što treba sve da nas zabrine, ali ne vidim da je mnogo zabrinutih naročito kroz državne organe i one koji trebaju to da sankcionišu i postoji to jedno medijsko šikaniranje s jedne ili sa druge strane. Nama su sad i mediji podijeljeni na da kažem opet na torove, imamo sad jedne koji jedne kvalifikuju na neprimjeren način i ove druge sa druge strane, a to je javna scena. Razmišljali smo negdje kao ženski klub i ne znam da li je, ali je čini mi se dobra ideja bila da se u stvari društvene mreže smatraju javnim prostorom i da mi što i jesu i da vam je to isto kao uvreda i kao nešto što doživljavate u javnom prostoru da se na taj način kvalifikuje da ne pričam da je ovih u zadnje vrijeme taj govor mržnje prema ženama izrazit, posebno prema ženama koje se bave politikom i nikada, ali nikada nisam čula da bilo ko od tih govornika polemise sa našim stavovima - bilo kakvi da su, možda se ne slažemo, ne slažem se ni ja, ali ne polemise se sa stavovima ili se komentarišemo kako izgledamo, kakvog smo raspoloženja, kako gestikuliramo sa svim onim s našim privatnim životom on se pretresa, ali nikad se ne polemise sa stavovima koji kažemo, a kod muškaraca nemamo, vjerovatno ima tamo primjera da ne kažem da se ne komentariše negdje i njihov izgled, ali u većini slučajeva tu samo polemika sa stavovima.

To je do te mjere nekako naraslo u našem društvu da je postalo zaista zabrinjavajuće i nešto sam mislila da je to u okruženju, ali nije Crna Gora izuzetno prednjači u tome i ne znam šta je i zbog čega nam se ovo dešava do ove mjere. Prosto ja iskreno da vam kažem sam zabrinuta i to je nešto što moramo naći zajednički odgovor, jer ovo ovako ne ide. Ovo ovako je zaista neprimjereno. Mi imamo čak sa javnih adresa, sa adresa onih koji bi trebali da kritikuju to da osude, mi imamo taj govor mržnje, ali kako sankcionisati. Onda tu postoji da se ne vraćam opet ona solidarnost, niko neće da uperi prstom u nekoga ko to radi pa iako je javna ličnost tu se opet nekako uzmičemo i to možda se digne neka buka par dana i posle toga nikom ništa, a to je vjerujte psihičko nasilje sigurno, jer to čitaju nečije porodice, nečija djeca, nečiji roditelji koji ne razumiju, a da ne kažem da je naše društvo sigurno 70% našeg društva ono što vidi na televiziji pročita u medijima i uzima zdravo za gotovo kao istinu. Nemaju taj kritički osvrt pa da kažu eto pisao neki novinar nego mi vidjeli na televiziji, mi pročitali u novinama i oni misle to je istina, a naši mediji i društvene mreže plasiraju sve i svašta i nekako tolerancije nema, nema poštovanje mišljenja drugog uz vidne razlike, nismo kao društvo tolerantni, možda jesmo u nekim privatnim stvarima ovamo iza, ali čim se upale kamere odmah je tu nadmetanje i tolerancije ne postoji. To treba sve da nas zabrine. Hoću još dvije stvari da naglasim, jer sam već prekoračila.

Ovo za djecu psihijatrijske slučajeve je veliki problem koji moramo da riješavamo i dalje ostaje onaj problem Centra za autizam i dalje nemamo dovoljno kadrova, doškolovavaju se psiholozi za logopede, ali to nije to. Meni je žao, ja mislim da mi kao država treba da izađemo u susret njima, ako već nemamo kadrove neka se računa u privatne, pa oni ako šalju svoju djece kod logopeda koji su zaista logopedi da država plati da kažem taj tretman kod logopeda. Nismo učinili ništa, a s druge strane zato što mnogima više odgovara da su u školama zato što im je vjerovatno i lakši posao i veća im je plata nego tamo. Moramo da nađemo način i negdje očekujemo vašu pomoć, jer vi ste u prethodnom izvještaju jasno istakli taj problem. On se nije riješio svaki dan. Nas i roditelji i razna udruženja, moramo tu naći, jer tu je očigledno žarište zbog toga što ne prestaju da se javljaju po tom pitanju i negdje da vidimo svi zajedno i mi kao Skupština i izvršna vlast i vi kao ombudsman i ta udruženja roditelja da vidimo, ali način se mora naći i moramo naći način i da se školuju kadrovi, da ih stimuliramo na neki način koji bi njima bio dovoljan da se bave tom profesijom i da zaista se zalažu da se obuče za to, jer ne vidim drugi način, a veliki je problem na žalost veliki je broj djece kojima je konstatovan autizam i na žalost sve se svede na kraju opet na roditelje.

Zahvaljujem i izvinite.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (10.11.22 14:01:33)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.
Sada riječ ima poslanik Dejan Đurović.
Izvolite, poslaniče Đurović.

DEJAN ĐUROVIĆ (10.11.22 14:01:42)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Dame i gospodo narodni poslanici, gospodine Bjekoviću sa saradnicima,

Čini mi se da smo kao društvo došli u jedan ozbiljan problem. Došli smo u jedan ćorsokak iz kojeg čini mi se taško da se vidi izlaz. Danas kad imate ozbiljan tekst je vrlo malo čitan, kad imate neki načni prikaz on je skoro ne čitan, a kad imate neki istorijski dokujment to niko neće ni pogledati. Ali, zato će se čitati sve neproverene vijesti, pregledi će biti najviše kad je tekst mržnje, kad je kleveta ili kad je uvreda. Od onih karakteristika bića Crne Gore, bojim se da je ostalo još vrlo malo. Posebno me ponukalo da se javim zbog nemilog događaja koji se desio 23.09. ove godine, kada je došlo do okršaja učenika Medicinske škole i Mašinske škole. Problem je negdje "problem", započeo oko 10. septembra kada je na društvenim mrežama počelo prepucavanje između učenika jedne i druge škole. Epilog toga je što su učenici Mašinske škole sa metalnim šipkama otišli da se obračunavaju sa svojim kolegama, vršnjacima iz Medicinske škole. Svjedoci smo i da se zbog nekih prikaza na društvenim mrežama u Crnoj Gori dešavalo i pokušaj samoubistva. Da li smo mi ipak primorani da donesemo zakon o sprečavanju širenja lažnih vijesti, o sprečavanju jezika mržnje, o izmjenama i dopunama Krivičnog zakona s uvođenjem klevete i uvrede.

Ovaj zakon neće ograničiti slobodu medija više nego što je ograničena u Evropskoj uniji. Ovaj zakon neće uticati na kvalitetne novinare, ovaj zakon će uticati na kvazi novinare, a danas, čini mi se da u Crnoj Gori je svako u svebi pronašao nekog novinarfa. Nažalost, to su samo kvazinovinari. Svi oni koji govore da je kleveta i uvreda u Krivičnom zakonu suprotna evropskim standardima, podsjetiću da govoto sve zemlje Evropske unije imaju predviđenu klevetu kao krivično djelo, te da su zakoni o sprečavanju širenja lažnih vijesti i sprečavanju govora mržnje evropski standard. Kleveta je krivično djelo i u Švedskoj, i u Finskoj, i u Njemačkoj, i u Slovačkoj, i u Mađarskoj, i u Sloveniji, i u Austriji i skoro svim zemljama za kojima mi težimo da budu naše društvo. Vrlo često neke preporuke Evropske unije prihvatimo zdravo za gotovo, pa onda one makar bile i na štetu Crne Gore, a čini mi se da previše "slobode" dajemo sebi za pravo ne donošenji jedan ovakav zakon. Zbog toga bih predložio da razmislite bar, da u skorije vrijeme se donese jedan ovakav zakon.

Na kraju ću vas podsjetiti ono što je rekao Dučić u mržnji: "Mržnja izopači i najširi um. Poremeti i najbolje obrazovanje, iskvari najčistije srce, unese nered u cijelu čovjekovu prirodu. Zbog ovog mržnja napravi nekog nemogućim u društvu, a nesnosnim čak i u svojoj porodici". Na kraju mržnja najviše pogađa onog koji je nosi. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 14:07:06)

Zahvaljujem kolegi Đuroviću.

Sada dajem riječ kolegi Momu Koprivici. Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (10.11.22 14:07:24)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani Crne Gore, uvaženi gospodine Bjekoviću sa saradnicima,

Danas je pred nama Godišnji izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i otprilike negdje svaki put rasprava o ovoj temi počne ili je praćena sa određenim iskazima koji se tiču prirode ove institucije. Naravno, institucija Ombudsmana je veoma važna za funkcionisanje jednog društva za zaštitu prava građana, prije svega od loše uprave, Ombudsman nije zamjena za sud ali svakako nudi dosta pogodnosti u smislu fleksibilnosti, elastičnosti, manjih procedura, manjih formalnih barijera da se obrate građani koji smatraju da im je povrijeđeno neko pravo u odnosu na sud, dakle jedna dopuna tom sistemu sudske zaštite. I ono što je vrlo važno reći, jeste da i pravni teoretičari naglašavaju da Ombudsman zapravo ne, i to je suština i prema našem pravnom sistemu, ne poništava, ne mijenja odluke, akte uprave, ne rješava meritorno o pravima građana. On je tu da upozori, ukaže, obznani, da stvori jednu svijest o vrijednosti poštovanja prava, o vrijednosti zaštite ljudskih prava.

I dolazimo sad na teren gdje bih rekao da više znači ta institucija Ombudsmana od autoriteta ljudi koji su tu, od njihovog rada, kvaliteta i pristupa nego od samih formalnih ovlašćenja. Ja bih tu i doda da upravo zbog toga da bi Ombudsman dao puni efekat svom radu, svom djelovanju, presudno to zavisi od stanja pravne svijesti u društvu. Ukoliko je stanje pravne svijesti koja je ipak pravna svijest za razliku od klasičnog nekog oblika društvene svijesti koja je nastala spontano, pravna svijest se i gradi svjesno planski kroz odgovarajuće djelovanje institucija, kroz strategije, kroz pristupe kako bi se formirao jedan čvrst i pouzdan stav o vrijednostima poštovanja prava i da se međuljudski odnosi, inter subjektivni odnosi odvijaju po pravu i okvirima prava i unutar prava. Na žalost, stanje pravne svijesti, a nije Ombudsman za to odgovoran i kriv, u Crnoj Gori danas, usudiću se da kažem, ne da nije na zadovoljavajućem nivou nego je na jednom vrlo problematičnom nivou.

Evo, recimo ako predsjednik države za Tužilaštvo koje podnosi prijave i podnosi optužnice sa veoma, rekao bih ubjedljivim dokazima ali o tome će suditi sud i daće sud mišljenje i konačnu ocjenu, ako on kaže, citiram: "Onaj ko se olako opredijelio da dovede u pitanje moralni lik nekog ko je bio nosilac sudske vlasti toliko dugo ili ko je bio samo predsjednik Privrednog suda, onaj ko se usudio da to uradi bez dovoljno pouzdane sumnje da pokreće te procese, ne može računati da ubuduće može da obavlja te poslove". Znači on se upustio da kaže da se neko okalo opredijelio, na osnovu čega predsjednik države zna da se neko olako opredijelio za podizanje optužnice. Na osnovu čega on kaže da je on to uradio bez dovoljno pouzdane sumnje, koji propis njemu daje pravo da kaže da će ti tužiocu snositi odgovornost, da se više neće moći baviti tim poslom. Ovo je urušavanje pravne svijesti i sputavanje njeno u razvoju.

Ako gradonačelnik Glavnog grada zakonitu odluku Upravnog suda, proglasi za krivično djelo, počne da omalovažava sudije Upravnog suda, koje nije birao onaj koji je podnio tužbu po kojoj je taj sud odlučio. Ako im on prijete krivičnim prijavama za ono što su zakonito radili, gdje je onda tu pravna svijest u našem društvu. Ako jedan sudija iz Herceg Novog kaže da je donio presudu nezakonito, zato što se bojao da mu bivša predsjednica Vrhovnog suda ne napravi neki problem, kakvo je stanje pravne svijesti u Crnoj Gori. Šta može onda jedna veoma važna institucija koja naravno treba da radi, treba da djeluje sačinili ste jedan kompetentan izvještaj, ja sam afirmativno govorio o mnogim vašim postupcima gdje ste doveli do saznanja istine, a bez istine nema pravde bez istine, nema vladavine prava, a bez pravde i vladavine prava nema ni prosperiteta jednog društva, ali kako može jedan građanin, da očekuje da će jedna institucija dati svoj puni efekat, puni rezultat ukoliko je stanje pravne svijesti na ovom nivou. Ako gradonačelnik Glavnog grada prijete sudijama krivičnom prijavom, da li će se on zamisliti, staviti prst na čelo zbog nekog vašeg nalaza, zaključka na bazi pritužbe na rad uprave kojom on rukovodi. To su neka vrlo značajna pitanja koja moramo kao društvo da rješavamo, da prelažem neku pravnu ideologiju slobodno smo otvoreno društvo. Pravna svijest je rezultanta djelovanja brojnih činilaca u društvu i institucija i pojedinaca i svi trebaju da daju određene primjere u tom pravcu. Moja kolegice i ostale uvažene kolege su dosta govorile o vašem izvještaju, ja ću se negdje na kratko kao predsjednik Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu dijelom osvrnuti na određena vaša zapažanja i analize koje ste dali u vezi rada sudova Tužilaštva, a nešto ću reći i postaviti jedno pitanje u vezi Ustavnog suda.

Jedan od vaših zaključaka u odnosu na rad sudova glasi: potrebno je precizirati nadležnost Sudskog savjeta u postupku razmatranja pritužbi. Potrebno je da Sudski savjet u godišnjim izvještajima objavljuje detaljnije podatke o primljenim pritužbama i zauzetim stavovima o njima. Bilo bi neophodno temeljnije utvrđivati činjenice na osnovu saslušanja podnosioca pritužbe i drugih učesnika ili svjedoka i događaja i donositi mišljenje sa jasnim i potpunim obrazloženjem. Nešto je slično formulisano i kao

zaključak Odbora našeg koji je upućen Skupštini, a razmatraće se povodom Godišnjeg izvještaja o radu Sudskog savjeta i sudova. Jeste ovo jedan ozbiljan izazov za Sudski savjet, da redefiniše pravila o postupanju u odnosu na pritužbe građana. Te me zanima i neko vaše konkretnije mišljenje i neka zapažanja koja ste imali u dosadašnjoj praksi, gdje vidite tu najveće probleme i kako trasirati pravac za rješavanje tog pitanja, kako bi se u manjem obimu pojavljivali ti problemi u budućem periodu. Naravno, cilj je ovog izvještaja da skrene pažnju institucijama, da se poštovanje ljudskih prava ne prepusti nikako arbitrarnosti, već da se putem izvršnih i pravnih instrumenata obezbijedi poštovanje i sprovođenje istih. Najčešće su povrede, kako ste i konstatovali povreda prava na pravičnom suđenju u okviru njega prava na odbranu predpostavku nevinosti, to je dugo trajanje pritvora i povreda prava na slobodu i sigurnost i svakako to zaslužuje određene reforme i djelovanje kako bi se ispravila ta praksa.

U izvještajnoj godini ste primili 255 pritužbi u 2021.godini, prenijeto je 36 predmeta iz 2020.godine i rad na tim predmetima nastavljen je zbog njihove kompleksnosti sa brojem podnesenih predmeta u ukupnom radu bilo je 291 predmet, postupak je okončan u 244 predmeta, dok u 47 predmeta postupak je u fazi ispitivanja i postupak u svim podnesenim predmetima iz 2020.godine okončan je u izvještajnoj godini i ako se ima u vidu ono što ste prigovarali i analizirali i zapazili i zaključili u vezi rada državnog tužilaštva, takođe se naglašava neblagovremenost u postupanju i donošenju odluka po krivičnim prijavama, povreda prava obraćanja. Zanima me kakav je odnos između vaših institucija? Dakle, između Sudskog savjeta i Zaštitnika ljudskih prava i sloboda ne smislu formalno-pravnih normi, nego u smislu komunikacije i kakvo je vaše mišljenje o tome, kako oni postupaju u odnosu na ovo što vi zaključujete i zapažate dali vidite neku vrstu senzibiliteta u odnosu na to, da li se nešto mijenja. Takođe i u odnosu na Tužilački savjet i državno tužilačku organizaciju u cjelini.

Na kraju bih vas samo i ovo pitao za jedno pojašnjenje, na strani 138, analizirate pritužbe na rad Ustavnog suda i tu je pet predmeta okončano u ovoj izvještajnoj godini. Međutim, kažem sljedeće: u pogledu nadležnosti Zaštitnika u postupanju u ovim predmetima i pored toga što Ustavni sud izričito odrekao nadležnosti Zaštitnika ljudskih prava i sloboda u odnosu na rad Ustavnog suda, Zaštitnik se smatra i dalje nesporno na nadležnim da postupa po pritužbama koje se odnose na povredu prava na suđenje u razumnom roku.

Dakle, zanima me ovaj odnos Ustavnog suda i da to pojasnite i pružite građanima, a kad kažete da se izričito odrekao nadležnost Zaštitniku ljudskih prava i sloboda. Naravno, znamo i vi ste ovdje i napisali precizno da se ne bavite pritužbama koje se tiču baš svega, nego posebno povrede prava na suđenje u razumnom roku. Bilo bi korisno i za nas kao parlamentarce da čujemo negdje ova vaša pojašnjenja, a evo i ja iz ugla člana i predsjednik Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu zanima me komunikacija i vaše mišljenje o tome kako Sudski savjet, kako državno-tužilačka organizacija i Tužilački savjet reaguju u odnosu na ono što ste ukazivali zapažali naravno, podsjećanja radi, ovaj izvještajni period se odnosi na bivši 2021.godinu. U pravu je uvažena koleginica Jelušić, a i ja sam htio tu da napravim napomenu, upravo sam tu i započeo tada imamo stari Tužilački savjet, ovaj novi Tužilački savjet počeo je da radi od početka ove godine.

Zanima me taj vaš sud i mišljenje o njihovim reakcijama u odnosu na vaša zapažanja i zaključke i zanima me i ovo pojašnjenje u vezi Ustavnog suda, inicijative i Ministarstvu pravde podnosili, da se izmijeni zakon o Ustavnom sudu, da se obezbijede neka dodatna sredstva kako bi se obezbijedile tačnost i ubrzao postupak. Sve u svemu Ombudsman ima veoma značajnu ulogu u našem društvu i da bi u punoj mjeri njegovo djelovanje uticalo na pravne tokove u društvu, neophodno je i da se mijenja i da se preobražava pravna svijest i da dođemo u takvo stanje da jednom gradonačelniku ne pada na pamet da prijeti krivičnom prijavom sudijama Upravnog suda, koji su zakonito donijeli odluku da je on nezakonito izabran za gradonačelnika zato što mu mandat nije prestao na zakonom predviđeni način. Čovjeka koji je u mandatu kojem nije prestao mandat Skupština koju čine odbornici, koji nemaju ni formalni legalitet biraju za gradonačelnika i on im prijeti krivičnim prijavama, a predsjednik države se usuđuje da govori je li se neki tužilac olako opredijelio da podigne optužnicu i da li on bez dovoljno kako kaže bez dovoljno pouzdane sumnje pokrenuo te procese i ukazuje im da više tu neće moći da budu ukoliko se to ispostavi i ako ni na koji način ne učestvuje u njihovom izboru.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 14:20:37)

Zahvaljujem kolegi Koprivici.

Ovim smo iscrpili listu diskutiranih po ovoj tački dnevnog reda.

Pitam da li želite završnu riječ?

Zahvaljujem.

Biće to više odgovor na pitanja koja su postavljena, nego posebno završna riječ o kojoj čini mi se nekakvih posebnih detalja nemam. Ako već moramo u jednoj rečenici reći mi nastavljamo tamo gdje smo stali u 2021.godini, 202.godina nosi nove izazove, nove rekao bih dileme, kada je u pitanju institucija Zaštitnika generalno i njen odnos prema različitim organima vlasti, ali ono što mogu sasvim sigurno da vam kažem da nikakvi spoljašnji pritisci neće poremetiti rad institucije Zaštitnika i nalazim da svaki državni organ i svaki nosilac državne funkcije treba da se ponaša na taj način. Jednostavno trudim se da ignorišem zahtjeve koji nijesu u skladu sa ustavnim zakonima ove zemlje.

Druga stvar koja je dosta važna i koja treba vjerovatno sve nas pomalo da motiviše, da izađemo iz ove krize bili su govori upravo uvažena potpredsjednice Bošnjak i posebno gospodina Đurovića, koji je rekao nekoliko velikih istina u ovoj državi. Možda je samo ovdje trebalo dodati, da li uopšte kada jedan drugome govorimo da li se razumijemo, jer ponekad mi se čini da jednostavno jedan najobičniji zahtjev ili uljudan zahtjev čovjeka prema čovjeku biva dočekan na nož. U pokušajima i u pritiscima kojima se izlažu druge institucije nije ni Zaštitnik nikakav poseban izuzetak. Ako pažljivo pročitate, a pominjemo već po ko zna koji put društvene mreže, na njima ćete naći zahtjeve da idem, da se vratim odakle sam i došao, da nijesam iz određenog kraja iz određenoga mjesta, nijesam političke i ideološke pripadnosti ove ili one. Prema tome svako u Crnoj Gori je izgleda majstor tuđega posla, a ne svoga. Ovo je opšta kritika, jer da se bavimo malo svojim poslovima, svojim okruženjem, možda bi manje prostora bilo za nekakve druge mnogo gore stvari nego što jesu. Ja ovo sa puno odgovornošću govorim, upravo iz razloga onog koji sam ranije rekao, da među nama izrasta podmladak koji je pošao pogrešnim putem.

Druga važna stvar, kada govorimo o slobodi govora i mržnje da ne budem pogrešno shvaćen. Mi smo ušli u dekriminalizaciju klevete, povratak u kriminalizaciju je bio po mom sudu pogrešan korak, ali ne zaboravimo jednu drugu stvar koja je važnija. Kleveta je jedna priča, uvreda je druga priča. Nije svaka vrsta ili svaki oblik uvrede nesankcionisan, nije dekriminalizovan svaki oblik uvrede. Ako je ona zasnovana na nacionalnoj, vjerskoj, ako je zasnovano na osnovu seksualne diskriminacije i te kako postoji prostor da se ona kažnjava i te kako postoji krivična djela i prekršaji kojima je propisana odgovornost za ovaj delikt.

Druga važna stvar, bilo koji delikti u Crnoj Gori može da bude zasnovan upravo na ovom motivu, na motivu mržnje prema nekoj osobi samo zbog njegovih i njenih ličnih karakteristika. Imate i odredbu člana 42 A Krivičnog zakonika koja kaže: "Bilo koje krivično djelo koje je zasnovano na motivu mržnje prema nekoj osobi je samo zbog njegove i njene lične karakteristike ima se uzeti takav jedan čin, ima se uzeti kao otežavajuća okolnost prilikom izricanja sankcija", ko smeta da se to radi u Crnoj Gori.

Druga stvar, koja je takođe jako važna nije ovo pitanje samo kako funkcioniše nacionalna institucija i kada govorimo o tome o kriminalizaciji pojava. Imate različita razmišljanja, ali kada govorimo o svijetu ljudskih prava, kada govorimo o institucijama koja štite ljudska prava, mislim da su one sve na fonu toga, da se dekreminalizuje i dalje kleveta, ako postoji odgovarajuće građansko pravni odgovor, ali odgovarajući građansko pravni odgovor bi po mom dubokom uvjerenju negdje zasluživao, možda i posebno regulisanje kao što je to bio slučaj u Bosni i Hercegovini. Da imamo tačno i jasne pozicije kada je u pitanju ovaj oblik delikta.

Takođe, nije svaki oblik lažnih vijesti ujedno i govor mržnje, imamo različite slučajeve u kojima lažne vijesti možda proizvode i više štetne posljedice na govor mržnje i vi znate dobro o čemu govorim, ali ono što je jako bitno. Nećemo dobiti ništa, ako normativizujemo i govor mržnje i lažne vijesti. Ukoliko se kroz takve mehanizme nemože postići cilj, a to je zaštita od ovih, ajde nazovimo ih nezakonitih aktivnosti, a mi u ovom trenutku imamo problem, zbog toga što društvene mreže pa i pojedini portali su apsolutno izvan dometa ili domašaja pravne regulative u Crnoj Gori. Imate portale koji funkcionišu i nijesu registrovani, ali ti portali su istovremeno barem neki od njih, dati imenom i prezimenom ljudi koji stoje iza tih portala i koji su ako ništa drugo, koji se deklariraju kao osnivači, vlasnici administratori ili što god drugo. Nije baš da je sve iznad domašaja, a pogotovo ako se radi o krivično-pravnoj odgovornosti i pogotovo ako imamo takozvane u jednom protokolu koji govori o računarskom kriminalu. Potpuno ispravno, mislim da je gospođa Bošnjak, malo prije nešto više o tome rekla, nijesu društvene mreže privatni prosotori. Zakon o javnom redu i miru je definisao i takozvane kako ih je nazvao informatičke mreže, društvene mreže, internetske komunikacije nazvao, odnosno definisao kao javni prostor, a uz to čak i da ovoga nema, svako mjesto na kojem je nastupio, a posljedica u javnosti takođe javnom mjestu. Nije baš da nije sve regulisano i da nemamo osnova i da danas postupamo u određenim stvarima, odnosno određenim okolnostima.

Potpuno ispravno, poslanik Đurović je nagovijestio jedan dio priče koja se bavila institucijom Zaštitnika, bili smo na ivici da jedno mlado biće izgubi svoj život zbog pritisaka preko društvenih mreža to nije jedan slučaj. Ja ovdje ne govorim o famoznim sektama o kojima se priča toliko u Crnoj Gori, ovo nijesu sekte, ovo su djeca, vršnjaci, vršnjačko nasilje koji pritiskaju svoje vršnjake bez nekog posebnog razloga, samo da bi nanijeli zlo i to je ono čega se ja najviše plašim. Ja sam i ranije govorio o tome da, ako kao

roditelji, kao staratelji, kao obrazovna institucija proniknemo malo u te komunikacije, ne samo kroz društvene mreže, nego uobičajene komunikacije među djecom. Ako se kojim slučajem interesujete, pa stanete uz recimo ogradu škole, 10 minuta i čujete šta se sve tamo priča, neće biti dobro, ja sad ovu poruku šaljem djeci. Ima mnogo važnijih stvari, mnogo ljepših i boljih stvari nego što su to priče koje se mogu čuti o tome čiji je otac član koje stranke, jesu li oni ovakvi, onakvi, da li su ideološki neprijatelji države, ili su prijatelji države ili ne znam čega sve već, to nije primjereno djeci. Zbog čega je to ušlo kod djece, odnosno zbog čega su to djeca upila, mislim da vi ovdje najbolje znate ili možda po najbolje treba da znate.

Uticao, koji imaju svi političari ovdje mislim da je to Tamara pomenula, je i te kako jaka. Jer djeca i to je mislim gospodin Đurović pravilno rekao, djeca i te kako doživljavaju ono što se objavi u medijima kao istinu, kao apsolutnu istinu. Što je rekao jedan ranije, ako se nije nešto desilo na televiziji nije se ni desilo, ako nešto nije ispraćeno na televiziji. Ovo je samo jedna rekao bih surogat priča onoga što se dešava i kod nas. Kakva je odgovornost medija, ko snosi tu odgovornost, da li je ikad iko odgovarao za takvo što, kako smo prešli iz pozicije u poziciju u kojoj su bili mediji za sve odgovorni u poziciji su mediji ili oni koji bi trebali da budu odgovorni nijesu ni za šta odgovorni. To je pitanje nečega, čime se bavimo ovih dana, to je pitanje medijske pismenosti i to ne samo medijske pismenosti onih koji su na početku, koji su budući novinari, budući naše koje treba da objasne narodu zbog čega i šta treba raditi. To je pitanje i za one koji su malo zakasnili s tim. Medijska pismenost nije samo znati uključiti računar, nego i znati prepoznati šta je to dobro, šta je to loše u tom sajber prostoru, gdje su najveći čini mi se problemi registrovani.

Što se tiče same prirode institucije, ne bi bilo dobro da rađamo još jednu sudsku instituciju ili instituciju koja treba da donese odluke sa obavezujućom sadržinom, odnosno one koje je moguće imperativno, prirodno izvršiti. Institucija Ombudsmana ne bih rekao da je tu samo kao kolektor u smislu utvrđivanja istine i institucija Ombudsmana uz istinu nudi standard i to ne bilo koje standarde, to je najčešći međunarodni standard praćen standardom Evropskom sudu za ljudska prava o kojima toliko često pričamo u ovo vrijeme čak i ovim drugim standardima gdje se priča o pravu Evropske unije i toga ćete tamo naći, ali ono što je jako bitno, to nije volja Ombudsmana i svake državne institucije u Crnoj Gori, jer smo se mi obavezali da ćemo procesu pristupanja Evropskoj uniji harmonizovati naše nacionalno pravo sa tim međunarodnim standardima uključujući pravo Evropske unije.

Odnos prema, ako sam nešto propustio, evo da podsjetim još jednom što se tiče odnosa državnih funkcionera prema određenim državnim institucijama, mislim da je to prije svega pitanje njihove političke odgovornosti naravno konteksta u kojima funkcioneri i svako od vas prebiva. To je vaša politička odgovornost, šta ćete vi reći u odnosu na bilo koji državni organ, nije ovo ni početak ni kraj priče, od pritiska na državne organe, na organe koji donose odluke je bilo i biće toga, ali ono što je jako bitno, taj pritisak ne znači da treba njemu podleći. Svak onaj koji se upusti i prihvati odgovornost, noseći državnu funkciju ujedno prihvata i ovaj težak teret da se odupre svim pritiscima u protivnom da li treba da kažem da nije za tu funkciju i ne bi trebalo da se bavi tim poslom kojim se bavi u odnosu na vrlo kratko. Imamo dobru komunikaciju sa Sudskim savjetom, mi se ne bavimo Sudskim savjetom u smislu kao što ste rekli utvrđivanjem da li su te odluke meritorno tačne, ali kada je u pitanju zaštita i sloboda svih onih ljudi koji imaju posla sa Sudskim savjetom i te kako. Sve ovo što ste sada rekli, sve naše preporuke Sudskom savjetu idu samo ka jednom, ka onom što su preporuke svih da bi dobili nezavisan i nepristrasan sud Sudski savjet mora raditi transparentno i to nije nešto što traži samo Ombudman. Ombudman to traži zbog ljudi koji mu se obraćaju. A međunarodne institucije i rekao bih svi vi ovdje u Parlamentu traže na neki način transparentnost rada svakog državnog organa da biste znali sa kim imate posla, odnosno koga ste birali u pojedine organe i na kraju krajeva kakav je efekat rada tog organa.

Što se tiče Državnog tužilaštva, odnosno Tužilačkog savjeta, imali smo par predmeta ali generalno odnos sa tužilaštvom u posljednje vrijeme je čini mi se u napredovanju. Naravno, svaki organ, toga moramo biti svjesni, nije baš prezadovoljan kad vidi da se pritužba odnosi na njega i da ponegdje postoje i greške i prostor za popraviti, ali u svakom slučaju imali smo, a sada imamo čini mi se sasvim otvorenu poziciju, bavimo se tim stvarima, zahvaljujući personalnom rješenju, mi se bavimo tužilaštvom sada mnogo više možda nego nekim ranijim periodima. Ali samo sa stanovišta standarda koji su nam dozvoljeni, odnosno koji spadaju u našu nadležnost.

I sa tim završavam, kada je u pitanju odnos prema Ustavnom sudu. Ničim nismo dirali meritorne odluke Ustavnog suda, bavili smo se samo jednom stvari, a to je odugovlačenje postupka pred Ustavnim sudom što je zapaženo i u radu Evropskog suda zaljudska prava u odnosu na predmete iz Crne Gore.

Nijesmo mi predlagali izmjene i dopune Zakona o Ustavnom sudu, donošenje zakona o Ustavnom sudu čime bi povrijedili integritet Ustavnog suda nego smo rekli - opcije da stvorite efikasno i djelotvorno sudstvo za ubrzanje postupka pred Ustavnim sudom su dvije: da se mijenja zakon ili da sam Ustavni sud mijenja svoj Poslovnik. I nije ta komunikacija prestala u prošlosti. U prošlosti smo imali čini mi se nešto oko 79, možda 80 predmeta u kome je ta komunikacija postojala, a Ustavni sud prihvatao. Zašto sada ne prihvata to nije pitanje samo za instituciju Zaštitnika. Ja smatram da kao što je i Zaštitnik morao da poštuje

pravosnažne odluke sudova, pa i odluke Ustavnog suda da koristi kao izvor odlučivanja, mislim da u Crnoj Gori nema potrebe da ni jedan organ shvati drugi kao konkurenciju, jer standardi ljudskih prava ne trpe dva aršina, odnosno dvije različite odluke po tom pitanju.

Nadam se da će u dogledno vrijeme odnos sa Ustavnim sudom biti onakav kakav treba, jer tu ne vidim nikakvu dilemu i nadam se, prije svega da ćemo doći do personalnih rješenja i da taj, prije svega najvažniji državni organ, ako to mogu tako da kažem, učinimo efikasnim, djelotvornim, odnosno ponovo aktivnim u punom kapacitetu. Izvinjavam se što sam prekoračio vrijeme.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 14:34:24)

Zahvaljujem.

Ovim smo, kolega Koprivica, molim vas kratko. Izvolite.

MOMO KOPRIVICA (10.11.22 14:34:35)

Zahvaljujem, kolegice Bošnjak.

Osvrnuću se samo na jednu vašu tezu.

Kada sam govorio o izjavi Predsjednika države i o izjavi gradonačelnika Podgorice, mne bih ja to samo, kao što ste vi uradili, sveo na pitanja političke odgovornosti. To nije samo pitanje političke odgovornosti, to je pitanje i pravne svijesti, a usudiću se da kažem i pravne odgovornosti.

Šta je politička odgovornost. Strah od birača i polaganje računa pred biračima, to je neophodna konkurenta ukupnog sistema odgovornosti javnih funkcionera u jednoj državi. Ali, šta ako ti birači ne žele da ga kazne zbog toga. Onda se postavlja jedno pitanje - kakva je pravna svijest u jednoj državi. Zato kažem da je to i pitanje pravne svijesti. Kakav je njegov stav o pravu, a to je relevantno za instituciju Ombudsmana. Jer, ako jedan, ja sam ovdje govorio da Ombudsman nije sud, nema mogućnost i preduzimanja prinudnih mjera, on djeluje snagom autoriteta institucije, da se prosto rečeno javni funkcioner, uprava zapita da li treba ubuduće to da radi jer se postavilo određene standarde.

Ja samo postavljam pitanje šta očekivati od nekoga ko je spreman da gazi presudu Upravnog suda, da proziva sudije za to što su donijele baš u jednom danu tu presudu. On joj ne osporava zakonitost, valjanost, utemeljenost. Naravno, slobodno smo društvo pa može da se komentariše, nego govori da je baš tempirana tada i tada. Znači treba da se donese presuda kada njemu odgovara, toga datuma i da će podnijeti krivičnu prijavu protiv tih sudija za to što su donijeli u četvrtak a ne u idući utorak. To je ne samo pitanje političke odgovornosti, snositi političku odgovornost, nego je to pitanje pravne svijesti, kakav je njegov stav o pravu. Da li on smatra da je zajednički život u jednoj zajednici moguć i najefikasniji onda kad se odvija po pravu i u okviru prava. Dakle, to je mnogo više od političke odgovornosti, jer tamo gdje su urušena demokratska načela, ne funkcioniraju baš sistem političke odgovornosti, ali pričamo o instituciji Ombudsmana. I za to, kako očekivati od nekoga ko proziva Tužilaštvo da će snositi odgovornost da će poštovati ono što je meko pravo, meki standardi Ombudsmana, kada on akte autoritativnih organa koji imaju mogućnost preduzimanja i prinudnih mjera, ne poštuje nego govori da će ih utužiti i krivično goniti. E to o tome govorim. To je veoma važno da imamo u vidu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 14:37:35)

Zahvaljujem.

Shvatila sam da je Ombudsman ujedno i završnu riječ imao povodom ove tačke dnevnog reda, tako da konstatujem da je pretres završen i da ćemo se izjasniti kasnije.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda to je Godišnji izvještaj o radu Nacionalnog mehanizma zaprevenciju torture za 2020. i 2021. godinu

Ovlašćeni predstavnici su mr Siniša Bjeković zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Snežana Mijušković, Mirjana Radović, Neriman Dobardžić i Snežana Armenko, zamjenici zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

Izvjestioci Odbora za ljudska prava i slobode su Vladimir Dobričanin i Srđan Pavićević.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik predlagača želi uvodno izlaganje? Izvolite.

MIRJANA RADOVIĆ (10.11.22 14:38:45)

Hvala, uvažena predsjedavajuća.

Uvažene poslanice, poslanici dobar dan.

Kratko ću predstaviti nalaz Izvještaja zaštitnika za 2020. godinu.

Dakle u izvještajnoj godini zaštitnik je ostvario 28 obilazaka, pologici stvari najveći broj tgačkih obilazaka se odnosio na Upravu policije, zatim na Upravu za izvršenje krivičnih sankcija i na kraju za Specijalnu bolnicu za psihijatriju u Dobroti.

Kada je u pitanju generalna zapažanja u odnosu na Upravu policije. Dakle, važno je istaći da su određene preporuke ispunjene a koje se odnose na povećanje bezbjednosti kako lica lišenih slobode tako i službenih lica zaposlenih u Upravi policije. Iako se nešto radilo na uspostavljanju adekvatne infrastrukture u većini centara i odjeljenja bezbjednosti Zaštitnik i dalje nije zadovoljan činjom da prostorije za izdržavanje još uvijek ne ispunjavaju minimalne standarde predviđene Evropskim komitetom za sprečavanje mučenja. Nijesmo zadovoljni ni ujednačenošću prakse kada su u pitanju procesne garancije, odnosno poštovanje procesnih garancija i prava lišenih sloboda i zadržanih lica.

Zaštitnik još jednom podsjeća da praksa vođenja dokumentacije mora biti ujednačena, tj. da se dosljedno vodi evidencija svih lica koja su pristupila radi prikupljanja obavještenja od građana, kao i da se vodi jedinstvena evidencija o obavještanju trećeg lica o lišenju slobode. Takođe, prilikom zadržavanja lica koje vrši zadržavanje dužno je da sačini zapisnik o upoznavanju lica sa svojim pravima koji će biti potpisan od strane zadržanog lica.

U obilascima koje smo imali smo zaključili da se takvi zapisnici ne sačinjavaju, već da se na službenoj zabilješci konstatuje da je lice upoznato sa pravima.

Kada je u pitanju Zavod za izvršenje krivičnih sankcija u fokusu MPM rada kza 2020. godinu je bilo Odjeljenje za žene. Tokom ovog obilaska zapažene su specifičnosti aktuelne situacije u vezi sa epidemijom, dakle kontakata sa članovima porodice, odsustvo rekreativnih i kulturnih događaja. Broj radno angažovanih zatvorenica u tom trenutku je iznosio 47%, dakle nije bio na zavidnom nivou imajući u vidu da je to odjeljenje koje nije mnogobrojno, uglavnom je smješteno od do 15, odnosno 20 žena.

Kada je u pitanju tretman psihijatrijskih pacijenata sa posebnim osvrtom na Specijalnu bolnicu u Dobroti, kao i prethodnih godina akcenat je stavljen na farmako terapiju, dok se radno okupaciona terapija nije sprovodila redovno zbog nedostatka prostora, ali i zbog nedostatka obučenog kadra za tu vrstu terapije.

U odnosu na infrastrukturu i dalje je postojala potreba za unapređenjem materijalnih uslova u svim organizacionim jedinicama gdje su smješteni pacijenti koje smo obišli te godine. Liječenje psihijatrijskih pacijenata se uglavnom svodi na farmakoterapiju. Ne sprovođenje radno okupacione terapije opravdavalno se nedostatkom kadrova za tu vrstu aktivnosti, a koristimo i ovu priliku da ukažemo na opšte poznatu činjenicu da radno okupaciona terapija ima za cilj psihosocijalnu i funkcionalnu rehabilitaciju.

Zaštitnik je još i te godine podsjetio na prebukiranost kapaciteta u Dobroti i sa tim u vezi napomenuo da se treba naći način i iskoristiti nepopunjeni kapacitete drugih psihijatrijskih klinika i odjeljenja u Crnoj Gori, kako bi se bolnice rasteretile. Prema našim informacijama i onoga što smo dobili na terenu sljedeće godine nije došlo do značajnog rasterećenja na način na koji je predloženo. Hvala vam.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 14:43:04)

Zahvaljujem.

Prvo pitam da li izjvestilac odbora želi riječ?

Pošto nisu tu, znači nemamo taj dio.

Prelazimo na uvodna izlaganja.

U skladu sa dogovorom između poslaničkih klubova prvo izlaganje će imati kolega Boris Bogdanović.

Izvolite, kolega Bogdanoviću, a neka se pripremi kolega Jovan Jole Vučurović u ime kluba DF, Nova srpska demokratija, DNP i Radnička partija.

BORIS BOGDANOVIĆ (10.11.22 14:43:36)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore, gospodine Bjekoviću sa saradnicama,

Vi prosto znate da Demokratska Crna Gora i naš klub poslanika zaista vrednuje vaš rad, poštuje vaš rad, cijeni vaš rad, podržava vaš rad, podržavamo i vaše izvještaje, većinu vaših izvještaja, vaših predloga, preporuka, ocjena, čak i kadrovskih predloga, ali kada je u pitanju ovaj godišnji izvještaj nacionalnog mehanizma zaprevenciju torture za 2020. i 2021. godinu, miram zaista da istaknem, možda

malo da i izađem iz okvira tog izvještaja da će on ostati u sjenci jednog nemilog, užasnog, primitivnog događaja u postupku Uprave policije prema tadašnjoj crkvenom velikodostojniku mitropolitu crnogorsko primorskom Amfilohiju koji je u momentu zadržavanja u Centru bezbjednosti Podgorica imao preko 80 godina. Dakle, ograničiti slobodu kretanja jednom starcu, jednom čovjeku koji je u tom trenutku imao preko osma decenija, pa sve da se radi o najobičnijem čovjeku, da se radi o gorštaku, zaista je bila sramota, ovdje se radi o mitropolitu crnogorsko primorskom. I država u kojoj vlast, odnosno policija može tek tako da nekom ograniči slobodu kretanja, da ga ukloni, da ga skloni, da ga zarobi, moglo bi se zaista nazvati policijska država. Ali, imajući u vidu sve ono čemu smo svjedočili prethodnih 30 godina, pogotovo zadnjih desetak godina, ja bih to zaista nazvao nemojte mi zamjeriti, pogotovo vi, državna mafija. I tada je naravno državna mafija u ime države Crne Gore i naroda Crne Gore ograničila slobodu kretanja mitropolitu crnogorsko primorskom potpuno suprotno propisima i suprotno ovlašćenjima tadašnjeg Državnog tužioca Boričića.

I ono što je izgovorio tadašnji tužilac Boričić zaista će ostati kao svjedočanstvo jednog užasnog vremena, jednog užasnog perioda. Ta rečenica glasi, pokušaću da je citiram: "U ponedjeljak u 13 časova i 52 minuta naložio sam Upravi policije da puste mitropolita crnogorsko primorskog Amfilohija".

I Državni tužilac dalje nastavlja: "Sve što se dešavalo nakon 13 časova i 52 minuta, svako drugo zadržavanje mitropolita crnogorsko primorskog Amfilohija nije pitanje za mene nego pitanje za Upravu policije".

Dakle, tako je Državni tužilac Boričić pisao ovaj zaista prvorazredni državni skandal. I ovaj prvorazredni državni skandal biće upisan u dnevniku političkog srama bivšeg režima i to pod poglavljem kako smo poništili državu, kako smo od države napravili policijsku državu ili kako smo od policijske države napravili državnu mafiju. Zaista se ovdje postavlja pitanje kome je sve to odgovaralo, kome je odgovaralo da mitropolit crnogorsko primorski robija suprotno propisima. U čijem interesu je bila suspenzija ovlašćenja Državnog tužilaštva. Na čiji mig se digla kompletna Uprava policije da "ukloni" problem nazvan mitropolit crnogorsko primorski, čovjek koji je u tom momentu imao preko 80 godina. I postavlja se naravno pitanje ko je bio toliko moćan i ko je bio toliko snažan da tako nešto učini.

Ja pitam, naravno gospodu iz bivšeg režima, pred kim su toliko moćni i toliko snažni. Pred narodom Crne Gore i pred biračima sigurno nijesu jer su to pokazali svi do sada održani izbori nakon velikog 30. avgusta 2020. godine. Pred svojim vlastodršcima i nalogodavcima iz podzemlja sigurno da nijesu jer će oni uvijek biti jači od njih. Pred samim sobom tek nijesu ako im je naravno domet sile i domet snage nečovječno postupanje i ponašanje prema mitropolitu crnogorsko primorskom, pred samima sobom tek nijesu ako su im to naravno domet jer ako su to dometi sile i snage onda ti dometi sile i snage nisu dalje od nosa nalogodavca. I naravno činjenica da se nalogodavci inspiratori, izvršioци takvih gnusnih djela i dalje nalaze u institucijama sistema i dalje nalaze na slobodi zaista zvuči jezivo. I ako su ta lica i ti izvršioци, ti nalogodavci i dalje u institucijama sistema i brinu o bezbjednosti bilo koga, onda niko u Crnoj Gori nije bezbjedan ni građani Crne Gore, ni mi političari, ni sveštena lica, ni bilo ko ko se može zamisliti. I zamislite sad da neko ima toliku moć da može da vas skloni, da vas ukloni kad god poželi, kad god hoće samo za to što vas ne voli, da vas zarobi i da vam ograniči slobodu kretanja. To je zaista nezamislivo. Dakle, i ako smo bili svjedoci naravno tog bezobzirnog vremena koje je trajalo gotovo tri decenije i gotovo tri decenije su sijali i silu i mržnju ali vidimo da su požnjeli jednostavno otpor i ono što se zove građanska sloboda, mi naravno tu silu koju oni planiraju i dalje da sprovedu u djelo, a njima poznate i verifikovane načine, moramo spriječiti. Jer, zaista nema te sile pred kojom ne smijemo stati kada pokušavaju nepravdu pretvoriti u zakon, kada pokušavaju policajce pretvoriti u tjelohranitelje mafije, kada pokušavaju tužioce i sudije pretvoriti u klasične partijske džuboksove.

Mi smo zaista nebrojano puta do sada pokazali da to možemo, da to umijemo, da to smijemo i da ćemo to pokazati naravno i od sada još jače i još žešće, naravno kako to i dolikuje ljudima koji predstavljaju ovaj klub poslanika i birače koji su glasali za Demokratsku Crnu Goru. Dakle, očigledno da ni ovaj izvještaj ni brojni drugi izvještaji kada je u pitanju tortura, kada je u pitanju sprečavanje mučenja i nečovječnog ponašanja i ponašanja iz prethodnog perioda, perioda bivšeg režima, zaista ne oslikava niti sistematizuje stvarno stanje u institucijama sistema, niti oslikava i sistematizuje stvarne institucionalne probleme, već bih rekao, nemojte mi zamjeriti jer se radi više o klasičnom institucionalnom šminkanju, tako da Demokratska Crna Gora ovaj izvještaj niti može niti želi, niti hoće podržati. Ovaj izvještaj je zaista dokaz da se prethodni režim nije bojao ni suda, ni zakona, ni Ustava, ni naroda, ni Boga, ali evo vrijeme je pokazalo a tome smo i doprinijeli da su počeli da se boje naroda i što se nas tipče tek će. Eto toliko i hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 14:51:01)

Zahvaljujem kolegi Bogdanoviću.

Kao što sam najavila kolega Jovan Jole Vučurović, a da se pripremi kolega Bogdan Božović u ime kluba Socijalističke narodne partije.

Izvolite, kolega Vučuroviću.

JOVAN VUČUROVIĆ (10.11.22 14:51:15)

Da pozdravim prvo gospodina Bjekovića sa saradnicama, sve da vas pozdravim.

Mi smo razgovarali na Odboru za ljudska prava i slobode i što se tiče Izvještaja 2020. godine gospodin Čeman je tu i sad nedavno za 2021. godinu upravo upravo o situacijama koje su se dešavale u prvoj polovini 2020. godine. Ako govorimo o torturi mislim da nije bilo godine u istoriji Crne Gore kada je bilo više torture nego u toj prvoj polovini 2020. godine kada smo imali i hapšenja, imao sam to sad u svom govoru, i hapšenja sveštenika, mitropolita, vladika, stranačkih lidera, vjernog naroda. Dakle, imali smo one događaje u Budvi gdje su hapšeni i gospodin Radović i Carević i Božović i svi ostali. Dakle, više puta sam kazao i na odboru da to mora da bude zabilježeno, ali eto to je neka druga tehnika sastavljanja izvještaja što ste rekli možda ovako malo birokratski rečenik institucionalni se koristi u izvještajima. Mislim da bi bilo dobro da se zabilježi svaki slučaj torture i ono prebijanje u Pljevljima gospodina Mijatovića i Radetića u Budvi. Dakle, čitav niz primjera koji su vezani prvenstveno za, naravno i da vratimo i na 2015. godinu ako treba, trovanje i suzavac u oči gospodina Koprivice i gospodina Veliše Kadića u Nikšiću, dakle, čitav niz primjera. Evo da kažem i hapšenje poslanika Demokratskog fronta odavde odvođenje iz Parlamenta. Imamo čitav niz primjera koji bi morali da nađu svoje mjesto u tim izvještajima i to baš možda i taksativno pobrojan, misim da nije neki problem da se to uradi. Hvala vama. Izvinite, gospodine Bogdanoviću i evo da kažem da je Odbor za ljudska prava i slobode, kao nadležni odbor, razmotrio Godišnji izvještaj nacionalnog mehanizma za prevenciju torture koji je u skladu sa članom 48 Zakona o Zaštitniku, Skupštini Crne Gore podnio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, i polazeći od navoda u Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori za 2021. godinu u kojem se, između ostalog, sugeriše da u narednoj godini Crna Gora treba posebno da sprovede ključne neispunjene preporuke nadzornih tijela Ujedinjenih nacija i Savjeta Evrope. Na sjednici odbora posebna pažnja je posvećena praćenju realizacije preporuka Zaštitnika iz prethodnog perioda. Pa, predstavnici institucija su informisali o aktivnostima preduzetim na ispunjenju preporuka Zaštitnika u cilju unapređenja stanja u ovoj oblasti. Meni se čini da smo imali jednu dobru i sveobuhvatanu raspravu toga dana i da je i gospođa Radović iznijela i veliki broj informacija, kao i ljudi iz institucija. Od zamjenice Zaštitnika informisani smo, između ostalog, da su izvještajnoj godini realizovali 32 obilaska i sačinili 28 izvještaja u kojima su dali 94 preporuke i da je od 94 preporuke 48 ponovljeno iz prethodnog perioda, kao što smo čuli, zbog čega nisu zadovoljni dinamikom realizacije preporuka od strane nadležnih institucija. Da je po prirodi stvari najveći broj obilazaka realizovan u jedinicama Uprave policije, centrima i odeljenjima bezbjednosti nakon čega slijede obilasci Uprave za izvršenje krivičnih sankcija i Specijalne bolnice za psihijatriju u Dobroti. Takođe, tu je i, evo da kažem, veliki broj zaključaka da ne bih sad sve govorio, samo da izdvojim pojedine. Dakle, to su preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore upućene Ministarstvu unutrašnjih poslova, Upravi policije, odnosno pojedinim centrima i odeljenjima bezbjednosti, Upravi za izvršenje krivičnih sankcija, Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti i Odsjeku za psihijatriju Opšte bolnice u Nikšiću. Dakle, poziva se i Uprava policije da uloži dodatni napor na unapređenje položaja privedenih i zadržanih lica, kao i na poboljšanje postupanja policijskih službenika pri primjeni drugih policijskih ovlašćenja, što se prvenstveno odnosi na obezbjeđivanje posebnih prostorija za saslušanje i njihove opremanje tehnikom za audio i video snimanje jer postojanje tih prostorija predstavlja jedan vid preventivnog postupanja i u značajnoj mjeri zaštite lica lišenih slobode od eventualnog nedozvoljenog postupanja policijskih službenika, ali i zaštitu samih službenika u situacijama kad treba da se brane od mogućih neutemeljenih i neosnovanih optužbi. Dakle, govorili smo i o određenom napretku u pobledu postupanja po ranije datim preporukama Zaštitnika, odnosno na uspostavljanje evidencije lica koja su pristupila u centre bezbjednosti u cilju obavljanja informativnog razgovora. Takođe, i o Specijalnoj bolnici za psihijatriju u Dobroti gdje jeste zabilježen određeni napredak po pitanju materijalnih uslova, ali većina odeljenja ne ispunjava minimalne standarde u pogledu prenaseljenosti itd. Dakle, smatramo da pojedini slučajevi postupanja policijskih službenika, o kojima je bilo riječ na sjednici odbora u kojima je Zaštitnik ljudskih prava i sloboda je utvrdio povrede prava, dok krivični postupak nije dobio svoj epilog. To je ovo o čemu je govorio i gospodin Bogdanović. Tu sam skrenuo pažnju na događaje koji su se desili na Cetinju da ne bi bilo da sam nešto politički pristrasan, pa i da se to istraži ako treba, da policija do kraja istraži i događaje koji su se desili prošle godine u avgustu. Ono što je najvažnije da svi ti slučajevi dobiju svoj epilog na sudu. Dakle, to je takođe Zaštitnik ljudskih prava i sloboda zahtijevano je da prilikom sačinjavanja i podnošenja godišnjeg izvještaja prikažu u kom stepenu su ispoštovane preporuke Zaštitnika sadržane u godišnjem izvještaju. To je mislim ono najvažnije da vidimo da se ne ponavlja iz godine u godinu, da ponavljamo istu priču, a da se ništa ne dešava, da nema svoj epilog zato Skupština Crne Gore preko

nadležnog odbora, dakle, našeg Odbora za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne nadzorne uloge, prati realizaciju preporuka Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Nadam se da neće biti toliko, hajde da ne nazovem, zaostalih predmeta jer ne radi se o sudovima, ali ovih slučajeva koje imamo, a koji se kao što rekoh ponavljaju iz godine u godinu da će nadležni organi efikasnije rešavati ove situacije. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 14:58:39)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ kolegi Bogdanu Božoviću, a da se pripremi u ime Kluba Crno na bijelo koleginka Božena Jelušić.
Izvolite.

BOGDAN BOŽOVIĆ (10.11.22 14:58:57)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovani gospodine Bjekoviću sa saradnicama, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Čitajući vaš Godišnji izvještaj o radu Nacionalnog mehanizma za sprečavanje torture za 2021. godinu najviše pažnje mi je privukao onaj dio koji se odnosi na maloljetničke zatvore. U izvještaju sam vidio da ste vi posjetili, konkretno Spuž, poluotvoreno odjeljenje, odjeljenje C za idržavanje dužih zatvorskih kazni, gdje ste imali priliku da razgovarate sa službenicima koji tamo rade, ali i sa maloljetnim licima koji su na izdržavanju kazne. Tu ste evidentirali neke, da kažemo, nedostatke u okviru sistema za koje smatram da nije zgoreg da građani Crne Gore čuju na današnjem plenumu. Dakle, prostor u kojem borave ta lica nije personalizovan u smislu da su te prostorije iste kao one prostorije u kojem borave odrasli zatvorenici. Takođe, postoji nedostatak plana i programa rada sa maloljetnim licima što može na duže staze da izazove njihovu neprilagođenost društvu. Takođe, kadar koji radi sa tim licima u zatvoru nije dovoljno obučen i sve to negdje izaziva neke negativne emocije kod maloljetnih lica počev od osjećaja otuđenosti bezvrijednosti što može kasnije da izazove i neko destruktivno djelovanje. Nadovezao bih se na vaš izvještaj sa podacima koji su dostupni na zvaničnom sajtu Osnovnog suda u Podgorici, tamo je navedeno da postoji tendencija rasta predmeta koji se odnose na krivična djela koja su izvršila maloljetna lica. Činjenica je da su vrlo često ta maloljetna lica i korisnici psihoaktivnih supstanci i to u dužem vremenskom periodu. U okviru našeg pravnog sistema postoji adekvatna zakonska regulativa koja tretira i takvu situaciju i ona podrazumijeva da se ta lica šalju u specijalizovane ustanove koje brinu o mentalnom zdravlju djece. Međutim, država za proteklih više decenija sa druge strane nije obezbijedila uslove, adekvatne uslove, u kojima bi mogla biti smještena upravo ta lica. Takav, da kažemo, neaktivan odnos države ili nijemi odnos države dovodi do toga da su najveći ceh plaćaju upravo maloljetna lica što njih kasnije vraća u polje delikta. Dakle, država mora stvoriti prvenstveno uslove u kojima ta lica mogu izdržavati kaznu što bi trebalo da rezultira time da se oni kasnije ne vraćaju izvršenju krivičnih djela i kako bi se olakšao proces njihove resocijalizacije.

Posljednji slučajevi nameću ljudima koji frade u okviru sistema i odgovorno pristupaju svojem poslu profesionalne i etičke dileme u smislu da li je moguće licima koji su izvršioc, maloljetnim licima koji su izvršioc krivičnih djela pružiti adekvatan tretman tako što ih šaljemo u specijalizovanu zdravstvenu ustanovu u Dobroti u Kotoru gdje već postoji problem sa kapacitetima i da li na taj način postizemo u lancu postupanja prema tim licima odgovarajuće efekte.

Imajući u vidu sve ove okolnosti i to da se u svim razvijenim demokratskim društvima mlađi naraštaji predstavljaju njenu budućnost, moramo pažljivo pristupi rješavanju ovih problema. I negdje smatram i očekujem od države da u budućem periodu ukaže, obrati posebnu pažnju na sve ove probleme, jer u postojećim okolnostima ova maloljetna lica ostaju bez budućnosti a da praktično nisu ni zakoračila u život. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:02:45)

Zahvaljujem kolegi Božoviću.

Dajem koleginki Boženi Jelušić riječ. Izvolite, kolegice.

BOŽENA JELUŠIĆ (10.11.22 15:02:52)

Zahvaljujem.

Evo, pohvalivši u prethodnoj diskusiji izvještaj Ombudsmana koji je izuzetno bio rodno agregiran i opskrbljen podacima koji su neophodni i da se sa stanovišta rodne ravnopravnosti taj izvještaj prati, moram da kažem da je situacija drugačija kad je u pitanju Izvještaj Nacionalnog komiteta za prevenciju torture koji je rodno slijep izvještaj.

Mislim da se u njemu moralo prvo pronaći i numeričkih pokazatelja i opisa, jer sigurno je da osobe koje trpe i mogu da trpe torturu nisu samo muškarci i da na taj način ne prepoznati specifičnosti mogućnosti torture nad ženama i njihovih posebnih potreba u ovom dijelu je nešto što predstavlja rodno sljepilo izvještaja. Stiče se utisak da je bilo važnije pobrojati mobilijar i sve detalje koji su nužni i neophodni, svakako za jedno dostojanstveno tretiranje osoba koje su prinuđene da borave u tim smještajima, međutim mnogo važnije od pobrojavanja mobilijara bilo je upravo ovo pitanje i usmjeravanje pažnje i na specifičnosti koje se tiče žena. Izostaje u ovom dijelu bilo kakva rodna statistika, ne pominju se niti specifične potrebe žena u pojedinim od ovih jedinica, niti se pominje da li postoje odvojene prostorije na koji način se to tretira i posmatra, jer postoje djelimično različite potrebe, tako da čini mi se da je prilično ovako rodno slijep izvještaj nije nešto što je na nivou ovoga instituta i onoga na šta je navikao da izađe pred sve nas koji ćemo ga čitati.

Iza diskusije koja je prethodila lijepo se vidi jedan, to se zove treći postulat medijske pismenosti. Istu medijsku poruku različiti čitaoci neće čitati ili doživjeti na isti način. Evo, ovo je na primjer nešto što ukazujem ja. Kolega Bogdanović je imao nešto drugo u vidu, a moram reći da sa mladim kolegom iz SNP-a u cjelosti dijelim zabrinutost zbog nalaza Nacionalnog komiteta za prevenciju torture u dijelu smještaja maloljetnika. Činjenica da im nije omogućen pristup kupaonici tri dana, da su u prostorijama koje nalikuju samicama, da izostaju bilo kakva specijalistička podrška, psihijatrijska, emocionalna, bilo kakva, to je nešto što je nedopustivo kada su u pitanju maloljetnici. Da ne govorim o tome da u ovom slučaju takođe ne znamo koliko je maloljetnika i koliko je maloljetnica. Naravno možemo da izvedemo zaključak da je mnogo više lica koja se zatvaraju ili su u prilici da budu opservirana od strane ovog nacionalnog mehanizma kao počinioci određenih deliktata, da su u mnogo većem broju muškarci. Ali to nas ne abolira od obaveze da rodno agregiramo i pokažemo koji su problemi, pa je i to, između ostalog, jedan važan pokazatelj u društvu.

Eto toliko i u nadi da će sljedeći izvještaj biti, razumije se, opet rodno ne slijep, nego da će biti prosto upotrebljiv i sa aspekta odbora na čijem sam ja na čelu i na kraju svih nas koji se rukovodimo nekim načelima rodno odgovornog pristupa svim politikama, pa i rad institucija. Nadam se, rekoh da će idući biti bolji sa ovog aspekta.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:07:13)

Zahvaljujem kolegici Jelušić.

I uz podršku da ovo što ona radi, u stvari što pomjera ove stvari naprijed, a Ombudsman je uvijek osjetljiviji po ovim pitanjima, nadam se da će to i biti u sljedećim izvještajima.

Izvolite pravo na komentar uvodnih izlaganja.

MIRJANA RADOVIĆ (10.11.22 15:07:41)

Hvala, uvažena gospođo Jelušić, hvala poslanicima.

Hvala, gospodine Vučuroviću, što ste podsjetili i dali priliku da još jednom iskoristim i ovu mogućnost da pojasnim razliku a mislim da je ona veoma važna kad je u pitanju izvještavanje.

Dakle, zaštitnik postupa dvojako. Postupa kao preventivni mehanizam, nacionalni preventivni mehanizam za zaštitu torture i postupa reaktivno po pritužbama. U tom smislu izvještaj i rad naš cijele institucije Zaštitnika je u stvari prilagođen metodologiji koji slijedimo i koji izvodimo iz dokumenta na osnovu kojeg crpimo nadležnosti koje imamo. U tom smislu metodologije je dosta zadato, između ostalog, posao je metodološki je zadato da sagledamo i materijalne uslove u kojima rade službenici, a naravno da sagledamo i materijalne usluge u kojima su lica lišena slobode. To je veoma važno jer na taj način sagledavamo cijeli set činilaca koji su uspostavljeni tako da djeluju sinhronizovano i da u stvari preveniraju torturu.

U izvještajima godišnjim nacionalno preventivnog mehanizma smo opisali samo svoj rad preventivni. A u godišnjim izvještajima za 2021. godinu i naravno za prethodnu 2020. godinu smo opisali naše postupanje po pritužbama. Evo kolegica me sad podsjetila i ovo je dobra prilika da otklonimo sve dezinformacije koje su se pojavile u javnosti. Upravo kolegica Dobardžić je postupala u predmetu pokojnog mitropolita Amfilohija i ustanovila povredu i taj predmet je opisan u našem izvještaju. Ustanovili smo povredu dva člana, članu povredu 3, povredu člana 3 dakle zabranu mučenja, kao i povredu člana 5,

sigurnost ličnosti. I date su odgovarajuće preporuke. I ne samo to nego u toj godini, odnosno Izvještaj za 2021. godinu smok opisali sve predmet koji se odnose i na proteste u Budvi koji su tada bili aktuelni, u izvještaju za 2020. pardon, kao i predmetu u kojem smo ustanovili kršenje prilikom postupanja u odnosu lišavanje slobode mitropolita Joanikija i sveštenika. I to je predmet u kojem smo ustanovili kršenje i u Pljevljima, itd.

Dakle, samo želim da budemo do kraja jasni da sve što smo radili se nalazi u izvještajima. Ovom preventivnom isključivo su sadržane naše aktivnosti kao prevencije dočim u ovom kojim smo postupali po pritužbama, kao naravno integralni dio institucije opisan je tu.

Kada je su u pitanju maloljetnici. Neću sad unaprijed govoriti ali njima smo se bavili, konkretno o maloljetnicima u zatvoru smo se bavili i u 2021. godini, u izvještaju, pardon.

Dakle ovo je preporuka koja se, koleginica me sad podsjetila, ovo je preporuka koja se u stvari ponavlja da je nedopustivo dadijete maloljetnik vaspitnu mjeru izdržava u zatvoru i to sa odraslim, jer ne postoji ustanova u kojoj se ova mjera može izvršavati. To je preporuka, ali na žalost činjenica je da se oni i dalje nalaze u Upravi za izvršenje krivičnih sankcija. Sa tim u vezi smo apelovali da im se obezbijede minimalni materijalni uslovi i time obezbijedeni, ali ono što ostaje predmet naše jake zabrinutosti to je činjenica da izostaje tretmanski dio i suštinski rad sa tim maloljetnicima a na šta je zaštitnik ukazivao.

Hvala vam na prilici da pojasnim. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:11:38)

Hvala i vama.

Sada dajem riječ posljednjem diskutantu za danas prijavljenom, kolegi Momu Koprivici. Izvolite kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (10.11.22 15:12:00)

Zahvaljujem , uvažena potpredsjednice Bošnjak.

Još jednom pozdravljam sve uvažene koleginice i kolege i zaštitnika ljudskih prava i njegove saradnice.

Ovo izlaganje negdje, kao izlaganje, kada je riječ o ovim zaista sveobuhvatnim temama uvijek izlaze iz ovog formalnog okvira i nemojte negdje da shvatite to kao kritiku vašeg rada niti kao kritiku konkretnog izvještaja. Ako ćemo da odgovorno obavljamo javnu funkciju, ako ćemo odgovorno da se odnesemo prema onome što nam je dužnost u odnosu na građane, Parlament kao institucija narodnog predstavništva u svakom slučaju treba da bude, kako je jedna naš možda i najveći pravni teoretičar sa ovih prostora Slobodan Jovanović govorio da budemo vlast koja misli i vlast koja brine. I svakako da ako gledamo ovaj izvještaj značajno je da zapazimo ono na što upozoravate, kao recimo kontinuirano opterećenje službenika policije, uslovi za rad službenika, edukacija službenika i namještenika, bolja oprema, video nadzori i digitalizacija, bolja vozila kao i osnovna sredstva rada policije, itd.

Mi ako hoćemo da budemo vlast koja misli i vlast koja brine moramo otići korak dalje da se zapitamo šta su uzroci, šta su korijeni nekih pojava koji se u osnovi svode na ponižavanje ljudskog dostojanstva, a to je jedna od najvažnijih ljudskih i društvenih i pravnih vrijednosti jer je zaštićeno pravo, zaštićeno i međunarodno pravnim dokumentima i našim ustavom. Ljudsko dostojanstvo kao skup svojstava kod jednog čovjeka razlikuje se u odnosu na ostalu živu i neživu prirodu. Za to kad govorimo o torturi o nečovečnom postupanju naravno da se sjetimo nekih primjera koji daleko nadilaze ono što su kapaciteti vaše institucije kad razmatrate, kad analizirate, pa je nešto od toga i pomenuo uvaženi kolega Vučurović.

Kakav je odnos prema vrijednosti ljudskog dostojanstva ako pomoćnik direktora Policije u Skupštini govori hapsi marvu, kako se on onda odnosi prema vrijednostima ljudskog dostojanstva, dane govorimo kako se odnosi prema jednoj instituciji. Kako se odnose državni službenici u odnosu na ustavnu zabranu ponižavajućeg nečovečnog postupanja kada njih nekoliko desetina nasrne na onaj automobil u kojem je bio Mijo Martinović, pretuče ga, izživljava se i nad njim i nad onim vozilom i nakon toga svega dva službenika budu osuđeni, a njihov načelnik neće da kaže imena onih koji su učestvovali u tom sramotnom postupku i to pred sudom ove države i vraćen je u službi. I onda nas te stvari mnogo više zabrinu u odnosu na pitanje sredstava rada policije, palice i sl. Ovo ne govorim, nije ovo primjedba na vas, nego govorim o stanju u društvu, vi radite precizno svoj posao.

I u pravu ste uvježena gospođo Radović, institucija Ombudsmana je ustanovila da je u slučaju mitropolita crnogorsko primorskog Amfilohija citiram: "Prekomjerno i neosnovano zadržavanje podnosioca pritužbe mitropolita u prostorijama Centra bezbjednosti predstavljalo ponižavajuće postupanje, zbog čega je došlo do kršenja člana 28 stav 3 Ustava Crne Gore i člana 3 Konvencije za zaštitu ljudskih prava i

osnovnih sloboda", da ne čitam dalje. Upravo Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu u ponedjeljak je donio odluku da se organizuje kontrolno saslušanje, da se sazna ko je, na koji način doveo do tog ponižavajućeg postupanja, ko i po čijem nalogu je djelovao i 15. novembra će se održati to kontrolno saslušanje. Pozvana je i institucija Ombudsmana i uvjeren sam da ćete se odazvati i iznijeti ova svoja zapažanja i nešto bliže o tome reći. Vi niste odgovorni za taj slučaj, vi ste to precizno ovdje opisali i naveli, ali ko je to radio u policiji, ko je uzeo sebi za pravo da jednog čovjeka od 82 godine tri i po sata drži zatvorenog nakon naloga Državnog tužioca da se on pusti. Da li on i dalje radi u organima policijskim, da li je snosio odgovornost, da li je snosio bilo kakve kosekvence, jer ako ne snosi nikakve kosekvence onda je njemu svejedno kako će se ponašati. Ako je nekom čovjeku koji je snabdjeven i koji raspolaže javnim ovlašćenjima svejedno kako će se ponašati, onda će stradati sloboda drugih ljudi u tom ddruštvu. Ne samo da strada sistem odgovornosti jer ne postoji, jer ne šalje poruku da je zabranjeno fraditi to i to, nego i strada i sloboda drugih. Sloboda od straha je jedna od najvažnijih komponenti slobode, a strah šire oni koji su sa javnim ovlašćenjima ponižavajući nečovječno postupaju prema drugim licima a da za to ne snose nikakve sankcije i kazne. I ovdje je vjerovali ili ne, stigao bio i predlog da se čovjek koji je govorio u Skupštini, "hapsi marvu", kad su uhapšeni poslanici da se izabere za vršioca dužnosti direktora Policije i stiglo da Skupština da mišljenje.

Možemo mi da unaprijedimo, ne znam na koji način sistem u formalnom smislu, ali ako za ono ponižavajući i nečovječno posutpanje prema Miju Martinoviću odgovaraju samo dva službenika, Lješković se vrati u službu, njihov načelnik i komandant, a pri tom neće na sudu da kaže ko je bio u sastavu te policijske jedinice tu noć, onda o čemu mi govorimo. Zna se, ali nije utvrđena, u pravu ste kolega Ivanoviću to se zna, vi ste čovjek koji je dugo radio u Policiju, imate iskustvo i vjerujem da vam ne bi trebalo puno vremena da identifikujete ta lica ali je poražavajuće da državni organi nijesu ukazali tu zvaničnu istinu. Da građani ne znaju ko je to uradio i da oni koji su to uradili snose određene kosekvence.

Dakle, želio bih da zaključim i da mislim da će i to kontrolno saslušanje dovesti do određenih saznanja, da će pokrenuti određene procedure kad je u pitanju prije svega državno tužilačka organizacija, kad je u pitanju Uprava policije, da vidimo svak ko je činio određeno bezakonje. Kolega Vučurović je naveo i ove brojne primjere, a mnogi od tih primjera, neću ih pojedinačno navoditi, ostali su ne sankcionisani. I vi ste iz Nikšića i znate šta se dešavalo i po Nikšiću i niko nije snosio odgovornost za to što se desilo, rekli ste i novinaru gospodiinu Kadiću i policija mu je suzavac prskala u oči, uništavala mu materijal za snimanje, i niko nije snosio odgovornost ni disciplinsku a kamo li krivičnu i to je poražavajuće. I ne možemo kvaliatativno promijeniti stvari ukoliko ne dođe do utvrđivanja odgovornosti tih ljudi. Ne da bi neko se napio krvi, da je neko ždan krvi, nego je neophodno da se razdvoji ko poštuje propise ko ih ne poštuje i da oni koji ih poštuju budu oslobođeni hipoteka i etiketa koje se lijepo cijeloj službi ukoliko se ne izvedu pred nadležne organe i procesuiraju i sankcionišu oni koji su učinili te ponižavajući neljudske poslove. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:20:55)

Zahvaljujem kolegi Koprivici.
Isrpili smo listu diskutadata.
Izvolite.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:21:11)

Hoćete li završnu riječ kolegince, izvolite ako želite završnu riječ možete ujedno i dati odgovor u završnoj riječi koleginci Jelušić.
Izvolite.

MIRJANA RADOVIĆ (10.11.22 15:21:25)

Da, veoma kratko, želim da se zahvalim na konstruktivnim izlaganjima. Vrlo nam je značajno što je izvještaj naišao na toliku pažnju, tim prije što se zaista ponavljaju systemske preporuke na koje godinama Zaštitnik ukazuje i smatram da nam i ovakav jedan trenutak u stvari daje za pravo i vjetar nam je u leđa da istrajemo u tome. U odnosu na ovo što je uvažena gospođa Jelušić kazala naravno da prihvatam Zaštitnik me je već upozorio odmah nakon vešag izlaganja naravno da prihvatamo i unaprijed preuzimamo odgovornost da se tako nešto neće ponoviti u narednom izvještaju. Hvala vam na tome.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:22:09)

Zahvaljujem.

Ovim konstatujem da je pretres završen i da ćemo se o ovoj tački dnevnog reda izjasniti naknadno, a sada prelazimo na sledeću tačku planiranu za danas, a to je Poseban izvještaj položaj djece u domovima učenika internatima u Crnoj Gori.

Ovlašćeni predstavnici su: mr Siniša Bjeković, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Snežana Mijušković, Mirjana Radović, Nerma Dobračić i Snežana Armenko, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

Izvestilac Odbora za ljudska prava i slobode je Vladimir Dobričanin.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik predlagača želi dopunsko obrazloženje?

Izvolite, kolegice Mijušković.

Samo da kažem još da se radujem da imamo ovaj izvještaj mislim da je ovo prvi put da imamo nešto ovakvo u plenumu, a vrlo će biti značajno i interesantno.

Izvolite, imate uvodnu riječ kolegice Mijušković.

SNEŽANA MIJUŠKOVIĆ (10.11.22 15:23:06)

Pa, evo to je taj Izvještaj o položaju djece u domovima učenika internatima u Crnoj Gori. Kako ste kazali ovo je prvi izvještaj ovakve vrste koji je sačinjen uopšte u Crnoj Gori, a po nekim našim saznanjima i u regionu. Samo ću kratko podsjetiti da je pravo na obrazovanje jedno od najvažnijih ljudskih prava čiji su prvenstveni korisnici djeca i u savremenom svijetu jednake mogućnosti djece u pristupu kvalitetnom obrazovanju nesagledavaju se samo iz perspektive ljudskih prava, društvene solidarnosti i pravde već predstavljaju i ključni činilac ekonomskog razvoja.

Ostvarivanje prava djece na obrazovanje podrazumijeva jednaku dostupnost svih obrazovnih programa za svu djecu u skladu sa njihovim sposobnostima i željama bez ikakve diskriminacije po bilo kom ličnom svojstvu. Da bi se to ostvarilo neophodno je obezbijediti mogućnost da se djeca školuju i van mjesta svog prebivališta što zahtijeva da svakom djetetu koji se školuje van mjesta prebivališta bude obezbijeđen adekvatni smještaj, ishrana, podrška u učenju, vaspitanju i svi drugi uslovi za njegov fizički, mentalni, duhovni, moralni, psihološki, društveni razvoj.

U Crnoj Gori većina djece se obrazuje u mjestu prebivališta i pod stalnim nadzorom i brigom je svojih roditelja. Međutim, jedan broj djece se školuje u ustanovama van mjesta prebivališta i odvojeni su od roditelja rukovođeni sopstvenim željama i obrazovnim potrebama i voljom svojih roditelja. To su najčešće djeca koja pohađaju srednju školu, ali ima i djece koja pohađaju osnovnu školu.

Na odabir školovanja van mjesta prebivališta utiču brojni faktori neravnomjerna mreža obrazovnih ustanova, velika udaljenost obrazovnih ustanova od mjesta prebivališta djeteta, opredjeljenje za obrazovni program koji se ne realizuje u mjestu prebivališta djeteta, a kada su u pitanju djeca sa invaliditetom razlog njihovog školovanja van mjesta prebivališta su i posebne obrazovne potrebe, ali i njihove potrebe za habitacijom i rehabilitacijom koje nije moguće bez odgovarajuće opreme kojom obrazovne ustanove raspolažu. Djeca se školuju u obrazovnim ustanovama van svog mjesta prebivališta, a čija udaljenost ne omogućava u stvari svakodnevno putovanje učenika uglavnom su smještena u domovima učenika i internatima pri obrazovnim centrima i resursnim centrima za obrazovanje djece sa smetnjama u razvoju i invaliditetom. Može se pretpostaviti takođe da jedan broj djece smješten kod prijatelja rođaka roditelja djece, ali njihov broj nije bio poznat. Domovi učenika internati su vaspitno-obrazovne ustanove koje omogućavaju učenicima boravak, smještaj i ishranu i vaspitanje tokom pohađanja, te oni imaju pedagošku, socijalnu, integracijsku i socijalnu komunikacijsku i psihološku funkciju.

Samo ću našu javnost podsjetiti da u Crnoj Gori postoji 12 domova učenika ili internata. To su Dom učenika "Dušan Marović" u Baru, Domu učenika i studenata "Braća Vučinić" u Nikšiću, Domu učenika i studenata Berane, Dom učenika i studenata Podgorica, Dom učenika i studenata Cetinje, Dom učenika i studenata "Spasić Mašara" Kotor, Resursni centar za obrazovanje i osposobljavanje "1.jun", Resursni centar za djecu i mlade u Podgorici, Resursni centar za sluh i govor "Dr Peruta Ivanović" u Kotoru, a takođe postoje internati u okviru obrazovnih centara u Šavniku i u Plužinama i postoji ne možemo reći niti da je dom, niti da je internat, dakle, to su određeni smještajni kapaciteti u okviru Osnovne škole "Bratstvo i jedinstvo Kovačevići" u Pljevljima.

U momentu kada smo radili ovaj izvještaj, a rađen je prije perioda korone bilo je nešto oko 550 učenika koji su koristili usluge domova i internata od čega je, najčešće su djeca srednjoškolskog uzrasta, a 30 djece je bilo osnovnog školskog uzrasta i kao što i u izvještaju piše bilo je čak djece mlađe od 10 godina

u Plužinama. Oko 180 djece u momentu istraživanja je bilo smješteno u učeničkim internatima i resursnim centrima. Dakle, naša ciljna grupa su bila djeca do 18 godina života koja se školuju u obrazovnim ustanovama i najčešće van svog mjesta prebivališta, a to faktičko odvajanje djeteta od roditelja i boravak u domu učenika veliki je izazov kako za dijete tako i za njegove roditelje i to je u stvari bio i negdje osnovni cilj da pokažemo ko i na koji način brine u stvari o djeci koja su faktički odvojena od svojih roditelja i gdje roditelji ne mogu svakodnevno da obavljaju svoju roditeljsku obavezu.

Što se tiče metodološkog pristupa, dakle, mi smo obišli sve ove ustanove, razgovarali kako sa djecom tako i sa vaspitačima i onima koji brinu o djeci. Ovom prilikom prosto želim da pohvalim sve njih koji ponekad i vančovječanskim naporima se zaista brinu o toj djeci i onda kad imate konkretne likove ispred sebe znate da li zaista toj djeci tamo dobro ili nije, a ponekad da su, na žalost to smo pokazali u izvještaju, zaboravljeni od sistema.

Informacije smo takođe dobijali neposredno od djece što je jedna od posebnih vrijednosti ovog izvještaja, a informacije smo dobijali i od roditelja djece čija su djeca putem upitnika. Ovaj izvještaj se struktuirao na način da u njemu ima opšte informacije o ustanovama, zatim to je upravljanje interna normativa dokumentacije kadrovska struktura, zatim tu govorimo o prostorno-tehničkim smještajnim, sanitarno-higijenskim uslovima i ishrani, o bezbjednosti djece, kućnom redu, vaspitnom radu, ostvarivanju i zaštiti prava učenika, komunikaciji i saradnji sa roditeljima zdravstvenoj zaštiti i saradnji sa obrazovnim, socijalnim i drugim ustanovama.

Kratko ću samo radi javnosti podsjetiti kakve smo mi u stvari zaključke na osnovu cjelokupnog istraživanja u stvari uočili, na osnovu kojih smo u stvari kasnije dali jasne preporuke. Dakle, podsticanje i širenje mreže domova učenika internata na osnovu potreba učenika i roditelja doprinosi kvalitetu i omogućavanju obrazovnog sistema jer izjednačavaju vaspitno-obrazovne mogućnosti i daju šansu svakom učeniku da se afirmiše i ostvari svoje potencijale i talente. Međutim, zapaža se da u domovima gdje pored učenika borave i studenti, dakle oni koji su stariji od 18 godina, primat imaju studenti i njihove potrebe, a negdje se potrebe djece potiskuju. Faktičko odvajanje djeteta od roditelja i boravak u domu učenika je veliki izazov za dijete i za njegove roditelje, prije bismo naravno rekli da je mnogo stresnije za dijete, odvajanje i smještaj djeteta u domu učenika ili internat radi školovanja i ne dovodi do bilo kakvih statusnih promjena u pogledu roditeljskog prava, ali u skladu sa članom 70 Porodičnog zakona jasno se kaže da ovi roditelji nijesu u mogućnosti da svakodnevno brinu o djeci. Ono što smo mi imali priliku u direktnom razgovoru sa djecom i sa vaspitačima i naravno sa roditeljima da zapazimo jeste da pojedini najčešće ne gledaju svoju djecu od 15 dana pojedini čak i više od tog perioda i da su njihove životne priče vrlo, vrlo ponekad i dramatične što svakako ukazuje da toj djeci treba biti omogućana posebna pažnja.

Takođe, došli smo do zaključka da u našim domovima ima djece ne samo iz različitih gradova Crne Gore već da jedan broj djece dolazi iz drugih država republika Srbije, Bosna i Hercegovina i ovdje smo zapazili da djeci najčešće nije mijenjano mjesto boravka, odnosno prebivalište i zapaža se da su djeca strani državljanji koji imaju privremeni boravak ili stalno nastanjenje u Crnoj Gori jednaki u ostvarivanju prava sa djecom iz Crne Gore. Takođe, se zapaža da roditelji djece koja koriste usluge domova učenika internata u većini slučajeva nijesu sklapali ugovor kojim bi se precizirano i precizno formulisala međusobna prava i obaveze između roditelja i onih koji pružaju ovu vrstu usluge, a u pojedinim domovima se spominju izjave roditelja o plaćanju usluga, a u nekima postoje samo priznanice o uplaćenim troškovima smještaja, ishrane učenika u domovima. Iako postoje personalni dosijei, dokumentacija u njima je vrlo ujednačena. Takođe, stiče se utisak da su djeca raspolagala sa vrlo skromnim informacijama o načinu života u domu tako da to ukazuje na potrebu da ovoj djeci treba ipak posebna briga prilikom dolaska u ustanovu i najčešće su odgovarala da su nešto u domu saznala od svojih braće, sestara i taj period prilagođavanja djece na domski život je ipak nešto što je vrlo značajno za njih, da ne kažem neku drugu riječ.

Takođe, komunikacija djece i roditelja bez obzira na uzrast se odvijala na različite načine i ona je naravno zavisila od različitih faktora od udaljenosti od vremenskih prilika. Tako recimo roditelji djece iz pivskih sela praktično svoju djecu ne gledaju ili djeca ne gledaju svoje roditelje koji se nalaze u domu za vrijeme zimskih mjeseci praktično duži vremenski period. Takođe, kao razlog nekomunikacije sa djecom ili ovog neobezbeđenja svakodnevnog kontakta se pominje i zauzetost roditelja negdje se govori i o materijalnim uslovima, dakle, da roditelji nemaju sredstava da plate kartu i da dođu i da obiđu svoju djecu.

Takođe, komunikacija roditelja i ustanova je vrlo neujednačena, negdje smo došli do zaključka i roditelji su potpuno otvoreno govorili da su najviše informacija o svojoj djeci dobijali od domara, portira, kuvara u ovim ustanovama. Zdravstvena zaštita nije ujednačena, dakle, kada dijete promijeni sredinu iz koje dolazi najčešće to ne prati i onaj novi izbor izabranog ljekara tako da se zaista može reći da se i najčešće smo dobijali informaciju pa eto i to kroz dobru komunikaciju.

Dakle, ono što jeste bilo za nas veoma interesantno na šta smo ukazali iako su domovi učenika javne ustanove iako naravno moraju da posluju po zakonu i postoji niz podzakonskih akata u momentu kada smo radili ovo istraživanje nijedna od ovih javnih ustanova nije posjedovala licencu za rad pa to onda dovoljno govori o uslovima u kojima oni rade. Bezbjednost učenika je takođe neujednačena. Evo imali smo

prilike da slušamo o mnogim izazovima koji su pred djecom, a možete misliti kako to izgleda kada su djeca praktično ostavljena sama na sebi.

Dakle, tu su i zapažanja oko učešća djece i njihove participacije oko donošenja bilo odluka koje ih se tiču, oko vaspitnog rada, organizacije kulturnih i sportskih aktivnosti koje takođe vrlo neujednačene od doma do doma, ali se negdje stekao utisak da slobodno vrijeme koje imaju djeca najčešće su sama sebi organizovala na različite načine.

Što se tiče prostorno-tehničkih smještajnih sanitarno-higijenskih uslova takođe su zaključci da su ti domovi vrlo na neujednačenom nivou. Naša javnost je imala prilike da se upozna konkretno sa tim kako je izgledao recimo dom učenika u Baru i kako su u datom momentu praktično i obustavljen boravak djece u tom domu. Mi koji svakodnevno radimo i obilazimo znamo kako izgledaju recimo danas jedne Plužine, odnosno Domu učenika u Plužinama koji je montažni objekat i čiji je rok trajanja je već odavno istekao. Tako da su to sve neka pitanja o kojima treba razgovarati i takođe kadrovska struktura, odnosno oni koji brinu o djeci je vrlo neujednačena i saradnja ovih ustanova sa obrazovnim socijalnim i drugim ustanovama u zajednici je raznolika i kreće se od dobre saradnje do potpunog odsustva, dakle, prosto onog diskriminišućeg. Oni su domci, kad kažu oni su domci to vam je sve jasno šta podrazumijeva.

Na osnovu svega ovoga što smo zapazili mi smo dali jasne preporuke velikom broju državnih organa i ja ću samo evo za kraj tim završavam da kažem da od momenta od kad smo napravili izvještaj mi smo praktično u svakodnevnoj komunikaciji sa predstavnicima javnih ustanova neke od ovih stvari su oni pokušavali da poprave, a neke naravno su i sistemskog karaktera i tu prevashodno su date preporuke Ministarstvu prosvjete, odnosno Vladi Crne Gore da razmotri i na još jedan način analizira da li su nam i potrebni i kakvi ako su nam potrebni onda svakako da domovi moraju da zadovoljavati sve potrebe vezane za djecu. Hvala ako sam odužila, ali ovo je zaista jedna vrlo interesantna životna priča.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:38:39)

Zahvaljujem.

Jeste bilo vrlo interesantno i zato što je po prvi put u ovom domu i namjerno sam i dozvolila da prekoračite ovoliko zato što smatram da treba javnost ovo da čuje. Vrlo me brine ovo što ne postoje licence jer tamo postoje i kuhinje i sve to treba naravno da se kontroliše mnogo bolje.

Sada prelazimo na uvodna izlaganja.

Dajem riječ, pošto izvjestilac nije tu, onda dajem riječ kolegi Jovanu Jolu Vučuroviću, a da se pripremi kolega Dragan Ivanović.

Izvolite.

JOVAN VUČUROVIĆ (10.11.22 15:39:22)

Hvala, i meni je bilo zadovoljstvo na odboru da razgovaramo o ovoj temi što sam prvi predsjednik Odbora za ljudska prava koji je imao čast da vas ugosti i da razgovaramo o ovoj važnoj temi, jednoj u nizu tema koje su posvećene poboljšanju položaja djece u Crnoj Gori. Ne bih dužio, ali htio sam istaknem da se ovaj izvještaj, sa priličnim zakašnjenjem, razmatra od strane Skupštine jer ga je Zaštitnik još u junu 2021. godine dostavio Skupštini, a Odbor za ljudska prava isti razmotrio u julu 2021. godine o čemu je podnio Skupštini izvještaj sa predlogom zaključka u 13 tačaka imajući u vidu brojne preporuke Zaštitnika date u cilju poboljšanja stanja u ovoj oblasti, a koje su dodatno ojačane, predloženim, bilo je i važno da je ova aktivnost na plenumu realizovana još prošle godine. Imao sam tu obavezu da ovo saopštim jer ovo nijesu dakle stvari koje trebaju da čekaju već da se urgentno riješavaju posebno imajući u vidu, to sam htio da pitam gospođu Mijušković, da li imamo nekih podataka vezanih za ovaj podatak da od 12 analiziranih ustanova nijedna nije imala licencu da li se nešto promijenilo u ovom protoku vremena. Dakle, nije, ali eto da radimo na tome da se te licence dobiju naravno ne zavisi od vas, ali hajde da podstaknemo one od kojih zavisi. Dakle, ovom prilikom naglasio bih da Odbor za ljudska prava i slobode u saradnji sa partnerima među kojima su Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, resorna ministarstva nadležne državne institucije, međunarodne i nevladine organizacije u kontinuitetu posvećeni zaštiti afirmacije na unapređenju poštovanja prava sve djece u Crnoj Gori, zato i u sklopu tih aktivnosti veoma važno i razmatranje ovoga izvještaja, evo kažem prvog izvještaja ove vrste u Crnoj Gori, reklo bi se i šire prema podacima koje imamo i vjerujem da smo svi saglasni da je pravo na obrazovanje kao jedno od osnovnih ljudskih prava koje najčešće koriste djeca, veoma značajno sa stanovišta i ekonomskog razvoja zemlje iz razloga što ulaganje nove generacije predstavlja i ulaganje i u budućnost društva i da ostvarivanje prava na obrazovanje podrazumijeva jednaku dostupnost obrazovnih programa za svu djecu bez diskriminacije po bilo kom

ličnom svojstvu. Eto, htio sam samo toliko da kažem da još jednom pohvalim gospođu Mijušković i ovaj njen izvještaj.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:42:19)

Zahvaljujem.

Prelazimo na sledeće uvodno izlaganje, to je izlaganje kolege Dragana Ivanovića u ime Kluba SNP-a, a da se pripremi kolega Albin Čeman u ime Kluba Demokrate - DEMOS. Izvolite, kolega Ivanoviću.

DRAGAN IVANOVIĆ (10.11.22 15:42:35)

Hvala, potpredsjednice.

Poštovana Skupštino, poštovani gospodine Bjekoviću sa saradnicama,

Evo, jedan ovakav izvještaj razmatramo prvi put u Skupštini Crne Gore i odmah se pokazalo da je to dobro i veoma korisno. Gospođa Mijušković, a ja dobro znam da ona poznaje ovu problematiku iznijela je te važne i veoma bitne podatke kada su u pitanju domovi učenika ili internati i zapravo koja je to problematika u Crnoj Gori.

Da li smo mi zapravo kao društvo svjesni te problematike bili dovoljno, a sada mi se čini da je na vama, posebno poslije ovakvog izvještaja i saznanja i normalno obilaska svih tih 12 domova koja je to problematika i koliko je ona evidentna u ovom trenutku, a čini mi se godinama su ti domovi radili još u socijalizmu i ja mislim da ni jedan nije rađen zadnjih godina. Ovo su sve stariji domovi oni funkcionišu. Sada se postavlja mnoga pitanja. Ja vidim da ste vi u izvještaju oprilike prepoznali svu problematiku, vi ste je ovdje javno iznijeli u Skupštini, građani su je dobro čuli, ali meni se čini da treba po neku ponoviti i mnogo puta ne bili se ti neki nedostaci otklonili. Kažemo, da u pojedinim domovima imamo djecu i ispod 10 godina imamo učenike osnovnih škola, a imamo i studente. I šta se sad dešava? To su razlike u generacijama u godinama, djeca dolaze sa raznih teritorija, sa raznim navikama običajima i tako dalje, susreću se sa nekom novom sredinom. I zamislite koliko neko koji je u suštini je spreman nekim nedozvoljenim radnjama, a već afirmisan u tom pogledu bude u domu, a pored njega su mnogo mlađi, pa čak i ova djeca od desetak godina, koliko to može štetno da utiče na tu djecu i koliko zapravo ne da može nego i utiče sigurno i da li smo mi u ovom društvu bili toga svjesni i da li ćemo biti svjesni sutra da to moram na neki način kanalisati tako da zaista tim domovima damo ili internatima kako god ih zvali, sigurno se radi o istom da im damo značaj i da prvo vodimo računa ko su upravnici, ko su vaspitači, ko su ljudi koji održavaju red koji brinu o toj djeci? Ta djeca vidimo, da li su, normalno ne mijenjaju prebivalište, jer su djeca, ko im je izabrani ljekar, ja nijesam u izvještaju vidio, čini mi se da sam nekad donekle bio malo upoznat sa ovim internatima u Podgorici, znam za neku problematiku koja je bila prisutna i tu problematiku su često donosili neki koji su slobodno dolazili u te domove, jer ti domovi nijesu ograđeni, nemaju stražu, nemaju prijavnici, nemaju redare, stražare i tako dalje i onda su djeca sa susjednih ulica ili grada uspjevala da dolaze i da prave neprilike, nereda, napadaju na tu djecu, a kažem evo ne znam da li ova pandemija bila evidentna i da li je ona upozorila sve u društvu koliko treba te zdravstvene zaštite toj djeci, pored one vaspitne koja sigurno mora biti na većem nivou. Ja sam ubijeđen da ne znam u izvještaju to nijesam vidio, da li ste vi obilazeći snimili tu situaciju i dali preporuke koje su sigurno potrebne, šta u ovom društvu treba da se uradi da internati ili domovi učenika budu bolje opremljena sa boljim osobljem, stručnim osobljem, rekao sam od upravnika ili direktora kako će se zvat nije bitno do tih vaspitača. Kako taj kulturni sportski život treba da izgleda, da li ti internati imaju poligone, da li imaju sale za fizičko vaspitanje i tako daje i tako dalje? Mnogo, mnogo pitanja. Ja sada ne pametujem nego mi se čini da nam je to obaveza svima u ovom društvu da posvetimo određenu pažnju. Taj neko ko je razmišljao svojevremeno i da se rade ti domovi bio je svjestan činjenice, da djeca sa nekih prostora u Crnoj Gori posebno, a evo vidimo da to koriste djeca van Crne Gore to je dobro i nije ništa sporno, ali kažem, ako ih već na taj način dovodimo u te domove i omogućavamo im onda im treba stvoriti određene uslove i mislim da Crna Gora sa nekim malim izdvajanjima može da poboljša uslove i život u tim domovima.

Kaže, tamo ima djece i sa posebnim potrebama i ona trebaju da imaju jedan poseban tretman. Ne znam, nijesam do sada naišao niti sam upoznat sa tim, a vidim da ni u izvještaju nijeste ste se tu posebno bavili sa tim, šta zapravo za tu djecu, koliko su ona u jednom trenutku sposobna ili su koristili određena pomagala, kako do njih dolaze, kako ih koriste, da li imaju rampe koje su sada, evo vidite i sami neophodne. Znači, mnogo, mnogo pitanja čini mi se mnogo vremena bi sad čovjek imao da nabraja, ali ja moram da pozdravim ovu vašu inicijativu i to je po meni neki početak koji daje garanciju da ćete vi u nekom sledećem izvještaju, u nekom sledećem obilaženju tih domova i internata sigurno tražiti od uprava,

da li su oni, a trebalo bi da budu u nadležnosti Ministarstva obrazovanja, da se i Ministarstvo pozabavi i kadrovskim rješenjima i svim tehničkim pomagalima i tako dalje i tako dalje. Evo ja, čini mi se na ovaj način želim da dam neki doprinos i mi bi trebali zaista da budemo pobornici toga da se ovoj djeci koja to rade iz nužde pomogne i stvore bolji uslovi. Ovo što rekoste, gospođo Mijušković komunikacija. Sada je malo drugačije nego nekada kada se zaista nije moglo komunicirati, nije bilo sredstava, sada su ovi telefoni vidim dostupni, pa ta komunikacija roditelj, dijete je možda veći, a možda je i izazovniji u smislu ko više trpi, da li to dijete ili roditelj koji se odvaja ili se odvajaju i jedni i drugi i djeca od roditelja i roditelji od djece i sigurno i jedni i drugi imaju određene probleme. Ne znam da li ova komunikacija putem mobilnih telefona je donekle poboljšava ili pogoršava siguraciju? To je sad ovako sigurno za neku dublju analizu. Toliko i hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:50:46)

Toliko i zahvaljujem kolegi Ivanoviću. Sada dajem riječ kolegi Albinu Ćemanu, a da se pripremi koleginica Božena Jelušić.
Izvolite kolega Ćeman.

ALBIN ĆEMAN (10.11.22 15:51:00)

Zahvaljujem, poštovana potpredsjednice Bošnjak

. Uvažene kolegice i kolege poslanici, gospodine Bjekoviću sa saradnicama, cijenjene građanke i građani,

Danas na dnevnom redu, imamo jednu veoma značajnu temu, temu koja bi trebala biti u fokusu svih nas, tema koja bi nas trebala okupljati, jer je u njenoj srži ono najvrednija što Crna Gora ima to su djeca. I današnjih Izvještaj o položaju djece u domovima učenika odnosno internatima u Crnoj Gori je naravno i tema koja se tiče jednog od najvažnijih ljudskih prava, to je pravo na obrazovanje.

Na početku, moram kazati da sam i sam bio korisnik učeničkog doma doduše kraći vremenski period, a kao student korisnik studentskog doma čitav period studiranja, tako da je to za mene jedan poseban i lijep period odrastanja života i obrazovanja.

Takođe, moram kazati da je Izvještaj o položaju djece u domovima učenika, odnosno internatima u Crnoj Gori za 2021.godinu koji nam je pripremila Institucija ombusmana, jedan kvalitetan tekst koji nam daje jednu dosta realnu sliku stanja i položaja djece u ovim vaspitno-obrazovnim ustanovama.

Građana radi, domovi učenika, odnosno internati su vaspitno-obrazovne ustanove koje omogućavaju učenicima boravak, smještaj i hranu i vaspitanje tokom pohađanja škole i uglavnom su njihovi korisnici djeca koja se školuju u obrazovnim ustanovama van svog mjesta prebivališta, a čija udaljenost ne omogućava svakodnevno putovanje učenika.

Analizom ovog Izvještaja za 2021.godinu zapažamo da u Crnoj Gori smještaj i ishrana učenika obavlja se u 12 domova, učenika odnosno internata gdje u njima godišnje boravi oko 550 učenika, u internatima obrazovnih centara i resursnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju invaliditetom godišnje boravi oko 180 učenika.

Pregledom stanja dolazimo do sledećeg zaključka. Da u pojedinim domovima učenika situacija je zaista loša, rekao bih alarmantna, kao što je to na primjer slučaj sa Javnom ustanovom Dom učenika i studenata "Dušan Marović" u Baru, gdje ova ustanova ne posjeduje svu potrebnu dokumentaciju za rad, kadrovska struktura je dosta slaba, a uslovi u kojima djeca borave u domu toliko loše da je jedno od preporuka ombusmana bila da se za školsku 2020 do 2021.godinus ne raspisuje konkurs za prijem učenika u ovu ustanovu.

Takođe, u ovoj ustanovi kvalitet isane i bezbjednost učenika i vaspitni rast su na nezadovoljavajućem nivou, a i komunikacija i saradnja doma sa roditeljima djece je nedovoljna. Nijesu obezbijeđene procedure za ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu djece, to jest djeca nemaju izabranog ljekara u mjestu boravka, djeca ističu da se ne osjećaju prijatno izvan doma, jer nijesu prihvaćeni u lokalnoj zajednici među vršnjacima. Sa ovog mjesta bih uputio apel Ministarstvu prosvjete da nađe rješenje kako bi se popravilo ovo stanje u ovoj ustanovi i pomoglo djeci, da li kroz adaptaciju renoviranje postojećeg objekta ili izgradnju nekog novog na drugoj lokaciji, jer trpe djeca.

Stanje u preostalih 11 domova učenika je značajno bolje u odnosu na Bar, naročito je bolje stanje u Nikšići, Podgorici i Beranama. Ono što bi trebalo biti prioritet jeste da se čuje glas učenika o njihovim potrebama i njihov glas u ovom izvještaju je zastupljen. Djeca uglavnom imaju zamjerke na prostorno tehničke uslove, hranu, sorimaštvo kulturnih i sportskih sadržaja, dostupnost zdravstvene zaštite, nedostatak spetskih terema i dvorišta oko domova, nepostojanju vešeraju u domovima, a iskazuju potrebu za psiholog ili pedagogom o prevazilaženju različitih problema u ovom uzrastu što je svakako neophodno.

Pored djece, u pripremi ovog izvještaja uključeni su i roditelji kroz formu upitnika, kao i zaposleni u domovima učenika kroz formu intervjua, odnosno direktnog razgovora. Naravno, pohvalno je i to što je Kancelarija ombusmana dala sve preporuke, kako bi se poboljšalo stanje i položaj djece u internatima i to preporuka Vladi Crne Gore, resornim ministarstvima, Zavodu za školstvo i učeničkim domovima, odnosno internatima.

U cilju jednake dostupnosti i prava na obrazovanje sve djece pomenuo bih i upis po prvi put 32 djece romsko-egipćanske populacije u Javnom predškolskoj ustanovi "Radmila Nedić" u Beranama, znači prvi put ove godine koja je rezultat međuinstitucionalne saradnje vrtića NVO Udruženja za podršku Roma i Egipćana, Zavoda za uzapošljavanje Crne Gore na osnovu kojeg je zaposlen pripadnik romsko-egipćanske populacije kao medijator i Direktorata za vaspitanje i obrazovanje pripadnika manjinskih naroda i nacionalnih zajednica kojim je rukovodio profesor Safetr Kalač, a koji je na žalost nepravilno smijenjen sa te pozicije.

Moja poruka na kraju jeste da ne dozvolimo segregaciju u društvu, naročito djece da kao država ulažemo u djecu, ulažemo u njihovo obrazovanje, jer na taj način ulažemo u budućnost ove zemlje i to je bez sumnje sigurna i opravdana investicija.

I na kraju, Demokratska Crna Gora će podržati ovaj izvještaj. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 15:57:03)

Zahvaljujem kolegi Ćemanu. Dajem riječ kolegini Boženi Jelušić.
Izvolite, kolegice Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (10.11.22 15:57:13)

Da i ja izrazim zadovoljstvo što se po prvi put bavimo pitanjem smještaja i kvaliteta života učenika i učenica, studenata i studentkinja u domovima 12 takvih institucija u Crnoj Gori.

Pred nama je jedan izvještaj koji je rađen po promišljenoj metodologiji, koji daje dosta podataka i što je najvažnije bez komentaranja ili uticaja na izjave djece daje priliku i korisnicima da se čuje i njihov glas. To dodatno povećavanje njegovog kvaliteta i nama kao čitaocima izvještaja omogućava da ostvarimo uvid u činjenicu da su prostori tog doma, da u Baru ima puno pacova i buba-švaba, da se vaspitači njima ne bave, jer su ili pijani ili su bivši direktori da ne dolaze na posao, da im je hrana jednolična da bi samo da jednom mjesečno mogu da dobiju nekakvu vrstu kolača, da je nejestiva hrana, da je sve loše, da se suočavaju sa diskriminacijom iz okruženja. Da čujemo najstrašnije moguće podatke koji su za ovu zemlju mnogo bitniji od svih idenditejskih i koje kakvih podjela kojima mi zamagljujemo realne probleme.

Vertikalna pokretljivost jednog društva je uslov njegovog zdravlja. To znači da se društvo ventilira odozdo prema gore i obrnuto, jer mi nikada ne znamo gdje su sposobnosti smještene i kada neko ko je, da tako kažemo imovno na nižim stratosima uspijeva da obrazovno i svakako drugačije dospije u više, to je ta obrazovna pokretljivost. Na žalost naše društvo je sve više svedeno samo na horizontalnu pokretljivost, što znači reprodukcija moći ali je reprodukcija siromaštva. Da bi društvo dobilo kakvu-takvu vertikalnu pokretljivost služe studentski i učenički domovi. Oni omogućavaju da djeca čiji roditelji nemaju uslova da ih školuju, da im plate putovanja koja tehnički, fizički to ne mogu da podnesu stignu lakše do škole, do mogućnosti da u vertikalnom društvu napreduju. Od moje troje djece dvoje su bile korisnici domova u ujedinenim Koledžima u Motaru i u Mariboru kao polaznica Prve gimnazije. Mogu da kažem kad uporedim te domove i ove podatke koje čitamo ovdje o našim crnogorskim domovima ne mogu, a da ne budem tužna. Ne kažem da ni tamo nije bilo problema i da se učenici i učenice nijesu suočili sa nekim problemom, ali ovo što mi ovdje imamo da doslovno niti hranu, niti bezbjednost, niti elementarne ljudske uslove obezbjeđujemo djeci, ja zaista ne mogu da razumijem i čini mi se da je ovo zaista alarm osobito kad imamo u vidu da ne postoje licence, da ne postoji nikakva ozbiljna kontrola i ja se zaista pitam što je i Ministarstvo u svom prethodnom mandatu uopšte radilo po ovom pitanju ili se možda bavilo smjenom upravo i nekih od direktora koji su kao i u prethodnom slučaju, što smo čuli imali i zapažene rezultate?

E, sad prvo i osnovno jeste kvalitetan izvještaj i data je perspektiva i iz ugla korisnika što je neobično značajno, tako da imamo jednu mozaičnu strukturu i mogućnost da steknemo široki uvid i na kraju to je prvi put da se ovako nešto pred nama pojavljuje. Međutim, i ovaj izvještaj na svoj način rodno slijepi. Zašto?

Na svega tri mjesta se pominju odvojene sobe i kupatila. Ovdje se moralo vidjeti mnogo toga, odnosno dječaka i djevojčica, gdje je smješteno siromaštvo više kod dječaka ili djevojčica, da li su roditelji spremni više da školuju dječake ili djevojčice, da li postoje skriveni troškovi koje plaćaju djevojčice, plaćaju, a postoje naravno, koje su smještene u studentskim i učeničkim domovima. Šta je sa mogućnostima

vakcinacije djevojčica? Konkretno HPV-e i da li se uopšte o tome razgovara? Šta je sa ginekološkom i drugom podrškom? Šta je djelimično refinirano u zavijenoj formi mogućeg nasilja? Nijesu potrebe djevojčica i dječaka studentkinja i studenata iste i one se različito moraju tretirati zbog toga izvještaj ne može biti neutralan, nego mora biti agregiran i mora omogućava svestran uvid.

Podsjetiću da je jedan od milenijumskih ciljeva do 2030.godine peti cilj, osnaživanje djevojčica. To znači da su u svijetu, smatra se da su djevojčice jedna od najisključenijih društvenih grupa, a diskriminisane su pod dva osnova, jer su djevojčice, jer su mlade, mlade su diskriminisane.

Drugo, svi efekti drugi negativni, mogući, kao što su siromaštvo ili invaliditet, na primjer se multiplikuju u slučaju djevojčica.

Treće, šokantni su podaci svjetski. Oni vjerovatno takvi kod nas nijesu, ali ima vrlo važnih indicija da je nešto od toga takvo. Seksualno nasilje nad djevojčicama, prinudni brakovi što mi imamo osibito u populaciji i činjenica da više djevojčica ostaje van škole. Mi to moramo obuhvatiti izvještajno, pa ako hoćete i kroz priču o tome.

Zakoni u većini i u našoj zemlji ne reflektuju specifične potrebe djevojčica i zbog toga su oni u tim zakonima nevidljive. Njih vidljivim moraju učiniti izvještaji, kako bismo i mi mogli da tu vidljivost verifikujemo kroz unaprijeđena zakonska rješenja.

Jedini način, pošto je globalni cilj do 2030.godine postavljen i mi smo potpisnici i mi smo na to obavezani da se vodimo onom znanje je moć. Moramo saznati više o mogućnosti i nemogućnostima kad su u pitanju djevojčice, jer se više ne govori samo o pravima žena, govori se o pravima žena i djevojčica, a djevojčice su još ugroženija kategorija. I naravno, zbog toga nam treba što više informacija i smatram da je to jedan nedostatak ovog izvještaja koji jeste sveobuhvatan, vrlo potreban, dobar, poluperspektivan, ali mu nedostaje jedna prava i promišljena takođe rodna dimenzija. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 16:04:30)

Zahvaljujem kolegini Jelusić i zlopotrijebiću malo poziciju predsjedavajuće, jer ne mogu da diskutujem o ovoj temi, ali prosto interesantna je tema, a meni bliska. Hoću da apelujem prvo na ove moje Pivljane i na Plužine, obzirom da je to sad jedan grad koji, ja mislim po glavi stanovnika ima najviše sredstava zahvaljujući ili već ne znam koncesijama za Hidroelektranu, a inače sam ja sa hendikepom u smislu što je moj rodni grad pod vodom, ali hoću da kažem da tamo postoje sredstva da više to ne bude montažni učenički dom ili da možemo to da i kroz privatno javno partnerstvo se odradi. Htjela bih da kažem da li je zapaženo u studentskom domu, jer mi je prosto nevjerovatno da Podgorica koja je grad i toliko je izgrađen zadnjih godina da smo mi izgradili samo jedan studentski dom kroz privatno javno partnerstvo i mislim da i privatnik većinu mjesta dijeli, znači ono ko će biti smješten u tom studentskom domu, da ne zavisi od države već od privatnika koji je pravio taj dom, odnosno građevinske firme jedne i u tom smislu me interesuje da li analizom ovog starog studentskog doma vršeno do te mjere da se vidi šta tamo tačno nedostaje, jer tamo momaka je bilo, bilo je studenata i kad su završili nastavili da žive, jer im je tamo jeftinije, maltene besplatno. Dešavalo se i da formiraju porodice a da žive u studentskom domu, imali smo mi svega. Samo me interesuje u kom dijelu je vršeno i jedna sugestija za vas? Ovo što ste pravili kao anketu kroz studentske domove, ja bih voljela da kroz osnovne, a i kroz srednje škole napravite anketu među učenicima da vidimo kako su zadovoljni sa profesorima i ponašanjem profesora, jer mislim da je tu i direktora i svih da i tu imamo veliki broj onih, oni kažu da su u alkoholisanom stanju, ponašaju se ovako, onako, ako budu anonimna anketa daću vam jednu sliku koja će vam biti porazna u tom sam sigurna.

Izvinite što sam zlopotrijebila, ali me je interesovalo i morala sam iskomentarisati.

Izvolite, sada odgovor na pitanje.

SNEŽANA MIJUŠKOVIĆ (10.11.22 16:08:14)

Hvala zaista na svim komentarima i kao što sam i kazala u uvodu ovo je praktično prvo istraživanje ove vrste koje se ticalo domova učenika. Ono potpada tamo pod onaj korupus učeničkog standarda osim domova učenika, tu su još onaj famozni prevoz, ali nadam se da će i on jednom doći na red. Mi smo zaista davali dosta preporuka u tom smislu, ali samo ću podsjetiti.

Mi smo se bavili djecom do 18-ste godine života, pa smo to u principu i uzeli kao slabost domova koji posluju kao i domovi za učenike i studente, jer oni prevashodno svoju pozornost upućuju prema studentima, a ne i prema djeci koja kao takva grupacija treba da ima zaista posebnu pažnju i poslanik Ivanović je to lijepo i zapazio. U dosta domova se radi o velikom problemu kako odvojiti ovu mlađu grupu od grupe gdje su i studenti pa se to nekad kaže, e ova vrata zaključavam u toliko i toliko sati da bi se razdvojili ovi stari od mlađih.

Što se tiče situacije koja trenutno postoji i samo podsjećanja radi. Mi smo ovo istraživanje radili krajem 2019.godine pred samu koronu. Nijesmo uspjeli u toj 2020.godini da sve dovedemo do kraja zbog opše poznate situacije i zato je izvještaj objavljen u 2021.godini. Desile su se zaista određene promjene pogotovo u Baru, jer je Ministarstvo odložilo određena finansijska sredstva i taj dom jeste u bitnome promijenjen, ali i te kako ima još dovoljno prostora da se unapređuje položaj djece da ne govorimo, e onda dođemo do ovoga šta je čija obaveza, upravo ovo što je potpredsjednica pomenula vezano za Plužine. Ovdje govorimo o javnim ustanovama koje se finansiraju iz državnog budžeta.

Šta smo mi primijetili negdje ili je to primijećeno zato što misle da im je to sve džabe. Šta smo primijetili? Kad se govori o cijeni koštanja ove usluge onda se ona do te mjere bagateliše, pa kaže smještaj i domu košta 20 - 30 eura. Niko nema onaj drugi dio koliko ustvari država ulaže kroz zarada zaposlenih, kroz materijalne troškove, kroz plaćanje grijanja i svih ostalih i mi smo jedna od naših sugestija prema Ministarstvu jeste bila da se napravi jedna nova metodologija. Izračunavanje cijene koštanja doma i kada se govori o tome koliko košta dom onda se zaista može steći realna slika o pravoj cijeni. Mi ćemo možda doći do toga pa ćemo vidjeti da pojedini domovi možda nijesu racionalni sa ovog ekonomskog aspekta, jer ako danas u domu u Baru na najljepšoj mogućoj lokaciji imamo samo osmoro djece, a imamo osam zaposlenih uz sve ove troškove koje inače dom mora da ima da bi djeca u njemu boravila, onda je to upitno sa stanovišta racionalizacije, odnosno pogotovo sa stanovišta sagledavanja šta je njihov izbor? Ta djeca u Baru uče Poljoprivrednu školu. Djeca su sa sjevera Crne Gore pošla u Bar da uče Poljoprivrednu školu. To jeste i to jesmo i rekli u principu u preporukama u jasnim preporukama ministarstvu, zaista je dobra stvar, omogućavanje djeci da uče ono što žele, ali se društvo mora zaista i opredijeliti prema tome gdje će učiti pojedinu školu. Ima značajnih pomaka u Baru, pogotovu što se tiče uređenja samog doma, tamo postoji još dosta izazova, da vas ne zamaram sa tim. Znače gdje je bilo još dosta pomaka, kako su se desili, u Internatu u Šavniku. Dakle, prilikom obilaska, prvog našeg obilaska, te ustanove uslovi su bili katastrofalni, tamo je bilo u tom momentu osam dječaka koji su, evo možete misliti šta izgleda Šavnik noću, niti su imali adekvatne uslove smještaja, nisu imali televiziju i sve ostalo. Akcijom, ovo o čemu je i potpredsjednica govorila, humanitarnom akcijom u koju su se uključile više organizacija tamo je situacija u znatnom promijenjena, mobilijar je sav promijenjen, kupljeni su televizori. Nedavno kada smo bili nismo mi i dalje bili zadovoljni tim što vidite, jer živjeti u takvoj sredini bez zaista velike pažnje a imajući u vidu djeci iz kakvih porodica se sve zaista radi onda im treba posebna pažnja. Zato smo mi ukazivali na važnost ove međusektorske saradnje između sistema obrazovanja i sistema socijalne i dječije zaštite, recimo ovo troje djece u Kovačevića, a Kovačevići su škola koja je udaljena od Pljevalja 60 kilometara, a ta djeca koja borave, troje djece u Kovačevićima u okviru te obrazovne, njihovi roditelji su još udaljeni od škole najmanje još toliko. Znači, mora se pristupiti multisektorski i vidjeti na koji način se porodicama zaista može i pomoći. Ono što jeste naš apel što smo dali, pazite mi smo dali preporuku da Vlada prilikom razmatranja godišnjih izvještaja koji se tiču Ministarstva prosvjete uvrsti i ovaj dio koji se tiče učeničkog standarda jer se on zadnjih godina, na žalost, izgubio. Činilo nam se da na taj način moramo ovo učiniti vidljivim. Broj djece će se moguće svakog dana, pazite mi svakako ostajemo bez djece i to jedna alarmantna situacija, broj djece koja pohađaju školu na ovakav način i obrazuje se svakim danom sve manje i zato je naša apel da tamo gdje borave djeca moraju dobiti sve uslove po svim standardima.

Ovo o čemu ste govorili je za posebnu temu za istraživanje, odnos nastavnika i nastavnog kadra prema učenicima, ali evo ako budemo imali prostora i to će doći na red. Hvala, naravno uz ovo što je poslanica Jelušić rekla da se potrudim u sledećim izvještajima, zaista, da bude rodno senzitivno.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 16:14:51)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ kolegini Jeleni Božović, ona je prijavljena kao diskutantkinja i to je poslednji diskutant po ovoj tački dnevnog reda. Izvolite Jelena.

JELENA BOŽOVIĆ (10.11.22 16:15:08)

Poštovani građani i građanke, poštovane kolege i kolegice, poštovani gospodine Bjekoviću sa saradnicama i gospođu Mijušković,

Prije svega hvala vam na ovom izvještaju i nisam znala da je ovo prvi izvještaj koji smo imali do sada o stanju u učeničkim domovima i internatima. Ovaj izvještaj je vrlo temeljan, vrlo iscrpan, vrlo sveobuhvatan, na gotovo stotinu strana je opisano stanje u 12 đačkih domova u Crnoj Gori. U ovim domovima boravi ne mali broj učenika od prilike oko 550 učenika u prosjeku, oko 30 učenika su učenici osnovne škole, a u internatima obrazovnih centara i resursnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i

invaliditetom godišnje boravi oko 180 učenika. Preporuke koje ste vi dali u ovom Izvještaju moraju biti obavezujuće za sve nadležne institucije, tu prije svega mislim na Ministarstvo prosvjete, a zatim i na Ministarstvo zdravlja, na Ministarstvo finansija i slično.

Čitajući ovaj Izvještaj na trenutak sam se vratila u djetinjstvo i podsjetila na romane za djecu Branka Ćopića uz koje smo moj brat i ja odrastali, to su romani koji su nadahnuti školskim godinama u kojima je Branko Ćopić opisivao svoje djetinjstvo u rodnim Hašanima, u Bosanskoj krajini, zatim u Bihaću, gdje je najranije godine svog djetinjstva provodio upravo u đačkim internatima, u periodu između dva rata. Branko Ćopić je odrastao u soskom ambijentu od prilike onako kako odrastaju i mnoga djeca koja koriste usluge ovih domova, u tim seoskim ambijentima dominirali su tradicije srpske narodne pjesme i priče i bez obzira na sve nedaće jednog djeteta koje je raslo u periodu posle velikog rata smisao za humor je uvijek bio prisutan u njegovim romanima za djecu. Žao mi je što ove lektire nisu više prisutne tokom obrazovanja naše djece jer sva djeca koja porastu uz ovakve lektire mogu na bolji način da razumiju upravo i položaj i ove djece koja koriste usluge domova.

Čitajući izvještaj koji ste vi pripremali, a koji je rađen u periodu 2019.godine i jednim dijelom 2020.godine u nekim trenucima nisam bila sigurna da li priča datira iz perioda međuratnog u ovim domovima ili je sva priča smještena u XXI vijek i to u Crnoj Gori. Tom utisku doprinijeli su naravno vaši zaključci, ali posebno onaj dio gdje su djeca dobila priliku da o tom iskustvima, o boravku u tim domovima i učenju oni sami na najbolji način svjedoče. Posebno sam se osvrnula na dom u Baru, dom u Šavniku, to je bilo prije dvije godine, vi ste već u ovom vašem izlaganju pojasnili da se situacija u tim domovima popravila u protekle dvije godine. Međutim, ja ću govoriti sa onim podacima koje sam kroz izvještaj raspolagala.

Uslovima u kojima djeca borave u domu su loši u dužem vremenskom periodu, govorim o stanju u domu u Baru, pa pretstavljaju potencijalnu opasnost za sigurnost, zdravlja vaspitanje i obrazovanje učenika. Sanitarno higijenski uslovi, prostorno tehnički smještajni uslovi, kao i opremljenost nastavnim smještajnim sredstvima su nezadovoljavajući. Dom po svom enterijeru ne liči na vaspitnu ustanovu, grijanje je nezadovoljavajuće. Sada idu komentari djece; ništa nam se ne dopada, sve je staro, izlomljeno i prljavo, sobe su katastrofa, namještaj je katastrofa, sve je razvaljeno puno buba, miševa, pacova, prepuno prašine i polomljenog namještaja, prozori su izomljeni furi na sve strane, kupaonice su izlomljene, star bez vrata i česama, grijanje nema uopšte, učenici donose radijatore od kuće, kad se upali par grijalica iskače osigurač od opterećenja, metalni poklopac na osiguračima je razvaljen, utičnice po sobama polomljene žice se vide, posteljina i ćebad katastrofa, tako da djeca moraju da nose kući i da peru, zavjese, kupatiski mobilijar je zapušten, prljav, star, zajednička su kupatila za sve na istom spratu i za djevojke i za muškarce, i potpuno su devastirani i pravi izor zaraze, to je i ona neophodnost razdvajanja toaleta o kojima je govorila i koleginica Jelušić. Vidimo da u ovom domu prije svega nisu obezbijeđeni elementarni bezbjedni uslovi za boravak te djece. Ovaj dom ne posjeduje normative i standarde o ishrani kao i mnogi drugi domovi koji su predmet vašeg izvještaja. Učenici kažu da je hrana katastrofalna, kuhinja prestara, nehigijenska, hrana jednolična, neukusna, nepečena i nedovoljno tehnički obrađena. Imamo dva vaspitača, od kojih jedan dolazi kad on smatra da treba. U domu ne postoji plan saradnje sa drugim ustanovama i lokalnom zajednicom, djeca ističu da se ne osjećaju prijatno izvan doma, jer nisu prihvaćeni u lokalnoj zajednici i među vršnjacima u školi.

Ovo su utisci i komentari djece koja su sramota za svakog ministra koji je tu funkciju obavljao do ovog perioda kada je ovaj Izvještaj sačinjen, naravno ima i domova u kojima su i komentari djece a i vaši zaključci dosta bolji. Međutim, sve dok u Crnoj Gori postoji i jedan dom ovakog tima u kome borave učenici to je sramota i to je nedopustivo. Prije svega iz vaših zaključaka se vidi da ni jedan dom učenika, odnosno Internat ne posjeduje licencu za obavljanje usluga smještaja i ishrane iako u ovim domovima godišnje boravi čuli smo ne mali broj djece. Roditelji, odnosno staratelji učenika plaćaju 20% od ukupne cijene koštanja smještaja i ishrane u domu. Utvrđena cijena ne predstavlja stvarne troškove pa djeca i roditelji nemaju realnu sliku koštanja usluge smještaja i hrane.

Učenici uglavnom ukazuju na nepostojanje sportskih i kulturnih sadržaja, ne postoji u mnogim domovima jasne procedure za ostvarivanje zdravstvene zaštite, jer djeca nemaju izabranog ljekara u mjestu boravka. Djeca se žale na kvalitet i raznovrsnost hrane, nedostatak kadra, psihologa, pedagoga. Mnoga djeca, kao što ste i vi rekli dolaze u ovaj dom iz udaljenih sela ili susjednih opština. Ima primjera da se djeca i po nekoliko mjeseci nisu vidjela sa svojim roditeljima. Zbog toga je potrebno da imaju adekvatnu stručnu podršku psihologa i pedagoga kako bi na valjan način oni bili podrška ovoj djeci. Različita su iskustva djece i često veoma dirljiva. Primjera radi Dom u Šavniku koji se nalazi u katastrofalnom stanju, zgrada je toliko bila oštećena da su djecu morali da pokrivaju nailonima kako bi ih zaštitili od kiše, sve je puno vlage, namještaj je star, prozori su polomljeni, kupatila ne funkcionišu, itd.

Djeca i roditelji u svim ovim ispitivanjima prvenstveno se žale na neprohodnost puteva, slabu pokrivenost mobilne mreže i interneta. Mnoga sela su udaljena i roditelji rijetko dolaze kod djece a tokom zimskih mjeseci djeca rijetko idu kod roditelja. Jedan učenik je naveo da kući ide konjima.

Ovako izgleda nekoliko studenskih domova u Crnoj Gori. U isto to vrijeme dok su se u Crnoj Gori gradili najluksuzniji i najskuplji kompleksi, naša djeca nisu imala elementarne uslove za dostojno obrazovanje. U isto vrijeme dok su bivši ministri prosvjete dodjeljivali sebi i svojim partijskim saradnicima i po nekoliko stanova, ova djeca nisu imala toplu vodu i grijanje u domovima. Dok su mnoga djeca u 21 vijeku, navodno Evropskoj Crnoj Gori konjima išli u školu predsjednik države se vozio majbahom i vozio unuka u dior kolicima koja koštaju 6,5 hiljada eura. Ovo je na žalost naša zbilja, slika Crne Gore, ovo je sramota kojom nas ovaj izvještaj još jednom podsjeća gdje živimo i da je naša stvarnost i ovaj izvještaj o kome danas govorimo. Među ovom djecom odrastaju budući profesori, pravnici, ekonomisti, ljudi koji će jednog dana odlučivati o mnogim važnim pitanjima u državi. Znam da ova djeca, bez obzira na sve, odrastaju u kvalitetne ljude ali je sramota za državu da odrastaju i obrazuju se u ovakvim uslovima i ovakvim okolnostima.

Djeci se moraju stvoriti svi materijalni, tehnički i infrastrukturni uslovi za kvalitetno obrazovanje, kao i djeci sa invaliditetom, uslovi za adekvatnu zdravstvenu zaštitu, zaštitu od diskriminacije, psiho fizičkog nasilja i sl. Djeca moraju biti u fokusu interesovanja, ne deklarativno, već suštinski.

Podsjećam, ovo je period koji je rađen, dozvolite potpredsjednice imam vrijeme od kluba, prije dvije godine. Ja se nadam da se dosta toga i u drugim domovima promijenilo. U svakom slučaju ovakvi izvještaji ne mogu da čekaju dug period da dođu na dnevni red. Pridružiću se i onome što je komentarisao moj kolega Jovan Vučurović, da je ovaj izvještaj podnesen Skupštini još u junu prošle godine, a tek sada je došao u skupštinsku proceduru. Niko nema opravdanje za ovakve propuste i za to pozivam sva nadležna ministarstva da pod hitno, bez odlaganja, uvažavaju preporuke iz ovog izvještaja i hitno krenu u rješavanje problema u svim domovima učenika u Crnoj Gori. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 16:25:33)

Zahvaljujem kolegici Božović.

Time smo iscrpili listu diskutacija.

Da li vi želite završnu.

Zahvaljujem se i konstatujem da je pretres završen i da ćemo se izjasniti po ovoj tački dnevnog reda naknadno.

Prelazimo na sljedeću za danas, a to je poseban izvještaj u uticaj mjera za širenje virusa Covid-19 na mentalno zdravlje djece u Crnoj Gori.

Ovlašćeni predstavnici su mr Siništa Bjeković, zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Snežana Mijušković, Mirjana Radović, Nerma Dobardžić i Snežana Armenko, zamjenici zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

Izjestilac Odbora za ljudska prava i slobode kolega Albin Ćemal.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik predlagača želi uvodnu riječ. Izvolite.

SNEŽANA MIJUŠKOVIĆ (10.11.22 16:26:37)

Ja ću vrlo kratko o ovom izvještaju prosto pojasniti kako smo došli na ideju da ga sačinimo. Dakle, on govori o uticaju mjera za sprečavanje širenja virusa Covid-19 na mentalno zdravlje djece u Crnoj Gori. Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda je prihvatila poziv naše mrežne institucije, dakle mreže zaštitnika Evrope i UNICEF-a da učestvuje u ovakvom jednom sveobuhvatnom istraživanju, a koje se upravo ticalo uticaja donijetih mjera na ostvarivanje prava djece.

U ovom istraživanju je učestvovao veći broj država, mi smo jedna od njih, i svaka od država je imala priliku da odabere temu kojom će se posebno baviti, a ono što je bila naša obaveza jeste upravo da poštujemo metodologiju koja je od njihove strane kreirana, odnosno da u ovom istraživanju koristimo postupak ili alat i izvještaj koji podržava sistematsku procjenu i saopštavanje uticaja, predloga mjera na prava, potrebe i interese djece. Ovaj alat se usredsređuje upravo na to kako su odluke i radnje institucija i drugih u oblasti zakona, politike i prakse uticaj i donjeta i kako su uticala na ostvarivanje prava djece.

Mi smo se odlučili za temu mentalnog zdravlja djece, upravo iz razloga što mentalno zdravlje djece je stanje dobrobiti koje omogućava djeci da se razviju i postanu svjesni sopstvene jedinstvene ličnosti i da izgrade sopstveni identitet i ja ću podsjetiti da je institucija Zaštitnika u prethodnom periodu imala jedno sveobuhvatno istraživanje koje je takođe Skupština razmatrala, a ticalo se mentalnog zdravlja djece u Crnoj Gori sa javnim preporukama.

Ono što jeste bio cilj ovog istraživanja u periodu kad je rađeno, dakle period kovida, nekako smo svi sad malo zaboravili na njega, pa podsjećanje jeste u stvari sagledavanje svih mjera koje su donijete od

strane državnih vlasti i na koji način su se one reflektovale na djecu. Podsjetiću da su to bile mjere, kao što su ograničavanje kretanja, karantin, log daun, zatim obaveznost socijalne distance, prelazak na on lajn nastavu i obustava rada obrazovnih ustanova, škola, vrtića, resursnih centara, zatim zabrana rada rekreativnih centara i zabrana održavanja sportskih aktivnosti, onemogućavanje održavanja ličnih kontakata djeteta i roditelja sa kojima dijete ne živi, zatim ograničavanje mjera za djecu koja žive u kolektivnom smještaju, djeca bez roditeljskog staranja u dječjem domu Mladost u Bijeloj. Što se tiče samog obrazovanja tu su posebno bili izraženi ograničenje kretanja, prekid škole, odlaganje početka školske godine 20-21. takozvana online nastava, podjela odjeljenja po grupama, zabrana đučćkih ekskurzija, slobodno vrijeme, nošenje zaštitnih maski i takođe je bio određen broj mjera koje su se ticale roditelja, kao što su plaćeno odsustvo i održavanje ličnih odnosa između djece i roditelja sa kojima djeca ne žive.

U istraživanju koje smo radili bila su obuhvaćena djeca sa cijele teritorije Crne Gore i posebno smo procjenjivali osjećanja djece posmatrano kroz prizmu obrazovanja, zatim porodičnih odnosa, socijalnog statusa, nasilja, slobodnog vremena, a predmet analize su takođe bili takođe stavovi i mišljenja djece i profesionalaca pedagoga, vaspitača, socijalnih radnika, nastavnika sa djecom koja su direktno radila sa djecom. Analiza je sprovedena korišćenjem različitih metodoloških tehnika, online upitnika, zato što nije bilo kontakta, fokus grupa i individualnih intervjua posvećena analizi normativnog okvira i posebno smo se fokusirali na ostvarivanje prava ranjivih kategorija djece.

Evo, samo ću kratko podsjetiti da su u istraživanju učestvovala djeca, odnosno njihovi roditelji prvog i drugog razreda osnovne škole, dakle uzrast šest-sedam godina i njihove stavove smo u stvari dobijali preko roditelja da bismo vidjeli kako to izgleda i kakva su osjećanja djece koja tek ulaze u sistem obrazovanja. Takođe smo analizirali stavove djece osmog i devetog razreda osnovne škole jer su oni bila grupa koja je prelazila iz osnovne u srednju školu. Imali smo i grupu djece trećeg i četvrtog razreda srednje škole, kao grupu u gtranciji srednje škole na viši stepen obrazovanja. Takođe smo posebno analizirali stavove djece sa smetnjama u razvoju bez roditeljskog staranja.

I evo, ja ću samo kratko proći kroz ovo. Vrlo detaljno, cjelovito istraživanje, vrlo zahtjevno i prosto naši zaključci do kojih smo došli, ne daj Bože da nam trebaju, ali nikad se ne zna kad će opet neka nova situacija naići pa da nas ponovo iznenadi. Dakle, pandemija izazvana širenjem virusa Covid-19 predstavlja dodatni rizik koji vodi ka poremećajima mentalnog zdravlja kod djece. Nadležni organi nijesu uspostavili metodologiju procjene uticaja donijetih mjera na ostvarivanje prava djece sa posebnim osvrtom na ranjive kategorije. Neuključenost djece prilikom kreiranja i donošenje ograničavajućih mjera koje se direktno odnose na njih nedovoljno pravnu uređenost zaštite mentalnog zdravlja djece, tokom pandemije, kroz nacionalnu regulativu da kroz zakone, pravilnika i ostalog i potrebu za njihovim usaglašavanjem sa međunarodnim standardima.

Zaključili smo da je postojala nedovoljna posvećenost realizovanju programa pomoći i promocije važnosti mentalnog zdravlja djece od strane svih sektora i na svim nivoima tokom pandemije i na način prilagođen djeci, nedovoljan broj programa podrške i usluga u zajednici koji su namijenjeni djeci, neadekvatnu dostupnost postojećih servisa podrške u okviru obrazovnih, zdravstvenih i socijalnih ustanova, nedovoljnu međusektorsku saradnju u promociji prevencije i podršci djeteta tokom pandemije u cilju očuvanja mentalnog zdravlja i neprilagođeno medijsko izvještavanje o situaciji izazvanoj pandemijom.

Sve ovo zajedno doprinijelo je da su se djeca i njihove porodice osjećali vrlo nesigurno, da je nasilje u tom periodu, porodično nasilje bilo nešto pojačanje, jer su prosto funkcionisali u zatvorenim uslovima opterećeni online nastavom.

Na osnovu svega ovoga da više ne bih dužila sve je jasno napisano u izvještaju, dali smo vrlo jasne preporuke državnim organima šta bi trebalo uraditi u sličnim situacijama a i ono što posebno ovom prilikom želim da naglasim je pitanje online nastave na koje smo ukazivali toliko puta koje do dan danas nije zakonom uređeno, a što se onda naslanja, evo ovih dana pričamo o mnogim problemima, o medijskoj pismenosti, evo da ne podsjećam na komentar 25 Komiteta Ujedinjenih nacija o pravima djeteta koji potpuno ravnopravno, osim realnog života, konstatuje da se moramo suočiti i sa ovim online svijetom i prilagoditi na njega. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 16:35:36)

Zahvaljujem.

Prelazimo, pošto izvjestilac Odbora je kolega Albin Ćemal, izvolite da li želite vi, ne, kao izvjestilac. Onda prelazimo na uvodna izlaganja.

Koleginica Tamara Vujović. Izvolite, koleginice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (10.11.22 16:35:57)

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Pozdravljam još jednom sve prisutne i želim da kažem da Izvještaj o pravima djeteta, odnosno onaj dio izvještaja Ombudsmana za 2021. godinu, koji je zaista obiman, ima nekih dvjestotinak stranica, izvještaj koji se tiče korpusa dječijih prava je jedan bogati izvještaj od jedno 60 stranica, tako da ja predlažem za sljedeću godinu ili uopšte da se razmotri da se izvještaj iz korpusa dječijih prava razmatra kao jedna posebna tačka, kao što recimo imamo u slučaju nacionalnog mehanizma za prevenciju torture, jer zaista sve ono što se odnosi na korpus ljudskih prava svakako se prožima i kroz dječija prava i to je detaljno objašnjeno u izvještaju Ombudsmana. Međutim, ova tačka se odnosi na poseban izvještaj koji je radila kancelarija Ombudsmana u saradnji sa UNICEF-om, a koja se tiče toga kako su mjere koje su sprovedene radi sprečavanja širenja Covid-19 uticala na mentalno zdravlje djece.

Prije nego što krenem na to, takođe bih rekla kada posmatramo Godišnji izvještaj za trenutak bih se vratila, rekla bih kao što sam rekla u uvodnom izlaganju prethodno, da je bilo 216 primjera kršenja, odnosno procedura koje su prijavljene, da su u 165 slučajeva djeca prijavila povredu prava. Ja bih rekla da su kršenja dječijih prava mnogo brojnija, da naši najmlađi građani trebaju pouku o tome ili su dovoljno mali ili ne znaju, šta su njihova prava kome i kako mogu da se obrate i kako mogu da se obrate i Ombudsmanu. Ja sam čak rekla i opet ću ponoviti da u situaciji korone što posebno obrađuje vaš izvještaj, ekonomske krize, političke krize upravo su dječja prava bila najugroženija. Prosto u borbi za opšte i jedno obično preživljavanje o dobrobiti djetetase najmanje mislilo.

Kada se tiče ove procjene uticaja na mentalno zdravlje djece, ona je posmatrana kroz ostvarivanje prava na obrazovanje, slobodno vrijeme, promatranje pojave nasilja među djecom. Polazeći od toga da je pandemija korona virusa uticala i da će nastaviti da utiče na svu djecu širom svijeta, naravno da ovaj izvještaj služi i da se dalje prate mjere koje se donose a u cilju najbolje dobrobiti djeteta.

Što se tiče ostvarenja prava ovdje smo najviše imali uticaj kršenja na obustavu redovnog procesa nastave, prelazak na online nastavu koja nije zakonom regulisana, zatim na zabranu pružanja usluga u okviru dnevnih centara, što posebno nije pogodovalo djeci sa smetnjama u razvoju koji su navikli na tu rutinu odlaska u te dnevne centre, zatim zabrana kretanja djece koja žive u ustanovama, ali i one djece iz autističnog dijela pa se ta mjera kasnije, kao dostupnost usluga socijalne i dječje zaštite i dostupnost zdravstvene zaštite.

U stručnoj literaturi kako se to odrazilo na mentalno stanje djece pominjali su emocionalne teškoće, prilagođavanje, poremećaj raspoloženja, sukobi sa roditeljima, nasilje među vršnjacima, nasilje u porodici, stres. Ovi navedeni problemi u određenom broju slučajeva eskalirali su ka anksioznim i depresivnim reakcijama, a to su situacije iz kojih je malo teže izaći. Maksimalni i najočigledniji gubitak ovdje se ogleda upravo u kvalitetu i nepristupačnosti online nastavi. Prosto je škola jedan oblik mreže socijalne podrške gdje se dobija i ta vršnjačka podrška, gdje se dobija i nastava prenesena onako sa katedre na jedan sasvim drugi način, a korona je u ovom smislu samo nam pokazala ove segmente gdje najviše škripi, gdje najviše nedostaje.

Sistem obrazovanja se jeste brzo preorijentisao na online i to je sva pohvala za obrazovni sistem da je smislio - uči doma i slične metode. Međutim, ta nastava se obavljala neujednačeno sa velikim prazninama u znanju i negdje sam pročitala podatak koji je zaista nije prijatan za čuti, da je korona u svakom segmentu a pogotovo u segmentu obrazovanja vratila ljudski kapital unazad za šest godina. Ako je taj podatak tačan, on je zaista vrlo, zaista je katastrofalan.

Ja i sama znam jer sam predavala u jednoj školi stručne predmete fizioterapeutima kakav je to bio i sa moje strane, moram da priznam, kvalitet nastave i da ocjene koje su bile dobre nijesu bile plod znanja već okolnosti da se kako tako završi ta mučna godina.

Šta imamo kod nalaza kod male djece da je gotovo svaki treći roditelj kazao da djeca iskazuju dekoncentraciju, lošu pažnju, strahove i jednu jaku zabrinutost za zdravlje svojih ukućana, što dijete od šest do sedam godina svakako ne bi trebalo da ima u svome spektru osjećanja. Kod starije djece to je bila ljutnja i depresivnost i takođe taj jedan osjećaj da ne možete ništa da uradite u pomenutoj situaciji. Ipak, svako deseto tek dijete je tražilo pomoć psihologa ili psihijatra. Roditelji i djeca su izjavljivali da su oni nekako se sami sa time snalazili, a kako su se snalazili vidjećemo kada budemo posmatralik koliko je došlo do porasta u broju poremećaja iz ovoga dijela lakših i težih poremećaja u oblasti mentalnog zdravlja. Da ne govorimo opet o djeci, u stvari ajde da govorimo o djeci bez roditeljskog staranja koji žive u dječijem domu Bijela, koji su u trećini već imaju i posebne obrazovne potrebe, imaju smetnje u razvoju, koliki je napor bio i prilagodbe, da li su imali uslove za rad i da li su vaspitači zaista mogli da njima približe, tu nastavu ono što je uglavnom pao teret na roditelje djece.

Kada se tiče djece sa smetnjama u razvoju to smo rekli da je gubitak rutine, nemogućnost online nastave, nemogućnost ulaska asistenta u nastavu u kuće, takođe ograničeno kretanje i to je sve nešto što je snažno imalo uticaj na mentalno zdravlje djece. Sledeće godine Crna Gora podnosi izvještaj Komitetu za prava djeteta koji je poslednji upućen 2017.godine. Ne ohrabruje činjenica da se taj izvještaj neće baš puno

razlikovati u odnosu na izvještaj od prije već sada pet godina. Korona kriza je postojeće probleme, osim što nismo dostigli neke preporuke, korona, smo rekli, da nas je vratila unazad, odnosno postojeće probleme u ostvarivanju prava djeteta samo je još dodatno osvijetlila. UNICEF je kao partner zaštitniku i svim nadležnima koji se bave dječijom zaštitom osim ovog izvještaja, gdje se radilo o mentalnom zdravlju djece, uradio jedno obimno istraživanje koje setiče višedimenzionalnog siromaštva djece, gdje naravno imamo svaki mogući vid, odnosno kako se ti rizici u oblastima recimo obrazovanja, stanovanja, vode i komunalnija, nasilja, kako se ti rizici samo multipliciraju i dovode do jednoga višedimenzionalnog siromaštva. Ovo istraživanje pokazuje da samo 20% djece u Crnoj Gori ne osjeća niti jedan od modela, dakle, 80% djece je ugroženo po jednom od ovih segmenata. Ovo su istraživanja rađena prije korone. Možemo li zamisliti kakva je situacija sada.

Takođe, imamo veliku razliku u tome da li djeca žive na selu ili u gradu, pa smo vidjeli da su ugroženiji, vaše istraživanje to pokazuje, da više su djeca iz ruralnih područja nego iz gradova. Isto tako vidimo jednu veliku razliku u sjeveru i jugu, odnosno na centar gdje su možda razvijeniji ovi sistemi podrške i tako dalje, a sjever i jug se ne mogu time pohvaliti. Ono što je istraživanje pokazalo to je da su u najvećem riziku od deprivacije djeca od 0 do 50 mjeseci, a najviše djece od 0 do 23 mjeseca i to u oblasti ishrane i rane intervencije. Ovo govorim i ovo ima veze i sa psiho socijalnim elementom i sa zaostajanjem u psihomotornom razvoju, ali ima veze i sa siromaštvom. Dakle, mlađa djeca istovremeno doživljavaju deprivaciju u više oblasti, mnogo više nego starija djeca.

Ovaj podatak i još ću, ispašće ovo jedan pesimističan osvrt na stvari, ali mi zaista vidimo da mora na jedan poseban način ne imenovanjem i osnivanjem Savjeta za prava djeteta, što je lijepo po sebi, lijepo da bude pri kancelariji premijera i tako dalje, ali vidi se da mi problemima djece moramo da pridemo na jedan multisektorski način i horizontalni i vertikalni i kako god hoćete i da sve te mjere budu zaista usmjerene na prava djece i na dobrobiti djece, time smo obavezani konvencijom o pravima djeteta, tako da ću pročitati još jednu ni malo svijetlu poruku.

Crnogorska djeca zaostaju za svojim vršnjacima sa globalnog nivoa u pogledu generisanja humanog kapitala, Svjetska banka procjenjuje da će dijete koje se danas rodi u Crnoj Gori dostići svega 62,7% svoje potencijalne produktivnosti u odrasloj dobi, zbog multipli deprivacije, znači zbog nekvalitetnog obrazovanja, da kažemo kakve takve zdravstvene zaštite, zbog toga gdje živi, kako su mu obrazovani roditelji. Ovo nije ono siromaštvo u samo finansijskom iskazu, nego ovo je jedna mogućnost iskazivanja punog potencijala djeteta. Ono što se tiče nalaza, naravno da znamo, nasilje se povećalo, u koroni su djeca 80% vremena provodila na internetu, djeca sa smetanjama u razvoju, već smo rekli koji su bili njihovi problemi, kao i djeca u Bijeloj i dodatno izolovana. Šta je pokazala nama korona? Da mi nemamo servise podrške, nemamo pedagoga, nemamo psihologa, male škole, nemaju ni pedagoga kome da se obrati to dijete čak i ako želi i hoće da se obrati. Dakle, zdravstveni sistem nema regulisanu podršku djece i mladima, ima centar za podršku u domu zdravlja, ali to je psihijatar za odrasle i rijetko koje dijete će tamo otići. Takođe servisi lokalne samuprave koje se ogledaju u besplatnim radionicama, savjetovalištim, kancelarijama za mlade ne postoje u svakom gradu, a to je isto jedan vid komunalne psihijatrije, to je da kažemo komunalne pomoći zajednice koja bi mogla da bude korisna. Tinejdžerima nema systemske podrške, ni u školima, a kažem moramo vidjeti kako rade savjetovališta za mlade i da reorganizujemo njihov rad, savjetovališta za mlade pri domovima zdravlja. Kada se dođe do centara za socijalni rad, to su već ozbiljni problemi iz kojih se teško izalazi. Ono što je ovdje više puta danas bilo spomenuto i vi ste spomenuli u izlaganjima, posebno se ističe, a ima veze sa djecom sa smetnjama u razvoju kojima treba svaki mogući oblik stimulacije, psihomotorne stimulacije, nekvalitetni tretman i skupi tretman van Crne Gore, na koji se upućuju djeca ih autističnog dijela spektra, pa evo svima nama se obraćaju svakodnevno roditelji da pomognemo finansijski, ali to oni to pokazuje znak pitanja i na kvalitet usluga i zato što majka ode sa jednim djetetom, porodica ostaje u Crnoj Gori i tako dalje. Dakle, kao što ste rekli jačati javno privatno partnerstvo ili plaćati privatnim defektolozima, oligofrenolozima ko neće da rade u državnom sistemu jer je jeftinije i bolje nego slati djecu na liječenje u inostranstvo.

Završavam ovim, smatram da je tema izuzetno važna i kažem žao mi je što nemamo posebno vrijeme za izvještaj o djeci nego ovako koliko dozvoljava uvodno izlaganje. Kaže se da će jedan od pet adolescenata imati neki problem mentalnog zdravlja, jedan od pet. Ono što mi znamo u medicini da se javlja eho pandemija mentalnih oboljenja kao eho, kao nešto što potiče od korone, od čitavog seta situacija kojima smo bili izloženi u toku korone, javlja se ogromni porast broja mentalnih oboljenja a rekli smo za adolescente akoji je broj. Jedan od vodećih uzroka smrti populacija od 15 do 25 godina je suicid. Podaci Hrvatske pokazuju ogroman broj pokušaja suicida i nedostatak bolničkih kreveta. Mi možemo da kažemo, što sam istakla prije, da mi nemamo ni jedan krevet za akutno zbrinjavanje ovakvih situacija. Potrebno je još više psihologa, psihijatara, redefiniti ulogu savjetovališta za mlade, pri domovima zdravlja, jačati kompetencije školskih radnika da bi utvrdili rane znakove poremećaja ponašanja.

Dakle, ono što je važno i što treba da bude u novoj strategiji unapređenja mentalnog zdravlja djece i omladine koja ističe, znači strategija mentalnog zdravlja je planirana do 2023.godine, to je registar djece i

omladine sa smetanjam u razvoju i sa psiho socijalnim smetnjama. Tu bi imali sve poremećaje spektra gdje treba rana intervencija i mentalne poremećaje kod djece i adolescenata na šta nas obavezuje strategija kao i registra psihoza kao i registar narkomanije. Podsjetiću da u registru narkomanije 500 regisrovanih narkomana postoji, je li vi mislite da postoji 500 regisgtrovanih narkomana u Crnoj Gori. Naravno, brojka je mnogo veća kao i djece kojoj je potrebna ova vrsta pomoći u smislu mentalnog zdravlja. Dakle, nije slučajno što UNICEF sutra, što je u toku jedna velika konferencija koja se tiče rane intervencije, a tiče se toga da se što bolje prepoznaju prvi poremećaji, ovo se odnosi na život do treće godine, poremećaji i principi rane intervencije gdje bi mogli da pomognemo u punom psihosocijalnom razvoju male djece. Dakle, radujem se sutrašnjem sastanku koji ćemo imati sa ekspertima a vama želim uspijeh u daljem radu i želim da se što više ljudi od četiri izvršioaca je nedovoljno, bavi korpusom zaštite dječijih prava. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 16:49:48)

Zahvaljujem kolegici Vujović. Vrijeme kluba je potpuno potrošeno, što se tiče kolega iz Demokrata. Ovdje u sali ne vidim druge prijavljene diskutante. Završnu riječ nema. Zahvaljujem se.

Ovim smo ove tačke dnevnog reda koje se tiču ombdsmana i njegovih uvažениh zamjenica a gospođa, što me raduje, zato su i dobri ovako ovi izvještaji, svi. Ovo je mala digresija, zahvaljujem vam se zaista, ovo je bila i štala.

Prelazimo na poslednju tačku koju smo planirali za današnji rad, o ovom Izvještaju ćemo se takođe izjasniti naknadno, pretres je završen, a naknadno ćemo se izasniti. Prelazimo sada na Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021.godinu. Ovlašćeni predstavnici Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava su Emir Dacić direktor fonda i samostalna savjetnica Željka Raščanin koju ovog puta pozdravljam, izvestilac Odbora za ljudska prava i slobode je kolega Genci Nimanbegu.

Otvaram pretres, da li predstavnik Fonda želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite.

EMIR DACIĆ (10.11.22 16:51:23)

Poštovana predsjednice Skupštine, uvažene poslanice i poslanici, poštovane građanke i građani, Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021. godinu sadrži pored opštih napomena pregled aktivnosti rada Fonda, upravnog odbora, finansijski izvještaj, kao i statističke pokazatelje o raspodjeli sredstava projektima na osnovu odluke donesene u oktobru 2021. godine. Imajući u vidu činjenicu da su u 2021. godini kasnilo sa usvajanjem budžeta Crne Gore, javni konkurs za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata za podršku aktivnostima iz člana 36 stav 1 Zakona o manjinskim pravima i slobodama za 2021. godinu objavljen je 5. jula, a rok prijave na javni konkurs je trajao od 6. jula zaključno sa 6. avgustom. Komisija za vrednovanje projekata je od 21.08.2021. godine pristupila utvrđivanju ispunjenosti formalno-pravnih uslova pristiglih projekata uz administrativno-tehničku podršku stručne službe Fonda i utvrdila da je na javni konkurs pristiglo ukupno 307 projektnih prijava od kojih je 236 ispunilo uslove dok 71 prijava nije ispunila uslove javnog konkursa. Od 236 projektnih prijava na osnovu Prijedloga Komisije za vrednovanje 4. oktobra donijeta je odluka o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata za podršku aktivnostima iz člana 36 stav 1 Zakona o manjinskim pravima i slobodama za 2021. godinu kojom je 185 projekata podržano u ukupnom iznosu od 1.066.000 eura. Detaljni statistički podaci se nalaze u izvještaju koji vam je podnijet, a sadrži podatke o broju odbijenih projekata po formalno-pravnom osnovu i po osnovu bodova, o broju podržanih i odbijenih projekata na osnovu podnosilaca projekata, o rodnoj zastupljenosti podnosilaca projekata, o broju podržanih i odbijenih projekata po opštinama, regijama i nacionalnim zajednicama, kao i o broju projekata i iznosu dodijeljenih sredstava projektima po nacionalnim zajednicama na koje se projekti odnose. Budući da je odluka o raspodjeli sredstava projektima donesena kao što sam rekao početkom oktobra, a rok realizacije većine projekata je od šest mjeseci do godinu dana, u izvještaju su navedeni samo rezultati projekata čiji je rok istekao i koji su već rezultirali određenim proizvodom do momenta podnošenja ovog izvještaja.

Na sajtu Fonda, kao i na društvenim mrežama, mogu se pratiti redovno aktivnosti korisnika sredstava Fonda koje stručna služba objavljuje uglavnom nakon dostavljenih izvještaja. Ispunjavajući svoj osnovni cilj koji se odnosi na podršku aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda u oblasti nacionalnog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava doprinosi i razvoju međusobnog upoznavanja, poštovanja i uvažavanja što u našem multinacionalnom društvu ima nemjerljiv značaj. Toliko, zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 16:55:17)

Zahvaljujem predstavniku predlagača gospodinu Daciću.

Sada ćemo preći na uvodna izlaganja. U ime Kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija prijavljen je kolega Budimir Aleksić.

Izvolite, kolega Aleksiću, a da se pripremi u ime Kluba Demokrata, DEMOS kolega Albin Ćeman. Izvolite.

BUDIMIR ALEKSIĆ (10.11.22 16:55:41)

Zahvaljujem.

Pa, odmah na početku da kažem da mi nećemo glasati za ovaj izvještaj. Dakle, glasaćemo protiv Izvještaja o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021. godinu. Ovaj izvještaj nije dobio podršku ni na matičnom odboru. Utvrđene su dakle brojne nepravilnosti od strane DRI-a itd.

Na samom početku želio bih da naglasim da Nova srpska demokratija, kao politička organizacija koja zastupa interese i prava i artikuliše prava srpskog naroda u Crnoj Gori je bila protiv osnivanja srpskog manjinskog savjeta jer smo smatrali da ne bi trebalo uraditi ništa što bi upućivalo na mogućnost da srpski narod bude tretiran kao manjinski narod. Međutim, osnovan je Srpski nacionalni savjet, pa kad je već to tako onda treba da dobija sredstva po jasno utvrđenom kriterijumu, dakle, na jedan najprirodniji, najlogičniji način onako kako je to rađeno prvih par godina nakon što su formirani manjinski savjeti u Crnoj Gori. Dakle, to se dijelilo proporcijalno broju pripadnika nacionalnih zajednica koje imaju svoje nacionalne savjete. Po tom kriterijumu dakle Srpski nacionalni savjet treba da dobija preko 60% sredstava koja su predviđena da se dijele iz ovoga fonda. To je bila praksa kao što rekoh tokom prve, čini mi se, dvije godine rada tih nacionalnih savjeta. E, onda su se iz DPS-a i njihovih koalicionih partnera dosjetili kako Srbe treba dodatno diskriminisati i nedati im ni ova prava i ova sredstva koja im pripadaju, je li, iz Fonda za manjine. Pa, onda imamo ovo što vidimo u ovom izvještaju. Dakle, evo kako to izgleda.

Dakle, 4. oktobra 2021. godine Komisija koja cijeni, ona vrednuje projekte koji se dostavljaju na ocjenu, ona je donijela odluku da dodijeli tih 1.066.000 evra za te projekte od čega je za projekte Srpskog nacionalnog savjeta izdvojeno 55.000 eura. Dakle, od 1.066.000 Srpski nacionalni savjet, odnosno projekti iza kojih stoji Srpski nacionalni savjet dobio je 55.000 evra. Dakle, očigledno je o čemu se tu radi. Diskriminacija je i u samom Fondu za manjine među zaposlenima. Dakle, tamo nema nijednog pripadnika srpske nacionalnosti, prema tome, šta je rješenje. Dakle, pao je totalitarni režim koji je vršio diskriminaciju u Crnoj Gori po svakom osnovu i mislim da ova skupština treba da izabere komisiju, jednu nepristrasnu komisiju, u kojoj bi učešće uzeo po jedan predstavnik svakog nacionalnog savjeta. To je stav svih nacionalnih savjeta, saglasni su oko toga. Dakle, saglasni su da u toj komisiji treba da bude po jedan predstavnik nacionalnih savjeta što je najprirodnije jer najbolje nacionalni savjeti znaju šta su realne potrebe onih čije interese zastupaju. Dakle, da se formira nova komisija koja bi onda dijelila sredstva proporcijalno učešću nacionalnih zajednica u strukturi stanovništva Crne Gore, dakle, onako kako je, kao što rekoh, to rađeno tokom prve dvije godine. Svak može da formira, svaka nacionalna zajednica svoje nacionalni savjet. Znam da je bila ideja inicijativa i pokušaj od strane nekih pripadnika Crnogorske nacionalne zajednice da formiraju crnogorski nacionalni savjet, ali je onda udba, odnosno ova Agencija za nacionalnu bezbjednost to u startu prekinula i ti su ljudi ućutkani i spriječeni da formiraju crnogorski nacionalni savjet. Evo ohrabrujem te ljude da u novim okolnostima, u novim demokratskim uslovima, u demokratskom ambijentu, osnuju svoj nacionalni savjet kao i pripadnike egipćanske nacionalne zajednice i pripadnike svih, je li, naroda koji ovdje žive.

Prema tome, ovo što je do sada rađeno to je apsolutno neprihvatljivo. Ovo je skandal šta su radili kako je ova komisija dijelila sredstva. Dakle, da ponovim još jednom od milion i skoro sto hiljada evra koje su podijelili na projektima nacionalnih savjeta Srpskom nacionalnom savjetu 55.000 je izdvojeno. Dakle, to ne može prosto tako, ta vrsta diskriminacije i pravo da vam kažem, rekao bih, bezobrazluka je apsolutno je neprimjerena i ja apelujem da se to uredi na jedan potpuno logičan demokratski način, kao što je to već bilo i da se sredstva dijele proporcijalno učešću nacionalnih zajednica u strukturi stanovništva Crne Gore, a koje imaju formirane, to je Nacionalnom savjetu.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 17:01:29)

Zahvaljujem se kolegi Aleksiću.

Uvodno izlaganje u ime Kluba Demokrate DEMOS k kolega Albin Ćeman, a da se pripremi kolega u ime Bošnjačke stranke kolega Amer Smailović.

Izvolite, kolega Ćeman.

ALBIN ĆEMAN (10.11.22 17:01:42)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, gospodine Daciću zajedno sa saradnicom, cijenjene građanke i građani.

Pred nama je danas na dnevnom Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021.godinu. Ovaj Fond poštovane građanke i građani osnovala je Skupština Crne Gore, kao vid podrške aktivnostima značajnim za očuvanje i razvoj nacionalnih odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika u oblasti nacionalnog i etničkog, kulturnog, jezičkog i vjerskog identiteta, što je i osnovna djelatnost Fonda. Analizom ovog Izvještaja, vidimo da je 76,63% ukupnih budžetskih sredstava Fonda usmjereno ka finansiranju projekata značajnih za očuvanje i razvoj nacionalnih, odnosno etničkih posebnosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i njihovih pripadnika.

Komisija za vrednovanje projekata je konstatovala da na raspisani javni konkurs je pristiglo 307 projektnih prijava, od kojih je 236 ispunilo uslove, a 71 projekta nije i da je na osnovu kriterijuma utvrdila rang listu vrednovanih projekata i utvrdila prijedlog za raspodjelu sredstava za finansiranje projekata odnosno na osnovu prijedloga komisije direktor Fonda je donio odluku o raspodjeli sredstava za finansiranje projekata i na taj način izvršena je raspodjela u iznosu od 1.066.000 hiljada za ukupno 185 projekata. U statističkom dijelu izvještaja vidimo da je najviše dodijeljenih sredstava za multinacionalne projekte, skoro pola sredstava za finansiranje projekata. To je dobro u smislu doprinosa međukulturalnoj saradnji smanjenju etničke disance tj. promocije duha tolerancije i interkulturalnog dijaloga, ali se možda na taj način da tako kažem iskače iz osnovne djelatnosti Fonda, a to je promocija čuvanje i unapređenje osobenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica.

Što se tiče monitoringa i evaulacija podržanih projekata Fonda za 2021.godinu, od ukupno 185 podržanih projekata realizovano je samo 15 projekata ili svega 8,11%. Što je složićete se malo dok za 170 projekata nijesu dostavljeni konačni izvještaji budući da je njihova realizacija po projektnoj prijavi planirana za 2022.godinu, a praktično smo na kraju 2022.godine, interesuje me jeli se ovo stanje popravilo i imate li podatak na današnji dan koliko je od preostalih 170 projekata realizovano.

Takođe, spremajući se za ovu tačku dnevnog reda, izvršio sam uvid u Izvještaju o finansijskoj reviziji, pravilnosti poslovanja Fonda za zaštitu ostvarivanja manjinskih prava za 2020.godinu, koji je Državne revizorska institucija objavila 20.januara 2022.godine, gdje u postupku revizije utvrđen značajan broj nepravilnosti i gdje je Državna revizorska institucija dala negativno mišljenje na finansijsku reviziju, kojom je utvrđeno da Godišnji finansijski izvještaj Fonda nije u svim bitno materijalnim aspektima sastavljen i prezentovan sa važećim okvirom finansijskog izvještaja i Državna revizorska institucija je dala negativno mišljenje na reviziju pravilnosti, odnosno reviziju zakonitosti, gdje je utvrđeno da Fond nije finansijske transakcije i druge aktivnosti usladio sa zakonima i drugim propisima koji su identifikovani za predmetnu reviziju.

Takođe, Državna revizorska institucija je dala ukupno 51 preporuku Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava i dvije preporuke Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava. Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava se preporučuje da izmjenama i dopunama pravilnika o načinu vrednovanja projekata koji se finansiraju iz sredstava Fonda utvrdi minimalan broj bodova shodno kojim podnosiocu projekta mogu biti odobrena sredstva po javnom konkursu, kao i da utvrdi parametre na osnovu kojih komisija treba da dodjeluje bodove po kriterijumima u cilju preciznijeg i transparentnijeg vrednovanja.

Druga preporuka DRI Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava bila je da inicira izmjene zakona o manjinskim pravima i slobodama u dijelu koji se odnosi na pravo učešće fizičkih lica u raspodjeli sredstava. Pravo učešća mogu da imaju samo fizička lica koja su registrovana u centralni registar privrednih subjekata, kao preduzetnici, a sve u cilju jedinstvene primjene odredbi Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica od strane korisnika sredstava.

Ovom prilikom sve preporuke ukupno 51 preporuku DRI prema Fondu, neću nabrajati, jer bi mi trebalo dosta vremena, ali me kao poslanik i člana Odbora za ljudska prava i slobode interesuje, da li je Fond postupao po preporukama Državne revizorske institucije, vezanim za nepravilnosti u radu. Takođe znam da vi niste bili član, da niste bili na čelu Fonda u odnosnom periodu revizije, kada su nastale nepravilnosti, došli ste na tu poziciju u drugom dijelu 2020.godine, ali imate obavezu da realizujete preporuke, kako se nepravilnosti ne bi ponavljale jer se radi o značajnim finansijskim sredstvima, predviđenim Budžetom Crne Gore koja svrsishodnim korišćenjem mogu značajno doprinijeti misiji predviđenoj osnivanjem ovog Fonda.

Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 17:07:29)

Zahvaljujem se kolegi Čemanu.

Kao što sam najavila u ime Bošnjačke stranke, kolega Amer Smailović.

Izvolite kolega Smailoviću.

AMER SMAILOVIĆ (10.11.22 17:07:38)

Zahvaljujem uvažena potpredsjednice.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani gospodine Daciću, uvažene građanke i građani.

Dakle, danas imamo priliku da raspravljamo o Izvještaju o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021.godinu i kada je u pitanju Fond kao institucija on je osnovan u cilju da se pomogne, podrže sve one aktivnosti koje su značajne za promociju i afirmisanje nacionalnih, etničkih, posebnosti, manjinskih naroda, ali i ostalih manjinskih nacionalnih zajednica.

Od svog osnivanja projekat je podržao veliki broj projekata koji su od izuzetnog značaja prije svega za manjinske narode, ali vjerujem i za cjelokupno društvo. Važno je kadagovorimo o tome, važno je istaći poznatu činjenicu da je Crna Gora izuzetno bogata, da posjeduje jednu bogatu raznovrsnost, odnosno raznolikost koja se tiče i etničkih i nacionalnih i vjerskih, jezičkih posebnosti i to je zaista za ponos svih građana Crne Gore i to treba njegovati u tom pravcu treba i graditi multinacionalni i multivjerski sklad. Naravno to treba biti obaveza svakog pojedinca, da radi na tome, da poštuje različitosti, a naročito toga treba da budu svjesni oni na koje se to, oni koji se bave prije svega javnim poslom, oni čiji se glas svakodnevno čuje u Crnoj Gori, to su političari i zagovornik sam toga da iz ovog doma konstatno šaljemo poruke koje upućuju na mir, toleranciju, suživot, naročito prema pripadnicima manjinskih naroda.

Na žalost, svjedoci smo da u nekom proteklom periodu to često nije bio slučaj, pa čak ni ovdje u Skupštini. Evo nedavno je bilo glasanje za Sudski savjet, kada ova Skupština nije otvorila vrata niti za jednog pripadnika manjinskog naroda da bude član Sudskog savjeta, takođe ni u Ustavnom sudu nije predložen niti jedan pripadnik nekog od naroda koji su manje brojni u odnosu na ostale. To je ono kada govorimo o nekim ustavnim i zakonskim normama koje su predviđene koje jemče prava manjinskim narodima.

Takođe, ono što je važno jeste da i ambijent koji je stvoren nakon posljednjih parlamentarnih izbora takođe ide u pravcu svega ovoga, što sam već naveo. Naročito se to odnosi prema ponovo manjinskim narodima, pa smo svjedočili brojnim i uvredama i prijetnjama i verbalnim i ne verbalnim napadima na pripadnike manje brojnih naroda. Takođe je bio izražen govor mržnje prema istim. Ono na šta se takođe kada pričamo o nekim zakonskim pravima možemo se dotaći toga, da je nakon parlamentarnih izbora desilo se svojesvršno etičko čišćenje pripadnika manje brojnih naroda iz državnih institucija, to takođe ne šalje jednu pravu sliku o Crnoj Gori kao građanskoj zemlji i svi ti zakoni koji garantuju prava manjinskim narodima su na neki način dobro definisani. Međutim, u stvarnosti i to baš ne ide kako treba. Dakle, postoje brojne poteškoće prilikom implementacije tih zakona. Takođe, suština tih zakona jeste da se obezbijedi jedno nesmetano, odnosno slobodno izražavanje pripadnika manjinskih naroda da im se stvore uslovi kako bi oni živjeli i razvijali se u jednom ambijentu gdje će se poštovati njihove posebnosti.

Takođe, Ustav je vrlo jasan, Ustav definiše ono što se tiče posebnih manjinskih prava. Između ostalog država je u obavezi da štiti po Ustavu manje brojne narode od bilo koje vrste asimilacije, pored toga država jemči pravo Ustavom, dakle, pripadnicima manjinskih naroda da na slobodu izražavanja svoje etničke, nacionalne, jezičke kulturne i vjerske posebnosti. U tom pravcu je vrlo važno naglasiti da je Fond za zaštitu ostvarivanja manjinskih prava dakle jedan od stubova institucionalne podrške u ostvarivanju svih navedenih prava. Ono što treba naglasiti jeste da kao što sam već i rekao veliki broj projekata koji je realizovan od osnivanja Fonda pa do danas svi ti projekti su vrlo značajni za pripadnike manjinskih naroda. Ono što i ovaj Izvještaj pokazuje jeste da je prije svega Izvještaj vrlo kvalitetno urađen. Postoji jedan značajan prikaz svih podataka koji su relevantni, imamo i statistički prikaz brojnih stvari koje se tiču same konatacije projekata, a takođe imamo i prikaz svega onoga što nije odrađeno kako je predviđeno i zakonom i pravilima. Ali ono što je važno naglasiti jeste da je rad Fonda za zaštitu i ostvarivanja manjinskih prava sve vidljivije pa imamo i brojne emisije i priloge bilo gdje koje podržava Fond prije svega na javnom servisu. Takođe lično sam prisustvovao brojnim publikacijama, predstavljajima raznih knjiga, takođe i brojnim okruglim stolovima, konferencijama koje su podržane od strane Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Dakle, tu bi se takođe pozvao i na Izvještaj, odnosno na istraživanje nevladine organizacije Građanska alijansa o zastupljenosti jezika, manjina i kulture, manjinskih naroda na javnim emiterima na nacionalnom i lokalnom nivou gdje je to istraživanje pokazalo da jezici manjinskih naroda nisu dovoljno zastupljeni u tim programima. Takođe, ono što je bitno istaći jeste da od svih institucija koje najviše

doprinosu, odnosno popunjavaju te nedostatke u emitovanju najbolje ocijenjene su upravo Fond za zaštitu i ostvarivanja manjinskih prava i Evropska unija tj. delegacija Evropske unije u Crnoj Gori. Dakle, to je još jedan pokazatelj o značaju Fonda za zaštitu i ostvarivanja manjinskih prava i pokazatelj da je njihov rad se sve više i više vidljiv.

Ono što sam kroz Izvještaj primijetio jeste da postoji očigledan problem oko nepoštovanja rokova prilikom realizacije projekata da nosioci projekata veoma često ne poštuju predviđene rokove. To sigurno otežava i vama u Fondu prije svega prilikom sastavljanja ovih izvještaja i vjerujem da će naredni Izvještaj pokazati da je i u tom dijelu bilo napretka. Pošto govorim jedini ispred kluba dakle, zaključicu, mi moramo nastaviti i vi iz Fonda i svi mi zajedno nastaviti sa promocijom različitosti, sa poštovanjem manjinskih prava, poštovanjem i afirmacijom svih tih različitosti i na tome istrajati. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 17:15:46)

Zahvaljujem se kolegi Smailoviću.

Ovim smo iscrpili uvodna izlaganja.

Pošto više diskutovana vidim ovdje makar koji su na spisku nisu u sali, da li vi želite da komentarišete i završnu riječ, pošto time završavamo. Izvolite.

EMIR DACIĆ (10.11.22 17:16:08)

Prije svega bih htio da se zahvalim svim poslanicama i poslanicima koji su uzeli učešće po pitanju Izvještaja Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Na samom početku bih rekao pominjano je da vezano za Savjete, finansiranje Savjeta dakle od 2008.godine nakon izmjene Zakona o manjinskim pravama i slobodama Nacionalni savjeti ne mogu da konkurišu u Fondu za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava. Samim time onda Nacionalnim savjetima ne mogu biti dodijeljena sredstva iz Fonda. Imali smo takođe pitanje vezano za podatke iz 2021. godine, tačno je da je mali broj ovdje realizovanih projekata, ali ja sam u uvodnom izlaganju napomenuo da je konkurs dakle zbog kašnjenja usvajanja budžeta Crne Gore prošle godine, odnosno 2021.godine, samim time je kasnio i konkurs, a samim time i raspodjela i onda smo imali vrlo kratak period do Izvještaja i zato stoji ovaj iznos, stoje ove cifre koliko je realizovano projekata do 31.01. do 31.03. mi smo u obavezi da dostavimo Skupštini Izvještaj, do tog momenta su ovi podaci. Naravno, do ovog momenta su drugi podaci. U ovom sada da kažem momentu, ne mogu vam reći tačno, ali ako želite možemo vam pisanim putem vam dostaviti tačne podatke do ovog momenta koliko je realizovano sredstava.

Takođe, pominjano je Izvještaj Državne revizorske institucije, tačno je da je Fond dobio od strane Državne revizorske institucije 51 preporuku i vi ste to isto takođe rekli da ja u tom periodu nisam bio. Međutim, to da kažem nema veze, ja sam dalje preuzeo rad Fonda i zaista ovdje hoću da kažem pred građankama i građanima da je meni stalo da realizujem svih tih 51 preporuku i mogu vam reći do ovog momenta da smo realizovali 41 preporuku i poslali smo Državnoj revizorskoj instituciji. Dakle, sada je u toku kontrolna revizija. Dvije preporuke su djelimično realizovane i osam preporuka nije stiglo na realizaciju. Dakle, ja se nadam do kraja će biti svaka preporuka realizovana i to će značajno doprinijeti unapređenju rada Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava.

Što se tiče, pomenuto je takođe nepoštovanje rokova Izvještaja. To je takođe jedna od preporuka Državne revizorske institucije i u tom dijelu mogu reći da mi redovno u rokovima šaljem zahtjev svim korisnicima sredstava za dostavljanje konačnog Izvještaja u određenom roku. Ko nakon tog zahtjeva nedostavi u određenom roku Izvještaj konačan onda pristupamo raskidu ugovora i zahtijevanju vraćanja sredstava budžetu Crne Gore. Ko se i na taj poziv ogлуši i ne izvrši tu obavezu onda dolazi do zadnje instance, idemo sudskim putem, krenuli smo u tu proceduru i već imamo u toku nekih 15 sudskih slučajeva koji su u toku. Dakle, od sad pa nadalje biće ta ista procedura za svakog aplikanta. Dakle, moraju se poštovati rokovi i samim time ćemo doprinijeti i u tom dijelu da što kvalitetniji projekti budu da kažem da izađu na videlo.

To bi bilo to što se tiče komentara. Ja samo evo takođe drago mi je da neki poslanici su takođe prepoznali rad vezano i za medijski dio. To je značajan dio za nacionalne manjine. Ja ovdje mogu da kažem da od osnivanja Fonda pa do danas je podržan značajan broj projekata preko 350 u oblasti medija. Dakle, većina štampanih medija u Crnoj Gori koje se objavljuju na manjinskim jezicima su finansirane od strane Fonda. Tu je značajan broj tv i radijskih emisija takođe koje su finansirane od strane Fonda, na javnom servisu, a u uglavnom na lokalnim tv i radio stanicama. Dakle, biblioteka Fonda posjeduje 1.200 književnih djela, publikacija i štampanih djela što zaista jeste bogatstvo i tako dakle svi ovi rezultati do sad

postignuti definitivno ukazuju na to da Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava doprinosi očuvanju i razvoju multietičnosti, multikulturalnosti i multinacionalnosti i multivjerskom skladu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (10.11.22 17:21:15)

Zahvaljujem.

Ovim smo završili pretres po ovoj tački dnevnog reda.

Vama zahvaljujem na prisustvu.

O ovome ćemo se Izvjetaju izjasniti naknadno. Ovim završavamo današnji radni dan. Sjutra neće biti plenuma ni u ponedjeljak, a najvjerojatnije u utorak, ali ćete informaciju dobiti putem SMS-a. Ponedjeljak Vlada nije proglasila neradnim danom, ali plenum i Skupština neće zasijedati. Zahvaljujem se svima i vidimo se u utorak.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 12:13:11)

Kolege poslanici, kolegice poslanice,

Nastavljamo Treću sjednicu Drugog redovnog zasjedanja u 2022. godini.

Prije nego što pređemo na pretres, obavještavam vas da je Adrijan Vuksanović podnio ostavku na funkciju ministra bez portfelja, pa saglasno Poslovniku Skupštine objavljujem da Skupština konstatuje ostavku čime mu prestaje funkcija ministra bez portfelja.

Prelazimo na pretres o **Godišnjem izvještaju o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2021. godinu**. Sa Godišnjim izvještajem o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2021. godinu Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu razmotrio je i izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola za 2021. godinu.

Ovlašćeni predstavnici su prof dr Vesna Simović Zvicer, predsjednica Sudskog savjeta i Vesna Aćimović, sekretarka Sekreterijata Sudskog savjeta. Ovom prilikom pozdravljamo uvažene gošće koje su sa nama.

Izjavitelj Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu je Momo Koprivica.

Otvaram pretres.

Da li predstavnica Sudskog savjeta želi dati dopunsko obrazloženje? Gospođo Simović Zvicer, izvolite.

VESNA SIMOVIĆ ZVICER (15.11.22 12:14:33)

Zahvaljujem.

Poštovana predsjednice Skupštine, uvaženi poslanici i poslanice,

Pred vama je još jedan Izvještaj o radu Sudskog savjeta i o ukupnom stanju u sudstvu za 2021. godinu. Sudski savjet je i ove godine

shodno svojoj ustavnoj i zakonskoj obavezi u predviđenom roku dostavio izvještaj koji je, kao što ste čuli, razmatram i na matičnom odboru. U uvodnom izlaganju ću vam iznijeti neke osnovne detalje koji se tiču rada Sudskog savjeta u prethodnoj godini, a naravno nakon toga ću biti u prilici da odgovorim na neka vaša pitanja ukoliko bude bilo interesovanja.

Napomenuću da je i ove godine izvještaj, kao i prethodnih godina, sačinjen saglasno uputstvu i standardima Komisije Savjeta Evrope za efikasnost u pravoduđu. Kao i u prethodnom periodu tako i tokom izvještajne godine rad crnogorskog sudstva ukupno pa i Sudskog savjeta bio je ograničen zbog pandemije izazvane COVID-19, ali i zbog višemjesečnog štrajka advokata. Posebno su sudovi imali dosta zastoja u radu usljed odluke Advokatske komore da obustavi pružanje pravne pomoći zbog čega je odlagan veliki broj zakazanih ročišta. Kao posljedica odluke Sudskog savjeta od 3.08.2021. godine kojim je konstatovan prestanak funkcije za dvadeset dvoje sudija po sili Ustava, između ostalih i šest sudija Vrhovnog suda, pojavile su se određene teškoće u organizacionom smislu počev od nemogućnosti zakazivanja opšte sjednice Vrhovnog suda, nemogućnosti izmjene godišnjeg rasporeda u sudu bez opšte sjednice, nedostajanja člana iz Vrhovnog suda u Komisiji za ocjenjivanje, nemogućnost sastavljanja sudskih vijeća u ovom sudu, nemogućnost zakazivanja konferencije sudija. Savjet je na sjednici koja je održana 06. 09. 2021. godine donio odluku o imenovanju dr Vesne Vučković, sutkinje Vrhovnog suda, za vršiteljku dužnosti do izbora predsjednika Vrhovnog suda. Istovremeno je imenovana i za predsjednicu Komisije za ocjenjivanje. Kao što je javnosti bilo poznato, problem funkcionisanja i velikog priliva predmeta Vrhovnog suda, kao i ostalih sudova je prevaziđen. Tokom marta mjeseca ove godine, sad se to ne odnosi ni za šta iz 2021. godine ali evo dužna sam da ukažem na to, na višednevnoj sjednici Savjet je izabrao 11 sudija Vrhovnog suda Crne Gore, šest sudija Apelacionog suda Crne Gore, predsjednici Osnovnog suda u Baru, Beranama, Kolašinu, Rožajama, Suda za prekršaj u Budvi, a nedavno smo izabrali, kao što ste pretpostavljam upoznati, i predsjednika Upravnog suda, kao i šest sudija viših sudova.

Takođe, na sjednici koja je održana 26.10. ove godine izabrani su, pored predsjednika Upravnog suda, dvoje sudija Apelacionog suda i jedan sudija Privrednog suda, a ubrzo će se birati i troje sudija Višeg suda za prekršaje. U odnosu na izbor predsjednika Vrhovnog suda, kao što ste pretpostavljam upoznati, bilo je više neuspjelih pokušaja jer nijesu se bili stekli uslovi za izbor iz razloga što nijesmo dobijali prijedlog od strane opšte sjednice Vrhovnog suda. U tom dijelu Sudski savjet je imao svoje predstavnike u radnoj grupi za izmjenu Zakona o Sudskom savjetu i

sudijama. Mi smo dali neke svoje prijedloge kako bi se unaprijedila zakonska rješenja kako bi zapravo Sudski savjet imao ono što mu je ustavna nadležnost, da bira sudije pa i predsjednika Vrhovnog suda, a ne da daje saglasnost na ono što dobije kao prijedlog od opšte sjednice Vrhovnog suda, ali kako imamo informaciju taj tekst zakona je u proceduri kod Evropske komisije na razmatranju i mišljenju, nakon toga će biti i predmet vašeg razmatranja.

Osim tih sugestija koje smo dostavili u dijelu izbora predsjednika Vrhovnog suda, mi smo u cilju unapređenja zakonodavnog okvira, voljela bih da to imate u vidu posebno zbog činjenice da vrlo često trpimo kritike zbog malog broja disciplinskih postupaka koji su pokrenuti protiv nekih sudija i da uzmete u vidu neke prijedloge koje smo mi dali, za koje vjerujemo da će biti u prijedlogu zakona, koji se tiču pokretanja disciplinskog postupka jer u ovom trenutku nijedan član Sudskog savjeta nema mogućnost da pokrene disciplinski postupak.

Iskoristiću ovu priliku i da istaknem da politička situacija u zemlji i regionu i svijetu čini neophodnim da se ponovo afirmišu principi i preporuke svih relevantnih međunarodnih dokumenata o ulozi pravosudnih savjeta i njihovoj nezavisnosti. Nekada nijesu samo ustavni principi i međunarodni standardi dovoljni za izgradnju nezavisnog sudstva, pravosuđe i druge grane vlasti. Akteri političkog života, mediji, civilno društvo moraju uložiti zajednički napor na unapređenju odgovornosti, transparentnosti i etike u pravosuđu kako bi se stvorili uslovi, da pored poštovanja normi koje imamo, imamo imperativ poštovanja sudske nezavisnosti, vladavine prava, kako nam svima zajedno daje preporuke i Konsultativno vijeće evropskih sudija kroz svoja mišljenja. Pored značaja odgovornosti i nadležnosti povjerenih Sudskom savjetu ono što je važnije je da njegovu nezavisnost poštuju druge grane vlasti u državi, da ima dovoljno finansijskih sredstava i da je odgovoran za svoje aktivnosti i odluke.

Moram ovu priliku iskoristiti, kao što sam to uradila i u prethodnim, da istaknem da imamo veliki problem sa smještajnim kapacitetima Sudskog savjeta i Sekretarijata Sudskog savjeta koji je prostor u vlasništvu Centralne banke Crne Gore. Ukazivala sam nadležnim institucijama u više navrata da je potrebno obezbijediti adekvatne uslove za rad zaposlenima u Sekretarijatu Sudskog savjeta jer imamo činjenicu da njih 49 rade u nešto više od 290 kvadrata to je problem koji je posebno dolazio do izražaja prilikom pandenije i danas imamo situaciju da u jednoj kancelariji sedi po njih šestoro ili sedmoru. Imala sam i tim povodom razgovor sa direktorom Uprave za katastar i imovinu, ukazivala sam i na sjednicama Savjeta za vladavinu prava, koristim i ovu priliku da vas

pozovem, da shodno svojim nadležnostima, pomognete da se riješi problem, prije svega, ljudi koji tamo rade osam sati svakog radnog dana. Tako da bi to u značajnoj mjeri doprinijelo i efikasnijem radu Sudskog savjeta u cjelini, tako da u tom dijelu očekujem i vašu pomoć. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 12:21:27)

Zahvaljujem gospođi Simović Zvicer.

Da li izvjestilac odbora želi riječ? Nije tu.

Nastavljamo po redosledu za uvodne riječi ispred poslaničkih klubova. Prvo riječ dajem poslaniku Draganu Bojoviću koji će govoriti ispred Kluba Demokratskog fronta.

Izvolite, poslaniče Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (15.11.22 12:21:49)

Hvala predsjednice.

Dragi građani, uvaženi gosti, dame i gospodo poslanici,

Zbog sumnje da je počinila krivično djelo stvaranja kriminalne organizacije i zloupotrebe službenog položaja u aprilu ove godine uhapšena je gospođa Vesna Medenica, ranija vrhovna državna tužiteljka, kao i trostruka protivustavna predsjednica Vrhovnog suda. Medenici je određen pritvor pa je produžen jednom pritvor od strane Višeg suda, ovih dana je ona na slobodi i brani se sa slobode iako je već pokušavala bjekstvo, iako ima indicija prema optužnici, prema nalazima specijalnog državnog tužioca, da je vršila uticaj na svjedoke. Sedamnaest godina je, uvažna gospođa Simović Zvicer, gospođa Medenica vezala i drijesila u crnogorskom pravosuđu i bila doslovno "bog i batina", koja je mogla sve i koju su svi slušali i opet će i opet će ako bude sreće, kaže ona pjesma i to ovih dana očajnički pjevuši bivši režim Mila Đukanovića. Režim koji je po nedavnim zvaničnim podacima sa njihovog protesta spao najviše na pet hiljada i jednog člana, pri čemu se ovaj jedan glavni član nije pojavio na protestu nego je bio u Egiptu kod Tutankamona.

Zbog sumnje da je organizator kriminalne grupe i zbog zloupotrebe položaja u maju ove godine je uhapšen predsjednik Privrednog suda gospodin Blažo Jovanić. Jovaniću je određen pritvor i on je sa druge strane vezao i drijesio u ovoj privrednoj oblasti, dakle kako vi pravnici stručno kažete - u parničnim postupcima. Znamo da je slobode lišen i

član porodice Vesne Medenice kao i stečajni upravnici koji su povezani sa bivšim predsjednikom Privrednog suda Jovanićem. Takođe smo iz medija saznali da su sa ovim pravosudnim zvaničnicima ... mnoga preduzeća koja su završila u stečaju što znači da mi kada razmatramo na Komisiji za kontrolu postupka privatizacije, ove pljačkaške privatizacije, vidimo da je i dio, nažalost, pravosudnih vlatsi bio uključen u sve te postupke.

Jedna od najpogubnijih stvari za današnju temu o kojoj raspravljamo jeste to da je jedan od sudija Osnovnog suda u Herceg Novom doslovno priznao da je na njega gospođa Medenica vršila pritisak da donosi određene odluke, kako je ona imputirala da treba da donese i gospodin sudija, neću namjerno da navodim njegovo ime sada, podnio je ostavku na tu funkciju. Takvih sudija ima zasigurno mnogo. Pojedinama je, vidimo, proradila savjest, pojedinama pak još uvijek nije, jer o tome svedoči i ova oslobađajuća presuda, odnosno puštanje iz pritvora gospođe Vesne Medenice. Većina institucija u Crnoj Gori su decenijama djelovale, bukvalno, kao mrtvo slovo na papiru. One su etablirane da služe jednoj partiji, odnosno jednom kružoku ljudi, pojedincima, interesnim grupama koje su bile povezane sa gospodinom Milom Đukanovićem i svi to u Crnoj Gori znamo i znali smo.

Posebno teško stanje je upravo u pravosuđu, u svim granama. U tužilaštvu, u sudstvu, u advokaturi posao su dobijali i posao su mogli da završe uglavnom oni koji su dio sistema, takvog sistema i te koruptivne mreže koja je postojala. Svi ostali sklanjani su na marginu, nisu mogli da obavljaju svoj posao ili su dobijali samo mrvice. Sa druge strane, oni koji su dio šeme, ovi kontroverzni biznismeni, političari, članovi kriminalnih organizacija u milosti vlasti, oni su mogli da sprovedu sudske procese kakve treba, da se donose optužnice kakve treba, sa nalazima i dokazima kakve treba i na kraju sa presudom kakva treba i kako je očekivao vrh režima. Tako su, na žalost, kreirane pravosudne institucije svih ovih godina, tako su proizvođeni kadrovi, čast izuzecima, i kroz tu šemu je svako imao dio svoj kolača, veoma velikog kolača naše zajedničke imovine. Na te institucije se naš decenijski premijer i aktuelni predsjednik godinama pozivao. Kad god bi bilo dovedeno nešto u pitanje, on bi rekao riješićemo to kroz instirucije sistema. Institucije koje su izgradili on, Marović, Vesna Medenica, Veselin Veljović i tako dalje. Institucije koje su držali apsolutno zarobljenim do nedavno. Sad pošto te institucije više nisu u toj mjeri zarobljene kao prije i počele su neke da se oslobađaju, gospodin Đukanović daje jednu izjavu koja može da uđe u anale političkog apsurdna, kaže da se Crna Gora nalazi u institucionalnoj truleži. Čovjek koji je tri decenije "gradio institucije sistema" naziva te institucije

institucionalnom truleži. Zašto? Zato što njemu izmiče predsjednički mandat, zato što je jasno na sledećim predsjedničim izborima koji će biti uskoro da on više ne može biti ni predsjednik države, nego ni predsjednik mjesne zajednice, uz uvažavanje predsjednicima mjesnih zajednica. Vidjevši to pokušava da destabilizuje državu i da sve institucije dovede u pitanje. To neće moći, gospodine predsjedniče DPS-a, tvoja mreža je počela da puca.

Ta piramida moći, ta zloupotreba institucija i privatizovanje države definisano je još od antičkih vremena. Tako u jednom antičkom spisu koga je napisao Aristotel stoji da se u demokratskom uređenju treba posebno plašiti onih koji prvo smatraju da se koruptivno djelo može izvršiti i da ga oni mogu izvršiti, drugo, vjeruju da se takvo djelo neće otkriti ili ako se i otkrije da će ostati nekažnjeno i treće, ako i budu zbog takvog djela kažnjeni da će kazna biti manja od dobiti što će steći ili izvući za sebe ili za članove svoje porodice. Tako je funkcionisala ova koruptivna mreža koja je pojela supstancu države Crne Gore, ključni dio te šeme je na žalost pravosuđe.

Možete zamisliti, poštovani građani, kada se jedna od glavnih protagonistinja montirane afere "državni udar" sada kandiduje za vrhovnu državnu tužiteljku ponosna na svoje zasluge. Molim vas. Ili druga sutkinja Vrhovnog suda koja je potpisala trajni nalog za prisluškivanje i praćenje lidera Demokratskog fronta i poslanika Demokratskog fronta čija je jedina krivica što su se svo ovo vrijeme politički suprotstavljali pogubnim politikama Mila Đukanovića.

Dakle, šta uraditi u pravosuđu? Kako popraviti stanje? Izgleda da bi mogao da pomogne samo opšti reizbor sudija ili bar reizbor Sudskog savjeta. Vi, gospođo uvažena Simović Zvicer, glasate ovih dana u Šavniku, vjerovatno više ne pokazujete tu sklonost da budete predsjednica Sudskog savjeta, već hoćete da se posvetite prirodi i zdravim stilovima života, ja to pozdravljam. Mislim da se mora izvršiti, kada bude kvalifikovane većine u ovom parlamentu, reizbor Sudskog savjeta i da ove promjene se vrše ne na postupan i iterativan način, na žalost, jer jer tako ruinirano stanje u pravosuđu, već da se mora izvršiti opšti reizbor kako bismo kako-tako popravili stanje u ovoj oblasti, odnosno kako bismo oslobodili institucije i kako bi te institucije ne bile urušene, što hoće gospodin Milo Đukanović, nego kako bi te institucije počele da djeluju na demokratski način, na nepristrasan način, na nezavisan način, na profesionalan način. To posebno važi i posebno je bitno za pravosudni sistem, od čega zavisi ne samo ozdravljenje države od ove endemske korupcije koja je obuhvatila već zavisi i ekonomski oporavak i bolji život građana. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 12:31:11)

Zahvaljujem poslaniku Bojoviću. Prekoračenje će ići na vrijeme kluba.

Nastavljamo dalje. Poslanica Milosava Paunović ispred Kluba Socijalističke narodne partije.

Izvolite, poslanice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (15.11.22 12:31:28)

Zahvaljujem.

Poštovani građani, poštovana gospođo Zvicer, kolege poslanici,

Napominjem samo na početku, da ne bih posle prekidala, da ću i ja koristiti vrijeme kluba, pretpostavljam da ću biti jedini diskutant.

Ovog puta, vjerovali ili ne, gospođo Zvicer, neću govoriti o prijemu kandidata, o prebacivanju kandidata. Znam da ste se pripremili ali će diskusija biti malo drugačija. Znate da sam komentarisala i ranije i nekako po difoltu ova tema me jako interesuje.

Kada se pogleda statistika u izvještaju i činjenica da tamo piše stopa ažurnosti naših sudova 95,60%, stopa efikasnosti 61,30% pa kada imamo u vidu da je procenat ukinutih odluka 19,66%, a da je po žalbama potvrđeno 70,36%, neki neutralni posmatrač koji nije iz Crne Gore, koji ne poznaje naše prilike, rekao bi da se radilo o nekoj razvijenoj zemlji članici Evropske unije gdje nema korupcije, nema kriminala i gdje pravosuđe definitivno radi svoj posao na pravi način i nema nikakvih problema. Međutim, ja uvijek govorim da u statistiku ne sumnjam i nikada o bilo kojem izvještaju da se radi nisam to dovodila u pitanje, ali nas ovdje interesuje druga stvar. Nas interesuje suština ovog izvještaja koja, moram da konstatujem, u velikoj mjeri nedostaje.

Prije skoro dvije godine kada sam govorila, čini mi se da je bio za 2019. godinu izvještaj, ja sam tada rekla isto ovo, samo što sam se pozvala tada na predsjednicu Vrhovnog suda koja je tada neposredno pred stavljanje Izvještaja pred plenum, pred poslanike, imala cijele hvalospjeve o tome kakvo je stanje u našem pravosuđu, kako je tamo sve dobro, kako sve funkcioniše kako treba i kako su uglavnom građani zadovoljni. Međutim, imali smo i tada i sada situaciju da građani upravo u pravosudne organe i pravosuđe, na žalost, imaju najmanje povjerenja. Kao što sam rekla, pozvala sam se tada na njenu izjavu. Grana vlasti,

koja bi trebalo da dijeli pravdu, da štiti Ustav i zakon naše zemlje, da presuđuje i rješava o pravima i obavezama pojedinaca, došla je dotle da je Crna Gora na žalost zahvaljujući pojedincima iz ove grane vlasti, ako je pregrub izraz ja se izvinjavam, obrukana pred domaćom i pred međunarodnom javnošću. Ne znam da li se igdje u svijetu desila situacija da je predsjednica vrhovnog suda, predsjednik privrednog suda da se nađe u jednom trenutku iza rešetaka. Ne vjerujem da jeste. Znam da ćete reći, s obzirom na to da sam pravnik, da ne treba da prejudiciram, da svako ima pravo na pretpostavku nevinosti. Naravno, ja sam se sa tim slažem, ali ipak se mora konstatovati, bez obzira da li se ko slagao sa mnom ili ne, da i najmanja sumnja i najmanja činjenica da je bilo koje lice iz sistema pravosuđa, a kamoli ona lica koja se nalaze na ovakvim pozicijama, na rukovodećim mjestima u pravosuđu, izvršilac bilo kog krivičnog dijela, a kamoli krivičnog dijela zloupotrebe službenog položaja ili sličnih dijela, velika je sramota za pravosuđe i za Crnu Goru. Pri tom, niko ništa od sudija nije znao, niko ništa od kolega ostalih nije sumnjao, desilo se iznenada to djelo u produženom trajanju. Vidjećemo šta će da se desi na kraju postupka, ali sada vidimo da se to dešavalo kontinuirano u jednom bogami dugom periodu. Da stvar bude gora, ta osoba se bira po treći put nezakonito za predsjednicu Vrhovnog suda. Sada vidimo da je aktuelna trenutno odluka o ukidanju pritvora nekadašnjoj prvoj ženi pravosuđa. Naravno, do kraja postupka odlučivanja o tom pritvoru ja neću komentarisati, vidimo da je advokat uložio žalbu, samo ću čestitati tom sudiji na hrabrosti s obzirom na to da svi znamo da je gospođa Medenica pokušala da napusti našu državu iz razloga što nema povjerenja u naše zdravstvo, naš zdravstveni sistem ili šta li je već bilo opravdanje. Moje lično mišljenje je da SDT očigledno s pravom traži izuzeće sudije koja je donijela vrlo hrabru odluku da pusti gospođu Medenicu iz pritvora s obzirom na to da nisu ispitane ni sve činjenice niti okolnosti što se optužnice tiče. Sada se građani s pravom pitaju u koliko sudija mi možemo imati povjerenja u nepristrasno suđenje u ovoj pravnoj stvari kada su iste te sudije bez pogovora slušali i poštovali svoju predsjednicu. Kako je u ovom trenutku svim onim časnim sudijama, bilo kome u pravosuđu, naročito ljudima koji su dijelili pravdu, mogu samo da zamislim. Da li je to slika koju kao aspiranti za ulazak u Evropsku uniju šaljemo međunarodnoj zajednici i domaćoj javnosti? Možemo mi ovdje da pričamo šta god hoćemo, može da budu i jeste veliki dijelom uzrok nestabilnosti razna politička dešavanja, ali glavni naš problem ka putu ka Evropskoj uniji jesu upravo ovi nedostaci našeg pravosuđa, jesu upravo kriminal i korupcija koji se godinama unazad ne rješavaju, odnosno stagniraju. Nijedan veliki, suštinski proces nije vođen, žrtvovane su da

kažem neke "sitne ribe", a ni ti procesi nisu okončani ili su okončani zastarijevanjem krivičnog gonjenja ili oslobađajućom presudom, ne računajući opet one osuđujuće, ali koje su ipak "sitne ribe".

Sada vidim da se stvari donekle mijenjaju, da zakon definitivno treba da važi jednako za sve, nadam se da će toga biti. Vi znate da matični odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu nije prihvatio ovaj izvještaj. Tom prilikom su date sugestije da treba unaprijediti metodologiju, da treba unaprijediti transparentnost, ovdje dolazimo do onog dobrovoljno raspoređivanje u skladu sa zakonom, da se precizira nadležnost Sudskog savjeta. To nije vaša krivica, to razumijem. Dalje, Odbor je sugerisao da je neophodno unaprijediti sistem utvđivanja disciplinske odgovornosti sudija u vezi sa određenim prekršajima i da se ispituju razlozi za zastarijevanje krivičnog gonjenja, ono čega sam se prije takla, a što se evidentno dešava i to u samo određenim i rekla bih programiranim situacijama, odnosno situacijama koje su dovedene u takvo stanje da za određena lica nije pokrenut krivičnini postupak zbog zastarijevanja krivičnog gonjenja. Znamo svi šta se desilo oko izbora uglednih pravnika za članove Sudskog savjeta, ono za što je zadužena Skupština. Ja tu svakako nikad nisam i ne abolimam Skupštinu definitivno, moramo svi da snosimo odgovornost za ono što je izostalo, za ono što smo mi dužni da uradimo, dakle za dijalog. Samo moram da kažem da je među svim kandidatima, čini mi se da ih je bilo 35, bilo kvalitetnih ljudi koji su svakako zasluživali. Međutim, politička situacija definitivno je takava da tu odgovornost snosi Parlament.

Moram da kažem još jednu stvar. Što se tiče Socijalističke narodne partije, nikada nismo pravili problem, niti smo imali "svog kandidata", niti smo na bilo čijoj strai stajali. Međutim, ono što se u tom trenutku desilo između političkih igara vaših i naših kandidata, definitivno mi smo odlučili da u tome ne učestvujemo, i apelujem na parlament i na sve kolege da moramo shvatiti odgovornost našu u ovom trenutku, da moramo naći konsenzus i da moramo definitivno kompletirati Sudski savjet.

Još bih se osvrnula na Izvještaj Akcije za ljudska prava koji su jednim dijelom se osvrnuli na vaš izvještaj. Sugerišu da se posebna pažnja posveti transparentnosti rada Sudskog savjeta, da se za sudije uvijek obavljaju javni oglasi, da su problematizovali javne interne oglase, uvijek, koliko znam treba, da se dešavaju javni oglasi, da odluke o izboru nisu obrazložene, da nisu objektivne, da sistem ocjenjivanja nije objekivan. Ovdje bih se osvrnula na jednu situaciju o kojoj sam već govorila, to smo već raspravljali, u Beranama konkretno jedva smo izabrali predsjednika Suda. Sjećate se, tada su Plavu bili završeni oglasi, u Beranama nije došlo do tog izbora i konačno kada se desilo imalo je

mного kandidata koji su se žalili na to da su te odluke neobrazložene, da su netransparentne, da su nepotpune itd, i da je tu bilo velikih problema. Sada kada se desio izbor, gospodin Došljak je skoro dao izjavu da pošto tamo po odluci o sudijama treba da bude devet sudija, trenutno imamo šest, i na proljeće se očekuje odnosno u prvoj polovini da ćemo ostati još bez dvoje sudija. Bukvalno, Sud je desetkovan što se tiče broja sudija, a slične probleme imaju gradovi u okruženju s obzirom na to da znam da se predmeti delegiraju Osnovnom sudu u Beranama i ostalim sudovima tako da se može zaključiti da svuda fali ljudi koji dijele pravdu. Zbog čega je to tako, zbog čega je nastao tu zastoje, zaista ne znam. Voljela bih to da mi objasnite.

Takođe, u ovom izvještaju stoji da je Sudski savjet do avgusta 2021. godine skoro deset mjeseci neovlašćeno odbijao da konstatuje prestanak sudijske funkcije onim sudijama koji su na osnovu Ustava, zakona, Zakona o penzijsko-invalidskom itd. stekli uslove za penziju na osnovu vaše lične procjene da bi primjena Zakona o penzijsko-invalidskom osiguranju bila neustavna. Mislim da ste ovdje napravili veliku grešku. Definitivno, ono što je vaše jeste da poštujete zakonske norme, pa će o tome odlučiti Ustavni sud kad ga konačno, nadam se, kompletiramo da li su oni ustavni ili ne. Ovdje ste napravili veliku grešku, jer što se tiče Sudskog savjeta morali ste postupiti po zakonu, a ne tumačiti onako kao vi mislite da treba, a pravdajući to svojom procjenom. Dakle, još jednom ću ponoviti apel ispred Socijalističke narodne partije da moramo voditi računa o ovim stvarima, da ono što se dešavalo nije dobra poruka za naše pravosuđe, loša je poruka i prema međunarodnoj zajednici. Zaista, ovo stanje koje trenutno se dešava u našem sudstvu je neviđeno do sad. Kada pokušamo objasniti članovima stranih delegacija ili ljudima sa kojima se u parlamentarnoj nekoj diplomatiji sretnemo šta se kod nas dešava, ljudi su šokirani, jer to ni u jednom sistemu nigdje se nije desilo. Jednostavno, ne mogu da shvate šta se to u Crnoj Gori desilo.

Takođe još nešto. Ja ne želim da zalazim u vašu ličnu sferu niti na to imam pravo i dovoljno sam vaspitana da to ne radim, ali ću vam reći da ovakve poteze kao što je promjena mjesta prebivališta sa vaše pozicije, na što imam pravo da se osvrnem kao poslanik, nije dobra iz razloga što šaljete jednu lošu poruku. Bez obzira kakav je razlog bio, privatni ili bilo kakav, moglo je to sačekati tih mjesec dana da prođu izbori, a sada kao što vidite imamo jednu apsurdnu situaciju da se tamo iz nedelje u nedelju ponavljaju lokalni izbori, da dolazi do fizičkih obračuna, do povreda određenih lica, članova našeg opštinskog odbora. Tom čovjeku niko nije pružio zaštitu, niko mu se nije takoreći okrenuo što je zaista velika sramota. Vidim da su sada i organi policije preduzeli određene radnje

koje se loše komentarišu. Dakle, hoću da vam kažem da to šalje jednu jako lošu poruku i da sa te pozicije koju pokrivete, bez uvrede, to je moje mišljenje kao poslanika, treba da vodite računa i o tim stvarima. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 12:45:14)

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Sada riječ ima šef poslaničkog kluba Demokrate - DEMOS, poslanik Boris Bogdanović.

Izvolite, poslaniče Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (15.11.22 12:45:27)

Zahvaljujem, gospođo Đurović.

Poštovana Skupštino, poštovana gospođo Simović Zvicer sa saradnicom, poštovani građani Crne Gore, kolege poslanice i poslanici,

Bivši Sudski savjet ili Sudski savjet je proizvod i produkt trulih političkih dogovora i trulih političkih kompromisa partija koje su 2014. godine vršile vlast i jednog broja opozicionih političkih subjekata. Da se prisjetimo.

Sudski savjet koji je podnio ovaj izvještaj nastao je 2014. godine i biran je isključivo po političkim, a ne po stručnim kriterijumima i moram reći po jednom politički šibicarskom modelu koji je otprilike izgledao ovako - vi meni člana Sudskog savjeta, ja vama člana Savjeta Centralne banke, vi meni člana Sudskog savjeta, ja vama mjesto u Državnoj revizorskoj instituciji. To su zaista bila zla i užasna vremena i ne ponovilo se i ono što se grbo rodi vrijeme ne ispravi, pa ti truli politički dogovori i truli politički kompromisi i namirivanje partnera je nešto što je obilježilo izbor Sudskog savjeta 2014. godine. Truli politički kompromisi i truli politički dilovi i namirivanje partnera sigurno nije bio način da se biraju ovako ozbiljne institucije kakva je institucija Sudskog savjeta i to nije bilo fer, ali ja ću biti u potpunosti fer i reći ću da kadrovi koji su u ime opozicionih političkih subjekata bili u Sudskom savjetu i u Državnoj revizorskoj instituciji su časni i odgovorni, pošteni i ugledni pojedinci. Međutim, moramo biti iskreni do kraja i reći da ih je na ta mjesta delegiralo rukovodstvo opozicionog političkog subjekta koji je imao trule političke dogovore sa partijama bivšeg režima koje su vršile vlast 2014. godine. Dakle, kvalitet u zamjenu za člana Sudskog savjeta. Tako

kvalitetni ljudi su na određene pozicije i na određena mjesta došli na potpuno pogrešan način, ali pogrešan način je bio proizvod rada tog kompletnog prošlog vremena, ne samo 2014.godine, a rezultati rada ovog Sudskog savjeta su politički ostrašćeno i politički motivisano pravosuđe zbog kojeg se Crna Gora stidi pred Evropom i pred Evropskom unijom. To je zaista bila naša evropska politika, ali kada se god politika umiješa u rad nezavisnih institucija dolazimo do toga da se stidimo i da konstatujemo da to nije bio način kako se vodi država u 21.vijeku i to nije bio način za postizanje evropskih rezultata, a kakvi su rezultati rada ovog Sudskog savjeta dovoljno svjedoči izbor Vesne Medenice za predsjednicu Vrhovnog suda, sada već optužene za izvršenje teških krivičnih djela. Dakle, odlični rezultati, nema šta, odličnu sliku smo o sebi poslali u svijet i ko zna koliku štetu nanijeli samima sebi.

Rezultat rada ovog Sudskog savjeta je izbor predsjednika Privrednog suda Blaža Jovanića, sada već optuženog za izvršenje teških krivičnih djela. Dakle, uspjesi rada ovog Sudskog savjeta su se samo nizali, tako da su rezultati rada jedinstveni u svijetu i poznati smo po onoj krilatici - niko kao naš evropski i crnogorski Sudski savjet. Rezultati rada ovog Sudskog savjeta se ne mogu podvesti ni pod kriterijum sudski što bi zaista podrazumijevalo odgovornost i nepristrasnost u radu i samostalnost u odlučivanju, ali ni pod kriterijum savjet što bi podrazumijevalo najveću moguću odgovornost u radu u odnosu na sve ostale institucije, dakle ni Sudski savjet, ni mrtvo slovo na papiru. Jedna institucija koja je zaista trebalo da služi za primjer svima je do te mjere uništena i unižena da u ovom trenutku, nemojte mi zamjeriti, nije u političkom smislu vrijedna čak ni pomena svog imena. Naravno, svi znamo zašto je to tako, ali i svi pitamo zašto je to tako, iako znamo da je tu milion razloga i da se svi ti razlozi vežu za mamu Justiciju. Ja se izvinjavam svim majkama što ovu riječ koristim da opišem bivšu predsjednicu Vrhovnog suda koja je proizvod i produkt rada ovo Sudskog savjeta. Po meni, ona je bila nalogodavac ovom Sudskom savjetu, ona je de facto i de iure rukovodila ovim Sudskim savjetom i zbog nje je Sudski savjet negdje služio za enormno bogaćenje velikog broja pojedinaca na koje je Crna Gora navikla i koje Crna Gora dobro zna. Zbog nje i zbog dijela ovog Sudskog savjeta mi u Crnoj Gori imamo to što imamo, politički motivisano i politički ostrašćeno pravosuđe zbog kojeg se Crna Gora stidi pred Evropom, pred Evropskom unijom. Kao što smo zaista navikli, to je bili jedna uhodana mreža dilova, jedna uhodana mreža interesa koja je funkcionisala po sistemu - sa svim i sa svakim samo da moć ostane u rukama kozanostre. Dakle po sistemu - sa svim i sa svakim, jer firma i dalje radi, nemaš šta da brineš.

Nemojte ni vi da brinete, poštovana gospodo iz bivšeg režima, jer našu borbu zaista nećete zaustaviti, našu borbu nećete ugušiti, jer smo mi dobili povjerenje građana koje nas drži na ovom putu, jedinom ispravnom putu čiji je jedini cilj evropska, snažna, demokratska, institucionalno održiva i moderna Crna Gora. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 12:51:41)

Zahvaljujem poslaniku Bogdanoviću.

Prekoračenje je malo bilo. Imate još dva prijavljena diskutanta ispred vašeg kluba. Samo sam iz tog razloga skrenula pažnju na vrijeme, računajući da će i oni uzeti učešće.

Nastavljamo dalje. Riječ ima poslanik Branko Radulović ispred Kluba Pokreta za promjene.

Izvolite, poslaniče Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (15.11.22 12:52:27)

Hvala, predsjednice Đurović.

Uvažena gospodo, građani Crne Gore,

Ja često pominjem jednu riječ, jednu božju instituciju - čistilište. U ovom zemaljskom životu to znači sudstvo, tužilaštvo, policiju. Zato što od kriminogene, autokratske, retrogradne Crne Gore u prethodnih 30 godina, da bi mi uistinu postali država funkcionalne demokratije, vladavine prava, moramo da imamo nezavisnu instituciju sudstvo i moramo da prođemo svi kroz tu instituciju ili direktno, ili kao osnova kriminogenosti ili kao neki predmeti, da vidimo da li imamo tu osnovanost ili ne. Na našu tragediju, posljednja linija odbrane lopovskog, anticrnogorskog, retrogradnog, nazadnog 30-godišnjeg sistema je takozvano sudstvo jer ga ne mogu ni nazvati sudstvo. To je naša tragedija, nekada je to bilo monolitno, policija, tužilaštvo i sudstvo, policija se na određeni način osvijestila, AMB nije, tužilaštvo pokazuje znake, a sudstvo mrtvim snom spava, kada je u pitanju vladavina prava dešavaju se neka komešanja, ali ne ništa što treba da se desi. Vesna Medenica nije izuzetak nego pravilo, ovaj Jovanić nije izuzetak nego pravilo. Uvijek sam, na žalost, bio u pravu i evo tužbe protiv ovih gospoda, da ih tako nazovem, što se tiče profesije to ne zaslužuju. Ovo su te moje tužbe posljednje 13.10.2014. godine za organizovani kriminal, kada je u pitanju pljačka preko dvije milijarde, ne 800 miliona, nego preko dvije milijarde i ekološki genocid kada je u

pitanju aluminijska industrija, 31. mjesto Vesna Medenica, 32. Ranka Čarapić, i jedna i druga su u tome lancu odgovornosti za ubistvo Duška Jovanovića što je ova Skupština utvrdila, a zatim Veselin Pejović, dobro, to je poznato ime, Veselin Perišić, čuveni, koji je unazadio i Kombinat i druge i Željezaru, Dragan Rakočević, prethodni predsjednik Privrednog suda i dio stečajne mafije, Blažo Jovanić, njegov nasljednik u punom smislu.

Gospodo, 2014.godine ja sam bio vidovit i vidio ko su glavni krivci, ali suština je sljedeća, gospođo Zvicer: što ste vi po odgovornosti odmah na vrhu, što je sramota sjedjeti tamo, biti profesor univerziteta, zato što profesor univerziteta treba da ima dvije komponente, a to je da bude kompetentan i etičan. Ako to dvoje nije u vrhu, on ne može da predstavlja univerzitet, ne može da predstavlja svoju struku, ne može da rukovodi ni univerzitetom, niti akademijom. Vi ste pali davno na ispitu i nije, na žalost, to samo moje mišljenje. Da je moje mišljenje, manje - više, priča onaj - neka priča, to je mišljenje većine građana Crne Gore, da nam je sudstvo nula. Što je tragičnije, pošto sam ja noćobdija pročitao sam vaš izvještaj detaljno dokle je moj želudac mogao i onda sam ga bačio u korpu za smeće i ovo mu napravio, a pogledajte kako sam ga čitao, analitično i podvukivao, a onda sam uporedio izvještaj Evropske komisije za istu godinu. Jeste li vi to pročitali? Ne. Ili ste postupili tajno, ne kao Medenica što ste rekli more marš Evropska unija, jedanput kad je rekla, ne znam, prije godinu - dvije.

Pogledajte što piše o funkcionalnosti pravosuđa, na vrhu, da nije ostvaren nikakav napredak, velikim crnim slovima, da ste uzeli nezakonito stanove, da po stoti put birate predesjednike pojedinih sudova, ovdje su rekli četiri ih je još ostalo. Ko je ovo uradio? Sigurno glavni pendrekaš Vesna Medenica, ali nije ona mogla da uradi to bez vas, bez vašeg ćutanja ili odobravanja, a carska ovlašćenja imate po Ustavu o Sudskom savjetu i sudovima. Kakve etičnosti imate da sedite ovdje i danas da predstavljate nešto što treba da bude sudstvo? Vi predstavljate jednu zatočenu, jednu crnu kutiju. Vi ste oslobodili Šarića i Kalića i mnoge, i ne samo što ste ih oslobodili, dali ste im pravo da nikada više o tome ne mogu biti osuđivani. To kaže i zakon i Ustav i demokratska praksa, da po jednom krivičnom djelu nikada ne može dva puta biti pokrenut postupak protiv jedne ličnosti. Zato se i pitam, ako ima snage i petlje u onom tužilaštvu, je li bolje da ne pokreće krivične prijave protiv lopova, jer će ih ovakvo sudstvo osloboditi, pa će onda naše pare kod njih u Švajcarskoj, ovdje fabrike i ostalo ostati njihove i nećemo imati pravo. I ne samo vi nego i ono troje osam godina stolujete u takvom Sudskom savjetu, ne

znam im ni imena, kao što ću i vaše zaboraviti kad pođete danas. Tako mi radi mozak, ono što ne zaslužuje pažnju ispada iz moga mozga.

Treba da date ostavke, treba da oslobodine tu instituciju, to božje čistilište, a ovdje sudstvo. Pošto vidim, ali neću o tome, ali mi to para uši. Ja se tako ne izražavam, a onaj sam stari Crnogorac i onaj liberal, jezik mi drugačije pjeva. Pođite vi sutra na taj skup gdje skoro nikoga nije bilo '90-tih godina, gdje se brane tajkuni, lopovi i Milo Đukanović, nek vam pljeskaju što branite takvu lopovsku Crnu Goru. Laž je da se dijelimo na neke koji su protiv Crne Gore - rusofile, srbofile, ankarofile, ne znam kako se zovu, pojma ti nemam, te izvedene njihove riječi - i branitelje Crne Gore, ne dijelimo se danas u Crnoj Gori na one koji su rodoljubi, koji hoće demokratsku Crnu Goru i one koji brane svoj lopovluk. Pođite vi, jer ste zaslužili, zaslužili ste braneći njih.

Sad se postavlja jedno suštinsko pitanje, građani Crne Gore. Ima različitih teorija kako da iz ovakve jedne nesrećne institucije gdje postoje određene sigurno osviještene sudije, to su pokazali u drugom stepenu pojedini, nikad u prvom, kako njih da oslobodimo. Odavno sam ja pisao u svojim rezolucijama i deklaracijama da treba izvršiti izbor i reizbor, pa onda se neki pozivaju se na tu takozvanu Venecijansku komisiju koja je po mnogo čemu korumpirana. Ja ću i ime kluba...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 13:02:07)

Poslaniče Raduloviću, znam da ćete u ime kluba pošto već koristite vrijeme kluba, samo imajte u vidu da će i potpredsjednica Bošnjak takođe uzeti učešća u raspravi. Da iskoristim da vas upozorim da ipak način komunikacije prema uvaženih gostima koji su ovdje bude na nivou kakav parlament zaslužuje. Zahvaljujem.

BRANKO RADULOVIĆ (15.11.22 13:02:47)

Ja tako i radim, ali zbog takve gospode i njihove funkcije, a ništa privatno. Crna Gora je u ovakvoj situaciji, ja se borim za drugačiji Sudski savjet, sud i drugačiju Crnu Goru.

Postavih pitanje da li ima rješenja. Da, ako je reformska Vlada, ni jedna ni druga nisu bile, 42. i 43. biće zaboravljene. Ukoliko izvršimo veting kao što su izvršile mnoge države, ne izborom samo i reizborom, ne izmjenom Zakona o sudskom savjetu i sudijama, što ćemo uraditi? Ništa. Što ćemo uraditi kad izaberemo čak i četiri sudije iz ovoga dijela koji je

stručan ili iz onoga dijela u kojem rukovode tri porodice? Pa sudija tamo, kojem sam zaboravio ime, koji je potvrdio našu kaznu u Osnovnom sudu, sad je čini mi se član Sudskog savjeta, da se prekrstiš naopačke. Pa taj ne zaslužuje da bude sudija, a ne u Sudskom savjetu, to je katastrofa. Zato mislim da nema ništa, da ova izmjena zakona može samo djelimično nešto popraviti, da sa vama nema budućnosti bez veting reformske Vlade, bez veting preispitivanja učinka. I jedna genijalna stvar što sam čuo od prethodnog državnog sekretara - paralelno stvoriti sud protiv organizovanog kriminala, Specijalni sud, e onda tužilac koji ima petlju, kojega ćemo podržati i takav sud iz kojeg ćemo izvući ono što valja zajednički u Demokratskoj Crnoj Gori. Drugog nam spasa nema. Povučite se i bavite se naukom, slušajte starijeg kolegu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 13:04:55)

Zahvaljujem se profesoru Raduloviću. Ostavio je pet minuta vremena za uvaženu potpredsjednicu Branku Bošnjak.

Proceduralna reakcija. Izvolite, poslaniče Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (15.11.22 13:05:09)

Zahvaljujem.

Istina, predsjednice Parlamenta, vi ste me preduhitрили, reagovali ste. Ja bih htio da skrenem pažnju na ovaj i ovakav ton užasan ton prema predstavnicama Sudskog savjeta. Nije to crnogorsko čojstvo, da li je to gostoprimstvo crnogorskoga parlamenta? Ne možemo to da radimo, ne možemo tako da se ponašamo.

Molim vas, predsjednice Parlamenta, vi morate u ovakvim situacijama da zaustavite takve diskusije. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 13:05:59)

Zahvaljujem, poslaniče Popoviću.

Kao što ste rekli, reagovala sam i ja smatram da je pitanje ovog doma i načina kako ga predstavljamo i trebamo i svojim diskusijama takođe to da pokažemo.

Nastavljamo. Poslanik Radulović, procedura.

BRANKO RADULOVIĆ (15.11.22 13:06:34)

Gospođo predsjednice,

Ne želim nikakvu polemiku posebno s nekima s kojima smo dijelili dobro i zlo '90-tih, mada se i ne sjećam, ali kasnije sam želio da bude dio i pristao je da se nijesu desile neke stvari. Čojstvo i sojstvo u Crnoj Gori će mjeriti drugi. Ja mislim da sam na pravom putu krvareći 30 godina i boreći se protiv...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 13:06:54)

Poslaniče Raduloviću, ovo nije procedura.

BRANKO RADULOVIĆ (15.11.22 13:07:05)

Gospođo predsjednice uvažena, želim i ja da iznesem neki svoj stav, ništa više.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 13:07:08)

Vi ste iznijeli svoj stav na način na koji ste ga iznijeli. Po mom mišljenju nije bio adekvatan ovom domu, ja sam vas sa te strane upozorila.

Ispred Kluba Bošnjačke stranke riječ ima poslanik Suljo Mustafić. Izvolite, kolega Mustafiću.

SULJO MUSTAFIĆ (15.11.22 13:07:23)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice Skupštine Crne Gore, uvažene kolegice i kolege, poštovana predsjednice Sudskog savjeta,

I ovaj Izvještaj Sudskog savjeta za 2021.godinu će što se nas tiče iz Kluba Bošnjačke stranke biti isti, sa istim obilježljem i sa istom sudbinom kao oni od ranije. On je za nas neprihvatljiv iz nekoliko za nas suštinskih i vrlo principijelnih razloga. Sada ću ih navesti.

Prisjetimo se samo da kada su u pitanju crnogorski sudovi do dan danas, a evo već je gotovo dvije i po ili tri decenije prošlo, nema

adekvatnih, a negdje nikakvih presuda kada su u pitanju ratni zločini počinjeni na teritoriji Crne Gore ili oni u kojima su učestvovali crnogorski građani van Crne Gore i oni u kojima su stradali crnogorski građani. Nema presuda za Štrpce, za Kaluđerski Laz, za Morinj, za deportaciju. Nema adekvatnih presuda i imajući to u vidu i kada je u pitanju Tužilaštvo i Tužilački savjet i Specijalno državno tužilaštvo i kada je u pitanju Sudski savjet i crnogorski sudovi naš stav će biti isti kao i ranijih godina. Za nas su ovi izvještaji neprihvatljivi i ne možemo ih ni sa jedne strane prihvatiti, jer su ovo suštinska pitanja koja opterećuju našu prošlost ne tako davnu, dakle prošlost iz '90-ih godina, bez adekvatnih sudskih procesuiranja.

S druge strane, mi smo svjesni da je trulih dasaka bilo u sudstvu i ranije, da ih vjerovatno ima i sada, a vjerovatno se tih trulih dasaka nećemo osloboditi ni u budućnosti. Naravno, svjesni smo da je sudovima potrebno i jače i bolje ekipiranje i reizbor mnogih sudija kako bi se suprotstavili onom što je pošast tranzicije, a to su organizovani kriminal i korupcija. Iako statistika i izvještaji govore da je broj slučajeva sa sudskim epilogom veći iz godine u godinu, da su mnoge stvari unaprijeđene u sudstvu u tehničkom, tehnološkom, informatičkom smislu, s druge strane smo svjesni da je sve to nedovoljno da bi se suprotstavili ovim problemima tranzicije kojima se ne mogu suprotstaviti mnogo ozbiljnije i mnogo organizovanije države koje su prošle ili prolaze kroz tranziciju.

Činjenica je da u sudskim istancama počev od osnovnih sudova pa do Vrhovnog državnog suda ne postoji adekvatan broj - kad kažem adekvatan mislim na kompetentne i referentne sudije - pripadnika manjinskih naroda, da je njihov broj ili simboličan ili da u potpunosti izostaje i naravno da se kroz sve ovo što se dešavalo proteklih decenija tu stanje nije bitno i nije značajnije promijenilo, ali još je tragičnije što o tome ne postoji ni svijest u Crnoj Gori da te stvari treba mijenjati. Način na koji se glasalo ovdje o članovima Sudskog savjeta govori i o odsustvu te svijesti u Parlamentu. Mi smo glasali za sva četiri člana Sudskog savjeta, znam da su svi bili prihvatljivi, najreferentniji među njima gospodin Vučinić nije prošao. Onaj ko je predstavljao...(prekid) gospodin Kurgaš, ništa manje referentan od ostalih, nije prošao. Zafalilo je glasova kada su ti ljudi bili u pitanju. To govori o odsustvu svijesti u ovom parlamentu, o ovom problemu o kojem sam govorio. Isto tako i kada je u pitanju nedavno glasanje glede Ustavnog suda na Ustavnom odboru. Nijedan predstavnik manjinskih naroda, nijedan Bošnjak musliman nije ušao u krug onih koji su izabrani da budu predloženi Skupštini da se o njima glasa. To govori takođe o odsustvu svijesti i u parlamentarnoj većini koja je trenutno ovdje su Skupštini, ali govori uopšte o stanju svijesti u

našem društvu. Naravno, mi smo svjesni da ukoliko želimo mijenjati stvari moramo ih prvo definisati, moramo ih prvo označiti kao takve. Ovdje ukazujem još jednom, a nije prvi put, na problem odsustva predstavnika kompetentnih u sudskim instancama iz redova manjinskih naroda, ukazujem na problem od Osnovnog pa do Vrhovnog suda i naravno ukazujem na sve ono što je stanje svijesti u našem društvu i stanje svijesti u ovom parlamentu, a to se konkretno pokazalo na glasanju za Sudski savjet i na glasanju za Ustavni sud.

Bošnjačka stranka kao autentični predstavnik bošnjačkog naroda ukazuje na činjenicu da pripadnici manjinskih naroda ne mogu imati povjerenje ni u sudstvo ni u tužilaštvo koje u svojim instancama ne prepoznaje na adekvatan način predstavnike manjinskih naroda, dakle ne uvažava ih, ne uvažava njihove reference i kompetencije i smatramo da ovi slučajevi koji se tiču 90-ih godina, slučajevi ratnih zločina ili zločina koji su počinjeni na crnogorskoj teritoriji i oni u kojima su učestvovali crnogorski građani, a van crnogorske teritorije, ne budu iznova procesuirani. Tek kada se desi njihovo tužilačko i sudsko procesuiranje, a o tome smo govorili i u Briselu kada smo imali odbor za stabilizaciju i pridruživanje, prije nekoliko godina, za nas u ovoj državi je pravda nepotpuna, nedostatna i naravno sudske i tužilačke instance ne mogu položiti ispit ni kada su njihovi izvještaji u pitanju, ni kada je njihov rad u pitanju, što se tiče Bošnjačke stranke, a siguran sam i mnogih drugih pripadnika manjinskih naroda u Crnoj Gori. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 13:14:39)

Zahvaljujem poslaniku Mustafiću.

Ispred Kluba SDP, LP uvaženi poslanik Andrija Popović. Izvolite, poslaniče Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (15.11.22 13:14:49)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore, poštovane predstavnice Sudskog savjeta,

Osим što blokira dalji put Crne Gore ka članstvu u Evropskoj uniji, neizbor članova Sudskog savjeta, vrhovnog državnog tužioca i sudija Ustavnog suda proizvodi katastrofalne posledice po funkcionisanje crnogorskog pravosuđa i države. Suspendovana je vladavina prava.

Političke igre i kalkulacije te uski partijski interesi stare - nove vlasti osnovni su razlozi za aktueleni blokadu pravosuđa. Početak zatvaranja pregovaračkih poglavlja sa Evropskom unijom koji je zaustavljen 2020.godine zavisi od postizanja širokog političkog konsenzusa o izboru čelnika pravosudnih institucija kako bi sudstvo, tužilaštvo i Ustavni sud profunkcionisali u punom kapacitetu. O tome nema dogovora ključnih političkih aktera u državi, vjerovatno ga neće ni biti.

Članovima Sudskog savjeta je uglavnom prestao mandat 2018. godine, čak najveći pravni autoriteti, čuli smo za gospodina Vučinića, nijesu dobili kvalifikovnu većinu u Skupštini da budu izabrani u Sudski savjet, a to je institucija koja bira i postavlja sudije. Sudski savjet treba da obezbijedi nezavisnost, samostalnost, odgovornost i profesionalnost sudova i sudija. Od sedam sudija Ustavnog suda imamo samo tri. Nema kvoruma za odlučivanje, niko ne zna kad će biti izabrani. Vrhovni državni tužilac je već tri godine u VD stanju. Niko i ne pominje jednu od najvažnijih funkcija u državi. Vrhovni i Upravi sud su u VD stanju, a tamo i nedostaje preko polovine sudija. Dakle, pravi institucionalni haos i država u VD stanju. Da podsjetim, mi nemamo ni izvršnu vlast već puna tri mjeseca, nemamo sudsku vlast, gotovo da je nemamo. Kao što sam naveo sve ove podatke, zakonodavnu vlast smo, paradoksalno, jedva spašavali mi iz crnogorskog evropskog bloka, danas ne bismo imali ni zakonodavnu vlast i danas ne bi bilo ove sjednice Skupštine Crne Gore. Naravno, moram tu reći da ima i krivice do nas u opoziciji, 26 mjeseci nijesmo uspjeli da izaberemo potpredsjednika Skupštine iz reda opozicije, a već punih osam mjeseci nemamo potpredsjednika Skupštine iz reda manjinskih naroda.

U septembru 2020.godine sam upozoravao u ovoj skupštini što nas čeka. Sad se postavlja pitanje, ako su ključne institucije nefunkcionalne je li čitava država nefunkcionalna. Otvaraju li se time širom vrata Otvorenom Balkanu i potom onome što slijedi, ponovnom nestanku Crne Gore? Vraća li se tužna 1918.godina, ponovni do detalja isplanirani nestanak Crne Gore? Zato ću u ime Liberalne partije svima kojima je Crna Gora na srcu, koji je poštuju i vole, koji osjećaju da puca kičma Crnoj Gori da pokažemo da nas ima, da nećemo dozvoliti još jedan krah naše države, na protest ispred Skupštine prekosjutra več u 20h. Slijedi borba u Skupštini, ali i ispred Skupštine. Slijedi borba u skupštinama svih 25 crnogorskih opština, ali i ispred svih 25 crnogorskih opština. Da nas bude duplo više nego prošle sedmice, da nas bude 40.000 i da se naš glas čuje do Brisela. "Neka bude borba neprestana, neka bude što biti ne može", naš i svjetski velikan Njegoš.

Još bih dodao ono što sam više puta govorio u ovoj Skupštini, upozorio bih sve nas, o tome je kolega Mustafić sada govorio, moramo poštovati Ustav, moramo poštovati Zakon o Ustavnom sudu. Nama predstoji izbor sudija Ustavnog suda. Član 10 Zakona o Ustavnom sudu govori o srazmjernoj zastupljenosti predstavnika manjinskih naroda. Dakle, dužni smo, tako stoji u članu 10 Zakona o Ustavnom sudu, to je imperativna norma, molim vas povedite svi računa o tome. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 13:21:26)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

Sa ovim smo završili uvodna izlaganja ispred poslaničkih klubova.

Da li će gospođa Simović - Zvicer koristiti vrijeme za komentare na izlaganja? Možete i na kraju, ovo su sada komentari, nije završna riječ. Da li želite da koristite pravo za komentarisanje? Na kraju. U redu, zahvaljujem.

Sada bih, ukoliko su kolege saglasne, prepustila potpredsjednici Branki Bošnjak da uzme riječ kako bi preuzela predsjedavanje.

Izvolite, potpredsjednice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 13:22:08)

Zahvaljujem, predsjednice.

Uvaženi građani, počecu od toga da su institucije sistema u Crnoj Gori, na žalost, davale samo jedan privid stabilnosti, privid jer su to bile marionetske institucije, a čini mi se da je sudstvo oličenje marionetskih institucija počev od Osnovnog preko Višeg, pa do Vrhovnog, ali ovi na samom dnu su bili najviše instrumentalizovani. Sada sve vapaji neki kako je zaboga kaos, kako ništa ne funkcioniše, a u stvari DPS je bio majstor improvizacije, baš one prave improvizacije, kada je sada došlo do promjene vlasti, gdje god ste zagreballi sve je bilo trulo. Mi smo znali da je sudstvo trulo. Davno, više ne znam koje godine, mislim da je i predsjednik Skupštine rekao trule daske postoje u sudstvu. Mislim da je to postalo pravilo, a ne izuzetak. To je do te mjere počeo da zaudara da su i obični građani, i to se čulo do Brisela, kolega Popoviću, pa su i ovi u Briselu konačno vidjeli o čemu se radi.

Zastide je, na žalost, jedne države da nam je predsjednica Vrhovnog suda u istražnom zatvoru bila, da nam je predsjednik Privrednog suda još uvijek u zatvoru. Ali, znate, gledala sam prije neki dan, neću ulaziti u to da

li je, zašto i ko odredio da se ne produži pritvor Vesni Medenici, ali onaj njen prkos, inat i ona drčnost s kojom je izašla jeste jedna poruka. Ono je poruka nekima koja možda mene negdje ohrabruje da će ona sa sobom povući i da neće ćutati. Ovim je ohrabrujem da ne ćuti. Njoj je moglo sve biti. Možda smo i mi negdje krivi što smo dozvolili kroz izmjene nekih zakona i nekih naših pravnih akata ovdje da smo dali predsjedniku Vrhovnog suda ta ovlašćenja, ali je sigurno bilo da je ona vedrila i oblačila sudstvom.

Sudski savjet je, takođe, bio marionetski. Šta je Sudski savjet. Dovoljno su one ocjene o kojima svi pričamo, sve desetke svima, a sve trulo, a svi imaju desetke, svi su skoro lučaši, ali to govori o članovima Sudskog savjeta. Da se mi ovdje ne zavaramo, što se tiče sastava Sudskog savjeta, da sada neko nije, birali smo mi iz opozicije, ali su ćutali. Znači, uklopite se u masu, pa vam je toplo i ćutite i naviknete se na to, a to nije smjelo. Trebalo je makar da se čuje glas, da se pobunite i kažete ovo vam ne valja, ovo vam se ovako radi, ali ne. Uhljebili ste se i lagodno vam je. Ne traje ovaj problem o Sudskom savjetu od ovog saziva Skupštine. Nije DPS htio da se formira Sudski savjet niti je uopšte pričao s opozicijom tada o formiranju Sudskog savjeta, to je bilo čisto pro forme da se ispune konkursi, a u stvari nikada pravog razgovora nije bilo, odnosno dogovora da se postigne dvotrećinska ili tropetinska većina.

Meni je žao što se sada nisu izglasali pojedini ugledni pravnici za Sudski savjet. Meni je žao što se sada nijesu izglasali pojedini ugledni pravnici u Sudski savjet. Ja sam ta koja je glasala za Nebojšu Vučinića zato što sam vidjela da on neće staviti struku pod noge, što su mnogi u Sudskom savjetu odradili, znači stavili su struku pod noge zarad nekih interesa, on to nikad nije uradio. Bez obzira što se možda ne slažem s nekim njegovim stavovima, ali sam vidjela da čovjek jednostavno drži do struke. Nisam glasala za prof. Koraća baš iz razloga što je on ćutao sve vrijeme i na Univerzitetu za anamalije u koje smo svi prstom upirali, a njega to nije zanimalo, bilo mu je ugodno. Zbog toga je ćutao i u Sudskom savjetu i zbog toga nije prihvatio da bude predsjednik Savjeta jer mu je lagodnija pozicija da prebaci odgovornost na nekog drugog što je činio i dok je bio na Univerzitetu. U njemu nijesam vidjela nekoga ko će da pokrene reforme i zato dugujem objašnjenje zašto nisam glasala. Predomislila sam se za kolegu Šoća koji je bio kolega poslanik iz razloga što je na jednoj od emisija na javnoj televiziji rekao da ne treba tu da se preispituje to toliko. Znači, saživio se negdje i djelovalo mi je da neće da krene u reforme. To je bio razlog zašto nisam glasala jer sam to negdje dugovala na plenumu, a glasala sam na Odboru za njega kao kandidata.

Znači, nama ovdje treba jedna prava reforma i ako hoćemo da ovo tužilaštvo koje je krenulo da radi mi moramo da znamo snagu sudstvu da se pretrese sve to tamo. Bojim se da je mali broj ostao onih koji nisu bacili struku pod noge, koji nisu bili ušemljeni u neke od raznoraznih šema koje su postojale. Iz tog razloga ohrabrujem i da se formira specijalni sud za organizovani kriminal i korupciju i da im damo krila da oni rade svoj posao jer moramo, ako mislimo da krenemo naprijed, ako nećemo da potonemo još dublje, da ohrabrimo one koji znaju i koji hoće da rade svoj posao i da se bave onim za šta su učili i za šta su dali zakletvu. Ukoliko ostavimo sudstvo ovako kakvo je bez provjetravanja ništa nismo uradili s tužilaštvom nego smo, na žalost, one koji rade pustili niz vodu. Žao mi je što nemam više vremena, prekinuću, ne želim da uzurpiram vrijeme. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (15.11.22 13:28:36)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Potpredsjednica će sada preuzeti rukovođenje sjednicom. Prije toga riječ dajem kolegi Vladimiru Martinoviću, a da se pripremi kolega Budimir Aleksić.

Izvolite, kolega Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (15.11.22 13:28:53)

Hvala, gospođo Đurović.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani građani, poštovana gospođo Zvicer sa saradnicom,

Prvo da kažem da meni ne smeta ako ste vi glasali u Šavniku jer vi dolazite iz Šavnika, a ako ste prije ovog izbornog ciklusa takođe glasali u Šavniku. Ukoliko niste, onda ste se vi bavili ovim izbornim turizmom o kojem smo govorili svih ovih dana. Ali, dobro. To su neke anomalije koje moramo sprečavati u narednom periodu kada oslobodimo sve institucije sistema.

Kada govorimo o vašem izvještaju, naravno da u ovoj pameti nećemo podržati ovakav izvještaj, jer ovakav izvještaj koji smo dobili od strane vas i kada uzmemo u obzir one koji su završili u Spužu, a bili na čelu sudstva onda možemo samo konstatovati jedno da je u ovoj grani vlasti uveden stečaj kada se govori o borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Dakle, meni je žao i saosjećam s porodicama onih koji su se

bavili ovim kriminalnim radnjama jer ne želim da likujem nad ničijim nevoljama niti gospođe Medenice i njene porodice niti gospodina Jovanića i njegove porodice. Takođe, saosjećam i s brojnim građanima Crne Gore koji su svih ovih godina trpjeli brojne nepravde zbog toga što je neko zarad ličnih interesa, zarad pribavljanja nelegalno stečene dobiti, novca, korupcije preinačavao presude u crnogorskim sudovima i na taj način stvarao atmosferu ne pravne države već potpuno suprotno od toga. Dakle, ovi ljudi koji su bili na čelu ovih institucija, a to im je omogućio bivši režim, i te kako su morali da vode računa i o svojim porodicama, a i te kako su morali da vode računa i više od toga, o onima kojima svi treba da služimo, a to je narod Crne Gore i to je ova država. Ne može se desiti da u 21.vijeku jedna država koja pledira da postane članica Evropske unije, koja mora da zatvara hitno poglavlja 23 i 24, dobije situaciju da zbog nečije djece, zbog toga što je njima trebalo mnogo i mnogo novca koji su trošili na dnevnom nivou i uspijevali da vrše protivpravni uticaj na svoje roditelje, dođe do preinačenja sudskih presuda. To je skandalozno. To nijedan zatvor, nijedna zatvorska kazna ne može nadomjestiti ovome društvu, ovoj državi, a naročito onim obespravljenim i poniženim građanima Crne Gore koji valjda kada im neko oduzme ono što je njihovo pravo, jedinu sigurnost mogu potražiti u sudstvu, a zapravo je u sudstvu ležala najveća nesigurnost, najveća anarhija, bezakonje, jedan klasični kriminal i korupcija. Za to ste i vi, draga moja gospodo, na neki način direktno ili indirektno odgovorni.

Ovdje se govori o nekim ustavobraniteljima ovih dana. Ja se samo pitam gdje su bili ti ustavobranitelji kada je tadašnja predsjednica Vrhovnog suda nezakonito, neustavno, protivno mišljenju svih naših evropskih partnera birana po treći put na tu funkciju. Njihov glas se nije čuo, proteste organizovali nisu i apsolutno ih tada nije bilo briga ni za Ustav, ni za zakone, ni za ovu državu.

Draga moja gospodo, poštovani građani Crne Gore, država se ne brani na taj način. Država se ne brani na način što će nečiji sinovi okriti crnogorskim zastavama vozila i iz svojih pederuša izvaditi novac da naspu gorivo, da se nakon 30. avgusta brani zapravo Crna Gora od onoga što je izborna volja građana i tako se pokazuje patriotizam. Ne, država se brani i isključivo brani i voli onda kada poštujete njene zakone, kada poštujete Ustav i kada zapravo radite u javnom i opštem interesu, a ne u privatnom i ličnom, a dodatno kriminalnim i nezakonitim radnjama. Tako da je o toj vrsti patriotizma svaka riječ suvišna. To nijesu patriote već antipatriote i ti ljudi ne pokazuju pravu, istinsku ljubav prema Crnoj Gori, već pokazuju ljubav prema sopstvenim interesima, džepovima i bogaćenju od strane tajkuna i kriminilaca. Vidimo i ovih dana da neki ne

mogu da se pomire sa sudbinom da su izgubili ubjedljivo ove izbore. Vidimo da se prijete onima koji su postupali u skladu sa svojim ovlašćenjima, u skladu sa zakonom, a ne po partijskim direktivama i to je nešto što je poražavajuće.

Neko svjesno želi da ovu zemlju gura u propast, da je gura dalje od Evrope i evropskih standarda, samo zbog toga što su njihovi lični interesi ugroženi. Ja smatram i uvijek sam smatrao da svak ko je kršio zakon treba da odgovara za krivično djelo, za prekršaje, za šta god. Ja smatram da u sudstvu Crne Gore ima časnih i poštenih ljudi, ali da su ti ljudi bili u potpunosti zarobljeni od strane ovih koji su bili ili su još uvijek u Spužu i koji će se vjerovatno na osnovu onih optužnica ponovo vratiti tamo. Ti ljudi nisu mogli da rade vjerovatno zbog toga što kada imate takve poluge moći u svojim rukama onda imate problem da je nečija egzistencija ugrožena, imate problem da se nekom prijete otkazima, vidjeli smo sve to kroz one skaj aplikacije i to je zaista poražavajuće da nam sudbinu kroje tatini i mamini sinovi, a ne prava, a ne zakon, a ne Ustav.

Poslanički klub Demokratske Crne Gore će glasati protiv ovog i ovakvog izvještaja, jer Crna Gora stagnira svih ovih godina u pogledu napretka što se tiče ove grane vlasti i naravno da će stagnirati dok god tu granu vlasti ne oslobodimo od tajkunskih uticaja, od političkih interesa i od onih koji štite svoje lične interese. Ja sam duboko uvjeren, kao što smo oslobodili tužilaštvo, kao što smo izabrali nezavisan i profesionalan Tužilački savjet, da će se isto to desiti u sudstvu, a onda nadam se jednog brzog dana da će svi morati da polože račune i pred zakonima naše države, a naravno i pred građanima, jer smo tu da služimo njima i da se povinujemo njihovim interesima, interesima ove države.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 13:37:55)

Zahvaljujem se kolegi Martinoviću, a sada dajem riječ kolegi Budimiru Aleksiću.

Izvolite, kolega Aleksiću.

BUDIMIR ALEKSIĆ (15.11.22 13:38:05)

Na početku da naglasim da je ovaj izvještaj za nas apsolutno neprihvatljiv zaista iz suštinskih razloga. On sadrži statističke podatke i ja neću o tome mnogo govoriti, ja ću govoriti o suštini problema, dakle o tome šta da se radi da sudska vlast funkcioniše normalno u novim

okolnostima, nakon pada totalitarnog režima u kome nije bilo podjele vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku, nego je sva vlast bila u rukama jednog čovjeka koji je bio i tužilac i sudija i donosilac svih odluka. Slučaj Vesne Medenice je najbolji dokaz kako je funkcionisala sudska vlast, kako su se donosile presude, kako je njen sin ugovarao i dogovarao presude, kako se poštovao Ustav pa je ona mogla tri puta da bude predsjednik Vrhovnog suda, pa slučaj Blaža Jovanića, pa kako bi se u žargonu reklo milion drugih slučajeva. Dakle, ta vlast je pala, narod ju je poslao u istoriju. Narod traži pravdu, svi se nadaju da su se stvari u tom pogledu promijenile, ali evo, ova odluka suda da se Vesna Medenica brani sa slobode pokazuje da se stvari uopšte nijesu promijenile u sudovima i u crnogorskom sudstvu. Dakle, vidimo da sudovi i dalje funkcionišu kao i u vrijeme totalitarnog režima kada je pravosuđe bilo politički instrument vlasti, kada je bilo pod političkom kontrolom, kada je bilo u potpunosti politizovano, kada je bilo alatka u partijskim aktivnostima DPS-a pa naravno i u njihovim izbornim zloupotrebama. Naime, kad DPS vidi da gubi izbore, kada je to očigledno kao što je to bio slučaj 2016. godine, onda oni izmisle državni udar, optuže za to lidere opozicije, konkretno lidere Demokratskog fronta, a glavnu ulogu u toj režimskoj sramotnoj akciji imaju tužilaštvo i sudovi.

Ukazaću na još jedan aspekt problema u sudstvu na šta me je podstakao jedan od prethodnih govornika. Naime, opštepoznato je da u Vrhovnom sudu, Apelacionom sudu, Privrednom sudu, osnovnim sudovima nije bilo do sada pripadnika srpskog naroda. Postavlja se pitanje kako je to moguće. Jesu li Srbi inferioran narod, nesposoban da obavlja odgovorne funkcije i složene poslove? To je moguće iz razloga što je prethodna vlast crnogorskih separatista tretirala Srbe kao podređen, trajno nepouzdan, biološki inferioran i destruktivan element. Zapošljavanje u sudskoj grani je vršeno po nacionalnom i političkom kriterijumu, preko namještenih intervjuja i raznih drugih mahinacija i malverzacija, a ne po stručnosti i ne na osnovu kompetencija, znanja i sposobnosti. Znamo za onaj slučaj kada je onaj mladi pravnik Vukićević otkrio kako se namještau pitanja i ti intervjui. On je kasnije bio, čini mi se, državni sekretar za vrijeme kada je Leposavić bio ministar pravde i to je jasno kako se vršilo zapošljavanje u crnogorskom pravosuđu, posebno u sudstvu.

Ja sam, možda ima i tri godine od tada, postavio pitanje tadašnjem ministru pravde Pažinu, pitao sam ga kada će u Crnoj Gori početi da se primjenjuje evropski standard o proporcionalnoj zastupljenosti pripadnika nacionalnih zajednica u pravosuđu. On mi je tada rekao da sam potpuno u pravu, da dolazi vrijeme da će to morati da se primjenjuje, ali naravno,

prethodna vlast ništa nije uradila da to sprovede u dijelo. Mi i dalje imamo diskriminaciju po nacionalnoj osnovi, uporno nam poturajući crnogorsku nacionalnu politiku kao građansku, pa kaže mi ne brojimo krvna zrnca, mi ne gledamo koje je ko nacije, a onda slučajno imamo sistuaciju da nigdje u sudstvu nema pripadnika srpskog naroda i vidimo da se tamo i te kako broje krvna zrnca, pazi, prati da slučajno ne promakne neki pripadnik srpskog naroda ili ne daj bože neki opoziciono nastrojen za koga imaju dojavu da je možda glasao poziciju. Neki pravnik ili ne samo pravnik nego čistačica, od portira u sudovima pa do čelnika svih ovih sudova koje sam pobrojao nema tamo pripadnika srpskog naroda, sve pod firmom da je ovo građanska država.

Mi se moramo pomiriti sa činjenicom da je Crna Gora višenacionalna država, ne postoji većinski narod, pa prema tome ne postoje ni manjinski narodi i svako može da funkcioniše u skladu sa Ustavom i u skladu sa Ustavom može da formira manjinski savjet preko koga može da ostvaruje svoja prava i da izgrađuje, afirmiše i podstiče afirmaciju svog nacionalnog identiteta. Ja sam na prošloj sjednici kada je bilo riječi o Izvještaju fonda za manjine predložio da i Crnogorci osnuju manjinski savjet, pa je onda nastala opšta pomama u dukljanskim, montenegriniskim, antisrpskim krugovima, kako ja to predlažem, jer ovo je zemlja Crnogoraca. Nije tačno, ovo je zemlja svih njenih naroda, Srba, Muslimana, Bošnjaka, Albanaca, Hrvata, Roma, Egipćana i svih naroda. Prema tome, ako neki predstavnici raznih naroda mogu da imaju svoje nacionalne savjete, to treba da imaju i Crnogorci. Neki su Crnogorci to htjeli za vrijeme prošlog režima, ali je Udba reagovala promptno, što se kaže, i zabranila, spriječila svojim poznatim metodama te ljude da formiraju crnogorski nacionalni savjet. Prema tome, ovo je višenacionalna država u kojoj nema većinskog naroda. Ako će da bude evropska zemlja i da primjenjuje evropske standarde, što je i Pažin priznao, mora se primjenjivati princip proporcionalne zastupljenosti u organima državne uprave, prema tome i pravosuđu. To je elementarna stvar i nemojmo da crnogorsku nacionalističku politiku sprovodimo pod firmom priče o građanskoj državi. I prethodnik je govorio, nema u sudstvu, pravosuđu ni Srba niti pripadnika drugih naroda, osim Crnogoraca. Dakle, uspostavlja se sistem crnogorske nacionalne hegemonije nad drugim narodima umjesto da se uspostavlja sistem etničke ravnoteže, da se poštuju evropski standardi.

Da ne bih dužio, imamo problem sa sudstvom, stanje je tamo bolesno, to je jedna od trulih dasaka ovog društva. Možete misliti, Vesna Medenica je o tome govorila prije deset godina, čini mi se, kad je govorila da je pravosuđe jedna od trulih dasaka u crnogorskom društvu. Ništa se od toga nije promijenilo, nešto hitno treba preduzeti. Ja nemam recept,

govorili su o tome moje kolege. Kolega Bojović je predložio da se vrši reizbor sudija ili izbor Sudskog savjeta, profesor Radulović je imao odličnu ideju da se formira specijalni sud protiv organizovanog kriminala. Dakle, društvo i političke strukture, naučna zajedica, pravna struka, svi potencijali u ovoj državi treba da se aktiviraju da se nešto promijeni u sudskoj vlasti i da ta grana vlasti bude nezavisna i da profunkcioniše.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 13:45:57)

Zahvaljujem se kolegi Aleksiću.

Komentar na izlaganje kolege Aleksića ima kolega Popović. Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (15.11.22 13:46:11)

Poslanik Aleksić je ponovo izrekao jednu tvrdnju, ponavlja već nekoliko puta, što naravno govori sve o njemu. Znamo svi da bi to bila ponižavajuća činjenica da Crnogorci, Crnogorke učestvuju u radu manjinskih savjeta kao konstitutivni narodi, isto kao Francuzi u Francuskoj, Italijani u Italiji, Englezi u Velikoj Britaniji, ali da ne govorimo o tome. Mi imamo tu jednu činjenicu koja je veoma sporna. Dakle, Srbi u Crnoj Gori su konstitutivni narod, ne vjerujem da ikakve diskriminacije ima bilo đe prema Srbima, ali taj konstitutivni narod, ne mislim tu na čitav narod srpski u Crnoj Gori, mislim na neke koji su se okoristili i oni su ušli u te manjinske savjete, uzima ogromna sredstva, mislim da je to na nivou godine nešto oko 700 hiljada eura. Dakle, uspjeli su da postignu ono što je gotovo nemoguće, "i jare i pare" - ovamo su konstitutivni narodi, a onamo kad treba uzeti pare onda s manjinski narodi.

Druga stvar, ja se grozim od sveg tog nepotizma, o podjelama na Crnogorce, Srbe, ovi ne mogu radi ovoga da budu zaposleni, ne mogu da budu u ovim i onim ogranima. Samo da kažem, ja imam tri ćerke, sve tri fakultetski obrazovane, sve tri su na Zavodu za zapošljavanje, čak je jedna od njih doktorantkinja političkih nauka sa završena dva fakulteta. To prvi put sad ovdje govorim. Znači da mi nijesmo svi isti, dakle ima nas koji smo postali i građani drugog reda. Možda je to slučajnost, da sve tri moje ćerke koje su fakultetski obrazovane ne mogu niđe u svojoj državi Crnoj Gori da se zaposle, ali naravno ja tu ličnu percepciju koja može i da ne bude objektivna neću koristiti ovdje u političkom obračunu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 13:49:49)

Zahvaljujem kolegi Popoviću i drago mi je da su vam ćerke uspješne, nadam se da će se i zaposliti.

Izvolite odgovor na komentar. Kolega Aleksić.

BUDIMIR ALEKSIĆ (15.11.22 13:50:03)

Gospodin Popović je tačno rekao, da moj govor govori o meni, kao što i njegov govori o njemu. Mi se ovdje legitimišemo kao političari, kao intelektualci, kao retoričari, kao demokrate, u svakom smislu i pogledu sebe predstavljamo, svoju partiju, svoju politiku i svoju ideologiju. Kaže da su Crnogorci, Srbi ovdje konstitutivan narod, a gdje to piše, piše li to u Ustavu? Dakle, u Ustavu ne piše, a stalno govore on i njegova politika i koalicioni partneri da je ovo građanska država. Dakle, ako je građanska država onda nema konstitutivnih naroda. Ovdje je poslanik Lekić tražio društveni dogovor, da se dogovorimo da li ćemo da pravimo državu kao zbir naroda ili kao građansku državu koja nema ni većine ni manjine. Dakle, čista je izmišljotina i nepoznavanje situacije da su Srbi i Crnogorci, bilo ko drugi, konstitutivan narod. Nema toga. Dakle, nema ni manjina u Ustavu, Ustav ne poznaje ni manjine ni većine, ni konstitutivne i nekstitutivne, to je elementarna stvar. Ustav daje prava manjinama, koje ne postoje, koje ne imenuje i pošto nijesu imenovane onda može svak i onda su se dosjetili neki Srbi, Bošnjaci, neki Albanci, samo nijesu Crnogorci i Egipćani iskoristili tu mogućnost. Evo, kažete da su vaše ćerke nezaposlene. Da je osnovan ovaj crnogorski nacionalni savjet mogle bi preko toga, onda bi tamo radile, jer biste vi dobijali... (prekid). Primjera radi, ako je budžet Fonda za manjine milion evra, Crnogorcima bi pripadalo 420.000, Srbima 300.000 i tako redom, a onda može da se poveća taj fond pa da bude ne milion nego pet miliona, pa da rade mnogi Crnogorci koji ne rade, to je tačno, jer ih ima koji nijesu glasali za vas. Evo, profesor Radulović je Crnogorac, pa je njegova porodica bila diskriminisana u prošlom režimu, borci su bili za demokratiju, protiv totalitarnog režima i bili diskriminisani, i mnogi drugi.

Da vidimo kako je to izgledala ravnopravnost u prošlom režimu. Navedite mi Srbe koji su dobili te povoljne stanove. Evo ja imam spisak, pošto sam noćobdija, kao profesor Radulović čitam uveče i pripremam se za ove sjednice i ogromne materijale ovdje donosim. Imam vrlo dobru dokumentaciju ko je sve dobio ove povoljne stanove od Crnogoraca i

poneko od drugih naroda koji za sebe kažu da su manjinski, a od Srba nije nijedan. Dobio, kaže, stan od 75 kvadrata, platiće ga 9.000 evra na 40 godina, a rata mu 20 evra. Kad ste vi digli svoj intelektualni i ljudski i politički glas protesta protiv te anomalije? Ja to nijesam čuo. O tome se ovdje radi. Ja sam demokrata i pošto Ustav omogućava svima da se osnuju manjinski savjeti, kažem htjeli su neki Crnogorci, ali je bivša Udba još uvijek nereformisana to spriječila i te ljude na jedan brutalan način i ružan, neću o tome da govorim iako znam o tome puno, ućutkala i sasjekla tu ideju. Prema tome, nemojte da se pravimo da ne vidimo nešto što je očigledno svima, kolika je diskriminacija u sudstvu, u pravosuđu, u policiji, u svim državnim organima, pripadnika srpskog naroda. O tome govore i mnogi naši političari koji ne pripadaju srpskom narodu i stranci. Dakle, to je elementarna stvar.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 13:54:09)

Zahvlajujem kolegi Aleksiću.
Izvolite. Procedura, kolega Popović.

ANDRIJA POPOVIĆ (15.11.22 13:54:27)

Ne želim da dolivam ulje na vatru, vama se obraćam. Meni je sve ovdje potpuno nejasno, kako se raspoznaju ovđe Crnogorci, Srbi, ajde i nekako po imenima, prezimenima, možemo prepoznati te da kažemo naše manjinske narode koji su isto tako naša braća i sestre, ali kako to vi prepoznajete ko su Srbi, ko su Crnogorci, kako su Crnogorci diskriminirani, odnosno Srbi ili obratno. Meni to uopšte nije jasno. A što se tiče ovoga, ja osuđujem sva nezakonita uzimanja kredita, dodjele stanova. Sve mora, to vjerujem, u nekom procesu da ubrzo dobije pravni epilog. Vjerujem da svi mi normalni ljudi osuđujemo takvo nešto, tako da ne znam zašto biste vi meni bilo što od toga imputirali. Nikad nijesam dobio nikakve kredite, nikakve stanove, nikakve šofere, nikakva službena vozila, bilo što od toga. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 13:56:09)

Zahvaljujem kolegi Popoviću.

Na spisku diskutiranih prisutnih u sali imamo kolegu Maksima Vučinića, da kažem da su prijavljeni još kolega Momo Koprivica i kolega Milun Zogović.

Izvolite, kolega Vučiniću.

MAKSIM VUČINIĆ (15.11.22 13:56:47)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Poštovani građani, uvažene dame i gospodo poslanice i poslanici, poštovani gosti,

"Nema besa dok je puna kesa", to je geslo ovih zvijezda Skaj aplikacije, geslo političkog krila mafije i geslo uopšte mafije u Crnoj Gori. Čim se počne ta kesa prazniti oni se vode domaćinskim načelima da se štedi sa vrha kese, odmah počinju organizovati proteste uz obrazloženje da je država ugrožena. I evo vidite, poštovani građani, na ovaj protest takozvani "Ima nas" najgrlatiji su političari koji su se najviše okoristili zahvaljujući ovoj državi. Neću ih imenovati, kolege nisu prisutne u sali, ali videćete iz brzo kad krenu u institucionalnu borbu zaštite svojih interesa. Otprilike rata im se kreće od 20 do 40 evra mjesečna za stanove koje su dobili po cijeni cirka 100.000 jeftinije od tržišne. Tri su vrste kriminala u Crnoj Gori, to često ponavljam, kriminal koji se temelji na švercu narkotika, kriminal koji se temelji na švercu cigareta i onaj treći privredni kriminal koji je nepravедno pao u sjenku zbog tolike buke i katastrofalnih efekata koje prave ova dva pomenuta kriminala.

Međunarodna javnost je zaprepašćena time da predsjednica Vrhovnog suda je u pritvoru i od kada je ona bila vrhovna državna tužiteljka pa do trećeg neustavnog mandata predsjednice Vrhovnog suda koliko se za tih 20 godina uradilo nepočinstava, kriminala i svega lošega u ovoj državi. Iza nje drugo nepopularno mjesto zauzima predsjednik Privrednog suda koji je univerzalni neprijatelj za radničku klasu u Crnoj Gori. Eto, imam tu ulogu u Skupštini Crne Gore da vodim Komisiju za praćenje i kontrolu postupaka privatizacije i kad se god dovedu predstavnici radnika u Skupštinu Crne Gore imaju jednog zajedničkog neprijatelja, a to je Blažo Jovanić. Bilo da se radi o preduzećima iz Ulcinja, Budve, Herceg Novog, Nikšića, Podgorice, uglavnom je taj stečaj bio organizovan tako da se ta državna i društvena preduzeća dobiju za nikakve pare i da se radnici iz tih preduzeća išćeraju na ulicu. Te dvije ličnosti su rezultat rada čitavog pravosudnog sistema u Crnoj Gori za poslednjih 20 godina i više. Znači, predsjednica Vrhovnog suda pod čijim

je patronatom urađeno sve ovo što je urađeno u državi i predsjednik Privrednog suda koji je izvršni organ stečajne mafije.

Porazno je to što se dešavalo ovih 20 godina i krajnje vrijeme je da dobijemo reformu pravosudnih organa, krajnje je vrijeme da se utvrde sve činjenice i okolnosti i da se vidi ko je sve bio saradnik u tim lancima Vesne Medenice i Blaža Jovanića, jer je nemoguće da su ti ljudi sa tako visokih funkcija sve radili sami. Ko je bio njihov supports u izvršnoj vlasti, sa kim su oni saradivali u vrhušci Demokratske partije socijalista i za čije interese su oni radili, jer sigurno nijesu radili za javni interes i za građane Crne Gore.

Ono što još želim da kažem je to da pomenute instance, članovi Sudskog savjeta, sudije Ustavnog suda i vrhovni državni tužitelj se biraju dogovorom u Parlamentu. Dakle, mi ne izlazimo na izbore sa političkom ponudom takvom da ćemo izabrati određene ličnosti za članove Sudskog savjeta ili za sudije Ustavnog suda, već izlazimo na izbore da bismo formirali Vladu Crne Gore, a ove instance se biraju dogovorom u Parlamentu. Ako je gospodi koja poziva na proteste u interesu da izaberemo pomenute funkcije, neka dođu i to se može uraditi kao što se radilo i 2002. godine i 2013. godine. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:03:38)

Zahvaljujem kolegi Vučiniću.

Ovim smo iscrpili listu prijavljenih diskutanta, makar prisutnih u sali. Imamo kolegu Zogovića.

Zbog tehnike dajem pauzu par minuta da vidimo o čemu se radi.

Nastavljmo sa radom.

Dajem riječ kolegi Milunu Zogoviću. Izvolite, kolega.

MILUN ZOGOVIĆ (15.11.22 14:05:48)

Poštovana Skupštino, uvaženi građani, potpredsjednice Skupštine, Danas raspravljamo o Izvještaju o radu nelegitimnog i nelegalnog Sudskog savjeta koji je izabran nakon što je jedan od najboljih poznavalaca ustavnog prava u Crnoj Gori, profesor Vukčević, podnio ostavku na čelu tog istog Sudskog savjeta, jer više nije mogao da trpi političku tiraniju i bespravo koje je produžilo, kršenjem Ustava 2018. godine, dužinu trajanja mnadata Sudskom savjetu iz reda uglednih

pravniku izmjenama i dopunama Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, tačnije, mislim da se radi o članu 139a kojim je postojećim članovima Sudskog savjeta neograničeno produžen mandat. To je bio jedan od dinamita u ustavni sistem Crne Gore kada odnarođena vlast Demokratske partije socijalista koja je tada činila parlamentarnu većinu nije željela da postigne bilo kakav dogovor sa tadašnjom opozicijom u Skupštini Crne Gore da se dođe do dogovora o izboru članova Sudskog savjeta iz reda uglednih pravniku za koji je u prvoj iteraciji u Skupštini Crne Gore potrebno 2/3, nego su posegli za mijenjanjem Zakona na neustavan način. Evo, odatle sam počeo, ne znam ni sam odakle da krenem kada su u pitanju kršenja Ustava koje je u proteklih tri decenije sprovodila Demokratska partija socijalista.

Bez obzira na sve sugestije koje smo imali i od međunarodnih partnera i od svega, koje su direktno ukazivale na sve hendikepe našeg pravosuđa, Demokratska partija socijalista je morala da gospođu Vesnu Medenicu po treći put, suprotno Ustavu, izabere za predsjednicu Vrhovnog suda države Crne Gore. Evo prije neki dan gospođa Vesna Medenica je izašla na slobodu, da se brani sa slobode. Ne radujem se ničijoj nesreći, ali se radujem da pravna država počinje da funkcioniše. Vjerovatno će se gospođa Vesna Medenica u četvrtak pridružiti ovim protestima da i ona kaže da je država ugrožena, a tužilaštvo, tamo piše da se protivilo oslobađanju gospođe Vesne Medenice i odluci vijeća Višeg suda, jer su tamo u pitanju nekih šest krivičnih djela, ako sam dobro pročitao, za koje se tereti gospođa Medenica i da postoji realna opasnost da ona pobjegne iz zemlje.

Poštovani građani, Demokratsku partiju socijalista i njihovu politiku pojeo je njihov hedonizam i njihov nedostatak imunosti na materijalne i na druge vrijednosti. Sada oni žele da organizacijom nekakvih protesta ponovo zavedu građane za Goleš planinu i da dovedu građane da oni brane njihove političke interese, njihov nagomilani kapital koji je stican decenijama upravo na način kako sam to prethodno govorio. Sada na proteste pozivaju gospodin Milo Đukanović, gospodin Petar Ivanović, vjerovatno od sutra i gospođa Vesna Medenica i svi građani treba da dođu da brane lik i djelo gospodina Mila Đukanovića i sve ono nelegalno što se gomilalo godinama na račun zloupotrebe naših građana, na račun zloupotrebe državnih resursa. Građani treba da još jednom pristanu na takvu prevaru. Meni je žao ako među tim građanima koji se odazivaju na takve pozive režima koji je izgubio vlast 30. avgusta 2020. godine, nakon toga su doživjeli politički nokdaun 23. oktobra ove godine, a sada ne želeći da priznaju rezultate izbore pokušavaju da se održe na način kako bi proizveli potpunu anarhiju u Crnoj Gori.

Gospođo Zvicer, ja ne znam šta mi još treba da kažemo o radu našeg pravosuđa, posebno o radu Sudskog savjeta. Ne želim da vas danas podsjećam kako vas je inspirativno savjetovao jedan vaš mladi kolega gospodin Ivan Vukićević iz Bara sa kojim ste imali javne debate u kojima je on činjenično razbijao maglu i tamne oblake iznad crnogorskog pravosuđa. Vi i dalje želite da predstavite da crnogorsko pravosuđe nije to što svi znamo da jeste i unutra i naši međunarodni partneri, da je ono bilo zarobljeno pod uticajem političkih monopola prethodne tri decenije i da upravo danas Demokratska partija socijalista ne dozvoljava da dođe do deblokade crnogorskog pravosuđa. Vidite, jedan od osnovih zahtjeva ovih koji organizuju takozvane proteste za odbranu države od nepostojećih neprijatelja jeste izbor sudija Ustavnog suda. Na sledećoj sjednici, mislim 22. novembra ili kad bude zakazana ta sjednica, eto idealne prilike da izaberemo Ustavni sud, pa da svi oni koji smatraju da pojedini zakonski akti koji su izglasani u ovom domu, koji će ponovo biti izglasani u ovom domu imaju neku koliziju sa našim najvišim pravnim aktom, imaju mogućnost da to provjere pred Ustavnim sudom. Potpuno je nelogično da neko ko danima kuka za Ustavnim sudom neće se ...(prekid) u ovom domu kada bude trebalo da izaberemo četvoricu sudija Ustavnog suda jer je postupak pred Ustavnim odborom doveden do nivoa svođenja liste i predlaganja ovom parlamentu da od 17 briljantnih kandidata koji su se prijavili na javni poziv, četvoricu kandidata koji su ušli u najuži krug izaberemo za sudije Ustavnog suda, pa onda svako ko nije zadovoljan kvalitetom određenih pravnih normi ima mogućnost da se u jednom civilizovanom pravnom ambijentu požali pred Ustavnim sudom, podnese ustavnu žalbu i preispita sve ono što smatra da je u koliziji s našim najvišim pravnim aktom.

Gospođo Zvicer, ne želeći da ulazim u to da li ste i vi bili dio izbornog turizma, inženjeringa ili kako se to naziva, ali evo vam prilika da i sami to pojasnite. Ali, koliko me sjećanje služi, vi se niste prebacivali u Šavnik nego negdje drugo, je li tako. S obzirom da ste vi u jednom teškom trenutku kada je jedno od najvećih naših pravnih imena što se tiče oblasti ustavnog prava podnijelo ostavku na tu funkciju jer nije više mogao da trpi način na koji se premošćava ta deblokirajući mehanizam koji je bio brutalno kršenje Ustava, moram da napomenem da je upravo komentar Ustava gospodina Vukčevića potpuno razradio nedostatak koji ima naš Ustav prilikom člana 95, odnosno nadležnosti Predsjednika da dodijeli mandat. U tom komentaru je obrazložio neophodnost dodatne razrade te predsjednikove nadležnosti, što je ovaj visoki dom učinio predlažući jedan potpuno ustavan zakon, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore, nakon čega je nastala opšta histerija

jer, gle čuda, ni ova Skupština izgleda nema pravo da gospodinu Đukanoviću zabrani da krši Ustav.

Mislim, poštovane kolege poslanici, da je naša osnovna dužnost očuvanje javnog interesa, očuvanje Ustava Crne Gore i zaustavljanje diktature i anarhije koju želi da ovu državu uvede odnarođeni predsjednik Demokratske partije socijalista i predsjednik one grupice od nekoliko stotina ljudi koji dolaze tu ispred Skupštine Crne Gore da brane njegov lik i djelo.

Mislim najdobronamjernije, gospođice Zvicer, gospođo Zvicer, izvinjavam se, nije bilo pežorativno, nije bilo u bilo kom lošem kontekstu, smatram da je vrijeme bilo i za vas da uvažite sve ove argumente, da podnesete ostavku. Jer, tu više dok ne dođe do potpune reforme pravosuđa nema ni legitimiteta za to što se trenutno dešava u Sudskom savjetu Crne Gore.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:15:04)

Zahvaljujem kolegi Zogoviću.

Sada dajem riječ kolegi Aleksi Bečiću, a da se pripremi kolega Genci Nimanbegu.

Izvolite, kolega Bečiću.

ALEKSA BEČIĆ (15.11.22 14:15:17)

Uvažena potpredsjednice Bošnjak, uvažene kolegkinice i kolege poslanici, uvažena gospođo Zvicer sa saradnicom,

Neplanirano sam uzeo riječ, imajući u vidu da kolega Koprivica koji je planiran da govori u ime našeg poslaničkog kluba u ovom trenutku vodi sjednicu Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu i samim tim onemogućen je da učestvuje u radu plenuma. Svakako veoma inspirativna tema iako je s jedne strane i paradoksalno da mi raspravljamo o radu Sudskog savjeta čiji je najveći dio članova iz reda uglednih pravnika izabran, kako smo čuli, 2014. godine na mandatni period od četiri godine. Danas na pragu 2023. godine mi raspravljamo, između ostalog, i o radu tih članova Sudskog savjeta koje je tada izabrala Skupština Crne Gore.

Definitivno da je Skupština pozvana i da je Skupštini potrebno, ali na svakom drugom mjestu da i te kako i analiziramo i raspravljamo i o radu sudstva i o radu tužilaštva i o radu svih institucija. Smatram da

organizovani kriminal i korupcija ne mogu da budu jači ni od jedne zemlje ako ona to ne želi. Svaka država može pobijediti organizovani kriminal i korupciju, svaka država može biti jača od bilo kog pojedinca, bilo koje organizovane kriminalne grupe ili neformalnog centra moći samo ako ona to želi.

Međutim, na žalost, mi smo u prethodnim godinama i decenijama svjedočili, a sada vidimo i tužilačke i sudske procese koji to potvrđuju da su djelovi naših institucija. Na žalost, u značajnom dijelu i najznačajniji djelovi naših institucija bili u direktnoj sprezi s organizovanim kriminalom i korupcijom, bili sluge, kuriri i kumovi organizovanih kriminalnih grupa. To je, između ostalog, značajno doprinijelo da imamo ovakav krah sistema vrijednosti u našem društvu, da imamo ovakvo nepovjerenje građana prema pravosuđu i prema mnogim brojnim drugim institucijama u našem društvu. Mi smo kao Skupština nakon istorijskih demokratskih promjena 30. avgusta dali svoj doprinos kada su u pitanju tužilačke reforme. Ponosan sam i na svoju personalnu ulogu i na ulogu kolega poslanika i na ulogu našeg poslaničkog kluba jer smo dali, prvo, značajan doprinos da na kraju dođemo do verzije zakonskog rešenja koja je, kako ja volim da kažem, dobila trepćuće zeleno svjetlo međunarodnih partnera i koja je bila osnov za kadrovske reforme u tužilaštvu.

Sjećate se i tada kada smo usvajali taj Zakon, uslovno rečeno, o Tužilaštvu i kada smo vršili te reforme bilo je, takođe, bojkota Parlamenta, bilo je neučešća u radu istih onih koji danas ne učestvuju, bilo je histerije, bilo je halabuke, bilo je optužbi da ne staje Crna Gora. Šta se desilo. Danas, nakon godinu i po dana, malo ko se i sjeća tih primjedbi jer je vrijeme dokazalo da nisu bile opravdane, da su te reforme bile u interesu građana Crne Gore. Ponosan sam i na našu ulogu kojom smo obezbijedili, a nije bilo lako i jednostavno da dobijemo nezavisan, profesionalan i nepristrasan Tužilački savjet. Jer, tada sam rekao, a to smatram na buduće reforme u sudstvu, nama ne treba da jednu stvarnost zamijeni druga u lošem kontekstu, nama ne treba da jedne, u jednom dijelu, ne generalizujem nikada, sluge nekih političkih elita ili kriminalnih klanova zamijene, ne daj bože, druge strane ili nekog drugog centra moći. Nama trebaju ljudi s autoritetom, ljudi koji su profesionalni, ljudi koji su nezavisni, ljudi koji su hrabri i koji su odlučni da rade po slovu zakona i po slovu Ustava.

Smatram i kao opozicionar sam tvrdio da i tada i našem tužilaštvu i u našem sudstvu ima mnogo časnih, stručnih i poštenih ljudi, ali ljudi koji iza sebe nisu imali i nemaju snagu države i snagu institucija. Jer, da bi taj čovjek mogao u jednom ovakvom sistemu, jednim ovakvim balkanskim okolnostima koje nisu ni malo lake i jednostavno za poštenog čovjeka i za

poštenog funkcionera pokaže rezultate mora da stane država punim kapacitetom iza njega. Kako smo mi mogli očekivati od nekog tužioca i sudije da ispostavi rezultate, da skupi hrabrosti, da skupi petlje da se suprotstavi ovakvim organizovanim kriminalnim grupama koje imaju stotine miliona, koji imaju milijarde ako vidi da oni koji su na čelu, koji su čelnici su najodgovorniji šuruju, druguju i dijele s članovima i šefovima tih organizovanih kriminalnih grupa. Zato, kao običan građanin, ali s druge strane i predstavnik građana sam veoma razočaran onim čemu smo svjedočili u prethodnim danima, nedeljama i mjesecima, čelnici našeg sudstva, ljudi koji se decenijama nalazili na ključnim pozicijama u našem sudstvu, na pozicijama predsjednika najvažnijih sudova u ovom društvu su završili tamo gdje su završili, završili su na optuženičkim klupama uz najteže optužbe. Za to nam je trebala pomoć međunarodnih partnera. Da nije bilo Europol, da nije bilo dokaza, da nije bilo promjena u tužilaštvu još bi prošlo godina, još bi proteklo Morače Podgoricom, još bi prošlo i dana i mjeseci da mi dobijemo dokaze i da se svi mogu uvjeriti u ono što smo osjećali, a neki i od nas tvrdili.

Tako da mi ne smijemo da zastanemo s reformama, ali mi, na žalost, svjedočimo institucionalnom krah, institucionalnoj disfunkcionalnosti. Pogledajte samo situaciju oko Ustavnog suda. Pogledajte taj paradoks, oni koji tvrde da je neki akt neustavan neće da za par dana ovdje izaberemo sudije Ustavnog suda, a pri tome nijesu osporili ni stručno ni moralno niti jednog od predloženih kandidata. Evo u danima koji su za nama nijesam čuo ni iz reda političkih elita, ni iz drugih djelova našeg društva niti jedno moralno ili stručno osporavanje predloženih kandidata. Usput rečeno, ja ih lično ne poznajem, ali znam da treba tu istu instituciju da učinimo funkcionalnom. Kakva je to logika, ako tvrdite da je nešto neustavno onda vi navijate i daćete doprinos, pomoći ćete da što prije tu instituciju učinimo funkcionalnom da bi ona upravo odlučila na način kako vi tvrdite i kako vi očekujete. Evo mi smo spremni, mi ćemo glasati za sve četvoro predloženih kandidata jer želimo funkcionlanost institucija, a sa druge strane neko želi konstantno opstrukciju, blokadu i disfunkcionalnost. Zašto je sporno da za par dana tu instituciju učinimo funkcionalnom i da ta institucija uz uvažavanje mišljenja svih, ja sve čujem i sve volim da analiziram, ali ovo je uređena valjda zemlja makar po pozitivnim propisima, ovdje postoji jedna institucija koja je u tom smislu mjerodavna da daje sud, a to je Ustavni sud. Hajde da čujemo mišljenje, da izaberemo sudije, da taj predsjednik suda sazove sjednice, da odluči o svim pitanjima koja su sporna ili neko smatra da su sporna i da idemo naprijed, da poštujemo presude tog suda i odluke tog suda i mišljenje tog suda o svim pitanjima, a brojna su sporna

pitanja koja postoje, a ne ovdje se konstantno ide sa opstrukcijama. Kažu da žele izbore, žele sud naroda, pa evo smo išli na prije nekoliko dana na izbore, građani su dali sud i taj sud je bio poguban po one koji su decenijama upravljali procesima u Crnoj Gori. Šta sada rade? Tamo gdje su izgubili, a izgubili su u najvećem broju crnogorskih opština, podnose neke farsične žalbe, vrše neke komične opstrukcije da bi pokušali usporiti efektuiranje izborne volje građana. Vidjeli ste nas, kao prave demokrate u Baru i Bijelom Polju, nismo imali većinu za sastav skupštinske vlasti, ostaćemo opozicija, ali nismo ni pomislili, a znate da imamo dovoljno pravničkog znanja da zakomplikujemo proces, da podnosimo neke farsične žalbe, jer treba svi da damo doprinos da se ova zemlja, ovo društvo i ove institucije i na lokalnom i na državnom nivou učine funkcionalnim.

Imao sam potrebu igrom prilika, imajući u vidu da kolega Koprivica nije mogao da uzme riječ, da se osvrnem na sve ono što je i predmet današnje rasprave, ali na jedan šifri kontekst institucionalnog kolapsa i disfunkcionalnosti koje imamo posebno u oblasti pravosuđa. Da pozovem još jednom, evo nadam se nisam preveliki optimista, ali nadam se da će se neki dozvati pameti i da će dati doprinos onome čemu svi zajedno treba da damo doprinos, da na jedan miran i demokratski način izađemo iz ove situacije u kojoj se nalazimo. To možemo učiniti samo ako u ovom nasjvišem zakonodavnom domu damo podršku kandidatima koji su predloženi, pri tom, ponavljam, niko nije, a da sam ja čuo, osporen, da učinimo Ustavni sud funkcionalnim, jer funkcionalnost Ustavnog suda bi onda olakšala i otvorila proces za rješavanje mnogih problema u crnogorskom društvu. Moramo zajedno raditi, moramo predano raditi, jer je mnogo posla pred nama, ali vječnost Crne Gore, jer mnogi se pozivaju na vječnost Crne Gore a siguran sam da ne znaju ni šta znači vječnost Crne Gore, ti neki su mijenjali ideologije, mijenjali su i strane svijeta kojima su služili, mijenjali su i lidere, mijenjali su različita opredjeljenja, ali su uvijek dobro gledali i čuvali svoj džep. Znali su oni ruku da drže na srcu, znali su da klanjaju oni brojnim zastavama, ali uvijek su i znali da učine nešto što je bilo nauštrb javnog, a u korist njihovog interesa.

Vječnost Crne Gore, po mom dubokom sudu, čuva se isključivo jakim institucijama, gdje će se rukovodioci smjenjivati u političkom i u drugom spektru, a gdje će se čuvati institucionalna memorija tih institucija, gdje će se čuvati kadrovi i gdje će se čuvati ljudi. Vječna Crna Gora se čuva eknomski slobodnim ljudima koji mogu da žive od svoje plate, od svoga rada i da slobodno promišljaju. Vječna Crna Gora se čuva politički slobodnim ljudima koje niko, kao ove dvije godine, neće pitati da li će izaći na izbore, za koga će i kada će glasati. Vječna Crna Gora se

čuva poštenim funkcionerima i u izvršnoj vlati i u zakonodavnoj vlasti i u sudskoj vlasti koji će raditi samo za platu i ništa mimo plate i koji će služiti samo svom narodu i samo svojoj državi, jedinoj našoj otadžbini Crnoj Gori. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:27:21)

Zahvaljujem kolegi Bečiću. Ovim smo i vrijeme vašeg kluba potrošili. Izvolite, kolega Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU (15.11.22 14:27:30)

Dobar dan, poštovane kolegice i kolege, poštovana potpredsjednice Bošnjak, poštovana predsjednice Sudskog savjeta,

Pokušaću biti kratak na ovu temu iz razloga što gospođi Zvicer je sigurno jasno, ona brani Izvještaj Sudskog savjeta koji je u naše ime osnovan, ova Skupština izabrala, taj dio koji po Ustavu iz 2013. godine nam pripada, a imamo situaciju da su glavni ljudi u sudstvu Crne Gore optuženi. Tako da ono što je po Ustavu, što ste trebali garantirati, malo je ispunjeno.

Da li je danas sudstvo nezavisno, da li je danas sudstvo bolje nego što je bilo? Ja ću reći da jeste. Samim tim da je to djelovalo, to pokazuje da se promjene dešavaju. Mi kao poslanici smo ograničeni da komentarišemo granu vlasti koju predstavlja sudstvo. Ono bi trebalo biti nezavisno. Samo ću pomenuti dvije moje diskusije koje sam u ovom domu imao sa ministrom pravde, tada je bio ministar Pažin, i ako ne griješim, premijerom Markovićem. Sa ministrom pravde imao sam jedno poslaničko pitanje koje se odnosilo na jednu sudsku presudu na sjeveru Crne Gore. Ovo koristim iz kog razloga? Mi imamo sistem koji je spor. Sudski procesi traju godinama, to se ne smije dešavati. Zašto se ne smije dešavati? Evo, prije par dana smo imali na odboru ili Komisiji za praćenje postupka privatizacije slučaj bolnice u Meljinama. Mi nismo u stanju donijeti odluku pošto je taj proces pred sudom. Sama država, Vlada Crne Gore je pokrenula postupak o prekidu postupka privatizacije 2015. godine. Od 2015. godine do danas ima sedam godina. To je presporo. Da su se stvari rješavale kvalitetnije i problemi građana u Herceg Novom bi bili manji ili možda ih ne bi bilo.

Ono što je meni bitno kao predsjedniku manjinskog naroda je sledeće pitanje - da li je ono što je Ustavom zagantovano, da li imamo

napretka u tome dijelu. Nemamo. I dalje slovimo da u vrhovnim sudovima, u višim sudovima nema Albanaca. Pozivam sve da rade na tome. Država mora pokazati volju, a volja se pokazuje na taj način da birate ljude. Želim podsjetiti javnost da su se nekada sudije birale u ovom domu i da bi došli do nezavisnosti izmješteno je odlučivanje preko Sudskog savjeta van, uz sve rizike koje može postaviti takav sistem da sudstvo postane zatvorena jedna struktura ljudi koji se znaju međusobno, Crna Gora je mala država i zbog toga vjerovatno imamo ove optužnice koje danas imamo.

Dati glas za izvještaj za prošlu godinu je dati glas za ono što vi faktički prikazujete da je bilo, ali to pokazuje da mi nismo bili sposobni kao politika, kao dom, da dođemo do rješenja da i vas, gospođo Zvicer, legitimišemo na pravi način da budete izabrani u ovom domu, jer 2018. godine to se nije uradilo, ove dvije zadnje godine takođe. Tu vi niste krivi, to je kriv nedostatak bilo komunikacije, bilo političke volje i bilo želje za zadržavanjem statusa kvo u najvažnijoj grani vlasti koja bi trebala kontrolisati sve druge. Uz moju intenciju da i ovaj moj govor doprinese tome da se stanje promijeni nabolje, daću još jedan apel da svako ko vrši i ko želi da vrši bilo koju državnu funkciju mora biti od integriteta, mora biti od etike, jer odgovornost koju preuzimaju moraju i na djelu i na poslu svaki dan da izvrše. To do sada na žalost nije bio slučaj i zato imate ovakav stav Skupštine Crne Gore prema vašem izvještaju. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:33:45)

Zahvaljujem kolegi Nimanbeguu.

Ovim smo završili diskusije.

Sada dajem riječ ...

Izvinite, nisam vidjela. Izvolite, kolega Vučiniću, komentar na izlaganje kolege Nimanbegua.

MAKSIM VUČINIĆ (15.11.22 14:34:02)

Mislim da je važno spomenuti, kolega Nimanbegu je rekao da mi čekamo neke odluke suda i da to sprečava da mi donesemo odluku. Komisija za praćenje i kontrolu postupka privatizacije ne donosi nikakve odluke i mi ih nismo ni donijeli, već smo donijeli zaključke kojima smo apelovali na Vladu Crne Gore da proglasi javni interes nad PZU Bolnica Meljine. Drugi zaključak je bio da se po Zakonu o stečaju što je moguće

bolnica Meljine vrati u sistem javnog zdravstva i da se, što je moguće po Zakonu o stečaju, rekoh, da u zakup Fondu zdravstva. Međutim Komisija za praćenje i kontrolu postupka privatizacije upućuje apel Višem sudu u Podgorici da razmotri pitanje da li i dalje stoje razlozi za postojanje privremene mjere obezbjeđenja, jer egzistiranje te privremene mjere u pravnom poretku onemogućava funkcionisanje PZU Opšta bolnica Herceg Novi u stečaju i samim tim pružanje zdravstvene zaštite građanima.

Dakle, vidimo da je ovdje tromost pravosudnog sistema došla do izražaja i da Skupština Crne Gore koja ima kontrolnu ulogu i neku korektivnu ulogu među granama vlasti, pokušali smo da institucionalno pomognemo rješavanje ovog pitanja da se do kraja tih sudskih sporova, a u toku je otprilike pet sudskih sporova što se tiče samog kompleksa Meljine i bolnice u Meljinama, da pokušamo i pomognemo da se riješi taj problem gorući i da se građanima Herceg Novog omogući pružanje zdravstvene zaštite.

Evo pitanje za vas i apelujemo i dalje na Viši sud ako je to moguće iz ove ustanove da razmotri situaciju i u skladu sa javnim interesom postupi kad je u pitanju bolnica u Meljinama.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:36:35)

Zahvaljujem kolegi Vučiniću.

Odgovor na komentar, kolega Nimanbegu. Izvolite.

GENCI NIMANBEGU (15.11.22 14:36:42)

Hvala, potpredsjednice Bošnjak.

Kolega Vučiniću, više je ovo pojašnjenje nego što je odgovor na vaš komentar.

Slažem se, moj izraz da nismo mogli donijeti je potvrda moje suzdržanosti na zaključke koje kao Odbor smo donijeli. Iz kog razloga? Cijeneći naše iskustvo u pravosudnom sistemu, uzeću samo dva slučaja.

Poluostrvo Suka u Ulcinju, poznato što je tu bio hotel Jadran, '99. godine dato u zakup preduzeću iz Holandije, tako se predstavljalo, Holand Montenegro, i to je dato, ako ne griješim, preko institucije Morskog dobra. Do dan danas tamo ništa nije izgrađeno. Kao opština Ulcinj mi smo izdvojili stotine hiljada eura da bi pomogli da se to riješi. Kad je država konačno, na pritisak lokalne samouprave i javnosti

pokrenula da prekine taj ugovor o zakupu, mislim da je to bilo 2015. godine, desilo se da je Privredni sud presudio da je država kriva. Ako vi date nekome nešto 20 godina, a ništa ne naprave, onda sam ja postavio pitanje u kakvoj su poziciji naši sudovi. Ili su oni koji zastupaju državu neadekvatni ili nisu dobro branili. Da li je to namjera, da li je to izraz neke korupcije, da li je to izaz nedovoljno posvećenosti poslu, neću ulaziti u te detalje, ali činjenica da mi kao zajednica gubimo godine, gubimo radna mjesta, gubimo milione.

Isti takav slučaj imamo, presuda je bila 2019. godine, ja sam to govorio, sjećate se, na našoj komisiji, kada je Atlas grupa tužila Opštinu Ulcinj. Rezultat - mi smo izgubili šest miliona eura. Tih izgubljenih šest miliona eura je sudska presuda koju je radio Privredni sud. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:39:17)

Zahvaljujem kolegi Nimanbeguu.

Evo treći put da nagovijestim da smo iscrpili listu diskutanta.

Sada dajem riječ predsjednici Sudskog savjeta, s tim što moram napomenuti da ako hoćete završnu riječ u njoj ne možete pojedinačno da se bavite odgovorima, odnosno komentarima diskutanta jer onda moram njima dati pravo na odgovor na komentar.

Ili ćete završnu riječ ili ćete da komentarišete, odlučite sami.

Završnu rječ. Izvolite.

VESNA SIMOVIĆ ZVICER (15.11.22 14:39:47)

Neću nikog pominjati.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:39:59)

Ali ne možete ni aludirati na diskusije zbog toga što bih morala dati njima pravo na komentar. Izvolite.

VESNA SIMOVIĆ ZVICER (15.11.22 14:40:06)

Rasprava je, kao što vidite, trajala skoro tri sata. Ja ću u ovom svom završnom izlaganju se osvrnuti na neke najvažnije komentare.

Saglasićete se, nadam se, da neki od njih nijesu imali veze sa izvještajem, ali dobro, nije prvi put.

Kao što znate, nijesam se ni javljala da komentarišem pojedine izjave iz razloga što razumijem da pojedini poslanici nekad imaju i naglašene emocije i da neko ko je sa druge strane, kao što sam i ja danas u ovoj ulozi, treba da ima veći stepen tolerancije u odnosu na to. Naravno, nijesam ništa na ružan shvatila i zbog toga nijesam ni komentarisala.

Što se tiče ovih komentara na izvještaj, ja sam izdvojila neka pitanja na koja je ukazano. Pitanje legitimiteta Sudskog savjeta ponavljamo godinama. Saglasna sam, od 2014. prošlo je dostagodina otkako sam prvo bila članica, potom i na ovoj funkciji. Ne možete adresirati krivicu na Sudski savjet. Ja sam sa ove pozicije kad ste birali, na žalost samo jednog člana Sudskog savjeta, predložila da podnesem ostavku i da moju funkciju preuzme profesor Korać. On je iznio svoje razloge zbog kojih smatra da to ne treba da uradi. Mislim da ne bi bilo dobro da ni ja ni kolege koji su birani 2014. godine uradimo što je uradio profesor Vukčević. On je bio u jednoj drugačijoj poziciji tada ...(prekid) tri člana, da smo mi podnijeli ostavke šta bismo imali danas. Ja sam u uvodnom izlaganju rekla koliko smo mi sudija birali u prethodnih godinu dana. Dakle, Sudski savjet, saglasićete se, ipak funkcioniše. Nije da nije bilo rezultata. Mi smo čuli uglavnom kritike. Nije ni to strašno, treba da čujemo kritike i one će nam pomoći da naš rad bude bolji. Ja apsolutno nemam ni na ličnom nivou ni na nivou organa koji predstavljam problem da čujem bilo koju kritiku.

Dosta je pominjano ime gospođe Vesne Medenice. Moram da ponovim nešto što sam rekla već, nije prijatno i ne osjećam se prijatno ni ja, a vjerujem da isto osjećanje dijele i kolege koje su bile u Sudskom savjetu kada smo birali gospođu Medenicu, jer niti smo znali, niti smo mogli znati ove činjenice o kojima danas pričamo. Ja ipak molim da poštujemo ono što je prezumpcija nevinosti, da ostavimo nadležnim državnim organima da oni utvrđuju odgovornost. Mogu da podijelim moje iskustvo, pošto ste govorili o raznim pritiscima i o tome da je ona imala glavnu ulogu i da je odlučivala u ime čitavog Savjeta, ja moram da vam kažem da nijeste u pravu jer sam svjedočila na koji način smo radili, znam šta se dešavalo na sjednicama, na mene nikad niko nije vršio pritisak. Jesmo se dogovarali, jesmo se raspravljali, možda nekad imali neke burnije rasprave, ali ja ne mislim da o tome treba da bude javnost upoznata. To je nešto što treba da ostane unutar kuće u kojoj radimo, a sve ono što je rezultat toga zapravo prezentujemo na ovaj i na neke druge načine. Ja mogu da kažem da je moje iskustvo sasvim drugačije.

Što se tiče ovih kritika na račun nekih naših ovlašćenja, moram da kažem da mi tu treba vaša pomoć, evo imaćete priliku kada budu izmjene Zakona o Sudskom savjetu i sudijama, da neka ovlašćenja odnosno nadležnosti Sudskog savjeta uredite malo drugačije. Pomenula sam i u uvodnom izlaganju posebno kada je u pitanju disciplinska odgovornost jedan veliki problem koji mi imamo, pomenut je izbor sudija na sjeveru Crne Gore. Mi ćemo imati završene te procese uskoro, jer neki kandidati već čekaju konačne ocjene, oni će biti raspoređeni. Ali znate li što je veliki problem u Crnoj Gori? Na osnovu važećeg Zakona vi vršite izbor sudija na nivou Crne Gore. Taj neki kandidat koji se javi na oglas ne zna da će biti raspoređen. Završi se obuka i svi oni žele da budu u Podgorici, ako može Nikšić, eventualno Danilovgrad i Cetinje. I onda imamo strašan problem. Zbog čega? Zbog toga što su postojeća zakonska rješenja loša. Taj mladi sudija koji bude biran, ne znam, u Beranama, Pljevljima, na Žabljaku, on ne dobija nikakvu pomoć od strane države. On će morati da plati stan, možda će morati da ostavi svoju porodicu iz mjesta iz kojeg dolazi, to je vrlo teško. Kada se sve to oduzme, njegova mjesečna primanja budu ispod onog što je primanje jednog savjetnika u sudu, što je ponižavajuće, morate se saglasiti sa tim.

Mi smo predložili neka rješenja, vjerujem da će ona biti u konačnom tekstu koji budete vi razmatrali, a to je da ti ljudi imaju neke prinadležnosti, da imaju plaćen stan, ako ne možemo da im obezbijedimo neki stan koji bi koristili da imaju plaćenu stanarinu ili ako im više odgovara da imaju troškove prevoza. U ovom trenutku nemaju ništa od toga. Nemaju ništa od toga ni oni koje mi upućujemo u drugi sud ili raspoređujemo u drugi sud, tako da je veliki problem obezbijediti adekvantnu organizaciju suda, rada svakog suda.

Ja razumijem da je vaša uloga da kritikujete i to treba da radite, ali kad uđete, ja imam iskustvo pošto sam dugo tu, da oni novi članovi koji dođu imaju drugačiju sliku o našem radu, a kad počnu da rade, kad vide koji su to problemi, da se baš ne može riješiti onako kako su mislili dok nijesu sjeli i pogledali koja su rješenja, zaista bude komplikovano.

Takođe, što se tiče ocjenjivanja sudija. Pazite, ocjenjivanje sudija se vrši u skladu sa Zakonom, sa nekim mjerilima za ocjenjivanje. Naši rezultati nijesu baš kao što su bili nekada rezultati u Tužilačkom savjetu. Mi imamo sudije koji su dobri, imamo sudije koji nijesu zadovoljili, koji su upućeni na dodatnu obuku, tako da u tom dijelu neki kriterijumi svakako treba da budu mijenjani, to smo kroz rad uvidjeli, ali u tom dijelu nam trebaju i osnovi u zakonu koje vjerujem da ćete vi omogućiti.

Što se tiče pripadnika manjinskih naroda i to je bilo jedno od pitanja. Moram da kažem sljedeće: Po važećem Zakonu o Sudskom savjetu i

sudijama pripadnik manjinskog naroda ima prednost jedino u situaciji kad ima isti broj bodova, dakle kada je u istoj ravni sa kandidatom koji nije pripadnik manjinskog naroda. Ja ne mogu nekog birati, kad kažem ja mislim na Sudski savjet, samo zbog toga što je pripadnik manjinskog naroda. Ukoliko njegovi rezultati nijesu na nivou koji imaju drugi kandidati i posebno, bez obzira što je kritikovan intervju, intervju može dosta toga da pokaže. Kad sam kod intervjuja, evo kritikujemo, dešavalo se, desilo se to što se desilo, nije prijatno, ali ja vas pitam, evo sutra ćete možda da birate nove članove Sudskog savjeta, otkud taj član Sudskog savjeta zna kakva je prošlost bilo kog kandidata, s kim on ima kontakte, kako ja kao član Sudskog savjeta koja sam pravница, koja radim na Univerzitetu, znam ko s kim ima kontakte. Vjerujte mi, niti znam, niti želim time da se bavim.

Mi smo pokušavali kroz rad na izmjenama Zakona o sudskom savjetu i sudijama da damo neke prijedloge, oni nijesu prošli, čak su nas u jednom trenutku pogrešno razumjeli. Ja iskreno mislim da bi nama trebala pomoć nekog sa strane. Primjera radi, meni bi trebala pomoć nekog psihologa, jer meni taj intervju koji pola sata traje ne može dati kompletnu sliku o nekom kandidatu. Drugo, da li je imao neku kriminalnu prošlost, da li je neko iz njegovog okruženja u kontaktu sa njim problematičan, ja ne mogu da znam, ali zato bi nam trebala pomoć nekih službi kao što smo imali neka rješenja u bivšoj Jugoslaviji. Ja ne mislim daje to loše ukoliko ne želimo da imamo probleme koje sada imamo.

Pitanje na koje moram da se osvrnem, vjerujem da ćete mi dozvoliti, pošto se puno pominje moj Šavnik, otkud ja u Šavniku. U svakoj mojoj biografiji od kad sam počela da pišem biografije, piše đe sam rođena. Neću godine pominjati, to nije bitno, ali piše da sam rođena u Šavniku, ja to s ponosom ističem. Druga važna činjenica, sva moja nepokretna imovina koja se vodi na ime Vesne Simović Zvicer, a to moram da vam zamjerim jer 50% poslanika je reklo samo Zvicer, ja sam Simović rođena, Zvicer sam udata i moji Simovići su iz Šavnika, dakle sva imovina koja se vodi na ime Vesne Simović Zvicer koju sam sticala tokom godina rada nalazi se, znate li đe? U najljepšem selu u Crnoj Gori, a to vam je Bijela kod Šavnika.

Treća važna činjenica. Nijesam ja tektako došla sad, pa otkud ja tamo, ja sam i ranije bila upisana u birački spisak. Razne životne okolnosti su me vodile u druge gradove, ne samo u Pogoricu, i onda sam, pravo da vam kažem zbog jednog događaja o kome ću vas obavijestiti ako ne znate. Pošto je Agencija za sprečavanje korupcije utvrdila da sam povrijedila zakon jer nijesam prijavila dva auta koji ne postoje, od kojih sam jedan dala svom bratu kad sam ga kupila i on ga je rashodovao prije

tri godine, ono fizički ne postoji, ja ga ne prijavljujem već tri godine i nijednom u te prethodne dvije godine osim sad mi nije Agencija na to ukazala. Pošto se ne registruje, ja ga nijesam ni prijavljivala. Drugi auto nikad u životu nijesam imala, neki "reno" iz 92. ili 93. godine na moje ime, ja ne znam otkud, nikad ga nijesam imala. Raspitala sam se malo, rekli su mi ti to moraš odjaviti iz MUP-a. Završiti bilo koju administrativnu obavezu u Podgorici je noćna mora, ko je imao iskustvo znaće. Ja sam pokušavala tri puta da odjavim te aute koji ne postoje, bezuspješno. Niti imam vremena, niti mogu da čekam pola dana da bih bilo koju obavezu završila, ja se odlučim da odem tamo đe sam i ranije bila i završavala sve za 10 minuta. Eto tako, to se desilo pred kraj ljeta, nakon toga je krenuo i cirkus koji se dešava, ali moji motivi su zaista to i ja ću ostati koliko god mogadnem. Ne mislim se vraćati, posebno ne u Podgorici bilo šta završavati. Ja nijesam iz objektivnih razloga glasala ovog puta, ali vjerujem da će biti prilike i da ću glasati svakog narednog puta.

Na kraju, što se protesta tiče, to je pominjano, moram i to da vam kažem - ja u svom životu nikad nijesam učestvovala na protestima, nijednom. Zašto? Ja imam jedan drugačiji stav u odnosu na probleme koje ima svako od nas. Pošto smo pominjali da nam je vječna Crna Gora, saglasna sam s tim, ja mislim da bi nam Crna Gora bila vječna mora svako od nas dati doprinos. A kako možemo dati doprinos? Dijalogom, da ne stvaramo vještačke podjele na ove i one, izvinjavam se pripadnicima manjinskih naroda, ali ja mislim da će naša Crna Gora biti vječna onog momenta kada svako od nas to pitanje da li je neko Srbin ili je neko Crnogorac bude tretirao kao isključivo intimnu stvar, kada to budemo tretirali kao nepristojno pitanje, šta koga briga kako se ja izjašnjavam, jedino u situaciji kada ja imam neki interes od toga. I na ovu temu da kažem da ja zaista ne znam ko se kako izjašnjava od strane sudija, s tim što moram da kažem da neki od njih s kojima sam bliska i za koje mogu reći da su odlični kandidati jesu Srbi, odnosno Srpkinje, što je za mene potpuno nebitna stvar.

Zahvaljujem se na svim kritikama i vjerujem da više neću ja biti ta koja će biti u ulozi da prezentuje ovaj izvještaj, nego će to raditi neki novi koje ćete vi birati tako što ćete se dogovarati. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:52:04)

Zahvaljujem se predsjednici Sudskog savjeta gospođi Simović-Zvicer.

Ne, ovo je bila završna riječ, jedino meni možete. Nećemo kršiti pravila. Možete proceduru, izvolite. Meni se obraćate u proceduri, kolega.

GENCI NIMANBEGU (15.11.22 14:52:38)

Gospođi Simović - Zvicer želim odati priznanje zato što je u jednom dijelu završne riječi ubola u metu predsjednica Sudskog savjeta. Ko pomaže toj instituciji, njoj ili nama kao poslanicima, obavlja naše dužnosti, njihove dužnosti? Ja primjećujem da organogram ili sastav sekretarijata Sudskog savjeta nije adekvatan, oni imaju samo tri ili četiri saradnika u radu, a ostali su informacione tehnologije, računovodstvo itd. Dabogda ih imalo stotinu, poslaniče Raduloviću, jer je svima nama u interesu da oni profunkcioniraju.

To za manjinske narode, to je bilo moje pitanje, poštovaću, mora država pokazati volju i očekujemo od članova Sudskog savjeta da nam daju predlog rješenja. Treba se razmisliti, predlog rješenja kako će imati afirmisanje veće. Evo ja sam slušao kolegu Aleksića, on maltene reče nema Srba u sudstvu, ja sam siguran da ih ima na stotine.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:54:32)

Zahvaljujem, kolega Nimanbegu, Vi ste pominjali sve, em ste komentarisali, ovo je najmanje bilo proceduralna reakcija.

Kolega Aleksiću, takođe proceduralno, meni. Izvolite.

Nemojte mi odnemagati, nego mi pomozite da privedemo kraju.

BUDIMIR ALEKSIĆ (15.11.22 14:54:36)

Samo jedan minut.

Kolega je zloupotrijebio proceduru, iskazao je netačnost da su stotine Srba zaposleni u sudstvu, apsolutno netačno, ja tamo ne znam dvoje. Imate ovdje podatke, Izvještaj Ministarstva za manjinska prava, koliko Srba i svih drugih pripadnika naroda ima zaposelnih i sudstvu, u Televiziji Crne Gore i u svim institucijama i agencijama. Ja sam samo začuđen da profesor univerziteta i pravnik govori o manjinskim narodima i oni tamo navodno gledaju kada imaju isti broj bodova da pripadnici manjinskih naroda imaju prednost. Na kom to aktu ove države ona temelji priču o postojanju manjinskih naroda ako Ustav ne prepoznaje ni manjine

ni većine, ako je građanska država? O čemu ona govori? To je po meni skandal, apsolutno neprihvatljivo, netačno, neustavno ako se to radi. Kako vi prepoznajete manjinske narode? Kao što ja mogu biti danas Srbin, sutra Crnogorac, kao što su neki poslanici DPS-a bili do juče Srbi pa transformisali se u Crnogorce kad je to bilo profitabilno i popularno, tako i neki Musliman može da bude Bošnjak, može da bude Srbin islamske vjeroispovijesti i može da bude Crnogorac islamske vjeroispovijesti. To je sloboda, to je ovo intimno o čemu se govori, dakle nacionalna pripadnost je intimna stvar. Kako to oni indetifikuju, oni mehanizme imaju i instrumente na osnovu čega tvrde da je neko pripadnik manjinskog naroda, kad manjinskih naroda jer nema ni većinskih. Prema tome, ovo je skandalozna izjava i to govori kakvo nam je sudstvo i ko su bili čelnici sudske vlasti.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (15.11.22 14:56:23)

Zahvaljujem, kolega Aleksiću. Slažem se da je to intimna stvar i da živimo u građanskoj državi.

Konstatujem da je pretres završen i izjasnićemo se naknadno.

Zahvaljujem se predstavnicama Sudskog savjeta. Da obavijestim kolege poslanike da ćemo sutra nastaviti rad u 14 časova, na dnevnom redu će biti Izvještaj Tužilačkog savjeta.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 14:18:53)

Kolege poslanici, kolegice poslanice, nastavljamo Treću sjednicu Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2022.godini.

Prelazimo na pretres o Izvještaju o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu, sa Izvještajem o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu razmotrio je i Godišnji izvještaj o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola u 2021. godini.

Predstavnici Državnog tužilaštva su: Maja Jovanović, v.d. vrhovnog državnog tužioca, Vladimir Novović, glavni specijalni tužilac, Jelena Đaletić, državna tužiteljka u Vrhovnom državnom tužilaštvu, Sanja Jovićević, specijalna tužiteljka i Miljan Vlaović, savjetnik u Vrhovnom državnom tužilaštvu.

Ovom prilikom pozdravljam uvažene goste koji su danas sa nama.

Izjesticilac Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu je Momo Koprivica.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik predlagača želi dati dopunsko obrazloženje?

Gospođo Jovanović, da li želite? Nema potrebe.

Zahvaljujem.

Da li izvjestilac Odbora želi dati izvještaj Odbora?

Poslanik Koprivica. Izvolite.

MOMO KOPRIVICA (16.11.22 14:20:17)

Zahvaljujem.

Poštovane kolegice i kolege, poštovana vrhovna državna tužiteljko gospođo Jovanović, poštovani gospodine Novoviću, glavni specijalni tužioče, uvažena gospodo iz Državnog tužilaštva, poštovani građani Crne Gore,

Povodom Izvještaja o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021.godinu, želio bih da kažem sljedeće kao predsjednik Odbora, ujedno kao izvjestilac Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu.

Kao što znate, shodno članu 162 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Skupštini se na razmatranje dostavljaju godišnji izvještaji o radu pojedinih institucija, a Skupština povodom istih donosi izvjesne ocjene, stavove i zaključke. Ovom prilikom naglašavam, praćenja realizacije usvojenih zaključaka Skupštine u odnosu na prethodni izvještaj tužilačke organizacije treba da bude u fokusu našeg interesovanja i to je najvažnije što bi u okviru postzakonodavnog nadzora i trebalo da radimo, odnosno čime bi trebalo da se prvenstveno bavimo.

Danas je pred nama Predlog zaključaka matičnog Odbora za politički sistem pravosuđe i upravu kome predsjedavam, povodom razmatranja Izvještaja o radu Tužilačkog svjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu. Skupštini je predloženo šest zaključaka na usvajanje. Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu, kao matični odbor, temeljno razmatra Godišnji izvještaj o radu Tužilačke organizacije i naravno veliku pažnju posvećuje pripremi i predlaganju daljih zaključaka. Predloženi zaključci su esencija svega onoga na čemu bi dodatno trebalo raditi i šta bi trebalo unaprijediti.

Kada je tužilačka organizacija u pitanju, takođe naglašavam da predloženi zaključci iz godine u godinu sublimiraju sve ono što potencira se i u izvještaju Evropske komisije kada je riječ o radu Državnog tužilaštva. S tim u vezi, iako je pred vama i izvještaj Odbora koji smo podnijeli, još jednom bih pročitao predložene zaključke radi javnosti, a u cilju afirmisanja istih.

Dakle, Odbor je nakon 42. sjednice održane 20. maja 2022. godine, razmatranja i izjašnjenja o godišnjem izvještaju o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu sa Godišnjim izvještajem o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola u 2021. godini, na 49. sjednici održanoj 22. jula 2022. godine, većinom glasova odlučio da predloži Skupštini na usvajanje sljedeći predlog zaključaka:

Prvo, ne prihvata se Godišnji izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu sa Godišnjim izvještajem o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrola u 2021. godini, te s tim u vezi Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu predlaže Tužilačkom savjetu da u predstojećem periodu pokuša da izmijeni i unaprijedi svoj rad i izvještavanje u pojedinim segmentima.

Drugo, neophodno je reformisati i unaprijediti metodologiju za izradu Godišnjeg izvještaja o radu Državnog tužilaštva, kao i godišnji raspored poslova na način što bi osim kvantitativnih, statističkih podataka koji su neophodni trebalo da sadrži i više kvalitativnih analiza.

Treće, neophodno je dostići mnogo veći bilans u podizanju optužnih akata u oblasti borbe protiv orgnaizovanog kriminala i visoke korupcije, te s tim u vezi sprovođiti radnje oduzimanja imovine stečene krivičnim djelom i imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, kao i u postizanju opipljivih rezultata u konkretnim slučajevima procesuiranja ratnih zločina. U vezi s tim, potrebno je dodatno poraditi na unapređenju vještina tužilaca te ostvariti sveobuhvatnu saradnju kako međuinstitucionalnu tako i s međunarodnim partnerima.

Četvrto, u cilju jačanja nezavisnosti, profesionalizma i integriteta državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava neophodno je reformisati i dosledno primjenjivati pravila za ocjenjivanje državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava.

Peto, potrebno je izvršiti detaljnu analizu dosadašnje prekomjerne primjene instituta Sporazuma o priznanju krivice, te u vezi s tim shodno preporukama sadržanim u Izvještaju Evropske komisije poraditi na ograničavanju primjene navedenog instituta.

Na kraju, u pravcu jačanja finansijske nezavisnosti državno tužilačke organizacije neophodno je preduzimati aktivnosti kroz efikasno planiranje i upravljanje budžetom. U tom dijelu, dodatno raditi na unapređenju materijalnih i kadrovskih kapaciteta zaposlenih u Sekretarijatu Tužilačkog savjeta i informatičkim službama.

Dakle, zaključci sumarno ukazuju na puno važnih stvari koje treba unaprijediti i na kojima je potrebno dodatno raditi. Na nama je da realizaciju predloženih zaključaka, ukoliko budu usvojeni, ispratimo na način o kojem sam prethodno govorio, pružajući pritom punu podršku

državno tužilačkoj organizaciji u njenim nastojanjima da unaprijedi svoj rad u cilju postizanja najboljih mogućih rezultata.

Na kraju da dodam, kada smo usvajali ove zaključke svjesni smo činjenice da upravo rukovodioci državno tužilačke organizacije koji su danas s nama, gospođa Jovanović vršilac dužnosti vrhovnog državnog tužioca i gospodin Vladimir Novović, glavni specijalni tužilac nijesu bili na tim funkcijama i nijesu bili rukovodioci u državno tužilačkoj organizaciji u odnosu na ovaj izvještajni period, u odnosu na period koji je pokriven Godišnjim izvještajem o radu koji je danas pred nama. Imajući u vidu tu atipičnu situaciju i danas ćemo ovu raspravu oko godišnjih izvještaja o radu voditi, a zapravo odgovorni rukovodioci u tom izvještajnom periodu su bili oni javni funkcioneri koji više nijesu na tim odgovornim funkcijama. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 14:26:30)

Zahvaljujem izvjestiocu Odbora.

Prelazimo na uvodna izlaganja ispred poslaničkih klubova.

Prvo riječ ima poslanik Milan Knežević ispred Kluba Demokratskog fronta.

Izvolite, poslaniče Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ (16.11.22 14:26:42)

Slobodna Crna Goro i vi u ZIKS-u,

Neki raniji Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta kojima su prisustovali tadašnji vrhovni državni tužilac Ivica Stanković i glavni specijalni tužilac Milivoje Katnić, moj nesuđeni kum, osim faktografskih podataka obilovali su informacijama kakvo je bilo suđenje Isusu Hristu, ko je ubio Montezumu i o namjerama Milivoja Katnića da se kandiduje za rimskog papu. Tako da sve ovo što ćemo danas čuti je jedno nasleđe bezbjednosno, političko, društveno, pravosudnog sektora koji je bio ključni mehanizam u borbi protiv Demokratskog fronta, njegovih lidera jer su nas smatrali za ideološke i političke protivnike. U toj borbi protiv Demokratskog fronta bilo je sve dozvoljeno i dopušteno i protiv nas i protiv članova naših porodica. Tako je u nekom ranijem periodu Milivoje Katnić ozvučio Veska Mujovića koji je snimao Andriju Mandića i Predraga Bulatovića u jednom podgoričkom lokaluu, želeći da ih optuži za atentat na njega. Tako je Milivoje Katnić uhapsio advokata Gorana Rodića kako bi

došao do njegovog telefona i naše prepiske u pripremi postupka za državni udar i tu prepisku kao i razgovor Andrije Mandića i Predraga Bulatovića sa Veskom Mujovićem objavio na sajtu Tužilaštva, a to su onda objavili i pojedini mediji i niko ga nije sankcionisao niti je bilo ko odgovarao za to nego su izviđaji i istrage protiv nas iz Demokratskog fronta bili u toku.

Tako je i Agencija za nacionalnu bezbjednost na čijem čelu je bio Dejan Peruničić u potpunosti asistirala i tužilaštvu i sudovima u borbi protiv Demokratskog fronta, trajno nas prisluškujući od 2015. godine za šta sam i dostavio dokaze crnogorskoj javnosti jer smo navodno Andrija Mandić i ja najveći antidržavni elementi koji podrivaju ustavne temelje i crnogorsku nezavisnost i njen teritorijalni integritet. Tako je ta Agencija za nacionalnu bezbjednost u potpunosti koordinirala i bila na raspolaganju i Milivoju Katniću i specijalnom policijskom odeljenju 2016. godine kada je iscenirala tzv. državni udar, opremajući kuću visokog policijskog funkcionera Siniše Stojkovića koja je bila iznajmljena od strane Agencije za nacionalnu bezbjednost i s oružjem i s kamerama kada se desio 16. oktobar onda je Agencija za nacionalnu bezbjednost saopštila da nema nikakvih informacija niti bilo kakvih podataka vezano za taj 16. oktobar. Pozivam aktuelnog vršioca dužnosti direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost Borisa Milića da objavi sve podatke koje je Agencija za nacionalnu bezbjednost prikupila u periodu od 2015, 2016. do 2020. godine koje ima protiv Andrije Mandića, mene i ostalih funkcionera Demokratskog fronta.

Poznato je crnogorskoj javnosti da je tužilaštvo pokrenulo postupak protiv bivšeg direktora Agencije za nacionalnu bezbjednost Dejana Peruničića navodno zbog zloupotrebe službenog položaja, a što je još smješnije, grotesknije i paradoksalnije, ti postupci protiv Dejana Peruničića su spojeni s Milivojem Katnićem i tako su se odjednom na optuženičkoj klupi za oštećene našli zajedno dželat i žrtva, našli se Milivoje Katnić i Demokratski front, posebno zato što je Dejan Peruničić objasnio, a to ću prezentovati crnogorskoj javnosti, da je Milivoje Katnić prisluškivao za njegovo dobro jer su postojale sve informacije da Demokratski front planira njegovu likvidaciju. Tako da se sada u postupku protiv Dejana Peruničića na klupi za oštećene nalaze istovremeno i Demokratski front i Milivoje Katnić, a tužilac, čini mi se Turković, po članu 416 Krivičnog zakonika Crne Gore podnio je optužni predlog protiv Dejana Peruničića, iako su postojali svi elementi, to želim da čujete, gospodo iz Tužilaštva, da po članu 401 stvaranje kriminalne organizacije bude pokrenut optužni predlog protiv Dejana Peruničića jer tamo postoje još dva lica koja su uz puno znanje i koordinaciju s Dejanom Peruničićem

prisluškivala funkcionere Demokratskog fronta i bilo je neophodno da se taj optužni predlog vrati na doradu i da Dejan Peruničić odgovara s ovim funkcionerima za stvaranje kriminalne organizacije jer je neovlašćeno, bez odluke Vrhovnog suda, prisluškivao funkcionere Demokratskog fronta.

Slobodna Crna Goro i vi u ZIKS-u, pošto ovih dana i nedelja pokušavaju Demokratski front da izjednače s Demokratskom partijom socijalista, da dželata i žrtvu stave u istu ravan i predstave nas da smo dvije strane iste medalje, zato što ne mogu da podnesu naš rezultat na završenim lokalnim izborima gdje smo pokazali da smo rastuća politička snaga i da bez nas ne mogu da se dese nikakve političke promjene u Crnoj Gori, pošto pozivaju ove evropske analitičare i ove pripejd političare koji za 500 ili 1000 eura napadaju Demokratski front kako smo mi nekakvi antievropski elementi, evo da čujete šta je radila Agencija za nacionalnu bezbjednost od Demokratskog fronta samo 2020. godine.

Naime, Dejan Peruničić odlučuje bez odluke Vrhovnog suda, zato što smo Andrija Mandić i ja na čelu Demokratskog fronta, da prisluškuje u hotelu Palas u Petrovcu i Kastel Lastva u periodu od 03. do 05. jula 2020. godine sledeće ljude, i ovo piše u Izveštaju Agencije za nacionalnu bezbjednost: Medojević Marinu, Medojević Nebojšu, Zogović Miluna, Zogović Miloja, Vučurović Jovana, Vučurović Biljanu, Milović Nikolinu, Rajković Andriju, Jočić Marinu, Duković Đorđa, Jelovac Aleksandru, Kljajević Dragišu, Leković Momčila, Stojkanović Mirka, Barać Milinka, Potpara Jelicu, Potpara Jovana, Potpara Milicu, Vojinović Zorana, Knežević Dariju, Brnović Jovanu, Čabarkapu Ivana, Čabarkapu Velimira, Dragaš Dejana, Lečić Milana, Kaluđerović Predraga, Bajagić Marka, Drašković Petra, Babović Nikolinu, Dedić Milicu, Jeknić Tamaru, Čulafić Spasoja, Ostojić Aleksandra, Klopa Nika, Đurišić Saru, Raičević Mašu, Kljajić Damjana, Glavatović Milenu, Tapušковиć Luku, Đurišić Stevana, Jočić Jovana, Bulatović Aleksu, Maraš Matiju, Mijović Vasilija, Kočalo Anđelu, Todorović Marinu, Spalević Melaniju, Mišković Darka, Mitrović Darjana, Nikolić Borisa, Jovetić Miloša, Nikezić Lazara, Simić Kristinu, Dragović Danicu, Todorović Tamaru, Varajić Marka, Lalatović Arsenija, Knežević Kseniju, Pavićević Dariju, Vuković Anđelu, Vuković Dražena, Striković Milenu, Đurišić Koču, Pejović Rosandu, Trebješanin Laru, Đurković Mladena, Miljanić Iliju, Dačević Mariju, Pavlović Anastasiju, Todorović Bogdana, Roganović Andriju, Striković Radovana, Kovačević Miloša, Kilibarda Jelenu, Kilibarda Milenu, Mišković Adrijanu, Jelušić Aleksandru, Koprivica Milicu, Striković Milenu, Radović Uroša, Kovačevića Radojicu, Tomić Spasoja, Pejović Željka, Radović Dušana, Vučinić Vasilija, Goranović Nikolu, Dendić Saru, Prelević Aleksandra,

Prelević Natašu, Milatović Vladimira, Vujović Aleksandra, Milatović Petra, Milatović Miloša, Potpara Nikolu, Knežević Željka, Trebješanin Luku, Potpara Vladimira, Bujišić Vladimira, Zeković Borisa, Popović Darka, Bajić Irenu, Milošević Sanju, Knežević Nikolu, Šljivančanin Saru, Peruničić Milenu, Mitrović Adrijanu, Mitrović Milicu, Knežević Bojana, Blečić Vladana, Rakočević Radovana, Knežević Anicu, Knežević Danicu, Čelebić Petra, Goranović Anđelu, Perović Spasoja, Popović Mila, Rakočević Vladimira, Merdović Željka, Kujović Petra, Lambulić Maksima, Kojičić Kristijana, Maslovarić Miomira, Pavićević Nikolu, Madžgalj Milana, Pešić Srđana, Jovićeović Valentinu, Laković Andrijanu, Marović Nikolinu, Mrdak Saru, Obradović Emiliju, Bulatović Slavka, Janković Ljubomira, Asanović Lazara, Kršikapu Miloša, Bubanja Gorana, Božović Stefana, Plavšić Janka, Knežević Radomira, Sekulović Vasilisu, Čalasan Predraga, Iritano Stefani, Perišić Marinu, Čorović Dijanu, Vukotić Anju, Minić Minu, Minić Raduna, Marković Miljana, Kordić Simonidu, Rakečić Miroslava, Rakečić Veska, Desnić Jovicu, Vukotić Dragana, Kovačević Draganu, Kovačević Jelenu, Otović Ivana, Drobnjak Gorana, Radovanović Petra, Bulatović Petka, Zečević Ivana, Đoković Iva, Grozdanić Mihaila, Dimić Nikolu, Šćekić Mladena, Kljajević Aleksandru, Kljajević Aleksandra, Sekulić Gojka, Bojović Mariju, Đurišić Jovanu, Milačić Božicu, Krivokapić Tihomira, Đukić Momčila, Kilibardu Željka, Slijepčević Marka, Umković Milana, Božović Jelenu, Dragojević Vanju, Gutić Milicu, Dabović Stefana, Čipranić Anastasiju, Milović Ivana, Babić Milicu, Rafailović Kristinu, Kotlaju Janu, Kotlaju Dajanu, Pajković Branislava, Pajković Ivanu, Blagojević Spasoja, Bajović Stanka, Vuković Jovana, Matović Aljošu, Đukić Miljana, Đukić Draganu, Brašanac Petra, Čabarkapa Nemanju, Kažić Lanu, Đukanović Sanju, Rakočević Nemanju, Jelić Darka, Golubić Dragutina, Golubić Aleksandru, Dašić Dejana, Vešović Novaka, Cimballević Mira, Obradović Marijana, Popović Miodraga, Raičević Stefana, Mikijelj Mladana, Mačić Krsta, Aligrudić Jelenu, Bogetić Angelinu, Bogetić Jovanu, Asanović Milenu, Vujadinović Lidiju, Božović Minu, Medojević Radosava, Obradović Lidiju, Živković Mirjanu, Božović Aleksandra, Veličković Stefana, Veličković Anđelu, Anđelić Jelenu, Radenović Danka, Aligrudić Mariju, Klikovac Ivanu, Bojović Radmilu, Milović Jelenu, Vidojević Radovana, Delić Veska, Mašanović Marijanu, Marinković Katarinu, Lekić Aleksandra, Vuković Milenu, Žarić Ivonu, Marjanović Jovanu, Kažić Milutina, Čađenović Mihajla, Kraljević Dariju, Đurović Nikolu, Jovanović Mladena, Bojić Ivana, Milić Stefana, Pavićević Marija, Milić Radovana, Đukanović Anu, Đukanović Andreju, Milatović Janka, Bošković Marka, Bulatović Miloša, Zečević Ivanu, Zečević Radoša, Vukićević Maju, Kovačević Marka,

Raičević Vladana, Žugić Jelenu, Blagojević Zorana, Boričić Borisa, Kljajević Jelenu, Živković Radojicu, Pejović Olgu, Kopitović Ivana, Milić Ivana, Đuračković Ljiljanu, Lalević Marka, Samardžić Milivoja, Vujičić Aleksandru, Tajić Zorana, Raičević Predraga, Pavićević Vladimira, Bulatović Dragoljuba, Sekulić Aleksandra, Sekulić Lazara i Sekulić Andriju.

Ovo je Agencija za Nacionalnu bezbjednost 2020. godine prisluškivala, ove pobrojane ljude, postavljajući snimače u njihove sobe, snimače u pres sale i Dejan Peruničić zbog ovoga treba da odgovara samo zbog zloupotrebe službenoga položaja, a ne zbog stvaranja kriminalne organizacije sa dvoje svojih saradnika, kao što je to naveo u svojoj odbrani, bez odluke Vrhovnoga suda. Evo, neka vidi čitava Crna Gora sada kakve su to dvije strane iste medalje Demokratski front i Demokratska partija socijalista. Proganjali su nas kao zvijeri, prisluškivali su nas na svakom koraku i malo im je bilo što su Andriju Mandića i mene šest godina držali u sramnom postupku, još uvijek nas drže, nego Dejan Peruničić u svom obrazloženju saopštava - upravo zato što se pojavila informacija da će se pojaviti Milan Knežević i Andrija Mandić u Petrovcu mi smo odlučili da prisluškujemo preko 237 funkcionera članova i anketara Demokratskoga fronta. Ovo je najmasovnije prisluškivanje u Evropi, u svijetu. Niko nikoga ovako nije prisluškivao kao što je prisluškivan Demokratski front. Staljinove grupe iz NKVD-a ovo nisu uradile kada su zavodile teror i čistke 30-tih godina prošloga vijeka i sada mi na istoj klupi za oštećene treba da budemo sa Milivojem Katnićem koji je sve ovo znao i da prihvatimo optužni Predlog da se ovdje radi samo o članu 416 zloupotreba službenoga položaja, a ne stvaranje kriminalne organizacije. Evo, slobodna Crna Goro i vi u ZIKS-u, ko uništava suverenitet i integritet Crne Gore. Taj Dejan Peruničić ni jedan jedini sat nije bio u istražnom zatvoru, niti mu je ko odredio pritvor zbog mogućeg uticaja na svjedoke i evo već mjesecima nemamo nijedno ročište zbog ovoga što je radio od funkcionera Demokratskog fronta, a javnost ću i dalje da obavještavam šta je radila Agencija za Nacionalnu bezbjednost i šta su radile određene službe.

Zato želim na kraju da pošaljem poruku ovim ljudima koji će sutra več u 20 časova da prisustvuju. Nemojte da se vraćate kućama iz gradova iz kojih ste krenuli. Imate vaše funkcionere koji su dobijali po stotine i stotine kvadrata za pet do deset hiljada evra i noćite kod njih, kod Jefta na ležaj i na krevet, kod ostalih ovih vladinih funkcionera koji su dobijali stanove. Nemojte da se vraćate kući, oni više vole Crnu Goru od vas, zato su dobijali stanove po povoljnim cijenama, a onda, pošto će biti loše vrijeme, svi kod Jefta u kuću i na stan, svi kod Mila u onih 2.000

kvadrata, svi kod ovih visokih funkcionera i agenata Agencije za nacionalnu bezbjednost koji su nas prisluškivali, a opljačkali su Crnu Goru kroz šverc cigareta i šverc kokaina. Onda se pojave nekakvi bilčici, lajčaci, picule i ostali da kažu da je Demokratska partija socijalista pouzdan partner, a da Demokratski front miriše na Srbiju i miriše na Rusiju. Ne, Demokratski front miriše na poštenje i na beskompromisnu borbu protiv Demokratske partije socijalista koja miriše na lopovluk, kriminal i na korupciju. Ne mogu se naše čorbe miješati niti smo mi dvije strane iste medalje, a to su izbori i pokazali. Tako da svako mora računati da bez Demokratskog fronta nema promjena u Crnoj Gori i to je aksiom. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 14:41:25)

Zahvaljujem poslaniku Kneževiću.

Da konstatujem da je klubu Demokratskog fronta ostalo na raspolaganju još 26 minuta za raspravu.

Gospodo, ovdje je raspored krajnjeg pretresa četiri sata po ovoj tački i ovdje je raspored svih minuta po klubovima.

Nastavljamo dalje. Ispred kluba Socijalistične narodne partije riječ ima poslanica Milosava Paunović.

Izvolite, kolegkinice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (16.11.22 14:41:58)

Poštovani građani, poštovane kolege, poštovani gosti,

Danas govorimo o Izvještaju Tužilačkog savjeta za 2021.godinu. Ja sam juče govorila o Izvještaju Sudskog savjeta i na žalost moram konstatovati da ova dva Izvještaja posmatram kao dio iste priče, ista metodologija, isti način, ista sadržina izvještaja, tako da su oni veoma slični. Zašto? Zato što kada pogledamo statistiku ovog Izvještaja da je tu podnošeno 1.190 prijava, 4.170 optužnica itd. rekli bismo da je stanje u državi uređeno, sređeno, da nemamo problema sa organizovanim kriminalom i korupcijom, isto kao što sam rekla juče. Međutim, stanje nije takvo, vidimo da kriminalitet raste, ako se ne varam nekih šest posto više ove godine u odnosu na prethodnu godinu, ako sam to dobro pročitala. Prije svega mora se reći da je ovo grana pravosuđa od koje direktno zavisi naš put ka Evropskoj uniji. Konstantno i dominantno, bez obzira šta se dešava na političkoj sceni, jesu prilike takve kakve jesu, jeste politički

izazvana nestabilnost u zemlji, ova grana vlasti zaista koči ulazak u Evropsku iniju, jer mi ne da nismo stigli do neke zakonski uređene države i do vladavine prava već tek smo, po mom mišljenju, negdje na prvoj stepenici da to uredimo. Ali nadam se da je do sada bilo tako, a kako je sad o tome ću kasnije kada se budem obratila vama s obzirom na to da vi niste u ovom periodu bili na tim mjestima na kojim se sada nalazite i da se Izvještaj odnosi na neki drugi period.

Imali smo situaciju da konstantno zaobilazimo krupne ribe u kriminalu, imali smo situaciju da se samo statistički odradi, da tužilaštvo, sudstvo dovede do kraja postupak samo u onim predmetima tek da bi ispunio statistiku, što je išlo ka Evropskoj uniji, a ove godine vidimo da je njihov Izvještaj čak negativan, da su prvi put konstatovali da nema pomaka u oblasti pravosuđa za 2021. godinu. Protiv organizovanog kriminala, protiv narkotika recimo, ne može se boriti hapšenjem zavisnika, hapšenjem ljudi koji ulično prodaju drogu itd. Zna se na koji način i protiv kojih ljudi treba da se pokrene postupak, koji ljudi treba da se gone da bi se to spriječilo. Ne može se organizovani kriminal i krađa goniti učinocima krivičnih djela sitne krađe, ne znam šta već. Zna se kako se to radi da bi se sistemski nešto promijenilo i da bi se država dovela u stanje kakvo treba da bude. Isto tako ne može se korupcija na visokom nivou goniti disciplinskim postupcima tužilaca, sudija. Vidjeli smo šta se desilo sa gospođom Medenicom, to je već u vašem mandatu, to je vaša zasluga, no tome ću kasnije, a i ono lice koje se nalazilo, tj. gospodin Katnić koji je bio na čelu Tužilaštva, odnosno specijalni državni stužilac. Ja se ipak nadam da ćete vi ispitati sve ove navode koje sve ove godine govori tadašnja opozicija, sadašnja vlast o gospodinu Katniću, pa čini mi se da ima osnova da on negdje doživi istu sudbinu, ali neću da prejudiciram, nadam se da ćete vi na to obratiti pažnju. Definitivno mislim da je zaslužio da se njegov rad makar ispita od početka do kraja, šta se to tu sve dešavalo. Gospodin Knežević je nešto govorio o tome, ja neću sad ulaziti, samo ću apelovati na vas da imate to u vidu.

Kada se pogleda godišnji pregled u izvještaju Tužilaštva, odnosno Tužilačkog savjeta, moram da konstatujem da se ne razlikuje od prethodnog mnogo. Iste primjedbe, istu situaciju imamo i sada kao kada smo govorili prije godinu dana i prije dvije godine. Malo je tu šta pomjereno sa mrtve tačke.

Da krenem redom. Recimo, Tužilački savjet je utvrdio obuku za nove članove Tužilačkog savjeta, Komisija za etički kodeks u skladu sa međunarodnim standardima, radi ocjenjivanja državnih tužilaca. Konstantno se vrše obuke, konstantno se ljudi obučavaju za najsavremenije metode i način ocjenjivanja, a i dalje ne vidim da tu ima

nekog pomaka i dalje su svi tužioci odlični, to vidimo po broju disciplinskih postupaka i po broju pritužbi koje su podnešene na tužioce, skoro da su isti statistički podaci za utvrđivanje državne odgovornosti. Imamo jedan slučaj da je još 2018. godine, znači kroz tri izvještaja se provlači da je jedan od tužilaca, šta već, gonjen zbog krivičnog djela 252 odnosno zelenaštvo. Ovdje ne piše kako se taj postupak završio, da li je to lice oslobođeno odgovornosti, da li je udaljeno iz Tužilaštva i zaista da se neko ko radi u Tužilaštvu bavi zelenaštvom to je katastrofa, nemam šta drugo da kažem za to.

Što se tiče finansijskog poslovanja svi smo mi ovdje bili za to da treba obezbijediti veća sredstva i naravno sada naročito, o tome ću kasnije kao što sam rekla za rad Državnog tužilaštva i Specijalnog tužioca i Vrhovnog tužioca itd. i treba uložiti u to i zaštititi ljude, osamostaliti naravno i sa finansijske strane i stvoriti im uslove rada. Međutim, imamo ovdje da je Državna revizorska institucija dala uslovno mišljenje na finansijski izvještaj Državnog tužilaštva za 2020. godinu, a negativno mišljenje ... pravilnosti poslovanja Tužilaštva za istu godinu.

Takođe, moj kolega Koprivica, izvjestilac Odbora, već je pročitao zaključke, neću ponavljati, samo ću prokomentarisati svaki posebno. Mi smo imali prilike da se susretnemo i sa bivšim VDT gospodinom Burićem, tada smo raspravili sve što smo imali sa njim, takođe ću o tome kasnije. Matični odbor nije podržao izvještaj Tužilačkog savjeta, iznio je određene zaključke koje mi svi ovdje podržavamo i smatramo da je to zaista ispravno, prije svega metodologija rada i način rada ovog izvještaja. Osim statistike ja apsolutno ne vidim suštinu, ne vidim način, odnosno ne vidim situaciju da je bilo šta u ovom izvještaju što nas zanima, konstantno poslanici pričaju o jednim te istim stvarima, a ovdje u stvari ne stoji ništa osim podataka koliko je predmeta iz te oblasti bilo, sad ću reći na što se to odnosi. Dakle, metodologija rada samog izvještaja.

Takođe bilans podizanja optužnih akata u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, već sam rekla, treba se koncentrisati na to kako ste vi počeli, nadam se da će tako biti i dalje, da se gone krupne ribe, krupni kriminalci, kriminalci bijelog okovratnika i treba zakon da važi apsolutno isto za sve bez obzira na kojoj se poziciji nalazili, bez obzira o kome se u državi radilo.

Već sam rekla, pravila za ocjenjivanje državnih tužilaca i rukovodilaca Državnog tužilaštva, tu su svi odlični. Gospodin Burić je tada, na primjer, na odborima istakao Sudski savjet, isto se ponašao da nije poštovano zakon već se borio protiv toga, protiv onoga zakona koji smo mi ovdje usvojili, radi se o penzijskom stažu, odnosno uslovima za odlazak u penziju povodom Zakona koji smo mi ovdje usvojili. Gospodin

Burić je isto dao sebi za pravo, koji je u Sudskom savjetu, da on konstatuje i da on misli da ne treba poštovati zakon, da ti ljudi nisu stekli uslove za odlazak, odnosno za prekid radnog odnosa, o čemu se već radilo, da li je to Ustav, zakon ili Zakon o PIO, isto se tako ponašao, što je takođe jako loše i loša poruka.

Ono o čemu se mnogo govorilo jesu upravo instituti odloženog krivičnog gonjenja i sporazuma o priznanju krivice, to je ono što je konstatovala i evropska i međunarodna zajednica. Definitivno se desila situacija da je nešto što je trebalo da bude jedna lijepa priča, što je trebalo da rastereti Tužilaštvo za neka određena krivična djela, da im smanji posao ne bi li se posvetili onom što zaista treba da rade, borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, taj institut je potpuno obesmislio. Imamo ovdje da se prema 1.488 lica primijenio u tim postupcima krivičnim institut odloženog gonjenja, a 256 sporazuma o priznanju krivice. Ali ono što mi iz ovog izvještaja ne vidimo, a što konstantno postavljamo svi pitanje jeste na šta se odnose ti sporazumi krivice, za koja krivična djela, da li su to šumske krađe, sitne krađe ili recimo maloljetnici u određenim krivičnim djelima. Za to se apsolutno slažem, to će zaista rasteretiti vaš rad i rad državnih tužilaca, zamjenika državnih tužilaca, a ne ono što smo imali situaciju da gledamo da se za neka krivična djela, ne bi li se dalje spriječilo krivično gonjenje za te ljude, jednostavno zaključi sporazum o priznanju krivice ili se primijeni institut odloženog gonjenja i to je to. Za isto djelo se dva puta ne može voditi postupak i oni su mirni do kraja svog života, a odoše milioni državne imovine i imovine naših građana. Vidimo da ove godine po jednom i po drugom institutu oko milion eura je državna kasa uštedjela, odnosno na ovaj način oduzela, i tu institut rada u javne svrhe, tako da taj milion eura u odnosu na ovolika krivična djela, oko 1.600, kada se sve to sabere, smatram da ovaj institut nije opravdao svoje postojanje ove godine, odnosno da se obesmislio. To je i Evropska komisija konstatovala i rekla da treba ograničiti, kontrolisati strogo primjenu ovih instituta koji su služili prethodnicima vašim da eskiviraju zakon, da eskiviraju pravne norme i određene ljude zaštite na način što će mu od pokradene imovine oduzeti jedan veoma mali dio i on je miran do kraja života i protiv njega se više neće voditi krivični postupak, kao što sam rekla da se ne može dva puta goniti za krivično djelo. To je katastrofa.

Takođe, rekla sam o ovim stvarima koje se tiču finansijskog poslovanja. I dalje se zalažem za to, svakako da treba veća finansijska sredstva obezbijediti za rad Tužilaštva i za rad tužioca, a juče na saslušanju na matičnom odboru nažalost nisam mogla prisustvovati zbog plenuma, ali bio je moj kolega, čuli smo neke vrlo zanimljive stvari. Čuli

smo da je prije gospodin Burić, koga sam pomenula, tada je čini mi se bio v.d. VDT-a, i gospodin Boričić koji je bio tužilac ovdje u Podgorici kada se dešavalo hapšenje preminulog mitropolita Amfilohija, rekao da je bio pozvan na kafu i da mu je rečeno da ne talasa, ako se ne varam tako je rečeno na odboru. Ja vas molim i predlažem vam i apelujem na vas, vidim da je formiran predmet, da se ispita šta se konkretno tada desilo i gdje su propusti. Da li je to bila Policija, Tužilaštvo i koji već organ koji je bio u tom trenutku zadužen za tu situaciju, a znamo šta se desilo i neću ponavljati iz pijeteta prema mitropolitu, ali da ovakve ljude koji vrše politički, bilo kakav drugi pritisak i uticaj na tužioce eliminišete iz tužilaštva. Naći ćete način, možete protiv njih pokrenuti postupak o kome je juče rečeno javno, sva Crna Gora je to čula i da ispitajte šta se tu zaista desilo.

Na kraju želim da gospodinu Vladimiru Novoviću i gospođi Maji Jovanović pružim punu podršku. Krenuli ste sa mrtve tačke, zaista poštujem to što ste u zadnje vrijeme uradili. Nikada se nije desilo, a to se nažalost desilo, da je sreće ne bismo pričali na ovaj način, da predsjednica Vrhovnog suda i predsjednik Privrednog suda završe iza rešetaka. Sve da se taj postupak okonča oslobađajućom presudom to je za jednu državu bruka i sramota i katastrofa, to je nedopustivo, jednostavno. Znači da nastavite na tom putu kojim ste krenuli, da ne dozvolite bilo kakav pritisak sa strane, bio on politički, bilo kakav uticaj, pritisak na vaš posao, da eliminišete sve ljude koji su to radili, koji su vršili takve pritiske i uticaje, kojima je bila preča politika od struke i svakako da iskoristite sve mehanizme, da tražite zaštitu od ove države. Ja sam po struci pravnik, naravno daleko iza vas, tako ću reći, znam kako je obavljati vaše funkcije, znam koliko je to rizičan i odgovoran posao. Sve mehanizme iskoristite i zaštitite svoj lični, profesionalni, fizički integritet, psihički integritet, tražite sve moguće mjere zaštite, osamostalite se i ne dozvolite da bilo ko bilo šta može da vam naudi sa bilo koje strane. Vašim prethodnicima koji su bili poslušnici bivšeg režima to svakako nije trebalo, ali vama i te kako smatram da treba i da to svakako treba da iskoristite. Još jednom ponavljam, nastavite na ovom putu kojim ste krenuli, pomenula sam neke ljude čije poslovanje treba ispitati, gospodina Katnića i više od toga, a uvijek ćete imati našu podršku i naše pozitivno mišljenje i sve što možemo odavde da vam pomognemo i da uradimo da bi se tako zaista dešvalo. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 14:55:42)

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Sada ispred Kluba Demokrate - DEMOS riječ ima šef kluba Boris Bogdanović. Izvolite, poslaniče Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (16.11.22 14:55:50)

Zahvaljujem, gospođo Đurović.

Gospođo Jovanović, gospodine Novoviću sa saradnicima, poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Na samom početku da zaista stvari nazovemo pravim imenom. Ovaj izvještaj u stvari sistematizuje političku torturu nad političkim neistomišljenicima. Svi se, naravno, ovdje pitamo šta ovaj dokument predstavlja i po Demokratskoj Crnoj Gori ovaj izvještaj i nije izvještaj. Ovo je svjedočanstvo jednog užasnog vremena i svjedočanstvo jednog užasnog perioda u kojem smo svi bili žrtve. Žrtve jedne neprimjerene, nezakonite, politički motivisane, ostrašćene političke torture bivšeg režima nad političkim neistomišljenicima. Kao što vidite, žrtve su i dalje tu pred vama, ali su nalogodavci, inspiratori i izvršioc i ovih gnusnih djela, nezakonitih djela i dalje u institucijama sistema. Dakle, svi smo mi bili žrtva tog perioda i svi se mi sjećamo toga vremena. Onaj ko je imao sreću da ne bude žrtva taj je morao da bude svjedok, jer smo svi mi znali šta se dešava i svi smo mi znali kako se institucije sistema koriste za napad na političke neistomišljenike, pa se tako sjećamo jedne nezakonite, svjesno podignute, politički motivisane, ostrašćene optužnice protiv našeg funkcionera, potpredsjednika Demokratske Crne Gore Dragana Krapovića. Svi se mi sjećamo pokušaja pretvaranja jednog prekršaja u ustavni puč, svi se mi sjećamo nezakonitog prislušivanja i nezakonitog objavljivanja transkripata razgovora kolege Bečića, kolege Krapovića i moje malenkosti. svi se mi sjećamo nezakonitog praćenja funkcionara Uprave policije Ljuba Milovića, kako saznajemo visokorangiranog člana kavačkog klana, i to predsjednika skupštine Crne Gore, druge ustavne ličnosti u zemlji i sve se mi sjećamo da niko i ništa s tim u vezi nije učinio. Sve ovo ide u prilog činjenici i zaključku da je bivši Tužilački savjet bio batina u rukama bivšeg režima. Bivši Tužilački savjet nije bio ništa drugo do batina. Jedna u nizu batina kojom je trebalo učutkati opoziciju. To je bila mašina za sijanje straha, a sijanje straha je bio pakleni plan bivšeg režima. Biću potpuno iskren i otvoren, nakon pada režima 30. avgusta 2020. godine u biti, u svojoj sadržini, u svojoj suštini je postojao i drugi pakleni plan, prokleta strategija da institucije sistema ostanu iste, da promijene samo svog nalogodavca, da promijene samo svog šefa, da i

dalje rade u interesu pojedinaca političkih subjekata, na štetu svih njihovih političkih protivnika, a na ponos kriminalaca, tajkuna i švercera cigareta. Zaista smo ponosni na činjenicu što smo taj plan spriječili. Ponosni smo na činjenicu što smo spriječili motive i namjere da Crna Gora ponovo dobije partijske tužioce i najponosniji na činjenicu što je Crna Gora dobila nezavisan i nepristrasan Tužilački savjet, nezavisnog i nepristrasnog specijalnog državnog tužioca kojim se danas ponosi cijela Crna Gora, koji radi u interesu cijele Crne Gore, u interesu građana Crne Gore, a ne u interesu političkih subjekata ili u interesu političara.

Svi nas pitaju da li je to bilo lako. Nije bilo lako. Svi su nas napadali, svima smo bili meta samo zato što smo mi znali šta se dešava i šta su zaista stvarne namjere i da je Crna Gora bila vrlo blizu činjenice da dobije novog sultana umjesto sultana, da dobije novog Katnića umjesto Katnića. Srećom to se nije desilo. Crna Gora nije dobila novog sultana, dobila je specijalnog državnog tužioca, nezavisan i nepristrasan Tužilački savjet koji su garancija da Crna Gora više nikada neće dobiti i imati izvještaje koji su svjedočanstvo jednog užasnog vremena, svjedočanstvo jednog užasnog perioda, izvještaje koji sistematizuju političku torturu nad političkim neistomišljenicima, izvještaje koji sistematizuju fabrikovanje afera protiv političkih neistomišljenika, izvještaje koji su na koristi kavačkog klana, skaljarskog klana, Belivukovog klana, Šarićevog klana ili bilo kog drugog klana u Crnoj Gori ili van Crne Gore. Zato su Crnoj Gori potrebne nezavisne i nepristrasne institucije i hvala vam na tome što ste postali takva i što jeste takva institucija. Ponosni smo na tu činjenicu. Imponuje nam što to možemo da kažemo pred vama, što možemo da se pogledamo u oči i što radite posao onako kako treba u skladu sa Ustavom, u skladu sa zakonom, u skladu sa očekivanjima časnih i poštenih građana Crne Gore i svih patriota ove zemlje.

Pitam se da li je potrebno ovdje u Crnoj Gori bilo kome objašnjavati zašto Crna Gora mora imati nezavisne i nepristrasne institucije i da li nekom u XXI vijeku treba objašnjavati da moramo imati nezavisan i nepristrasan Tužilački savjet, nezavisan i nepristrasan Sudski savjet, nezavisnog i nepristrasnog specijalnog državnog tužioca, vrhovnog državnog tužioca, tužioce i sudije. Očigledno da moramo. Nažalost moramo, nažalost se nalazimo u takvom društvu i u tako pokvarenoj negdje misiji bivšeg režima koji nas je doveo u situaciju da i o tome na ovakav način moramo da govorim i da razgovaramo.

Mi ćemo kao politički subjekt uvijek biti na suprotnoj strani od miješanja politike u rad Tužilačkog savjeta, jer tu politici nije mjesto. Tu je mjesto nezavisnosti, nepristrasnosti, tu je mjestu pravu i pravdi. Ja vam dajem riječ da dok god postoji ovaj politički subjekt nikada i ni u kom

slučaju nećemo ni pokušati da se na bilo koji način umiješamo u rad Tužilačkog savjeta, u rad Sudskog savjeta, u rad tužioca ili u rad sudija. Naš klub će glasati protiv ovog izvještaja, glasaće protiv svih sličnih izvještaja bivšeg Tužilačkog savjeta, jer su produkt jednog ostrašćenog, politički motivisanog rada bivšeg Tužilačkog savjeta. Biću zaista ponosan na tu činjenicu ukoliko naredni izvještaj, a ja sam siguran u to, vaš izvještaj bude takav da ga em promovišemo, em za njega glasamo i podržimo ga ovdje u ovom visokom domu. Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:03:13)

Zahvaljujem poslaniku Bogadnoviću.

Sada riječ ima poslanik Miloš Konatar, šef Kluba Crno na bijelo. Izvolite, poslaniče Konatar.

MILOŠ KONATAR (16.11.22 15:03:50)

Hvala, predsjednice Skupštine.

Uvažene kolege poslanici, poštovana gospođo Jovović i gospodine Novoviću sa saradnicima,

Kada razgovaramo o Izvještaju Tužilačkog savjeta za 2021.godinu, imamo specifičnu situaciju u kojoj vi koji ste odgovorni za rad u 2022. godini prezentujete...(prekid) za 2021. i ja sa ovog mjesta imam obavezu zbog svega onoga što je bilo ranije, odnosno čega nije bilo dovoljno prije vašeg izbora i zbog svega onoga što ste u kratkom periodu uradili da vam pružim podršku. Što se tiče poslanika URE, CIVIS-a, koalicije Crno na bijelo možete računati na našu podršku u parlamentu, jer istina i borba protiv kriminala i korupcije moraju izaći na vidjelo i građani od vas očekuju konkretne akcije u narednom periodu. Ono što mi možemo da uradimo sa ovoga mjesta da vam pomognemo. Još jednom potcrtavam - imaćete našu podršku jer je to interes građana i interes države Crne Gore. Korupcija i kriminal su dva najveća zla koja prijete državi Crnoj Gori, koja prijete njenoj državnosti i nezavisnosti i koja prijete miru i napretku ovoga društva i naravno, kao neko ko je na prvoj liniji borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala, mi smo tu da damo političku podršku vašoj borbi.

U Crnoj Gori su se u avgustu 2020. godine desile političke promjene i ono što je ključ a vezano je za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, i posebno rad Tužilaštva, jeste da se desila jedna važna

promjena, a to je postojanje političke volje da se odlučno krene u borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala.

Jutros smo imali sjednicu Odbora za bezbjednost, pa smo imali saslušanje i priču vezano za sve ono što se dešavalo i moj politički stav koji sam iznio i iznosim ga ovdje, a koji je u svim razgovorima koje smo imali ranije i sjednicama odbora potkrijepljen, do 2020. godine nije bilo političke volje za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, pa smo pominjali konkretno borbu protiv šverca cigareta u Crnoj Gori. Ono što je važno je da je prava borba krenula upravo od političkih promjena koje su se desile u Crnoj Gori 2020. godine i tada se stvaraju preduslovi za izbor novog Tužilačkog savjeta, što se desilo u decembru 2021. godine i onda 2022. godine imamo novog v.d. Vrhovnog državnog tužioca i novog Glavnog specijalnog tužioca.

Ono što građani moraju znati zašto je važna ova borba. Manje korupcije i organizovanog kriminala, poštovani građani, znači više novca u budžetu. Više novca u budžetu znači nove puteve, nove škole, nove bolnice, nove vrtiće, više socijalnih davanja, veće plate u javnom sektoru. Manje korupcije i organizovanog kriminala u Crnoj Gori znači jače institucije, jaču državu i znači mogućnost i preduslove da ova zemlja ide naprijed. Upravo zbog toga je ne samo važno da analiziramo ono što je bilo, jer i kolege su ukazale, to je apsolutno jasno, nije bilo izvještaja o napretku Crne Gore od strane Evropske komisije u kojem nije potcrtano da u Crnoj Gori, do tada, nema efikasne borbe protiv organizovanog kriminala i korupcije. Da citiram jedan dio izvještaja: "Nemamo slučajeve procesuiranja korupcije na visokom nivou". Naša podrška vama jeste da se to mijenja, ali da se u budućnosti tek promijeni, da imamo više slučajeva procesuiranja i borbe protiv korupcije na najvišim nivoima, da niko u Crnoj Gori ne bude zaštićen, da selektivnost bude na nuli, i to je ono što građani do sada u vašem radu od vas mogu da vide. Moja poruka vama je da nastavite u tom pravcu, jer samo tako Crna Gora može da nastavi ubrzano put ka Evropskoj uniji, a ključni politički cilj ove generacije političara i države Crne Gore jeste članstvo Crne Gore u Evropskoj uniji, ali članstvo Crne Gore u Evropskoj uniji nije moguće bez iskorenjivanja korupcije i organizovanog kriminala u Crnoj Gori.

Razgovarajući skoro na jednoj konferenciji ja sam rekao da je politička volja u Crnoj Gori preduslov da vodimo efikasnu borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Onda me je jedan profesor ispravio i rekao da u teoriji politička volja ne bi trebalo da bude nikakav preduslov, nego bi institucije tužilaštva, sudstva, bez obzira na političku volju, trebalo da se efikasno bore protiv organizovanog kriminala i korupcije jer imamo odvojenost izvršne, zakonodavne i sudske vlasti. Nažalost, u društvenim

fazama i društvenom razvoju u kojem se nalazi Crna Gora, i to je moj bio odgovor tom uvaženom profesoru na toj konferenciji, da u jednom idealnom, sređenom društvu, razvijenoj demokratiji jakih i nezavisnih institucija politička volja ne bi bila potrebna za borbu protiv organizovanog kriminala i protiv korupcije, ali u fazi društvenog razvoja u kojem se nalazi Crna Gora još uvijek nerazvijenih, nedovoljno snažnih institucija, politička volja je i te kako važan preduslov da se borimo protiv organizovanog kriminala i korupcije. To je pokazao period prije 2020. godine, to pokazuje period poslije avgusta 2020. godine.

Zaključujem, nastavite kako ste počeli da radite i što se tiče Skpštine Crne Gore, što se tiče mene lično, poslanika Crno na bijelo, partije kojoj pripadam imaćete podršku da se zajedno borimo protiv dva najveća zla, kao što sam rekao, a to su korupcija i organizovani kriminal. Borbom protiv korupcije i organizovanog kriminala borimo se za Crnu Goru i borimo se da ova zemlja ide još brže naprijed i u krajnjem borimo se da ispunimo naš ključni politički cilj, a to je da Crna Gora u najkraćem roku postane članica Evropske unije. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:12:55)

Zahvaljujem poslaniku Konataru.

Sada riječ dajem poslaniku Branku Raduloviću, šefu poslaničkog kluba Pokreta za promjene. Izvolite, poslaniče Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (16.11.22 15:13:07)

Hvala, predsjednice.

Gospodo, da su akteri ovoga izvještaja tu, ja bih odmah već u prvoj minuti dobio žuti karton, u drugoj crveni karton i bio kažnjen sa 30%, tako se polemika veoma lijepa između Stankovića i Katnića i mene dešavala. Zamalo i tuča. Ja se nadam da se to neće desiti iduće godine između vas i mene, zato želim da vam pošaljem nekoliko poruka.

Život čudnovato donese neke mogućnosti, neko se bori za tu mogućnost i poziciju cio život, prođe mu život u ništa. Neko dobije mogućnost da ostavi veliki trag na državu, da državu učini srećnom, demokratskom, da ostane zapisan u istoriji, kao što su ostali Italijani, Bugarka, današnja predsjednica tužilaštva Evropske unije i mnogi, mnogi koji su imali petlju, hrabrost, viziju da se suprotstave organizovanom kriminalu, koji su bili oni koji su izvršili kvalitetnu tranziciju od lopovskog,

autokratskog, kriminogenog sistema da ga prevedu u nešto što znači vladavina prava. Ja vas opominjem na to. Nemojte da ostavite trag zaborava, kao ova dvojica prethodna što su bili, ili će odgovarati za to, zbog svoga delanja. Ostavite ljudsko. Moram da rečem, bio je u Crnoj Gori i danas je, lelek, jedan od istorijskih, kulturoloških fenomena. Kad dođe neko da leleče nekog ko umre, svi ćute. Treba tačno da izvagaš, da ne premnožiš, a ni malo da rečeš. Jedan kada je dolazio rekao mu je - jesi li mislio na ovaj dan. Nije mu imao što reći. Ja već u poodmaklim godinama vas opominjem na to. Ne samo petlju, mislim da imate petlju vas dvoje, nego i pamet. Nisu Katnić i Stanković oni koji nisu bili dostojni tih funkcija ni odgovornosti, nego ih ima i u osnovnom tužilaštvu pa nadalje koje treba da pročistite. Oni koji nisu dostojni zahvalite im se, jer je to veting predviđao, ali ova vlada neće veting. Hoću da vas nešto naučim. U ovakvoj jednoj situaciji gdje nema dovoljno političke volje, oni što će navodno da protestuju protiv nekakvih koji su anticrnogorci su u stvari najveći anticrnogorci jer su korumpirani. Da je jedan stan onoga, stalno zaboravljam imena koja mi se ne sviđaju, nego su u pitanju fabrike. U pitanju su mnogo veći lopovluci, otimanja. Vi niste u jednom sistemu koji vama sistemski garantuje da budete izuzetno efikasni. Specijalna policija, ... specijalno odjeljenje, onaj kako se zove, isto tako neodostojni, Radonjić čini mi se, što sam ga deset puta prozivao, jedan debeli, po tome ga pamtim. Vi ga ne pamtite, ja ga pamtim samo po tom obliku, ništa po djelu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:17:06)

Poslaniče Raduloviću, moram ipak da vas opomenem, mislim da je neprimjereno komentarisati nečiji fizički izgled.

BRANKO RADULOVIĆ (16.11.22 15:17:14)

Fizički izgled. Dobro. Sve manje zapažam fizički izgled, moram da priznam.

Slušajte nešto, specijalni policijski tim moraju biti stručnjaci iz svake oblasti. Jeste li vi to formirali? Ne vjerujem. Da li tužilaštvo ima to? Još ne. Ono što suština, što su imala ona dva Italijana, jedan je bio veliki sudija, jedan je bio veliki tužilac, treći su bili veliki policajci, mi nemamo. Juče smo pričali o tome, bio sam opomenut jer ja stvarno sve manje gledam muško ili žensko ko je, nego ko dođe tamo i kakvu funkciju nosi,

pa kažu da sam bio malo žustar. Kako neću biti žustar? Kako neću biti? Ukoliko vi procesuirate neke ili pokrenete krivičnu odgovornost, sudstvo vam ga vrati. Onda šta se dešava? Ona lopovčina koja je bila 30 godina, zbog tog krivičnog djela, a vi ste ga pokrenuli, a sudstvo ga oslobodilo, sve pare u džep, niko ga više neće progoniti. Ja mislim da vaša uloga mora biti nešto što znači hrabrost i traženje institucionalne podrške, političku podršku ćete dobiti od nas.

Sad ću ja vama, gospodine Novoviću, da kažem nešto, bezuslovno ne dajem nikakvu podršku, djelimično sam razočaran u vas. Da vam kažem zašto. Ja sam stari fajter i ostaću do kraja to. Očekivao sam od vas kao onaj ozebli sunce koji očekuje i poslao sam vama i premijeru zahtjev za ovih mojih pet tužbi koje su teške desete milijardi. Na prvoj tužbi je Milo Đukanović, pa dalje za pljačku u Elektroprivredi i energetskom sektoru, druga tužba Milo Đukanović završava se sa Vesnom Medenicom i Rankom Čarapić koje su bile neefikasne dok su bili vrhovni državni tužioc. Sad treba to nastaviti sa Stankovićem i Katnićem. Daleko bilo i sa vama dvoje da se nastavi. Dalje, krivična prijava sledeća Duško Marković, i četvrta Duško Marković, i peta Duško Marković i dalje. Vama sam uputio 06.05.2022.godine jedno ljubazno pismo gdje sam to uputio novom premijeru tada i vama, u vezi pljačke od deset milijardi. Vi ste meni ljubazno odgovorili 20.juna 2022.godine, ali od vaše ljubaznosti i od ovoga nema ništa. Dnevno zbog vaše neaktivnosti mi gubimo milione i milione. Morate da ste svjesni toga. Ja sam vama ponudio da ja dam dokaze druge usmeno i ostale stvari, niste me pozvali. Tim prethodnim državnim tužiocima sam jednu ovakvu dokumentaciju, možete li vi vjerovati, zbog vaše neaktivnosti samo u jednom slučaju Crna Gora godišnje, evo poslednji podaci, negdje od 600 do 1.000 tona, znači skoro milion tona boksita nelegalno, protivzakonito, na špekulativan način preko of šor firmi izvozi. Što ste uradili oko toga? Ništa. Zar toliko nemate stručnjaka da uporede dvije fakture i da kaže, ova faktura koja je x ne može da bude 10% u odnosu na tržišnu cijenu u svijetu, jer sa tom, a preko of šor firme, sa takvim odnosom je dupli lopovluk. Jedan lopovluk je što ne smiješ da izvoziš sirovinu, po zakonu moraš da je preradiš, a drugi lopovluk je što ta faktura nije validna faktura. Zašto vi, gospodine Novoviću, niste meni odgovorili. Bojite li se od ovih prvih ličnosti? Nema Crnoj Gori svjetlosti ni slobode bez "sanaderizacije". Ne zato što neko mrzi Sanadera, nego zato što Sanader je broj jedan po svim krivičnim prijavama i svim protivzakonitim radnjama danas u Crnoj Gori i njegova porodica, i njegov brat, i njegova sestra, kumovi. Ovi koji su dobili džabe stanove to su samo taster poslanici ili su neki od izvršilaca u tom kriminogenom lancu. Zašto vi, gospodine Novoviću, kad ima 32 čovjeka

protiv kojih sam ja pokrenuo krivičnu prijavu oko pljačke u Kombinatoru aluminijuma, uzimate samo jednu pljačku od deset pljački i optužujete i kažete da ćete pokrenuti, ne znam kako ste mi rekli, ima čvrstih dokaza, a ne pokrećete da onaj čovjek koji je donio odluku na Vladi za tu pljačku, ništa ne pokrećete oko toga. Znaete ko je taj čovjek, sve u dokumentaciji sam ja vama dao, Milo Đukanović, premijer Vlade.

Gospodine Novoviću, ajmo mi ljudski, crnogorski da se dogovorimo. Imate li vi petlje, snage, moći. Ne smješakajte se ništa, jer ja 30 godina krvarim zbog ovoga, a vi ne. Ja hoću da odem odavde, sa ove zemlje, ostavljajući trag, ostavljajući našem potomstvu slobodnu Crnu Goru, pravnu, i to zavisi od vas, od mene. Kad kažem od mene, od svih nas ovdje koji smo 41, prije svega. Imate li petlje da udarite na glavu zmije glavne ili nemate? Imate dokaza na stotinu, taj nije dostojan ne samo zbog ovoga nego zbog onoga što neće da nam dade što nam je ustavno demokratsko, ljudsko pravo da nas 41 izaberemo mandataru. On zbog ovih prijavih poslova, gospodine Novoviću, ne želi da da mandat. Ali ukoliko ima kod nas 41 dovoljno rodoljublja, završićemo mi to demokratski. Daleko bilo, kao onaj što je završio u Rumuniji.

Od vas zavisi, gospodine Novoviću i gospođo Jovanović i vas gospodo, istorijska odluka. Nek se ponosi vaše potomstvo vašim djelom. Čujete što vi kaže stari profesor, to je vaša misija. Ja vama bezuslovnu podršku ne dajem, kažem viđećemo. Očekujem od vas da me pozovete sutra, prekosutra, pa da analiziramo sve ovo, da vam olakšam ako nemate dovoljno specijalista u Tužilaštvu. Gospodo, ljudski, pošteno i bratski.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:25:57)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću koji je vrlo energičan u iznošenju svojih političkih stavova.

Nastavljamo dalje.

Ispred kluba Bošnjacke stranke, riječ ima šefica kluba Kenana Strujić Harbić. Koleginice, izvolite.

KENANA STRUJIĆ HARBIĆ (16.11.22 15:26:13)

Hvala, uvažena predsjednice.

Koleginice i kolege poslanici, cijenjeni građani i građanke,

Danas je na dnevnom redu Izvještaj o radu Tužilaštva za 2021. godinu. Detaljnim čitanjem dostavljenog izvještaja ono što sam uočila jeste da iz godine u godinu dostavlja se skoro identičan izvještaj samo sa izmijenjenim bročanim podacima. Šta nam ovo govori? Govori nam to da se izradi ovakvog izvještaja ne pristupa sa ozbiljnošću imajući u vidu koliko je institucija koja ga dostavlja bitna karika za funkcionisanje cjelokupnog aparata u državi Crnoj Gori. Sama metodologija koja se primjenjuje za izradu godišnjeg rada izvještaja o radu Državnog tužilaštva predstavlja samo bročane podatke, bez bilo kakvih dodatnih analiza i mjera koje su neophodne da bi se unaprijedio rad i otklonili nedostaci i problemi u radu kako Tužilačkog savjeta tako i Državnog tužilaštva.

Ono što je pohvalno jeste da se u izvještajnoj godini ulagalo u edukaciju postojećeg kadra učestvovanjem istih na konferencijama, seminarima, obukama, radionicama i projektima, kako u Crnoj Gori tako i van Crne Gore. Pohvalno je takođe što se prepoznao značaj razvoja informatičko-komunikacijskih tehnologija, zatim izrada informativne brošure za podnosiocima pritužbi na rad rukovodilaca i državnih tužilaca i brošura o etičkom kodeksu. Međutim, porazna je činjenica da iz istog izvještaja, osim par navedenih pomaka, nisam uočila ništa što bi mi ulilo nadu da naše tužilaštvo ima čvrstu volju da radi i bavi se onim čime treba da se bavi.

Tužilaštvo kao jedna od najvažnijih karika u mehanizmu uspostavljanja pravne države, čije postojanje i funkcionisanje mora biti utemeljeno na dostizanju vrhunske pravde i pravičnosti da bi kao takvo u stvarnosti zaživjelo nužno je da svi činoci unutar njegovog aparata moraju biti apsolutno nezavisni i nepristrasni, nepodložni uticaju bilo koje vrste. Da li je to zaista tako, ja odgovorno tvrdim da nije. Činjenica da smo u ovom domu izglasali, tadašnjom većinom, izmjene i dopune Zakona o Državnom tužilaštvu, govore suprotno. Glavni cilj izmjena i dopuna Zakona bio je stavljanje kompletne tužilačke organizacije pod direktni politički utjecaj tadašnje vladajuće većine u kome se smanjuje broj profesionalnih tužilaca, a povećava broj uglednih pravnika tj. predstavnika koje imenuje ministar pravde, ima većinu i sa tim je otvoren put za sprovođenje političkog utjecaja.

U Izvještaju Evropske komisije za Crnu Goru za 2021. godinu, u dijelu Vladavina prava i temeljna prava, jasno je saopšteno da Crna Gora ostaje umjereno spremna za primjenu pravne tekovine Evropske unije i evropskih standarda u ovoj oblasti i ostvaren je ograničeni napredak ukupno gledano, apostrofirajući na korupciju koja je rasprostranjena u svim oblastima. U istom izvještaju je jasno navedeno da sudski sistem u Crnoj Gori je umjereno spreman i ukupno gledano nije ostvaren

napredak. Takođe, za zabrinutost je prošlogodišnje preporuke da nisu ispunjene i da su iste na snazi, a tiču se da Crna Gora treba da obezbijedi nezavisno i profesionalno pravosuđe ispunjavanjem svih preostalih preporuka Venecijanske komisije o Zakonu o državnom tužilaštvu i u potpunosti i nedvosmisleno implementira sve relevantne ustavne i zakonske okvire u skladu sa preporukama kako Venecijanske komisije tako i grupe država protiv korupcije Savjeta Evrope.

Dalje, kada govorimo o rezultatima rada sudstva i tužilaštva zapitala bih se da li mi živimo zaista u sigurnoj i bezbjednoj državi. U dijelu pod nazivom "O opštem kretanju kriminaliteta" uvidjela sam da je u 2021. godini prijavljeno 7,5% više lica kao izvršilaca krivičnog djela u odnosu na 2020. godinu. U ukupnom broju ove kategorije učinilaca krivičnih djela učinioci teških i najtežih kriminalnih djela za koja se po Krivičnom zakonu može izreći kazna 10 godina ili teža učestvuju sa 11,93%. Ubistvo, ubistvo u pokušaju, teško ubistvo, silovanje, silovanje u pokušaju, obljuba nad nemoćnim licem, obljuba nad djetetom, falsifikovanje novca, neovlašćena proizvodnja, držanje i stavljanje u promet opojnih droga, stvaranje kriminalnih organizacija, davanje mita, pranje novca, zloupotreba položaja, dok za ista krivična djela u 2020. godini učestvuju od 6,12%, što znači povećanje ovog kriminaliteta za 5,8%. Moram pomenuti takođe podatak, a tiče se 2021. godine, da su podnijete krivične prijave protiv 10.742 poznata učinioca krivičnih djela, dok u 2020. godini bilo je 10.134, a 2019. znatno manje 8.658, zatim imamo 1.190 krivičnih prijava protiv nepoznatih učinilaca krivičnih djela. Zabrinjavajući podaci za ovako malu državu i za 600.000 stanovnika. Ono što zabrinjava dodatno jeste borba protiv organizovanog kriminala i visoke korupcije.

Da se vratim još jednom na Izvještaj Evropske komisije za 2021. godinu u kojem je decidno saopšteno da je Crna Gora postigla određeni nivo spremnosti i ostvarila je ograničeni napredak u ovoj oblasti. Ali šta kaže izvještaj o radu Tužilaštva - smanjen je broj prijavljenih lica za krivična djela organizovanog kriminala za 118 lica, odnosno 48,6%, u 2020. godini 245 lica. Ovo je podatak koji pokazuje da naše institucije ne rade, konkretno mislim na sudstvo, tužilaštvo i policiju, i da ovo dovoljno pokazuje da su naše institucije u institucionalnoj krizi. Ovako bismo mogli zaista u nedogled komentarisati podatke iz izvještaja u svim segmentima.

Međutim, ono što je veoma bitno naglasiti, a na što poslanici Bošnjačke stranke iz godine u godinu, kad god izvještaj o radu Tužilaštva pominjemo, skreću pažnju jeste da se u pomenutom izvještaju samo jednom rečenicom, konkretno na 222. stranici, nalazi samo jedan pasus o ratnim zločinima. Sramno. Citiram iz Izvještaja: "U izvještajnom periodu zbog krivičnog djela protiv čovječnosti i drugih dobara zaštićenih

međunarodnim pravom (ratni zločini) podnijeta je prijava protiv jednog lica protiv kojeg je podignuta optužnica koja je u radu pred sudom". Građani Crne Gore, naročito Bošnjaci, treba da znaju da je to samo jedan pasus pod nazivom Ratni zločini na 222. strani, toliko koliko ova tema i neke stvari iz prošlosti zavređuju pažnju sudstva i tužilaštva. U Izvještaju Evropske komisije navedeno je da kod istraga i suđenja u predmetima o ratnim zločinima nailazi se na pravne i praktične prepreke. Molim vas, objasnite koje su to pravne i praktične prepreke što se tiče ovih predmeta, a direktno se tiču Bošnjačkog naroda u Crnoj Gori. Nastavljaju dalje: "Predmetima o ratnim zločinima nailazi se na pravne i praktične prepreke uključujući one koje se odnose na posebne uslove za dokaze o suđenjima za ratne zločine, zaštitu svjedoka, nedovoljne kapacitete u tužilaštvu i sudstvu". Nas iz Bošnjačke stranke zabrinjava koliko malo ili skoro nikako ne postoji volja od strane sudstva i tužilaštva da se ozbiljno pristupi rasvjetljavanju ratnih zločina iz 90-ih i da se ispita odgovornost i komandna odgovornost što je negdje i bio zadatak strategije za istraživanje ratnih zločina donijete još davne 2015. godine.

Sve ovo je dosta razloga da ni ove godine zastupnici Bošnjačke stranke u ovom parlamentu ne podrže Izvještaj o radu Tužilaštva. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:35:55)

Zahvaljujem kolegici Strujić Harbić.

I još ispred kluba Albanskih poslanika riječ ima šef kluba Genci Nimanbegu. Izvolite, kolega Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU (16.11.22 15:36:08)

Hvala vam, predsjednice Đurović.

Poštovani građani, poštovani tužioci, poštovana v.d. dužnosti vrhovne državne tužiteljice,

U svom dosadašnjem radu u Skupštini ne pratim pomno rad Tužilaštva iz razloga, sad se moje kolege pitaju, na koje ćete mi odgovoriti. Zašto ovo kažem, to treba otvoreno reći. To radim ne zato što nije tema od interesovanja, jednostavno kad si jedan jedini poslanik ispred partije ili koalicije koju predstavljam ovdje imamo puno tema koje moramo obrađivati i to mi je povod da vam i vama kao tužiocima a i kao predstavnicima Sudskog savjeta uputim sljedeće pitanje uz kritiku. Kritika je sljedeća:

Ja nisam član odbora koji je raspravljao vaš godišnji izvještaj i stoga me čudi zašto niste uzeli uvodnu riječ ovdje da javnost Crne Gore upoznate sa ovim izvještajem. Vjerovatno je lako pojašnjenje da niste bili autori, niste bili na ovim dužnostima koje sad obavljate u vrijeme koje pokriva ovaj izvještaj, ali mislim da je za javnost dobro da čuje neke sljedeće podatke, da sluša i vašu stranu. A koja bi trebala biti vaša strana - da li Tužilaštvo i Sudski savjet ima dovoljno kapaciteta za ono što se zakonom predviđa. Da li su tužioci u materijalnom položaju takvom da ne brinu te brige koje brine svaki građanin, da li su vam primanja na doslednom nivou, da li Vlada Crne Gore vam opredjeljuje budžet koji vam je potreban za rad, da li imate dovoljan broj izvršilaca.

Zašto idem sa ovom pričom? Neki od prethodnih kolega uvodničara rekli su da je vaša dužnost da iskorijenite korupciju. Da, vaša dužnost je da štite interese građana i države i da se borite i zato sam i dao podršku u ovom domu kao malo tada opozicionih poslanika, uglednim pravnicima koje smo birali u ovom domu jer je jasno da je bilo potrebe da se bira novi sastav Savjeta i da se radi drugačije, da se radi bolje. Ali, imam osjećaj da ta korupcija se treba umanjiti i tu vam dajem podršku u borbi protiv visoke korupcije, korupcije na visokom nivou i borbi protiv organizovanog kriminala, što je jasno prepoznato u više godina u izvještajima Evropske komisije, ali ne samo Evropske komisije, mi imamo puno slučajeva ubistava koji nisu rješavani.

Znate što građani kažu na ovaj obračun koji je bio u Turskoj - kako je jaka turska država, kako je u nedelju dana uhapsila izvršioce koji su bili odavde, izgleda. Građani to očekuju i od vas. Zato su bila ona pitanja upućena vama. Da biste to izvršili vi morate biti stručni dovoljno i da država stoji iza vas materijalno, finansijski bilo kako i da ste nezavisni. Svaka zavisnost pokazala je da se pokušava uvoditi politički pritisak i možda ovdje otvoreno da kažete da li imate u vašem dosadašnjem radu političkih pritisaka ili bar dajte poruku. I ako bude pritisaka, mi nećemo podleći, jasno dajte poruku. Mi nismo država koja ima sistem da se vrhovni državni tužilac imenuje na predlog predsjednika države ili premijera, i to je tako riješeno da biste vi dobili nezavisnost, to je tako riješeno između ostalog jer imamo takvu tradiciju da je država bila veoma uticajna i politički negativna ili je vodila vodenicu na svoj mlin što se tiče političkih partija. Nemojte zaboraviti, mi nemamo demokraciju dugo godina, nego kod nas je to počelo 1991. godine i stoga je vaš položaj u ovoj državi težak.

Ja nikog od vas lično ne znam, jer nemam potrebe da vas znam, potrebno je da znam da čitam vaš izvještaj i da znam što se radi i što mi želimo da imamo manje kriminaliteta. E ako su uzroci kriminaliteta u

visokim funkcionerima, tu morate raditi. Tu morate raditi, jer kriminalitet često ima političku pozadinu ili zaštitu među političarima. Stoga ja ne podržavam pristup koji ima puno kolega da je sve počelo od 2020. ili od izbora. Iste ste vi i škole učili i okruženje bili kao prije. Isto ste vi sa vašim kolegama stekli praksu, jer da biste bili imenovani morali ste imati iskustvo radno u ovoj državi pet, 10, 15 godina.

Stoga što se mene tiče, moje stranke, imate podršku za vaš rad. Problemi koje uočavamo ovdje su problemi sa kojima se vi svakodnevno suočavate i bilo bi dobro i zbog javnosti da čujemo odgovore na neke od ovih mojih pitanja. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:42:29)

Zahvaljujem poslaniku Nimanbeguu.

S ovim smo iscrpili uvodna izlaganja ispred poslaničkih klubova.

Gospođo Jovanović, gospodine Novoviću, sada u skladu sa Poslovníkom imate mogućnost da komentarišete izlaganja šefova, odnosno predstavnika klubova.

Ja razumijem da ste vi trenutno u nezavidnoj situaciji s obzirom da tačka dnevnog reda današnja obuhvata izvještajni period kada vi niste bili na čelu institucije i razumijem da je vjerovatno i to bio razlog zašto niste uvodno izlaganje dali.

Cijeneći da je ovdje bilo komentara i pitanja koja se tiču ovog dijela vašeg rada, a nevezano u potpunosti za ovaj izvještaj, pretpostavljam da ćete koristiti sada priliku da komentarišete vi i gospodin Novović. Shvatam i jedno i drugo, je li tako?

Možete naravno i kasnije.

Gospođo Jovanović, izvolite.

MAJA JOVANOVIĆ (16.11.22 15:43:28)

Ja sam ostavila za završnu riječ da kažem to što sam imala. Što kažete, u uvodnom dijelu nemam mnogo da kažem jer je izvještaj od prošle godine kada mi nismo bili na ovim pozicijama.

Na prvom mjestu bih se zahvalila poslanicima koji pružaju podršku Tužilaštvu, ali bih da odgovorim poslaniku Raduloviću da mi imamo petlje da procesuiramo svako lice ko god da je u pitanju ukoliko se utvrdi da je izvršio krivično djelo. Znači, uopšte nije bitno o kome se radi, samo je bitno je li izvršio krivično djelo, a petlje imamo dovoljno, to bih da kažem.

Što se tiče predmeta protiv Dejana Peruničića, to su predmeti u kojima su podnijeti predlozi Višem sudu i sud je u postupku kontrole tih optužnih predloga utvrdio da postoji dovoljan stepen osnovane sumnje za krivično djelo za koje je Peruničić optužen, tako da je sad na sudu dalja odluka. Što se tiče ratnih zločina, tu bih istakla da Specijalno državno tužilaštvo trenutno aktivno radi na osam predmeta ratnih zločina, odnosno da su ovi predmeti u fazi izviđaja, dok je u jednom predmetu podiglo optužnicu i glavni pretres je zakazan za 6. decembar 2022. godine.

Takođe je važno da navedem da je Vrhovno državno tužilaštvo zaključilo memorandum o razumijevanju između tužilaštva Mehanizma i Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore o saradnji u krivičnom gonjenju za ratne zločine i druge teške povrede međunarodnog humanitarnog prava. Na osnovu ovog sporazuma o tužilaštvo Mehanizma Vrhovnom državnom tužilaštvu omogućava pristup bazi podataka u posjedu tužilaštva Mehanizma i ima obavezu da odgovara na zahtjeve za pomoć. Dakle, riječ je o još jednom instrumentu za istraživanje ratnih zločina koji pomaže državnim tužiocima u istraživanjima ovih krivičnih djela. Osim toga, Ministarstvo pravde Crne Gore formiralo je radnu grupu za izmjenu Zakonika o krivičnom postupku u dijelu koji se odnosi na provjere koje bi omogućile da se dokazi iz drugih država, a posebno dokazi tužilaštva Mehanizma mogu koristiti kao dokaz u našem krivičnom postupku i predstavnik Vrhovnog državnog tužilaštva učestvuje u toj radnoj grupi.

Takođe bih odgovorila poslaniku da u dosadašnjem radu nije bilo političkog pritiska na mene konkretno i mogu reći specijalnog tužioca. Sigurna sam da taj pritisak ni ubuduće neće postojati i budite sigurni da ga nećemo ni dozvoliti, ni politički ni bilo koji drugi pritisak. O ostalom mogu u završnoj riječi.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:46:28)

Zahvaljujem gospođi Jovanović koja je dala komentare.
Ako shvatam poslanik Radulović želi odgovor na komentar.
Izvolite, poslaniče Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (16.11.22 15:46:43)

Gospođo Jovanović, jedan savjet. Zaboravio sam treću komponentu da kažem, mnogo mi se sviđela jedna ideja državnog sekretara. Ja znam da nemate vi od tih, ne znam, bilo je 110 tužilaca, baš toliko da udarite

jako, ali imate još jednu mogućnost, a to je da tražite treću komponentu. Osim specijalnog policijskog tima jakog, osim jakog tužilaštva gdje će biti stvarno profesionalci i od petlje, da se formira i specijalni sud za borbu protiv organizovanog kriminala. Na taj način najbrže ćemo riješiti sve tri komponente i tada neće biti odbacivanja vaših tužbi.

Drugo, gospodine Novoviću, nemojte do kraja da me razočarate, sad je duplo minus, vas i mene, što nećete da diskutujete. Pa ja se nadam, minus puta minus je plus, ali trebamo to da dokažemo. Meni se sviđa ovo što ste vi meni odgovorili. Vi ste fino rekli, ali neću jer ne smijem da uđem u to, ne znam kako pravno da odajem, ali da ste vi dali naredbu protiv 14 okrivljenih. Mene to raduje, ali je suština je sledeća. Ne možete, gospodine Novoviću, ako jedna kriminalna djelatnost postoji da izvadite jedan segment, a da ne uzmete sva dešavanja u vidu i da kod glavnog organizatora kriminalne grupe ne zakucate na vrata. Razumijete li što vam kažem? Ne možete da optužite neke za ono što su dali garancije, konkretno KAP-u i tamo ili treći stepen, a da ne optužite premijera koji je Vladi to naredio. Što onda kažem? Ja kažem da je to selektivna pravda, a gora je selektivna pravda od nepravde, gospodine Novoviću.

Gospođo Jovanović, napišite taj zahtjev Vladi ili sačekajte, evo hvala bogu danas smo se dogovorili da formiramo novu Vladu, pa novom premijeru napišite zahtjev da formira specijalni sud protiv organizovanog kriminala. Fenomenalna stvar. I da više ne stanujete ovdje, nego da imate uslove, da imate stručno osposobljavanje, da dovedete čak i onu vrhovnu tužiteljku iz Evropske unije, genijalku, što se stalno ja pozivam na nju, i da krenemo da rasčistimo ovo crnogorsko zlo, ovu kaljugu crnogorsku, da provjetri stvarno ispred Crne Gore. Oni koji pjevaju to, bre ljudi, a džepovi puni. Razumijete li što sam htio da vam kažem? Stojim vam na raspolaganju, a vi kako hoćete, što ću drugo.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:50:09)

Zahvaljujem poslaniku.

Odgovor na komentar ima poslanica Paunović, potom poslanica Strujić Harbić.

Izvolite, poslanice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (16.11.22 15:50:17)

Zahvaljujem.

Ja ću vrlo kratko da se osvrnem na ono što ste rekli, gospođo Jovanović. Govorila sam o političkim uticajima, nadam se da će ostati tako kao što ste rekli i imate punu našu podršku.

Još nešto bih htjela da prokomentarišem, ono što je uradio gospodin Novović, ja vas i te kako podržavam u tome što se ne upuštate u neke razgovore gdje ne treba da to radite. Zašto? Ne smatram da je to znak vašeg netransparentnog rada sve dotle dok vaši rezultati kao sada evidentno govore o vašem radu i o vašem trudu, vašem zalaganju za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Vi imate apsolutno pravo sa te pozicije na kojoj se nalazite da postupate upravo onako kako sada postupate. Primjetila sam da niste dozvolili sebi ni medijsku aktivnost i da kažem reklamu, jer to nije reklama, to je antireklama za tužilaštvo po mom mišljenju, kao što smo imali u prethodnom periodu da je u jednom trenutku funkcija specijalnog državnog tužioca bila obesmišljena jer to je svedeno na medijski prostor, posle svake emisije gostovanja specijalnog državnog tužioca građani su i te kako imali materijala da komentarišu sa podsmijehom, najblaže rečeno, neke njegove izjave. To pruža utisak neozbiljnosti same institucije i samog vašeg posla kojim treba da se bavite. Ja vas potpuno podržavam u tome, smatram da što se toga tiče ne donosite pogrešnu odluku, naročito dok vaši rezultati, kao što sam već rekla, govore drugačije. Isto tako znam da i poslanici na odborima ponekad postavljaju pitanje na koje vi ne možete dati odgovor, ne bar u onoj fazi u kojoj se postupak nalazi. Imate moju apsolutnu podršku za taj vaš stav i bez obzira kakvi komentari bili, da vaš rad nije transparentan itd, ja vas i dalje pozivam da zadržite stav koji imate sada. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:52:36)

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Sada poslanica Strujić-Harbić, odgovor na komentar. Izvolite.

KENANA STRUJIĆ HARBIĆ (16.11.22 15:52:41)

Hvala, predsjednice.

Ja ću isto veoma kratko, nakon izlaganja uvažene kolegice iz tužilaštva. Samo da kažem, za sedam godina otkako je usvojena Strategija, vi ste rekli da je trenutno pokrenuto osam izviđaja i jedna

istraga. To je zaista sramno s obzirom da su sva dešavanja unazad 30 godina. Moram da napomenem, a rekli ste da imate izuzetno dobru saradnju sa Haškim tribunalom odnosno sa Mehanizmom, moram napomenuti da i prije 2019. godine i prije potpisivanja Memoranduma o saradnji i korišćenju materijala i arhivske građe, imala se takođe komunikacija. Ali ono što treba građani, Bošnjaci u Crnoj Gori da znaju, ne postoji dovoljna volja da se otvore predmeti vezani za deportaciju, konkretno i za moju Bukovicu, jer dolazim iz Pljevalja, i da se jednom stavi tačka na crnu mrlju iz tog perioda. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:53:44)

Zahvaljujem.

Poslanik Genci Nimanbegu je tražio pravo na odgovor na komentar. Izvolite, poslaniče Nimanbegu.

GENCI NIMANBEGU (16.11.22 15:53:50)

Hvala vam, predsjednice Đurović.

Ovaj moj odgovor na komentar je više nastavak onoga što nisam rekao u prvom izlaganju. Samo da potvrdim zašto sam neke stvari izgovorio.

Smatram da spadam među one političare koji su veoma osjetljivi na populističku i demagošku priču koja se dešava na političkoj sceni Crne Gore, a ona je ta povika koja godinama ide na to da se državnim činovnicima ili funkcionerima ne treba obezbijediti dobri uslovi za život. Ja smatram da ako jedan policajac ili tužilac treba da se bori protiv organizovanog kriminala, a mora da razmišlja kako da premosti mjesec, veoma je podložan korupciji i stoga vaši uslovi moraju biti posebni od drugih činovnika. Nažalost vi ste sad vršilac dužnosti vrhovne državne tužiteljice, nadam se da ćemo u ovom domu imati što prije predlog kandidata ili kandidatkinje za tu funkciju. Imamo, ali nemamo političkog dogovora.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:55:31)

Molim kolege da ne komentarišu iz klupa. Neka traže pravo na riječ, pa će komentarisati, da ne prekidamo kolegu Nimanbegua.

Kolega Nimanbegu, izvolite.

Poslanik Bulatović će svakako kada dođe na red imati inspirativnu raspravu, sigurna sam.

GENCI NIMANBEGU (16.11.22 15:55:55)

Ono što imamo u zadatku u ovoj Skupštini koji nikako se ne izvršava zbog odgovornosti velikih partija koje misle da znaju sve i nisu spremne na dogovor, jeste izbor članova Sudskog savjeta i Ustavnog suda ili vrhovne državne tužiteljice. Stoga vi ili bilo ko bude izabran na tu funkciju mora da shvatite da ste među deset najjačih osoba u ovoj državi i zato javni nastupi moraju biti česti i u odbranu vašeg položaja i vaše profesije. Ja vam se zahvaljujem još jednom i nadam se da ove kolege više neće smetati tokom izlaganja. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:56:37)

Zahvaljujem poslaniku Nimanbeguu.

Poslanik Bulatović traži proceduru.

Izvolite, poslaniče Bulatoviću, koristite pravu proceduru. Evo slušam vas.

PREDRAG BULATOVIĆ (16.11.22 15:56:46)

Vama se obraćam. Priznajem da sam prekršio Poslovnik, dobacio sam s mjesta, ali i dobacivanje s mjesta kad se kolega dodatno edukuje, a to je u ovom slučaju kolega koji je govorio, on ne prati što se dešava u Skupštini. Mi imamo kandidate za vrhovnog državnog tužioca, Suzanu Mugošu koja je osudila u prvom stepenu pet godina Andriju Mandića i Milana Kneževića na osnovu tužbe i krivičnog gonjenja Milivoja Katnića, a i dalje ovog Specijalnog tužilaštva i imamo advokata Kovačevića.

Prema tome, ja molim, da bi znatiželja gospodina Nimanbegua bila zadovoljena, da što prije glasamo ta dva kandidata, ali da pozovemo i DPS, pošto imate u petak taj sastanak, neka dođu da glasaju, možda Suzana Mugoša i dobije njihovu podršku zbog revnosnog posla koji je obavila u montiranom procesu "državni udar". Pogriješio sam što sam

dobacio sa mjesta, trebalo je da se javim proceduralno, evo ispravljam sad grešku.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:57:53)

Poslaniče Bulatoviću, da konstatujem ovako. Osim vašeg izvinjenja u početku koje je bilo na moju reakciju, drugo smo izašli iz domena procedure, ali shvatam da ste imali potrebu da poslaniku Nimanbeguu date dodatno pojašnjenje, što bismo došli onda u domen rasprave, jer poslanik Nimanbegu takođe želi sada riječ, pošto nema drugog načina, kroz proceduralnu reakciju unaprijed računajući da je ona zloupotreba procedure.

Poslaniče Nimanbegu, izvolite proceduralno.

GENCI NIMANBEGU (16.11.22 15:58:26)

Ja se vama obraćam i dobro ste procijenili da poziv na moje dodatno obrazovanje u ovoj Skupštini niste dali kao repliku, pravo da ja replikom odgovorim kolegi Bulatoviću, jer on nije tako mislio, siguran sam da nije mislio uvredljivo da ja ne pratim toliko s pažnjom događaje u ovoj skupštini. Ja znam da je on imao puno vremena da veoma pažljivo prati događaje u ovoj skupštini i blago nama s tim. Blago svima nama, jer imamo toliko problema, od početka karijere do danas nijesmo riješili neke probleme. Ja ću dati doprinos rešavanju tih problema time što ću uvijek jasno govoriti da se treba dati podrška kvalitetnim ljudima, treba se dati podrška i ovom Tužilačkom, ali ono što je najbitnije jeste da konačno počne taj dijalog u Crnoj Gori, a ne monolog pred ekranima i optuživanje onih koji ne mogu da se brane od toga.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 15:59:42)

Zahvaljujem, poslaniče Nimanbegu.

Ovdje moram konstatovati zloupotrebu procedure, ali nastavljamo dalje.

Sada samo da kažem uvaženim gostima iz Vrhovnog državnog tužilaštva i Specijalnog državnog tužilaštva, s obzirom da su bili odgovori na vaše komentare sada ne možete da odgovorite kolegama, ali u svakom slučaju u toku dalje rasprave ukoliko nađete za shodno da

komentarišete nekog od poslanika koji bude izlagao, imaćete priliku i kroz završnu riječ.

Nastavljamo po redosledu prijavljenih za diskusiju. Prvi riječ ima poslanik Janko Milatović ispred kluba Demokratskog fronta, uz jednu napomenu. Ja zaista imam potrebu da to kažem, a to je da klub Demokratskog fronta ima šest diskutantata prijavljenih, a da je na raspolaganju 26 minuta.

Poslaniče Milatoviću, izvolite.

JANKO MILATOVIĆ (16.11.22 16:00:37)

Poštovani građani, poštovana predsjednice, poštovani tužitelji,

Želim prvo da vam se zahvalim, gospodo tužioci, što ste mi dali makar malo nade da će pravda u Crnoj Gori zakucati na svačija vrata. To je ono za što se 30 godina borim u politici. Dosta je ova država ojađena i omrčena i pokradena i poznata kao Kolumbija na Jadranu da mora pravda zakucati na svačija vrata. Ovaj izvještaj stvarno se ne odnosi na ovo vrijeme od kad ste vi tu, ali vaši prethodnici, posebno specijalni državni tužilac Katnić je napravio alhemiju od tužilaštva. To što je on uradio Demokratskom frontu od 2015. godine naovamo, ja mislim nikad niko u istoriji tužilaštva nije uradio. Uspio je da spoji Mosad, GRU, CIA, BIA srbijanska, lažne vojvode, presuđene ubice i sve to da mi sarađujemo, Demokratski front, vrh Demokratskog fronta i naravno mi kao njegovi istaknuti članovi i to se završilo jednom optužnicom koja je stvarno sramna. Ja mislim da bi na svakom sudu u svijetu, pa makar to bilo i u Tanzaniji, to palo.

Ovi ljudi koji su optuženi, posebno Milan Knežević i Andrija Mandić i Nebojša Medojević, za pranje novca i ekipa posle njih koja je za svako malo odgovarala, ja ne znam kako smo mi to istrpjeli. Imamo Mihaila Čađenovića, jednog finog momka čiji jedini grijeh je bio što je bio vozač Andrije Mandića, koji nije htio da svoga druga i prijatelja lažno optuži i ležao je osam mjeseci u zatvoru. Vidim sad da je ova mama Justicija, kako reče poslanik iz Demokrata, sad odslužila šest i po mjeseci sa vrlo velikim izgledima da pobjegne iz zemlje. Mislim da to nećete dozvoliti. Gledao sam u našim prostorijama one plave koverte i kod Milana Kneževića i kod Andrije Mandića i kod Milutina Đukanovića i kod Nebojše Medojevića, vjerujte mi, ljudi, da to nije primjereno zdravom razumu. Od tih koverata može da se napravi Rat i mir, a ne da se na svako to ročište ljudi javljaju i da se zatrpavaju advokati i sudovi i to se samo bavilo Demokratskim frontom.

Drugi dio priče koji sam htio da vam kažem. Postala je Crna Gora ovih dana vrlo poznata po šavničkim izborima gdje je ovaj izborni inženjering ili izbori turizam toliko uzeo maha da smo stvarno od jedne varošice postali popularni, ja mislim da je postala hit u Evropi. Treba da se pozabavite time, ti ljudi su došli da glasaju u Šavnik, je li to da se zaposle u silnim šavničkim fabrikama, ili da paze stoku kod određenih farmera iz Šavnika, ili za nešto drugo. Gdje je tu odgovornost službenika Uprave policije, da pita kad taj čovjek mijenja boravište imate li zemlje u Šavniku, imate li gdje da živite. Ako ima zemlje u Šavniku ima pravo. Ako nemate gdje da živite, da niste negdje u podstanarskom statusu, donesite ugovor o tom podstanarskom statusu ovjeren od određenog notara. Onda ne bi bilo od ovoga ništa, ne bi bilo u Kruševicama koliko imamo, od 14 na 58, ne bi bilo 380 prepisanih. Evo Janko Milatović sa svojom porodicom ima zemlju ispod Ostroga, to je Opština Danilovgrad, mogao sam da prepisem svu porodicu, kao i poslanik Vladan Raičević, kao i naš koalicioni partner Radislav Stanišić, izvinjavam se što imena pominjem, svi smo mi mogli da uradimo tu nečasnu radnju i da malo izbornog inženjeringa odradimo i da uzmemo jedno odborničko mjesto u Šavniku. To smo mogli, ali nismo. Završavam brzo.

Pozabavite se, imaćete težak zadatak. Vidim da ste ozbiljni, imaćete težak zadatak da se malo pozabavite ovim ljudima koji su 30 godina upravljali ovom zemljom, koji su ojadili ovu zemlju držeći desnu ruku na srcu, lijevu u džepove, koji su ovu zemlju unesrećili, zatvorili mnoge firme. Imaćete zaista previše posla, što se tiče mene i Demokratskog fronta svu podršku imate i samo naprijed. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 16:06:59)

Zahvaljujem poslaniku Milatoviću. Apelujem da racionalnije trošimo vrijeme.

Sada riječ ima poslanica Maja Vukićević, a da se pripremi poslanik Vladimir Martinović.

Izvolite, kolegice.

MAJA VUKIĆEVIĆ (16.11.22 16:07:12)

Hvala, predsjednice, uvažene kolege, uvaženi članovi Državnog tužilaštva, poštovani građani,

Danas na dnevnom redu imamo jednu prilično aktuelnu temu koja uvijek izaziva pažnju u Crnoj Gori, a to je rad Državnog tužilaštva. Često kažu da mi kao poslanici ne treba ovdje da se bavimo nekim stvarima koje su se dešavale u prošlosti. Međutim, kada govorimo o tužilaštvu i generalno pravosudnim organima u Crnoj Gori i te kako treba da se vraćamo u prošlost kako se neke situacije iz prošlosti više nikada ne bi ponovile i kako ni Državno tužilaštvo, ni sudovi, ni bilo koji državni organ više nikada ne bi bio zloupotrebljen u svrhu bilo čije politike. Duboki su kraci koji je bivši režim, posebno Demokratska partija socijalista kao personifikacija tog režima ostavila u crnogorskom pravosuđu i u pravosudnim institucija i bojim se da će trebati dugo vremena da se sa svim tim izborimo, sa svim tim problemima koje su nam ostavili. Godinama je nivo povjerenja koje su građani Crne Gore imali u tužilaštvo i crnogorske sudove bio veoma nizak i to je činjenica koja zabrinjava. Mi smo se zalagali za izmjene Zakona o tužilaštvu, one su se na kraju i dogodile, desile su se promjene na čelu Vrhovnog državnog tužilaštva, na čelu Specijalnog državnog tužilaštva i možemo reći da se situacija tu donekle promijenila nabolje, ali ne možemo reći da smo do kraja zadovoljni onim što je učinjeno. Ja znam da nije bilo puno vremena, razumijem da vi nemate ni dovoljno kapaciteta u vidu ljudstva da se izborite sa svim onim što ste naslijedili, ali od vas očekujem da riješite neke afere koje su ostale iz prethodnog perioda, a posebno mislim na one afere koje su godinama pominjane i koje se i danas pominju u gotovo svim međunarodnim izvještajima o Crnoj Gori, koje i te kako opterećuju Crnu Goru. Takođe, nadam se da ćete nam dati odgovor, nama i crnogorskoj javnosti, ko je i na koji način zloupotrebljavao državne organe u Crnoj Gori, ko je i zbog čega prisluškivao političke protivnike, dominantno funkcionere Demokratskog fronta, ko je organizovao, montirao lažni "državni udar". Meni je žao što danas u Skupštini nema naših ustavobranitelja iz Demokratske partije socijalista, jer se i na primjeru odnosa prema tužilaštvu i prema sudovima u Crnoj Gori vidio njihov odnos i prema Ustavu i prema građanima Crne Gore i prema samoj Crnoj Gori.

Godinama je Vesna Medenica bila centralna figura crnogorskog pravosuđa, godinama je uz Milivoja Katnića bila njihova omiljena tužiteljka, a kasnije postala je njihov omiljeni sudija. Bila im je toliko omiljena da su zbog nje zaboravili na taj Ustav koji danas toliko pominju, pa su je protivustavno potpuno svjesno treći put birali za predsjednicu Vrhovnog suda i danas vidimo kakvu je to posledicu imalo po Crnu Goru i po njene građane. Pošto ovih dana se često pominje Ustav, oni mašu Ustavom i navodno ga brane, u stvari brane svoje nezakonito stečene

milione i svoje nezakonite stečene stanove, evo govorimo o tužilaštvu, pa se pitam da li će neko ove ustavobranitelje pozvati na odgovornost, jer su svjesnim protivustavnim izborom Vesne Medenice nanijeli štetu i Crnoj Gori i njenim građanima što možemo da vidimo ovih dana iz svjedočenja i nekih sudija, a i samih građana. Takođe, pitam se da li ćemo ikada dobiti odgovor ko je montirao "državni udar", ko je doveo Paju Velimirovića i Sašu Sindelića, presuđenog ubicu, predstavljao kao kredibilne svjedoke? Da li će iko biti pozvan na odgovornost zbog onog oružja koje je uzeto na revers iz kuće jednog policijskog službenika i predstavljeno kao oružje kojem je navodno planiran taj "državni udar"? Umjesto odgovora na ovo pitanje, gospodo, mi pored promjena u tužilaštvu danas imamo jednu situaciju da su lideri Demokratskog fronta i dalje u sudu. Dakle i dalje su optuženi, i dalje je optužnica Milivoja Katnića na snazi za montirani "državni udar", a da nam se ovdje Suzana Mugoša pojavljuje kao kandidat za VDT-a, i ne samo što se pojavljuje kao kandidat za VDT-a već dolazi ovdje u Skupštinu da nam dijeli lekcije o tom konkretnom slučaju, umjesto da bude procesuirana.

Od vas ne očekujem da služite bilo kojoj politici niti tužilaštvo to treba da radi. Očekujem da sudija tuži po pravdi, očekujem da se distancirate od onog puta kojim je išao Milivoje Katnić, jer sam sigurna da ćete se složiti sa mnom da je to jedan izuzetno pogrešan put. Ja od vas očekujem da dobijemo odgovore na ova pitanja. Razumijem da vam nije lako jer se nalazite na odgovornim funkcijama u državi gdje su kriminal i politika bili tako dugo u sprezi, i nije lako istraživati sve one slučajeve u kojima su i neke vaše kolege imali posredan ili neposredan ujticaaj. Mi ovdje nismo zbog toga da presuđujemo, niti nam to pripada, niti ja imam namjeru da to uradim sa ovog mjesta, ali smo dužni da govorimo i dužni smo da tražimo odgovore na sva ona pitanja koja nas zanimaju, a nas i te kako zanimaju odgovori na ova pitanja koje sam ranije postavila. Dakle, ko je montirao "državni udar" i da li će biti procesuirani ljudi koji su to radili? Mi nećemo odustati dok ne dobijemo odgovore na ta pitanja. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 16:12:17)

Zahvaljujem poslanici Vukićević.

Sada riječ ima poslanik Vladimir Martinović, a da se pripremi potpredsjednica Bošnjak.

Izvolite, kolega Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (16.11.22 16:12:28)

Hvala, gospođo Đurović, uvažene kolegice i kolege, poštovana gospođo Jovanović, gospodine Novoviću sa saradnicima,

Smatram da vama ne manjka ni hrabrosti, ne manjka vam ni stručnosti da se uhvatite ukoštac sa organizovanim kriminalom i korupcijom. Ali treba objektivno posmatrati stvari i vidjeti na čem ste vi došli, na koje pozicije i sa kojim kapacitetima i u ljudskom i u svakom drugom smislu vi raspolazete u tužilaštvu gdje obavljate veoma odgovorne funkcije. Istine radi, mislim da i kada govorimo o tome ko hapsi, ko pušta na slobodu, građani treba da znaju istinu i tu ne treba manipulirati činjenicama. Dakle, tužilaštvo je tu da sprovodi istrage, sudovi su ti koji treba da donose sudske odluke i da određuju da li će neko ostati u zatvoru ili ne, jer to nije posao tužilaštva, a policija je ta koja treba da hapsi. Prema tome, ne vidim vašu odgovornost ni u ovim zadnjim dešavanjima kada su određena lica koja se nalaze dugo na vrhu najvažnije institucije, a to je Vrhovni sud Crne Gore, da je tu vaša krivica zbog toga što su se ta lica našla na slobodi. Ne, mi imamo problem u drugoj instanci i mislim da i nju treba da oslobodimo kao što smo oslobodili tužilaštvo onda kada smo izabrali profesionalan Tužilački savjet, kada je na onoj sjednici u avgustu 2021. godine predsjednik Skupštine Aleksa Bečić proglasio Tužilački savjet i time spriječio da upravo oni iz bivšeg režima na rukovodećim mjestima u tužilaštvu postave njima lojalne i one koje su branili godinama organizovani kriminal i korupciju.

Znate šta je očekujem, gospodine Novoviću? Živim za taj dan kada će crnogorske institucije i policija privesti pravdi i kod vas na saslušanje dovesti gospodina Ljuba Milovića koji je dugo godina bio službenik Uprave policije, a bavio se nezakonitim radnjama i bavio se kriminalom, korupcijom, bio pripradnik kavačkog klana i to pokazuju one skaj prepiske. Mislim da su tu stvari veoma jasne. Ne mislim samo da je tu jedini Milović, tu su i Lazović i ostala ekipa. Ja očekujem da država, ko god da je na vlasti, u punom kapacitetu se stavi na raspolaganje vama i vašim saradnicima da biste svoje nadležnosti mogli da sprovodite u skladu sa svojim ovlašćenjima. Ali ne možemo brkati babe i žabe i ne možemo kriviti tužilaštvo, naročito ne ovo koje je prvi put u istoriji Crne Gore pokazalo da ima hrabrosti da se uhvati ukoštac sa čim je Crna Gora robovala prvih 30 godina, a to je organizovani kriminal i korupcija.

Podsjetiću da je kolega Koprivica sa ovim amandmanom djelovao da se specijalni dodatak u tužilaštvu i sudstvu onima koji se bave

rešavanjem i suzbijanjem organizovanog kriminala i korupcije sa 45% poveća na 60% i taj amandman je usvojen u Skupštini Crne Gore. Međutim, nadležno ministarstvo i Vlada Crne Gore po tom pitanju još uvijek nisu uradili ništa. Stoga ja pozivam gospodina Kovača u dobroj namjeri da će čuti ovaj poziv i da će ga dobronamjerno shvatiti, da pod hitno sprovede ono što je Skupština usvojila kako bismo i na taj način dali stimulans onima koji na neki način u ovim uslovima stavljaju glavu na panj pred onima koji su ovu državu 30 godina držali u okovima kriminala i korupcije.

Uvažena gospođo Jovanović i uvaženi gospodine Novoviću, sigurni smo da na vas nema političkog uticaja i želimo da tako ostane, ali želim da poručim takođe svima onima koji prisvajaju vaše zasluge kada vi, recimo, odlučite da se bavite određenim predmetima, jer za to imate materijalne dokaze, pa kada se dese hapšenja po Crnoj Gori, neka svi građani u Crnoj Gori znaju da to nije zasluga nijednog političara bio on premijer, ministar ili poslanik, to je zasluga vaša i vašega tima. Mi želimo da tako ostane do kraja, jer Crnoj Gori u zatvaranju poglavlja 23 i 24 treba upravo takvo tužilaštvo. Treba da se bavite svima onima koji krše zakon. Ako sam ja kršio zakon i ako sam se bavio organizovanim kriminalom i korupcijom, ne treba da gledate iz koje partije dolazim, procesuirajte, i svakog mog kolegu... (prekid) tužilaštvo. Ja sam uvjeren da ćete vi na tom putu istrajati, ali niko nema pravo da vaše zasluge prisvaja niti da manipuliše u javnosti, jer ipak, koliko ja imam informacije, radite u vrlo teškim uslovima, radite sa otežanim kapacitetima, vrlo često morate i u pogledu ljudstva da preuzimate na sebe neke stvari koje ne biste morali da radite da imate normalnu atmosferu u državi. Zaista, do ovog momenta je vaš rad, gospođo Jovanović i gospodine Novoviću, za svako poštovanje. Ohrabrujemo vas da tako i ostane i da to služi na čast i ponos Crnoj Gori u smislu funkcionisanja pravne države, jer građani Crne Gore koji su 30 godina bili obespravljani i poniženi to zaista zaslužuju i očekuju i od vas i od nas koji donosimo odluke u ovom parlamentu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 16:19:09)

Zahvaljujem kolegi Martinoviću uz konstataciju da ste i pored dogovora oštetili svoje kolege iz kluba koji pričaju.

Kao što sam najavila, potpredsjednica Bošnjak, a da se pripremi poslanik Andrija Mandić.

Potpredsjednice, izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (16.11.22 16:19:27)

Uvaženi građani i građanke Crne Gore, poštovane kolege, predstavnici tužilaštva,

Pravo da vam kažem, ja bih vas pohvalila za ovaj početak, ali imam dozu straha zbog toga što smo tako na početku i Katnića pohvalili, pa se pretvorio svi znaju u šta i iz tog razloga ću biti uzdržana, ali želim vam da nastavite, jer se vidi da ste podigli glavu i krenuli da radite svoj posao, oni prethodnici nisu radili svoj posao, a Katnić i ekipa su radili političko istrebljenje neistomišljenika. Ono što mene zabrinjava jeste sljedeće.

Znate da je konstatovano da je Crna Gora zemlja endemske korupcije, ja bih rekla da je ovdje kod nas pandemija korupcije i imajući u vidu i nivo organizovanog kriminala, sigurno da vaš posao nije lak i da su vaši životi ugroženi ako se bavite zaista poslom onako kako treba. To nije lako raditi i mi smo tu da vas ohrabrimo i tu smo da vam pružimo što mi možemo ako nastavite da radite ovako kako ste počeli i ako krenete još odlučnije u tu borbu.

Ono što mene brine jesu vaši kadrovski kapaciteti i jeste ta neka nezdrava esnafska solidarnost. Ja mislim da vi među sobom se najbolje znate, vi odlično znate kakav je ko tužilac od vaših kolega i ko je na šta bio spreman i ko je šta radio, samo je pitanje da li ste spremni da uprete prstom ili da odstranite te koji ne rade svoj posao kako treba ili rade neke nedozvoljenje radnje, a znate da je takvih nemali broj i naravno onih koji ne čine. Najlakše je sjedjeti, ništa ne raditi i onda nećete napraviti grešku.

Više ne mogu ni da prebrojim koliko sam krivičnih prijava podnijela sa jasnim dokazima, znači crno na bijelo što piše sve je jasno, ali sam uvijek nailazila na nekakva opravdanja, ili je faza izviđaja i posle kao nema dokaza, a to je više nego očigledno bilo. Navešću jedan primjer, mislim da je ili bila koleginica vaša Jovićević ili Samardžić, nisam sigurna, jedna od njih dvije sigurno jeste, a radilo se o famoznim stanovima. Dali su se na upotrebu kao službeni stanovi po jednom pravilniku koji se odnosi na stambeno rešavanje ove famozne komisje Vladine, a dali su se službeni stanovi na korišćenje ljudima koji imaju već stanove i to su uglavnom bile moje kolege sa Univerziteta koji su posle godinu dvije to otplatili i preuzeli te stanove, prepisali na svoje ime, a to im je sigurno treći stan. Naravno to je bilo vrlo čudno zbog toga što se radilo uglavnom o umjetnicima pa navodno će sad nekakvi stanovi na korišćenje dvosobni ili jednosobni služiti njima kao atelje što je bila jedna besmislica. Ja sam tada podnijela krivičnu prijavu jer je to bila klasična zloupotreba i bilo je jasno crno na bijelo, pročitate pravilnik, vidite šta i onda kažu - pa što će,

oni oni su radili ono što im je vlada naredila. E sad je pitanje koja vlada. Predsjednik vlade, ko? Taj na vrhu koji naređuje nikad ne odgovori. Mene interesuje, kad oni meni vrata to s nekim neubjedljivim obrazloženjem, odnosno vidi se da nisu htjeli to da pokrenu, da li mi možemo da ponovimo to u određenom trenutku ili je to kraj. Takođe me zanima koliko ste u ovom vremenu dok ste vi ovdje pokrenuli postupaka po službenoj dužnosti. Toliko je nepravde, toliko je vidljivo i toliko mi imamo ljudi čiji stil života odudara od primanja koje imaju. Živimo u jednom društvu tolike nepravde i svega da vi samo prateći medije i gledajući evo i ovo što mi ovdje pričamo možete da pokrenete određene postupke i baš me interesuje od kad ste došli koliko je pokrenuto postupaka po službenoj dužnosti.

Ono što su i moje kolege rekle, na šta bih ukazala pažnju, jesu ovi sporazumi o priznanju krivice. To se toliko izigralo da je na kraju postalo usluga kriminalcima, jer oni opljačkaju milione, naprave sporazum na 100.000 i završe posao. Takvih je koliko god hoćete, a meni su bili vrlo specifični, odnosno vrlo upadljivo i izraženo u aferi "klap" i "Vardar" koja je imala ogroman broj njih koji su ojadili ovu državu i tu su uglavnom sklapani sporazumi o priznanju krivice ili su malo nešto bili u istražnom zatvoru, uzeli milione, platili malo i završili i niko ih ne dira i njihove firme nastavljaju da rade i da sklapaju ugovore sa državom kao da ništa nije bilo.

Zaista bih voljela da mi odgovorite na ovih par pitanja koje sam postavila kao i na pitanje da li ste spremni da svoje kolege koji ne rade kako treba jasno prozovete i da ta esnafska solidarnost ne postoji.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 16:25:17)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Sada riječ dajem poslaniku Andriji Mandiću, a da se pripremi poslanik Momo Koprivica.

Prije nego što počne poslanik Mandić, samo jedna operativna informacija od strane kluba Demokratskog fronta s obzirom da šef kluba nije prisutan. Klub Demokratskog fronta ima na raspolaganju još 15 minuta za raspravu, zajedno sa vašim izlaganjem. Poslije vaš još je pet, čini mi se, diskutantata prijavljenih tako da očekujem informaciju da vidim kako ćete rasporediti vrijeme, odnosno ko će od diskutantata odustati. Ja vas molim da što prije dobijemo tu informaciju kako bismo znali kako da nastavimo.

Poslaniče Mandiću, izvolite.

ANDRIJA MANDIĆ (16.11.22 16:26:02)

Hvala vam na tom obavještenju, gospođo Đurović.

Dame i gospodo iz tužilaštva,

Ova tačka dnevnog reda naime nema veze sa vama, u vremenu za koje se podnosi izvještaj niste se nalazili na tim visokim dužnostima i teško možete odgovarati za one koji su u tom vremenu obavljali funkcije koje vi danas obavljate, ali ovo je tema koja i te kako važna za građane Crne Gore. Oni žele da čuju šta se to dešava u našem pravosuđu, posebno šta se to dešavalo u tužilaštvu prethodnih godina. Mi smo danas imali jednu veoma interesantnu sjednicu Odbora za bezbjednost na kojoj smo diskutovali o mnogim temama i ja ne bih mogao a da ono što sam govorio danas vama ne kažem i javnosti Crne Gore.

Poštovani građani, mi smo se danas bavili pitanjima šverca cigareta. Ja sam tražio od tužilaštva da se napravi potpuna rekonstrukcija te priče, da ova najnovija akcija tužilaštva gdje se utvrđuju konkretne činjenice vezano za najnoviji šverc cigareta, koja je u jednom manjem obimu, ne treba da preklopi sve ono što se dešavalo prethodnih godina. Danas je premijer Abazović donio neke podatke i pokazao nam da recimo u 2020. godini 450 kontejnera se nalazilo u Luci Bar. Oni su gotovo svi prošvercovani, jer crnogorsko tržište ni 10% te količine ne potroši, a ostalo je sve bilo u švercu. Ako se po jednom kontenjeru zaradi milion eura onda možete da izračunate kolika je mafija koja se bavila švercom cigareta zaradila. Kada se vratite unazad 25 godina pa pomnožite sa tom brojkom doći ćete do zaključka da je moglo da se izgradi najmanje dva auto-puta u Crnoj Gori, ja tvrdim da je moglo i četiri auto-puta. Kada se doda šverc kokaina koji se odvijao pod pokroviteljstvom vlasti DPS-a doći ćete do neslućenih brojki koje govore o tome koliko smo mi posrnuli kao društvo, a kada su veliki novci u pitanju onda nema imunih, posebno nema imunih od onih koji vrše vlast.

Danas sam vas obavijestio i tražio da se vrlo konkretno utvrde činjenice vezano za sedmu upravu Službe državne bezbjednosti koja je osnovana 1996. godine i koja je bila pandan Jedinici za specijalne operacije Srbije. Zapravo isti mozak je osmislio i jednu i drugu jedinicu, ali Crna Gora je bila mala, pa nije mogla da formira uniformisane jedinice, nego se napravila sedma uprava i u toj sedmoj upravi, kada sastavite sada njen spisak, naći ćete tamo i ubice Zorana Đinđića da su radile za sedmu upravu i pripadale sedmoj upravi, naći ćete ljude iz kriminalnog miljea, naći ćete ljude koji danas pokrivaju veoma važne funkcije u ovoj

državi, naći ćete ih u policijskom aparatu, i ona je trajala do 2006. godine. To je bila ključna uprava za šverc cigareta, za šverc narkotika. Ono što se očekuje od vas kada se pozabavite ovim pitanjem, vjerovatno ćete naći ne samo policajce, naći ćete ljude iz politike jer su oni bili na vrhu te piramide, iz vladajuće Demokratske partije socijalista, naći ćete ljude iz pravosuđa, jer presude mnoge kao i mnoge tužilačke akcije upravo su diktirane od strane tih ljudi koji su pripadali toj zloglasnoj sedmoj upravi.

Takođe sam vam rekao da se pozabavite onim crnim trojkama koje su bile operativni dio sedme uprave, a koje su uglavnom regrutovane iz specijalnih antiterorističkih jedinica i koje su bile zadužene za prebijanje političkih protivnika i svih onih koji su stajali na putu ostvarivanju konkretnih ciljeva te sedme uprave Službe državne bezbjednosti. Tražio sam od vas da utvrdite konkretne činjenice vezane za ubistva ljudi koji su pripadali policiji, visokih državnih funkcionera, kao i ljudi koji su se trudili da raskrinkaju šverc cigareta u Crnoj Gori. Imali smo dva paralelna procesa. Jedan se odvijao u pravcu kontrole šverca cigareta i šverca narkotika i u samoj vladajućoj nomenklaturi Demokratske partije socijalista i službe bezbjednosti vodila se teška bitka da su jedni druge ubijali i na drugoj strani onih koji su smetali tom poslu - novinari poput Duška Jovanovića, Iva Pukanića koji su likvidirani kada se procjenjivalo da nanose štetu tom poslu koji je donosio milijarde i milijarde eura. Dakle, vi imate važan i veliki posao i to ne možete da radite sa svim ljudima koji se danas nalaze u tužilaštvu. Morate da se oslobodite nekih ljudi. Danas smo dobro zaključili da ljudi koji se nalaze u tužilaštvu, da ti ljudi moraju da budu skrajnuti. Ne treba ljude ostavljati bez posla i bez plata, naravno za koje nema konkretne krivične odgovornosti, ali se krivična odgovornost utvrđuje.

Moram vas podsjetiti i da mi odgovorite konkretno. Da li je tužilac Saša Čađenović u slučaju policajca Lazovića raspolagao istim dokazima, kada je rekao da nema nikakvih dokaza vezano za tog čovjeka, kojima ste raspolagali vi ili ste vi dobili neke nove dokaze pa ste procesuirali čitavu tu priču? Ako je on raspolagao istim dokazima kao vi, dužni ste da tog čovjeka uhapsite i da potražite odgovornost za tog čovjeka pogotovo uzimajući u obzir da je dobio i stan kada je radio i funkcionisao u korist jedne kriminalne hobotnice koja je željela da uništi Demokratski front i kada je uhapsio svog rođaka Mihaila Čađenovića i osam mjeseci ga držao u zatvoru. Dakle, to je pojedinačni slučaj, a takvih je sijaset.

Vi imate veliku odgovornost, dobro ste počeli, počeo je i Milivoje Katnić dobro, sada je pitanje, mnogi ljudi iz moje okoline komentarišu zašto ste stali. Imaju osjećaj da ste usporili istragu i pitanje da li je problem nedostatak hrabrosti, da li je problem nedostatak dokaza, da li je

problem jedna opreznost, ne znate kako će se razvijati politička situacija u Crnoj Gori ili je možda nešto četvrto u pitanju. Vi imate danas obavezu ne da govorite o 2021. godini, iako ste tu predstavnik ovog izvještaja, vi morate nešto da nam kažete o budućnosti, odnosno o tome šta će raditi tužilaštvo da se utvrde konkretne činjenice vezano za kriminalnu hobotnicu koja raspolaže milijardama evra i koja je zarobila ovu državu. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 16:33:35)

Zahvaljujem poslaniku Mandiću.

Ostalo je još osam minuta.

Sada riječ dajem poslaniku Momu Koprivici, a vi ćete mi javiti ko će iz kluba Demokratskog fronta iskoristiti ovih osam minuta.

Posalaniče Koprivica, izvolite.

MOMO KOPRIVICA (16.11.22 16:33:57)

Zahvaljujem.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani predstavnici državno-tužilačke organizacije,

Ovaj izvještaj se odnosi, kako su rekli mnogi prethodnici, a i ja u uvodnom izlaganju kao izvjestilac Odbora, na period kada nijeste bili na čelu državno-tužilačke organizacije, ali ipak važno je razmotriti neke ključne nedostatke u radu državno-tužilačke organizacije kako bismo mogli zajedno izvesti određeno mišljenje, određene stavove o tome kako bi neophodno bilo reformisati Državno tužilaštvo, da se ne bi više dobijale ni one kritike od strane Evropske komisije, ali da bi se podiglo povjerenje domaće javnosti u instituciju Državnog tužilaštva. Izdvojio bih nekih šest problema koji su evidentni.

Prvo, nedostatak kapaciteta za finansijske istrage, pranje novca i oduzimanje imovine. To je jedan ozbiljan problem koji može imati teške i nesagledive negativne posljedice.

Drugo, nedostatak proaktivnosti u gonjenju i procesuiranju krivičnih djela. To je nešto što je pratilo Državno tužilaštvo za vrijeme prošlog Tužilačkog savjeta iako je postojala izrazita društvena potreba za višim nivoom i pravde i sprovođenja zakona, iako su bile jasne i potrebe za ubrzanjem integracionih procesa Crne Gore. Posebno bih naglasio kao jedan problem koji je primjetan u ovom izvještajnom periodu 2021.godine,

a i za sve ove prethodne godine, to je preširoko korišćenje instituta sporazuma o priznanju krivice, koji je prema mom mišljenju u dobroj mjeri obesmišljavao značaj krivičnih sankcija. Vjerovatno su mnogi državni tužioci vođeni bili nekim motivima lične prirode, da se što prije završi slučaj, da se ne rizikuje odlaskom na sud, da se dođe do rezultata koji se može predstaviti javnosti, bolje nego da se nešto više pomuče i idu na sud gdje treba raditi na dokazima ako se opredijeli za ovaj drugi put. Tako imamo jednu putanju koja govori o jednom vrlo zabrinjavajućem rastu broja sporazuma o priznanju krivice, 2017. ih je bilo 240, iduće godine 298, pa 371, pa 2020. rekord 559 i za ovu izvještajnu godinu 2021.godinu 296, ukupno 1.864 sporazuma o priznanju krivice. Mnoge ekspertske misije su ozbiljno kritikovale primjenu ovog instituta i konačno u posljednjim ovim izvještajima dolazi se do nalaza i preporuke da treba razmišljati o ograničenju u primjeni ovog instituta.

Takođe, naglasio bih da je u ovom periodu do 2022.godine bila evidentna jedna nesposobnost i nedostatak instrukcija od strane Vrhovnog državnog tužioca, na svim poljima, a evo smo vidjeli posebno kada je u pitanju sporazum o priznanju krivice. Hrvatska ima obrnut primjer, dao je obavezujuće upustvo opšteg karaktera Vrhovni državni tužilac te zemlje. Ono što je posebno zabrinjavajuće za prethodne godine jeste i urušeno povjerenje u Državno-tužilačku organizaciju, kako zbog brojnih kontroverznih odluka, tako i zbog percepcije selektivnog postupanja Državnog tužilaštva. Takođe, nijesu razjašnjeni neki navodi o korupciji i u srcu Državno-tužilačke organizacije, a to je Vrhovno državno tužilaštvo. Podsjećanja radi to je slučaj Nena Vujoševića koji se našao u izvještaju Evropske komisije od 2020. godine, ali su evidentni na kraju i slabi rezultati po pitanju etičke i disciplinske odgovornosti. Tako smo imali situaciju da svih 52 državna tužioca koji su bili u postupku ocjenjivanja bivaju proglašeni za odlikaše, pa ako su svi odlikaši onda je logično da smo mi već u Evropskoj uniji, da smo odavno zatvorili poglavlje 23, a neće biti da je tako. Diskutabilan je taj proces ocjenjivanja i on se mora reformisati i mora se mijenjati.

Trudiću se da maksimalno skratim vrijeme kako bi kolege raspolagale određenim vremenom za diskusije. Desile su se promjene, izabran je novi, nezavisan, efikasan Tužilački savjet i on je rezultirao izborom novog Glavnog specijalnog tužioca koji je dinamizirao i učinio kredibilnom borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Konačno smo vidjeli primjere neselektivnog postupanja, neselektivnog djelovanja Glavnog specijalnog tužioca i Specijalnog državnog tužilaštva. Jeste za brigu i odluka suda da se pusti na slobodu gospođa Medenica. Ne želim da govorim nešto puno o njoj, o tome smo dosta govorili u ono vrijeme

kada je bila na funkciji, kada je bila u prilici da odlučuje i kada evo sad iz ove optužnice Glavnog specijalnog tužioca koja je jedno perfektno pravno djelo, vidimo kako je funkcionisao taj sistem, kako su se naručivale presude, imam neke zanimljive citate: "Imam pozitivne vibracije vezane za Vanju". Dakle, vidite kako je funkcionisalo Tužilaštvo, prenosila je predsjednica Vrhovnog suda preko ovih prepiski pozitivne vibracije itd, a njen sin je govorio da se za početak službenik interventne policije izlomi, pa će onda videti kako će se ponašati, "da se čekićem u koljeno udara i zagantovano svaka kost u koljenu puca, ima da se dere kao jarac".

To je slika i prilika pravosuđa za vrijeme bivšeg režima u Crnoj Gori i izražavam bojazan da je i ova odluka o njenom puštanju na slobodu motivisana nečijim strahom da ona ne "propjeva", kolokvijalno rečeno, i svi treba da se zabrinemo nad tim. Konačno, vidjeli smo juče na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu, a danas Tužilaštvo postupa, ja to pozdravljam. Osnovno tužilaštvo je formiralo predmet povodom policijske torture nad mitropolitom crnogorsko-primorskim Amfilohijem, Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu je pokrenuo tu temu, održali smo vrlo uspješno kontrolno saslušanje koje će se nastaviti, nastavljamo prikupljanje dokaza.

Pogledajte, dragi građani, šta je crnogorska javnost juče imala priliku da vidi. U jednom aktu Milovan Pavićević, načelnik Centra bezbjednosti Podgorica, kaže da je Policija dobila u 13.52h nalog državnog tužioca da se pusti mitropolit na slobodu, a u drugom dokumentu, a to je zapisnik o prikupljanju obavještenja od građanina gospodina Amfilohija, stoji da je prikupljanje obavještenja završeno u 17.10h. Dakle, vidimo i čuli smo da je postupajući državni tužilac bio pozvan od tada tužioca u Vrhovnom državnom tužilaštvu gospodina Burića na kafu i rekao mu je "ne talasaj" oko tog slučaja. Naravno, pravda neće biti zadovoljena dok se ne sazna po čijem nalogu je postupao ovaj policijski službenik, da li je postupao po nalogu nadređenih u Upravi policije ili po nalogu nadležnih državnih organa ili nekih vaninstitucionalnih faktora. Ovo eksplicitno izživljavanje, ova tortura mora dobiti svoj epilog i mislim da će i Državno tužilaštvo nakon ovih promjena u Tužilačkom savjetu dovesti do pozitivnog epiloga, a to je epilog usklađen sa pravom.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 16:42:10)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Ispred Kluba Demokrate - DEMOS još će uzeti riječ poslanici Dragan Krapović, Miodrag Lekić, po pet minuta s obzirom na to da su kolege u međuvremenu potrošile ono što je bio dogovor.

Sada riječ dajem poslaniku Milunu Zogoviću, pet minuta, po dogovoru. Poslaniče Zogoviću, izvolite.

MILUN ZOGOVIĆ (16.11.22 16:42:40)

Pristajem na svaki dogovor koji ste napravili.

Poštovani građani, poštovana predsjednice Skupštine, evo i to da čujete od mene, jer su ova dešavanja posljednjih dana i posljednjih mjeseci koja su se dešavala u Crnoj Gori potvrdila da vas ovako oslovim.

Pozdravljam naše goste iz Državnog tužilaštva koji podnose izvještaj za period u kome oni nisu imali nikakvu nadležnost jer u tom periodu nisu bili na rukovodećim pozicijama u Državnom tužilaštvu, a to je onaj period koji je bio finale jednog najsramnijeg perioda u istoriji crnogorskog tužilaštva. To je bio period kada je crnogorsko tužilaštvo bilo potpuno zarobljeno od strane političkih monopola vladajuće partije Demokratske partije socijalista i to je bio period na koji su ukazivale ne samo domaće adrese nego i mnoge inostrane adrese koje su govorile o stanju u crnogorskom tužilaštvu, ali tim pitanjem se danas ne bih posebno bavio, jer je svakom jasno kakve su se promjene desile u crnogorskom tužilaštvu, samo bih obratio pažnju na jedan segment.

Sjećate li se poštovani građani, kakav smo...(prekid) imali prilikom predlaganja i donošenja tužilačkih zakona, a onda kada smo uspjeli da dođemo do Tužilačkog savjeta i da oslobodimo crnogorsko tužilaštv, da može po zakonu i po sopstvenom uvjerenju da radi svoj posao, stigle su pohvale sa svake adrese. Nadam se da ćemo tako proći i kada je u pitanju Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore, koji je predložen kao jedan deblokirajući mehanizam iz razloga što je Predsjednik države Crne Gore gospodin Milo Đukanović uzurpirao ustavne nadležnosti i ne želi da prihvati da u ovom visokom domu postoji parlamentarna većina od 41 poslanika koja je izglasala Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Predsjedniku Crne Gore, koji je potpuno u skladu sa Ustavom i koji daje šansu gospodinu Milu Đukanoviću da još jednom obnovi konsultacije, da pozove sve one parlamentarne subjekte, kako mu i propisuje Ustav u članu 95, sa kojima nije prvi put obavio konsultacije i povjeri mandat onom koji ima podršku 41. poslanika ovog visokog doma.

Gospodo tužioci, sve oči, kako bi rekao profesor Branko Radulović - čojske i sojske Crne Gore, uprte su u vas. Od vas se očekuje da pokrenete proces i da ispravite sve ono što je bila zloupotreba državnih funkcija, što je bila zloupotreba državnog položaja u proteklih 30 godina kada je Crnom Gorom onako odnarođeno, diktatorski vladao jedan režim koji je sve činio kako bi stvorio jedan opšti društveni ambijent da je sve dozvoljeno i da se može nelegalno bogatiti i držati zatočenom Crna Gora sve te godine, a sa druge strane to je sve pratilo nelegalno sticanje materijalnih bogatstava na račun zloupotrebe službenog položaja.

Želim ovdje da vas zamolim da obratite pažnju na Šavnik i na ovo što se dešava u Šavniku. Tamo postoji očigledno jedna organizovana kriminalna grupa koja je organizovana u cilju da zloupotrebi izbornu volju građana Šavnika. Treba da se zapitate ko je organizovao da se prebace u Šavnik tih 300 ljudi, da tamo ostvaruju svoje biračko pravo, a čuli smo ovih dana iz sredstava javnog informisanja da je samo po jedan član porodice se prebacivao u Šavnik. To je organizovana kriminalna grupa koja je osmislila da prebacivanjem određenog broja u Šavnik zloupotrebi izbornu volju građana Šavnika i da tamo odredi vlast koju oni smatraju da treba da bude vlast u Šavniku.

Želim da vas pitam još jedno. Želim da vas pitam, gospodo tužioci, šta vi mislite kako će se u praksi sprovoditi predlog zakona koji najavljuje Ministarstvo pravde o oduzimanju nelegalne imovine stečene kriminalnom djelatnošću. Taj zakon usvojen je 2015. godine i gotovo da nije dao nikakve ozbiljnije rezultate. Želim da čujem od vas šta mislite o tome da li postoji neosporna potreba da se u Crnoj Gori inkriminiše krivično djelo nezakonitog bogaćenja javnih funkcionera i da treba da otvorimo mehanizme kako bi svima onima koji su se nelegitimno bogatili proteklih 20 godina na račun zloupotrebe službenih položaja oduzeli to što su oni nelegalno oduzimali od građana Crne Gore.

Želim da ukažem na još jedan momenat koji je po meni jako bitan.

Ja sam se, kolegkinice Đurović, malo ozbiljnije pripremao za ovu diskusiju, imao sam mnogo momenata koje sam htio da pitam gospodu tužioce, ali ako vi smatrate da danas treba da budete restriktivni, ja se potpuno uklapam u to što ste se vi dogovorili i biće tako.

Želim da vas pitam šta je sa optužnim aktom protiv našeg kolege gospodina Petra Ivanovića. Ogroman pritisak javnosti i svih je bio na Skupštinu Crne Gore da se ograniči imunitet gospodinu Petru Ivanoviću i da se odobri mogućnost krivičnog gonjenja. Administrativni odbor je to uradio još prije, čini mi se, godinu dana, ja ne znam šta se dešava sa tim i zbog čega više ne postoji interesovanje javnosti za taj predmet. Evo, pošto kažete da sam prekršio vremensku barijeru, ja ću sad završiti.

Želim vam da nastavite onako kako ste počeli i da nema ovih pauza kada se sumnja da li vi imate dobru volju da se i u narednom periodu onako odlučno i hrabro borite protiv organizovanog kriminala i korupcije.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 16:49:46)

Zahvaljujem poslaniku Zogoviću.

Ja potpuno razumijem da je ova tema vrlo inspirativna, mi smo se za to i dogovorili četiri sata rasprave po ovoj temi, ali jednostavno je veliki broj učesnika ispred vašeg kluba i mislim da sam bila tolerantna, dogovorili smo i veće vrijeme od onoga koje je bilo raspoređeno i drugim kolegama i vama. Tako da mislim, kolega Zogoviću, da komentar ne stoji, ali svako ima svoju percepciju situacije.

Sada riječ dajem poslaniku Draganu Krapoviću, a da se pripremi poslanik Jovan-Jole Vučurović.

Izvolite, kolega Krapoviću.

DRAGAN KRAPOVIĆ (16.11.22 16:50:29)

Hvala vam, poštovana gospođo Đurović, poštovana Skupštino, kolegice i kolege, uvažena predstavnice Državnog tužilaštva gospođo Jovanović, gospodine Novoviću sa saradnicima,

Sve ono što ste čuli danas je jedna poslanička rasprava, vjerujem da je u nekim segmentima izašlo iz onoga što je forma rasprave o ovakvim stvarima, ali svakako da treba pretresti i te stvari i treba poći od onoga što je bilo stanje prije vašeg dolaska u ovu instituciju, a pričamo upravo o tom periodu. Dakle, u periodu 2021.godine i prije toga jasno je da je Državno tužilaštvo i Tužilački savjet i Specijalno državno tužilaštvo bilo pod političkim uticajem u Crnoj Gori. Tačno je i ono što je rekao kolega Bogdanović, neki od nas su taj politički uticaj osjetili na svojoj koži, međutim, to nam nije motivacija da mi pokušavamo da damo revanš, nego nam je motivacija da upravo radimo u skladu sa ovlašćenjima koje nam je Ustav dao da dođemo do odgovora i da dođemo do kredibilnih institucija poput današnjeg Tužilačkog savjeta i poput ova dva personalna rješenja koji su po meni do sada elementarno korektno obavljali svoju dužnost i ono što im je dato u nadležnost.

Izveštaj je ilustracija činjenice o kojoj sam pričao, političkog uticaja, i sadašnji Tužilački savjet je potvrdio da je to tako. Potvrdio je da je

izvještaj loš i to je jasno rekao u propratnom aktu, ja ga imam ovdje pored sebe. Oni su u tom propratnom aktu rekli da zbog cajtnota, zbog zakonskih obaveza itd. bili su u problemu, morali su da ga usvoje, da ga pošalju prema Skupštini. U nekom dijelu su ga dopunili, ali su konstatovali da mora mnogo bolje. Naravno, ja sam tu saglasan i Tužilački savjet i Državno tužilaštvo i to je na Odboru koji vodi kolega Koprivica i konstatovano.

Danas pričamo o jednom sumarnom statističkom izvještaju, ali morate dozvoliti da i mi poslanici moramo postaviti neka pitanja o nekim pojedinačnim slučajevima, posebno o slučajevima koji su zaokupljali pažnju javnosti, jer takve stvari ilustruju upravo ono i dokazuju ono o čemu smo pričali, da je u prethodnom periodu bilo političkog uticaja na sistem Državnog tužilaštva i naravno moramo vidjeti gdje je sistem podbacio. Prije svega je potrebno da se ispituju okolnosti vezano za arhiviranje krivične prijave protiv gospodina Petra Lazovića. To je jedan jako bitan slučaj, slučaj koji je zaokupljao plažnju javnosti samo dva dana prije imenovanja novog Tužilačkog savjeta. Naravno, taj slučaj je otvorio veliki broj pitanja, kao što sam rekao možemo da pitamo da li je predmet bio arhiviran i u odnosu na policijskog službenika koji je pominjao moj kolega Vladimir Martinović, gospodina Milovića. Da li su oni obojica tu sprovodili određene policijske radnje, da li je uobičajeno da se to radi na ovaj način. Vaš prethodnik, gospodine Novoviću, gospodin Katnić, na mjestu glavnog specijalnog tužioca je pričao o tom slučaju i rekao sljedeće - Specijalno državno tužilaštvo, SDT a ne Saša Čađenović, odbacilo je krivičnu prijavu. Ja sam to kontrolisao i našao sam da nema razloga za pokretanje krivičnog postupka protiv Petra Lazovića jer je postupao u skladu sa zakonom i ovlašćenjima i o svim radnjama obavještavao pretpostavljane, što je doprinijelo otkrivanju počinilaca teških krivičnih djela.

Mene interesuje ko je potpisao to rješenje o odbacivanju prijave i ukoliko je gospodin Katnić to kontrolisao i našao da nema razloga za pokretanje krivičnog postupka, a ja vas neću pitati da li je bilo novih dokaza ili nije, to je u domenu postupka, postupak je oglašen tajnim i vi mi to ne možete reći, niti ja to tražim od vas, ali vi i ja znamo što je Zakon o državnom tužilaštvu i kako se sa tim stvarima postupa i zato i pitam ko je potpisao to rješenje i pitam da li se u spisima predmeta nalazi obrazloženje, pisano uputstvo za postupanje koje je bivši GST Katnić izdao postupajućem tada tužiocu i to u smislu člana 131 Zakona o državnom tužilaštvu. Obavezujuće uputstvo za rad, gdje se kaže da se može dati uputstvo tužiocu i da se ono mora dati u pisanoj formi sa obrazloženjem. U članu 132 piše ovako: "Izuzetno, kada okolnosti to

zahtijevaju može se dati i usmeno, ali se u primjerenom roku mora dati i u pisanoj formi". Dakle, ukoliko nije dato u pisanoj formi onda je gospodin Katnić prekršio zakon. Ukoliko jeste dato u usmenoj formi, a sa druge strane pisano nije dobio kasnije i nije obrazloženo, onda je gospodin Čađenović postupio nezakonito. Ukoliko ste vi našli da ima dovoljno dokaza, odnosno osnova sumnje za nastavljajanje istrage, a nema ovih upustava, onda je neko tu u sistemu zatajio i vrlo vjerovatno izvršio zloupotrebu službenog položaja. Neću dalje zato što i druge kolege planiraju da diskutuju.

Želim finalno da kažem da ja smatram da se ova garnitura i Tužilački savjet i vi gospođo Jovanović i vi gospodine Novoviću do sada elementarno korektno ponašala, da sa kapacitetima ograničenim koje imate ste sproveli određeni broj radnji i akcija koje su naišle na podizanje nivoa javnosti prema Tužilaštvu, ja vam dajem podršku da nastavite u istom pravcu. Što se nas tiče politička podrška neće izostati, ne u nekom smislu uticaja nego u smislu podrške da radite neselektivno i potpuno slobodno svoj posao onako kako etički kodeks nalaže.

Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (16.11.22 16:57:29)

Zahvaljujem se kolegi Krapoviću.

Sada dajem riječ kolegi Jovanu-Jolu Vučuroviću, a da se pripremi kolega Miodrag Lekić.

Izvolite.

JOVAN VUČUROVIĆ (16.11.22 16:57:31)

Hvala.

Uvijek kada su ovakvi izvještaji na dnevnom redu, bilo da se radi o sudstvu i tužilaštvu, valja reći da sudstvo i tužilaštvo nikada u Crnoj Gori nijesu bili nezavisni i da su skoro osam decenija, u stvari nikada u istoriji nijesu bili ni slobodni, ni nezavisni, uvijek su bili pod kontrolom politike, a poseljednijih 30 godina pod kontrolom predsjednika Demokratske partije socijalista, pa samim tim kad su pod njegovom kontrolom znači da su bili pod kontrolom kriminala i da su razoreni korupcijom. Ipak, mora se reći da nakon što smo izglasali Tužilački savjet moramo na neki način priznati da se nešto pokrenulo makar što se tiče tužilaštva, da je nešto krenulo sa mrtve tačke, da je bilo nekih slučajeva za koje možemo reći da su bili

uspješni i da se krenulo na ono što je glavno, a to je borba protiv visoke korupcije. Vidjećemo da li je to bilo samo onako za medije i za javnost ili će se krenuti na one koji jesu glava kriminala i korupcije u Crnoj Gori, a to su Milo Đukanović i njegov kriminalni kartel.

Ja sam htio da skrenem ovdje pažnju na drugu situaciju, da upoznam gospodina Novovića, prije svega mogao je možda preventivno djelovati vezano za sutrašnji skup koji će se održati ispred Skupštine Crne Gore. Dakle, između ostalog poziv za taj skup glasi: "Vidimo se sutra u Podgorici u 20 sati na protestu ispred Skupštine, u kojoj veleizdajnici gaze Ustav i ruše naš jedini dom". Sad ne znam na koji dom misle, ali su očigledno za neki dom spremni. "Te veleizdajnike", citiram dalje, "neće oburdati ni naši političari, ni tuđi ambasadori, oburdaćemo ih mi", kažu organizatori skupa ili neki od organizatora, "a u obnovljenoj Crnoj Gori, u obnovljenim institucijama pravde pravedno će im se suditi za veleizdaju".

Dakle, ako ovo nije javni poziv na državni udar i "oburdavanje" vlasti, onda ne znam šta je. Možda bih dodao da je ovo poziv izvjesni na građanske sukobe, rekao bih i na građanski rat od strane ekstremista koji organizuju ove skupove, a koji se kriju iza nekih nevladinih organizacija. Ove skupove, gospodine Novoviću, organizuje Milo Đukanović, ali se on sakrio iza nekolike nevladine organizacije, ove skupove organizuju ostali koji su u gravitacionom polju Mila Đukanovića kao i njegovi sateliti. Imate veoma jasne smjernice kako da djelujete i zaustavite ove ekstremiste da izazovu nešto krupno u Crnoj Gori, jer nešto očigledno spremaju, spremaju možda i upad u Skupštinu Crne Gore, a što se tiče nas iz Demokratskog fronta, mi smo kao što znate održali na stotine skupova i naši lideri su, što sam više puta to ponovio i opet ću uvijek, stajali ispred svoga naroda, dok se ove političke kukavice poput Mila Đukanovića kriju iza naroda. Ja uvijek podržavam proteste, da oni budu demokratski, da ljudi saopšte zbog čega su nezadovoljni, ali kada se neki političari kriju iza naroda, iza nevladinih organizacija, moram da ih nazovem političke kukavice, onda se pojave na bini i šalju neke ekstremističke poruke, a sutra kad budu trebali da odgovaraju za nešto sakriće se iza onih koji su se potpisali ispod organizacije ovoga skupa.

Što se tiče Demokratskog fronta, mi snažno pozivamo na mir i na toleranciju i pozivamo naravno i te građane koji će se sutra okupiti da i oni budu mirni i tolerantni i da ne nasjedaju na propagandu Mila Đukanovića, da ne brane fotelju i stotine miliona eura koje je Milo Đukanović opljačkao od ovoga naroda. Protesti su poželjni, ima razloga za mnogo protesta u Crnoj Gori, ali ne da se šalju poruke koje žestoko liče na poziv na državni udar, koje šestoko liče na poziv na izazivanje

građanskih sukoba u Crnoj Gori. Još jednom ispred Demokratskog fronta pozivam na mir i na toleranciju i na građenje demokratskih odnosa u Crnoj Gori. Naravno, Demokratski front ide svojim putem oslobađanja Crne Gore, poziva i na formiranje nove vlade, ima nas 41 poslanik ovdje, i ta vlada treba da ovu državu izvuče iz velikih problema koji postoje. Ja mislim da će do toga vrlo brzo doći, postoji dobra volja i ove druge strane, uslovno rečeno druga strana, ne volim da dijelim građane u Crnoj Gori na ove i one, evo da kažem ta strana koja podržava dio opozicije treba da se dozove pameti, tu mislim na njihove lidere, da i ona djeluje u duhu mira i tolerancije i da sutrašnji skup protekne u najboljem redu, a ne ovako kako najavljuju neki organizatori, ne da se izazovu građanski sukobi i da se izaziva omraza po Crnoj Gori.

Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (16.11.22 17:03:24)

Zahvaljujem.

Kao što sam najavila, sada riječ ima kolega Miodrag Lekić, a da se pripremi kao posljednji diskutant prijavljeni za danas kolega Predrag Bulatović.

Izvolite, kolega Lekiću.

MIODRAG LEKIĆ (16.11.22 17:03:40)

Hvala, potpredsjednice Bošnjak.

Pozdravljam predstavnike Tužilaštva i zahvaljujem na strpljenju koje su pokazali. Moguće da mi nismo baš preinteresantni kako se nama nekad čini, ali siguran sam da je bilo vrlo korisnih opservacija, komentara, predloga. Ovdje stvarno sjede osobe koje su u dužem periodu bore protiv kriminala i korupcije i zaslužuju u svakom slučaju pažnju.

Vidite, danas je pominjan pojam političke volje za borbu protiv kriminala itd. Nisam siguran da u Švedskoj baš razumiju ovaj pojam, hoću reći da ga upotrebljavaju. To je nešto što se podrazumijeva. Dakle, da pravosudni sistem je autonoman, proklamovao je to još 1748. godine Monteskije, podjele vlasti, pa i pravosudni sistem ima svoje podjele, tužilaštvo, sudstvo itd. tako da čekanje na političke elite da nešto odobre ili ne odobre nije pravi put. Znači, pravi put je autonomnost, kompetentnost sudija, tužilaca i nadamo se da jedan negativan vektor čak i autodestrukciju društva negdje zaustavljamo, da se trudimo, da ćemo to

i postići. Prije dvije godine kad je došlo do promjene vlasti, inače nisam pristalica tzv. nultih tačaka istorije kada kreće preokret i kad počinju bajke, i onog dana kad smo počeli imao sam dozu sumnje, tako da ne želim da crno-bijelo gledam i da proglasim da sve što je bilo, bilo je negativno, ali jesmo, to su činjenice koje niko ne može da ospori, zatekli jedno zapušteno stanje. Ne bih znao gdje je gore, da li u ekonomiji, da li u činjenici duboko kriminalizovanog crnogorskog društva, da li u podjelama koje postoje u Crnoj Gori. Zaista, sve tri komponente su teške, ali evo možda da zaobiđem stanje ekonomije i podijeljenosti društva po etničkim, klero, ne znam kojim sve šavovima i da samo ukažem na kriminal i korupciju gdje neću biti originalan, jer zaista je zaprepašćujuće da stižemo do toga da službenici policije su u strukturama kriminala, službenici AMB-a u strukturama kriminala. Ne govorim ovo na bazi novinskih zapisa, nego smo to saznali kao činjenicu. To je, vjerujte, utopija, nerealizovana utopija Alkaponea. Alkapone je imao ciljeve reketa, određene pravce, ali nije uspio da korumpira državu, nije uspio da ubaci svoje ljude u državne strukture. Evo, nažalost i to imamo i imamo razne epizode gdje više ovaj šverc cigara je nepodnošljiva jedna tema koja nema ishoda. To moramo da konstatujemo ipak sa žalošću.

Jedna mala digresija, istorijska. Kada je kralj Nikola otvarao Luku Bar, onu koju su pravili Italijani, držao je govor i rekao je, između ostalog, uz uzlet retorike: "Ovdje će nam donositi kulturu". On je vidio da će ti brodovi, koji će dolaziti prije svega u ekonomskom smislu, donositi kulturu. Mi smo u degeneraciji da je to permanentna tačka šverca i to se ne zaustavlja bez obzira na hiperprodukciju izjava, dokaza, kvazidokaza itd.

Želio bih vrlo kratko da ukažem na jedan još elemenat. Ako političari ne treba da ulaze i da ocjenjuju i da hvale i da kude pravosudni sistem, jedna komponenta je vrlo važna, a to je Evropska unija. Ja sam u javnosti vjerovatno i primijećen kao neko ko drži do suvereniteta ove države, da se protivim neokolonijalnoj svijesti da neko pretenduje, da utiče, mada se više to protura iz domaćih kuhinja, da neko zaustavlja vladu, formiranje vlade, ali Evropska unija je nešto drugo. Mi smo sa njom u ugovornom odnosu, mi smo to izabrali. Dakle, ona se nama ne nameće kao superstrukutra iznad nas, pa smo mi u sastavu nekakvog protektorata. Ne, mi smo izabrali da prihvatamo njene standarde i stigli smo do određenih izvještaja koji su relevantni i neki se ponavljaju. Tu je tačka naše saradnje, na dva različita kolosjeka. Ponavljam, afera "koverat", ta bruka Crne Gore koju imamo u video izdanju, Evropska unija ponavlja u svakom izvještaju - pravni i politički epilog afere "koverat". Znači, nama je politički pravac, Tužilaštvu i drugima je pravac pravni. To bi trebalo da

bude i tačka spajanja sa našim kolegama, koji ne znam zašto danas nisu ovdje, sada u petak je dijalog, evo ideje, da zajedno protestujemo kao revolt na aferu "koverat" i da se borimo da se te stvari ne ponavljaju. Takođe, evo nije tu predsjednica koja će voditi ovaj sastanak, da se nađemo u tome da glasamo Ustavni sud, to je tačka naša zajednička jer izbori bez Ustavnog suda je pretvaranje Crne Gore u Šavnik, ne u ljepotama prirode kakve jesu u Šavniku, nego u ovo što sada Šavnik simbolizuje, dakle jedan totalni haos koji živimo u izbornom smislu i to bi se Crna Gora pretvorila u neki oblik ako ne bi bila još neka teža situacija.

Evo u najkraćem pokušao sam da sumiram, da na nama nije da utičemo i da ocjenjujemo tužilačku strukturu. Postigli smo za te dvije godine da imamo i skromne rezultate, jedan rezultat koji je nesporan, a to je Zakon o Tužilaštvu i onda je bio kadrovski epilog jednog zakona koji je bio progresivan i koji smo uspjeli da napravimo kako treba. Dakle, ne treba da utičemo, ali imamo mi našu liniju politike ne samo kao vještine mogućeg nego vizije i ostvarenja određenih vrijednosti đe smo u teškom deficitu. Hvala, potpredsjednice.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (16.11.22 17:10:58)

Zahvaljujem kolegi Lekiću.

Sada dajem riječ kolegi Predragu Bulatoviću.

Izvolite, kolega Bulatoviću.

PREDRAG BULATOVIĆ (16.11.22 17:11:03)

Zahvaljujem, gospođo potpredsjednice.

Dame i gospodo, poštovane kolege poslanici, gospodo iz Tužilaštva dobro došli.

Ranijim gostima iz Tužilaštva nismo to rekli, imali smo, bar mi neki, žestoke okršaje sa njima, ali to ne mora ništa da znači.

Želim da budem precizan. Ovdje ima izjašnjavanja neko vam daje podršku, neko kaže da ste hrabri itd. Ja bih rekao sledeće, pa mislim da je to negdje i opredjeljenje Demokratskog fronta - pozdravljam niz aktivnosti Tužilaštva, ali Crna Gora traži mnogo, mnogo više od toga i Demokratski front traži još više nego što traži Crna Gora. Ne zato što smo mi bili oštećeni u prethodnom periodu, kako je juče direktor Uprave policije nama rekao kad sam pobrojao sve progone Demokratskog fronta, jer je oštećena Crna Gora kroz borbu DF-a i nepravdu koja je pravljena

nama i nasilje nad nama. Mi izražavamo i zabrinutost što nisu stvorene pretpostavke za bržu reformu zato što je tužilačka funkcija stalna, zato što je zbog jedne očigledne stvari koja je trebala da se desi, da se smijeni Milivoje Katnić, morala da se pravi egzibicija jer je tužilačka funkcija stalna, sudska funkcija je stalna i to je dobro u uređenim državama, znači nema reforme, a posebno nema reforme u pravosudnom sistemu.

Želim da kažem sledeće, da ćemo se mi naći na Odboru za politički sistem gdje ćemo detaljno da razgovaramo povodom našeg zahtjeva o izvještaju o radu u borbi protiv korupcije, organizovanog kriminala i visoke korupcije i zato ovo nije rasprava o vašem radu, rasprava o 2021. godini.

Vezano za 2021. godinu, kratko telegrafski. Najznačajniji događaj u novijoj istoriji političkoj Crne Gore je usvajanje Zakona o Tužilaštvu. Ovdje smo čuli dreku i viku i pozivali se na stavove Venecijanske komisije zahvaljujući kojoj je gospođa Zvicer neustavno predsjednik Sudskog savjeta, a o tome ćemo tek da vodimo raspravu kasnije. To je značajan zakon, zakon koji nije idealan, daleko od toga, ali zahvaljujući tom zakonu došlo je do Tužilačkog savjeta koji nije politički, došlo je do izbora gospođe Jovanović za v.d. VDT-a, a ne Dražena Burića koji je konkurisao kao prvi, za kojeg je, gospodine Koprivica, juče rečeno da je vršio pritisak na gospodina Boričića. Pozdravljam gospodina Boričića, koji je unio nemir u pravni, politički i ukupni život Crne Gore jer je juče otvoreno skinuo sa sebe krivicu, a dobio je čiste nule na Tužilačkom savjetu od nekih ljudi. Ni to nije u redu. On je juče dobio čistu desetku što se mene tiče za ono što je juče govorio i neće se zaustaviti na onome što je danas pokrenuo ODT, nego treba da znamo ko je naredio da se sve to dešava.

Gospodine Novoviću, vi ste izabrani isto na osnovu toga zakona i vi imate legitimitet jer ste u punom kapacitetu, ali i ja ću da ponovim - očekuje javnost od vas puno. Vi ste jedan ... Milivoja Katnića koji je rekao za Petra Lazovića i Milovića da su bili na zadatku mafije. Jedan od njih je u bjekstvu, jedan je u zatvoru. Javnost traži odgovor da li je Milivoje Katnić koji je preuzeo odgovornost na sebe prekršio zakon. Ne želim da ikog šaljem u zatvor, ali budite ubijeđeni koliko god da učinite, ako ne date valjan odgovor na ovo biće jedna sjenka na ono što ste značajno uradili do sada.

Koristim priliku da pozovem da se završi konkurs za vrhovnog državnog tužioca. Ja sam u jednoj proceduralnoj reakciji krajnje ozbiljno, gospodin Genci je to shvatio, nisam ja njemu uputio nikakvu edukaciju, ali ovdje treba što prije da se izjasnimo da li će Suzana Mugoša ili advokat Kovačević biti vrhovni državni tužilac, ili neće, ja za Suzanu Mugošu, njoj sam rekao, glasati neću, neće ni Demokratski front, ona treba da odgovara, da bi Tužilački savjet raspisao konkurs. Ova gospođa ovdje

troši drugih pola godine koje ističu u januaru, ako se ne varam, bez prava da bude ponovo njoj produženo, nego nekom drugom. Nema Crna Gora mogućnost da svako radi svoj posao kad smo u v.d. stanju. Tužilaštvo je u v.d. stanju, Sudski savjet takav kakav jeste, Ustavnog suda nema i ja pozivam i vas i sve nas, želim dobro Crnoj Gori u borbi protiv korupcije i organizovanog kriminala, da napravimo koaliciju svih ličnosti i svih ljudi u svim organima koji funkcionišu na ovaj ili onaj način da spašavamo Crnu Goru, a da ne odgovoramo na način kako se meni nije svidjelo kad ste rekli gospodinu Kneževiću da je Viši sud procijenio da je to krivično djelo za ono prisluškivanje. Ovo grozno zvuči što je gospodin Knežević pročitao. Znači, imamo stalno praćenje i prisluškivanje s odlukom suda koja je nezakonita, praćenje i prisluškivanje bez odluka suda, fizičko praćenje. Nije to samo to, u tom procesu vidjećete da ima svega i svačega. Treba da se dođe do vrha, do vrha koji je naredio da se muči mitropolit Amfilohije i ko je naredio da se prisluškuje specijalni tužilac Milivoje Katnić. Kakav god da je, nije smio da se prisluškuje. Gospodine Novoviću, gospođo Jovanović, imate veliki zadatak da privedete pravdi te ljude.

Samo još jedna stvar, rekao sam da poštujem vrijeme, kao i uvijek. Zamolio bih gospodina Novovića, pošto je na vašem sajtu objavljen stenogram iz kafane ili kafića razgovora Veselina Mujovića, Andrije Mandića i mene, objavljen je na sajtu. Probao sam da dobijem od Ivica Stankovića nisam uspio, sve sam probao, bio sam član Odbora za bezbjednost, probao od Pažina, nisam dobio. Znaete zašto ja to tražim, molim vas jer je to ljekovito za pravdu - taj stenogram nije original razgovora, to je falsifikat. Znam šta sam pričao, sramota me je da neke stvari kažem vezano za kvalifikacije u tom razgovoru, kada je rečeno u tom navođenju, ali da ne pričam o tome. To je falsifikovani stenogram. Niti znamo ko je praćen, zašto smo ja i Andrija tu bili, zašto je okačeno, znam samo jednu stvar, da je sticajem okolnosti, gospodine Novoviću i gospođo Jovanović, tu u blizini Katnićeve kuće tih dana kada je to nama pripremano uhvaćen snajperista, navodno. To je u kontekstu svega onoga sa čime ću da završim.

Gospodo iz Tužilaštva, gospođo Jovanović, kad dođete na Odbor za politički sistem tražim odgovor na pitanje koje sam vama postavio: Šta je sa pritužbom koju su advokati Milana Kneževića, Andrije Mandića, Čađenovića podnijeli Tužilačkom savjetu na neprimjereno, nezakonito ponašanje Čađenovića koji je postupajući tužilac u predmetu "državni udar"? Privodio je ljude i nagovarao ih, bilo je 10 do 15 fotografija nas iz Demokratskog fronta, da taj čovjek upre prstom da se proširi broj optuženih. To je pritužba Tužilačkom savjetu, zahtjev za njegovo izuzeće,

a Milivoje Katnić je preuzeo odgovornost za slučaj Petra Lazovića. Možemo da se pravimo Englezi, možemo da se pravimo da se ovo ne dešava. Ja sam Suzanu Mugoša ispitujući je kao kandidata pitao kako ste mogli da presudite pet godina, a vi svi znate da se ne može presuditi za državni udar ako nemate oružje ili ako imate oružje koje je dovedeno iz magacina Ministarstva unutrašnjih poslova i stavljeno u kuću Stojkovića. Da li može da živi taj proces? Ja, Predrag Bulatović spreman da me kritikujete da se miješam u to, to je najveći udar na pravni sistem Crne Gore i pravosudni sistem, taj montirani državni udar i pranje novca, a posebno Državni udar. Ona kaže da je ponosna na tu presudu i optužila je sudije Apelacionog suda. U kojoj se mi zemlji nalazimo? Nalazimo se u zemlji u kojoj se očekuje od vas, gospodine Novoviću, jer imate legitimitet, da neke stvari riješite. Ja ne izražavam punu podršku, ne izražavam na sistem uradićete dobru stvar, jer daleko bilo poređenje, Milivoje Katnić kad je hapsio Svetozara Marovića rekao sam ovdje da Crna Gora neće biti ista. Mislio sam da će da uradi neke stvari dobro. Nažalost, Crna Gora nije ista jer je to bio obračun ne zbog kriminala koji je Svetozar Marović počinio nego eliminisan je najveći protivnik Mila Đukanovića, a činio je krivična djela jer je priznao sve to. Nakon toga je nastao pravni haos. Zato smo oprezni, ne dajemo punu podršku, nego imamo očekivanja i pružamo pomoć u onoj mjeri u kojoj je to moguće da uradimo. Izvinjavam se, prekoračio sam vrijeme, mislim da je korisno zbog ove stvari jer ovo je važan dan za Crnu Goru, važan dan za Crnu Goru jer ova garnitura prvi put dolazi ovdje. Velika su očekivanja od ove garniture ovdje.

Pozivam Tužilački savjet, pozvam nas da do Nove godine imamo trku za vrhovnog državnog tužioca, jer sve drugo će biti prazna priča. Moram da vam kažem, kada smo usvajali ovdje Zakon o Tužilaštvu imali smo snažan otpor DPS-a, ne DPS-a i ovih mladih ljudi iz DPS-a, nego onih snaga iz kriminalnog miljea i onih koji su opljačkali Crnu Goru jer su znali da odlaskom Milivoja Katnića odlazi glavno uporište onih iz starog režima koji su popljačkali i uništili Crnu Goru. Od vas očekujemo da zajedno sa čitavim parlamentom i snagama koje nisu korumpirane ozdravimo Crnu Goru, da je izvedemo na put vladavine prava. Vama sugestija da se uhvatite ukoštac sa ozbiljnim problemom, podršku ovdje imate. To što nije pun parlament neka vas ne brine, ovdje je više od pola Crne Gore, ovdje je gotovo 60% Crne Gore, to su pokazali lokalni izbori koji su nedavno održani. Zahvaljujem. Zahvaljujem se posebno vama na vremenu koje ste mi dozvolili.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 17:23:19)

Zahvaljujem poslaniku Bulatoviću.

Iskoristiću ovu priliku da se izvinim poslaniku Zogoviću koga sam prekinula u njegovoj raspravi na konto dogovora koji je bio sa poslanikom Bulatovićem, koji nije ispoštovao taj dogovor. Moje izvinjenje, poslaniče Zogoviću, što ste vi uskraćeni u tom dijelu.

Sa ovim smo iscrpili listu prijavljenih diskutacija takođe i vrijeme predviđeno za diskusiju. Uvaženi predstavnici Tužilaštva, Vrhovnog državnog tužilaštva i Specijalnog tužilaštva, imaju mogućnost i da odgovore i na završnu riječ, ali ću dati mogućnost i da bude objedinjeno. Iako postoji poslovnička mogućnost za odgovore na komentare, s obzirom da smo ...(prekid) iscrpili onda mislim da je svrsishodnije ovako.

Gospođo Jovanović, gospodine Novoviću, kako želite da rasporedite, znači imate mogućnost i za odgovore kolegama i ujedno za završnu riječ, da bude objedinjeno.

Izvolite, gospođo Jovanović.

MAJA JOVANOVIĆ (16.11.22 17:24:29)

Što se tiče odbačaja krivične prijave to nije presuđena stvar i može da se stavi van snage ukoliko se pojave dokazi za koje nismo znali u trenutku donošenja odluke. To je vezano za odbačaj.

Koliko smo predmeta formirali samoinicijativno taj podatak nemamo. Međutim, uvijek kad Tužilaštvo dođe do saznanja, da li putem medija ili na drugi način, da je izvršeno neko krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti mi samoinicijativno formiramo predmet. O tačnom broju ne mogu da vam kažem, sad nemamo taj podatak.

Mislim da je ovo pitanje više poslanika, znači ukoliko se za bilo kojeg tužioca, kolegu, utvrdi da je izvršio krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti biće procesuiran. Isto tako imali smo jedan slučaj već da je tužilac procesuiran u jednom slučaju. Isto tako ukoliko u radnjama tužioca nema elemenata krivičnog djela, već se u njegovim radnjama steknu elementi nekog disciplinskog prekršaja, biće podnjet predlog za disciplinsku odgovornost tog tužioca.

Vezano za predmet Petra Ivanovića, protiv istog je donijeta naredba o sprovođenju istrage i naredba o proširenju istrage i tužilac koji je zadužen predmetom preduzima radnje u istrazi.

Vezano za izbore u Šavniku mogu da kažem da je povodom održavanja lokalnih izbora na dane 23.10, 30.10, 6.11. i 13.11. 2022.

godine naloženo od strane Tužilaštva podnošenje krivičnih prijava protiv 32 lica i da Tužilaštvo već preduzima radnje u tim predmetima, odnosno u predmetima u kojima su krivične prijave podnijete već Tužilaštvu.

Što se tiče ovog skupa ispred Skupštine, nadležno tužilaštvo će preduzeti radnje iz svoje nadležnosti u cilju utvrđivanja postojanja elemenata krivičnog djela. Mislim da je to što se tiče odgovora na pitanja.

Poštovana predsjednice Skupštine, uvažene poslanice i poslanici,

Želim da vas pozdravim u ime Državnog tužilaštva i zahvalim na pozivu i učešću na današnjoj skupštini povodom Izvjaštaja o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu.

Specifičnost odbrane ovog izvještaja svakako proizilazi iz činjenice da usljed kadrovskih promjena u Državnom tužilaštvu danas ovaj dokument branimo sa kolegama mi koji nijesmo bili na tim funkcijama u periodu koji obuhvata ovaj izvještaj.

Sigurna sam da je rad Državnog tužilaštva vrlo interesantan za sve poslanike, ali nadam se da imate razumijevanja za moje kolege i mene u odnosu na ograničenost u iznošenju informacija. Pored spremnosti da učestvujemo u radu sjednice Skupštine Crne Gore, što je i naša zakonska obaveza, ukazujem da i pored brojnih informacija i saznanja o konkretnim predmetima nijesmo u prilici da iznosimo informacije iz predmeta jer bi na taj način ušli u zonu mogućih povreda zakona.

Podsjetila bih vas na činjenicu da su konkretni rezultati Državnog tužilaštva ostvareni u prethodnom periodu prepoznati i sa međunarodnog nivoa u Izvještaju Evropske komisije o napretku Crne Gore. Kao što znate, u Izvještaju imamo potvrdu boljih rezultata u borbi protiv organizovanog kriminala. Ova činjenica za nas svakako predstavlja ohrabrenje. Istovremeno se u Izvještaju prepoznaje mali napredak u borbi protiv korupcije. To znači da je pred Državnim tužilaštvom zadatak da ostvarene rezultate u narednom periodu učine vidljivijim i mi ćemo nastojati da upravo tako i bude.

Ovom prilikom želim da istaknem da će Državno tužilaštvo nastojati i u narednom periodu da da značajan doprinos jačanju vladavine prava i pravne države. To ćemo činiti dosljednom primjenom ustavnih i zakonskih propisa bez bilo kakvog i bilo čijeg uticaja sa strane. U cilju dosezanja ovog cilja upravo nam je, između ostalih, potrebna podrška zakonodavne vlasti, odnosno Skupštine i zato vjerujem da će i današnja rasprava, odnosno već koju smo imali, djelimično tome doprinijeti.

Pred vama je Izvještaj o radu koji sadrži opis i analizu stanja u Državnom tužilaštvu, podatke za svako državno tužilaštvo pojedinačno u vezi sa brojem primljenih i riješenih predmeta u toku godine, probleme i nedostatke u njihovom radu, kao i mjere koje bi trebalo preduzeti da bi se

otklonili navedeni nedostaci. Izvještaj sadrži i pravne i organizacione osnove, stanje ljudskih resursa, materijalne uslove za rad Državnog tužilaštva i Tužilačkog savjeta, javnost rada koja se odnosi i na slobodan pristup informacijama, sprovedene oblike edukacije tužilačkog kadra, učešće u međunarodnim i nacionalnim tijelima, kao i aktivnosti koje se odnose na primjenu tužilačke etike.

Ne smijemo zaboraviti da je 2021. godina bila teška i izazovna po mnogo čemu. Prije svega, pandemija korona virusa umnogome je uticala na rad Državnog tužilaštva. No pored toga, druge opštepoznate okolnosti bitno su uticale na rad Državnog tužilaštva i značajno su obilježile izvještajnu godinu. Svakako jedna od navedenih okolnosti je činjenica da je Tužilački savjet proglašen 5. avgusta i da nije održao konstitutivnu sjednicu, pa nije ni mogao obavljati poslove iz svoje nadležnosti kao što su izbor državnih tužilaca i rukovodilaca državnih tužilaštava radi popunjavanja slobodnih tužilačkih mjesta, dobrovoljno raspoređivanje državnih tužilaca, odlučivanje po podnijetim pritužbama na rad državnih tužilaca, odlučivanje o disciplinskoj odgovornosti državnih tužilaca, o povredi etičkog kodeksa i sl. Ovo posebno naglašavam iz razloga što je taj ogromni zaostatak u radu sačekao novoizabrani Tužilački savjet, a radi se o veoma ozbiljnim pitanjima za zakonito i efikasno funkcionisanje Državnog tužilaštva.

Želim da naglasim da je izvještajni period praćen i odlukom Upravnog odbora Advokatske komore o opštoj obustavi pružanja pravne pomoći advokata na cijeloj teritoriji države. Odluka koja je stupila na snagu 30. jula prošle godine podrazumijevala je da advokati ne pristupaju ročištima pred sudovima, tužilaštvima, organima uprave i svim drugim postupcima pred svim instancama. Osim toga u izvještajnom periodu stupile su na snagu Izmjene i dopune Zakona o Državnom tužilaštvu koje su uticale na promjene nekih od najznačajnijih segmenata u organizaciji i radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva. Radi se o veoma značajnim promjenama čija je primjena takođe značajno uticala na ukupan rad Državnog tužilaštva u ovom periodu. Takođe, u izvještajnom periodu konstatovan je prestanak funkcije za 14 državnih tužilaca.

Svakako želim da ukažem da je uprkos svemu izvještajni period obilježen i mnogim pozitivnim rezultatima. U to ste sami mogli da se uvjerite i pročitate u izvještaju. Najznačajniji doprinos tim rezultatima dali su državni tužioci, kao i svi zaposleni u tužilačkoj organizaciji obavljajući svoje poslove i zadatke u prilično neuslovnim prostornim kapacitetima, a vrlo često uz evidentne nedostatke drugih materijalnih resursa za rad.

Neću sada navoditi statističke podatke s obzirom da su u izvještaju navedeni, samo bih istakla da je u izvještajnom periodu nastavljeno sa

postizanjem rezultata u predmetima koji su formirani zbog krivičnog djela trgovina ljudima i pranje novca. Ova ocjena je u punoj saglasnosti sa Izvještajem Evropske komisije za Crnu Goru za 2021. godinu. Takođe, saradnja nadležnih državnih organa intenzivirana je kroz rad operativnog tima za borbu protiv trgovine ljudima kojim rukovodi državni tužilac. U oblasti oduzimanja imovine stečene krivičnim djelom imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću nastavilo se sa pokretanjem finansijskih istraga koje bi trebalo da rezultiraju trajnim oduzimanjem imovine, odnosno imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću. Izvještaj koji je pred vama predstavlja ukupan rad Državnog tužilaštva za 2021. godinu i vjerujemo da sadrži rezultate koji nijesu zanemarljivi, ali svakako smatram da ćemo naredni izvještaj dočekati sa mnogo boljim rezultatima i da će taj izvještaj pred vama braniti vrhovni državni tužilac koji je u ovom domu izabran u punom mandatu i to je veoma značajna činjenica za dodatno unapređenje rada Državnog tužilaštva i napretka države u pregovaračkim poglavljima.

Zahvalila bih vam na komentarima i zapažanjima koje ste iznijeli u vezi ovog izvještaja. Istakla bih u konačnom da izvještaj sadrži i brojne pozitivne rezultate koji su obilježili rad Državnog tužilaštva u 2021. godini i svakako rezultati koje Državno tužilaštvo u cjelosti postiže tokom 2022. godine prema mnogim ocjenama su bolji, vjerujem da će taj trend biti nastavljen u narednom periodu. Međutim, Državno tužilaštvo kao jedinstven i samostalan organ u cilju vršenja svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti mora imati podršku drugih grana vlasti. U tom smislu, kao dugogodišnja državna tužiteljka, a sada v.d. vrhovne državne tužiteljke, želim da saopštim nekoliko zapažanja koja su ujedno i preporuke za unapređenje budućeg rada Državnog tužilaštva, a koje sam iznijela i pred Odborom za pravosuđe i upravu.

Prvo, potrebno nam je značajno kadrovsko osnaživanje u svim relevantnim oblastima rada. Tu ne mislim samo na tužilački kadar, svjesna sam da su u fokusu javnosti pa i vašoj Vrhovno i Specijalno državno tužilaštvo, ali moram da istaknem da u Crnoj Gori imamo još 15 državnih tužilaštava, dva viša i 13 osnovnih. Svima njima su osim tužilačkih neophodni i drugi stručni kadrovi poput finansijskih istražitelja, forenzičara, informatičara i sl.

Drugo, prostorni kapaciteti za rad državnih tužilaštava u Crnoj Gori ne ispunjavaju osnovne smještajne uslove za rad tužilaca i saradnika, da ne govorimo o uslovima potrebnim za tehničko unapređenje i opremanje stručnih saradnika neophodnim savremenim sredstvima za rad, budući da se kriminalitet svakodnevno usložnjava u svim pojavnim oblicima.

Treće, uz podršku države moramo raditi na daljem jačanju međunarodne krivično-pravne saradnje sa specijalizovanim međunarodnim tijelima, kao i na jačanju neposredne tužilačke saradnje sa državnim tužilaštvima širom svijeta.

Četvrto, posebno ćemo osnaživati saradnju na unutrašnjem planu i jačati mehanizme razmjene operativno-obavještajnih podataka između Državnog tužilaštva, Policije, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Kancelarije Interpola u Crnoj Gori, kao i poreskih i carinskih organa jer navedeno predstavlja bitan uslov proaktivnog postupanja državnih tužilaca naročito u Specijalnom državnom tužilaštvu, a čime se obezbjeđuje kontinuirano praćenje kriminaliteta sa naglaskom na organizovani kriminalitet i korupciju.

Na kraju ove rasprave još jednom želim da se zahvalim na svim predlozima i komentarima koje ste dali u vezi ovog izvještaja. Vjerujem da se radi o dobrim rezultatima koji su postignuti u 2021. godini, ali sigurna sam da će rezultati Državnog tužilaštva biti bolji u 2022. godini. No pored onoga što isključivo zavisi od nas u Državnom tužilaštvu, želim da i prema vama, uvaženim poslanicama i poslanicima, uputim apel da u dijelu svojih ustavnih i zakonskih nadležnosti doprinesete daljem jačanju Državnog tužilaštva jer na taj način svi zajedno snažno utičemo na jačanje vladavine prava u našoj državi. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (16.11.22 17:36:21)

Zahvaljujem gospođi Jovanović i njenim saradnicima, svim uvaženim gostima koji su danas ovdje.

Konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno. Takođe, prije nego što završimo današnji rad, obavještenje da nastavljamo sutra u 13.00 h razmatranjem tačaka 10 i 13.

Zahvaljujem svima, završavamo rad za danas.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 13:19:20)

Kolege poslanici, nastavljamo **Treću sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022.godini**, po dogovoru sa kolegijuma prelazimo na **Predlog zakona o zabrani fašističkih, neofašističkih vojnih nacionalističkih organizacija i upotrebe njihovih simbola**. Predlagač ovog zakona je naš kolega Andrija Popović, a izvjestioci odbora su kolega Budimir Aleksić i kolega Srđa Pavičević. Da li predlagač poslanik Popović želi riječ?

Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ (17.11.22 13:20:02)

Zahvaljujem.

Mogu li prvo proceduralno?

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 13:20:08)

Možete. Izvolite, prvo proceduralno.

ANDRIJA POPOVIĆ (17.11.22 13:20:14)

Zahvaljujem.

Evo htio bih da kažem da se desila jedna užasna stvar i tražim da Skupština zaštiti te ljude. O, čemu se radi. Dakle, građanske aktiviste, novinare, borce za ljudska prava beogradski BIRN je proglasio ultradesničarskim ekstremistima, nacrtao im metu. Ne radi se o partijskim ljudima. Dakle, koliko ja zna, niko od njih nije partijski angažovan i ne znam ko bi drugi mogao njih da zaštiti, na žalost, među autorima te objave, analize beogradskog Birn-a su i novinari iz Crne Gore koji proglašavaju čak svoje kolege iz Crne Gore ultradesničarskim ekstremistima. Njima je, radi se o 15 - 20 ljudi, to su sve, koliko znam, svi su građanski aktivisti, borci za ljudska prava, novinari. Njima je nacrtana meta. Molim Skupštinu da reaguje na ovo, prosto ne vjerujem da će iko od ovih nadležnih državnih organa koji bi trebao na to da reaguje, reagovati. Ne sjećam se da se ovako nešto desilo na ovim prostorima, jer naravno, taj mediji, to je čak koliko ja znam, balkanska internacionalna mreža, tako nešto, nije to neki mediji iz one takozvane žute štampe. Molim da nađemo načina da zaštitimo te ljude, to su građani, građanke Crne Gore, nacrtana im je meta, ne može tako ostati. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 13:22:46)

Zahvaljujem kolegi Popoviću.

Da kažem da lično nisam u toku sa pomenutim navodima u Vašoj proceduralnoj reakciji, ali mogu jedan opšti apel na sve, jer postoji ovdje mediji koji crtaju mete pojedinim našim i novinarima i članovima i poslanicima i svima, da svi negdje povedemo računa da ne etiketiramo tako olako ljude i da im crtamo mete, jer nikad ne znamo do čega to može da dovede i koga da to inspiriše na napravi nešto što ne bi bilo dobro i što bi izazvalo građanske nemire ili ne daj bože neke teže posledice u Crnoj Gori. Znači, apel prema svima od se uzdrže i da povedemo računa o tome kako se ponašamo jedni prema drugima i koje etikete dijelimo jedni drugima.

Izvolite, kolega Popoviću, sada uvodno izlaganje.

ANDRIJA POPOVIĆ (17.11.22 13:23:48)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke, građani Crne Gore, crnogorske dijaspore,

Što se tiče ovog Prijedloga zakona o zabrani fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija i upotrebe njihovih simbola, antifašizam je jedna od temeljnih vrijednosti Crne Gore, gotovo sto godina. Od nastanka fašizma i nacizma na tlu Evrope. Crna Gora je od 13.jula 1941.godine u svoje temelje ugradila antifašizam kao jedan od temeljnih načela i suštinsku vrijednost. Antifašizam nije veličanje partizanske borbe, to je borba za univerzalne evropske vrijednosti, borba protiv raslojavanja društva i poštovanja različitosti. Ne može se nekažnjeno vršiti revizija crnogorske istorije, negiranje zločina, slavljenje osuđenih ratnih zločinaca i nepoštovanje različitosti. Liberalna partija preko dvije godine traži da se prijedlog zakona uvrsti u dnevni red sjednice Skupštine, uspjeli smo iz šestog pokušaja. Indikativno je da poslije 25 mjeseci za ovaj zakon nijesmo dobili mišljenje ni 42. ni 43. Vlade, vjerovatno ne smiju od Evrope dati negativno mišljenje na ovaj atifašistički zakon, a sa druge strane od stare - nove većine ga ne smiju podržati iz razumljivih razloga.

Zakon se predlaže u cilju sprečavanja podsticanja nacionalne, rasne ili vjerske mržnje i netrpeljivosti među građanima, građankama Crne Gore, a ovim zakonom zabranjuje se bilo koji oblik djelovanja fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija kao i upotreba fašističkih i neofašističkih simbola u Crnoj Gori. Na ovaj način u mnogome bi se riješili problemi rastućeg političkog ekstremizma i nacionalizma, te klerikalnih uticaja. Trenutno u Crnoj Gori ne postoji dovoljno definisan pravni način za krivično gonjenje pomenutih organizacija koje imaju slobodu da šire svoje diskriminatorne ideologije. Ovaj nedostatak propisa daje poruku o nekažnjivosti koju čak i institucije prećutno podržavaju. Donošenje ovog zakona radi toga je veoma važno jer se njime obezbjeđuje snažan izraz društvene osude određenog ponašanja i grupa koje ga podržavaju. Zakon prepoznaje fašističke, neofašističke i vojne nacionalističke

organizacije kao grupe osnovane sa ciljem promocija, ideja koje u svom nazivu imaju simbol ili oznaku koja je istorijski potvrđena kao fašistički ili neofašistički simbol ili koriste te simbole kojima se širi mržnja ili poziva na uništenje ili istrebljenje nekog naroda, rase ili etničke i manjinske grupe zasnovane na superiornosti jednog naroda nad drugima.

Glavni cilj ovog zakona je suprostavljanje diskriminacijskom ponašanju čiji cilj je održavanje i njegovanje podjela u Crnoj Gori. Fašistički simboli koji pokazuju počinitelje ratnih zločina i zločina protiv čovječnosti takođe se zabranjuju ovim zakonom zato što fašističke orgaizacije često koriste slike poznatih ratnih zločinaca u svrhu propaganda i zastrašivanja s obzirom na to da oni simbolizuju borbu za prevlast jedne nacionalne, vjerske ili etničke grupe nad drugom. Podsjećam, Ustavom Crne Gore zabranjeno je djelovanje političkih i drugih organizacija koje je usmjereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, narušavanje teritorijalne cjelokupnosti Crne Gore, kršenje zajamčenih sloboda i prava ili izazivanje nacionalne, rasne, vjerske i druge mržnje i netrpeljivosti, ali je zabranjeno i osnivanje tajnih organizacija i neregularnih vojski. Isto tako podsjećamo da je to evropski standard, te da je Evropska unija 2018.godine usvojila slična rješenje u Evropskom parlamentu. Prijedlog zakona je definisao zabranu registrovanja, djelovanja i upotrebe fašističkih simbola, kao i kaznene odredbe usklađene sa ostalim zakonima.

Dakle, kaznene odredbe ovog zakona su novčane, sve su novčane, i usklađene su sa svim ostalim crnogorskim zakonima. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 13:29:31)

Zahvaljujem kolegi Popoviću kao uvodničaru.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Shvatila sam ne.

Onda prelazimo na uvodna izlaganja. U ime Kluba Demokrate, Demos ima prijavljeni prvi. Iz Demokratskog fronta da li neko želi iz ovog dijela? Nije prijavljen. Evo kolega Budo Aleksić. Znači, u ime Kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija kolega Budo Aleksić.

Izvolite, kolega Aleksiću, pet minuta su uvodna izlaganja, a nakon Vaših pet minuta, ostaje još 13 minuta za vrijeme kluba.

Izvolite, kolega Aleksiću.

BUDIMIR ALEKSIĆ (17.11.22 13:30:22)

Zahvaljujem.

Danas imamo na dnevnom redu Predlog zakona koji se netačno zove o zabrani fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija. Dakle, ovaj predlog je, odmah to želim da naglasim, da je jedan najobičniji politikantski pamflet koji je ideološki obojen i u potpunosti tendenciozan, a kranje je problematičan sa pravno-tehničkog aspekta. Ovim predlogom i ovim tekstom se falsifikuje istorija, krivotvore se nedvosmisleno utvrđene istorijske činjenice i promovise se duh i slovo totalitarne komunističke ideologije, njeno nasleđe, njena logika, njena propaganda i njen cjelokupan narativ. Ovaj tekst je selektivan čak sa i stanovišta komunističke propagande.

U ovom tekstu se, naime, kako predlagač kaže, navode tri najvažnije fašističke organizacije, a to su, kako tekstopisac navodi: četnička, ustaška i organizacija koja se oslanja na tradicije Handžar divizije koja je djelovala u Bosni i Hercegovini tokom II Svjetskog rata. Svima je jasno da prva od navedenih organizacija četnička nije fašistička, nego je eminentno antifašistička. I ne dozvoljava vrijeme da ja ovdje izvedem čitavu elaboraciju o tome šta su o Draži Mihailoviću govorili ametički predsjednik Truman koji mu je 1948. dodijelo orden Legije časti, najviši orden koji se inače vrlo škrto dodjeljuje i osim Draže Mihailovića dobilo ga je svega nekoliko velikih državnika, pa glavnom komandujući savezničkih snaga general Ajzenhauer, pa tako redom, ametički oficiri i piloti koji su organizovali paralelno suđenje 1946.godine u Americi gdje su dokazali, gdje je sve general Mihailović vodio borbu protiv fašista i tako dalje i tako redom. To je u istoriji raščišćeno. Tu nema nikakve dileme, a da je to tako potvrđuje i činjenica da je u zemljama NATO-a najistaknutije zemlje NATO pakta su Sjedinjene Američke Države, Engleska, Velika Britanija, Francuska i tako dalje, a u svim tim zemljama postoji sponenici o generalu Mihailoviću. Potpuno je bespredmetno dokazivati više je li četnički, odnosno Crnogorski pokret bio fašistički ili antifašistički historiografija je tu dala svoju riječ i završila tu priču. To je prva navodno fašistička organizacija koju je predlagač prepoznao. Druge dvije su ustašna i Handžar divizija koji uopšte nijesu djelovali u Crnoj Gori. Uopšte ih nije bilo ustaška se pojavljuje ovdje tek krajem '90-tih kada Milo Đukanović u svoj pokret uvodi određene narativ zasnovan na tradicijama Savića Markovića Štedimnije i Sekule Drljevića ustaškog ideologa. Za koga je ovdje rečeno iz klupa opozicije sadašnje da je crnogorski velikan koji je bio antisemita i koji je uređivao ustaški list Graničar i koji se ovdje

veliča i slavi kao crnogorski nacionalni heroj. Međutim, dvije eminentno fašističke organizacije koje su djelovale u Crnoj Gori u II Svjetskom ratu nijesu prepoznate kao fašističke. Dakle, balisti, Bali Kontar koji je ovdje djelovao i vršio ratne zločine i muslimanska milicija. Čuli smo za onog Osmana Rastodera koji je dobio ulicu u Petnjici. Tamo gdje DPS drži vlast, tamo se podižu spomenici fašistima. Evo u cetinjskoj opštini ne DPS, nego SDP i ta koalicija imate spomenik kako ih oni zovu ustanicima, a mi znamo da su oni učestvovali i vidjeli fotografije u Maršu na Rim pod nazivom na italijanskom jeziku crnogorski fašisti, koje je poslije Italija prebacila ovamo da organizuju pobunu i koje su ovi sad proglasili za nacionalne heroje, a oni se sami legitimisali kao fašisti i kao takvi dočekali fašističkog okupatora i 12.jula '41.godine proglasili takozvanu nezavisnu Crnu Goru i bili u službi italijanskog okupatora i svakog mjeseca uredno primali plate od Italijana, poslije od '43.godine od Njemaca i to su crnogorski separatisti, odnosno fašisti koji nijesu ovdje prepoznati u tekstu ovoga zakona. Njemu spomenike podižu, evo u Ulcinju imamo još uvijek spomenik jednom balisti koji je vršio zločine i u Velici koji je ubijen od strane OZNE krajem "44.godine, u Petnjici Osmanu Rastoderu, u Gusinju isto, u cetinjskoj opštini crnogorskim fašistima i tako dalje, ali predlagač to apstrahuje i zaboravlja, a ne možemo tako. Ovdje je samo pitanje želimo li mi društveni dogovor, želimo li mi da stabilizujemo ovo društvo ili i dalje da podstrekavamo podjele i da burgijamo u cilju destabilizacije ove zemlje. Ako je predlagač zaista iskren i zanimljivo je da on, pazite stranka koja ima jednog poslanika ona sad prednjači da donese jedan ovako važan zakon, ako je ta druga strana da je tako nazovemo spremna na dogovor da donesemo jedan opšti zakon koji će da osudi i zabrani isticanje simbola i udruživanje svih pripadnika svih totalitarnih ideologija uključujući i komunističku. Ovdje se samo tretiraju navodno fašističke organizacije. Gdje su nacističke, gdje su komunističke, kao što je to u drugim zemljama, upravo zemljama. Ja ne znam jesu li predlagači Natovci ili komunisti? Oni se ovdje predstavljaju kao Natovci, prozapadnjaci, a onda na prvom koraku se pokažu da su u stvari komunisti koji promovišu jedan eminentno komunistički narativ. Ajmo da se dogovorimo da donesemo jedan opšti zakon koji će zabraniti funkcionisanje djelovanje i simbole pripadnika svih totalitarnih ideologija, uključujući i nacizam i komunizam koji je ovdje izostavljen.

Postoji rezolucija Evropskog parlamenta o zabrani djelovanja totalitarnih režima i posebno o zabrani komunističkih režima i komunističkih organizacija koju sam ja ovdje, Demokratski front je predlagao i ja obrazlagao i to je odbijeno. Ajmo da se usaglasimo da imamo jedan dobar zakon koji će osuditi i zabraniti sve totalitarizme.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 13:37:04)

Zahvaljujem kolegi Aleksiću. Očigledno ove teme i različita gledanja i čitanje istorije izazivaju, vidim po reakcijama poslanika, ali svako ima pravo svoju argumentaciju da iznese. Očekivala sam amandmansko djelovanje, jer se pominjalo, ali nijesam shvatila da još uvijek su stigli amandmani, ali negdje je tokom rasprave na sjednici odbora se pokazala spremnost da se sve to usvoji, pa bi voljela da budu amandmani, ako smo spremni da donesemo ovaj zakon i da se amandmanski djeluje.

Prelazimo na sledećeg uvodničara u ime kluba kolega Koprivica, u ime Kluba Demokrate DEMOS izvolite kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (17.11.22 13:38:01)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovane kolegice i kolege,

Mislim da je ovdje jedno proceduralno pitanje ostalo nerazjašnjeno. Naime, imamo notipičnu situaciju kada je u pitanju ovaj predlog zakona.

Naime, članom 93 Poslovnika Skupštine Crne Gore propisano je sledeće. Citiram. "Ako je Zakonodavni odbor predložio da se predlog zakona odnosno drugog akta ne usvoji zbog njegove nesaglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom o postojanju saglasnosti nakon dodatnog obrazloženja predlagača, odnosno predstavnika predlagača akta i predstavnika Zakonodavnog odbora odlučuje Skupština bez pretresa. Govori iz ovog člana može trajati najduže pet minuta ključno stav 3 član 93 Poslovnika Skupštine kaže:"Predlog akta koji iz stava 1 ovog člana Skupština odluči da je nesaglasana sa Ustavom i pravnim sistemom izostavlja se iz dnevnog reda sjednice".

Imamo sad situaciju da je Zakonodavni odbor utvrdio da ovaj predlog zakona nije u saglasnosti sa Ustavom i pravnim sistemom, a da se o tome Skupština nije izjasnila, a predlog zakona je na dnevnom redu i o njemu se raspravlja. Zbog neprimjenjivanja Poslovnika sva ova procedura iz člana 93 Poslovnika Skupštine Crne Gore je obesmišljena i potpuno je stavljena van snage. Možda je ovo trebalo da učinim po proceduralnom intervencijom.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 13:39:48)

Kolega Koprivica, da vam bude ovo proceduralna reakcija i da vam ja dam odgovor, jer dugujem objašnjenje. Ja ću obrazložiti ovaj dio, kolega Koprivica u konsultaciji sa predsjednikom Skupštine. S obzirom da je ovaj zakon ušao kao tačka dnevnog reda, a trebalo bi na žalost nama odbori ne funkcionišu tako da Zakonodavni odbor nije odradio svoj posao prije nego što smo glasali o dnevnom redu i ovaj zakon je dobio zeleno svjetlo da bude na dnevnom redu i sad smo imali dilemu baš zbog ovog člana koji ste vi pomenuli gdje može da se postavi to pitanje, ali u konsultaciji sa predsjednikom Skupštine sugerisano mi je da se danas ipak raspravlja o ovome, da se ne izjašnjavamo i ja sam tako i uradila. Ali, ovo što ste sve iznijeli kao dilemu postojala je, jer zaista jeste, ali naknadno je Zakonodavni odbor, kad je već zakon ušao u dnevni red.

Izvolite.

MOMO KOPRIVICA (17.11.22 13:41:14)

Zahvaljujem.

Konstatujem samo da je prosto procedura iz člana 93 Poslovnika Skupštine Crne Gore izostala i da je prosto na ovaj način obesmišljeno izjašnjavanje na Zakonodavnom odboru. Iako ja mislim da je najveći, ako govorimo o problemima ovog zakona ne u nekoj idejnoj sadržini nego upravo u pravnoj, ali nešto ću se osvrnuti tokom svog izlaganja i na pravne aspekte ovog zakona.

Što se tiče idejne komponente ja sam i na Odboru za politički sistem, pravosuđe i upravu rekao da vjerujem da je kolega Popović imao iskrenu namjeru da sa ovim zakonom osnaži borba protiv fašističkih pojava, veličanja tog zla koje je bilo, možemo reći ne samo najveće zlo XX vijeka nego i najveće zlo u istoriji čovječanstva. I naša zemlja je podnijela i naš narod je podnio velike žrtve u borbi protiv fašizma i nacizma. Ova zemlja je izgradila svoje državne institucije, pored ostalog i na jednoj upornoj, istrajnoj antifašističkoj borbi, ja posebno ovdje i javnost podsjećam da je kolega Popović glasao, ako me sjećanje dobro služi i za naš predlog rezoluciji i osudi genocida u Pivi i Velike i zaista mi je to jedna značajna činjenica, jer je govorilo o tome da želi da osudi sve ono što su djela i zločini fašizma i nacizma u Crnoj Gori bez obzira na to od koga predlog ili inicijativa dolaze. I jeste antifašistička tradicija naše zemlje, jedan od njenih najznačajnijih djelova u istoriji i naša obaveza da se odnesemo prema tome je u toliko jača i danas.

Postoje dva razloga zbog kojih je neophodno podržati zabranu djelovanja fašističkih, neofašističkih i sličnih organizacija koje potkopavaju demokraciju. Prvi je taj istorijski razlog, zato što je naša zemlja, zemlja impozantne antifašističke tradicije. I drugi razlog jeste određena zaštita demokratskog poretka. Imamo dug i prema istoriji, ali i obavezu prema budućnosti da zaštitimo djelovanje, zaštitimo demokratiju, ustavni poredak, prava građana, djelovanja tih ekstremnih organizacija.

Konačno, vidjeli smo da i 2021.godine se desilo u Njemačkoj nešto što je veoma značajno kad govorimo o zaštiti demokratije, zaštiti ustavnog poretka, naime Njemačka obavještajna agencija je počela istragu protiv alternativu za Njemačku. To je ona jedna sad izrazitih desničarskih ekstremnih organizacija koja ima primjese i neonacističkog djelovanja. To je bio jedan svakako interesantan detalj kada je u pitanju sfera zapadne demokratije. Da se dešava da jedna politička partija bude stavljena u razvijenoj zemlji, možemo reći najistaknutijoj u demokratskoj zemlji danas Evrope pod nadzor obavještajne agencije.

Počela se voditi i tu jedna ustavna borba za zaštitu od tih oblika potkopavanja demokratskog poretka. Naravno, sjećamo se i 2004.godine kada je u toj zemlji u kojoj postoje partije desnice, partije lijevice koje su uzorne partije na evropskom tlu, ali je došlo do jačanja i uspjeha tih ekstremista i neonacista još 2004.godine, ako se sjećate, pa pokrajinskim parlamentarnim izborima u Saksoniji, uspijeva Nacionalna partija Njemačke u Brandenburg u uspijeva Njemačka narodna unija jedna je imala oko 10, druga nekih pet-šest procenata dobile su izborni savez radi izbora 2006.godine. To je bio jedan alarm kada je u pitanju ova razvijena evropska država. I svakako da i mi imamo obavezu da spriječimo i da djelujemo da preveniramo sve one pojave koje su usmjerene na poništavanje ljudskih prava i sloboda sistematski prezir prema pojedinim etničkim, vjerskim, rasnim i drugim grupama, ali i koje podstiču jedan netolerantan odnos prema drugom i drugačijem, jer se sve ove i fašističke i nacističke organizacije i njihove sledbenice koje označavamo kao neofašiste, neonaciste u osnovi svog djelovanja imaju jedan prezir prema drugom i drugačijem, gdje se drugi i drugačiji doživljava kao prestupnik, kao neko sa kim prema tome to je prestupnik, ne treba razgovarati, ne treba mu dati prava nego ga treba uskratiti u pravima, treba ga kazniti. I upravo je taj netolerantan odnos prema drugom i drugačijem jedan neminovno pratilac ovih fenomena i pojava koji se dešavaju naravno na prostorima bivše Jugoslavije, posebno nakon raspada naše zajedničke države, raspada njenih institucija i sistema vrijednosti kojima je bilo dosta zabrana kada je u pitanju

djelovanje ovih organizacija, pa uprkos tim zabranama oni nijesu iskorijenjeni. Za suprostavljanje ovim pojavama potrebno je i preobražavati društvenu svijest, a ne samo kreirati pravne norme, jer ako se ne preobražava društvena svijest onda će te pravne norme samo biti jedan veći podsticaj nosiocima ovih pojava i nosiocima ovih pokreta da se prestave kao žrtve, kao ugroženi i da iz toga izvode svoju snagu.

Kako znamo još od rimskog vremena da je zakon izraz najvišeg razuma i zakon treba da sadrži opšte i za sve jednake norme. Ukoliko nije takav on prestaje biti zakon i ovdje vidimo i određene manjkavosti kada je pitanju ovaj predlog zakona. Vidi se određeni upliv ideologije u pravo i ukoliko se ovaj predlog zakona usvoji bez neophodnih amandmanskih intervencija biće primjer zakona koji pored korektnih, potrebnih normi ima norme koje predstavljaju upliv ideologije u pravo. Ako se uplete ideologija u pravo onda to više to nije izraz najvišeg razuma, onda taj zakon ne sadrži opšte i za sve jednake norme, nego postaje sedstvo za legitimisanje nekog političkog koncepta ili nekog političkog projekta.

Da li su navedene sve ekstremne organizacije koje su djelovale u prošlosti na ovim prostorima u ovom zakonu? Nijesu i zato su te norme, pored ostalog i selektivne. Zašto je neko izostavljen? Možda da se on rehabilituje zakonom. Čuli smo da je komunistička ideologija propagirala određene teze, stavove, a ako pogledamo mišljenja jednog člana takozvanog crnogorskog državnog vijeća Markovića, šta je on pisao o partizanima, o komunistima, to je šokantno. Crtao nam je mete i zbog toga je Odlukom Okružnog suda u Zagrebu 1955.godine proglašen krivim i osuđen na osam godina zatvora. Evo ja, ne zamjerite mi što ja lično reći. Dolazim iz porodice čiji su preci bili u Partizanskom pokretu, tako da nemam razloga da navijam za neku od zabranjenih struktura ovdje, ali evo da samo pročitam jedan citat šta govori pomenuta ličnost o komunistima i partizanima: "Kod nas se mnogo govori o takozvanim partizani. Ti partizani ne predstavljaju ništa drugo nego obične razbojнике i pljačkaše kojima je jedina svrha omesti izgradnju nezavisne države Hrvatske koja se provada na temelju načela Hrvatskog pokreta, a sastavljenih po poglavlniku u skladu sa zasadama na kojima se izgrađuje novi evropski poredak. Novi evropski poredak je poredak koji je izgrađivan po volji firera. Izgradnje Hrvatske u duhu ustaških načela predstavlja važan prilog izgradnje novog evropskog poretka i osigurava kako hrvatskom narodu u cjelini, tako i svakom pripadniku Hrvatske, narodne zajednice život dostojan čovjeka. Citiran dalje šta on govori o partizanima.

Partizanskom djelatnošću koja je potpuno u službi luđačkih boljševičkih ciljeva ide se zatim da se omete ta izgradnja. Ide se zatim da se ošteti Hrvatska kao svijesan činbenik u izgradnji novog evropskog poretka". On optužuje partizane i Komunističku partiju koji su bili nosilac Narodnooslobodilačkog pokreta, da sprečavaju implementaciju novog evropskog poretka po načelima Adolfa Hitlera.

Gledajte zašto je osuđen, pored ostalog odlukom tadašnjih sudova Federativne Narodne Republike Jugoslavije, pored ostalog i pored mnogih drugih kriminalnih djela, pominje se jedna stvar koja možda savremenim pravnim mjerilima nije dovoljno precizna, ali nam ovako društveno politički dosta toga govori.

Učestvuju u razbijanju spoznaje i ostovjetnosti interesa i neophodnosti i zajedničkog života naroda na ovim prostorima i zapravo svaki taj fašistički, neofašistički, nacistički i neonacistički pokret se svodi na to da dokaže i pokaže da su narodi osuđeni na neprijateljstvo, na anganonizam, na sukobe, da ne mogu da žive zajedno, pa konačno i Šnit, jedan od inspiratora, teorijskih inspiratora tog pokreta koji kasnije pravi zaokret i predstavlja politiku kao relaciju, prijatelj, neprijatelj, odnosno kao sukobljavanje. Za njega je politika sukobljavanje. Vraćamo se na onaj odnos prema drugom i drugačije, netolerantan da se u drugom i drugačijem vidi predstavnik, da se u drugom i drugačijem vidi neprijatelj, a sa neprijateljem ne treba imati ništa zajedničko i onda trebaju i narodi da jedne i druge gledaju kao neprijateljske.

Mi smo dužni, podsjećajući se i ono lijepog načela, onih lijepih riječi Marka Miljanova, koji je govorio: "Da su primjeri naši besplatni učitelji", da se posjetimo i onih lijepih primjera iz naše istorije kojih je bilo možda ne dovoljno, ali je bilo veoma dovoljno ipak, da govorimo o tome kako su se pripadnici različitih naroda između sebe poštovali, uvažavali, pokazivali milosrđe spašavali jedni drugima i svetinje, po vjeri su se razlikovali, ali su jedni drugima spašavali svetinje. Ja sam o tome ovdje govorio.

Što se tiče pravnih aspekta i zato želim da ukažem kratko na nekoliko manjkavosti, molim vas i završiću brzo, zbog čega?

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 13:58:10)

Isteče kompletno vrijeme kluba, a već je istrošeno, pa molim da privodite kraju.

MOMO KOPRIVICA (17.11.22 13:58:11)

Vi ste reagovali kao član Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu. Ja sam spreman kao predsjednik Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu da sazovem sjednicu odbora i da odbor nakon završetka i ove rasprave formuliše određene amandmane kako bi se tekst zakona poboljšao. Zašto?

Postoje pravne norme koje su nedorečene, neprecizne i nepotpune, a ako imamo nedorečene, nepotpune i neprecizne pravne norme u jednom zakonu to znači da postoji velika sloboda djelovanja za one organe koji će da primjenjuju taj zakon, pa tu slobodu mogu i da zloupotrijebe. Potrebno je uvijek suziti prostor diskrecioznih ovlaštenja državnim organima.

Konačno postoje i neke suštinske pravne manjkavosti. Kažete, na jednom mjestu. Osobe krive za ratne zločine, ili zločite protiv čovječnosti u smislu ovog zakona proglašene su krivim za takve zločine pred nadležnim sudovima. Ovo je u redu, ali treba dopuna. Šta ćemo sa onima koji su proglašeni krivim od strane Komisije za utvrđivanje zličina okupatora i njihovih pomagača u zemlji, jer je ta komisija bila nadležni državni organ iz ove norme ostaje nejasno?

Da li se odnosi i na ta lica, jer je ne mali broj ljudi poslije II Svjetskog rata odlukama te komisije označen za krivim ili se možda neko svjesno izostavlja. Konačno, u članu 13 stav 1: "U slučaju postojanja nesaglasnosti drugih zakona s ovim zakonom u postupcima po ovom zakonu primjenjivaće se ovaj zakon". Znači, ovim zakonom sa jednom nespretnom normom isključenje važenje drugih zakona i ako postoje brojni zakoni koji ova pitanja dijelom regulišu Zakon o javnom redu i miru u članu 19a, zabranjuje propagiranje i reklamiranje i stavljanje sadržaja na određene objekte koji su fašističkog sadržaja. To su brojna pravna pitanja i ako je ideja borba protiv fašizma, neofašizma, nacizma, pojava neonacizma sasvim opravdana, ali tu treba biti istančanog pravnog duha i bez upliva ideologije u ono što su pravna rješenja, da ne bi zakon bio sredstvo za legitimisanje jedne političke koncepcije, umjesto da zakon bude izraz najvišeg razuma i skup opštih i za sve jednakih normi. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 13:58:12)

Zahvaljujem kolegi Koprivici i očekujemo te amandmane na Odobru za politički sistem. Sada dajem riječ kolegi Srđi Pavićeviću, u ime Kluba Crno na bijelo. Izvolite, kolega Pavićeviću.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (17.11.22 13:58:43)

Poštovana predsjedavajuća, poštovane kolege, poštovana javnosti,

Evo danas sa novom temom, odnosno sa ovim predlogom zakona o zabrani fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija i upotrebe njihovih simbola.

Imali smo prije par dana na Odboru ovu temu i ova tema je prošla tako što smo bili dosta podijeljeni, jer zakon kao takav, odnosno Predlog dopune ovog zakona nije apsolutno pokrio sve ono što treba i nije ušao u suštinu biti materije.

Činjenica je da malo prostora postoji danas na ovoj geografskoj mapi koja sa toliko strasti se bori protiv fašizma i koji tako strastveno propagira anti-fašizam, a tako kao alat koji metodologiju koristi upravo jedan fašizuelni narativ i vrlo bezočan i nekreativan odnos prema suprostavljenoj strani svodeći je, upravo na nešto što je tortura fašizuelnih misli.

Činjenica je da je gospodin Popović, vjerovatno u želji i namjeri da jednu plemenitu ideju plasira okrnulo samo vid problema i jako mi je žao što ova sjednica i ova tačka vjerovatno na Kolegijumu kod predsjednice Skupštine nije dobila više prostora, odnosno veću minutažu, jer je ovo jako, jako teško elaborirat u kratkom vremenskom periodu.

Ovo što gospodin Popović u predlogu svom normira kao sve ono što posjeća na četničko, na ustaško, na organizaciju Handžar divizije sve je to vrh ledenog brijega. Naša suština i naša stvarnost, naš prezent koji živimo svakodnevno obiluje nečim što podsjeća na potrebu da se afirmiše i definiše jedna nacija, jedan narod, jedna ideologija, jedan vođa, šta je to, jedan narod, jedna nacija, jedna ideologija, jedan vođa, a to je ekvivalenta fašizama. U Crnoj Gori nema fašizma, ali ima mnogo fašističkih nastupa, ima mnogo ljudi koji obiluju tom retorikom.

Ja sam pitao gospodina Popovića na tom odboru, pitam i sada koji su ulazni parametri. Ako stavimo pitanje simbola, pitanje pjesama, pitanje obilježja, to su sporadični slučajevi. Mi moramo da se borimo suštinskom stvari, mi smo suštinski jedno veoma tragično podijeljeno društvo u kome na današnji dan nacionalni osjećaj pripadnosti jednoj naciji, predstavlja provokaciju za drugu nacionalne pripadnost druge nacije. Mi smo došli u situaciju da nacionalno orijentisani, takozvani autoktoni, ajde tako da ih nazovem, Crnogorci iritiraju ljude koji se nacionalno osjećaju Srbima, samim svojim postojanje, suprotno ista stvar. Nacionalno, ljudi koji se nacionalno osjećaju Srbima, to jest crnogorskim Srbima iritiraju nacionalne Crnogorce i manjine eventualno neke, samim svojim postojanjem. Pa mi smo u predvorju fašističkog pakla. Još samo treba da to materijalizujemo sukobima, fizičkim sudarima i da sve ode u jednom pravcu bespovrata. Tako da lično mislim da je ovaj zakon, pored ovoga što kaže gospodin Koprivica, pored falinki u pravnim normama, ovaj zakon se nije dotakao suštine. Mi baštinimo priču o antifašizmu iz vremena stare

Jugoslavije, ali mi nikad ni u jednom trenutku za trajanja te stare Jugoslavije se nismo dotakli svega onoga što je malo mirisalo možda na nešto što bi moglo da liči na fašizam. Mi se nikad nijesmo javno pitali šta smo uradili sa ljudima koji nisu bili, koji nisu dirali naše tadašnje svetonazore. Što je bilo sa talijanima u Istri, Dalmaciji, šta je bilo u Vojvodini, šta je bilo sa Albancima sa Kosova, šta je bilo sa Srbima u nekim pograničnim mjestima.

Mi jednostavno moramo da rascistimo, mi moramo da postavimo jasnu skalu da znamo šta to predstavlja fašizam, gdje počinje fašizam u kom trenutku. U Crnoj Gori pogotovo u ovom trenutku moramo da znamo gdje to prestaje ljubav i tolerancija a gdje počinje mržnja. Nama su sve novine, sva sredstva javnog mjenja koja kreiraju javno mjenje, sredstva javnog informisanja, puna, ali apsolutno puna fašistivnog naboja emotivno i to je jednostavno postalo do te mjere jedan politički da mi nešto moramo da uradimo. Činjenica je da moramo da nađemo jedan kohezioni faktor da ga smislimo, to više ne može da bude ideologija, očigledno, ne može da bude ni religija, ne može da bude ni nacionalnost. Ostaje samo dva momenta koja nas mogu da povežu ili zajednički kriminal, gdje vidimo da se kriminalci jako dobro slažu bez obzira koje su orijentacije ili građanska forma života i ponašanja. Šta ćemo da izaberemo to je pitanje koje će determinisati naš razvoj, ali sasvim sigurno ovaj zakon je u svojoj biti, u svojoj inicijativi možda plemenit, ali je suviše siromašno postavljena stvar, tako da apsolutno iziskuje strašno puno dodataka i amandmana koji trebaju jasno da preciziraju stvari, šta je to što trenutno u Crnoj Gori predstavlja prijetnju i šta je to što podsjeća na fašizam i moguće razvoj fašizma u Crnoj Gori. O tome treba jasnu sliku imati i o tome treba imati nulti stepen tolerancije koji se mora materijalizovati u vidu zakonskog propisa i jednostavno prema tome ne smije biti nikakve empatije niti solidarnosti, to mora jednostavno da bude predmet osude cjelokupnog građanstva iz razloga postanka nas kao jedinstvene države. Sve suprotno nas vodi ko zna gdje. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:05:03)

Zahvaljujem kolegi Pavićeviću.

Sada dajem riječ u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene profesoru Branku Raduloviću, a da se pripremi kolega Boris Mugoša. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (17.11.22 14:05:19)

Hvala.

Ne ulazeći u dobru namjeru predlagača, razmišljao sam da li više da se bavim ovim temama, jer mi je sve postalo degutantno. Najstariji sam među vama i dobro se sjećam i bio očevidac mnogih stvari.

Mi treba prvo da se pitamo da li mi trebamo jedan ružni jubilej da slavimo, a to je 170 godina kontinuirano autokratskog totalitarnog, pa i neki put imajući u vidu atribite fašizma, fašisoidan, po nekim danima i neofašisoidan crnogorsko postojanje i bitisanje. Pod jednim vladarom, pod drugim vladarom, pod jednim autokratom, pod drugim, pod jednim totalitarnim sistemom, pod drugim, trećim i ovako u jednoj situaciji kada taj kostur postoji danas da li u ovakvoj kontaminiranoj, polarizovanoj, podijeljenoj, ostrašćenoj Crnoj Gori na ovakav jedan način govoriti i predlagati ili samo uzeti i rezolucije, vijeće Evrope ili Evropskog parlamenta ovdje usvojiti, koji jasno kažu da je ono što je sa lijeve strane, a to je komunizam, i ono što je sa desne strane to je fašizam, treba osuditi. I tu rezoluciju treba usvojiti. A onda, ako ćemo da tragamo po istini, onda ćemo da i ono što Evropski parlamenat i dalje usvojio, a to kaže da tajni dosije treba otvoriti i odznaniti ko je i na koji način kršio osnovna ljudska prava.

Ja mislim da je moderna demokratija krenula negdje u 17. vijeku Engleska prva, kroz difrektnu i indifrektnu demokratiju. I gdje smo mi odmakli, gdje su oni odmakli u odnosu na nas. Ako smo mi ovakvi kakvi smo, ako Evropa u pojedinim slučajevima može i da ima u svom koliko ovo 500 godina demokratskom postojanju, oblike neofašizma. Ja sam ovo pozivajući se na svoje iskustvo, predsjednice molim vas, ak omože barem ovo što sam došao da me uvažite, jer nijesam htio da dolazim.

Bio sam i gledao sam kako žive komunisti. Oni su gori bili pojedini, bio sam na velikim Brionima Titov ađutant, bio sam gimnazijalac, išao kod pojedinih mojih drugova koji su živjeli iz Podgorice, najvećih državnih funkcionera sinovi. Oni su živjeli bolje od svakog autokrate kao što je.

Ja vas kolega Popoviću pitam zašto ovdje nijeste ubačili i partizanski pokret, iako sam ja dio toga, da kažete da partizanski pokret koji se kasnije pretvorio, naslijedio sa komunizmom, imao je velike svoje devijacije od torture, progona, ubijanja, do suprotnosti u onoga za što su se borili mnogi četiri pet godina dana. To je istina.

Fašizam. Mi imamo stigmatizovano to da kad kažeš fašizam, znači nešto što je do kraja negativno. Tačno. Ali, pogledajte sadržinu, to je znači diktator, jedan čovjek, to je znači progon opozicije, to je kontrola

nad svim dobrima. Da li je ovakve elemente fašizma imao prethodni režim u prethodnih 30 godina? Trebamo ljudski da pogledamo to. Da. Jesmo li imali diktatora? Mi ga sad nazivamo šefom režima. Je li odgovarao? Ne. Je li progon bio opozicije? Jeste. Je li kontrolisao sve? Jeste. Je li zatočio institucije? Jeste. Jesu li te institucije i danas zatočene? Jesu. Ja se pitam koliko s jedne i s druge strane takvih ličnosti i danas postoji i onih koji će biti na mitingu i onih koji su ovamo.

Zato, ovako jedno pitanje koje je od suštinske važnosti po nekakvo ozdravljenje normalno Crne Gore, mi terebamo da donesemo prvo da dođemo do istine, da tu istinu predamo istoričarima. Da kažemo da naš obrazovni sistem ima jednu pa izbalansiranu činjenice koje su utvrđene faktima, a ne ideolozima. Da izgradimo institucije, da napravimo pravu reviziju, da usvojimo evropske standarde i norme i da se okrenemo budućnosti Crne Gore. Mislim da je to suština svega, a nije suština nikako u ovakvoj nesrećnoj, jadnoj, omrčenoj, podijeljenoj Crnoj Gori još dosipati i govoriti samo o nekoj svojoj istini.

Završiću s tim, dovoljno je prihvatiti, ako idemo prema Evropi, evropske standarde, evropske rezolucije, evropske direktive, evropsku praksu da od totalitarnog sistema koji svom atributu ima fašisoidni karakter. Kako da izvršimo iz takvog totalitarnog sistema funkcionalnu demokratiju. Kako da od ovakvog pravosuđa da napravimo u istinu pravosuđe i druge institucije koje će biti filter svemu tome. E za to se zalažem. A imam nešto što imam, što strašno pamtim i pamtim neke stvari od rođenja, a nešto što mi se juče desilo ne pamtim, imam selekciju pamćenja.

Stravična dešavanja s jedne i s druge strane za vrijeme narodnooslobodilačnog pokreta i borbe antifašizma, ne znam da li će se ikad ne znam zato Evropski parlament rekao ajmo da otvorimo tajna dosijea to još jedini tragovi koji imaju činjenicu oko svega toga.

Završiću sa tim, gospodine Popoviću, ne ulazim evo čak i kažem vašu dobru namjeru, ovo na ovakav način plasirati je negativno po stanje i budućnost Crne Gore i ona je jednostrano i što se tiče istine i što se tiče pomirenja i što se tiče uspostavljanja demokratskih vrijednosti u Crnoj Gori hajmo mi prvo materijalne istine da ih stavimo da objelodanimo i da stvorimo inistucije koje će to vršiti i da usvojimo ove dvije rezolucije Vijeće Evrope i Evropskog parlamenta.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:14:09)

Zahvaljujem, ovim je i vrijeme kluba namijenjeno Demokratskom frontu, Pokret za promjene potrošeno. Sada dajem riječ kolegi Borisu Mugoši, a prijavila se naknadno, pa je zato taj redosljed, koleginica Milosava Paunović u ime Socijalističke narodne partije.

Izvolite, kolega Mugoša.

BORIS MUGOŠA (17.11.22 14:14:32)

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Uvažene kolegice i kolege, poštovane građanke i građani,

Mislim da je dobro da javnost za nas čuje što sve kolegice i kolege pričaju o ovoj temi jer je važno da se zna o tome ko je dio progresivnog, emancipovanog društva i ko možda je dio nečeg drugog. Zbog toga mislim da je veoma važno da svi kažu svoje mišljenje jer se ovdje, po meni, radi o univerzalnim civilizacijskim vrijednostima i to je to. Jeste li vi za zabranu fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija i njihovih simbola ili niste? Te relativizacije, njih svjedočimo posebno u poslednjih dvije godine, relativizacija svega retrogradnog u Crnoj Gori što je isplivalo, primitivizma koji je isplivao, to je već standard sad postao. Pa ćemo već onda da žmurimo na sve ono što se dešava od 30. avgusta, a to ćemo braniti floskulama o prethodnom režimu. Ne, ljudi nije ovo 31. avgust 2020. godine nego danas je koji novembar 2022. godine. Što se dešava u poslednje dvije godine? Je li sknavljenje spomenika Ljubu Čupiću doprinos pomirenju, simbolu borbe protiv fašizma u Crnoj Gori? Je li to pomirena Crna Gora? Je li sknavljenje spomenika na Ravnom laz u Piperima, posvećenog organizatorima Trinaestojulskog ustanka, je li to pomirena Crna Gora? Je li to oslobođena Crna Gora? Ne, u tim slučajevima se oslobodio primitivizam u Crnoj Gori. E, to se oslobodilo u određenim slučajevima.

Je li pomirena Crna Gora pjevanje leleču Turci, kukaju bule? Je li to doprinos? Što ne pričamo o tome, ne nego ćemo mi da vrtimo priču o bivšem režimu. Pa, ćemo sve to što se dešava braniti nekakvom pričom o bivšem režimu. Ne, nazovimo stvari kakve jesu. Mi smo u dubokom društveno političkom blatu, dubokom, instutucionalnom blatu.

Priča se o pravnim finesama, super podržavam, a đe su te pravne finese bile na izmjene i dopune Zakona o Predsjedniku. Tada se nije ulazilo od strane 90% poslanika sadašnje većine o pravnim finesama, a sad se ulazi u pravne finese i ja to podržavam, ali nemojmo da imamo dvostruke aršine. Ovdje se kaže kako može ovakav zakon da predloži poslanik jer on dolazi iz partije koja ima jednog poslanika. A kako

može premijer da se predlaže iz partije koja ima jednog poslanika? U ovom Parlamentu, žao mi je što nisam bio jer sam imao privatnih i porodičnih obaveza, ili se kaže da Crnogorci trebaju da osnuju nacionalni savjet. Klasični politički nonsens. Po Zakonu o manjinskim pravima i slobodama se zna ko može da osnuje. To su manjinski narodi, a manjinski su narodi oni koji su manje brojčano od preovlađujućeg stanovništva, svjdjelo se to nekome ili ne. Preovlađujuće stanovništvo u Crnoj Gori su Crnogorci. Pošto znate za mene da sam čovjek koji se ne bavi tim stvarima, ali moramo stvari da nazovemo pravim imenom. Je li ko tada reagovao ovdje? Je li predsjedavajući reagovao tada? O čemu mi pričamo, ljudi, danas u Crnoj Gori? Onda mi ovu priču svodimo na to da li se svi pominju, pa kolega Popović je htio amandmanima da izbriše sve što izaziva negativne reakcije. Pa, nije ni to dovoljno, nije ni to dovoljno bilo zato št se ovdje radi o suštini. Retrogradne ideologije su retrogradne. Ne možemo da izjednačavamo fašizam i antifašizam. Neke stvari ne možemo da izjednačavamo, neke stvari ne smijemo da rehabilitujemo u 21. vijeku.

Pogledajte što nam se dešava u društvu ljudi. Pogledajte što nam omladina afirmiše. Umjesto mi da afirmišemo sportiste, fantastične rezultate rukometašica, e to je to sad, umjesto da afirmišemo rezultate sportista, fantastične rezultate rukometašica, glumaca, pisaca. Što nam omladina afirmiše u Crnoj Gori? Na to se čuti. Znači, ovo je odnos prema sistemu vrijednosti i ničemu drugom. Ljudi, imamo li oči, meni se ljute neki što ih nazivam žmurolozi i čutolozi na ovo što se dešava prethodne dvije godine. Tako je, tako je čuti se na očigledne stvari, žmuri se na očigledne stvari koje se dešavaju. Ja kažem neka su se desile promjene, loši smo bili, narod je rekao da smo bili takvi, ali o čemu mi danas pričamo. Što su pokazali lokalni izbori, da ovi koji kažu da su većina, nisu većina, jer su u Podgorici osvojili 35% partije koje su u ovom Parlamentu, koji sad govore da su većina, a 35% su osvojili u Podgorici. Naš blok 38%. Prema tome, nema većine. Ta priča je priča za malu djecu. Moramo izaći i onda se bune što neko protestuje. Pa, mjere se krvna zrnca, pa se svi ubiše da miniraju proteste. Što vam smeta da građani iskažu revolt prema svemu ovome što se dešava ovom unazađivanju Crne Gore. Volio bih da idemo naprijed jer sam rekao promjene ok samo da su nabolje. Vidite li što vam govore ljudi? Za dvije godine Crna Gora je uradila ništa na evropskom putu, nijesu moje riječi, nego riječi sa Savjeta ministara spoljnih poslova Evropske unije. Ništa. Pričamo li mi o Evropskoj uniji? Ne pričamo o Evropskoj uniji, ne pričamo o integracijama, ništa ne pričamo o tome i onda se ovdje pravimo da je sve isto, nije isto, da je super, nije super, loše je, ovo se mora promijeniti više ljudi. Pa mi smo bili loši, promijenilo se, pa i ovi su loši, pa mijenjajmo i ove, nego ćemo sad vještački da se održavamo. Znae kako, kada vam neko dobacuje iziritiran istinom koju vi govorite, to je to, a na kraju dobacivanje nije dio kulture dijaloga, a ja se trudim da budem vrlo kulturn, možda jak u argumentima, ali okej, pričamo o argumentima, nemojmo da pričamo o tim šarenim lažama, nemojmo da manipuliramo s građanima, nemojmo da se igramo s njihovim osjećanjima. Ne znam ljudi što je problematično, što sam rekao ja netačno? Možda živimo u nekoj drugoj Crnoj Gori, ja živim u Crnoj Gori gdje sam vrlo zabrinut, ali ja sam zabrinut kao pozicionar, mene je čudo što neki u vlasti nijesu zabrinuti, za neke mi nije čudo, ali me za druge čudi, što se buni svi pa svi su uprli da miniraju protesti, pa to mi je presmiješno, pa pozivaju tužioce, što je problem, što se kaže vrati pravni poredak, da se dogovorimo ako sudija Ustavnog suda organizuje vanredne parlamentarne izbore, to je strašno, to je katastrofa, ne to je naša realnost. Ako je neki ne prihvate biće bolje, a vidim da tu realnost ne žele da prihvate, pa onda dobiju onakvu reakciju građana lokalnim izborima. Proći će i ovo, vjerujte mi proći će. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:23:14)

Naravno, sve će proći. Nastavljamo sa uvodnim izlaganjima. Ima kolegica Milosava Paunović. Izvolite, kolegice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (17.11.22 14:23:29)

Potpredsjednice Bošnjak, poštovane kolege, poštovani građani,

Ovo zaista nijesu moje teme i zaista zbog toga se i nakon javila, jer sam mislila da ne učestvujem u ovome, međutim sada kada sam saslušala sve diskusije stvarno se pištam đe smo mi to došli i šta se ovo dešava? Ja veoma cijenim i poštujem gospodina Borisa Mugoću i on to zna i nemam namjeru da ulazim sa njim ni u kakvu polemiku, međutim potpuno ste u pravu da su ovo sve civilizacijske vrijednosti i civilizacijska pitanja da definitivno treba raditi na tome i uspostaviti konačno neki balans u Crnoj Gori i neki mir da se ovako podijeljeno društvo jednom pomiri, jer ne možemo definitivno smo došli dotle da ovako ne možemo naprijed.

Međutim, gospodine Borise i poštovani građani,

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:24:20)

U suštini moramo da izbjegnemo pominjanje imena i komentarisanje drugih diskusija u uvodnim izlaganjima zbog toga što nakon uvodnih izlaganja nema komentara . Imaće samo pravo predlagač, i iz tog razloga samo vi iznesite vašeg kluba povodom ovog zakona. Izvolite kolegice.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (17.11.22 14:25:00)

Evo gospođo Bošnjak, ja neću imati priliku ako misle da ima nešto u tome problematično, ja neću kasnije zbog obaveza biti u sali, pa će on imati priliku sve da kaže, evo ja čak neću ni da se branim, nemam od čega. Ja sam se složila sa njim. Civilizacijske vrijednosti, ali ako ćemo tako, ako ćemo naprijed i ako ćemo da se pomirimo sa svim onim što je nabrojao ja se slažem i nije u redu i ne smije da se dešava i to moramo jednom da zabrnimo sve te takve stvari. Međutim, druga strana medalje i za mene je uvredljivo kao neistomišljenika isto da se dešavaju takve stvari. Za mene je uvredljivo isto da odbornik SD-a kaže da treba seliti izdajnike. Pa najviši zvaničnici Crne Gore u jednom trenutku kažu da treba organizovati traktore i jedan dio ljudi koji ne misle isto iseliti iz Crne Gore samo zbog toga. Za mene je uvredljivo juče što je rekao gospodin Eraković: "Da treba zmiju u glavu onoga ko napada Crnu Goru". Ja zaista ne znam na koga se to odnosi, ko to napada Crnu Goru? Jesmo li mi ti koji smo državni neprijatelji, ali ako ćemo da budemo realni i pravični treba sve to sagledati zajedno i sve to suditi i sve to i ovo što je rekao gospodin Boris i ovo što ja govorim. To je jedini put da mi ovdje ostvarimo neko pomirenje. Govorim o protestima, ja nemam ništa protiv niti u jednom trenutku ljudi treba da iskažu uvijek svoj stav na protestima, bilo kakve vrste, ali opet jedna strana medalje, šta je sa onim mirnim protestima gdje nije petarda što se kaže pukla, a gdje su ljudi nazivani ludacima, gdje su hapšeni, gdje su proganjani i to traje i dan danas i ta mržnja se osjeća i dan danas. Šta je sa tim? Osuđujem i ove napade na proteste, ali moram osuditi onu drugu stranu. Ja sam se u suštini javila iz potpuno drugog razloga. Ovo nije bila nikakva namjera. Ja mislim da ništa ovdje uvredljivo nijesam rekla, osim što kažem stav da je jedan odbornik SNP-a rekao da se sele izdajnici sa druge strane, ja bih to i te kako ovdje osudila i mislim da ne bi smjelo to da mu se desi.

U suštini, javila sam se zbog druge stvari. Ja se slažem sa kolegom Pavićevićem u svemu što je rekao i rekla sam nijesu ovo moje teme, a nekako se Crna Gora pokazala kao pogodno tle, da bilo kakva ideologija, bilo kakve podjele, bilo šta-što može da izazove nacionalnu, vjersku, međubratsku mržnju, ovdje se i te kako primi i te kako smo mu pogodna podloga, treba da se zapitamo zbog čega je to tako? Zbog čega uvijek kroz istoju pa i danas dozvoljavamo takve stvari, jednostavno mi ne možemo niđe ovako dok se ne pomirimo ne možemo nigdje ovako. Od početka kako sam poslanik ovaj Parlament ima neka pitanja koja dijele ljude, ja ne volim da govorim o rezolucijama, govorila sam, ali ne volim da se bavim tim temama. Dajte jednom da sve osudimo, sve loše događaje, što je rekao gospodin Pavićević, definišimo šta je to fašizam, šta je kroz sve istorijske presude, presude koje se sada dešavaju, ono što je presuđeno, presuđeno je, pomirismo se s tim, pogledajmo jedne druge u oči da kažemo jeste tako se desilo i da jednom za svagda završimo teme o četnicima, partizanima, zelenašima, bjelašima, ko je protiv države, ko nije protiv države, o je bio za zajedničku, ko nije bio za zajedniču. Ja mislim da više smo dosadili Bogu i ovom narodu, koji vazda postrada jedini od ove ideologije ovakve i uvijek se to slomi na običnog građanina, političke razmjernice ovog tipa, na koje određene političke strukture funkcionišu godinama, jer da nije toga oni ne bi imali šta da pričaju. To su teme koje skreću ljude sa redovnih tema sa životnih tema. Ono što mi treba da shvatimo jeste da volimo svoje, ali da poštujemo tuđe i da ne dozvolimo niko od nas bilo koje vjere, nacije, ubjeđenje, ideologije da vrijeđa onog drugog samo zato što misli drugačije nego on.

Socijalistička narodna partija baštini antifašizam i to će tako da ostane i naravno to smo dokazali kroz svoje djelovanje, ja se svakako slažem da treba usvojiti neke ovakve neke zakone, ali prije svega definisati šta je to, to je suština, to je ono što je prije rekao gospodin, već se pozivam treći put, izvinite, ali to je istina, to je tako, da bi smo krenuli naprijed. Ovo o čemu mi govorimo, što se dešavalo za vrijeme II Svjetskog rata zaista, ja sam pravica ne volim da se bavim ničim što ima veze sa bilo koji ubijanjem, bilo kog djeteta, bez ikakvog razloga. Nijesam se bavila, ali moramo da shvatimo da to nije za ponos, da je to bio bratoubilački rat. Evo ja ću vam na ličnom primjeru reći, na primjer, onda mi vi recite šta sam to ja? Moj ded po ocu je bio u četnicima, regrutovan je kao dijete, bio je u zarobljeništvu, moj otac nije mogao da upiše Vojnu akademiju jer je provjeren, jer je dijete iz takve porodice, moji dedovi drugi, njegova braća, braća od stričeva su bili u partizanima majkin, šta sam onda ja? Mi smo svi ovdje naslednici i svi smo potomci jednih ili drugih i mi se moramo pomiriti sa tim da su ti ljudi u tom trenutku mislili najbolje ili su jednostavno vjerovali su u nešto ili su bili u većini slučajeva, to su svjedočili stari iz mog sele, iz moje oblasti, iz grada znači kako je koja vojska dolazila, kako je koje dijete stasavalo tako se kupilo ispred kuće, doviđenja prijatno, nema tu rasprave hoćeš ili nećeš. E, to je naša sramota, to je greota ovog naroda što se desila i to nam nije za ponos i dokle ćemo više da se raspravljamo o tim stvarima. Sve dotle dok ne

pogledamo jedni drugima u oči, dok ne priznamo sve to šta se desilo, ne definišemo šta se sve desilo ili poštujemo makar, što bi rekao gospodin Radulović, pravila međunarodnog prava mi nećemo moći naprijed. Treba li sutra za 50 godina djeca svih nas da raspravljaju, e ko je tad bio u DPS-u, ko je bio protiv, šta se desilo, ti si rušio državu, ti nisi. Dokle više? Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:31:42)

Zahvaljujem, kolegici Milosavi Paunović.

Ovim smo, molim vas nemojte sa mjesta dobacivati, imaćete pravo da govorite. Ovim smo iscrpili uvodna izlaganja.

Da li predlagač želi da komentariše uvodna izlaganja?

Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ (17.11.22 14:32:15)

Zahvaljujem.

Znam da nije svrsishodno komentarisati uvodna izlaganja jer to će se pretvoriti u ko zna što, ali ne pamtim dugo sam u ovom Parlamentu da je neko iz opozicije branio zakon, a pristuna su dva opozicionara, zahvaljujem poslaniku Mugoši, tu je neđe i poslanica Strujić Harbić i onda kreće čitava ova gungula, napadaju se partizani, komunisti i ne znam ni sam. Ovaj zakon koji nikakvu ambiciju nije imao da dijeli nego da miri 25 mjeseci je ovaj zakon u proceduri. Niko nije zauzeo stav. Čuli smo Zakonodavni odbor, stručna služba, član sam i Zakonodavnog odbora, znači nijednu primjedbu na ovaj zakon nije imala. Sad odjednom se pojavljuju bezbroj tih tehničkih grešaka. Naravno kao i svaki zakon ovaj zakon treba unaprijediti. To sam rekao i na Odboru za politički sistem, to sam rekao i na Zakonodavnom odboru potpuno otvoren da se ovaj zakon unaprijedi amandmanski. Vidim da je sporan član 2 ovog zakona. Dakle, možemo ga upotpunosti revidirati, znači to je član 2 koji objašnjava značenje izraza, đe se pominju te organizacije četinička, ustaška, organizacija koja se oslanja na trediciju Handžar divizije. Ako je to opterećenje za bilo koga naravno Liberalna partija je spremna da taj član 2 Zakona da ga izmijenimo da ga sa amandmanskim upodobimo ako ovaj zakon ima šanse da bude usvojen. Ponavljam, vjerovatno se nikad ovo nije desilo, brani se zakon, dva opozicionara, opozicioni zakon sa dva opozicionara u plenarnoj sali.

Dakle, cilj zakona nije produbljivanje podjela već pomirenje među Crnogorcima, Crnogorkama svih vjera, nacija, seksualnih opredjeljenja, ideologija i jasno pravno definisanje đe je crvena crta ekstremizma koja se ne može nekažnjeno prelaziti. Ovaj zakon treba da miri, zakon treba da važi, od danas pa ubuduće, istoričarima, neka se istoričari bave sa istorijom. Nekima od nas je istorija ovakva, drugima je onakva, ali u svakom slučaju ne vidim da taj zakon opterećuje to izuzev ovoga člana 2 koji, ponavljam, Liberalna partija, ja kao predlagač, potpuno smo otvoreni za amandmansko djelovanje i da unaprijedimo ovaj zakon. Dakle, ovo je prvi antifašistički zakon u Crnoj Gori. On je izazvao dosta polemike. Dakle to je polazni tekst ka pravnom definisanju univerzalnih evropskih vrijednosti protiv raslojavanja društva za poštovanje različitosti. Kao što sam rekao nema nikakvu ambiciju zakon da se bavi istorijom. Vjerovatno nijesam odgovorio na sve ove, ali ne bih htio da produbljujem podjele, ne bih htio da dolivam ulje na vatru, a u svakom slučaju javljaću se kasnije ako bude još diskusija. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:37:42)

Zahvaljujem, kolegi Popoviću.

Evo čisto moram reći da nismo mi, DPS se oslučio na bojkot Parlamenta, i to je razlog zašto je u malom broju prisutna opozicija. Mi poštujemo njihovu odluku, kao što poštujemo i odluku na organizovanje protesta samo da to bude mirno, kao što je bio i prethodni protest.

Nastavljamo sa diskusijama, prvi za diskusiju se javio kolega Dragan Bojović.

Izvolite, kolega Bojoviću, a da se pripremi kolegica Božena Jelušić.

Izvolite, kolega Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (17.11.22 14:38:30)

Hvala, potpredsjednice.

Uvažene dame i gospodo poslanici, dragi građani,

S obzirom na intenciju gospodina Popovića da izvrši izmjene u zakonu, očekivali smo da će se desiti određene korekcije i amandmani, nije ih još uvijek bilo, ali to ste intenciju pokazali na Odboru za politički sistem. Ukoliko se uklone ovi članovi koji su sporni i sa stanovišta ovog što ste pomenuli upravo istorijskog konteksta jer implicitno i eksplicitno je prisutno određena istorijska tumačenja koja ne bi trebalo da budu ili koja su vrlo upitna, a ukoliko se uklone ovi problematični djelovi mislim da nema niko protiv od poslanika, naravno da se usvoji jedno ovakvo zakonsko rješenje i naravno ukoliko se koriguje i sa pravne tačke gledišta na šta je ukazivao gospodin Koprivica. Ne treba posebno da ističem da je antifašizam i, da tako kažem, antinacizam jedna pozicija koju bi trebalo da zauzimaju svi ovdje u Parlamentu i vjerujem da zauzimaju zanemarujući bilo koje druge ideološke razlike.

U poslednje vrijeme, međutim i u poslednju deceniju, se dešava jedna prava ideološka konfuzija na tom planu. Pa, više se, na neki način, zamaglila ta razlika, na žalost, između antifašizma i fašizma, antinacizma i nacizma itd. Tako da se danas recimo najgrlatije bore za antifašizam i svrstavaju sebe u okvire antifašističkih pozicija oni koji s druge strane u svojim javnim istupima često imaju upravo nekakve fašističke izraze i načine pozicioniranja prema drugima. Navešću samo ovaj klasičan aparthejd koji se sprovodio prema pripadnicima srpskog naroda i šire svima onima koji su pripadali pravoslavnoj crkvi u Crnoj Gori. Klasičan aparthejd, ne samo na nivou toga da se nisu mogli zaposliti, da su bili ukvalno protjerani iz svih državnih institucija i državnih službi već se vršio i kulturocid protjerivani su srpski pisci, srpski umjetnici, vršio se na svaki način jedan radikalna obračun sa svima koji su na taj način osjećaju do te mjere, čuli smo ovdje od prethodnika, da su pojedini sa najviših državnih adresa predlagali da se svi koji se osjećaju na taj način protjeruju na traktorima iz Crne Gore. Pozivali na takvu vrstu razračunavanja što nas podsjeća na onaj grozni, monstruozi zločin koji se desio '90-ih godina u Hrvatskoj. Zamislite niko nije reagovao tada. Gospodin Mugoša nije tada reagovao i nije se našao pogođenim za svo to vrijeme nisam čuo nijednu njegovu reakciju u tom smislu. On je za to vrijeme dobijao stanove po povlašćenim uslovima, a njegov partijski šef, kao prdsjednik stambene komisije je dodjeljivao stan i sebi i svojoj tašti po povoljnim uslovima. Oni tada su živjeli u jednom drugom svijetu i sve im je bilo potaman, ništa im nije smetalo. Sada osjećam ovu njegovu uznemirenost ovdje u Parlamentu. Ne samo da se to dešavalo, vi kažete afirmacija vrijednosti, afirmacija sporta, svakako slažem se, ali da li je afirmacija kada naše vrhunske sportistkinje pjevaju ustaške pjesme i proslavljaju na taj način, otvoreno ustaške pjesme. Je li to plod određene politike koju ste vi sprovodili zajedno sa svojim koalicionim partnerima? Da li je to plod određene politike? Da li je plod određene politike da se piscu koji je zauzimao otvorene fašističke stavove, koji je govorio da pravoslavije, nekako se osjećam ružno kad ponavljam te riječi, ali da pravoslavije smrdi kao kužna lešina u Crnoj Gori, da je Herceg Novi najružnije izraze koristio za taj grad, koji je pozivao da se izvrši teroristički i postavi bomba na jednoj proslavi gdje su bili najviši državni zvaničnici u Republici Srpskoj. Taj čovjek je dobio najvišu državnu nagradu Trinaestojulsku nagradu. Je li to sramota, je li to sramno za Crnu Goru da jednom čovjeku, koji se otvoreno zalaže za fašizam, dodjeljujemo Trinaestojulsku nagradu? Jeste li se javili tada, gospodine Mugoša, je li vam to zasmetalo? Smeta li vam kad na protestima koje ja naravno podržavam, nismo bili stalno na proteste, podržavam proteste i dobro je to da se sjetio mada se krije DPS, pravi organizatori se kriju i ne smiju da prijave da su oni organizatori protesta, ali da li vam smeta kad na tim protestima stoje transparenti gdje se poziva bivši šef ANB-a da protjeruje, hapsi i proganja ljude po Crnoj Gori. Pa, to nema ni u jednoj državi svijeta. Je li vam to zasmetalo, gospodine Mugoša? Da li vam je to zasmetalo?

Osnovne karakteristike (prekid) staleška, elitistička država. Šovinizam kao veličanje sopstvenog, a preziranje i po potrebi uništenje drugih naroda i kult vođe zar se ne mogu u ovome, u ovoj definiciji, prepoznati pojedini stavovi, elementi koji su činili i čine zvanične politike bivšeg režima, vrlo zvanične politike bivšeg režima. Da ne govorim o onoj ideološkoj konfuziji, tu se veliča i to je opet plasirano iz zvaničnih politika bivšeg režima. Tu se veliča istovremeno Krsto Popović, čija istorijska uloga je jako kompleksna, ali on je pripadao fašističkom pokretu (prekid) i veliča se istovremeno i nalogodavac njegovog ubistva Veljko Milatović. Veliča se, recimo, Sekula Drljević koji je bio otvoreni pripadnik ustačke, fašističke ideologije. Pa, mi se sporimo oko te himne sa vama, upravo sa vama se sporimo, oko te himne da se ukloni i ta strofa koju je dodao Sekula Drljević pa da svi tu himnu zajedno prihvatimo. Vi nećete i onda su drugi krivi i mi smo ekstremisti, a ne vi.

Mi svakako težimo i pružamo ruku svima, kako kaže gospodine Milan Knežević, nedavno u jednom izlaganju, rekao je pružamo ruku svima i sa pozicije vlasti i sa pozicije opozicije. Dakle, treba da težimo pomirenju, da težimo uklanjanju radikalnih podjela koje ste vi sa svojom politikom napravili, vi sa svojom politikom napravili u Crnoj Gori. Vi ste nas kojih je malo radikalno podijelili po svim šavovima.

Dakle, zaključujem, podržavamo naravno ukoliko se izmijeni ovaj zakon da se svi ekstremistički oblici ponašanja, ophođenja, dakle, zabrane i zakonski sankcionišu, ali podjednako i na svim stranama, da se konačno zajednički oslobodimo da spustimo tenzije i da se oslobodimo svakog ekstremizma i da uklonimo prvo balvan u oku svome pa onda da gledamo trun u oku brata svoga, da uklonimo one podjele koje su vaše politike unijele u Crnoj Gori. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:46:20)

Zahvaljujem.

Imate repliku, u stvari prijavljena je replika od kolege Mugoše.

Izvolite, ima pravo mislim da je tražio repliku obzirom da su, molim vas da se čujemo, pominjani su znači privatno imena, odnosno pominjane su tašte i u tom smislu privatni nečiji život, molim vas, ima pravo na repliku u skladu sa Poslovnikom ima pravo na repliku, a shvatila sam da želi da iskoristi i u ime kluba.

Izvolite, kolega Mugoša.

BORIS MUGOŠA (17.11.22 14:47:04)

Mogu li ja, uvažena potpredsjednice, nije meni problem. (prekid)

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:47:09)

Shvatila sam da hoćete repliku. Smatram u skladu sa Poslovnikom da imate pravo na repliku ako hoćete repliku, ako hoćete komentar imate pravo i na komentar.

BORIS MUGOŠA (17.11.22 14:47:24)

Rekao sam samo ću da objasnim zbog čega repliku jer znate kako između mene i kolege Bojovića postoje ideološke i civilizacijske razlike.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:47:41)

Molim vas, daću i kolegi Bojoviću jer očigledno da dozvoljavamo da jedni druge na neki način vrijeđamo iz tog razloga imaćete u vidu da će i kolega Bojović imati svoje vrijeme.

Izvolite.

BORIS MUGOŠA (17.11.22 14:47:58)

Prvo, uvažena potpredsjednice, niste u pravu, ja kolegu Bojovića nisam uvrijedio. To što kažem da postoje civilizacijske razlike nije uvreda. Znači, razumijete me ako se razlikujemo zašto bi to bilo uvreda. Prema tome, nema potrebe da na taj način tumačite, moram vam reći ipak pod pritiskom određenih poslanika i molim vas da nemojte to da radite imam vrlo vodim računa što pričam i upravo zbog toga neću da trošim previše vremena ni ovo što je kolega Bojović meni uputio. Kažem sa njim imam ideloške i civilizacijske razlike i zbog toga se ja njemu ne obraćam nego građanima. Svako onaj ko misli da ovo što je kolega Bojović pričao o meni ko se slaže sa njim nemam ja što tu pomoći, legitimna potpuno, mene to ne interesuje. Ja sam svoj integritet gradio na drugačijim osnovama. Imam i vrstu kućnog vaspitanja da sam drugačiji, možda to nekome odgovara ili ne odgovara mene to ne interesuje me. Samo kažem ima ona čuvena "Od prirodnih katastrofa ljudska zloba je najrazornija". Onda meni neko priča da ja dijelim, pa to je vjerujte mi to je presmiješno. To samo mogu da pričaju ljudi koji imaju loše namjere, ali opet kažem ja se ne obraćam tim ljudima. Ja afirmišem drugu Crnu Goru, pa da ima i 2% i 3% zalagaću se uvijek za takvu Crnu Goru. Podsjećam vas početkom '90-ih je bilo 6 do 10% Crne Gore, pa i tada su njima svašta pričali, pa su došli na njihovo. Zato kažem ako se borim za prave vrijednosti ne interesuje me koliko imam procenata podrške. Taj što ima 20% ne znači da je u pravu, ne znači, bitne su vrijednosti, kultura, emancipacija su univerzalne vrijednosti, uvijek ću se njima voditi, sve ostalo je prolazno, vjerujte mi da je sve ostalo prolazno. Mogao bih ja sad da pričam o ugroženosti mnogih u prethodnom režimu, mogao bih dosta o tome da pričam, volio bih da sam ja ugrožen kao što su neki bili ugroženi kad im se vidi imovinski karton. Prema tome, nemojmo baš sve da svodimo na te stvari.

Završavam, uvažena potpredsjednice, nisam polemisao s kolegom Bojovićem, jer prosto nećete mi zamjeriti to je nešto, na taj teren ja uopšte ne želim da ulazim, ne interesuje me u životu. Samo želim da poručim građanima borba za građansku, pristojnu, emancipovanu, sekularnu i antifašistička u Crnu Goru

nije borba niti za jednu partiju, niti za jednog pojedinca, to je borba za temeljne vrijednosti samosvjesne Crne Gore. Ja sam siguran da nas građana koji se bore za tavku Crnu Goru sve više čuti, a to što nekima smeta da završim na podgoričkom da smo zdravo. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:51:28)

Zahvaljujem kolegi Mugoši.

Daću vam riječ kolega Bojoviću naravno, samo da bi čisto i radi javnosti i radi vas svih ovdje u plenumu prisutnih hoću da pročitam član 101 koji se odnosi na repliku.

Ako se poslanik ili drugi učesnik u radu sjednic u svom izlaganju negativnom kontekstu izrazi o drugom poslaniku navodeći njegovi ime ili funkciju poslanik na koga se to odnosi ima pravo da zatraži i dobije riječ. Predsjednik Skupštine tom poslaniku daje riječ odmah po završetku izlaganja prethodnog poslanika. Ako se izrazi u negativnom kontekstu odnose na klub poslanika političku partiju tu se misli na predsjednike ili grupu građana pravo na repliku ima predsjednik, odnosno ovlašćeni predstavnik kluba. Pravo na repliku u smislu stava 1 ovog člana ima i predlagač, odnosno predstavnik predlagača akta o kojem se vodi pretres kao i drugi učesnik u radu sjednice. Pravo iz stava 1,2 i 3 ovog člana može se koristiti jedanput u trajanju od tri minuta i sada ovaj dio koji vama objašnjavam kolega Mugoša, replika na repliku nije dozvoljena osim ako predsjednik Skupštine, a u ovom slučaju sam ja predsjedavajuća ocijeni da su navodi u replici uvredljivi i dozvoli tu repliku. Ja smatram da reći nekome da je ne civilizacijski se ponaša je takođe uvredljivo. Moja je procjena da treba da dam pravo na repliku i kolegi Bojoviću i molim vas da se uzdržimo od komentara koji izazivaju replike. Dovoljno nam je bogat rečnik i dovoljno možemo neke stvari da kažemo jasno i glasno, a da ne izazovemo repliku.

Izvolite, kolega Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (17.11.22 14:53:32)

Hvala, potpredsjednice.

Hvala posebno što ste mi dali mogućnost da odgovorim, biću kratak, nastojaću da ne, nijesam ni u prvom izlaganju bilo šta vrijeđao, samo sam iznosio neke stavove koji su već poznati u javnosti, koji su na činjeničnom nivou već definisani naravno da sam i ja za građansku, evropsku i civilizovanu Crnu Goru. Na kraju krajeva ne postoji većinski narod u Crnoj Gori i treba da bude suštinski građanska i suštinski demokratska Crna Gora, ali evropska i građanska Crna Gora sa ovolikom endenskom korupcijom teško da može biti i treba da se vratimo i na to pitanje, a znate ko se bori i te kako protiv te korupcije. Ako vi smatrate i evo ja ću potvrditi ako vi smatrate da između nas postoji ideološki civilizacijske razlike ne znam u kom kontekstu evo ja ću potvrditi jasno da postoje i što se tiče vašeg integriteta govorim o vašem političkom integritetu, ne u drugom smislu. Što se tiče vašeg političkog integriteta vi ste ga izražavali dobijajući ove stanove po povlašćenim uslovima o kojima nećete da govorite što se tiče tašti, univerzalno tašti, ne uopšte bilo čiju taštu da ne pominjem, ja vrlo poštujem sve tašte, poštujem i svoju, poštujem i tuđe tašte, a nisam u mogućnosti da svojoj tašti udijelim stan, ali poštujem generalno instituciju tašte. Tako da gospodine Mugoša, ne znam u čemu ste se našli tako pogođeni vjerovatno ovim kad se pomenuo ovaj stan i stambeni kvadrati. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 14:55:22)

Zahvaljujem.

Izvolite kao predlagač želi da iskomentariše izlaganje kolege Bojovića, kolega Popović.

Izvolite, imate pravo.

ANDRIJA POPOVIĆ (17.11.22 14:55:40)

Zahvaljujem.

Iako mnogo toga nema veze sa ovim zakonom vjerovatno ja upadam u ovu klopku parlamentarne većine, ali mnogo neosnovanih napada smo čuli, tako da ja moram to da prokomentarišem. Nevjerovatan je napad na crnogorske rukometašice, naše zlatne lavice koje evo u ovim danima postižu za našu državu prava herojska djela, sutra igraju polu finale evropskog prvenstva u Ljubljani i želim im svaku sreću u tom i u onom sledećem duelu ili za zlato ili za bronzu u nedelju. Dakle, ovdje se pominje da su oni neke ustaške

pjesme pjevali, ja sam ušao da vidim o čemu se radi. Pjesma hrvatskog pjevača Miroslava Škora "Sude mi" prelijepa pjesma patriotska, a ne znam ko je tu jednu jedinu riječ mogao da nađe da nekome može smetati bilo kojoj rasi, bilo kojoj naciji, bilo kojoj vjeri. Dakle, da je taj Miroslav Škoro vjerovatno druge nacionalnosti ne bi nikome palo na pamet da analizira zašto ne pjevaju tu pjesmu, ali takvi smo kakvi smo.

Drugo, ovdje se pominju neke stvari da je neko pozivao visoki funkcioneri na neke fašističke akcije pa valjda ste procesuirali te i takve koji su pozivali na te fašističke akcije, jer vi pravite isto krivično djelo ako nijeste to procesuirali. Ja stvarno ne znam, znam da su to političke izjave, ali dalje ovdje o tome smo bezbroj puta pričali ovaj zakon treba da miri "Mir je naša nacija" je li tako gospodine Bečiću, da miri, a ne da dijeli apsolutno sam otvoren rekao sam za sve ove amandmane kako da se unaprijedi zakon, ali o tome smo mnogo puta govorili ovdje se pominju u negativnom kontekstu veliki crnogorski junaci Krsto Zrnov Popović je crnogorski nacionalni heroj. Četrdeset godina se borio za pravo, čast i slobodu Crne Gore general sa Mojkovačke bitke koji je spašavao srpsku vojsku da se prebaci prema Krfu, ubijen je 1947.godine dva sina su mu bila u partizane, a jedan od njih dvojice je kasnije postao general Jugoslovenske narodne armije. Dr Sekula Drljević dakle advokat, sudija, ministar u knjaževini i kraljevini Crne Gore lider crnogorske stranke jedina njegovina mana je bila što je bio borac protiv unitarne veliko srpske kraljevine Hrvata i Slovenaca i nestanka Crne Gore. Da nije ništa drugo uradio Sekula Drljević, nego što je napravio tačno, napravio himnu sa onim čuvenim stihovima: "uskačući u dva mora glas nositi okeanu da je vječna Crna Gora" ne znam kome to može da smeta kojoj vjeri, naciji prosto, ali stalno se te priče ovdje vrte. Naravno, nećemo se složiti oko toga. Ostavimo istoriju istoričarima. Molim vas hajmo da usvajamo zakon koji nema ambiciju da pravi bilo kakve podjele, ima jedino ambiciju da rečemo ne bilo kakvom ekstremizmu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 15:01:07)

Zahvaljujem.

Shvatila sam da svako poštuje vašu ideju u smislu namjere šta ste htjeli ovim zakonom i otuda i ovo što pominju svi amandmane i ukoliko dođe, nadam se da će doći, pa da ćemo to usvojiti ovdje s punim konsenzusom.

Imate pravo na odgovor na komentar, ali niste se javili, pa sam mislila da ne želite. Izvolite, kolega Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (17.11.22 15:01:53)

Veoma kratko, da ne otvaramo velike istorijske rasprave, ali stvar je u tome, htio sam da naglasim, da je Sekulu Drljevića ubio antifašista. Vi kažete da je on heroj. Ko je tu sada antifašista, ko je fašista po vašoj logici. Gdje je pripadao Sekula. Krsta Zrnovog Popovića su ubili antifašisti. Kako sada objasniti. Vi kažete da su nacionalni heroji. Ne sporim da Krsto Zrnov Popović ima veliku istorijsku ulogu, ali ubili su ga antifašisti, vi se zalažete, kažete da je to ispravno. Ne kažem, ja sam na stanovištu antifašističkih pozicija, ali ovi ljudi su direktno pripadali tim pokretima.

Trinaesti jul je podignut kao odgovor na jednu fašističku svetkovinu koja je bila veličanje 12. jula na petrovdanskoj skupštini kada su oni veličali dolazak okupatora i Musolinija i njegovih vojnih formacija u Crnoj Gori. Narod se digao na taj antifašistički ustanak jer su se digli svi, nije bilo podjele četnici i partizani nego se čitav narod digao. To je najveći dan i simbol pomirenja u Crnoj Gori. Da li je vama sporan taj Trinaesti jul ako govorite o ovim ljudima koji su organizovali i bili pristalice 12. jula ili pripadali ustašama, fašističkim formacijama itd. Govorim o ideološkim konfuzijama koje ste vi i vaši ideološki istomišljenici koji su vladali Crnom Gorom zadnjih 30 godina, unijeli i napravili sve ove podjele. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 15:03:43)

Zahvaljujem kolegi Bojoviću.

Sada dajem riječ kolegici Boženi Jelušić.

Kolega, nemate sada pravo, imaćete u nekoj drugoj prilici kada neko bude pa ćete iskoristiti.

Koleginice Jelušić, dajem vam pravo na diskusiju. Nadam se da će vaš ton biti pomirljiviji. Izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (17.11.22 15:04:03)

Hvala vam, potpredsjednice.

Crnoj Gori je, po mom mišljenju, u jednom simboličkom smislu, možda više od Njegoša je potreban Petar I. Potrebni su stega i kuluk, u simboličkom smislu, potreban je jedan prosvijećeni parlament, ne jedna ličnost, jedan čovjek nego jedan prosvijećeni parlament koji će moći smjerom da odlučuje o zakonima i da donosi one koji će zajednicu da mire. U Petrovom Zakoniku inače postoji jedan član koji se odnosi na one koji siju razdor i mržnju među narodom dok se ne napravi toliko nosila, a oni po strani stoje i gledaju. Bojim se da naš parlament vrlo često tako izgleda. Umjesto da sije mir među ljudima sije među njima mržnju. Zato naš parlament, po mom mišljenju, nije dovoljno prosvijećen i nije dovoljno na nivou ovog trenutka kojem treba prosvijećenost.

Da li nam je jedan ovakav zakon potreban. Jeste. Zašto. Zbog toga što i lokalno i globalno imamo ozbiljne političke polarizacije. Imamo globalno smanjen nivo opštih znanja jedne potpune digitalne vještine i suštinske nepismenosti, zbog čega su svi revizionizmi i sve relativizacije jednako na stolu, a zakonodavac je onaj ko unosi izvjesni red, koji na neki način postaje paradigma i za obrazovni sistem koji je kod nas, kao što možete vidjeti, ozbiljno urušen, odavno politizovan i odavno pretvoren u svoju suprotnost. Zbog toga, prosvijećeni parlament određenim zakonskim rješenjima, ne mora ovo da bude jedinstveno nego može da pretrpi izvjesne promjene i amandmansko usavršavanje, treba da djeluje kako bi nam omladina i ova zajednica bolje živjeli i kako bismo manje među njima stvarali zavadu. Istočni grijeh naše zajednice je što u njoj nije sprovedeno nacionalno pomirenje nakon drugog svjetskog rata. Zato što nije sprovedeno nacionalno pomirenje je jasno rečeno šta su zločini i čiji, a bilo ih je sa svih strana. Zbog toga danas i dolazimo u ovakve situacije. Da je izvršeno to nacionalno pomirenje onda bi se pronašla ona fina granica koja konkretno, pošto je o tome bilo riječi, predstavlja suočavanje u smislu odvajanja onoga što je u četničkom pokretu bilo antifašističko i oslobodilačko od onoga što je u kasnijim trenucima bio kolaboracionalizam s okupatorskim snagama. Tako isto i Zrno Popović ima dvije strane jedne medalje. Tako svuda moramo čuti oba zvona. Kako je gospodin Popović probao da to u zakonu riješi tim čuvenim članom 2. On je u navodnicima stavio svi baštinici četničke ideologije, nije pobrajao. To je trebalo da bude oznaka. Ne kažem da je dovoljno spretno. Onda je i ustaško bilo u navodnicima, pa je u tradiciji handžarske divizije, takođe u navodnicima. On je zapravo tri nacionalna ekstremizma tim načinom pokušao da imenuje jer one su naša lokalna osobenost. Imamo je kao lokalnu osobenost. To su ovi u tradiciji handžarske divizije. Zbog toga je on to kao zajedničke termine koristio. Suštinski nije preskočio ništa osim ako ne nađemo srećniji način da targetira ta tri velika religijsko nacionalna korpusa iz kojih su izlazili određeni totalitarizmi. U tom smislu je on to pokušao da uradi.

Inače, mi ovdje pravimo jednu grešku koristeći termin ideologija. Kažemo zakon ne smije biti ideološki rukovođen. Ideologija znači vrijednost. Sve je ideologija, dakle patrijarhalna, određena partijska, religijska, bilo koji pogled na svijet je ideologija, to je sistem vrijednosti, građanska ideologija. Dakle, kada govorimo da zakon ne smije imati ideološke natruhe, to nije tačno, on mora imati ideološke natruhe. Jer, ideologija naših zakona bi trebalo da bude pravda, istina, humanizam, zaštita prava čovjeka i sl. To je ideologija, takođe. Kada govorimo o totalitarnoj ideologiji, govorimo o onome što poništava sve druge ideologije. Tu Danilo Kiš lijepo kaže, u jednoj pripovijetki, rekoh im da ne cepaju jer mnoge knjige nisu opasne, opasna je samo jedna. Zastupati samo jednu ideologiju to jeste totalitarizam. Ako bih mijenjala jedan dio u onim navodnicima ustaško, četničko, u tradiciji handžarske divizije, svakako bi tu trebalo da nađu mjesta i lijeva skretanja i oni zločini koji su se počinili u ime komunističke ideologije nad neistomišljenicima, možda i na potpuno nevinim, ne možda nego sigurno nevinim ljudima. To je bilo to nacionalno pomirenje do kojeg mi nismo stigli. Ta je sitnica stvarno zaboravljena. Jedan prosvijećeni naš parlament tu jednu sitnicu ne bi morao da zaboravi, a ne da s mjesta i spremno stane u zaštitu ili četništva ili po svaku cijenu četničke ideologije ili da osudi rukometašice zbog ustaških pjesama. Dakle, iz svoje busije apsolutno odbijamo da vidimo punu i pravu istinu koja ima najčešće i više lica, najmanje dva.

Činjenica je da ovakvi zakoni postoje u svijetu. Osobito postoje u onim zemljama koje su iskusile teško iskustvo vezano za nacizam. Na primjer, u Austriji, skoro su u Austriji branili skandiranje HOS simbola i svega onoga što je pratilo okupljanje u Blajburgu kao fašističke simbole. Dakle, te zemlje reaguju prontno kada se vrše određeni prodori na fašističke ideologije.

Smatram da bi zbog naše omladine, zbog našeg obrazovnog sistema, zbog našeg odnosa prema mladima i uvođenja mira među te mlade trebalo imati jedan ovakav zakon. Znae kada je to moglo da se počne. Onda kada sam u svoje pero bila članica Nacionalnog savjeta za opšte obrazovanje i kada smo pokušali u udžbeniku istorije bude jedna lekcija koja će jasno i nedvosmisleno kazati što se 90-ih godina dogodilo i da je i ovaj režim, odnosno tadašnji režim činio ratne zločine. Znae li što je rezultat. Rasformirani Nacionalni savjet u koji više nikad nisam ušla. Zato, kada mi neko sada govori o progonu Srba, meni kao Crnogorki koja je otklonjena iz Nacionalnog savjeta, kojoj je udžbenik sklonjen preko noći, mislim da prosto ne govorimo istinu. U ovoj zemlji etnička distanca ne postoji samo između dva naroda, srpskog i crnogorskog. Sve ovo što postoji kao sukobi, ovo je sve rezultat ovog zavađanja o kojem je Petar I

napravio onaj čuveni član da te koji zavađaju narod, a možda sjede među nama ovdje, prve treba sankcionisati.

Zbog toga, jesam za zakon koji je gospodin Popović predložio, uz određene amandmanske korekcije i kao jedan civilizacijski iskorak. Osim malih, beznačajnih, odnosno malobrojnijih iskaza ovdje, meni je bilo ponekad teško da slušam današnju sjednicu, zaista. Nisam očekivala da ću štošta čuti, ali mi se čini da je generalno određeni glas razuma možda prevladao. Interesatno je, gospodin Popović je rekao, da ovdje od opozicije stoje dva čovjeka, dva poslanika. Da je baš opoziciji toliko do toga antifašizma stalo možda bi i ona bila danas ovdje. Zaista jeste teška uvreda. Moram reći da je jedna upadica koju sam čula nije na moj račun nego na račun prethodnog režima. Bila je ozbiljna upadica i smatram da zavređuje izvinjenje, a stvar je do onoga ko je izrekao da li će to i da uradi. Mislim da jeste napravio uvredu.

Ono na šta bih željela da skrenem pažnju jeste sledeće. Nakon 2006. godine i referendumu o obnovi nezavisnosti, na žalost u Crnoj Gori je došlo do nečega što je izvor današnjih naših problema. Došlo je do opasne identifikacije države i nacije s jednom partijom, pa je narodu koji je raznih etniciteta, raznih religija, raznih pripadnosti nekako uskraćeno pravo da bude to što je za sebe kao tapiju uzela jedna partija. Danas mi bolesti te dječije bolujemo još uvijek. Zato smo danas ovakvi, zato imamo ovakve proteste i zbog toga nismo u stanju da budemo prosvijećeni parlament koji će da miri ovaj narod, a ne da ga dalje zavađa. Ako neku poruku danas ovdje bez opozicije, s malim brojem, dvoje, hajde da dr Pavićevića i sebe nazovem središnjom linijom, zašto ne, građanskom lijepom središnjom linijom, voljela bih da se određena referenca shvati i na humoristički način, a obratite pažnju na to kako reagujete na bilo koju vrstu simboličkog iskaza. Naježeno, spremno na rat, na bitku i na svađu. To je način. Nijednu vrstu slobodnijeg stila. Toliko su prije toga već preuzeli vremena da dozvoljavam i ja sebi, svjesna sam prekoračenja, dozvoljavam ga sebi.

Moj je predlog da se postojeći predloženi zakon amandmanski usavrši, da on ne bude istorijsko razglabanje jer on to ne može da bude, da mu budu paradigma evropski uzusi, evropski zakoni, ali da se targetira i lokalni koncept, lokalni kontekst iz kojeg ne smije svakako da bude izuzeto ništa što je bila totalitarna praksa u ime koje su ljudi ubijani ili proganjani i da ne iznosimo olako ni o kome nikakve floskule i da možda budemo malo dobronamjerniji jedni prema drugima, osobito kada želimo da pomiritejski govorimo nego izgleda se to ni ovdje ne može prepoznati čak ni kao humor. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 15:16:44)

Zahvaljujem.

Kolega Momo Koprivica je tražio tri minuta komentara. S obzirom na to da sam dozvolila prekoračenje, dozvoliću onda i kolegi Koprivici koji je potrošio vrijeme. Izvolite, kolega Koprivica, imate pravo na komentar.

MOMO KOPRIVICA (17.11.22 15:17:05)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Želio sam da prokomentarišem određene segmente izlaganja uvažene kolegice Božene Jelušić. Osjetio sam da u određenoj mjeri se osvrće i na moju tezu o uplivu ideologije u pravu.

Vi ste ovom prilikom rekli sve je ideologija i relativizovali ste moju primjedbu da je i ovaj zakon, odnosno Predlog zakona ideološki obojen i rekli ste sve je ideologija. Kažem da nije sve ideologija. Za mene antifašizam nije ideologija nego vrijednost. Sloboda, pravda, jednakost to su vrijednosti, a ne ideologija. Ideologija je jedan zatvoreni misaoni sistem koji ima svoje limite. Ako je sve ideologija onda je i Ustav ideologija, onda je i Ustav ideološki akt. Kako, onda, može biti jednak za sve. Je li se onda gradila država ili se gradi ideologija. Da li se usvajanjem Ustava uvodi jednakost ili se pravi razlika. Da li se usvajanjem Ustava gradi državno pravni poredak ili se nameće jedna ideologija.

Želim da ovdje kažem da ste vi pričom o pomirenju htjeli da zapravo podijelite ovaj parlament da nas sve svrstate u jedan i drugi tabor, a da ste vi onda taj središnji kurs u Crnoj Gori. Vi niste središnji kurs, vi niste prvo trenutno vladajuća partija, partija koja s četiri poslanika ima s jednom slične veličine partijom skoro 100% vlasti, dakle vi ste vladajuća partija. Nemojte da pod krinkom pomirenja ovdje zapravo dijelite ovaj parlament i crtate etikete ovome i onome da je ekstreman, ali nam onda treba vaša priča kao središnje sidro koje će da drži stvari izbalansiranim i uravnoteženim. Osim pravnih manjkavosti, govoreći o ovome zakonu, ali ako vi kažete sve je ideologija, onda tom pričom sve je ideologija relativizujete ozbiljne pravne mane ovog zakona. Antifašizam da, poštovanje antifašističke tradicije da. Zabrana fašističkih organizacija apsolutno da, to je potrebno. Za to smo uvijek. Ali, ako piše u jednom zakonu ako je organizacija do sada registrovana u skladu s zakonima Crne Gore, djeluje ili ima simbole, iz ovog člana brisaće se u skladu s ovim zakonom. Oprostite, imam pravo da kažem jesam za to da se zabrani antifašistička organizacija, ali

znam da piše u Ustavu, član 140, da se zabrani fašistička organizacija, jesam za zabrani fašističke organizacije, ali u Ustavu Crne Gore član 145 piše da se Ustavni sud bavi i on odlučuje o zabrani rada partija ili nevladinih organizacija i drugih organizacija. Znači, ne može se po sili ovog zakona nešto izbrisati jer je Ustav viši pravni akt i on kaže da Ustavni sud o tome odlučuje. Kažem da je to moja pravna primjedba da bi tekst bio bolji, da dođemo do boljeg teksta.

Konačno, molim vas, dozvolite mi samo, zašto sam rekao da se ovdje vidi upliv ideologije. Zato što sam naglasio kod onog nabiranja ovih zabranjenih organizacija, ne želim da branim nijednu. Moji direktni precima, ako je to uopšte relevantno, nijesu pripadali nijednoj toj organizaciji, pa nemam neku potrebu da branim niti propagiram te stavove. Čak su bili ubijani od ovih organizacija. Rekao sam ako se ne nabroje sve, a mislim da ne treba nabrajati nijednu nego treba postaviti opšte zabrane. Pomenuo sam tada u konkretnom tekstu, rekli ste da je pokriven svaki korpus, pa nije cilj zakona da pokriva svaki korpus nego da zabrani fašističke organizacije.

Ako baš pričamo o pokrivenosti korpusa, opet citiram odluku Okružnog suda u Zagrebu kojom je osuđen Savić Marković na osam godina, citiram i završavam tim citatom, objašnjavajući stavove, dakle liderima novog poretka u Evropi, objašnjavajući im stavove tzv. crnogorskog nacionalističkog pokreta i tražeći njihovo angažiranje u tretiranju pitanja Crne Gore, u skladu s tim stavovima te aktivno sudjelovao u formiranju crnogorskog državnog vijeća, dakle ovo nije pokriveno, pod predstavništvom dr Sekule Drljevića, a njega veliča predlagatelj ovog zakona, a da se ovaj zakon usvoji kako je on rekao, sada bi potpao pod taj zakon.

Dana 26.07.1944. godine u Zagrebu koje je na istoj liniji djelovalo do konca okupacije i u kojem je pored dr Sekule Drljevića bio najaktivniji član, a paralelno s opisanom djelatnošću na širem području pomaganja okupatorskih i ustaških planova, podsticanja i širenja šovinističke mržnje između Hrvata i Srba te razbijanja spoznaje istovjetnosti njihovih interesa i neophodnosti zajedničkog života u jednoj državi na ravnopravnoj osnovi u zajednici s ostalim narodima Jugoslavije te u cilju slabljenja oružane borbe protiv okupatora od osnivanja NDH-a, a u cijelom toku okupacije razvijao vrlo opsežnu publicističku djelatnost, provodeći kroz ustašku tezu da je partizanski pokret velikosrpska zavjera protiv Hrvatske države. Dakle, omalovažava, vrijeđa i postiže mržnju prema partizanskom pokretu koji je bio narodno oslobodilački pokret.

Nije sve ideologija. Zabrana fašističkih organizacija da, apsolutno za, ali ne možemo pod krinkom sve je ideologija, a nije sve ideologija, da prežmurimo i zažmurimo nad svim onim manjkavostima, pravnim manjkavostima zakona, pa da kažemo mi smo pomiritelji, mi smo središnje sidro, pričom o pomirenju da podijelimo ovaj parlament, da crtamo etikete drugima i da kažemo pokriveni su svi korpusi kao da je cilj pokriti korpus, a time se implicira da u tim korpusima ima fašizma, a u onim nepokrivenim nema, a nijesu ni svi pokriveni.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 15:24:40)

Zahvaljujem, kolega Koprivica.

Imate pravo na odgovor na komentar.

S obzirom na to da se pominje spremanje amandmana, u skladu s članom 148, da napomenem da se amandman podnosi najkasnije s danom završetka pretresa u načelu, što znači danas do kraja dana, a predlagatelj zakona i nadležni odbor i predlagatelj mogu podnijeti amandman do početka pretresa u pojedinostima.

Izvolite, kolegice Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (17.11.22 15:25:19)

Riječ ideologija je stranog porijekla i ona ekvivalent u našem jeziku ima vrijednosti. Ideologija znači sistem vrijednosti. Znači, svaki zakon i naš Ustav počiva na određenoj ideologiji, na određenom sistemu vrijednosti. Ovo nije pravničko tumačenje, ovo je jezičko tumačenje. Vi ste samo morali da kažete da se tu provlače kroz ovaj zakon, ako ste imali namjeru da to kritikujete, sumnjiva ideološka načela ili vrijednosti, ali samo po sebi riječ ideologija prevarena na naš jezik znači vrijednost. Sve što jedan zakonodavac radi počiva na unaprijed usvojenim vrijednostima demokratije, pravde i prosvjetiteljstva, čega hoće.

Što se tiče korpusa, napravila sam ogradu da to nije bilo dovoljno sretno rešenje. Po mom mišljenju trebalo mu je barem četvrto pridodati, a to su ona tzv. lijeva skretanja i zločini koji su za vrijeme komunističke ideologije vrši nad neistomišljenicima. Nisam smatrala da je to sretno rešenje, u tom smislu se prosto vi i ja nismo razumjeli.

Što se tiče središnjeg puta, još jednom želim da kažem u pitanju je kozerija i pokušaj relaksiranja atmosfere. Apsolutno ne smatram nikoga korifejem niti srednjeg puta niti ispravnog stava. Smatram da se

sve u dobroj diskusiji na kraju može doći do najboljeg rješenja. Prosto mi je samo simptomatično da ne želite da prihvatite tu jednu vrstu slobodnijeg govora za šta sam ja kriva, nije trebalo ni da pokušavam.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 15:27:18)

Kolega Koprivica, ispravku navoda vam ne mogu dati jer je to, u stvari, komentar.

Stvarno vodite računa jedan minut jer sam bila vrlo tolerantna, a vidim da je ovdje problem i jezička definicija.

Izvolite, ali stvarno minut.

MOMO KOPRIVICA (17.11.22 15:27:26)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Izvinjavam se što uzurpiram vrijeme, a vama hvala na jednom tolerantnom odnosu.

Kao prvo, značenje pojma ideologija nigdje nije propisano, a pogotovo nije propisano na neki obavezujući način. Postoje različita tumačenja i interpretacije toga pojma. To je obično skup stavova o određenim pitanja i zato jeste jedan zatvoreni misaoni sistem.

Konačno, u našem Ustavu piše, u preambuli koja je fantastična, polazeći od, pored ostalog, opredjeljenja građana Crne Gore da živi u državi u kojoj su osnovne vrijednosti sloboda, mir, tolerancija, poštovanje ljudskih prava i sloboda, multikulturalnost, demokratija i vladavina prava. Ne piše polazeći od opredjeljenja da žive u državi u kojoj je ideologija mir, ljudska prava, vladavina prava itd. To je veoma jasno razgraničenje. Znamo dobro da je i fašizam bio ideologija. Imate brojne ideologije koje su se svodile na stradanje vrijednosti, fundamentalnih ljudskih vrijednosti.

Samo jedna stvar. Veoma tolerantan odnos prema drugačijem mišljenju imam. Pozivam da uvijek držimo da je i drugi može biti u pravu. Ne plediram da sam neminovno u pravu i uvijek ću podržati drugačije mišljenje. Moguće da sam u krivu, ja vas razumijem, ali probajte i vi mene da razumijete. S druge strane, boriću se uvijek i dići ću glas ako neko želi da naljepi etiketu drugome, pa i meni bogami. U tome neće uspjeti.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 15:29:24)

Zahvaljujem.

Sve je jasno. Ovdje nije bilo nikakvih lošim namjera. Mislim da ste se pojasnili.

Ostala su nam još dva prijavljena diskutanta iz Kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija. To je kolega Jovan Jole Vučurović i kolega Maksim Vučinić. S obzirom na to da je ostalo još samo pet minuta, ali sam bila vrlo tolerantna prema ostalima, dajem vam obojici po pet minuta i da završimo danas s ovom tačkom dnevnog reda.

Izvolite, kolega Vučuroviću.

JOVAN VUČUROVIĆ (17.11.22 15:30:18)

Gospodine Koprivica, među onima koji se predstavljaju kao središnje negdje u politici je bilo dosta onih koji su širili mržnju posebno prema srpskom narodu, sada neću da citiram, drugi put.

Dakle, podržavam samu ideju, u širem smislu, gospodina Popovića. Slažem se da treba da imamo ovdje neki dokument

protiv nacizma i fašizma, ali i drugih totalitarnih sistema, prvenstveno tu mislim na komunizam. Dakle, mi smo za to da se onemogućiti da u Crnoj Gori ponovo zavlada bilo koji totalitarni režim jer tek smo se, evo, nakon nekih 75 godina jednog na jedvite jade oslobodili 30. avgusta 2020. godine i to koji je bio kombinacija i fašizma i komunizma. Sigurno mu nećemo dozvoliti da se ponovo vrati na scenu u vladajućem obliku iako to pokušava i ovih dana grozničavo da uradi, ovoga puta u crveno zeleno crnoj kombinaciji.

Dakle, juče smo bili ovdje u prilici da od gospodina Milana Kneževića čujemo jedan primjer šta je radila zloglasna ANB koja je nastavljala UDBA, OZNA i ostalih zločinačkih organizacija, dakle ANB koji je usmjeravao direktno režim Mila Đukanovića, odnosno vidjeli smo plastično kako je funkcionisao jedan totalitarni režim koji prisluškuje 280 ljudi svojih političkih neistomišljenika., dakle jedan primjer. Gospodine

Popoviću, da li je i to fašizam ili komunizam, zloupotreba ANB-a kao što je nekad bila zloupotreba UDBA, OZNA i ostalih sistema, Vermahta, Štazija, Sekuritate, Sigurinija.

Da bi se usvojio i donio jedan ovakav zakon, mislim da očigledno mi moramo ovdje imati konsenzus, ali ne da imamo nekog srednjeg koji će da nas vuče nego opšti društveni konsenzus oko nekog takvog zakona. Jer, kao što vidite, ovdje bi se jedan takav zakon koji nosi u sebi riječ zabrana vrlo lako u Crnoj Gori mogao zloupotrijebiti i od jedne i od druge i od treće strane. Tu tradiciju makar imamo u Crnoj Gori. Tako da se ne bi ponovo ćerali po Crnoj Gori i dokazivali ko je veći antifašista, a onda one druge etiketirali da su fašisti. Dakle, zato govorim da je ovdje oko ovakvih zakona apsolutno neophodan širi društveni konsenzus.

U poslednjih desetak dana čuo toliko izjava koje blago koketiraju s fašizmom i prijetnje i rasizam i šovinizam, brutalno antisrpstvo, širenje mržnje prema Srpskog pravoslavnoj crkvi, prema Demokratskom frontu, a sve pod plaštom upravo lažne priče o antifašizmu. Naravno, nas to apsolutno ne zabrinjava, nosimo se godinama s tim pojavama. U konačnom, porazili smo tu nakaradnu ideologiju DPS-a 30. avgusta 2020. godine, porazili smo ih i 23. oktobra ove godine, porazili smo ih i u Nikšiću na lokalnim izborima, porazili smo ih u Beranama, u Herceg Novom i u drugim gradovima, u Mojkovcu, pa ćemo ih poraziti i svaki sledeći put i u Šavniku u nedelju. Pozdravljam građane Šavnika i pozivam ih još jednom da spriječe bilo kakav izborni inženjering. Malo me je sada zbunio gospodin Radunović, ali kažem porazićemo nakaradnu ideologiju DPS-a i svaki sledeći put jer DF je tu i ne pomjeramo se s mjesta ni ovim ekstremistima koji vrijeđaju i koji prijete svaki dan, dakle tu smo ako nekome nešto treba i ne pomjeramo se s mjesta ni Đukanovićevim kriminalcima i mafijašima. Da vratim temu.

Kazao sam i na samom Odboru, čuo je i gospodin Popović, negdje vjerujem u neku njegovu dobru namjeru. On je dodatno to i pokazao, izrazio spremnost da dođe do izmjena u ovom tekstu. Vidim i gospodin Koprivica je spreman da se zakaže i Odbor i da se nekako i amandmanski djeluje. Vidjećemo i dogovorićemo se u konačnom šta da se radi oko toga teksta. Da ne ulazim u priču možda od 1941. do 1945. godina, ali moram reći što se tiče fašizma u Crnoj Gori u drugom svjetskom ratu, on je bio prepoznat onoga 12. jula 1941. godine. To su bili ti crnogorski separatisti okupljeni oko Sekule Drljevića koji su proglasili tzv. nezavisnu državu Crnu Goru pod patronatom italijanskih fašista, pa su dan kasnije naši preci se podigli na trinaestojulski ustanak koji su organizovali antifašisti, monarhisti i komunisti, dakle i jedni i drugi i time se svi ponosimo. Na žalost, što je govorio i gospodin Budimir Aleksić, danas neko pokušava da oživi ideologiju Sekule Drljevića, ali mislim da im to neće uspjeti. Nadam se da ćemo mi, što se tiče ovoga zakona, uspjeti nekako da dođemo do konsenzusa, da donesemo neki dokument i protiv nacizma, fašizma, ali i drugih totalitarnih sistema u prvom redu vezano za komunizam. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 15:36:33)

Zahvaljujem.

Dajem sada riječ posljednjem prijavljenom diskutantu, a to je kolega Maksim Vučinić.

Izvolite, kolega Vučiniću.

MAKSIM VUČINIĆ (17.11.22 15:36:43)

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Poštovani građani, uvažene kolege i kolegice poslanici,

Kako reče prije jedna kolegica, kaže ovo nisu moje teme. Prije naleta jeftinog populizma, mislim da su ovo mnogo bitne teme. Jer, društvo kakvo je danas crnogorsko koje je u krizi i društvo koje ima omladinu koja je u okovima poremećenog sistema vrijednosti, mislim da je od esencijalne važnosti pričati baš na ovim temama. Crna Gora je jedina zemlja na svijetu kojoj se kliče na jeziku okupatora. U Crnoj Gori tekovine 12. jula, odnosno, da ne bi došlo do zabune, jedne sramne Skupštine na kojoj su proklamovane fašističke vrijednosti, danas su i legitimisane i legalizovane u Crnoj Gori. To je porazno. Ko su te partije koje su legitimisale i legalizovale tekovine 12. jula 1941. godine. Mislim da te partije treba zabraniti. Iako pričamo o pomirenju u Crnoj Gori ne možemo pričati o pomirenju tekovinara 12. i 13. jula jer su te tekovine jednostavno ne pomirljive.

Trinaesti jul je najznačajniji, gledajući s ove vremenske distance, praznik u istoriji Crne Gore, najznačajniji datum u istoriji Crne Gore jer sadrži sve one vrijednosti koje su Crnogorci i Crnogorke baštinili kroz vjekove postojanja. Mislim da je bitno reći da je, takođe, 13. jul jedini datum koji miri Crnu Goru. Ko ima šta protiv toga praznika. Da li se dovoljno baštine vrijednosti 13. jula u Crnoj Gori. Ne baštine se dovoljno. Ko je za to odgovoran. Odgovorna je bivša vladajuća elita i neki naučnici koji su sticajem okolnosti došli u javnost, a zapravo su sponzoruše takvih politika kojima nije u interesu pomirenje u Crnoj

Gori. Jer, dok se odvijaju kriminalne aktivnosti, dok se pljačkaju državna i društvena bogatstva, neophodno je posvađati narod, narod u svađi ne može da vidi šta je radila nekad vladajuća elita. S toga je u ovom periodu kada su egzistencijalne teme građana došle na dnevni red, kada su u Skupštini Crne Gore povećavaju plate, kada su u Skupštini Crne Gore povećavaju penzije, kada razgovaramo o prosperitetu o reindustrializaciji, o industrijalizaciji i o energetskej tranziciji neophodno pridržavati pravih vrijednosti i u javni prostor jasno definisati razliku između tekovina koje su stvorile Crne Gore i tekovina koje ne žele antifašističku Crnu Goru. Toliko.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 15:41:54)

Zahvaljujem poslaniku Vučiniću.
Ovim smo iscrpili listu diskutanaata.
Da li poslanik Popović želi završnu riječ.
Izvolite poslaniče Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (17.11.22 15:42:04)

Zahvaljujem, predsjednice.

Pa evo, ne bih htio da izazivam više bilo kakvu polemiku čuvaću se u toj završnoj riječi povodom predloga ovog Zakona o zabrani fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija i upotrebe njihovih simbola, bilo čega što bi moglo da izazove polemiku. Zahvaljujem se svima koji su učestvovali u raspravi kako u ime klubova tako i pojedinačno. Svi ste na neki način dali doprinos da bi se ovaj zakon mogao unaprijediti, rekao sam potpuna otvorenost, spremnost za prihvatanje amandnsko prihvatanje kako bi zakon bio bolji. Ovo je prvi antifašistički zakon u Crnoj Gori i ako je izazvao dosta polemike. Ovdje idemo sa ovim zakonom ka definisanju univerzalnih evropskih vrijednosti, protiv raslojavanja društva za poštovanje različitosti, a ono što je najbitnije mi smo se uglavnom bavili većina nas i sebe uključujem isto istorijom što je bilo prije 70 godina, što je bilo 80, što je bilo prije 100 godina, a ono što treba jedino da nas zanima je što će biti od danas pa ubuduće da na neki način spričimo sve vrste ekstremizama sa bilo koje strane potekle i prije 100 godina i prije 70 godina i prije 50 godina. Neću komentarisati. Čuo sam neke navode, sa tim ću i završiti kako znam i osjećam da ćete vjerovatno podržati ovaj predlog zakona, onda neću pozivati večeras na proteste demokratski čin večeras koji treba da se desi ispred Skupštine, a pozvao bih da nijesam osjetio, evo gledam poslanika Kneževića, osjetio sam da će on ovo da podrži zbog toga neću samo pozivati na proteste Hvala. Živjeli.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 15:45:23)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

Konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o visokom obrazovanju.

Podsjećam, da je predlog zakona podnijela poslanika dr Branka Bošnjak.

Izjesticaci odbora su: Budimir Aleksić, Zakonodavnog odbora i Dragan Bojović, Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport. Otvaram pretres.

Da li poslanica Bošnjak želi dati dopunsko obrazloženje? Izvolite, potpredsjednice.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 15:45:51)

Zahvaljujem, predsjednice.

Uvaženi građani, građanke Crne Gore, kolegice i kolege poslanici,

Ovaj predlog zakona, ja sam i u prošlom sazivu predlagala, odnosno izmjene Zakon o visokom obrazovanju u dijelu izbora rektora Univerziteta Crne Gore.

Početak ovog mandata, ovog plenuma, ja sam takođe predložila ove izmjene, međutim zamoljena sam bila tada od strane Vlade Crne Gore da će se raditi sistemski, da će se raditi novi zakon o visokom obrazovanju i da će imati u vidu ove izmjene koje sam ja predložila i da zastanem sa tim. Ja sam ispoštovala to. Pravljen je nacrt zakona dok je bila koleginica sad mislim u smislu univerzitetskog zvanja koleginica Vesna Bratić, napravljen je neki nacrt zakona koji je uvažio ovo rješenje na ovaj način izbora rektora, međutim taj zakon nikada nije dobio formu predloga, desilo se nešto tokom javne rasprave i on

nikada nije završio ovdje kod nas, niti je bi usvojen na Vladi u onom momentu kada smo se raspitivala sada kod ove Vlade da li postoji volja i želja da se izmijeni u potpunosti Zakon o visokom obrazovanju da dobijemo novi vidjela sam da nema dovoljno volje za tim, a smatrala sam da je ovo vrlo važno pitanje za demokratizaciju Univerziteta Crne Gore i kao što su smatrali većina mojih kolega, pa čak i sadašnje opozicije i sadašnje vlasti da na neki način trebamo da depolitizujemo Univerzitet i da na neki način provjetrimo i damo realne šanse i istu šansu profesorima Univerziteta, da se kandiduju za rektora Univerziteta i sad javnosti radi ja ću objasniti o kakvim se izmjenama radi.

Mislim da je ovo najdemokratskije rješenje, a to je rješenje koje podrazumijeva da se rektor državnog univerziteta bira, ja ću to nazvati na nekoj vrsti referendumu, odnosno da se o izboru rektora izjašnjavaju akademsko osoblje Univerziteta Crne Gore u prvoj nekoj svojoj ideji nijesam uračunala studente, međutim studenti su se oglasili i studenti su željeli da i oni participirali i ja sam kroz amandman obezbijedila učešće studenata u ovom referendumu u mjeri u kojoj su oni prisutni u organima trenutno prisutnim organima upravljanja Univerzitetom, odnosno onako kako im Statut nalaže da 20% je njihovo prisustvo u Senatu Univerziteta u vijećima fakulteta i u Upravnom odboru, a tu kada govorimo studentima, znači misli se na studente svih nivoa, znači i studente osnovnih studija, studente u ovih 20%, tu su i studenti osnovnih studija i studenti magistarskih i studenti doktorskih studija.

Uvaženi građani, znači rektor državnog Univerziteta bi se birao kao što je i sada na period od tri godine na osnovu javnog konkursa i podnošenog programa razvoja Univerziteta. Razmišljala sam, da li da, obzirom da će to biti neposredno treba ova brojka da bude na više godina, jer ima veći legitimitet ali sam ostavila, ipak neka to test vremena će nam pokazati, a nadam se da ćemo usvojiti ovaj zakon, pa ćemo onda vidjeti da li tu treba dati na duži period, jer ipak bi se birao neposredno.

Rektor državnog Univerziteta bira se neposredno na izbora iz reda redovnih profesora državnog Univerziteta sa najmanje 15 godina radnog staža na državnom Univerzitetu i isto lice može birano biti za rektora državnog Univerziteta dva puta uzastopno i ništa više od toga. E, sada ovaj dio koji se odnosi na biračko pravo da bi bilo jasno biračko pravo na izborima za rektora državnog Univerziteta ima akademsko osoblje Univerziteta državnog koji je u radnom odnosu na Državnom univerzitetu, jer tu ima dosta profesora koji nijesu u radnom odnosu, već drže kolokijalno, mi to nazivamo honorarni angažman. Biračno pravo na izborima za rektora Državnog Univerziteta ima i osoblje birano u naučna zvanja u radnom odnosu na Državnom univerzitetu da ne bi izostavili adekvatna zvanja koja postoje na Instutu za istorijski jezik, recimo gdje imamo naučne savjetnike, naučne saradnike, više naučne saradnike, to su zvanja koja su da kažem adekvatna zvanjima docenta vanrednog i redovnog profesora i biračko pravo na izborima i za rektora Državnog univerziteta imaju i predstavnici studenata svih nivoa studija zastupljenih u Upravnom odboru Senatu Državnog univerziteta i vijećima organizacionih jedinica Državnog univerziteta. Ovo sam riješila sa studentima na ovaj način. Svi oni koji su zastupljeni u organima Univerziteta da imaju pravo glasa na tom referendumu, jer ukoliko bi dali svim studentima Univerziteta njih bi bilo najviše, a morali bi da im vrednujemo glas manje i zbog toga je ovo bio, da kažem najbliže onome što imamo u njihovom učešću. Svi oni koji su zastupljeni na fakultetskim i univerzitetskim jedinicama oni će moći u organima Univerziteta, oni će biti na tom takozvanom biračkom spisku.

Jedan radni dan od osam do šesnaest časova održaće se referendum, ovi koji se jave na konkursu koliko ih više i predlože svoj program oni će moći da prezentuju taj svoj program na svim univerzitetskim jedinicama, naravno gdje oni žele i smatraju da je to dobro i onda će se taj jedan dan organizovati i imaće i izborna komisija i svi oni će imati pravo da delegiraju nekoga u toj izbornoj komisiji i napravićete se taj referendum i ja mislim a je to najbolji način da dobijemo nekoga koga zaista žele zaposleni na Univerzitetu Crne Gore i na taj način ti depolitizovali, jer ne može niko da me ubijedi da bi više bilo politike na ovaj način, jer ja mislim da ipak koliko kog je Univerzitet bio negdje zatočen, veća je greška bila što je čutao sve ovo vrijeme, ali mislim da pritisak na to kako će se glasati na tajnom glasanju na referendumu ipak se radi o nekom broju od, ja mislim oko 600-700 zaposlenih da to nije jednostavno, a ipak taj rektor koji se dobije je odraz onoga što želi Univerzitet Crne Gore. Iz tog razloga smatram da ovaj predlog zakona treba da dobije podršku svih. Neću da kažem da prihvatim da treba da se čeka neki novi zakon o visokom obrazovanju i ja znam da ima dosta stvari koje treba ispraviti, ali u ovom dijelu, mislim da je ovo vrlo važno i da je ovo u kontinuitetu naša želja da pokažemo da zaista želimo pravi univerzitet koji će biti korektor kako ovo društvo treba da ide i u kom pravcu. Ovako smo imali Upravni odbor od njih 15 koji su određivali ko će biti rektor, čak onaj sistem kada je bio i komunistički do skoro petnaestak godina bio je mnogo bolji zbog toga što su se poštovali makar mišljenja pojedinih univerzitetskih odnosno univerzitetskih jedinica. Sada se sve svodi na 15 ljudi od toga je petoro iz Vlade, šestoro akademsko osoblje, ostalo studenti i jedan predstavnik zaposlen iz neakademske osoblja. Ovo je mnogo demokratskiji način i nadam se da će dobiti punu podršku u Parlamentu.

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Da li izvjestioci odbora žele riječ. Shvatam da poslanik Bojović želi, kao izvjestilac Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport.

Izvolite, poslaniče Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (17.11.22 15:55:06)

Ja ću smo kratko. Hvala uvažena predsjednice.

Samo da saopštim da na Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport većinski nije podržan predlog zakona bio je jedan glas za, ostali su bili uzdržani uglavnom i sledeća tri razloga nastojaću da to sublimiram.

Prvo da se smatra da se treba ovdje imati jedno sistemsko rješenje da nije dobro izdvajati jednu instituciju i samo nju rješavati zakonski, već to treba učiniti u okviru sistema i unapređenju sistema uopšte visoko obrazovanje Univerziteta uopšte, da u to treba da budu konsultovani i uključene sve institucije kojih se to tiče, posebno je tu bilo riječi o studentskim organizacijama koje bi opet trebalo da učestvuju u izboru rektora i treća stvar. Da se radu na Zakonu o visokom obrazovanju, da je već nekim nacrtom zakona urađen. Ono što je sugestija bila na odboru jeste da taj nacrt zakona treba da se nađe uskoro na Odboru za prosvjetu, nauku, kulturu i sport i pred poslanicima, odnosno da članovi Skupštine Crne Gore i poslanici moraju biti uključeni intezivnije u izradi ovoga zakona kako bismo našli najbolja rješenja za sve institucije koje čine visoko obrazovanje posebno za Univerzitet i naravno mogli da definišemo do kraja i ovo rješenje način izbora rektora Univerziteta. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 15:56:46)

Zahvaljujem izvjestiocu odbora.

Prelazimo na uvodna izlaganja ispred klubova. Ja ovdje imam prijavljenu samo poslanicu Zdenku Popović, ispred Kluba Demokrate DEMOS. Nije upisano, ali u svakom slučaju poslanica Popović, obzirom da je prijavljena ona će dobiti prva riječ. Izvolite.

ZDENKA POPOVIĆ (17.11.22 15:57:04)

Zahvaljujem uvažena predsjednice, poštovane kolegice i kolege,

Danas evo, kao što smo imali prilike da čujemo, razmatramo Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju, koji je predložila moja uvažena kolegica i potpredsjednica Skupštine, gospođa Branka Bošnjak.

Izmjene i dopune zakona, kao što smo već imali prilike da čujemo odnosi se na normiranje načina izbora rektora Državnog univerziteta koji bi se birao na neposrednim izborima i razrađen je način i postupak izbora rektora. Jasno je da je suština predloženih izmjena zakona izmještanje politike i političara sa Državnog univerziteta i jedan pravedniji i pravičniji način izbora rektora Državnog univerziteta poštujući u potpunosti princip jednakosti, jer bi rektora Državnog univerziteta birala onako kako je predložila gospođa Bošnjak amandmanima osoblje birano u naučna zvanja u radnom odnosu na Državnom univerzitetu i predstavnici studenata svih nivoa studija zastupljenih u upravnim odborima Senatu Državnog univerziteta i vijećima organizacionih jedinica državnog univerziteta. Baš onako kako smo imali prilike da dobijemo to prije dan-dva, dobili smo te amandmane od predlagača zakona.

Jasno je takođe da gospođa Bošnjak ima dobru namjeru kao predlagač zakona da proces izbora rektora bude transparentan sa puno više demokratičnosti nego što je to bio slučaj do sada, a posebno je značajno sprečavanje narušavanja autonomije Univerziteta igranjem namještenih političkih igara kada je u pitanju izbor rektora koji traje već dugi niz godina.

Međutim, mišljenja sam da je Zakon o visokom obrazovanju sistemski zakon i da ga treba sistemski mijenjati, jer je sem autonomije i neposrednog izbora rektora što je i evropska praksa potrebno omogućiti i normirati i samostalno odlučivanje i odgovornost univerzitetskih jedinica o vrlo važnim organizacionim i finansijskim problemima i pitanjima i posebno pitanjima koja se tiču studentskih problema oko modela studiranja.

Činjenica je da je model studiranja 3+2 kada su u pitanju osnovne i master studije i +3 kada su u pitanju doktorske koji je uveden 2017.godine izuzetno nepovoljan i sporan za studente, jer naše tržište rada ne prepoznaje Bečelor trogodišnju diplomu, pa je trebalo odmah po saznanju da su visokoškolci u

problemi jer nijesu konkurentni na tržištu rada mijenjati Zakon o visokom obrazovanju i promijeniti model studiranja u 3+1+1 kako se to već i čulo prije par godina kako studenti ne bi odlagali upisivanje master studija i kako bi njihovo stečeno toliko je obrazovanje bilo prepoznate od strane poslodavaca. Ono što sada negdje moram da napomenem i da pelujem na Ministarstvo prosvjete, je da uvede šifru zanimanja kada se višeškolci koji su zavrili Bečelor studije i određene studijske programe da dobiju šifru zanimanja kada se prijavljuju na Zavodu za zapošljavanje, jer toga mi do danas nema i ako je ovaj način studiranja predložen još 2003.godine. Na Zavodu za zapošljavanje, ako je neko završio ekonomski fakultet, smjer poreski sistem ili carinski sistem nema šifru djelatnosti nego se na Zavodu za zapošljavanje vodi samo kao diplomirani ekonomista. Ako se neko obrazuje za određenu djelatnost na nekoj univerzitetskoj jedinici mora se znati kakva mu je šifra i pod kojoj šifrom se vodi kako bi bio konkurentan u slučaju da recimo Uprava prihoda da traži diplomiranog ekonomistu iz oblasti poreskog sistema ili Uprava carina ukoliko traži diplomiranog ekonomistu koji se negdje obrazovao godinu dvije ili tri za sistem carinskog poslovanja.

Nacrt zakona o visokom obrazovanju ukoliko sam upoznata bio je pripremljen i prošao javnu raspravu i zakočilo je vjerovatno zbog promjena opet političkih promjena.

Osnovna intencija Zakona o visokom obrazovanju sem neposrednog izbora rektora mora biti harmonizacija modela studiranja sa modelom studiranja u Evropskoj uniji kako bi se olakšala mobilnost studenata i što je najvažnije model studiranja mora biti prilagođen kako našem tržištu rada tako i evropskom. I evo da negdje zaključim da je zaista puno problema koji se moraju sistemski rješavati, autonomija Univerziteta mora biti sačuvana, oslobođena od bilo kakvog uticaja, posebno od političkog uticaja. Mora se promovisati kvalitet i samostalnost, a istovremeno pružiti studentima sigurnost da će njihove diplome biti vrednovane i prepoznate i da se neće dešavati da se svršeni visokoškolci dokvalifikuju i prekvalifikuju kakav slučaj imamo poslednjih desetak ili petnaestak godina u konobare, u kuvare, u taksiste i da će se svi svršeni visokoškolci zapošljavati na onim mjestima za koja su se i školovali.

I na kraju negdje sam, evo juče dobila informaciju da recimo poslodavci, a posebno ako je poslodavac država ili državna uprava.

Prilikom izrade Granskog kolektivnog ugovora ne vrednuje na isti način one zaposlene visokoškolce sa završenim magistarskim studijama. Ja, ovog puta apelujem na sve poslodavce, posebno na državu koja je najveći poslodavac, da prilikom izrade kolektivnih ugovora vrednuje na pravilan način znanje i zvanje i stručnost visokoškolaca koji rade kod poslodavca ovdje, prije svega mislim na državnu upravu, jer magistar je magistar bez obzira da li je magistrirao po starom modelu ili po novom modelu. Isto tako apelujem i tražim od Ministarstva finansija da se ne traži izgovor u tome da ne postoje finansijska sredstva, da se ovim ljudima koji su magistri uveća za onaj iznos koji je potreban zbog toga što imaju viši stepen obrazovanja. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:04:53)

Zahvaljujem kolegini Zdenki Popović. U ime Kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija Slaven Radunović.
Izvolite, kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (17.11.22 16:05:08)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Poštovani građani, 30.avgusta 2020.godine došla sloboda u Crnu Goru i to se možda najbolje manifestuje baš činjenicom da vidite da i mi u vladajućoj koaliciji ne funkcionišemo na način kako su to radili u prethodnih 30 godina kada je jednoulje bilo praktično nepisani zakon. U ovom konkretnom slučaju naša uvažena kolegini, moj dugogodišnji saborac i svih nas ovdje Branka Bošnjak je predložila ovaj zakon, ali na neki način nijesmo u potpunosti svi zadovoljni tim rješenjima i to jasno iskazujemo i zbog toga neće nikome pasti kruna sa glave, to je nama naša borba dala, da imamo slobodu.

U pripremi, kao što smo već čuli je novi Zakon o visokom obrazovanju i na njemu su u okviru Radne grupe koju je formiralo Ministarstvo prosvjete vrlo predano radili svi subjekti koji se tiče promjena ovog zakona. Znači, samo ministarstvo, ali predstavnici Univerziteta raznih u Crnoj Gori, studentskih organizacija nevladinog sektora.

U pitanju je jedan sveobuhvatan krovni akt kojim se regulišu najkрупnija pitanja iz domena visokog obrazovanja u Crnoj Gori, pa time i Univerziteta Crne Gore. Ovim Nacrtom zakona o visokom obrazovanju predviđa i način izbora rektora, ali i svih ostalih organa na Univerzitetu Crne Gore, što je međuzavisno, ako želimo funkcionalan i dobro konstituisan Univerzitet.

Izdvajanjem izbora rektora van konteksta i svega ostalog, bilo bi na neki način obesmišljavanje cijelog procesa na kom se predano i već, evo kao što reče i sama predlagačica da nebih rodno senzitivno loše se izrazio od zakona na kojem se radilo već toliko dugo vremena.

Ovaj predlog izmjena zakona zanemaruje činjenicu da je Univerzitet po svojoj originalnoj fizionomiji zajednica studenata i profesora. To znači da ove dvije kategorije shodno određenim težinskim koeficijentima, naravno ne mogu biti u potpunosti jednako vrednovani, moraju učestvovati u svim procesima, to je u ovoj, da kažem obnovljenoj verziji učinila i gospođa Bošnjak, nakon reakcije Studentskog parlamenta.

Na Univerzitetu Crne Gore pokrenuta je interna javna rasprava o svim pitanjima iz domena Zakona o visokom obrazovanju u toku ovih priprema, tako da su se sve univerzitetske jedinice njih 21-dna dale su viđenje po raznim pitanjima, između ostalog i o ovom pitanju. Međutim, ni jedna nije imala sugestije u pravcu u ovome u kojem ide predlog ovog zakona koji danas razmatramo. A, podsjetiću da su na tom predlogu radili i predstavnici drugih univerziteta i NVO sektora i studenti i tako dalje.

Ima još jedna stvar. Skupština bi ipak morala kao jedan od najviših organa, a možemo reći zakonodavni naravno najviši organ da vodi računa o interesima osnivača Univerziteta Crne Gore. To je država.

U ovom predlogu ničim nije ni pomenut način zaštite interesa osnivača, a reći ću vam da svaki državni univerzitet u okruženju pa i šire beogradski, zagrebački, sarajevski, splitski svaki ima neki institut kojim se štite pravo osnivača i neki način se utiče kroz te institute na dešavanja na Univerzitetu. Naravno, autonomija Univerziteta ostaje netaknuta, ali određena prava ipak osnivač mora da ima.

Daću jedan primjer, između ostalog kad kažem je sloboda 30. Nakon 30.avgusta, prilikom poslednjeg izbora rektora, redovnog izbora došli smo do situacije da su svih 21 jedinica kompletan senat i Upravni odbor jednoglasno glasali za novog rektora koji nije bio stranački ostrašćen, tako da mislim da nije trka da sačekamo kad već imamo takvu situaciju trenutno da sačekamo da se ovaj zakon stavi na dnevni red.Čuli smo da postoji inicijativa i kod odbora da se taj zakon što prije stavi na dnevni red i da ga svi zajedno usvojimo, a da eventualno ovdje dijelom ga i korigujemo, može da bude i u pravcu u kojem je željela poslanica i potpredsjednik Branka Bošnjak. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 16:10:45)

Zahvaljujem se kolegi Radunoviću.

Dajem riječ profesoru Branku Raduloviću u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (17.11.22 16:10:57)

Hvala.

Građani Crne Gore. Ovaj ću put biti na fonu onoga što je moja profesija i životno oprejeljenje. 40 godina sam bio aktivan na Univerzitetu Crne Gore. Prošao od asistenta do redovnog profesora. Bio na svim funkcijama najvećim na tom Univerzitetu, osim rektora, zato što sam bio politički obojen. Nijesam mogao to biti zbog toga, ali zato što ću da kažem moje reference su bile mnogo jače nego moja znanja,nijesam bio izbačen sa tog Univerziteta. Zbog tog svog zalaganja 40 godina i zbog mojih kolega s kojima sam se družio uvijek 10-15-20 godina starijih od mene, zbog nove pleade kvalitetnih profesora Univerziteta koji imaju tu 40 do 60 godina, zbog uloge Univerziteta u svakom društvu, zbog degradacije zvanja, znanja danas u Crnoj Gori što su okitili mnogi s kupljenim diplomama od Bečelora do doktora nauka čak i pojedini koji ne zaslužuju ni da budu docenti oni su redovni profesori, zbog reformi obrazovnog sistema da se opameti i ova Vlada i Ministarstvo, hoću da kažem sledeće.

Da, ukoliko ne izvršimo kvalitetne reforme od Crn Gore nema ništa. Ukoliko zvanje ne bude adekvatnu znanju, ukoliko ona ne bude vrednovana na pravi način, ukoliko ne bude podržan od Crne Gore nema ništa. Tragedija moje profesionalne angažovanosti je sad ću reći u jednom primjeru.

Nekada je bila Skupština Univerziteta vrhovno tijelo. Moja malenkost zahvaljujući određenim aj tako da kažem okolnostima '90-tih godina sam bio nekoliko puta član te Skupštine, svaka univerzitetska jedinica je imala zavisno od svoje brojnosti po dva ili jednog člana. '90-tih godina sam bio predsjedavajući Skupštinom Univerziteta, birali smo rektora, bilo je devet kandidata, sve u znanju ime do imena, ali po etici političkoj pripadnosti je pobijedio onaj koji je pripadao Komunističkoj partiji. Tada još nije bio više takozvani više parlamentarizam u Crnoj Gori. Danas demokratsičnost izbora rektora je deset puta gore.Niti kompetencija,niti etika. Rektor Univerziteta mora da ima te dvije komponente, mora da ima javni interes prije svega, mora da ima zaznanje tokova, mora da ima autoritet. Mi na našu tragediju u prethodnom

periodu imali smo pojedince koji nijesu bili kompetentni, koji nijesu bili doktori nauka, koji su falsifikovali svoj doktorat. Imali smo kompetentne, ali neetične. Kad kažem neetične bili su neki koji su bili preduzimači, građevinci, građevinari, protiv kojih ima tužbe u ladicama korupcionaški poslovi koji su vezani za pojedine, koji mamam, tatama, tetkama dijelili ogromne stanove. To je sramno. Dešavalo se, da kada sam počeo da se bavim ovim poslom tada sam se manje bavio s nečim što sam se bavio prethodno da ja zagovaram, da se za nauku odvoji 1%,2%,3%, rektor Univerziteta koji prisustvuje u Odboru za budžet, finansije i kaže da je protiv toga. Pa kako to može biti? Skoro svaku noć prolazim tu mi je maršuta, uveče se šetam kroz Tološku šumu prolazim pokraj mojih laboratorija i moga kabineta, sve gove, svake godine. Ono što sam nekada '90-tih godina zajedno sa tadašnjim kvalitetnim ministrom stvarao u laboratorijama danas trune. To je naš Univerzitet i kada mi ministarka nauke kaže da je uskićena onako pa ajde neću da budem direktan, ali to je sramno mi za nauku odvajamo manje od 0,01%. Kako biti konkurentan u znanju, al imi je srce puno kada sam pozvao na dva velika okrugla stola odazvalo mi se svi 30-40 strašnih profesora, dekana, dvojica koji treba da budu barjaktari rektor univerziteta nije udostojio ne mene, nego predsjednicu kao instituciju institucije ove države prve da odgovori da je zauzet ili barem predsjednik Akademije rekao da je zauzet. Ja stvarno o modelima ne želim niti me interesuju.

Da li tri ili pet godina, ja sam za pet godina, ali nama je urgentno nešto da imamo Univerzitet koji će biti autonoman, kompetentan, koji će biti u 1.000, u 500 kao što su tri-četiri univerziteta na Balkanu, koji će stvarati kvalitetne studente, koji će biti na adekvatnom tržištu rada oni, koji će naši docenti, vanredni profesori, redovni profesori biti u toj takozvanoj naučnoj mreži, biću ličan '90-tih do 2.000 sam stvorio mrežu zajedno sa šest profesora Univerzita iz Evrope najkometetnijih, gdje smo objedinjavali u najvećim časopisima svijeta, gdje se čeka rad i do dvije godine, gdje su naši doktoranti postali ugledne ličnosti i na postdoktorskim bili u Lovenu, Birmigenu, Oksvordu, Kembriđu. Plaće mi se dokle smo došli i gospodo ovo nije pitanje će mi odlučujem poslanici, mi treba da kažemo ljudski i pošteno Univerzitet ćemo podržati, imaćemo kopču sa Univerzitetom, ali oni kompetentni profesori koji danas imam, siguran sam mnogo više koji kažu nećemo više politiku, nećemo da budemo zarobljenici jednopartijskog ili višepartijskog interesnim sistemom, nego hoćemo da stvorimo takav Univerzitetm. Mi moramo samo da ih podržimo, nijesmo mi dostojni, da mi određujemo ko je rektor univerziteta. Dostojan treba da bude ona titula, oni profesori tamo koji su ili ćemo ga ugasiti, jer nam nije potreban nego ćemo pamet tražiti sa strane ili ćemo imati takav univerzitet. Mi danas imamo univezitate koji nemaju licencu, mi danas imamo fakultete koji su kao ono u Americi što ih ima činimi se 5.000 uličnih fakulteti. Mi imamo nakaradni sistem, mi imamo sijaset diploma, pa nikad manje znanja. Ljudi, profesor Univerziteta - pa to je nešto što je najuzvišenije, on 50% zarađuje dajući svoje znanje kroz aplikaciju sa privredom će su naši prof bili zaključani po kabinetima. Ja sam im stalno govorio izađite u hodnike i '90-e i dok sam tamo radio i bio, nećemo da budemo ona čerga pa su se dešavale neke stvari, izađite napolje. Kaži bre prof je na Univerzitet evo sva je metalurgija da je ne može biti ovakva, željezara nam ne može biti, kako sam se divio, bili ste predsjednici, kad je bilo ono juče, jeste li se divili onim profesorima. Ono je genijalnost. Iz energetike, mašinstva, metalurgije, tehnologije, hidraši, geolozi, ekolozi, ljudi dajmo mi njima priliku da izaberu najboljega među njima. Ne može rektor da bude ako nema autoritet, ako nema snagu da povede, ako njegova riječ zemljotres ne izazove, ne može neki Upravni odbor će se delegirala Vlada, će smo mi delegirali, ne može to mi da izabiramo rektora, naše političke ambicije, naše kreacije, pa mi pojedini nemamo ni fakultet. Mi nismo kompetentni za to. Prva institucija ako bog da biće i sudstvo, biće i mnogi drugi, ali prva institucija koja je sazrela danas u Crnoj Gori da bude u istinu autonomna, da se oni biraju između sebe to je danas Univerzitet. Samo gledajući kroz ono što sam doživio posljednjih godinu, dvije, tri dana, gledajući te obrazovane, kompetentne profesore koji sam siguran u većinu. Tačno da su se mnogi potpisali na štetne ugovore, tačno i s moga Matičnog fakulteta su bili ti i oni moraju krivično da odgovaraju kao što ima u svakoj progresiji. Ali bez pravog Univerziteta, bez vrednovanja znanja, bez podrške u tom znanju nema Crne Gore.

Tako da gospođo Bošnjak ja i predsjednici i kolege ja ovo podržavam kakav ćemo model izabrati uopšte me ne interesuje samo da bude kvalitet, ali znam nešto da vrijeme brzo teče i znam nešto da od onih ljudi koji su personalno i u ministarstvu sada i prethodnom ministarstvu i u nauci ne mogu očekivati najkvalitetniju reformu. To sam siguran, a da bog da da griješim. Hvala i izvinjavam se.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:24:10)

Zahvaljujem prof Raduloviću.

Za divno čudo upravo ste potrošili vrijeme i komplementnog kluba i uvodno izlaganje i za raspravu, ali niste prekoračili što je mislim da je veliko čudo sa te srane, ali je uvijek dobro inspirativno slušati vaše rasprave. Zahvaljujem.

Ovim smo iscrpili uvodna izlaganja po rasporedu kakav ja imam.

Potpredsjednice Bošnjak, želite li da date komentare? Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 16:24:40)

Hoću da kažem da mislim da niko ovdje ne može da ospori to da sam neko ko od kad je ušao u ovu salu se bori za obrazovanje, kvalitetnije obrazovanje, a posebno visoko obrazovanje zbog toga što tu imam najviše iskustva. Mislim da sam uspjela i što je negdje red poteza koji je možda dobar i ide u koristi ovom zakonu i to što sam boreći se istrajno uspjela da se neću da kažem plate nego status univerzitetskim profesorima vrati. Jer smo mi kao društvo stavili bili potpuno na margine univerzitetske profesore i na taj način ih je neko zatočio bez obzira što ja mislim da ni tada nisu smjeli da ćute, ali nama je plata redovnog prof Univerziteta bila na nivou plate šalterskog radnika, a ko ne i niža od šalterskog radnika u nekoj banci. Konačno usvajanjem izmjena Zakona o zarada u javnom sektoru su univerzitetski profesori dobili status koji zaslužuju i ja se sad time nadam da postali su manje zavisni od nekih da kažem učešća u raznim komisijama ili gdje politika može da uzme upliv. Iz toga razloga mislim da je to i dodatan argument zato da oni slobodno će da razmišljaju i da će slobodno da biraju. Neću da se složim sa mojim kolegama, pošteno je reći da su se predomislili iz razloga što pa sad možda je rektor neko ko je bliži nama pa ajde da i taj rektor koji je sad je nekad bio za ovaj, jer smo imali okruge stolove i bio je za ovaj model izbora rektora, jer je tada to odgovaralo.

Dakle, pošteno je reći da smo se predomislili iz straha da sad može neko ko je možda sa strane ovih kojih ovdje nema, a bliži pa će možda biti izabran. Ovo je demokratski. Ja sam sigurna da će akademska zajednica i studenti onda izabrati najboljeg, a ne da se svede na Upravni odbor i ovdje ne stoje neke argumentacije. Ja ću ovako redom, zapisivala sam. Nije tačno da se udara na autonomiju Univerziteta, ovim otvaramo Univerzitet, pravimo ga demokratskim, bez obzira koliko sam ja bila protiv pojedinih rektora. Ja nisam za to da se olako smjenjuju rektori Univerziteta, da dođe jedna politička grupacija ili joj ne odgovara pa smijeni rektore. Ja sam se sudila sa Radmilom Vojvodić i dobila na sudu, ali iskreno mislim ona za ono što se zalagala ona je nepravredno smijenjena, jer ona je bila u pravu za ono na čemu je insistirala, ali nije ona mogla baš da bude na čelu Univerziteta, jer nema doktorat i mislim da je tu bio neki veći spor u tom smislu, ali ne sviđa mi se na taj način da se mijenjaju rektori onda se promijenila vlast, promijenili smo drugog rektora koji je napravio niz nekih stvari koje i nije trebao i slažem se da je možda trebalo da bude smijenjen, ali ta lakoća smjene rektora je nešto što ne valja. Vi u državama da kažem uređenim državama vama kad hoće predsjednik države da dođe kod rektora mora da se zakaže deset dana prije. On čeka u redu da dođe kod rektora, a mi smo sve obesmislili i stavili u rang politike. Kada govorimo jeste Zakon o visokom obrazovanju, jeste sistemski zakon, koliko smo ga puta ovdje mijenjali, a da nismo razmišljali. Jesmo li mijenjali svaki čas one apsolvence koji evo 20 godina i više su absolventi i promijenimo ih lako, dignemo ruku svi, aj zaboga da tolerišemo. Ja hoću da kažem možda su ti bolji po znanju ovo što se ovdje čulo da nam je sve manje znanja sa Univerziteta, a znate zašto? Baš zbog toga što je politika uzela maha na Univerzitetu. I ovo je način da se odstrani, jer taj neko ko se bude izabrao na ovaj način on neće zavisiti od politike i nije tačno da su ugroženi zaštita interesa osnivača, odnosno države. Kakva zaštita, pa ako se neko na demokratski način da on automatski će biti protiv države zato što ga tamo neki šestoro iz Upravnog odbora koje je odredila Vlada neće glasati ili misli da on nije tamo. Pa nama u tom Upravnom odboru ne moraju da cijene ni mišljenje Senata Univerziteta, vi možete pravno formalno sa postojećeg sistema izvora rektora da imate podršku svih univerzitetskih jedinica, što je negdje neformalno, oni mogu da se izjasne, jer njihovo mišljenje nema ne kaže se kao nekad mora da ima većine univerzitetskih jedinica pozitivnih u mišljenju, nego to eto postoji mišljenje, a i ne mora. Pa nam se dešavalo recimo da nekog rektora evo recimo Radmilu Vojvodić prvi je Fakultet za sport predložila koji da pitate ponovnih profesora ne vjerujem da su ijednu predstavu gledali, ali (prekid) uopšte za nju. Pošto su oni svi imali, molim vas da mi date malo vremena. Hoću da kažem da jedan način koji je zaista ispolitizovano univerzitet. Ja, kao neko ko dolazi sa univerziteta ću vam reći, mislim od rektora Predraga Obradovića, koji je bio DPS kadar, jer je bio i ministar u ime DPS-a, ali je znao šta je univerzitet, znao je da vrednuje knjigu i nije dozvoljavao politici na univerzitetu i sve su vam izbori u zvanja bili onako kako se zaslužuju, onda sa praviljenjem zgrada i bavljenjem preduzetništvom i građevinarstvom, što i ova postava sada univerziteta insistira, počeo je da se bavi biznisom univerzitet, unosnim, građevinskim biznisom i mi smo obesmislili nastavu, obesmislili smo i počeli smo da ne biramo ljude ako nam politički ne odgovaraju, a da nađemo varijantu da izaberemo nekog ko je politički podoban i mislim da tome treba da se stane na kraj da nam ne bi vladalo neznanje, lagano polako počinje da vlada neznanje. Ono što sam htjela da kažem, slažem se da zakon treba da pretrpi i tu ću da dam doprinos, posebno ovaj što studentima problematičan, 3+2, on je protivzakonito unešen. Nas je malo bilo ovdje koji smo to tada problematizovali i on je na silu unešen. To je nešto što je u Evropskoj uniji većinom tako, to je nešto što prepoznaje tržište obrazovanja Evropske unije, ali unutar našeg sistema to nije dobro, zato što naše tržište rada ne prepoznaje. Na žalost, mi smo naše studente koji su sigurna sam bolji od pola ovih privatnih univerziteta, gurnuli na privatni

univerzitet da steknu umjesto da stižu na našem univerzitetu. Imalo je promjena u Zakonu o visokom obrazovanju i ovim besplatnim studijama koje su dobre, jer je i to bilo nešto što je bilo vrlo problematično, ali u svakom slučaju ovo je najbolji način i ovo je način da mi demokratizujemo i izbacimo politiku sa univerziteta i to je početak, nakon što smo im vratili status koji zaslužuju i povećali im standard da ne mogu da zaviste ili da ne mogu da prehrane svoju porodicu, što je zaista bio slučaj, ja mislim i gotovo sam ubijedena, da radim pravu stvar. Nadam se kolege da ćete prepoznati ovo i da ćete glasati za ovaj zakon, jer je ovo sigurno put ka boljem univerzitetu, a samim tim slobodnijem sa koga ćemo čuti kritičku misao i sa koga ćemo čuti korekciju i nas ovdje koji smo.

PREDSJEDICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:33:33)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Sada prelazimo na pojedinačne diskusije poslanika. Po redosledu prijavljenih prvi riječ ima poslanik Milan Knežević.

Izvolite poslaniče Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ (17.11.22 16:33:44)

Slobodna Crna Goro i vi u ZIKS-u,

Ja ću ovu veoma važnu temu pokušati sa jednog sociološkog i antropološkog aspekta da izanaliziram i da postavim pitanje svima nama da su ranije došle reforme u Crnu Goru, da li bi neki standardi i opštedruštveni narativi i načini ponašanja bili prihvatljivi. Zašto to govorim? Zato što mlade generacije koje nisu stigle ni do niskog obrazovanja a kamo li do visokog imaju drugačije uzor,e drugačije idole, evo ja koji sam završio Filozofski fakultet, napisao sam i neke knjige i osvajao neke nagrade zbog tih napisanih knjiga često padnem u neku depresivnu euforiju pitajući samoga sebe šta bi bilo kad bi bilo, da su ti recimo otac i majka bili Milo Đukanović i Lidija Đukanović. Vjerovatno bih sinoć bio u Dubaiju kao što su oni bili sa sinom Blažom, večerao bih popeke od kamile i bubrege od pustinjačke lisice, a dok bi dolazili deserti od pijeska u rashađenom sladoledu razmišljali bi kolika mi je aktiva u Prvoj banci , da li se one vjetroelektrane na Krnovu okreću u pravcu Rusije ili u pravcu Tirane i mislio bih koliko mi je danas na fakultetu propalo indeksa u Donjoj Gorici. Onda kada ta euforija počinje da prelazi u dublju depresiju zamislim da sam i sin Vesne Medenice. Onda se odmah prebacim na univerzitet i na visoko obrazovanje i da li to može da ima veze sa opštim obrazovanjem kad štancujete presude, dogovarate krivične prijave, kazne zatvora u međuvremenu švercujete cigarete i kada vam dosadi šljiva u Kolašinu i lisnati sir, šmrčete čisti kokain, a kad padne snijeg onda skijate.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:36:09)

Gospodine Kneževiću, ja Vas moram opomenuti da se vratite na temu, budite ljubazni, vratite se na temu, a i kvalifikacije neke možda da budu primjernije. Ja razumijem da se Vi bavite čitanjem optužnica, ja se ne bavim sa tim, ali u svakom slučaju upozorila sam Vas.

MILAN KNEŽEVIĆ (17.11.22 16:36:29)

Evo ja ću da Vam kažem, ovo je sve moj pristup ovoj veoma važnoj temi, da li je visoko obrazovanje krivo što imamo ovakve standarde i narative ponašanja ili su u pravu. Razumijete? Ja sad kao jedan visokoobrazovani građanin, makar mi to diploma potvrđuje, dovodim sebe u te dileme i želim da podijelim te dileme sa crnogorskom javnošću, znači ja sam u temi i profesor Radulović je govorio o nekim profesorima koji su kupovali diplome, tako da dozvolite mi da ja nastavim, a vi me svaki put prekinite kad osjetite da sam baš kliznuo u depresiju.

Tako da kad se vratim sa ovih staza Bjelasice i kad opet svoga vranca jašem kao predsjednica Vrhovnog suda zamislim kakvo bi ja bio dijete ili građanin Crne Gore da su me usvojili recimo Milan Ročen i Ranko Ubović. Imao bih stan i zgradu u svakom kvartu Podgorice, vozio bih majbahe, vozio bih porše, imao bih limuzine, imao bih građevinsku operativu ili recimo da mi je otac Aco Đukanović sada bih ovim našim građanima koji će da protestuju večeras mahao iz Luksemburga. Međutim, nekad pomislim i da sam sin Suzane Mugoše koja je svoga sina zaposlila u Upravi policije nakon što je dala status svjedoka lažnom svjedoku Saši Sinedeliću i nakon što je čitava Crna Gora vidjela kako njen sin udara jastuk policijskim

pendrekom, a vjerovatno bih ja udarao ormare i televizore da sam njen sin jer i to izaziva određenu motivaciju. Međutoim, moji roditelji, pokojni Dragan Jakov i još uvijek živa majka Ratka su bili prosvjetni radnici. Otac je predavao ruski jezik, a majka biologiju i tehničko i očigledno da su oni razlog zbog čega večeras ova braća komiti i sestre komituše brane Crnu Goru od nas uz prisustvo svih ovih sa izuzetkom Mila Đukanovića i Lidije Đukanović. Zato ja imam jednu ideju, da mi ukinemo Univerzitet Crne Gore, da strijeljamo rektora, da protjeramo sve profesore sa univerziteta i da se okrenemo stvarnim idolima crnogorske stvarnosti. Pošto je sledeći protest zakazan za 24.novembar, ja predlažem da se on održi u Dubaiju jer je tamo Đukanović. Svi braćo komite i sestre komituše u Dubaiju ako želite da Đukanović bude na tom protestu, a pošto 24. igraju Srbija i Brazil oni najokoreliji mogu da dođu i do Katara i da navijaju za Brazil protiv Srbije jer niste dovoljno komite i komituše ako navijate za Srbiju, a niđe nije pijesak kao u pustinji i nigdje nije voda kao u Brazilu. Zahvaljujem na razumijevanju.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:39:40)

Zahvaljujem poslaniku Kneževiću.

Mogu shvatiti ovo Vaše izlaganje s obzirom na to da ste vrlo literarni, nadareni literarno, Vi svakako pišete knjige, pjesme i vjerovatno je tu negdje i proradio i taj Vaš naboj ka umjetnosti u Vašem izlaganju, pa ćemo to tako shvatiti.

Sledeći je po prijavi poslanik Albin.

Imate komentar, izvinjavam se, poslanica Jelušić, komentar. Izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (17.11.22 16:40:13)

Reagujem vrlo pozitivno i razumijem u potpunosti, mogu da razumijem humor gospodina Milana Kneževića i ako humor sa te strane ne umije da se razumije vrlo često.

Kada se govori o kimitima trebalo bi reći i komitkinjama, komituša je jedna vrsta pežorativnog izraza za žensku osobu, tako da taj jezički izraz vrijeđa žene pripadnice ili one koje pripadaju toj vrsti ideologiji. Dakle, ja bih ispravila poslanika Kneževića, neka bude komiti i komitkinje, da ne bismo samo žene još jezički lingvističkom obrascem dodatno vrijeđali.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:41:02)

Zahvaljujem poslanici Jelušić, na lingvističkom tumačenju ovoga.

Zahvaljujem.

Mislim da poslanik Knežević želi odgovor.

Izvolite.

MILAN KNEŽEVIĆ (17.11.22 16:41:14)

Da pojasnim, ja sam neke škole završio, tako da poštujem vašu intervenciju kolegice Jelušić, ali sam očekivao da ćete prije intervenisati, kada ste čuli da je bivša predsjednica Vrhovnog suda danas izjavila da je ona tipičan obrazac crnogorske majke, koja je bila u prvim borbenim redovima za Crnu Goru. Ako je tipičan obrazac crnogorske majke žena koja je po optužnici prodavala presude preko svoga sina, koji takođe po optužnici se bavio švercom cigareta, švercom kokaina i sam koristio taj kokain onda mi imamo ozbiljan problem. Jer ako je ona tipičan obrazac onda su sve majke kao Vesna Medenica, e ja vam tvrdim moja majka nije kao Vesna Medenica, nju su uhapsili u prvim borbenim redovima samo zato što je rodila mene i moga brata ni zbog čega drugog, niti smo se šmrkali, niti smo švercovali cigarete, niti smo radili bilo kakave kriminalne radnje. Tako, da ja bih volio da ste pokazali senzibilitet kada je Vesna Medenica danas saopštila ja sam se borila za ovu Crnu Goru. Kao što je trebalo možda da se pokaže senzibilitet jer je danas objavljena vijest da su sinoć Milo Đukanović, Lidija Đukanović i Blažo Đukanović bili u Dubaiju, a danas trebaju da se ovdje organizuju protesti koji treba da štite ove popeke od pustinjske kamile koji su oni sinoć jeli. Propala se dabogda svaka kuća danas u Crnoj Gori ako nema milion i 200 hiljada eura za kauciju, ako nekog člana uhapsu, i dabogda se propa svaki građanin ako nije u stanju da kupi stan od 90 kvadrata za 13 hiljada eura, sve se ambisalo. Zato i ja kažem, pošto je standard porastao sledeći protest svi u Dubai, a oni najogorčeniji svi u Katar, svi za Brazil, svi protiv Srbije živjeli Emirati.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:43:23)

Ja vjerujem da želite, ali nemamo po poslovničku mogućnost u ovom trenutku, ako želite da unaprijed kažete zloupotrebjavate proceduru.

Izvolite, nećete biti prvi.

BOŽENA JELUŠIĆ (17.11.22 16:43:42)

Na ono što se događa u ovoj prostoriji, zbog toga sam reagovala. Što se tiče izjave gospođe Medenice, koju sam pročitala smatram je krajnje problematičnom vezivati majku za naciju i apostrofirati kakva bi ona crnogorska majka bila direktna uvreda za mene kao Crnogorku. Dakle, ja nemam ništa protiv vaše intervencije, samo sam pokušala da ostanemo prvo u domenu u ovoj prostoriji jednog obraćanja koje nije ni počemu uvredljivo. Na neki način smo izašli i vi i ja iz teme koja je bila centralizacija i politizacija obrazovanja zbog čega mi je žao, ako se bude prostora javiću se.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:44:26)

Zahvaljujem poslanici Jelušić, to je bila procedura.

Poslanik Bojović, traži proceduru.

Izvolite po kom osnovu.

DRAGAN BOJOVIĆ (17.11.22 16:44:36)

Procedura kratka.

Isto smatram ne primjerenu određenu reakciju kolegice Jelušić i obraćam se Vama moj djed po ocu rođeni djed je bio komit, bjelaš, izvođen na strijeljanje i preživio je, čudom je preživio eto mi smo svi danas živi zahvaljući tom čudu. Ja mogu da shvatim da je neodrživo i neprimjereno da kolegica Jelušić brani neke današnje ideologije povezujući ih sa ovim komite. Zato što komite su imali ulogu

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:45:17)

Poslaniče Bojoviću, vi pokušavate da komentarišete sa poslanicom Jelušić. U okviru ovoga onda bi trebalo malo da vodite računa jer poslanica Jelušić je govorila samo o lingvističkom izrazu i ništa drugo osim toga. Vi koristite vrijeme za proceduru da bi ste polemicali sa poslanicom Jelušić.

Poslaniče Bojoviću, vi ćete imati priliku da diskutujete pa onda slobodno otvorite diskusiju u tom dijelu.

Nastavljamo dalje, poslanik Albin Čeman ima riječ.

Izvolite poslaniče Čeman, a da se pripremi poslanik Dragan Bojović.

ALBIN ČEMAN (17.11.22 16:45:58)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, cijenjene građanke i građani.

Pošto je danas 17. novembar Međunarodni dan studenata, a pričamo o prijedlogu zakona koji se i te kako tiče njih, iskoristio bih priliku da svim studentima u Crnoj Gori čestitam ovaj dan i poručim da istraju u borbi koja se tiče poboljšanja njihovih prava i položaju društva kao i uslova studiranja, jer su upravo studenti dio mehanizma koji mijenja i unapređuje društvo. Ovim prijedlogom zakona koji je podnijela kolegica Bošnjak uređuje se pitanje izbora rektora državnog univerziteta na jedan sasvim novi način do sada, a to je da će se rektor državnog univerziteta birati na izborima, a ne kao do sada od strane Upravnog odbora univerziteta.

Ovo je jedno vrlo značajna tema i tiče se obrazovanja, a znamo da je ono ključni faktor društvenog napretka svake zajednice, pa i naše zajednice u Crnoj Gori. Dakle, vrlo značajna i vrlo osjetljiva tema, koja treba prići sa posebnom dozom opreznosti. Univerzitet Crne Gore, kao jedan od najznačajnijih crnogorskih institucija i intelektualnih elita svakako da uživa svoju autonomiju koju mu garantuje Ustav, Zakon o

visokom obrazovanju, ali i drugi međunaordni propisi. Dakle, kao jedna od krovnih institucija u državi zaslužuje i treba da ima najboljeg mogućeg upravitelja odnosno rektora. Zakonom o visokom obrazovanju u kojem je između ostalog preciziran način izbora rektora, je sistemski zakon koji je dobrim dijelom usklađen sa evropskom praksom i svakoj njenoj izmjeni, a naročito parcijalnoj treba prići sa posebnim senzibilitetom. Dakle, hoću da kažem da ne znam da li je ovo pravi način da se uredi pitanje izbora rektora državnog univerziteta, ali je definitivno dobar način da otpočnemo razgovor na ovu temu i da se ova obalst na najbolji mogući način uredi zajedno sa univerzitetom i njegovim organizacionim jedinicama. Rektor univerziteta je ogledalo ove visoko obrazovne intistucije, kakav je on i kako se on postavi tako se postavlja kompletan univerzitet i sve univerzitetske jedinice. Imajući u vidu da raspravljamo o ovom prijedlogu zakona ne možemo da se ne posjetimo ranih dešavanja na Univerzitetu Crne Gore koje svako u narednom periodu treba ako je moguće iskorijeniti. Prisjetimo se bivšeg predsjednika Upravnog odbora Univerzitet Crne Gore, koji je po rješenju vijeća etičkog odbora Univerziteta Crne Gore, djelovao zloupotrebom pozicija autoriteta, i što je u periodu od 13. novembra 2019. godine do 03. februara 2020. godine djelovao zloupotrebom pozicije autoriteta u cilju stvaranja povlašćene pozicije pojedinca na štetu profesionalnih kriterijuma i posebno iskorišćavao studente da ga u svojim radovima obavezno citiraju, a sve u cilju sticanja lične koristi za obezbjeđivanje većeg broja citata, a za koje se na Univerzitetu Crne Gore isplaćivala posebna naknada. Prisjetimo se i zloupotreba na Pravnom fakultetu Crne Gore, gdje imamo da je profesorica prepisivala studenta diplomski rad kojem je bila metorna specijalističkim studijama i objavila ga kao svoj naučni rad u jednom pravnom časopisu. Da imamo na istom fakultetu profesora koji je od strane studenata optužen za mito, korupciju i seksualno uznemiravanje. Takođe prisjetimo se i bivšeg rektora na univerzitetu koji je od strane kolega profesora optužen za zloupotrebu lužbenog položaja i hiperprodukciju diploma, sputavanje slobode, mišljenja i govora i velikog broja sudskih presuda na štetu univerziteta da ne nabrajam dalje.

Dakle, na žalost široka lepeza zloupotreba od strane onih koji bi trebali biti generatori i promoteri etičkih, profesionalnih i svakih drugih posebnosti i kvaliteta, primjeni i slobode mišljenja i izražavanja kritičkog osvrta na sve društvene pojave, primjeri kako se čuva akademska čast, kako bi na taj način obrazovne institucije sazrijevale, a onda i društvo u cjelini. Dakle, zadatak ove generacije političara je da jača institucija da one budu što nezavisnije i profesionalnije, jer jake državne institucije znače i jaku državu Crnu Goru, a to znači siguran i stabilan dom za svakog njenog građanina.

Na kraju, otvorimo sve teme od značaja za ovo društvo kroz formu jednog širokog dijaloga, probajmo da dođemo do najboljih rješenja, pa i kad je i ovaj Prijedlog zakona u pitanju i ono što je najvažnije krenuli smo sa razgovorom, a ja iskreno vjerujem da kroz uključivanje široke akademske zajednice Univerziteta Crne Gore Gore i studenata doći ćemo i do najboljeg rješenja kada je ova problematika u pitanju.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:51:21)

Zahvaljujem poslaniku Čemanu.

Potpredsjednica Bošnjak predlagačica zakona želi komentar.

Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 16:51:31)

Evo kratko ću.

Uvaženi kolega, vi ste nekih par stvari ovdje iznijeli u vašem izlaganju i htjela bih da vam kažem da uporedne praksa stičem utisak da mislite da je ovo neki novi sistem koji ne postoji nigdje. Uporedna praksa zaista postoji i postoji u mnogim naprednim zemljama, ja sam imala priliku kada sam bila na usavršavanju na postdoktorskim studijama na Univerzitetu u Ljubljani, evo da kažem to nam je negdje najbliže. Da prisustvujem toj ajde da je nazovem izbornoj kampanji za rektora Univerziteta u Ljubljani. To je zaista jedan divan događaj i kome prisustvuju i studenti i profesori i to je nešto što nama treba. Vjerujte, a nadam se niko neće sporiti moju dobronamjernost prema tome da želim bolji i slobodniji Univerzitet, jer ono što meni smeta, mena smeta zarobljenost Univerziteta, a mi nijesmo provjetrili Univerzitet. Promijenili smo rektora, a gdje nam je rektor, da li je došao ovdje na koju, kada ga pozove odbor da o nekim ključnim temama se čuje glas, da li su nam prorektori ostali isti skoro svi isti koje je imao onaj koga su oni smijenili, ostali su isti. Zašto neko tamo nije bio što reče kolega čini mi se Radunović, iz univerzitetskih jedinica, pa znate zašto, zato što im odgovara sad taj sistem. Kad dođete pa se smjestite, onda vam odgovara ono što je i tu vam je

lijepo, ugodno, toplo, ne ja tako neću da reagujem. Ja za ono za šta sam se borila prije, pa makar bili u mojim redovima, a tu ću prvo, uvijek ću jasno i glasno da kažem.

Druga stvar, koju sam htjela da vam kažem ja sam jedna od onih koja imenom i prezimenom je prozivala svaki put profesora Pravnog fakulteta Ranka Mujovića, kod koga je postojao njegov sinovac Iksand kome su se davale pare da bi se kupovao ispit i kod njega vi nijeste mogli da položite ispit bez preko veze, džabe vam je bilo znanje, džabe, mogli ste na sve druge načine da položite ali ne sa znanjem i ja sam to ovdje pričala, ja sam išla kod tužioca i ja sam davala izjavu i čak sam nabavila svjedoke, odnosno uspjela da ubijedim ljude koji su polagali na taj način ispit da oni svjedoče, ali naravno naše zazočeno Tužilaštvo i sudstvo nije reagovalo. Ja sam čak i koleginica Draginja Vuksanović spremna bila da svjedoči, nijesu htjeli da je pozovu. Mislim da je na kraju nijesu pozvali.

Znači, imamo razne nivoe ovdje ali je meni stalo da mi uvedemo demokratiju na Univerzitet i da pustimo da ljudi zaista jer tamo ima kvalitetnih ljudi i tovećinski kvalitetnih ljudi i većinski apolitičnih ljudi, većinski možda su najglasniji ovi koji su politički, ali većinski apolitični, posebno među ovom mlađom generacijom i koji zaslužuju mnogo bolje, mnogo više, mnogo veća ulaganja i da damo šansu da učestvuju u razvoju ove države. Ako ostavljaju ovako, kako je sad mi ništa, nema promjena, ja vidim šta je glavno da pravimo četiri čini mi se kule od po 13 spratova, poslovno-stambeni objekat, svi skoro koji nijesu imali stan su dobili stan na Univerzitetu možda neke nove generacije koje su došle koje sigurno na prste ruku možemo da prebrojimo kojima bi mogli da se kupi stan, a ne da se prave kule, a zašto se prave kule, zato što je to unosan biznis i vjerujte Univerzitet kad se to počne da se bavi time, samo će se baviti time jer svaki put im je to na prvom mjestu, a obrazovanje to usput šta stigne. Nažalost, ja sam očekivala promjene nijesam ih dočekala i zato insistiram sad na ovome, a ono ostalo će se mijenjati sigurno i treba da se mijenja i tu možemo da učestvujemo svi, čak evo neka bude neka vrsta, ja sam uvijek za referendum i za direktnu demokratiju, pa da vidimo. Ja sam sigurna da vam akademsko osoblje želi ovaj način, ali ne mogu od onih koji su politički instruirani da kažem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 16:56:19)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Nastavljamo dalje po redosljedu prijavljenih.

Riječ ima poslanik Dragan Bojović, a da se pripremi poslanica Božena Jelušić.

DRAGAN BOJOVIĆ (17.11.22 16:56:31)

Hvala, predsjednice, hvala i na vašem prethodnom upozorenju.

Evo da dam priliku gospođi Jelušić, ako bude htjela da prokomentariše.

Da ponovim, moj đed po ocu je izvođen na strijeljanje kao komita, za vrijeme Austrougarske okupacije kao komita. Onda možda taj izraz baš ne treba olako vezivati za određene današnje ideologij jer ima svoju posebnu istorijsku dimenziju.

Što se tiče Predloga zakona o visokom obrazovanju uvažene izmjena zakona, uvažena koleginice Bošnjak, mi smo imali jednu veoma konstruktivnu raspravu na Odboru za prosvjetu. Moram da kažem, ja sam ovdje dvije godine u ovom Parlamentu, ali sam primijetio i mogao sam vrlo lako da primijetim, da je uvažena koleginica Bošnja, jedan od najaktivnijih poslanika u smislu zakonodavnih inicijativa od kojih su mnoge ili većina izuzetno dobre. Ne dovodeći u pitanje i dobru intenciju i dobru namjeru ovog zakonskog predloga. Mi smo imali jednu vrstu rezervi i te rezerve ja ću to sumblimativno to ponoviti se tiču dakle da ne bi trebalo prilikom definisanja sistemskog definisanja visokog obrazovanja i Univerziteta izdvajati jednu funkciju, funkciju rektora pa je posebno definisati način izbora, nego da to treba obuhvatno uraditi, da je to potrebno uraditi u okviru generalnog zakona o visokom obrazovanju koji se radi imali smo sugestije i primjedbe da taj nacrt zakona treba da bude već prisutan u Parlamentu i da članovi Odbora za prosvjetu, nauku, kulturu i sport i drugi poslanici moraju biti aktivno uključeni u izradi ovoga zakona.

Imali smo i tu primjedbu da naravno pri izboru rektora moraju biti uključeni i studenti. Imali smo i primjedbu i dobio sam i nformaciju da ni jedna od Univerzitetskih jedinica 21 koliko se sjećam nije imala ovakav predlog rješenja izbora rektora. Da smo smatrali da treba sačekati da se dođe do jednog sistemskog i valjanog rješenja. Ja lično sam imao rezerve, znam da je dobra intencija uvažena koleginice Bošnjak da se depolitizuje Univerzitet, ali ovdje pri ovom rješenju meni izgleda i postoji mogućnost da bi se na jedan drugi način uvela politizacija. Jer, bi time napravili paralelni izbori na Univerzitetu uz sve ove izbore koje imamo evo svakodnevno pričamo o izborima, paralelni izbori na Univerzitetu, znamo kako se kadrovalo na Univerzitetu Crne Gore čitave tri decenije, koje su partije kadrovale, sve to znamo, znamo da

postoji upliv politički partija i na Univerzitetu i moglo bi da se desi da se izbor rektora pretvori u jednu vrstu strančarenja i politikanstva što nam nikako ne treba ukoliko hoćemo da sačuvamo autonomiju Univerziteta.

Dakle u tom smislu izražavam rezerve i treba da budemo dodatno oprezni prilikom predlaganja neposrednog izbora rektora. Da li na Univerzitetu su nam neophodne reforme svakako, čitavo ovo vrijeme Univerzitet je imao i morao je da ima mnogo aktivniju ulogu u društvu, do sada nije i mao pogotovo nikakvu čast izuzecima, čast profesorima koji su bili aktivni, ali su prepoznatljivi, ovo ostalo je bila jedna klasična čutaonica i to ne u skladu sa onom parolom u ćutanju je mudrost, nego sa drugom parolom u ćutanju je zlato u smislu očuvanja nekakvih beneficija, da i pitanje straha, da niko ništa ne progovori, da se čuti svo ovo vrijeme i to od jedne institucije od koje se zahtijeva da vodi društvo u pravom pravcu. Da nam postavlja strategiju, da nam upravlja sa reformama svo vrijeme Univerzitet je ćtao. Da ne kažem i ovo sad ću ja pomenuti sa jednog drugog ugla da Milo Đukanović i to je po istraživanjima nevladinih organizacija da je on suvlasnik 13 fakulteta u Crnoj Gori, da je vlasnički direktno i indirektno povezan sa ukupno 16 aktivnih privrednih subjekata vezani su za univerzitetsku djelatnost, čija ukupna aktiva iznosi 27,5 miliona eura. Znači, imamo i tu vrstu upliva na Univerzitetu, gdje je tu autonomija. Imamo svo vrijeme ovu ćutnju na Univerzitetu. Ono što se desilo sa pravosućem evo recimo danas imamo da su pušteni Vesna Medenica i sin Zorana Lazovića da se brane sa slobode, vidimo kakav je haos napravljen u pravosuću na Univerzitetu se nije imalo tih ovlašćenja, ali je Univerzitet uveo jednu vrstu ćutanja koje opet vodi ka jednoj vrsti indiferentnosti gdje tone čitavo društvo, a Univerzitet treba da bude predvodnik svih promjena.

Reforme na Univerzitetu su svakako neophodne i urgentne, ali hajde da te reforme izvršimo zajedno, uključujući i one koji su aktivni na Univerzitetu, pokušavajući da ih aktiviramo i dodatno angažujemo na tom planu i svakako da u tom procesu mora biti ukljućen Parlament, moraju biti uključeni poslanici, ali ajde da to uradimo zajednički i sistemski i hajde da konačno krenemo u oslobađanje svih zarobljenih institucija i u pravosudnom sistemu i na Univerzitetu, jer su to, iako izgledaju ovako različite stvari, vrlo povezane stvari.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 17:03:21)

Zahvaljujem poslaniku Bojoviću.

Potpredsjednica Bošnjak, želi komentar.

Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 17:03:29)

Moram iskomentarisati iz razloga što negdje mi nešto i nije jasno, pa bih viljela da vi u odgovoru na ovaj moj komentar to mi obrazložite. Mislim da vašim rezervama nema mjesta, ali vi kažete da se jedna funkcija izvukla i ona se definiše. Ne znam jeste ovo izbor rektora, ali ostale funkcije na Univerzitetu dekani se sada biraju na vijećima fakulteta potvrćuje to poslije upravni odbor, ali dekani biraju zaposleni svi profesori u izbornim zvanjima u vijeću te univerzitetske jedinice ili fakluteta tu su i studenti i predstavnici saradnika. To je i jedino što se ne bira, ja mislim tajno, nego se javno bira, nijesam sigurna, mislim da nije tajnost, a čini mi se da je veća sloboda i kad imate tajno lakše ćete da možda i naša poznanstva koja imate da će se lakše birati neko ko zaista zaslućuje. Tu imaju ovo isto krugovi ako se ne dobije potrebna većina i onda je upravni odbor taj koji potvrdi. Naćalost jeste upravni odbor došao u situaciju zbog politike koja moće i sad da se desi, da nam vijeće univerzitetske jedinice predloći jednog dekana, da onda kaće upravni odbor neće da potvrdi to. To se desilo za dekana Prirodno matematićkog fakulteta profesora Šćećpanovića, što je bilo jedno od zastića, ako te hoće kolektiv, to je bilo, toga više ne treba da bude.

Znate još dvije stvari ovim bi se taj neki strah rastjerao, strah od slobode na Univerzitetu, ali ono što meni posebno smeta sad trenutno stanje jeste. Usvojili smo Zakon o zaradama u javnom sektoru, znaćajno su se povećale plate i do 70% profesorima Univerziteta, zavisno od znanja. Znate što rektor i ekipa, dekani i ovi što vam neće da daju jer im ne odgovara zato što su se ušuškali toplo im je tamo gdje su. Znate da nijesu i ako je ostavljeno sedam mjeseci, odnosno šest, da se usaglasi ovaj raspon da ne bude velika razlika između plata ovih koji imaju izborna zvanja i da kaćem saradnika i nenastavnog osoblja, ništa se nije desilo, tek su se sjetili kad su se počele primati plate, niko nije radio na tome, a znate još što je najgore, što se nije izmijenio kolektivni ugovor u dijelu gdje su ovi sebi dala funkcionerske dodatke, pa vam rektori i dan danas ima kojeficijent 6 koma nešto ne mogu sad taćno, a mogu pogledati, dodatak zato što je rektor, pa dekan možda ima još tri, a to nije bila poenta ovoga. Znaći oni zadržali su ono što samo njima odgovara u onom prošlom, a nijesu mislili ni o saradnicima i prozivani i prozivan sindikat Univerziteta Crne Gore koji je sramno ćtao.

Znači, istina je jedna, promijenili smo rektore, nismo promijenili sistem na Univerzitetu ne postoji volja da se tamo nešto provjetri i uradi. Mi dok promijenimo način izbora rektora, mi to nećemo uraditi, jer svakome privilegije očigledno odgovaraju i ovo što sam vam rekla vrlo unosan biznis građevinski.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 17:07:35)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.
Odgovor na komentar poslanik Bojović.
Izvolite.

DRAGAN BOJOVIĆ (17.11.22 17:07:42)

Veoma kratko, naravno slažem se sa kolegicom Bošnjak, da sve anomalije treba ispravljati i istražiti i ispitati i sankcionirati ukoliko je neophodno. Možda, jedino mi prebrzo tražimo sve i prebrzo tražimo da se odmah sve riješi, mislim da nije prošlo toliko vremena da se mogu sve one sistemske anomalije koje su postojale i na Univerzitetu i u svim drugim djelovima sistema odmah riješiti za godinu ili dvije u jednoj turbulentnoj inače smjeni vlasti. Postoje pored direktora ja mislim i senati, odbori i savjeti i sve to treba nekako uskladiti i vidjeti na koji način to da se riješi. Postoji i to da i država, država je osnivač ima vlasnički udio na Univerzitetu i zašto je važno da ona ima svoj udio tu i u izboru određenih organa. Zato što sutra taj ministar, taj predstavnik države odgovara građanima za stanje na Univerzitetu.

Dakle, mi ne možemo sada da prepustimo sve te institucije, jednostavno na taj način, da imaju oni koji funkcionišu na tim institucijama, sva prava da nemaju nikakvu odgovornost, jer se odgovornost pripisuje na političke subjekte, na državu koja je vlasnik, a u ovim rješenjima, ovakvim rješenjima koja ne bi bila izbalansirala bi se onome ko je vlasnik onemogućio bilo kakva vrsta uticaja. Znači, u demokratsim uređenjima mi smo imali nažalost jednu fingiranu demokratiju, ali ako mi stvarno napravimo demokratiju u Crnoj Gori, onda će oni koji izlaze na izbore odgovarati za rezultate pa i na nivou naravno obrazovanja i načina funkcionisanja državnog univerziteta i načina funkcionisanja prosvjete u cjelini, polagaće račune za to građanima. Mi ne smijemo da urušavamo institucije, znam da nije to vaša intencija, intencija je zajednička da ojačamo te institucije, da ih demokratizujemo, da ih učinimo doista profesionalnim, nezavisnim itd. ali se mora voditi računa i o tome da ne postoje samo prava po koncepciji, nego postoji odgovornost. Jer, ako nema toga onda ćemo opet ući u problem.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 17:10:10)

Zahvaljujem poslaniku Bojoviću.
Poslanica Božena Jelušić, diskusija.
Izvolite poslanice Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (17.11.22 17:10:20)

Hvala.

Mi se suočavamo sa činjenicom, da je u proteklom periodu više zakona nekako donosila Skupština, nego što je donosila Vlada i ne sumnjivo je da su zakoni najbolji kada se donose onda kada su oni inkluzivni, kad obuhvate što više ljudi ne koje se taj zakon odnosi ili koji uređuju djelove na koje se taj zakon odnosi. Ja bih voljela da su ova dva zakonska rješenja koje je predložila poštovana potpredsjednica Bošnjak i zakon koji je u pripremi o visokom obrazovanju na neki način da kažem spojen, da je tu nastala jedna fuzija i da upravo najbolje intencije ovoga zakona, ovoga rješenja koje potpredsjednica predlaže, a koji se tiče depolitizacije visokog obrazovanja na neki način pronađu svoje mjesto. Mislim da je i zakon koji je ona predložila, kao jedan zakon koji sam ja predložila, tiče se izbora direktora osnovnih i srednjih škola slično prošao. Bilo koji pokušaj decentralizacije, sudara sa činjenicom, da vi kad jednom dođete na sistem koji je već napravljen tako da je faktički zgodan za djelovanje sa pozicije centra, vi nemate potrebe ni da ga mnogo mijenjate. Zbog toga mi za ove dvije godine samo svjedočimo smjeni ličnosti, vlasti, a ne demontaži sistema, koji nam je donio nesamjerljivo ozbiljne probleme. Jedan od tih problema se proizveo u domenu visokog obrazovanja.

Kad govorimo o reformi, nemoguće je u sistemu spojenih sudova, kakvo je obrazovanje posmatrati Univerzitet da tako kažem različito i od onih drugih nižih da tako kažem nivoa. Jer, ti isti ljudi koji u Crnoj Gori 40%, nemaju ni ocjenu jedinice na PISA testiranju, nemaju ocjenu jedan, kamo li dva. Kasnije će biti univerzitetski profesori. Ili ono o članovima Akademije, pa neće dopis jer ne zna da piše nego redovni.

Dakle, ne može se posmatrati sistem tako da ga posmatramo samo na jednom njegovom nivou. Mi sada imamo tako katastrofalno stanje znanja, mi imamo jednu od najgorih negativnih selekcija kadra u ovom trenutku dobijam na desetine zamjerki iz škole, koji se tiču neadekvatnog ponašanja učitelja, prilično problematičnog, jednog ako hoćete i psihološkog tretmana djece. Nama su djeca, evo sad već jedna prijava u Budvi na nacionalnoj osnovi, djeca se tuku i kasape po školama. Mi imamo jedno krajnje kontaminirano stanje, koje je u stvari rezultat te dugogodišnje politizacije i činjenice da u školstvu mi nijesmo uspjeli da se izborimo za meritornost, nego za partitokratiju i mi uporno to nastavljamo i sada.

Moje glavno pitanje, da li zapravo zakonodavac koji se u ovom trenutku bavi izradom zakona o visokom obrazovanju ima u vidu upravo i ovaj predlog gospođe Bošnjak. Takođe, bih voljela da se osvrnem na stavove koje je potpredsjednica izrekla vezano za biznis i Univerzitet. Pazite, mi govorimo o državnom Univerzitetu, u jednom trenutku taj državni Univerzitet je toliko povećao kvote upisa, da ste vi faktički bez ikakvog uspjeha u srednjoj školi, mogli da budete samofinansirajući student. Eksplozija hiper produkcija diploma, na kraju je svaku diplomu učinila nevažnom. Ispiti su se polagali tako što je npr. Rimsko pravo se polagalo kod profesorice koja je imala 300 učenika, studenata koje nije mogla ni fizički da pozna, a kamo li da ocijeni evaluira. Sve opštine u Crnoj Gori su imale univerzitetske jedinice, cijela Crna Gora je bila jedna univerzitetska adresa, bilo je da sam znao da je tako lako završiti fakultet završio bih srednju školu. Skripte su bile pisane 16-com svojim očima sam ih gledala i mi smo malo po malo, potpuno uništili kadar, da ne govorimo o tome da su nam u prosvjetna i pedagoška zanimanja otišli najgori nažalost učenici jedino dobro kod tih učenika, što su oni možda voljeli da rade sa djecom imali želju da budu, voljeli su možda taj posao, pa da im zbog toga da to aboliramo, ali svjedočila sam tome, da od 30 učenika u odjeljenju u kojem predajem jedina učenica koja nije uspjela da se baš opismeni i stigne do dvojke došla je na kraju naravno, da jedino ona hoće da bude profesorica. To je negativna selekcija koju smo mi doživjeli i sad se čudimo što nam 40% đaka nema ni jedinicu, a to je kadar, vidjeli ste da je potencijal mladog čovjeka u Crnoj Gori ono što mu je na rođenju dato može da iskoristi svega 60 i nešto posto. Znae zašto može samo toliko da iskoristi, a ne 100%, jer kroz obrazovanje deprivira, zaostaje, ne razvija mu se potencijal sa kojim je rođen da ga može razviti. Ova zemlja mora da promijeni odnos prema obrazovanju, jedan od načina je promjena upravo sa vrha, gdje se vidi da vi jedino možete da vedrite i oblačite sa pozicija moći i zbog toga kad govorimo o angažmanu naših univerzitetskih jesu li oni politični ili ne. Meni je mило ako oni nijesu politični u smislu političkih sukoba, ali mi nije mило ako oni nijesu angažovani, a oni nijesu angažovani, oni ne osjećaju apsolutno nikakvu društvenu odgovornost prema zajednici koja im je dala 70% veću platu. Da toj zajednici isporuče određena znanja u domenu planiranja razvoja ekonomije, industrija, obrzovanja, zdravstva, za šta su se povećale plate, da budemo lijepe slike i potpisi. Mislim, da ovo povećanje plate to je jedan od zakona koji smo usvojili i želeći da vratimo status univerzitetskim nastavnicima, ali mi isto tako moramo vratiti status i svim ovim drugim koji u stvari obrazuju buduće univerzitetske naslednike. Zaista je strašno, što smo mi u sistemu koji reprodukuje samo isključivo neznanje u osvit jednog budućeg popisa koji će se u Crnoj Gori svakako morati desiti, ja nekako sa jednom opominjućom strepnjom gledam npr. na rezultate srpskog popisa. Interesantni su prosto da ih pomenem kao moguću analogiju vidjećemo što se kod nase desilo. U odnosu na 2011.godinu, naši susjedi imaju 840.000 ljudi manje, u odnosu na 1980.godinu, kad bez Vojvodine i Kosova tri miliona manje, svi mladi ljudi iz ovog regiona otišli, oni se ovdje školuju ako moraju. Oni koji su najpreduzetniji, najmanje klaustrofobični, najmanje nacionalisti, najspremniji na promjenu, svi oni idu umorni od istorije, umorni od našeg politizovanog sistema, umorni od tog biznisa koji se na kraju ti naši sistemi pretvaraju i zaista mi je drago što potpredsjednica Bošnjak pominje one četiri kule, mene baš zanima, kako je Univerzitet zamislio da bude bolji na listi od onoga kako se kotira i kako zapravo niko ne može da se pohvali, ako je završio crnogorski državni Univerzitet barem prema toj listi gledajući. Ja znam da su pojedinci različiti, mnogo zavisi od toga individualno ko i kako zna, ali ne bih željela da ni na koji način povrijedim bilo koju ličnost, ali nažalost mi ne proizvodimo kvalitet on se ne mjeri, ne vidi se u međunarodnim mjerenjima i zato je velika naša obaveza da pokušamo da depolitizujemo sistem i da ga oslobodimo onih okova koje je on u toku 30 godina i naročito tih neoliberalnih preduzetničkih okova koji primarno ne pripadaju Univerzitetu, nauci i nečemu što treba da vuče društvo naprijed, na naučni način.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 17:19:59)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

Shvatam da poslanik Bečić takođe želi diskusiju.

Izvolite, poslaniče Bečiću.

ALEKSA BEČIĆ (17.11.22 17:20:08)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice.

Uvažene kolegice i kolege poslanici, uvažena potpredsjednice Bošnjak,

Evo slušajući današnju raspravu, bio sam inspirisan da iskoristim preostalo vrijeme kuluba, prije svega da zaista istaknem uvijek jedan korektan kolegijalan odnos koji sam imao, sa kolegicom Bošnjak i da pohvalim njen angažman, njenu aktivnost kao poslanici i njenu uvijek prisutnu zakonodavnu inicijativu. Nekad ćemo se u potpunosti sa svime složiti, nekad ćemo zajedno razgovarati, kako unaprijediti neka rješenja ali ja nikada nijesam sumnjao i na svakom koraku ističem iskrenost u svemu onome što je njena i želja, potreba i namjera da zajedno sa nama unaprijedi položaj različitih kategorija našeg društva, tako da sam i ponosan što smo prošle godine takođe jednu njenu zakonodavnu inicijativu koja je nastala još krajem 2020.godine uspješno efektuirali u ovom Parlamentu i na onoj prednovogodišnjoj dugotrajnoj sjednici Skupštine Crne Gore i usvojili taj čuveni zakon kojim smo omogućili da nivo zarada i univerzitetskih profesora i ljekara dovedemo do onog negdje, ajde, nivoa koji je možda djelimično adekvatan svemu onome što oni znače i što rade za naše društvo u cjelini. Ovo je inspirativna tema i visoko obrazovanje i univerziteti i sve ono što je obrazovanje u našem društvu i mislim da mi svi kao društvo treba da izvršimo jednu temeljnu i duboku analizu i da zauzememo strateški pristup. Mi imamo tu više velikih i otvorenih problema. U našem obrazovanju imamo više disbalansa. Mi imamo prvo disbalans između svega onoga što teorijska i praktična znanja koja se stiču u našem obrazovnom sistemu, ja na to upozoravam godinama. Smatram da nedostaje praktičnih znanja, a da ta dominacija teorije nad praksom vrlo često uslovi da nemamo u dovoljnoj mjeri spremne kadrove koji izlaze iz takvog obrazovnog sistema za tržište rada. Mi imamo disbalans i u onome što su produkti obrazovnog sistema i zahtjevi tržišta rada. Mi uporno nastavljamo i na suficit kadrova ide novi suficit, a na deficit određenih zanimanja ide novi, dublji i zračajniji deficit. Tu treba da se zauzme strateški pristup. Mi tu kaskamo i mi tu kasimo i godinama i decenijama. Zato podstičem i afirmišem da ovo što je predsjednica uvažila, a inicirao je uvaženi profesor Radulović, tiče se ekonomije, tiče se energetike, bude negdje obrazac i kada govorimo o našem obrazovnom sistemu. Treba nama tu i mnogo okruglih stolova, i sastanaka, i razmjene mišljenja, i jednog vizionarskog i dugoročno strateškog pristupa u rješavanju tih pitanja.

Dolazimo i do univerziteta. Vrlo, slažem se, značajna institucija. Na žalost osjetio sam to i na svojoj koži, kao što znate, institucija jedna od, na žalost, brojnih institucija koju je bivši režim znao ponekad, a bojim se vrlo često, koristiti i iskoristiti kao političku batinu za politička ćeranja po Crnoj Gori i obračune sa političkim neistomišljenicima. Tako da, uvaženi profesore Raduloviću, saglasan sa Vama, to bi trebalo da bude krem društva u svakom smislu, ali na žalost taj univerzitet i druge institucije u Crnoj Gori se u tim političkim ćeranjima nisu bavili ovim diplomama koje stižu sa različitih strana, bavili su se sa nama koji smo pošteno zaradili sve što smo u životu stekli, samo zato što smo im bili politički oponenti, samo zato što smo bili lideri opozicije. Sa nama koji smo pošteno i časno položili svaki ispit i svaki predmet u svom obrazovnom odrastanju i usavršavanju. Studirao sam, imao sam tu čast, da studiram na jednom od najprestižnijih državnih fakulteta u našoj zemlji, Ekonomskom fakultetu u Podgorici i u roku položio svaki ispit, pošteno zardio svaku ocjenu, a dobijao najviše ocjene, hoće pravda, upravo kod onih koji su kasnije postali moji politički oponenti. Međutim, u jednom trenutku neko je želio da se politički i na taj način obračunava sa mnom. Malo je bilo ovo prisluškivanje i ovo praćenje Agencije za nacionalnu bezbjednost, gdje je i ta institucija upotrijebljena kao politička batina, pa se tako danas vode postupci protiv bivšeg direktora ANB-a i za moje nezakonito praćenje i prisluškivanje. Malo je bilo što me je visoki policijski funkcioner, a sada po optužnici SDT-a i po podacima Interpola visokopozicionirani član kavačkog klana, tajno pratio pa vidimo da je i druga institucija bila upotrijebljena kao politička batina za politička ćeranja po Crnoj Gori. Malo je bilo i more drugih fabrikovanja afera i svega onoga to smo zajedno prošli nego su prije nekoliko godina, i to gle čuda baš na početku jedne predizborne kampanje krenuli da se vraćaju nazad i da se bave mojim diplomama i mojim obrazovnim dostignućima. I ako, kao što rekoh, sam sve javno, transparentno i otvoreno radio i ako sam tu diplomu stekao u roku, svaki ispit položi, a svoje radove branio u punim amfiteatrima uz direktne prenose. Mislite da se neko od njih zacrvnio ili da se zastidio, jer ja nisam stao, ja nisam tada odustao, ja sam pravu institucionalno ćerao do kraja. Međutim, i vi dobro znate, jer ste i vi mnogo puta bili svjedok toga kao i mnogi opozicioni poslanici koji su se tada časno borili u ovom društvu, potrebna je medijska halabuka, potrebna je medijska buka, potrebna je medijska kampanja, dok neka izborna kampanja prođe. Tada je sve to u centru pažnje, onda dođu godine, vode se sudski procesi, ja sam vodio proces i pred Ustavnim sudom i pred Upravnim sudom i dokazao da je to bila politička batina. Ustavni sud je tada donio, ali nakon skoro dvije godine vođenja procesa, odluku kojom je potvrdio kao konačnu odluku da je protiv mene vođen neustavan, nezakonit svojevrski politički montirani proces. Upravni sud je takođe poništio akte u političkom procesu univerziteta i čak naložio da se plate sudski

troškovi, čak su i građane gurnuli u trošak, ne naravno meni nego mojim advokatima i onima koji su vodili proces u moje ime pred Upravnim sudom. Mislite li da je tada neko podnio odgovornost što je pred Upravnim i Ustavnim sudom dokazano da su protiv lidera opozicije vodili politički montirani proces. Naravno da nije.

Došle su promjene, došla su bolja vremena, da li u mjeri u kojoj su očekivali građani, da li kao što koleginja kaže na način kako su očekivali građani to ćemo vidjeti i svi ćemo nadam se zajednički sve to popravljati, ali ne smijemo ovo zaboraviti. Zašto ne smijemo zaboraviti? Ne da bi se bilo kome svetili, ne da bi se bilo kome revanširali, mali je ovo sistem, neka svako nosi svoj krst. Neću izgovoriti ni jednu lošu, ni jednu ružnu riječ. Želim svako dobro i u ličnoj ravni i svima onima koji su to bili spremni sa tako visokih pozicija, gdje su potrebni ljudi sa integritetom da urade. Tada sam im govorio - proći će ovo sve, mali je ovo sistem, treba i sutra da se gledamo u oči, treba da se pogledamo jer će sve proći, a obraz mora ostati. Zato i danas neću koristiti ni jednu tešku riječ. Ja sam po prirodi stvari negdje i po svom ubjeđenju i hrišćanin i pravoslavac i naučen sam da praštam, ali bih želio da društvo izvuče pouke i da nikada više ne dozvolimo i da to bude naš doprinos, da jedna institucija u Crnoj Gori bude politička batina za čeranje bilo koga, da niko nikada više u ovom društvu ne prođe ono što smo prošli mi, što su prošle naše porodice i naše familije, zbog brojnih montiranih procesa i političkih batina kojima smo politički čerani od strane raznih univerziteta, Agencija za nacionalnu bezbjednost, funkcionera, Ministarstva unutrašnjih poslova i mnogo čega, pripadnika kriminalnih klanova i mnogo čega drugog u Crnoj Gori. Zato nam treba, privodim kraju i završavam, nezavistan univerzitet, kao što nam je trebalo i nezavisno i nepristrasno Tužilaštvo, čemu smo dali doprinos. Treba nam autonomni univerzitet, trebaju nam zaista ljudi i od autoriteta i digniteta, ljudi koji nikada neće dozvoliti da ih zloupotrijebi ni politika ni bilo ko drugi. Uvijek ćemo dati i uvijek smo davali i uvijek ćemo davati doprinos tome i dobro je da smo otvorili ove teme, bez obzira da li se oko svega baš u potpunosti slažemo, jer je to put da idemo ka rješenju.

Na kraju, da završim i sa optimističnim i naravno da pozitivnim porukama, vi se sjećate da sam se dugo godina borio da svako dijete u Crnoj Gori ima dječiji dodatak. Prva inicijativa koju sam pokrenuo nakon avgustovskih promjena i dolaska na čelo Skupštine je bila da zakonski uredimo sistem da svako dijete u Crnoj Gori ima dječiji dodatak. Zahvaljujući predlogu zakona poslaničkog Kluba "Mir je naša nacija" i uz podršku iskrenu kolega poslanika usvojili smo prošle godine zakon kojim je definisano da od 01.oktobra ove 2022.godine svako dijete do 18 godine u Crnoj Gori ima pravo na dječiji dodatak. Veoma sam srećan i veoma sam ponosan što je danas realizovano istorijska i prva isplata dječijeg dodatka zahvaljujući tom zakonu svoj djeci u Crnoj Gori do navršene 18 godine. Koristim ovu priliku, uvažena predsjednice, na kraju da čestitam svoj djeci, da čestitam svim roditeljima i da kažem da se na takav način poboljšanje položaja i djece i roditelja i radnika i penzionera i majki, jačanjem svih ovih institucija i čuva negdje i vječnost i državnost i stabilnost i budućnost i Crne Gore i svih nas, ali i onih što je najvažnije koji će nas naslijediti. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 17:31:04)

Zahvaljujem poslaniku Bečiću. Hvala i na tome što ste i podsjetili da su danas bili upravo prve isplate dječijeg dodatka, vrlo sam ponosna na to što pripada Klubu Socijalističke narodne partije koji je tada i te kako glasao vezano za dječije dodatke. Vjerujem da smo kao Socijalistička narodna partija koja je definitivno baštini veliki dio iz programa socijalnih mjera pokazali dodatnu odgovornost, a vjerujem da ćemo tako zajednički nastaviti i u buduće.

Poslaniče Raduloviću, vi ste iskoristili svoje pravo po svim osnovama, komentar ste željeli, dozvolićemo komentar, neka bude kratak, molim vas, s obzirom da ste vrijeme koje je predviđeno za poslanički klub potrošili. Eto budite razumni sa te strane.

BRANKO RADULOVIĆ (17.11.22 17:31:53)

Hvala, predsjednice.

Podržavam vašu priču kolega Bečiću, vašu priču kolegince Jelušić, vašu priču kolegince Bošnjak. To je moje neko vjerovanje, ubjeđenje i samo želim da kažem nešto kao evo već profesor u poodmaklim godinama koji sam predavao najteže predmete koji su bili sublimat svega onoga i što je metalurgija i tehnologija i mašinstvo mnogo, mnogo termodinamici i mnogo čega drugog. Moje ubjeđenje kolega Bečiću je najveći grijeh na svijetu obezvrijediti trud đaka i studenta, a još veći grijeh onome koji to ne zaslužuje dati mu takvu jednu titulu jer ćeš od ovoga napraviti nešto što će nositi cio život kao žal, a od drugog napraviti bogalja. Zato, vazda sam kad su studenti polagali moj kabinet je bio otvoren, vazda su moje kolege bile tu kada sam ja ispitivao i nikada nije bilo čak i na tehnicu ne sjećam se da je ikada bilo primjedbi. Za takve

nedostojne kao što je pomenula koleginica Bošnjak oni ne zaslužuju ništa osim prezira. Jedan put kada sam bio u svijetu i moje iskustvo, moga potomstva, koje sam uvijek stavljao na neka iskušenja životna, kaže, pa ako nekome hoćeš da prepíše, krsti se, taj studnet što hoćeš, nema prepisivanja studenti ima samo učenja, nema falsifikovanih diploma, budi šofer, budi majstor, ali budi majstor, budi šofer, ako si inženjer budi inženjer. U tome je vrijednost životna. Gore je to nego ako daješ mnogo nasledstvu svome, svome potomstvu, a od njih ne napraviš ljude. Tako da u potpunosti sam saglasan sa vama troje da pokrenemo, znači, te suštinske reforme i znanje stavimo na pijedestal danas u Crnoj Gori. Mnogo truda, mnogo revizije, mnogo preispitivanja snage i elana treba nam. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 17:34:38)

Zahvaljujem, poslaniku Raduloviću.

Poslanica Branka Bošnjak, kao predlagač zakona, završna riječ.

Izvolite.

BRANKA BOŠNJAK (17.11.22 17:34:48)

Prvo sam htjela da se zahvalim svima na korisnim diskusijama i što smo čuli, odnosno inače poštujem različita mišljenja i nisam da kažem da možda sam uvijek u pravu. Vjerujem da jesam u pravu i vjerujem da ćete prepoznati da je ovo vid depolitizacije i demokratizacije Univerziteta. Ono što sve nas treba da zabrine jeste ovolika doza diplomiranog neznanja na svim nivoima, od osnovne srednje, vrlo su zabrinjavajuća ovo što je UNICEF imao skoro preskonferenciju o čemu je koleginica govorila.

Ono što me strašno zabrinjava jesu kupljene diplome koje su postale dominantne skoro da mogu da tvrdim da su postale dominantne. Ima ih i u ovom domu, ima ih među ovim klupama. Hajmo da se zapitamo koliko smo spremni da prozovemo svog kolegu koji je kupio diplomu i mi ovdje morališemo. Mi treba da stojimo iza onoga o čemu pričamo i za šta se borimo. Na žalost, izgleda sloboda nije umjela da pjeva pošto su sužnji pjevali o njoj jer nismo dobili ono što smo očekivali, bar ne ja.

Na Univerzitetu, da vam kažem, nije više Univerzitet, meni je žao kolega Bečiću, Univerzitet je kad se to vama dešavalo to je bilo vrijeme kad je Univerzitet Crne Gore zaista dotakao dno. Moram vam reći još jednu stvar, ali nije to prethodnih nekih, hajde, sedam, osam godina nije su se tako lako davale neke diplome nekima, znali smo da vratimo i one sa vlasti i one iz opozicije. Sjećam se, evo i guvernera Žugića, čini mi se i premijera Abazovića i predsjednika Odbora za prosvjetu Šehovića, nisu mogli da doktoriraju na Univerzitetu jer su se tražili kriterijumi. Bilo je i onih koji nijesu zaslužili, ali su diplomirali bilo je i takvih, ali bilo je nekad kad stane i ko su bili tu najglasniji, najglasniji sa tehničkih fakulteta i prirodnih jer valjda su to fakulteti gdje morate da sjednete da baš učite. Mi smo uvijek govorili za ove sa Pravnog fakulteta, sa društvenih nauka da oni mogu ležeći jer nisu imali pismeni pa usmeni, a mi smo maltene za svaki svoj ispit morali prvo da položimo pismeni zadatke i to ili nekako nacrtana geometrija, ovo-ono, i onda poslije toga usmeni. Evo bila bi buga priča, hoću samo da kažem da u smislu sada Univerzitet više nije kao policijska ispostava vladao je tamo strah, vladao je strah među studentima, među profesorima, među svima jer je na žalost upravni odbor i predsjednik upravnog odbora to napravili bili od Univerziteta. Sada nema toga straha, ali nema ni reformi, nema ni onoga gdje treba da se, evo nama se, članica sam Senata Prijestonice, imali smo dvije sjednice, nisu nam se pojavili nijedan put ni rektor, ni predsjednik Akademije. Isto tvrdim za predsjednika Akademije i zašto im mi dajemo apanaže po, ne znam, 700 ili 800 eura ili više, više ne znam ni koliko, u svim demokratskim zemljama to vam je čast ne primete vi zato apanaže nego je čast da ste vi član Akademije. Vi kroz neke projekte koje radi Akademija možete da zaradite, ali ne da vi samo zato što ste tamo primete apanažu. Nama nema ni predsjednika Akademije, nijednom nije došao na sjednicu Senata, nema ni rektora, nema ih ni na ovim okruglim stolovima, vazda se njima zaboga nešto desi pa se ne nađe, baš njima.

Gdje mi se upalila lampica da će ostati isto, onog momenta kada sam iskritikovala ove četiri kule i to zastide i napisala isti čas saopštenje. Zna li kakav sam odgovor dobila, odgovor kao i prethodnika, kaže, vi ste riješili svoje stambeno pitanje kroz konkurs Univerziteta Crne Gore pa sad nećete da date ovim novim generacijama. Što je velika laž, što je velika laž jer oni se kriju iza toga neka naprave analizu koliko je onih koji nijesu riješili stambeno pitanje, neki su riješili i svom potomstvu, i mnoge malverzacije su tu bile i kad se prva zgrada pravila i kad su se one dvije zgrade pravile u Siti kvartu i to nije stvar u tome, stvar je u tome što se oslaćao građevinski biznis, a znam kad je god taj biznis bio prva tema na Univerzitetu da je obrazovanje, odnosno studenti su stradali zato što se mnogo više pažnje na to posvećivalo nego na obrazovanje studenata.

Zaključicu sa tim, nadam se da ćete prepoznati značaj ovog zakona i da ćete uvidjeti da treba da krenemo sa ovim, da treba da krenemo od glave, a ono što sve nas treba da zabrine jeste ovo diplomirano neznanje ove kupljene diplome i mi negdje da vidimo da organizujemo taj okrugli sto, da pričamo o tome i da javno počnemo da prozivamo inače sve one vrijednosti koje su zaista vrijednosti mi smo degradirali do te mjere da bojim se da ćemo se sjetiti kad bude kasno. Iz tog razloga apel na sve nas da ne dozvolimo ove anomalije jer vjerujte da je srž u obrazovanju i rješenje svakog problema je u obrazovanju, samo je problem taj što za to treba vrijeme. Treba vrijeme, trebamo da obrazujemo generacije koje će da nam donesu neke nove pobjede i razvoj ove države i samo da razmislimo objektivno, na pravi način i krenemo naprijed. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (17.11.22 17:41:35)

Zahvaljujem, potpredsjednice Bošnjak.

Konstatujem da je pretres završen, izjasnićemo se naknadno.

Takođe, sa ovim ćemo završiti današnji rad, a natakvljamo u utorak 22.novembra razmatranjem tačke broj 9 u 12h. Hvala vam svima.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 12:32:14)

Kolege poslanici, koleginice poslanice, nastavljamo Treću sjednicu drugog redovnog zasijedanja u 2022.godini.

Prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o popisu stanovništva, domaćinstva i stanova.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su magistar Aleksandar Damjanović ministar finansija, koga pozdravljam ovom prilikom.

Vlada je preporučila Skupštini da prilikom razmatranja Predloga zakona pozove i predstavnike Uprave za statistiku. Ispred Uprave za statistiku sjednici prisustvuju Miroslav Pejović, direktor Uprave, i Snežana Remiković v.d. pomoćnice direktora. Takođe pozdravljam i uvažene goste koji su sa nama.

Izvjestioci Odbora su Dejan Đurović Odbora za ekonomiju, finansije i budžet i Maja Vukićević Zakonodavnog odbora.

Saglasno članu 69 stav 4 Poslovnika Skupštine poslanici Jovanka Laličić i Andrija Popović izdvojili su mišljenja na sjednici Zakonodavnog odbora, a poslanik Petar Ivanović na sjednici Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi dati dopunsko obrazloženje?

Poslanik Martinović, procedura.

Izvolite.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (22.11.22 12:33:30)

Hvala, gospođo Đurović. Mislim da ćete me razumjeti i da ćete me i Vi podržati u ovome zbog čega reagujem i koristim ovo proceduralno reagovanje.

Dakle, uvažene koleginice i kolege, poštovani građani,

Mi danas imamo veliki problem u Crnoj Gori, naročito na sjeveru, gdje su se spustile temperature, gdje naši učenici, pogotovu u tim školama na sjeveru, danas nemaju mogućnosti da se škole griju na adekvatan način, odnosno mogu slobodno da kažem da su bez grijanja i djeca se tamo smrjavaju.

Prema tome, želim da hitno uputim apel Vladi Crne Gore, i volio bih da i Vi to učinite sa toga mjesta, da se odmah, koliko je danas, iznađe rješenje za ovakve i slične probleme. Ovo nije problem koji traje, da budem potpuno iskren, od konstituisanja ove vlade. Ovo je problem koji imamo unazad godinama i unazad godinama se taj problem ne rješava. Zaista je skandalozno da se sada organizuju neke onlajn nastave, skandalozno je da već imamo roditelje koji se pripremaju, u ovakvim vremenskim uslovima ovih dana, da štrajkuju i da na taj način, za svoju djecu, obezbjeđuju prava i mislim da je to jedan veliki, veliki poraz za državu bez obzira ko čini tu vladu. Zbog toga, najljudskije, najiskrenije apelujem na Ministarstvo prosvjete, na Ministarstvo finansija ukoliko ima, takođe, uticaja, na gospodina Abazovića, premijera u tehničkom mandatu, da kolko je danas sjednu i da riješe ovaj problem, da ne bismo dolazili u situaciju u kakvu dolazimo svih ovih godina. Zbog toga bih i Vas zamolio sa te pozicije da reagujete i naravno siguran sam da niko u ovoj sali nema drugačije mišljenje od mene jer prema kome ćemo imati najveći dug i obavezu ako ne prema djeci naše države.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 12:35:40)

Zahvaljujem poslaniku Martinoviću.

Prije nego što dam riječ poslaniku Radunoviću, koji je takođe shvatam tražio proceduralno, interesantno je da se svake godine, u dužem vremenskom periodu, ponavlja pitanje grijanja djece posebno u sjevernim djelovima naše države, s obzirom da je tamo i hladnije po samoj prirodi. Zaista vjerujem da će ova vlada i ova ministarstva, sva koja su nadležna, i te kako naći načina da se sa tim problemom, koji ponavljam, kao što ste i Vi rekli, jeste višegodišnji da će naći načina kako da ga prevaziđu i da obezbijede normalne uslove za pohađanje nastave djeci i osnovnih i srednjih škola.

Poslanik Radunović, proceduralno.
Izvolite.

SLAVEN RADUNOVIĆ (22.11.22 12:36:29)

Naravno da podržimo ovaj apel i to se mora riješiti u najkraćem jer ponekad i van procedura kad je to u pitanje i kad su djeca u pitanju. Međutim, ovo je odličan momenat baš zbog ovakve situacije, u kakvu smo došli sad, da apelujem na sve da se zakon o javnim nabavkama, koji je u proceduri u Skupštini Crne Gore, da se ozbiljno pozabavimo tim zakonom. Taj zakon je toliko problema napravio u funkcionisanju države da je to nevjerovatno. Znači, svako može da obori tender po deset puta, ne može ništa da se kupi više u ovoj državi, prolaze samo najjeftinije stvari, najnekvalitetnije. Da bi funkcionisala država na ovaj način putem ovako strogih tendera mora da ima specijalno obučene ljude za raspisivanje tendera da bi moglo da se dođe do kvalitetnog rješenja.

Zašto nema danas nafte za grijanje i zašto je nije bilo svake godine, samo iz razloga pada non-stop tendera jer smo se udvarali Evropskoj uniji toliko da smo pretjerali, što bi rekli, previdali su nas, pa smo toliko sebi zapetljali ruke da više država ne može da funkcioniše, apsolutno ne može da funkcioniše. Zato vas molim sve iz svih klubova, molim i kolege iz DPS-a koji nijesu danas ovdje, da se pozabavimo tim zakonom da ovu državu vratimo u funkcionalno stanje. To je zaista veliki problem, tu je minisatar finansija, odlično on zna ovo o čemu pričam i siguran sam da ćemo svi zajedno naći neki bolji način za funkcionisanje jer ovo kako je do sada bilo apsolutno ne valja.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 12:38:31)

Zahvaljujem poslaniku Radunoviću.

Svakako sa problemima javnih nabavki i posebno sa osjetljivošću tog sistema imali smo prilike da se uvjerimo i tokom sajber napada koji su bili na našu državnu administraciju, znači i u ministarstvima i u svim drugim institucijama i znamo koliko je to značajno otežalo poslovanje, generalno. Posebnim izazovima što se tiče zakona o javnim nabavkama sigurna sam da ćemo imati prilike da pričamo i u plenumu ovdje i da ćemo se vrlo ozbiljno pozabaviti tom temom. Svakako, ministar finansija je danas ovdje sa nama i njemu dajem riječ, kao predstavniku Vlade, i kao predstavniku predlagača za dopunsko obrazloženje, s obzirom na tačku dnevnog reda i naravno mogućnost da se i osvrne na ovu problematiku koja je trenutno aktuelna koju poslanici apostrofirali kroz svoje proceduralno reagovanje.

Ministar finansija, Aleksandar Damjanović.
Izvolite.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.11.22 12:39:37)

Zahvaljujem, predsjednice Skupštine.

Poštovana Skupštino, poštovani građani,

Evo na početku prije nego što pređem na tačku dnevnog reda da naravno i zbog javnosti, a i zbog kolegijalnosti prema poslanicima koji su iskazali opravdano negodovanje, a i zabrinutost zbog činjenice da na sjeveru zbog pada temperature se stvorila potreba da već danas bude uredno snabdijevanje školskih ustanova mazutom, odnosno energentima. Ja ću, nakon ove sjednice, napraviti komunikaciju sa resornim ministrom prosvjete i svakako sa direktorom Uprave za katastar i imovinu u čijoj nadležnosti je tenderska procedura za nabavku mazota, da ga obavijestimo činjenica da je ovdje reagovano i naravno da postoji urgentna potreba da se završe stvari. Kolega Radunović je negdje naslutio o čemu se radi, naravno u pitanju je tenderski postupak. Ono što je moje saznanje jer sam negdje komunicirao ranijih dana, prethodnih dana, oko ovih stvari jeste da je u postupku tendera od strane jednog ponuđača došlo do

određenih problema koji se tiču svih onih neophodnih uvjerenja, odobrenja i dozvola koje taj ponuđač mora da ima i da se došlo u zonu da se ili krši zakon i napravi se nabavka ili da se pritisne ponuđač da izvrši ono što je dao kroz tenderske uslove.

Zakon o javnim nabavkama je pred vama. On je, normalno, u skladu sa evropskom praksom što ne znači da je perfektna i da odgovara uslovima ovdje u Crnoj Gori. Između činjenice da kroz stari Zakon o javnim nabavkama pokušavamo da napravimo određene uštede, smanjimo ili spriječimo korupciju i negdje uslovno kroz racionalizaciju tih nabavki i te objedinjene nabavke dobijemo ono što trebamo za mnogo manju vrijednost i mnogo manji novac. Činjenica je da nam te neke procedure prave probleme, treba tražiti neku vrstu nekog dijela gdje bi imali neka izuzeća za ovakve stvari koje su od društvenog značaja. Grijanje školskih ustanova, zdravstvenih ustanova itd. je apsolutno prioritet broj jedan u državi i ja ću napraviti komunikaciju da se ovo urgentno rješava što se kaže da se ide i da se, ne osvrćući se na neke stvari, obezbijede energenti. U dijelu rasprave, kada ovdje bude predlog zakona svakako vidimo i u svijetlu ove činjenice da nam se ovo više ne dešava, a dešava se, na žalost, iz godine u godinu i postalo je sistemski problem. Hvala vam još jednom i mislim da je reakcija bila sasvim na mjestu.

U odnosu na predlog akta koji je pred vama. Dakle, ovaj predlog akta je Vlada utvrdila 2. juna tekuće godine. Evo gotovo pola godine nakon toga je i u Parlamentu, shodno tome što je na sjednici ove skupštine koja je zakazana, samo ću podsjetiti da je 26. oktobra predlog akta dobio potrebnu većinu na Zakonodavnom odboru, kao što i 31. oktobra dobio potrebnu većinu na matičnom Odboru za ekonomiju, finansije i budžet. Do ovog trenutka u proceduri je pristigao jedan amandman poslanika Milačića o kome ćemo se svakako izjasniti i napraviti komunikaciju sa poslanikom. To je onaj formalni aspekt ovog predloga. Vlada je kada je utvrdila Predlog zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova utvrdila i zaključke koje je dostavila i Parlamentu. Zaključak 4 je bitan jer je zaključak 4 definisao da se Vlada obavezuje, pročitacu ga zbog javnosti, da će u saradnji sa Skupštinom Crne Gore, dakle sa ovim domom, period sprovođenja, kad je referentni momenat utvrditi u skladu sa međunarodnim preporukama UNECE za rundu popisa 2020. godina koje predviđaju da se sprovođenje popisa ne preklapa sa većim političkim događajima poput državnih ili lokalnih izbornih kampanja, kao ni u periodu godine koji je karakterističan po vremenskim uslovima koji otežavaju pristup domaćinstvima. U tom smislu za sprovođenje popisa važno je stabilno, političko i društveno okruženje. Vlada će odluku iz člana 2 donijeti nakon konsultacije sa nadležnim skupštinskim odborom. Ovo je vid uvažavanja Parlamenta i normalno potrebe da Vlada ne prejudicira datum održavanja popisa u svijetlu činjenica da on ne može biti održan kada imamo izborne kampanje, odnosno momenat izbora. Svakako što se tiče Crne Gore ne može biti održani u ljetnjim mjesecima ni u zimskim mjesecima imajući u vidu vremenske karakteristike i preporuke naravno UNECE i normalno bilo bi poželjno da bude održan u situaciji elementarne političke stabilnosti. Svjedoci smo da u ovom trenutku tu stabilnost, ako mogu ja to slobodno da kažem, jer se bavimo nekom sada drugom temom, mi nemamo u Crnoj Gori.

Objektivno iz ove vizure stvaramo uslove, kao što je rađeno ranijih godina, 2011. godine kada je popis održan zakon je usvojen čini mi se u novembru 2010. godine, dakle nekih sedam ili osam mjeseci ranije, kao što su i druge države donijele blagovremeno zakone, pa onda nakon određenog vremena sprovele popise. Podsjetiću da su popisi sprovedeni 2021. godine u Sjevernoj Makedoniji i Hrvatskoj, da je skoro završen popis u Srbiji, da je za proljeće naredne godine planiran popis na Kosovu, a 2023. godine je u oktobru negdje popis u susjednoj Albaniji. Sad to znači iz ove perspektive gledano, a imajući u vidu dinamike naredne godine koje si tiču izbora i momenat kada treba da se održe redovni predsjednički izbori da li je to april ili maj mjesec i sve ove karakteristike o kojima smo govorili kroz ove zaključke, realno govorimo sada o nekoj činjenici u ovom trenutku da bi popis morao da bude održan oktobra, novembra, 2023. godine. To je dakle od današnjega dana godina dana. Pola godine je bio neophodan period da se MONSTAT i svi ostali državni organi sprema za ove aktivnosti, ne samo državni organi već i sve jedinice lokalnih samouprava, njih 25 čini mi se u ovom trenutku, uključujući najnoviju i da negdje kroz stabilnost u lokalnim samoupravama i političko okruženje koje nam treba, jer jedni te isti predstavnici lokalne samouprave imaju veoma važne uloge u sprovođenju popisa. Kroz te činjenice je negdje dobro što imamo ovaj period da ukoliko, normalno, donesemo odluku i usvojimo zakon da se spremimo blagovremeno. Ovo je aktivnost koja će koštati negdje oko 5.000.000 evra. Za tu aktivnost su obezbijedena sredstva u budžetu ili će biti obezbijedena sredstva u budžetu. Radi se o ključnoj aktivnosti, makar što se tiče, ne samo MONSTAT-a nego i dobrog dijela državne uprave, aktivnosti koja će nam ukoliko popis sprovedemo onako kako treba, a nadam se da hoćemo, i gdje ćemo pokazati zrelost sistema i zrelost društva dobiti osnovne statističke pokazatelje i parametre koji su nam neophodni u sprovođenju svih javnih politika. Bukvalno svih javnih politika, jer bez tih kategorija, tih pokazatelja i tih parametara teško je i planirati, a onda i sprovesti bilo koju javnu politiku dakle iz oblasti od ekonomije, pa do zdravstva prosvjete itd.

Negdje bih zaokružio ovaj uvodni dio sa time da smo kroz rad na matičnom odboru i na Zakonodavnom odboru pokušali da odgovorimo na jedan broj pitanja koja su postavljena, a tiču se i samih odredbi u Predlogu zakona, a i da kažem šireg konteksta koji se tiče i detalja poput sprovođenja popisa,

načina sprovođenja, popisnih komisija itd. Dosta toga je nadam se odgovoreno kako treba. Postoje ti izvještaji, nadam se, koji su dati, apsolutno spremni da ovdje zajedno sa kolegama direktorom MONSTAT-a gospodinom Pejovićem i gospodinom Remiković koja je negdje u MONSTAT-u i zadužena za problematiku popisa odgovorimo na sva vaša pitanja i, nadam se, obezbijedimo uslove da kroz donošenje ovoga zakona možemo da se pripremamo za ponoviću jedan od najvažnijih događaja koji umnogome prevazilazi samo statističke okvire, koji je negdje ključan za planiranje, za negdje presjek stanja u kojem se nalazi Crna Gora, a svakako i za neke pokazatelje koji će imati uticaja i na politike koje se tiču i demografskih trendova u Crnoj Gori koji nijesu dobri, i šire. Još jednom zahvaljujem. Pokušao sam da skratim ovo uvodno izlaganje da bih ostavio naravno više vremena za raspravu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 12:48:32)

Zahvaljujem ministru Damjanoviću.

Nastavljamo dalje.

Da li predstavnik Uprave za statistiku želi riječ?

Nema potrebe.

Zahvaljujem.

Da li izvjestioci odbora žele riječ? Da.

Poslanik Dejan Đurović kao izvjestilac Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Izvolite.

DEJAN ĐUROVIĆ (22.11.22 12:48:54)

Zahvaljujem predsjedavajuća.

Dame i gospodo, narodni poslanici, poštovani građani Crne Gore,

Pred nama je Predlog zakona o popisu stanovništva, domaćinstva i stanova. Vlada Crne Gore, kako upravo reče ministar Damjanović, 02. juna utvrdila Predlog zakona o popisu stanovništva i dostavila ga Parlamentu u toku juna mjeseca. Ovaj zakon je dobio zeleno svijetlo na matičnom odboru, Odboru za ekonomiju, budžet i finansije. Predlagač ministar finansija Aleksandar Damjanović maloprije reče da bi ovaj popis mogao najranije da se održi u maju mjesecu, a najkasnije u oktobru mjesecu i da za potrebe sprovođenja ovog popisa su planirana sva budžetska sredstva od 3,3 miliona evra. Popisom su obuhvaćeni crnogorski državljani koji imaju prebivalište ili boravište u Crnoj Gori bez obzira da li su prisutni u mjestu stanovanja ili privremeno borave u drugom mjestu u Crnoj Gori ili u drugoj državi, i stranci koji imaju odabran stalni ili privremeni boravak. O osobama koje se obuhvataju popisom prikupiće se, između ostalog, podaci o imenu, prezimenu, polu, datumu, rođenju, jedinstvenom matičnom broju, mjestu i državi rođenja, bračnom statusu, odnosno vanbračnoj zajednici, životnom partnerstvu lica istog pola, državljanstvu, nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti, vjeri, maternjem jeziku, jeziku koje lice uobičajeno govori. Već 15 mjeseci u Crnoj Gori se vodi jedna intezivna debata da li zakonsku obavezu treba sprovesti ili ne. Popis je zakonska obaveza, na kraju popis predstavlja i međunarodnu obavezu u Crnoj Gori.

Popis stanovništva ogleda se u tom što se njime obezbjeđuju potpuni, kvalitetni, tačni i međunarodno uporedivi statistički podaci o stanovništvu, domaćinstvima i stanovima i omogućava uporedivost sa podacima iz ranijih popisa u skladu sa potrebama i korisnika iz zemlje i korisnika iz inostranstva. Ako ovo uzmemo kao suštinu popisa stanovništva doći ćemo do zaključka da je popis stanovništva jako značajan za svaku zemlju, ali i za ukupne veze između država. Ipak, iako je popis tehničko pitanje u skoro svim zemljama, iako se njegovom organizacijom bave samo statističari, u Crnoj Gori popis predstavlja i političko pitanje i njime se na kraju bave i političari. Pa stvar u suštini zašto je to tako je vrlo jednostavno. U svom procesu razbijanja i rastakanja srpskog naroda te rejdzaniranja nacionalne mape na prostoru bivše Jugoslavije kreatorima tog projekta glavno oružje postaje upravo popis stanovništva i to kroz svoje odrednice o naciji i jeziku.

Dominantna srpska nasiconalna svijest u Crnoj Gori na kraju i poslije Drugog svjetskog rata je ideološki mijenjana i sa isključivim ciljem da se nacionalni Srbi prevedu u nacionalne Crnogorce te da novostvorena crnogorska nacija odvoji se od srpske. Ovo je u početku rađeno tako da kreatori tog projekta okupljeni u tadašnjoj KPJ, SKJ, odnosno KP, CG, SCG, govori da su Crnogorci i Srbi isto te da nije važno kojom će se odrednicom ko pisati, ali da je to tobože zbog federalizacije Jugoslavije, te ravnopravnosti Crne Gore u toj federaciji. Ovakvo stanje je zatim razrađivano kroz partijske instrukcije, kvaziobrazovanje knjige, radio i TV sadžaje. To je dovelo do toga da Crnogorci decenijama poslije rata izdefenisani u tri grupe, prva su ona koji su svojih ... predaka konačno raskinuli i postali nacionalni Crnogorci po ubjeđenju. Druga su oni koji su se izjašnjavali kao Crnogorci misleći vrlo naivno da je to isto što i Srbi da između

pojam crnogorstva i srpstva nema razlike. Treća je ona koji su ostali Srbi. Ovaj i ovakav trend nastavljen je do popisa 2003. godine kada je uslovima kontraverznog referenduma te sveukupne antisrpske histerije tadašnjeg režima došli da sa nekih 9,5 -1991.godine Srbi se izjasne 31,99%. Nećete vjerovati izračunali su 31,99%. Naravno, treba razumjeti da je ovo poboljšanje došlo usljed toga što je jedan broj građana shvatio da nije svejedno kako će se nacionalno ...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 12:53:34)

Poslaniče Đuroviću, samo moram jedan trenutak da pitam, je li Vi govorite kao izvjestilac odbora? Ako govorite kao izvjestilac odbora onda Vas zaista molim. Ići će na vrijeme kluba. Izvolite, na vrijeme kluba će ići kao da je rasprava, samo je ranije od onoga što je predviđeno, kao da je rasprava.

Slažem se, ovo je bez izvjestioca, ovo je rasprava na vrijeme Kluba Demokratskog fronta.

DEJAN ĐUROVIĆ (22.11.22 12:54:28)

Ovo je pritisak kao posljedica iznenađenja jer procento Srba na popisu 2003. godine posebno je pojačano godina koje su uslijedile pa je to dovelo do pada na popisu 2011. godine. Tada je broj Srba iznosio 28,73% i svjedoci smo tada tadašnjeg pritiska koji su vršili predstavnici režima Crne Gore, režima Mila Đukanovića, na sve načine pa i na onim najprizemnijim, a to su bile ucijene. Ne želeći nikakvo ekskluzivno pravo za sebe ili za Srbe, Srbi su se nadali da će promjena iz 2020. godine kojoj su se najviše, i odlučujuće doprinijeli, omogućiti da ravnopravno sa ostalim narodima unapređuju Crnu Goru, te da će moći da isprave velike nepravde i štetu koja im je nanepšena usled višedecenijskog progona. Međutim, događaji koji su usledili neulazak u Vladu, zatim niz događaja koji su usledili doveli su ponovo u sumnju da će se položaj Srba u Crnoj Gori poboljšati. Ono što treba posebno naglasiti jeste da je 2021. godina bila godina u kojoj je bila obaveza da se održi popis koji se nije održao. Srpski narod ne traži nikakvo pravo više za sebe nego za druge da bi nekoga možda ugrožavali ili nešto tako ne daj bože. Demografski, ekonomski i društveni podaci o stanovništvu i domaćinstvima u Crnoj Gori važni su za sve u Crnoj Gori.

Popis stanovništva je prirodan proces i njegovo vještačko odlaganje predstavljalo je stvaranje novih turbulencija na političkoj i društvenoj sceni Crne Gore. Ako su izbori praznik demokratije onda popis mora biti praznik statistike i demografije i jedan od osnovnih mehanizama za pošteno čišćenje biračkog spiska. Nakon popisa moramo dobiti osnovnu i uredno sređen birački spisak koji je preduslov za regularne izbore u Crnoj Gori. Opšte je poznato da je DPS na fingiranom popisu i fantomskom biračkom spisku bazirao svoje političko djelovanje i podsticali podjelu u Crnoj Gori i na taj način ostajali na vlasti. Svako ko je za fantom birače u suštini je protiv fer izbora, pa samim tim i protiv demokratije. Uređen i tačan birački spisak jeste jedan od najvažnijih preduslova za poštene izbore. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 12:56:36)

Zahvaljujem poslaniku Đuroviću.

To je ukupno osam minuta koje ide na račun Kluba Demokratskog fronta, a nijeste govorili kao izvjestilac odbora.

Sada je Maja Vukićević kao izvjestilac Zakonodavnog odbora.

Izvolite, kao izvjestilac Zakonodavnog odbora.

MAJA VUKIĆEVIĆ (22.11.22 12:56:59)

Hvala predsjednice.

Poštovane kolege, poštovani građani, uvaženi gospodine ministre i predstavnici MONSTAT-a,

Drago mi je da se danas ovako striktno poštuju pravila, čini mi se da je ranije bilo iskakanje iz ovih okvira izvjestilaca odbora i da nije bilo neke reakcije od strane kolega, izgleda da su vrlo osjetljivi na ovo pitanje popisa.

Preći ću na Izvještaj Zakonodavnog odbora. Na osnovu člana 69 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore Zakonodavni odbor sa sjednice održane 26. oktobra 2022. godine podnosi Izvještaj o razmatranju Predloga zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova. Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržano je u članu 16 stav 1 tačka 5 Ustava Crne Gore kojim je propisano da se zakonom u skladu sa Ustavom uređuju druga pitanja od interesa za Crnu Goru. Odbor je ocijenio sa četiri glasa za i tri glasa

uzdržani da je ovaj predlog zakona u skladu sa Ustavom i pravnim sistemom. Odbor je odlučio da podnese nekoliko amandmana koji su više tehničke prirode tako da ih neću sve čitati.

Predstavnik predlagača zakona saglasio se sa amandmanima odbora, pa isti, shodno članu 150 stav 3 Poslovnika Skupštine Crne Gore, postaju sastavni dio ovog predloga zakona i o njima Skupština posebno ne odlučuje. Odbor je konstatovao da o ovom predlogu zakona Skupština odlučuje u skladu sa članom 91 stav 1 Ustava Crne Gore kojim je propisano da Skupština odlučuje većinom glasova prisutnih poslanika na sjednici na kojoj prisustvuje više od polovine svih poslanika. Odbor predlaže Skupštini da usvoji ovaj predlog zakona, saglasno članu 69 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore poslanica Jovanka Laličić i poslanik Andrija Popović izdvojili su mišljenje.

Dakle, ja ću ostati u okviru sjednice Zakonodavnog odbora. Zakonodavni odbor je razmatrao ovaj predlog i utvrdio da je on u skladu sa Ustavom i zakonom, ali ono što je interesantno je da su kolege iz opozicije glasali uzdržano. Dakle, nijesu se izjasnili ni pozitivno ni negativno, ali jasno je da su imali negativan stav o ovom predlogu zakona. Želim da se osvrnem na to, jer kako ste vidjeli mi smo utvrdili da nema ništa sporno sa aspekta ustavnosti i zakonitosti i ovo samo pokazuje da ovdje nije riječ ni o kakvim principima na koje se oni stalno pozivaju, već da se isključivo rukovode svojim političkim interesima i da im iz nekog razloga ne odgovara pitanje popisa. Dakle, bilo je rasprave na Zakonodavnom odboru, ali nijesmo čuli nijedan valjani pravni argument zbog čega popis ne bi trebalo da bude sproveden i zbog čega ovaj predlog zakona nije u skladu sa Ustavom i zakonom. Sve ono što smo čuli je bila neka politička priča i to da ukoliko se na popoisu utvrdi da ima više Srba u Crnoj Gori da će Crna Gora nestati, što je neprihvatljiva argumentacija i nije ozbiljna argumentacija za ozbiljnu raspravu.

Popis je statistička kategorija i nema potrebe da o tome pravimo nacionalno pitanje, ali nikao ne smijemo da zaboravimo da smo živjeli u jednom ambijentu koji je kreirao tadašnji režim koji je kreirala Demokratska partija socijalista gdje se ljudi nijesu mogli slobodno izjasniti. Čuli smo na odboru i neke ideje o tome koje informacije treba da se prikupljaju u popisu, međutim, ja sam imala jedno pitanje i za naše kolege iz Demokratske partije socijalista - zašto nijesu tada kada su bili u vlasti te ideje sprovodili u djelo, već im je prosto tada odgovaralo da se popis odigrava pod njihovim uslovima u situaciji koju su oni kontrolisali.

Čuli smo i ministra da, bez obzira što ćemo, vjerujem, usvojiti ovaj predlog zakona, da nije izvjesno kada ćemo imati popis, jer je potrebno određeno vrijeme, ali ono što je važno da će popisa biti i predlog Zakonodavnog odbora je da se ovaj predlog zakona usvoji. Vjerujem da ćemo svi zajedno kreirati jedan društveni ambijent u kojem će ljudi moći slobodno da se izjasne, svakako slobodnije nego što su to mogli prije nekoliko godina kad je DPS rukovodio ovim procesom. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 13:00:39)

Zahvaljujem poslanici Maji Vukićević koja je govorila kao izvjestilac Zakonodavnog odbora, koja je ujedno i uvela određenu argumentaciju poslanika koji su izdvojili mišljenje.

Sada po Poslovniku ja bih trebala da dam riječ poslanicima koji su izdvojili mišljenje, ali oni u ovom trenutku nisu u sali, tako da ne možemo da čujemo njihov stav.

Nastavljamo dalje i to na uvodna izlaganja ispred poslaničkih klubova. Prvo riječ ima šef poslaničkog Kluba Demokratskog fronta poslanik Slaven Radunović.

Procedura, izvolite poslaniče Radunoviću, procedura.

SLAVEN RADUNOVIĆ (22.11.22 13:01:18)

Danas, a i više puta do sada se desilo da neki veliki klubovi ne učestvuju u raspravi. Mi smo za ovu raspravu predvidjeli pet sati u Skupštini, ali ne možemo da ne primijetimo da nema Demokratske partije socijalista i da iz tog razloga možda možemo malo više slobode da damo i poslanicima koji su voljni da diskutuju, jer nijesu ograničenja napravljena da se ne bi čulo što ljudi imaju da kažu, nego da bi svi mogli da dođu na red. S obzirom na to da ovdje nemamo problema sa tim da svi dođemo na red, jer kažem, nema Demokratske partije socijalista, nema SDP-a, gledajte da ipak budemo možda malo tolerantniji, jer nam je vrijeme za raspravu pet sati. Samo sam to htio da kažem.

Da se osvrnem sekund na izlaganje mog kolege Dejana Đurovića. Slažem se da je bilo izlaganje koje je bilo za klasičnu raspravu i zbog toga smo, mi nijesmo po tom pitanju, da kažem, autistični pa da ono što je iz našeg kluba da ne primjećujemo, a da primjećujemo sve drugo, to jedno. Tako bilo i zato sam rekao neka ide na teret kluba. Samo Vas molim, ja ću ovo dobro da zapamtim, kad svaki put od sad se nešto tako slično bude dešavalo kad su drugi izvjestioci u pitanju tražiću da se isto uradi. Je li to korektno?

Sad možemo da nastavimo.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 13:02:55)

Prvo da ja odgovorim, pa ćete onda nastaviti.

Zahvaljujem, poslaniče Radunoviću.

Svakako, imali smo sad i izlaganje poslanice Maje Vukićević koja je govorila kao izvjestilac Zakonodavnog odbora koje je jednim dijelom ušlo u argumentaciju, prepričavanje onoga što je bilo na samoj sjednici, možda i sa nekim određenim ličnim stavovima u tom dijelu, pa je dozvoljena ta da kažemo neka kreativna sloboda. Međutim, izlaganje poslanika Đurovića je bila isključivo prava rasprava. Trudim se da omogućim poslanicima i da negdje ne prekidam koliko je god moguće gdje postoji neko razumijevanje.

Što se tiče današnje rasprave, današnja rasprava je dogovoreno za pet sati. Tačno je da najveći kljub poslanika u crnogorskom Parlamentu Demokratske partije socijalista nije prisutan. Od tih pet sati najveći dio prema rasporedu vremena i pripada tom poslaničkom kljubu. Kao što sam i do sada bila uvijek tolerantna imaću tolerancije u određenim prekoračenjima, ali ne na taj način da ćemo kompletno vrijeme koje je predviđeno za raspravu raspodijeliti između klubova koji su ovdje prisutni. Jer, da se razumijemo, biće malo teško i operativno, danas potpredsjednica Bošnjak iz zdravstvenih razloga nije ovdje, tako da ćemo se ipak truditi da na najbolji mogući način ono što nam je dodijeljeno kao klubovima da to i koristimo, uz moju toleranciju koja nikad nije bila sporna.

Izvolite, poslaniče Radunoviću, kao uvodničar ispred svog kluba.

SLAVEN RADUNOVIĆ (22.11.22 13:04:44)

Da iskoristim na svoj račun da iskomentarišem.

Slažem se s Vama, ne smeta meni kada neko kao izvjestilac odbora blago oboji, na način kako njemu to odgovara, to izvještavanje, ali vrlo često je ovdje bilo drugačije. Iznosili su se klasični partijski stavovi, pa se nikad niko nije prekidao, ali dobro. Da nastavim.

Poštovane dame i gospodo, građani Crne Gore, danas pričamo o popisu, o jednoj kategoriji, zakonskoj, koja se sprovodi svugdje u svijetu. Između ostalog, to je proba za državu koliko je ozbiljna. Što je bolje urađen popis, što više podataka se prikupi, što se bolje obrade po tome i cijenimo države. Znači kada neko kaže to ti je Njemačka, misleći na neki kvalitet, tako je i s popisom. Vjerujte u te popise Njemačke, a nijeste baš presigurni u one iz Gane ili Burkine Faso. Ovo je proba za državu Crnu Goru, a država Crna Gora, na žalost, i to u onom obliku koji je predstavlja, znači vlast u posljednjih par decenija, mogu reći da se obrukala ne u tehničkom smislu kako je sproveden popis i kako su obrađivani podaci, manje više je to bilo dobro nego što je taj popis željela da sprovodi, posebno kada je bivši režim bio u pitanju, isključivo u vrijeme kada je držala mogla da kontroliše sve poluge vlasti i da neki način upravlja budućim podacima koji će se dobiti na popisu.

Da vam ispričam za početak jedan lični slučaj. U Crnoj Gori je 1991. godine sproveden popis u Crnoj Gori. Dosta je tada uloženo da se pojasni da ne treba niko od članova popisne komisije da se miješa u to kako će ljudi da se pišu i tada je bilo ovih problema. Međutim, došlo je tu do ozbiljnih zloupotreba. Jedna od njih se desila i u mojoj kući kada popisivač nije želio da upiše mene koji sam bio odsutan kao Srbina, jeste ženu koja je davala podatke i sina, tada sam imao samo sina. Žalio sam se i na kraju sam dobio poziv od tadašnjeg potpredsjednika Opštine Podgorica da dođem na jedan sastanak gdje su bili prisutni svi ljudi koji su se žalili na popis. Popis je ponovljen u ovom dijelu grada gdje je taj popisivač radio. Znači li što je bilo čudno, što su svih 18 ljudi koji su se žalili bili Srbi. Svih 18 su imali istu zamjerku. Niko nikome nije pravio problem da ga upiše kao Crnogorca, kao Bošnjaka, Muslimana, Albanca, Roma, a jeste kao Srbina. Došao je onda popis 2001. godine. Bombardovanje je bilo 1999. godine, malo se taj srpski nacionalni naboj probudio i prepala se vlast koja je već tada od 1997. godine radila na preobraženju Srba u Crnoj Gori da ne bude negativan rezultat. Dvije godine je popis odlagan, taj popis o kojem pričamo kao o tehničko administrativnoj stvari vrlo bitnoj za svaku državu kojim država pokazuje svoju ozbiljnost dok se nisu stvorili uslovi politički kakvi su odgovarali DPS-u da može da se pritisne i dobili smo podatak kakav smo dobili 32% i, ponoviti to, stalno zaboravljamo, 63% govornika srpskog jezika.

Međutim, to nije smetalo opet državi Crnoj Gori na čelu s rukovodstvom koje je tada bilo da taj srpski jezik kojim govori najviše ljudi u Crnoj Gori po popisu koji je ova država sprovela ne bude službeni jezik. To je jedini slučaj u Evropi, poštovani građani, ne smijem da tvrdim za svijet jer ne znam, ali pretpostavljam i da je u svijetu, da jezik kojim se najviše govori u nekoj državi po popisu nije službeni jezik, strogo politički razlozi, da bi se isfavorizovao neki koji bi trebalo da postane, po zamislima ljudi koji su tada pravili Ustav ili prije toga smišljali sve ovo, vremenom jezik kojim će se najviše govoriti. Meni je jednom prilikom jedan od tvoraca te taktike Ranko Krivokapić rekao - polako, polako, vidjećeš na sljedećem popisu.

Moram da priznam trudili su se do 2011. godine na svaki način, pritiscima, nezapošljavanjem ljudi, bilo kako da smanje broj Srba. Kao da su Srbi neki uljezi ovdje, kao da Srbi nisu građani ove države. Uspjeli su. Smanjili su za nekoliko procenata, smanjili su za petnaestak procenata i srpski jezik.

Kada je inženjering nastavljen posle te 2011. godine, idem malo na račun kluba, pošto je stvarno malo pet minuta za uvodničara, posle svega toga kada su osjetili da se pritiscima može dosta toga napraviti, planirano je da se vjerovatno neke 2017. ili 2018, da ne pominjem da su u međuvremenu državni udari, sve se radilo u tom pravcu, da će 2021. godine da bude krešendo. Desile su se, onda, litije, desila se 2020. godina i nastao je panični strah da će sve što su radili Ranko Krivokapić, Milo Đukanović i ekipa svih ovih godina da padne u vodu jer se narod oslobodio. Dobili smo priliku da prvi put od 1945. godine održimo popis na kojem svako može da kaže što je, ko je, što god hoće slobodno i ne daju. Ne samo DPS. Mi smo ovdje imali problem, mi smo imali Vladu koju smo sami glasali kojoj već na pomen popisa nije bilo svejedno. Obezbijedili su manje sredstava za popis budžetom nego što je tražio MONSTAT. Ovdje smo, lično ja u parlamentu tražio, milion evra skoro da smo digli svi zajedno da ne bude da fali para, ali popisa nije bilo. Opet je bilo politika, pusti tamo. Polako dolazimo do 2022. godine. Ni dan danas ne odgovara. Sada su moje kolege iz DPS-a držale konferenciju za štampu i kažu nije vrijeme. Oni misle daje vrijeme da se oni vrate na vlast, da vrate Vesnu Medenicu na svoje mjesto, da vrate Milivoja Katnića na svoje mjesto, da sve ponovo policajce one koje smo gledali u glavnim ulogama ovdje kao branitelje zastave i himne da ih vrati na svoje mjesto i da nastave da progone one koji ne treba da postoje u Crnoj Gori. Je li ovo Crna Gora, braćo Crnogorci, za koju se vi borite zajedno s nama. Je li ovo Crna Gora u kojoj niste spremni da prihvatite da ovdje postoje ljudi vaša braća koji žive s vama. Nećete da čujete koliko ih ima. Zbog toga nećete da se održi popis stanovništva koji smo dužni i prema našim zakonima i prema međunarodnoj zajednici da obavimo samo da ne biste čuli istinu. To je sramota. Tako ne možemo dalje. Ne možemo da pričamo o Evropskoj uniji, o ulasku u Evropsku uniju i o zapadnim civilizacijskim vrijednostima, a nijeste spremni da se pogledate u ogledalo, nijeste spremni da vidite brata do sebe, a hoćete u Evropsku uniju i pozivate se na zapadne vrijednosti.

Meni više liče te vrijednosti koje na taj način promovirate na 1945. i 1948. godinu, vjerujte mi. U tome i jeste problem između ove strane i ovih ljudi s kojima sam ovdje i onih koje ovdje nema. Mi baštinimo priču o slobodnim medijima, slobodnom razmišljanju, slobodnom glasanju, višepartizmu, privatnom vlasništvu zaštićenom od krađe i plačke, a vi baštinite drugu priču - otimanje, konfiskacije, a poslije samo prebacivanje u svoj džep. U tome je problem. Zna se odlično u Crnoj Gori ko se za koje vrijednosti zalaže. Slušam danas čovjeka koji je izmilio iz CK ili SK, ne znam kako mu se zvala partija prije DPS-a koji kaže prorusi DPS. Opet se u Crnoj Gori svoj lopovluk pokušava sakriti iza nekog navodnog neprijatelja koji je gori od njih, pa se javlja kolegama iz Amerike i međunarodne zajednice - ne valja DF, oni su prorusi.

Prihvatite nas ovakve kakvi smo, nikakvi, bolji smo nego da vam dođu prorusi. Mi nijesmo ni prorusi ni proamerikanci. Mi predstavljamo građane Crne Gore. To nećete moći da promijenite ni vi ni Rusi ni Amerikanci. Demokratski front i ostale ljude glasaju građani Crne Gore. Moraćete se suočiti sa svojim likom u ogledalu. Lik vam je vrlo neprijatan za gledati vidim i vama samima, a kamoli nama ostalima. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 13:15:56)

Zahvaljujem poslaniku Radunoviću.

Sada ispred Kluba Socijalističke narodne partije, riječ ima šef Kluba poslanik Dragan Ivanović.

Izvolite, poslaniče Ivanoviću.

DRAGAN IVANOVIĆ (22.11.22 13:16:07)

Hvala, predsjednice.

Poštovane kolegice, poštovani kolege poslanici, poštovani ministre, poštovana gospođo Remiković i gospodine Pejoviću iz Uprave za statistiku,

Došao je i taj dan koji smo toliko čekali. Rekao je kolega Radunović kakav je to bio problem, ko hoće sada u Crnoj Gori popis, zašto popis, a sve iz jednog jedinog razloga, znamo i kojeg. Godinama taj monopol koji je držala Demokratska partija socijalista i uticala na izjašnjavanje građana, nigdje ni riječi nije bilo o onom slobodnom izjašnjavanju što mi ovi koji ćemo danas glasati za ovaj zakon želimo i zalažemo se za to.

Sada bih se ovdje podsjetio, a pomenuo je to i gospodin Radunović, ona vlada Duška Markovića 2020. godine kada se očekivalo da se jedan ovakav zakon donese, pravdali su se da će u avgustu biti izbori, ali mi smo tražili zakon, a od momenta donošenja zakona pola godine treba do njegove primjene tj. do popisa stanovništva. Šta je radila 41. Vlada vidjeli ste i sami. Izbjegavala je i nije htjela pomenuti, bojala

se toga i ne znam iz kojih razloga i zašto, a predstavljala se onako kako se predstavljala. Evo 43. Vlada. Sada bi trebalo ovdje pred svim građanima Crne Gore, poštovani građani, da ponovim nešto što je mnogima nama smetalo svih ovih 30 godina, onu floskulu koju su koristili kolege iz Demokratske partije socijalista - hvala Vladi. Hvala i ministru Damjanoviću koji se založio da bi jedan ovakav zakon bio danas na raspravi u Skupštini, završen u junu, čekalo se normalno vrijeme i od danas pola godine do njegove primjene. Znači, možemo očekivati da to bude maj mjesec, ako to ne ometu neki izbori koji se mogu desiti u idućoj godini.

Popis stanovništva, domaćinstava i njihove imovine je mnogo značajan za svaku državu i za svako društvo. Čini mi se da tih deset godina koliko ima od popisa do popisa je svakako jedno određeno vrijeme koje se mora poštovati. Imali smo mi u Crnoj Gori popis koji se trebao desiti 2001. godine. Tada je Demokratska partija socijalista iz nekih njima poznatih razloga taktizirala, odugovlačila i izbori su bili 2003, a 2011. je ispoštovano, trebalo je 2021, ali biće 2022. godine. Šta ti popisi treba da sadrže? Znači, svi građani Crne Gore koji imaju prebivalište ili boravište u Crnoj Gori ili borave trenutno van Crne Gore trebaju biti popisani. Popisivači koji dolaze kod svakog građanina Crne Gore u tom trenutku ako ga ne zateknu, a zateknu nekoga od punoljetnih građana njegove porodice, mogu od njega uzeti podatke za svakog člana te porodice i na taj način se porodica izjasniti o svim članovima. Isto tako kada je u pitanju i imovina sa kojom građani raspolažu.

Možda su se gospoda iz DPS-a plašila kada je u pitanju evidencija stanova, da vidimo koliko ko ima jer će to biti dobar pokazatelj šta se radilo sa onim stanovima đe su oni čašćavali jedni druge i na način kako su, žao mi je što gospoda nijesu tu da i oni čuju i da oni kažu šta je zapravo bio glavni motiv zašto oni nijesu željeli ovaj popis. Da ne govorim o svim drugim motivima, gospodin Radunović je to naglasio. Ne želim da licitiram, ali sigurno je jedno sasvim tačno. Građani Crne Gore će potpuno slobodno moći da se izraze i o nacionalnoj, etičkoj i svakom drugoj pripadnosti. Prema tome, ta sloboda koja je postignuta 30. avgusta 2020. godine će sada doći do punog izražaja. Zaista, nijednog trenutka ne sumnjam da će građani Crne Gore moći slobodno da se izraze i da kažu kome oni zapravo i pripadaju, kojoj naciji i kojem narodu.

Što se tiče kvaliteta i principa koji su potrebni, mislim da je to zakon u potpunosti i detaljno obrazložio. Ta relevantnost, preciznost, pravednost, dostupnost javnosti, što je veoma bitno, uporedivost koja je potrebna da se vidi nakon deset godina ta migracija stanovništva, koliko je građanin izgradio objekata, kojih objekata, tamo će se u toj evidenciji unositi normalno i svi podaci za stanove, broj stanova, površina stanova, spratnost i kao sva druga imovina. Prema tome, mi ćemo u maju mjesecu najvjerovatnije imati mogućnost da u potpunosti ispunimo sve ono što traži zadatak. Vidjeli ste da je ovaj zakon potpuno jasan i nedvosmislen i kaže - ukoliko građanin ne želi da se izjašnjava o nacionalnosti ili etičnoj pripadnosti, konstatuje se ne želi da se izjasni. Demokratski, na kraju krajeva, bez ikakvog pritiska ostavlja se građaninu na volju, je li tako, gospodine Momo. Željeli smo da ovaj zakon pokaže da smo mi demokratsko društvo i da na jedan ovakav popis gledamo potpuno demokratski i želimo da građani slobodno izraze svoju pripadnost i da u potpunosti možemo da budemo sigurni da ono što se uradilo na popisu je tačan podatak i o broju stanovnika i o svim drugim onim detaljima koji su bitni za njihovo izjašnjavanje od broja stanova, domaćinstava, imovine i etičke pripadnosti i To je u svakom slučaju po meni jedan određeni napredak i moram napomenuti, da smo mi iz Socijalističke narodne partije bili neko ko je sve vrijeme insistirao, vi znate naš ulazak u manjinsku vladu bio je i samim ovim zakonom jednim normalno od onih uslova koje smo tražili, bilo je da se u ovom periodu donese i jedan ovakav zakon i smatramo da smo dali dobar doprinos, a i sam ministar Damjanović je svjedok toga. Prema tome, Socijalistička narodna partija će ovaj zakon u potpunosti podržati i Klub Socijalističke narodne partije glasati za njega.

Toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 13:24:20)

Zahvaljujem poslaniku Ivanoviću.

Sljedeći je ispred Kluba Demokrate, Demos, šef poslaničkog Kluba Boris Bogdanović.

Izvolite poslaniče Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (22.11.22 13:24:33)

Zahvaljujem gospođu Đurović, gospodine Damjanoviću, gospodu iz MONSTAT-a, poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Danas raspravljamo o Predlogu zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova u Crnoj Gori i zaista je danas prava prilika da se prisjetimo šta u stvari bi popis trebao da znači kod nas i u svijetu.

Dakle, popis stanovništva svuda u svijetu je statistička stvar, analiza stanja i konstatacija stvarnosti, tako je naravno svuda u svijetu osim kod nas. Kod nas političke elite ovu statističku stvar pokušavaju prevesti u političku, pa umjesto da ovom popisu saznamo da li imamo više stanovnika, da li imamo više domaćinstava, više stanova, da li imamo više poljoprivrednika, više penzionera, više djece. Mi na ovom popisu kao i na svim popisima do sada mjerimo da li ćemo imati više Srba, više Crnogoraca, više Bošnjaka, više muslimana, više pravoslavaca, više katolika i to je zaista prava politička sramota. Sramota iz prostog razloga što se na takav način svoj nacionalni, vjerski identitet stavlja na jedan klasični pijačni politički kantar. Naravno nije sporno i potrebno je da se nacionalna i vjerska odrednica nađe u popisnom listu, ali je sporno kada se svaki sekund političke diskusije tokom popisa, za vrijeme popisa, i prije popisa koristi da se te nacionalne i vjerske podjele podgriju kako je to i bilo u prethodnih 30 godina, jer je to naravno njihova politika. Naša politika je jasna i precizna, jer su principi jasni, a to zapravo znači da građanima omogućimo da se slobodno i bez straha izjasne kako god žele jer je to sloboda.

Dakle, Demokrate su nastale iz te slobodarske potrebe da se pruži šansa svakom čovjeku i svakom građaninu da se izjasni bez pritiska i bez ucjena onako kako on želi bilo da govorimo o političkoj, vjerskoj, nacionalnoj ili bilo kojoj drugoj pripadnosti, jer je to ponovo ponavljam sloboda. Sloboda je za Demokratsku Crnu Goru najvažnija stvar i to sloboda za sve, jer, ako jedan nije slobodan, niko od nas nije slobodan. Zato popis domaćinstava, stanovništva i stanova Demokrate doživljavaju kao praznik slobode i praznik demokratije, a u demokratskim i slobodnim društvima političke elite ne trguju sa nacionalnim i vjerskim identitetom, niti se naravno kriju iza njega. Da se razumijemo u potpunosti Demokratska Crna Gora se ponosi nacionalnom i vjerskom pripadnošću svojih članova i simpatizera, članova organa, partije, rukovodstva partije i svako bi trebao da se ponosi. Isticati nacionalnu i vjersku pripadnost nije sramota ističemo je i mi, ali je ne prodajemo. Ne trampimo je sa bilo kojom nacionalnom ili vjerskom organizacijom, niti sa bilo kojom zemljom iz regiona i to je onaj dio slobode o kojoj stalno govorimo, o kojem stalno pričamo. To su oni postulati u koje vjerujemo, za koje se borimo i za koje ćemo se sigurno izboriti, jer je to princip i stav Demokratske Crne Gore, tako je i nastala Demokratska Crna Gora na različitostima njenih članova i to je jedini način i pravi način da se razumiju različitosti cijele Crne Gore, a u Crnoj Gori se neko boji popisa, neko se boji izbora, neko zakona, neko Ustava, neko naroda, neko samog sebe. Mi smatramo da su i popis i izbori rješenje. Slobodno, demokratsko, nacionalno, političko opredjeljenje to je sloboda, a sloboda zapravo znači kada svi u Crnoj Gori imamo jednake šanse da dijelimo ovo prelijepo parče zemlje na kojem smo rođeni i na kojem živimo.

Zato poštovani građani Crne Gore, ne upadajte u njihove zamke, ne padajte na njihove jeftine kampanje, na njihove jeftine trikove, ne dijelite se i ne svađajte se, jer će i ovaj popis, kao i svi drugi popisi do sada proći, a mi ćemo naravno nastaviti da živimo ne samo jedni pored drugih nego, jedni sa drugima i to svi zajedno. Jer ste svi vi Crna Gora i svi smo mi Crna Gora. Crna Gora nijesu samo oni niti Crna Gora možemo biti samo mi, nego svi zajedno, a oni će ponovo pokušati da nas podijele, ponovo će pokušati da nas posvađaju. Ponovo će pokušati da nas okrenu jedni protiv drugih, jer je to njihova politika, jer je to njihov princip zavadi pa vladaj, a mi smo u obavezi da im dokažemo i pokažemo, da neće moći ni jedno ni drugo da neće moći ni da nas svađaju, ali ni da vladaju. Hajde da pokažemo kakva smo mi zemlja, da smo mi zemlja slobodnih i poštenih ljudi, hrabrih i dostojanstvenih ljudi, da smo mi zemlja ljudi koja ne da na sebe, ali zemlja ljudi koja ne da na svoga, na svog komšiju, na svog druga, na svog prijatelja, na svog sugrađanina, bez obzira kako se nacionalno, vjerski ili politički izjašnjavao, da ga sačuvamo i od državnog aparata i od kvazi institucija i od političkih lidera i od političkih subjekata i od svih onih koji su nastali na podjelama i žive od podjele.

Hajde, poštovani građani Crne Gore, da im pokažemo jednom za svagda, da smo jači od njih, da smo jači od njihovih podjela i da smo jači od njihovih podvala.

Eto, toliko i hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 13:30:28)

Zahvaljujem poslaniku Bogdanoviću.

Sada ispred Kluba SD-a riječ ima poslanik Boris Mugoša.

Izvolite kolega Mugoša.

BORIS MUGOŠA (22.11.22 13:30:37)

Zahvaljujem predsjednici Parlamenta, poštovani ministre, uvažene građanke i građani,

Na početku bih iskoristio priliku da čestitam rukometašicama na fantastičnom rezultatu na Evropskom prvenstvu, zaista je nevjerovatno da iz zemlje sa 600.000 stanovnika iz ovolike rukometne baze

u kontinuitetu postižu nevjerovatne rezultate i tu sam predsjednice Parlamenta saglasan sa Vašom rečenicom kad ste im čestitali, kad ste im rekli da su još jednom osvjetlale obraz Crne Gore i učinile ponosnim naše građanke i građane.

Što se tiče same teme dnevnog reda, popis je naravno nešto što je neophodno i zaista su višestruki benefiti popisa u jednoj zemlji i tu prije svega trebamo da obratimo pažnju na podatke koje je važno prikupljati popisom, odnosno podaci koji nam trebaju, kao valjana statistička kvalitetna baza za kreiranje određenih javnih politika. Međutim, ne samo to, ti podaci će služiti i za potrebe naučno-istraživačke zajednice za potrebe biznis zajednice i za civilno društvo itd. Koje su to javne politike koje treba da kreiramo bazirajući se na tim podacima iz popisa? To je prije svega politika regionalnog razvoja, obrazovne, zdravstvene politike, politike demografskog razvoja, nešto o čemu ja već duži niz godina pričam i ne mogu da vjerujem da više nijesmo osnovali kancelariju za demografiju ili da imamo negdje direktorat za demografiju jer vidimo što nam se dešava, kada je u pitanju migracija i negativan prirodni priraštaj, za kreiranje socijalnih politika, za kreiranje politika iz oblasti energetske efikasnosti, znači čitav niz javnih politika koji treba da se između ostalog kreira i na bazi podataka dobijenih sa popisom. Ono što je veoma važno da učinimo sve da dobijemo te podatke kvaliteta, e to treba da nam je fokus u popisu, jer za to popis služi, da se dobiju kvalitetni podaci vezani za kreiranje takvih politika. Ne bi trebali da dozvolimo da prikupljanje bilo kojih drugih podataka utiče na kvalitet ovih, a bojim se da stvaramo atmosferu oko popisa gdje će fokus biti na onim podacima, koji nijesu važni za kreiranje ovih razvojnih politika i da će upravo insistiranje na tim podacima uticati na kvalitet onih koji su važni i koji bi trebali da nam pomognu da donosimo adekvatne dugoročne politike u Crnoj Gori.

Zbog toga, ja jesam da se prikupljaju podaci koji treba da se prikupljaju, i vezani rekao sam, i za obrazovnu, zdravstvenu, regionalnu, socijalnu politiku i politiku demografskog razvoja i tu dolazimo onda do onoga izazova pred kojim se nalazimo, a to je izazov činjenice da će zbog insistiranja na prikupljanju podataka o nacionalnoj i etničkoj pripadnosti, vjeri i jeziku doći do stvaranja atmosfere, da će se napraviti predizborna kampanja oko popisa i da će se fokus u zemlji, ali i van zemlje, imali smo prethodno iskustvo gdje su brojne druge zemlje u okruženju uzele maha kada je u pitanju popis u Crnoj Gori, ugrozićemo kvalitet onih drugih važnih podataka.

Pogledajmo i uredbu i Evropskog parlamenta iz 2008. godine i Savjeta Evrope koji su obavezni podaci i koji su opcioni, i nije slučajno što su oni naveli da su opcioni podaci o etničkoj i nacionalnoj pripadnosti, vjeri i jeziku. Vidimo i stave Eurostata i Ekonomskog komiteta Ujedinjenih nacija za Evropu koji takođe kažu da su ovo opcioni podaci o nacionalnoj i etničkoj pripadnosti, vjeri i jeziku. Kad pogledate strukturu popisa u Evropi od 27 zemalja, samo u 1/3 zemalja Evropske unije se prikupljaju svi ovi podaci o nacionalnoj i etničkoj pripadnosti, vjeri i jeziku. To se ne dešava ni u Austriji, ni u Belgiji, ni u Holandiji, ni u Francuskoj, ni u Italiji, ni u Danskoj, Švedskoj, Finskoj, ni u Sloveniji, ni u Španiji, ni na Malti, ne prikupljaju se u tih 11 zemalja, niti jedan od ova tri podatka o kojima, nažalost, mi uglavnom govorimo u Crnoj Gori. Znači 10 zemalja u Evropskoj uniji prikupljaju sva tri podatka, 11 zemalja niti jedan od ta tri podatka, a vidite o kakvim se zemljama radi, od preostalih šest zemalja u četiri zemlje se ne prikupljaju podaci za dvije od te tri kategorije, a to su i Njemačka, Grčka, Portugal i Luksemburg i u dvije zemlje Poljska i Latvija se prikupljaju dva podatka od ove tri kategorije o kojima mi danas govorimo.

Mislim da mi treba da idemo ka modernim statističkim praksama najvećeg dijela razvijenih zemalja u svijetu, odnosno društava u kojima je do sada ostvaren najveći stepen demokratskih vrijednosti u praksi. Duboko vjerujem u to i to nema veze sa dnevnom politikom, jer vas podsjećam, ti podaci na kojima se insistira, statistički ne služe za bilo što, obratiću pažnju na pitanje nacionalnosti koje ima određenih izazova. Pitanje jezika je definisano Ustavom, član 13, ali oni koji pričaju zaboravljaju ako hoće da se promijeni taj član, imamo član 157 Ustava koji kaže da promjena tog člana zahtijeva konačnu verifikaciju 3/5 ukupnih birača na državnom referendumu, a to je oko 325.000 što je gotovo teško i moguće.

Na kraju, sve je to razrađeno kroz Zakon o opštem obrazovanju i vaspitanju, kako se koriste ti jezici, da li su te krilatice u Zakonu u opštem obrazovanju i vaspitanju dobre, ali njega možemo da mijenjamo i on je tada promijenjen kao dio jednog dogovora je li dobro ili ne, bio je dio zrelosti političkih elita. Prema tome, mi ćemo podnijeti amandman da se iz popisa predviđenog po zakonu izostave pitanja koja se tiču nacionalnosti i etičke pripadnosti, vjere i nacije. Mislim da mi moramo da proklamujemo da radimo na afirmaciji koncepta građanske države koji nam je proklamovan u Ustavu. Građanin je nosilac suvereniteta, građanin je nosilac suvereniteta u Crnoj Gori.

Naravno, uvijek sam isticao, moramo da jačamo i da afirmišemo i štitimo manjinska prava, odnosno njihove posebnosti, jer je to najveće bogatstvo, ali nije popis jedini način za to, a reći ću vam zašto. Ključni izazov, kod manjinskih naroda je Zakon o izboru odbornika i poslanika i Zakon o manjinskim pravima i slobodama, gdje se veže za određeni procenat stanovništva na popisima, ali tu postoji praksa da se koriste ili prethodni popisi ili ako je došlo do značajnijih demografskih promjena, što prati MONSTAT, postoje adekvatna istraživanja u skladu sa EU legislativom i sve to možemo uraditi i mimo popisa. Kažem vam,

jedini izazov je kod nacionalne odnosno etničke pripadnosti zbog implementacije u praksi, ali možemo i to da prevaziđemo na način koji je usklađen sa EU legislativom gdje se vrše adekvatna istraživanja.

Zbog toga, negdje je moja sugestija, ne želim i nikad nijesam volio da mi svodimo priču na to ko je koje nacionalnosti. Reći ću vam jedan primjer i neka sam govorio u Parlamentu. Po meni je nevaspitano da nekoga pitate što ste po nacionalnosti. Zašto je nevaspitano, zato što taj drugi treba da vas pita, zašto me to pitate, što to znači? Znači li to ako ja kažem, da sam ovo ili ono, znači li to da sam bolji čovjek ili lošiji. Znate kad sam ja naučio te stvari - '90-ih, na koje se neki pozivaju, onih monstruoznih '90-ih. Bio sam tada reprezentativac Jugoslavije i ponosno, ne zbog sebe, bio sam prvak Jugoslavije, jer je to bilo veoma značajno, nije bilo jednostavno iz Crne Gore biti tada prvak Jugoslavije i tada '90-ih, smo igrali evropska i svjetska prvenstva i znate li s kim smo se najviše družili, a tada je bila Savezna Jugoslavije, mi i moji drugovi iz Srbije sa Hrvatima, sa Slovencima, sa Makedoncima i sa Bošnjacima. Uprkos tome što su ovdje priče bile, ustaše, četnici tamo isto ustaše, četnici i oko toga se vrcela priča bolesna priča. Ne, mi smo se između sebe družili zato što smo govorili jednu najvažniju stvar, važno je da se mi slažemo kao ljudi. To kako se mi nacionalno osjećamo to je pravo svakoga, ali je važno da se mi kao ljudi vrednujemo, e tako smo funkcionisali u tim ludim godinama. Meni je sa 13, 14, 15 godina ugrađen mi je taj koncept vrijednosti koji do dan danas slijedim, taj koncept vrijednosti koji prevazilazi ove bolesne zapadnobalkanske porive. Ova nenormalna konstantna prebrojavanja, koja nikome ništa ne znače osim političarima. Zbog toga sve vas molim, da napravimo suštinski iskorak, to je suštinski iskorak da oslobodimo popis bilo kakvih tenzija, jer popis nije političko pitanje, popis je statističko pitanje.

Zato vjerujem da ćemo naći načina da se dogovorimo oko toga, kažem vjerujem. Jer, to je princip kojim se vodim u politici. Moramo ljudi da iskoračimo, moramo da postanemo svjesni da ovo što se u kontinuitetu dešava u Crnoj Gori je nenormalno, ovo nikome ništa donijeti dobro neće. Procenat koliko kojih ima je nevažan, nevažan vjerujte mi. Meni će neko reći po svim statističkim istraživanjima procenat onih koji se izjašnjavaju kao Crnogorci, sva relevantna istraživanja pokazuju da će ići ka gore, da će približiti 50%. Nebitno, meni nije to bitno, ne znači mi ništa to, shvatamo li mi na što smo sveli društveno djelovanje, ajmo ljudi da iskoračimo, ajmo više da idemo ka razvijenom svijetu, da se prilagođavamo praksama razvijenog svijeta, da relaksiramo crnogorsku realnost nekih više morbidnih konstantnih priča o tome ko je što, kako se zove, preziva, kom se bogu moli, kojim jezikom govori. Ajmo da govorimo jezikom kojim se razumijemo, džabe kako ga god nazvali, mi se ne razumijemo iako svi možemo jedni drugima da shvatimo što pričamo ne želimo, ne razumijemo se.

Drugi amandman, i o tome je pričao ministar, podnijećemo amandman da se definiše datum popisa. Zašto je važno da se definiše datum popisa? Zato što trebaju da se urade sve pripremne radnje neophodne i kad mi znamo koji je datum popisa ostavljamo dovoljno vremena da se sve uradi kako treba. Imamo dva datuma u Crnoj Gori popisa koji su adekvatni 1. april, 2. oktobar, novembar. Zašto? To je u skladu sa međunarodnim preporukama, treba izbjegavati dio kad stanovnici nijesu u svom mjestu stanovanja, a to je turistička sezona gdje ima fluktoacija. Takođe, period godišnjih odmora i praznika. Pod dva, trebamo izbjegavati ekstremne uslove vremenske, jer idemo popis je kod nas od vrata do vrata, morate fizički da dođete i kad su ekstremni uslovi može se desiti da ne možete do nekih kuća da dođete. Pod tri, treba da izbjegnemo period održavanja izbora, odnosno izbornih kampanja, a mi znamo da će u prvoj polovini sledeće godine biti izbori. Zbog toga je naš predlog da popisu definišemo datum da to bude 01. do 15. novembar 2023. godine. Zašto novembar, a ne oktobar iako je razlika mala? Preporuka je uvijek da se kod popisa vežete za period koji je bio nekad, 2003. godine je bilo u novembru, 2011. je bilo u aprilu, mislim da u ovom slučaju, naravno može i oktobar, naš je predlog da to bude 1. do 15. novembar 2023. godine.

Stvarno sam pokušao da dam iskreni osvrt na ovu temu. Može neko da mi priča što god hoće, ja sam rekao diskreditacije, etiketiranja, tumačenja onoga što sam ja rekao, svako ima pravo, mene ne dotiču. Znam zbog čega ovo zastupam, to je moja ideološka i vrednosna, komponenta, a ona se sastoji u tome da se moramo konačno kao društvo fokusirati na ono što će nam donijeti boljitak, a to nam sigurno neće donijeti besumučna prebrojavanja ko je što u Crnoj Gori. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 13:45:13)

Zahvaljujem poslaniku Mugoši.

Sada riječ ima poslanik Srđan Pavićević ispred Kluba Crno na bijelo.

SRĐAN PAVIĆEVIĆ (22.11.22 13:45:34)

Poštovana predsjednice, poštovani kolege poslanici, poštovani predstavnici Vlade, ministre i saradnici, poštovana javnosti,

Evo danas imamo temu koju imamo zakon o popisu. Ja bih samo umetnuo reagovanje, proceduralno, pa nek se vodi u sklopu moga vremena, ne mora biti odvojeno. Ponukan sam bio ovim što su kolega Martinović i kolega Radunović konstatovali u činjenici da danas na sjeveru škole ne mogu da funkcionišu zato što nema grijanja i kolega Radunović da je tenderska ili Zakon o javnim nabavkama do te mjere komplikovani toliko fragilan da svaki momenat se dešavaju defekti ispadanja iz sistema, padanje i obaranje tako da ne možemo da realizujemo opšte stvari. Tužno je i pretužno konstatovati da u 21. vijeku u jednoj evropskoj državi škole ne funkcionišu zato što nema grijanja. Dalje od toga ne trebamo da pričamo. Ne znam da li treba praviti rivju treba da pravite taj tzv. ekonomski osvrt u posljednjih 20-30 godina, ali doći u situaciju da neke škole godinama ne mogu da budu ugrijane, jer nema mazuta ili nema sredstava da se djeca griju to samo govori o nama, o državi i njenoj ozbiljnosti kakav odnos ima prema onome što je najsvetije u svakoj državi - to su djeca.

Druga stvar je bila priča oko tenderske procedure i tendera. Gospodine Radunoviću, možete samo da pretpostavite ovo što ste vi projektovali na nivo nabavke potrošnog materijala za grijanje, za ogrijev, mazut, možete da zamislite šta to znači u zdravstvu, možete li da zamislite šta znače tenderi koji permanentno jedan dan za drugim padaju i gdje se od nas traži da sa najnepovoljnijim materijalom najjeftinijeg nivoa radimo najsloženije stvari i dajemo najkvalitenije rezultate. Pogledajte kolika je dubina kontradikcije da vi dajete i prisiljavate ljude koji biraju da izaberu najjeftinije, a pri tome tražite da rezultati budu najskuplji. To jedno s drugim ne ide, ali nekome ko to stvara i ko to pravi treba to jednostavno objasniti. Volio bih da ga pitam da li bi on želio da bude operisan koncima, iglama i ostalim potrošnim materijalom koji je sumnjivog porijekla i sumnjivog kvaliteta ili neko njegov bližnji, strašno je. Na ove vaše dvije procedure ja ću reagovati trećom procedurom gospodo pala je kiša, ne znam da li ste primijetili evo pet dana pada kiša. Danak tome što je u ovoj državi pala kiša izgubili smo tri života prije tri dana. Prije tri dana ova država duboko evropski nastrojena, orijentisana ka progresivnim idejama savremenog i evropskog svijeta dovela je sebe u situaciju da izgubi tri života, jer je jednostavno infrastruktura i logistika putna takva da padne malo veća kiša i ova država počne da liči na nešto što su podsaharske zemlje afričke. Mi ne možemo da prepoznamo glavni grad i Prijestonicu Cetinje i Podgoricu, ne možemo da prepoznamo u danima kad pada kiša. Kad pada kiša Podgorica i Cetinje nijesu isti gradovi kao kad ne pada kiša. To je frapantno, ali to je dokaz do kog nivoa je došla naša logistika do kog nivoa naša infrastruktura funkcioniše i gdje smo mi usvojili neke civilizacijske stepene.

Sad dolazim na pitanje popisa. Zamislite u svoj toj priči vraćamo se nečemu što se zove el klasiko crnogorski el klasiko. Prebrojavamo se, najomiljenija takmičarska disciplina u Crnoj Gori da se prebrojimo. Zamislite kad se tako prebrojimo po hiljaditi put jalovo i kad jalovo konstatujemo da ovih ima nešto malo više onih ima nešto malo manje, blago onima što ima ih malo više i teško onima što ima ih malo manje.

Pa popis u normalnom svijetu služi kao vodič, kao prekursor državnih politika. Popis daje statističke podatke koji opredjeljuju državne politike iz domena ekonomije, iz domena socijalne politike, iz domena zdravstva, iz domena obrazovanja, iz domena privrede, iz domena turizma, unutrašnje komplemente i spoljne politike, tome služi popis. Nama popis služi tome da se prebrojimo gospodo koga ima više. Frapantna i kvalitetna činjenica je da u jednoj kafani na Durmitoru, kaže moj prijatelj sa Durmitora, kad uđu popisivači pitaju nas jeste li vi Srbi ili Crnogorci, mi kažemo jesmo. Ta količina intelekta, ta količina brilijantnog odgovora, koja je do nivoa granice apsurdna, potire svu ovu našu priču. Mi se sigurno moramo prebrojiti, mi moramo da znamo koliko nas ima u ovoj državi, mi ne znamo koliko nas ima u ovoj državi. Mi pričamo priču o migracijama. Ajmo da vidimo iz popisa upravo da nam popis determiniše koliko je ljudi napustilo ovu državu gospodo i da shvatimo, shodno drugim parametrima tog popisa, zbog čega su ljudi napustili ovu državu i odakle su napustali ovu državu ovi ljudi. Da li je to napustao neko sa Svetog Stefana ili gore iz Petnjice, da vidimo zbog čega su u Petnjici ljudi i u Rožajama otišli u konvojima? Zbog čega nam mlada populacija napušta Crnu Goru? Ajmo to da budu elementi, presjeci popisa, da ti presjeci popisa organizuju i da definišu našu buduću politiku, neđe falimo i to neđe dobro falimo. I to će falimo treba da otkrije upravo popis, ali ne popis pun strasti, u kome sam ja na pobjedničkoj strani, a moj kolega prijatelj, kum, brat, drug, komšija na suprotnoj strani, šta, šta će da se desi ako bude više Crnogoraca? Šta će da se desi ako bude više Srba? Hoće li ovo da postane nacionalna država Crnogoraca i nacionalna država Srba? Neće gospodo, ostaće država koja pledira da bude građanska država i ona kao takva ne može da prizna postojanje nacionalne dominacije. Postojanje nacionalne dominacije podrazumijeva nacionalnu hegemoniju. Nacionalna hegemonija je opasnost za sve one koji ne pripadaju tom nacionalnom korpusu. Tako ne može da bude, jer Crna Gora je sastavljena od suprotnosti koje su izuzetno komplementarne i čine jedno jedinstvo. Crna Gora ima u sebi crnogorsku nacionalnu bit i srpsku nacionalnu bit kao osnovne pravoslavno hrišćanske biti koje su toliko komplementarno ušančene jedna ka drugoj i toliko su vezane da čine jedno jedinstvo. Nijedna jabuka nije potpuno crvena nego ima žućkasto braon boju na drugoj strani. Ta polovina crvena je samo jedna polovina, ona druga je žućkasto braon, ali je u cjelosti kombinacija te dvije boje, te dvije strane. Mi ako budemo krenuli ovom politikom kojom treba da verifikujemo popis i navijačke strasti tokom popisa koje će doći do nivoa kao tokom referenduma ili do nivoa agitacije, ne znam kog nivoa,

mi ćemo da toliko osvježimo naše nacionalne strasti da mi sa ovako neozbiljnim odnosom prema nečemu što je ozbiljni statistički presjek stanja mi pokušavamo da od državnih politika pravimo parakselans državnu manipulaciju. Zato moramo da osmogremo snage ovdje u ovom parlamentu. Meni je žao što kolega nema, sramotno je to što ih nema. Priča se ozbiljnim stvarima da u ovom Parlamentu uradimo sve, da ovo ostane pitanje određivanja državne politike, a ne državne manipulacije, jer to nikome nije potrebno, jer takva politika tako niskog profila tako niske i tako teške jeftinoće, vodi nas samo u jednom pravcu, vodi nas na put sa koga povratka nema.

Ne mogu da shvatim čemu tolika strast, popis je zakonom predviđena procedura koja mora da se uradi i ona treba da se uradi u punom svom opsegu. Saznanje kojim jezikom govorimo, koje smo vjeroispovjesti, koji emocionalni status imamo tj. naboj prema kojoj naciji, to je naša privatna stvar koja može da bude iznesena, a ne mora, to je naš izbor, ali to mora da stoji u tom listu, moramo da znamo ko smo, koliko nas ima, gdje smo, kako smo raspoređeni, kolka je starosna doba, je li ovo mlada nacija, je li ovo stara nacija. Ono što mi gledamo po biračkim spiskovima ovo je izuzetno stara nacija, a u principu ovo je mlada nacija ili srednje mlada nacija. Mnogo kontradiktornosti treba da riješi i upravo popis, ali pravilno urađen. Samo da spustimo loptu i da jednostavno prestanemo da budemo ostrašćeni na jedan vrlo trivijalan, da ne kažem, provocijalan način. Uz sve poštovanje kolegama iz DPS-a koji savjetuju da popis nije dobar sad, bio je dobar 2003. godine, bio je dobar 2011. godine, pa ljudi su se krili, ljudi nijesu smjeli da kažu ni koje su vjere, ni kog su ubjeđenja, ni kome pripadaju, ni kojim jezikom pričaju. Pa, to je njihovo djelo, to nije moje djelo.

Prema tome, samo na normalni način, civilizovani, evropski, i sve će doći na svoje. Samo nađimo snage da budemo svi na jednom zajedničkom putu i cilju da stišamo strasti i da ovo shvatimo kao tehničku stvar koja treba da nam opredijeli dalju državnu politiku. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 13:55:14)

Zahvaljujem, poslaniku Pavićeviću.

Sada riječ ima poslanica Kenana Strujić Harbić, šefica Kluba Bošnjačke stranke. Izvolite, kolegice.

KENANA STRUJIĆ HARBIĆ (22.11.22 13:55:23)

Hvala, uvažena predsjednice Đurović.

Cijenjeni građani Crne Gore,

Kao i u prethodnom periodu i danas je na dnevnom redu u Skupštini veoma bitan zakon. Valja napomenuti i jedan od bitnijih imajući u vidu sva dešavanja u poslednjih dvije do tri godine.

Takođe, podsjećam građane da smo upravo u tom periodu mogli i osjetili kao da nam je već bio popis, a sve na osnovu "folklor" koji imamo priliku da gledamo i osjetimo kao da nijesmo nezavisna država koja ima svoje institucije, svoj Ustav i zakone, gdje se svaka prilika koristi da se istakne vjerska pripadnost, ali u mnogo većoj mjeri nacionalna pripadnost nama susjedne države. U tom kontekstu, moje viđenje ovog prijedloga zakona je dvojako. Prvo se tiče popisa, kao statističke odrednice, a drugo veoma opasne političke odrednice. Iako mi u Bošnjačkoj stranci cijenimo da je pitanje popisa i te kako značajno za unutrašnju i vanjske prilike u Crnoj Gori i podržavamo održavanje istog, smatramo da ne postoji niti jedan razlog da se u ovom trenutku donosi Zakon o popisu za koji ne znamo ni hoće li se održati naredne godine. Čini mi se da je ovo još jedna politička prilika, odnosno priča kojom se žele zamaskirati neispunjena obećanja koja su pojedine političke partije dale građanima Crne Gore.

Kada je u pitanju Prijedlog zakona koji je pred nama moram zapaziti da postoje određene manjkavosti koje su mogle uz malo političke volje da budu izbjegnute. Tu prevashodno mislim na mogućnost samopopisivanja digitalnim putem koje je uspješno sprovedeno u Hrvatskoj 2021. godine iako znamo svi da je 2021. godine bila pandemija kako u Hrvatskoj tako i u svim zemljama Evrope i svijeta. Naime, građani, koji su to željeli, su imali mogućnost da se u periodu od dvije sedmice registruju na portalima E-građanin na kome bi, u dosta jednostavnoj proceduri, obavili popisivanje i sami ispunili popisnicu, a oni koji nijesu imali pristup internetu ili su informatički neopismenjeni imali su mogućnost da ih popišu popisivači na terenu.

Cijenim da bi ovakvo rješenje osjetno olakšalo popisivanje u Crnoj Gori, te da bi građani u velikom broju koristili ovakav način i ovu opciju za popisivanje. Zakon o popisu je zakon koji se donosi za jednokratnu upotrebu, za konkretni popis, i prema mom mišljenju, donositi zakon o popisu, a pritom nemati određeni termin popisa niti referentni momenat popisa je zaista nešto što nije zabilježeno u praksi i što nemamo u uporednom iskustvu.

Sa aspekta legitimiteta sporna je i odredba da Vlada Crne Gore određuje period sprovođenja i referentni momenat popisa prvenstveno iz razloga što trenutno imamo tehničku Vladu sa ograničenim kapacitetom djelovanja. Tako bi momenat popisa morao biti utvrđen upravo ovim zakonom, što u ovom slučaju nije učinjeno.

Takođe, želim da naglasim spremnost Bošnjačke stranke da u potpunosti istraje u namjeri da se prilikom popisa ispoštuju prava naših državljana koji su na privremenom radu u inostranstvu, te da nećemo dozvoliti zloupotrebu u tumačenju člana 3 stav 1 tačka 1 alineja 1 ovog prijedloga zakona jer smatramo da su naši državljani u dijaspori jedan od najvećih resursa koje Crna Gora ima, te da kao takvi zaslužuju da budu posmatrani prilikom sprovođenja popisa i popisivanja.

Nadalje, član 7 stav 1 tačka 5, između ostalog, popisujem da je domaćinstvo svaka porodična ili druga zajednica lica koja zajedno stanuju bez obzira da li se svi članovi nalaze u mjestu gdje je nastanjeno domaćinstvo ili neki od njih borave duže vrijeme u drugom mjestu, odnosno drugoj državi.

Međutim, termin - boravak, duže vrijeme ne prepoznaje Zakon o registrima prebivališta i boravišta već prepoznaje termin - privremeni boravak, pa je, član 7 stav 1 tačka 5 Prijedloga zakona o popisu stanovništva u suprotnosti sa odredbama Zakona o registrima prebivališta i boravišta.

Popis je uobičajena stvar u svim državama, odnosno zakonska obaveza koja treba da nam da osnovne statističke podatke o građanima i imovini. Pa, kao takav uopšte ne bi trebao da izaziva zabrinutost da li ga sprovesti ili ne. Međutim, posebno protiv popisa nemaju ništa pripadnici manje brojnih naroda koji iz popisa crpe određena prava koja su im Ustavom zagarantovana. Međutim, ovdje postoji veliko ali. Imajući u vidu, okolnosti u Crnoj Gori tj. političku, socijalnu i ekonomsku nesigurnost, te činjenicu da će 2023. biti izborna godina gdje će se pored predsjedničkih, najvjerovatnije, održati i vanredni parlamentarni izbori smatram da bi ipak ovakvo važan postupak kakav je sprovođenje popisa trebalo odložiti dok se ne steknu uslovi za to. Uslovi isključivo u smislu političke i svake druge stabilnosti, te klime koja neće uticati na izjašnjavanje građana o osjetljivim pitanjima kakva su ona o nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti. Da bi popis bio uspješno sproveden on se mora održati u rasterećenim okolnostima i uslovima bez pritisaka i uz garanciju da se svaki građanin potpuno slobodno bez ucjena, prijetnji i uslovljavanja može izjasniti o svemu, pa i u ovim bitnim pitanjima.

Mi Bošnjaci to vrlo dobro znamo jer se decenijama unazad vršio pritisak na pripadnike bošnjačkog naroda da svoju nacionalnu, vjersku i jezičku pripadnost upišu na ovaj ili onaj način. Da ne govorim o tendencioznim namjerama razbijanja jedinstva bošnjačkog bića na Bošnjaci, pa zatim Muslimani, pa Bošnjaci-Muslimani, Crnogorci-Muslimani, Muslimani-Bošnjaci i Muslimani-Crnogorci kako je bilo na prethodnim popisima. Dakle, izmišljanja nepostojećih nacionalnih i vjerskih odrednica, a sve sa namjerom pritiska i zbunjivanja Bošnjaka. Jesmo za popis, ali za popis koji će biti definitivno u fer atmosferi, bez pritiska i u uslovima u političkim okolnostima koji će građanima omogućiti da se potpuno slobodno izjasne ko su i šta su i kojim jezikom govore. Jasno je da su to ona glavna problematična pitanja popisa. Moram još jednom da zaključim da Bošnjaci u Crnoj Gori nakon svih dešavanja, kao nikada dosad trebaju biti svjesni da će ovaj popis, ukoliko se održi, odrediti ubuduće naš položaj. Zato molim sve pripadnike islamske vjere da na popisu, ma kad bude bio, se izjasne kao Bošnjaci koji govore bosanskim jezikom jer doista je u pitanju momenat koji će odrediti neke buduće pravce našeg bitisanja u državi Crnoj Gori.

Ono što bih negdje zamolila ministra, a i naravno predlagača, pored ovih osnovnih manjkavosti koje sam pomenula, jeste da me zabrinjava jedna informacija, sa početka 2021. godine kad se oglasio upravo Eurostat, po pitanju popisa koji je planiran za 2021. godinu, a sada vidimo da je odgođen za kraj 2023. godine zašto neće učestvovati posmatrači Eurostata i čak u onom dijelu, na primjer, nećemo imati ni taj "laki" monitoring koji je bio 2021. godine. To me zabrinjava, odnosno interesuje, a ujedno i zabrinjava ako neće biti prisutni.

Na kraju, da li će zaista biti objektivni popis i da li ćemo dobiti zaista objektivnu informaciju na kraju? Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:05:20)

Zahvaljujem poslanici Strujić Harbić.

Sada za kraj, najinspirativniji naš poslanik, šef poslaničkog Kluba Pokreta za promjene, poslanik Branko Radulović, ima riječ. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (22.11.22 14:05:36)

Hvala, predsjednice. Nemam baš inspiraciju jutros, jer me je sin obavijestio rano da je moj student, dobar prijatelj, diplomac, komšija, preminuo, Zoran Radunović. Tako da me vraćaju takve stvari u pravi

kolosjek životni, ovozemaljski. On je bio državni sekretar i veliki stručnjak iz vazduhoplovstva i šteta i za Crnu Goru u ljudskom i u stručnom smislu.

Takođe, imam i obavezu ljudsku da, sigurno u ime svih nas, i odam poštovanje rukometašicama na hrabrosti. Odmah ću se konektovati, gledao sam, pošto sam fan sporta, selektorku Bojanu Popović kako je rekla da bi istakla taj podvig što su napravili, rekla je, da sigurno da nije mala podrška rukometašicama, nijesu imale podršku od Crne Gore, mnogi subjekti nijesu imali, da je to mala baza, čini mi se, negdje oko 300 registrovanih u odnosu na Francusku sa kojom su igrali preko 20.000 registrovanih rukometašica. Po meni, nije rekla jednu suštinsku stvar oko limita rukometašica, a to je demografska slika Crne Gore. Ja se za to plašim.

Po projekcijama Ujedinjenih nacija 2050. godine biće 500.000 stanovnika u Crnoj Gori. Bićemo svi manjina, biće nas sve manje. Ako bih posmatrao to matematički kroz algoritam imajući u vidu migraciona kretanja ili neku drugu istinu, ne kroz domicilne stanovnike koji smo bili tu dok je bilo nekog pamćenja koji smo došli, koji smo prihvatili neku vjeru, koji smo se ukrstili, koji smo postali mutanti, svi, da će biti Crna Gora jednonacionalna i sasvim druge boje. Pa, postaćemo kao Hrvati što hoće da promijene identitet, kažu da su došli od crnih Hrvata, a znam nešto, hajde iz inata, analizirao sam DNK, tu nema laži i onda ispada da mi, kao varvari smo najviše došli, zato i kad me pitaju ovi, doživljam Srbe kao dio sebe, zato što potičemo od istoga, pa kad me pitaju ovi koji me isto takođe simpatišu, a znaju da se izjašnjavam kao Crnogorac, me pitaju što si - kažem da sam Južni Sloven i da sam iza Karpata i tako neku istinu širim. Frapirao sam se sa tim da čak i Albanci koji su najčistiji imaju 10% DNK Južnih Slovena, a da Slovenci su najčistiji Južni Sloveni. Toliko je ta jedna apsurdnost. Ako mi pogledamo taj podatak od 2003. pa onda 2011. godine onda vidim da smo se lomili, taj socioekonomski kontekst se lomio, pa smo 2011. godine imali više. Međutim, sadašnji podaci su strašno zabrinjavajući. Mortalitet raste, natalitet manji, opada, dužina života zahvaljujući možda i toj medicini ili nečemu drugome se produžava, tako da, gospođo Popović, uz sve druge uslove kroz 50 ili 60 godina će biti neki drugi ljudi u toj reprezentaciji ako je bude. To je naša gorka istina.

Građani Crne Gore, stvarno sam operisan više poslije svih kapa koje sam nosio, od ustaše do danas četnika, u pežurativnom smislu, boreći se protiv jednog otuđenog sistema, korupcionaškog, koji su bili u jednom velikonacionalizmu sada su u drugom nacionalizmu, zaboravio sam bio sam i Šiptar, bio sam i Turčin, ne znam što još nijesam bio. Tako da sam sve faze prošao, tako da sam više oguglao na to, a potičem iz Stare Varoši gdje je taj kosmopolizam do kraja bio, daj da se mi osvijestimo i krajnje relaksirano da dočekamo, sprovedemo ovaj popis, ali se izuzetno analitički odnosimo prema tim podacima.

Moj život je čudnovat bio iz kraj te Sahat kule i završio gimnaziju ovođe, fakultet slučajno kada nijesam htio medicinu u Skoplju, magistrirao u Ljubljani, doktorirao u Beograd, jer možda sam jedan put govorio tada ko nije doktorirao u Beogradu nije mu važila doktorska diploma. Nešto što me je jedan čovjek, jedan Indus ošamario bili su postdoktorske studije u Birmigenu, on, vidim ga da je Indus, nosio ovu kapu, hoću da se zbližim sa njim, pitam ga - jesi li ti Indus, a on meni - ne. Prvo ste neljubazni zašto me pitate za vrijeme radnog vremena ako vas interesuje - ja sam Englez. Vidio sam, to mi je bilo ono posljednja tačka koja me je opredijelila, to moje duboko vjerovanje kakva treba da bude Crna Gora i moj život. Moja su đeca polu-Makedonci, polu-Crnogorci, evo unuka mi sad, jedan unuk mi kaže, kao juče su bili nam je slava pa sam bio kod njih, veli on govori sa 30 slova, unuka podgorički sa 32 slova, objasniću malo oko lingvistike i te zabune.

Hoću da vam kažem građani Crne Gore, da je ovo jedna normalna stvar, da populaciona komisija Ujedinjenih nacija je to davno uvela, da je taj datum, kritični momenat oni ga nazivaju, uvijek na kraju decenije ili na početku decenije, što znači svakih deset godina se vrši popis i taj popis pravi analizu stanja u nekoj državi ili komparaciju između tih država, to je svakih deset godina. Čini mi se kad sam to čitao da je u Kanadi to pet godina zbog njihove potrebe. Ima jedna druga stvar što srećni narod analizira broj fabrika, broj preduzeća i broj rudnika. Tako da je to, gospodine Damjanoviću, takvim državama jedna od obaveza. Nažalost, mi se još borimo za poslednju fabriku Željezaru, hoće li je biti, onom tajkunu smo dali Kombinat, dali smo onome tajkunu i rudnike crvenih boksita, tako da ćemo ostati eventualno sa tom Željezarom i ugljem koji može kroz neku budućnost da se eksploatiše.

Znači, popis treba da da tri slike. Jedna je ta takozvana etnos, kulturološko stanje, drugo socioekonomsko i treće to stanje tih nekretnina i svih tih stvari. Kada je etnos u pitanju ja sam analizirao ovakvu jednu analizu, imao i dobre koleginice zapazio, dokle ide ta apsurd, mi u određenom etnosu, tako da ga nazovem pošto sam ja čovjek koji pamti taj etnos i živio sa tim etnosom, imamo četiri imena, tačno peto ime, ako bi išlo tom logikom Sandžak i sve ostalo ima i Srba muslimana koji se izjašnjavaju gledao sam tamo. Zamislite toga apsurdna, svaka populacija iznad 100 se registruje. Prvo, sve moguće varijacije ima, sve moguće varijacije. U pravu ste koleginice, sve moguće varijacije od ta tri imena. S tim šta više ima i varijacija kada su svi tu zajedno ko je prvi, ko je drugi, ko je treći. Pa onaj treći ide prvi. Ja ću vas pitati, pošto ja stvarno sam drugar i komšija i sve sa određenom grupom na koju ja ne želim da utičem i sve, ali jedan put sam pomenuo nijesam pomenuo Crnogorce muslimane, odamh mi je moj drug akademik me je

zvao i rekao - ti si bre ovakav, ti si onakav, ti si ovo, ti si ono. Ja u svoj nekakvoj priči sam i zaboravio to. Tako da građani Crne Gore, što se tiče nacionalnosti krajnje je vrijeme da kažemo što smo i ko smo. Ja sam i rekao da je to kod mene toliko relativno, ja sam tačno otkrio odakle sam ja, svi Radulovići su kraj Južnih Karpata, svi. Ja sam to provjerio. Moje pleme je to. Ja sam prihvatio da budem u određenom, zbog određenih posebnosti ono što jeste i nikad nijesam krio te stvari u potpunosti.

Zato ono što je neko ovdje rekao oko, mislim kolega Pavićević, oko migracija i egzila, moja porodica pati od toga i to su naše duboke rane i ta frustracija nekoga ko je u inostranstvo još ako je prva generacija, pa druga se otuđi, pa treća ne zna jezik, pa onaj prvi ostane do kraja sam samcit i bez Crne Gore i bez potomstva i to nije normalno.

Zašto Vi, gospodine Damjanoviću, analizirao sam ovaj zakon, nemate, a imali ste sve ovdje, nemate za lica koja su napustili državu, imate za one koji su se doselili razlog zašto su se doselili, ali zašto nema onih koji su se odselili zašto nema razlog. Molim vas da to popunite ovdje.

Drugu stvar, da li gospodine Damjanoviću možete ovo da umrežite kroz član 3 sa boravištem i prebivalištem. Prebivalište je onaj ko živi tu, ima kuću, egzistenciju i sve ostalo, a boravište je onaj koji pođe. Da li onaj koji pođe odbija novo boravište, prelazi u prebivalište, kako da mi umrežimo te podatke zajedno. Znam da je ovo posebna banka, kako da to mi umrežimo u odnosu na birački spisak. Da li to možemo ili ne možemo? Ja ću gospođu u ime kluba pet minuta, imamo 20 minuta, ja još imam još dva minuta, tri.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:18:58)

Klub Pokreta za promjene ima 15 minuta plus pet uvodno - 20, jeste, ja samo govorim sa te strane da imate prijavljenu poslanicu Jovanku Bogavac.

BRANKO RADULOVIĆ (22.11.22 14:19:12)

Sad ću ja da se spuštam polako.

Oko jezika hoću nešto da kažem. Vidim moj sin priča srpski ijekavski, zetsko - raški, a moja unuka priča crnogorski, juče sam ih pitao. Možete li vi, dvoje djece ja sam radostan i zbog jednog i zbog drugog. Ja ljudi kada sam pričao podgorički, učio gimnaziju, učio srpsko-hrvatski jezik mogao da dobijem jedinicu zbog nekih riječi i moj jezik se neučio, nema šanse da ga ja mogu promijeniti, kao što moja ćerka kad neki hoće da je ovo ono, ona je Makedonka i moja ćerka koja u Makedoniji je učila ekavicu, lakše je bliže je makedonskom jeziku. Ja bih volio, gospodine Damjanoviću, i svi mi, da mi jednostavno relaksiramo ljude i da im kažemo istinu i oko tih etničkih stvari i kulturoloških stvari, jer u kulturološke spada jezik i ostale rabote, da mi kažemo i oko jezika. Više nema srpsko-hrvatskog jezika ima hrvatski jezik, ima srpski jezik i ima crnogorski jezik. Crnogorski ima 32 slova, ko ga priča srećno mu bilo. Ko je još ostario kao ja pa ne može, ne mogu ja to jezik da lomim ovako onako, jer je jezik nešto što je normala u komunikaciji. On se stalno unapređuje i povećava se njegov fond, da bi osjećaj mogao da preneseš, je li tako Jole? Znači, hoću da kažem da u srpskom jeziku, hoću objektivno da kažem, postoji dosta populacije koji govore ono što su na posljednjem popisu rekli da govore srpsko-hrvatski jezik. Znači, ja hoću popis da bude relaksiran, da se svako izjasni kako misli, a onda mi i država Crna Gora da to krajnje odgovorno analizira i da posmatra to kroz broj populacije, kroz uslov, kroz broj stoke na kraju. Kad pogledam ljudi prije rata ... ustav se nedjeljno mijenjao u Švajcarskoj. Što je Ustav, Ustav je dogovor. Ja ga tako posmatram. ...

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:22:05)

Poslaniče Raduloviću, zbog kolegince.

BRANKO RADULOVIĆ (22.11.22 14:22:13)

Evo završiću, nego sam danas aut zbog ovoga, no život je takav.

Znači, građani Crne Gore relaksirano, volite se i rađajte djecu i živite u Crnoj Gori punim životm. To je jedina istina, a statistika da nam bude jedan od alata koji će tome doprinijeti. Kraj.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:22:34)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.
Sa ovim smo završili sa uvodom izlaganjima.
Da li ministar želi da komentariše uvodna izlaganja?
Izvolite, ministre Damjanoviću.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.11.22 14:22:45)

Zahvaljujem predsjednice.

Bilo je određenih komentara, pitanja, odnosno sugestija, pa ću probati da u najkraćem objedinim odgovore na diskusije svih kolega, od gospodina Đurovića, Radunovića, Dragana Ivanovića, poslanika Bogdanovića, Mugoše, poslanik takođe diskutovao, naravno i gospodin Srđa Pavićević, gospođa Kenana Strujić i gospodin Branko Raudulović.

Računam da za onaj dio iskazanih ovdje očekivanja da taj popis mora proći u demokratskom duhu i biti potpuno rasterećen dnevne politike svi dijelimo isti stav i negdje je očekivanje da ćemo upravo i kroz ovu raspravu, a i kroz pripreme koje ćemo imati za obavljanje popisa, voditi ka tome da to bude zaista relaksirano od upliva dnevne politike i bilo kakvog upliva koji bi narušio samu intenciju popisa da on bude jedna statistička kategorija koja je, što bi rekao prof. Radulović alat za sve politike koje ova država treba i mora da sprovede.

Normalno od onoga što je kolega Radulović pitao, vezano za razloge odsustva ljudi koji su otišli, da se malo našalim, ne možemo ih pitati zato što su otišli i nijesu tu. Ali naravno to nije obavezujuća kategorija ako bi se ušlo da se od članova familije traže razlozi, došlo bi se u jednu situaciju da razlozi nekog odlaska van Crne Gore ne korespondiraju u velikom broju slučajeva sa razlozima i ostanka ili produžavanja boravka itd. pitanje je da li bismo mogli dobiti ono što tražimo a jasno je da postoje neki drugi mehanizmi i kroz ankete koje se rade ad hok itd. da se odgovori na ta pitanja zašto ljudi odlaze iz države ili je to samo neki materijalni momenat ima tu zasićenja načinom života i društvenim okolnostima. Potpuno saglasan da pričamo o jednom ozbiljnom fenomenu koji pravi veliku štetu i na kratak i na dug rok samoj državi.

Naravno, gospođa Kenana Strujić je nekoliko dala opaski. Ja ću podsjetiti da smo Predlog zakona utvrdili na Vladi bez protivljenja, dakle jednoglasno od strane svih konstituenata Vlade, to je prva stvar koja nije bez nekog značaja da smo u jednoj klimi koja nije bila ni malo naivna i u samom junu mjesecu došlido konsenzusa, zaključke definisali koji su pratili utvrđeni predlog koji je dostavljen Parlamentu koji su upravo išli prema tom kompromisu, a vezano za određivanje datuma popisa. Ne mora to da znači neminovno da ako se neko na Vladi izjasni pozitivno oko nekog predloga zakona da onaj koji je njegov konstituent ili politički saborac u parlamentu glasa isto. To je naravno demokratija i apsolutno pravo, ali apsolutno pravo poslanika u Parlamentu da glasa po svojoj savjesti i po svojoj volji. Međutim, nekoliko stvari ovdje moram da opovrgnem koje su ovdje iskazane, a to je prva stvar oko monitoringa. Normalno, ja zaista smatram da smo dovoljno zrelo društvo, da ovo možemo da uradimo sami, monitoring je bio 2011. godine, ali što se tiče monitoringa za ovu vrstu popisa, i hvala naravno mojim saradnicima ovdje, zajednički se konsultujemo, možda to izgleda da ponekad nešto jedan drugome kažemo dok poslanik govori, ali to je u funkciju upravo priprema odgovora poslaniku, da Eurostat nije odobrio u ovoj rundi, dakle za region, ni jednu jedinu misiju procjene, čak ni za Sjevernu Makedoniju. Što ne znači da kad se usvoji zakon se stičpu formalni uslovi da MONSTAT može da traži monitoring. Dakle, ne može ga tražiti dok se zakon ne usvoji, da bi formalno mogao da ga traži monitoring mora da bude usvojen zakon o popisu i definisan okvirno period kad se popis sprovodi, a da bi se tamo vjerovatno i neki ljudi iz Eurostata spremili i opremili da dođu u Crnu Goru da vrše monitoring. To je prva stvar.

Druga stvar je takođe bila, moram je naravno korigovati, koja se tiče famoznog člana 3 i člana 7, pročitacu da bi potpuno odagnali dileme koje su se čujle na Odboru, mislim da sam tamo dovoljno sa saradnicima dao odgovora, da se to ne potencija, ali, ok. Moramo da ponavljamo i ništa sporno. Dakle, član 7, statistička definicija, apsolutno u skladu sa EU regulativom 763 iz 2008. godine i ona se zbog međunarodne uporedivosti ne može promijeniti. Dakle to je statistička definicija čijom se primjenom obezbjeđuje proizvodnja broja stanovnika jedne države i ona je bitna jer se izbjegava višestruko računanje jednog lica po cijelom svijetu i to je statistička kategorija.

Član 3 definiše ko se popisuje i što je to obuhvat popisa, apsolutno u skladu sa Zakonom o registrima prebivališta i Zakonom o strancima. Apsolutno usklađen. Dakle, govorimo o dvije logičke cjeline, koja jedna drugu negdje sustižu ali svakako nisu isto. Član 3, ponavljam, obuhvata taj neki obuhvat samoga popisa, to su državljani sa prebivalištem i boravištem u Crnoj Gori, stranci koji imaju privremeni ili stalni boravak ili su u potpunosti usklađene sa Zakonom o strancima, itd. i na taj način mi prepoznajemo

lica koja popisujemo i koji je njihov obuhvat. Sa članom 7 imamo međunarodnu uporedivost i izbjegavanje višestrukoga popisivanja.

Nadam se da sam sad negdje dao dovoljno dobar odgovor ili razuman da se ovo pitanje više ne potencira jer govorimo o tome da je ovaj predlog zakona u ovom dijelu koji je mnogo važan apsolutno usklađen sa EU regulativom 763 iz 2008. koja je negdje baza za sprovođenje svih popisa.

Još jedno pitanje je ovdje potencirano. Normalno ovaj dio tehnička Vlada itd. možemo da osporavamo sa aspekta legitimiteta, sa aspekta legalnosti ne možemo jer Vlada radi u punom kapacitetu i svaku svoju ustavnu funkciju vrši sem jedne jedine ne može da raspušti Parlament, što je dobro i nikad se dabogda ne desilo u Crnoj Gori, a sve ostalo potpuno radi sem ako neko ne misli da ne treba da se predlažu akti, ni zakoni, ni budžeti, itd. Može i tako, ali dovoljno je institucionalne nestabilnosti u Crnoj Gori da bi se dolivalo i sa aspekta ovakvih stvari kao što je popis. To je treća stvar.

Četvrta stvar, vezano za datum popisa. Negdje je kolegica govorila da je 2023. problematična, itd. ali da vidimo da datum utvrdimo, a onda je u završnici izlaganja rekla da treba odložiti potpuno. To je Vaš politički stav, ja smatram da ga treba održati i da je zadnji voz da se ovaj popis održi naredne godine. Podsjetiću da je Vlada u kojoj su participirali naravno i istomišljenjici politički i kolege Duška Markovića, još 01. marta 2018. godine donijela zaključak kojim je naložila da se prave pripreme za takozvani registarski popis. To je naprednija kategorija ovoga popisa koji mi imamo. Još 2018. tada valjda je bilo jasno da je neophodno da se 2021. to mora uraditi. Evo došli smo do 2023. i sad neki glasovi koji su potpuno ovdje legitimni, koji traže da se popis ne održi 2023. nego vjerovatno 2024, 2025. ili ko zna kada, možda nikada. Sve je legitimno. Legitimno je da Francuska ima jedan jedini akt od prije dvadesetak, tridesetak godina i da ona ne definiše rok, nego se to radi podzakonskim aktima. Da Slovenija čak i nema zakon, nego radi parcijalno popis. Da Letonija ima statistički ured koji vrši popise. Znači sijaset je načina, neko je ovdje utvrdio priču, nasloniću se naravno na ono što je kolega Mugoša ovdje otvorio. Dvije stvari je potencirao, jedna stvar je upravo taj datum. Generalno mislim da je lakše Parlamentu da ovakav predlog zakona bude usvojen gdje se daje manevarski prostor da razgovaramo o narednoj godini septembar, oktobar, novembar, rekao sam kada može, kada ne može biti zbog međunarodnih pravila.

Podsjetiću da je 2003. godine kada je popis održan u Crnoj Gori, Parlament zato što je fiksirao datum koji nije ispoštovan šest puta, šest puta imao sjednicu i morao da mijenja Zakon o popisu. Ništa sporno. Dakle, ukoliko saglasnosti i volje postoji ovdje da definišemo i period popis - 01. oktobar 2023. ili 01. novembar, to su neka dva datuma. Ako ste saglasni to možemo i na predlog poslanika iz više klubova, može i predlog Vlade da bude sa amandmanom koji postaje sastavni dio teksta apsolutno odmah da ga zakucamo. Ovo je samo bio ustupak Parlamentu da ne dođe u situaciju da više puta zasijeda i mijenja akt ukoliko dođe do nekih nepredvidivih okolnosti, vanrednih izbora, elementarnih nepogoda, političke nestabilnosti itd. Saglasan, da ne bude samo šest puta kao 2003. a da mi popis održimo.

I ovo drugo pitanje, odnosno dilema koja je bila oko ova tri famozna pitanja od osamdesetak koliko će ih biti. Osamdesetak, mene interesuje, ne sad da se nešto ovdje neko velja, pa nije mu bitno ova tri, itd. ali mene interesuje svih osamdeset i nadam se da svakoga treba da interesuju. I iz domena poljoprivrede, odnosno domena gazdinstava, domena stanova, domena popisnice koja govori o nekim ličnim podacima, itd. itd. i onih opštih statističkih kategorija da dobijemo mi odgovore na svako od osamdeset pitanja, da se svako izjasni da dobijemo jednu kompletnu statističku sliku ovoga društva, mi je nemamo, mi nemamo ozbiljne javne politike, promišljene i realizovane, jer nemamo impute, nemamo registre. Kad govorimo o popisima, na ovaj način ću negdje polemizirati sa gospodinom Mugošom, zašto ne stoji jedna stvar gdje gospodin Mugoša kaže 2/3 država Evropske unije, itd. nemaju ova pitanja. Zato što oni rade registarske popise poslaniče Mugoša, oni iz registara koji nemaju ove kategorije o kojima mi pričamo jezik, naciju, vjeru, izvlače, nijesu sve, ali najveći dio, 90%. Onda će uzeti riječ moji saradnici, možda su me u krivu informisali, ja im vjerujem, pa smo ovdje provjerili dostupnim sredstvima tehnike. Evo zato, jer rade registarske popise, sve države regiona rade klasične popise i sve države regiona imaju ova pitanja, apsolutno za. I odmah da vam kažem moj stav bez ta tri pitanja ja bih ovaj zakon I povukao ukoliko bi većina bila, naravno da se to, ako bi stav Parlamenta ili parlamentarne većine ili većinu u parlamentu bio da ta tri pitanja nema, ovaj bi zakon bio povučen. Odmah da budem direktan i jasan, da znam o čemu pričamo. Dakle, zato što rade registarske popise, ovo što mi radimo su klasični popisi. Stvaraju se uslovi za registarske popise kao što radi dio zemalja EU.

Godine 2024. se mijenja regulativa i to će biti referentni period kada će se odraditi u EU ovaj popis. Mi tada nećemo, ili ćemo možda biti, ja se nadam to bi bilo idealno, članica EU, ali kao kandidat ćemo uraditi sve da sprovedemo pripreme da i mi imamo iz postojećih registara izveden popis. Zna li kakvi su nam registri? Pa mi elementarne stvari nemamo u te registra, da uporedimo registar državljana, ovoga, onga itd. Zato radimo ovaj takozvani klasični popis, kako ga god i kombinovani popis postoji. Postoji, evo i to sam morao da naučim, i roling popis gdje se popisuje na nivou jedne države, je li to Francuska, jedna provincija, a ovamo se uzorci hvataju, pa naredne godine druga provincija, pa ovamo uzorci itd. Znači sijaset tih stvari. Nemojte ovdje sad da provlačimo tezu koja je netačna, netačna da većina država u Evropi

koja radi klasični popis, kao što ga mi radimo, nema ova tri pitanja kao pitanja. Ima i mi ćemo da dobijemo odgovor i na ta pitanja zato jer smo ih imali i 2003. i 2011. i 1991. i 1981. i zato što nam gtrebaju, trebaju nam iz niz razloga. I zbog Zakona o izboru odbornika i poslanika i zbog Ustava i zbog milion stvari koje na žalost ili na sreću traže i takve odgovore kako bi se sprovodile državne politike. Normalno, za razliku od nekih ovdje čije je potpuno to legitimno pravo da upute građanima apel kako da se popišu itd. Na pamet mi ne pada niti bi to u životu radio da to ni mojoj djeci to kažem. Nijesam im čak govorio ni kad su bili maloljetni nego sam ih konsultovao, a ja na kraju krajeva preuzeo, sad su punoljetni bogu hvala, ni djeci ne bih rekao svojoj, pogotovo javno ni tajno kako ko treba da se popiše, da pozivam i tako da se popisuju. To je potpuno apsolutno suvereno, ustavno, građansko najveće pravo bilo kojeg građanina u ovoj državi i da li će nešto donijeti, da li će neko nekoga poslušati kad mu neko iz Parlamenta kaže popiši se ovako, ja to ne znam, možda i hoće, zdravo bio, neka poslušaj. Meni kao nosiocu javne funkcije, a nadam se i većini od vas valjda to nije poenta da ljude ovdje javno ubjeđujemo nego samo da mi stvorimo uslove, apsolutnu slobodu da se popišu.

Negdje sam imao prilike, jer dosta se stvari ovdje ponovilo sa odbora, a mislio sam da smo tamo relaksirali kroz raspravu neke stvari koje se neće ponavljati. Nije ovo naravno ni idealan predlog zakona, nijesu ga svemirci pisali, ovo je mjera naših mogućnosti. Digitalni popis, nemamo kapacitete, nemamo kapacitete da izvedemo to tada.

Imali smo sajber napad. Radim bez računara tri mjeseca. Ova država je razvaljena, razorena sajber napadom iz inostranstva kakvi god bili pogotovo da je napadač i treba to da se desi usred održavanja popisa. Hrvati su ga imali pola pola, nijesu ga odradili dobro. Ozbiljne poteškoće i probleme imaju sa bilansima sada jer smo komunicirali, imamo te podatke.

Spremili smo se mi za ovu raspravu dobro, vjerujte mi ova rasprava je očekivana ovdje nekoliko mjeseci, a jedna vlada nije bila sposobna, prethodna, da to dovede do kraja, da to predloži kako treba, igrali su se sa Parlamentom i domunđavali u smislu političkih poena. Ne, ovo je ozbiljna priča, blagoveremena, jun predloženo, decembar ako bog da raspravljeno ili novembar, usvojeno, stvoreni uslovi da se kako Parlament kaže, kako vi kažete kolege zakuca datum 01. oktobar, 01. novembar, kako god naredne godine u situaciji nekih elementarnih nepogoda ili čuda, nekih promijeniće se. Realno je maj mjesec ili april za redovne predsjedničke izbore, a tokom jeseni naredne godine ne bi trebalo da bude ništa što bi omelo sprovođenje ove da kažem najvažnije aktivnosti sa demogratskog aspekta, kako je neko ovdje rekao, praznika i demokratije i praznika slobode što je ... bilo u Crnoj Gori i praznika demografije. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:38:40)

Zahvaljujem ministru Damjanoviću.

Imamo tri komentara, odnosno odgovor na komentar, poslanika.

Prvo je poslanik Slaven Radunović, molim Vas obratite pažnju na vrijeme kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (22.11.22 14:38:51)

Poštovani ministre, ima jedna mnogo važna stvar koju ste vi sad spomenuli, naravno za koju sam ja znao ali sam u svojoj diskusiji onako kako sam bio upao u emocije duboke, preskočio sam da je kažem, a mnogo je važna. Tiče se ovoga detalja o popisu ljudi koji ne žive ovdje. Trebalo je da se primijene na kraju međunarodni standardi statistički da bismo objasnili da nam birački spisak nije u redu. I nama je jedan od problema, nije samo ovo Srbi, Crnogorci i to, nego broj dva problem zbog kojeg DPS bježi od popisa što će da se vidi nakon popisa da Crna Gora nema ni 600.000 stanovnika. Uz sve koji su se u međuvremenu doselili Ruse, Ukrajince i ostale koji će biti popisani jer žive tu već ima ih godinama, ali Crna Gora pitanje je hoće li imati 550.000 stanovnika.

Ovdje se ubjeđujemo godinama da ljudi koji ne žive u Crnoj Gori nemaju prebivalište u Crnoj Gori, nego imaju prebivalište tamo gdje rade, gdje šalju djecu u školu, gdje se liječe, samim tim nemaju pravo glasa. E sad ćemo na popisu da vidimo ko živi u Crnoj Gori, a ko ne živi u Crnoj Gori i da jednom za sva vremena riješimo to. Svaki državljanin Crne Gore koji se doseli u Crnu Goru ponovo, dobro došao da glasa. Znači sad je trenutno čitava Crna Gora jedan veliki Šavnik, jedan veliki Šavnik, dolazi da glasa ko god hoće, živio ne živio, živio u Klaginfurtu, živio u Santjago de Čileu ili živio u Lilehameru, on fino dođe ovdje i glasa i odlučuje građanima Crne Gore šta će i kako će sa njima da bude, a onda se vrati na plate i na školstvo, i na zdravstvo tih država. E ne može nego, između ostalog, popis će da da vrlo precizne informacije o tome koliko ima ljudi i to je mnogo važna stvar.

Broj dva. Čulo se više puta ovdje kako je sramota da se oko popisa dižu ovolike tenzije. Ja se slažem. Oko popisa ne treba da se dižu nikakve tenzije, ali recite vi meni ko inicira tenzije. Onaj ko potpuno

normalno prihvata obavezu da se 2021. 2031, 2041, svakih deset godina održava popis i oko toga ne pravi nikakve dileme, niti postavlja bilo kakva potpitanja ili onaj koji ne dozvoljava da se održi popis. Traže odlaganje popisa jer nijesu spremni da se suoče sa nekim činjenicama i plus nijesu spremni da na ovaj način uredi sutra i knjige prebivališta i registre i samim tim birački spisak.

Znači, posljednja nada DPS i ekipe koja se okoristila o ovakav način kako se pravi ovaj birački spisak, odlazi sa regulisanjem činjenice da u Crnoj Gori u budućnosti glasaju ljudi koji žive u Crnoj Gori, bilo koje nacije. Da smo pravi Evropljani za koje se prikazujemo, trebali bi da omogućimo, makar na lokalnom nivou, i glasanje ne državljanima koji žive sa nama ovdje, koji žive sa nama ovdje i imaju iste komunalne probleme i sve ostalo kao i mi, kao što naši građani koji žive u inostranstvu u najvećem broju zemalja mogu da glasaju na lokalnim izborima.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:43:02)

Zahvaljujem.

Sljedeći se javio za komentar poslanik Boris Mugoša, a nakon toga poslanica Strujić Harbić.

Izvolite poslaniče Mugoša.

BORIS MUGOŠA (22.11.22 14:43:10)

Zahvaljujem predsjednice.

Uvijek više volim da komuniciram sa kolegom Damjanovićem kad je u ulozi ministra. Tada imamo zaista dosta saglasja u mnogim stvarima. E sad kad iz njega izađe ovaj politički dio, onda tu ima malo više problema.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:43:33)

Poslaniče Mugoša, vrlo racionalno koristite ovo vrijeme s obzirom da ste Vi već potrošili vrijeme Kluba. Odgovor na komentar ide na konto vremena Kluba koje ste potrošili, tako da gledajte da iskoristite racionalno ova dva i po minuta što su vam ostala.

BORIS MUGOŠA (22.11.22 14:43:50)

Zahvaljujem predsjednice ali s obzirom na to da sam jedini predstavnik opozicije trenutno u parlamentu mislim da bi u tom dijelu trebali imati barem negdje adekvatniji i demokratskiji osvrt na sve to, ali zahvaljujem na sugestiji.

Prvo, zašto je bitan termin, iako sam ja saglasan sa kolegicom Strujić Harbić da nema uslova da se održi popis ali nije ni normalno da u zakonu stoji da Vlada određuje kad će da se popis održi tako da moramo dati neki termin i zbog toga smo mi predložili da to ne bude prije novembra sljedeće godine. Ipak da bi rasteretili taj dio nedoumice u javnosti, neki govore april, maj što je prosto nemoguće zbog svih političkih prilika, tako da damo poruku da neće biti prije novembra 2023, naravno taj datum se može mijenjati, to je dio skupštinske procedure. Nijesam ni ja nešto optimista da će se do novembra stvoriti uslovi apropo svih ovih priča, te floskule da nam to nije važno, da su važna sva pitanja, vidjelo se da nije, vidjelo se oko čega će se pričati, vezano za popis, vidimo izjave nekih zvaničnika iz drugih zemalja da je njima važniji popis u Crnoj Gori nego izbori u Crnoj Gori, tako da mi možemo ovdje sad pričati onako simpatično u floskulama, ali činjenice su sljedeće. Samo je to bitno oko popisa i samo će to biti, sve ostalo neće biti bitno i oko toga će se voditi izborna kampanja, i oko toga će ogromna sredstva da se ulažu i van zemlje, i to se zna, to je rečeno i ja to poštujem jer su ljudi rekli iz drugih zemalja to nam je prioritet. Prema tome nemojmo sad ovdje da pričamo da živimo u Australiji, Luksemburgu, ne. živimo na Zapadnom Balkanu i dobro se sve vidi što ko priča.

Što se tiče ova tri pitanja, nijesam to rekao i zato ne volim da mi navodite navode koje nijesam rekao. Nijesam rekao da u zemljama gdje se radi od vrata do vrata nema ovih pitanja, nego sam rekao samo 10 od 20 zemalja traži sva tri izjašnjanja, ali sam vam isto tako rekao da se pogledaju uredbe Evropskog parlamenta, Savjeta Evrope, Eurostata i Ekonomskog komiteta gdje se kaže da je ovo obavezno, a ovo opciono i nije slučajno što je opciono Jer to kad se radi od vrata do vrata nije isto, nije isto kad se radi od vrata do vrata kad vam neko kaže da popunjavate te podatke, nego kad to radite kroz registar. Nije isto.

Da ne pričam da se 2003. i 2011. dogovaralo da opozicija participira u određivanju članova popisnih komisija, pa onda da se rade duple popisnice, pa onda da se prisustvuje podacima kad se upisuju podaci ove tri stvari, prema tome nije isto. Trebamo razlikovati od vrata do vrata i potencijalni uticaj, ambijent koji se stvara, nego kad je registracioni popis.

Zaključicu, čim ste rekli da bi povukli zakon da se maknu ova tri pitanja, onda ste samim tim potvrdili što je intencija svega ovoga. Vi kao ministar finansija, ovo Vam pričam kao ministru finansija, to ne treba da pričate. To možda Vi doživljavate kao političar, ali kao ministar finansija, predstavnik Vlade da kaže ako maknete pitanja o nacionalnoj, etičkoj, jeziku i vjeri, povući ćemo zakon. Zašto, a što je svrha popisa? Jesu li ti podaci svrha, je li ovo zakon o popisu stanovništva? Svrha ta tri pitanja nijesu popis, a do njih se može doći na hiljadu drugih istraživanja u skladu sa EU legislativom. Ne treba nam popis za te podatke.

Zbog toga negdje, čini mi se da trebamo malo drugačije posmatrati na cijelu ovu priču. To što ja želim da u Crnoj Gori budemo svi građani, ne znači da ja nekome zabranjujem pravo da je ono što je, ja to poštujem, ja to podržavam, naše najveće bogastvo su različitosti. Samo kažem moramo doći do nivoa kad ćemo jedni druge gledati kao građane, a ne gledati po imenu i prezimenu, po vjeri i jeziku. Nadam se da će doći do toga trenutka. Sa ovakvim ambijentom i sa ovakvim porukama sa današnje diskusije ovako će samo dodatno iskomplikovati i onako komplikovanu situaciju u Crnoj Gori.

Predsjednice, izvinjavam se, prekoračenje dva minuta, izvinjavam se.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:48:26)

U stvari pet, da zaključim.

Poslanica Kenana Strujić Harbić, izvolite.

KENANA STRUJIĆ HARBIĆ (22.11.22 14:48:45)

Hvala naravno uvaženom ministru Damjanoviću što ste toliko obratili pažnju na moju diskusiju, a moram ovdje reći, radi javnosti, Bošnjačka stranka uopšte nije protiv popisa jer vi ste i sami svjesni kategorije da je nama veoma veoma bitan broj Bošnjaka u Crnoj Gori. Mi upravo iz Ustava crpimo naša prava na osnovu statističkog podatka koji dobijamo uredno svake desete godine sa popisa.

Međutim, ministre, moram da Vas napomenem, možda Vi i ja trenutno ne živimo u istoj Crnoj Gori. Ambijent, trenutni ambijent, a bojim se da će biti narednih godinu dana možda i gori ambijent za popis, dovoljno dgovori da je ovo zaista alarm gdje mi moramo ozbiljno da se zabrinemo da li popis prvo u izbornoj godini i naravno nakon svih ovih prethodnih dešavanja vezano i za Sudski savjet i za članove Ustavnog suda, nama ne funkcioniraju nijedna grada vlasti u našoj državi Crnoj Gori, a mi danas dolazimo i pričamo o popisu stanovništva. Ne samo da će se desiti sljedeće godine predsjednički izbori, sve ste danas čuli tu kolege kako kažu da su raspoloženi da se održe i vanredni parlamentarni izbori. Znači, imamo u opticaju dvoje izbora u sljedećoj godini, još pričamo dodatno da trebamo da se prebrojimo i dodatno usložimo i ovako složenu političku situaciju.

Sljedeće što hoću da napomenem. Često se ovdje govori kako dijaspora "naša dijaspora" koja ima uredno državljanstvo Crne Gore gdje plaća uredno poreze i ulaže u državu Crnu Goru milione i milione, to pokazuju statistički podaci MONSTAT-a, će sutra, naročito bošnjačka dijaspora imati problem da se popiše. Ti ljudi, odgovorno tvrdim, nemaju državljanstva druge države. Međutim, ono što još više mene zabrinjava. Maloprije ste ministre rekli da će biti preko 80 pitanja na popisu, 80 pitanja. Ja imam popis iz 2011. godine i bilo je ukupno 35 pitanja.

Ono što negdje mislim da je bio problem 2011. godine, da su se upravo ljudi koji nemaju državljanstvo druge države, ovo radi javnosti, radi dijaspore govorim, mogli su se samo, nažalost, potpisati do šestog pitanja koji su - uredno ime i prezime po mjestu stanovanja, stalnog stanovanja, da li je lice na radu, država u kojoj se lice nalazi, kada je lice otišlo iz Crne Gore i koliko još lice namjerava da ostane van Crne Gore. Znači, ovo nas zabrinjava da li će biti. Ako je tako radujem se, jer ovo je negdje bila, po meni, diskriminatorna popisnica. Znači nekim ljudima je omogućeno da odgovaraju samo do šestog pitanja, a nekima od šestog do 35. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:52:21)

Zahvaljujem poslanici Strujić Harbić.

Nastavljamo sa diskusijama.

Po redosljedu prijavljenih poslanika prvu diskusiju ima poslanik Dragan Bojović.

Izvolite poslaniče Bojoviću, a da se pripremi poslanik Vladimir Martinović.

DRAGAN BOJOVIĆ (22.11.22 14:52:35)

Hvala predsjednice.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi građani,

Evo kažemo da imamo neku složenu političku situaciju, složena je samo u tome što se ne zna sad tačno ko je vlast, ko je opozicija. Ovdje čujemo da su neki opozicija iako imaju ministre u Vladi, a mi smo vlast iako nemamo nijednog ministra u Vladi, tako malo je jedna konfuzija.

Ali, da se vratimo temi.

Neće mene precu učiti ko sam. To diviza koja je veoma zaživjela posljednjih decenija u Crnoj Gori i koja oslikava jedan novi trend i jednu promijenjenu vizuru. Dok smo ranije neosnovano sebi pripisivali junaštvo i violentnost naših predaka u novije vrijeme je to postalo premalo. Pa smo ustanovili da smo mnogo mudriji od predaka, da su oni živjeli u zabludi i da čak nijesu mogli da utvrde ni ko su ni šta su. Ako je to tako, onda imamo apsolutnu slobodu na prestojećem popisu, nikakvih obaveza nemamo prema svojim precima, šta nas briga kako su se izjašnjavali naš otac, ded, prađed i čukunded.

Najljepše pjevaju zabluda kaže Branko Miljković, a po ovoj novoj ideologiji naši precu su ginuli iz zabluda za pogrešne ideale, da su kojim slučajem imali ovdašnju političku pamet, recimo gospodina Ranka Krivokapića ili gospodina Raška Konjevića, ne bilo primijenjeno, ko zna ko bi danas živio u Crnoj Gori i diskutovao u ovom parlamentu. Ovaj trend relativizovanja svojih predaka, korijena, sistema vrijednosti nije novina samo Crne Gore iako je ovdje dobio svoje ekstremne oblike, već dio i određenih globalnih strujanja. U današnjem globalizovanom svijetu postoje očekivanja da se čovjek odrekne svog identiteta, svojih svojstava, svoje ličnosti, te da postane bezlična individua, puki konzument globalnog tržišta. Oslobođajući nas od "zabluda istorije", od porijekla i od ubjeđenja, globalne korporacije bi nas najradije preinačile broj zaslijepljenih insekata koji kruži oko njihovih banaka i šoping molova.

Eto zašto između ostalog nije dobro, da u popisnom kartonu nema rubrika koje se tiču identitetskih pitanja, vjere, nacija, na kraju krajeva našeg imena i prezimena. Čujem od pojedinih da to nijesu važna pitanja i da ta pitanja samo iniciraju podjele, to je potpuno pogrešna teza, ako čovjek ne zna ko je, ako se odrekne sebe svog identiteta, svojih predaka, sistema vrijednosti koji ga lično uobličava postaje kako bi austrijski pisac Robert Muzil rekao - *Čovjek bez svojstava* podložan manipulaciji, pa i svakoj konfrontaciji i podjeli u zavisnosti od toga šta odgovara nadzirućim centrima moći. To nema nikakve veze sa onim poznatim kosmopolitskim pogledom na svijet, često čujemo tu genetsku maksimu, nije važno kako se zoveš i ko si, važno je da si čovjek. To lijepo zvuči, ali da bi čovjek bio čovjek, da bi mogao da ostvari zajednicu sa drugima, da bi mogao sebe da pruži drugima, mora imati svoje ja, svoj identitet, mora sebe identifikovati, a ta se identifikacija između ostalog vrši kroz očuvanje svojstava i vrijednosti koje smo naslijedili od naših predaka. Odricanje od toga vodi nas ka totalnoj depersonalizaciji i dehumanizaciji gdje se gube zapravo i iščezavaju međuljudski odnosi. Kako ću ja biti čovjek u smislu dobrog čovjeka, ako nijesam ni na koji način utemeljen, ako nijesam izgrađen u svojoj porodici, svom narodu, ako mi precu i istorija ne znače ništa. Pa za biljni i životinjski svijet ispitujemo porijeklo i genezu, tzv. pedigree i na osnovu toga se opredjeljujemo i ocjenjujemo njihovu vrijednost, a kamoli za čovjeka.

Dakle, u ovoj sveopštoj globalnoj konfuziji koja nas obezličava, veoma je važno da se na sljedećem popisu izjasnimo i da se izjasnimo slobodno bez straha, da suvereno potvrdimo svoje ja i svoje izbore ne negirajući, niti se suprostavljajući izboru bilo koga drugoga. Naš izbor i naše definisanje sebe ne smije se ni na koji način zasnivati na negaciji drugog. Srbima u Crnoj Gori, osobito posljednju deceniju, oduzimano pravo da se slobodno izjasne, jer je takav vid izjašnjavanja podrazumijevao brutalnu diskriminaciju. Nije bilo posla, nijesu se mogla ostvariti elementarna prava na jezik, na vjeru, gotovo svako pravo je bilo ugroženo. Sprovodila se jedna gruba diskriminacija, kojom se /prekid/ nastojao nasilno asimilovati i preinačiti u neki novi identitet. Takav vid fašizacije društva i totalitarizma koji se sprovodio sa državnog nivoa nikada se više ne smije ponoviti sa bilo koje strane. Ja kao Srbin, nemam pravo da negiram mog brata koji se izjašnjava kao Crnogorac i obrnuto, niti Bošnjak ima pravo da negira onoga ko kaže da je Musliman. Niti smijemo potiskivati Albance, Hrvate, ili na bilo koji način diskriminisati Rome, Egipćane, Aškalije ili bilo koga drugoga.

Završavam, optima fide kako kažu Latini, u najboljoj mjeri, u najboljoj namjeri, pristupimo narednom popisu i na osnovu slobodnog izjašnjavanja i slobodnog izražavanja svojih uvjerenja prihvatimo jedni druge, prevazilazeći međusobne omraze koje su smišljeno plasirane svih prethodnih godina od strane jedne korumpirane kriminalne vlasti. Počnimo da se samoprepoznajemo i prihvatamo i da se u tom međusobnom prihvatanju mirimo među sobom. Jer, nema nas bližih, jer najbliži smo jedni drugima, ma kako se samoodređivali.

Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 14:59:00)

Zahvaljujem.

Sada riječ ima poslanik Vladimir Martinović, a da se pripremi poslanik Janko Milatović.

Ukoliko poslanik Milatović nije odustao od rasprave.

Izvolite, poslaniče Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (22.11.22 14:59:06)

Hvala gospođo Đurović.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani gospodine Damjanoviću sa saradnicima, poštovani građani Crne Gore.

Ovo jeste veoma značajna tema o kojoj danas diskutujemo i ja bih je podijelio na dva aspekta. Prije svega, popis u Crnoj Gori treba da se održi upravo iz razloga što su državi neophodni i nužno potrebni podaci zbog sprovođenja određenih javnih politika, ukoliko država ne sprovodi te aktivnosti na osnovu tih podataka, onda se i te kako može naći u problemu. S druge strane, mislim da kada govorimo o popisu, ne treba govoriti da se dešava nešto tenzično u Crnoj Gori, ne treba govoriti o tome da se dešava neka kataklizma zato što će se održati popis. Ne, mislim da svi zajedno, i poslanici u Skupštini Crne Gore i svi koji se bave javnim poslom, trebamo dominantno da utičemo na to da taj popis bude jedna tehnička stvar koja pomaže da dobije ove podatke sa jedne strane, a s druge strane da se svaki građanin u Crnoj Gori bez bilo kakve vrste pritisaka, bez bilo kakvih ucjena, bez bilo kakvih inženjeringa izjašnjava slobodno i kako on želi da se izjasni.

Dakle, svako drugo poimanje popisa ide na štetu vitalnih interesa naše države i svih građana bez obzira kako se oni na tom popisu izjašnjavali. Zbog toga i smatram, zaista, da popis treba da bude u pravom smislu riječi jedna vrsta praznika demokratije, a ne nikako da se pretvara u neke nove podjele i u nešto u čemu smo živjeli punih 30 godina. Kada govorimo o tome ko danas podstiče tenzije u Crnoj Gori, ko danas radi na tome da se popis predstavlja kao neka kataklizma koja će se desiti, podstiče upravo bivši režim. Podstiču upravo oni koji su zahvaljujući vještački produkovanim podjelama vladali punih 30 godina i malo im je bilo nego i danas su oni generatori svih ovih kriza političkih, institucionalnih koje imamo u Crnoj Gori. Upravo oni koji danas i najvaljuju blokiranje i neizbor sudija Ustavnog suda, upravo oni koji žele da zarobe druge institucije, upravo oni koji još uvijek, ali nadam se ne zadugo, imaju određene sudije koje se nalaze kao zadnja linija odbrane mafije u Crnoj Gori i drže ih u svojim čeljustima, upravo su oni generatori svih ovih kriza i upravo oni predstavljaju građanima Crne Gore da će se nešto desiti što je kataklizma i što će zapravo urušiti Crnu Goru. Zaista to ne doživljavam na taj način, doživljavam potpuno demokratski, evropski, da jednostavno znamo u Crnoj Gori da je sazrelo vrijeme da građani mogu da osjete slobodu, da osjete demokratiju. Uostalom i kako drugačije mi možemo da težimo ka evropskom putu ako jednu ovako tehničku stvar predstavljamo građanima kao nešto što je strašno, kao nešto što ne treba da se dogodi samo zbog statističkih podataka. Ne znam na koji način i kako misle oni koji su punih 30 godina, ponavljam, vladali na račun svih tih podjela koji su generatori svih ovih kriza koji su i ekonomski i svako drugo /prekid/ našu zemlju, na koji način oni misle da svojim ličnim interesima sa određenom grupom ljudi koja se obogatila na račun građana Crne Gore idu i predstavljaju to na ovaj način.

Mislim da su građani Crne Gore sveukupno vidjeli o čemu se radi, vidjeli su i nakon 30. avgusta, da je moguće živjeti u jednom mnogo slobodnijem ambijentu. Naravno, demokratiju uvijek treba unaprijeđivati na njoj treba raditi, ali prije svega tu odgovornost upravo preuzimaju oni koji se bave javnim poslom. Zbog toga smatram da građani Crne Gore ne trebaju da nasijedaju na provokacije i na tenzične izjave sa jedne ili sa druge ili sa treće strane, oni trebaju da shvate da popis građana u Crnoj Gori neće obzebijediti da neko živi bolje, da nam se povećaju plate, penzije i sve ostalo, to su statistički podaci koji trebaju državi, a ne nikako da će to sutra napuniti njihove frižidere ili da će imati mnogo bolje uslove za život. Upravo iz tih razloga, pozivam sve građane da ne nasijedaju na takve vrste komentara, kakve možemo da čujemo, i takav javni diskurs ovih dana oni politički subjekti koji iz dana u dan politički propadaju koji teže svoje subjekte ka dnu, u političkom smislu, koji doživljavaju poraz iz dana u dan, imaju takav narativ, ali, to onda nijesu iskrene patriote, onda nijesu istinski borci za ovu državu. U državi se ne smijemo dijeliti po tome ko je kakve vjere i ko je kakve nacije i kako će se ko izjasniti. Uvijek je bilo u Crnoj Gori svojstveno na prvom mjestu kakav je ko čovjek. Da li radi po zakonu ili ne radi po zakonu i to treba da su kriterijumi. Pozivam građane koji god bude datum popisa da potpuno bez bilo kakvih pritisaka izjasne se slobodno, bez bilo kakve bojazni, da će biti kažnjeni sa jedne strane ili nagrađeni s druge strane što će se izjasniti onako ili ovako nego neka svoj osjećaj iskažu na način kako oni smatraju da treba.

Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 15:04:31)

Zahvaljujem.

Poslanik Janko Milatović, ima riječ, a da se pripremi poslanik Bogdan Božović.
Izvolite poslaniče Milatoviću, pet minuta je predviđeno.

JANKO MILATOVIĆ (22.11.22 15:06:21)

Poštovana predsjednice Skupštine, poštovani ministre Damjanoviću sa saradnicima,

Želim sve da vas pozdravim i da izrazim svoje zadovoljstvo što je konačno pred ovu skupštinu došao Predlog zakona o popisu stanovništva, domaćinstava i stanova. Za šta prethodna vlada nije imala sluha ili iz nekog drugog razloga nije predložila, a znamo da je trebalo da taj popis bude u toku prošle godine.

Ja sam neko ko je diplomirao na demografiji, diplomski mi je bio iz demografije, bio sam instruktor popisa u Nikšiću 1991. godine, htio sam malo duže da pričam, ali sam odlučio da skratim svoju diskusiju iz poštovanja prema mojim kolegama Đuroviću i Bojoviću i gledaću da ovo sažmem u što manje vremena. Slažem se sa gospodinom Bogdanovićem, ministrom Damjanovićem, da svaki popis bi trebao da bude praznik slobode, demokratije, a pogotovo demografije. Ovo je najkomplikovaniji i najzahtjevniji i najsloženiji i najskuplji projekat koji jedna vlast radi u mirnodobskim uslovima na svojoj teritoriji. To je i međunarodna obaveza, neki dogovor sa početka prošlog vijeka je da na sjevernoj hemisferi da popisi budu u prvoj godini decenije i to obično u proljeće, vjerovatno najbolju u aprilu mjesecu, kad nema snjegova i velikih poljoprivrednih radova i kad je moguće domaćina naći na svojim imanjima. Popis su vršile i stare civilizacije, neke zbog vojnih obveznika, neki zbog poreskih obveznika, a neki i zbog jednog i zbog drugog, a neki su to radili i zbog nečeg trećeg.

Ovaj projekat i zahvat zahtijeva velike organizacione i finansijske pripreme. Organizacija zahtijeva makar polovinu ministarstava i sve lokalne samouprave. Novac, MONSTAT, instruktori, državni i opštinski, instruktori na terenu lokalnih samouprava, popisivači i na kraju operateri koji će poslije otprilike 15-ak dana početi, ali tačno da unose podatke u kompjutere. Ovo je za razliku od nekog mog vremena od prije 30-tak godina, danas mnogo lakše jer imate google maple, imate kompjutere, imate omladinu koja vrlo brzo ukucava podatke i ne morate da slažete knjige kao što su se slagali '80-ih, '90-ih, godina, kad sam ja u MONSTAT-u vidio samo poslije popisa 1981. godine, kad sam vidio čitav jedan zid knjiga i to ručno vađenih podataka to je stvarno strašno tako da je ovo sad, ovo je dječja igra u odnosu šta se radilo prije.

Za ovaj popis je bitno da bude i dobra javna kampanja, za promociju popisa, zagarantovana sigurnost podataka i kažnjavanje za zloupotrebu podataka i za davanje netačnih podataka. Vrlo je bitno, da u ovom popisu postoji rubrika o naciji, vjeri i jeziku, ne da bismo se razdvajali, nego da bismo znali koliko nas ima i da znamo koliko ukupno ima stanovništva u Crnoj Gori, pa dolazimo na priču gospodina Radunovića da vjerovatno za nas neće biti ni 550.000, a za izbore, u ovim listama u biračkom spisku, imamo lažnih birača i ljudi koji ostvaruju svoje biračko pravo u drugim zemljama. Do sad je ovo bilo poznato po zloupotrebama, pogotovo od strane DPS-a. Sad je vrijeme DPS-a prošlo i nema više straha od ucjena i zloupotreba i zato pozivam sve građane Crne Gore, da se slobodno izjasne o ove tri stavke i to jasno, glasno i transparentno, pogotovo apelujem na RAE populaciju da se izjasne slobodno, da se ne izjašnjavaju kao Crnogorci, pa ih na popisu bude 3.000, a kažu da ih ima 11 do 12.000, to bi im omogućilo da putem afirmativne akcije dobiju svog poslanika u ovom parlamentu koji će se naravno zdušno boriti za njihove interese.

Nadam se da će Srbi biti izjednačeni sa braćom Crnogorcima, na ovom popisu, da će srpski jezik biti zastupljen sa više od 50%, nadam se da ovi koji nas sa ove strane predstavljaju kao izdajnike, sačuvaju svoje duplikate popisnica i da kad im djeca pođu u Srbiju da studiraju neće ići kod notara, da kažu da su Srbi, da bi besplatno studirali.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 15:10:51)

Hvala poslaniku Milatoviću.

Sada riječ ima poslanik Bogdan Božović, a da se pripremi Momo Koprivica.
Izvolite poslaniče Božoviću.

BOGDAN BOŽOVIĆ (22.11.22 15:12:23)

Poštovana predsjednice, uvaženi ministre sa saradnicima, poštovane kolegice poslanici, kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Zaista mi predstavlja zadovoljstvo što smo na današnjoj sjednici u prilici da raspravljamo o ovoj tački dnevnog reda. Popis je kao što znamo bio jedan od prioriteta u programu rada 43. Vlade Crne Gore, na čemu je insistirala Socijalistička narodna partija.

Naravno, ne samo na popisu, već na Temeljnem ugovoru koji je potpisan, borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije, koja je čini mi se vidljivija nego ikada prije, deblokadi važnih sudskih institucija u državi, kao i na zakonu o porijeklu imovine koji će se nadam se uskoro naći u skupštinskoj proceduri. Bili smo tada izloženi napadima, osudama neosnovanim, ali vremenski tok koji je prošao od kada je formirana Vlada, danas je pokazao da smo mi partija kojoj se može vjerovati i koja ispunjava ono što obeća građanima.

Što se tiče samog popisa, popis je proces koji nam pruža informacije o svakom pojedincu koji pripada stanovništvu na određenom području. To je veoma važan alat u rukama države pomoću kojeg ona može da definiše svoje politike u raznim oblastima, počev od ekonomske politike, poreske politike, pa do utvrđivanja ko ima pravo glasa i u državi. Takođe, ona nam prikazuje kakva su demografska kretanja bila u prethodnom periodu, što je posebno važno za Crnu Goru. Imajući u vidu i bez rezultata popisa koje ćemo imati, svjedoci smo da se značajan dio stanovništva iz sjevernih gradova, iz sjeverne regije u Crnoj Gori iselio u druge regije ili čak u inostranstvo. Sve je to rezultat jedne katastrofalne ekonomske politike koju je vodila prethodna vlast.

U normalnim državama, kao što sam rekao, informacije koje se dobijaju putem popisa se mogu koristiti za određivanje politika u raznim oblastima. Ali, Demokratska partija socijalista i njeni koalicioni partneri, kao bivša vlast, su uspjeli i ovo pitanje da ispolitizuju. Činili su sve da golom silom utiču na rezultate popisa, posebno se to odnosi na ona pitanja koja spadaju pod identiteskim pitanjima, počev od nacionalne, jezičke ili vjerske pripadnosti. Dakle, oni danas protestuju na ulicama Podgorice i sami sebe nazivaju ustavobraniteljima, a dok su oni bili na vlasti, dok su pokrivali veoma važne funkcije u državi, počev od sektora bezbjednosti i svih ostalih sektora imali smo ubistva glavnih urednika novina, visokih državnih funkcionera, brojne kriminalne afere, čak su relevantne međunarodne institucije ocijenile kako u našem društvu postoji endemska korupcija. Oni danas pokušavaju sebe da predstave kao one kojima je stalo do zakona i stalo do Ustava. Da nije smiješno bilo bi tužno. Oni na ovaj način pokušavaju da zakamufiraju katastrofalne rezultate na lokalnim izborima, a pojedini među njima, vjerovatno da izbjegnu ruku pravde koja će zakucati na svačija vrata nakon što se u ovom domu usvoji Predlog zakona o porijeklu imovine i nakon što počne njegova implementacija u praksi.

Socijalistička narodna partija je insistirala da se u što kraćem roku nađe ovaj predlog zakona u skupštinskoj proceduri, ne zato da bi se mi prebrojavali koje nacije ima više u Crnoj Gori nego zato što smatramo, vjerujem da to mišljenje dijele i ostale naše kolege, da su u crnogorskom društvu nakon 30. avgusta 2020. godine konačno sazreli uslovi da građani slobodno izraze svoje mišljenje. To su univerzalna ljudska prava, pravo na slobodu govora i slobodu mišljenja. To su upravo temelji na kojima je nastala Socijalistička narodna partija.

Na kraju bih dodao da se Socijalistička narodna partija uvijek borila i boriće se u narednom periodu za jednaku i nedvosmisleno pravdu i pravo za svakog pojedinca, bez obzira na imovinsko stanje, bez obzira na nacionalnu pripadnost ili politička ubjeđenja. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 15:16:37)

Zahvaljujem poslaniku Božoviću.

Sada riječ ima poslanik Momo Koprivica, a da se pripremi poslanica Jovanka Bogavac.

Izvolite, poslanice Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (22.11.22 15:16:57)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, poštovani ministre sa saradnicima, uvaženi građani Crne Gore,

Pripovijedao je Branko Ćopić da je jednom prilikom između dva svjetska rata, u jednoj krčmi, u jednom selu, na planini Grmeč odakle i on potiče, došlo do masovne tuče između dvije grupe seljaka koji

su do maločas pred tu tuču zajedno pili i razgovarali. Oni su se u tom mješovitom etnički, religijski kraju posvađali oko toga je li bolja latinica ili ćirilica. Ali, nije sva tragedija u tome što se desila ta tuča, a jeste svaki sukob između ljudi jedna vrsta tragedije, pa makar i na tom mikronivou. Velika je tragedija otkrivena par sati kasnije kada su žandari koji su ih razdvojili sačinili zapisnik, a od njih nekoliko desetina koji su se svađali je li bolje ćirilčno ili latinično pismo, umjelo se potpisati svega njih nekoliko. Da li treba neko naravučenije ove priče, ona dovoljno govori sama po sebi.

Danas govorimo o Predlogu zakona o popisu. Da su prilike u demokratskom smislu zrele, to bi, zaista, bio i do kraja jedan statistički postupak. Neophodno je skupiti dovoljnu informacionu osnovu za vođenje javnih politika, kako su nešto i kolege govorile. Pravo na lično samoodređenje svakog čovjeka jeste neprikosnoveno i pravo koje je svako dužan da poštuje. U demokratskom, otvorenom i građanskom društvu niko ne smije biti nagrađen, a ni kažnjen zbog svoje nacionalne, etničke, vjerske ili bilo koje druge pripadnosti ili posebnosti.

Ako ne bi bilo previše literalnih primjesa, ovom prilikom bih se prisjetio i jedne basne Dositeja Obradovića, a znajući šta se sve dešava na ovim prostorima kada se govori o nacionalnom, vjerskom i svakom drugom izjašnjavanju, kada se vode polemike koje su obično bez pobjednika, kada niko nije spreman da razumije onog drugog, pa se onda svaki novi susret pretvori u jednu novu svađu, prepirku ili polemiku. Ima jednu lijepu basnu i korisno je pročitati, zove se "Lav i divlji vepar". Te dvije životinje su se besumučno svađale i potukle oko toga ko će prvi piti vodu s izvora. U tom sukobu su istrajavali dok se nijesu okupili orlovi, gavrani koji su namirisali tu krv i uživali u njihovoj svađi, pa su tek onda te dvije životinje došle do zaključka da je neophodno postići kompromis tako što će jedna piti vodu s jedne, a druga s druge strane izvora. Obično tako čak i nekim narodima i nekim nacionalnim političkih elitama protiče istorijsko vrijeme koje bi bilo produktivno usmjeriti na unapređenje dobara, na unapređenje kulture, a ono zapravo protiče i troši se velika energija i veliki dragocjeni resursi i neponovljivo istorijsko vrijeme na svađe, na rasprave, umjesto da se prihvate razlike, da se poštuje pravo na samoodređenje svakog čovjeka.

Kaže taj veliki pisac, prosvetitelj - *da bog i pravda i oni hoće da vremenom svakom svoje bude*. Posebno apostrofiram ovo *svakom svoje bude*. To je bit pravde. Država, jedna održiva, ne može počivati ni na samo jednoj vjeri, samo jednoj naciji, ona može počivati samo na pravdi. Pravda je temelj države i osnov i izvor prava. Kako je ovaj naš veliki prosvetitelj govorio da svakom svoje bude. Podsjeća i onu misao Ulpijana, čuvenog rimskog pravnika, koji govori o suštini pravde, pravednog života, a time i pravednog poretka. Živjeti časno, ne povrijediti drugoga i dati svakome ono što mu pripada. Zaista, temelj svake održive, uspješne države je pravda. Pravda znači i da pripadnici svih naroda imaju jednaka prava, jednako pravo na poštovanje njihovog dostojanstva, jednako pravo na samoodređenje i jednake šanse, jednak pristup zakonu i pravdi. Oko toga ne bi trebalo da bude nikakvih sporova, ali na žalost ovi prostori često pate od viška istorija. Malobrojni narodi vrlo često, kako bi rekli, prave buku da bi u nečemu možda pokazali svoju veličinu i snagu. Moram se osvrnuti, privodim kraju radi vremena kolega, a s obzirom na neko naredno vrijeme, imajući i vidu opterećenja društva sigurno će dovesti do pojave raznih teoretičara, raznih istoričara koji će prestati da budu i naučnici, koji će prestati da budu istoričari, a postaće ideolozi koji će činjenice prekrahati po svojoj volji i prikazivati istoriju iz svog ličnog ugla i prema svom ličnom interesu umjesto da je objektivno tumače. Nažalost, uključice se u takve rasprave i političari koji bi trebalo da poštuju pravo svakog čovjeka da bude ono što jeste, a ne da mu sugerišu šta bi trebalo da bude.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 15:23:34)

Poslaniče Koprivica, zaista Vas molim da završavate diskusiju.

MOMO KOPRIVICA (22.11.22 15:23:42)

Završavam. Skoro smo i sa jedne strane imali jednog, našeg uvaženog kolegu, neću mu pominjati ime zato što nije prisutan tu, koji je svoja neka razmišljanja o nacionalnom identitetu Crne Gore prije 15 godina sasvim drugačije doživljavao nego danas. Onda u polemikama sa kolegama, koje ga pozivaju da ovdje u Parlamentu razmijenimo mišljenja, vidi se da raspolaže sa onim korpusom podjela iz prastarih mitova na dobre i zle, na crno i bijelo, na anđele i đavole. Onda se vlastita grupa prikazuje kao oličenje svega dobrog i vrijednog, a druga i oni koji ne razmišljaju kao on, kao jedno oličenje zla u odnosu na koje treba i preduzeti ostrakizam, isključenje. Sa druge strane, isto tako, sa drugim prefiksom, vjerovali ili ne, uvažena koleginice Đurović, da citiram jedan takođe ideolog, završavam, govori taj istoričar, ideolog, odnosno hepi stručnjak - "Da mu daju pravdu, ali novo tumačenje Njegošu pobrinule su se i vođe Demokratske Crne Gore koje su Njegoša povezali samo sa kulturom". Šta je kultura nego suština jednog naroda i kultura je ta koja povezuje narod u jednu koherentnu cjelinu. Nikad nijedan porobljivač, imperator

nije uspio da dovede svoj posao do kraja ni sa oružjem ni sa blagostanjem dok nije poništavao kulturu drugom narodu. E, od ovakvih ideologa, historičara se treba čuvati, voditi računa, vjerujem da je crnogorsko društvo ipak dovoljno zrelo da sačuva temeljne vrijednosti. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 15:25:41)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Sada riječ ima poslanica Jovanka Bogavac, a da se pripremi poslanica Suada Zoronjić. Izvolite, poslanice Bogavac.

JOVANKA BOGAVAC (22.11.22 15:25:53)

Zahvaljujem predsjednice.

Poštovani gospodine Damjanoviću, predstavnici MONSTAT-a, poštovani poslanici i poslanice, građanke i građani Crne Gore,

Prvo bih na početku htela da kažem da imam veliko poverenje u MONSTAT da će pravilno i adekvatno organizovati ovaj popis, s obzirom da sam godinama imala vrlo kvalitetnu, korektnu i prijatnu saradnju sa njima. Znam da su vrlo temeljni i precizni u svom radu i da imaju izuzetno obzira prema svim potrebama i zahtevima građana.

Danas napokon, poslije puno vremena, imamo na dnevnom redu, ovaj dugo očekivani, zakon o popisu stanovništva. To je svakako jedan od zakona koji prouzrokovao oprečna mišljenja sukobljavanje i podjele kojima smo toliko skloni, a trebalo bi da bude jedna formalna sveobuhvatna statistička analiza stanovnika i njihovih domaćinstava koju sprovode na određeni način sve zemlje u svetu. Verovatno moderne evropske države to sprovode na mnogo praktičnije načine u digitalnim formama kako smo danas čuli od ministra finansija. Mi nismo u mogućnosti, iako je popis planiran tek za nekih godinu dana, nismo u mogućnosti da barem delimično u digitalnoj formi sprovedemo taj popis. U tom smislu sam htela da mu postavim pitanje da li je zaista nemoguće da crnogorske institucije nisu u stanju za godinu dana da organizuju da se u elektronskoj formi prikupljaju podaci barem od onog dela građana koji mogu na taj način dati podatke, a od onog dela građana koji nisu u stanju da u elektronskoj formi daju podatke da se ti podaci prikupe putem anketara na terenu. Na taj način bi se u velikoj meri smanjili troškovi kako rada osoblja na terenu tako i anketari, znači poprilično koštaju ovu državu. Dakle, nakon toga treba da postoje operateri koji će te podatke unositi u sistem. Na ovaj način bi digitalni podaci automatski postojali u sistemu unapred. Mislim da je to nešto čemu bi trebala da se posveti pažnja. Razumem da ste kompjuterski loše opremljeni i razumem da je postojao sajber napad koji vas je u velikoj meri sprečio da radite to na adekvatan način, ali evo da vas podsetim nedavno smo razmatrali Zakon o elektronskom dokumentu i uveravali ste nas da smo stvarno digitalizovani u jednoj velikoj meri tako da ne mogu da verujem da ipak to nije moguće da se realizuje.

Evo sad bih, radi građana, pomenula da popis obuhvata sve one koji imaju privremeno ili stalno mesto boravka u Crnoj Gori, njihova domaćinstva, stanove i druge prostorije. Osim osnovnih podataka o licima i domaćinstvima svi su u obavezi da se tačno izjasne o državljanstvu, nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti, veri, maternjem jeziku, koji uobičajno koriste, jezicima kojima se služe, nivou školske spreme i velikom broju, čujem od skoro 80 drugih pitanja koje su značajna za kreiranje što realnije slike o stanovništvu njihovom životu, standardu i sl. Sveobuhvatno prikupljanje svih ovih podataka nije izvršeno već 11 godina, a kada se bude izvršio popis proći će i 12 godina, te su podaci koji se već godinama koriste u državnim i drugim institucijama pri izradi strateških i drugih planskih dokumenata zastareli, neprecizni, te neminovno povlače mnoge greške i stvaraju nepotrebne troškove.

Izražene migracije stanovništva u prethodnih 11 godina kako iz ruralnih u urbanije delove zemlje, sa severa u centralni deo zemlje i vrlo izraženo iseljavanje stanovnika u druge zemlje koji u mnogim slučajevima nije adekvatno evidentirano dovode do toga da su podaci o broju stanovnika po opštinama netačni, kao i mnogi drugi podaci koji su netačni, a koriste se u zvaničnim evidencijama institucija. To povlači mnoge druge greške od kojih bi kao najbitniju pomenula greške u biračkim spiskovima, greške o broju glasača koji mogu da glasaju na izborima, greške u broju odbornika koji se biraju u odnosu na to i mnoge, mnoge druge greške do kojih se dolazi upravo zbog toga što popis nije urađen već 11 godina, da napomenem, biće i 12 godina kada se bude izvršio.

Stoga je svakako politizacija i demagogija usmerena protiv popisa zlonamerna i tendenciozna, a isključivo u cilju produbljivanja podele i antagonizama. Moje mišljenje je da ovaj popis treba da vidimo kao jednu veliku šansu za opšternogorsko pomirenje, da se konačno svi oni koji žive u Crnoj Gori, slobodno i bez ikakvih pritisaka i ucenjivanja, izjasne o svim bitnim pitanjima, da se realno i tačno prebrojimo i

shvatimo da je to Crna Gora i ljudi koji u njoj žive, da svi imamo ista prava, bilo da smo Crnogorci, Srbi, Muslimani, Bošnjaci, Albanci, Hrvati, Romi, Aškalije ili možda čak Rusi, Ukrajinci ili neki drugi. Bilo da govorimo srpski, crnogorski, bošnjački, ruski, engleski ili pak znakovni jezik bilo kojoj sveri da prihvatamo ili ako uopšte nismo vernici svi smo građani ove države i svi imamo ista prava. Zato moramo naći način da živimo zajedno u miru i slozi kao dobre komšije, braća, rođaci, kumovi i prijatelji da jednom za svagda zakopamo te ratne sekire, parkiramo te traktore, okačimo sve naše zastave i da počnemo da radimo i privređujemo da bi stvorili bolju budućnost za našu decu. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 15:32:07)

Zahvaljujem poslanici Bogavac.

Sada riječ ima poslanica Suada Zoronjić, nakon njene diskusije imaćemo pauzu od pola sata. Izvolite, poslanice Zoronjić.

SUADA ZORONJIĆ (22.11.22 15:32:20)

Hvala, uvažena predsjednice.

Uvaženi ministre sa saradnicima, uvažene kolegice i kolege, poštovani građani,

Jedan od važnih zakona koji se usvaja je i ovaj zakon o popisu stanovništva. Prema međunarodnim preporukama popis stanovništva domaćinstava i stanova se sprovodi svakih deset godina, predstavlja proces prikupljanja obrade i objavljivanja demografskih, ekonomskih, obrazovnih, migracionih, etničko-kulturoloških i socijalnih podataka koji se odnose na stanovništvo zemlje u određeno vrijeme.

Popis stanovništva domaćinstava i stanova je izuzetno statističko istraživanje i sprovodi se u skoro svim zemljama svijeta. Popisom se obezbjeđuju potpuni statistički podaci o stanovništvu, njihovoj starosnoj i polnoj strukturi, obrazovnoj i bračnoj strukturi, ekonomskoj aktivnosti, strukturi domaćinstva i stambenoj strukturi, kao što je ministar, malo prije, rekao 80 je pitanja.

Zadnji popis je obavljen od 1. do 15. aprila 2011. godine. Ne znam zašto je to čudno i zašto se mnogi bune kad je popis jedno regularno pitanje koje mora zapravo da se sprovede svakih deset godina. U skladu je sa međunarodnim standardima, a statistički podaci pokazuju da je broj stanovnika u Crnoj Gori u tom periodu, kada je zadnji put izvršen, iznosio 620.029 stanovnika i 17.947 interno raseljenih lica i taj broj je znatno manji u odnosu na prvi popis koji je izvršen 2006. godine nakon sticanja nezavisnosti. Pad broja stanovništva koji je ustanovljen iznosi 18.063.

Imajući u vidu loš životni standard i povećanje broja nezaposlenih Crna Gora je u proteklom periodu bila šampion prema stopi migracija. Taj trend je iz godine u godinu bivao sve veći, a povećanje nataliteta sve manje i u konačnom negativan prirodni priraštaj, što znači više umrlih nego novorođenih, pa ćemo ovim popisom imati priliku da vidimo i statističke podatke o broju stanovništva, kao i druge jedinice koje su popisom predviđene.

Prema nekim podacima do kojih sam došla Crna Gora prvi put 2020. godine imala je negativan prirodni priraštaj na nivou države od minus 196. U toku 2021. godine taj broj je iznosio minus 2.105. Tokom prva četiri mjeseca ove godine podaci kažu da imamo minus 639. Dakle, više umrlih nego rođenih.

Očigledno je da i dalje imamo negativan prirodni priraštaj koji je nastao kao posljedica ne samo mortaliteta već i migracija koje su izražene posebno tamo gdje država najmanje ulaže, a to je sjever Crne Gore. Zato je moje zalaganje za sjever i moje Bijelo Polje opravdano jer zbog nerazvijenosti i nemogućnosti zapošljavanja trend iseljavanja iz godine u godinu postaje sve veći, a što se odražava smanjenjem stope priraštaja, smanjenjem đaka u školama i što će popisom nakon analize biti uočljivo. Mišljenja sam da ovi podaci treba da nas zabrinjavaju mnogo više nego to kako se ljudi prebrojavaju.

Za sprovođenje svakog popisa od velikog značaja je usklađenost metodologije za pripremu, organizaciju i sprovođenje popisa sa međunarodnim standardima koji podrazumijevaju preporuke evropskih statističara za popise, uredbu Evropskog parlamenta i Savjeta Evropske unije o popisima stanovništva.

Popis je od izuzetnog značaja za ocjenu trenutnog stanja, kao i za buduće planiranje za donošenje strategije na nacionalnom nivou i lokalnom zato je bitno da se svi građani izjasne tokom popisa baš onako kako se osjećaju, bez pritiska i bilo kakvog uticaja sa strane. Pa, kako se građani osjećaju nacionalno, kako govore to mora biti onako po sopstvenom nahođenju, a ne po difoltu i po pritiscima, kao što je to bilo prethodnom slučaju. Toliko.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 15:37:03)

Zahvaljujem poslanici Zoronjić.

Pauza od pola sata, kao što sam najavila. Nastavljamo u 16,15 h.

Hvala.

Pauza.

PAUZA

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:19:29)

Uvažene poslanice i poslanici, nastavljamo sa radom.

Kao što sam najavila prvi naredni za diskusiju je kolega Budimir Aleksić, a da se pripremi poslanica Jelena Božovci.

Poslaniče Aleksiću, izvolite.

BUDIMIR ALEKSIĆ (22.11.22 16:19:44)

Hvala predsjednice.

Poštovani predstavnici MONSTAT-a, poštovani građani,

Nema nikakve sumnje da će predstojeći popis stanovništva biti izuzetno važan događaj, biće to prvi slobodan popis nakon Drugog svjetskog rata.

Popis je trebalo da sprovede Vlada Zdravka Krivokapića 2021. godine, ona to nije uradila, a i ova vlada je mogla znatno ranije, makar prije nekoliko mjeseci da predloži Skupštini na usvajanje ovaj zakon i da stvori formalno-pravne i organizaciono-tehničke uslove za održavanje popisa. U svakoj normalnoj državi zna se čemu služi popis, on je neophodan da bismo imali temelj za razvoj zemlje. Strategija razvoja zemlje naime radi se na osnovu rezultata popisa. Međutim, u Crnoj Gori popis je bio sredstvo za određeni etnički inženjering i za kreiranje etničke strukture stanovništva. I sad mi vidimo da se ova grčevita nastojanja pripadnika bivšeg režima, a sadašnje opozicije, i njima lojalnih nevladinih organizacija i pojedinaca, takozvanih eksperata, da se popis takoreći beskonačno odlaže, ako već ne može da se odloži ono makar da se ne prikupljaju podaci o nacionalnoj, religijskoj, etničkoj i vjerskoj pripadnosti. Ta se njihova nastojanja mogu posmatrati i razumjeti u svjetlosti njihove politike i ideologije.

Naime, bivši režim Mila Đukanovića je planirao da putem etničkog inženjeringa stvori novu situaciju u pogledu nacionalne strukture stanovništva, tj. da se broj nacionalnih Crnogoraca na predstojećem popisu, da bude iznad 50%. To je po njima jednostavno bilo neophodno da bi realizovali crnogorski ideološki projekat čija je suština u ambiciji da se stvori crnogorska nacionalna država sa što manje Srba u njoj, za početak ispod 10%, a po tom po Tuđmanovom modelu ispod 5%. I bivši režim je sve svoje političke potencijale bio usmjerio u pravcu postizanja toga cilja i oni to nijesu ni krili. Tako je Gordana Đurović meni u jednoj emisiji na Javnom servisu rekla, kad sam se ja pozvao da Srba ima trećina u Crnoj Gori a nemaju nikakva prava - vidjećete vi koliko će Srba biti na sljedećem popisu. Bivši ministar spoljnih poslova, Darmanović, je u svom jednom autorskom tekstu napisao da će Srba biti sigurno ispod 20%. Kako je on tako bio siguran da će biti Srba ispod 20% ako se ne bave tim etničkim inženjeringom i on je, vjerovali ili ne, predložen sad za člana Crnogorske akademije nauka i umjetnosti.

Međutim, kao što znamo, režim Mila Đukanovića je pao i sad svi oni glasnogovornici tog režima koji su jedva čekali popis i bili projektovali njegove rezultate u pogledu nacionalne i jezičke strukture stanovništva, sad oni odjednom traže da se popis ne održava jer, zaboga, po njima ne postoji demokratski ambijent, kao postojao je dok su oni bili na vlasti pa je u tom čuvenom njihovom demokratskom režimu svako izjašnjavanje građana bilo regularno, autentično i slobodno.

Etno kulturološka obilježja kao što je izjašnjavanje o nacionalnoj, odnosno etničkoj pripadnosti, maternji jezik i vjeroispovjest su važna pitanja u višenacionalnim, multijezičkim i multireligijskim zajednicama, a takva je Crna Gora. Svi oni koji nastoje da osporavaju ili relativizuju značaj etno kulturnih obilježja u stvari osporavaju društvenu stvarnost Crne Gore tj. njenu multikulturalnost o čemu često i napadno govore.

Dakle, stoga je svaka inicijativa da se prilikom popisa stanovništva u Crnoj Gori ne prikupljaju podaci o nacionalnoj, jezičkoj i vjerskoj pripadnosti, politički je neprihvatljiva, a stručno je nezasnovana. Poznato je da se ustavne, zakonske, međunarodne obaveze Crne Gore ne mogu implementirati bez relevantne i validne statistike stanovništva po nacionalnoj pripadnosti. Osim toga izjašnjavanje građana na popisu o svojim etno kulturnim obilježjima je njihovo neotuđivo pravo, ljudsko i demokratsko i to im pravo ne može niko uskratiti, pa ni eksperti koji se posljednjih mjeseci agresivno nametljivo javljaju da saopšte te svoje velike ekspertize.

Ono što je za nas veoma važno i na čemu će insistirati Demokratski front i amandmanskim putem će djelovati u tom pravcu je da se u zakon uvede obaveza kopije popisnog lista. Na prošlom popisu 2011.

godine to je urađeno zahvaljujući političkom dogovoru između predsjednika Nove srpske demokratije Andrije Mandića i tadašnjeg predsjednika Vlade Igora Lukšića, sad to treba pravno i zakonski regulisati. To je mnogim građanima vrlo važno da ostane trag, da ostane pisani dokument kako su se izjasnili da bi dokaz o tome imali ti njihovi potomci, amandmanski ćemo djelovati u tom pravcu.

Zaključicu konstatacijom da jedan od prioritetnih zadataka svake demokratske vlasti jeste da na predstojećem popisu obezbijedi slobodno izjašnjavanje svakog pojedinca o nacionalnoj, vjerskoj i jezičkoj pripadnosti, a ko neće o tome da se izjasni ne mora. Prema tome, ne radi se o tome da neko mora da se izjašnjava pa mi raspravljamo da li treba ili ne treba, ko god neće ne mora, ko hoće ima demokratsko i ljudsko pravo da to radi. Ukazujem da odlične tekstove o tome ima Nik Gašaj, jedan izvanredan politikolog koji je radio u kancelariji Ombudsmana i koji dokazuje zašto je to neophodno i zašto ljudima treba omogući to elementarno demokratsko pravo da se o tim kategorijama izjasne.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:25:52)

Zahvaljujem poslaniku Aleksiću.

Sada riječ ima poslanica Jelena Božović, a da se pripremi poslanik Albin Ćeman.

Izvolite, poslanice Božović.

JELENA BOŽOVIĆ (22.11.22 16:26:03)

Hvala, predsjednice.

Poštovani građani i građanke, poštovane kolegice i kolege, ministre Damjanoviću sa saradnicima,

U vezi sa sprovođenjem popisa danas su se u Parlamentu mogle čuti riječi - morbidno, da nam popis nije potreban da se ne bismo na taj način prebrojavali, da je situacija složena i da bi popis trebalo opet odložiti i sl..

Popis je zapravo samo zvanični dio programa i godišnjeg plana statistike. Kroz popis jedna uređena, građanska slobodna država kakva Crna Gora nije bila do 30. avgusta, prikuplja sve potrebne podatke od građana kako bi te podatke upotrijebila za pravilno sprovođenje javne politike. Problem u Crnoj Gori nastao je zbog toga što je sadašnja opozicija 30. avgusta izgubila izbore, samim tim izgubila poziciju vlasti i moći da nad srpskim narodom u Crnoj Gori može da sprovodi pritiske, ucjene, prijetnje i da tu nacionalnu pripadnost srpskog naroda i podatke koje kroz popis u proteklom periodu, odnosno 2011. godine, kada je popis sproveden dobila, da na taj način može da targetira srpski narod u Crnoj Gori koji je za sve ovo vrijeme trpio brojne pritnje, ucjene, protjerivanja od strane bivšeg režima. Dakle, bivša vlast umjesto da te podatke pravilno upotrebljava oni su te podatke zloupotrebljavali, posebno podatke o nacionalnoj, vjerskoj i etničkoj pripadnosti građana, pa su na osnovu tih podataka Srbe diskriminirali po svim osnovama. U prilog tome govori činjenica da je u godini prije smjene vlasti u jednom istraživanju koje je sprovedeno od 3.988 zaposlenih u javnoj upravi samo 191 zaposleni bio Srbin, odnosno svega 4,8%. Ako pogledamo podatke iz 2011. godine gdje je na popisu bilo 29% Srba, jasno je kakvu je politiku bivši režim sprovodio nad srpskim narodom. Najava bivšeg premijera Duška Markovića da će Srbe traktorima protjerati iz Crne Gore na najbrutalniji način je pokazatelj šta je bivša vlast i bivši režim pripremao za Srbe u Crnoj Gori.

Dakle, popis je važan i neophodan. Nepostojanje sveobuhvatnih podataka o stanovništvu i nesprovođenjem popisa najviše su oštećeni korisnici podataka. Svi statistički i planski dokumenti se donose na osnovu broja stanovnika, starosne strukture, socijalne strukture jedne zemlje i sl. Popis je važan da bismo vidjeli prije svega koliko ljudi živi u Crnoj Gori, jer ne možemo više računati na to da ovdje živi 620.000 stanovnika, kao na prethodnom popisu, već znatno manje. Zatim je neophodno da znamo koja nam je starosna, obrazovna, socijalna struktura. Popis je važan da bi se konačno i sredio birački spisak, da bismo izbjegli problem kakav danas imamo u Šavniku, da jedna ista osoba glasa u nekoliko opština u Crnoj Gori, da oni koji decenijama ne žive u Crnoj Gori dolaze jednom u četiri godine samo da glasaju a onda se vrate u države u kojima imaju trajni boravak bez želje da se ikad vrate u državu iz koje su jednom otišli tražeći bolji život jer im ovdje bivša vlast nije stvorila neophodne uslove za pristojan život. Oni su od te vlasti otišli u bijeli svijet, a onda godinama dolazili da glasaju i da nama ovdje zagorčavaju život glasajući Demokratsku partiju socijalista i njihove koalicione partnere.

Nakon 30. avgusta 2020. godine i promjene vlasti Crna Gora je oslobođena okova Demokratske partije socijalista i mi iz Nove srpske demokratije i Demokratskog fronta nemamo nikakav problem sa tim da građani slobodno misle, da se slobodno izjasne, upravo smo mi iz Demokratskog fronta se borili za tu slobodu i sloboda je bila i ostala jedan od važnih motiva naše politike. Tako će Srbi moći slobodno da se

odrede o svom etničkom opredjeljenju, pa će i ovaj popis u Crnoj Gori pokazati da Srba ima mnogo više od 28,73% kako je to prethodni popis pokazao.

Braćo Srbi i sestre Srkinje budite to što jeste, budite to što su vam bili preci. Srpski jezik i srpska vjera su duhovni identitet srpskog naroda, ma gdje bili, ma gdje živjeli i ovaj popis će, između ostalog, pokazati da su Srbi autohtoni u Crnoj Gori, da nas ima onoliko koliko i treba da nas bude, a to je mnogo više od 28%. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:31:02)

Zahvaljujem poslanici Božović i zahvaljujem posebno na vrlo racionalnom korišćenju vrijeme.

Sada riječ ima poslanik Albin Ćeman, a da se pripreme poslanica Božena Jelušić, a nakon nje poslanik Jovan Jole Vučurović.

Poslaniče Ćeman, izvolite Vaše vrijeme.

ALBIN ĆEMAN (22.11.22 16:31:20)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, gospodine Damjanoviću sa saradnicima, cijenjene građanke i građani,

Prijedlog zakona o popisu stanovništva, domaćinstva i stanova je još jedna od obaveza koju je država dužna da realizuje najmanje jednom u 10 godina, a prisjetimo se da je prvi a time i zadnji popis do sada u nezavisnoj državi Crnoj Gori bio sproveden 2011. godine.

Mišljenja sam da temu popisa ne treba politizovati, ne svoditi je na teren politike i bitke biti ili ne biti, već omogućiti građanima i građankama da se u jednoj demokratskoj atmosferi slobodno izjasne o svim predviđenim pitanjima. Da se ne vrši bilo kakav vid pritiska ni na koga, da se ne prave bilo kakvi inženjeringzi u smislu da se zbog povećanja procenta jedne nacije, bilo koje, ne ide na štetu neke druge nacije.

Crna Gora kao građanska država, kada je ovaj popis u pitanju, akcenat treba da stavi na ona pitanja koja nam, nažalost, svi pokazatelji ukazuju da neće biti dobra, a to je da će ovaj popis stanovništva, domaćinstava i stanova, pokazati da je sve manje stanovništva u Crnoj Gori, tj. biološke supstance jednog društva i da je sve više napuštenih domaćinstava i stanova i to treba sve da nas zabrine.

Ne želim da budem pesimista jer nikada to u životu nijesam bio, ali ovaj popis će zapravo pokazati kako se zapravo radilo godinama unazad, kako zapravo nije postojala adekvatna populaciona politika i kako se to reflektovalo na demografsku sliku, a usudiću se kao ljekar da kažem i krvnu sliku naše države. Bojim se da kao rezultat ili dijagnozu možemo imati, medicinski najblaže rečeno, anemiju ili u praktičnom smislu rečeno imaćemo smanjen broj ukupnog stanovništva u Crnoj Gori, smanjen udio mladih, a povećanje prosječne starosti, tj. da Crna Gora demografski postaje zemlja starih ljudi. Imaćemo visoku stopu mortaliteta, pri čemu je posebno važna stopa mortaliteta odojčadi koja je zapravo predstavlja mjeru godišnje stope umiranja djece mlađe od jedne godine života na hiljadu živorođene djece. Zašto baš ova stopa? Pa zato što ona predstavlja demografski pokazatelj koji je jako značajan i osjetljiv indikator kako zdravstvenog stanja, kvaliteta rada i organizacije zdravstvene službe tako i stanja u socioekonomskom i drugim segmentima razvoja društva.

Dalje, bojim se da ćemo imati negativan prirodni priraštaj, pri tome možemo očekivati samo četiri od 25 opština u Crnoj Gori sa pozitivnim prirodnim priraštajem, od kojih je jedna na sjeveru države i ovdje mislim na opštinu Rožaje, a prema podacima Uprave za statistiku u 2020. godini smo po prvi put poslije Drugog svjetskog rata imali negativan prirodni priraštaj, dijelom i zbog pandemije korana virusa, ali svakako ovo je zabrinjavajući podatak. Možemo očekivati i negativan migracioni saldo, posebno stanovništva sa sjevera države prema centralnom i južnom regionu Crne Gore, ali i van njenih granica. Crna Gora je zemlja iz koje se sve više odlazi, a sve manje dolazi. Pri tome je i stanovništvo neravnomjerno distribuirano, sjeverni region postaje prazan, a centralni prepunjen.

Nezaposlenost i ekonomska nerazvijenost dovode do toga da u Crnoj Gori, imamo sve manje sklopljenih brakova, dakle, sve je manje porodica kao osnovnih ćelija društva. Bojim se da će nam ovakva slika biti najizraženija u ruralnim djelovima naše zemlje, sela praktično stihijski nestaju, a sa gašenjem sela gasi se i naše dvije strateške grane razvoja i to poljoprivreda i dijelom turizam. Prema projekcijama Ujedinjenih nacija iz 2019. godine negativni demografski trendovi u Crnoj Gori usloviće smanjen broj stanovnika, pa bi po ovim procjenama Crna Gora 2050. godine trebala da ima 589.000 stanovnika. Ukoliko se sve ovo obistini, a popis će to pokazati, mi se kao društvo moramo zabrinuti za svoje stanje, i već moramo razmišljati o strategiji kako to stanje da mijenjamo kako bi oživjeli demografsku sliku naše države, i kojim podsticajnim mjerama koje dominantno treba usmjeriti ka mladima. Dakle, ovo je jedna kompleksna

tema koja zahtijeva jedan vrlo ozbiljan pristup, naročito kada je poboljšanje demokratske slike u pitanju, koja je svakako ogledalo razvoja jednog društva. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:36:02)

Zahvaljujem poslaniku Ćemanu.

Sada kao što sam najavila riječ ima poslanica Božena Jelušić, da se pripremi poslanik Jovan Jole Vučurović, a nakon njega poslanica Milosava Paunović.

Poslanice Jelušić, izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (22.11.22 16:36:19)

Hvala.

Negdje u osvit sedamdesetih izašla je statistika u Americi po kojoj je po broju televizora Jugoslavija bila svrstana u korpus zapadnih zemalja. To je bio rezultat jednog od popisa koji je registrovao stanje u stanovima i domaćinstvima. Vrlo bi bilo interesatno sa stanovišta tog popisa nekad koju je Jugoslaviju svrstavao po standardu u zapad, vidjeti gdje se sada u odnosu na taj zapad prema kojem migrira naša mladež nalazi sama Crna Gora. Srbija je izgubila 850.000 stanovnika za 10 godina, Hrvatska 413.000 stanovnika, Makedonija 200.000 stanovnika, samo 2021. godine iz Bosne Hercegovine se iselilo 170.000 stanovnika. Teško da je Crna Gora izbjegla ove trendove i nama je nesumnjivo popis potreban, mi moramo znati gdje smo kako bismo sve vladine politike, pa zaključno sa mjestima u Skupštini Crne Gore ili sa interesovanjima stranih investitora koji ne mislim da će biti za nas zainteresovani kada vide stanje radne snage, koliko mi uopšte možemo imati radne snage, nama je to prosto neophodno. Zbog toga ne vidim da je potrebno podizati tenzije oko toga hoće li ili neće biti popis, prosto je on uslov da na bilo koji način počnemo da donosimo jednu razvojnu strategiju Crne Gore.

Ne treba zaboraviti da su migracije trenutno sudbina svijeta, migriraju Njemci u Švajcarsku, migriraju Švajcarci u Ameriku, migriraju iz Azije u Evropu, migrira svako negdje, mi u ovom trenutku ćemo se suočiti sigurno i sa promjenom naših kulturoloških i svih drugih normi, sa činjenicom da ćemo mi vjerovatno radnu snagu dobijati sa udaljenih destinacija. Crna Gora kao jedna država koja stari ubrzano, ima sve stariju populaciju i ne može da obezbijedi tu radnu snagu, a mladi joj mahom odlaze, da će normalno i mijenjati neke svoje uzuse, pa ja ne znam gdje će tada biti priča o precima i potomcima. Činjenica je da je etno identifikacija u Crnoj Gori i prilikom ovog popisa i prilikom prethodna dva popisa, bila jednaka političkoj identifikaciji. Ne treba uopšte da se lažemo, polemike oko toga da li nacija, jezik i vjera, da budu pitanje, ja bih najviše voljela da ih nema, ali činjenica je da ova zemlja od toga odstupati neće, jer je kod nas etno identifikacija jednaka političkoj identifikaciji. Pogledala sam malo štampu iz početka 2000-ih i iz 2011. godine i vidjela sam da su se neki slični argumenti u medijima javljali koji su se javljali sad i prilikom polemike oko ovoga popisa. Znači da mi nijesmo izašli iz tog problema koji nas prati već dva popisa, a ovaj popis je samo dokaz da smo prosto još uvijek zaglavljani u takvoj jednoj vrsti okruženja.

Zbog toga je savršeno moguće, da će doći do politizacije rezultata, ali sve i da dođe do politizacije a doći će, ja se sad pitam šta će biti i što će se tako epohalno dogoditi ako se ispostavi da više ljudi se izjašnjava da govori srpskim jezikom, da više ljudi se izjašnjava kao etnički Srbi ili etnički Crnogorci ili šta god. Šta će se fundamentalno u ovoj zemlji, u njenom načinu života, u njenim perspektivama, fundamentalno promijeniti. Šta to znači da je cilj popisa politizacija, destabilizacija, ovo je vrlo opasno što sada govorim.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:40:35)

Izvinjavam se poslanice Jelušić, možemo li da ne vodimo raspravu jedni sa drugima iz klupa. Molim vas uzmete riječ, pa onda komentarišite.

BOŽENA JELUŠIĆ (22.11.22 16:40:47)

Da opet upotrijebim šalu, da rasteretimo zaista te tenzije, ali tenzije koje čitam i slušam sa ove strane Parlamenta prosto ne mogu, a da ne zaliče i evo intervencija, ove strane nema, pa nijesam u prilici da ih čujem, ali ih iz štame mogu čuti, ali ovo što čujem u Parlamentu definitivno jeste politizacija. Mi se sa

njom moramo na neki način suočavati u interesu naše države, zajedničke koliko god ima više ili manje, ne vidim da je to pitanje svih pitanja, nego pitanja da li svi zajedno živimo bolje. Naravno, hipotetički kažem, pitanje je kakve ćemo rezultate dobiti i šta će to, opet hipotetički, ništa po mom mišljenju, promijeniti u načinima našeg života. Gdje će nas to odvesti? Hoće li sve više postajati zemlja mrtvih predaka, dok živi potomci idu da žive na zapad u zemlje koje garantuju veći opseg ravnopravnosti, veću meritornost i veće i bolje perspektive? Ne vidim da se treba boriti za zemlju mrtvih predaka, nego za zemlju živih potomaka, žao mi je ako bilo koja politička grupacija u ovoj zemlji etno identifikaciju koristi kao političku identifikaciju, i mislim da će se to uvijek i na kraju obiti o glavu onima koji to rade. Ako su to jednom radili oni, drugi ili prvi, pa sad urade ovi drugi, običe se to o glavu svima. Jedino se neće obiti o glavu ako budemo razmišljali o razvoju ove države i da je taj cijeli etno folklor ostavimo prosto kao dio jednog intimnog stanja stanovništva, koje zašto da se ne u popisu ne verifikuje prosto zbog toga što još nijesmo sazreli da priznamo da nam je potrebnije građansko društvo. Ono što ja imam kao pitanje je, da li je u tih 80 pitanja koliko rečeno da ima, da li su se tu pronašli mehanizmi evidentiranja pitanja rodnih dispariteta? Znači, vlasništva kad su u pitanju žene, ekonomske aktivnosti žena i one ekonomske aktivnosti nevidljive i neuhvatljive jer ulazi u domen vaninstitucionalno sivog. Da li postoji ijedan mehanizam i da li je popis kasnije osnov za onu publikaciju muškarci i žene u Crnoj Gori? Meni se čini da bi za Crnu Goru bilo od prave važnosti ne da zna koliko je Srba i Crnogoraca nego da konačno muškarci i žene ostvare veći stepen ravnopravnosti. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:43:50)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.
Shvatam da poslanica Božović želi komentar.
Izvolite, poslanice Božović.

JELENA BOŽOVIĆ (22.11.22 16:43:59)

Hvala predsjednice, imama komentar na izlaganje poslanice i kolegice Božane Jelušić. Naime, vi ste rekli da su iz ovih redova tokom naših izlaganja mogle da se čuju tenzije. Odavde nijednog trenutka niste mogli da primijetite te tenzije, jer upravo sam i ja i sve moje kolege zagovorali konačno slobodno izjašnjavanje i o nacionalnoj i o etničkoj pripadnosti. Mi slavimo tu slobodu nakon 30. avgusta 2020. godine i upravo slavimo to što smo u konačno dočekali trenutak da bez ikakvih pritisaka, tenzija, ucjena, protjerivanja i slično svako u Crnoj Gori može da se izjasni onako kako želi i kako osjeća. Smatram da je veoma važno da se izjasnimo slobodno, da kažemo kojoj to naciji pripadamo i ti podaci su važni za statistiku jedne države. Ukoliko se pravilno upotrebljavaju nikakvog problema nema da svak kaže šta misli, šta osjeća, a sigurno da mi nikad nećemo te podatke zloupotrebljavati.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:45:08)

Zahvaljujem poslanici Božović.
Odgovor na komentar poslanica Jelušić.
Izvolite.

BOŽENA JELUŠIĆ (22.11.22 16:45:12)

Poslanice Božović, nijesam zaista smatrala da vi iskazujete tenzije, ali ukupna diskusija onako kako je ja pratim zaista pokazujekoliko ja čitam, razumijem i kako su mi se određeni komentari plasirali tokom moje diskusije da sve vodi u jednu politizaciju. To ćete dozvoliti da umijem toliko da pročitam.

Izvinjavam se, ovo neka bude procedura. Imala sam samo komentar na jedno izlaganje prethodno, kolege Ivanovića. Popis stanovništva nije popis imovine. Kad smo govorili o stanovima znaće se konačno koliko ko ima stanova, neće se znati jer su ti podaci kriptovani. Popis stanovništva nije popis imovine da se razumijemo da ne očekujemo od popisa da ćemo sad krenuti u ispitivanju porijekla imovine. Tako da prosto bude jedna ispravka navoda, ako u bilo kojem smislu pomaže. Mada bih ja lično voljela da se popišu ti stanovni koji su ljudi dobijali bezveze.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:46:10)

Zahvaljujem.

Vraćamo se nazad na redosljed prijavljenih za diskusiju i riječ ima poslanik Jovan Jole Vučurović. Nakon njega poslanica Milosava Paunović, a poslije poslanice Paunović je poslanik Aleksa Bečić. Poslanice Vučurović izvolite.

JOVAN VUČUROVIĆ (22.11.22 16:46:19)

Ja sam izgubio volju pravo da vam kažem poslije diskusije gospođe Jelušić, posebno što sam prepoznao u tom tonu, nažalost, od nje koja je i građanski orijentisana i ovako široka političarka, prepoznao sam namjere političke asimilacije, posebno srpskog naroda to prosto provijava odavno iz politike ne samo Demokratske partije socijalista i još nekih nego i nekih drugih političkih organizacija, makar dijela tih političkih organizacija da ne generalizujem sad. Nijesam htio naravno da ulazim sad u raspravu neku nego evo da kažem da je bilo sreće taj popis je trebao da se održi odmah kada smo pobijedili na izborima 30. avgusta, jer to bi bilo i najrealniji podaci o stanovništvu u Crnoj Gori. Trebao je naravno da se održi 2021. godine kada mu je i red bio. Kažem popis stanovništva, domaćinstava, stanova svuda je u Evropi jedna normalna pojava, statistički proces na osnovu koga svaka država između ostalog planira i svoj društveni i ekonomski razvoj i obavlja se u demokratskoj proceduri na svakih desetak godina. Međutim, eto u Crnoj Gori, kao što je rekla i gospođa Jelušić, on je u nekoj određenoj mjeri za vrijeme bivšeg režima bio i političko pitanje, ali pitanje kako da bude što manje Srba u Crnoj Gori, to je bilo pitanje. Ovdje ste iskoristili jednu pa evo ne znam kako da nazovem, politički Srbi, to mislim da zaslužuje izvinjenje sa Vaše strane da nazovete i jedan narod politički Srbi. Mislim to ste uradili po ulgedu na jednoga vlasnika lista "Vijesti", ali to nek ostane Vama da ste to izgovorili, mislim da ste dužni izvinjenja Vi shodno onome što mislite Vi i uradite.

Dakle, što rekoh, nekadašnji režim nije dozvoljavao da se ovaj proces obavlja slobodno i u skladu sa demokratskim i evropskim pravilima nego je i kao što su izbori bili u Crnoj Gori gledali smo i pritiske i ucjene i prijetnje i maltretiranje ljudi i sve ostalo. Otome govorio i kolega Milatović koji i ponajbolje poznaje ovu tematiku vezano za popis stanovništva. Sad su se, poštovani građani, ipak stekli uslovi da se popis obavi u jednom normalnijem ambijentu slobodno, bez bilo kakvih pritisaka sa bilo koje strane. Naravno kao što rekoh on je trebalo da se održi prošle godine, ali upravo jedna rekao bih ziheraška plašljiva politika Zdravka Krivokapića i njegovog ministra finansija koji je bio i zadužen za popis dovela je do nepotrebnog odlaganja čime su između ostalog iznevjereni oni koji su glasali koaliciju Za budućnost Crne Gore, poštovani građani, i tu dvojicu, koju sam sada pomenuo, izvukli iz duboke anonimnosti u kojoj su do tada bitisali.

Takođe, u Crnoj Gori se desilo nešto nevjerovatno dakle da se pojedine političke strukture i sa njima povezani NVO sektor protive održavanju popisa stanovništva. Ne znam, evo bavim se politikom podosta, ne znam da je negdje zabilježena jedna takva pojava da se političke strukture i NVO sektor protive održavanju popisa u svojoj državi. Dakle, da pokušaju da zabrane svojim građanima da se popišu na popišu stanovništva. Ako to nije jedna od definicija ekstremizma, e onda ja ne znam šta je. Bivši režim prosto ne može da funkcioniše ako nešto nije pod njegovom kontrolom, pa je zato i nastala tolika da kažem "dreka oko popisa", a ono što vidimo zašto se još pojačava ta retorika, to je zato što je Demokratska partija socijalista teško poražena na izborima 23. oktobra i biće poražena na svim narednim izborima i njena tendencija da nestaje sa političke scene, kao što uvijek kažem, na radost ogromne većine građana Crne Gore. Mi ćemo im naravno pomoći da što prije nestanu sa političke scene i da rasterete i ovaj narod i ovu državu. Pa se danas ta, rekao bih i mafijaška i ekstremistička antisrpska struktura, kako DPS pokušava predstaviti i danas kroz neku konferenciju za novinare ovdje kao demokratski pokret i sakriti se iza građana koji izlaze na proteste i da sakriju ono što su pljačkali 30 godina. Taj obim pljačke poštovani građani DPS-a, se ne može sakriti i sve će doći na naplatu naravno kroz sve zakonske procedure gospođu Đurović, da ne bude da ja ovdje prijetim nekim revolucionarnim metodama, daleko bilo.

Isto tako ne sjećam se dakle da su DPS i ove NVO da im je nešto smetalo 2003. godine ili 2011. godine kad se održavao popis stanovništva u Crnoj Gori, a koji je, kao što sam rekao, sproveden uz najstrašnije pritiske, ucjene i koji je falsifikovan i 2003. i 2011. godine. Pored toga, poštovani građani, pored tolikih pritisaka moram da istaknem da je srpski jezik bio dominantan dakle, ubjedljiva većina na popisu, a na narednom će biti još više govornika srpskog jezika još veći procenat, kao što će biti još mnogo veći procenat pripadnika srpskog naroda. To nikoga ne treba da plaši, gospođu Jelušić, to je znak da se Crna Gora oslobodila, da se vratila sebi, svom istorijskom, tradicionalnom identitetu, dakle to treba da raduje čak i one kojih nema sa druge strane, jer valjda se radujemo, jer se Crna Gora vratila sebi. Najvažnije je, gospođu Đurović, da popis bude slobodan i da prikaže realnu sliku stanja u Crnoj Gori koju do sada nijesmo imali. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:53:16)

Zahvaljujem poslaniku Vučuroviću.

Sada riječ ima poslanica Paunović, a nakon nje poslanik Bečić i poslanik Vučinić. Htjeli ste komentar, naravno.

Izvolite, poslanica Jellušić, komentar.

BOŽENA JELUŠIĆ (22.11.22 16:53:32)

Da sam ikad izgovorila politički Srbi, ja sam samo rekla sljedeće, da etno identifikacija kod nas postaje politička identifikacija, ali to ne znači da ide samo u jednom smjeru, ide i u smjeru Crnogorci i u smjeru Srbi. Bez obzira kako mi shvatili nacija je svaka konstrukt, svaka je nacija konstrukt i sa tim konstruktima se manipulira u političke svrhe. To je bila moja jedina intervencija, a nikako obezvređivanje bilo koje bošnjačke, hrvatske, srpske, crnogorske, romske nacije, taman posla. Još manje priča o nekakvim mogućim izmjenama Ustava, što sam čula od mlađahnog kolege Maksima.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:54:21)

Zahvaljujem poslanici Jelušić.

Odgovor na komentar poslanik Vučurović.

JOVAN VUČUROVIĆ (22.11.22 16:54:26)

Prihvatam što kaže gospođa Jelušić. Ja sam to protumačio onako kako mi je zazvučalo u tom trenutku, i eto, u redu.

Ovo što se tiče Ustava, naravno, rezultati popisa se moraju odraziti i na Ustav. Vjerovali ili ne, ali tako će i biti, jer Ustav se gradi u skladu sa onim kako neka država funkcioniše. To nije politizacija nego ćemo da držimo Ustav i ako ovdje bude na primjer 70% Bošnjaka ili 70% Srba ili 70% Crnogoraca Ustav treba da se drži i dalje onakav kakav je. Vi očigledno ne želite, kao što kaže gospodin Damjanović Ustav je živa materija i treba da se mijenja u skladu sa prilikama sa kojima živimo. To je potpuno normalno. Tako da će se i Ustav nadam se promijeniti i izmjene i dopune Ustava, neće to biti bolno, vjerujte mi, to će biti kao što rekoh u skladu sa realnošću sa kojom živimo.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 16:55:36)

Nastavljamo dalje.

Poslanice Paunović imate riječ, izvolite.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (22.11.22 16:55:42)

Zahvaljujem.

Kako je lijepo ovako kad se svi složimo. Mnogo volim da slušam ovakve diskusije koje idu u jednom smjeru i ka međusobnoj koheziji.

Elem, poštovani građani, opšte je poznato da sve civilizovane zemlje svijeta redovno u skladu sa zakonskom obavezom. zavisno kako je to regulisano gdje, sprovode popis stanovništva. To je zakonska obaveza svake civilizovane i moderne države. Crna Gora je pretendent za ulazak u Evropsku uniju. Mi pregovaramo već dugo vremena. Ne znam dokle smo stigli, ne znam da li smo nazadovali, šta će se biti, međutim, ovakvim diskusijama kakvu poruku možemo da pošaljemo međunarodnoj zajednici? Šaljemo poruku da se u Crnoj Gori jednostavno ne smije raći ko si, šta si, koje si vjere, koje si nacije. Ako je to put i ako je to poruka za naš ulazak u Evropsku uniju onda samo mogu da konstatujem da mi ovakvim ponašanjem idemo unazad. Kakve su to onda građanske slobode u Crnoj Gori ako se to ne smije reći na glas ili ako se ne smije popisati na tom popisu stanovništva koji nama predstoji. Apelujem na poštovane građane da na ovakve politike više ne nasijedaju. Ovakve politie su protkane duboko u naše društvo već

godinama i svako pitanje, bilo koje važnije pitanje koje se desi u zadnje vrijeme, ne u zadnje nego već decenijama, se pretvara u svojevrsnu vrstu referenduma, za ili protiv. U ovakvom ponašanju vidim samo protiv, ali protiv nas samih, protiv Crne Gore. Drugo protiv ovdje u ovoj situaciji što se popisa tiče, zakona o popisu, apsolutno ne postoji.

Kakva je priča to da se brani Crna Gora, da se brani identitet Crne Gore zbog zakona o popisu. To je potpuni apsurd. Crna Gora je opšte poznato imala nekih osam popisa, čini mi se, koji je posljednji bio 2011. godine i sada je na nama jednostavno zakonska obaveza da sprovedemo popis stanovništva. Šta je tu sporno, u stvari šta se pokušava nametnuti kao sporno oko tog popisa, evo ja sam izvukla podatke, sporno se pokušava nametnuti, a nije, da su tada Crnogorci bili zastupljeni u procentu 44,89%, Srbi 28,73%, srpski jezik 42,88%, crnogorski jezik 36,97%. E ovo očigledno se pokušava nametnuti kao sporno i zašto je ovo sporno ako jeste, a očigledno jeste, onda ja postavljam pitanje zbog čega. Šta tu kome smeta? Od čega se ovdje brani Crna Gora i šta je ovdje problem u ovim podacima? Šta je problem u podacima koji će sada biti, možda drugačiji, možda isiti, evo vidjećemo, ali ja tu nikakav problem ne vidim.

Ne brani se ovdje Crna Gora, brane se ovdje kuće, stanovi, novac, to se brani, nezakonito stečena imovina. Meni je žao što, biće ovdje u ovom zakonu o popisu stanova ali kao što smo čuli nećemo znati čijih, ali hvala bogu postoje mehanizmi, evo uskoro će biti zakon o porijeklu imovine, pa ćemo vidjeti i čiji su ti stanovi i šta se tu u stvari brani. Ako nešto ima protiv, ako neko ima potpuno legitimo da ima drugačiji stav, red je da to kaže, red je da danas dođe ovdje pa da ukrstimo argumente, da vidimo ko je za, ko je protiv, argumentima, zbog čega neko ima drugačije stanovište, a ne da se cio život bježi od problema, bježi od ovakvih pitanja i u prvi plan stavlja nešto sasvim drugo što uopšte nije, predmet rasprave ne treba da bude jednostavno.

Ovo je prije svega, rekla sam, zakonska obaveza, ako meni ne smeta da kažem ko sam, šta sam Srpkinja iz Crne Gore, da idem u Srpsku pravoslavnu crkvu, po slobodi pominjem, zašto bi mi smetalo da kolega Albin Čeman, koleginja Suada kažu da su Bošnjaci, muslimani, da su islamske vjeroispovijesti, zbog čega to kome smeta? Svaki suprotan stav ovakvom stavu jeste stav protiv multietničke, multikulturalne i multinacionalne Crne Gore i svaka poruka suptotna koja se šalje jeste takva da nam smetaju različitosti i da jednostavno nećemo da prihvatimo da svi živimo ovdje, da svi dijelimo ovu Crnu Goru i da druge domovine mi nemamo. Svaka drugačija poruka šalje poruku da se lažno borimo za ulazak u Evropsku uniju i da su nam prioriteti sijanje mržnje, netrpeljivosti i podjela na kojim politikama su određene političke strukture navikle da plivaju politički, o tome sam već govorila, jer da nije takvih stvari, da nije takvih podjela jednostavno ti ljudi ne bi imali o čemu da pričaju, ni ovdje u Parlamentu, a ni van Parlamenta.

Predmet popisa nijesu samo nacionalna i identitetska pitanja, o tome uporno diskutujemo. Stalno govorimo da nema registara ovih, onih, da nema socijalnog kartona, da nemamo podatke. Prije svega, Crna Gora ne zna koliko ima stanovika uopšte, koliko ljudi živi u Crnoj Gori, koliko ljudi se odselilo iz Crne Gore, koliko ljudi ima državljanstvo. Mi osnovne podatke koje jedna ozbiljna država koja pretenduje da uđe u Evropsku uniju nemamo. O čemu onda mi govorimo, o drugim podacima koje sve uređene zemlje imaju mi od njih bježimo uporno.

Ova parlamentarna većina je pokušala za vrijeme 42. Vlade, gospodina Zdravka Krivokapića, da potegne ovo pitanje popisa, međutim, tada iz ko zna kojih razloga iako se to drugačije prezentovalo i drugačije obećavalo nije došlo do toga, ali eto uspjeli smo tada da u budžet ubacimo, čini mi se, oko tri miliona sredstava koje će biti potrebne za sprovođenje popisa. Međutim, ni pored toga nije došlo do realizovanja, odnosno stavljanje zakona o popisu u proceduru. Kao što vidite, sada jeste i Socijalistička narodna partija prilikom ulaska u manjinski Vladu kao jedan od prioriteta je stavila i takođe i rješavanje, zakonsko rješavanje popisa stanovništva. Da ste pitali prosječnog građanina Crne Gore prije jedno, možda, godinu dana, pola godine, šta su njegovi prioriteti, šta bi želio od vlasti pored i osnovne stvari ekonomskog standarda i povećanja kvaliteta života, što je osnovna stvar u životu svakog pojedinca i svakog građanina Crne Gore, oni bi vam rekli potpisivavnje Temeljenog ugovora sa Srpskom pravoslavnom crkvom, popis stanovništva, borba protiv organizovanog kriminala i korupcije, zakon o porijeku imovine i tako dalje. To su one stvari koje je Socijalistička narodna partija od početka govorila, za koje se borila i izborila. Pa sada neka građani sude da li su to ispunjena obećanja ili nijesu, ko je vukao mudre političke poteze, ko je vladao na podjelama i širio mržnju i apsolutno ništa korisno nije uradio, eto ja ostavljam građanima da to prosude.

Priča o tome da li popis treba, da li ne treba, da li smijemo reći i da li trebamo reći konačno koliko nas ima, kakva je struktura stanovništva i tako dalje, ta nas je politika dovela dovdje gdje se sada nalazimo u ovakvim podjelama, i u ovakvom stanju, jednom mogu da konstatujem institucionalno lošem u kojem se Crna Gora nalazi.

Uputiću na kraju apel poštovanim građanima Crne Gore. Kada se desi taj popis, nadamo se u toku sljedeće godine, izjasnite se slobodno, ne dozvolite da bilo koji pojedinac, bilo koji popisivač stanovništva, bilo koji političar, bilo ko utiče na vaše mišljenje, odnosno na vaš osjećaj koji ćete javno iskazati ko ste, šta ste, da li ste vjernik, u koju crkvu idete, šta li je već predmet popisa. Jednostavno prijavite svaku

zloupotrebu i daj jednom svi zajedno da stanemo na kraj ovakvim politikama, ovakvim političkim spinovima koje propagiraju inače oni koji su ovu državu urnisali, ojadili, opljačkali i da se već jednom krene ka nekoj boljoj budućnosti, da se krene ne samo deklarativno putem ka Evropskoj uniji. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 17:04:22)

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Sada riječ ima poslanik Bečić, a da se pripremi poslanik Vučinić.

Izvolite, poslaniče Bečiću.

ALEKSA BEČIĆ (22.11.22 17:04:33)

Zahvaljujem.

Uvažena predsjednice Skupštine, uvaženi ministre finansija sa saradnicima, uvažene kolegice i kolege poslanici,

U Crnoj Gori uvijek interesantna tema svakom negdje iz svog ugla i svakom na svoj način, ali ono čega se pribojavam da ćemo svi zajedno, bez obzira kako se nacionalno, vjerski ili politički osjećali na tom popisu, nakon završetka tog popisa i rezultata kojima ćemo svjedočiti, osjetiti jednu vrstu nelagode zbog migracija koje se dešavaju u Crnoj Gori. Jer, mi imamo dugoročno kao zemlja ozbiljan i veliki problem. Mi imamo velike migracije iz sjevernog dijela naše zemlje ka centralnom i južnom regionu i to dugoročno može da znači i ugrožavanje jednog dijela teritorije Crne Gore jer ljudi su osnov i opstanka i bitisanja i borbe za jednu državu, njenu državnost i njenu vječnost. Imamo i velike migracije iz svih krajeva, iz svih gradova, iz svih nacionalnih i vjerskih skupina ka zapadnom dijelu Evrope i svemu onome čemu svjedočimo svi zajedno, a primjere možemo da nađemo i u svom najbližem okruženju i svom komšiluku i u svim gradovima ove prelijepe Crne Gore.

Čini mi se da i vi vidite ono što ja dobro vidim. Da su prepuna konzularna predstavništva ili one čekaonice konzularnih predstavništava mnogih zapadnih država u Podgorici jer se čekaju vize i kupuje se karta za jedan smjer. Kupuje jednako i Aleksandar i Almir i Anton, kupuju je Crnogorci, Srbi i Bošnjaci i Muslimani i Hrvati i Romi, kupuju je i Hercegovljani i Podgoričani i Rožajci i mladost svih naših gradova. Tako da se bojim da ćemo se tu morati pogledati svi međusobno i da ćemo morati sve naše podjele staviti po strani bilo prije popisa, bilo nakon popisa. Ako i ovako mali, podijeljeni i posvađani nastavimo tim putem i tim smjerom, mislim da će nam dugoročno svima nama, a posebno onima koji će nas naslijediti, budućnost biti ugrožena kako god da oni tada nacionalno ili vjerski gledali ili osjećali se u odnosu na određena pitanja.

Zato sam i ponosan, djelimično, uz sve ove turbulencije ove godine što smo učinili neke značajne stvari jer mi to možemo najbolje spašavati i zaustavljati jačanjem ekonomskih sloboda. Kada smo svi zajedno, dominantno mi koji sjedimo ovdje i predlagali i glasali mnoga zakonska rješenja kojima smo i vratili dječije dodatke i uveli besplatne udžbenike i povećali i plate i penzije i vratili naknade majkama i mnogo čega drugog, imali smo na umu to, ne da dijelimo, jer nismo izdvojili bilo koga, nismo podijelili bilo koga već da ujedinito i pomirimo. Najbolje možete i miriti i ujediniti ako ekonomski osnažite čovjeka i ako ga politički osnažite, a to znači da bude slobodan, da se slobodno izjašnjava i da slobodno misli svojom glavom. Ali, što je najvažnije, da može da živi od svoga rada jer onda do kraja i u potpunosti može biti i slobodan i samosvjestan.

Zato, molim građane jer nema ovdje dileme, mogu neki danas da problematizuju ono što su praktično istovjetno oni predlagali prije deset i dvanaest godina. Pogledajte taj tekst Predloga zakona i ovaj danas, vjerujem da su možda u nekim više tehničkim stvarima nijanse i razlike, vjerovatno su različite političke pozicije. Zato, nemam ni šta da diskutujem jer se saglašavam sa predlagačima, ali imam potrebu da se obratim građanima i da ih zamolim, u susret popisu koji se svakako mora desiti, vidimo negdje najoptimalnije jesen 2023. godine, da ne dozvole da budu uvučeni u dnevno političke igranke, ne dozvole da budu zloupotrijebljeni i ne dozvole da budu nesvjesno akteri namještenih ili polunamještenih identitetskih utakmica. Građani, davno sam vam rekao i stojim iza toga, to su jedine utakmice na svijetu u kojima dobijaju svi koji igraju, a gube svi koji gledaju, bez obzira za koga su navijali. Gubite vi, gubi običan narod. Zato, ne dozvolite to ovoga puta. Prezrite i primitivizam i ekstremizam bilo koje vrste i podjele i pokušaj zloupotrebe ovih pitanja. Ovog puta imate priliku da se slobodno izjasnite. To je naša zajednička obaveza, da ovdje stvorimo formalni osnov, a država i suštinski praktičnim primjerima, da ljudi ovoga puta mogu slobodno da se izjasne. Oko ovih osjetljivih identitetskih pitanja imate saglasje i u ovom zakonu, koji brani uvaženi kolega Damjanović, i da se izjasnite o njima, ali jednako tako pravo i da se ne izjasnite ako to nije vaša želja. Ono što je najvažnije, imate slobodu. Kako god se izjasnili, šta god uradili Crna Gora je danas

slobodna. Nećete zbog svog izjašnjenja ni biti nagrađeni ni biti diskriminirani. Takav popis treba Crnoj Gori. Klasični statistički popis da bi mogli da se objedinimo, a ne dodatno razjedinimo u Crnoj Gori.

Ta identitetska pitanja, i privodim kraju, jesu osjetljiva uvijek na trusnom Balkanu. Doživljam ih, to promovisem i za to se zalažem, kao isključivo intimna pitanja jednog čovjeka, pitanja njegove intime. Šta hoće neko da mi kaže da je bolji čovjek što pripada nekoj naciji ili nekoj vjeri. Ne. Čovjek je čovjek zato što je čovjek. Kriminalac je kriminalac zato što je kriminalac, a ne zato što je pripadnik ove ili one vjere. Da, zaista, u nekoj redovnoj aktivnosti i komunikaciji izuzev popisa kao statističkog procesa jeste primitivno nekog ovako pitati, pa i kada je javno politički djelatnik, koje je vjere i koje je nacije. To je, po meni, odraz primitivizma. Znao sam kao političar dugo godina, potpuno ciljno, da bi poslao poruku crnogorskim građanima, uz sav politički rizik odbijao da odgovorim na takva namještena pitanja da bih poslao poruku. Na kraju sam, poslije šest, sedam godina, prije nekoliko mjeseci na pitanje jednog kolege odgovorio na ta pitanja i rekao kako se nacionalno osjećam i vjerski i jezički, ali odgovorio na način da pokažem svu besmisao te jeftine politizacije i zloupotrebe tih pitanja. Na kraju sam rekao - dragi građani, nemojte slučajno da mi je neko dao glas zbog toga što se tako nacionalno osjećam, vjerski ili jezički jer nijesam zbog toga u politici. Politika postoji da nam date glas ako smo svojim programom, svojim stručnim i moralnim kvalitetima zavrijedili da vas predstavljamo, a ne zloupotrebom tih pitanja da nešto budemo i da nešto značimo ovom društvu.

Tako da, zaista moj poziv, u susret svemu ovome što nas očekuje, stop generalizaciji. Generalizacija bilo čega nije dobra. Najmanje skupine ne možete da generalizujete. U jednoj najmanjoj porodici naći ćete vjerovatno one koje ćete različito vrednovati. Da ne govorimo o bratstvima, plemenima, vjerama, nacijama. Taj primitivizam samo postoji još na Zapadnom Balkanu. To ne postoji više, vjerujem ili se makar nadam, nigdje drugo. Neka vam primjeri naše partije i Demokrata bude jedna vrsta malog doprinosa i svojevrsnog primjera. Mi smo nastali prije nekih osam godina. Tada su nas posmatrali kao grupu mladih idealista koji hoće, gle čuda, da pomire Crnu Goru. Projektovani su nam da nećemo ni cenzus preći na prvim izborima. Nakon osam godina smo danas i velika i jaka i jedna od najmoćnijih partija u zemlji. Ono što je najvažnije, u našoj partiji u našem poslaničkom klubu, rukovodstvu, svim strukturama partije, kao što vidite imate ljude različitih vjera i nacija. Za ovih osam godina toliko velika partija, toliko složenih pitanja, nikada se nijesmo mimoišli. Nikada se nijesmo međusobno posvađali, nikada se nijesmo sporečkali ni uz kafu, ne daj bože, oko ovih pitanja. To pokazuje da može Crna Gora da ide tim putem, da može Crna Gora da bude istinski građanska država i neka primjer Demokrata, da kažem Crne Gore u malom, bude putokaz svima i u susret ovom popisu. Da nas popis dodatno ne razdvoji, da ne produbi podjele, da nas ne razjдини jer dosta je toga. Hajde da on pomogne da makar spoznamo ona ključna pitanja i da se objedinimo oko onih pitanja koja tište svakog u Crnoj Gori bez obzira kako se on nacionalno ili vjerski izjašnjava, jer naš zadatak i naša obaveza prema budućim generacijama je da spriječimo ovaj ekonomsko-socijalni egzodus kojim, nažalost, svjedočimo.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 17:14:41)

Zahvaljujem poslaniku Bečiću.

Sada riječ ima poslanik Maksim Vučinić, a da se pripreme poslanici Zogović i Knežević.

Poslaniče Vučinić, izvolite Vaše vrijeme.

MAKSIM VUČINIĆ (22.11.22 17:14:53)

Zahvaljujem predsjednici Skupštine.

Poštovanke građanke i građani, uvažene kolegice i kolege poslanici, uvaženi ministri sa saradnicima,

Popis stanovništva kuća i stanova kao organizovano prikupljanje podataka o državljanima jedne zemlje, pored osnovnog pitanja koliko stanovništva ima jedna država, obezbjeđuje i podatke o starosti, polu, obrazovanju, zanimanju i ostalim obilježjima.

Popis daje odgovor na pitanje gdje i kako stanovništvo živi, njihov materijalni i socijalni status. Odgovori na ova pitanja daju numerički okvir populacije, što je osnov efikasnog planiranja razvoja ekonomske, socijalne, populacione, agrarne, pa i energetske politike kao i drugih politika. Međutim, popis nam takođe govori o etničkoj, jezičkoj i vjerskoj strukturi jedne zemlje. Ovaj popis, prvi nakon demokratske smjene vlasti, će nam objektivno prikazati koliko ljudi naseljava Crnu Goru.

Međutim, Demokratska partija socijalista i njeni sateliti bježe od prvog slobodnog popisa u Crnoj Gori, jer znaju da će slobodno izjašnjavanje građana i objektivna statistika pokazati stvarno stanje u Crnoj Gori i to stanje svakako ne odgovara DPS izbornom i etničkom inženjeringu. Takođe znaju da će popis

pokazati potpuno drugačije stanje od onoga iz 2011. godine kad je popis urađen, odnosno sproveden, pod najvećim mogućim pritiscima i metodologijama političkog i etničkog inženjeringa.

Nakon izborne pobjede 30. avgusta 2020. godine i nedavnog kraha Demokratske partije socijalista u Podgorici i drugim opštinama realno je očekivati da će na ovom popisu se građani slobodnije i iskrenije izjasniti o svom identitetu, a isto tako realno je očekivati da DPS neće biti zadovoljan rezultatom prvog slobodnog popisa.

Nakon vijek i više obavljanja tradicionalnog popisivanja, odnosno popisa u Crnoj Gori, DPS prvi put u istoriji bježi od popisivanja pravdajući to strahom od nacionalizma. Vrlo zanimljiva percepcija statistike. Evo im možda najbolji odgovor je taj kada državu postavite na zdravim osnovama i na istini onda nema prijetnje od nacionalne istorije, izjašnjavanja građana, nema prijetnje od književnosti, od poezije, nema prijetnje i na kraju i od popisa.

Apstraktna zamisao koju DPS i njeni sateliti smatraju državom koju sa jedne strane vide kao beskonačni rudnik novca, stanova i privilegija, a sa druge strane kao folklor partijskih boja ne odražava Crnu Goru. Crnu Goru najbolje predstavljaju svi njeni građani, počev od onih najvjernijih sinova i kćeri ove zemlje koji su spremni za ovu zemlju da daju život, pa do onih građana koji samo formalno poštuju, ali poštuju ovu zemlju plaćajući porez i poštujući njene zakone.

Osvrnuću se i zašto sam spomenuo, prije uvažena koleginica Jelušić, izmjene i dopune Ustava. Iz prostog razloga zato što ne smijemo više da dozvolimo da, opet kažem, najvjerniji sinovi i kćeri ove zemlje jedna partija kao što je lopovski DPS na čelu sa svojim predsjednikom Milom Đukanovićem, stavlja pa makar i u javnom diskursu, svrstava u građane drugog reda. Ustav mora da zagaruje, makar ovome narodu koji sam spomenuo, status u ovoj zemlji koji ne može ni jedna politika u budućnosti da pokuša da poremeti. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 17:20:09)

Zahvaljujem poslaniku Vučiniću.

Sada riječ ima poslanik Zogović, a nadam se da će nam se pridružiti poslanik Milan Knežević.

Poslaniće Zogoviću izvolite.

MILUN ZOGOVIĆ (22.11.22 17:20:19)

Poštovani građani, predsjednice Skupštine, ministre Damjanoviću sa saradnicima,

Pred nama je Predlog zakona o popisu stanovništva, domaćinstva i stanova. Možda da u ovom predlogu zakona nema ovih stanova ne bi bilo ovolikog nezadovoljstva i dovođenja u pitanje ove antipopisne hysterije. U zdravim društvima i u zdravom društvenom ambijentu popis stanovništva je jedno čisto statističko pitanje. Primitivne oblike popisa su obavljali Valilonci, Grci, Jevreji, Kinezi, Egipćani, Rimljani, još prije nove ere, dok je prvi moderni popis obavljen na francuskoj teritoriji Kanade 1665. i 1666. godine. Stare civilizacije su još prije nove ere prepoznale civilizacijski, društveni i državni značaj popisa, dok se mi u Crnoj Gori u 21. vijeku preispitujemo trebali nam popis ili ne, u kakvom formatu i sa kojim podacima ili možda treba da nam budu uzori Etiopija i Oman rijetke države na zemljinom šaru koje nikada nijesu imale popis.

Postavlja se pitanje koga je to i zašto strah od sprovođenja slobodnog popisa stanovništva, domaćinstva i stanova, koji samo treba da budu vjerni prikaz realnog stanja. Da li je veći problem da se popišu nelegalno stečene nekretnine ili što će građani po prvi put moći da bez pritisaka, po sopstvenom uvjerenju, odgovore na pitanja popisivača? Koga ga je to i zašto strah što se tradicionalna Crna Gora vraća samoj sebi? Projekat dukljanskog montenegrinskog inženjeringa, proizvodnja novog čovjeka bez korijena i tradicije doživio je očekivani fijasko, blijede kopije Akademije nauka i crkve, kao što je DANU i CPC nijesu mogli ozbiljnije ugroziti viševjekovni, istorijski, vjerski, nacionalni i duhovni identitet tradicionalne Crne Gore. I dok je vladika Rade Tomov svoje epohalno pjesničko djelo otpočeo Posvetom prahu oca Srbije Dukljani su se opredijelili da nakon obnove nezavisnosti 2006. godine nova Crna Gora mora biti izgrađena na izrazito antisrpskom karakteru pokušavajući da od crnogorstva i srpstva naprave nepremostive antagonizme. Ipak i nakon više od dvije decenije besumučnog ispiranja mozgova, izgradnje privatne države i sranja sa njom vladajućih elita koje su brkajući odnos između imovine i domovine pravile direktnu interesnu emotivnu vezu sa Monenegrom, Montenegro nije uspio da pobijedi tradicionalnu Crnu Goru, u Crnoj Gori ima mnogo više poštenih ljudi nego onih koji su se bogatili na račun sopstvenih građana i koji sada žele da Crnu Goru zabave o jadu, kako bi odbranili sve ono što su gomilali trgovinom uticajem i zloupotrebom službenog položaja.

Moje srpstvo i moje crnogorstvo nikada nijesu bili u sukobu, potpisivali smo se i upisivali kad god je i gdje god je trebalo ovih dana smo skoro pa zaokružili svoj porodični popis, poslije 106 godina od internacije Spasoja Milunovog Zogovića, pronašli smo njegov grob u Velikom Međeru u Slovačkoj. Odveden je iz Murine sa 14 godina i to bos, Austrougari su ga zarobili ispred kuće dok je okopavao njivu, preko puta njega u Velikom Međeru leži njegov brat od strica Milosav zarobljen nakon Mojkovačke bitke kao vojnik koji je preminuo u devadesetoj godini života. Jednom na spomeniku piše da je Srbin, a drugom da je Crnogorac. Na Mojkovcu je poginuo i rođeni Milosavov brat Mileta, prađed Milun gine na Skadru 1913. godine tako je od šest muških glava u našoj kući samo jedna dočekala novi popis. Upisivali smo se i popisivali i 1941. godine, od 35 kuća koliko je brojalo naše bratstvo bilo je 57 ustaničkih pušaka. Doduše patriotizam i rodoljublje koje se mjeri kvadratima i nizašta dobijenim stanovima nikada nas nije dopadalo, nije nam ni pripadalo, a bogami ni mi njemu.

Slušajući kao te interesne patriote ideološki nasljednici pete kolone upiru prstom put nas nazivajući nas stranim plaćenicima, izdajnicima, divim se Crnoj Gori, koja je uvijek imala snage da se izbori sa takvima. Glavno protivljenje održavanju popisa krije se u stahu od suočavanju sa činjenicom da Srpskoj pravoslavnoj crkvi pripada više od 80% pravoslavnih vjernika u Crnoj Gori i da je srpski jezik maternji za gotovo 2/3 građana Crne Gore. Problem je što će se jasno vidjeti nakon rezultata ovog popisa, da dukljanski Montenegro nije uspio da pobijedi tradicionalnu Crnu Goru. Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 17:26:09)

Zahvaljujem poslaniku Zogoviću.

Kao poslednji prijavljeni diskutant danas poslanik Milan Knežević.

Izvolite, poslaniče Kneževiću.

MILAN KNEŽEVIĆ (22.11.22 17:26:18)

Slobodna Crna Goro i vi u ZIKS-u,

Slušajući ovih dana tumačenja i izjave kvadratogoniča iz Demokratske partije socijalista i njihovih koalicionih partnera lako se može doći do zaključka da se popis može i mora održati ako bi se ispunili određeni uslovi, a to je da svi oni građani koji bi željeli da se izjasne kao Srbi da govore srpskim jezikom i da idu u Srpsku pravoslavnu crkvu to ne mogu uraditi. Onda bi se popis ekspresno održao, možda čak i do 31. decembra organizaciji kvadratogoniča iz Demokratske partije socijalista, jer bi onda sve moglo i Litavanc, Čečen, Aboridžin, kentaur, Spajdermen i Banamen, samo ne bi mogao Srbin. Jer ovo nije ona Crna Gora o kojoj smo mi čitali, Crna Gora iz knjiga, iz priča naših predaka onih junaka sa Grahovca, Vučjeg Dola, Krusa, Martinića, Skadra, Bardanjola, ovo je neka Crna Gora izašla iz nekih NVO epruveta u kojima su stali svi oni anacionalni, aistorijski, atradicionalni elementi po kojima smo se odlikovali i kao narod i kao država.

I ako bi kojim slučajem bili živi Petar I, Petar II, Marko Miljanov, kralj Nikola, Janko Vukotić i učestvovali u ovom popisu na osnovu popisnih pitanja koje bi postavljali anketari iz Demokratske partije socijalista, a sastavljao ih je Jevto Eraković, potpredsjednik Demokratske partije socijalista, pitanja bi bila sljedeća. Zamislite da pitaju Petra I Petrovića Njegoša volite li više pse ili mačke, muči li vas prostata pred zoru, dajete li prednost više trotinetu ili skejtbordu, kako biste opisali doživljaj subjektivni vaš kada je u pitanju promjena vremena, da li su vas mučili u osnovnoj školi više fizičko ili likovno. E to će biti pitanja ukoliko popis bude organizovao Jevto Eraković sa ovim našim tradicionalnim partnerima. Vjerovatno će biti i pitanje, koji je vaš subjektivni osjećaj vaše seksualne opredijeljenosti, a kakav je vaš objektivni osjećaj vaše seksualne opredijeljenosti. Jer se ta pitanja nalaze u nekim zapadnoevropskim državama gdje nije izgleda uputno saopštavati pol, i sopstveni ili pol članova porodice.

Tako da mi danas treba da pošaljemo jasnu poruku, da ovaj popis nije trkanje između Srba i Crnogoraca, da ovaj popis ne predstavlja nikakav sukob između jednoga naroda koji je posvađala Demokratska partija socijalista i na jednom naglašenom antisrpskom narativu gradila ovu državu od 2006. godine stvarajući je kroz privatne latifundije i feude. Možda, ako bi ovi goničokvadrati iz Demokratske partije socijalista i njihovih satelita pravili popisnicu na osnovu onoga što je bio Milo Đukanović u prošlosti, popisni listić bi bio kao transibirska željeznica, jer je on devedesetih bio Srbin veći od Radovana Karadžića i od Slobodana Miloševića i od Ratka Mladića, 2000-ih je bio Crnogorac veći od Sekule Drljevića, Savića Markovića, Štedimilije i ostalih ideologa dukljanske i NDH-a ideologije u Crnoj Gori. Godine 2005. i 2006. Milo Đukanović je bio veći Rus i od Staljina, Lenjina, i od svih onih kneževa još iz maloukrajinske epohe, a sada je Milo Đukanović ujedinjeni emirat.

Mi sad zbog toga što je on od svakog popisa do popisa ima promjenu nacionalnog identiteta ne smijemo da se izjasnimo jesmo li Srbi, jesmo li Crnogorci, Bošnjaci, Muslimani, zato što to nekome smeta u Crnoj Gori iz nevladinog sektora iz nekih ambasada i dominantno iz Demokratske partije socijalista. Ali sigurno nemam dilemu, đe su Crnogorci ubjedljiva većina, to su na Vračaru, Beogradu na vodi, Novom Beogradu i ako bi se, ne daj bože, kad zaratilo između Srbije i Crne Gore, najveće bitke bi se vodile upravo u tim djelovima Beograda. Oni najviše vole Crnu Goru iz Beograda, najviše vole da se brinu za tekovine nezavisnosti i koliko je protestanata ovdje ispred Skupštine Crne Gore, upravo iz Cegera, iz Madere, iz Žozefine, iz Mažestika, iz hotela Moskve, govoreći da su oni Crnogorci još od Tuđemilske bitke iz 1041. godine, kad su se oni nesrećni Vizantijci prevrnuli na onim čunovima na Skadarskom jezeru.

Zato ja i želim da pošaljem poruku svima ovima koji više vole Crnu Goru od nas iz Beograda i iz ostalih evropskih i prekookeanskih destinacija da u četvrtak kada bude novi protest ovih koji imaju stanove, a nemaju vlast jer su zabrinuti za Ustav Crne Gore da protestuju i protiv popisa. Da svakog četvrtka šire spisak nečega zbog čega protestuju do trenutka kada Crnu Goru posjete vanzemaljci kao najatraktivniju distanciju, niđe nebo nije plavo kao iznad Crne Gore, i da se najzad stvore uslovi da vanzemaljci postanu većina u Crnoj Gori, i onda možemo da održimo popis. Prije toga nikakvog popisa ne smije da bude jer ne daj bože da Srbi porastu za 2 ili 3% to bi bila nacionalna tragedija, ali samo u Demokratskoj partiji socijalista. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 17:33:40)

Zahvaljujem poslaniku Kneževiću. Sa ovim smo iscrpili listu prijavljenih govornika.

Uvaženi ministre, da li želite da komentarišete? Ne bih rekla da je bilo pitanja. Završnu riječ onda. Izvolite ministre.

ALEKSANDAR DAMJANOVIĆ (22.11.22 17:33:53)

Hvala predsjednice.

I prije svega zahvalnost svakom od diskutanata, kao i kolegama koji su ovdje prisutni. Na ovaj način negdje smo završili taj, da kažem glavni dio posla raspravom ovdje u Skupštini vezano za predmetnu tačku dnevnog reda i naravno očekivanje je zbog iskazanih stavova klubova parlamentarne većine da će ovaj Predlog zakona o popisu stanovništva i domaćinstva i stanova dobiti neophodnu većinu. Nadam se da će biti podržan i od strane pojedinih kolega koji su u parlamentarnoj manjini iz razloga što, kako je neko ovdje rekao, ovo nije identitetsko prebrojavanje, još manje je negdje stvar za političko podkusurivanje, prosto je naša nasušna potreba da, kad već to nijesmo mogli zbog pandemije i ostalih okolnosti, kada je bilo preporučeno prošle godine, i zbog inertnosti naravno prethodnika, kad to nijesmo uradili tekuće godine zbog političkog konteksta izbornog i tako dalje, to uradimo negdje na jesen. Nadam se oktobra-novembra, o tome ćemo zajednički odlučiti ovdje i fiksirati taj datum, biće vjerovatno tako lakše i Vladi i Parlamentu da planiraju određene aktivnosti i da ovo dovedemo do kraja.

Ključno statističko pitanje, ključna podloga za kreiranje svih politika, javnih politika, za kreiranje ozbiljnih strateških politika koje su neophodne Crnoj Gori. Neko je dobro primijetio, sama činjenica velikih migracija, ne samo unutrašnjih koje prave probleme u ravnomjernom razvoju, prazne jedan dio države stvaraju i bezbjednosne rizike, što ne reći i to, nego migracije ka vani koje stvaraju probleme druge vrste, nedostatak radne snage, o tome je neko ovdje govorio i probleme sa investicijama, jer će to biti traženo. Onda moramo da razmišljamo i da kreiramo politike kako da nadomjestimo taj jaz, prije svega politike, kako da zaustavimo negativne migracione trendove da ljudi ne odlaze, naprotiv, nego da se vrate i da to što je jedan ozbiljan dio stanovništva otišao u ovih 10 godina svakako negdje pokušamo da promijenimo kao trend i da se ti neki ljudi ovdje i vrate.

Naravno, popisuju se i stanovi. Neko je ovdje pokrenuo i to pitanje. Dobićemo mi podatak o broju domaćinstava s jedne strane, kao statističku kategoriju, dobićemo i o broju stanova s druge strane, ne i o vlasništvu. Postoje neki drugi registri koji će nam, ja se nadam brzo, dati odgovore o javnim funkcionerima i obavezno da prijave imovinu, ovo je jedan ozbiljan dio populacije, pa i javno izloženi iz reda biznisa, iz reda nekih drugih struktura, nema tu obavezu, ali naći će se mehanizmi da se negdje sva imovina onako pokaže veoma transparentno, pogotovo kada se tiče javnog diskursa, ali će nam podaci o popisanim i stanovima i domaćinstvima dati neke odgovore. Naći ćemo mi, tu da vjerovatno ima mnogo viiše stanova nego što je broj domaćinstava u Crnoj Gori. Negdje bi idealno bilo da svako domaćinstvo u 21. vijeku ima svoj stan i imaćemo vjerovatno podatke da ogroman broj domaćinstava živi u zakupljenim stanovima. Negdje će se nailaziti kod popisivača na zaključane stanove koji nijesu definisani kroz vlasništvo. Negdje zaista smatram i mislim da dijelim stav najvećeg dijela ovdje kolega poslanika da će nam popis, samo da ga sprovedemo

kako treba, nadam se da hoćemo, da smo konačno zreli kao društvo da to uradimo besprekorno dati odgovore na mnoga pitanja.

Ovo je jedan dio posla koji se privodi ovdje u Parlamentu. Usvajanjem ovog zakona se stvaraju uslovi, da prije svega kolege iz MOSTAT-a, iz Uprave za statistiku krenu sa određenim aktivnostima. Rekli smo da je pola godine minimum za pripremu. Ovako kako sada definišemo i razmišljamo i promišljamo o oktobru i novembru naredne godine biće sasvim dovoljno vremena. Ovo Ministarstvo finansija je za razliku od ranijeg ministarstva obezbijedilo dovoljno sredstava, jer vjerujemo da ćemo ovo da radimo, a ne da fiktivno obezbjeđuje jer zna da nije bilo spremno nije imalo herca da to podnese ovdje u parlamentu da ćemo da odradimo ovaj posao, naravno, kako treba. Negdje će i kroz pripreme za ove aktivnosti jačati i struktura unutar MONSTAT-a koja će nam biti neophodna i za neke druge stvari, ne samo koje se tiču popisa, već za neke stalne registre, baze i neke procedure, a u skladu sa našim opredeljenjem da imamo negdje te registre kao su uređene države Evropske unije.

Cilj neki naš je da se dođe do ovog registarskog popisa. Da popis radimo kao gro država u Evropskoj uniji iz postojećih validnih registara koji će nam onda davati i na dnevnoj bazi pojedine odgovore i gdje ćemo ne na svakih deset godina već u kontinuitetu moći da imamo precizne podatke, pa i ne da čekamo 2031. neku, nego 2027, 2028, 2029. godine ponovo da imamo pouzdanu statistiku za promišljanje tih politika.

Normalno, jedan dio ovdje kolega je negdje učestvovao kroz komisije i u nekim popisima, aktivnostima, evo čuli smo gospodina Milatovića i još jednog broj kolega. Sam sam imao prilike da budem popisivač kao studen 1991. godine na onom popisu, tada čini mi se više relaksiran nego ova naredna dva koja su bila politike. Nadam se da zajednički dolazimo u zonu da ćemo za godinu dana rješavajući neke naše interne političke probleme i neku gotovo inherentnu političku nestabilnost obezbijediti uslove da u skladu sa preporukama EU u skladu sa onim što smo definisali i kroz zaključke koje smo uputili prema Parlamentu ovo uradimo na najbolji mogući način. Prije svega zbog naših unutrašnjih potreba, a onda, i to je neko ovdje rekao zato što je to naša međunarodna obaveza. Još jednom se zahvaljujem na jednom ovako ozbiljnom, iscrpnom dijalogu koji već pet sati radnih traje i mislim da smo manje-više obuhvatili sve aspekte vezane za predlog ovog zakona. Hvala još jednom.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (22.11.22 17:39:47)

Zahvaljujem ministru Damjanoviću. Zahvaljujem takođe uvažanim gostima iz MONSTAT-a koji su danas sa nama. Sa ovim konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno.

Sa ovim svakako završavamo današnji rad, a što se tiče najave za naredne dane, s obzirom da sam u konsultaciji sa potpredsjednicom koja će predsjedavata bićete obaviješteni precizno. Znači, sutra nećemo raditi u plenumu, za prekosutra ćete biti obaviješteni.

Hvala vam svima.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 11:22:39)

Kolege poslanici, nastavljamo **Treću sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasijedanja u 2022. godini.**

Prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima.** Podsjećam da je Predlog zakona podnijela poslanica Jelena Božović. Izvjestioci odbora su kolega Budimir Aleksić Zakonodavnog odbora i Nataša Jevrić Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje. Otvaram pretres.

Da li poslanica Božović želi dati dopunsko obrazloženje?

Izvolite.

JELENA BOŽOVIĆ (24.11.22 11:23:26)

Hvala, potpredsjednice.

Poštovani građani i građanke, poštovane kolegice i kolege,

Predlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima predložene su izmjene i dopune tog zakona, i to posebno odredaba kojima se uređuju pitanja koja se odnose na ugovor o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti, odnosno obavezu raspisivanja javnog poziva za izbor vršioca komunalne djelatnosti, član 21; obavezu zaključivanja ugovora između vršioca komunalne djelatnosti i korisnika usluga, član 34; obavezu iskazivanja svih elemenata na osnovu kojih se formira cijena komunalne usluge na računu koji se ispostavlja korisnicima usluge, član 54; mogućnost uvođenja subvencionisanih cijena za ranjive korisnike usluga (dodaje se novi član 54a); rok važenja privremenih

cijena usluga vodosnabdijevanja i upravljanje komunalnim vodama član 56a, kao i druge izmjene tehničke prirode i izmjene koje su neophodne radi usaglašavanja sa izmjenama izvršenim u navedenim članovima. Razlozi za izmjene su višestruki. Pojedine jedinice lokalne samouprave posljednjih godina, posebno od početka primjene Zakona o upravnom postupku, suočene su sa velikim brojem prigovora i žalbi na odgovore i prigovore, koji se, shodno ovom zakonu, podnose pružiocima komunalnih usluga, komunalnim preduzećima. Prigovori se izjavljuju preko advokata i uglavnom imaju sudski epilog, što predstavlja sudske troškove i mnoga opterećenja i za komunalna preduzeća i za korisnike komunalnih usluga, a sve to zbog ranije neusaglašenih članova ovog zakona, kao i njihove neusaglašenosti sa Zakonom o upravnom postupku i Zakonom o zaštiti potrošača.

Vlada je imala obavezu i ranije da predloži izmjene ovog zakona, prije nego što bude donesen novi zakon koji je u pripremi a koji nikako da dođe na dnevni red. Kako Vlada to nije učinila, Zajednica opština, u kojoj participiraju sve opštine u Crnoj Gori, uputila je apel za izmjenama pojedinih članova ovog zakona koji je danas na dnevnom redu, jer su sve opštine trpjele određene probleme. Ono što je primjetno i što je činjenica je da je tokom rada i 42. i 43. Vlade više zakona ovom Parlamentu stiglo od strane poslanika nego od strane Vlade, što u praksi nebi trebalo da bude tako. Na to su se kritički često osvrtaile nevladine organizacije, ukazujući na to da bi zakone više i češće prema Parlamentu trebalo da upućuje Vlada, jer se na taj način zakoni pripremaju na transparentniji način, prolaze javnu raspravu, stručno mišljenje službi i slično. Međutim, u ovakvim situacijama gdje Vlada ne radi, mi poslanici smo primorani da se bavimo tim zakonima čak i u ovakvim slučajevima kada su u pitanju usko stručna pitanja. Tako da sve one kritike koje od pojedinih dolaze na račun rada, odnosno nerada poslanika apsolutno su suvišne i apsolutno su netačne. U okviru ovog zakona ono za što smo posebno zainteresovani jeste uvođenje novog člana 54a, kojim se opštinama daje ovlašćenja da u skladu sa mogućnostima uvedu subvencionisanu liniju za korisnike ranjivih kategorija. To bi značilo da pojedine linije u ovom trenutku u gradskom i prigradskom linijskom saobraćaju posebno u vrijeme ovih visokih cijena goriva postaju nerentabilne i postoji opasnost od odustajanja prevoznika za pružanje usluga na tim linijama, čime bi se ugrozili uslovi za opstanak u tim sredinama. Sa druge strane, postoje linije prema prigradskim djelovima opština, a to je posebno izraženo u sjevernim opštinama Crne Gore, u kojima su saobraćajne linije već godinama ukinute, a da stvar bude još gora - ne postoje čak uređene ni međugradske linije. To nije problem za sve one koji imaju sopstveno vozilo, ali nijesu svi vozači u Crnoj Gori. Djeci je takođe potreban prevoz, učenicima osnovnih i srednjih škola, onim starijim stanovnicima udaljenih sredina i sl. Dakle, nisu svi oni vozači i država i opštine imaju obavezu da tim ljudima omoguće adekvatan prevoz. Svi su oni u velikom problemu i često su primorani da napuštaju sredine u kojima žive da bi pošli tamo gdje imaju bolje uslove za život, za školovanje, za liječenje, za obavljanje svakodnevnih obaveza koje imaju prema institucijama i sl.

Svaka ozbiljna država mora da vodi računa o svim članovima društva, a ne da decenijama niko nije bio u stanju da ovo pitanje riješi. Bilo je nebrojeno mnogo apela, protesta, molbi, zahtjeva, medijskih natpisa o tome da djeca iz Murina nemaju prevoz do škole u Beranama ili do škole u Plavu, da djeca iz Bijelog Polja ne mogu do škole u Berane, da djeca iz Berana ili iz Rožaja opet ne mogu u one susjedne opštine gdje su vezani za mjesto svog obrazovanja. Takav problem postoji u opštini Mojkovac i opštini Kolašin, takav problem postoji u nekim udaljenim selima u opštini Nikšić. Dodavanjem ovog novog člana, ovakvim načinom saradnje opštine, države i prevoznika, prevoznici bi bili kroz te subencionisane naknade obavezni da održavaju linije svakog dana, bez obzira na to da li će na tim linijama dnevno biti jedan, pet ili deset putnika ili u nekim slučajevima možda neće biti ni jedan putnik. U početku bi to možda išlo malo otežano. Međutim, kada bi se to ustabililo i kada bi svi mogli da računaju sigurno na te linije, vremenom bi se svi radije opredjeljivali za ovaj vid prevoza, čak radije nego i za sopstveni prevoz, što ima opet višestruke koristi, jer bi se na taj način smanjio broj vozila na našim putevima.

Neke linije u proteklom periodu je finansiralo Ministarstvo prosvjete tokom školske godine, obezbjeđivali su linije za učenike škola. Međutim, to opet nije bilo dugoročno rješenje, jer u onim mjesecima kada đaci ne idu u školu ove se linije ukidaju i opet svi oni koji žive na selu ili u nekim prigradskim naseljima a koji nemaju svoj prevoz ostaju bez tih linija. Stalno se priča o tome da je potrebno obezbijediti bolje uslove za život i rad ljudi na selu, posebno onih koji su ostali da se bave poljoprivredom, posebno onih koji bi se vratili da se bave poljoprivredom. Međutim, ukoliko im se ne budu obezbijedili ovi elementarni uslovi za život u tim sredinama, bojim se da nećemo dalje ništa moći da postignemo.

Dakle, ovo je poziv svim opštinama da u budžete za narednu godinu opredijele potrebna sredstva za subvencionisanje linija. Opština Berane će već naredne godine primijeniti ovaj model. Pozivam sve opštine da prepisu taj model koji će Opština Berane primijeniti kao jedan dobar model koji je već razrađen. Pozivam naravno i ostale opštine, ali i Vladu da obezbijedi potrebna finansijska sredstva i da se ovaj problem u Crnoj Gori konačno i dugoročno riješi. Zahvaljujem.

Zahvaljujem kolegici Božović.

Da li neko od izvjestioca odbora želi riječ?

Vidim da i nisu u sali, onda prelazimo na uvodna izlaganja.

Kod nas prvi prijavljeni na uvodnim izlaganjima je u ime Demokrata - Demos kolega Dragan Krapović.

Izvolite, kolega Krapoviću. Neka se pripremi u ime Kluba DF - Pokret za promjene Jovanka Bogavac.

DRAGAN KRAPOVIĆ (24.11.22 11:32:19)

Hvala, uvažena potpredsjednice Bošnjak.

Ova izmjena Zakona je nešto što je svakako trebalo uraditi u nekom ranijem periodu i u tom pravcu u smislu ono što je izložila kolegica Božović mi ćemo svakako podržati. O tome smo raspravljali i na Odboru i nema u ovoj fazi bog zna što da se značajno doda ili da se kaže u odnosu na ono što je kolegica Božović rekla. Ona se osvrnula na nešto što bi, moram isto kao predsjednik Odbora, trebalo da bude redosled događaja i trebala bi mnogo veća aktivnost od same Vlade u zakonodavnoj sferi, pa i ovom konkretnom Predlogu zakona koji, kao što je rekla kolegica Božović, negdje visi. Nemamo ga, najavljuje se mnogo puta. Međutim, još uvijek nemamo Predlog, odnosno ni nacrt Zakona u proceduri.

Kao što sam rekao, pozdravljamo i glasaćemo za ovaj Predlog zakona. Mi smo ga jednoglasno čini mi se i na samom Odboru usvojili i on je nešto što je predloženo na bazi smjernica koje je dala Zajednica opština Crne Gore. Dakle, lokalni pružaoci komunalnih usluga se ovako kako sada stvari stoje suočavaju sa velikim brojem prigovora koji proizilaze iz onoga što je i u samom obrazloženju zakona, u kolizijama sa Zakonom o zaštiti potrošača, sa Zakonom o upravnom postupku itd. U tim nekim koalicijama stvara se mogućnost tih prigovora i iz tih prigovora proizilazi veliki broj sudskih sporova, koji značajno koštaju i oduzimaju vremena. Svakako potrebno je napraviti jednu ovakvu intervenciju na ovom zakonu kako bismo unaprijedili zakonodavni okvir i izbjegli toliki broj sporova u ovoj sferi. Takođe, imamo još jedan broj jako bitnih stvari koje se odnose na obavezu zaključivanja ugovora sa vršiocima komunalne djelatnosti i korisnika usluga; obavezu iskazivanja svih elemenata na osnovu kojih se formira cijena komunalne usluge na računu koji se ispostavlja korisnicima usluga, ali i ono o čemu je možda malo duže pričala, iako je to samo jedan segment, mogućnost uvođenja subvencionisanih cijena za ranjive korisnike usluga. Takođe, rok važenja privremenih cijena usluga, vodosnabdijevanja i upravljanja komunalnim otpadnim vodama. Takođe i zaštita korisnika usluga i u odnosu na postupanje po prigovoru korisnika usluga, kao i druge izmjene koje su, kao što je rekla uvažena kolegica, tehničke prirode i neophodne su radi usaglašavanja u predmetnim članovima.

I Vlada je na ovaj prijedlog zakona intervenisala i podnijela dva amandmana. O njima smo raspravljali, jednoglasno smo ih prihvatili na Odboru. Prihvatila ih je i u ime predlagača uvažena kolegica Božović i oni se, prije svega, odnose na uredbu kojom se utvrđuje korekcionni faktor prilikom utvrđivanja cijena komunalnih usluga. To je do sada bilo jednoobrazno, a složit ćete se da nisu sve kategorije pružaoca usluga i korisnika usluga iste, nego imamo na primjer frizerske salone, imamo prodavnice, imamo trgovine, imamo raznorazne vrste korisnika usluga. Shodno tome, potrebno je i taj korekcionni faktor, odnosno tu uredbu unaprijediti. Negdje je Vlada tu pokazala jedan korak naprijed da interveniše sada - vjerovatno znajući da neće tako brzo doći ovaj zakon o kojem smo pričali, pa da se na neki način to dovede u jednu prihvatljivu ravan.

U svakom slučaju, kao što sam rekao, nisu ovo obimne izmjene zakona, ali svakako jesu potrebne i neophodne. U tom pravcu, još jedanput kažem, mi ćemo podržati ovaj Prijedlog zakona i glasati za njega. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 11:37:11)

Zahvaljujem se kolegi Krapoviću.

Sada u ime Kluba Pokret za promjene kolegica Jovanka Bogavac.

Izvolite, kolegice Bogavac.

JOVANKA BOGAVAC (24.11.22 11:37:23)

Hvala, potpredsednice.

Poštovani kolege poslanice i poslanici, dragi građani,

Danas na dnevnom redu imamo Zakon o izmenama i dopunama Zakona o komunalnim delatnostima na Predlog naše poslanice Demokratskog fronta Jelene Božović.

Predložene izmene imaju za cilj usaglašavanje normi Zakona o komunalnim delatnostima sa Zakonom o upravnom postupku i Zakonom o zaštiti potrošača, što dovodi do konfuzije pri odlučivanju u sudsko-upravnim postupcima i donošenja različitih odluka u zavisnosti koji se od ova tri zakona primeni.

Takođe, u važećem zakonu je sporna norma iz člana 34 Zakona kojom se propisuje obaveza zaključivanja ugovora između vršioca komunalnih delatnosti i korisnika usluga. Ovaj problem je naročito izražen u obavljanju komunalne delatnosti u upravljanju komunalnim otpadom s obzirom na to da je otežavajuća okolnost što se ne može precizno utvrditi količina otpada, a često ni precizirati korisnik usluga, što je osnovni uslov za zaključivanje ugovora (posebno u slučaju kontejnera koji se nalaze na javnim površinama koji su svima dostupni). Ne sumnjam da je koleginica Božović, kako je uvek precizna, temeljna, pedantna u svemu što radi, detaljno proučila sve, usaglasila se sa Zajednicom opština, usvojila je, kako smo čuli, i predloge amandmana koje je Vlada predložila, tako da ćemo mi podržati ovaj zakon.

Sada bih se osvrnula povodom ove tačke na upravljanje uopšte otpadom u Crnoj Gori, koje tretira poglavlje 27 i koji je jedan od najznačajnijih izazova u usvajanju evropskih direktiva i usaglašavanju sa zakonodavstvom i praksom Evropske unije. Napredak Crne Gore u ovoj oblasti, prema Izveštaju Evropske komisije, je izuzetno usporen. Citiraću kako oni kažu u svom Izveštaju: "Integrirani sistem upravljanja otpadom još uvek se smatra u ranoj fazi razvoja. Šta više, potrebno je ojačati saradnju između države i lokalnih vlasti i potrebne su nove investicije u ovoj oblasti sa fokusom na razdvajanje i recikliranje otpada. Glavni napor treba da budu koncentrisani isključivo na implementaciju i sprovođenje Nacionalnog plana upravljanja otpadom." Takođe stoji u Izveštaju: "Trenutno izuzetno niska stopa ostvarenih ciljeva prethodno postavljenih 2011. godine je snažan pokazatelj takve potrebe."

Znači, dragi građani, da je od 2011. godine izuzetno malo ili skoro ništa urađeno na ovom polju. Kao član Zelene poslaničke grupe usmerene na ekologiju i ostvarivanje ciljeva zelene agende za Zapadni Balkan, mogu nažalost da konstatujem da je Crna Gora, a posebno sever države, još uvek vrlo daleko od ostvarivanja ovih ciljeva. Dosta zakona je usvojeno, ali njihova implementacija i stvaranje uslova za njihovu primenu nisu mrdnuli godinama sa mrtve tačke. Umesto da pričamo o selektovanju otpada i recikliranju kao moderne evropske zemlje, mi za to samo po nekim mestima imamo kontejnere na kome piše - papir, plastika, staklo ili suva i mokra frakcija. Ali, kultura selektovanja otpada u našoj zemlji, nažalost, još uvek ne postoji. Izgrađenost sistema za reciklažu takođe nije mrdnula sa mrtve tačke. Postoje neki planovi, studije, ali nigde za sada nije ništa konkretno urađeno po ovom pitanju. Umesto toga, mi se sa severa još uvek suočavamo sa divljim i neorganizovanim deponijama i smetlištima, otpadom koji pliva rekama, medicinskim i elektronskim otpadom pomešanim sa ostalim, vodom iz vodovoda koja čim padne kiša je mutna kao da ste je pokupili iz bare (prepuna je čestica, bakterija). Naša deca se zbog toga konstantno razboljevaju, apelujemo stalno da se taj problem reši, ali za sada je još uvek tako. Mi ni ne čekamo da nam daju obaveštenja, nego čim počnu da padaju kiše, odmah jurnemo ka prodavnicama i kupujemo vodu iz boca (kako ne bi opet bila epidemija kao pre par godina).

Takođe, napravljen je kolektor za prečišćavanje otpadnih voda koji je pušten u rad, ali se nisu mogli stvoriti tehnički uslovi da se na njega povežu individualne kanalizacije, pa se one još uvijek izlivaju u manje vodotokove i septičke jame (što je dodatan izvor zaraze). Ovih dana, kako već danima pada kiša, došlo je do izlivanja velikog broja reka i potoka i građani zbog toga trpe velike štete. Mnogi objekti su im poplavljeni i suočeni su sa strašnim problemima, tako da se pod hitno mora reagovati da se ovim građanima pomogne. Jedan od razloga što se to dešava je i devastacija korita reka neplanskom eksploatacijom šljunka i peska. Umesto da se letos, kada je bio nizak vodostaj, to iskoristilo i da su se korita reka očistila i produbila, mi to nismo radili, već čekamo kišu da shvatimo kakav će problem da nas zadesi. Sad samo možemo da saniramo štetu. Zato apelujem na državne organe i lokalne vlasti da ulože maksimalne napore da se pomogne svim građanima kojima su domovi ugroženi usled poplava. Hvala.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 11:43:23)

Zahvaljujem, koleginice Bogavac.

Ovim smo iscrpili listu prijavljenih diskutanata po ovoj tački, odnosno ovo su bila i uvodna izlaganja.

Da li koleginica Božović želi da iskomentariše ili da da završnu riječ? Ne želi. Zahvaljujem.

Konstatujem da je pretres završen i da ćemo se izjasniti naknadno o ovoj tački.

Prelazimo na sledeću tačku dogovorenu za danas. To je **Izveštaj o radu Agencije za sprečavanje korupcije u 2021. godini**. Ovlašćeni predstavnici Agencije za sprečavanje korupcije su Momčilo Radulović, predsednik Savjeta Agencije i Jelena Perović, direktorica Agencije, koje pozdravljam.

Izvestilac Odbora za antikorupciju je kolega Danilo Šaranović.

Otvaram pretres. Da li predstavnici Agencije žele dopunsko obrazloženje, uvodno? Izvolite, gospodine Raduloviću.

MOMČILO RADULOVIĆ (24.11.22 11:44:37)

Uvažena potpredsjednice Skupštine, uvaženi poslanici i poslanice, poštovani građani, Čast mi je i zadovoljstvo što sam danas u svojstvu predsjednika Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije Crne Gore u prilici da vam predstavim Izvještaj o radu Agencije za sprečavanje korupcije u 2021. godini.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 11:44:56)

Gospodine Raduloviću, pošto je uobičajeno u našem Parlamentu da tokom diskutovanja ustaju svi, tako bih zamolila i Vas. Izvinite.

MOMČILO RADULOVIĆ (24.11.22 11:45:06)

Ok. Malo je duži govor.

Dozvolite mi da na početku istaknem da ja aktuelni sastav Savjeta, koji je izabran krajem jula 2019. godine, realizovao brojne aktivnosti u pravcu suštinskog reformisanja Agencije kao jednog od najznačajnijih institucionalnih stubova sistema vladavine prava u Crnoj Gori. Preduzeli smo obiman i kompleksan posao koji je podrazumijevao prekid sa određenim lošim praksama i korjenite strukturne i kadrovske reforme institucije. Vođeni načelima zakonitosti, neslektivnosti i transparentnosti, isporučili smo rezultate koji su nas ohrabрили i potvrdili da smo na pravom putu, što su prepoznali naši međunarodni partneri - u prvom redu Evropska komisija, ambasade različitih zemalja, prevashodno Evropske unije i Sjedinjenih Američkih Država.

Tokom prethodnih godina, više puta smo ukazivali sa kakvim pritiscima smo se suočavali, ali smo odoljeli i dalje odolijevamo. Time, vjerujem, dajemo primjer drugim institucijama kako se čuvaju samostalnost i integritet u misiji zaštite javnog interesa i promocija vladavine prava i načela dobrog upravljanja. Kako je Agencija jedna od temeljnih institucija u poglavlju 23 pristupnih pregovora sa Evropskom unijom, pažljivo pratimo preporuke koje stižu iz Brisela i posvećeno djelujemo na ispunjenju predloženih preporuka. Nedavno objavljeni dokument Evropske komisije o napretku, u kojem preovladava negativan ton, ipak izdvaja Agenciju kao jednu od svijetlih tačaka. Prepoznati su dosledna proaktivnost Agencije i Savjeta i povećane aktivnosti na terenu prema javnosti, medijima i cijelom društvu - sa naglaskom da je kapacitet naše institucije dodatno ojačan. Podsjetiću na navode iz poslednjeg nezvaničnog radnog dokumenta o napretku Crne Gore, da su naponi na sprečavanju korupcije nastavljeni da se poboljšavaju i to kroz pozitivan trend rada Agencije za sprečavanje korupcije. Taj pozitivan trend smo iz 2021. godine, koja je praktično u svim segmentima bila najučinkovitija od osnivanja naše institucije, prenijeli i na ovu godinu. U to ćete imati prilike uskoro da se uvjerite, jer će već krajem januara biti završen i taj izvještaj, a krajem marta će biti predat i vama.

Prirodom svog posla i obimom nadležnosti koje su joj date, Agencija, kao i slična preventivna antikorupcijska tijela u drugim državama, izložena je spoljnim pritiscima koji prijete ugrožavanju njene samostalnosti. Navode iz Izvještaja da se mora više uraditi kako bi se osigurao integritet, nepristrasnost i odgovornost doživljamo, sa jedne strane, kao razumijevanje naše pozicije uz svojevrsnu podršku da istrajemo u zaštiti statusa nezavisnog tijela, a, sa druge, i kao poruku cijeloj zajednici. Kao što sam nekoliko puta naglašavao, od kamena spoticanja u poglavlju 23 Agencija /prekid/ tri godine prošla dugi put do priznanja da je jedan od oslonaca integracionih procesa.

Podsjetiću vas da su, na insistiranje Savjeta, iz fioka izvađeni predmeti izostali u ranijem periodu, zbog kojih je bacana sjenka na rad Agenciji i zamagljivani rezultati postignuti u drugim oblastima rada. Na to su nas podstakle inicijative koje smo dobijali od strane novinara, međunarodnih i nevladinih organizacija, koje su nam pomogle da pažnju usmjerimo na predmete, koji su ranije pokrenuti, a po kojima nije bilo postupanja. Oni su konačno riješeni na zakonit način i u razumnom roku. Na ovom mjestu ukazujem na potrebu unapređenja zakonskih rješenja i otklanjanja određenih ograničenja kako bi se dodatno poboljšala efikasnost Agencije. Još jednom ću podsjetiti da preko 80 naših predloga već tri godine čeka u Parlamentu na izglasanje.

Dozvolite mi sada da predstavim statističke podatke za 2021. godinu. U godini koja je za nama postigli smo zavidne rezultate, u najvećoj mjeri ispunili, a u pojedinim oblastima i premašili sve ciljeve

zacrane planom rada. U oblasti sprečavanja sukoba interesa i u rješavanju i vršenju javnih funkcija Agencija je, postupajući po svim primljenim zahtjevima za davanje mišljenja, dala 186 mišljenja iz ove oblasti - za 37,8% više nego prethodne godine i najviše na godišnjem nivou od početka njenog rada. Veliki broj podnijetih zahtjeva i datih mišljenja ASK posljedica je kako povećanja broja novoimenovanih javnih funkcionera, tako i jačanja svijesti javnih funkcionera u pogledu poštovanja obaveza propisanih zakonom, te rastom povjerenja u Agenciju, njen značaj i vrijednost.

Na osnovu datih mišljenja i donijetih odluka ASK, tokom 2021. godine podnijeto je 26 ostavki javnih funkcionera. Agenciji je u protekloj godini dostavljeno najviše izvještaja o prihodima i o imovini od početka njenog rada, što je posljedica povećanja broja novoimenovanih javnih funkcionera i većeg broja izvještaja po prestanku funkcije. Godišnji plan provjere za 2021. godinu u potpunosti je realizovan i premašen je broj planiranih provjera. Pokrenuto je šestostruko više postupaka kontrole po službenoj dužnosti nego prethodne godine. Oblast provjere imovine najznačajnije je uticalo i na ukupan broj pokrenutih i okončanih pravnih postupaka u 2021. godini, dok je procenat utvrđenih kršenja Zakona o upravnim postupcima u ovoj oblasti značajno porastao. U svim upravnim postupcima koji su po službenoj dužnosti pokrenuti u 2021. godini utvrđena su kršenja zakona. I broj pokrenutih prekršajnih postupaka u ovoj oblasti značajno je veći u odnosu na godišnji nivo svih prethodnih godina rada ASK-a, što je prvenstveno generisano intenzivnim radom i proaktivnim pristupom Agencije.

Takođe, ASK je u 2021. godini zbog podnošenja izvještaja o prihodima i imovini sa netačnim i nepotpunim podacima pokrenula najviše prekršajnih postupaka od početka rada, više u odnosu na prethodnih pet godina rada zbirno. Pokrenuto je i značajno više prekršajnih postupaka zbog kršenja odredaba zakona koji se odnose na obavezu podnošenja izvještaja o prihodima i imovini 30 dana po stupanju na javnu funkciju i po prestanku javne funkcije.

U oblasti finansiranja političkih subjekata i izbornih kampanja Agencija je nastavila sa sprovođenjem aktivnosti na planiran i sistematičan način u cilju praćenja sprovođenja zakona i kontrole sprovođenja i poštovanja svih propisanih zabrana i ograničenja tokom izbornih kampanja za lokalne izbore, održane tokom 2021. godine. Po svim osnovima rada ASK-a u ovoj oblasti, tokom 2021. godine izvršena je kontrola preko 6.500 dostavljenih izvještaja od strane obveznika zakona o redovnom radu i u toku izbornih kampanja, kao i 354 kontrole poštovanja zabrana i ograničenja u toku izborne kampanje. Dodatno, izvršena je provjera i kontrola 2.246 lica davalaca priloga političkim subjektima za redovan rad u 2020. godini i izbornu kampanju u 2021. godini.

Uprkos zakonskih ograničenjima, zbog kojih nije mogla pokrenuti prekršajne postupke u svim slučajevima utvrđenih nepravilnosti, Agencija je u ovoj oblasti rada tokom 2021. godine pokrenula za 15,6% više prekršajnih postupaka u odnosu na prethodne četiri godine zbirno, čemu je doprinijelo usvajanje Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja u 2020. godini i njegova dosljedna primjena u praksi, kao i primjena izrađenih pratećih metodologija kontrole, upotrebe javnih resursa i finansiranja političkih subjekata u kampanji.

Nastavljena je praksa redovnog predstavljanja rezultata rada, objavljivanje svih relevantnih podataka izvještaja, učinivši tako dostupnim sve podatke o upotrebi javnih resursa i finansiranju kampanje. U tom kontekstu, posebno ohrabruje što su naponi ASK-a prepoznati od strane javnosti, što potvrđuju nalazi istraživanja javnog mnjenja iz 2021. godine, prema kojima čak 77,4% ispitanika smatra da je ASK dala doprinos jačanju transparentnosti upotrebe javnih resursa i finansiranju političkih subjekata tokom izbornih kampanja.

U oblasti donošenja i sprovođenja planova integriteta, može se konstatovati visok stepen realizacije aktivnosti predviđenim planom rada, a imajući u vidu da je do sada 707 organa vlasti usvojilo plan integriteta i da su 2021. godine dostavljena 692 izvještaja o sprovođenju planova za prethodnu godinu. Oko 98% organa vlasti odredilo je menadžer integriteta, a imajući u vidu da je plan integriteta podložan subjektivnoj ocjeni organa, potrebno je eksterno procijeniti objektivnost, kvalitet i primjenu mjera.

U tom cilju, Agencija je 2021. godine izradila Metodologiju za procjenu primjene antikorupcijskih mjera u saradnji sa UNDP. Metodologija ima potencijal da postane vrlo koristan alat za procjenu efekata primjene antikopcijskih mjera. Napomenuću da smo ovo prvi primijenili u regionu i da će se ostale agencije poslužiti tim našim novim metodologijama. Značajno je napomenuti da je u Izvještaju OECD-a o konkurentnosti zemalja Zapadnog Balkana, koji je objavljen 2021. godine, navedeno da Crna Gora ima najnapredniji sistem podrške i praćenje planova integriteta u regionu.

Sprovođenje Zakona o lobiranju i dalje ostaje izazov. U registar lobista upisano je pet fizičkih lica i jedno pravno lice. Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava je 2021. godine pristupilo izmjeni toga Zakona uz ekspertsku pomoć koju je obezbijedio Savjet Evrope. Razlog donošenja novog zakona je i usaglašavanje sa najboljim međunarodnim iskustvima i praksama - u cilju propisivanja najboljih normativnih rješenja. Nakon usvajanja Zakona o lobiranju i svih podzakonskih akata, potrebno je započeti intenzivnu informativnu kampanju prema opštoj i stručnoj javnosti, naročito kada su u pitanju najvažnije izmjene zakona.

U 2021. godini, agencije su podnijele 142 prijave zviždača - za 89,3 više u odnosu na prethodnu godinu, a najviše od početka rada ASK-a na godišnjem nivou.

Posebno je značajno da je od tog broja prijava zviždača svega 28,2 podnijeto anonimno, što je manje u odnosu na prethodne tri godine rada ASK-a. S obzirom na to da je na kraju 2020. godine registrovan pad procenata anonimnih prijava, to može ukazivati na porast povjerenja u rad institucije, naročito ako se ima u vidu nalaz istraživanja javnog mnjenja prema kojem je povjerenje u rad ASK-a najveći od početka rada (78,5%), a Agencija je i dalje na prvom mjestu među institucijama kojima bi građani prijavili korupciju.

Od ukupnog broja okončanih postupaka koje je ASK vodila po prijavama zviždača, u 38,5% slučajeva utvrđeno je postojanje ugrožavanja javnog interesa, čime je značajno premašen broj postupaka po prijavama u kojima je utvrđeno postojanje ugrožavanja javnog interesa u odnosu na godišnji nivo svih prethodnih godina rada ASK-a.

Razlog za to može se naći u činjenici da je intenzivnom kampanjom Agencije značajno porasla informisanost i svijest zviždača o ovom važnom i antikorupcijskom mehanizmu, te da su posljedično prijave sadržajnije i boljeg kvaliteta u odnosu na prethodni period. Agencija će nastaviti da pokreće postupke po službenoj dužnosti na osnovu sopstvenih saznanja u cilju zaštite javnog interesa i u tom smislu će insistirati na jačanju svojih kadrovskih kapaciteta u toj oblasti, kako bi se pravovremeno moglo reagovati na potencijalna ugrožavanja javnog interesa koje upućuje na postojanje korupcije u javnom i privatnom sektoru. Pružanje adekvatne zaštite zviždačima i dalje ostaje jedan od izazova, te je neophodno, osim aktivnosti koje na ovom polju preuzima ASK, i dalje podsticati aktivno uključivanje svih državnih organa, kako bi se u potpunosti obezbijedila djelotvorna zaštita zviždačima.

Agencija će pripremiti detaljnu analizu o potrebi i načinu usaglašavanja Zakona o sprečavanju korupcije sa EU Direktivom o zaštiti zviždača 2019/1937, s ciljem daljeg unapređenja zakonskog okvira u svrhu adekvatne zaštite zviždača. Agencija je tokom 2021. godine donijela deset mišljenja na propis iz oblasti antikorupcije - pet puta više nego 2020. godine i za 42,9% više u odnosu na prethodne tri godine rada ukupno. Ono na što smo posebno ponosni i čemu smo bili posvećeni od početka rada bilo je regulisanje pitanja dodjele stanova i kredita po povoljnim uslovima. Agencija je u julu prošle godine donijela mišljenje na Odluku o načinu i kriterijumu za rješavanje stambenih potreba funkcionera - u kojoj smo predložili da ista bude stavljena van snage, a što je i učinjeno godinu dana kasnije.

Ovdje bih napomenuo da smo to uradili prvi put još 2019. godine u novembru za vrijeme prethodnih vlada, pa smo onda podsjetili novog premijera koji nije reagovao tada jednom i drugi put i evo drago nam je da ipak Vlada u tehničkom mandatu, tada je bila u punom mandatu, stavila ovu odluku van snage.

Takođe, intenzivno je rađeno na unapređenju metodologije za analizu propisa u cilju određenja rizičnih oblasti od nastanka korupcije na inicijativu Agencije. Metodologija, na osnovu koje ASK planira svoje aktivnosti i sprovodi analize /prekid/ rizika od pojave korupcije u propisima je predmet analize međunarodnog eksperta koji je angažovan u sklopu podrške koju UNDP pruža ASK-u. Zadatak eksperta je izrada uporedne analize o potrebi uvođenja i procjene rizika od korupcije kao obaveznog dijela zakonodavnog procesa. Agencija je značajno intenzivirala rad u oblasti vođenja upravnih postupaka, pa tako pokrenula 345 upravnih postupaka protiv javnih funkcionera - za čak 71% više u odnosu na prethodnu godinu. I procenat utvrđenih kršenja zakona u upravnim postupcima značajno je veći u 2021. godini u odnosu na godišnji nivo prethodne tri godine rada ASK-a. Zbog kršenja antikorupcijskih zakona iz svoje nadležnosti Agencija je u 2021. godini pokrenula 1.164 prekršajna postupka, dvostruko više u odnosu na 2020. godinu, a značajno više i u odnosu na godišnji nivo prethodnih godina rada ASK-a.

Dakle, Agencija je u izvještajnom periodu, kao nacionalni koordinator /prekid/ Crne Gore zemalja za borbu protiv korupcije Savjeta Evrope, odnosno GRECO-a posebno bila posvećena sveukupnoj organizaciji i pripremi posjete GRECO eksperata Crnoj Gori, što je obavezna faza u sprovođenju petog kruga evaluacije koja je posvećena ocjeni integriteta i prevenciji korupcije kod najviših nivoa izvršnih vlasti i policije. Izvještaj GRECO-a je objavljen u utorak 25. oktobra, a u njemu je Agencija pohvaljena za napredak u rezultatima.

Na kraju, želio bih da poručim da u Agenciji ne dozvoljavamo da nas dosadašnji dometi zavaraju i uspavaju, već uočavamo prostor kako u zakonodavnom okviru tako i u samoj instituciji za dodatni napredak. Reformisanje Agencije i dalje traje, jer samo konstantnom težnjom da se mijenjamo i prilagođavamo, a sve na bazi očuvanja temeljnih vrijednosti i principa, možemo odgovoriti na izazove i potrebe zajednice. Zbog toga smo uz podršku UNDP-a usvojili i počeli da primjenjujemo Strateški plan za period od 2022. do 2024. godine, kojim smo stvorili novi period u svom razvoju, odredili prioritete zadatke i način na koji će Agencija da ih ostvari.

U saradnji sa Savjetom Evrope, u toku je izrada nove komunikacione strategije koja će nam pomoći da jasnije identifikujemo sopstvene potrebe, da budemo što efikasniji u podizanju nivoa svijest i otpornosti opšte javnosti na korupciju, da i dalje razvijamo saradnju sa medijima, civilnim sektorom i drugim državnim organima. Hvala na pažnji.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:00:06)

Zahvaljujem gospodinu Raduloviću.

Da li izvjestilac Odbora kolega Šaranović želi riječ? Ne.

Prelazimo na uvodna izlaganja.

U ime Kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija kolega Dragan Bojović, a da se pripremi u ime Kluba Demokrate, DEMOS kolega Danilo Šaranović. Izvolite, kolega Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (24.11.22 12:00:36)

Hvala, potpredsjednice.

Dame i gospodo poslanici, uvaženi građani, dragi gosti,

Da li mogu da kažem dragi - s obzirom da se nismo dugo vidjeli čak ni na sjednicama Odbora za antikorupciju? Nadam se da će se to ispraviti ubuduće. Stav Demokratskog fronta o radu Agencije za sprečavanje korupcije je jasan, vrlo precizan i zasnovan na čvrstim argumentima, a taj stav glasi - da je Agencija u radu selektivna, da nije nepristrasna i da uz pojedine djelove pravosudne vlasti predstavlja jednu od uporišta bivšeg režima. Zašto kažem da je ovaj stav zasnovan na činjenicama? Navešću nekoliko argumenata.

Prvo, imamo direktnu potvrdu za to da pojedini članovi Savjeta Agencije i rukovodstva Agencije za sprečavanje korupcije direktno zagovaraju stavove Demokratske partije socijalista i politiku Mila Đukanovića. Dakle, veoma otvoreno pojedini članovi Savjeta učestvuju na protestima onih komitskih grupacija i bivšeg režima, lobiraju na međunarodnom planu za njihove stavove, otvoreno podržavaju politiku DPS-a i optužuju njihove političke neistomišljenike, sve nas ovdje, da smo izdajnici, plaćenici ruskih, srpskih, marsovskih i ko zna kakvih krugova - priželjkujući nam svaku vrstu političke propasti. U tim uslovima, saglasićete se sa mnom, nemamo baš povjerenje da će Agencija, čiji pojedini rukovodeći članovi nastupaju na tako otvoren politikantski način, postupati objektivno i nepristrasno u djelokrugu svog djelovanja.

Drugi razlog je taj što smo na sva naša insistiranja da se Agencija pozabavi velikim diskrepancama između stila života aktuelnog predsjednika države Mila Đukanovića i uskog kruga ljudi bliskih njemu i realnih prihoda koje ti ljudi ostvaruju, nailazili uvijek na zid ćutanja i distancu od strane Agencije. Kad su ta pitanja pokrenuta na Odboru za antikorupciju, rukovodstvo Agencije je gotovo prekinulo svaku komunikaciju sa Odborom, ljutiti, kao da smo vas lično uvrijedili time što smo pitali da li ste provjerili ko je plaćao i na koji način egzotična putovanja gospodina Mila Đukanovića ili otkud mu, na primjer, satovi koji vrijede milione evra, a pritom prima platu od 1.000 do 2.000 eura. Šta više, u međuvremenu ste donijeli nekoliko odluka u kojima se, gle čuda, utvrđuje da Milo Đukanović u svemu i u cjelosti poštuje zakon za razliku od nas običnih smrtnika - koji znamo često da pogriješimo i koji smo vazda krivi. Lijepo je to kada ustanovite da vam je predsjednik države, takoreći, bezgrešan. On za to sada ima i zvaničnu potvrdu sa vaše strane i nekako nam je svima laknulo na srcu sve ove optužbe, te političko krilo mafije, te korupcije, te pljačkaške privatizacije, sve je to izgleda, po vama, čisti spin. Je li Bog dao da nam je predsjednik tako antikorupcijski nastrojen?

Treći razlog zbog koga Demokratski front ne vjeruje Agenciji su brojni slučajevi koji su se pojavili u javnosti i ne samo u javnosti, već i pred pravosudnim organima, a koji pokazuje da pojedine političke perjanice bivšeg režima imaju ogromnu imovinu koju nisu prijavljivali u svojim imovinskim kartonima. To nikada, svih ovih godina, nije ukazano od strane Agencije (iako je bilo indicije i mogućnosti da se to učini). Evo, recimo, gospođa Vesna Medenica, gospodin Blažo Jovanić, gospodin Lazović. Ustanovilo se sada da posjeduju ogromnu imovinu za koju nismo znali iz njihovih imovinskih kartona. Vi imate mogućnost tzv. dodatne provjere tačnosti podataka koje javni funkcioneri unose u svojim imovinskim kartonima. Da li ste ovdje ove ljude ikada dodatno istraživali? Da li su ikada od vas bar prekršajno sankcionisani? Možda jesu. Evo vi ćete mi na to ukazati. Na osnovu čega odlučujete koga od funkcionera treba dodatno ispitati? Hajde nas iz Demokratskog fronta, podrazumijeva se, mi smo, po vašem mišljenju, plaćenici, ali kako i da li uopšte ispituju nekoga od ovih perjanica bivšeg režima? Evo opet ću pomenuti gospodina Đukanovića, nekako sam se baš vezao za njega, zanima me da li vam je ikada odgovorio otkud mu oni satovi milionske vrijednosti. Da li ste ga uopšte to pitali iako znam da postoji presuda Ustavnog suda se od vas to zahtijeva da makar pitate gospodina Đukanovića otkud mu ti satovi. Možda mu ih je neko poklonio. Evo, ne znam, da ne prejudiciram stvari.

Dalje, u tom kontekstu da li ste ispitali, recimo, i navode da je Đukanović, a to se pojavilo prema istraživanjima određenih nezavisnih agencija i civilnog sektora, suvlasnik čak 13 fakulteta u Crnoj Gori - tj. da je direktno ili indirektno vlasnički povezan sa najmanje 16 aktivnih privrednih subjekata u državi čija ukupna aktiva prelazi iznos od 27,5 miliona eura? To nije prijavljeno u njegovim izvještajima o prihodima imovine, a vi ste imali izvjesne mogućnosti da to istražite. Takođe, u istom kontekstu, postoje dokazi i o tome se vode sada pravosudni postupci da je bivši glavni specijalni tužilac Katnić vršio razne transakcije prilikom prodaje stanova, placeva itd, da te transakcije nije prijavljivao, promjene u svojoj imovini nije prijavljivao Agenciji za sprečavanje korupcije. Svi znamo da svaka promjena preko 5.000 eura treba da se prijavi Agenciji za sprečavanje korupcije. To nije, gle čuda, radio baš bivši specijalni tužilac Miliwoje Katnić. Da li ste provjerili te navode i da li ste išta postupali u tom pravcu? Pomenuli ste ove stambene kvadrate a šta se radilo sa svim tim patriotizam stambenim kvadratnim patriotizmom, da ga tako nazovem, o tome će, nadam se, kolega Milun Zogović u nastavku nešto više govoriti. Šta ste uradili na tom planu? To su, dakle, sve razlozi zbog kojih Demokratski front ne vjeruje uopšte Agenciji, zbog čega smo tražili nakon 30. avgusta da se jednim lex specijalisom u ovim tzv. nezavisnim agencijama i nezavisnim regulatornim tijelima izvrše promjene i naprave doista nepristrasnim i profesionalnim. To se nije desilo. Držali smo se sistemski, držali smo se zakonske regulative koju je bivši režim kreirao kako bi štitio svoje interese, ali im očigledno ni to neće pomoći jer njihovo političko vrijeme neumitno ističe. Otuda i ova politička histerija, te anarhično, destruktivno, antidržavno i antievropsko djelovanje od strane opozicije, jer se po svaku cijenu žele uprkos gubicima na izborima zadržati pozicije i sačuvati ona koruptivna mreža koja je držala zarobljenim sve institucije sistema. Naš je zadatak da te sve institucije sistema oslobodimo i da ih učinimo doista nepristrasnim, doista profesionalnim, doista objektivnim, a ne zavisnim od bilo koga, pa čak ni od gospodina Mila Đukanovića.

Tačne su sugestije koje smo juče čuli na Odboru za antikorupciju, o kojima je govorio gospodin Šaranović, da Agencija za sprečavanje korupcije ne treba tako da se zove, prije agencija za prevenciju, agencija za očuvanje integriteta. Jer, Agencija za sprečavanje korupcije ne može da sprečava korupciju. Takođe je tačno da postoji preveliki broj funkcionera koje Agencija treba da ispituje, nepotrebno veliki broj funkcionera tako da se energija troši na bagatelne stvari, a da krupne stvari često dođu van fokusa.

Tačno je i da treba pojačati kadrovski potencijal Agencije i da među trenutno zaposlenima u Agenciji ima veliki broj znalaca i veoma stručnih ljudi, ali ima i nekih za koje su upitne kvalifikacije, kako sam saznao, i o tome bismo mogli da razgovaramo i na nekoj od sjednica Odbora za antikorupciju. Ali, preduslov svakog daljeg napredovanja jeste nepristrasan i neselektivan rad Agencije za sprečavanje korupcije čega, po mišljenju Demokratskog fronta, nema i zbog čega ćemo glasati da se ne usvoji Izvještaj Agencije za 2021. godinu. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:10:11)

Zahvaljujem kolegi Bojoviću.

Interesovanje za ovu tačku je veliko.

Izvolite, kolega Šaranoviću. Da se pripremi u ime Kluba DF, Pokret za promjene Branko Radulović.

DANILO ŠARANOVIĆ (24.11.22 12:10:22)

Hvala Vam.

Poštovana Skupštino, kolege poslanici i poslanice, uvažena potpredsjednice Bošnjak, gospodo Radulović i Perović, poštovani građani,

Dakle, ovo je svakako jedna od tema koja treba da bude jedna od najzastupljenijih u ovom Parlamentu. Nažalost, odgovornošću ne nas nego nekih drugih koji vode institucije koje se bave ovim temama, ona to, nažalost, nije. Prilika je svakako da podsjetim da je borba za igradnju pravednog društva i uspostavljanje sistema pravde na svim nivoima funkcionisanja jedan od ključnih političkih ideala poslaničkog kluba kojeg predstavljam. Na tom putu, Agencija za sprečavanje korupcije je organ kojem je zakon dao pravo i obavezu da otkriva i sprečava korupciju, i trebalo bi da bude jedna od najsnažnijih institucija na polju borbe protiv korupcije. Međutim, ona to, nažalost, nije. Mi ovdje u Parlamentu rekao bih da u ovom sastavu oko te ocjene imamo konsenzus.

Juče smo se na sjednici Odbora za antikorupciju, podsjetio je na to upravo kolega Bojović, raspravljajući o izvještaju ASK-a za prethodnu godinu, složili da Agencija, zahvaljujući svom minulom radu, nije opravdala svoje ime. Svi smo se složili da ona ne zaslužuje da se zove Agencija za sprečavanje korupcije. Dodatno, tokom trajanja, kroz vrijeme od kada postoji Agencija za sprečavanje korupcije, nije bila gotovo nikakva prepreka činjenju raznih nezakonitosti od strane stotina dobro poznatih pojedinaca iz bivšeg

režima - od onih na najvisočijim, najznačajnijim državnim pozicijama, pa tako redom. Godinama se s pravom Agenciji pripisivalo da se slučajevi korupcije, naročito one na visokom nivou, drže u fiokama. Sa druge strane, rukovodstvo Agencije se u kontinuitetu, i to pravo su juče iskoristili na sjednici Odbora za antikorupciju, hvale sprovođenjem politike nulte tolerancije na korupciju, a mi u stvari gotovo imamo nulte rezultate na otkrivanju te korupcije. Jer, da nije tako, mi ne bismo imali višegodišnje izvještaje za redom s najrelevantnijih međunarodnih adresa na koje dosta često zna da se poziva rukovodstvo dobijamo ocjene da je u Crnoj Gori decenijama unazad na snazi bio jedan hibridni režim koji je uspostavio sistem endemske korupcije. Dakle, korupcije - jedne od tri riječi koja stoji u nazivu vaše Agencije.

Gospodo, to što vi ne otkrivete korupciju to ne znači da je nema. I te kako je ima na svim nivoima, od vrha do dna. Ponavljam, počev od onih koji su pokrivali najvisočije državne pozicije pa nizvodno. Godinama ukazujemo na sljedeće - na brojne funkcionere bivšeg režima koji su suprotno, odnosno protivno zakonima pokrivali po nekoliko javnih funkcija, samim tim ostvarivali po nekoliko nadoknada (suprotno Zakonu o sprečavanju korupcije); da stil života mnogih od njih višestruko odudara od zvanično prijavljenih prihoda. Ukazivali smo na brojne primjere nezakonitog bogaćenja. Ukazivali smo na brojna egzotična putovanja i bahaćenja kako funkcionera, tako i njihove djece koji nikada nijesu dostavili validne dokaze kojima bi mogli da opravdaju finansiranje takvog ponašanja.

Takođe, juče ste na moju opasku kako ste izgubili ogroman broj sporova koje ste pokrenuli, kazali ste kako nijesam u pravu. Rekao sam da ćemo kada dođemo na plenum, onda malo detaljnije o tome. Gospodo, samo sam upravo iz vašeg izvještaja, koji danas branite, pročitao, u njemu sami kažete, da je u 40 okončanih postupaka koje ste vi pokrenuli utvrđeno u 23 da je bilo kršenja zakona, odnosno to znači da je u 18 postupaka utvrđeno da nije bilo kršenja zakona. Umjesto da se bavite slučajevima očigledne korupcije i kršenja zakona, vi pokrećete postupke koji u alarmantno visokom nivou govore da kršenja zakona nije bilo. Takvo vaše postupanje je samo jedan u nizu brojnih dokaza, neke je moj prethodnik pomenuo, da je selektivnost u radu jedan od prvih epiteta koji se pripisuju ovoj Agenciji.

Danas tokom ove tačke želim da pomenem i jedan slučaj visokog funkcionera najveće opozicione partije, mislim da je važno u kontekstu aktuelnih dešavanja, gospodina Veselina Vukčevića, čovjeka koji već mjesec dana, zloupotrebljavajući poziciju predsjednika Izborne komisije Glavnog grada, sprečava da se proglasi naša ubjedljiva pobjeda na izborima u Podgorici. Čovjek koji ovih dana krši brojne zakone, vrši razna krivična djela, kupuje dodatno vrijeme Ivanu Vukoviću na poziciji gradonačelnika Podgorice, istovremeno je obavljao nekoliko funkcija, i to: funkciju sekretara Skupštine Glavnog grada, predsjednika Izborne komisije Glavnog grada, predsjednika Odbora direktora Plodovi D.O.O, čiji je osnivač upravo Glavni grad i predsjednika Skupštine Fudbalskog kluba Budućnost. Ako već nijeste, logično je da od vas očekujemo da, u najkraćem mogućem roku, utvrdite da li je u ovom konkretnom slučaju pored kršenja drugih zakona bilo i kršenja Zakona o sprečavanju korupcije.

Znate što je ovdje još čudno i što je meni bio motiv da danas s pravom pomenem ovaj slučaj, a u kontekstu govorenja o selektivnosti? U slučaju gospodina Vukčevića selektivnost je pokazala, zamislite, čak i njegova partija. Dakle, za razliku od brojnih njegovih partijskih kolega, koji su državne stanove kupovali za 40 ili 50 eura po kvadratu, njega je njegova partija stavila u neravnopravan položaj u odnosu na brojne njegove partijske kolege pa je on zamislite čak, i meni ga je stvarno žao zbog toga, morao kvadrat tog stana da plati čak enormno visokih 116 eura. Dakle, ostaje da sumnjamo da se on vjerovatno nije dovoljno visoko kotirao na onoj partijskoj listi, partijskoj skali ljubavi prema državi. Barem u jedno ne sumnjam, sigurno da sam ja zaboravio ili iz nehata da nijesam možda prijavio kupovinu one veš mašine i pegle na 12 rata, od strane vas bio procesuiran i bio bih u obavezi da platim kaznu u iznosu te vrijednosti bar spavaće sobe, stana gospodina Vukčevića

Dakle, to što je rukovodstvo ASK-a najčešće slijepac na putu borbe protiv korupcije, naročito one na visokom nivou, je nešto što mi ovdje u Parlamentu sigurno nećemo slijepo posmatrati, na šta sigurno nećemo ćutati niti odmahivati glavom jer je to naša moralna, politička, društvena i istinski, kad već govorim o patriotizmu, patriotska obaveza.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:19:15)

Zahvaljujem se kolegi Šaranoviću.

Sada dajem riječ, u ime Kluba DF, Pokret za promjene, predsjedniku Kluba Branku Raduloviću. Izvolite i time završavamo uvodna izlaganja.

BRANKO RADULOVIĆ (24.11.22 12:19:42)

Hvala.

Predsjedavajuća, opomenite me, pošto nijesam jedini iz Kluba.

Gospodo iz Agencije, kolege, građani Crne Gore, počecu sa jednom poražavajućom konstatacijom. Crna Gora je u raljama organizovanog kriminala i dalje, Crna Gora je hronično oboljela od endemske korupcije i to je jedina istina i druge istine nema. Kao što je istina, građani Crne Gore, što postoje dvije Crne Gore - jedna lopovska Crna Gora, koju su krali, koji su je podržavali i za to dobijali, stanove, apanaže ne znam čega sve i druga Crna Gora, koja se bori za pravdu, pravičnost, slobodu, moral i evropske vrijednosti. To je jedina podjela Crne Gore.

Gospodo, vi nijeste, ni jedno ni drugo, dostojni tih mjesta. Vi nemate prvo preduslov da budete na tim mjestima. Vi, direktorice, spadate u onu grupu /prekid/ Upadica.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK:

Molim Vas, nemojte sa mjesta... Samo momenat.

Molim Vas.

BRANKO RADULOVIĆ:

Nijeste dostojni za te funkcije. /Prekid/ Upadica.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK:

Molim vas.

BRANKO RADULOVIĆ:

Smijenićemo vas veoma brzo, a sad ću reći zašto nijeste dostojni.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK:

Samo momenat...

BRANKO RADULOVIĆ:

... zato što ste uzeli stan Vi prvo. /Upadica/ Lažete, u život nijesam uzeo ni jedan stan. Govorite neistinu, a sudija ste, niti jedan moj član, ni jedan cent ove države. /Upadica/ Vi ste uzeli stan od građana Crne Gore, a vas dvojica iz Savjeta nijeste dali ni dostupnost podacima iz banke da vas provjeravaju koji ste i koliko imate novca. Kako možete da sjedite tu? Jeste li dostojni za to? /Upadica/ Ne. Samo kroz činjenice.

Gospodo, gospođo tzv. direktorice, /upadica/ za mene takozvana, ovo sam pročitao detaljno i pročitao sve ovdje. Prva stvar i prva konstatacija koju ste iznijeli je čisto politička. /Upadica/ Da, vi ste rekli da je podijeljena Crna Gora po vrijednostima, pravu i svemu ostalom. Tumačili ste na drugi način, oni dvojica Vujović i Radulović, koji su se direktno svrstali na stranu Mila Đukanovića i njegove odbrane. /Upadica/ Svaki vaš nastup koristi se u stom smislu. Gospođo ...

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:23:10)

Molim Vas.

Da vam kažem, imate, nije ovo lično, samo da kažem nešto. Možemo li da se čujemo, možete li da me saslušate?

Imaćete, poslije uvodnih izlaganja, pravo na komentar. /Upadice/ Ovo su političke kvalifikacije i nije ništa lično u smislu, vi vidite na koji način i objasnilo se zašto se smatra nedostojnim funkcije. Znači, nije neka lična kvalifikacija, nego vi ćete imati pravo da odgovorite. /Upadice/ Molim vas, imaćete pravo da odgovorite nakon ovoga. Nemojte sa mjesta. Molim kolege da povedemo svi računa o načinu izražavanja, a i vas da ne dobacujete s mjesta jer ćete imati pravo nakon uvodnih izlaganja da date komentar i da kažete što mislite. Ovo su političke kvalifikacije. U našem Parlamentu, kao i u svim parlamentima, ima žestokih riječi i oštrijih kvalifikacija, ali morate biti spremni i na to.

Izvolite.

Molim vas sa mjesta nemojte dobacivati.

Molim vas, dobićete riječ.

BRANKO RADULOVIĆ (24.11.22 12:24:29)

Predsjedavajuća, nijesu mi uopšte oštre konstatacije, u tome je razlika. Ja se 30 godina borim protiv mafije, a ova gospoda brane mafiju. /Upadica/ Ova gospoda brane Mila Đukanovića, njegov nepotizam i njegove porodice. Svoj rad upoređuju i kažu da je druga konstatacija, uvodna riječ je krajnje degutantna, krajnje netačna. Vi kažete da ste postigli fenomenalne rezultate, da vas je Evropska komisija pohvalila. Netačno. Koje upoređujete u odnosu na Radonjića ovoga vaš rezultat. O čemu vi govorite? Da li vi govorite u kontekstu Crne Gore, da je Crna Gora zarobljena država.

Druga konstatacija, gospođo, ...

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:25:12)

Molim vas nemojte da vrijeđate Parlament. Ako nijeste spremni da saslušate oštre kritike, s mjesta ne možete da dobacujete na ovaj način. Imaćete pravo na riječ kad se završe uvodna izlaganja.

BRANKO RADULOVIĆ (24.11.22 12:25:43)

Vas boli istina. Bavićete se vi vašim poslom veoma brzo pa ćete pokazati svoju stručnost. O čemu vi govorite? O izvještajima Evropske komisije za 2021. godinu i za 2022. godinu. Ja ga čitam detaljno. Kaže se da je postignut napredak u odnosu na Radonjića, ali ima jedno veliko međutim. Međutim, kaže da ste vi: nedorasli, selektivni, nepravični. /Upadica/ Vi kao Agencija. Čitajte, gospođo, ako znate engleski jezik i ako znate jedno i drugo. I ovaj navodni stručnjak iz evropskih integracija... /Upadica/ A boli vas ovo, ovo vas boli. /Upadice/

Dalje, ma idite đe god hoćete. Mene nemojte da plašite.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:26:32)

Kako želite, vaše je pravo. Ali, zaista morate da budete spremni pa recite vi da mislite... /Upadice/ Koje su lične uvrede? /Upadica/ Nisu, ovo je sve ... /Upadica/

Prvo, ne smijete da koristite taj rečnik, ne smijete da pričate laž, da govorite da je laž ...

BRANKO RADULOVIĆ (24.11.22 12:26:52)

Ne želite da se suočite sa istinom. Idite kod Mila Đukanovića.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:27:09)

Ovo govori o vama kako ste spremni za .../Upadice/

BRANKO RADULOVIĆ:
Bićete vrlo brzo smijenjeni.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK:

Neću da dajem pauzu, ovo govori o tome koliko je fleksibilna Agencija za antikorupciju. Nastavimo, možemo mi da nastavimo priču, pa neka oni ...

BRANKO RADULOVIĆ (24.11.22 12:27:21)

Kolege, danas 10.000 i kusur oni koji su predali, samo su provjereni 10%. Najviše su provjereni iz opozicije, ja sam među njima bio. Možete li vjerovati da je neko kontrolisan i procesuiran zato što je zabranio mu sekretar /prekid/ da stave krstić na one 12 plata jedan mjesec. Pa to je čista tehnička greška. Druga stvar, o lobiranju, pa zar u Crnoj Gori ne postoji pravilo 10%, 20%? Koliko je slučajeva bilo onih tajkunskih ugovora i organizovanog kriminala?

Treća stvar, znate li ko dobija status pojedinca od zviždača? Pojedini status zviždača su dobili oni koji četiri, pet godina ne idu na posao, koji su dio starog korupcionškog sistema. Koji su pokazani, prokazani po korupciji. To je naša Agencija, tzv. agencija. Zato ja vas iz Odbora molim nešto. Vi ste oni koji odlučujete, želim da pokrenete postupak razrješenja, po Zakonu o sprečavanju korupcije, član 87 - četiri, ako povrijede odredbe ovog zakona i Poslovnik o radu Savjeta. Što su oni uradili? Da li su preispitali i jedan slučaj o kojem vi govorite, kolega? Da li su nešto napravili oko nečega što je suštinski promjena sadržaja i izvještaj koji će biti bez onog - međutim?

Molim vas, ostavite gospođu i ostavite manjine, ja vam predlažem, ali onaj koji neće da da žiro-račun - tačno sam slušao nema ni jednoga, ne znam što smo vlast ili opozicija, koji nije dao od nas, koji nije davao godinama uvid u žiro-račun. Kako može biti član savjeta neko ko krije svoje pare? Pa zato sam i kazao da nijesu dostojni toga. Medenica je postavljena da bude predsjednica suda na Cetinje pet godina i dobila je za to stan. Izračunao sam. Moja ćerka, moj sin i ja neto imamo kredite 273.276 eura na današnji dan. Nikad ni jedan cent. A zašto idu pacijenti kod neurologa, kod moje ćerke, a ne kod onog što je dobio džabe? Preziremo to, ni od Fakulteta nijesam htio, ni od Univerziteta kredit i kažu svi ste kao ja. Mi se razlikujemo i zato moramo, ukoliko smo vlast, da se konsolidujemo. Molim vas, pokrenite razrješenje trojice članova Savjeta. Ne trebaju vam naši, trebaju nam profesionalci i oni će odrediti kakav će biti, ko će biti direktor Agencije - da bude profesionalac da mijenja sadržinu. Moramo da uradimo drugo, što stalno zagovaramo, Demokratski front i Pokret za promjene i moja malenkost - je izbor i reizbor sudija i tužioca i takozvani proces. Milo mi je što je Evropa sad prihvatila to, neka nas je više. Bez toga nema Crne Gore i one moje osnovne konstatacije, a to je da je i do današnjeg dana koštao kriminogeni sistem, zarobljene institucije, paralisani proces i evropskih integracija ne zato što nas napadaju Srbi, Rusi i ne znam ko, Albanci, pojma više nemam - nego zato što nam za vrat još stoje kriminalci. Čiji je Kombinat aluminijuma? Ko pljačka Crvene boksite? Da ne pričam sve dalje.

Nažalost, gospoda nemaju argumente i utekli su. Ja za to nisam kriv.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:32:24)

Zahvaljujem.

Prvo da kažem da smo uvidom u snimke od ranije primijetili da uvažene kolege iz Agencije, odnosno gospodin Radulović je uvijek ustajao dok je pričao. Danas je krenuo da sjedi tokom razgovora, što je bilo simbolično neko nipodaštavanje Skupštine, kao što je takođe bilo to negdje nagoviješteno u vezi sa organizovanjem Odbora za antikorupciju, jer nijesu htjeli da se odazovu na poziv. Ovo meni govori o tome da oni ne žele raspravu ovdje, da nijesu spremni da se suoče sa argumentima. Jer u diskusiji kolege Radulovića nije bilo ličnih uvreda, bilo su oštrije političke kvalifikacije, ali ne lične uvrede i ne ništa mimo onoga što je uobičajeno za naš Parlament. S obzirom na to da smo otvorili pretres i da su oni bili ovdje prisutni u uvodnim izlaganjima, ja vam predlažem, ukoliko se slažete, da nastavimo sa našim diskusijama, jer građani ovo slušaju. A ako oni imaju dovoljno kondicije da odslušaju sve i da se uključe, pozvani su da ovdje prisustvuju.

Proceduralnu reakciju prvo je tražio kolega Šaranović, pa zatim kolega Bojović.

Izvolite, kolega Šaranoviću.

DANILO ŠARANOVIĆ (24.11.22 12:33:51)

Uvažena potpredsjednice Bošnjak, značajan dio onoga što sam ja htio da kažem i osjetio potrebu da kažem u ovom trenutku ste Vi kazali.

Zaista nijesam očekivao da se može dogoditi ovakav nivo nepoštovanja najdemokratskije institucije u Crnoj Gori kakav je Parlament, imajući u vidu da on ima puni demokratski legitimitet od strane bilo kog pojedinca, a kamoli od strane rukovodstva jednog od onih organa koji bi trebali da budu najglasniji i najnezavisniji eksponent pravne države Crne Gore. Ja zbog toga nijesam iskoristio pravo kada ste pitali da li želim riječ kao izvjestilac Odbora da prenesem ono što su utisci konsenzualni sa sjednice tog Odbora, računajući da ćemo dans u jednoj demokratskoj atmosferi razumijeliti, sučeliti argumente koje mi imamo kao poslanici sa predstavnicima upravljačkih organa Agencije za sprečavanje antikorupcije.

Dakle, i sami ste kazali, od početka ove tačke dnevnog reda krenulo se sa eklatantnim unižavanjem ovog najvišeg zakonodavnog doma od strane prvo predsjednika Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije, koji je prvi pokazao poštovanje prije svega građanima Crne Gore, pa tek onda nama kao njihovim predstavnicima, time što nije htio da ustane tokom predstavljanja svog izvještaja (a ustao je tek nakon vaše opaske). Takođe, kasnije pokušavajući da izvan mikrofona, ometajući kolegu Radulovića, svima nama ovdje drži moralne lekcije. On na to nema pravo i on nivo naše dostojnosti da budemo u ovom Parlamentu nema pravo da cijeni. Pravo na to imaju samo i niko drugi do građani Crne Gore. A kad se već usudio da na onaj način iza očiju javnosti nama dijeli moralne lekcije, nema to pravo, ako ne zbog čega drugog, bar zbog sljedeće stvari. Ovo lično govorim iako je jako sporno, iz raznih razloga, davati saglasnost na uvid u bankarske račune, imajući u vidu da nama Agencija ne kontroliše samo prihode, već i način kako trošimo naš novac, što je sporno sa aspekta i bezbjednosti i raznih drugih prava, mi dajemo saglasnost na uvid u bankarske račune, a zamislite - predsjednik Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije ne daje. Da ne pričamo o ostalima, govorim sad samo o predsjedniku Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije - on ne daje saglasnost na uvid na njegove bankarske račune.

Zbog toga, podržavam vašu inicijativu da bez obzira na ovakvo ponašanje predstavnika Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije i ovakvo napuštanje iz skupštinske sale do kraja završimo ovu raspravu, jer mi imamo obavezu ne prema njima, nego prema građanima Crne Gore. Želim da vas upoznam da će naš poslanički klub u skladu sa zakonom pokrenuti proceduru za razrješenje upravljačkih organa Agencije za sprečavanje korupcije.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:37:30)

Zahvaljujem kolegi Šaranoviću.

Dajem proceduralnu reakciju kolegi Bojoviću.

Izvolite, kolega Bojoviću.

DRAGAN BOJOVIĆ (24.11.22 12:37:37)

Veoma kratko.

Uvažena potpredsjednice, takođe, želim da podržim i Vašu intervenciju i intervenciju gospodina Šaranovića. Ja sam, nažalost, očekivao ovakvo ophođenje rukovodstva, članova Agencije jer mi imamo ogroman problem na Odboru za antikorupciju. Oni su više puta izražavali veliko nepoštovanje i prema Odboru za antikorupciju i prema ovoj Skupštini, iznoseći teze da Skupština nema nikakva prava da njih kontroliše, čak da mi nemamo nikakvo pravo da se izjašnjavamo o njihovim izvještajima - iako Skupština po zakonu bira i razrješava članove Savjeta Agencije. Oni su nama odricali svaku mogućnost nadzorne uloge, postavljajući se kao četvrta vlast u državi koja je van zakona, van sistema i koja svima nama može ovdje da radi ovo što radi i što su uradili danas.

Želim samo da podržim inicijativu. Mi ćemo se pridružiti inicijativi da se, u okviru zakonskih mogućnosti, pokrene procedura razrješenja pojedinih članova Savjeta koji krše Zakon o antikorupciji, koji sami ne prijavljuju sopstvenu imovinu ili koji preprodaju državne stanove na način na koji ih preprodaju, koji direktno učestvuju u koruptivnim radnjama. Ne mogu i nemaju pravo ni u pravnom ni u etičkom smislu da kontrolišu i nadziru druge ljude. Podržaću tu inicijativu, podržaćemo u ime Kluba Demokratskog fronta da se konačno raspiše konkurs i izaberu profesionalni, nepristrasni ljudi koji će obavljati ovaj posao na profesionalan način. Samo sam to htio da dodam. Naravno, podržavam da se nastavi rasprava zbog građana Crne Gore - nezavisno od toga kako se ophodi rukovodstvo Agencije za sprečavanje korupcije. To je već njihov stil ponašanja i njihov način odnošenja prema institucijama ove države. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:39:25)

Zahvaljujem.

Slažem se, to najviše govori o njima i o njihovom demokratskom kapacitetu, a mi ćemo preći na diskusije.

Dajem riječ kolegi Maksimu Vučiniću, a da se pripremi kolega Nikola Bajčetić.

Izvolite, kolega Vučiniću.

MAKSIM VUČINIĆ (24.11.22 12:40:03)

Zahvaljujem, potpredsjednice Skupštine.

Poštovane građanke i građani, uvažene kolegice i kolege poslanici,

Da počnemo sa jednom od kritika političke ekonomije. Fetišizam robe predstavlja najizrazitiji oblik čovjekovog otuđenja i, umjesto da čovjek bude gospodar proizvoda svoga rada, događa se da ti otuđeni proizvodi gospodare čovjekom. Apstraktna zamisao koju neki smatraju državom i vide je, sa jedne strane, kao beskonačni izvor novca, stanova i uopšte privilegija, a, sa druge strane, kao folklor partijskih boja, predstavlja Crnu Goru kako je to vide pripadnici bivšeg režima i njihove lojalne sluge u zarobljenim institucijama sistema. Borba protiv organizovanog kriminala i korupcije se u svim izvještajima o Crnoj Gori predstavlja kao uslov svih uslova.

Mi danas razmatramo Izvještaj o radu Agencije za sprečavanje korupcije koja, po priznanju direktorice i ostalih članova Agencije, i ne bi trebalo da se zove Agencija za sprečavanje korupcije. Možete misliti kakva je borba i sprečavanje korupcije od strane Agencije za sprečavanje korupcije koja i ne zaslužuje da se tako zove. Crna Gora je umorena od korupcije na visokom nivou. Crna Gora je razapeta sistemskom korupcijom i to najbolje govore događaji i slučajevi koji su se desili u poslednjih deceniju, deceniju i po, gdje je predsjednica Vrhovnog suda glavni akter korupcije u zemlji, gdje predsjednica Vrhovnog suda trguje presudama. Drugo neslavno mjesto zauzima predsjednik Privrednog suda koji je dio stečajne mafije u Crnoj Gori i sve tako redom do najnižih instanci u pravosuđu. Crnogorsko pravosuđe je razapeto sistemskom korupcijom. Evo vidite, poštovani građani, dok se poslanici kažnjavaju što su kupili mašinu za veš i peglu na rate, nečija djeca sa 19 - 20 godina voze skupocjene automobile od po 50 hiljada eura, imaju kvalitet života i stilove života kao holivudske zvijezde, imaju svakog dana rezervisan tokom ljetnje sezone separe u Top Hill-u i to ništa nije čudno ni neobično Agenciji za sprečavanje korupcije. Kad vidimo šta se sve desilo sa crnogorskom industrijom, šta se sve desilo sa crnogorskom privredom, kako su vođene politike što se tiče privrede, turizma, poljoprivrede, ne čudi ovakav selektivni pristup.

Osvrnuću se samo na privatizacije koje su se desile i kupovinu imovine crnogorskih preduzeća. Počecu od mog grada, grada Nikšića, samo na primjeru Metalca i Željezare, gdje su se ta preduzeća prodala po simboličnim cijenama koje nisu odražavale tržišne vrijednosti tih preduzeća. Čim se nešto proda po simboličnoj cijeni ili po cijeni koja je višestruko niža od tržišne cijene nečega - to znači da postoje paralelni tokovi novca, koji ipak nisu završili na računima ove države i koji su otišli na neke privatne račune kao vid nadoknade (jer su određeni funkcioneri ovde zemlje omogućili privatnicima da kupe državnu imovinu ni za kakve pare). Crnu Goru potresaju dvije afere međunarodnog karaktera, a to su - afera vjetroparka Možura, gdje se pojavila famozna firma Cifideks koja se selektivno pojavljuje u državnim dokumentima. Tako da Vlada Crne Gore nigdje ne prepozna u svojim dokumentima tu firmu, ali ta firma ista se poziva na dozvole i odluke Vlade Crne Gore. Vrlo zanimljivo kako je jedna firma prihodovala cirka sedam - osam miliona u periodu od nedelju dana.

Takođe, imamo situaciju sa hotelom Avala, gdje je Avala dodijeljena za upola manju cijenu tadašnjem prijatelju Mila Đukanovića i njegovom partneru Igoru Lazurenku, koji je svoj kapital stekao na veoma sumnjiv način. Osim što je taj svoj kapital stekao na veoma sumnjiv način, on je dobio mogućnost da za upola manju cijenu dobije kompleks i vile Avala, a sve mu je to omogućio prvo tadašnji premijer Vlade Crne Gore Milo Đukanović, koji je bio predsjednik Savjeta za privatizaciju. Što on nije mogao proceduralno da završi, tu je nastavio Vrhovni sud i Vijeće kojim je predsjedavala njegova sestra. I toliko primjera, ja sam uzeo neka tri tipična primjera, ali gdje god malo zagrebete i uđete u suštinu stvari, vidjećete sličnu priču. Vidite danas ovo ponašanje predstavnika Agencije za sprečavanje korupcije. Oni jednostavno nisu dostojni da budu u ovoj zgradi i to su i pokazali. Oni su na jedan veoma ružan način napustili ovu sjednicu i pokazali da ne poštuju ni građane ni ovaj dom i sve to u duhu onih tajkuna Demokratske partije socijalista koji kad nemaju drugog izlaza ovdje da stanu, da argumentovano zaštite sebe, opravdaju svoje postupke, oni jednostavno napuste, jer ne mogu da brane nebranjivo. Međutim, na nama je odgovornost da kao što smo uradili proteklih mjeseci i dana ako ostale institucije sistema zakažu, jednostavno, u nekom su začaranom krugu, da Skupština, kao centar vlasti u Crnoj Gori, proizvede mehanizam, kao što smo to uradili što se tiče Ustava i ustavnog poretka u zemlji Zakonom o predsjedniku, i da na isti takav način Skupština Crne Gore proizvede mehanizam zaštite od sistemske korupcije, korupcije na visokom nivou i od institucija koje bi trebalo da su prve u borbi protiv korupcije - da čak i od njih napravimo mehanizam zaštite. Jednostavno, sistem to mora da ima.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:50:07)

Zahvaljujem kolegi Vučiniću.

Dajem riječ kolegi Nikoli Bajčetiću, a da se pripremi kolega Milun Zogović.

Izvolite, kolega Bajčetiću.

NIKOLA BAJČETIĆ (24.11.22 12:50:18)

Poštovane građanke i građani, uvažene kolegice poslanice i kolege poslanici,

Rekao bih da smo juče na sjednici Odbora za antikorupciju imali priliku da vidimo od predstavnika Agencije jedno šminkanje Izvještaja koji zaista ne samo da je gori od onog prethodnog od prošle godine, već nam negdje i pokazuje, mogu reći slobodno, da je bilo i za očekivati zašto su se predstavnici Agencije danas ovako ponijeli prema ovom visokom domu i izrazili jednu dozu nepoštovanja. Dakle, iz tog razloga želim da kažem da ću, kao član Odbora za antikorupciju, podržati inicijativu koja ima za cilj razrješenje članova Savjeta Agencije i odabir novih članova Savjeta.

Kada je u pitanju sami Godišnji izvještaj, mišljenja sam da u njemu ne postoji pomaka u odnosu na onaj iz prethodne godine. Nažalost, objektivno gledajući na stanje u crnogorskom društvu, a posebno tokom vladavine Demokratske partije socijalista, ova Agencija pokazala je značajnu dozu pristrasnosti kada su u pitanju čelnici bivšeg režima, ali i aktuelni predsjednik države. Podsjetiću javnost da je Agencija za sprečavanje korupcije utvrdila da Đukanović nije povrijedio zakon prilikom svog putovanja u Dubai. ASK je u potpunosti prihvatila tumačenje Đukanovića da u Dubai nije išao službenim povodom već kao fizičko lice, te da poklon u vidu plaćenih putovanja nije bio u vezi sa vršenjem javne funkcije. Osim toga, ASK je odlukom utvrdila da Đukanović nije bio u obavezi da prijavi troškove putovanja u Dubai kao poklon, jer se ne radi o novcu, hartiji od vrijednosti ili dragocjenom metalu. Zauzimajući ovakav stav, ASK se nije osvrnula na definiciju poklona iz Zakona o sprečavanju korupcije, koji kaže da poklon predstavlja stvar, pravo ili uslugu stečenu, odnosno izvršenu bez naknade i svaku drugu korist koja se daje javnom funkcioneru ili povezanom licu u vezi sa vršenjem javne funkcije. Da nastavim dalje.

Agencija za sprečavanje korupcije donijela je odluku da predsjednik Crne Gore Milo Đukanović nije prekršio Zakon o sprečavanju korupcije, jer je u imovinskom kartonu dostavio tačne i potpune podatke. Dakle, ovaj slučaj odnosi se na Đukanovićevu imovinu u Kočanima. Za vrijeme kada je Đukanović bio premijer, takođe od strane Agencije utvrđeno je da nije bio u konfliktu interesa kada je potpisao rješenje kojim se državna koncesija dodjeljuje firmi njegovog sina Blaža. ASK nije pronašla ništa sporno ni u kombinaciji u slučaju Prokletije, u kojem je Đukanović posao od državnog interesa povjerio bratu Acu Đukanoviću, znajući da je njegov brat kao podugovarač u tom poslu angažovao njegovu Capital-Invest, što i laicima izgleda da je tadašnji premijer posao namjestio sam sebi.

Kada je u pitanju stečajna mafija u Crnoj Gori, javnosti je poznat slučaj Blaža Jovanića, predsjednika Privrednog suda, koji je uhapšen zbog osnovane sumnje da je organizator kriminalne grupe koja je prethodnih godina, zloupotrebom službenog položaja i drugim krivičnim djelima, oštetila državu za više desetina miliona eura. Dakle, rekao bih da djeluje vrlo čudno što ASK nije pronalazila ništa sporno u postupanju pojedinih uhapšenih stečajnih upravnika i predsjednika Privrednog suda Blaža Jovanića, već se bavila sastavom Komisije za polaganje ispita provjere znanja stečajnih upravnika. Dakle, ovo što sam naveo samo su neke od odluka koje ozbiljno dovode u sumnju objektivnost rada ove Agencije i rekao bih da imamo nastavak prakse koja direktno doprinosi najnovijim ocjenama Evropske komisije, a radi se o ograničenom napretku u borbi protiv korupcije. Činjenica je da ASK ima evidentan izostanak učinka a rekao bih da se te oscilacije najbolje pokazuju nedavnim hapšenjima predsjednice Vrhovnog suda Vesne Medenice, njenog sina Miloša, kao i pomenutog predsjednika Privrednog suda Blaža Jovanića. Dakle, slučaj procesuiranja visokih funkcionera pravosuđa od strane Specijalnog državnog tužilaštva potvrđuje da Agencija za sprečavanje korupcije ne radi svoj posao kako treba. Jasno je da životni stil ovih funkcionera prevazilazi njihova primanja. Nažalost, ASK je preispitivanje životnog stila i ogromne imovine funkcionera bivše vlasti danas prepustila javnosti, medijima i nevladinom sektoru. Ovakve odluke i postupanja Agencije ozbiljno afirmišu sumnju u nepristrasnost i objektivnost, ali nam i govore da je ovoj Agenciji potrebna reforma kako bi ista nastavila da sprovodi svoje aktivnosti kao nezavisna institucija koja treba da bude ozbiljan faktor antikorupcijske reforme. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 12:55:10)

Zahvaljujem kolegi Bajčetiću. Sada riječ dajem kolegi Milunu Zogoviću, a da se pripremi kolega Momo Koprivica.

Izvolite, kolega Zogoviću.

MILUN ZOGVIĆ (24.11.22 12:55:22)

Poštovani kolege poslanici,

Pred nama je danas Izvještaj o radu Agencije protiv sprečavanja visoke korupcije. Nakon ovih najavljenih promjena u upravljačkoj strukturi tog tijela, nadam se da ćemo sledeću izvještajnu godinu dočekati i sa Agencijom za borbu protiv korupcije, a ne kao u ovom postojećem formatu sa Agencijom protiv sprečavanja visoke korupcije. Korupcija je zloupotreba javnih ovlašćenja za privatnu korist. Prevedeno sa latinskog, ta riječ znači - podmitljivost, potkupljivost, pokvarenost. U filozofskim, teološkim ili moralnim raspravama korupcija je duhovna ili moralna nečistoća. Nije samo Crna Gora primjer države koja nije imala snage da bude imuna na ovu pošast koja se zove korupcija. Međutim, mi smo od svih država na Balkanu izgleda u prethodne tri decenije pokazivali da je korupcija državni projekat, koji je direktno imao zaštitu od vladajućih elita koje su vodile ovu zemlju u prethodne tri decenije. Kada govorimo o visokoj korupciji, ne možemo a da ne pomenemo Predlog izmjena i dopuna Zakona o oduzimanju imovine stečene kriminalnom djelatnošću koji najavljuje Vlada Crne Gore, a koji je donesen i usvojen u ovoj Skupštini 2015. godine i koji gotovo da nije dao nikakve rezultate. To je bila samo jedna farsa koja je trebala da stvori uvid da se mi u Crnoj Gori zalažemo i borimo da pronađemo pravna rješenja i mehanizme kako bi došli do utvrđivanja i oduzimanja imovine stečene kriminalnom djelatnošću. Sada imamo Predlog izmjena i dopuna tog zakona koji gotovo nije dao nikakve rezultate i ja se bojim da će u perspektivi sudbina i ovog zakonskog akta proizvesti slične efekte kao što je to proizveo i matični zakon na koji se reaguje, jer smatram da bez inkriminisanja nelegalnog bogaćenja javnih funkcionera, nema prave i suštinske borbe protiv korupcije na visokom nivou. Takođe, da bi mi, kao Skupština Crne Gore, trebali da nađemo načina da u naš Krivični zakonik ugradimo krivično djelo nelegalno bogaćenje javnih funkcionera i da bi nakon toga tek mogli da otpočnemo suštinsku i pravu borbu protiv visoke korupcije. Tu možemo da se oslonimo i na Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv korupcije, koja u članu 20 direktno preporučuje svim zemljama članicama da, u skladu sa svojim ustavima i sa svojim zakonodavstvima, nađu model i da u Krivični zakonik ugrade krivično djelo nezakonitog bogaćenja.

Nekako smo u prethodne tri decenije imali evidentne primjere korupcije - kršenja, zloupotrebe državnih funkcija radi nelegalnog sticanja materijalnih bogatstava, tzv. kriminalitet bijelog okovratnika je bio izražen na svakom koraku, a to je bio onaj period tranzicije društvene svojine u državnu svojinu. Državnom svojinom je upravljala Vlada, a na čelu Vlade se 30 godina, formalno i neformalno, nalazi jedan čovjek. To je bio kompletan model da se nekadašnja društvena imovina neometano pretače u privatne džepove kroz tranzicione procese, a da pritom nemamo direktno vidljivo krivično djelo koje je dovelo do tog pretakanja društvene imovine u privatne džepove. Zato često govorim da korijen nelegalnog bogaćenja nije u krivičnom djelu, nego u tranziciji i omogućavanju da se fabrike u tranzicionom periodu kupuju potpuno legalno i u skladu sa zakonom za jedan euro. E da bismo došli do jednog nivoa kada moramo da odgovorimo na ovo pitanje kako treba, smatram da je inkriminisanje nelegalnog bogaćenja javnih funkcionera pravi način i put kako možemo da dođemo do efikasnog mehanizma za borbu i protiv visoke korupcije.

I davanje i primanje mita su krivično djelo. Mi imamo mišljenje Agencije za sprečavanje korupcije, koja je rekla da je Vladina Komisija za dodjelu stanova koju su formirale vlade prethodnog režima, Predrag Bošković je bio na čelu poslednje Komisije za dodjelu stanova, da iza te odluke stoji ogroman proces za koruptivne aktivnosti. Znači, mišljenje Agencije za sprečavanje korupcije je to.

Imamo i mišljenje Poreske uprave, koja kaže ukoliko se zaposlenom dodijeli stan, umanju njegova kupoprodajna cijena ili oprostio dio stambenog kredita - to se smatra ličnim primanjem na koje se plaća porez na dohodak fizičkih lica. To je navedeno u mišljenju Poreske uprave iz 2014. godine.

Mi imamo Izvještaj Nacionalne komisije za borbu protiv korupcije na visokom nivou, u kome se kaže da je najmanje 175 javnih funkcionera dobilo pomoć za rješavanje stambenog pitanja, za šta je utrošeno oko 250 miliona evra. Da ne ulazim sada u pojedinačne slučajeve ko je sve, kako dobijao stanove i na koji način - to je čista špekulativna djelatnost. Međutim, nisam čuo da se našao bilo ko od javnih funkcionera koji su kroz političko tijelo koje je osnovala Demokratska partija socijalista, Vladinu Komisiju za dodjelu stanova, dobili stan na takav način, a da se udostojio makar da plati porez na ovo što mu je država nezakonito poklonila, a bio je dužan makar da plati taj porez od 10%. Jer, Poreska uprava je dala mišljenje o obaveznom plaćanju poreza na to što im je ta Vladina komisija nelegalno oprostila. Tu razliku, na primjer, ako je neko dobio taj kredit od 40.000 eura za rješavanje stambenog pitanja, a vratio je samo 8.000, jer mu je Vladina komisija oprostila 32.000, bio je dužan da makar plati porez od 3.000 ili 4.000 eura. Te velike patriote, ili kako bi rekao gospodin Knežević - kvadratogoniči, nisu se udostojili nikada ni makar taj porez da plate, a ne bilo šta drugo. E, ako imamo mišljenje Agencije za sprečavanje korupcije, takva kakva je, nikakva, da iza te vladine komisije se otvara prostor za koruptivne radnje, a znamo da je i primanje i davanje mita krivično djelo, mislim da ovim postupkom i kompletnom procedurom, dodjelom tih funkcionerskih stanova na ovakav način, mora da krene da se bavi nadležno tužilaštvo jer ima sve

elemente i vrlo lako će preispitati, bez obzira što je 2020. godine, po naređenju, uništena kompletna Vladina arhiva o dodjeli tih funkcionerskih stanova.

E, sada vidite, poštovane kolege i uvaženi građani, zbog čega se proizvodi ovolika dreka i pokušaj da se odbrani država Crna Gora od nepostojećih neprijatelja, kako bi Duško Radović rekao - tek videt šta je problem kad lopovi počnu da brane oteto. Mi imamo na svakom koraku pokušaj da se sve ono što se 30 godina nelegalno sticalo na račun građana Crne Gore prikrije tzv. lažnim patriotizmom i odbranom države. Poštovani građani, zamislite koliko obični smrtnicima i poštenim ljudima, pa čak iako su dva člana porodice zaposleni u javnoj upravi, treba da bi kupili stan, koliko godina odricanja i odvajanja od usta treba da bi se obezbijedio jedan od elementarnih egzistencijalnih uslova da čovjek ima svoj krov nad glavom. Mi u Crnoj Gori imamo oko 40 do 50.000 podstanara. I to je ono poštenje i to su ti ljudi koji upiru prstom u nas i žele da od nas naprave strane plaćenike saradnike ovih i onih službi. Ne, poštovani građani, dolazi vrijeme kad će u Crnoj Gori postojati samo jedna podjela - na pošten i nepošten svijet i na one koji su se nelegalno bogatili zavladaću ruku u džepove svih građana Crne Gore, jer većeg patriotizma nema nego redovno izmirivati svoje poreske obaveze. A ovi koji su dobijali stanove od 100 kvadrata za desetak ili 15.000 eura, u glavnom gradu, nisu se udostojili čak ni da plate porez na to što ih je država bez ikakvog, ne država Crna Gora, nego što ih je u ime države Crne Gore kažnjavala nezakonito formirana nevladina Komisija za dodjelu stanova ni za šta, na čijem čelu je bio jedna od perjanica Demokratske partije socijalista gospodin Predrag Bošković. Hvala, izvinite na prekoračenju.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 13:06:19)

Zahvaljujem kolegi Zogoviću.

Sada dajem riječ kolegi Momu Koprivici, a da se pripremi kolega Jovan Jole Vučurović.

Izvolite, kolega Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (24.11.22 13:06:36)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice Bošnjak.

Poštovana Skupštino, uvaženi građani Crne Gore,

Kao što smo imali priliku da vidimo, rukovodstvo Agencije za sprečavanje korupcije je pobjeglo, a iz ovih naših diskusija treba da se vidi i zašto su pobjegli. Pobjegli su od suočavanja sa istinom, sa činjenicama u odnosu na koje ne mogu da daju valjane odgovore.

Nadovezaću se na ovo, kratko, dao mi je inspiraciju kolega Zogović, što se tiče Zakona o porijeklu imovine koji predlaže Vlada, odnosno koji sačinjava aktuelna Vlada, nemojte puno da očekujete. Mislim da ni građani nemaju šta da očekuju zato što je, prema tom zakonu, predviđeno da je uslov za pokretanje postupka građanske konfiskacije potvrđivanje optužnice. Dakle, ne radi se ni o kakvom Zakonu o porijeklu imovine, nego se radi o izmjenama i dopunama Zakona o oduzimanju imovine stečene kriminalnom djelatnošću. To su dvije stvari. Zakon o porijeklu imovine treba da služi onda kada krivične procedure ne daju rezultat ili nijesu moguće /prekid/ nagomilao imovinu kojoj ne može da objasni ili dokaže osnov za sticanje i njeno porijeklo u pogledu sticanja. Dakle, od tog predloga, onako kako se trenutno sastavlja, ne treba puno očekivati.

Aktuelni Savjet Agencije za sprečavanje korupcije je nastao na bazi kršenja zakona. Ovaj Savjet, koji je danas predstavljao gospodin Radulović, 2019. godine je nastao tako što nije ispoštovana odredba člana 85 Zakona o sprečavanju korupcije, koji kaže da postupak izbora članova Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije sprovodi Komisija koja ima pet članova. Od tih pet članova, dva su iz Skupštine, jedan na predlog opozicije, drugi na predlog parlamentarne većine, jedan na predlog Sudskog savjeta, jedan na predlog Tužilačkog savjeta i jedan iz reda nevladinih organizacija. U toj Komisiji 2019. godine nije bio jedan član koji dolazi iz reda parlamentarne opozicije. Dakle, što se grbo rodi, vrijeme ne ispravi. Nastao je na bezakonju ovaj Savjet Agencije, bezakonje je tolerisao i bezakonje je činio. Nije ostvarena funkcija tog savjeta zato što je bio jedna politička alatka određene političke grupacije. Savjet i rukovodstvo Agencije ne smiju biti instrument bilo koje političke partije, jer ne mogu onda garantovati dosljednu i neselektivnu borbu protiv korupcije i protiv svih vidova zloupotreba, a za koje imaju jasan repertoar mehanizama na raspolaganju predviđenih ovim zakonom.

Kada je naš veliki vladar i pjesnik knjaz Nikola 1893. godine u svom čuvenom epskom spjevu "Pjesnik i vila" govorio o jednom našem srednjovjekovnom vladaru, koji je 1349. godine donio i usvojio jedan grandiozan zakonik, naveo je za njega sljedeće stihove: "doznao je da je temelj moć i sila svih država pravda kad se ovijana narodima u njih dala". Smisao jednog zakona je da uspostavi pravdu. I on govori dalje u svojim stihovima da se i siromahu i bogatome za pravicu jemstvo dava. Da bi se oni koji su se

bogatili vršenjem javnih funkcija doveli u stanje jednakosti i ka poznaniju prava, služi pored pravosuđa i Agencije za sprečavanje korupcije, a da li je Agencije za sprečavanje korupcije dosljedno, neselektivno sprovodila zakon? Nije. Ja ću to na konkretnim primjerima i da navedem.

Zakon o sprečavanju korupcije, u članu 23 stav 2, propisuje da je javni funkcioner dužan da u izvještaju navodi tačne i potpune podatke o svojoj imovini i o prihodima. A članom 103 Zakona o sprečavanju korupcije, uspostavljene su kazne od 500 do 2000 eura za one koji ne navode u izvještajima tačne i potpune podatke. Imali smo tako priliku da jedna odbornica bude kažnjena zato što nije prijavila motokultivator svog supruga, a taj motokultivator je uredno registrovan, legalan, ali eto napravila prosto previd, jedan motokultivator koji ne služi za komercijalne svrhe nije prijavila i bila je kažnjena. Ali da li se na osnovu ovog člana Zakona i na osnovu mehanizama za sprovođenje procedura zaista provjerava kontrola imovine i prihoda i da li se otkriva bogaćenje na osnovu zloupotreba i bezakonja, ili je Agencija za sprečavanje korupcije - kao i mnogi drugi državni organi koji su zarobljeni, koji su deformisani i rade u interesu jedne političke partije i njenih eksponenata a ne u javnom interesu, u interesu pravde i pravičnosti - dozvolila da bude dovedena u zabludu, da joj se podnose neistiniti podaci, a zapravo kad se pokrenu postupci pred tom Agencijom u vezi tih lica koja su dužna da prijave potpune i tačne podatke o svojoj imovini o prihodima, ona ne radi ništa. Prema tome, ona nije samo dovedena u zabludu, nego je ona saučesnik u prikrivanju nelegalnih izvora prihoda i imovine. Ja ću to pokazati na konkretnim primjerima, gdje je Agencija za sprečavanje korupcije dozvolila da se nekažnjeno i nekažnjivo podnose neistiniti podaci i zapravo da se ova jedna institucija do kraja kompromituje.

Pogledajte, naš kolega Martinović je, još u novembru prošle godine, prezentovao imovinske kartone policijskog službenika, koji je dužan da Agenciji za sprečavanje korupcije podnosi Izvještaj o imovini prihodima, Ljuba Milovića. Dobro poznatog kriminalca iz Sky aplikacije koji je, gle čuda, jednom sasvim slučajno pratio i predsjednika Skupštine. Pazite, on prijavljuje prihode od 700 eura, jedini prihod njega i njegovog domaćinstva. Onda volšebno prikazuje jedan stambeni kredit kojem su datumi nastanka duga u svakom imovinskom kartonu naredne godine različiti. I to nikome nije simptomatično iz te Agencije.

Dalje, sljedeće godine, 780 eura plata, ali uzima 212.000 eura zajam i rate su za ova dva kredita skoro 700 eura. Dao mu je neko zajam da vrati za 60 godina. To je laž, laže da je dobio pozajmicu koju će da vraća 60 godina. Ko to daje za 60 godina? Ne bankarski kredit, nego pozajmica. On znači ima prihod 750 eura, a plaća za rate 650 eura. Onda se odjednom pojavljuje 2019. godine, odnosno 2020. godine gotovina. Evo gotov novac 12.000 eura. Ostaje mu 100 eura od plate, taman da podmiri režije, vjerujem da ima internet u kući, struju da plaća. Otkud ova gotovina? Sljedeće godine prijavljuje 20.000 gotovine. Nikakve druge izvore prihoda ne navodi osim policijskog posla i te policijske plate. Jasno proizilazi da obmanjuje ovaj državni organ. Naravno, njegova imovina znatno nadilazi ovih nekoliko desetina hiljada eura. U Sky aplikaciji je utvrđeno da je raspolagao i od strane Europol sa oko 45 miliona eura. Ali Agencija za sprečavanje korupcije, koju je birao i Sudski savjet, u čijem sastavu je bila vedrila i oblačila gospođa Medenica, koja se takođe nalazi u Sky aplikacijama i prepiska njenog sina, naručivanje presuda, a danas optužena za šest krivičnih djela, dakle, takva agencija i ovog počinioca krivičnih djela, ovog aktera Sky junaka ne propituje i ne pita - kako nam ti prijavljuješ platu od 700 eura, rate za kredite 600 i nešto, a odjednom ti se pojavljuje 20.000 eura gotovine, kao ušteka? To je sramota, ovo je čista kompromitacija državnih institucija. A ovamo će nekog službenika, nekog javnog funkcionera da kazne zato što nije prijavio motokultivator od supruga koji se ne koristi za komercijalne svrhe. Pa gdje je tu pravda, gdje je tu garancija pravičnosti za sve: i za siromašnog, i za bogatog, i za policajca, i za profesora, i za bilo koga drugog? Gdje su tu jednaki aršini za sve? Nema ih. To je ova Agencija za sprečavanje korupcije, koja je instrumentalizovana, omogućila. Naravno, postoje slučajevi gdje su kaznili određene javne funkcionere (ja to moram da naglasim). Prijavio sam još 2020. godine tadašnjeg predsjednika Odbora direktora Elektroprivrede Crne Gore gospodina Đoka Krivokapića, koji je kumulirao, suprotno zakonu, dvije javne funkcije: bio je perjanica DPS-a, bio je predsjednik borda direktora Elektroprivrede i bio je u upravnom odboru još jedne banke u kojoj državno preduzeće ima vlasništvo, te se smatra i po tom osnovu javnom funkcijom. Ostvarivao je prihod od po hiljadu i po, odnosno tri i po eura po te dvije funkcije mjesečno. Prekršio je zakon, oni su to utvrdili. Ali, što ćemo sa /prekid/? Završavam sa još jednim primjerom.

Naime, znamo dobro za slučaj kada je MANS, beskompromisno se boreći protiv korupcije i svih ovih oblika zloupotreba, što posebno cijenim i pozdravljam, podnio prijavu protiv gospodina Đukanovića koji je u svom kartonu od 2016. godine na ovamo prijavljivao dvije vile, kompletno izgrađena objekta, kao ruševine raznog objekta, a jedna od 30, jedna od 40 kvadrata. Poslanik Vučurović je iz Nikšića, mnogi koji prolazite onom zaobilaznicom vidite te vile i te zamke koji su ograđeni onom ogradom. Sve je to uradio čovjek koji ima prijavljenih oko 2.000 eura prihoda. On je svih tih godina izbjegavao poreze na nekretine zato što ih je tretirao kao ruševine raznog objekta, nijesu imali katastarske oznake, a nijesu prijavljeni na pravi način ni Agenciji za sprečavanje korupcije. Agencija za sprečavanje korupcije kaže da on nije povrijedio zakon. Kako utvrđuje činjenično stanje? Agencija za sprečavanje korupcije je utvrdila činjenično stanje na osnovu izjašnjenja gospodina Đukanovića. Imate odliku autoritarnih sistema, kako je naš veliki pjesnik govorio:

"Zakon mu je što mu srce žudi." E, vidite da su mu i činjenice ono što mu srce žudi. Agencija uzima za činjenice ono što je on naveo u svom izjašnjenju, bez da službenik Agencije ode na lice mjesta, provjeri o čemu se radi, uputi druge nadležne državne organe. Ništa od toga. Zato što je on izuzet od primjene zakona i njemu je omogućeno ono što nije omogućeno drugim ljudima, da živi u skladu sa zakonom, da ima prava po zakonu, ali i obaveze po zakonu. On je počinio time i krivično djelo zato što je izbjegao plaćanje poreza na te objekte. Da ne govorimo gdje o istoj stvari, takođe, ovoj nevladinoj organizaciji je onemogućeno da učestvuje u postupku, da se upozna sa dokazima, a postupak je inicirala i u slučaju ovog njegovog privatnog druženja, kako je rekao, u Dubaiju sa gospodinom Kneževićem. Zašto je rekao da mu to nije poklon nego je bio na privatno druženje, a onda kasnije kaže - gospodin Knežević mi nije prijatelj. Ili ti je prijatelj pa si otišao na privatno druženje, ili si dobio poklon u vezi sa vršenjem javne funkcije, a jedan bankar, bogataš ne bi išao sa nekim, siguran sam, u Dubai ko nije na javnoj funkciji i od koga može imati određenu korist. Zbog ovih stvari su gospoda iz Agencije za sprečavanje korupcije pobjegli, dali vjetra tabanima da ne bi čuli ovdje istinu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 13:20:40)

Zahvaljujem kolegi Koprivici.

Sada dajem riječ kolegi Jovanu Jolu Vučuroviću, a da se pripremi kao posljednji diskutant za danas koleginica Tamara Vujović.

Izvolite, kolega Vučuroviću.

JOVAN VUČUROVIĆ (24.11.22 13:20:53)

Hvala.

U pravu je potpuno gospodin Koprivica, ali mi je žao što su ovako pobjegli Radulović i gospođa Perović; što su pobjegli oni koji su u Crnoj Gori zaduženi između ostalih da štite Đukanovića i njegov kartel i njihov kriminal. Pobjegli su, jer ne bi mogli da odbrane kriminalce u Crnoj Gori koje predvodi Milo Đukanović.

Odmah ću preći na Zakon o sprečavanju korupcije. Član 4 - Poslove sprečavanja sukoba javnog i privatnog interesa, ograničenja u vršenju javnih funkcija, provjere izvještaja o prihodima i imovini javnog funkcionera, postupanja po prijavama zviždača, zaštite zviždača, kao i druge poslove u skladu s ovim zakonom vrši Agencija za sprečavanje korupcije kao samostalno i nezavisno tijelo koje osniva Skupština Crne Gore. Ova Agencija, tačnije njen sadašnji sastav koji smo imali prilike da vidimo kako bježi iz Skupštine, može biti sve osim onoga što piše u Zakonu o sprečavanju korupcije - da je samostalno i nezavisno tijelo. Zato kažem, meni je žao što ovdje nema posebno gospodina Momčila Radulovića ili Zlatka Vujovića da raspravimo ovdje oči u oči jesu li oni samostalni i nezavisni u donošenju svojih odluka. Naravno da nijesu. Agencija za sprečavanje korupcije je ekspozitura Demokratske partije socijalista.

Nažalost, poštovane kolege, ostalo nam je u amanet još od vremena DPS-a, kada su oni bili na vlasti, mi moramo prosto naći način zajednički da se ti ljudi nekako maknu iz sistema, da se smijene jer oni su tu samo da bi štitili interese Mila Đukanovića i organizovanog kriminala, a Crna Gora se, nadam se, promijenila nakon 30. avgusta 2020. godine. Nije onako kako bi je Demokratski front promijenio i kojom je brzinom promijenio, ali ostaje nam da budemo na tom fonu promjena, da ostanemo zajedno nas 41 i da mijenjamo Crnu Goru na dobro njenih građana. Kao što rekoh, Agencija za sprečavanje korupcije je bila samo jedna od batina u rukama Mila Đukanovića poput tužilaštva, sudstva, tajne policije, policije itd.

Da ne bude da ovdje govorim nešto proizvoljno i bez nekih dokaza, pitam - treba li mi da vjerujemo u ono što ovdje piše, u nezavisnost člana Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije gospodina Vujovića, koji je vrlo jasno profilisan da je pripadnik jedne političke opcije, da je pripadnik ideje, ako postoji ideja, DPS-a osim ideje kriminala i korupcije? Ali, čovjek, iako sebe smatra nezavisnim političkim analitičarem, je prosto pripadnik jedne političke opcije i ide na skupove te političke opcije. Treba li da vjerujemo predsjedniku Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije, koji, sada ću da citiram, nedavno kaže za protest pristalica bivšeg režima sledeće: To je bilo, veli, lice: civilizovane, pristojne, normalne evropske Crne Gore. To implicira da smo mi s druge strane: necivilizovani, nepristojni, nenormalni. Kaže dalje - to je bio odgovor na konstantno rušenje države, institucija pravnog i političkog poretka koje već dvije i po godine sprovodi tijesna većina sastavljena od proruskih i prosrpskih partija. Dakle, ovo je stav predsjednika Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije.

Ako treba mi s ove strane, ne volim da dijelim, ali ako mi treba da vjerujemo tim ljudima da će oni nezavisno i slobodno da tumače Zakon o sprečavanju korupcije, da ga sprovode - onda smo mi vjerovatno naivni ili pali s Marsa, što bi se reklo. Meni se čini da je ovakvom izjavom predsjednik Savjeta prekršio

Zakon o sprečavanju korupcije, samim tim, ovaj član 4 koji tretira Savjet kao samostalno i nezavisno tijelo. Sada neko može reći da oni imaju pravo na svoje stavove kao građani, a ja ću sada da citiram, poštovane kolege, još jednom predsjednika Savjeta Momčila Radulovića da vidite kako je on nepristrasan.

Kaže Momčilo Radulović, u vrijeme litija: Ukoliko tražite sve one tzv. vikend ratnike koji su od 1992. do 1995. godine vršili zločine po Foči i Podrinju, naći ćete ih na litijama u Nikšiću, Žabljaku, Podgorici i Pljevljima. To kaže predsjednik Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije. Takođe, dalje kaže - Ukoliko tražite one koji su sa istom misijom bili na Kosovu 1999. godine, naći ćete ih na litijama u Beranama, Kolašinu, Andrijevici, Podgorici i Bijelom Polju. Dalje nastavlja da pravi ovakva poređenja. Takav čovjek je na čelu Agencije za sprečavanje korupcije, odnosno na čelu njenog Savjeta. Sada mi treba da od njega očekujemo ono što piše u zakonu - da on procjenjuje nepristrasno i slobodno. Mi prosto treba da pronađemo način da te ljude - to će gospodin Bojović ako bude vremena poslije mene kaže, ima pravo u završnoj riječi - koji ne mogu da rade svoj posao onako kako piše u zakonu da te ljude promijenimo i rasteretimo ih brojnih obaveza koje imaju, a ne mogu da ih obavljaju. Čuo sam i onu priču o statistikama koja je potpuno irelevantna, pozivaju se na Evropsku komisiju, što je smiješno. Mi ovdje govorimo o najozbiljnijim stvarima. Jer, Crna Gora je, kao što su rekli i kolege prije mene, prepoznata, nažalost, najviše po kriminalu i korupciji i to zahvaljujući predsjedniku DPS-a i njegovoj političko-kriminalnoj organizaciji, a ASK nije učestvovao nikada proteklih godina u toj borbi protiv korupcije /prekid/ Radulovića i ove gospođe Perović, a posebno za vrijeme Sretena Radonjića kada su jurišali na Demokratski front i potpuno neovlašćeno zaustavljali i blokirali sredstva Demokratskom frontu.

Da završim jednom definicija korupcije. Korupcija je svaka zloupotreba službenog, poslovnog odnosno društvenog položaja ili uticaja u cilju sticanja lične koristi ili koristi za drugog. Demokratska partija socijalista sigurno i njihovi saradnici su primjer korupcije - kako oni u sudstvu, kako u tajnoj policiji, kako u još nekim djelovima Tužilaštva, tako su i najprezentativniji primjerci nekadašnje vladavine DPS-a ovi koji danas vode Agenciju za sprečavanje korupcije. Nadam se da ćemo raditi nešto da to ne bude tako u dogledno vrijeme. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 13:28:45)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ kolegici Tamari Vujović, a naravno, u skladu sa članom 97 Poslovnika, kolega Bojović će imati u ime Kluba završnu riječ.

Izvolite, kolegice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (24.11.22 13:28:58)

Hvala, potpredsjednice.

Juče smo imali Odbor za antikorupciju i uspjeli smo da završimo sjednicu i da vodimo kakav takav dijalog. Ali mislim da je danas prevagnuo ovaj negativni stav gospodina Radulovića, od početnog momenta izlaganja pa sve dalje. Tako da evo sada vodimo monolog što nije dobro, ali uvjeren sam da nije naša krivica. Ja sam pripremila izlaganje da bih se obraćala upravo predsjedniku Savjeta i direktorici, pa ću eto tako i nastaviti.

U uvodnoj riječi Izvještaja, gdje nas upoznajete sa svojim radom, daje se jedna jaka politička ocjena, od strane predsjednika Savjeta i direktorke, da je godina bila turbulentna, da je izrodila velike podjele u društvu, da je to razlog stagnacije na putu ka EU itd. Hvala vam na ovoj opservaciji, ali nije bilo potrebno da tu konstataciju čujemo u Izvještaju o radu Agencije za sprečavanje korupcije, a isto tako i konstataciju da ste vi bili izloženi pritiscima. To ne bi trebalo ni jedno ni drugo da ima puno veze sa vašom učinkovitošću. Kritika nije pritisak, pogotovo nedopustivi pritisak, kao što ste rekli, već potpuno normalna pojava. Pritisci za koje ste utvrdili da ih potenciraju oni među javnim funkcionerima koji su kažnjeni od strane Agencije za sprečavanje korupcije - ta tvrdnja ne stoji, jer svi imamo pravo da se osvrnemo na neči rad i dozvolite da to lično ne utiče na ukupno sagledavanje vašeg rada. Čak i da utiče, možda imamo pravo ako rađa sumnju u pitanje vaše selektivnosti.

Kazali ste da je ovo najučinkovitija godina do sada za Agenciju za sprečavanje korupcije i to je tema za debatu. Naime, juče smo čuli predstavljanje rezultata rada i možemo da konstatujemo da u različitim segmentima rada Agencije ima ogromnih diskrepanci u rezultatima. Navešću sledeći primjer. Naviješe je zapremljeno 10 hiljada izvještaja o imovini, što znači da su svi javni funkcioneri, da kažem, načulili smo se tom redu da prijavljujemo imovinu i to je dobro. Vi ste provjeravali izvještaje veoma prilježno, provjerili oko hiljadu funkcionera i zaista praktično koga god ste provjeravali, taj je nešto pogriješio. Onda je rješenje osvanulo u medijima, koji su gladni senzacija, svakakve sitnice i banalnosti su se tamo objavljivale, koje su

javne funkcionere, sve zajedno, stavljale na stub srama. Naravno, ne aboliram nikoga, takav je zakon, pitam samo je li primjereno i da li izvršava svrhu kazne kada se neko kazni ako je zaboravio da prijavi neko davno rashodovano vozilo ili stari moped.

Da li je to veliki korak u borbi protiv korupcije? U nekim slučajevima dešavalo se da se funkcioner brani na sudu i da se poništi rješenje Agencije. Šta da radimo sa tim kada je šteta po tog funkcionera već učinjena? Za razliku od ovih veoma brojnih i medijski eksploatiranih prekršajnih postupaka, zapaža se jako mali broj postupaka koji su usmjereni na otkrivanje slučajeva mogućeg ugrožavanja javnog interesa, tako što ćete, na primjer, otkriti da neki funkcioner ima životni stil koji umnogome odudara od njegovog imovinskog kartona i na to ukazati nadležnim tijelima. To bi bili džinovski koraci u radu Agencije, jer je Crna Gora upravo prepoznata po endemskoj korupciji, po slučajevima visoke korupcije. Međutim, o takvima samo tri slučaja u 2021. godini, od kojih je jedan dalje poslat Tužilaštvu. Čak i kad ste imali inicijative koje su vam drugi poslali, ukazujući na ugrožavanje javnog interesa. Naravno, to su mnogo složeniji slučajevi i zahtijevaju odlučnost i volju da se stvar istraži do kraja. Ukloniti trule daske koje prijete da uruše cijelu kuću - to bi trebalo da je metod rada Agencije za sprečavanje korupcije. Međutim, tu dolazimo na teret loših rezultata i selektivnosti. Takođe, u slučaju nekih funkcionera, koji svijet začuđuju svojom imovinom, kao naš predsjednik države, vi donosite rješenja da je sve uredno prijavljeno i tako da nema daljeg dešavanja, jer je stranka uredno pobrojila svu imovinu. Kažete, transparentan je njegov izvještaj - jeste. Na sajtu je - jeste, a da li bi trebalo da se procesuiru ili dalje istražuje to saznanje da je nekome, njemu ili bilo kom drugom, imovina neobjašnjivo velika a prihodi vrlo skromni. Čak i da to radite samoinicijativno, nego je potrebno da građanin u dokolici posmatra one izvještaje koji su na sajtu, gleda te kartone i dalje vjerovatno on pokreće inicijative. Takođe, nema konflikta interesa pri putovanju u Dubaji. Imamo takav slučaj za dva funkcionera: jednome je platio šejk, drugome je platio tajkun - nema kršenja javnog interesa. Možda je to do destinacije - što je bilo u Dubajiu, ostaje u Dubajiu. Takođe, nema prekršaja i nikome ništa. Sa druge strane, 1164 su bila postupka, 870 okončanih, u 90% su izrečene sankcije javnim funkcionerima i ukupni iznos naplaćenih prekršaja 150 hiljada eura. Treba, ali ja mislim da upravo toliko košta onaj jedan čuveni neprijavljeni sat. Ima i skorih primjera koji pripadaju izvještajnoj 2022. godini. Ne ulaze u ovaj izvještajni period, ali ipak ću ih nalgasiti radi ponašanja u budućnosti, da pratimo te slučajeve. Marko Lazović, sumnja na osnov sticanja imovine sa 33 godine, kao policijski službenik srednje kategorije, stekao stan od 104 metra kvadratna, koji je trebao da plati 100 hiljada eura, po povlašćenoj cijeni i vlasnici Bemax-a kažu - mi smo kumovi, zbog toga je ta cijena. To je apsolutno jedan primjer sumnje, naravno on je uplatio od tih 100 hiljada samo 20 hiljada eura i uknjižio se. Traži se izjašnjenje gospodina Zorana Lazovića na ove okolnosti. Međutim, više mjeseci je prošlo, ne znamo šta je dalje sa tim slučajem, ali vidimo iz medija da ima u slamarici milion eura ta porodica za kauciju.

Jedan drugi primjer, koji se tiče do nedavne predsjednice Vrhovnog suda Vesne Medenice, čijoj je ćerki kontroverzni biznismen Gago Arsić poklonio plac od 21 hiljade eura u Kolašinu u znak zahvalnosti. Lijepo. Ali to je isti čovjek koji je saslušan kao posrednik u trgovini uticajem za presude koje je ishodovala Vesna Medenica, a takođe bio je u poslovnim odnosima sa sinom gospođe Medenice u gradnji u zoni Morskog dobra u Tivtu. To su povezana lica i to je ugrožavanje javnog interesa kroz jednu veoma složenu šemu. Mi moramo da se uhvatimo u koštac sa ovakvim slučajevima, a ne da se gubi energija i vrijeme službenika na mnogo manje bitne stvari. Ovdje moram da kažem, mislila sam da vodimo jedan dijalog pa da nešto i pohvalim, kao što su ovi planovi integriteta i postojanje menadžera integriteta, kao što je bila pohvala i od strane OECD-a. Dakle, gdje su rizici za korupciju i kako se od toga treba zaštititi - i na lokalnom i državnom nivou.

Zakon o finansiranju političkih partija i izbornih kampanja u svoj osnovnoj namjeri se dobro pratio i opet izvještaji govore o tome u ovom segmentu na pozitivni način. Sve smo shvatili, i što se tiče donacija, i oglašavanja, i zapošljavanja, i socijalnih pomoći u izbornom ciklusu. U tom dijelu nema mjesta kritici i preporuke se poštuju. Ono što je u ovom dijelu nedostupno i provjeri od strane ASK-a su tajni crni fondovi, crne kese, a onda na papiru vidimo da se za kampanju potrošilo nepunih 100 hiljada eura, a kampanja svemirska, sa svom tehnologijom, digitalnom podrškom itd. Osnivaju se portali i medijske kuće sa nejasnim vlasništvom, koji forsiraju samo jednu stranu, ali to je neka druga priča. Mi više nikada nećemo vidjeti da će neko onako nasjesti, uzeti 47 hiljada eura i staviti u džep. Sada su metodi uticaja na rezultate izbora mnogo sofisticiraniji. ASK u ovome nema puno posla u ovom dijelu, ali zahtijeva pažnju cijeloga društva. Kada smo kod inicijativnosti po službenoj dužnosti, u smislu sopstvenih saznanja da ima ugrožavanja javnog interesa, zvizdači su prijavili 142 slučaja, a Agencija je, po službenoj dužnosti, na osnovu sopstvenih saznanja pokrenula samo deset. Dobro je da građani rade posao Agencije, odnosno da pomažu u njemu. Raduje da nisu anonimni, dakle, osjećaju da će dobiti zaštitu u tome što rade, ali ne bi valjalo da se ostane nedorečeno pri njihovim prijavama.

Što se tiče ocjene da ste najbolja karika iz poglavlja 23, mora se napomenuti da niste imali veliku konkurenciju. Ustavni sud nema kvorum za rad, Vlada je manjinska, nedostaju članovi Sudskog savjeta, te je starima produžen mandat za 1600 dana, v.d. stanje je i u Tužilaštvu. U tom dijelu razumljivo je da ste

kao regulator pohvaljeni, makar kažete da vam nedostaje 50 službenika da bi efikasnije radili. Vjerujem da je tako, mada se iz moje diskusije vidi da postoji i te kako mjesta za preraspodjelu u okviru sekretarijata na ono ispitivanje životnog stila, preispitivanje po službenoj dužnosti na osnovu saznanja da je prekršen javni interes. Transparentniji ste, vidljiviji kao ustanova, medijske objave o vama su sve pozitivnije, kaže se u Izvještaju. Ipak, što se tiče Savjeta ASK-a, primjećuje se da u medijima u posljednje vrijeme sve su glasnije izjave pojedinih članova Savjeta koji daju prave političke izjave, čak vrlo jake ocjene, elaboracije koje etiketiraju i dodatno polarizuju društvo. Takvo istupanje članova Savjeta stavlja jednu sjenku i sumnju u nepristrasnost koja kvari utisak vrijednog rada odgovornih zaposlenih kojih u ASK-u sigurno ima.

Naime, niko ne spori da svako ima svoje političke preferencije, ali da li to utiče na selektivnost i proaktivnost u njegovom radu? Zbog čega ovo kažem? Zato što isti ovaj sastav Savjeta Agencije za sprečavanje korupcije je 2019. godine, sjetićete se, donio važno mišljenje o načinu rješavanja stambenih potreba funkcionera. Dakle, krenulo se od strane Savjeta u neki obračun sa ovom nepodobnom i lošom politikom. Međutim, taj isti Savjet kao da je stao, posustao i odlučio da žmuri na primjerene osnovanog bogaćenja i drugih kršenja zakona onih struktura koje sada, prema njima, "čuvaju državu". Čini mi se da su dali primat političkom stavu, čak i nedopustivo lobiraju, u odnosu na radno mjesto (što su članovi Savjeta). Poruka je: ako štitate takve osobe koje su svojim bahaćenjem i bogaćenjem načinili ovu državu podijeljenom i zemljom nejednakih - vi radite loš posao. Preporučujem da radite svoj posao, jer zanemarujući i ne procesuirajući ovakve slučajeve - samo podržavate i podražavate dalje podjele u društvu. Zato, pored svih pozitivnih trendova koji jesu zapaženi u Izvještaju Evropske komisije, i dalje se kaže - potrebno je učiniti više da se osigura integritet, nepristrasnost i odgovornost Agencije. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 13:40:22)

Zahvaljujem kolegici Vujović.

Sada, u skladu sa članom 97 stav 4, imate pravo tri minuta, kolega Bojoviću. Izvolite.

DRAGAN BOJOVIĆ (24.11.22 13:40:42)

Hvala Vam najljepše, potpredsjednice Skupštine.

Biću pregnantan, krajnje ću nastojati da budem konstruktivan.

Želim da u ime poslanika koji čine Odbor za antikorupciju, odnosno dijela poslanika koji čine Odbor za antikorupciju Skupštine Crne Gore, mi smo napravili sada i međusobne konsultacije, i da kažem da će jedna trećina članova ovog Odbora inicirati zakazivanje sjednice Odbora na kome će se pokrenuti pitanje izmjene aktuelnog Zakona o sprečavanju korupcije. Imamo sijaset razloga, vidjeli smo izuzetno neodgovorno ponašanje koje je aposlutno van kontrole predsjednika Savjeta, direktorice Agencije za sprečavanje korupcije, koji se iskazuje ne samo nepoštovanjem prema Skupštini Crne Gore, kao najvišem zakonodavnom domu, već i prema državi Crnoj Gori i prema svim njenim institucijama. U prvoj polovini godine inače ističe mandat Savjeta za Agenciju i treba da se bira novi Savjet Agencije. Mi treba da napravimo jasne i precizne zakonske izmjene koje će nam omogućiti da se izabere nepristrasan, profesionalan, krajnje odgovoran novi Savjet Agencije, koji će omogućiti da se borba protiv korupcije i preventivna uloga ove Agencije sprovodi na najbolji mogući način. Mi imamo sada problem i jedan od problema u postojećem zakonskom rješenju jeste da Komisija koja bira članove Savjeta ima u svojim redovima člana koga predlaže Sudski savjet. A Sudski savjet je aposlutno nelegalan, jer od 2018. godine njegov mandat se nelegalno produžava, tako da bismo došli u situaciju da predsjednica Sudskog savjeta gospođa Zvicer, koja je nelegalna predsjednica Sudskog savjeta, predlaže člana komisije koja će da bira Savjet Agencije za sprečavanje korupcije. Imamo jedno vrzino kolo u kome će nelegalne neke institucije i tijela da stvaraju novu vrstu nelegalnosti. Mi konačno moramo da prekinemo sa tim. Mi moramo konačno da uspostavimo institucije koje će djelovati na objektivan, nepristrasan, profesionalan način. Ako Agencija za sprečavanje korupcije drugu godinu zaredom dobija negativno mišljenje ove Skupštine na svoj izvještaj - za to mora da postoji izvjesna odgovornost.

Znači, Agencija za sprečavanje korupcije treba da bude nezavisna, treba da ima svoje prava, ali mora imati i određenu odgovornost i biti dio sistema. Ona ne može biti jedno odmetnuto tijelo koje je van sistema, van zakona i van ikakve kontrole. Dakle, nastojaćemo da Odbor zakažemo što prije u skladu sa Poslovníkom Skupštine, iniciraćemo izmjene Zakona na sistemski način, nastojati da nađemo zajednička rješenja ovdje u Skupštini i da dođemo konačno do profesionalne nezavisne Agencije za sprečavanje korupcije. Hvala vam najljepša.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 13:44:11)

Zahvaljujem.

Da ne zaboravimo samo ulogu Agencije u smjeni članova Savjeta Radiotelevizije. Svi se sjećamo dobro uloge Agencije, a to su isti ovi ljudi. Shvatila sam da će još neko proceduralno. Izvolite, ispred Kluba ili proceduralno?

BRANKO RADULOVIĆ (24.11.22 13:44:53)

U ime sebe. Doživio sam svašta, građani Crne Gore, evo 30 godina boreći se protiv krađe, lopovluka, kriminalaca. Bio žrtva ja i moja porodica, bio proglašavan državnim neprijateljem, a oni dvoje sin i ćerka državnih neprijatelja. Želim da kažem da nikad njesam odlučniji, uporniji bio nego što sam danas - da napokon Crnu Goru napravimo u istinu zemljom pravde. Podržavam vas, ništa preko koljena, nego na legalan, legitiman način u skladu sa evropskim dobrim praksama. Razmotrite to na Odboru i izvršite svaku inicijativu koja bi napravila da do kraja dobijemo ASK - profesionalan, efikasan, da ne postoji u izvještaju "međutim". Jer, ako u izvještaju postoji "međutim", onda postoji i klauzula balansa, onda su vrata zatvorena sa Briselom. A ako iza toga "međutim" stoji selektivna pravda, neefikasnost i mnogi drugi atributi te Agencije, onda mi moramo to da mijenjamo. Takođe, želim da još jednom upozorim Vladu, zato što to mora iz Vlade da dođe, da izbor i reizbor sudija i tužioca mora da bude na dnevnom redu. Mora da dođe to kroz zakonsku inicijativu, takozvani mora da dođe kroz zakonsku inicijativu. Ne želim svoga predstavnika u tim institucijama, ali želim profesionalce, želim efikasan rad tih profesionalnih organizacija - želim da se izvrši revizija 30 godina. Ono što je osnova svega - oni koji su uzeli novac, stanove, po povoljnim takozvanim uslovima, moraju po tržišnim osnovama da vrate pare građanima Crne Gore. Nek se ljuti ko god hoće. Podržavam vas da do kraja na jedan pametan, zakonit način, evropski način dođete do jedne nezavisne institucije. Evo gospodin Bečić je upozorio da je ovo treći negativni izvještaj, a mi smo ih birali. Pa kako onda mogu oni tu da stoluju? To mi nije jasno. I ako nekome kažem da je nedostojan za funkciju, ja ne ulazim u njegov privatni život - to je njegova lična stvar. Ali, neko ne može da krije svoje pare, a da bude predsjednik Savjeta. Da promovirate jednu neistinu političku, neko da otima stanove, ne može da bude /prekid/. I ne može da bude, to što me najviše boli iz izvještaja, ono "međutim". Ono "međutim" te ubija. Izvinjavam se svima vama i građanima Crne Gore, ali ja ću biti na braniku do kraja. Neće me niko pomjerati, tako da - ovi došli i pošli.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (24.11.22 13:48:08)

Zahvaljujem.

Ovim konstatujem da smo pretres povodom ove tačke dnevnog reda završili. Sjutra plenum neće zasijedati, a o narednom terminu ćete biti obaviješteni na vrijeme. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (28.11.22 15:17:31)

Kolege poslanici i kolegkinice poslanice,

Prije nego što pređemo na izjašnjavaње o predlozima akata o kojima smo obavili pretres, obavještavam vas da je Jovana Marović podnijela ostavku na funkciju potpredsjednice Vlade za spoljnu politiku, evropske integracije i regionalnu saradnju i ministarke vanjskih poslova, pa saglasno Poslovniku Skupštine objavljujem da Skupština konstatuje ostavku čime joj prestaje funkcija potpredsjednice Vlade za spoljnu politiku, evropske integracije i regionalnu saradnju i ministarke evropskih poslova.

Sada prelazimo na izjašnjavaње kako je dogovoreno.

Prvo je Predlog odluke o izmjenama i dopunama Zakona o obligacionim odnosima, tačka 2.

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.
Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.
Kolege i kolegice, izvolite glasajte.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (28.11.22 15:19:23)

Glasao je ukupno 41 poslanik, 22 glasa za, bez glasova protiv, 19 uzdržanih glasova, pa objavljujem da predlog nije prihvaćen.

Na predlog Zakona nije bilo amandmana pa ćemo se izjasniti o Predlogu zakona u cjelini i stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini. Izvolite.

Ja sam takođe saglasna, ali provjeravam sa službom. Jeste li sigurni, kolegice? Zahvaljujem, i meni je logično.

Nastavljamo dalje. Predlog zakona o izmjenama Zakona o parničnom postupku, treća tačka.

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu. Izvolite, glasajte.

Glasao je 41 poslanik, 21 glasa za, jedan glas protiv, 19 uzdržanih glasova, pa objavljujem da nije prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sljedeći je Predlog zakona o izmjenama Zakona o vanparničnom postupku, tačka četiri.

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu. Izvolite, glasajte.

Molim poslanike da se izjasne.

Zahvaljujem. Glasao je 41 poslanik, 20 glasa za, bez glasova protiv i 21 uzdržan glas, pa objavljujem da nije prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sljedeći je Predlog zakona o elektronskom dokumentu, šesta tačka.

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona je jedan amandman Zakonodavnog odbora.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o elektronskom dokumentu.

Sljedeći je Godišnji izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2019, 2020. i 2021. godinu, sedamnaesta tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet kao matični odbor predložio je zaključak kojim se prizvata Izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2019. godinu.

Stavljam na glasanje predlog zaključka Odbora. Izvolite, glasajte.

Glasala su 42 poslanika, 3 glasa za, 22 glasa protiv i 17 uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije usvojila predlog zaključka Odbora i time prihvatila Izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2019. godinu.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet kao matični odbor predložio je zaključak kojim se prihvata Izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2020. godinu.

Stavljam na glasanje predlog zaključka Odbora.

Ovo je predlog zaključka kojim se prihvata Izvještaj o radu Fonda.

Glasala su 42 poslanika, dva glasa za, 21 glas protiv i 19 uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije usvojila predlog zaključka Odbora i time prihvatila Izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2020. godinu.

Odbor za ekonomiju, finansije i budžet kao matični odbor predložio je zaključak kojim se prihvata Izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2020. godinu.

Sljedeće, Odbor za ekonomiju, finansije i budžet, kao matični odbor predložio je zaključak kojim se prihvata Izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2021. godinu.

Stavljam na glasanje predlog zaključka Odbora.

Glasao je 41 poslanik sa dva glasa za, 20 glasova protiv i 19 uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije usvojila predlog zaključka Odbora i time prihvatila Izvještaj o radu Fonda za zaštitu depozita za 2021. godinu.

Sljedeći je Izvještaj o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2019. godinu i Izvještaj Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki za 2020. i 2021. godinu, osamnaesta tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Navedeni izvještaji nisu dobili potrebnu većinu na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2019. godinu.

Glasala su 43 poslanika sa dva glasa za, 34 glasa protiv i sedam uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o

radu Državne komisije za kontrolu postupka javnih nabavki za 2019. godinu.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki za 2020. godinu. Izvolite, glasajte.

Glasala su 42 poslanika, dva glasa za, 34 glasa protiv i šest uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o radu Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki za 2020. godinu.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki za 2021. godinu. Izvolite, glasajte.

Glasala su 42 poslanika sa jednim glasom za, 35 glasova protiv i šest uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o radu Komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki za 2020. godinu.

Sljedeći je Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2019, 2020. i 2021. godinu, devetnaesta tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Navedeni izvještaji nisu dobili potrebnu većinu na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Crne Gore, Odbor se prilikom razmatranja Izvještaja o radu Centralne banke Crne Gore za 2019, 2020. i 2021. godinu upoznao i sa Godišnjim finansijskim izvještajem Centralne banke Crne Gore sa mišljenjem nezavisnog eksternog revizora za 2019, 2020. i 2021. godinu, koje Centralna banka dostavlja Skupštini Crne Gore radi upoznavanja, Izvještajem o stabilnosti finansijskog sistema, Izvještajem o stabilnosti cijena za 2019, 2020. i 2021. godinu, koje Centralna banka dostavlja radi informisanja.

Stavljam na glasanje Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2019. godinu.

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 36 glasova protiv uz pet uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2019. godinu.

Stavljam na glasanje Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2020. godinu.

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 36 glasova protiv, pet uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2020. godinu.

Stavljam na glasanje Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2021. godinu.

Glasala su 42 poslanika, dva glasa za, 35 glasova protiv uz pet uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2021. godinu.

Sljedeći je Izvještaj o radu Savjeta za finansijsku stabilnost za 2019, 2020. i 2021. godinu.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Navedeni izvještaji nisu dobili potrebnu većinu na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Savjeta za finansijsku stabilnost za 2019. godinu.

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 35 glasova protiv, šest uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2019. godinu.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Savjeta za finansijsku stabilnost za 2020. godinu.

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 35 glasova protiv, šest uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2020. godinu.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Savjeta za finansijsku stabilnost za 2021. godinu.

Glasao je 41 poslanik, dva glasa za, 34 glasa protiv, pet uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Godišnji izvještaj o radu Centralne banke Crne Gore za 2021. godinu.

Sljedeći je Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisanje komunalne djelatnosti u 2019, 2020. i 2021. godini, 21 tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisanje komunalne djelatnosti u 2019. godini nije dobio potrebnu većinu na Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

Stavljam na glasanje Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisanje komunalne djelatnosti u 2019. godini

Glasala su 42 poslanika, tri glasa za, 32 glasa protiv i sedam uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisanje komunalne djelatnosti u 2019. godini.

Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje kao matični odbor predložio je zaključak kojim se prihvata Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisanje komunalne djelatnosti u 2020. godini.

Stavljam na glasanje predlog zaključka Odbora.

Glasao je 41 poslanik, 18 glasova za, 21 glas protiv i dva uzdržana glasa, pa objavljujem da Skupština nije usvojila predlog zaključka Odbora i time prihvatila Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisanje komunalne djelatnosti u 2020. godini.

Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje kao matični odbor predložio je zaključak kojim se prihvata Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisanje komunalne djelatnosti u 2021. godini.

Stavljam na glasanje predlog zaključka Odbora.

Glasao je 41 poslanik, 41 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog zaključka Odbora i time prihvatila Izvještaj o aktivnostima vezanim za regulisanje komunalne djelatnosti u 2021. godini.

Sljedeći je Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2019, 2020. i 2021. godini.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Navedeni izvještaji nisu dobili potrebnu većinu na Odboru za ekonomiju, finansije i budžet.

Stavljam na glasanje Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2019. godini.

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 35 glasova protiv i šest uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2019. godini.

Stavljam na glasanje Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2020. godini.

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 35 glasova protiv i šest uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2020. godini.

Stavljam na glasanje Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2021. godini.

Molim poslanike da se izjasne.

Da li poslanici žele da se izjasne oko ove tačke? Zahvaljujem.

Glasao je 41 poslanik, bez glasova za, 26 glasova protiv i 15 uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o stanju energetskeg sektora Crne Gore u 2021. godini.

Sljedeći je Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu, 23. tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu kao matični Odbor predložio je zaključke kojima se ne prihvata Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu, sa Godišnjim izvještajem o

aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrolu u 2021. godini.

Stavljam na glasanje predlog zaključka Odbora.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za i bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog zaključka Odbora i time nije prihvatila Izvještaj o radu Tužilačkog savjeta i Državnog tužilaštva za 2021. godinu sa Godišnjim izvještajem o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrolu u 2021. godini.

Sljedeći je Godišnji izvještaj o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2021. godini, 24. tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu kao matični Odbor predložio je zaključke kojima se ne prihvata Godišnji izvještaj o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2021. godinu, sa Izvještajem o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrolu za 2021. godinu.

Stavljam na glasanje predlog zaključaka Odbora.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog zaključka Odbora i time nije prihvatila Godišnji izvještaj o radu Sudskog savjeta i ukupnom stanju u sudstvu za 2021. godinu sa Izvještajem o aktivnostima na sprovođenju i unapređenju upravljanja i kontrolu za 2021. godinu

Sljedeći je Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2021. godinu, 26. tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za ljudska prava i slobode kao matični Odbor predložio je zaključke kojima se prihvata Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2021. godinu,

Stavljam na glasanje predlog zaključaka Odbora.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog zaključaka Odbora i time prihvatila Izvještaj o radu Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za 2021. godinu.

Prelazimo na Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2020. i 2021. godinu, 27 tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za ljudska prava i slobode, kao matični Odbor predložio je zaključke kojima se prihvata Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2020. godinu.

Stavljam na glasanje predlog zaključaka Odbora.

Glasala su 43 poslanika, 13 glasova za, 10 glasova protiv i 20 uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije usvojila predlog zaključaka Odbora i time prihvatila Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2020. godinu.

Odbor za ljudska prava i slobode kao matični Odbor predložio je zaključke kojima se prihvata Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2021. godinu.

Stavljam na glasanje predlog zaključaka Odbora.

Glasala su 42 poslanika, 12 glasova za, 10 glasova protiv uz 20 uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije usvojila predlog zaključaka Odbora i time prihvatila Godišnji izvještaj Nacionalnog mehanizma za prevenciju torture za 2021. godinu.

Prelazimo na Poseban izvještaj o položaju djece u domovima učenika i internatima u Crnoj Gori, 28 tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Ne mogu ponoviti, ja molim poslanike iz vašeg kluba, poslaniče Radunoviću, da imaju malo obzira, da ne vode rasprave sada, pa ćete i vi bolje čuti.

Znači Poseban izvještaj o položaju djece u domovima učenika i internatima u Crnoj Gori, 28. tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za ljudska prava i slobode kao matični Odbor predložio je zaključke kojima se prihvata Poseban izvještaj o položaju djece u domovima učenika i internatima u Crnoj Gori

Stavljam na glasanje predlog zaključaka Odbora.

Glasala su 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog zaključaka Odbora i time prihvatila Poseban izvještaj o položaju djece u domovima učenika i internatima u Crnoj Gori.

Sljedeći je Poseban izvještaj o uticaju mjera za sprečavanje i širenje virusa COVID-19 na mentalno zdravlje djece u Crnoj Gori, 29. tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za ljudska prava i slobode kao matični Odbor predložio je zaključke kojima se prihvata Poseban izvještaj o uticaju mjera za sprečavanje i širenje virusa COVID-19 na mentalno zdravlje djece u Crnoj Gori.

Stavljam na glasanje predlog zaključaka Odbora.

Glasala su 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog zaključaka Odbora i time prihvatila Poseban izvještaj o uticaju mjera za sprečavanje i širenje virusa COVID-19 na mentalno zdravlje djece u Crnoj Gori.

Prelazimo na Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021. godinu, 30 tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Navedeni izvještaj nije dobio potrebnu većinu na Odboru za ljudska prava i slobode.

Stavljam na glasanje Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021. godinu

Glasala su 43 poslanika, dva glasa za, 22 glasa protiv i 19 uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština nije prihvatila Izvještaj o radu Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava za 2021. godinu.

Prelazimo na izbor, imenovanje i razrješenje, 31 tačka.

U okviru ove tačke za danas je predviđen izbor predsjednika i članova Administrativnog odbora.

Podsjećam da sam u skladu sa članom 36 stav 1 Poslovnika Skupštine podnijela listu kandidata za predsjednika i članove Administrativnog odbora na osnovu predloga klubova poslanika.

Listu kandidata ste dobili.

Otvaram pretres.

Da li neko želi riječ? Ne. Zahvaljujem.

Prelazimo na izjašnjavanje.

O listi kandidata za predsjednika i članove skupštinskog odbora odlučuje se u cjelini javnim glasanjem.

Stavljam na glasanje listu kandidata za predsjednika i članove Administrativnog odbora.

Glasao je 41 poslanika, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština izabrala predsjednika i članove Administrativnog odbora.

Ovim smo iscrpli tačke koje su planirane danas za izjašnjavanje.

Nastavak sjednice će biti u srijedu, prekosjutra, bićete tačno informisani o tačkama i o vremenu početka sjednice.

Sjednicom će rukovoditi potpredsjednica Bošnjak.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 11:27:29)

Kolege poslanici, nastavljamo Treću sjednicu Drugog jesenjeg redovnog zasijedanja u 2022. godini.

Prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Ervin Ibrahimović, potpredsjednik Vlade za regionalni razvoj i ministar kapitalnih investicija koga ovog puta

pozdravljam, kao i njegove saradnike, gospodina Admina Šahmanovića, državnog sekretara Ministarstva.

Izvjestioci odbora su koleginica Nataša Jevrić, Zakonodavnog odbora i Amer Smailović, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Da li predstavnik Vlade želi dopunsko obrazloženje?

Izvolite, potpredsjedniče Ibrahimoviću.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 11:28:18)

Zahvaljujem.

Poštovana potpredsjednice Skpštine sa saradnicom, uvažene koleginice i kolege poslanici, poštovani građani,

Izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije se pristupilo kako bi se postojeće zakonsko rješenje unaprijedilo prevashodno u dijelu usaglašavanja sa EU pravnim okvirom sa ciljem uvođenja nacionalnog energetskeg i klimatskog plana kao ključnog planskog dokumenta u oblasgti energetske efikasnosti i poboljšanja pravnog osnova za bolju primjenu postojećih i donošenje budućih podzakonskih akata, posebno po pitanju utvrđivanje problematike energetske efikasnosti u zgradama.

Postojeći zakon o efikansom korišćenju energije iz 2019. godine usaglašen je sa ključnim zahtjevima relevantnih direktiva Evropske unije iz oblasti energetske efikasnosti. Međutim, bilo je neophodno unaprijediti zakon time što se uvodi obaveza uvođenja nacionalnog energetskeg i klimatskog plana kao ključnog planskog dokumenta u oblasti energetske efikasnosti. Dakle, umjesto strategije i akcionog plana energetske efikasnosti uvodi se obaveza donošenja nacionalnog energetskeg i klimatskog plana kao ključnog planskog dokumenta u oblasti energetske efikasnosti, a kojim će biti definisan i novi indikativni cilj energetske efikasnosti. Sve u skladu sa obavezama Crne Gore da se dodatno uskladi sa standardom Evropske unije i ispune obaveze prema energetskeg zajednici.

Takođe, izvršeno je upodobljavanje sadržaja studije Unapređenje energetske efikasnosti zgrada u skladu sa zahtjevima inovirane direktive o energetskeg karakteristikama zgrada. Izmjenama se definiše jasan rok za realizaciju obaveze dostave podataka o realizovanim mjerama putem informacionog sistema za monitoring i verifikaciju uštede energije od strane snabdjevača energijom, odnosno distributera energenta.

Sveukupno gledano, izmjenama i dopunama ovog zakona vrši se dodatno usaglašavanje sa propisima Evropske unije i predmetnim izmjenama Zakona, integriše se planiranje energetske efikasnosti u nacionalni energetske klimatski plan, uvodi obavezni kumulativni cilj uštede energije i predviđaju relevantne mjere iz direktive o energetske efikasnosti, te postavljaju novi zahtjevi za energetskim pregledima i upravljanjima energijom za velika pravna lica. Važno je napomenuti da je Ministarstvo kapitalnih investicija, nakon stupanja na snagu ovog zakona, u obavezi da izradi nacionalni energetske klimatski plan koji će predstavljati novi strateški dokument države u oblasti energetske efikasnosti, a sve u skladu sa visokim standardima Evropske unije.

Samo jedna napomena. Moram još da naglasim da je Ministarstvo kapitalnih investicija od Sekretarijata energetske zajednice dobilo pozitivno mišljenje. Po mišljenju Sekretarijata odredbe su usklađene sa zahtjevima relevantnih direktiva o energetske efikasnosti i nekim aspektima odgovarajućih zakonskih rješenja koja se odnose na legislativu o energetske efikasnosti, tako da smatram da je potrebno podržati ovaj predloženi tekst zakona. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 11:31:41)

Zahvaljujem se potpredsjedniku Ibrahimoviću.

Sada pitam da li izjestioci odbora žele riječ? Ne.

Onda prelazimo na uvodna izlaganja.

U ime kluba Demokratski front, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija, kolega Dejan Đurović.

Izvolite, kolega Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (30.11.22 11:32:05)

Uvažena gospođo predsjedavajuća, dame i gospodo narodni poslanici, gospodine Ibrahimoviću,

Danas razmatramo Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije. S obzirom na višestruka upozorenja od strane Evropske komisije i mnogih evropskih zvaničnika da će ova jesen i zima usljed nedostatka mnogih goriva, skoka cijena energenata na berzi, dovesti do jedne od većih energetske kriza koje su pogodile svijet modernog doba, briga o energetske efikasnosti objekata i nalaženje

načina uštede energije na svim nivoima sigurno je nešto sa čim se moramo pozabaviti hitno kako na državnom tako i na lokalnom nivou.

Ono što me lično zabrinjava je što već evidentni rast cijena energenata pogoršava postojeće energetske siromaštvo u Crnoj Gori. Napomenuo bih da je u Srbiji još prošle godine formirana nacionalna komisija za smanjenje energetske siromaštva sa fokusom da se smanjuje energetske siromaštvo, razmatra i inkorporira u donošenje svih strateških dokumenata države. Ova komisija je uvela i definiciju energetske siromaštva, što predstavlja stanje u kojem domaćinstvo nema na raspolaganju dovoljno mogućnosti da obezbijedi potrebnu količinu energije neophodnu za zdrav i dostojan život i to na taj način koji ne ugrožava druge osnovne životne potrebe domaćinstva i šire zajednice.

Poražavajući je podatak da prošle godine preko 50 miliona ljudi širom Evropske unije nije bilo u stanju da obezbijedi dovoljni nivo energije za svoje potrebe, što je dovelo do oko 100.000 preuranjenih smrti na godišnjem nivou. Energetske siromaštvo je najizraženije u centralnoj i jugoistočnoj Evropi i prvenstveno pogađa marginalizovane grupe, stare, bolesne, invalide, samohrane roditelje, a najprisutnije je u romskim zajednicama.

Na Vladu Crne Gore i Elektroprivredu Crne Gore apelujem da mora imati maksimalni senzibilitet za svoje građane i u tom smislu naći mogućnost da ne diže i ovako previsoke cijene struje za građane, posebno ne dok traje zima. Moguće je napraviti brojne uštede u javnom sektoru i na taj način nadomjestiti dio struje koji troše građani kako bi mogao ostati na sadašnjem nivou koji je još uvijek za većinu stanovništva previsok i predstavlja osnovnu stavku koja gura u energetske siromaštvo. Moram da istaknem da je rukovodstvo Elektroprivrede Crne Gore pokazalo izuzetan senzibilitet u prethodnim mjesecima kada je zbog niskih vodostaja snabdijevanje struje od hidroenergije bilo skoro onemogućeno, a cijene struje na svjetskim berzama konstantno skakale, uspijevali da nađu načina da održe cijene struje građanima na istom nivou, dok su širom Evrope cijene struje skakale. Odgovorno upravljanje državnim kompanijama u interesu države i njenih građana, a ne privatnog kapitala i lično bogaćenje, nešto je za čime su građani Crne Gore 30 godina vapili i konačno su, barem kad je u pitanju Elektroprivreda, dočekali.

Ovaj zakon, gospodine Ibrahimoviću, predstavlja usaglašavanje sa Evropskom unijom i pravnim okvirima sa ciljem uvođenja NECP ili Nacionalnog energetske i klimatske plana kao ključnog i krovnog dokumenta u oblasti energetske efikasnosti. Sekretarijat energetske zajednice je zadovoljan donošenjem zakona koji se usklađuje sa zakonima EU i to je u svom izvještaju napisao i gospodin Artur Glopocki.

Posebnu pohvalu je uputio zapošljenim u stručnom timu koji rade u Direktoratu za energetiku i energetska efikasnost.

Ovim zakonom se poboljšava zakonski osnov za bolju primjenu podzakonskih akata, posebno u problematici energetske efikasnosti zgrada, omotači tzv. fasade. Obaveza ulaganja u omotače je najmanje 3% godišnje da bi se nakon 20 godina došlo do potpune zaštite objekata. Ovdje imamo dva programa poboljšanja energetske efikasnosti u javnim zgradama. Prvi je preko Razvojne njemačke KFW banke i odnosi se na državne zgrade, škole, vrtiće i izgradnju i rekonstrukciju postojećih objekata. Zadnje što je urađeno je vrtić "Naša radost" u Herceg Novom. Posle toga, godinu i po dana, apsolutno ništa. Drugi, gdje imamo preko 50 miliona obezbijedenih sredstava koje se ne troše i tu je trebalo da se radi plan rekonstrukcije u narednom periodu, a niko o tome, čini mi se, nije brinuo. Imamo i treći gdje imamo još jedan projekat preko Svjetske banke, izgradnja domova zdravlja, rekonstrukcija zdravstvenih ustanova, ni tu ništa nije urađeno više od godinu i po dana. Čini mi se da konsultante imamo i da konsultanti uživaju. Vrlo često su nam nametnuti konsultanti od strane Svjetske banke i da oni koji nam daju novac povratno ili nepovratno. Moramo priznati da najveću zaradu u ovom trenutku imaju konsultanti. Time treba da se pozabavimo i o tome treba da razgovaramo s predstavnicima i Evropske energetske zajednice i s predstavnicima Svjetske banke. Pitanja ću vam postaviti kasnije u diskusiji. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 11:37:54)

Zahvaljujem kolegi Đuroviću.

Sada dajem riječ kolegi Borisu Bogdanoviću u ime Kluba Demokrate - Demos, a da se pripremi koleginja Božena Jelušić u ime Kluba Crno na bijelo.

Izvolite, kolega Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (30.11.22 11:38:07)

Hvala, potpredsjednice Skupštine.

Gospodine Ibrahimoviću, poštovani građani Crne Gore, uvažena Skupštino,

Na samom početku da istaknem da se veoma radujem ovom zakonskom projektu. Da saopštim stav Kluba poslanika Demokrate -

Demos - Mir je naša nacija da ćemo podržati ovakav zakonski projekat i sve slične predloge zakona jer su oni, zaista, budućnost Crne Gore. Imajući u vidu da ovaj predlog zakona dolazi iz oblasti elektroenergetskog sektora, mislim da je danas pravi trenutak da se prisjetimo i stanja u elektroenergetskom sektoru Crne Gore.

Nakon velikog 30. avgusta 2020. godine nova vlast je zatekla kaos u brojnim oblastima. Kakvo je bilo stanje u elektroenergetskom sektoru najbolje svjedoči podatak da je Elektroprivreda Crne Gore svoj poslednji elektroenergetski projekat izgradila prije 40 godina, a poslednji izvor električne energije prije 39 godina. E, toliko je bivši režim ili dio bivšeg režima dao Elektroprivredi Crne Gore, dao elektroenergetskom sektoru Crne Gore i Crnoj Gori u cjelini. Da damo tome malo konteksta da bi građani bolje razumjeli. Riječ je o godini u kojoj je tridesetogodišnji Zdravko Čolić izbacio pjesmu "Malo pojačaj radio", a poslednji krik tehnologije je bio vokmen. U takvoj situaciji i u takvom stanju smo zatekli Elektroprivredu Crne Gore i elektroenergetski sektor u cjelini. Dakle, u prethodnih 30 godina se sve u Crnoj Gori mijenjalo osim vlast i Elektroprivreda Crne Gore. Iz tog razloga smo postali finansijski i ekonomski zaglavljani i kriminalno i koruptivno zarobljena zemlja i to, naravno, generacijama. Mi obični ljudi, obični građani Crne Gore, a ne nikako mafijaški i s njima povezane političke elite.

Međutim, rekli smo i to se i vidjelo, više puta smo to ponovili u ovom visokom domu i u svim javnim obraćanjima, da u prethodnih 30 godina imamo 30 godina ulaganja u njih, u sebe same i 30 godina mraka za nas. Nažalost, taj mrak je nastavio odbijanjem bivšeg režima da izgradi drugi blok Termoelektrane Pljevlja, čime je Crna Gora na godišnjem nivou gubila preko 500 miliona eura, a solarna energija i solarni paneli su im bili zadnja rupa na svirali. Što se tiče sunca, voljeli su da ga upijaju na egzotičnim destinacijama, u hotelima i rizortovima, dakle ništa solarne elektrane, ništa solarna energija samo lična fotosinteza i noge u plićak. U takvom plićaku smo mi na godišnjem nivou gubili preko 500 miliona eura.

Poštovani građani Crne Gore, nismo izgubili 500 miliona eura jedne godine, nego svake godine koje smo mogli da iskoristimo na 500 miliona načina. Umjesto da s tih 500 miliona eura postanemo finansijski i ekonomski stabilna zemlja mi smo postali elektroenergetski nestabilna, ali ne u potpunosti. Jer, imajući u vidu da bivši režim nije bio dovoljno sposoban da vrši vlast tako nije bio ni dovoljno sposoban da nas u potpunosti uništi. Nijesu uspjeli iz prostog razloga što je bio potreban plan za hitno reagovanje i jasna strategija. To je novi menadžment Elektroprivrede Crne Gore na čelu s Nikolom Rovčaninom i gospodinom

Đukanovićem obezbijedio za kratko vrijeme i elektroenergetska stabilnost je uspostavljena.

Zaposleni u Elektroprivredi Crne Gore su za ovo javno preduzeće postigli rekordne rezultate, pa da ih kratko saopštim. Rekord u poslovnom rezultatu, rekord u naplati, rekord u broju redovnim platiša, rekord u kontinuitetu rada Termoelektrane Pljevlja, rekord u uslovima rada za zaposlene, rekord u uštedama na prekovremene sate, rekord u broju pokrenutih investicija, rekord u visini uplate državnom budžetu, rekord u broju, visini i vrstama olakšica za građane itd. Ovo su, zaista, rekordni rezultati posebno u svijetlu činjenice kakva je bila startna pozicija novog menadžmenta Elektroprivrede Crne Gore. U kakvom je stanju sada Elektroprivreda Crne Gore najbolje svjedoči podatak da Elektroprivreda Crne Gore ima najmanji trošak na zarade u istoriji Elektroprivrede Crne Gore, svega 6,35% od ukupnih troškova Elektroprivrede Crne Gore. Tako je Elektroprivreda Crne Gore postala prava kompanija, pravo javno preduzeće, a ne hranilica za privatne biznise i hranilica za mafijaše, tajkune i švercere cigareta. Ovo jeste muzika za naše uši, muzika za uši građana Crne Gore, dakle muzika na struju, a ne trošak na struju.

Kakvi su troškovi Elektroprivrede Crne Gore zahvaljujući novom menadžmentu Elektroprivrede Crne Gore na čelu s Nikolom Rovčaninom, izvršnim direktorom Elektroprivrede Crne Gore najbolje svjedoče sledeći podaci. Ušteda na gorivo je smanjena za 3%, odnosno uštedeno je više od 3%. Ušteda na ugalj je preko 897.000 eura. Ušteda na aditive preko 166.000 eura. Ušteda na javne nabavke preko 200.000 eura. Naravno, povećan je stambeni fond ne za javne i partijske funkcionere, za ministre i poslanike i za menadžment Elektroprivrede Crne Gore nego za zaposlene u Elektroprivredi Crne Gore i to za duplo. Izvršen je kontrolni i inspekcijski pregled i nadzor i utvrđen je određeni broj nepravilnosti. Znete li koliko taj broj nepravilnosti iznosi - nula. Milioni eura uštedeni, a broj nepravilnosti nula. Naravno, bivši režim će reći da je to malo. Mi ćemo reći to je malo za vaš privatni budžet, za vaše porodične budžete, za vaš džeparac, za mafijaše i tajkune, ali za javna preduzeća i za javne kompanije nije iz razloga što je njima svaki euro i svaki cent dragocjen. Pitate nas da li je to bilo lako. Mi ćemo reći jeste. Ekonomski i finansijski je to bilo lako i izvodljivo. Dovoljno je bila samo jedna jedina stvar da se od ukupnih prihoda Elektroprivrede Crne Gore ne ukrade ni jedan jedini cent. To se i desilo. Zato imamo i ovakvo stanje u Elektroprivredi Crne Gore i ukupno u elektroenergetskom sektoru Crne Gore.

Ono što je najvažnije i najbitnije jeste da je Elektroprivreda Crne Gore živi dokaz da ništa nije trajno izgubljeno i da se sve može planski obnoviti i planski povratiti. Zbog toga smo i postali lideri u regionu. Jesmo

lideri u regionu, imajući u vidu da se gubici elektroenergetskih kompanija u Evropi mjere milijardama eura. U regionu gubici elektroenergetskih kompanija mjere se stotinama miliona eura. Gubitak, recimo, Elektroprivrede Srbije za samo prvih šest mjeseci iznosi 418 miliona eura. Mi minuse nijesmo dozvolili. Svega čega se dohvatio novi menadžment Elektroprivrede Crne Gore mjeri se rekordnim rezultatima iz prostog razloga što se svaki cent uplaćivao na račune Elektroprivrede Crne Gore i građana Crne Gore, a ne mafijaša i tajkuna. Zato što su ovi ljudi koji su na čelu Elektroprivrede Crne Gore omogućili i obezbijedili poštenim ljudima i radnicima u Elektroprivrede Crne Gore da rade i zato što su oni taj rad nagrađivali, a ne muljanje i krađu.

Još jednom ponavljam, kada je u pitanju predlog ovog zakona, imate, gospodine ministre, punu podršku našeg kluba poslanika. Podržaćemo ovaj predlog i glasati za njega. Toliko i hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 11:46:36)

Zahvaljujem.

Dozvoljavam ovo prekoračenje zbog toga što ide nauštrb kluba Demokrate - Demos, a nema prijavljenih nego još jedan.

Sada dajem riječ kolegini Boženi Jelušić, a da se pripremi kolega Branko Radulović.

Izvolite, kolegini Jelušić.

BOŽENA JELUŠIĆ (30.11.22 11:46:55)

Jedan naš mladi student iz Crne Gore je prošle godine u Pragu plaćao ono što je grijanje i osnovne potrepštine za njegov stan 60 eura, a ove godine plaća 460 eura. To je otprilike mogućnost da vidimo šta se dogodilo u Evropi zbog gasa i zbog energetske krize i da Evropa ima ovu situaciju u kojoj je Crna Gora zahvaljujući sticaju srećnih okolnosti vjerovatno ni ovaj plan na evropskom nivou ne bi bio tako brzo i prontno donošen. No, to ne znači da ovaj plan Crnoj Gori nije potreban i da Crna Gora nije u obavezi da usaglasi ne samo svoju legislativu nego da uradi najviše što je moguće na usaglašavanju politikom štednje i nepotrebnih utrošaka električne energije. Zbog toga mi je zadovoljstvo da kažem da ćemo i sa svoje strane u potpunosti podržati ovaj zakon.

Takođe, imam potrebu da se osvrnem na još dvije stvari. Prvu je poštovani kolega Đurović pomenuo, a to je pitanje energetske

siromaštva koje nas vraća do toga da Crna Gora još uvijek nema socijalni karton. U Crnoj Gori postoje kategorije stanovništva koje bi trebalo da ni ne plaćaju ako treba električnu energiju u cilju održanja, da tako kažem, ljudske supstance ove zemlje. Crnu Goru ništa ne može da opravda što do ovog trenutka ne zna na koji način da upravlja energetske siromaštvom i na koji način da svoje kategorije stanovništva u kojima najčešće ima i najviše djece zaštiti od bolesti, zaštiti od iseljavanja i od svega što se na tom planu događa.

Dakle, Ministarstvo energetike sa svoje strane mora da dodatno, iako nije u njegovom resoru, da napravi pritisak da bi se ovaj mikronivo koji znači temeljnu društvenu nejednakost i nepravdu kako-tako kontrolisao. Govorim sada o mikronivou. Sada govorimo o nečemu što je makronivo. Bez obzira na kontroverze oko cijene električne energije i na sporenja između Elektroprivrede, CEDIS-a i agencija za kontrolu oko toga da li je ili nije trebalo povećavati cijenu električne energije, moramo da kažemo da je to bila svojevrsna injekcija i privredi Crne Gore i građanima. Kumulativno šta bi za Crnu Goru značilo da je došlo do neke enormnijeg povećanja cijena električne energije, vjerovatno bismo svi danas osjećali na svom džepu. Zbog toga ovom pitanju treba krajnje obzirno pristupiti, ali mu ne treba pristupati s automatizmom nego upravo s uvažavanjem činjenica gdje je potrebno da cijena električne energije bude minimalna i kako da napravimo impute ka privredi, a gdje ona može imati neku vrstu i svoje tržišne osnove.

Međutim, plan energetske efikasnosti ne može ići bez razvojnog plana energetske sektora. Crna Gora ima rijetku sreću da ima velike energetske potencijale. Ako je cijeloj zemlji samo jedan dan sunčeve energije na planeti dovoljno da zadovolji sve potrebe, međutim, nismo našli u nauci mehanizme kojima tu energiju možemo da skladištimo, da je sačuvamo i koristimo, jasno je da su prostori na kojima Crna Gora treba da usmjerava, prije svega vaše ministarstvo tu pažnju, iskorišćavanje solarne energije u smislu da izvršite pritisak na ministarstvo koje se bavi i vi i ja i svi mi zajedno prostornim planiranjem i urbanizmom, da sve zgrade osobito novoizgrađene moraju imati solarne panele i da to ne može biti dodatni udarac na već postojeću infrastrukturu, a čuli smo od kolege Bogdanovića koliko se malo ili ni malo ulagalo u energetske sektor.

Isto tako, moramo znati da dvije postojeće vjetroelektrane Krnovo i Možura koriste 30% potencijala. Zašto ne koriste 60%. Zbog toga što Crna Gora ili Elektroprivreda ili ko god to treba da uradi nije nabavio baterije koje mogu da izvrše deponovanje te energije kako bi u onom periodu kada je ona najviše potrebna mogla da se smanji izvozna, odnosno uvozna zavisnost. U ovom trenutku, Crna Gora u vjetru i u

suncu, u svom hidropotencijalu, ima neviđeni izvor samodovoljnosti pa, ako hoćete, i bogatstva. Zbog toga meni nije ni čudno što se uvijek strašno i žustro vodi borba za vlast jer borba za vlast nije nikad ništa drugo osim borba za moć i profit i novac. Elektroprivredni sektor, vjetroenergija, solarna energija, sve to zajedno, to je nasleđe svih građana Crne Gore, ne nijedne partije, ne nijedne institucije moći i mi svi na njega imamo pravo tako da se njime na najbolji način gazduje da svi građani i građanke Crne Gore od toga i imaju benefite. Jer, informacija je čudo. Vi znate što je značila informacija zaokreta ka zelenoj energiji kada su se smakli onakve privilegije oko malih hidroelektrana ili kada se desilo ono što se desilo sa Možurom. Mi moramo drugačije da razgovaramo o energetsom sektoru. Ušteda energije je i ulaganje, takođe u sve one oblike očuvanja energije i očuvanja ovog sektora u punom kapacitetu kako bi Crnoj Gori omogućio jednu ekonomsku samodovoljnost.

Najzad, bez obzira što je možda nekada i moglo imati smisla i drugi blok Termoelektrane, znam da termoelektrane i zasigurno svi znamo da nisu budućnost Crne Gore i da zaokret ka zelenoj energiji ne podrazumijeva energiju uglja. Znam da ne misle. Ne misle u trenutku kada se desilo ovo između 60 i 460 eura pa onda nužda ponekad zakon mijenja. Ali, Crna Gora ima sreću što u ovom trenutku ne mora da ima nuždu. Znam da je u toku razgovor o jednom velikom projektu vjetroelektrana u blizini Pljevalja. Strašno bih voljela da Pljevalja imaju energetske zaokret ka zelenoj i čistoj energiji, a povratak Pljevalja ka poljoprivredi i onome što taj fantastični kraj može da svojim građanima. Zbog toga, uz podršku ovom vašem planu, još jednom apelujem da razvojni plan Crne Gore tretira energiju, ukupnu energiju Crne Gore kao zajedničko nasljedstvo svih njenih građanki i građana i da planiramo nabavku u skladu s naučnim dostignućima svih onih sredstava koja mogu obezbijediti maksimalno očuvanje, deponovanje i korišćenje dugoročno energije na način da smanji uvoznju zavisnost, a poveća naše prihode od energije. Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 11:54:15)

Zahvaljujem.

Sada dajem riječ kolegi Branku Raduloviću. To su jedini prijavljeni za uvodna izlaganja. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (30.11.22 11:54:26)

Hvala.

Drago mi je što se sve više ljudi uključuje u složenu tematiku kao što je energetika koja tangira šest raznih naučnih disciplina i praksi. Poslednja inicijativa koju sam pokrenuo su bila dva okrugla stola gdje smo svako ko je kompetentan iz ove oblasti složene materije prvo oko ekonomske budućnosti zaključili da nema budućnosti Crne Gore bez valorizacije u punom smislu energetike. Zatim, svakog ko je na funkciji iz ove složene tematike pozvali smo na drugi sto, vi ste bili tu, potpredsjedniče Vlade i ministre Ibrahimoviću. Vidjeli ste ko je tu pamet koja stoluje u Crnoj Gori. Jedinstveno saglasje postoji oko toga, žal ličnu, ne znam koliko, 15, 20 godina sam na određen način pokretao zajedno sa svojim kolegama rezolucije i mnoge druge stvari kako valorizovati energetske potencijal, kako ga koristiti na pravi način, kako zadovoljiti i razvijenu industriju i imati suficit. Jer, bez energetske samodovoljnosti evo pokazuje se da nema ni budućnosti ili tada režimu zajedno sa energetske lobijem je bio interes mnogo veći nego što su javni interesi, tako da je sve ono što je bio potencijal prošlo Moračom, pošlo je u vazduh, to je jedna žal. Sad časnu riječ dajem da više neću da budem kako narod hoće, niti kako većina hoće, nego kako praksa kaže. Što znači to? Kad je u pitanju ovaj budžet ja neću da glasam za ovaj budžet ukoliko se moji amandmani ne prihvate, a to je 40 projekata koje će biti produženje da budu zreli projekti, da ih napravimo za pola godine ili za godinu dana i da nećemo gluposti više politikantske govoriti izgradićemo ovo i napravićemo ovo, nego će ti zreli projekti pokazati kojim putem i na koji način i na najkvalitetniji način možemo da idemo u valorizaciju energetike. Uz ministarstvo koje će biti stvarno ministarstvo energetike i saobaračaja i turizma, uz manji broj ljudi uz profesionalni angažman će biti. Sad neću viting nego ću ga šutra, pa kada sam ga predlagao prije dvije godine svi su se fatali za glavu što je to. Oko energetike ne znam što nijesmo mi uradili, sad bi imali 7.000 gigavat časova, ko to razumije. To znači ako treba Crnoj Gori sa Kombinat aluminijuma i Željezari ako treba 3.500 ili 4.000 mi bi imali 7.000 ili 8.000 pa bismo mi se kandidovali jer bi živjeli kao u Daki, kandidovali bi se za novo Svjetsko prvenstvo. Koliko je 3.000 gigavat časova da im prodamo? Tri milijarde, ali zato Hamović i ostala banda bili su ispred interesa Crne Gore. Dva dolarska centa, kada smo se tužili, Kombinat aluminijuma je kupovao, dva dolarska centa, bre, kilovat čas.

Ministre, dok budete tu ovo ću ja da omogućim, da ima pare za ovo, a pare nam za zrele projekte ne trebaju. Koristićemo EU fondove, koristićemo druge stvari i formiraćemo institut za razvoj jer imamo

dovoljno pameti, a prošla vlada je odredila pare za institut za razvoj. Onda ćemo od projektnog zadatka ići na glavni projekat.

Ministre i vi pomoćnici, meni nešto ođe nije jasno, a meni kad nije jasno znači niste u pravu. U energetskej efikasnosti Evropa ide vrlo intenzivno. Zašto? Zato što je ovo stvarno da ne ide energija u vazduh, da ne ide kroz prozor, kroz šupljinu i zato što je Evropska unija uveliko iskoristila energetske potencijal, hidropotencijal, vjetra nije bilo. Sad o mnogim stvarima mogao bih da diskutujem, i o CO2 i hiljade drugih, ali neću nego ćemo to kroz ove programe, tako da intenzivno, 2025. godine oni su već donijeli mnoge odluke da zgrade budu energetske efikasne, javne zgrade i sve ostale.

U preambuli matičnog zakona, koji ste vi mijenjali, Zakona o korišćenju energije, i tačka 3 odlično je podijeljeno. Slušajte me, ministre i pomoćnici, dobro, da ne pogriješimo, samo to kažem, ne da sam pametniji od vas, nego da ne pogriješimo. Dobre radnje i aktivnosti kojima se postiže poboljšanje energetske efikasnosti, ok, kojima se proizvodnja električne energije odnosno toplote koristi za sopstvene potrebe. Slušajte ovo sad, sopstvene potrebe. Treće, edukcije i proizvodnja. Hoćete li vi meni sada da kažete, pošto ste promijenili član 5, planove sa strategijom za nacionalni plan oko energetike i klimatskih uslova zajedno sa akcionim planom, da li će taj plan da sadrži akcioni plan, jer svaka strategija, plan, mora da sadrži akcioni plan. Ukoliko ukidate akcioni plan ok, ali mora strategija imati za prvih pet godina, deset godina. Nemam ništa protiv.

Slušajte dalje, mnogo važna stvar, ovđe sam pročitao u baznom zakonu da su vama zgrade sve zgrade, ali kada razvijate onda se samo držite na javne zgrade kojima upravlja država i lokalne. Gdje su vam privredne zgrade i lične zgrade i zašto to niste razvili do kraja, zašto niste razvili do kraja? Zašto ne idete istovremeno kao cio svijet, Evropska unija i Srbija, evo vidite, i Hrvatska? Zašto ne pravite planove i programe koji će energetske efikasnost imati? Ići ćete sa promjenom statitke, pošto imamo strašno stare zgrade, ići ćete sa energetske efikasnosti, fasadama, stolarijom da je tako nazovem, i svim drugim stvarima i ići ćete sa solarnim panelima i sa ekološkim krovovima. Pa bogom je dana Podgorica da promijenimo zgrade, da ojačamo zgrade, da ih napravimo još 20, 30, 40 ili 50 godina zato što najbolja zgrada vijek trajanja je 80 godina jer to znam iz građevinarstva.

Zašto ne napravite programe? Slušajte me ministre, slušajte me pomoćnici, programe moramo da napravimo u kome ćemo finansirati, EU fondovi daju ogromne novce stotine i stotine milijardi. Države pojedine, kao u Srbiji Vlada Austrije je dala za tri opštine najsiromašnije dolje na jugu. Vi morate da imate zajednički program oko energetske efikasnosti

đe ćete da ubačite i fasade i krovove i proizvodnju opreme, razumijete li me? Znači program mora to da sadrži, ti planovi moraju to da sadrže i država mora da investira u to, 50 do 80% su bespovratna sredstva. Ko je dobitnik, dobitnici su oni koji imaju zajedničke stanove, ko ima privatne stanove, dobitnici su država koja ide dubokim investiranjem, dobitnik je privreda zato što će to da proizvodi i tada će 1.000 megavati ili 3.000 megavati vrijedeti koliko - 4.000 ili 5.000 megavati da ne izradimo nijedan novi subjekat. Kakva bi bila Podgorica ukoliko bi fasade napravili, prvo statiku provjerili, ukoliko bi svu stolariju promijenili, ukoliko bi liftove promijenili, ukoliko bi ravne krovove napravili ka svuđe po svijetu? Na primjer Barselona, zeleni krovovi. Pa onda preko toga foto-naponske ćelije koje mogu 100% sa dvije kote ili 50% da propuštaju električne energije. Zašto ste u zakonu kazali da samodovoljnost su oni koji proizvode za sopstvene potrebe? A što ako on proizvodi 60% za sopstvene potrebe, 40% daje Elektroprivredi? Mnogo je caka koje su u ovom zakonu, koje ne daju konkretan odgovor.

Ministre, jeste li vi dobili pare za nacionalni plan od Evropske unije? Ne. Da li ste formirali, slušajte, ja ovo kolegijalno učim vas, da li ste formirali komisiju? Ne. Časnu vam riječ dajem pare će biti od 1. januara ili budžeta neće biti plus program i planovi i studije...(prekid) mapiranje. Ministre, mapiranje za sunčana područja, mapiranje za vjetropodručje, za četiri hidrocentrale reverzibilne na Pivi, a ne gluposti da pravimo, jedno ili drugo, koja će biti do milijarde, a neće proizvoditi, ne znam koliko će imati snage, 250, ne znam koliko, ali mnogo malo. Nema kiše, nema snijega, ljudi, nema vode više, biće sve manje vode, moramo da vraćamo vodu.

Ministre, oko Bilećkog jezera, za sve ćete imati pare i što treba da uradite. Mi kasnimo sa programima. To sam predlagao prošle godine, Spajić me je otkačio i ja sam ćutao, kao što sam ćutao za Evropa sad, neću više da ćutim. Časnu riječ dajem, neće se gluposti sa mojim prstom više u ovom parlamentu usvajati. Ko hoće da ga usvaja neka ga usvaja.

Idemo sa programima, svim ovim što kažete i formirajte te ekipe, zajedno sa ekipom za nacionalni program, prostorni plan, gdje sam ja bio potpredsjednik i gdje sam to bačio u korpu za smeće, taj koncept ništa ne valja, pa usaglasite. Ministre, morate istovremeno da radimo tri stvari kada je u pitanju dokumentacija - planove, programe nacionalne i prostorni plan, istovremeno pripremati ekonomsku valorizaciju, istovremeno dizati i praviti našu operativu kako će da učestvuje u realizaciji svega toga.

Ministre, vi ste napravili neke pozitivne stvari. Reći ću vam i za drugo i ovo što ste tražili je pozitivno. Prethodna vlada dvije godine ništa nije

uradila oko toga, mnogo nedovoljno i morate da se rastresete, dokle god postojite morate da radite na sasvim drugačiji način.

Hoću da pohvalim, stvarno su ovi iz rukovodstva Elektroprivrede, CEDIS-a, korektni i dobri ljudi, ali to nije dovoljno, mora da postoji piramida ljudi u hijerarhiji. Ministar gore, državni sekretari, privredni subjekti i svi zajedno da imaju istu politiku. Vi nemate istu politiku. Neću da pričam o socijalnim stvarima jer mislim da Vlada treba da vodi socijalnu politiku, a privredni subjekti da se približavaju što više tržištu. Oni kukali, zato što nema Vlada socijalnu politiku, izigravaju socijalnu politiku. To je plus, ali to je minus za budućnost Crne Gore. Sve treba da okrenete naopačke. Molim vas dok ste na ta mjesta i ja dok sam ovdje da promijenimo sve, da ide paralelno u izradi tehničke dokumentacije, da formiramo nekoliko instituta i institucija i da svu pamet sažmemo i razvojnu banku i da idemo prema Evropi i da idemo prema komercijalnim bankama i da idemo prema tržištu kapitala. Para ne fali, ljudi, fali samo vizija i fali pamet koja je rasuta u Crnoj Gori.

Ministre, ovo sam vam bratski rekao do kraja, želim da budete što bolji ministar, dokle ćete trajati to mi nije u interes jer je to u javnom interesu. Znači, ono što smo falili 20 godina, evo dvije godine katastrofa da nije bilo ove tri - četiri čovjeka u ovim privrednim subjektima. Trebalo je mnogo više, mnogo intenzivnije i mnogo jače oko svega ovoga. Sad smo se opametili, kad dolazi ciča zima đe nam je energija, a đe ste bili evo 20 godina.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 12:10:58)

Zahvaljujem.

Ovim je vrijeme kluba iscrpljeno, računato je prvo pet minuta pa sad ovih osam.

Ministar ima pravo, pošto su završena uvodna izlaganja. Ako želite da iskomentarišete uvodna izlaganja, možete. U svakom slučaju, kao što znate, možete kad god hoćete da se javite.

Kao prvi diskutant, nakon uvodnih, opet kolega Dejan Đurović, a da se pripremi kolega Maksim Vučinić.

Izvolite.

DEJAN ĐUROVIĆ (30.11.22 12:11:47)

Zahvaljujem.

Dame i gospodo narodni poslanici, gospodine Ibrahimoviću,

Iz ovih diskusija rekao bih da je bila sreća što je bila Demokratska partija socijalista 30 godina na vlasti, lijepo je uništila kompletnu industriju, industrije nema i mi sada moramo energiju da trošimo na industriju. Znači, mi samo energiju trošimo na domaćinstva i na zgrade koje su u državnom vlasništvu. Na žalost, tako je. U početku sam vam rekao da je dobro što usvajamo ovaj zakon, pohvale na račun zaposlenih u Direktoratu, pohvale koje ste dobili iz energetske zajednice, ali bih sad imao više pitanja kad je u pitanju sami zakon, njegov način izrade, implementacija i ostalo.

1. Koje aktivnosti vaše ministarstvo sprovodi na izradi nacionalnog energetskeg i klimatskog plana i u kojoj fazi se nalazi ovaj proces?

Koristim ovu priliku da vas i našu javnost obavijestim da su i Albanija i Sjeverna Makedonija usvojile svoje nacionalne energetske i klimatske planove, a Srbija je nacrt tog plana objavila krajem jula ove godine, pa se čini da smo mi već sada u priličnom zaostatku u odnosu na region.

2. Zašto crnogorska javnost još uvijek nema uvid u nacionalni energetske i klimatske plan ili makar nacrt ovog dokumenta koji je ujedno najvažniji strateški dokument ove države u oblasti energetike, a za čiju izradu je nadležno vaše ministarstvo, pa samim tim ni naša stručna, a ni laička javnost nema priliku da se upozna sa svim scenarijima koje vaše ministarstvo predviđa kako u pogledu realizacije novih projekata u oblasti energetike tako i u pogledu valorizacije svih potencijala koje naša država ima u energetici? Kad namjeravate da upoznate javnost Crne Gore sa sadržajem ovog dokumenta?

Vaše kolege iz Ministarstva rudarstva i energetike Srbije su nakon predstavljanja Nacrta nacionalnog energetskeg i klimatskog plana pozvali njihovu zainteresovanu javnost da u periodu 9. avgusta 2022. do 5. septembra 2022. godine uputi svoje komentare, sugestije na radna scenarija koja su izrađena za potrebe pripreme nacionalnog energetskeg i klimatskog plana Republike Srbije za period do 2030. uključujući perspektivu do 2050. godine. Dakle, ovdje se ne govori o davanju komentara na finalnu verziju dokumenta, već o sugestijama na radna scenarija, dokumenta koja treba da se usvoje, a naša javnost nema čak ni priliku, pa samim tim joj nije data ni mogućnost da doprinese kvalitetu izrade ovog najvažnijeg strateškog dokumenta u oblasti energetike.

3. Kakav scenario je predviđen za Termoelektranu Pljevlja u nacionalnom energetskeg i klimatskeg planu? Da li se predviđa njeno fazno gašenje i do koje godine je predviđen rad Termoelektrane Pljevlja ili je bilo kakva mogućnost gašenja Termoelektrane isključena u nacionalnom energetskeg i klimatskeg planu? Kakav je zvaničan stav

Ministarstva kapitalnih investicija kada je riječ o daljem radu Termoelektrane Pljevlja?

Ovdje bih želio da kažem, gospodine Ibrahimoviću, da smo mi bili pritisnuti kao država jedan duži period od strane njemačke energetske zajednice i stručnjaka da se gasi Termoelektrana Pljevlja, čak su bili i neki rokovi vrlo kratki. Desila se situacija od prije skoro godinu dana i šta su uradili Njemci - štite svoj nacionalni interes. Šta je Evropska unija mogla da im kaže - sve suprotno od onoga što rade Njemci u ovom trenutku, a to je da aktiviraju 16 termoelektrana, da se danas ne može tona uglja kupiti u Evropi, a da neće Njemci dati više novca i da i dalje baziraju svoju energiju na termoelektranama. Sve mogućnosti koje treba da uradi Crna Gora za priključenje Evropskoj uniji, mora da uradi, ali to nikad ne smije biti protiv interesa građana Crne Gore, jer mi u svakom slučaju moramo razmotriti mogućnost da li možemo bez Termoelektrane Pljevlja. Šta bi, gospodo, od zelene energije Njemačke?

Pitam ministra, pa ako vam nije teško da ga ne dekoncentrišete.

Šta bi od Krnova i Možure, gospodine Ibrahimoviću, šta bi od gasnih elektrana u Baru? Je li Moldavija u ovom trenutku ima struje, je li Moldavija ima struje? Nema. Interes građana Crne Gore je ispred interesa bilo kakvog solidarisanja sa preporukama Evropske unije koje su protiv građana Crne Gore.

4. Na koji način naš nacionalni energetska i klimatski plan uzima u obzir makroekonomski kontekst kao i druge faktore među kojima su i strukturne promjene u ekonomiji, a koji sigurno mogu uticati na naš energetska sistem?

5. Kakav je stav Ministarstva kapitalnih investicija i na koji način su u nacionalnom energetska i klimatska planu postavljeni ciljevi koji se odnose na dostizanje udjela obnovljivih izvora u bruto finalnoj potrošnji energije, zatim dostizanju udjela obnovljivih izvora u proizvodnji električne energije, ali ništa manje značajnom udjelu obnovljivih izvora energije u grijanju i hlađenju kao i udjela obnovljivih izvora energije u saobraćaju? Na jedan drugi način je to objasnio i pitao gospodin Radulović.

6. Pošto crnogorska javnost još uvijek nije imala uvid u ovaj dokument, da li ste o sadržaju dokumenta makar obavijestili vaše međunarodne partnere, konkretno mislim na predstavnike energetska zajednice i Evropske komisije, i kakvo ste mišljenje od njih dobili imajući u vidu činjenicu da je naša država članica energetska zajednice, ali da se istovremeno nalazimo u procesu pristupanja Evropskoj uniji, pa smo samim tim preuzeli i određene obaveze? Upravo ovo se oslanja na pitanje koje sam prije postavio.

Podrška koju ste dobili je za izmjenu zakona, ali dokle se stiglo sa nacionalnim planom to je pitanje, da ne bude da je podrška za ovo što sam vas pitao.

S obzirom da je novi rok za dostavljanje prvog nacrt nacionalnog energetskeg i klimatskog plana u Evropskoj komisiji 30.06.2023.godine, koliko je realno očekivati da ćete na vrijeme predmetni nacrt dokumenta dostaviti Evropskoj komisiji ako ni krajem 2022. godine ne možemo govoriti o tome da je makar nacrt tog dokumenta završen?

Na kraju, imajući u vidu da je shodno zakonskim obavezama izrada strateške procjene uticaja obaveza za planove i programe iz viših oblasti, uključujući energetiku, da li je rađena strateška procjena uticaja za nacionaln energetske i klimatske plan i u kojoj fazi je izrade taj dokument?

Hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 12:20:42)

Zahvaljujem kolegi Đuroviću.

Hoćete li sad, ministre?

Izvolite.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 12:21:01)

Zahvaljujem poslaniku Đuroviću. Bili ste i na odborima aktivni i zahvaljujem na tome i mislim da sva pitanja su na mjestu. Zahvaljujem i na podršci ovakvom predlogu teksta.

Možda bih na početku probao, nije koleginica Jelušić tu, pa kada je u pitanju oko ranjivih kategorija. Na početku ste malo o tome pomenuli, ako dozvolite.

Ono što je važno pomenuti kroz formiranje Nacionalnog savjeta da smo dogovorili da zajedno sa Ministarstvom poljoprivrede i Ministarstvom rada prepoznamo ranjive kategorije i da vidimo i kroz Upravu za šume kako bismo probali da na jedan način olakšamo onim građanima koji su ranjive kategorije u ovom zimskom periodu. Mi smo prije dva - tri mjeseca, Nacionalni savjet, ne opravdavamo se, ali tek smo formirali i nije moglo to brže da djeluje, ali sigurno mislimo i o ranjivim kategorijama. Na kraju krajeva to je izvanredno profesor Radulović rekao, to je posao Vlade, ali naravno i ministarstava koja treba da doprinesu boljem kvalitetu života građana. Ono što je važno da ne zaboravim, da smo mi čak tražili

od Evropske unije pomoć za ranjive kategorije i u narednom periodu očekujemo pozitivan odgovor.

Kada ste pitali oko energetske efikasnosti i vrtića kojeg ste pomenuli i drugih, mogu vam pročitati šta je u planu, znači informaciju o realizaciji projekta unapređenja energetske efikasnosti u javnim zgradama, pa ću samo ovo što je vezano direktno za vaše pitanje.

Od početka implementacije projekta do kraja oktobra 2022.godine sprovedene su sljedeće aktivnosti: pripremljena je tenderska dokumentacija i sproveden tenderski postupak za odabir konsultantske firme za podršku pri implementaciji projekta, sa konsultantom na implementaciji projekat je potpisan u februaru 2022.godine; pripremljena je tenderska dokumentacija, sproveden tenderski postupak i odgovor konsultanta za izradu detaljnih energetske pregleda; pripremljena je tenderska dokumentacija za rekonstrukciju objekata u Herceg Novom u Domu za stare, Grahovac u Risnu, kao i tehnička dokumentacija za adaptaciju Javne ustanove Osnovna škola "Njegoš" Kotor i Javne ustanove Srednja ekonomska i ugostiteljska škole Nikšić i Javne ustanove Gimnazija "25. maj" Tuzi. U toku je tenderski postupak za odabir izvođača radova na rekonstrukciji i adaptaciji objekta Dom za stare Grahovac u Risnu, klaster jedan; pripremljena je tenderska dokumentacija za rekonstrukciju i adaptaciju Javne ustanove Osnovna škola "Njegoš" Kotor, Javne ustanove Srednja ekonomska i ugostiteljska škola Nikšić i Javne ustanove Gimnazija "25. maj" Tuzi, klaster tri; u toku je implementacija centralnog informacionog sistema za monitoring potrošnje energije i vode u javnom sektoru koji se realizuje u tri faze, prva faza je završena i završena je analiza lokacije na kojoj je planirana izgradnja novog administrativnog objekta.

Pomenuli ste konsultanta, dobrim dijelom sam saglasan sa vama, ali još jednom moramo priznati da Crna Gora ipak ima nedostatak kvalitetnog kadra koji može da se bavi ovako izazovnim pitanjima kao što su energetika i perspektive razvoja energetike u našoj državi.

Sada, uvaženi kolega Đuroviću, pokušaću onoliko koliko znam i koliko sam uspio za ovih nešto više od 100 dana, da vam odgovorim na vrlo važna pitanja koja ste vi postavili.

U kojoj je fazi nacionalni energetske i klimatske plan, ako sam vas dobro shvatio. Mi smo, odnosno menadžment prije mene, a posebno saradnici i zahvaljujem profesoru i vama što ste pohvalili, ovaj uvaženi dom i svi treba da znaju, on je bukvalno spreman, samo je pitanje odgovora za Termoelektranu, da se nadovežem na tri vaša pitanja. Znači pitanje Termoelektrane. Ja razumijem vas, naravno moramo misliti o socijalnoj kategoriji. Termoelektrana plus toliko zapošljenih itd, o tome

moramo misliti. Sa druge strane, profesor je rekao danas da ne pominjemo i ne bih se usudio pored profesora da pričam, u pitanju je CO₂. Ako nećemo na mostu, platićemo na ćupriji. Treba stručne analize da se urade šta ćemo sa Termoelektranom. Mi za sada ne možemo bez Termoelektrane, to je osnovno i ne izmišljamo toplu vodu. Šta će Vlada odlučiti u narednom periodu, ali sami znate da ovaj nacionalni energetska klimatski plan, da ne prejudiciram stvari, ne može proći sa ovakvim uticajem Termoelektrane u Crnoj Gori.

Ovdje ne želim pored profesora da se pravim pametan, znači to je jasno, kroz ovo pitanje sam pokušao da vam odgovorim na dva ili tri pitanja. Uvid u nacionalni energetska i klimatski plan, vi znate trenutno da je u Vladi zbog sajber napada sve blokirano. Ja ću sa svojim saradnicima već u narednom periodu vidjeti u kojem je to stepenu i vrlo ću biti otvoren, odlično ste to pocrtali, da sa javnošću podijelimo dokle je to i sigurno još koliko možemo te stručne pameti odnosno javnosti da doprinesu u izradi ovog klimatskog plana.

Ono što mi treba da radimo, dobro ste vi to rekli, otišla je Evropska unija još jedan korak dalje, uvaženi poslaniče Đuroviću, vidite oni su jasno pocrtali, prvi put, da treba da se daje snažniji naglasak proizvodnji obnovljivih izvora energije u odnosu na zaštitu životne sredine. To je svima jasno. Aludirate i na Njemačku koja je promijenila sve ono što se borila zadnjih 10 godina. Znači jasno su i oni pocrtali da se mora ipak misliti da se što prije nadoknadi u Evropskoj uniji nedostatak ovolike električne energije, čak crtaju da će u ovoj sljedećoj godini 30% se nadoknaditi, da su planovi, tako da je to pitanje veliki izazov za našu državu. Kažem, na jednoj strani zaštititi građane, ovo što je profesor rekao, ovolike potencijale iskoristiti, na drugoj strani imamo zaštitu životne sredine, Termoelektrana, vrlo izazovno, ne da prejudiciramo, ali sigurno ćemo u narednom periodu imati probleme zbog CO₂ u Crnoj Gori.

Da li su obaviješteni partneri, naravno cijeli ovaj plan je rađen u koordinaciji sa energetska zajednicom, sa njihovim timovima i ovdje pokušavamo da nam IBRD pomogne kroz konsultacije da što kvalitetnije izađemo s tim. Da li ćemo stići di jula 2022. godine, to je jedno od vaših pitanja. Kažem, ovdje jedno pitanje daje odgovor na sve, ja sam u životu optimista i hajmo ovdje da udružimo sve potencijale, nacrt treba da predamo 23. jula, hajde da udružimo sve snage, ovdje je jedno pitanje po meni problem, da udružimo svu pamet i da vidimo šta možemo da uradimo. Čini mi se da sam ovo što je bilo važno uspio da odgovorim i hvala vam još jednom na ovolikom interesovanju i što ćete podržati ovaj Prijedlog o izmjenama i dopunama Zakona.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 12:29:54)

Zahvaljujem se potpredsjedniku Ibrahimoviću.
Sada dajem riječ kolegi Maksimu Vučiniću.
Hoćete li vi da komentarišete odgovore?
Izvolite, kolega Đuroviću.

DEJAN ĐUROVIĆ (30.11.22 12:30:10)

Hvala, predsjedavajuća.

Došli smo, da kažem, do istine, a to je da ovaj plan nije ugledao svijetlost dana što bi se reklo javnost ga nije mogla pogledati, nemamo stručne komentare na ovo, nemamo komentare javnosti. Meni je prihvatljivo da je plan napravljen i da je to dobro, ali ne možemo cijeniti da su stručnjaci koji su napisali ovaj plan možda značajniji od čitave crnogorske javnosti i od stručnjaka koji su htjeli da daju svoj komentar. Minimum je mjesec dana da ovo bude objavljeno u javnosti, da se prikupe komentari, pa tek onda da se finalizuje i da se napravi završni plan.

Ovo što ste rekli da ste optimista, to je lično ubjeđenje da li ste optimista ili ne kao ministar. Ja sam vas pitao i treba direktan odgovor da li ovaj plan može do jula 2023.godine da bude gotov.

Što se tiče Termoelektrane, čini mi se da sam u pitanju pojasnio da ono što su uradili Njemci nama 10 godina i pritiskali nas, da oni upravo to sad rade i možda baš kroz taj projekat mi možemo da održimo Termoelektranu koja nam je prijeko potrebna, jedan period, da to ne bude do 2030.godine kako su to tražili u preporukama koje su nam dostavili.

Što se tiče konsultanata, potpuno sam nezadovoljan po tom pitanju. Ja mislim da u ovom trenutku Crna Gora ima kadra, ali da vam kažem nešto, gospodine Ibrahimoviću, ne možemo zaposliti nekoga ko hoće da piše projekat, bilo da je to IPA projekat ili da je neki drugi projekat gdje je vrijednost 10-tak, 20 miliona evra, a da mu za to date nadoknadu 560 evra. To neće niko da radi, mora se, prosto, promijeniti zakon. Zakon toleriše da u tom dijelu bude i neko javno - privatno partnerstvo u kojem bi imali mogućnosti da ti konsultanti i ti stručnjaci imaju neki benefit od dobijanja i od visine projekta, odnosno kredita koji bismo mi dobili. Je li moguće da u javnim nabavkama, gospodin Lučić je bio u prošlom sazivu izvršni direktor, rekao je da od 25 zapošljenih koji treba da rade projekte je bilo svega 16. Znači, mi imamo nedostatak kadra, ne možemo taj kadar nadomjestiti sa platom od 560 eura, to neće niko da radi. Zato nam i idu

kadrovi, zato imamo odliv mozgova iz Crne Gore, zato što te kadrove nijesmo uspjeli da nadoknadimo, a to je bila loša politika 30 godina jer su se zapošljavali partijski ljudi, jer su se zapošljavali članovi porodica, gdje su se zapošljavali kumovi i gdje su ljudi neznaveni dolazili na mjesta koja su bila od vitalnog interesa Crne Gore.

Zahvaljujem se.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 12:33:34)

Zahvaljujem se kolegi Đuroviću.

Kolega Radulović, takođe komentar odgovora. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (30.11.22 12:33:40)

Ministre, da me dobro čujete, morate četiri dokumenta paralelno da radite. Ako budete radili posebno, sva četiri biće za četiri godine i nijedan od njih neće biti usaglašen. Što znači prostorni plan gdje je najveći dio energetike i saobraćaja, gdje je prostorni plan nešto što predstavlja projektovanje prostora, nego iskorišćenje prostora na održivi način. Industrija i putevi, ekologija, i saobraćaj, to je prostorni plan, multidisciplinarno.

Druga stvar, Termoelektrana je toliko nepoznanica kojoj niko ne zna kakva će biti sudbina. S jedne strane koliko rade pod ovim uslovima, biće toplija ljeta, biće klimatski uslovi sve gori i gori, biće uslovi migracije sve veći i veći, biće manje vode, a s druge strane ako ne radi Termoelektrana kad su ovakvi globalni odnosi onda nema struje, pomriječemo od hladnoće, od vrućine ljeti. Slušajte me ovako, kada je u pitanju Termoelektrana, promijenile su se direktive u posljednjih mjesec dana. Nisu više čvrsti polutanti PM 2,5 čestica, da ne lupam sad, po staroj direktivi, nego su tri puta manji, a Svjetska zdravstvena organizacija kaže pet puta manje. Zato što 16 termoelektrana sa Balkana izaziva preranu smrt neđe oko 20.000 stanovnika u Evropskoj uniji. De su pare, veliki posa što će otići za zdravstvo, ali u pitanju je ljudi što umiru, u pitanju su hronična oboljenja respiratornih i svih ostalih organa. Znači, po sadašnjim uslovima ekološka rekonstrukcija termoelektrane ne zadovoljava direktivu, ni PM čestica 2,5, ni azotnih oksida, ni sumpornih oksida, a svi ovi oksidi izazivaju toksične bolesti.

Kada je u pitanju CO2, ljudi, ne postoji komercijalna tehnologija, postoji pilot postrojenje. Znači, postoji pilot postrojenje prevođenja u

čvrste polutante. Postoji pilot postrojenje u kompresiju CO₂, u rastvaranje u more, šupljine, da ne pričam, hiljade drugih stvari. Postoje tehnologije gdje se on drastično smanjuje sa oksidacionoredukcionim procesima u ložište u pripremi rude. Zato će biti jedan od mojih 30 programa ekspertiza ekološke rekonstrukcije Termoelektrane i mogućnost valorizacije još više uglja. Da li sadašnja rekonstrukcija Termoelektrane omogućava kada pilot postrojenje pređe u komercijalno postrojenje, što znači tržišno isplativo, da mi priključimo i da izvršimo redukciju CO₂? Onda će ugalj biti fenomenalan. A sad mi smo, bre ljudi, slabašni prema Evropskoj uniji. Evropska unija, mi se bunili koliko hoćemo, oni imaju svoje mehanizme.

Ministre i kolege, shvatite da milion tona uglja koje koristi Termoelektrana, ako proizvodi 1000, 200, 300 gigavat časova godišnje, proizvodi stehiometrijski dva i po puta više, to je tri miliona tona, CO₂. Jedna tona, ministre, je 50 do 100 eura, hoćete li mi reći kako može biti Termoelektrana konkurentna na tržištu? Ako je na hidro 10 - 15 eura po megavat času, kako može 150 eura da bude, ako je od sunca 80 eura i stalno pada dolje? Ako je od vjetrogeneratora čini mi se neđe oko 90 eura i generatori padaju dolje. Riješili su pitanje skladišta, jer je to otpad, u tome je problem. Još ako ti Evropska unija kaže - uvoziš, ne ovu taksu, nego i taksu na izvoz svih roba iz Crne Gore. Ne možeš u Evropsku uniju bez prekograničnih taksu. Ja znam da je nepravedno, zašto mi nemamo iste uslove, nećeš s Njemcima, s Poljacima koji su ukazali na to, ali njihove sve termoelektrane su ekološki nula. Na ove polutante, na tri polutanta. Mi ne. Ovo je jedno kompleksno pitanje. Ja bih rješavao ovo da Termoelektrana što duže traje, rješavao kao uvijek što sam pričao da izvršimo ekspertizu.

Da vidimo Kineze. Kinezi su najgori u ovim tehnologijama, a još čim je Đukanović tu umiješan onda mi reaguje želudac, da ne rečem nešto drugo. Čim su oni umiješani. Ja se 40 godina ovim bavim, to je dio moje profesije, termodinamika, pa još nisam naučio, kako onaj mladađani nauči za pola godine? To je možda genetika, nemam pojma što je, ja to još nisam do kraja naučio.

Znači, ministre, moramo imati ekspertize oko toga i ekološku rekonstrukciju pošto je otišlo, ne znam koliko smo dali, 15, 20 miliona, sad smo povećali na 76 čini mi se, ne znam, stalno se povećava. Što se postiže s njim? Pa ćemo da vidimo sa CO₂ što ćemo, da li daje tu varijantu, da li daje termoelektranu dvojku koju sam ja zagovarao, prije deset godina smo svi zagovarali to, tada bi se ona isplatila, za četiri - pet godina se izgradi, imamo tamo, ne znam 25% ista ifrastruktura, da ne pričam o toj složenoj priči.

Ministre, morate više da radite sinhronizovano, da radi Vlada, zajedno sa pameći da formiramo institute, da sami napravimo. Jeste li napravili projektne zadatke za sva ova dokumenta? Jesu li ti projektne zadaci usaglašeni, to je prvi početak? Ne. Gledajući prostorni plan će sam bio, ljudi, koncept, to je katastrofa. Kažete da koncept ćete napraviti do jula. Ako ga napravite ako neću ovako vi kapu dati. Da ste svi genijalci, sa ovako nefunkcionalnom vladom nema šansi. Što i da ga napravite super, će je prostorni plan, će su ovi drugi planovi? Vi morate istovremeno da radite pet planova - hidro, sunce, vjetar, voda, termo, pet. Zašto nemate saradnju sa opštinama? Ne interesuje me ko je predsjednik opštine, mogu zgrade u Podgorici da budu zelene i da budu sa fotonaponskim, ne interesuje me. U stvari interesuje me, ali ovo je interes mnogo veći.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 12:41:33)

Zahvaljujem.

U ovom momentu ne, ali poslije kolege Maksima ćete moći. Kolega Maksim Vučinić, da se pripremi kolega Aleksa Bečić. Izvolite, kolega Vučiniću.

MAKSIM VUČINIĆ (30.11.22 12:41:53)

Zahvaljujem, potpredsjednice Skupštine.

Uvažene kolegice i kolege poslanici, poštovani građani, gospodine ministre sa saradnicima,

Danas je na dnevnom redu Zakon o energetske efikasnosti i dobro bi bilo da se držimo tog zakona. Međutim kako reče prije jedna kolegica, Elektroprivredi se ne može oprostiti za to što ne zna da vodi energetske sektor. Elektroprivreda i te kako zna da vodi energetske sektor, i to ona Elektroprivreda od kad je njeno rukovodstvo iz Demokratskog fronta i Demokrata.

Biti energetske efikasan danas je model ponašanja u razvijenim zemljama i šta više predstavlja odraz kulture. Jedan od najvažnijih uslova za ostvarivanje i održavanje sigurnog i pouzdanog sistema jeste racionalna potrošnja energije. Energetske efikasnost je takođe važna jer direktno vodi povećanju životnog standarda, povećanju privredne konkurentnosti, kao i energetske bezbjednosti. Energetske efikasnost u građevini predstavlja oblast što se tiče izgradnje novih, ali takođe i rekonstrukcije postojećih objekata što može najviše doprinijeti

energetskoj efikasnosti uopšte. Takođe, energetska efikasnost u saobraćaju predstavlja značajnu oblast gdje se može smanjiti energetska zavisnost države i uticati na ekološko stanje u zemlji pozitivno.

Gospodine ministre, rekli ste da u Crnoj Gori nema kadra za ovu oblast. Ja vam kažem, pošto dolazim sa Elektrotehničkog fakulteta, a vi takođe sa Metalurškog, čini mi se da su u istoj zgradi gdje su i Mašinski fakultet i Građevinski fakultet, nažalost, ta zgrada koja je simbol jedne bivše države i simbol jednog razdoblja u arhitekturi, koja je trebala da predstavlja neki odraz moći tadašnje države, predstavlja energetska najneefikasniji objekat u zemlji. I nije pitanje da li ima kadra u toj zgradi, u toj zgradi ima kadra da isprojektuje, da isplanira, šta god želite. Pitanje da li ima političke volje da se riješi išta u ovoj državi, da li ima političke volje da se ulaže u energetska rekonstrukciju, u pravljenje novih objekata koji su energetska efikasni i u nove energetske objekte. To mi imamo na djelu, da imamo elektroprivredno preduzeće kojim gazduje, da kažem, parlamentarna pozicija i imamo primjer opozicionog ministra u Vladi koji ministruje sektorom, u stvari Ministarstvo za kapitalne investicije koje se upravo bavi i ovim sektorom. Međutim, gospodine ministre, prepoznati ste u javnosti kao čovjek koji se žestoko bori protiv novih objekata, novih energetska objekata, u prvom redu tome da se nikšićka Željezara podržavi, odnosno da se vrati u državno vlasništvo i da se na taj način uveća vlasništvo države, da se na taj način stvori novi energetska objekat koji će predstavljati industrijski centar i dalje u Nikšiću, koji će imati jednu elektranu kapaciteta cirka 30 megavati, koja će biti na pragu industrijske proizvodnje. Vi se zalažete protiv toga.

Takođe, zgodna je prilika da vas napomenem za situaciju u željezničkim preduzećima. Znaete i sami kakva je solventnost tih preduzeća i u kom su stanju preduzeća, da su se ove godine predviđele budžetom garancije za kreditni aranžman tih preduzeća, međutim da li su uopšte ta preduzeća sposobna da dignu kredite? Eto, to je rezultat tridesetogodišnje vladavine Demokratske partije socijalista.

Za ovih 100 dana, neću da vas osuđujem toliko za ovih 100 dana, osim što vas osuđujem da se borite iz petnih žila da se Željezara ne vrati u vlasništvo države, ali da preuzmete odgovornost za 30 godina efikasnosti po vašem modelu, a vi ste energetska efikasnost izvodili na taj način što ste gasili industriju i onda smo dobili višak energije.

Takođe, želio bih da vas pitam. Najvažniji kriterijum za energetska efikasnost, u stvari jedini kriterijum je kolika je specifična potrošnja električne energije po jedinici društvenog dobra u Crnoj Gori. Ako će ovaj zakon da bude samo usklađivanje crnogorske normativne prakse sa evropskom normativnom praksom, taj nam zakon onda ne treba, da mi

vidimo gdje smo mi i šta ćemo mi uraditi da napravimo energetske efikasne objekte, da napravimo nove energetske objekte i da napravimo ovu državu u koju će se naša omladina vraćati, a ne iz koje će bježati.

Takođe, želio bih da pošaljem poruku građanima da je Elektroprivreda, ova Elektroprivreda koja se zalaže za javni interes, ne za privatni interes pojedinih ljudi u državi, učinila sve da zaštiti građane od okrutnosti tržišta električne energije koje je u ovom periodu i ovih dana veoma dinamično i koje bi loše uticalo na budžete građana. Građani Crne Gore, najbolji način da to vratite Elektroprivredi i uopšte društvu jeste da efikasno koristite električnu energiju.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 12:49:11)

Zahvaljujem se kolegi Vučiniću.

Hoćete da komentarišete? Izvolite, kolega Ibrahimoviću.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 12:49:19)

Uvaženi kolega,

Nije moja rečenica da nemamo dovoljno kadra, to je izjavio jedan od dekana na jednom okruglom stolu. Da nemamo dovoljno kadra za izradu planske dokumentacije kada je u pitanju solarna ili obnovljivi izvori nije moje, nego jednog uvaženog dekana sa podgoričkog univerziteta. Mi smo uspjeli za ovih 100 dana da pripremimo i za Komarnicu i za Otiloviće i za Gvozd ono što je do nas bilo i koliko je moj stručni tim mogao da stigne. Jesmo za obnovljive izvore energije, apolutno sam za proizvodnju obnovljivih izvora energije. Naravno, ja sam primio željezarce i ja sam sa njima pričao i neću ovdje da politizujem njihove probleme, vidjećemo epilog. Vi predstavljate radničku partiju, radnike, sačekajmo neke stvari i sačekajmo epilog. Ja sam s njima pričao prije dva mjeseca, pa sam pogodio neke stvari, tako da apsolutno nisam protiv proizvodnje obnovljivih izvora energije. Ali evo, da odmah ne zloupotrijebimo ovdje. Šta mislite koliki je potencijal Skadarskog jezera, koliki je potencijal Luke Bar i tako dalje i tako dalje za obnovljive izvore energije? Treba da vidimo, mislim da smo svi na istom frontu, da svi razmišljamo šta je to najpreče trenutno za našu državu, a ne politizacija ozbiljnih pitanja, prije svega i ljudskih života, ali i budućnosti i ekonomske stabilnosti države. Ja kažem, moj dobri kolega, da za ljubav treba dvoje. Ja ovdje neću braniti šta je bilo 30 godina. Ako pogledate, toliko je ovo izmiješano zadnjih 30

godina, svi smo dali doprinos u toj Elektrodistribuciji, tako da ovdje ne ocjenjujemo. Čast pojedinim izuzecima, kome godine nisu davale, ne branim nikoga, ali ne možemo biti krivi za sve. Mi danas imamo prednosti za ovaj podvodni kabl da smo konkurentni i da možemo da izvozimo struju i tako dalje i tako dalje. Ali ovdje ćete me shvatiti, pošto su ovdje sada samo iz pozicije, sem uvaženog poslanika Smailovića, pa što god da pričam...(Govor iz klupa) Od kada ste vi preuzeli da vodite sve je tako interesantno, ali da se vratimo na ovo.

Znači, poslali smo dopis svim opštinama da nam dostave koliko imaju slobodnih površina za proizvodnju solarne energije, tako da pokušavamo da kreiramo i mi ambijent. Profesore, hvala vam na tome, čovjek sem dogovora, čovjek sam kompromisa i dobro ste prepoznali, ministar kapitalnih investicija mora da ima dobru saradnju i sa Elektroprivredom i sa drugim preduzećima i mislim da možda neki novi ministar će imati mnogo bolju saradnju nego ja, jer ja sa pojedinima nijesam uspio. Maksimalno podržavam ovo što ste rekli, da mora ići po toj vertikali, na vertikali je ministar, sve ide dolje, da bi ta priča bila uspješna na kraju krajeva kao odgovorni ljudi moramo biti odgovorni prema građanima. Crna Gora, svi znate, izvanredno je područje za obnovljive izvore energije i kao što je rekao profesor, on je bolji iz matematike od mene, ja neću reći tri milijarde, ali ovo što je on računao, mislim da jednu milijardu i po, ako bi proizveli ovo što je rekao preko 6.000 gigavati po času mi bismo bili jedan u pravom smislu, ali okej, neka bude, neću da vam kontriram. Uglavnom, imamo potencijala, nije važno ko je ministar, važno je ovo što je rekao profesor Radulović, da imamo tu vertikalu i da svi radimo za isti cilj, a isti cilj da ovakve potencijale Crne Gore iskoristimo.

Ko je kriv neka bude osuđen da je kriv ili nije, ali moramo gledati naprijed i u trci smo s vremenom. Neću se vraćati, jer nemam toliko ni znanja ni iskustva sa profesorom Radulovićem, ali je Termoelektrana veliki izazov.,Bbez nje se ne može trenutno, ali ne možemo ići ni korak naprijed. Ovaj zakon o kojem danas pričamo je samo još jedan doprinos u tom pravcu da usaglašavamo naše zakone sa direktivama Evropske unije. Na kraju krajeva i predstavnici svih partija su za naš evropski put. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 12:54:32)

Zahvaljujem se potpredsjedniku Ibrahimoviću. I nama je žao što kolega nema, što bojkotuju parlament, ali poštujemo njihovu odluku, jer je to njihova politička odluka.

Imate pravo, izvolite, odgovor na komentar.
Riječ ima kolega Vučinić.

MAKSIM VUČINIĆ (30.11.22 12:54:54)

Da prokomentarišem. Prvo, nisam dobio odgovor kolika je specifična potrošnja po jedinci društvenog proizvoda u Crnoj Gori. To je kriterijum energetske efikasnosti. To je mnogo bitno, jer mi ćemo u Skupštini donijeti zakon, a kasnije je potrebno da vidimo kakav je rezultat rada nekog ministarstva.

Druga stvar, ministre, baš zato što sam predsjednik Radničke partije ja se zalažem da se cijena električne energije za građane ostavi na ovom nivou na kojem je bila, a vi ste zagovarali da se građani izlože riziku tržišta, da se elektroprivredni sektor dereguliše do kraja i da se poveća cijena električne energije građanima.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 12:55:45)

Zahvaljujem se kolegi Vučiniću.

Prelazimo na poslednjeg prijavljenog diskutanta po ovoj tački dnevnog reda, a to je uvaženi kolega Aleksa Bečić.

Izvolite, kolega Bečiću.

ALEKSA BEČIĆ (30.11.22 12:56:01)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice gospođo Bošnjak.

Poštovani ministre gospodine Ibrahimoviću sa saradnicima, uvažene koleginice i kolege,

Svakako veoma inspirativna tema i tema o kojoj treba i moramo mnogo da razgovaramo ovdje u Skupštini i vi u Vladi i u drugim djelovima našeg društva, kako u dijelu analize onoga što je bilo, jer vrlo je bitno izvući pouke iz decenijskog pogrešnog promišljanja i strategijskog upravljanja da bismo mi mogli da odgovorimo blagovremeno svim izazovima budućnosti. Što se tiče samog Predloga zakona koji je danas na dnevnom redu, tu je nepodijeljena podrška kolega koji učestvuju u

radu današnje sjednice, pozdravljamo i afirmišemo da se usklađuje naše zakonodavstvo sa evropskim direktivama u ovoj oblasti, ali da se stvara adekvatan normativni okvir da se mogu kreirati i unaprijediti postojeća podzakonska akta i rješenja koja već postoje. Ali danas smo otišli malo dalje vezano za temu i ja ću se osvrnuti, jer vidite energetske krizu, energetske situaciju i ova električna energija postaje svojevrsno suvo zlato na tržištu i na berzama i definitivno one države i one zemlje koje budu znale da valorizuju svoje prirodne potencijale biće korak ispred drugih. Ali, tu dolazimo do osvrta na ono što je prošlost. Jeste žalosno, jeste zabrinjavajuće, jeste paradoksalno, a čuli smo to i danas, da je Elektroprivreda Crne Gore poslednji energetski objekat, a to je Termoelektrana Pljevlja koja je pomenuta više puta, izgradila 1982. godine, prije 40 godina. Trebalo je da dođe upravo nova garnitura i ovaj menadžment Elektroprivrede Crne Gore da bi se krenulo u novi veliki razvojni investicioni ciklus. Ne možemo zamjeriti onom predašnjem komunističkom režimu što nije tih poslednjih sedam - osam godina imao velikih investicija krajem 80-tih godina u energetiku, jer oni imaju rezultate iz predioda 1960, 1980. i 1982. godine kada su izgrađene tri velike elektrane u Crnoj Gori, koji čini mi se imaju ukupnu snagu negdje 874 megavati. Za ovih 30 godina promijenilo se toliko vlada, toliko odbora direktora, toliko direktora, toliko menadžmenta, a Crna Gora ima dovoljno solarnih potencijala, vjetroptencijala, hidropotencijala, a da imamo tako poražavajući rezultat na planu investicija zaista je za svaku osudu. Onda se čudimo zašto smo u drugom i trećem kvartalu uvozno zavisni kad nam hidrologija nije po volji ili nije po volji energetike. Vjerujte da ja kao običan građanin, ne samo javni funkcioner, žalostan sam kada vidim koliko u energetskom smislu propada samo solarne energije iz godine u godinu, iz deceniju u deceniju. Neko se pita zašto one viškove koje imamo u prvom i četvrtom kvartalu, kad je povoljna hidrologija, ne čuvamo za ove nepovoljne kvartale. To naravno saglasno onom što je tehnologija kojom naš energetski sektor raspolaže nije moguće, kao što znate jednako dobro kao i ja, viškovi se saglasno svemu onome čime mi raspolažemo moraju odmah kad ih imate prodavati na berzi. Čini mi se da 80% proizvodnje samo Hidroelektrane Perućica dolazi iz dotoka koji direktno idu na turbinu. E, zato se vraćamo na naše slolarne, vjetro i hidropotencijale i nedostatak tog vizionarskog pristupa u svim prethodnim godinama i decenijama.

Termoelektrana je pomenuta više puta opravdano. Želim sada da čestitam rukovodstvu Elektroprivrede Crne Gore, na čelu sa gospodinom Rovčaninom i gospodinom Đukanovićem, na onoj hrabroj i istrajnoj odbrani tokom 2021. godine Termoelektrane Pljevlja, jer tada je bilo

disonantnih tonova ne na nivou vlasti i opozicije, tada je unutar one vlade i one izvršne vlasti bilo potpuno različitih pristupa u pogledu budućnosti Termoelektrane. Tada nije bilo ni pomisli o ratu koji se dešava u Ukrajini i velikim posledicama energetske krize. Ja uvažavam sve, podržavam ekološke poduhvate, ekološke rekonstrukcije i ovo o čemu je profesor govorio da unaprijedimo ako nije adekvatno i nije dobro, nisam stručnjak iz te oblasti, ali ja želim da pitam gdje bismo mi danas bili, gdje bi Crna Gora danas bila, gdje bi bili crnogorski građani da prije godinu i po smo poslušali i domaće savjete, ali i neke međunarodne i ugasili Termoelektranu. Ne samo zbog broja zaposlenih, ne samo zbog repolanca i svih povezanih subjekata koji zavise i koji žive od Termoelektrane, već zbog cijene električne energije. Kolika bi danas bila cijena i koliko puta bi veća bila cijena električne energije da se tada desilo sa Termoelektranom ono što su neki sugerisali i preporučivali i u strukturama bivše izvršne vlasti. Zaista jedan vizionarski, odgovoran i hrabar pristup i tadašnjeg, a to je istovjetno i sadašnje rukovodstvo i menadžment Elektroprivrede.

Koliko nam je opasna ova uvozna zavisnost u drugom i trećem kvartalu govori ova godina kada je cijena električne energije otišla i do 10 puta više u odnosu na sve prethodne godine. Pogledajte, samo u 2020. godini cjelokupno smo uvezli 30 miliona, ove godine zbog ovog energetskeg kolapsa na svjetskom nivou, u julu 36 miliona, čini mi se, samo u avgustu 45 miliona. Znači, u jednom mjesecu više uvoza nego za 12 mjeseci 2020. godine, a kakve potencijale imamo, e to boli mene, to boli vas, to boli svakog građanina Crne Gore koji zdravomisleći razmišlja. Zato, definitivno moje razmišljanje, a čuli ste i stručne analize, da je tada izgrađen drugi blok Termoelektrane, da se nije zastalo sa tim, ove godine po ovim cijenama, da budem pošten i korektan, mi bismo imali, kako smo čuli od rukovodstva Elektroprivrede, oko 500 miliona profita koje bi od sveg toga zaradio državni budžet.

Druga stvar, želim da pohvalim rukovodstvo Elektroprivrede što je prekinulo neke privilegovane aranžmane sa određenim privrednim subjektima. Možemo posmatrati ovako ili onako, ali statistika je neumoljiva. Ona kaže da ove godine je Elektroprivreda za 28%, znači smao četvrtinu onoga što je isporučivala KAP-u u ranijoj godini, zaradila od prodaje toga 30% više nego godišnje cjelokupne fakture Kombinata aluminijuma, tako da i u tom dijelu podaci su jasni i neumoljivi.

Želim da pohvalim i projekat Hidroelektrane Otilovići. O njemu se govori 40 godina u Crnoj Gori, 1981.godine, pa je bilo 2011. godine ponovo pokušaja otvaranja tog pitanja i unapređenje planske dokumentacije, ali konačano je došlo vrijeme da se ozbiljno radi i

realizacija tog projekta je postala stvarnost, kao što je stvarnost postala i realizacija projekta toplifikacije Pljevalja, gdje je odabran, ako se ne varam, izvođač i gdje se odlučno ide i u realizaciju tog projekta. Pozdravljam i afirmišem projekte Solari i 500 plus i 3000 plus i sve one koji se najavljuju i podstičem građane, motivišem građane, molim građane da budu kooperativni u tim procesima jer to je ono što je budućnost. Od toga zavisi budućnost svih nas, država treba da uradi ono što je do nje. Afirmišemo u tom dijelu i sve ono što se radi vezano za vjetroelektranu Gvozd, gdje čini mi se 2024. godine možemo imati uspješnu realizaciju i tog projekta. Vodimo računa na svakom koraku o građanima. Znete kako, sve ovo je jedna kuća, CEDIS je ćerka firma, Elektroprivreda je majka, Crna Gora i državni trezor je majka svih majki, majka svih nas. Meni je kao građaninu i kao funkcioneru manje bitno kako ćete se vi dogovoriti formalnopravno između sebe, ali mi je bitno da zaštitite građanina. Zato pozdravljam ovu odluku i to što su direktori Rovčanin i Čađenović i predsjednici bordova Đukanović i Radošević zajedno sa svim drugim članovima bordova ispoštovali riječ koju su dali i povukli zahtjeve da se u narednoj godini poveća cijena elektirčne energije na njihov teret, odnosno povukli su zahtjeve da se povećaju one stavke, jedna vezana za Elektroprivredu, druga za CEDIS, koje bi automatski značile povećanje računa za struju građanima Crne Gore. Ono što je bilo do rukovodstva Elektroprivrede i CEDIS-a, ono što su obećali tu ljudi, oni su i ispunili. Želim da svi to sagledamo i da u tom pravcu djelujemo i da građane zaštitimo. Ono što smo čuli od njih, za građane bi povećanje bilo fatalno, a sve ono što je njihov ustupak ne mora da znači isto na drugoj strani, jer ima prostora, povoljna je hidrologija, nadamo se da će se nastaviti i da će se ovaj minus koji je u ovom zavisnom drugom i trećem kvartalu nastao ispeglati, kao što se najavljuje, u narednim mjesecima.

Želim da privedem kraju sumirajući rezultat ovih godinu i po dana rada energetskeg sektora u Crnoj Gori. Čuli smo danas rezultate, mislim zaista da ima mnogo razloga za zadovoljstvo. Nije nikada idealno, ne može biti idealno, ali u ovakvoj situaciji, u ovakvim izazovima i u ovakvim krizama obezbijediti ovakvu stabilnost energetskeg sektora zaslužuje poštovanje prije svega prema tim ljudima, nevezano, jer to nije rezultat jednog čovjeka, nije to rezultat samo rukovodstva, to je rezultat rada svih ljudi. Naravno, najviše su odgovorni i najzaslužniji oni koji vode, ali oni su napravili dobar tim, kompaktni tim, uvezali su sve ono što je struka, što je poštenje, što je odgovornost, nisu dijelili, nisu diskriminirali, tako da je ovo rezultat svih bez obzira na partiju ili neku drugu pripadnost.

Rekordi postoje, rekordi su i u poslovnim rezultatima, vidjeli ste i u prihodima, i u proizvodnji, i u profitu kada govorimo o prošloj godini,

rekordi su i u broju redovnih platiša i u naplati i u kontinuitetu rada Termoelektrane, i u smanjenju prekovremenih sati, i u poboljšanju uslova za rad zaposlenih, i u visini uplate u državni budžet, i u investicijama koje su pokrenute, rekordi su veliki. Ti rekordi su, i to želim da istaknem građanima Crne Gore jer se često manipuliše tim pitanjima, ostvareni sa učešćem zarada zaposlenih u ukupnim troškovima na nivou od 6,35%. Najveći dio regionalnih kompanija koji se bave istom ovom problematikom imaju nivo učešća zarada od 12 do 21%. Elektroprivreda Crne Gore ima jedno od najmanjih učešća zarada u ukupnim troškovima, Elektroprivreda Crne Gore nije dobila, za razliku od nekih drugih ni cent državne pomoći, Elektroprivreda Crne Gore ima jedno od najmanjih kreditnih zaduženja kada gledamo sve energetske kompanije u regionu i Evropi, Elektroprivreda Crne Gore je obezbijedila redovno snadbijevanje građanima, Elektroprivreda Crne Gore nije podigla niti planira, kada o njoj govorimo i njenim ćerkama, uvećanje računa za električnu energiju u izazovima u vremenima kad je u regionu i Evropi povećana cijena električne energije negdje čak i po nekoliko puta. To je zaista, što se mene tiče, za poštovanje, jer svedočimo višestotinomilionskim gubicima nekih regionalnih kompanija, a u Evropi kažu stručnjaci da to doseže i do milijardi gubitaka. Zato zaključujem sa pozivom da zaista ovo jeste tema koja treba da nas objedini. Ovo jeste tema koja je iznad bilo koje politike i politikantstva, ovo je tema gdje treba da pogledamo šta je bilo da bismo izvukli pouke, jer nisam za etiketiranja, to je gubljenje energije i vremena, i da bismo mogli da pogledamo ka budućnosti pravovremeno. Ne možemo mi preko noći, ako odlučimo vizionarski ispravno, da imamo rezultate, ali treba konačno da krenemo i da edukujemo građane i stanovništvo o svemu onome što energija znači, kakve potencijale imamo, da pošteno pristupimo, da strategijski upravljamo i da podržimo ovaj investicioni bum. Ovaj rad elektroenergetskih kompanija u Crnoj Gori, menadžmenta, rukovodstva, naravno svih vas zajedno, iz Vlade i svih drugih struktura društva, da uključimo profesore, eminentne stručnjake, da bismo zaista iskoristili ovolike solarne potencijale, vjetropotencijale, hidropotencijale, štitili životnu sredinu, poštovali sve one izazove koje nam nosi poglavlje 27. Ako sve ovo uradimo siguran sam da je moguće da građani Crne Gore sa ovakvim potencijalima u narednim godinama i decenijama budu oni koji će plaćati najmanju ili jednu od najmanjih cijena električne energije u Evropi, koji će uvijek uredno biti snabdijevani električnom energijom i gdje će profit naših energetske kompanije biti izražen, biti sve veći, gdje će ići u državni budžet i iz tih sredstava ćemo moći da kreiramo nove projekte za investicioni ciklus u

energetici, ali i svemu onome što znači budućnost i što treba da nas objedini. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 13:11:19)

Zahvaljujem se kolegi Bečiću.

U međuvremenu se javio i kolega Radunović, a pošto ima još vremena na račun vašeg kluba, izvolite kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (30.11.22 13:11:29)

Hvala.

Ja sam bio strpljiv da vidim da li još neko od mojih kolega želi da diskutuje, a pošto ima vremena da ga iskoristim.

Vidite, gospodine Ibrahimoviću, ministre Ibrahimoviću, kako je lijepo biti dio uspješnog tima. Vas je, ne znam ni kako, igrom sreće zapalo da ste, kako kažete, i vlast i opozicija. Vaš poslanik je opozicija, a vi ste ministar u ovoj novoj vladi. Kako je lijepo kad ste u timu ljudi koji na jedan tako važan resurs kao što Elektroprivreda gleda kao na razvojnu šnasu, a ne na plijen. U stvari u toj rečenici, u toj razlici, u tom uglu gledanja na Elektroprivredu i uopšte resurse energetske u Crnoj Gori kao na plijen ili kao na razvojnu šansu i leži u stvari osnovna razlika između prethodnog režima i ovoga danas što ne možemo da nazovemo ni režimom, ni nekom jakom i autoritativnom vlašću nego, evo, mijenjamo se pomalo, neko ulazi, neko izlazi iz Vlade. Jedino oni koji su najviše doprinijeli nisu još ulazili u tu vladu, ali i to će se možda promijeniti, ali makar taj važni segment razvojni Crne Gore je stao čvrsto na noge. Osnovni razlog, to je pomenuo kolega Bogdanović, jeste to što niko ništa nije pljačkao. Naravno, oni su unijeli i kreativnost i jedan pristup brižnog privrednika, ali je osnovno što nisu pljačkali.

Sad mogu građani Crne Gore da vide koliko je ta Elektroprivreda donosila novca u onim srećnim godinama, jer mi sad pričamo o uspjesima Elektroprivrede u jednoj od najgorih godina u zadnjih nekoliko decenija. Zamislite vi koliko je para odletjelo u džepove onih koji su organizovali čuvene javne nabavke i koji su radili remonte i koji su radili, odlično znamo kako je to funkcionisalo. Iz Elektroprivrede šakom i kapom se navodno davalo nekakvim klubovima, nekavim reprezentacijama, to nije mogao da potroši niko, a ne ovi naši sporski kolektivi koji imaju po 20 ili 30 ljudi, nego su, naravno, te pare prelivane u privatne džepove. Treba

li samo da vas podsjetim da je Rudnik uglja davao po milion evra godišnje za rukomet? Možete li to da vjerujete? Toga sad više nema i zato možemo građanima da obezbijedimo ovakav servis.

Skoro sam, prije 10 - 15 dana, bio na nekom putu u inostranstvo, u pitanju su bili nadzor i kontrola izbora u SAD-u, i bio sam u timu sa čovjekom koje bio doskora ministar finansija u Estoniji. U jednoj zemlji koja ima vrlo striktne zakone građani su disciplinovani i kad je potrošnja struje u pitanju vrlo paze na ono što im preporučuje država, on lično mi je rekao ovako - platio je u avgustu račun za struju 1.500 evra, nakon svih mogućih restrikcija koje je uveo porodici račun za struju je sledećeg mjeseca bio 900 evra. Kad sam mu rekao koliki su računi kod nas, on nije mogao da vjeruje. Državna firma ili u većinskom državnom vlasništvu, Elektroprivreda je vlasništvo građana Crne Gore i njen osnovni zadatak je da građanima Crne Gore obezbijedi uslove za život, da im je jedan od elementarnih uslova struja po cijenama koje oni mogu da plate. Nije ona, a to se čulo par puta u nekim diskusijama i na televiziji i u Parlamentu, nije ona klasični učesnik na tržištu pa treba da se bori za što veću zaradu i da proda struju najviše što može. Nije tako. Prvo treba da namiri građane Crne Gore, pa ono što ostane da proda van i to je uspjela. Ja ću da se pridružim pohvalama rukovodstvu koji su se izborili sa mantram da sve treba dati da bi Kombinat aluminijuma u privatnom vlasništvu ostao da funkcioniše. Ubjeđivali su nas ovi naši prijatelji koji danas vode Elektroprivredu da će se za mjesec dana zaraditi toliko da mogu da se isplate sve plate radnicima koje oni dobijaju u tom preduzeću za godinu dana i bili su u pravu. Evo sad smo čuli, za četvrtinu vremena u toku jedne godine zaradilo se više nego što su ukupne fakture Kombinata aluminijuma. To su bile mantre, tako su se pomagali DPS tajkuni. Znači, DPS tajkun na kraju proda ingot na tržištu i uzme pare koje su trebali građani Crne Gore kroz Elektroprivredu da stave ili u svoj džep ili da podignu komfor života. Došlo je drugo vrijeme i ja kažem vi ste imali priliku, kako se to desilo ne znam, da osjetite kako je to biti u društvu dobrih momaka. Vi ste sad u društvu dobrih momaka, ja se nadam da ćete nešto da naučite iz toga i da se više nećete vraćati u ono društvo, iako povremeno šalžete takve signale i nadu dajete onima koji su Crnu Goru doveli na ovaj nivo da moramo da spašavamo glave danas i da građane Crne Gore evo servisiramo i na način što se odustaje od velikih zarada u inostranstvu da bi se njima omogućilo ovdje da mogu da prežive. Zato što je uništena privreda, uništena poljoprivreda, sve je uništeno, a vi i dalje hoćete s njima. Dali smo vam šansu, nismo mi, dao vam je DPS, dao vam je Dritan Abazović šansu, ali dobili ste priliku da vidite kako je to kad radite s ljudima kojima nije jedina stvar u životu kako

što više opljačkati i ko će kome što da nabaci od posla. Vidjeli ste i nadam se da ćete sad i vi malo da razmislite o budućem djelovanju i da budete dio nove budućnosti Crne Gore, pozitivne budućnosti Crne Gore koja će da doprinese prvenstveno, sad vam se obraćam kao političaru iz bošnjačkog naroda, da vaš narod više ne napušta Crnu Goru, da vaš narod više ne ide sa sjevera. Ne bježi vaš narod od Srba i od četnik, nego bježi od nemaštine i to morate da razumijete i da zajedno s nama stanete u front za brzi razvoj i za Crnu Goru u Evropskoj uniji. Hvala vam.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 13:18:54)

Zahvaljujem se kolegi Radunoviću.

Imate pravo, potpredsjedniče Vlade, na završnu riječ.

Izvolite, komentar izlaganja kolege Radunovića.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 13:19:07)

Uvaženi kolega Radunoviću,

Niti vi, niti ja nismo bogam dani da smo ovdje. Nama je dao narod, to morate shvatiti, tako da meni nije dao ni gospodin Abazović, ni vi, niti vi treba da mi date. Mene je narod birao i došli smo sa svojom snagom u ovu vladu. Ako želite saradnju morate nas prihvatiti na ravnopravnoj osnovi, a ne da nam brinete kao stariji brat. Uvijek ćemo se odazvati na prijateljski iskreni poziv, ali dajmo priliku da se malo više upoznajemo i da se malo više vjerujemo. Kao predsjednik Bošnjačke stranke, jednog dijela naroda, niti ću da eksperimentišem u nove ljubavi, niti ću da pravim izlete sa nekim eksperimentima. Hajmo svi jasno, nedvosmisleno da kažemo da smo za ovu državu Crnu Goru, da smo za multietničku, multuvjersku, evropsku, sekularnu državu i lako ćemo se dogovoriti. Ali bojim se da ne idemo u tom pravcu i bojim se da ipak ne stvaramo atmosferu da bolje žive građani bošnjačkih i drugih manjina u onim krajevima gdje su većina. Imali ste priliku, 42. Vladu, niste nam ulili povjerenje, vi ste podržavali tu Vladu, niste nam ulili povjerenje. Prošlo je 14 mjeseci, uopšte nas niste ubijedili da želite da budemo ravnopravni. Evo sada vi komandujete, vidim, ovom većinom, vjerujem daće vam priliku namjerno da popravite ono prije kako ste htjeli da malo vi nama budete kao stariji brat. Kada nedvosmisleno budete na ovom pravcu da smo ravnopravni kao što nam Ustav garantuje u Crnoj Gori, nema toga lidera manjina da neće prihvatiti ispruženu ruku, ali još malo da radimo na međusobnim odnosima, na

povjerenju i sigurno je to lijek za cijelu Crnu Goru. Dok god ne budemo ravnopravni u ovoj Crnoj Gori, ne može ni biti dobro nikome u Crnoj Gori niti može Crna Gora biti u pravom smislu prosperitetna država, i dalje će Crna Gora biti država iz koje se ide, a ne dolazi. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 13:21:34)

Zahvaljujem se potpredsjedniku Ibrahimoviću.

Pravo na odgovor na komentar, kolega Radunović.

Izvolite kolega Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (30.11.22 13:21:39)

Ministre Ibrahimoviću, nije mi padalo na pamet da vam izigravam starijeg brata, ali vi ste očigledno naučili na stariju braću, pa mislite da ja imam te aspiracije. Ne treba vi da zamijenite jednog starijeg brata s drugim, ja vam se ne namećem na taj način, ja vam se namećem stvarno kao brat, a ne kao stariji brati, ali vi to nećete da shvatite, to vam teško ide, jer hoćete autoritet ispred sebe i vama je taj čovjek neka garancija za nešto, ja ne znam za šta. Ostadoste bez stanovnika na sjeveru. Taj čovjek kojeg vi pratite uporno i nikako ne možete da prelomite. Vlada koju smo mi podržavali, a kojom nismo bili zadovoljni, to znate, mi nismo bili zadovoljni načinom kako je ona funkcionisala i vi znate da mi nismo bili u toj vladi. Vi ste imali veću šansu da budete u toj vladi nego mi, veću. Mi smo vas pozivali više puta. Jesmo li je podržavali - podržavali smo je, jer ta Vlada takva kakva je bila je uslov da se sa DPS-om završi, jer postoji gradacija problema. Manji je problem hoće li Front da uđe u Vladu nego hoće li da ostane DPS na vlasti da dalje upropaštava Crnu Goru. Suviše smo mi uložili u ovu borbu, gospodine Ibrahimoviću, da bismo tako lako odustali. Nismo ušli u Vladu, ali je zato izašao Milo Đukanović iz Vlade. Doći će druga vlada, doći će treća vlada pa ćemo da uđemo. Evo ulazimo ovako kroz Elektroprivredu, pa pokazujemo kako mi, ko voli Crnu Goru, ko ne voli Crnu Goru, mi to pokazujemo. To vide građani Crne Gore. Uporno pominjete i pravite od toga nekakvu mantru. Ko je za multukulturalnu, svi smo za multukulturalnu, svi smo za multikonfesionalnu. Kad ste vi čuli da je neko iz ovih redova napadao islam ili bilo koju religiju. Pa naravno da smo svi za multikonfesionalnu Crnu Goru, svi smo za to. Ali nismo za to da neko zato što ne odgovara politički režimu bude diskriminisan. Nismo za to i ne možemo to da

dozvolimo, posebno ako ti ljudi, ti diskriminirani dobiju najviše glasova na izborima. Kakva je to diskriminacija? U ovoj državi jezik kojim govori najviše ljudi nije službeni jezik, nije službeni jezik. Ako ste već predsjednik nacionalne stranke i ako imate taj senzibilitet pa se borite za bošnjački jezik, puno poštovanje i podrška za takvo nešto, ali recite jedanput, ohrabrite se, recite da stvarno nema smisla da srpski nije službeni jezik kad ga govori najviše ljudi u Crnoj Gori. Najviše ljudi u Crnoj Gori ga govori. Pored svih pritisaka, pored svega, najviše ljudi. Recite to. Evo ja vam sa ove strane, ne samo ja nego i mnogi koji govore nudimo ruku saradnje, ali vi se hvatate za svaku sitnicu, za svakog ekstremistu koji se slika ovako ili onako i kažete vidi ovo. Pa ja kad bih tako ili svi mi kad bismo radili sa bilo kim drugim s kojim saradujemo, nikad ni sa kim ne bismo progovorili. Morate da prihvatite da ste prešli na drugu stranu s ljudima koji hoće da grade zdravo društvo. Morate da izgubite nešto od privilegija, od navika, morate. Mi vam ne možemo garantovati što vam je garantovao Milo Đukanović - dođite, daću vam to i to. Mi vam ništa dati nećemo. (Govor iz klupa) Pa ja kažem, vi treba da unesete ono što ste dobili na izborima i da to na isti način podijelite sa ostalima. Nemojte stalno da tražite da se nešto da i da se nešto obećava, nema toga. Ravnopravno svim želimo takvu Crnu Goru, na bazi narodne volje da se napravi vlast koja neće da bude dominantno okrenuta interesima jedne porodice i njihovih prijatelja, nego interesima države. Ako ste za to, sve se drugo možemo dogovoriti. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 13:26:23)

Zahvaljujem.

Imate pravo na završnu riječ. Izvolite.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 13:26:35)

Ostavićemo to za političku utakmicu. Milane, posebno mi je drago zbog tebe što si ponovo na vlasti, to me raduje. Jedan moj prijatelj kaže kao ja kao ti, a bogami nije tako, ali mi je drago. Bog pomaže, brate.

Prije svega hvala vam, evo već dva i po sata smo oko ove izmjene i dopune Zakona i naravno to i kaže koliko je značajna tema i koliko smo svi posvećeni ovome.

Pošto ne želim da zloupotrijebim završnu riječ i ovdje smo, barem što se tiče ovoga što su rekli uvaženi kolega Bečić i svi drugi, za interes

građana u pravom smislu i hvala vam što ćete podržati zakon. Ali, ne mogu ipak jednu rečenicu da ne kažem i naravno ne želim da prouzrokujem nikakvu bočnu repliku ili nešto. Dobro je što hvalite sva ova državna preduzeća, ali svi vi znate da energetska politiku vodi Vlada, odnosno resorno ministarstvo, a ne Elektroprivreda i drugi. Znači, hvala vam, zadovoljan sam time što kažete, znači samim tim prihvatilo sam i tu pohvalu sa raznih načina. Kolega Bečić je na jedan način pohvalio rad Ministarstva i zahvaljujem na tome.

Da ne ostanem dužan, prosjek nam je sedam, ali smo materijala imali na svakoj sjednici Vlade ovih zadnjih sedam ili šest mjeseci, tako da ovo ministarstvo u onom pogonu u kojem je bilo da znate i dan danas nije kompletiran cijeli menadžment, imamo još tri četiri, nemamo generalnog direktora, ali to je neka druga priča.

Znači, kada je u pitanju energetika svi smo na istom putu, ali dozvolite mi, mada ponovo će moj dragi kolega da misli da ja branim, ne branim nikog, ja želim da sam ravnopravan ovdje. Moj dragi kolega, i Bošnjačka stranka je protiv organizovanog kriminala i korupcije ništa više nego vi, nije to vaše pravo, nego svih nas. Našu politiku ne zasnivamo na jednog čovjeka, to morate da shvatite, ali ne zaboravite, za ovih nepune dvije godine ako se našla pustoš u Elektroprivredi, kako smo postigli ove rezultate? Znači nije imalo infrastrukture, nije imalo nikakvih resursa? Nije da prethodni menadžmenti ništa nisu radili, sjetite se da su poslovali pozitivno u zadnje dvije godine prije dolaska nove vlasti itd. Znači samo zarad korektnosti, nije sve tako crno bilo ranije.

Ovo što kažete, nismo ni mi srećni, milion ih je otišlo, u Rožajama se gase sportski klubovi, svuda na sjeveru. Ja očekujem sad vi kao nova vlast da u pravom smislu napravite zamajac pa da kažete sportskim klubovima toliko i toliko iz budžetskih sredstava, jer i oni treba da imaju i sport i pozorište i sve to što treba. Ne možete se braniti, već godinu i po ste tu oko vrha vlasti. Kad nas ubijedite da stvarno treba, evo i moj kolega Zogović je saglasan, kada budemo omogućili bolji kvalitet života i našim građanima na sjeveru gdje žive manjine, vjerujte najmanji je problem da mi oko ovih stvari sjednemo i dogovaramo se. Znači, jačajmo ekonomiju. Ne samo u Rožajama, nego i u Plavu, da ne favorizujemo. Eto, nadam se da ćete uspjeti da očuvate ovu većinu od 41, pa ćemo vidjeti junake na djelu. Imate sagovornika za sve ono što je u pravom smislu za ravnopravnost svih građana ovdje. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 13:30:36)

Zahvaljujem se potpredsjedniku Vlade Ibrahimoviću i konstatujem da je pretres po ovoj tački završen i da ćemo se izjasniti naknadno.

Prelazimo na sljedeću tačku dnevnog reda koja je isto iz ovog resora, **Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o putevima.**

Ovlašćeni predstavnici Vlade su Ervin Ibrahimović, potpredsjednik Vlade za regionalni razvoj i ministar kapitalnih investicija i Miloš Rajković, v.d. generalnog direktora Direktorata za drumski saobraćaj i homologaciju vozila u Ministarstvu. Sjednici prisustvuje i gospodin Mimroslav Mašić, v.d. generalnog direktora Direktorata za državne puteve, koga ovim putem pozdravljam.

Izvjestioci odbora su kolega Vladimir Martinović, Zakonodavnog odbora i Amer Smailović, Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Otvaram pretres.

Da li potpredsjednik Ibrahimović želi uvodno izlaganje?

Izvolite, kolega Ibrahimoviću.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 13:31:39)

Zahvaljujem, uvažena potpredsjednice.

Pred nama je izmjena i dopuna Zakona o putevima. Iako je prije dvije godine usvojen ovaj zakon, pokazali su se nedostaci određene implementacije ovog zakona, neka pitanja su nedorečena, nedovoljno uređena, imamo otvaranje ove dionice auto-puta od Smokovca do Mateševa i pokazala se potreba za donošenje nekih novih zakonskih normi.

Jedna od normi koju prepoznaje ovaj predlog izmjena i dopuna Zakona je da se jasno odredi kome pripada naknada za korišćenje puteva i zemljišta koje se nalazi pored puta, odnosno raspored sredstava između upravljača i lokalnih uprava. Takođe, značajna novina je ovdje da se odredi tačno kako se osobe sa oznakom pristupačnosti kada se nalaze u vozilu oslobađaju naplate putarine. Vrlo jasno odredba kaže, osobe se oslobađaju kada su sa oznakom pristupačnosti kada se nalaze u tom vozilu. Znači cilj je da se tačno uredi, da ne dolazi do zloupotrebe, a da osobama sa oznakom pristupačnosti dozvolimo određene olakšice.

Takođe, jedna od novina je, kao što sam i rekao, otvaranjem dionice puta pokazala se potreba uređenja, korišćenje da li naplatiti ili ne naplatiti kada su u pitanju službe Policije, Hitne pomoći, službe spašavanja, tako da je ovdje predložena norma da ova vozila mogu biti oslobođena jedino kada koriste na auto-putu, odnosno rade ono iz svoje nadležnosti. Ukoliko ne, onda i ona plaćaju nadoknadu za put.

Ono što je važno, vidim da je dosta bilo priče o tome, da građani znaju, vozila Hitne pomoći ili vatrogasno vozilo ili Policija isto prolaze na naplatni punkt, znači ne gube na vremenu. Jedino što naknadno, što bi neko rekao post pejd se plaća, plaćaju korišćenje auto-puta. Kroz odbore smo imali oko toga razmišljanje, mislim da je ova norma dobra i da će ona u pravom smislu zaštititi od zloupotrebe ukoliko bi bila liberalnija, ali što je glavno - ova norma je usklađena sa zemljama u regionu, odnosno kako su zemlje u regionu radile i sa zemljama Evropske unije.

Mislim da ovih par izmjena i dopuna koje se tiču ovog zakona o putevima treba da dobiju podršku u parlamentu, jer mislim da dosta uspješno radimo kada je u pitanju usklađivanje naših zakona sa evropskim direktivama, sa evropskim zakonodavstvom i mislim da ova norma treba i ova koja je dosta bila na prethodnim odborima diskutovana da treba i ona da je prihvaćena. Naravno, spreman sam da dogovaramo i ukoliko uvaženi poslanici misle da ovdje treba nešto mijenjati, svakako da ću podržati. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 13:35:10)

Zahvaljujem se potpredsjedniku Ibrahimoviću na uvodnom izlaganju. Sada prelazimo na uvodna izlaganja što se tiče poslanika.

Prvi je kolega Milun Zogović u ime Demokratskog fronta, Nove srpske demokratije, Demokratske narodne partije i Radničke partije, a da se pripremi kolega Boris Bogdanović.

Izvolite, kolega Zogoviću.

MILUN ZOGOVIĆ (30.11.22 13:35:34)

Poštovana Skupštino, ministre Ibrahimoviću sa saradnicima,

Ideja o putovanju kroz vrijeme stara je koliko i ljudska civilizacija. Iako je gospodin Vels u svom naučno-fantastičnom romanu Vremeplov ustanovio i on se veže kao tvorac vremenske mašine, u realnom životu do vlade gospodina Dritana Abazovića i vas kao jednog od ministara te vlade niko nije uspio u realnom životu da izmisli vremensku mašinu. Sad ću vam reći zbog čega vam to govorim.

Auto-put ste otvorili 13. jula 2022. godine i svi ste bili na otvaranju auto-puta. Četrnaestog septembra, par mjeseci nakon toga Vlada usvaja Predlog zakona koji je danas pred nama u kome stoji da će auto-put biti uskoro otvoren, evo pročitacu vam to: "Zakon o putevima usvojen je

2020. godine. S obzirom da se u skorije vrijeme očekuje otvaranje prioritetne dionice Smokovac - Mateševo auto-puta Bar-Boljari, kao i činjenica da postojeći Zakon nije na adekvatan način uredio određena pitanja, bilo je neophodno pristupiti izmjenama i dopunama Zakona o putevima".

Ja vas molim, gospodine Ibrahimoviću, da na sljedećoj sjednici obavijestite Vladu da ste 13. jula svi zajedno otvorili auto-put, a onda ste 14. septembra usvojili ovaj nacrt zakona na vladi a nama ga proslijedili 27. septembra, tako da mislim da ili neko slabo čita ove predloge zakona ili je ovo zaostavština iz nekog prethodnog perioda, ali stvarno smatram da je nepristojno da pred najviše zakonodavno tijelo dolaze ovakvi tekstovi. Ovo ne inputiram vama nego Vladi koja je usvojila nacrt zakona u septembru, a auto-put je otvoren u julu i najavljuju da se uskoro očekuje otvaranje auto-puta.

Gospodine Ibrahimoviću, interesuje me pošto po postojećem zakonu ova sredstva idu u budžet države Crne Gore, je li tako, to je važno i za ovaj period za koji niste znali da je auto-put otvoren, za ovih par mjeseci, gdje će sad od kada smo saznali epohalno kad je otvoren auto-put da se prelivaju ta budžetska sredstva. U svakom slučaju želim da kažem da podržavam sve ono što govorite o potrebi jednog ozbiljnog investicionog ciklusa za građane sjevera republike, ozbiljno ulaganje u sjever Crne Gore i time bi se pokazao jedan iskren odnos i mislim da je ovo signal za uzbunu, da pokušamo da zaustavimo migracije sa sjevera republike. Isto tako, gospodine Ibrahimoviću, smatram da u narednom periodu treba da ispitamo potencijalne mogućnosti da li možemo za domaće stanovništvo, odnosno za stanovnike Crne Gore napraviti da oni plaćaju 50% jeftinije putarine i u Sozini i na auto-putu, pošto ne bih rekao da ova putarina za ovih četrdesetak kilometara auto-puta odgovara evropskim standardima, mislim da teško ima skuplje putarine za 40 kilometara nego što je to primjer kod nas, ali svakako treba kao jednu od podsticajnih mjera iskoristiti mogućnost da se razmotri da li možemo da domaće stanovništvo oslobodimo, ako ne čitave cijene, makar 50%.

Gospodine Ibrahimoviću, čudne stvari su se dešavale oko tog auto-puta, vi ste participirali u svim tim vladajućim većinama, tamo su zaboravljane petlje. Evo sad, kao što vidite, imamo potkopavanje stubova tog auto-puta, ko je tamo radio nadzor, svim se tim ozbiljno treba pozabaviti u narednom periodu.

Ja imam jedno pitanje koje mi je mnogo značajnije nego ovo koje je na dnevnom redu. Dok mi danas govorimo o drumarinama na našim lokalnim, regionalnim i magistralnim putevima i na ovom parčetu auto-puta, mi se kao država Crna Gora nalazimo pred jednim velikim izazovom

zaustavljanja našeg evropskog puta, a u ovom parlamentu i među političkim subjektima postoji konsenzus oko pitanja priključivanja Evropskoj uniji. Svako ko 12. decembra u ovom domu ne podrži izbor sudija Ustavnog suda direktno će zaustaviti evropski put države Crne Gore. Priča da se može izabrati jedan ili dvojica sudija Ustavnog suda je čista mantra koja ne popravlja funkcionalnost Ustavnog suda, jer u Ustavnom sudu od preostalih trojice sudija imamo dvojicu sudija koji su i formalno članovi Demokratske partije socijalista i koji su izabrani na predlog gospodina Filipa Vujanovića. Ako se izabere jedan ili dvojica sudija u tom tijelu, mi ćemo i dalje imati nefunkcionalan paralelni politički sud. Prvi put imamo na dnevnom redu izbor profesionalaca koji ne pripadaju nijednoj partiji, koji će svojim ličnim i profesionalnim dignitetom obećati da će Ustavni sud biti nepristrasan i da će suditi po slovu Ustava i zakona i ko god ne da podršku izboru četvoro kandidata koji ne pripadaju i koji nisu bliski nijednoj političkoj opciji u ovom parlamentu, direktno će biti odgovoran za zaustavljanje evropskog puta Crne Gore.

Ustavni odbor je u potpuno zakonitoj proceduri u skladu s Poslovníkom sproveo javni poziv. Lista je svedena na četiri kandidata koji, ponavljam po ko zna koji put, nisu bliski nijednoj političkoj partiji i na Skupštini Crne Gore je ostalo samo da se izjasni o izboru kandidata za sudije Ustavnog suda. Ko god želi da država Crna Gora izađe iz pravne anarhije i da počnemo izgradnju slobodnih pravosudnih institucija, glasaće za te kandidate. U suprotnom, kao što znate, suočićemo se sa posljedicama zaustavljanja evropskog puta. Nekome je cilj očigledno da zaustavi evropski put Crne Gore. Izvukujući pouku iz lokalnih izbornih procesa i iz nečije želje da po svaku cijenu ne dozvoli mirnu smjenu vlasti u opštinama gdje su potpuno jasni rezultati izbora i da koristi argumentaciju nepostojanja Ustavnog suda, ja mislim da je upitno organizovanje svakog izbornog procesa u Crnoj Gori dok ne izaberemo Ustavni sud u punom kapacitetu, jer krnji Ustavni sud ostaje političko tijelo pod uticajem Demokratske partije socijalista. Zbog toga oni žele da ponude kao alternativu izbor jednog sudije čime se apsolutno ništa ne rješava i bez izbora Ustavnog suda u punom kapacitetu smatram da mi ne možemo u perspektivi sprovesti nijedan izborni proces. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 13:43:17)

Zahvaljujem kolegi Zogoviću.

Kao što sam najavila, dajem riječ predsjedniku kluba Demokrate - DEMOS kolegi Borisu Bogdanoviću, a da se pripremi kolega Branko Radulović u ime kluba DF - Pokret za promjene.

Izvolite, kolega Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (30.11.22 13:43:31)

Hvala, potpredsjednice Bošnjak.

Poštovana Skupštino, uvaženi ministre Ibrahimoviću, poštovani građani Crne Gore,

Danas raspravljamo o Predlogu zakona o izmjenama i dopunama Zakona o putevima i kada je u pitanju Klub poslanika sudbina ovog zakona, normalno, zavisice i od sudbine naših amandmana na Predlog ovog zakona. Mislim da su ti amandmani korektni, a predstavice ih svakako moja koleginica Zdenka Popović.

Kada danas već raspravljamo o predlogu ovog zakona, mislim da je zaista pravo vrijeme da se podsjetimo izgradnje 1/4 prvog crnogorskog auto-puta. Znamo da su tu izgradnju auto-puta pratile brojne kontroverzne odluke, nezakonite odluke, pa čak i neustavne odluke, odluke donesene u institucijama sistema, ali koje vode do antisistemskih firmi, antisistemskih pojedinaca, naravno čast izuzecima. Moglo bi se slobodno reći da svi antisistemski putevi vode do ovog crnogorskog auto-puta, pa se sjećam i prve neustavne odluke donijete povodom izgradnje prvog crnogorskog auto-puta, odluke o naknadi za gorivo koja je donijeta na sjednici Vlade Crne Gore koju je Ustavni sud proglasio neustavnom. Ja se nadam da gospoda iz dijela bivšeg režima se sjećaju takve neustavne odluke, da se sjećaju odluke Ustavnog suda, da se sjećaju Ustavnog suda koji je nekada postojao i nekada radio, doduše mnogo više radio za njihove firme, njihove pojedince, nego za narod i građane Crne Gore.

Svi se, naravno, sjećamo firmi angažovanih kao izvođači i podizvođači radova na tom auto-putu kojima je bivši režim omogućio odgovarajuće poreske olakšice. Malo je bilo što su bili angažovani na izgradnji auto-puta, nego su i zakonom o auto-putu oslobođeni plaćanja PDV-a, poreza na dobit, poreza na zarade, poreza na doprinose, akcize na gorivo, carine na uvoz mašina i na uvoz opreme za izgradnju auto-puta. Jedna firma, možda i više njih poput recimo njihovog Bemaksa je na tom putu zaradila nekoliko stotina miliona eura, pa se pitamo zašto im je bivši režim dao samo toliko, što im je dao samo nekoliko stotina miliona eura, što im nije poklonio nekoliko zgrada, nekoliko javnih infrastrukturnih objekata, nekoliko mostova, nekoliko hotela da ti ljudi na ulicu ne ostanu.

Što im nije poklonio nekoliko državnih stanova, patriotizam na poklon, patriotizam eurodizel, na višemilionski eurodizel? Od toga biti na vlasti očigledno je bolje biti vlasnik firme koja radi za vlast. Ne morate da se bakćete politikom, izvodite radove i ubirate plodove. Svi se, naravno, sjećamo izvođača radova, kineske firme CRBC, koja je za samo četiri godine od 2014. do 2018. godine uštedjela zbog poreskih olakšica 1.800.000 eura samo na carinu. Nisu to bile poštene poslovne uštede, to je bila jedna klasična otimačina od strane građana Crne Gore. To su narodne pare, pare građana Crne Gore. Dok su građani Crne Gore plaćali enormne cijene za gorivo zbog povećanih akciza, pojedine firme i pojedini milioneri su plaćali nulte akcize na gorivo. Bivša vlast kada nije znala šta će ona je otimala i uzimala od građana Crne Gore, a davala vlasnicima višemilionskih firmi, obrnuti Robin Hud, uzimala je od siromašnih, a davala je bogatima. Možete da zamislite, poštovani građani Crne Gore, koliko je bivši režim i bivša vlast dala tim firmama izvođačima i podizvođačima radova na auto-putu. Samo zbog poreskih olakšica koje su nam obezbijedili Zakonom o auto-putu preko 80 miliona eura za četiri godine. Svake godine su im poklonili 20 miliona eura. Svakog dana su im poklanjali po 55.000 eura. Svakoga dana su im poklanjali po 77 prosječnih zarada, 77 prosječnih zarada građana Crne Gore, svakoga dana firmama bliskim režimu. Naravno, mi smo vidjeli kroz sve ono što je ta vlast radila i činila kada su u pitanju javni infrastrukturni objekti da je to bila vlast koja je voljela da časti. Možete samo da zamislite koliko su čašćavali u prethodnih 30 godina, pa se slobodno može zaključiti da je to bila mašina koja časti. Dakle, umjesto mašina koje su trebale da budu angažovane za pripremu i asfaliranje puteva, oni su imali mašine za izvlačenje novca iz budžeta građana Crne Gore. Umjesto hiltovkom u stari asfalt, oni hiltovkom u budžet građana Crne Gore, umjesto bagerom u zemlju, oni bagerom u državni budžet. Razvalili su državni budžet, građani Crne Gore, tako što su obezbijedili da se ne plaća naknada za upotrebu kamena od strane izvođača radova i podizvođača radova, što su bili naravno dužni saglasno koncesionim zakonima, toliko su novca izvukli od naroda i građana Crne Gore i iz budžeta Crne Gore da bi taj kamen proplakao. Nije njima očigledno taj crnogorski krš bio jedinica za patriotizam, nego novac građana Crne Gore. Možete da zamislite tog patriotizma kada je bivši režim i bivša vlast zaključila ugovor o zajmu sa Kinom koji propisuje i obavezuje da se ima tumačiti saglasno kineskim zakonima i da za slučaj spora odlučuje kineski arbitražni sud, a da sve odluke donosi komisija u Pekingu. Pa evo, pitam gospodu iz bivšeg režima koji trenutno nisu tu, jesmo li mi i dalje suverena država i samostalna država. Ako nismo, da nas informišu o tome, da se i mi

ponašamo na takav način. Je li to bila made in Kina politika? Bivši režim se ponašao kao da je bio proizveden u Kini i nije im smetalo da se o jednom sporu jedne ugovorne strane odlučuje saglasno pravilima države iz koje dolazi ta ugovorna strana. Zaista, pitam se je li to taj patriotizam o kojem su oni govorili godinama. Kakav je to patriotizam da imamo sada crnogorski krš u kineskom srcu, a u crnogorskoj cipeli, ili bi valjda to trebalo da bude obratno. Kod nas je očigledno sve tuđe samo su crnogorske pare, odnosno i te pare više nisu naše i nisu crnogorske, nego su i one postale tuđe. Kako i ne bi kada je jedan kilometar tog puta koštao 20 ili preko 20 miliona eura, četiri puta skuplje nego auto-putevi po Hrvatskoj. Pitamo se jesu li četiri puta brži, jesu li četiri puta bolji, jesu li četiri puta bezbjedniji. Ako su kineski putevi u Crnoj Gori četiri puta bolji i četiri puta bezbjedniji i četiri puta brži, pitamo se onda kakva je kineska mafija, je li i ona takva, da i njih uvezemo, da možda i mi malo nešto promijenimo jer Kina, kao i brojne druge države, ima svoju mafiju, a ovdje mafija ima svoju državu. Jesmo li mi postali kineska provincija i ako jesmo evo da informišemo građane Crne Gore o tome zaista da jesmo. Ako se bivši režim obogatio na narodnim projektima i građanskoj infrastrukturi neka i to kažu u ovom visokom domu i svim građanima Crne Gore. Ako su nam umjesto evropskog puta ponudili kineski pojas za spasavanje neka se i to saopšti, neka se i to kaže da svi mi to znamo.

Da budem potpuno precizan i jasan i decidan, kada su u pitanju auto-putevi niko normalan nije protiv izgradnje auto-puta. Auto-putevi su budućnost svake zemlje, pogotovu Crne Gore, ali ne mogu se graditi na ovakav način, da se izgradi jedna četvrtina, a da se jedna četvrtina strpa u džepove tajkuna, mafijaša, firmi bliskih režimu i naravno pojedinaca bliskih režimu. To zaista tako više neće moći. Kada je u pitanju predlog ovog zakona, dobro smo ga izanalizirali, imaćemo odgovarajuće amandmane i u zavisnosti od sudbine tih amandmana donijećemo odluku u vezi sa podrškom ovom zakonu. Toliko i hvala.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 13:53:12)

Zahvaljujem kolegi Bogdanoviću.

Dajem sada riječ, u ime Kluba Demokratski front - Pokret za promjene, predsjedniku kluba Branku Raduloviću. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (30.11.22 13:53:24)

Hvala.

Jedna konstatacija. Niti veće potrebe, niti veće gluposti, niti skuplji ni puta ni putarine, niti veće devastacije, niti većeg zaduženja, niti manjih multiplikacionih efekata nema od ovoga što je izgrađeno, ovoga dijela auto-puta. Borio sam se 20 godina protiv građevinske mafije, protiv prethodnog režima, lupao sam krivične prijave tadašnjem ministru Lomparu, "tukao se" sa čuvenim hrvatskim Žderićem, vlasnikom kompanije koga su optužili za korupciju i negdje na Bliskom Istoku, govorio i predlagao hiljade rezolucija, nisu me poslušali, ni mene ni moje kolege, ni poštene profesore Univerziteta tako da smo dobili ovo što smo dobili. O potrebi samo ću kroz jedno od brojnih dokumentacija koje imam i koje čuvam. To je izvanredna studija koju su napravili Luis Berger institucija, kaže, ministre slušajte dobro, za ovaj auto-put koji je najvažnija žila kucavica Crne Gore. koja treba Crnu Goru da makne iz crne saobraćajne rupe - treba na dnevnom nivou 18.000 vozila puta 365 dana. Računajte koliko je to. Vidio sam 7. avgusta tekuće godine smo imali najveći promet negdje oko 14.000 vozila što znači ovako šejtski, sa mnogo para toboš da imamo, graditi auto-put bez ikakve podrške, sami, jedno totalno ludilo. To samo može ludak da uradi i da zaduži Crnu Goru preko jedne milijarde. Kada je u pitanju druga činjenica ja ne znam kako i na koji način ste vi izračunali putarinu. Ona je čini mi se neđe oko osam centi po kilometru. Najskuplje u Evropi, najskuplje u regionu. Kreće se čini mi se neđe od tri centa pa do pet centi po km.

Treća stvar, koliko ekološka devastacija je bila, što smo uradili sa crnogorskom privredom i ono što je sramno te ugovore kroz žene, supruge, a ne direktno su potpisali pojedini profesori Univerziteta, da ih tako nazovem. Nedostojni, takvim profesorima treba ukinuti licence svakakve. Ti profesori nisu bili na onom okruglom stolu, ministre, ono su profesori koji imaju etiku i kompetentnost, a ti možda imaju kompetentnost, ali etiku nula. Dalje ministre, stalno ja pričam jednu stvar, slušajte me dobro. Morate prvo da imate tehničku dokumentaciju, studiju opravdanosti, idejni projekat, glavni projekat i projektni zadatak kojega vi pravite, onda imate zaokruženu priču sa izvedenim stanjem i onda nema gluposti, nema dopunskih radova, nema dopunskih para. Imate kvotu koja je deset puta ili pet puta manja nego u idejnom projektu i onda ćete da predvidite sve ono što je geologija i ostale stvari. Da li je iko u svijetu, a posebno u Evropskoj uniji sam pravio auto-puteve, ljudi? Čini mi se Poljska dobila je skoro sve puteve džabe i to u pretpristupnom dijelu. Hrvatska, hiljadu puta ponavljam, Pelješki most 85% gratis iz Evropske unije, 15% najpovoljniji kredit. Dubina, da li smo mi sa građevinskom investicijom i bumom kada je ona čuvena ministarka rekla slobodna

prodaja nekretnina svakome živome, pa onda smo dedovinu, očevinu sve prodavali, umjesto reciprocitet da postoji kao što je pregovori. Što smo uradili? Jesmo li mi stvorili jedan kozorcijum niskogradnje? Jesmo li stvorili Cementaru u Pljevljima, jesmo li sačuvali Željezaru sa armaturama, jesmo li Kombinat aluminijuma napravili da proizvodi bar one znake ili bandere, ili na auto-putu, ili bankine? Ne, niđe ništa. Zato se zovu plitke investicije. Što su plitke investicije? Ležiš, platiš, zadužiš potomstvo, pojma nemaš, ni kontrolu ne vršiš koji je kvalitet, zaduže te i ostane ti auto-put onakav kakav je. Davno sam sam bio u Kini, pošao sam prije deset-petnaest godina na jedno putovanje, oni su na jednom njihovom ostrvu, poslednja kota, napravili su oko tog ostrva veliki auto-put, ali meni se nije sviđao truckao je stalno i zato sam rekao treba dobra kontrola. Ne znam, nisam se vozio auto-putem, nisam tim dijelom, ali ne znam, dako nema truckanja.

Ministre, ovo je najveća glupost što je urađeno. Mi smo trebali davno, predlagao sam tom nesrećnom ministru da zajedno domicilne države, što znači Crna Gora i Srbija zajedno sa tri države Evropske unije Italijom, Rumunijom i Bugarskom ide zajedno. Italijom, Mađarskom i Rumunijom, izvinjavam se, znači taj dio i Italija da zajednički konkurišemo za Evropsku uniju i dobijemo sredstva. Niko me živi nije poslušao. Više su voljeli na ovaj način. Ne interesuje me, ministre, ni berlinski proces, ni Otvoreni Balkan, ali znam da saradnja sa susjedima i u zapadnom Balkanu na evropskim osnovama, pa se zvalo to ne znam kako, pokazuje se i u ovom saobraćaju.

Ministre, mi moramo napasti auto-put na tri ili četiri mjesta, ne na jedno, i završiti auto-put kad završi Srbija put do Boljara. Pohvaljujem što ste rekli za sledeću dionicu, da Evropska komisija nam da pare za idejni ili glavni projekat. Za koji ste konkurisali? Glavni. Znači, ministre, kao što sam dao riječ za energetiku, dajem riječ i za saobraćaj za svu moguću dokumentaciju, za cio auto-put, za brzu saobraćajnicu od Širokog Brijega do Sukobine, samo idejni projekat, ne za idejni projekat no studiju opravdanosti, jer je to glupost, kontinentalni dio jadransko-jonski. Za modernizaciju željeznice. Prošle godine je bila Evropske unije, sada trebamo mi, jer kaskamo, da kupimo kojtenerski dio Luke Bar i da izvršimo rekonstrukciju i modernizaciju hitno aerodroma pa ćemo vidjeti hoćemo li ga prodati ili nećemo, koje će biti vlasništvo i na koji način. Bolje je da prodaješ debelu kravu nego mršavu kravu, je li tako ili nije? Bolja cijena će ti biti. Ministre, pogledajte što su pametni Francuzi rekli, za ovo što se sad neki zalijeću. Ljudi, više ne mogu da trpim gluposti, pa da kažem kad ja dođem izgradiću drugi blok, donijeću milijarde iz Japana pa ću napraviti auto-put jadransko-jonski, pa ću napraviti Bar - Beograd.

Odakle, čovječe, jesi li ti normalan? Slušaj, ministre, i slušajte, gospodo, što su Francuzi rekli - Za kontinentalni dio auto-puta jadransko - jonski poglavlje P-2 piše da dio Čevo - Podgorica maksimum može biti 10.600 vozila dnevno, u slučaju bez naplate. Nema naplate, ali svega 3.900 vozila u slučaju naplate putarine, ministre. Da ova saobraćajnica neće uticati na primorsku brzu auto-cestu na koti stotinu. Ono što nismo imali, ljudi, mi nismo napravili tehničku dokumentaciju za zaobilazicu oko Budve, a vratili smo Evropskoj uniji, pa budale mogu samo to da urade, bre.

Ministre, ukoliko se neko zaleti u ovo pukla nam je sramotna pogibija. Tehnička dokumentacija i zreli projekat, konkurišemo, motivišemo sve, imamo duboke investicije. Zato će biti po mome predlogu sve ovo i plus da vidimo oko cementare koja je sudbina, da vidimo oko Željezare koja je sudbina i da stvorimo konzorcijum niskogradnje. To znači za sve puteve da mi konkurišemo. Će ne možemo veliki most, daćemo njega, ali zašto da dajemo sve moguće. To budala može sve, bre, i da stvorimo institut za razvoj gdje ćemo svu pamet da objedinimo da ona pulsira sa Vladom, da ona predlaže Vladi, da Vlada to usvaja, a pečat udara Skupština. To je onda srećna država, to je taj konzorcijum, to je taj konsenzus veliki društveni.

Ministre, nemojte da izjavljujete ja ću ovo napraviti, ja ću ono napraviti, jer je to protiv logike, protiv svega. Specijalni državni tužilac da ispita ovo kako je rađeno i na koji način su radili kolege iz SDP-a, ovo dvadeset godina radi SDP, tako da ono udaranje u srce ovo pokazuje. Da se to ispita. Sljedeći potez, saobraćajno moramo da povežemo Crnu Goru, ali kako? Pametno, sa domaćom pameću i u saglasju sa međunarodnim, sa novim zelenim tokovima. Zna li što su sad evropski parlamenti donijeli oko vinjete? Ona se, ljudi, na mostove, na puteve ali i na CO2. Je li vi jasno sad koliko je to komplikovani posao?

Ministre, Će idu ove pare, pošto sam ih...(prekid) sve. Ovo oko naplate, mrčene naplate, dva miliona ovamo - onamo. Ide li za održavanje, koliko košta održavanje, četiri do sad, je li? Koliko ide za održavanje puta, sve ide tamo. Znači, građani, najskuplji put i korupcionaške poslove mi plaćamo, a ovo što zaradimo mjesto da vraćamo pare, mi ćemo odbiti održavanje.

Ministre, da li smo mi zaustavili migraciju sjevera? Ne. Treba da budemo mnogo pametniji i ovo da napravite ministre, sa Srbijom zajedno da to pulsira. Prethodni ministar je zaboravio, pa se pita Će ću kad dođem u Farmake, hoćete li mi reći kako ću doći do mora, starim putem. Morate završiti to ministre do Bara, do luke Bar. Znači nova strategija, novo

promišljanje, novi zreli projekti i nema grlom u jagode. Ja ću omogućiti da vi imate para, ali vam predlažem kako te pare da iskoristite.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 14:09:12)

Zahvaljujem.

Potrošeno vrijeme kluba kompletno.

Kao jedinog diskutanta imamo koleginicu Zdenku Popović. Ja bih predložila da i ona završi, pa vi ako imate polemiku da bude to obuhvaćeno sve.

Izvolite, kolegнице Popović.

ZDENKA POPOVIĆ (30.11.22 14:09:41)

Zahvaljujem, potpredsjednice.

Mi smo se na Odboru za budžet, ekonomiju i finansije ispričali, gospodine Ibrahimoviću, ali moram da se nadovežem na priču uvaženog kolege Radulovića.

Dobro je poznata činjenica da je ekonomski investicioni program za zemlje koje su iz Berlinskog procesa predviđen u iznosu od devet milijardi eura. Da se tih devet milijardi eura odnosi na svih šest zemalja zapadnog Balkana, da veliki dio kolača pripada Crnoj Gori, a odnosi se na završetak izgradnje dionice auto-puta Bar - Boljari, na završetak, odnosno početak ja bih rekla kad je u pitanju Crna Gora izgradnje jadransko - jonske ceste, jer vidimo da su i Bosanci i Hrvati stigli do tačke Nuda, da od Nuda treba da ide preko Podgorice za Albaniju i dalje ide prema Grčkoj.

Za izgradnju obilaznice oko Budve, zaista je tragično neprofesionalno i nerazumno da mi izgubimo 41 milion eura samo zbog toga što neko nije umio da napravi projekat izgradnje obilaznice oko Budve. Imali smo besplatnih 40 miliona eura, prosto ne mogu da shvatim da vaše ministarstvo koje ima trenutno, koliko ja imam informaciju, 138 zaposlenih, a da ste vi sistematizacijom tražili 215, 220, znači povećanje broja zaposlenih za još nekih 50-60 ljudi, a da nemate u okviru Ministarstva odjeljenje odnosno službu koja zna da priprema ovako značajne projekte kako bi povlačili ova bespovratna sredstva iz IP3 ili ovo makar što se tiče besplatnih sredstava Berlinskog procesa, jednog dijela od ovih devet milijardi koliko bi sledovalo Crnu Goru. Uz sve to što vi povećavate broj zaposlenih u vašem ministarstvu, mi povećavamo iznos za konsultanske usluge i sada se oni planiraju za 2023. godinu na 28,4

miliona eura, za 1,4 miliona više nego što je bilo predviđeno rebalansom za ovu 2022. godinu. O čemu se tu radi? Mi imamo nevjerovatnu administraciju, nevjerovatan broj zaposlenih u državnoj administraciji, a imamo činjenicu da nemamo ljude koji su specijalizovani za izradu projekata. Plaćamo konsultante, dovodimo ljude sa strane i dajemo evo skoro 30 miliona eura za izradu određenih projekata, posebno kada se tiče saobraćajne putne infrastrukture. Ali da se vratim ovom zakonu.

Gospodine Ibrahimoviću, meni je zaista neshvatljivo. Pitala sam vas na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije kako je moguće da sada pet mjeseci po otvaranju prioritetne dionice auto-puta vi predlažete zakon, a da niste pogledali ni vi ni vaša stručna služba obrazloženje zakona. Kako je moglo da vam promakne to da u obrazloženju piše da se zakon donosi zbog toga što očekujemo otvaranje prioritetne dionice auto-puta? Ja sam vas na odboru zamolila da vaše stručne službe isprave obrazloženje. Vi ste takođe rekli da to vi niste radili i niste zaslužni za to, nego da je to radila stručna služba, je li tako? E sad mi recite kako onda prisvajate uspjehe državnih kompanija i kažete - to je uspjeh našeg ministarstva. To što Elektroprivreda radi odlično, to je zasluga ministra i Ministarstva, a kad je u pitanju ovakav propust vi kažete - to nije moja zasluga, ja to nisam radio, to je uradila stručna služba. Nečija, 41. ili 42. Vlade. Znači to je zaista neprofesionalno i zaista nisam očekivala od vas zato što računam da ste ozbiljan i odgovoran čovjek i da ćete svaki zakon koji predložite da prije svega pogledate i prekontrolišete. Ako vi ne možete, imate službu. Ššto će vam 215 zaposlenih, zašto povećavate broj zaposlenih? Kažu da u vašem ministarstvu nemaju ljudi više đe da sjede, nego selite ljude od jedne zgrade do druge zgrade.

Poštovani ministre, kako je rekao moj uvaženi kolega Boris Bogdanović, da li ćemo glasati za ovaj zakon zavisi od toga kako ćete se vi odnijeti prema našem amandmanu. Radi građana moram da kažem da izmjene ovog zakona sadrže samo tri člana. Postavljam pitanje - za ovih pet mjeseci otkako je otvorena ova dionica auto-puta na koji način se naplaćivala naknada i gdje je išao taj novac, gdje je išao to bih voljela da mi obrazložite, jer to važećim zakonom nije precizirano, tako ste sami rekli u obrazloženju zakona.

Ono što ste vi predložili u izmjenama je da ova vozila specifične djelatnosti, a tiče se vozila zaštite i spašavanja, vatrogasnih vozila, vozila Hitne pomoći, ne plaćaju putarinu ako se desi neki ekscec na auto-putu, a ako je van auto-puta, pa makar to bilo i metar van auto-puta, moraju da plate putarinu. Ja sam predložila amandman da sva ova vozila koja obavljaju ove specifične djelatnosti bez obzira gdje se desio ekces ili incident ne plaćaju putarinu i mislim da je to pravedno. Ne možete reći da

tu može da bude zloupotrebe, jer sigurno vozilo Hitne pomoći ili vatrogasna vozila ne zloupotrebavaju tu dionicu niti bilo koju dionicu, oni idu javnim putem samo u slučaju da dođe do nekog incidenta, do eksceca ili do potrebe da se spase životi i imovina.

Takođe sam predložila i amandman koji se tiče tunela Sozina, pričali smo o tome. Uvaženi ministre, tunel Sozina je kao što poznato otvoren 13. jula 2005. godine, znači prošlo je više od 17 godina, više od 17 godina mi se hvalimo kako iz godine u godinu imamo sve veću i veću naplatu putarine kroz tunel Sozina. Tunel se otplatio. Moj amandman se odnosi na to da sva motorna vozila fizičkih lica kojima upravljaju zaposleni odnosno đaci, studenti, treba da budu oslobođeni, a zbog dnevne pokretljivosti. Znači zbog toga što rade, studiraju i moraju da prođu kroz tunel Sozina najmanje dva puta, da budu oslobođeni plaćanja putarine. Vi to dalje vašom uredbom tehnički uredite, vidite kako ćete to da regulišete, ali definitivno svi građani Ulcinja, Bara, mjesne zajednice Virpazar, posebno Bar i mjesna zajednica Virpazar, to je dio jedne opštine. Ljudi žive u mjesnoj zajednici Virpazar, odnosno u crmničkim selima, moraju da prođu kroz tunel Sozina, nemaju alternativni put, zbog posla ili zbog studija ili zbog toga što idu u školu. Znači li koliki su izdaci za te porodice, a 17 godina ti isti ljudi ulažu i plaćaju putarinu? Mislim da je došlo vrijeme da te ljude oslobodimo plaćanja putarine, ja se nadam da će ovaj amandman biti prihvaćen, da apsolutno neće biti niko protiv, da i dalje ne opterećujemo ove ljude, da i dalje ove ljude tjeramo da plaćaju putarinu, a nismo istovremeno za sve ove godine, za 17 godina, napravili alternativni, normalni put kuda bi ovi građani mogli da izbjegnu da ne plaćaju putarinu, da dođu do mjesta rada ili do mjesta školovanja. Pomenuo je kolega Radulović vezano za putarinu, pitam da li je zaista primjereno da putarina kada je u pitanju dionica auto-puta bude tri i po eura, odnosno za tih 42 km putarina bude 8 centi po kilometru, da li na taj način mi podstičemo konkurentnost naše turističke destinacije i da li bi bio veći protok vozila da je ova putarina niža. Znači da je preporuka Evropske unije da putarina ne prelazhi 5 centi, znači negdje da razmišljamo o tome u susret naredne turističke sezone, da pokušamo da racionalizujemo ovu cijenu putarine. Mislim da je zaista velika, kako je rekao uvaženi profesor Radulović, najveća cijena putarine, je li tako? Tako je. Zašto ne i džabe, jer imaćemo veći obrt, ne džabe, nego mora se nešto plaćati.

Da zaključim, takođe pitanje sa odbora, ostali ste mi dužni odgovor na pitanje da li vam je poznato da je završen idejni projekat za ukidanje prelaska preko pruge u Virpazaru izgradnjom nadvožnjaka kako bi se naročito tokom turističke sezone riješio saobraćajni kaos, a posebno

riješio nebezbedni prelazak pješaka i vozila preko pruge u Virpazaru. Da li vam je poznato da li je u toku izrada studije slučaja za prevoz transportnih sredstava željeznicom u čijoj realizaciji učestvuju tri subjekta, između ostalih tu je uključena i Opština Bar? Koliko bi to pomoglo rasterećenju saobraćajne gužve? Posebno na dionici od Bara do Sutomora se suočavamo sa kilometarskim kolonama i zastojsima zbog toga što imamo veliki broj ovih transportnih vozila koji bi mogli da se željeznicom transportuju do odredišta.

Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆBRANKA BOŠNJAK (30.11.22 14:22:07)

Zahvaljujem se uvaženoj kolegini Popović.
Potpredsjedniče Vlade, hoćete li odgovoriti na ova pitanja?
Izvolite, završna riječ.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 14:22:23)

Prosto je nevjerovatno koliko ste pod uticajem medija i kafanskih priča, ali sve je to dozvoljeno. U Ministarstvu kapitalnih investicija ima gdje da se sjedne, tako da ne brinu, nije 200 i nešto traženo, totalno je nepojmljivo da to može neko i da izjavi, a ne da pomisli, ali da ne izazivam bočne replike.

Profesore, vi znate, rijetko je koji auto-put isplativ, to ćemo se saglasiti, 18.000 auta na dan. Ovu studiju kad je bila procjena po kilometru je radio čuveni, mislim da je Francuz, tako da moramo taj autoritet uvažiti i on je rekao koliko po kilometru. (Upadica) U pravu ste. Da vas podsjetim, studija izvodljivosti imala je prezentaciju, i to je iz bespovratnih sredstava, sad čekamo idejni projekat, već pomalo dobijamo informacije, očekujemo, nije do nas. To su bespovratna sredstva i ne možemo mi da biramo ko će da radi projekte, nego rade oni koji doniraju sredstva. Sad sam to i u Briselu rekao, da je nepojmljivo da se rade projekti po nekoliko godina, tri, četiri, pet godina i da nam to zaustavlja proces razvoja. Ono što ste dobro čuli, za glavnu projektnu dokumentaciju da smo još u septembru predali, pa je bilo nekih signala da će ipak stopirati ta sredstva i prije mjesec dana boravkom u Briselu uvažena evropska komesarka Adina Valean je rekla da će ipak odobriti sredstva za ovu glavnu projektnu dokumentaciju, tako da ćemo tad opredijeliti na osnovu toga. Naravno, profesore, da treba da uključimo svu

pamet i treba da sjednemo, ja sam zagovornik da se u ovom visokom domu odluči investicija kako raditi put. Neću obećati da će biti urađen, ali smo krenuli od onoga što je za početak važno, da ovo ne bude iz ničega u ništa, ali nije jer već za ova četiri mjeseca mi smo generisali veću frekvenciju auta preko 20% na pravcu Kolašin-Podgorica. To je vrlo značajno za dalje, kad nam to daje signal da treba da nastavimo ovu izgradnju. Dvije stvari, hvala vam na savjetu, neću obećati, samo sam rekao da mi nastavljamo priču da 40% sredstava bude iz evropskih fondova, koja su bespovratna, i ovo ostalo da vidimo kako možemo sa bankama i šta možemo iz budžeta da uradimo, jer moramo nastaviti ovaj dio puta.

Da li će to biti, sačekajmo sve ove studije, odnosno ovu projektnu dokumentaciju i sve pa da ponovo vratimo i da vidimo da li je kao što vi predlažete brze ceste ili šta je to, ali stvarno moramo povezati sa sjeverom, odnosno sa Srbijom. Sa prethodnim kolegom, evo možda nemam pravo da to pričam, ali imali smo nešto na putu ovoga što vi pričate, ali bez povezivanja ovog koridora prema Mađarskoj, Budimpešti i Rumuniji ući ćemo u veliki problem. Ali je definitivno pokazana opravdanost izgradnje ovoga puta. Ne želim da izazivam repliku. Evo sada u Srbiji kod Požege, znate i sami taj tamo predio, 20 miliona je po kilometru. Ne opravdavam ovo pogođeno ranije da li je moglo bolje ili nije, 20 miliona je po kilometru. Mnogo je ova dionica bila izazovnija i vi to znate bolje od mene, 60 i nešto posto je objekata na ovih 42 km.

Što se tiče Exim banke, Srbija ima isti aranžman. Ne velim da iako je Srbija da je i prethodna vlast bila u pravu, ali isti aranžman je i Srbija uradila sa Exim bankom kad je u pitanju kredit.

Za cementaru eto ponovo lijepe vijesti, već ima ozbiljna njemačka firma, jedna iz Turske, sutra idem kod direktora Rudnika uglja, oni imaju neke svoje projekte da vidimo možemo li. Najvjerojatnije ili će uvaženi direktor Lekić otići u Njemačku ili će oni doći da pogledaju oko cementare. ... jedna od najvećih firmi u Njemačkoj, ako budu našli interes, a mislim da će ga naći, to je jedna dobra vijest. Ove studije koje treba sad da kažu o ekološkoj opravdanosti, tako da nadam da dolaze neki bolji dani.

Sada da se vratim malo kod koleginice.

Treba iskreno da vam kažem, žao mi što Zogović nije tu, toliko je bio euforičan i lijepo je slušati, pa mu se i koleginica pridružila. (Upadica) Evo neka bude tako, ali sam mislio da ćete posle ipak vidjeti da niste u pravu. Radi se o ... i ona je morala da se pošalje, ona se poslala 12-og, vi znate auto put je otvoren 13.07, a 05.07. je upućeno prema Ministarstvu finansija i Ministarstvo finansija je 12-og odgovorilo. Poštujem i ja vas, ali i

vi mene kao ministra za kapitalne investicije. Moj tim nije toliko, ne znam, evo imate 5-ti, 6-ti, jasno piše da je ovo dokumentacija koja je dostavljena Ministarstvu finansija. Razumijem, malo i politike i svega, ali bi dobro bilo i jedne i druge da čuvamo od tako nekih da ne kažem jeftinih izazova. Drago mi je što ćete da podržite zakon ako i ovi amandmani budu, ali hajmo ovako da pričamo. Jesam ministar i odgovorno lice, ali da podijelim s vama dilemu, naravno ja sam rekao i na Odboru uvažavajući vas kao jednu izvanrednu poslanicu razgovaraćemo sa svima, ovo što vi predlažete. Hajmo redom.

Sada putuje neko iz Doma zdravlja za Nikšić, ali idu na neki seminar i vi oslobađate toga. Ide policijska ekipa, ne banalizujem, samo dijelim s vama, ide policijski tim na obuku u Danilovgrad iz Rožaja, oslobodimo i njih. Šta će da vam kaže neko iz opštine - a što nas ne oslobodite. I tako redom druge organizacije, zašto nas ne oslobodite. Ovo je bila norma koja je usklađena, ponavljam, usklađena sa regionalnim i sa evropskim propisima, ali uvažavajući ovaj dom, ako je vaša većina oko toga, prihvatam. Kad vi nećete da uvažite ove naše argumente.

Idemo dalje, za Crmničane, za ljude iz Ulcinja, samo za razmišljanje. Tu sam stava da tu treba da prihvatimo taj amandman i objasniću zašto.

Prvo i osnovno, po zakonu nema diskriminacije, po nacionalnoj, tablicama, autu i tako. Vi hoćete, da kažem, da afirmišete ljude iz toga mjesta i da oslobodite plaćanja. Pa ne možemo. Srbija je to probala, 50% oslobodila, pa je Evropa dala negativan odgovor na to. Mislim da ne treba da idemo u tom pravcu. Ja ovdje ne želim da se zamjeram građanima ni Ulcinja, ni Bara, ni drugih, ali moramo poštovati zakone, posebno ovaj visoki dom. Ne možemo diskriminisati druge građane u odnosu na Barane i Ulcinjane. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 14:31:20)

Iako ste vi mislili da je ovo završna riječ, ovo je bio odgovor na pitanj, tako da vidim da imamo interesovanje.

Profesor Radulović, komentar odgovora i koleginica Popović takođe se javila.

Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (30.11.22 14:31:40)

Ministre, samo za usaglašavanje i pouku, ništa više.

Puni profil, četiri trake Bar - Boljari - Beograd - Budimpešta - Bukurešt, jasno, ali ne srljajući, pamet. Glavni projekat mora biti i po dubini što više našeg uključenja. Ja znam da nije isplativo, ali niko na svijetu nije ovako radio. Ovo ovako najveća budala i anticrnogorac nije ga radio kao što ga mi radimo. Ministre, u tome je problem, 40% do 80% daje Evropska unija, daće i Amerika i oni kažu dali su. Ne znam druga koja nam je neophodna, dogovorili smo se za ovu. Sa bratskom Srbijom stigli su do Požege, brzo će do Boljara, đe smo mi? Napadnimo auto-put na četiri mjesta. Razumijete li šta ja pričam? Ali prije toga moramo zatvoriti tehnički, ekološki, finansijski i po dubini. Brza cesta na koti 100, to moramo pod hitno i riješiti kako ćemo Bokokotorski zaliv preći. Da li ćemo most, da li ćemo tunel odozdo ili ćemo tunel na drugu stranu. Pođite do Norveške pa da vidite kako oni rešavaju sa podvodnim tunelima. Još nešto - pošto imamo u porodici, mi smo čudnovata porodica, jednog od vodećih stručnjaka u svijetu iz cementne industrije - moramo prvo napraviti projekat, studiju izvodljivosti. Zapamtite ovo danas što sam vam rekao, laborac utiče samo 5% u cijeni koštanja cementa. Industrija cementa je energetska najintezivnija. Što znači to - najviše troši energije, najviše prlja, a bez cimenta ne možemo. Prvo studija, za dva - tri mjeseca je možemo napraviti, da vidimo kakva je infrastruktura i sve ostalo. Zna li što je kod cementa mnogo važno - da li će biti rata, da li će biti mirnodopski period, da li će biti investicija i koliko su daleko. Cement nije visokoprofitan proizvod. Transportu utiče mnogo, krst, a Pljevlja su nam crno mjesto putne infrastrukture. Zato razmisliti o svemu, o ekologiji, isplativosti i svemu ostalom. U ovom momentu sigurno da postoji ekonomska opravdanost dosta dobro posebno, posebno u prethodnom periodu, ali kako ćemo bez tranzicionog goriva, a mi nemamo tranziciono gorivo. Zna li koje - plin. Plin nema budućnost dugoročnu, ali ima tranziciju. Cementara bez plina, vidi kako se češem, razumijemo li se? Znači samo pametno, ništa drugo. Pametno, a što je neophodno, neophodno je. Mnoge stvari na kojima vi danas sedite, u vašim rukama je, vjerujte mi, budućnost u najvećem Crne Gore. Kako će se napraviti? Ako drijemate ne valja rabota, ako se prezaletite sami, a nijeste dovoljno pametni još i gora rabota. Široki konsenzus prije svega stručni, pa onda politički, pa javni.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 14:36:13)

Zahvaljujem.

Koleginica Popović, takođe komentar odgovora. Izvolite.

ZDENKA POPOVIĆ (30.11.22 14:36:19)

Zahvaljujem.

Uvaženi ministre, vi znate da smo mi pričali na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije i da sam ja potencirala zašto se u obrazloženju nalazi rečenica da dionica autoputa još uvijek nije otvorena. Što ste mi vi odgovorili? Vi ste mi tada rekli da je zakon izradila stručna služba vašeg ministarstva. Koja stručna služba, ja sam vas pitala, rekli ste može biti 41, 42. ili sad 43. vlade, to je bio vaš odgovor. Znači i to smo riješili, je li tako? Nema zle namjere. Ja samo sada govorim ono što ste mi vi tada rekli, a meni bilo nelogično, zašto sada pet mjeseci posle otvaranja auto-puta mi donosimo ovo zakonsko rješenje koje je vrlo bitno sa aspekta naplate putarine i usmjeravanja te putarine prema preduzeću koje će se baviti održavanjem auto-puta. To je što se tiče obrazloženja.

Što se tiče priče oko vozila koja obavljaju specifičnu vrstu posla, mislim na vozila zaštite i spašavanja, vatrogasna vozila, vozila Hitne pomoći, zaista mislim da i ako se desi seminar, desiće se jednom ili dva puta u toku godine, ne dešava se jednom dnevno i da ova specifična službena vozila ne mogu ni u kom slučaju napraviti neku finansijsku štetu Monteputu zbog toga što će biti oslobođeni plaćanja naknade. Meni je nelogično da, recimo, vozilo Hitne pomoći ili vatrogasno vozilo ne plaća putarinu ako se desio incident na auto-putu, a ako se desio metar van auto-puta, dakle metar dalje od rampe ili na dionici nekoj od deset metara onda plaćaju. Iz tog razloga sam predložila amandman i mislim da smo se i na odboru jednoglasno složili svi da bi to bilo prihvatljivo.

Što se tiče tunela Sozine, kažete da bi to bila diskriminacija. Sad ću da vam kažem zašto ne može biti diskriminacija. Ne može biti diskriminacija zbog toga što, uvaženi ministre, imamo pet nacionalnih parkova, je li tako? Nijedan građanin koji živi u zoni nacionalnog parka ne plaća ulazak u nacionalni park ili u nekim slučajevima plaća godišnju naknadu. Pazite, ako ja živim u Podgorici i nisam u zoni nacionalnog parka, odem na Skadarsko jezero, ja moram da platim ulazak u nacionalni park, onaj ko živi na Virpazaru ne mora jer živi tu. Znači, ista je stvar sa tunelom Sozina. Na kraju, po meni, ti ljudi 17 godina svakodnevno odvajaju značajna finansijska sredstva da odu do mjesta gdje studiraju ili gdje uče školu ili gdje rade. Prema tome, imate mogućnost da zakonom mi ovo definišemo, amandmanski, a vi uredbom dalje precizirajte što ćete da radite. Od ovoga amandmana sigurno odustati neću, jer moja borba za građane Ulcinja, Bara, crmničkog kraja i

Virpazara traje od 2012. godine, a tome mi je svjedok bivši ministar Gvozdenović od koga sam takođe tražila ovo i on je rekao - kad budemo mijenjali Zakon o putevima predložite, pa ćemo razgovarati o tome. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 14:40:38)

Zahvaljujem se koleginići Popović.

Hoćemo li smatrati, potpredsjedniče Vlade, da je ono bila završna riječ ili imate potrebu još nešto da kažete?

Ako izazovete polemiku, ja ću morati dati, pa dobro odgovarali ste na pitanja njima. (Govor iz klupe) Morate priznati da je to bilo, a neko ko je bio potpredsjednik, moj kolega, zna da je to tako. Izvolite.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 14:41:13)

Vrlo kratko. Shvatite, ima vrlo jasno tačka Zakona o javnom putu i direktno smo išli da ne može da bude diskriminacije. Zar mi treba ovdje da podržimo ono što je jasno zakonom potcrtano? Zašto bismo to radili. Biće izmjene ovog zakona isto brzo zbog određenih stvari. Shvatite i mene, ovo prvo smo dogovorili iako ako mislim da nije dobro. Shvatite, jedno je nacionalni park, a drugo je tunel. Neću dalje ići.

(Poslanica Popović govori sa mjesta)

Ima, prolazite kroz Alpe, vidjećete da se plaća tunel.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 14:42:23)

Koleginice, radi vas, zbog toga što se ne čuje u prenosu.

ERVIN IBRAHIMOVIĆ (30.11.22 14:42:32)

Zarad građana, tunel Sozina nije otplaćen. Koleginice, tunel Sozina nije otplaćen, imamo još 11 miliona da ga otplatimo do 2030. godine. Mada ove godine, iako su skeptici bili, tri puta je nadmašio ono što se procjenjivalo, vi to bolje od mene znate. Do sada je osam i nešto miliona prihodovano od auto-puta. Ovih dana očekuju građani da će milionito vozilo da prođe kroz ovu našu prvu dionicu auto-puta. Kao što sam i

rekao onaj dan, imao sam čast da otvorim, iako sam najmanje doprinio, a doprinio sam dosta jer sam zatekao zastoj, uvažena kolegice, zato se neću osvrnati na ove vaše malo politički kvalifikacije. Zatekao sam veliki zastoj kada su u pitanju bili radovi na auto-putu, veliki zastoj. Pomogao mi je na određeni način i premijer, ali sam dao sve od sebe da stignemo da otvorimo 13. jula. Ne da se ovdje sad hvalim, ali sam dva problema izuzetna sreće i naravno u saradnji sa predstavnicima CRBC-a i konstantnim odlaskom tamo, uspjeli smo da riješimo ta dva vrlo ozbiljna problema i pustili smo 13. jula u probni rad.

Sa druge strane, žao mi je što nije kolega tu, obala utvrde za ovaj most, odmah sam zvao, predstavnici Monteputa i iz našeg ministarstva su rekli da je tu sve bezbjedno, naravno imaće način kako će i to da sanira. Ono nam je sigurno jedan signal za neke druge stvari, ali sada da ne otvaram tu temu, jer nisam od onih koji želi da se pravi pametan na onome što je već učinjeno. Znači, ova dionica puta, rekao sam na otvaranju auto-puta, jedan spašeni život je po meni vrijedan ove milijarde. Ja znam da i vi tako mislite. Još jednom da se vratimo na ovo, hvala vam na svim sugestijama, ovaj prvi amandman, toliko da i vas zamolim da prihvatimo, iako nisam za njega, ali na odboru smo načelno dogovorili. Ovaj drugi, zakon je jasan, ne možemo da prihvatimo diskriminaciju. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (30.11.22 14:44:51)

Zahvaljujem potpredsjedniku Ibrahimoviću.

Konstatujem da je pretres završen po ovoj tački dnevnog reda. Izjasnićemo se naknadno.

Pošto poslanike, pretpostavljam, interesuje nastavak rada, sutra imamo u 11h zasjedanje Ženskog parlamenta ne temu "Borba protiv nasilja nad ženama", to je 15. zasjedanje koje se održava u toku trajanja globalne kampanje Šesnaest dana aktivizma protiv nasilja nad ženama. Ženski parlament zasijeda od 11h do 14h, a u 15h ćemo imati plenum. Najverovatnije biće izmjene u odborima koje je neophodno da izglasamo da bismo mogli da imamo kao tačku dnevnog reda Predlog budžeta na Odboru za finansije, budžet i ekonomiju. Zahvaljujem se svima. Sutra Ženski parlament u 11h, glasanje u 15h.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (01.12.22 16:37:26)

Kolege poslanici, kolege poslanice, shodno dogovoru, prelazimo na izjašnjavanje o Izvještaju o radu Agencije za sprečavanje korupcije za 2021. godinu, 25. tačka i o pojedinim predlozima Administrativnog odbora u okviru tačke **Izbor i imenovanje i razrješenje**, 31.tačka.

Izveštaju o radu Agencije za sprečavanje korupcije za 2021. godinu, 25 tačka odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Odbor za antikorupciju kao matični odbor prilikom razmatranja Izveštaja o radu Agencije predložio je Skupštini dva predloga zaključka.

Na sjednici održanoj 23. novembra 2022. godine Odbor za antikorupciju odlučio je da predloži Skupštini predlog zaključka kojim se ne prihvata Izveštaj o radu Agencije za sprečavanje korupcije za 2021. godinu.

Stavljam na glasanje predlog zaključka Odbora.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog zaključka Odbora i time nije prihvatila Izveštaju o radu Agencije za sprečavanje korupcije u 2021. godinu.

Na sjednici održanoj 30. novembra 2022. godine Odbor za antikorupciju odlučio je da predloži Skupštini predlog zaključka kojim je ocijenjeno da je neophodno pripremiti izmjene i dopune Zakona o sprečavanje korupcije, obzirom da već tri puta za redom izvještaji o radu Agencije za antikorupciju nijesu prihvaćeni.

Stavljam na glasanje predlog zaključka Odbora.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog zaključka Odbora za antikorupciju.

Prelazimo na izbor i imenovanja i razrješenja, 31. tačka.

Predlozi odluka koji se tiču promjena u sastavu radnih tijela Skupštine.

Prije nego pređemo na predloge odluka obavještavam vas da je poslanica Tamara Vujović podnijela ostavku na mjesto članice Odbora za međunarodne odnose i isesljenike, a poslanik Dragan Krapović na mjesto predsjednika Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje, pa objavljujem da Skupština konstatuje ostavke.

Podsjećam da je Administrativni odbor podnio predloge odluka koje se tiču promjena u sastavu radnih tijela Skupštine, i to:

Predlog odluke da se za člana Odbora za međunarodne odnose i isesljenike izabere Vladimir Martinović.

Predlog odluke da se za predsjednika Odbora za ekonomiju, finansije i budžet izabere Dejan Đurović.

Predlog odluke da se za rodnu ravnopravnost izabere Jovanka Bogavac, i

Predlog odluke da se za predsjednicu Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje izabere Tamara Vujović.

Izvjestilac Administrativnog odbora je Dragan Krapović.

Otvaram pretres.

Da li izvjestilac Odbora želi riječ? Ne želi.

Da li neko želi riječ? Ne.

Konstatujem da smo završili pretres.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Prije predloga odluke o izboru jednog člana Odbora za međunarodne odnose i iseljenike Administrativni odbor predložio je da se za člana Odbora za međunarodne odnose i iseljenike izabere Vladimir Martinović.

Stavljam na glasanje predlog odluke.

Glasao je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština usvojila predlog odluke i za člana Odbora za međunarodne odnose i iseljenike izabran je Vladimir Martinović.

Prelazimo na Predlog odluke o izboru predsjednika Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Administrativni odbor predložio je da se za predsjednika Odbora za ekonomiju, finansije i budžet izabere Dejan Đurović.

Stavljam na glasanje Predlog odluke.

Glasao je 41 poslanik, 41 glasom za, bez glasova protiv i bez uzdržanih.

Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog odluke za predsjednika Odbora za ekonomiju, finansije i budžet izabran je Dejan Đurović.

Prelazimo na Predlog odluke o izboru jedne članice Odbora za rodnu ravnopravnost. Administrativni odbor predložio je da se za članicu Odbora za rodnu ravnopravnost izabere Jovanka Bogavac.

Stavljam na glasanje Predlog odluke.

Glasao je 41 poslanik, sa 41 glasom za, bez glasova protiv i bez uzdržanih.

Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog odluke i za članicu Odbora za rodnu ravnopravnost izabrana je Jovanka Bogavac.

Prelazimo na Predlog odluke o izboru predsjednice Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje. Administrativni odbor predložio je da se za predsjednicu Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje izabere Tamara Vujović.

Stavljam na glasanje Predlog odluke.

Glasao je 41 poslanik, sa 41 glasom za, bez glasova protiv i bez uzdržanih.

Objavljujem da je Skupština usvojila Predlog odluke i za predsjednicu Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje izabrana je Tamara Vujović.

Uvažene kolege i kolegice, završili smo današnji rad, bićete obaviješteni o nastavku.

Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 12:22:08)

Kolege i kolegice, nastavljamo **Treću sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasjednja u 2022.**

Prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti**. Podsjećam da je Predlog zakona podnio poslanik Andrija Popović. Izvjestioci odbora su kolege Dragan Vukić, Zakonodavnog odbora i Tamara Vujović, Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje. Otvaram pretres. Da li poslanik Popović želi da da uvodno dopunsko obrazloženje?

Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (07.12.22 12:22:41)

Zahvaljujem.

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore i crnogorske dijaspore,

Ovaj predlog zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti tiče se legalizacije kanabisa odnosno marihuane u medicinske svrhe. Godine 2020 na osnovu preporuka Svjetske zdravstvene organizacije Komisija za narkotike Ujedinjenih nacija uklonila je kanabis sa liste opasnih droga, usvojene konvencijom 1961. godine, a nakon brojnih naučnih i medicinskih istraživanja koja su potvrdila pozitivno dejstvo kanabisa u medicinske svrhe. Utvrđeno je da kanabis i preparati kanabis pomažu u liječenju i to posebno kod terapije bola, pomažu onkološkim pacijentima kako kod bolova tako i kod ublažavanja posljedica hemioterapije, ublažava bol i grčeve kod multiple skleroze kao i kod liječenja epilepsije. Dok ulje kanabidiola može pomoći ublažavanju poremećaja povezani sa autizmom, ublažavanju poremećaja povezanih sa autizmom, kao što su problemi u ponašanju, komunikaciji i anksioznosti. Na osnovu peticije za legalizaciju marihuane, koju je podržalo 6,5 hiljada građana pod vođstvom NVO *legalizuj.me*. Liberalna partija je iz naprijed navedenih razloga predlaže izmjenu Zakona o zdravstvenoj zaštiti kako bi u postupku sprovođenja zdravstvene zaštite kao organizovani sve obuhvatne djelatnosti društva sa ciljem da se postigne najviši mogući nivo očuvanja zdravlja, građana, građanki bilo omogućena upotreba psihoaktivnih supstanci koje imaju medicinski dokazano pozitivno djelovanje na mnogo brojne dijagnoze i oboljenja.

Dakle, predložimo da se nadležnost opšte bolnice kao sekundarni nivo zdravstvene zaštite poroširi na terapijske procedure koje uključuju upotrebu psihoaktivnih supstanci. Posebno treba istaći da je više zemalja omogućilo upotrebu proizvoda na bazi kanabisa za medicinske svrhe među kojima su: Čaška, Finska, Rumunija, Italija, Španija, Holandija, Francuska, Austrija, u skorije vrijeme Slovenija, Sjeverna Makedonija i Hrvatska. Konvencija Ujedinjenih nacija za psihotropne supstance iz 1971. propisuje da je upotreba narkotika u medicinske svrhe neophodna, i da ne bi trebalo da bude bez razloga ograničena, da dodam da je u 40 američkih država dozvoljena upotreba kanabisa u medicinske svrhe, ovo je sigurno civilizacijski iskorak Crne Gore. Takođe, da podsjetim 2014. godine, prije osam godina podnio sam u ime Liberalne partije prijedlog legalizacije marihuane odnosno kanabisa u medicinske svrhe koji je veoma blagotvoran u ublažavanju patnji, bolova teških bolesnika. Samo da istaknem da je ovaj predlog zakona podržao Odbor zdravstva, rada i socijalnog staranja, a takođe ga je podržao i Zakonodavni odbor. Vjerujem da će Crna Gora posle osam godina sam sličan zakon podnio Skupštini, nakon osam godina da će Crna Gora ipak napraviti taj civilizacijski iskorak i da ćemo ući u red zemalja koje sam već sve nabrojao uključujući i 40 američkih država, koje su legalizovali kanabis u medicinske svrhe. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 12:28:05)

Zahvaljujem uvodničaru kolegi Popoviću.

Sada prelazimo na uvodna izlaganja, zbog obaveza koje ima kolega doktor Srđan Pavićević, prvo ćemo dati njemu riječ.

Izvolite, kolega Pavićeviću. Da se pripremi u ime Kluba Socijalističke narodne partije kolegice Milosava Paunović.

SRDAN PAVIĆEVIĆ (07.12.22 12:28:42)

Poštovana predsjednice, poštovane kolege poslanici, poštovna javnost,

Evo danas razmatramo ovo pitanje na dnevnom redu je ovo pitanje koje doseglo jedan veliki nivo interesovanja. To je priča o upotrebi marihuane u kliničkoj praksi u smislu terapijskih oblika davanja i mogu da kažem da ovo što je gospodin Popović kao podnosilac zakona rekao je tačno. Mi smo razgovarali na Odboru za zdravstvo, rad i socijalnu politiku i na tom odboru su se ukrstili argumenti koji su bili više nego jasni. Niko od prisutnih na odboru, a mislim niko ni od kolega poslanika neće imati ništa protiv nečemu što se zove jedna plemenita ideja da određenoj grupi pacijenta omogućimo da ovaj lijek kao takav prođe u smislu, uđe na legalan način u saobraćaj lijekova i da njegova administracija i administriranje bude u sklopu medicinskih indikacija. Međutim, činjenica je jedna da se radi o lijeku koji proizilazi iz marihuane, odnosno kanabisa, koristimo njegovo ulje koje u terapijske svrhe koje ima uzak nivo indikacija, tu su određene neurološke i onkološke bolesti bez daljnjega tu se i pokazao kao vrlo blagotvoran. Ono što je problem svih problema, da ne bi sad oduzimao previše vremena, problem svih problema je kako sa ovim lijekom tako i sa svim stvarima kod nas i u našem životu i profesionalnom i širokom kontekstu, je da smo velemastori da neku plemenitu i kvalitetnu ideju pretvorimo u svoju suprotnost. E upravo u tom strahu da jednu dobru ideju ne pretvorimo u njenu suprotnost postoji jedna vrsta doze obazrivosti prema ovom lijeku i prema ovoj ideji. Tako da smo na odboru priložili određene amandmane, dogovorili ste, tu je gospodin Popović, da mi ne da da pogriješim, da ova čitava priča startuje od 01.februara 2023.godine, a da za ovih pola godine koliko nam je ostalo, tri - četiri mjeseca koliko nam je ostalo, da iskristališemo priču oko nečega što je osnovna stvar pri administraciji ovih lijekova, ovakvog lijeka, a to je nadzor i kontrola. Nadzor i kontrola je principijalna osnovna stvar u administraciji ovakvih lijekova. Da li u Crnoj Gori postoji adekvatan sistem i da li postoje adekvatne službe i da li postoje adekvatne institucije koje mogu da sprovedu pravi nadzor i pravu kontrolu, to je već jedno pitanje za širi broj sagovornika gdje će ljudi od struke i od profesije dati svoje mišljenje.

Činjenica je da ovaj zakon nije prošao na Vladi, činjenica je da smo mi na samom odboru tražili stav Vlade, ja ako se sjećam evo tu su kolege koje su bile sa nama zajedno na odboru i gospodin Popović kao predlagatelj, ja sam tada insistirao da stav Vlade bude u stvari sintetizovan i stav nauke, da u ime Vlade se predstavi onaj ko treba da nosi upravo taj dio, kontrolni dio odgovornosti, to je Ministarstvo zdravlja. Da Ministarstvo zdravlja u sintezi nauke, potrebne i onoga što se zove kontrola, vidi kako stoji realno stanje u crnogorskoj stvarnosti u našoj zbilji svakodnevnoj, da ne bi došli u situaciju da ovaj lijek postane u stvari inicijalna kapisla za nešto ili inicijator nečega čega se svi plašimo, a to je jedna legalna administracija, jedan legalan promet marihuane i jedno legalizovanje, što se kaže ispod stola da ne dođemo u situaciju da od jedne dobre i plemenite ideje se nađemo u situaciji da imamo veliki porok, veliki problem jer problema imamo i bez marihuane sasvim dovoljno.

Što se mene lično, kao ljekara, tiče, ja za ovu stvar dajem svoj glas i smatram da treba marihuanu, odnosno njeno ulje koje je kao takvo identifikovano kao određena vrsta terapije, treba uzeti u obzir kao medicinsko sredstvo i kao lijek i treba o tome, bez daljnjeg, razmišljati u jednom proaktivnom smislu, da se kao takva implementira u našu svakodnevnicu. Isto tako kao ljekar i kao građanin ove države svjestan činjenice da smo svako pravilo i svaku činjeničnu stvar koja je u svojoj biti nosila plemenitu ideju kadri da promijenimo u njenu apsolutnu suprotnost i u strahu da od te dobre ideje ne dođemo u situaciju da imamo jedan veliki problem, ja sam za to da ovi mjeseci koji su preostali do realizacije i te kako iskoristimo da se vrlo kvalitetno i vrlo precizno odrede institucije, procedure i sva ona legislativa zakonska koja je neophodna da ovaj lijek, odnosno ova mogućnost, da ovaj lijek bude pod apsolutnom kontrolom i njegove distribucije, i njegovo skladištenje, i njegovo korišćenje, i njegove administracije, i da se zna gdje na kom mjestu se administrira, a medicina će sama po sebi reći koje su indikacije. Tek kad objedinimo sve ove elemente od proizvodnje, od nabavke, od skladištenja, od distribucije, od transporta, od administracije, od indikacija, svih tih sedam - osam tračaka kad objedinimo u jednu jedinstvenu kvalitetnu cjelinu sa sigurnošću pod nadzorom adekvatnih institucija možemo da kažemo da je ovaj lijek bezbjedan, u suprotnom smatrao bih da ulazimo u jednu avanturu koju ne bih želio da iniciram i u kojoj ne bih želio da dignem glas, ali progres medicine i progres u terapijskom smislu, kao ljekar i kao čovjek i kao humanista sam u obavezi da kažem da. Ali za ono što se može sakriti iza toga to prepuštam profesionalcima i službama i institucijama koje se time bave, da uredi sistem, da bude takav, da budemo svi bezbjedni i da pacijenti od toga imaju koristi, ali samo pacijenti. Hvala vam.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 12:35:07)

Zahvaljujem kolegi Pavićeviću.

Sada dajem riječ, kao što sam i najavila, koleginići Milosavi Paunović u ime Kluba Socijalističke narodne partije.

Izvolite, koleginiće Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (07.12.22 12:35:21)

Zahvaljujem, potpredsjednice Bošnjak.

Poštovani građani, poštovane kolege,

Kao što je rekao gospodin Pavićević, već smo imali priliku na Odboru za zdravstvo da raspravljamo o ovom Predlogu zakona i izmjeni zdravstvene zaštite, svakako Klub Socijalističke narodne partije, kao što pretpostavljam i kolege, niko ovdje ne sumnja u dobre namjere predlagača, u onaj cilj koji bi on predlaganjem ovog zakona, ovih izmjena zakona želio zapravo postići. Međutim, danas kao što vidimo i u kakvim vremenima živimo, na žalost svaka porodica, pa i ja lično, tako da ću ovim što sam rekla potpuno isključiti bilo kakvu političku dimenziju u svojoj diskusiji i bilo kakvu namjeru da opstruiram ili predlagača ili bilo koga samo ću se prema ovom odnijeti onako kako zapravo smatram i kako bi zapravo trebalo, kao što je već rekao gospodin Pavićević da se dešava i da teče čitav ovaj proces oko primjene ovih lijekova u medicini našoj.

Kao što sam već rekla živimo u vremenu velikih zagađenja u vremenu na žalost nakon i bombardovanja naše zemlje, nam bliskih zemalja u okruženju i sve to ima svoje uticaj, to ne kažem ja kao pravica, nego kaže struka, stres koji građani svakodnevno preživljavaju, loša materijalna situacija i sve su to određeni elementi koji su, na žalost, doveli do toga da svaka skoro porodica ima problem sa nekim onkološkim pacijentom ili sa nekim teškim pacijentom nekih srodnih bolesti, da kažem tako.

Već smo na odboru, kao što sam rekla, raspravljali o ovome i Socijalistička narodna partija, tj. ja u ime partije sam glasala uzdržana upravo u namjeri da ova tačka dnevnog reda dođe na red i da bi mogli da raspravljamo ovdje danas o njoj, a isto tako smo tražili mišljenje struke, tj. mišljenje Ministarstva i nadležnih organa koji se po ovom izjasnili, koji su svakako od nas poslanika pojedini, da izuzmen naravno one koji su iz medicinske struke, ljekare, svakako kompetentniji da pričaju o ovim stvarima. To mišljenje je svakako stiglo. Mišljenje glasi, da skratim, uglavnom mišljenje je negativno i Vlada ističe da je morfijum, odnosno morfin oralne kapi već registrovan kao lijek u Crnoj Gori, da se već u skladu sa predviđenim procedurama, zakonskim propisima on primjenjuje. Što se tiče marihuane, tj. ulja ekstrakta marihuane koje je u predlogu da se upotrebljava u medicinske svrhe Vlada kaže da nije registrovano u Crnoj Gori kao lijek i da se ne može koristiti u zdravstvenim ustanovama za liječenje. Upravo je to razlog zbog čega, kao što sam već rekla i lično pokušala sam da se i bavim ovom temom i razgovaram sa određenim ljudima koji su predstavnici medicinske struke i farmaceutske struke, ono što sam dobila kao odgovor i što takođe lično mislim kao i vjerovatno moje kolege ovdje jeste da nema niko ništa apriori protiv ovog rješenja, da svakako negdje u budućnosti treba da dođemo do toga da se na kontrolisan način, da se na adekvatan i u skladu sa zakonom način primjenjuje ovaj lijek i u našoj medicini. Međutim, takođe dobila sam obavještenje Vlade, odnosno relevantni predstavnici farmaceutskih kuća kod nas već pripremaju određena zakonska rješenja koja bi obuhvatila sve ove lijekove, ovog tipa, koje ublažavaju u stvari loša stanja u koje zapadnu u određenom trenutku teški pacijenti tako da imamo neku lošu praksu da svaki problem rešavamo parcijalno i da ovo u suštini predstavlja mali dio ovog problema mali dio rešenja problema o kojem se ovdje upravo govori tako da svakako je stav Socijalističke narodne partije da nismo apriori protiv ovog rješenja, ali bi svakako trebalo sačekati da prođe određeno vrijeme da se izvrši kompletna analiza i primjene i distribucije i načina dobavljanja ovog lijeka, da tako kažem, u Crnu Goru uvoza itd. da bi mogli raspravljati o jednom kvalitetnom rješenju. Prije svega, tipa ovo nije priča za igru, pacijenti su vrlo ozbiljni, svaka porodica ko to nije preživio na žalost ne zna to su veliki problemi sa kojima se ljudi nose tako da mi ovdje ne možemo ad hoc raspravljati o određenim stvarima moramo se vrlo ozbiljno i vrlo studiozno posvetiti ovom problemu da bi došli do nekog kvalitetnog rješenja kao što sam već rekla da nemamo i dalje onu praksu da rešavamo mali dio problema, a posle da ispravljamo određenim izmjenama zakona i amandmanima greške. Gospodin Pavićević je već pomenuo još jedan segment ovog problema, a to je kontrola i nadzor. Mi vrlo dobro znamo i vidimo i sami da Crna Gora, na žalost, je pogodno tle i za distribuciju i promet narkotika samim tim i marihuane tako da dok se kompletni mehanizmi nadzora nad upotrebom ovog lijeka i sličnih lijekova koje, na žalost, koriste i ljudi koji su konzumenti ovih određenih droga ne utvrdi i dok ne dođemo do kompletnog kvalitetnog rješenja Klub Socijalističke narodne partije bi sačekao u ovom trenutku neko bolje i obuhvatnije rješenje od ovoga. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 12:40:51)

Zahvaljujem, koleginice Paunović.

Sada u ime Kluba Demokrate, Demos imamo kolegu Ćemana.

Izvolite, kolega i time smo iscrpili listu uvodnih izlaganja povodom ove teme.

Izvolite.

Pošto je ovo u ime klubova kolega Dobričanin će biti prvi diskutant, ali ne može u ime klubova zbog toga jedino ako nije opet pristupio klubu.

Izvolite, kolega Ćeman.

ALBIN ĆEMAN (07.12.22 12:41:25)

Zahvaljujem, poštovana potpredsjednice Bošnjak.

Koleginice i kolege poslanici, cijenjene građanke i građani,

Pred nama je danas Prijedlog zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti kojim se predviđa upotreba marihune, odnosno kanabis i njegovih preparata u medicinske svrhe.

Na početku bih kazao da se sa aspekta upotrebe kanabisa i njegovih preparata kod određenih zdravstvenih stanja kod kojih je njegova upotreba ima pozitivne efekte neke od njih je i nabrojao i predlagač zakona kolega Popović radi se o humanoj, odnosno plemenitoj zakonodavnoj inicijativi jer pravo na zdravlje je jedno od osnovnih i najvažnijih ljudskih prava, a sa druge strane radi se o jako osjetljivoj temi sa mnogo aspekata.

Ono što nauka, odnosno medicina kaže kada je ova tema u pitanju jeste da preprati kanabisa nisu lijekovi već pomoćna lijekovita sredstva koja pomažu određenim situacijama tj. imaju blagotvorno dejstvo kao što su olakšavanje bola kod onkoloških pacijenata, poboljšanje sna, smanjenja nauzeje, odnosno mučnine tokom hemoterapije, poboljšanje raspoloženja i slično. Dakle, ne radi se o lijekovima već o pomoćnim lijekovitim sredstvima jer da bi neka supstanca bila lijek mora proći ozbiljna klinička ispitivanja i biti potkrijepljena naučnim dokazima.

Takođe, kada je ovaj prijedlog zakona u pitanju negdje, na žalost, prva asocijacija su onkološki pacijenti i da se provlači mišljenje da kanabis i njegovi preparati ubijaju ćelije raka, odnosno da imaju antikanceraki efekat. Moram kazati da to nije tačno i da naučni dokazi rađeni na kulturama ćelija pokazuju da antikancerski efekat jako mali negdje oko 2%. Dakle, sličan kancerskom efektu kanabisa.

Ovaj prijedlog zakona osim što u osnovi ima human poriv, a to je da olakša tegobe kod određenih stanja pacijenata i da tako kažem nedostatan i otvara brojne nedoumice o, da tako kažem, banalnih do najozbiljnijih, a to su u kakvom bi obliku bila pomoćna lijekovita sredstva kako bi se uzimala da li kao kapsula, sprej, ulje ili slično koja bi to bila medicinska stanja, odnosno indikacije kada bi se propisivala u kojim dozama. Na primjer, ako je u pitanju ulje koja bi to bila minimalna efektivna doza za određeno stanje ili narodski rečeno, da bi me građani razumjeli, koliku najmanju količinu lijeka treba da damo, a da dovedemo do željenog učinka.

Druga nedoumica koja se otvara je pitanje kontrole lijeka od proizvođača do potrošača. Tačno je da je to negdje i u opisu posla Državne agencije i medicinska sredstva da vrši nadzor kontrole kvaliteta distribucije lijeka i slično, ali pitanje je da li ona to može sama kada znamo da se u Crnoj Gori zloupotrebe ogromne, da nam kontrolni mehanizmi nisu na zavidnom nivou. Dalje, da li će neadekvatna kontrola doprinijeti porastu stope zloupotreba kanabisa, povećanju upotrebe marihuane naročito kod mladih. Da li će doprinijeti porastu stope kriminaliteta u Crnoj Gori i povećanju krivičnih djela povezano sa upotrebom i prometom opojenih droga? Da li će nam zapravo na taj način usljed loše kontrole i zloupotrebe građani naročito mladi biti izloženiji, da tako kažem, na udaru psihoaktivnih supstanci? Takođe, ekonomski aspekt koliki bi nam bili ekonomski benefiti proizvodnje kanabisa, a koliko kriminalni efekti. Ko bi se mogao baviti proizvodnjom kanabisa i njegovi preprati u Crnoj Gori? Na koji način bi se izbjegao monopol na cijenu ovih pomoćnih lijekovitim sredstava. Dakle, da bi sve to kontrolisali moramo imati jako funkcionalan sistem, dobru povezanost i rad institucija sudstva, tužilaštva, policije itd. Dakle, brojne su nedoumice kada je ovaj prijedlog zakona u pitanju.

Koleginica Tamara i ja na sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalnu politiku načelno smo bili za ovaj prijedlog zakona, upravo iz humanih poriva da se olakšaju tegobe pacijentima ukoliko žele ovakav vid liječenja i da građani ne bi nabavljali ova pomoćna lijekovita sredstva na crnom tržištu i na jedan način bili izloženi krivičnoj odgovornosti, a sa druge strane da znaju šta kupuju, da im neko ne bi prodao različita ulja koja nemaju veze sa uljem kanabisa nego da su sigurni da koriste preparat kanabisa sa adekvatnim procentom aktivne supstance.

Pored svega ovoga izrazili smo i ozbiljne sumnje kada je ovaj prijedlog zakona u pitanju u smislu detalja kako primjenjivati ova pomoćna ljekovita sredstva. Čekali smo i mišljenje Vlade, odnosno Ministarstva zdravlja kada je ova tema u pitanju, mislim da je ono šturo i nedovoljno.

Sve u svemu, kolega Popoviću, dobro je da smo otvorili ovu temu i da naš poslanički klub za sada zbog ovih brojnih nedoumica biće uzdržan po ovom pitanju, ali ćemo se svakako zalagati da ova tema bude aktuelna i da se otvori okrugli sto i da se ovo pitanje uredi po potrebnim standardima na zadovoljstvo svih, prije svega, pacijenata. Hvala.

PREDSJEDAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 12:46:48)

Zahvaljujem, kolegi Čemanu.

Sada pitam predlagača zakona da li želi da iskomentariše uvodna izlaganja? Kasnije ćete, u redu.

Prelazimo znači na listu prijavljenih diskutantata i dajem sada riječ kolegi Vladimiru Dobričaninu.

Izvolite, kolega Dobričanin, a da se pripremi kolegistica Tamara Vujović.

VLADIMIR DOBRIČANIN (07.12.22 12:47:12)

Zahvaljujem, predsjedavajuća.

Uvažene kolegice i kolege, građanke i građani Crne Gore,

Velika se prašina digla oko ove teme. Ponovo smo došli na jednu inicijativu koja je opet podijelila narod. Neko je za neko je protiv marihuane, neko je za legalizaciju ne samo medicinsku tzv. već i za onu kako su je nazvali iz rekreativnih svrha pa i gajenje itd. Neko je samo za ovu humaniju "medicinsku legalizaciju". Kao neko ko se bavi onkološkom hirurgijom i ko je stalni članih određenih onkoloških konzilijuma Kliničkog centra Crne Gore, naše najveće institucije, odgovorno tvrdim da je jedino esnaf medicinski ostao pri svojim tvrdnjama, tvrdnjama da ne postoji medicinski dokaz da bilo šta što je vezano za kanabis bilo šta leči.

Uvaženi kolega Čenam je objasnio, ovo se ne legalizuje kao lek i nemojte da koristite tu reč jer nikada nije dokazano da bilo šta što je vezano za neurologiju, psihijatriju, onkologiju bilo šta, bilo koji element, bilo kanabidiol, bilo THC tetrahidrol kanabinol leče. Ne, ne to su pomoćna lekovita sredstva koja su negde legalizovana, negde su bila legalna, sada su već polulegalna i legaliovana ali se ne koriste. Neke nove države u našem okruženju koje su nastale raspadom bivše Jugoslavije su počele da legalizuju i proizvodnju, pa je to propalo, pa više se ne zna ko pre trči pred rudu da legalizuje nešto što ne leči.

Tačno je da je kanabis povučen sa liste opasnih droga, ali je takođe ostalo i tačno da je udruženje psihijatarata i dan danas tvrdi da one mogu da izazovu psihozu, da mogu da izazovu razne poremećaje ličnosti i da se i tada, kao i danas smatra kao uvod u teške droge. Ne postoji korisnik narkotika teških droga, naročito heroina a da pre toga nije prošao kroz fazu marihuane.

Problem koji mi ovde danas imamo, a koji se provlači kroz neku humanost u smislu, pa evo mi ćemo dati da onkološki pacijenti ipak mogu da koriste marihuanu i delove, ulje, nije bitno koje god, je veoma opasno. Znači zašto je opasno? Zato što iza ovoga će jednog dana doći na red - pa kako ćemo je proizvoditi, pa ćemo preko ove sada već poznate, pokušaja legalizacije i po četiri biljke, koliko već biljaka može svaka porodica bi mogla da gaji, pa ćemo i to dovesti, pa ćemo osnovati kanabis klubove, pa ćemo vjerovatno, ja se izvinjavam mojim pacijentima, onkološke pacijente slati u kanabis klubove da koriste marihuanu. Ne postoji ni jedan jedini zvanični protokol u lečenju onkoloških pacijenata, neuroloških pacijenata koji u sebi sadrži i jedno jedino slovo vezano za bilo koji sastojak marihuane. Postoje određene bolesti kod kojih su registrovani neki pomoćna lekovita sredstva, to je u jednom obliku dečije epilepsije. Takvih pacijenata u Crnoj Gori nema zato što je ekstremno retka. Postoji kod nekih problema pri spazmom mišića gdje se primenjivao i dao je neke bolje, neke dobre osobine. Međutim, on nije dat da bi izlečio tu bolest.

Kada govorimo o ublažavanju patnji pacijenata onkoloških za sve što ublažava, ajde da kažemo deo kanabisa ili kanabis kao cjelina, postoje određene supstance koje su legalne, legitimne i koje su kod nas u sklopu Agencije za lijekove i registrovane. Kad imate mučninu ne morate da uzimate ulje od kanabisa već uzmete lek. Kad imate depresiju koju prate onkološke pacijente, onda uzmete određene antidepresive, ne morate ni antidepresive ali možete razgovarati sa psiholozima. I to je onaj pristup koji mora da se favorizuje, a ne da koristimo, pa vi znate da je kod nas, evo svi ste vi čuli za to čuvenu škorpin otrov, donošenje iz Albanije susjedne, to je kanabidiol sa cbdom, to su davali onkološkim pacijentima, pa ja sam bio svjestan da su moje pacijentkinje koristile taj čuveni škorpin otrov. Škorpin otrov je ulje kanabisa sa cbdom i većom malo količinom thca. Da li su se one osjećale bolje? Naravno da. Zašto? Pa imale su bolji osjećaj, lep osjećaj thc daje taj osjećaj ekscitacije i vi se osjećate bolje. Da li je ona bila bolje? Ne. Da li mi

treba da varamo naše pacijente, da im dajemo nešto što će im davati osjećaj da su oni bolje. Možda će i to u jednom trenutku biti odluka referentnih zdravstvenih institucija i osoba koje će reći da i ovo je etički. Daćemo nešto što će oni možda imati bolji osjećaj, ali ne lečimo ih na taj način. Do tog trenutka mi se moramo držati struke.

Mi svi pričamo ovde o tome šta treba i kako treba legalizovati a imate udruženje onkologa koje je protiv toga, idemo opet protiv struke. A šta hoćemo? Da legalizujemo ulje od kanabisa koje će se praviti od čega, od cbda. Ne. Ti ljudi koji to koriste neće koristiti cbd jer cbd ne dovodi do tog osjećaja, ono opušta mišiće kod nekih spazama itd. ali dovodi do onog osjećaja boljitka, jer taj osjećaj boljitka je rezervisan za thc, koji je supstanca koja je zabranjena. I to je osnovni problem.

Problem doziranja kao što je rekao moj uvaženi kolega, distribucije, kontrole, nadzora, ma dajte, mi ne možemo danas da nadziremo ko nam krade kamion, od dva kamiona jedan nam skrene na pet kilometara od Podgorice, mi ne možemo da ga nađemo a da ćemo mi da distribuciju marihuane i ulja od kanabisa da gledamo da li u njemu ima 0,3% thca ili ima 3-4% thc i onda pretvaramo bolesnike u zavisnike. Ako je to rješenje onda ćemo svi da glasamo lepo za i reći ćemo više nemamo bolesnike, nego imamo bolesnike zavisnike u jedno.

Još je rano za ovakve zakone, rano je i u Evropi i većina zemalja Evrope je vrlo restriktivna prema tome. Zato oni prodaju kanabidiol, toga imate, to nije problem, ne izaziva zavisnost. Ali ovo što mi predlažemo trenutno nije zakon koji je human. Ovo nije zakon koji dovodi do lečenja bilo čega, ovo je zakon koji samo legalizuje neku supstancu koja je jako sumnjiva u smislu njenog dejstva kao lek, odnosno ona ne postoji, postoji kao lekovito sredstvo i na ovaj način bih završio.

Nadam se da ovakav zakon koji je nepripremljen, koji je potpuno van saradnje struke iznet ovde, nadam se da nešće proći u ovoj skupštini. Hvala.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 12:56:31)

Zahvaljujem kolegi Dobričaninu.

Sada dajem riječ koleginići Tamari Vujović i time makar na ovom našem spisku iscrpljujemo sve zainteresovane po ovoj temi dnevnog reda.

Izvolite, koleginiće Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (07.12.22 12:56:46)

Hvala, potpredsjednice.

Pozdravljam sve prisutne.

Počecu time da smatram da izmjena Zakona o zdravstvenoj zaštiti u ovom dijelu da se legalizuje upotreba ulja kanabisa u medicinske svrhe, koju je više skupštinskih saziva predlagao poslanik Popović, ideja koja bi trebala biti predmet argumentovane ozbiljne rasprave između svih onih kojih se taj problem tiče i ovom prilikom zahvaljujem kolegama Čamanu i kolegi Dobričaninu na doprinosu jednoj argumentovanoj raspravi.

Kolega Dobričanin je ovdje unio i dodatne elemente struke i ja vjerujem da treba razbijati nepoznanice i vjerujem da crnogorska javnost, evo do ovoga sada trenutka nije ni shvatila šta to sadrži to ulje konoplje, šta je to thc, a šta je to cbd, odnosno koja od ovih supstanci izaziva zavisnost, može da izazove onaj lijepi osjećaj koji povezujemo sa upotrebom, odnosno koji zavisnici povezuju sa upotrebom marihuane, a šta je to cbd i koji su njegovi efekti. Međutim, napomenuću da u Crnogorskoj agenciji za lijekove, odnosno na listi lijekova u Crnoj Gori nema ni toga cbda koji ne izaziva zavisnost i nema ništa od ovih spornih stvari o kojima je kod thca govorio poslanik Dobričanin.

Znači mi ovdje treba, kao izabrani predstavnici naroda što iz struke što iz drugih struka da povedemo jednu ozbiljnu argumentovanu raspravu, jer kod nas čak nema u apotekama niti registrovanih ovih cbd preparata, o tome treba, dakle otvorili smo priču.

Poslanik Popović je dao obrazloženje zbog čega smatra da bi trebalo legalizovati upotrebu proizvoda koji sadrže i kanabidiol i tetrahidrokanabidiol za korišćenje u medicinske svrhe a koji se dobijaju iz cvijeta konoplje, zbog toga što posljednjih decenija postoji sve više studija koje potvrđuju pozitivno dejstvo ovih preparata na simptome, dakle ne za liječenje ali u medicinske svrhe, a medicinska svrha je simptomatska terapija da nekome poboljšamo kvalitet života, da mu olakšamo simptome, da mu olakšamo patnje. Dakle, smanjenje mučnine kod hemioterapije, na smanjenje osjećaja bola kod kancera, na smanjenje spasticiteta kod multiple skleroze, na smanjenje učestalosti kod pojedinih tipova epilepsije. Upotreba ulja kanabisa pokazala se efikasnom, znači empirijski, a ima manje neželjenih efekata od standardnih lijekova, pa je kanabi dio, znači ne THC, kao dodatna terapija koristan u liječenju epilepsije, što

je rekao poslanik Dobričanin, a potvrdila i randomizovana studija Svjetske zdravstvene organizacije. Znači, CBD.

Poslanik Popović se poziva na to da je peticiju za legalizaciju marihuane u medicinske svrhe potpisalo oko 7.000 ljudi, što je za Crnu Goru relevantan broj, ali napominjem da je ovo peticija koju su potpisali ljudi koji žele da se marihuana legalizuje u rekreativne svrhe, čemu se mi protivimo kao poslanički klub. Možemo, onda, samo misliti da je broj ljudi koji bi željeli da se legalizuje marihuana u medicinske svrhe tek mnogo veći i za Crnu Goru broj od nekoliko hiljada je svakako relevantan i zaslužuje mnogo ozbiljnu raspravu.

Takođe, argument u prilog tvrdnji da treba razmotriti ovaj akt je da je Komisija za narkotike tj. psihotropne supstance koja postoji od 1971. godine Ujedinjenih nacija skinula preparate od kanabisa s liste opasnih droga na kojoj su ostali heroin, opijum, kokain, morfin i metadon, a na osnovu preporuke Svjetske zdravstvene organizacije. Time je i ona otvorila put za upotrebu ovih preparata u medicinske svrhe, a svakako otvorila put za dodatna naučna istraživanja veoma ozbiljna u ovom smislu.

Naravno, iskustveno postoje pacijenti koji u nevolji i bolu traže sebi lijeka i žeke da sebi pomognu, pa polaze da nabave ulje kanabisa na crnom tržištu koje je upitnog kvaliteta, na taj način finansiraju mafiju, a sami rizikuju da budu optuženi za teško krivično djelo, na primjer prodaja ili stavljanje u promet opojnih droga za koje je zapriječena kazna od tri do dvanaest godina zatvora. Sud u ovom slučaju ne pravi razliku između onoga ko marihuanu koristi za liječenje od onoga ko prodaje opojne droge. Dakle, u nekoj perspektivi, regulisanjem ove oblasti bi bilo regulisano kako pacijenti mogu da dođu i do kojeg lijeka. Brojni su primjeri iz okruženja gdje su pacijenti bili osuđivani na višegodišnje kazne zato što su, u namjeri da pomognu sebi ili bližnjima dolazili do stabiljike marihuane, odnosno do ulja marihuane na crnom tržištu.

Kada govorimo o Evropskoj uniji, Evropa je prilično progresivna kada se tiče ove teme te je legalizacija u medicinske svrhe dozvoljena u 22 evropske zemlje. U Sjedinjenim Američkim Državama u 35 država je dozvoljena upotreba u medicinske svrhe, u 16 i u rekreativne, a u 16 država je dekriminalizovana upotreba marihuane. Studija čak pokazuje da tinejdžeri manje koriste marihuanu u onim državama gdje je legalizovana marihuana. Imamo primjer Sjeverne Makedonije koja je amandmanima na Zakon o kontroli opojnih droga legalizovala marihuanu, dala 27 licenci za uzgoj marihuane, čak kažu da im je to razvojna šansa. Hrvatska dozvoljava uvoz lijekova na bazi konoplje od renomiranih proizvođača, što je veoma važno, lijekova koji sadrže i THC i nabilone i donabilone i oni se svi izdaju na ljekarski recept. Hrvatska je počela da dozvoljava uzgoj kompanijama koje su već registrovane da proizvode lijekove i tako se reguliše i kvalitet, propisuje način uzgoja, a potrošači nisu okrenuti crnom tržištu. Molim vas još za minut pažnje.

Srbija od 2011. godine ima Komisiju za psihotropne supstance koju imenuje Vlada čiji članovi su članovi 20 ministarstava, a na čelu je bila dr Dana Grujičić. Od 2015. godine, a na predlog nevladinih organizacija formirana je radna grupa u Srbiji za pitanja legalizacije marihuane, odnosno upotreba ulja kanabisa u medicinske svrhe. Dakle, to interesovanje javnosti u velikom broju dovelo do otvaranja maltene formiranja jednog vladinog tijela kao što je radna grupa gdje su sjedjeli najeminentniji naučnici. Znate, vodi se velika borba. Dr Dana Grujičić stručnjak nespornog kvaliteta je veliki protivnik legalizacije ulja marihuane u medicinske svrhe, a dr Milan Savić renomirani neurolog, direktor Klinike za neurološke bolesti Sveti Sava u Beogradu je maltene sponzor i inicijator svih ovih inicijativa za legalizaciju ulja kanabisa. Tako da otvorimo mi jednu argumentovanu raspravu kao što je to učinila nama susjedna zemlja, gdje još uvijek čak ni CBD ne može da bude u apotekama. Dat je i Predlog izmjene Zakona o psihotropnim supstancama. Dati su primjeri uporedne prakse u Srbiji.

Zbog čega sam veliki dio svog izlaganja posvetila primjerima regiona i svijeta. Da vam pokažem da naša Vlada, odlazeća Vlada, Vlada u tehničkom mandatu je Vlada koja treba da ode što prije. Zbog čega. Jer, poslanik Popović je poslao ovaj predlog u proceduru ljetos, znači 20. juna ili jula ove godine pa smo mi čekali stručno mišljenje Vlade do 05.12.2022. godine, uputivši s Odbora za zdravstvo prije mjesec dana urgenciju da nam mišljenje nije stiglo. Dakle, mi smo čekali struku, čekali smo onoga ko je nadležan da nam ove sve situacije razriješi, ove velike nedoumice da nam malo razbistri govoreći na Odboru i o mogućnosti zloupotreba i o problemu koji nije predvidio poslanik Popović. To je cijela ona sledljivost od uvoza do krajnjeg korisnika do kontrole, zatim o tome da u zakonu nije predvidio kao što svaki poslanik i ne mora da predvidi sve, odnosno nismo mi nadležni za to, mi dajemo instrukcije na osnovu onoga što su zahtjevi naših građana, nijesmo tamo stavili ili nije stavio podzakonska akta koja bi regulisala način kome, kako i u kojoj dozi, sve ono što nas opterećuje.

Mi smo to čekali nekoliko mjeseci i mislili smo da će stručno mišljenje sadržati analizu, argumente, studije, mišljenja, da će se inicirati radna grupa, ali ne. Ono sadrži nepuna dva pasusa koja nam saopštavaju sledeće. Ne mogu preparati od kanabisa biti upotrijebljeni u svrhe liječenja jer nijesu upisani u spisak lijekova. Pošto nijesu upisani u listu lijekova, ne mogu se ni koristiti za liječenje. Mi smo vas upravo to i pitali. Da li oni zaslužuju CBD ili THC da budu upisani na listu lijekova, ko i kako ih registrovati itd. Ako ne zašto ne, ako da zašto da. Ništa stručnjaci da nam kažu šta je to lijek, a šta je otrov, u kojoj dozi i kome se daje. Ništa mišljenje Komisije za droge koja postoji u Ministarstvu zdravlja. Ništa državni Savjet za

sprečavanje zloupotreba droge, tijelo koje je formirano 2011. godine koja treba da razmatra i daje stručno mišljenje o ovim pitanjima. Ništa komisija da nam kaže šta su nova naučna dostignuća, da nam saopšti da li ćemo mi uvrstiti CBD ili ćemo i CBD i THC ili argumentovano nećemo nijedno. Nesuvisla dva pasusa ne može jer ne može. Što se tiče Komisije za droge i ova tijela o kojima govorimo i koje postoje na papiru koje smo mi štrikirali, a koje su nam dali ovako nedostojno mišljenje.

Dakle, kada govorimo o strategiji za sprečavanje zloupotreba droga reći ću nekoliko rečenica. Nisu urađeni monitoring i evaluacija prethodne strategije, novu nemamo, prethodna istekla. Ne funkcioniše odeljenje za politike sprečavanja zloupotreba droge u Ministarstvu zdravlja ili Odeljenja za droge, odnosno sužavanjem nadležnosti i sužavanjem vjerovatno i broja izvršilaca, a broj droga je sve veći i veći. Odeljenje je sada svedeno na Direktorat za javno zdravlje, sprečavanje zloupotreba droge i drugih psihoaktivnih supstanci, prekursora i kozmetičkih proizvoda. Znači, nekada je bilo odeljenje za droge, a sada imamo to zajedno s prekursorima i kozmetičkim proizvodima itd.

Dakle, ne funkcioniše državni savjet za droge koje je krovno tijelo i čime bi trebalo da predsjedava ili predsjednik države ili premijer u toj formi. To tijelo se nije sastalo pet godina, od tada su neke droge izbačene iz spiska droga, a mnoge droge bi trebalo da su uvrštene jer su na tržištu samo nove i nove droge. Komisija za droge Ministarstva zdravlja sastoji se od četiri psihijatra, dva predstavnika Ministarstva zdravlja i jednog predstavnika nevladinog sektora, ne znamo ni ko su oni ni kako je njihovo mišljenje po ovome pitanju. Da ne spominjemo to da podatke o broju osoba koje koriste teške droge nemamo. Dakle, imamo registar ali on se puni samo iz zdravstvenih ustanova, dakle oni koji su prepoznali svoj problem i koji žele da dobijaju zamjensku terapiju. Možemo li mi zamisliti koliki je stvarni broj jer istraživanja pokazuju da djeca u sve većem i većem broju počinju da koriste psihoaktivne supstance.

Dakle, od svega ovoga što sam navela, od svih tijela koja postoje, mi smo dobili dva nesuvisla pasusa ne može jer ne može. Kao što bi rekao pjesnik. "Reka sam ne može pa ne može". Zato ćemo biti uzdržani povodom ovog zakonskog teksta s namjerom kao što je i ova moja diskusija da otvorimo raspravu. Da pričamo o tome, jer Evropa i svijet pričaju o tome, ali na jedan temeljan argumentovan način. Da pokrenemo Ministarstvo zdravlja, Državni savjet, Komisiju za droge, Agenciju za lijekove, Odbor za zdravstvo, da otvorimo neko konsultativno saslušanje ili okrugli sto, da radimo ovaj posao na ozbiljan način sa ozbiljnim predlozima i ozbiljnim argumentima. Završavam i izvinite što sam odužila, međutim smatram zaista da je ovo jedna veoma važna tema i samo ću završiti time da je svaka supstanca i lijek i otrov, a da struka treba da nam kaže u kojoj dozi je nešto lijek, kome se to prepisuje, kada i u kojim indikacijama. Da li treba izmijeniti Zakon o sprečavanju zloupotreba droga, da li treba mijenjati zakone i podzakonska akta? Dati potvrdu sljedljivosti, smanjiti zloupotrebu na minimum sve su ove teme o kojima će tek biti otvorena rasprava za sada smo uzdržani, ali podržavamo dalje unapređenje zakonskog teksta na ovu temu. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:10:07)

Zahvaljujem se kolegini Vujović. Ovim smo iscrpili listu diskutantata i mislim da je bilo vrlo korisno čuti sve aspekte posebno što su većinom ljekari uzeli učešće u ovoj raspravi.

Izvolite, kolega Popoviću, imate pravo završnu riječ.

ANDRIJA POPOVIĆ (07.12.22 13:10:29)

Zahvaljujem.

Pa, evo povodom ovog zakona tiče se legalizacije kanabisa u medicinske svrhe legalizacije marikuane. Čuli smo nekoliko kvalitetnih diskusija. Ja se zahvaljujem svima koji su učestvovali u raspravi, naročito težinu ima to što su uglavnom bili ljekari, diskutanti kolege, kolegice ljekari i čuli smo ta mišljenja.

Naravno, ja podsjećam još jedan put sličan zakon, predlog zakona sam podnio ovoj Skupštini prije osam godina 2014. godine isto je bila priča, treba da se uključi struka, naravno od toga nije bilo ništa. Ovo je još jedna tabu tema koju je teško u Crnoj Gori u ovom momentu dovesti na svjetlost dana. I ovaj zakon pripada grupi zakona koji su može se reći civilizacijski iskorak Crne Gore. O tome nesumnjivo da govori činjenica da je ovoliko država, to je sad ponovila i kolegini Vujović u Evropskoj uniji 35 američkih država je legalizovalo kanabis u medicinske svrhe.

Takođe, moram da kažem da ono što je doktor Pavićević istakao na sjednici Odbora za zdravstvo, rad i socijalnu staranje je prihvaćen taj amandman koji kaže da će se primjenjivati ovaj zakon od 01. februara 2023. godine da bi se dao prostor struci da dođe do te višestruke kontrole kako ne bi bile moguće, bilo kakve zloupotrebe.

Kao što sam i rekao i tada sam prije osam godina imao uvjerenja Vlade da će se pokrenuti čitava procedura ,mnogi ljudi su naročito ulje kanabisa znamo da je veoma djelotvorno, blagotvorno u terapiji bola mnogih,naročito u ovom posljednjem periodu od kada je ovaj zakon u proceduri se obraćaju i mene lično i Liberalnoj partiji tvrdeći da im je praktično ulje kanabisa spasilo život, a znaju svi da su u prekršaju odnosno da čine krivično djelo nabavljajući ulje kanabisa koje je mnogima na neki spasilo život, jer ipak čuli smo mišljenje ljekara da može mnogo da pomogne u terapiji boli, ali ti ljudi su stalno u prekršaju krše zakon nabavljajući nešto što nije ozakonjeno u Crnoj Gori.

Vjerujem, da je otvorena ponovo diskusija. Viđećemo kako će se plenum izjasniti o ovom zakonu.

Ponavljam da ga je Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje podržao. Podržao ga je i Zakonodavni odbor. Svakako da ću insistirati na tome da Crna Gora usvajajući ovaj zakon postane dio progresivnog svijeta. Toliko zemalja Evropske unije, toliko zemalja van Evropske unije, toliko država Sjedinjenih Američkih Država, njih 35 je usvojilo taj zakon. Naravno, i ono što je ovdje potencirano u diskusiji, mislim kolegice Vujović, peticija građana, njih nešto više od 6.500 je podržalo legalizaciju kanabisa i u rekreativne, dekriminilizaciju kanabisa, to nije predmet ovoga i ako,nije to predmet izmjena i dopuna ovoga zakona u nekoj drugoj, sledećoj fazi. Vjerovatno će se i o tome raspravljati.

Da li je Crna Gora spremna za tu drugu fazu, a ne može ni da odradi ovu prvu fazu,nijesam siguran u ovom momentu. Samo da podsjetim, a nije predmet ovoga zakona da je Predstavnički dom ametičkog Kongresa usvojio Zakon o dekriminilaciji kanabisa na nacionalnom nivou 06.12 2020.godine. Sigurno je da će to doći na dnevni red i ove Skupštine kad će to biti ne znamo za koliko mjeseci, za koliko godina, ali apelujem još jedan put uz svu višestruku kontrolu koja se može sprovesti kod izmjena i dopuna ovoga zakona olakšajmo našim građanima, građankama naročito onima koji trpe bol, olakšajmo im muke, nemojmo zbog predrasuda da stalno tapkamo u mjestu, ne gledajući da svijet ide naprijed. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:19:08)

Zahvaljujem kolegi Popoviću.

Sada konstatujem da je pretres po ovoj tački dnevnog reda završen i da ćemo se izjasniti kasnije, a preći ćemo, pošto su se stekli uslovi u međuvremenu preći ćemo i na sljedeću tačku dnevnog reda a to je Predlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost.

Podsjećam da je Predlog zakona podnio takođe kolega poslanik Andrija Popović.žž

Izjave odbora su kolegice Nataša Jevrić Zakonodavnog odbora i kolegice Simonida Kordić Odbora za ekonomiju, finansije i budžet.

Da li poslanik Popović želi dati dopunsko obrazloženje, odnosno uvodnu riječ povodom ovog zakona? Izvolite, kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (07.12.22 13:19:59)

Poštovana Skupštino, uvažene građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore,

Ovaj zakon o o dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost tiče se smanjenja stope PDV-a za menstrualne potrepštine žena.

Moram reći da je suštinski predlagač ovog predloga zakona Forum žena Liberalne partije, ja sam omogućio kao poslanik prohodnost ovog zakona u Skupštini. Predlogom zakona kojim se za menstrualne potrepštine uvodi snižena stopa PDV za menstrualne potrepštine, nastoji se uticati na smanjenje problema menstrualnog siromaštva, ali ići u korak sa dobrim evropskim praksama država koje su prepoznale da je oporezivanje ovakvih proizvoda jedan od oblika rodno zasnovane diskriminacije. Primjenom opšte stope PDV-a od 21% i u slučaju menstrualnih potrepština zanemaruje se činjenica da je u pitanju osnovni proizvod koji je ženama u reproduktivnoj dobi neophodan za vođenje zdravog dostojanstvenog i normalnog života. Dakle, važećim zakonom o PDV-u menstrualne potrepštine su tretirane kao bilo koji proizvod i nijesu prepoznate kao proizvod koji je za osobe ženskog pola esencijalan, te samim tim, s obzirom na prirodu svrhe za koju se upotrebljava, nije luksuzno niti obično već osnovno dobro, odnosno proizvod. Menstrualni ciklus nije stvar izbora već prirodni proces i kao takav zahtijeva dostupnost odgovarajućih higijenskih potrepština, te je problem menstrualnog siromaštva kao dominantan problem koji pogađa žensku populaciju širom svijeta, a koji je između ostalog podrazumijava nemogućnost obezbjeđivanja menstrualnih proizvodnih prisutan i u Crnoj Gori. Na žalost, u Crnoj Gori je ova tema nepravedno zanemarena u prilog čemu govori to da ne postoje zvanični statistički podaci o menstrualnom siromaštvu, na osnovu kojih bi se utvrdilo stvarno stanje, odnosno ozbiljnost koju ovaj problem izaziva, naročito kod porodica, odnosno pojedinaca niske platežne moći, a že je makar jedna osoba ženskog pola.

Povaćanje cijena izazvano situacijom na globalnom tržištu nije zaobišlo ni menstrualne potrepštine pa su u maju tekuće godine u odnosu na april iste godine poskupjele oko 27%. U ne malom broju slučajeva žene su primorane da štede na osnovnim sredstvima za menstrualnu higijenu, te da iznalaze zamjene ili kupuju neadekvatne proizvode čime se ugrožava njihovo zdravlje ali i dostojanstvo.

Prema istraživanju koje je u aprilu tekuće godine sproveo CAZAS, a u kojem je učestvovalo 1100 učenica i studenkinja iz cijele Crne Gore, 25% anketiranih sebi ne može da priušti osnovne menstrualne potrepštine kao što su ulošci, tamponi, menstrualne čašice, ali i lijekove protiv menstrualnih bolova i lijekove za regulisanje ciklusa. Zbog toga prepoznajući pomenuti porast cijena menstrualnih proizvoda koji se svrstavaju u kategoriju osnovnih, kao jedan od faktora za produbljivanje menstrualnog siromaštva, prdmetnim zakonom se predlaže uvođenje nulte stope PDV-a do 31.12. 2022. godine, dakle još nekoliko dana zato što je ovaj zakon dugo u proceduri.

Moram reći da je došlo do usaglašavanja u međuvremenu sa Ministarstvom finansija, tako da bi stopa PDV-a bila snižena sa 21 na 7%, ne bi bilo ove stope, nulte stope koja je trebala samo da važi do kraja godine, tako da tehnički zajedno sa Ministarstvom finansija ćemo to da usaglasimo. Usaglašeno je a tu je i jedan amandman koji smo do sada dobili, naravno možda će biti još više amandmana poslanice Vujović, koja je tu dodala, osim menstrualnih potrepština i pelene za bebe. Kao predlagač zakona sam prihvatio taj amandman i on je postao sastavni dio ovog zakona.

Dakle, kroz predloženo rješenje nastoji se obezbijediti pravni okvir za poboljšanje položaja žena u reproduktivnoj dobi, odnosno doprinosi se smanjenju menstrualnog siromaštva. Samim tim omogućava se poboljšanje uslova života naročito ekonomski najranjivijih osoba ženskog pola, kroz povećanje dostupnosti osnovnih proizvoda neophodnih za menstrualnu higijenu i dostojanstven i zdrav život. Takođe nastoji se umanjiti rodno zasnovana diskriminacija. U ovoj i ovakvoj Crnoj Gori, ja znam da vjerovatno ovo sad rogobatno, čudno zvuči kako neki muškarac ovako nešto predlaže.

Ja sam liberal, liberalni demokrata i u svakom slučaju vjerujem da će, kao što je Zakonodavni odbor podržao ovaj zakon, ne znam još u međuvremenu mislim da je stigao stav da je bilo glasanje na Odboru za ekonomiju, budžet i finansije, ali vjerujem da će poslanici, poslanice naše skupštine imati blagonaklon stav prema ovome predlogu zakona da na neki način bar malo smanjimo to siromaštvo, ali u svakom slučaju kasnije ću se uključiti u diskusiju i navešću još neke argumente. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:28:26)

Zahvaljujem kolegi Popoviću. Zahvaljujem i vašoj ženskoj mreži vaše partije što je pokrenula ovo pitanje, a možda i veću težinu ima kada muškarac predloži ovako nešto, a vi ste liberal, mi smo navikli na vas u tom smislu, što je pozitivno.

Sada pitam da li izvjestioci odbora žele riječ. Shvatila sam da ne žele.

Onda možemo preći na uvodna izlaganja.

U ime Kluba Demokratski front, Nova srpska demokrtija, Demokrtska narodna partija i Radnička partija, dajem riječ kolegini Jeleni Božović.

Izvolite, kolegice Božović.

JELENA BOŽOVIĆ (07.12.22 13:29:11)

Sve poštovane kolegice i kolege, uvađene građanke i građani,

U periodu smo kampanje 16 dana akvizma protiv nasilja nad ženama i prije svega, želim da dam punu podršku svim ženama i organizacijama koje ovih dana aktivno i transparentno dižu svoj glas protiv svih oblika i vidova nasilja, torture i diskriminacije žena. To smo uradile i mi u Parlamentu, organizovanjem ženske skupštine na temu nasilje nad ženama,nažalost ja zbog obaveza koje sam imala nijesam prisustvovala toj skupštini, ali eto sada želim da iskoristim ovu priliku, a da ipak ostanem u temi da osudim, prije svega nasilje nad ženama koje je nažalost postalo veoma prisutno u Crnoj Gori i predstavlja onaj najgori oblik rodne neravnopravnosti.

Brojni primjeri tog nasilja nas nepresano podsjećaju na to u kakvoj društvu živimo, samo ove godine u Crnoj Gori dogodila su se četiri brutalna, jeziva ubistva žena od strane njihovih partnera. Istraživanja pokazuju da svaka peta žena u Crnoj Gori doživi neki oblik nasilja. Zato se pridružujem apelu prema svim institucijama koje moraju da budu posebno senzibilne prema ovom pitanju kako bi žrtve, prije svega bile slobodne da nasilje prijave, jer nepovjerenje u institucije u velikom broju slučajeva i sprečava žene da nasilje uopšte i prijave, s tim u vezi mi poslanice smo u ovom Parlamentu učestvovala u izmjenama brojnih zakona koje treba da dovedu do boljeg položaja žena u Crnoj Gori. Nastavićemo zajedno da djelujemo u

tom pravcu ubuduće i očekujemo u narednom periodu da po ovom pitanju u Parlamentu neće biti podijeljenog mišljenja, već da ćemo svi dati doprinos da se unaprijedi položaj žena u Crnoj Gori.

Zakon koji je na dnevnom redu, a koji je predložio kolega Popović, predviđa da se uvedene snižena stopa PDV-a na menstrualne potrepštine sa 21 na 7%. Kada govorimo o menstrualnim potrepštinama tu se misli na uloške, tampone, menstrualne čašice, ali i lijekove protiv menstrualnih bolova i lijekove za regulisanje menstrualnog ciklusa.

Podatak da 25% žena nema mogućnost da sebi obezbijedi elementarnu higijenu i zdravstvenu zaštitu tokom mjesečnog ciklusa ozbiljan je podatak, jer se tako dovodi u pitanje, prije svega reproduktivno zdravlje žene, a to nadalje dovodi do niza problema koji se ne tiču samo žena, već i muškaraca i čitave zajednice. U krajnjem to predstavlja i posebne troškove zdravstvenom sistemu. Trebalo bi uvesti da stopa PDV-a bude nulta odnosno u krajnjem najbolje bi bilo da sve ove menstrualne potrepštine u nekom narednom periodu budu potpuno besplatne. Sva pitanja, pa i ova koje su negdje prepoznata kao ženska pitanja nikad nijesu samo pitanje žena već smo svi mi dio iste zajednice i muškarci i žene su upućeni jedni na druge i svaki problem žena jeste zapravo i problem muškaraca, pitanje porodice i slično. Važno je da svi mi počnemo da razbijamo tabue, da se ovim i sličnim temama govori bez ustezanja, bez stida, jer sve što treba da doprinese boljem i kvalitetnijem životu svih nas jeste tema i o tome treba govoriti.

Kolega Popović kao predlagač ovog zakona, mogu reći istupio je vrlo hrabro, on kao muškarac u našem društvu predlažući ovakvu temu, time pokazuje da ovo nije samo pitanje žena već jedan odgovoran pristup prema problemu koji je prepoznat i u čije rješavanje se treba upustiti. Ovo je još samo jedan od zakona koji predlažu poslanici, a ne Vlada i ako bi, ponavljam i ponavljaću svaki put, ovim i sličnim zakonima trebalo je da se bave upravo nadležna ministarstva u Vladi na jedan sveobuhvatniji i dugoročni način, međutim kako Vlada ne sluša sugestije, apele i predloge naš poslanika koji ovdje predstavljamo građane, mi poslanici smo često primorani da te zakone mi u Parlamentu predložimo, a da po nekad, a često se i to dešava nailazimo na negativna mišljenja od strane Vlade. Kontre u ovom slučaju po pitanju ovog zakona imamo mišljenje od strane Vlade da ne postoji pravni osnov za detaljno propisivanje proizvoda koji se smatraju u menstrualnim potrepštinama, da će to uticati na budžet, da će trgovci u međuvremenu, da se rizikuje da će trgovci povećati cijenu menstrualnih proizvoda koji se tiču tog pitanja i da opet ti proizvodi na tržištu neće biti povoljni.

Vlada je imala šest mjeseci da se pozabavi ovim pitanjem, a kako to nije uradila, evo sada prilika da nađu način da obezbijede pojeftinjene ovih proizvoda a razlozi su vrlo opravdani.

Ženske teme su u našem tradicionalnom društvu uvijek bile nešto o čemu ne treba javno govoriti, jer je to sramota o tome se ne priča glasno, pa o tome nažalost čak i roditelji na vrijeme u brojnim slučajevima ne razgovaraju sa svojim ćerkama. Te tabue moramo zajedno da razvijamo, menstrualni ciklus je neizbježan proces tokom životnog vijeka jedne žene, svakog mjeseca i svake godine. Menstrualni ciklus određuje i kvalitet života jedne žene, njenu reproduktivnost. Zdravlje bezbjednosti dostojanstven život je nešto na šta svako ima prava i što država treba i mora da obezbijedi svakom građaninu i građanki.

Što se tiče ovog zakona konkretno Demokratski front će glasati za ovaj zakon. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVAJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:35:29)

Zahvaljujem kolegici Božović, a sada dajem riječ kolegici Tamari Vujović, u ime Kluba Demokrate DEMOS.

Izvolite, kolegice Vujović.

TAMARA VUJOVIĆ (07.12.22 13:35:40)

Predsjednice,

Evo, ja da počnem ovako slikovito govoreći o Predlogu zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost, pa ću reći da će svaka žena tokom života krvariti otprilike šest godina i to je njena biološka odlika, a da će potrošiti otprilike 5.000 eura tokom života na menstrualne potrepštine i platiti nešto više od 1.000 eura poreza na njih samo za to što je žena. Žene plaćaju 21% na ove potrepštine kao da je u pitanju luksuz, a ne osnovne potrepštine. Da ne bude dileme, to su ulošci, tamponi i menstrualne čašice. Predlog da se stopa smanji sa 21 na 7% je svrsishodan ukazuje na jednu dobru itenciju predlagača i svih nas koji ćemo glasati za ovaj predlog, da se smanji menstrualno siromaštvo, da se poboljša dostojanstvo menstrualnog perioda i da se omogući dostizanje pune jednakosti.

Mnoge države Evropske unije su uvele manju poreznu stopu na ove proizvode, a u skladu sa rezolucijom Parlamenta 2019.godine koja se odnosi na jednakost polova i politike oporezivanja kojom su zemlje članice pozvane da smanje ili ukinu ovu stopu PDV-a za ove proizvode.

Istaživanja o menstrualnom siromaštvu u Crnoj Gori nema preciznih, ali kaže se da žene štede novim proizvodima kupujući niži kvalitet ili ne kupujući kad god im je to potrebno. To dovodi u pitanje reproduktivno zdravlje žena, a i stigne neprijatanost koja je vezana za menstrualni ciklus. Jedan pozitivan pomak smatram to, što je poslanik iznio ovaj predlog forma žena svoje partije, a do nedavno su nam prodavačice na kasama zamotavale uloške u papiru da se ta sramota ne vidi, a sada jedan poslanik iznosi jedan predlog o menstrualnom siromaštvu i zaista mogu da kažem da pomjeramo granice u crnogorskom Parlamentu, a nadam se i u društvu.

Kada govorimo o istraživanju što smo jutros na odboru kazali nemate istraživanja, nemate fiskalni uticaj ovih vaših predloga, smanjenja PDV-a na 7% za uloške i 7% za pelene, evo ja ću vam reći jednu precizno istraživanje o dječijem siromaštvu i zbog čega moja je ideja da se smanji PDV na pelene. Istraživanje o dječijem siromaštvu koje je sproveo UNICEF u Crnoj Gori kaže da samo 20% djece u Crnoj Gori ne osjeća ni jedan od oblika deprivacije odnosn siromaštva više dimenzijalnog siromaštva. Šta to znači? Da će porodica štedjeti na ishrani ili na drugim potrepštinama ili na zdravstvenoj zaštiti, ili na rekreativnim i slobodnim aktivnosti, ili drugim elementima razvoja djece.

U najvećem riziku osiromaštva su djeca od rođenja do 23 mjeseca u domenu ishrane i rane intervencije, znači upravo tada kada se koriste pelene. Možda roditelji štede na raznovrsnosti ishrane, jer moraju na primjer da kupe pelene.

Drugi podatak 30% crnogorskog građanstva je u riziku od siromaštva, ako je to tako onda su djeca iz tih porodica u još većem procentu od rizika osiromaštva. Od svih kategorija siromaštva opet u najvećem riziku su mlade porodice koje po pravilu imaju malu djecu kojima treba obezbijediti stan, ogrijev, hranu, lijekove, preglede itd. Dakle, moj amandman ide u smislu blagog poboljšanja njihovog budžeta ili makar stabilizaciju cijena pelena za bebe. Predlog gospodina Popovića ide u prilog smanjivanju ženskog siromaštva, i eto mali pomak smo napravili. Da spomenemo i to da su ti proizvodi i pelene za bebe i menstrualne potrebštine znatno poskupjele tokom prošle godine. Treba pomno pratiti da li će ovo smanjenje PDV-a dovesti do stabilizacije cijene ili makar da neće dovesti do povećanja cijena i treba pomno pratiti i izložiti javnoj osudi prodavce koji žele da se bogate na ovim higijenskim potrebštinama prekično osnovnim namjericama. Pogledajmo samo broj reklamiranja ovih proizvoda, riječju to je sigurna zarada i siguran veliki stalni izvor prihoda za prodavce.

Čuli smo jutros na Odboru od Vlade da oni već dugo razmatraju, dugo pripremaju novi Zakon o PDV-u čak idu korak ispred nas i kažu higijenski proizvodi za žene treba da budu besplatni. Pa da je sreće Vlada bi već djelovala proaktivno, donosila zakone prije nas i imala i javnu raspravu i procjenu fiskalnog uticaja i sve elemente koji čine jedan zakon kompletnim. Na žalost, oni to ne rade, oni ne rade svoj osnovni posao pisanje zakona, a onda kad mi poslanici izađemo sa predlogom oni nalaze tu neke mane, nedostatnosti i kažu mi ćemo to bolje samo ne kažu kada. Vjerovatno je ovaj zakon predviđen za limburg mjesec 2024. godine. Trebalo bi kao što je danas na odboru su savjesno govorili iz Ministarstva finansija da ulošci budu besplatni za žene koje ih ne mogu priuštiti. Tako je. Škotska je prva zemlja koja je već uvela apsolutno besplatne ove potrebštine. Mnoge zemlje su smanjile stopu, a Kenija ima stopu od 5%. Pa što niste uveli besplatne higijenske potrebštine da ih žene koje ne mogu priuštiti dobijaju na recept preko Ministarstva zdravlja ili socijalnog staranja kao što se dobijaju pelene za odrasle. Zašto niste uveli preko Ministarstva prosvjete automate u svim školama i univerzitetima pa da uzimaju one djevojke koje to ne mogu sebi da priušte. Kažu takođe jutros mana je da niste definisali dovoljno proizvode. To je nedoumica, kakva je to nedoumica. To su ulošci, tamponi i menstrualne čašice. Da li treba poslanik Popović da navede ulošci bez mirisa ruže, bez krilaca, bez luksuzne kese ili je dovoljno reći uložak, higijenski uložak. Mislim da je na mjesto, bez obzira na stepen luksuznosti ovih proizvoda, da svi proizvodi koji spadaju u kategoriju higijenske potrebštine budu snižene stope pa da budu primjer za rodnu jednakost da čak i one žene koje mogu da priušte luksuzniji proizvod mogu da ga kupuju po normalnoj ili po cijeni koja ne divlja i to je prilika da orodnimo tu poresku politiku i da smanjimo rodnu nejednakost i ukinemo taj tzv. rozi porez koji plaćaju žene jer su žene. Opet jedna poruka Vladi zašto samo tražite mane u našim predlozima ne nudeći paralelno ili prije nas korisnija rješenja. Dakle, vi ste za to nadležni, a ispada po statistikama da više radimo mi nego izvršna vlast. Ustav garantuje majki i djetetu posebnu zaštitu i u ovom kontekstu ovaj predlog zakona je više nego dobrodošao i malim dijelom olakšava finansijsku situaciju porodica žena u reproduktivnom periodu i djece. Samo još dvije rečenice o demografskoj politici. Umjesto tražene fiskalne procjene reći ću vam neke podatke o demografskoj politici. Ove godine je rođeno 7.260 beba što je manji broj nego broj umrlih u Crnoj Gori. Samo četiri opštine u Crnoj Gori imaju pozitivni prirodni priraštaj. Odlučiti se za roditeljstvo zavisi od niza faktora, a najvažnija atmosfera i klima u društvu u državi koja daje potporu roditeljstvu to su horizontalne politike i niko se strateški u državi njima ne bavi. Neke države čak imaju ministarstva za brigu o porodici ili demografiji. Mjere su razne, fleksibilno radno vrijeme za mlade roditelje, socijalno stanovanje za mlade porodice, mjere finansijske pomoći takođe za mlade roditelje i za porodice sa djecom. U tome spadaju i dječiji dodatak za svu djecu, besplatni udžbenici, naknade za novorođenčad, neke od mjera smo mi kao poslanici već donijeli, ono što smo mogli da uradimo, i opet pitanje šta radi

Vlada po ovom pitanju. Danas nam traži fiskalnu procjenu uticaja, a ne govori o dječijem siromaštvu i ženskom siromaštvu, ne misle na opštu dobrobit i rekla bih na evropska i civilizacijska dostignuća. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:43:53)

Zahvaljujem kolegici Vujović.

Sada uvodno izlaganje u ime Kluba Demokratski front, Pokret za promjene Branko Radulović. Izvolite.

BRANKO RADULOVIĆ (07.12.22 13:44:05)

Hvala.

Odmah ću, građani Crne Gore, da kažem da je naš matični odbor dobio danas jednu krajnje jednu humanu dimenziju i karakter i to mi je veliko zadovoljstvo. Normalno da ćemo podržati ove dvije kategorije, da ih tako nazovem, i djecu i ljepši pol u tim životnim problemima i nekoj određenoj podršci. Međutim, ja sam inicirao jednu posebnu grupu kroz koju ćemo više ili manje svi proći kroz taj period, a to je da budemo možda i nepokretni, stari, da se ne možemo kontrolisati, da imaju naše porodice velikih problema, da ima takođe i grupe i u ranom srednjem ili čak i ranom stadijumu života koji ne mogu da kontrolišu digestivne procese, da je to svakodnevnica. Inicirao sam da i budu pelene za odrasle i pomagala više dostupni ili dostupni u potrebnoj mjeri jednog ljudskog života, jednog normalnog života i da pomagala takođe budu krajnje dostupni. Svako ima određeno saznanje u kakvim se situacijama nalaze ili su se nalazili naši roditelji, prijatelji i svi ostali i kako se može veoma lako stvoriti i ta najteži stadijum, a to je živa rana. Da bi mi bili do kraja humani, da se to ne bi dešavalo, da bi lakše bio, ti poslednji dani života, da i onaj siromah i onaj koji to nije budu dostupni sa tim, a ne jedan ili dvije pelene mjesečno nego da to bude onoliko koliko je potrebno. Tada na tu moju inicijativu je faktički ona jednoglasno prihvatio cio odbor i predstavnici Ministarstva za finansije i tada smo odlučili da se ne djeluje smo kroz nultu stopu PDV-a nego da se djeluje na taj način da ta sredstva i pomagala budu besplatna. Dogovorili smo se da to i ozvaničimo. Danas smo to ozvaničili jednoglasno i sa zapisnikom, uputićemo tako jedan zahtjev Ministarstvu finansija. Pa, Ministarstvo finansija će zajedno sa Fondom za zdravstvo sa zdravstvenim organizacijama, sa svim onim institucijama koje se bave i nepokretnim licima i starim licima kroz nove neke mehanizme biti do kraja, podržati svaku ljudsku potrebu tim ljudima koji nisu više u punoj životnoj snazi.

Zaključicu sa tim da se radujem da otvaramo tabu teme, da u Crnoj Gori život je sasvim drugačiji od onoga što pjevamo uz gusle ili na drugi neki način da ćemo svi proći kroz taj krug životni, neko sa više ili neko sa manje boli, i da omogućimo takvu jednu ljudskost prema svemu tome.

Imam neke informacije dokle može da ide društvo, da u pojedinim institucijama koje se bave i mentalnim oboljelim i nepokretnim ili oni koji ne kontrolišu da ti uslovi životni nisu vrijedni čovjeka. Zbog takvog jednog životnog iskustva, ima jedna narodna izreka lijepa li smrti kad ne prolaziš kroz to, ali većina prolazi kroz to pa zato da napravimo taj period života bude dostojanstven i ljudski, lakši iza onoga koji putuje, iza onoga koji ga drži za ruku. Hvala.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:49:10)

Zahvaljujem se i ovim smo iscrpili uvodna izlaganja.

Kolega Popoviću, želite li komentare ili ćete to kasnije? U redu.

Sada nastavljamo sa prijavljenim diskutantima i dajem riječ kolegici Nataši Jevrić poslanici kluba Demokratski front Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija, a da se pripremi kolega Albin Ćeman.

Izvolite, kolegice.

NATAŠA JEVRIĆ (07.12.22 13:49:59)

Poštovane poslanice i poslanici, poštovani građani,

Menstrualno siromaštvo predstavlja nedostupnost proizvodima koji su neophodni za održavanje osnovne higijene i reproduktivnog zdravlja žena. U ove proizvode pored higijenskih uložaka i tampona spadaju i lijekovi protiv bolova. Procjena je da u uslovima menstrualnog siromaštva živi preko 500 miliona

žena i ne pogađa samo žene i djevojke u zemljama razvoju već i žene u bogatim državama. Istraživanja su pokazala da skoro 17 miliona u SAD-u živi u ovom siromaštvu, a istraživanja CAZAS-a je pokazalo da u Crnoj Gori sa ovim problemom se suočava svaka četvrta žena. Nemogućnost da priušte proizvode za održavanje higijene dovodi do toga da mnoge djevojke i žene nisu u mogućnosti da nesmetano funkcionišu u svakodnevnom životu. Prepoznajući ove probleme mnoge zemlje su smanjili ili ukinule porez na dodatnu vrijednost poput Kanade, Australije, Indije, Kolumbije itd. Škotska je prva država koja je usvojila zakon koji propisuje da su higijenski proizvodi besplatni za sve žene. Kako se ženski sanitarni proizvodi smatraju osnovnim potrebama Evropska unija donijela je zakon prema kome zemlje članice mogu da potpuno ukinu porez na dodatnu vrijednost.

Predlogom zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatnu vrijednost koji je gospodin Popović predložio predviđa se da se promet menstrualnih proizvoda do 01.januara oporezuje po nultoj stopi, a od 01.januara do 23. januara po stopi od 7%. Odredbe člana 25 stav 1 tačka 13 treba povući iz Predloga zakona, jer je malo vremena ostalo do 01.januara, a osim toga i ova primjedba Vladina da niste djelovali na član 28 Zakona o oslobađanju poreza prilikom uvoza takođe bi se izbjegao. Iako nije stiglo pozitivno mišljenje Vlade naravno da će DF podržati. Nadam se da će on biti samo prelazno rešenje ka ukidanju potpuno cijena prema ovim proizvodima i da budu besplatne za sve žene.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:52:32)

Zahvaljuje kolegici Jevrić.

Kao što sam najavila sada dajem riječ kolegi Albinu Ćemanu.

Izvolite, kolega Ćeman.

ALBIN ĆEMAN (07.12.22 13:52:42)

Zahvaljujem, potpredsjednice Bošnjak.

Ovaj prijedlog zakona koji je inicirao kolega Popović ima za cilj borbu protiv ženskog, odnosno menstrualnog siromaštva kao što je i amandman kolegice Vujović ima za cilj borbu protiv dječijeg siromaštva u Crnoj Gori. Ovim prijedlogom zakona dakle slijedimo praksu evropski država i evropskih vrijednosti kojima kao država stremimo. Crna Gora kao nema precizne podatke o broju žena u Crnoj Gori koje nisu u prilici da kupe ova osnovna sredstva za intimnu higijenu, ali uporedna analiza država u regionu ukazuje da je svaka četvrta žena u riziku od menstrualnog siromaštva, odnosno ne može sebi priuštiti ova sredstva ili kupuje ona sredstva manjeg kvaliteta. Mislim da kao društvo ne bismo smjeli dozvoliti da bilo koja žena u Crnoj Gori se suoči sa situacijom da ne može sebi i kupiti osnovne proizvode za intimnu higijenu. Mislim da i fiskalni efekat tog Prijedloga zakona na budžet Crne Gore nije toliko značajan, jer mislim da je to za državu malo, ali za ženu u Crnoj Gori značajno ili mnogo.

Sa aspekta zdravlja menstruacija kao normalna fiziološka pojava u reproduktivnoj dobi žena koja i biološki oblikuje i pokazatelj zdravstvenog stanja jedne žene. Tako da osim finansijskih efekata ovog prijedloga zakona kojim se smanjuje PDV na menstrualne potrepštine koje nisu luksuz nego potreba žena glavni efekat se ostvaruje na zdravlje žena, a zdravlje nema cijenu. Takođe i sa aspekta rodne ravnopravnosti ovaj prijedlog zakona je svakako utemeljen, jer proizvode plaćaju žene samo zato što su žene i s toga bi se moglo postaviti pitanje koliko košta to što je neko ženskog pola. Što se tiče amandmana kolegice Vujović koji se tiče smanjenja stope PDV-a na pelene za bebe on svakako ima efekat na smanjenje siromaštva kod djece koliko toliko značajan je mladim roditeljima koji zasnivaju potomstvo.

Dakle, ovim amandmanom nastavljamo da ulažemo u djecu, pored dječijih dodataka i besplatnih udžbenika ovo je još jedna zakonodavna inicijativa u tom pravcu, jer ulaganjem u djecu ulažemo u budućnost naše države, dakle u najsjetivije što ova država ima, a to su djeca i mi ćemo podržati ovaj prijedlog zakona. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:55:19)

Zahvaljujem kolegi Ćeman.

Ovo je bio poslednji diskutant prijavljen po ovoj tački dnevnog reda.

Sada dajem riječ ukoliko želi uvaženom kolegi Popoviću kao predlagaču ovog zakona.

Izvolite kolega Popoviću.

ANDRIJA POPOVIĆ (07.12.22 13:55:37)

Zahvaljujem.

Na samom početku završnog izlaganja povodom ovog zakona želim da se svima zahvalim koji su učestvovali u diskusiji i pridonijeli da se ovaj zakon poboljša. Samo da kažem ono što nijesam rekao na početku da je i Odbro za rodnu ravnopravnost jednoglasno podržao prijedlog ovog zakona, istina to je bilo prije par mjeseci. Ono što bih htio da kažem, a to sam rekao na početku izlaganja da je došlo do dodatnog usaglašavanja sa Ministarstvom finansija tako da bi ovaj zakon se primjenjivao od 01.januara 2023.godine po sniženoj stopi PDV- sa 21 na 7% sve menstrualne potrepštine. Takođe, ako predlagač zakona sam prihvatio izvrstan Predlog poslanice Vujović da i ovo važi za pelene za bebe, tako da je taj amandman postao sastavni dio ovog zakona.

Na kraju još jedanput da kažem da kroz ovo predloženo rješenje nastoji se obezbijediti zaštiti pravo žena da budu zdrave kao i minimalni uslovi za održavanje menstrualne higijene, odnosno dostojanstvene i bezbjedne menstrualne cikluse radi nesmetanog funkcionisanja u svakodnevnom životu, ali se takođe sprovodi i prvi korak ka borbi protiv menstrualnog siromaštva, odnosno djeluje na ukidanju nepovoljnijeg tretmana žena, suzbijanja stigmatizacije i diskriminacije zbog prirodnog procesa kao što je menstrualni ciklus. Vjerujem u podršku svih poslanika, poslanica u najvišem crnogorskom domu povodom ovog predloga zakona. Zahvaljujem.

PREDSJEDAVALJUĆA BRANKA BOŠNJAK (07.12.22 13:58:43)

Zahvaljujem kolegi Popoviću. Na osnovu ovih uvodnih izlaganja shvatila sam da će biti puna podrška svih poslanika.

Ovim zaključujemo pretres po ovoj tački dnevnog reda, time negdje i današnji dan, s tim, pošto interesovanje za sutrašnji dan vjerovatno postoji, šta ćemo raditi, da vam kažem da nastavljamo sa plenumom u 12h. To su tačke 14. i 16. odnosno Predlog zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada i Predlog odluke o izmjeni odluke o otvaranju parlamentarne istrage i obrazovanju anketnog odbora za prikupljanju informacija i činjenica o postupanju nadležnih državnih organa i drugih subjekata u vezi sa projektom vjetroelektrane Božura.

Znači, sutra imamo te dvije tačke i počinjemo u 12h. Želim vam ugodan ostatak dana. Sutra nastavljamo sa radom.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 12:21:30)

Kolege poslanici, kolegice poslanice,

Nastavljamo Treću sjednicu Drugog redovnog (jesenjeg) zasjedanja u 2022. godini.

Prelazimo na pretres o **Predlogu zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada**. Podsjećam da je Predlog zakona podnijela poslanica Branka Bošnjak. Izvjestioci odbora su Vladimir Martinović Zakonodavnog odbora i Bogdan Božović Odbora za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje.

Otvaram pretres, da li poslanica Bošnjak želi dati dopunsko obrazloženje? Želi.

Izvolite, potpredsjednice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK (08.12.22 12:22:07)

Zahvaljujem, predsjednice.

Uvaženi građani i građanke Crne Gore, poštovane kolege,

U Zakonu o održavanju stambenih zgrada kriju se i namjerno govorim to da se kriju, jer je ovo ciljano stavljeno u ovaj zakon, odredbe koje su doprinijele da državni i javni funkcioneri i povlašćeni službenici dobijaju kredite i dobijaju stanove bez oglašavanja. Imajući u vidu da Vlada sada pravi na neki način otklon prema ovim odredbama smatrala sam da ove odredbe treba izbrisati iz ovog zakona da ne postoji pravni osnov da se na ovaj način iza lica javnosti bez ikakvog oglašavanja privilegovana lica nagrađaju stanovima i kreditima. Mislim da smo mi ovdje svi u obavezi prema građanima da glasamo za ovo jedno rješenje, a ako postoji potreba to treba pravno urediti na potpuno drugi način i da sve bude transparentno i da svi imaju mogućnost da se prijave, a ne ovako kako je do sada bilo. Vrlo je aktuelno ovih dana, da su se milioni ulagali u stanove i kredite nekih lica koja, uglavnom, već imaju riješena stambena pitanja i vjerovatno je to nešto što će ostati u nasledstvu njihovoj djeci ako ne i unucima. Toliko je nepravde bilo u tim procesima i nelegalnosti da govori o tome i činjenica da je arhiva koja se odnosi na dodjele u

stvari velikim dijelom već uništena kad je došlo do promjene vlasti, što govori o tome da se radi o nelegalnim poslovima.

Sigurno sam neko ko je prepoznat u javnosti da se već, mislim da je i decenija prošla, bori da ovaj vid bude transparentan i da se to ne radi na ovakav način. Prvo od onih čuvenih stanova koje je Glavni grad Podgorica dodjeljivao navodno zaslužnim građanima Podgorice, pa smo imali tamo ljude za koje niko iz Podgorice čuo nije, a bili su nagrađivani raznim stanovima i kreditima, pa do ovih spiskova koji sada kruže. S tim što moram reći da ova najnovija tužba koja se predala vezano za ove stanove meni je prosto žao što ovdje neka lica nijesu uključena, odnosno nijesu predsjednici i trebalo je zvati predsjednike tih komisija, a predsjednici, kao što je recimo Slavoljub Stijepović koji je značajan broj stanova i kredita dodijelio uopšte se ne nalazi na ovoj optužnici. Znači, ovdje bi trebalo od starta sve one ljude koji su bili uključeni, a ne samo neka dva ciklusa zadnja, koja su bila, dodjele stanova. Tako da treba se povesti računa. Samo da vam kažem da imam negdje kao odgovor na moje poslaničko pitanje još 2007. godine, gdje sam dobila listu tih koji su i tada nagrađivani stanovima i kreditima, pa smo imali određene osobe kao istaknute funkcionere DPS-a i ministre, kao što je recimo ministar Simović, koji je kako se valuta mijenjala dobijao kredite u svakoj valuti, od dinara preko marke do eura, i sve u visokim iznosima. Vidim sada ovaj spisak kad je objavljen da je čak i njegova supruga dobila, znači malo je bilo par puta dobiti, što znači da su pojedini privilegovani ljudi i više puta na ovaj način dobijali kredite i stanove. Moramo ići na to da se ove odredbe iz ovog zakona izbrišu i da se ovo uredi na jedan potpuno drugačiji način jer ovo ovako ne može. Moramo naći način da oni koji su dobili obeštete ovu državu i da se to po tržišnoj cijeni obešteti u nekom razumnom roku jer ipak su odlukama nekog državnog organa dobili i bili nagrađeni.

Ono što mene zabrinjava jeste što sve ovo vrijeme je iako su svi znali, iako su u tužilaštvu znali koji su tužioci na ovaj način dobili, iako su u sudstvu znali koji su sudije na ovaj način dobile ili usudiću se reći i potkupljeni na ovaj način i znalo se i koji su poslanici dobili i to je sve bilo bez oglašavanja niko se nije trznuo da sam se pobuni i da kaže u tim esnafskim udruženjima to tako ne može. Neki od nas su tražili i kroz odgovore na poslanička pitanja i na slobodan pristup informacijama dolazili do ovih informacija. U svakom slučaju ovo je toliko nepravедno da mi moramo naći način da se obešteti država, a ove odredbe iz ovog zakona koje potpuno neprirodno stoje jer koga god pitate Zakon o održavanju stambenih zgrada, mislim da ne postoji osoba ili pravnik koji ne zna da se to tamo nalazi da bi očekivao da to tako nešto postoji u takvom jednom zakonu. Iz tog razloga očekujem od vas kolega da podržimo i da stanemo više na kraj ovom jednom bahatom ponašanju nekih koji očigledno misle da su toliko zaslužili da treba i njihovim potomcima da država ova riješi stambena pitanja. Sa druge strane imamo ogroman broj onih koji žive kao podstanari i nepravедno i u nemogućnosti da golu egzistenciju održe. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 12:27:34)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Da li izvjestioci odobra žele riječ?

Želi, poslanik Vladimir Martinović, kao izvjestilac Zakonodavnog odbora.

Izvolite, poslaniče Martinoviću.

VLADIMIR MARTINOVIĆ (08.12.22 12:28:28)

Hvala, gospođo Đurović.

Uvažene kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Mi smo ovaj predlog zakona razmatrali na Zakonodavnom odboru i on je, naravno, dobio većinu i od strane poslanika Demokratske Crne Gore i ostalih kolega iz Demokratskog fronta, SNP-a i koji su članovi Zakonodavnog odbora. Stvarno mislim da smo u Crnoj Gori konačno kao društvo sazreli makar da stanemo na put ovakvim stvarima o kojima je govorila i potpredsjednica Bošnjak. Znači, definitivno sazrelo je vrijeme da mi u Crnoj Gori danas ovakve slučajeve imamo procesuirane i da oni dobiju pravni epilog pred nadležnim institucijama. Niko od nas u Demokratskoj Crnoj Gori nikoga nije osudio unaprijed. Za to treba da služe sudovi, ali da budu nezavisni i nikako da ne budu kao što su ovih dana pojedine sudije stale i bili posljednja linija kriminala i kriminalaca u Crnoj Gori. Dakle, slučaj stanovi treba da dobije pravni epilog. Imamo zabrinjavajuće podatke i samo je problem ne što neko je rješavao stambeno pitanje već na koji način su trošena sredstva građana Crne Gore i kako je moguće da u našoj državi su neki ljudi dobijali i visoki funkcioneri stanove ili stambene kredite po više puta. Onda neko postavi pitanje zašto su oni ili njihova djeca bili korumpirani. Zašto su vršili protivpravni uticaj da se donose presude, preinačuju sudske presude i vrši uticaj na sudije? Pa, eto zašto, zato što ih je neko debelo zadužio, zato što im je neko dao po više puta stan, stambeni kredit, pomogao dok je sirotinja grcala svih ovih 30 godina u dugovima,

stambenim kreditima itd. Dakle, postavilo se pitanje ovih dana i baš juče me je neko od novinara i to pitao da li smatram da ima političkog uticaja na gospodina Novovića. Smatram da nema. Smatram da smo izabrali profesionalan Tužilački savjet i da imamo profesionalnog SDT-a. Smatram da on treba da radi u skladu sa zakonom i on u svemu onome što do sada vidimo i radi i postupa tako. Mi ga ohrabrujemo da tako i radi, a da sudovi donose presude isto tako kako zakon nalaže, a ne kako odgovora pojedincima. Zbog toga ova naša država ima potrebu nasušnu da konačno postane pravna država.

Dakle, više puta sam rekao radom SDT-a ne treba da se kiti bilo koji političar, niko od nas. Oni imaju svoj posao i treba da rade nezavisno i časno i takođe i oko ovog slučaja da postupaju profesionalno i da jednostavno istjeraju stvar do kraja.

Kada govorimo o skidanju imuniteta i zaista ću zaključiti sa tim, mi u Demokratskoj Crnoj Gori niti likujemo niti smo ljudi koji želimo da bilo kome se na bilo koji način svetimo zbog toga što smo u proteklih desetak godina imali i fabrikovane afere mnogim opozicionim poslanicima. Pa, traženo je skidanje imuniteta, pa su nekima skidani imuniteti, pa se postupalo u ovoj skupštini suprotno Ustavu i suprotno zakonu i pravima koje imaju poslanici. Ne, vidjeli smo neki od njih su i sami kazali da, evo konkretno ja ne bih imao problema, evo ni kolege koje su ovdje sa mnom da bilo kada tražimo da ako smo potrebni SDT-u da nemamo taj imunitet, to je sa jedne strane. Sa druge strane nije na nama da donosimo presude. Zato mislim da treba omogućiti nezavisnim institucijama da ove stvari istjeraju pravno do kraja, a sa druge strane upotpunosti ćemo podržati ovaj predlog jer je dosta bilo da se od novca građana dobijaju stanovi, krediti i to ne samo po jednom nego po više puta jer to je zaista nešto što nikako ne može uliti niti pravnu, niti ekonomsku, niti ljudsku sigurnost kod bilo kog građanina u Crnoj Gori koji živi na rubu egzistencije svih ovih godina.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 12:33:34)

Zahvaljujem poslaniku Martinoviću koji je govorio kao izjavitelj Zakonodavnog odbora, mada ovo bi se moglo više podvesti pod raspravu.

Nastavljamo dalje, prelazimo na uvodno izlaganje ispred poslaničkih klubova i prvo riječ ima poslanica Jelena Božović, ispred Kluba Demokratskog fronta.

Izvolite, poslanice Božović.

JELENA BOŽOVIĆ (08.12.22 12:33:55)

Hvala, predsjednice.

Poštovani građani i građanke, poštovane kolegice i kolege,

Na početku bih da iskoristim ovu priliku i da osudim napade na kolegu Milana Knaževića tzv. kvadrat patriote, kvadratobranitelji, stanobranitelji u Crnoj Gori su do te mjere nadodjeli mržnjom jednu grupicu građana Crne Gore da su se ovi toliko osilili i krenuli i u fizičke obračune sa funkcionerima, ali i sa članovima Demokratskog fronta. Demokratskom frontu to nije nepoznato, proganjani smo i od policije i od države, od visokih funkcionera bivšeg režima koji su prijetili da će više od polovinu građana Crne Gore, misleći na Srbe u Crnoj Gori, traktorima odavde iseliti. Očekivalo se nakon 30. avgusta da ćemo moći bar bezbjedno da živimo u svojoj državi, ali evo vidimo, na žalost, da nije tako. Podsjetiću da je u periodu prije 30. avgusta da su građani privođeni zbog podizanja tri prsta, da su hapšeni, a sada kada imamo direktan napad na jednog funkcionera prosto sudstvo je odlučilo tako da treba takav počinitelj takvog jednog slučaja da bude oslobođen. Nedavno sam i ja imala jednu neprijatnost gdje sam doživjela uvrede i prijetnje i psovke od strane jedne grupe mladića i djevojaka sa Cetinja. Znam pouzdano i da sve moje kolege dobijaju prijeteće poruke. Međutim, nismo reagovali da se ne bi prosto podizale te tenzije, ali vidimo da je sada to kulminiralo i da prosto mora da se reaguje kako bi se na taj način izvršio pritisak i na policiju i na sudije da se ubuduće ovakvi slučajevi ne bi ponavljali. Kada konačno budemo dobili nezavisno sudstvo, kakvo smo juče vidjeli da još uvijek nije nezavisno, onda ćemo moći da računamo na to da će i naša bezbjednost i sigurnost u ovoj državi biti zagarantovana.

Zakon o izmjenama Zakona o održavanju stambenih objekata koji je danas na dnevnom redu, na predlog kolegice Branke Bošnjak, naizgled je jedan potpuno za ovaj naš rad u političkom nekom smislu jedan nebitan zakon gdje se podrazumijeva da se ta oblast stambenih objekata uređuje i da tu nema nikakvih spornih stvari. Međutim, upravo su u ovom zakonu kroz tri člana krije i nalazi mogućnost koja je davala priliku i mogućnost bivšim članovima Demokratske partije socijalista i visokim funkcionerima da na jedan taj i netransparentan način dodjeljuju stanove sami sebi i onim partijski lojalnim članovima njihove političke organizacije.

Poštovani građani, ljubav je nemjerljiva, nema svoju jedinicu mjere, ne možete iskazati količinu ljubavi koju prema nekome osjećate. Samo u Crnoj Gori ljubav prema državi, takozvani patriotizam o kome toliko govore člunovi bivšeg režima ima svoju jedinicu mjere, a to je metar kvadratni. Takozvani državobranitelji iz bivšeg režima toliko vole svoju državu da su sebi obezbijedili stotine kvadrata stambenih, poslovnih prostora i objekata. To je ljubav koja ima svoju cijenu, lažna ljubav prema državi iz koje bi sad mnogi najradije pobjegli da se nikad ne vrate. No, nema bježanja, svak će morati da odgovara za svoje postupke, pravda je spora ali dostižna, i svako će morati da odgovara za kriminal i zloupotrebu funkcija. Država bez nezavisnog pravosuđa i uspostavljanja jednakih aršina za svakog građanina nikad neće moći da bude uređena zemlja i to je jedan od motiva politike Demokratskog fronta i to je ono što Demokratski front razlikuje od Demokratske partije socijalista. Mi i Demokratska partija socijalista nijesmo dvije strane iste medalje niti ćemo ikada biti, mi se borimo za pravdu i za slobodu, a članovi Demokratske partije socijalista bi od pravde da pobjegnju, a slobodu da nam uskrate. To je suštinska razlika između Demokratskog fronta i Demokratske partije socijalista.

Dok su se mnoga djeca u Crnoj Gori liječila SMS porukama gospoda iz Demokratske partije socijalista su se baškarila u luksuznim automobilima i živjela u luksuznim stanovima koji su sami sebi dodijelili, a prije toga oteli od građana. Zamislite taj raskoš i to bogatstvo koje prijete da se svede na jednu ćeliju sa par kvadrata sa malim prozorom kroz koji možete jedva da vidite parče plavog neba. Takve sobice nalaze se u Spužu i u još nekim mjestima u Crnoj Gori i uzalud su svi kvadrati o kojima su sanjali, kojima su dodjeljivali, ukoliko dočekamo pravdu ovih par kvadrata u Spužu biće im sasvim dovoljno. Stanovi su dodjeljivani članovima sudija i tužiocima, prvenstveno partijskim vojnicima Demokratske partije socijalista. Način na koji su dodjeljivani stanovi podnošeni su Ustavnom sudu. Međutim nikad nijesu provjereni od strane Ustavnog suda zato što su i pojedini članovi Ustavnog suda dobijali stanove na ovakav način. Na taj način su oni bili potkupljeni, na taj način su držani u šaci od strane DPS i zbog toga se ovo pitanje od strane Ustavnog suda nikada nije i tretiralo. Još 2019. godine pojavio se spisak ministara, sudija, poslanika i funkcionera koji su dodjeljivali stanove, koji su dobijali te stanove u iznosu mjesečnih rata od 30 do 100 eura. Tužilaštvo nikad nije reagovalo na vrijeme, bar ne ono tužilaštvo, sada se pokrenula ta priča i nadamo se da će se dovesti do kraja.

Za samo 10 godina vlasti Demokratske partije socijalista iz državnog budžeta za stanove utrošeno je 25.000.000 eura za rješavanje stambenih pitanja 175 funkcionera i 405 nižih činovnika. Samo u vrijeme tehničkog mandata Vlade Duška Markovića podijeljeno je 119 stanova. Među njima su gotovo svi ministri i poslanici DPS, da ne pominjem sada i da ne nabrajam, javnost to odlično zna. Danas pokušavaju da uništavanjem dokumentacije sakriju te tragove.

Stanove su, podsjetiću, dobili specijalni tužilac Saša Čađenović, poznat kao tužilac u slučaju državnog udar, zatim Lidija Vukčević i tužilac Veselin Vukčević iz Vrhovnog tužilaštva. Vesna Medenica takođe u vrijeme kada je dobila stan imala je već kuću od 146 kvadrata. Kako se ovi takozvani Evropejci uporno pozivaju na evropske vrijednosti podsjetiću da su iz Evropske komisije ranije najavili da će pokrenuti pitanje dodjeljivanja stanova javnim funkcionerima jer se Crna Gora kao kandidat za članstvo nije obavezala za takve principe. Dakle i Evropska komisija je reagovala negativno na ovakav način dodjeljivanja stanova.

Zakon kakav je predviđen, odnosno danas predložen za izmjenu podrazumijeva brisanje tri sporna člana i što se nas iz Demokratskog fronta tiče, nemamo nikakvih problema sa tim. Javni funkcioneri imaju mogućnost da kreditima kod komercijalnih banaka kupe sebi stanove a dosadašnjoj praksi brisanjem ovih članova stajemo na put. To će značiti uštedu budžeta, a ubuduće, ukoliko bude bila potreba, biće potrebe za ovakvom dodjelom stanova na način na koji recimo rade u Srbiji gdje je osam hiljada stanova planirano za pripadnike vojske i policije. I u Crnoj Gori se takav program može sprovesti za one slučajeve gdje je to neophodno. Međutim taj način će ubuduće morati da bude mnogo transparentniji, javan i da svak zna ko je i po kojim kriterijumima i na koji način dodjeljivao stanove. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 12:42:46)

Zahvaljujem poslanici Božović svakako klub Demokratskog fronta ima značajno vrijeme za raspravu. S tim u vezi sam i omogućila poslanici Božović da je ne prekidamo i da dovrši ono što je željela da kaže u ime vremena samog kluba.

Nastavljamo dalje.

Ispred kluba Socijalističke narodne partije riječ ima poslanica Milosava Paunović.

Izvolite poslanice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (08.12.22 12:43:13)

Zahvaljujem predsjednice.

Poštovani građani,

Danas Skupština Crne Gore raspravlja o Predlogu zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada. Samo ime govori o čemu se u tom zakonu radi. To je jedan zakon od nekih dvadesetak strana gdje je recimo predviđen način održavanja stambenih zgrada, predviđeno je kako se bira upravnik zgrada, kako se bira privremeni upravnik zgrada, kako i na koji način se izvode radovi na zgradama, sanacije, rekonstrukcije, popravljanje, šta se dešava u slučaju kada su ti radovi hitni, kako se vrši održavanje zgrada i kontrola inspekcije nad svim tim. To je recimo kratak sadržaj ovog zakona koji mi danas ovdje mijenjamo

Međutim, pri kraju ovog zakona u članu 28, 29 i 30. stoji da država, odnosno jedinice lokalne samouprave obezbjeđuju sredstva za rješavanje stambenih potreba zaposlenih u državnim organima, odnosno organima lokalne samouprave, u skladu sa potrebama i mogućnostima. Onda se u članu 29 nadležnost za donošenje propisa, naravno, to sve prebacuje odnosno daje Vladi, nadležnim organima lokalne samouprave, Tužilačkom, Sudskom savjetu itd. i Vlada, odnosno način obezbjeđivanja u članu 30 Vlada, odnosno jedinica lokalne samouprave, može pored finansijskih sredstava za rješavanje potreba lica iz ovog zakona obezbjeđivati građevinsko zemljište i druga sredstva u skladu sa Zakonom.

Sada ja vas pitam, poštovani građani, kakva je logika pravna da se u ovakvom zakonu o održavanju stambenih zgrada, nađu tri člana koji regulišu rješavanje pitanja stambenih pitanja državnih službenika i namještenika. Pravna logika svakako ne postoji, nje nema, ali ima i te kako praktične logike jer se na ovaj način provuklo u praksi dodjeljivanje stanova, odnosno rješavanje stambenih pitanja onim službenicima i namještenicima u državnim organima koji bi po pravilu trebalo da te stanove nemaju i kojima nije riješeno stambeno pitanje, a u praksi su to uglavnom u velikom broju slučajeva bili podobni službenici i namještenici. Podobni onome ko je ovakav zakon i donio i onome ko je na ovaj način želio ta pitanja da riješi ili da ih, kako je rekla gospođa Bošnjak, sakrije negdje.

Kada nastaju problemi, kao neko ko je direktno radio na poslovima zastupanja u lokalnoj samoupravi, reći ću vam, poštovani građani, sljedeće, nema toga konkursa, nema tog javnog poziva za prijavu lokalnih i državnih službenika i namještenika za prijavu rješavanja stambenog pitanja koji nije završio na sudu iz razloga što je, naravno, tu bilo nezadovoljnih ljudi, nezadovoljnih službenika i namještenika, prije svega iz razloga iz načina bodovanja tih službenika i namještenika, prvo to, kako su se ti ljudi bodovali, pa kome su se dodjeljivali stanovi. Gro tih ljudi koji su imali riješeno stambeno pitanje prijavili su se na način što još uvijek žive sa roditeljima sa porodicom, a to nije bilo mogućnosti da se provjeriti, u stvari bile su tu i komisije koje su obilazile teren, ali očigledno vidimo do čega je to dovelo i kakav je to bio obilazak terena i da li je to bilo zaista u skladu sa ovim zakonom. Onda oni koji nijesu bili zadovoljni tim raspodjelama, vodili su sudske postupke, da vam ne pričamo o tome koliko su ti sudski postupci koštali, koliko su ti sudski postupci trajali, i šta se dešava, sud se pozove na Zakon o održavanju stambenih zgrada i kaže sve je urađeno u skladu sa zakonom. Da vam prevedem na prosti jezik, pošto su to u pitanju građanski postupci da razdvojimo da bude jasno, sada je u pitanju već krivični postupak zbog nezakonitosti rada komisije. Ovo o čemu ja govorim su parnični postupci i sud u skladu sa ovim zakonom kaže da je sve izvršeno regularno, da je bilo sve zakonito i što bi rekao naš narod i što narod govori, ostade mu kao od baba. Eto tako. Tako su se riješili slučajevi raspodjele stanova i svi ti problemi koji su pritom nastajali. Ova zakonska rješenja bila su alibi, zakonsko pokriće za sve te situacije koje su se u praksi desile.

Stanove na ovaj način, pored državnih službenika i namještenika, ponovo kažem neću generalizovati nijesu svi ljudi koji su dobili, da se mi ovdje dobro razumijemo, zbog čega gospođa Bošnjak i mi svi ovdje podržavamo i usvajamo ovaj zakon, nijesu svi ljudi koji su dobili stanove na ovaj način krivi, ima tu i ljudi naravno koji su zaslužili i te kako da dobiju stan, nijesu svi ni iz DPS, to treba da se zna, ali rekla sam 90% da, koalicionih partnera, o tome ćemo kasnije. Dakle, stanove su dobili oni koji treba da budu nezavisni.

Ja ću koristiti vrijeme kluba, predsjednice, pošto nemamo više govornika pa ću nastaviti ono što imam. Tužioc, sudije, sekretari, rukovodioci, kako sa lokalnog nivoa tako i sa državnog nivoa, dakle oni na čiji rad ne bi smjelo na ovaj način, na materijalni način da se utiče, odnosno da se na neki način ti ljudi, pono uvijek se ogradim "kupuju" za ono šta treba da rade i za buduća činjenja ili nečinjenja koje nekom odgovaraju.

Sada vidimo, sada se vraćamo na ovaj drugi postupak aktuelan, ovo o čemu sam govorila je parnica.

Dakle, SDT je pokrenulo određene inicijative izgleda i krivični postupak, traži skidanje imuniteta pojedinim licima, druga lica sa tog spiska, ja zaista nisam gledala taj spisak, nemaju imunitet. Po meni, da sam ja recimo u pitanju ja bih tražila da mi se skine taj imunitet ako nisam kriva i ako sma u pravu i ako nisam ništa pronevjerila i ako sam na zakonit način ostvarila neko svoje pravo da riješim stambeno pitanje, tražila bih skidanje imuniteta da na sudu, naravno pred Tužilaštvom dokažem svoju nevinost i to nije ništa strašno i ništa neobično, jer ne može se poštovani građani stan od sto i više kvadrata i dvesta kupovati za

20.000 evra, pri čemu je rata za taj stan 40 eura. Jednostavno to nije, i sve da je na ovaj način zakonito opet "nije", nije moralno, nije etički, nije lijepo s obzirom na to u kakvim uslovima žive naši građani i kakvo je njihovo imovino stanje, a znamo koliko je samo postanara i koliko je ljudi koji nemaju gdje da žive.

Prije je pomenula kolegunica Božović ljubav prema državi koja se mjeri prema kvadratima. Istina, ja bih samo dodala da je ona direktno proporcionalna i srazmjerna, znači što je veći broj kvadrata to je veći patriotizam i veća ljubav prema državi. I sada nama ti likovi koji su na taj način ostvarili svoja prava zloupotrijebili trenutne funkcije, sve su ovo trenutne funkcije na kojima se sada mi nalazimo, na kojima su se oni nalazili, nas uče demokratiji i nas uče tome da mi radimo nešto protiv Crne Gore. Bogami će biti da upravo su oni oni koji su je doveli do ove, koji su osiromašili i sve ovo vrijeme radili onako kako ne treba i kako nije u skladu sa zakonom.

Mi smo prošle godine usvojili, ovaj parlament na predlog kolega je usvojio odluku po kojoj političari, tj. poslanici i članovi Vlade, ministri i ostali ljudi koji rade tamo, neće moći da na ovaj način rješavaju svoja stambena pitanja. Dakle, već smo regulisali situaciju da to političari neće moći, a sada treba i te kako da zaokružimo tu priču da vidimo još ko neće moći da na ovaj način kupuje mnogo kvadrata za male pare i za anuitete koji su bukvalno beznačajni za primanja koje ti ljudi ostvaruju. Negdje bi bila tendencija naravno, evo jutros i na odboru imali smo prilike da članovi Tužilačkog savjeta kažu da su tužiocima neriješena stambena pitanja. Nisam ja protiv toga, kao i svi službenici Policije i svi imaju pravo da riješe naravno svoja stambena pitanja, ali negdje treba da se svi vodimo tendencijom da svi građani ipak treba da budu jednaki, da to treba da budu stambeni krediti koje ćemo kroz plan, neki državni plan za pojedine strukture možda na neki način pomoći ili organizacijama u kojima rade ili nešto slično, ali ta rješenja svakako moraju biti u skladu sa zakonom i ne smiju se više dešavati ovakve situacije.

Takođe, na kraju, to sam trebala na početku, ja se izvinjavam, propustila sam. Svakako ću u ime Socijalističke narodne partije da osudim napad na kolegu poslanika Milana Kneževića. Nije mu ovo prvi put, ja vjerujem da je on navikao već da se nosi sa ovim stvarima, ali svakako čitam iz medija da je napad bio zbog nacionalne osnove. Svaki govor mržnje, naročito ako je u pitanju nacionalna osnova osuđujem i smatram da definitivno treba da dođemo dole da se to više ne smije dešavati, a svakako će Tužilaštvo ispitati ovaj slučaj šta se zaista tamo desilo i nadam se da će raditi svoj posao.

Vidim da je napadaču ukinut pritvor što znači da je taj postupajući sud eto procijenio da taj neko neće ponoviti svoje djelo. Vidjećemo i to. U svakom slučaju pozivam sud, odnosno Tužilaštvo prije svega pa sud, da reagujui da ovaj postupak dovedu do kraja i sankcionišu učinioca ovakvog krivičnog djela. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 12:53:54)

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Nastavljamo dalje.

Ispred kluba Demokrate, Demos riječ ima šef poslaničkog Kluba Boris Bogdanović.

Izvolite poslaniče Bogdanoviću.

BORIS BOGDANOVIĆ (08.12.22 12:54:04)

Koristiću vrijeme kluba.

Zahvaljujem gospođu Đurović,

Poštovana Skupštino, poštovani građani Crne Gore,

Mi danas u ovom visokom domu raspravljamo o Predlogu zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada, dakle mi danas raspravljamo o izmjenama onog zakona na osnovu kojeg je legalizovana jedna od najvećih državnih afera - državni stanovi. Tako da ovaj visoki dom danas briše odredbe zakona na osnovu kojih je bivši režim za samo 10 godina svojim javnim i partijskim funkcionerima poklonio ni manje ni više nego 20.000 metara kvadratnih stambenog prostora u vrijednosti preko 25.000.000 eura. Dobro ste čuli, poštovani građani Crne Gore, 25.000.000 eura za domove partijskih i javnih sfunkcionera bivšeg režima. I umjesto da danas ovdje raspravljamo o domovima za mlade bračne parove, o domovima za djecu i omladinu, mi danas raspravljamo o krađi domova jer je bivši režim umjesto unesrećenima dao podobnima, umjesto mladim bračnim parovima dao je sebi i svojim i to ni manje ni više nego preko 20.000 metara kvadratnih stambenog prostora za samo 10 godina. I riječ je o takvoj kvadraturi, poštovani građani Crne Gore, da se može izgraditi čitavo jedno podgoričko naselje. Recimo naselje Pobrežje na Zabjelo. I umjesto da grade naselje za mlade bračne parove, oni su gradili naselja za sebe i za svoje partijske funkcionere, a od Vladine komisije za stanove su napravili agenciju za nekretnine. Pa se može slobodno reći da je bivši režim bio najveća agencija za nekretnine u Crnoj Gori, a moguće i šire.

Možete da zamislite tu drskost, tu bezobzirnost, i mogu slobodno reći taj bezobrazluk, da samima sebi poklonite čitavo jedno naselje i da u tom stambenom bloku kvadrat stana plaćaju po cijeni od 139 eura na atraktivnim gradskim površinama luksuzne stambene komplekse. Sto metara kvadratnih luksuznog stanja trosoban stan su plaćali doslovno po cijeni jednog prosječnog lošeg polovnog automobila. Vama su gospodo iz bivšeg režima automobili koji su u vašem vlasništvu višestruko skuplji od stanova koje su gradili građani Crne Gore, a država Crna Gora poklanjala i namjerno kažem poklanjala, jer ste kvadrat stana plaćali po 139 eura po m² i to je odlična cijena, ali nije bila dostupna svima, savršena i sjajna cijena, ali samo za podobne, odlična cijena za takav stambeni kompleks. Zamislite da su oni čitavo jedno naselje koje vrijedi 25.000.000 eura prodali samima sebi za 2,7 miliona eura, nešto što vrijedi 25.000.000 eura kupili su za 2,7 miliona eura. Oni su državne stanove sebi samima prodavali po cijeni koja je devet puta niža od tržišne cijene i zato kada kažemo da je bivši režim bio najveća agencija za nekretnine tome moramo da dodamo da je bio i najgora agencija za nekretnite, agencija za useljavanje partijskih i javnih funkcionera, a za iseljavanje građana Crne Gore.

Vi ste, poštovani građani Crne Gore, metar kvadratni stambenog prostora u to vrijeme u tom periodu plaćali 1.250 eura, a oni 139 eura i kao što vidite to je bila cijena za njih, a ovo je bila cijena za vas. Naravno, jasno je da u poslednjih 30 godina nijesmo bili isti, a da nijesmo bili isti svjedoči jedan recimo od primjera bivše javne funkcionerke Vesne Medenice, bivše predsjednice Vrhovnog suda, sada već optužene za izvršenje teških krivičnih djela, mame Justicije našeg pravosuđa, koja se obratila Vladinoj komisiji sa zahtjevom da joj se dodijeli 30.000 eura za uređenje stana i Vladina komisija sama procjenjuje da Vesni Medenici to nije dovoljno nego kaže evo ti 40.000 eura. Je li vam se ikad desilo poštovani građani Crne Gore, da od neke Državne komisije tražite 1.000 eura, a oni kažu to nije dovoljno nego evo vam 1.333 eura? Naravno da nije. Je li vam se ikad desilo da od nekog druga i prijatelja tražite 40.000 eura na zajam, a on kaže može i evo ti 15.000 eura gratis ili recimo da odete na pumpu da natočite 30 litara goriva oni kažu platićete ovo po devet puta nižoj cijeni od tržišne cijene i još deset litara gratis ili da odete u dragstor kupite 30 litara ulja oni kažu platićete ovo po devet puta nižoj cijeni od tržišne cijene i evo još deset litara ulja gratis. Kako dobra komisija, savršena komisija, komisija koja misli umjesto vas, ne morate uopšte da joj pišete, ne morate da joj se obraćate da bilo šta dokazujete. Ona radi umjesto vas. Sjajna logika, sjajna matematika, a u čemu se krije ova matematika? Mama Justicija onog trenutka kada je zatražila stambeni kredit od Vladine komisije u iznosu od 30.000 eura znala je da mora da vrati 8.000 eura. To je znala i Vladina komisija, ali da ne bi vratila Vladina komisija kaže nije ti to dovoljno, evo ti još 10.000 eura, da od 10.000 eura vratiš 8.000 eura i još 2.000 eura strpaš u džep i umjesto da ti ostane 22.000 eura ostaće ti 32.000 eura, komplikovano zvuči, ali je matematika i logika savršena. Zvuči kao najbolji kredit na svijet. Zamislite da čujete tako neku reklamu za neki kredit od neke banke u Crnoj Gori. Čitava bivša SFRJ bi se ovdje sjatila, mi crnogorski građani bi čekali u redovima od 2050. godine, ali mama Justicija nije čekala niti jednog jedinog minuta u trenutku kada je dobila 40.000 eura stambenog kredita imala je u svom vlasništvu, to smo čuli od naše koleginice kuću od 146 m². Dvije godine nakon toga poklanja svoj stan od 80 m² svojoj kćerki i tu ne bi bilo ništa čudno da taj stan opet nije dobila od Vladine komisije Vlade Crne Gore kao u društvenoj igri monopol podižete i pomjerate kućice, pomjerate i podižete nove. To više ni bog ne može ispratiti, ali evo da pokušamo da ispratimo samo devet javnih funkcionera bivšeg režima. Devet javnih funkcionera bivšeg režima uzima stambene prostore u ukupnoj kvadraturi od 833 m² i znate koliko to plaća 113.000 eura. Vi poštovani građani Crne Gore, za 113.000 eura možete da kupite stan negdje do 70-80 m², ali javni i partijski funkcioneri bivšeg režima za te iste pare 883 m.² Kao što vidite bivši režim se baš dobro pobrinuo za svoje javne i partijske funkcionere. Sve što su poželjeli od bivšeg režima su i dobili, a jedan od ovih devet, izazimajući mamu Justiciju, od Vladine komisije kupuje stan od 62 m² i plaća ga ni manje ni više nego 6.200 eura. Bilo mu prosto da ga poslije toga nije prodao i od toga zaradio 62.000 eura deset puta više. Pa se pitamo je li to bio državni biznis ili je to bila državna mafija. Ovo je očigledno jedan od najboljih crnogorskih biznismena kupi po jednoj, a prodaje po deset puta većoj cijeni. Kada se već busa u patriotska i crnogoska prsa što makar to nije radio za državu, pa da država zaradi deset puta više. Ovo nije samo državna afera ovo je jedan klasični državni hit, jer su bivši funkcioneri možda i sadašnji partijski javni funkcioneri bivšeg režima faktički ukrali čitavo jedno podgoričko naselje. Učinili su kao mađioničari da čitavo jedno naselje nestane. Kao što vidite pravda je počela i uskoro će biti kuc-kuc, imamo par pitanja za vas. Otvaraj vrata državnih stanova, ulazi pravda i ulaze građani Crne Gore. Zato obje ruke za predlog ovog zakona, jer je to borba koju smo otpočeli ovdje u ovom visokom domu nakon 30. avgusta amandmanima Kluba poslanika Demokratske Crne Gore na budžet za 2022. godinu kojim je zabranjena dodjela stanova ministrima, članovima Vlade i poslanicima. Eto toliko i hvala.

PREDSJEDNIK DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 13:03:15)

Zahvaljujem poslaniku Bogdanoviću.

Sada ispred Kluba Pokreta za promjene riječ ima poslanik Branko Radulović.
Izvolite, poslaniče Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (08.12.22 13:03:30)

Hvala predsjednice.

Uvažena predsjednice, kolege,

Želim prvo da kažem da jutros sam se čuo sa Milanom nadajući se bistro glave, međutim sa druge strane sam osjetio jednu veliku gorčinu. On i ja smo stari drugari, bili smo u mnogim prilikama izazovnim i tvrdim da on što je rekao da je to istina da se kloni i on, a i ja sam počeo da se klonim svake mogućnosti, konflikta i da je ovo više nedopustivo. Mi smo u stanju jedne potpune anarhije, da svako daje sebi za pravo da sudi i presuđuje, da napada, a mora da zna da je ovo Crna Gora i da još kod nas stanuje ono što znači čuvanje obraza, sebi i svoga potomstva. Mi u Crnoj Gori smo svi, svako sa svojom posebnosti, koja nas spaja, samo se dijelimo na jedne, a to je lopove i poštene ljude i to svako treba da zna u Crnoj Gori.

Kad je u pitanju ova tema želim da kažem sljedeće da ja sam po nečemu što sam možda i po ovoj temi u politici i ubjeđenju i u predlozima i u rješenju da od jednog korumpiranog moralno devastiranog sistema u etički sistem i demokratski sistem ne možemo proći, ukoliko ne zapazimo svu tranziciju. Ta tranzicija, po meni, je od otvaranja tajnih dosijea, kod lustracije, od vitinga, od preispitivanja imovine, od vraćanja, od raskida korumpiranih ugovora o privatizaciji i koncesije, sa izgradnjom, normalno, pravih institucija koje će sprovesti to. Nažalost, i ova i prethodna Vlada sa zakašnjenjem neke moje ideje prihvataju. Sad vidim da ministar prihvata da će sprovesti viting, davno sam pričao o tome, e sad prihvata i druge političke partije. Davno je koleginja Bošnjak, mislim u prošlom sazivu ili u kojem sazivu bješe, predložila zakon o preispitivanju imovine. Davno smo ga mogli usvojiti, sad hoću da nešto kažem. Ukoliko nema paketa za sve u ovu tranziciju ja sigurno neću da glasam za parcijalno i nekvalitetno rješenje kao što imam osjećaj da će biti ovaj zakon o preispitivanju imovine. Hoću da se preispita lopovluk od 90-ih godina. Hoću da se vrati sve građanima Crne Gore. Ukoliko to ne bude ja neću da glasam kao što sam rekao da neću da glasam za budžet ukoliko nije reformski.

Druga jedna stvar, moram predsjednice da kažem nešto što nikad u životu nijesam mislio da pričam, jer koda nas u porodici je sramota da pričaš o sebi. Naučili su me Vaso i Ljubica da treba drugi pričaju o nama i naša djela da pričaju o nama, ali Crna Gora je toliko kontinuirana. Ne znam da li je nekada bila ta naša svijetla, moralna, prošlost pa je trebamo obnoviti ili izgraditi novi nekakvi moralni kodeks na demokratskim principima, ja pojma nemam, jer otvarajući, grebajući po prošlosti vidimo da to nije bilo baš toliko svijetlo. Sad ću reći nešto, neću ih imenovati, ali ću reći od nepomena po meni, a to je dovoljno, nekih koji su ostaci starog režima i još o nekim institucijama ili se bave nekim društvenim djelatnostima gnusne neistine su iznijete o mojoj porodici. Kolege poslanici zbog vas i zbog poštene Crne Gore, ne zbog tih nepomena, i zbog mog oca i majke i moralnog kodeksa koji mi je usađen kunem se u sve što imam da nikada, nikada ja niti moj porod, niti porod moga oca nije dobio od ove države jedan kvadrat ili jedan euro. Kroz kakvu golgotu prolaze moji članovi porodice zbog tog moralnog nekakvog odnosa i pijedestala želim sad da iznesem neke čiste podatke.

Ovo je moj imovinski karton kojeg sam predao ove godine. Ja u odnosu na imovinski karton 2007. godine kada sam počeo da se bavim politikom imam pet puta manje. Tada sam imao i stan kojeg sada imam kojega sam donio iz Makedonije i kuću u izgradnji i dvoje kola i negdje oko 300.000, u tom vremenu, akcija i stan u Budvi, normalno i kredit pošto sam imao pet kredita u životu od 120.000 eura. Danas imam taj stan i dalje, kuću sam dao sinu, svi smo dali reći ću i zašto, imam isto dvije kola jedno mojoj ćerci, evo doktor je tu koji je njen kolega i dalje se vozi kolima koja smo joj kupili kada je diplomirala prije 21 godinu *Bora*, nema džipove kao neki što imaju džipove i imam kredit od 98.000 eura koji sam uzeo 2019. godine da bi pomogao svojoj ćerci da kupi poslovni prostor i stan za ambulantu svoju. Prodao stan u Budvi i poklonili mojoj ćerci da bi joj pomogli da bi dobila to. Kada je u pitanju moja ćerka može li ovo bez ludak čovjek da uradim, ja sam je naćerao. Ona ima kredite 2016, 2016. i 2018. godine koje je podigla 220.000 eura. Ona će tek 2038. godine vratiti dva kredita, a 2044. godine kad bude imala 71 godinu će vratiti treći kredit. Ima platu, je li tako doktore, koja je niža od ljekara zato što je po nekakvom kolektivnom i sve ostalo, ona spada u grupu onih koji nijesu ljekari, a istovremeno ima ambulantu, ima sve ostalo. Osim toga znaš ti dobro doktore, doktorska disertacija joj spremna da odbrani u Beogradu, nema pet dana vremena, 24 sata je u bolnici, ali to je njena sudbina.

Moj sin je 2011. godine podigao 148.000 eura kredita na zaduženje do 2034. godine da bi dovršili kuću u Tološima. Još nešto ću da kažem da smo uvijek u našoj porodici sve davali za zdravlje, za zdravlje i za školovanje. Moje dvoje djece su vrhunski školovani, moj sin je završio srednju u Americi, dva američka fakulteta, dvije magistrature, bio je sin državnog neprijatelja. Danas se javljaju neki da li je ili nije

radio neđe. Odseliću se iz Crne Gore ukoliko se dokaže da nije radio u firmi u kojoj je radio, svake subote što više, ja išao tamo. Tako da sad ću da rečem.

Građani Crne Gore, ovo sam potomak Vasa i Ljubice, ovo je moje potomstvo. Laž nemojte slušati, sve provjerite. Ukoliko ne bude istina sve danas što sam rekao seliću se iz Crne Gore, a sada ću nešto reći. Zbog svoje frustracije prema ljubavi Crnoj Gori sam se vratio kad sam mogao ići i u Kanadu, svuđe su me zvali, jer sam bio izuzetno uspješan, ali sam napravimo možda i životnu grešku što ne samo mojoj žrtvi koja prolazi 35 godina kroz Crnu Goru nego sam žrtvovao možda i život moje dvoje djece. Možda ću zbog toga i na kraju patiti.

Još jednom pozivam sve poštene novinare, inspektore, sve nek utvrde, ali za ovo ću se boriti do kraja. Ja nisam uzeo stan jedini možda profesor univerziteta od 1.000 i kusur, jer mi je sramota bilo da kao redovni profesor uzmem stan ili dva kredita koji sam mogao nego sam uzeo komercijalni, jer me sramota bilo od saradnica i saradnika mlađih koji nijesu imali stambeno riješeno pitanje. Jesam li ja lud zbog toga ili sam ja normalan čovjek? Da li je ovo Crna Gora normalna ili je luda Crna Gora? Sigurno dok ovdje budem ću se zalagati, da oni koji su pričinili krivična djela odgovaraju vrata svaki kvadrati metar na 10 ili 20 godina kredita. Gospodo ja sam zato ako si vrhunski ljekar daj mu vrhunsku platu, ako si vrhunski tužioc daj mu vrhunske stanove, od svojih plata neka kupuje svako. Socijalni stanovi za sirotinju i kada ... onaj ko je siromah ne može njegovo potomstvo nego će doći drugi siromah. Ja sam za takvu jednu politiku. Bez ovoga nega moralne obnove Crne Gore. Ja sam u to ubijeđen i za to ću se zalagati.

Ovaj predlog je samo djelimičan, on samo kaže zaustaviti, a što sa prethodnim i sve one četiri stvari o kojima sam pričao. To je tranzicija, to je tranziciona pravda. Nema Crne Gore bez takvih radikalnih reformskih promjena. Hvala i izvinite.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 13:15:21)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.

Sa ovim smo iscrpili uvodna izlaganja ispred poslaničkih klubova.

Da li želi potpredsjednica Bošnjak da komentariše?

Izvolite, potpredsjednice Bošnjak, kao predlagač.

BRANKA BOŠNJAK (08.12.22 13:15:36)

Zahvaljujem i biću vrlo aktivna zbog toga što mislim da ova tema zaslužuje da se ovdje polemíše po ovim pitanjima i da se skinu neke maske koje su dosad čini mi se ili taj veo tajni na ovo o čemu danas pričamo.

Nažalost, kolega Bogdanoviću, nije ovo samo deset godina nego od 90-ih je ovo jedna da kažem procedura, odnosno način na koji su se čašćavali mnogi stanovima i kreditima, samo što je izgleda sada polemika i priča oko neke dvije ili tri ne znam komisije, a bilo je i onih od ranije. Bila sam uporna i postavljala poslanička pitanja i dobijala neke odgovore i hoću da vam kažem da je suština bila u tome što je nekad to radio uži kabinet Vlade, a nekad su to radile neke komisije. Ja sam, naravno, pošto sam bila vrlo istrajna i krivične prijave recimo protiv Slavoljuba Stijepovića zbog toga što su po pravilniku koji se tiče dodjele za rješavanje stambenih pitanja dodjeljivani radni prostori izvjesnim profesorima univerziteta koji su riješili svoje stambeno pitanje kroz akciju koju je radio Univerzitet Crne Gore. Onda su navodno poslije nagrađeni sa radnim prostorima koji su otkupili i među njima je nekadašnji ministar kulture Mićunović koji ne znam koliko ima nekretnina i raznih primanja, pa do nekih glumaca, uglavnom istaknutih DPS članova. I dobijem odgovor od tužiteljke gdje je sve crno na bijelo, jer taj pravilnik se samo odnosi na rješavanje stambenih pitanja, nikakvih radnih prostora gdje su se davali stanovi od 70 kvadrata u univerzitetskoj zgradi za rješavanje toboš radnog prostora i ateljea i već ne znam šta. Dobijem odgovor od tužiteljke da je navodno komisija morala da radi što joj je naložio predsjednik Vlade bukvalno parafraziram, ali to je bio odgovor. Kasnije u jednom od ovih medijskih objava vidim da je u stvari ta tužiteljka u stvari i dobila stvar po ovome. Mislim da krivično trebaju da odgovaraju sudije i tužioc koji tačno znaju da smo kroz Tužilački savjet i kroz Sudski savjet i ovamo Ustavni sud ovi čuveni sudije Ustavnog suda koji sad tamo su u stvari dobitnici stanova da oni trebaju da odgovaraju, jer oni su tačno znali da ne mogu po tom osnovu da dobiju stan već da to treba da ide kroz Sudski savjet i Tužilački i da bude javni konkurs. Međutim, oni su na taj način korumpirani i kupljeni i zbog toga nijesu ni reagovali na sve, jer većina njih je bila s rukama u krivičnom djelu i zato mi je žao što ima, vjerovatno, i sigurna sam ima službenika i nekih koji su zaslužili možda da im se riješi stambeno pitanje i nekako sve stavljam u isti koš, ali mora ići tu, jer ima i drugih. Znam i službenike koji su dobijali stan pa odmah u sljedećoj raspodjeli dobili još 20.000-30.000, ali oni su članovi Izborne komisije itd. koji su dobili onda da taj stan vjerovato namjeste, jer je bilo malo dobiti stan

zaboga nego mora se još i to namjestiti. Ja sam bila vrlo istrajna i ono što mi je bilo žao mi je što su drugi službenici namještenici kupovali one akcije 1000+ a kolega do njih je dobio i riješio stambeno pitanje, a to nije platio, evo kao što je kolega Bogdanović rekao po devet puta nižoj cijeni.

Ono što je takođe sporno što su članovi komisije i predsjednici komisije po ovom pitanju rješavali. Ma nijesu oni rešavali, oni su već imali riješena stambena pitanja, sigurna sam da u 80% slučajeva su imali već riješena stambena pitanja. Ovo je samo bila nagrada ili korupcija, ništa drugo, nagrada za nešto ili korupcionarski akt. Zbog toga što je vrlo malo onih kojima je zaista bila nužda i koji su to trebali. Zašto recimo neki ljekar, evo zašto nije kolega Čeman dobio stan ili Tamara, a dobio je kolega Eraković, po čemu? Zašto nijesu mogli da se jave na isti konkurs, pa da onda makar imaju mogućnost. Zašto neki poslanici su dobili, a nije niko tada iz opozicije, nije imao mogućnost niti je znao? a onda mi imamo i nekih naših kolega koji su se krili pa da ne bi se javno znalo pa su neki dobijali na majku, na oca, odjednom se ipostavi nekakva profesorica u školi dobije kredit od 40.000 zašto je baš ta komisija odredila baš tu profesoricu i rekla - a, da, njoj treba, a ne neki drugi prof srednje škole? Zbog toga što je neko za njih urgirao. Ovo je zaista nešto što treba da se ispita i trebaju krivično da odgovaraju i trebamo da nadomjestimo u budžet, jer se radi o ogromnim sredstvima. Ja sam predložila i u prošlom sazivu i u ovom sazivu onaj zakon i sad ga nijesam stavljala na dnevni red zato što je aktuelan taj zakon o preispitavanju imovine i rekla sam o specijalnom oporezivanju, jer smatram da tamo gdje ne može da se vidi krivično djelo, a će postojati nesrazmjer između imovine i primanja da treba da se oporezuje visokom stopom poreza. Tamo gdje postoji krivično djelo da se oduzme ta imovina i da se krivično odgovara. Sve mi djeluje da je ovaj zakon koji se pominje, evo ga nema već dvije godine pa razmišljam da li da stavim na dnevni red zakon koji sam predložila i da ga zajednički uredimo i krenemo i u to, zbog toga što prosto gubimo strpljenje, jer je to bilo toliko aktuelno, ali evo čeka se već godinama.

Ono što mi je vrlo važno ja negdje neke pozicije koje bi trebali svojim djelovanjem da pokažu primjer oni su kroz ovo potpuno, tu govorim i o sudijama i o tužiocima i o direktorici Agencije za antikorupciju koja je prodala pa onda u onoj emisiji odjednom kaže - to se greškom našlo u ugovoru. Pa izvinite, ako ste vi predsjednica suda, valjda pročitate taj ugovor, pa vidite da je greška, pa prvi ste vi ti koji treba da zapazite grešku. Mislim toliko je sve postalo iskompromitovano, toliko nama treba jedan reset i treba na nekim zdravima osnovama, gdje god se zagrebalo poslije ove smjene vlasti vidi se da je bilo do te mjere trulo, da i nije lako, ovo sad što se sve dešava to je sigurno revolt ovih koji su smijenjeni i svjesnost da će nekad odgovarati, jer su se oni ponašali kao da nikad neće doći do smjene vlasti i davali sebi previše za pravo.

Ono što bih ja željela da budu plate dovoljno visoke da svak može da pod komercijalnim uslovima uzme kredit za stan i riješi stambeno pitanje, da tamo gdje nam zaista postoji deficit kadra gdje nekoga treba da primamimo na neki način da dođe, kao recimo evo doktor zna, fale dječiji psihijatri. Zašto nekoga na taj način ne stimulisati da dođe da živi u Crnu Goru ako smo deficitarni, jer znam da ovaj Centar za autizam prosto vapi za nekim takvim kadrovima. U tim nekim incidentnim situacijama da postoji neka mogućnost da na taj način nekoga privučete, ali da samo povlašćeni, privilegovani na ovaj način bahato, bestidno, pa prodaju stan pa zarade pa ostave nekome i to oni nemaju osjećaj da su nešto dobili što im ne pripada. Onda kreću da pričaju, pa po nacionalnoj osnovi vi mene, ne, drugovi, vi ste nešto uzeli što ne pripada, vi ste prvo zloupotrijebili poziciju, pa ste tek onda to što ste nacionalni. Znae kad nekog pritisnete onda oni kažu e to je zbog toga što ja sam iz nacionalne manjine pa vi sad mene zbog toga spočitavate što sam ja uradio to i to. Ne to nema veze, to ima veze sa aktom koji se napravio mimo procedure, zloupotrijebljena funkcija, a ovo je potpuno druga stvar.

Ne treba se samo vratiti na 10 godina, to nije bila poenta, treba otpočetak sve fino preispitati i vidjeti ko treba da odgovara, a ko sve treba da obešteti ovu državu, zato što je na taj način čašćen stanom ili kreditom. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 13:25:36)

Zahvaljujem potpredsjednice Bošnjak. U pravu ste borba protiv korupcije jeste i najbolji i jedini patriotizam.

Poslanik Radulović želi odgovor na komentar.
Izvolite, poslaniče Raduloviću.

BRANKO RADULOVIĆ (08.12.22 13:25:52)

Hvala.

Samo ću dva komentara, jedno zapažanje što me izuzetno raduje, što mi 41 smo oni koji nikada nijesu dobili ni jednu privilegiju na način koji nije dostojan nekim normalnim tekovinama, to je jedna stvar.

Drugu stvar, želim da uputim građanima Crne Gore, ja važne stvari pamtim, tako imam selekciju mozga od '90-tih i prije '90-tih godina do današnjeg dana. Ja moram da primijetim nešto, da dobar dio onih veljih Crnogoraca, koji su pripadali

'90-tim sasvim nečemu drugome danas zbog svoje prošlosti privilegija koji su stekli na jedan anticrnogorski način da ga tako zovem ukoliko hoćemo svijetlu crnogorski moral da ga uzdižemo i da busajući se u grla i u grudi crnogorstva iza toga stoje i stanovi i krediti i svojih i na svoje ime, i svojih supruga i supružnice i svojih majki i svojih očeva i svojih tetaka, znam imena takvih ljudi i takve ljude prezirem, oni su bili taster i karika ka nečemu vrhu gore koji su pljačkali fabrike, resurse koji su švercovali i duvan i mnoge tafiking i mnoge druge stvari. U pamet se i razmislite svi kakvu želimo Crnu Goru i kako se borimo. Neki koji su velji Crnogorci na taj način se bore, ka vraćanju autokratije, diktature i starim odnosima koji ne mogu više stanovati u Crnoj Gori. To je osnovna stvar, ne želim da ulazim sigurno ih ima onih rijetko koga vidim iz moje garde rijetko, a tada je trebalo pokazati i petlju i sve ostalo, neki si sigurno i zalučeni sa ovakvom jednom anarhijom medijskom, njenom kaljugom u mnogo čemu i ovakvom jednom pričom, ali i dobar dio onih koji ima nas, e ima vas, sa stanovima i svim ostalim, ne bih nikad pošao za takvim.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 13:28:47)

Zahvaljujem poslaniku Raduloviću.

Nastavljamo po redosljedu prijavljenih poslanika i prvi riječ ima poslanik Janko Milatović.

Izvolite poslaniče Milatoviću, pet minuta. Hvala.

JANKO MILATOVIĆ (08.12.22 13:28:59)

Poštovana predsjednice, poštovani građani Crne Gore, poštovana Skupštino,

Nešto nijesam mislio danas pričam, ali moram da se zahvalim gospođi Bošnjak, s kojom se u nekim stvarima nijesam slagao kada je glasala, ali je odradila jedan rudarski posao, gdje je našla kako se krađu stanovi i gdje je zavučeno, ovi kvadratagoniči DPS-a, SDP-a i Bošnjačke stranke u koji je zakon zavučen sve to.

Gospođo Bošnjak, ja Vam se na tome zahvaljujem i podržavam da se brišu članovi 28, 29 i 30 ovoga zakona što ste Vi predložili. Jutros slušajući neke vijesti čuo sam frapantan podatak. Gospodin Bogdanović je govorio od 20.000 m² i gospođa Božović je pričala 25.000.000 evra u zadnjih 10 godina, ali frapantniji podatak od toga 18.000 porodica u Crnoj Gori su podstanari. Pomnožite to sa tri ili četiri člana familije i doći ćete do jednog velikog grada veličine Nikšića. To je strašno, u zemlji koja je mogla da bude Švajcarska na moru, a ne Kolumbija na Jadranu i trebali smo tim ljudima nekako da pomognemo. Došli smo do toga da ljudi koji imaju pet - šest nekretnina, uzimaju kvadrat stana od ove države, ono što je gospodin Bogdanović rekao, zavukli hiltovku u budžet, plaćaju kvadrat stana koliko je metar drva. Zna li koliko familija u mom Nikšiću koliko familija nema za metar drva, ili da kupi tri - četiri metra ne daj bože. Onda se pitam gdje je tim ljudima duša, boje li se boga, boje li se ljudi, stide li se ljudi? Pa ne možete spavati u šest postelja, ne možete jesti sa šest kašika, ne možete, jednostavno ne možete. Sve ono što bi rekao Era Ojdanić - i sve što sam stekao, potrošiće neko, doći će đavo po svoje to će neko da potroši, ali šta ćemo sa ovim ljudima koji su sada i ovdje u nuždi, u stanju socijalne potrebe.

Ovo što je gospođa Božović pričala u Srbiji, imamo mogućnost za pripadnike vojske, policije i ostale državne službenike koji treba da riješe primarno stanovanje, znači koji nemaju stana, da imaju taj jedan stan, to su komunisti radili, treba im čovjek, stručnjak ili policajac ili vojnik, ili električar ili miner nije bitno, riješe mu stambeno pitanje. Danas stanujem u takvom stanu koji mi je otac ostavio, to je bio kadrovski stan, a ovi imaju po šest, prodaš ga uzmeš za pet - šest hiljada evra, prodaš ga 105 - 106 i šta ćemo sad. Ne, ne ja sam izdajnik, oni su patriote, onaj jedan, evo da im ne pominjem imena, daje sebi stan, daje tašti stan, daje partijskom drugu stan, sumnja se i za majku, ne, sumnja se i za majku. Onda mi ovdje drže moralne tirade. Janko Milatović je izdajnik, Demokratski front je izdajnici, Demokrate izdajnici, SNP izdajnici, URA izdajnici. Ohrabrujem Specijalnog državnog tužioca ko god da je potegao ova pitanja hapsi Novoviću, hapsi i neka vrate pare Crnoj Gori, da pomognemo sirotinju.

Poslanici, evo trenutno sam ja poslanik, poslanici i ministri treba da kupe stan od svojih plata po kreditima. Mi imamo fin kredit, možemo da se zadužimo toliko da kupimo stan, ali nemojte sirotinju, znate li kakva sirotinja kod mene dolazi u Nikšiću, to je tužno, to je bogu plakati. Nema za dva metra drva, a Jevto Eraković plaća kvadrat stana metrom drva.

Hvala lijepo, izvinjavam se.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 13:34:48)

Zahvaljujem poslaniku Milatoviću.

Sljedeća je poslanica Maja Vukićević, a da se pripremi poslanik Dragan Bojović.

Poslanice Vukićević, izvolite.

MAJA VUKIĆEVIĆ (08.12.22 13:34:59)

Poštovane kolege, poštovani građani,

Prije nego što pređem na diskusiju o ovoj tački dnevnog reda, kratko želim da svrnem na ono što se juče dogodilo i na verbalni napad na kolegu Milana Kneževića, koji je umalo ne preraste u fizički napad da se tu nije našao njegov vozač koji je to spriječio. Taj napad je samo kulminacija svega onogta što se dešava prethodnih godina, počevši od namještenog državnog udara, osuđivanja Milana Kneževića na kaznu zatvora koju je izdržao, na kraju hapšenja njegove majke, što se nije desilo u istoriji crnogorskog parlamentarizma, da se poslaniku čak hapsi i majka, kako bi se izvršio neki pritisak na njega i Milan Knažević, naravno sve je to izdržao. Izdržao je to i Demokratski front koji je svih ovih godina na udaru. Međutim, ovaj je napad kulminacije samo tog jednog ponašanja prije svega Demokratske partije socijalista, koja je ohrabivala sve to što se dešavalo u prethodnom periodu. Želim zbog javnosti da kažem evo vidim da je sudija koji je pustio ovog momka na slobodu, Rade Četković, to je isti onaj sudija koji je potvrdio presudu Milanu Kneževiću, koji je prethodno ukinuo Ustavni sud i presudu koju je Milan Knežević već izdržao, tako da i to treba reći zbog javnosti. Vidimo, evo danas su i mediji puni nekih prijetnji koji su upućeni poslanicima Demokratskog fronta i pozivam i Tužilaštvo i policiju da reaguju, jer ukoliko se bilo šta dogodi smatraćemo da su i oni odgovorni, a i ovakve sudije koje prijetnje očigledno ne shvataju ozbiljno.

Da pređem na Zakon o održavanju stambenih zgrada. Čini mi se da danas imamo jednu temu koja je nikad aktuelnija s obzirom da se pojavio ovaj zahtjev SDT-a za skidanje imuniteta pojedinim poslanicima koji su bili dio tada Vladine komisije za dodjelu stanova. Pozdravljam ovaj predlog zakona poslanice Bošnjak, jer zaista u ovom poglavlju koji ona sada želi da ukine iz ovog zakona nije ni bilo mjesta u Zakonu o održavanju stambenih zgrada. Nije se poglavlje o rješavanju stambenih pitanja slučajno našlo u Zakon o održavanju stambenih zgrada, to je urađeno sasvim svjesno i sa namjerom, jer je očigledna namjera bila da sve to što se dešava sa stanovima i sa tim povoljnim kreditima prođe daleko od očiju javnosti, od suda građana.

Međutim, evo došlo je vrijeme da i o tome govorimo. Razumijem da za mnoge ova tema nije prijatna. Ali, ova tema je jako bitna, prije svega bitna je zbog građana Crne Gore, jer oni zaslužuju odgovor kako se trošio državni novac. Takođe vrlo je važno i zbog hiljada onih građana koji nemaju svoj krov nad glavom, ja ću se nadovezati na onu priču kolege Milatovića, mislim da je ovo zvaničan podatak, a da je nezvanično mnogo više ovih građana koji nemaju riješeno stambeno pitanje. Mislim da se ni mnogi ti ugovori o zakupu i ne prijavljuju, niti ovjeravaju, nažalost, to je drugi problem, ali statistika pokazuje jedno mislim da je realnost nešto sasvim drugo i da je mnogo više građana koji nemaju riješeno stambeno pitanje. Da bi građani u Crnoj Gori riješili stambeno pitanje oni moraju da prođu komplikovane procedure kod banaka, iako se uopšte i kvalifikuju da riješe svoje stambeno pitanje, onda plaćaju mjesečne rate u iznosu od nekoliko stotina eura i to dobrih 20 ili 30 godina svojih života. S druge strane imali smo funkcionere koji su bili na ovaj način privilegovani. Bez obzira što ova tema nije prijatna, mi je moramo ovdje raspraviti. Dakle, moramo utvrditi kako se trošio novac, ali takođe i zbog građana da nikada više ne bude ovakvih nejednakosti, da pojedinci budu ovako privilegovani da na ovaj način riješavaju svoje stambeno pitanje dok građani jedino što mogu da se zadužuju kod banaka i da do kraja života otplaćuju svoje kredite.

Dakle, nije ništa sporno pomoći zaposlenima da riješe stambeno pitanje, nije ništa sporno pomoći državnim službenicima da riješe svoje stambeno pitanje, sporno je kada se to radi na ovaj način, kada se to radi netransparentno i kada se to radi ispod svake tržišne cijene. Sporno je kada se određeni ljudi stavljaju u privilegovan položaj u odnosu na ostatak Crne Gore. Zbog toga je ovo veoma važno pitanje, sporno je da se stanovi od strane izvršne vlasti dodjeljuje drugim granama vlasti što se dešavalo u Crnoj Gori. Stanove su dobijale i sudije, dobijali su stanove i poslanici i na kraju umjesto da jedna grana vlasti kontroliše drugu, mi smo imali situaciju da imamo jednu interesnu grupaciju koja je između sebe povezana i koja je između sebe dijeli ono što je od građana otela.

Sad je došlo vrijeme da se to na neki način naplati, bar i ovako kroz sud javnosti, jer vidim da nije prijatno što javnost o ovome sad raspravlja, e bogami gospodo kada ste uzimali stanove ispod svake cijene nijeste razmišljali o tome da će to jednog dana doći ovako na sud, bar na sud javnosti. Očekujem i raduje me što je potpredsjednica Bošnjak već iznijela neke ideje u tom pogledu, ja očekujem da mi nadoknadimo štetu koja je prouzrokovana ovakvim ponašanjem. Mi danas, raspravljamo o tome da ovo uklonimo iz

Zakona o održavanju stambenih zgrada, ali mi zbog građana moramo da nađemo način, da se nadoknadi puna tržišna vrijednost ovih stanova i da nađemo model kako ćemo to da uradimo, neko za ovo mora da odgovara, jer ovo je očigledna pljačka države.

Koliko je bilo bahaćenje ovih koji su na taj način tražili i dobijali stanova, a istovremeno i komisije koja je takve odluke donosila, ja ću samo pomenuti neka imena, moje kolege su se dotakle nekih pomenuli su par imena, ali čisto zbog građana. Ovo su podaci koji su javno dostupni, već smo pomenuli gospođu Vesnu Medenicu, koja je više puta rješavala to svoje stambeno pitanje, ali nije bila jedina, treba pomenuti bivšeg ministra pravde Zorana Pažina koji je imao stan u Budvi koji je platio 76.000 eura kako je prijavio u svom kartonu, ali eto morao je da riješi svoje stambeno pitanje u Podgorici, a tu mu je stan bio premali, pa je umjesto stana od 73 kvadrata, tražio je i dobio stan od 128 kvadrata. Bivši ministar kulture Branislav Mićunović, pomenula je koleginica Bošnjak, posjedovao je stan od 187 kvadrata, ali je od Vladine komisije za svega 11.500 eura dobio neki prostor od 77 kvadrata koji je navodno prijavio kao radni prostor, u stvari tu se radilo o stambenom prostoru. Bivši specijalni tužilac Saša Čađenović je na zahtjev njegovog pretpostavljenog glavnog specijalnog tužioca Milivoja Katnića dobio stan od 89 kvadrata, za 15.326 eura. Bivši predsjednik Ustavnog suda, Dragoljub Drašković, posjedovao je stan i kuću u Nikšiću, ali to nije spriječilo Vladinu komisiju da mu dodijeli stan od 109m² i ovakvih slučajeva, poštovani građani, na desetine i za ovo zaista neko mora da odgovara.

Poštovani građani, nemojte da vas zamajavaju ovih dana pričom da oni brane Ustav i brane pravne propise i pravni poredak u Crnoj Gori, oni brane isključivo svoju nelegalno stečenu imovinu, ove stanove koji su na ovakav način između sebe dijelili. Izgleda da su na sve spremni da to i odbrane, vidimo po njihovom ponašanju, vidimo po njihovoj nervozni, pa ni ovaj verbalni napad na kolegu Kneževića juče nije bio nimalo slučajan, ali moraju da znaju da smo i mi spremni da ih uvijek i na svakom mjestu, isključivo služeći se istinom i činjenicama, podsjećamo na sva ona nedjela koja su uradili u prethodnom periodu, ali bilo ih je mnogo. Nikakva briga za Crnu Goru, nikakvo lažno moralisanje koje ovih dana tako lako prosipaju ne može da sakrije ono što su radili svih ovih godina i načina koji su od crnogorskih građana otimali. Sada kada je došlo vrijeme da se naplati ono što su radili, sada se kriju iza lažnog patriotizma, e ne mogu ta gospoda nama da dijele lekcije o patriotizmu, nego prvo neka vrate ono što su od građana Crne Gore oteli, neka vrate ove stanove koje su dobili ili neka nadoknade njihovu tržišnu vrijednost, pa tek onda mogu nešto da nam ovdje govore.

Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 13:43:25)

Zahvaljujem poslanici Vukićević.

Mislim da će Klub Demokratskog fronta morati malo da preraspodijeli vrijeme, sada kao što sam rekla poslanik Dragan Bojović, ima riječ, a da se pripremi poslanik Maksim Vučinić i ja vas molim da u okviru dogovora.

Hvala.

Izvolite.

DRAGAN BOJOVIĆ (08.12.22 13:43:45)

Hvala predsjednice.

Nastojću da redukujem svoju diskusiju.

Sva ova priča o stambenim kvadratima me podsjeti na jednu raspravu o antičkom spisu o tome šta je pravda i šta je pravednost. Pa tamo kaže jedino od sagovornika Sokratovih, Trasimah kaže da je pravedno ono što koristi jačemu. Vladar donosi zakone i postavlja pravila u sopstvenu korist, ne u korist naroda, tako da je pravedno, stoga, slijediti pravila koje postavlja jači, odnosno koje postavlja vlastodržac. Naravno, Trasimah je moralista, on vjeruje da su svi ljudi po prirodi loši i onda treba slijediti ono što je jače, ono što je moćnije i ono što može da donese korist i tako prosuđuje o pravednom. Nažalost, mi smo imali jedan veliki broj ljudi, često to čujemo i na konferenciji DPS-a, gdje oni na ovaj način tumače pravdu i pravednost. Oni kažu, pravedno je što su oni donosili ovakve zakone, kao što je ovaj zakon o stambenim kreditima, pravedno je što su oni sebi dijelili stanove, pravedno je što su oni imali i što imaju, što su krčmili Crnu Goru, zato što su oni jedine patriote oni jedini vole ovu državu i njima je to pripadalo i oni na taj način tumače pravednost.

Postoji još jedno tumačenje, u ime pravednosti, opet gdje postavlja drugi sagovornik Sokratov Glaukon i on kaže - *pravedno je /prekid/ svi bi ljudi bili nepravedni, nego se plaši da će ih drugi primijetiti u tom činjenju, pa iz tog straha, da ih drugi ne primijete oni izigravaju da su pravedni*. Na žalost, godinama

čak i za crnogorsko pravosuđe, sve ovo što je rađeno, ovoliki stepen korupcije je bio potpuno neprimjetan. Evo sad se počelo govoriti o ovom krčmljenju stanova, nije to jedino krčmljenje bilo u Crnoj Gori i nadamo se da će se nešto učiniti na tom planu mada nijesam neki optimista, s obzirom na ovu presudu koju smo čuli evo jutrošnju koja je donešena u odnosu na Milana Kneževića i na oslobađanje ovoga izgradnika koji ga je napadao, nijesam neki optimista da će se pravosuđe još izvjestan broj godina oporaviti od ove pošasti koji je DPS mehanizam napravio pravosuđu čitave Crne Gore, svih ovih godina.

Dakle, ti i takvi su nam određivali mjeru patriotizma u Crnoj Gori, ti i takvi su nam zaveli ljude i manipulišu ljudima da nas ovdje napadaju, provociraju, evo i fizički nasrću na nas i ti i takvi kažu da smo mi izdajnici, a oni su patriote, ti i takvi nam pokušavaju odrediti sistem vrijednosti.

Demokratska narodna partija i Demokratski front se nikada nijesu bojali, nikada se nijesu pomjerali ni milimetar i uvijek će ostati na braniku odbrane pravog sistema vrijednosti u Crnoj Gori i uvijek će se boriti protiv svakog oblika korupcije. Moram da pomenem na kraju, da skratim, Golda Meir, nekada je bila premijerka Izraela je izjavila - da ako želite dobro svojoj zemlji, ako želite da izgradite svoju zemlju, ako želite da vaši sinovi i kćeri ostanu u zemlji, morate korupciju da izjednačite sa izdajom, a korumpirane vlastodršce se izdajnicima do sedmog koljena, tako kaže Meir. Demokratski front je na tom stanovištu, jedino što može spasiti Crnu Goru je direktna borba protiv korupcije i jedino je to patriotizam. Sve ostalo je jedna manipulacija, jedna laž, jedan pokušaj prevare građana Crne Gore, ako želimo bolju budućnost za našu djecu, ako želimo bolju budućnost za Crnu Goru, mi se moramo izboriti sa ovom pošasću kakva je korupcija koja je vladala svih ovih decenija u Crnoj Gori.

Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 13:48:33)

Zahvaljujem poslaniku Bojoviću.

Sada riječ ima poslanik Maksim Vučinić, a da se pripremi poslanik Momo Koprivica.

Izvolite, poslaniče Vučiniću.

MAKSIM VUČINIĆ (08.12.22 13:48:44)

Zahvaljujem, predsjednice Skupštine.

Poštovane građanke i građani, uvažene kolegice i kolege poslanici.

Danas raspravljamo o Zakonu o održavanju stambenih zgrada, ali je svakako ovo zgodna prilika da se u dijelu rasprave podsjetimo svih nepočinstava koje su do sada uvažene kolegice i kolege spomenule za vrijeme vladavine režima Demokratske partije socijalista, a i da se podsjetimo čitavih preduzeća koja su bila u službi tadašnjeg režima i njihovih sljedbenika.

Ovdje moram pomenuti Crnogorski fond za stambenu i solidarnu izgradnju koju su osnovali Savez Sindikata Crne Gore, Vlada Crne Gore i Unija poslodavaca Crne Gore, radi izgradnje jeftinih, pristupačnih stanova za zaposlene u javnom sektoru.

Međutim, za vrijeme 30-godišnjeg režima ta firma je ubrzo postala poluprivatno preduzeće koje je godinama služilo za izvlačenje novca, dijeljenje stanova podobnim i potrebnim kadrovima za očuvanje režima Demokratske partije socijalista, ali takođe i za prodaju stanova po tržišnim cijenama čak i strancima i potkupljivanje onih koje je trebalo umiriti ili učutkati i zadovoljiti da bi se zatvorile oči pred bezakonjem koje je tada buktilo.

Prodajući namjenske stanove i poslovne prostore kupcima koji na to nemaju pravo Crnogorski fond za stambenu i solidarnu izgradnju isplivao je iz sfere socijalnog programa i gradnje namjenskih stanova, koje je trebalo da budu prodavani po 650 eura po kvadratu, jer su za njih obezbjeđivani placevi, nijesu su se plaćale komunalije, a u mnogim slučajevima finansijsku gradnju su podržavali sindikati i lokalne uprave. O zloupotrebi Fonda najbolje govori zgrada na Starom aerodromu u Podgorici čiju gradnju su dogovorili bivša predsjednica Vrhovnog suda Vesna Medenica i bivši direktor Crnogorskog fonda za stambenu i solidarnu izgradnju.

Međutim, kakva nam je predsjednica Vrhovnog suda bivša, zlatni su i ovi sindikalci. Ta zgrada je građena navodno za zaposlene u pravosuđu, a u njoj je danas najmanje stanara iz pravosuđa. Dio stanova podijelili su Vesna Medenica i Mladen Vukčević podobnim kadrovima u pravosuđu, a dio je prodao Poopoviću na tržištu kupcima koji su za to donijeli keš. Inače ti stanovi su trebalo da pripadnu zaposlenima u barskoj opštini zbog čega su brojni radnici protestovali, zbog činjenice da su sindikati njihove firme sve siromašniji, a čelnici sindikata i direktori sve bogatiji. Ekonomski je neobjašnjivo i nemoguće da se pred stečajem i u blokadi nalazi fond koji je godinama gradio stanove za poznate kupce koji je prodavao stanove u izgradnji, dobijao besplatne placeve, nije plaćao komunalije, i dobio kredit u iznosu od

14.000.000 od međunarodnih fondova. Ovo sve postaje moguće ako je riječ o kriminalu i to kriminalu koji je menadžment Crnogorskog fonda za stambenu i solidarnu izgradnju koji je brojne sindikalne vođe i bivše predsjednike sudova, opština, direktora, izvođače radova učinio bogatim, a radnike još siromašnijim. Nije trenutno moguće tačno izračunati koliko je taj fond nezakonito zarađivao, jer su mnogi projekti građeni preko dozvoljenih gabarita, ali ako se okvirno može ilustrovati činjenicom da su tenderi za gradnju zgrada po sistemu ključ u ruke godinama objavljivani po cijeni od 270 do 300 evra po metru kvadratnom, a prodavani su po cijenama od 650 do 1.300 evra po metru kvadratnom iako imamo da je prosječna razlika u cijeni od 700 evra po metru kvadratnom i to pomnožimo sa površinom od nekoliko hiljada m² jasno je da se radi o milionskim iznosima ekstra profita koje je ostvario sada blokirani Fond čiji se direktor sam hvalio da je izgradio više od 2.100 stambenih jedinica. I umjesto da mu sude za dugogodišnju zloupotrebu službenog položaja zbog koje je podnijeto 15 javnih prijava iz Saveza sindikata Crne Gore za nestanak sindikalnih poslovnih prostora i placeva oko 5.000.000 eura sindikalne kase što je konstatovano u izvještaju Odbora za kontrolu finansijskog poslovanja Saveza sindikata Crne Gore usvojenom na kongresu Saveza sindikata zbog čega je podnijeta prijava sudu i što je potvrđeno i revizorskim izvještajem, Mednica i Vukčević su sklopili posao sa njim iz razloga koji se mogu naslutiti. Za bivše čelnike sudova nije bilo sumnjivo ni to što je protiv Crnogorskog fonda podnijeta prijava za prodaju već prodatih stanova za nekvalitetnu i divlju gradnju dodatnih spratova u Rožajama i Budvi zašto ih je tužila Opština Bijelo Polje i desetine kupaca.

Nije ih zainteresovalo ni to što su novine pisale o tome da su sindikat i zaposleni u Opštini Bar javno prijavio Specijalnom državnom tužilaštvu da nijesu dobili stanove u zgradama koje su građenje za njih, već je Fond prisvojio jednu od tri zgrade i prodao oko 70 stanova barskih radnika. Čelnike sudova nije ni zanimalo ni to što je doskorašnji predsjednik Borda direktora Crnogorskog fonda za stambenu i solidarnu izgradnju umiješano jedno od najkрупnijih slučajeva prodaje Vjetroelektrana na Možuri u kopjem je novinarka sa Malte. Poštovani građani, kada pričamo o ovoj međunarodnoj korupcionarskoj aferi, riječ je o pokušaju pranja prljavog novca, ali se mora znati da je dio tog prljavog novca krvav jer je otišao ubicama novinarki s Malte. Novinari iz Bara su ukazali na sumnju da je jednoj tadašnjoj novinarki iz te opštine zapaljeno vozilo jer je pisala o slučaju prodaje više od 70 sindikalnih stanova u naselju Bjeliši.

Vidite, dragi građani, šta se dešavalo u Crnoj Gori za vrijeme vrhunca moći režima Demokratske partije socijalista. Dio novca je išao plaćenim ubicama za novinare, a dio novca od raznih korupcionarskih afera i kriminalnih radnji išao za učutkivanje novinara iz Crne Gore.

Samo na kraju da osudim napad na našeg uvaženog kolegu Milana Kneževića, koji je fašoidno motivisan, koji je predstavlja ksenofobiju i iskazivanje mržnje. Mislim da je sramota da se danas dešavaju takve stvari u Crnoj Gori, da narodne predstavnike napadaju ljudi koji jednostavno misle drugačije i osuđuju to što narodni predstavnici govore.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 13:57:12)

Nastavljamo dalje.

Riječ ima poslanik Momo Koprivica. Izvolite, poslaniče Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (08.12.22 13:57:17)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice Skupštine.

Poštovane kolegice i kolege, poštovani građani Crne Gore,

Riječ je o veoma inspirativnoj temi. Prvo bih rekao nešto o zakonu čiju izmjenu i dopunu predlaže uvažena potpredsjednica Bošnjak. Riječ je o Zakonu o održavanju stambenih zgrada. Kada čujete naslov tog zakona trebalo bi da predmet regulisanja tog zakona odgovara onome što je naslov zakona. Očekivali biste svi, uvaženi građani, da je predmet tog zakona održavanje stambenih zgrada, pitanje etažne svojine, održavanje kućnog reda u tim zgradama, funkcionisanje skupštine stanara itd. Ali, vidjećete da su i ova sporna tri člana pravnom gimnastikom uključeni u sadržaj zakona, a da nikakve veze nemaju s onim što je predmet zakona. Zato smo saglasni da je neophodno da se brišu iz ovog zakona, ali i da se sa njima obriše jedna, rekao bih, nemoralna i nepravična i protivpravna praksa koja je uvedena, a o tome ću nešto govoriti tokom svog izlaganja. Mi smo i dok smo bili u opoziciji podnijeli 2019. godine Predlog za ocjenu ustanovnosti ova tri člana Zakona o održavanju stambenih zgrada kojima je omogućeno da se funkcioneri čašćavaju stanovima i Ustavni sud nije odlučio po toj inicijativi.

Kada je došlo 30. avgusta do političkih promjena, neophodno je da se do kraja dovede proces ukidanja te protivpravne, nemoralne i nepravične prakse. Čuli smo i od zvaničnika Evropske unije da je to praksa koja je nepoznata kada je u pitanju Evropa, odnosno Evropska unija. Naš poslanički klub je za

budžet za 2021. i za budžet za 2022. godinu amandmanski reagovali i zahvaljujući našim amandmanima ugrađena je zabrana u Zakon o budžetu za 2021. i u Zakonu o budžetu za 2022. godinu, zabrana da se političkim funkcionerima rješavaju stambene potrebe o trošku građana Crne Gore, odnosno upotrebom budžetskog novca.

Dakle, zahvaljujući tim amandmanima propisana je zabrana da poslanici, članovi Vlade, državni sekretari u ministarstvima kao parekselans političke funkcije ne mogu rješavati stambene potrebe o trošku svih građana, odnosno upotrebom budžetskog novca kako nikad više motiv za ulazak u politiku, motiv za bavljenje politikom ne bi bio stan ili neka privilegija kakvu nemaju građani Crne Gore. Danas u Crnoj Gori ima oko 60.000 podstanara, ljudi koji nemaju dovoljnu količinu sopstvenog dohotka zbog stanja u ekonomiji da riješe stambeno pitanje, a to je jedno od najvažnijih pitanja koje treba da riješi jedan čovjek kako bi obezbijedio egzistenciju sebi i svojoj porodici čak i planirao porodicu itd. Ovom praksom dodjele stanova funkcionerima urušen je i Ustav, a urušena je i etika. Urušen je ustavni princip jednakosti svih građana pred zakonom, pred Ustavom, pred drugim propisima. Zašto bi javni funkcioneri imali prednost ili olakšicu prilikom rješavanja stambenih potreba o trošku svih građana u odnosu na ostale građane Crne Gore. Zašto javni funkcioneri, prije svega politički javni funkcioneri ne bi na isti način kao i svi ostali građani izdvajali dio svog dohotka, plaćali rate za stambene kredite i na taj način rješavali svoje stambeno pitanje. Zato smo mi saglasni sa ovim predlogom zakona koji je podnijela uvažena potpredsjednica Bošnjak. Glasaćemo za njegovo usvajanje kako bi se poslala snažna poruka da više u Crnoj Gori javni funkcioneri ne mogu na teret građana i o trošku građana rješavati svoje stambene potrebe i sticati nezakonite i nemoralne i nepravične privilegije ove vrste.

Takođe, ovih dana je aktuelizovano pitanje i skidanja imuniteta određenim poslanicima koji su učestvovali u odlukama o dodjeli stanova i stambenih kredita. Postavilo se, onda, pitanje da li je to progon političkih neistomišljenika. Rekao bih da ovo pitanje nije pokrenuo potpredsjednik Vlade gospodin Abazović. Ovo pitanje je pokrenuto prije četiri godine. Specijalno državno tužilaštvo jedna svijetla tačka danas u institucionalnom sistemu zato što se neselektivno bavi problemima protivpravnosti, protivpravnih, prije svega, kriminalnih djela. Tako da su i neki funkcioneri aktuelne izvršne vlasti našli se pod lupom Specijalnog državnog tužilaštva. Podsjećanja radi, kada je riječ o švercu cigareta. Slažem se, to je primjer pravog djelovanja državno tužilačke organizacije, da se procesuiraju i onaj ko švercuje cigarete, bilo stari bilo novi švercer, ali i da se procesuiraju oni koji su ne samo protivno etici nego i protivno važećim propisima sticali stanove o trošku svih građana Crne Gore. Posebno naglašavam ovo protivno važećim pravnim propisima.

Dakle, ovo pitanje nije pokrenuo gospodin Abazović da bi neko govorio da je to progon političkih neistomišljenika njegovih. Ovo je pitanje pokrenuto prije četiri godine i njime se bavi Specijalno državno tužilaštvo koje je procesuiralo i funkcionere izvršne vlasti na čijem čelu je gospodin Abazović. Podsjećanja radi, gospodina Miloševića koji je direktor Uprave prihoda i carina, a kud ćete značajnijeg funkcionera jedne vlasti.

Zašto je urušena etika? Gospodin Bojović je citirao misli velikih ljudi, mislilaca koji govore o nekim moralnim imperativima. Ja ću se podsjetiti jednog principa, skoro sam ga pominjao, čuvenog rimskog pravnika Ulpijana - živjeti časno, ne povrijediti prava drugoga i dati svakome ono što mu pripada. Taj princip je okosnica ne samo rimskog prava koje je doživjelo kasnije recepciju i danas se izučava nego je okosnica i vrednosni izvor modernog pravnog sistema.

Zašto je nemoralna ova praksa? Zato što se uzima ono što vam ne pripada. Zašto je nepravična? Zato što se uzima bez jednakosti i uslova za sve. Zašto je protivpravna? Zato što se i one čak loše odluke o rješavanju stambenih potreba funkcionera gaze i krše. To ću na konkretnim primjerima i pokazati.

Naša politička partija se pitanjima stambene korupcije bavila i dok smo bili opozicioni politički subjekat. Kada smo preuzeli vlast među prvim mjerama je bila upravo i ova amandmanska intervencija na oba prethodna budžeta da se zabrani političkim funkcionerima rješavanje stambenih potreba. Predlagač ovog zakona, gospođa Branka Bošnjak se, takođe, kao opozicioni političar bavila ovim pitanjima, bavila se problematizacijom toga i mislim da je ovo ispravan pristup. Ono što smo kritikovali kada smo bili opozicionari, danas kada smo u prilici da budemo dio parlamentarne većine da to i ispravimo. Uvjeren sam da uvažena potpredsjednica Bošnjak veoma dobro zna da se jedan dio problema u vezi rješavanja ovih stambenih potreba tiče i raspolaganja univerzitetskim stanovima. Vi ste to problematizovali i mislim da ste dobar sagovornik na ovu temu.

Sada ću vam pokazati jedan dokument koji je pribavila naša partija koji je Demokratska Crna Gora pribavila u julu 2019. godine. Tada sam, u ime poslaničkog Kluba Demokrata, tražio određene informacije po članu 50 i pribavio sam te informacije. Ovaj dokument kojim raspolazem sa zadovoljstvom u ime naše političke partije koja je dosljedna u borbi protiv stambene korupcije i svih drugih vidova korupcije podijeliti sa Specijalnim državnim tužilaštvom. Tu se vidi da je na sjednici od 25. oktobra 2018. godine Vlada Crne Gore odlučila da učestvuje u kupovini stanova kojima raspolaže Univerzitet Crne Gore. Kupljeno je osam

stanova za 680.000 eura, poštovani građani, a onda pet stanova čija je vrijednost, proizilazi iz ovog dokumenta, 457.000 eura koliko je Vlada platila Univerzitetu, tih 457.000 eura, pet stanova, dodijeljeni su petorici funkcionera, jednom poslaniku, dvojici ministara, predsjedniku Ustavnog suda i sekretaru Sekretarijata za kapitalne projekte. Dati su im za 91.000 eura, stanovi koji su plaćeni 457.000 eura. Dakle, čašćeni su 330.000 eura. Posebno naglašavam pitanje kršenja važećih propisa.

Naime, poštovana javnosti, članom 5 Odluke o rješavanju stambenih potreba funkcionera propisano je da prava na rješavanje stambene potrebe ima funkcioner koji nema stan, odnosno porodičnu stambenu zgradu u svojini, susvojini ili zajedničkoj svojini, odnosno ima stan neodgovarajuće površine. Dakle, mi smo 2019. godine pitanje problematizovali, bivši predsjednik Ustavnog suda gospodin Drašković, evo ih imovinski kartoni što ćemo uz ovaj ekskluzivni dokument poslati Specijalnom državnom tužilaštvu, ima kuću od 110 kvadrata, ima stan od 52 kvadrata i dobija, iz ovog dokumenta proizilazi, stan koji je 109 kvadrata površine, tačno je označena i lokacija, za 24.000 eura. Stan od 109 kvadrata za 24.000 eura. To je onaj predsjednik Ustavnog suda koji je bio najagilniji u argumentovanju ukidanja naknada za majke sa troje ili više djece. Dakle, te žene nemaju pravo na novčanu naknadu jer je diskriminatorna navodno naknada, a ovo nije diskriminacija kada on iako ima kuću od 110 kvadrata, stan od 52 kvadrata, suprotno članu 5 ove nakaradne odluke, kršenjem i te nakaradne odluke dobija stan od 109 kvadrata za 24.000 eura. Zapitajte se, uvaženi građani kako je moguće da neko dobije stan od 109 kvadrata za 24.000, a ima kuću i ima stan. Čašćen je stanom da ne bi radio po nalogu Ustava i zakona nego da bi radio po nalogu onih koji su ga častili stan.

Na taj način je urušen i Ustav i etički poredak i počinjeno je krivično djelo. Mi ćemo ovaj dokument s preciznim informacijama koje imaju veliku dokaznu snagu uputiti Specijalnom državnom tužilaštvu da proširi istragu koju je već započeo i koju pozdravljamo da se vodi na nepristrasnim osnovama i da se konačno dobije pravosudni i pravni epilog za tako nemoralno i protivpravno postupanje. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:10:56)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Potpredsjednica Bošnjak se javila. Vi kao predlagačica svakako imate mogućnost da komentarišete. Imamo još jednog prijavljenog. To je poslanik Genci Nimanbegu i onda smo iscrpili listu prijavljenih. Vi možete komentarisati sada, poslanici čije izlaganje komentarišete Vam ne mogu odgovoriti, s obzirom na to da su iscrpili vrijeme klubova. Svakako imate pravo, samo da budemo svi upozoreni na mogućnosti i ograničenja.

Izvolite, poslanice Bošnjak, komentar.

BRANKA BOŠNJAK (08.12.22 14:11:58)

Zahvaljujem.

Hoću da kažem, prije svega, u vezi univerzitetskih stanova, da pozdravljam inicijativu koju je kolega Koprivica ovdje iznio, i to je jedna Pandorina kutija u koju treba državno tužilaštvo da uđe. Znam da se vodila posebna arhiva i da to nije bilo u arhivi, normalnoj arhivi Univerziteta nego je imala pri rukovodstvu posebna arhiva koja se vodila, a u vezi sa stanovima dodijeljenim. Oslaćao se, nažalost, taj biznis pa i sada imamo želju da se prave nekakve kule univerzitetske i da se izdaju poslovni i da se prave stambeno poslovni objekti protiv čega jesam. Mislim da prvenstveno treba da se bavi obrazovnom djelatnošću, a ne da se bavi stambenom djelatnošću, posebno što sam sigurna da je sigurno 90% onih na Univerzitetu kroz ove raspodjele stanova riješilo svoje stambeno pitanje. Tu je bilo davanja. Kao rektor date poslovni prostor nekom svom bliskom partijskom kolegi da ga kupi po jednoj cijeni, a onda kao predsjednik borda odbora druge institucije kupite po par puta većoj cijeni i oštetite Univerzitet zato što ste tamo zaboga bili predsjednik Upravnog odbora, a ovdje ste kao rektor nekim svojima uradili. Tu ima dosta. Ima tu i nekih što nijesu bili na Univerzitetu, a dobijali stanove, da ne govorim o kvadraturi, ali i tu treba da uđe i ja podržavam, hoću i da pozovem državnog tužioca da sam spremna da dam izjave pošto se ovim pitanjima bavim dugo vremena i imam dosta toga da kažem na ovu temu.

Prvo da kažem da sam 2006. ili 2007. godine dobila jedan spisak ko je sve dobio stanove i kredite. To je sjećam se *Dan* objavio kao specijalni dodatak *Dana*, a bilo je ljeto, tu mi negdje duguju što mi je tiraž planuo do deset ujutro. Svi su čitali ko je sve dobio stan i kredit. Poslije toga sam imala i neke prijetnje, ali da kažem da ne mislite svi, tu je bilo zloupotreba raznih. Meni se javila gospođa iz Bara, neću joj pominjati ime, koja se našla na tom spisku, a nikada pare nije dobila, a navodno je tamo pisalo da je dobila neki kredit, pa su je čak makli sa spiska jer je bila na spisku za stan u nekoj školi, radilo se o prosvjetnoj radnici.

Oni su zloupotrebljavali i na taj način vjerovatno su na nečije tuđe ime prikazali, ali ko zna ko je dobio ta sredstva, bilo je i toga.

U ovim sadašnjim spiskovima koje imamo prilike da čitamo u medijima, ima i onih koji su od Univerziteta dobili stan i obavezali se kao što smo svi s Univerziteta da radimo deset godina i da je do tih deset godina Univerzitet vlasnik 75% stana, a mi 25%, ali koji njeisu ni ispoštovali tih deset godina, a onda su dobili, u međuvremenu, od Vlade kredit. Znači, imaju i stan od Univerziteta i kredit. Ima ovdje i među našim poslanicima onih koji su dok su bili na funkcijama u Glavom gradu dobili stan, da kažem, kao zaslužni građani Podgorice. Pa, nijesu ispoštovali ovo vrijeme da rade u Glavnom gradu nego su otišli u Poresku upravu pa su tamo bili pa su dobili kao čelnici Poreske uprave kredit, a prekršili su zakon, tako da imamo raznih slučajeva. Pozivam specijalnog državnog tužioca da se ovim detaljno pozabavi i spremna sam da svjedočim o mnogim anomalijama koje sam primijetila i za koje imam i dokumentaciju.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:16:29)

Zahvaljujem, potpredsjednice Bošnjak.

Vi ste potrošili vrijeme kluba. Komentar definitivno ne jer ovo je bio komentar, predlagač se na Vaše izlaganje osvrnuo.

Poslaniče Koprivica, izvolite znate da je poslovnički tri minuta koje nemamo na raspolaganju, a Vi gledajte da bude što kraće.

Izvolite, poslaniče Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (08.12.22 14:17:06)

Zahvaljujem, koleginice.

Želim veoma kratko pošto je bio komentar da iskoristim pravo na odgovor.

Vi ste pokrenuli pitanje pravičnosti i zakonitosti dodjele stanova, odnosno stambene politike u okviru Univerziteta. Sam sam radio na Univerzitetu, odnosno na Pravnom fakultetu godinama i znam da se to pitanje problematizovalo i znam da ste i tada, kao neko ko je radio na Univerzitetu, znam i sjećam se, da ste se bavili tim pitanjem. Saglasan sam da to može da otvori jednu Pandorinu kutiju, ali svakako istina treba da izađe na vidjelo. Sa jedne strane, važno je da se ulaže u kadar koji treba da radi, koji treba čini humani kapital, koji doprinosi znanju, stručnosti, efikasnosti tih institucija uključujući obrazovne i univerzitete i to je neophodno, ali kako naći balans između sa jedne strane ulaganja investiranje u budućnost Univerziteta i sa druge strane očuvanja samostalnosti kritičke svijesti. Ako neko treba da stambenom politikom uguši kritičku svijest, pa da zaposleni na Univerzitetu budu čekači privilegije, čekači na raspodjelu stanova, a ne neko ko će da iznosi slobodno misao, da kritikuje stvari u društvu koje su za kritiku onda je to propust. Znači, ne trebamo da utopimo da uronimo naše institucije u mutne i netransparentne stambene politike. Tu je potrebno naći balans i vjerujem da je vaša priča na tom fonu i završavam samo sa ovim. Iz ovog dokumenta se, uvažena koleginice Bošnjak, vidi da je recimo jedan ministar stan od 92 kvadrata platio 15.000, odnosno treba da plati sa 15.000. Drugi ministar stan od 89 kvadrata sa 22.000 eura. To je dio ugovora, da ne idem dalje. Pročitao sam, bivši predsjednik Ustavnog suda koji se grlato borio protiv naknadi za majke i drugih socijalnih davanja usmjernih ka sirotinji crnogorskoj, od čijih usta se odvajalo da bi on dobio stan mimo i etike i mimo zakona i mimo važećih propisa, je dobio stan od 109 kvadrata za 24.000 eura. Ovdje je sad jedno pitanje koje treba da se potencira. Da li su i sve ove cijene koje su upisane u ugovore zaista i plaćene ili je po osnovu otpisa kredita zapravo stvarna plaćena cijena mnogo niža i od ovih, usudiću se da kažem, sramotno niskih cijena koje su upisane u ugovore? Dakle, ne samo što su dobili po povoljnim cijenama pet puta jeftinije nego što koštaju ti stanovi, nego nijesu plaćali ni sve te stambene rate znatno niže i to treba da bude predmet analize. Još jednom podrška za ovaj zakon. Mi ćemo kroz neki amandmanske intervencije djelovati ne u ovom pravcu, ne što se tiče stambene politike, nego što se tiče nekih etažnih pitanja. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:20:24)

Zahvaljujem, poslaniče Koprivica.

Sada riječ ima poslanik Genci Nimanbegu.

Izvolite, poslaniče Nimanbegu.

Možete se javiti za komentar, možete da komentarišete poslanika Koprivicu. Potrošili ste vrijeme kluba tako da trebali ste misliti na to prije nego što ste i prekoračili vrijeme koje je na raspolaganju. Riječ ima poslanik Genci Nimanbegu.

Izvolite, procedura.

Izvolite, po kom osnovu tražite proceduru?

Pročitajte član 118.

MAKSIM VUČINIĆ (08.12.22 14:21:10)

Predsjednice, u ovom visokom domu bio je običaj da se poslaniku da riječ kad je traži.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:21:33)

Znači, član 118 Poslovnika kaže - rukovođenje tajnim glasanjem. Tajnim glasanjem rukovodi predsjednik Skupštine kome u radu pomažu potpredsjednici, generalni sekretar Skupštine, u daljem tekstu, Komisija za glasanje. To je član 118. Možda, poslaniče Bulatoviću, vjerujem da Vi pamтите mnoga izdanja Poslovnika Skupštine Crne Gore.

Poslaniče Maksime Vučinić, nijeste dobili riječ.

Poslaniče Vučiniću, tražili ste proceduralno, tražila sam da se pozovete na član Poslovnika koji je prekršena procedura, rekli ste član 118, pročitala sam ga, uopšte nije primijenjen na situaciju u kojoj se sada nalazimo, ne vidim ni da smo pri glasanju još manje pri tajnom glasanju.

Riječ ima poslanik Genci Nimanbegu.

Poslaniče Nimanbegu, izvolite.

Tražite drugu proceduru, izvolite recite sad po kom članu tražite.

Izvolite, po kom članu tražite?

MAKSIM VUČINIĆ (08.12.22 14:22:53)

Molim Vas da izbjegnemo ovu raspravu. Znači, u ovoj zgradi u 27. sazivu je bio običaj, za vrijeme predsjednika Skupštine Alekse Bečića, da se poslaniku da riječ, pogotovu poslaniku koji je predsjednik partije jedne. Ovdje vam nema 40 poslanika opozicije, Skupština maltene radi na polugas i Vi jednostavno ne dozvoljavate da se raspravlja o ovako važnoj temi, a ne znate ni šta ću da kažem ni šta da ću da komentarišem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:23:32)

Poslaniče Vučiniću, i te kako dozvoljavam da se raspravlja o vrlo važnoj temi, kao što smo imali dogovor oko raspodjele vremena Vi prvi, iz vašeg poslaničkog kluba, nijeste ispoštovali dogovor što se tiče vremena. Mislim da sam uvijek tolerantna, ali ne mislim da treba tu moju toleranciju zloupotrijebjavati. Zaista, ne mislim da je treba zloupotrijebjavati.

Poslaniče Vučiniću, nijeste dobili riječ.

Poslanik Genci Nimanbegu ima riječ.

Izvolite, poslaniče Nimanbegu.

Procedurano, šef poslaničkog Kluba Demokratskog fronta.

Izvolite, poslaniče Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (08.12.22 14:24:36)

Potpuno se slažem sa Vama da ovo sad kako je bilo ne zaslužuje proceduralnu reakciju mog kolege, ali ako držimo do nekakvih pravila maloprije ste dali mogućnost gospodinu Koprivici ipak da odgovori, da komentariše odgovor koleginice iako mu je isteklo vrijeme. Ako je to bilo prije dva minuta, stvarno je malo neprijatno da mladi kolega ne može po istom osnovu da komentariše iako je i nama isteklo vrijeme. Sa Vama se slažem i Vi ste u pravu kad je u pitanju konkretna situacija niti mi, niti Klub kolega iz

Demokrata nemamo više vremena, ali ako smo napravili presedan maloprije red bi bio, vidjeli ste i sami, da njega je ovo dosta i pogađa, mladi je poslanik i hajde da mu damo šansu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:25:27)

Poslaniče Radunoviću, s obzirom da se šef kluba očekujem od Vas kao šef kluba da rasporedite adekvatno vrijeme u okviru poslanika iz vašeg kluba, pod jedan. Pod dva, imamo značajno/prekid/ s obzirom da je predlagačica zakona komentarisala izlaganje poslanika Koprivice i sa te strane je omogućen odgovor na komentar koji je predlagač, a nijesu pitanja bili bočni komentari. Znači, možemo da se složimo i da nije ista situacija, dozvoljavate, da bi poslanik Radunović, kao šef poslaničkog kluba, nadam se, u narednom periodu kvalitetnije dogovorio vrijeme rasporeda u okviru svog poslaničkog kluba i da nam se ove situacije ne ponavljaju, a uporno nam se ponavljaju više puta, izvinjavam se poslaniku Nimanbeguu, dozvolićemo komentar u trajanju od tri minuta poslaniku Maksimu Vučiniću, u pa onda ćete dobiti Vi riječ. Hvala vam, poslaniče Nimanbegu na Vašem izuzetno korektnom pristupu.

Poslaniče Vučiniću, izvolite tri minuta.

MAKSIM VUČINIĆ (08.12.22 14:26:37)

Evo ja sam krenuo nešto da kažem, pa sam imao ovu raspravu sa Vama i sad sam se malo poremetio, ali nema veza vratiću se na put.

Da kažem na početku, to što opozicija bojkotuje Parlament i to što opozicija hoće da naruši ustavni poredak u zemlji i to što na svaki način želi da uradi opstrukciju da ne može Crna Gora naprijed to mene ne zanima. Ovdje sam poslanik u ovoj skupštini i jednostavno imam potrebu da govorim zbog onih ljudi koji su me glasali, pogotovu kad je riječ o mojoj generaciji. Hoću da ispričam jednu zanimljivu životnu priču kolege iz Skupštine koji nije poslanik koji radi u Komisiji i koji mi je rekao da on sa jedne strane ima toliko veliku platu da ga onaj program 1000+ stanova ne prepoznaje, a sa druge strane ta plata je toliko mala da banke ne žele da mu daju stambeni kredit. Onda se taj mladi čovjek pita kojoj on grupi pripada i na koji način će on da ostvari taj kredit, jer čovjek se oženio i hoće da kupi svoj stan. Dok kod nas, kolega Koprivica je spomenuo, ove funkcionere koji su sami sebi dodjeljivali stanove, koji su svojim majkama dodjeljivali stanove, pa kad se naljuti tašta i onda i taštama dodjeljivali stanove, koji su najveću cijenu za stanove od 100 kvadrata najveća cijena je bila, čini mi se, 12.000 evra. Ni tu cijenu nijesu uspjeli da plate.

U susjednoj Republici Srbiji država je po Zakonu o podršci porodici sa djecom omogućila 20.000 evra za podršku mladim bračnim parovima da riješe svoje stambeno pitanje. Eto vidite, znači jedna država subvencionise mlade bračne parove sa 20.000 eura. Koliko je u stvari vrijednost danas tih stanova? Velika vrijednost kad jedna država subvencionise sa 20.000 mlade bračne parove što znači da su ti stanovi 70 ili 80 ili 100.000. Ova država daje funkcionerima koji mogu sebi da priušte i po ovom programu 1000+ i da dobiju stambeni kredit od banaka, daje im država stanove da ih kupe po nekim simboličnim cijenama.

Da pošaljem poruku ovim kvadratogoničima kojima valja svaka država. Evo sad sam pričao sa jednim starijim kolegom čak im je savezna država valjala kad im je dodjeljivala stanove u Beogradu. Sad im valja Crna Gora kad im je dodjeljivala stanove u Podgorici. Da pošaljem poruku građanima da ne dozvole da nas ovi kvadratogoniči zavađuju i dijele mi samo želimo državu vladavine prava i državu socijalne pravde.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:29:55)

Poslaniče Nimanbegu, Vaše vrijeme.

GENCI NIMANBEGU (08.12.22 14:30:02)

/Obraćanje na albanskom jeziku/

Poštovana predsjednice Skupštine Crne Gore, poštovane kolege i kolegice,

Želio bih učiniti malo ovu raspravu adekvatnom trenutku. Koristiću neke od poslovice ili mudrih riječi koje se govore, a upotrebiću poslije jedan vic koje je adekvatan za momenat.

Da krenem od ove poslovice - U pobjedi se ne uzvisi niti u porazu ne unizi. Ovo je upućeno svima nama, svim kolegama, da procijenimo adekvatnost trenutka i adekvatnost riječi koje upućujemo sa druge

strane onim ljudima koji nijesu ovdje koji se trebaju braniti, ne trebaju braniti koji su učestvovali u ovim procesima.

Ovo vam kažem iz jednog te istog razloga što definitivno, Predlogom zakona kolegice Branke Bošnjak, koji ja podržavam, definitivno ćemo odlučiti ili odlučujete, jer kao većina predlažete, da država se neće miješati u regulisanje stambenog tržišta. To je poruka. Idemo put tržišta, što znači ići put tržišta, da li će ranjive grupe moći doći do rješavanja stambenog pitanja, da li će oni kadrovi koji su nam potrebni, nemojte gledati samo političare, moći da ostvare to pravo. O tome se ne priča, ne vidimo šta se nudi iza. Kako ćete na tržištu gdje jedan advokat sa pravosudnim ispitom može zaraditi 1.000 eura dnevno konkurirati za radno mjesto glavnog administratora u jednoj lokalnoj samoupravi. Pa, neće imati motiv. E, ova politika je bila zbog toga i ona se u međuvremenu zloupotrebljavala. O tome trebamo razmisliti.

Gospodo, vic vam je sljedeći, kažu, hvala bogu što u Crnoj Gori nemamo kitova, kaže - imamo samo malu ukljevu imamo osam doktora nauka na ukljevu, zamislite da imamo kita koliko bismo imali doktora nauka. Ovo je upotrebljeno da li iz razloga da još jednom zajednički razmislimo da li je ta politika gdje univerzitetski profesori zbilja trebaju imati podršku države. Da li je ona upotrebljena kako treba, da li su stanove dati onima koji su doktorirali na ukljevi ili onima koji su doktorirali i koji su potrebni ovoj državi?

Ovdje u ovom momentu ne možemo doći do riječi, a reći ovi stanovi su se djelili mahom u Podgorici, šta je sa onim drugim mjestima? Šta je sa manjim lokalnim zajednicama? Na koji način pomoći njima? Zato sam upotrijebio prvu mudru riječ, da kad vodimo politiku moramo voditi odgovorno, a ne populistički, jer vaša skupštinska većina je napravila jednu diskriminaciju i nastavlja. To je skupštinska većina koja i čuti zašto majke sa troje djece da imaju nadoknadu, a ne sa dvoje djece. Zašto ne sve majke da imaju nadoknadu, zašto sve majke da nemaju nadoknadu, da li je to diskriminacija? Da li je diskriminacija ako država odluči preko Elektrodistribucije da kupi za 20.000.000 eura jednu Željezaru, a ne jedan hotel koji je potreban u drugim mjestima. Da li je to diskriminacija?

Računice su razne, treba naći prioritete, treba slati poruke da razmišljamo odgovorno jer je diskriminacija ako ova skupštinska većina smanji fond normi nastavnicima u srednjoj školi na 16 časova u osnovnoj ostaje isti, pa se ovamo zapošljavaju ljudi i to je diskriminacija.

Kolegice Bošnjak, dugo pratim Vaš rad i nadam se da ovakav predlog zakona će slijediti drugi koraci da država ne odustane od rješavanja stambenih problema koji su u državi jer ako sve prepustimo tržištu onda će uvijek profitirati oni koji su finansijski jači, moćniji i one grupe koje trebaju podršku, uvijek neko treba podršku, uvijek treba neko afirmativnu akciju. Nemojte samo razmišljati o nacionalnim zajednicama nego o ljudima, o strukturama, o godištim slijedeći i sa tom politikom. Zasad sumnjam da ćemo to raditi jer se pokazalo za našu aktuelnu situaciju da nam fali taj politički dijalog kuda da idemo u budućnosti, ali nadam se da ćemo uspjeti da pokrenemo to i da ćemo u prijevremenim izborima doći do nekih rješenja da dobijemo kredibilitet, i Vlade i Skupštine. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:36:29)

Zahvaljujem poslaniku Nimanbeguu.

Sa ovim smo iscrpili listu prijavljenih govornika.

Da li poslanica Bošnjak želi završnu riječ?

Izvolite, potpredsjednice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK (08.12.22 14:36:40)

Iskoristiću pravo na završnu riječ i negdje mislim da neću iako imam potrebu, ali to neće biti replika, ali nijeste bili na početku kolega Nimanbegu iz tog razloga rekla sam da ovo je potupuno neprirodno u ovom zakonu i treba ga ukloniti. Vlada treba da osmisli ili novi zakon ili novu politiku kako će da rješava stambena pitanja deficitarnog kadra ili ranjivih grupa, ali ne na ovaj način na koji se sakrilo u ovom zakonu i na koji način se maksimalno zloupotrebljavalo i da su dobijali ljudi koji imaju, uglavnom, već riješeno stambeno pitanje, a Vladi ukoliko je stalo vrlo brzo može da napravi i novi neki zakon ili da dopuni neke zakone gdje bi ovo bilo prirodno da stoji, a ne ovdje gdje stoji.

Da ne bi ostalo nedorečeno, a vezano za Univerzitet Crne Gore, naravno da sam 2007/08. godine vrlo podržala akciju koju je napravio Univerzitet Crne Gore sa izgradnjom, odnosno sa rješavanjem stambenih pitanja univerzitetskom kadru iz razloga što se tada počelo, premijer je odlučio da uđe u biznis, odnosno bivši premijer tada je bio, da kažem, na nekom kratkom odmoru van politike, odlučio je da uđe u biznis visokog obrazovanja pa je osnovao privatni univerzitet, prvi u Crnoj Gori, mimo zakona u to vrijeme da kažem. Onda je kao odgovor tadašnjeg rektora Obradovića bio odgovor na to da se univerzitetskom kadru sa državnog univerziteta obezbijedi rješavanje stambenih pitanja da ne bi došli u situaciju da

univerzitetski profesori državnog univerziteta odu na privatni univerzitet, bivšeg tada premijera. To je bila jedna dobra akcija i ona je uglavnom urađena onako kako treba, transparentno, čak u jednom dijelu, evo tu ću da naglasim, čak u jednom dijelu mislim da su i oštećeni neki bili zaposleni zbog toga što smo svi mi, svi oni koji su imali stan morali da ga vrate, iako je recimo naslijeđen stan da ga daju Univerzitetu na raspodjelu ako su tražili veći. Mislim da bi na Ustavnom sudu palo zbog toga što niko nema pravo nešto što je vaše nasljedstvo da vam naredi da ga date Univerzitetu. U svakom slučaju to je bila jedna dobra akcija, ali vremenom se oslačalo i zloupotrijebilo se, ali hoću da kažem da je u tom momentu i bili su specifični uslovi da se deset godina radi i dobili su se stanovi koji su toliko i vrijedjeli u izgradnji, jer su se platili prije nego što je zgrada nikla.

Završavam sa par rečenica. Raduje me što ćete svi podržati, jer takav sam utisak stekla, da ovaj dio neprirodni koji stoji u ovom zakonu se izbriše, apel na Vladu da razmisli i uradi to što treba i apel na specijalnog državnog tužioca da se pozabavi ovim pitanjima detaljnije. Ne samo za kratak period koji se pominje u medijima već od '90-ih da treba sve preispitati da nađemo modus da se obešteti država zbog toga što je značajno višemilionski oštećena u svim ovim bestidnim dodjelama kredita i stanova. Apelujem na moje kolege da budemo ovako jedinstveni i da ubuduće razmislimo na koji način da se odupremo kupovini diploma i tom neznanju koje nam uništava državu i svaki dan je to sve izraženije. Molim vas imam ideju, ali molim vas da ubuduće o tome svi razmislimo i zajednički damo odgovor jer to je nešto što će nas koštati debelo, a bojim se kasno ćemo se sjetiti i da će tada biti već sve urušeno. Zahvaljujem na podršci koju imam od mojih kolega poslanika.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:41:09)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Konstatujem da je pretres završen, a izjasnićemo se naknadno.

Prelazimo na **Predlog odluke o izmjeni Odluke o otvaranju parlamentarne istrage i obrazovanju Anketnog odbora za prikupljanje informacija i činjenica o postupanju nadležnih državnih organa i drugih subjekata u vezi sa projektom vjetroelektrane Možura**. Podsjećam da je Predlog odluke podnio 41 poslanik.

Ovlašćena predstavnica predlagača je poslanica Branka Bošnjak.

Izjesticioi odobra su Nataša Jevrić, Zakonodavnog odbora i Jovan Jole Vučurović, Odbora za antikorupciju. Podsjećam da je članom 80 stav 2 Poslovnika Skupštine propisano da se o Predlogu za parlamenarnu istragu i obrazovanje Anketnog odbora nakon dodatnog obrazloženja predstavnika predlagača i predstavnika nadležnog odbora Skupština odlučuje bez pretresa o predlogu u cjelini.

Da li poslanica Bošnjak želi dati dopunsko obrazloženje?

Izvolite, poslanice Bošnjak.

BRANKA BOŠNJAK (08.12.22 14:42:05)

Zahvaljujem, predsjedice.

Uvažene kolege, sjetićete se u stvari da je pred kraj proljećnjeg zasijedanja usvojena ova odluka o otvaranju parlamentarne istrage i obrazovanje Anketnog odbora u vezi sa projektom vjetroelektrane Možura.

Međutim, sticajem okolnosti i zbog toga što sam ja imala kovid i predsjednica je imala zdravstvenih problema na kraju nijesmo dovršili ovaj dio i nijesmo tada izabrali Anketni odbor koji bi trebalo da se bavi ovim pitanjem. Imamo u odluci jednu normu koja nas ograničava vremenski i kaže da 120 dana treba odbor da pripremi izvještaj. Iz tog razloga je pripremljena ova izmjena odluke da tih 120 dana teče od momenta kada mi ovdje u skupštini formiramo Anketni odbor, odnosno sasav i izaberemo predsjedinka i članove Anketnog odbora da tada počne da teče ovo vrijeme za pravljenje ove parlamenarne istrage. Pošto je vrlo aktuelna i ova tema da kažem da zaista treba Parlament da se bavi ovim iz razloga što je ovo jedna ljaga koja je bačena na obraz Crne Gore. Ovo nije samo naša afera, ovo je međunarodna afera i ovo je zbog toga što je prijavljeno Evropskoj komisiji što Europol reagovao postalo aktuelizovano da, nažalost, se povezuje sa našom zemljom i povezuje se sa vrhuškom vlasti, odnosno sa prethodnim režimom i da je vrlo važno da ovo istjeramo do kraja zbog toga što je ovo platila životom jedna nezavisna novinarka na Malti. Nekako imajući u vidu da je neko dao život za ovo, a da se povezuje sa našom zemljom mi moramo da budemo dosljedni i da se ovo pitanje razriješi do kraja. Očigledno je da je to korupcionaška afera. Kako se ovo pominje tako imamo konstantno zainteresovane ljude i ljude koji hoće da svjedoče po ovom pitanju i da daju dokumentaciju, pala je Vlada u Malti zbog ovoga i premijer je morao da podnese ostavku. Da kažem, da je dolazio i sa mnom imao razgovor sin pokojne novinarko i spreman je jer je i on istraživač novinar, i

spreman je da svjedoči da sve ono što ima. Dolazili su advokati koji su prijavili ovu korupciju prema Briselu i koji su pokrenuli svu ovu aferu. Dakle, ovo je jedna afera koja mora da dobije i parlamentarni ishod i mi negdje trebamo da ljagu sa Crne Gore skinemo i da oni koji su učestvovali u ovome a bili na pozicijama moći i zloupotrijebili ih odgovaraju i da mi damo svoj doprinos. Čini mi se da je ovo onaj tipičan primjer kad treba Skupština da reaguje i da kroz parlamentarnu istragu povede računa o tome šta znači obraz svoje države i šta je patriotizam jer i ovdje ćemo vidjeti ko su patriote, a ko su samo patriote koje su zloupotrebom svog položaja naše pare, pare iz budžeta i pare poreskih obveznika ubacile u svoj džep i ja ih zovem žiro račun patriote.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:45:58)

Zahvaljujem potpredsjednici Bošnjak.

Da li izvjestioci odbora žele riječ?

Poslanik Jovan Jole Vučurović kao izvjestilac Odbora za antikorupciju. Izvolite.

JOVAN VUČUROVIĆ (08.12.22 14:46:14)

Hvala.

Da podsjetim da u prošlom sazivu Parlamenta nijesmo uspjeli da formiramo ovaj anketni odbor iako smo mi iz Demokratskog fronta to htjeli i ostali su to podržavali. Međutim, to nije bio interes tadašnje parlamentarne većine, odnosno bivšeg režima iz potpuno jasnih razloga koje ću pokušati da predočim.

Smatram da smo mi sada uradili jednu veoma važnu stvar. Kao što je i rekla gospođa Bošnjak, veoma važna stvar za Crnu Goru je da speremo ljagu sa Crne Gore. Jer, čini mi se da tragovi novca i korupcije direktno vode u vrh bivšeg režima. Veoma je važno da se ova afera otkrije, između ostalog i da bi građani i na ovom primjeru, na jednoj od stotine afera, vidjeli kako je funkcionisao taj bivši kriminalni režim i na šta se se oslanjao tokom svoje višedecenijske vlasti. Naš anketni odbor nadam se da će biti, siguran sam da će biti, na visini zadatka i da će doći do sudskog epiloga ove afere. Smatram da smo posebno u obavezi da je nekako rasvijetlimo, ne govorim o anketnom odboru, mi smo tu da pomognemo nadležnim organima i tužilaštvu, ali smatram da će nadležni organi doći do rješenja ove afere. Jer, u obavezi smo i zbog toga što je tokom novinarske istrage oko ove afere likvidirana novinarka sa Malte Dafna Karuana Galicija, hoću da kažem da smo dužni sjećanjem na tu novinarku da ovu aferu koja ima svoj snažan dio i upliv u Crnoj Gori riješimo. Želim da istaknem, na brzinu, dva važna momenta koji se tiču ove afere.

Naime, sin ubijene novinarkе, kao što smo čuli, i sam novinar istraživač koji je nastavio da se bavi Možurom i svim aspektima ove afere, kazao je samo prije nekoliko mjeseci vrlo direktno, citiram, *ključna osoba koju je moja majka istraživala*, kaže on, *bio je Milo Đukanović* i nastavio je riječima, *bilo je korupcije među crnogorskim zvaničnicima koji su bili uključeni u donošenje odluka u vezi projekta Možura*, završen citat. Smatram da Tužilaštvo kao i Anketni odbor i poslije ovih izjava mogu zauzeti vrlo jasan pravac u kom smjeru treba da idemo i put kojih ljudi treba da se kreće i istraga, uz sve one druge koji su pomenuti, a nalaze se i u drugim državama. Gospodin, sin novinarkе koja je likvidirana, kaže dalje, citiram, *veza između zvaničnika u Azerbejdžanu, zvaničnika iz Crne Gore uključujući Đukanovića, zvaničnika s Malte uključujući Micija, Šembrija i Muskata*, dakle za one koji ne znaju, riječ je o zvaničnicima i visokim funkcionerima države Malte i predstavnike Šangaj električara, riječ je o kompaniji koju kontroliše kineska Vlada. Dakle, ta veza je odmah izazvala sumnju.

Drugi momenat na koji želim da skrenem pažnju je izjava premijera Dritana Abazovića, čini mi se, negdje malo prije izbora 2020. godine. On je poručio tužilaštvu da mora privesti Mila Đukanovića zbog ovog posla, dakle zbog afere Možura. Na tužilaštvu je da provjeri i ova saznanja jer imamo ovdje vrlo jasan, rekao bih vrlo eksplicitan slučaj gdje premijer upućuje tužilaštvo na predsjednika za jedno veoma teško krivično djelo koje, između ostalog, u sebi ima i likvidaciju novinara istraživača. Dakle, afera Možura je samo jedna u nizu u koju su umiješani, direktno, ljudi iz bivše vlasti koji sada, kao što vidimo, poštovani građani, pokušavaju da se predstave ovuda po Crnoj Gori kao nevinašca, kao borci za Crnu Goru, što je najobičnija prevara.

Gospođo Đurović, oni su samo borci za svoju slobodu, a nikako za Crnu Goru. Mislim kako pravda počinje da djeluje u Crnoj Gori tako se sve više diže ta politička dreka iz krugova Demokratske partije socijalista. Kao što vidimo, čuli smo i povodom prethodne tačke dnevnog reda, otkrivaju se nova i nova nepočinstva bivšeg režima. Želim da pošaljem poruku da se na to ne smije stati. Jer, gdje god istražni organi, gdje god tužilaštvo zagrebe, a u pravcu je Demokratske partije socijalista naći će teška krivična djela, naći će lopovluk, naći će prevare i sve ono na čemu je Demokratska partija socijalista zasnivala svoju vlast u prethodnih 30 godina i rušenja te mafijaške hobotnice. Samo potpuno rušenje te mafijaške

hobotnice značice slobodu za Crnu Goru i za njene građane. Očekujem da će ovaj anketni odbor biti na visini zadatka i da ćemo pomoći onima koji i treba da riješe ovu aferu da je riješe na valjan, profesionalan i temeljan način i da će ona dobiti svoj konačni epilog. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:52:15)

Zahvaljujem.

Ovo je bio poslanik Vučurović kao izvjestilac Odbora za antikorupciju iako je, po mom mišljenju, zašlo o domen rasprave.

Kao što sam rekla na početku, članom 80 stav 2 Poslovnika nije predviđena rasprava po tačkama koje se odnose na otvaranje parlamentarne istrage. Takođe, moram napomenuti da smo u Kolegijumu napravili izuzetak i dogovorili izlaganja po tri minuta ispred svakog poslaničkog kluba, pa u vezi sa tim ćemo omogućiti. Prvi će govoriti poslanički Klub Demokratskog fronta i, u ime tog kluba, govoriće poslanik Budimir Aleksić.

Izvolite, poslanice Aleksiću, tri minuta kako je dogovor.

BUDIMIR ALEKSIĆ (08.12.22 14:53:11)

Poštovani građani, čuli ste već da je u pitanju jedna međunarodna korupcionaška afera koja mora biti razriješena do kraja, ako mislimo da pravimo ovo što je kolega Vučurović rekao, pravnu državu i državu socijalne pravde, državu jednakih građana. Zbog ove međunarodne korupcionaška afera pala je Vlada na Malti, ubijena je novinarka koja se bavila istraživačkim novinarstvom, koja je istraživala ovu aferu. Tako da nema nikakve sumnje da ovo mora dobiti parlamentarni ishod i da je stoga neophodna parlamentarna istraga koja će pomoći nadležnim organima da se ovo rasvijetli. Viđete se, kao što je rekao prethodnik, kolega Vučurović, ovim povodom i vezano za ovu našu inicijativu i za parlamentarnu istragu ko je patriota i ko su patriote, a ko su foliranti na crnogorskoj političkoj sceni.

Svi tragovi, naravno ne treba to posebno dokazivati, apriori je jasno, a kamoli na temelju svega onoga što je dosad istraženo i što je evidentno, da tragovi vode ka vrhu režima kao što svi tragovi prema svemu što je bilo nezakonito i nepravedno u posljednjih 30 godina vodi prema vrhu režima. Dok sam pravio koncept, misleći da ima rasprave na ovu temu, stavio sam Možura - Dubrovnik - Željezara - Milan Knežević, pa me kolega Božović pita kakve veze ima. Dakle, sve ovo je u relevantnom odnosu. Ove godine je 30 godina od pobune hrvatski paravojsnih jedinica u Dubrovniku i intervencija Jugoslovenske narodne armije. Sada oni koji su tada izigravali patriote i slali ljude na Dubrovnik, objašnjavajući da je to patriotski čin parekselans i mjera patriotizma da li ćete se odazvali ili ne, oni sada prave tribine, zaboga, gdje osuđuju napad na Dubrovnik, a nemamo vremena, nije ni tema da citiram Đukanovića šta je tada govorio. Trebalo bi povesti istragu i tužilaštvo neko nezavisno ko je tada pljačkao po Dubrovniku. Tvrdim da nijesu pljačkali oni rezervisti koji su tamo išli iz patriotskih razloga odazivajući se pozivu države nego aktivisti Demokratske partije socijalista koji su od opljačkane te robe opremili Studentski dom u Nikšiću, donijeli štampariju i smjestili je na Cetinju i štampali glasačke listiće. To im je bilo beričetno jer su sve izbore tamo krali na temelju tih glasačkih listića koje su štampali na opljačkanoj štampariji. Sve to treba istražiti. Te patriote se danas javljaju i o jadu zabavljaju poslanike i političare koji ukazuju na njihove korupcionaške afere kao što je ova afera i druge afere i sve lopovluke koje su pravili za posljednjih 30 godina i rasprodaju preduzeća i Željezaru koju su prodali za 15 miliona. Sada se javljaju i vele nijesu mogli Mićo Đukanović i Vlada, ne može Elektroprivreda i država da kupe Željezaru. Oni imaju obraza sada da se glaskaju koji su rasprodali, da ne upotrijebim onu riječ Dake Davidovića šta su uradili, i Željezaru, i Pivaru, apatinska Pivara deset puta za veći iznos prodana, a ova nikšićka budzašto data

Dakle, doći će vrijeme da se sve te afere istraže i da pravda, kao što neko prije reče, zakuca na vrata svih onih koji su krali ovu zemlju i za tu krađu još i nagrađivani onim stanovima o kojima smo cijelo vrijeme ovdje govorili. Možura je samo jedan detalj, jedan kamenčić u tom mozaiku ogromne pljačke ove države i ovog naroda koji je bivši režim sprovodio jer su ukrali i opljačkali sve što je za nebo svezano. Završicu citirajući Branka Radulovića koji je još prije desetak godina poručio šefu te grupe, čak ću i akcentovati gospodina Radulovića - vratićeš ukrate, Đukanoviću. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 14:57:32)

Zahvaljujem poslaniku Aleksiću.

Ponovo da napomenem da se po ovoj tački ne vodi rasprava, da smo napravili izuzetak i dogovorili u Kolegijumu da se po jedan poslanik ispred poslaničkog kluba obrati u trajanju od tri minuta, pa vas s te strane molim da ispoštujete onaj dogovor, koji je inače mimo poslaničke procedure.

Sledeći je poslanik Momo Koprivica ispred Kluba Demokrate - Demos. Izvolite.

MOMO KOPRIVICA (08.12.22 14:58:04)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice.

Poštovane kolegice i kolege, naš poslanički klub će podržati Odluku o izmjeni Odluke o formiranju Anketnog odbora radi ispitivanja ovog slučaja Možura. Mislim da bi pokretanje parlamentarne istrage i osnivanje Anketnog odbora bilo mjera produktivnosti i proaktivnosti Parlamenta. Takođe, mislim da je vrijeme da se i organi državne vlasti u Crnoj Gori pozabave ovim pitanjem. Znamo da se ovim pitanjem koje je primjer megakorupcije, a u vezi kojeg slučaja je, kako smo čuli, nastradala, odnosno počinjen je zločin ubistva jedne istraživačke novinarkе, bave se tim predmetom i Euroapol, nadležni organi Malte, bavili su se ovim predmetom i evropski parlamentarci. Konačno je vrijeme da se na ozbiljan način povede rasprava i pokrene aktivnost nadležnih organa u Crnoj Gori. Mislim da bi parlamentarnom istragom dali jedan legitiman, demokratski i valjan podsticaj nadležnim državnim organima da rade svoj posao i da se uključe u ispitivanje ovog slučaja. Želim da kažem da je ovaj primjer korupcije zapravo najbolji pokazatelj kako je sistem koji je kreirao bivši režim prožet mahinacijama i prožet visokom korupcijom.

Vlada Crne Gore je, ovo je nekoliko indikativnih pokazatelja, u svojim dokumentima prečitala činjenicu da je jedna građevinska firma sa Sejšela, of šor kompanije Cifideks, preuzela projekat od španske Ferse i domaće firme Čelebić ovaj projekat za 3,55 miliona eura da bi ga samo nakon dvije sedmice, što je kratak vremenski period da dođe do promjene nekih cijena na tržištu, preprodala Enemalti skoro tri puta više u iznosu od deset miliona i trista hiljada eura. Sve u vezi gradnje vjetroelektrane na brdu Možura između Bara i Ulcinja. Tada je predsjednik Vlade bio gospodin Đukanović, ministar nadležni gospodin Gvozdenović, a s njim povezano lice je učestvovalo u tom projektu.

Mi smo se i ranije bavili ovom problematikom boreći se protiv svih vidova korupcije. Naša partija, pored ostalog, raspolaže određenim veoma značajnim dokumentima koje ćemo staviti i na raspolaganje Anketnom odboru, ali i nadležnim državnim organima, prije svega mislim na državno tužilaštvo iz kojih proizilaze jasna pitanja iz ovih registracionih dokumenata i ostalih dokumenata vezanih u transakcije kako je moguće da of šor firma s osnivačkim kapitalom od jednog eura dobije posao gradnje vjetroelektrane Možura. Niz transakcija koje su sporne, koje su fiktivne, a zapravo sračunate na koruptivne šeme, proizilaze iz ovih dokumenata. Sa zadovoljstvom, govoreći jezikom činjenica, jezikom argumenata, jezikom dokaza to ćemo staviti na raspolaganje i Anketnom odboru i nadležnim državnim organima. Imamo više od 500 stranica ove dokumentacije.

Na kraju bih završio citatom istraživačkog novinara gospodina Jova Martinovića koji se bavi ovim predmetom. Kaže - Cifideksov direktor Možure je bila osoba koja nam je rekla da je ona tu samo fiktivno postojala. Dalje, imate paralelno računovodstvo na Malti i Crnoj Gori gdje su za iste poslove prikazivane drastično različite cifre. Dakle, paralelno računovodstvo. Imate priznanje Enemalte da su različito informisali državne organe Malte i Crne Gore o transakcijama s Cifideksom. U Centralnom registru privrednih subjekata može se vidjeti da je 30. marta 2007. godine, i taj dokument mi imamo, u Podgorici je osnovana kompanija BVP Montenegro, a kao osnivač te firme upisan je Aleks Rekresens Parelola, a ovlašćeni zastupnik je bila Milena Popović, ćerka Danila Popovića. Riječ je o kompaniji preko koje su navodno izvršena sumnjiva plaćanja u projektu Možura. Završavam ovaj citat istraživačkog novinara Martinovića.

Želim na kraju da kažem da bi ovaj anketni odbor trebao i da je iskoristi i one poslovničke izmjene iz prošle godine kada smo unaprijedili kontrolni okvir i da na konkretnom primjeru pokaže valjanost ostvarivanja kontrolne i nadzorne funkcije i da se sazna puna istina o ovoj megakorupciji i da se da podsticaj državnom tužilaštvu da dovede k poznaniju prava učesnike i aktere ove visoke korupcije u koju su umiješani najviši državni zvaničnici, na žalost i Crne Gore. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 15:03:45)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Sada riječ ima ispred Kluba Socijalističke narodne partije, poslanica Milosava Paunović.

Izvolite, poslanice Paunović.

MILOSAVA PAUNOVIĆ (08.12.22 15:03:56)

Zahvaljujem, predsjednice. Zahvaljujem na Vašoj demokratičnosti danas i spoznaji i ustupku na tome što ste nam da li da, ipak, imamo priliku da raspravimo o ovoj važnoj temi. Svi smo negdje danas zloupotrijebili Vašu dobru volju i Vašu demokratičnost uz neke komentare koje ćemo iz elementarne pristojnosti se praviti da nijesmo čuli, a i te kako ćemo znati da vratimo. No, da pređem na temu.

Imamo danas pred nama jedan slučaj, slobodno mogu da ga nazovem, neispitani slučaj kriminala bijelog okovratnika. Sa najvišeg nivoa u državi, od najvećih zvaničnika, ljudi koji su bili na položajima odlučivanja, koji su učestvovali u privredi, u Vladi, imamo sumnju i imamo neispitani slučaj kriminala bijelog okovratnika. Šta se ovdje, u stvari, desilo.

Ovo je primjer kršenja zakona na svim nivoima. Od momenta projekta do momenta procedure, tokom cijelog vremena trajanja sve te procedure, izgradnje i kada je neko o tome progovorio, na kraju se došlo do klasičnog kriminala, gušenja slobodne riječi koja se završila ubistvom. Ako je već tako, ako je neko svojim životom platio istražujući ovaj slučaj koji se desio u našoj državi, ako je negdje u drugoj državi, tj. Malti, pala Vlada zbog svega toga, šta je onda osnovna obaveza Crne Gore? Osnovna naša obaveza i naša dužnost, Skupštine, u skladu sa svojim ovlašćenjima jeste upravo ovo na čemu sada radimo, obrazovanje Anketnog odbora i sprovođenje parlamentarne istrage, kao naš doprinos u skladu sa ovlašćenjima koje ima Skupština, u skladu sa zakonom i procedurama, da damo doprinos da se ovaj slučaj konačno pokrene. Zatim, da dalje drugi organi na čelu sa naravno ovdje državnim tužilaštvom preuzmu dalje vođenje ovog postupka. Ovo se mora izvesti do kraja, ovdje ili tužilac ili bilo koji drugi nadležni organ, evo mi ćemo dati taj početni input, već je kolegic Bošnjak objasnila zbog čega nije došlo do sad iz tehničkih razloga, naravno prije toga zbog nedostatka volje, jer očigledno je smatrano da je ovdje sve u redu. Kada damo taj dodatni input tužilaštvo dalje mora preuzeti istragu i to mora dobiti na kraju sudski epilog, ja se nadam u vidu pravosnažnih sudskih odluka i presuda, gdje će se konačno oni odgovorni prvo za kršenje zakona, a zatim nadam se i za ubistvo naručioc i motiv prije svega istražiti i da će na kraju epiloga sveg ovoga biti spoznaja materijalne istine o svemu ovom postupku koja se desila. Ovo su povezana krivična dijela, ovo nije jedno krivično dijelo, ovdje ja ne znam gledajući sva ona dokumenta i slušajući do sada prateći koje krivična dijela nema. Kompleksan će biti slučaj, ovo će biti samo početak, a naša je obaveza i dužnost da to podržimo i da krenemo konačno sa mrtve tačke. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 15:07:11)

Zahvaljujem poslanici Paunović.

Sada riječ ima poslanik Vladan Raičević, ispred Kluba Pokreta za promjene.

Izvolite, poslaniče Raičeviću.

VLADAN RAIČEVIĆ (08.12.22 15:07:20)

Uvažena predsjednice, uvažani građani Crne Gore, poštovane kolegice i kolege poslanici.

Danas govorimo o inicijativi koja će konačno rezultirati formiranju dugoočekivanog Anketnog odbora, koji će se baviti pitanjem čuvene vjetroelektrane Možura. Prvu inicijativu koliko se sjećam pokrenuo je u ranijem periodu poslanik Srđan Milić, bezuspješno, nakon njega uvaženi poslanik Lekić sa kolegom Rudovićem, takođe bezuspješno i nadam se da će ova parlamentarna većina konačno formirati Anketni odbor koji će se baviti ovom veoma važnom temom.

Dakle, moramo biti svjesni da ćutanje državnih organa na upite građana šteti ugledu jedne cijele zemlje, čini se da konačno svjedočimo ono vrijeme kada javnost ima pravo da zna. Naime, javnost Crne Gore je intrigirala afera Možura koja je predmet istrage i Europol a i policija na Malti, ali ne i crnogorskih istražnih organa u prethodnom periodu. Prema dostupnim podacima može se zaključiti da se u Crnoj Gori nalaze veoma važni dokazi o postojanju višemilionske korupcije u projektu koji će državu dodatno kroz ugovor o subvencionisanoj struji za 12 godina koštati 115.000.000 evra. Kompanija Možura Wind Park koja upravlja kontroveznim projektom vjetroelektrana na brdu Možur između Bara i Ulcinja godinama posluje preko Prve banke, što se može zaključiti na osnovu dokumentacije koja je prikupljena tokom novinarske istrage. Dakle, ne istrage nadležnih državnih organa, nego novinarske istrage. Ovo veliko i veoma značajno istraživanje koje je na žalost platila životom novinarka Dafna Karuana Galicija, po svemu sudeći vodi do Crne Gore i nekih visokih zvaničnika bivšeg režima i smatramo da kao društvo džni da do kraja istražimo i otkrijemo sve pojedinosti ove afere i njenih posljedica po našu državu i njene građane, ali i građane Evropske unije. U skladu sa navedenim ne bismo smjeli da zaboravimo još uvijek nerasvijetljeno ubistvo urednika dnevnog lista *Dan* Duška Jovanovića. Zašto kažem ovo ubistvo? Upravo zbog toga što je Jovanović, dugo godina bio na istom putu pravde istine kao Dafna Karuana Galicije, upravo otkrivanje

ubica Jovanovića pokrenuće se čitav niz događaja koji bi trebao da dovede i do ključnih ljudi koji se bave kriminalnim radnjama u Crnoj Gori, ali i njihovih, što je najvažnije, političkih nalogodavaca. Čutnja je sve vrijeme gromoglasnija od bilo koje riječi, a potpuna sloboda ove države, složićete se, moguća je jedino kada se rasvijetle nerasvijetljena ubistva i napadi na novinare.

Zato pozivam kolege i sa jedne i sa druge političke strane, da pokrenemo parlamentarnu istragu i ponovo aktualizujemo temu Možure kako bi se dao značajan doprinos u pogledu postizanje njenog sudskog epiloga i napravio značajni iskorak u borbi protiv kriminala. Na kraju, put istine u našoj državi nikada nije bio lak, a za slobodnu i izgovorenu riječ davalo se mnogo. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 15:10:50)

Zahvaljujem poslaniku Raičeviću.

Sa ovim smo iznijeli sve stavove ispred klubova koji su ovdje prisutni.

Potpredsjednica Bošnjak želi, neka bude kao proceduralno.

Izvolite, potpredsjednice.

BRANKA BOŠNJAK (08.12.22 15:11:07)

Čisto jednu rečenicu da se zahvalim svima predsjednice, zbog toga što ćemo konačno, nadam se, dobiti Anketni odbor koji će se baviti ovom važnom temom, i da ćemo doprinijeti da se ljaga sa obraza Crne Gore skine.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (08.12.22 15:11:29)

Zahvaljujem.

O predlogu ove odluke ćemo se naknadno izjasniti. Sa ovim smo iscrpili ono što je predviđeno za današnji dnevni red, ovim smo ujedno iscrpili raspravu u načelu o svim tačkama koje su tekuće na sjednici Parlamenta. Narednog ponedjeljka je zakazan početak nove redovne sjednice Parlamenta predviđeno je da prije toga bude izjašnjavanje o tačkama koje su u okviru tekuće Treće redovne sjednice (jesenjeg) zasijedanja. Svakako ćete biti detaljno obaviješteni o vremenu i preciznosti oko svih elemenata za pripremu i za glasanje.

Hvala svima sa ovim završavamo rad za danas.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 12:39:41)

Kolege poslanici, koleginice poslanice,

Stekli su se uslovi da pređemo na izjašnjavanje o preostalim predlozima akata o kojima smo obavili pretres povodom Treće sjednice Drugog redovnog zasijedanja u 2022.godini.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o upravnom sporu, tačka 5, odlučuje se većinom glasova svih poslanika. Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasao je 41 poslanik sa 41 glasom za, bez glasova i bez uzdržanih glasova pa objavljujem da je prihvaćem Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona poslanik Momo Koprivica podnio je četiri amandmana. Amandman 3 je sastavni dio Predloga zakona, a o amandmanima 1, 2 i 4 treba glasati. Prelazimo na obrazloženja amandmana o kojima treba glasati. Ima riječ poslanik Momo Koprivica.

Izvolite, poslaniče Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (12.12.22 12:41:04)

Zahvaljujem, uvažena predsjednice.

Poštovane koleginice i kolege, uvaženi građani Crne Gore,

Podnio sam, kao što ste i rekli, u ime Poslaničkog kluba Demokrata i Demosa četiri amandmana od kojih je treći amandman prihvatio ministar Kovač, koji je samim tim i postao sastavni dio Predloga zakona.

Što se tiče ova tri ostala amandmana obrazložiću, nakon izjašnjavanja, jedan po jedan, polazeći od ustavnih principa da svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda i od ustavnog prava da svak ima pravo na pravično i javno suđenje koje podrazumijeva prije svega pravo na pristup sudu. Podnio sam ove amandmane, jer smatram da se ovim predloženim zakonskim rješenjima na šta je svakako ukazala i

javnost i civilni sektor koji se bavi ovom problematikom urušavaju ova osnovna Ustavna prava. Ovim predloženim članovima na koje sam intervenisao amandmansi dovodi se do toga da i stranka koja dobije u sporu i kojoj su povrijeđena prava plaća troškove postupka i da se na taj način žele obeshrabriti pojedinci, fizička i pravna lica da podnose tužbe Upravnom sudu. To nije dobar način. Ako postoji neko ko zloupotrebljava procesna ovlaštenja onda je put da se to ispravi sledeći, da se definiše procesna zloupotreba i da se predvidi sankcioni preventivni mehanizam za to. Umjesto toga ako nema definisanja zloupotrebe nego se ukida i ono što je zloupotreba i ono što nije zloupotreba pogađa se i onaj ko zloupotrebljava i onaj ko ne zloupotrebljava. To je loš način da se jedna oblast reguliše. Podsjetio bih takođe i na preporuku Savjeta Evrope koje je olakšavaju pristup sudu, govori se da država od stranaka ne bi smjela da zahtijeva nerazumne sume novca u sudskim postupcima. Šta je zahtijevanje nerazumne sume novca ako nije ono da onaj ko ima pravo i dobija spor plaća troškove postupka. Zašto? Da bi bili obeshrabreni oni koji zloupotrebljavaju procesna ovlaštenja. To je loš način da se bori protiv ove zloupotrebe.

Takođe, Evropski sud za ljudska prava u jednom predmetu od 1979.godine veoma efikasno kaže, javno, razgovjetno da pravo na sud prekršeno je ako se troškovi pojave kao stvarna prepreka za ostvarivanje toga prava. Nemojmo da ovim predloženim zakonskim rješenjima obeshrabrujemo ljude da koriste svoja prava. Ovaj Predlog zakona ima neka dobra rješenja. Mi smo ga podržali u načelu, ali konačno opredjeljenje će zavistiti od glasanja za ove amandmane, koji nijesu u interesu građana, koji ne štite prava građana, te smatramo da ne smiju biti dio zakona. Ovim članom na koji interвениšemo stimuliše se neažurnost državne administracije koja krši prava građana, jer godinama ne poštuje rokove za donošenje odluka i troškovi takvog postupanja se prebacuju na građane čija su prava već prekršena.

Predloženim izmjenama se suštinski suspenduju svi rokovi upravnim postupcima jer se organima omogućava da bez bilo kakvih posledica na teret građana postupaju sa višemjesečnim odlaganjem. U praksi su sve učestalije situacije da pred samo održavanje usmene rasprave organ donese odluku, a u nekim slučajevima i na dan održavanja usmene rasprave. Tada sud poziva tužioca na izjašnjenje i u koliko se izjasni pozitivno sudski postupak se obustavlja. U tim slučajevima građaninu koji je pokrenuo postupak zbog povrede nekog prava od strane organa se uskraćuje pravo na naknadu troškova uprkos činjenici da je platio advokatu za sastavljanje tužbe i ono što je takođe veoma važno reći, problem je taj sa ćutanjem uprve da običan ćovjek ne umije da napišete tužbu, već angažuje advokata jedini način da kompezuje i naplati te troškove sastavljanja tužbe jeste da se održi usmena rasprava. Onaj ko govori da je ovo zbog zahtjeva za slobodan pristup informacijama grdno se vara, jer pod ovom spadaju i unutrašnji poslovi, građani kad pitanje državljanstva, lićnih isprava, javne finansije, kakvi su porezi i akti, poreske administracije, zdravstvo, plate, penzije itd., pravosuće da ne govorim dalje službenićki rad i svojinsko pravni odnosi kao što su pitanja o znaćaja za Katastar. Dakle, to je što se tiće obrazloženja ovog prvog amandmana. Zahvaljujem.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 12:45:44)

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Stavljam na glasanje amandman 1 poslanika Koprivice.

Izvolite, glasajte.

Glasala su 42 poslanika, 17 glasova za, sedam protiv, 18 uzdržanih glasova, pa objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Poslanik Koprivica će obrazložiti amandmane 2 i 4, ja ću samo zamoliti poslanika Koprivicu, obzirom da nas ćeka zaista dug dan da budete racionalni u korišćenju vremena.

Izvolite, poslaniće Koprivica.

MOMO KOPRIVICA (12.12.22 12:46:34)

Zahvaljujem, potrudiću se.

Ovim amandmanom se interвениše takođe na odrećeni ćlan zakona ćlan 12. Takođe ista su ova što se kaže opredeljenja da se zaštite ustavne norme i prava građana. Posebno predlozene izmjene u ovom dijelu na koje djeluje amandmanski preširoko uvode preširoko diskreciono pravo suda, koje će se suštinski završiti i voditi ka ukidanju prava na usmenu raspravu. Ali ukidanje svih rokova za odlučivanje Upravnog suda to je svakako urušavanje i ustavnog principa da svak ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda i pravo na javnom pravićno suđenje, koje kako sam rekao ukljućuje najvaćniji komponent u pravo na pristup sudu. Široko postavljen tako da omogućava sudu da bukvalno nikad ne mora odlučivati na osnovu usmene rasprave. Dakle, ovaj ćlan jednostavno dovodi do takve mogućnosti vjerovali ili ne, na taj

način sud bi stankama onemogućio pravo na usemu raspravu koje zagantovano i Ustavom Crne Gore, a u slučaju predloženih izmjena rasprava ne samo da neće biti javna, nego je najčešće neće ni biti, tako da se ovo pravo faktički potire u stvarnosti. Dodatno postavlja se pitanje, kako će sud odlučiti bez usmene rasprave ako obje stranke imaju prvo da se izjasne po zahtjevima i navodima protivne stanke, saglasno članu 6 Zakona o parničnom postupku koji se primjenjuje u upravnom sporu. Dakle, u koliko tužilac podnese tužbu, tuženi ponese odgovor na tužbu i nakon toga bi sud trebao da donese presudu bez rasprave. Pri tome tužilac neće biti upoznat sa odgovorom na tužbu ili tuženi sa izjašnjenjem tužioca na odgovor na tužbu. Ovakvim izmjenama faktički se ukidaju propisani rokovi za donošenje presuda, umjesto da budu dodatno precizirani imajući u vidu da su upravni sporovi bi takvi da traju i po više od godinu dan, do sada je bilo jasno da sud mora donijeti presudu u roku od 30 dana od dana usmene rasprave, ali u slučaju da usmene rasprave nema roka za odlučivanje takođe neće biti. To je ozbiljno urušavanje prava građana, i mislim da je to jedno rješenje koje nikako ne može biti prihvatljivo posebno što imamo u vidu da je ovaj vjerovali ili ne poštovani građani ovaj predlog zakonskih rješenja usvojilo Ministarstvo pravde na čijem čelu je bio ministar Zoran Pažin. Tako da je neshvatljivo da odlukom ovog saziva Skupštine takva, naopka i neustavna, rješenja koja svode prava građana na nulu prođu.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 12:49:33)

Zahvaljujem, poslaniku Koprivici.

Stavljam na glasanje amandman 2 posalnika Koprivice.

Izvolite, glasajte.

Molim poslanike da se izjasne.

Glasao je 41 poslanik, 16 glasova za, bez glasova i 25 uzdražnih glasova, pa objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Poslaniče Koprivica, je li ovo bilo obrazloženje amandmana 4 zajedno?

Ako možete vrlo kratko zaista cijenila bih.

Izvolite.

MOMO KOPRIVICA (12.12.22 12:50:26)

Rano ste se ponadali, ali biću ovaj put najefikasniji.

Član 60 treba da se promijeni shodno našem amandmanu, a tiče se odredaba zakona koje će važiti na započete postupke. Mi ovim amandmanom predlažemo da postupci koji su do dana početka primjene ovog zakona započeti je ali nijesu okončani da se okončaju odredbama zakona koji je važio kada su oni započeti. Dakle, ovo je objavljeno u "Službenom listu 2016.godine". Zašto? Neophodno je zaštititi prava građana, koji su tužbe protiv upravnih akata podnijeli po važećem Zakonu o upravnom sporu oni su imali u vidu ta zakonska rješenja koja su bila na snazi koja su bila važeća i zato su se opredijelili da podignu tužbu protiv određenih akata uprave. Imajući u vidu ta rješenja bilo bi zaista nerazumno da nakon što su oporedijelili za jedan pravni potez, a procesne inicijative pokrene upravni spor, podnesu tužbu protiv akata uprave, da u toku postupka se promijene pravila koja se odnose na njih, a koja im distribuiraju dodatne troškove. Dakle, to je urušavanje pravne sigurnosti, ovim predloženim amandmanom sprečavamo da se uruši pravna sigurnost građana Crne Gore. Imajući u vidu značajne izmjene u pogledu sastava vijeća, sudija Upravnog suda, sprovođenje usmenih rasprava, donošenje odluka u sporu pune jurisdikcije izjavljivanja vanrednih pravnih lijekova i drugih izmjena, posebno ovoga što sam prethodno govorio. Ove formule za distribuciju troškova, smatramo da bi se primjenom ovog zakona od dana objavljivanja u "Službenom listu" i na postupke koji su već započeti i u kojima je već zakazano usmena rasprava ili donijeta odluka dovelo do drastičnog narušavanja pravne sigurnosti građana. Takođe, ovakvo rješenje koje mi amandmanom predlažemo već postoji u nekim pravnim zakonima Crne Gore, već jedno dobro poznato pravno rješenje takozvano ultra aktivno djelovanje propisa, koje se novim propisom da, tako imamo istu normu u Zakonu o upravnom postupku u Zakonu o parničnom postupku nije nešto nepoznato.

Na kraju, da kažem u jednoj rečenici. Ovo naše zalaganje za zaštitu prava građana od nadmetanja troškova nije od juče, mi smo 2017.godine, podnijeli predlog za ocjenu ustavnosti Predloga zakona o parničnom postupku kojim je takođe Pažinovo Ministarstvo pravde nametnulo formulu za određivanje troškova, koja direktno krši prava građana. Ovo je samo jedan kontinuitet borbe za zaštitu prava građana od nadmetanja troškova. Treba se baviti uzrocima problema, a ne posledicama. Zašto, nastaju problemi, zašto se krše prava građana, to je problem, a ne ajmo da nekim formulama troškova ih odvratimo od podnošenja tužbe za zaštitu svojih prava. Zahvaljujem.

Zahvaljujem poslaniku Koprivici.

Stavljam na glasanje amandman 4 poslanika Koprivice.

Izvolite, glasajte.

Glasalo je 42 poslanika, 18 glasova za, 15 glasova protiv, 9 uzdržanih glasova, pa objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasalo je 42 poslanika, 30 glasova za, 11 glasova protiv, jedan uzdržan glas, pa objavljujem da Skupština nije usvojila Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o upravnim sporovima.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije 7. tačka odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 41 poslanik, 41 glas za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova.

Objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Sastavni dio Predloga zakona jedan amandman Zakonodavnog odbora.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasalo je 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova, protiv i uzdržanih glasova pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o efikasnom korišćenju energije.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o putevima, 8.tačka. Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 44 poslanika, sa 44 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova pa objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na Predlog zakona poslanica Zdenka Popović je podnijela dva amandmana. Amandman jedan je izmijenjen na Odboru za ekonomiju finansije i budžet i čini sastavni dio Predloga zakona, amandman 2 je poslanica povukla iz procedure. Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasalo je 44 poslanika, 44 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o putevima. Prelazimo na Predlog zakona o popisu stanovništva domaćinstava i stanova 9. tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 44 poslanika, 40 glasova za, 3 glasa protiv i 1 uzdržani glas, pa objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu. Na Predlog zakona je podnijeto 13 amandmana i to Zakonodavni odbor 9 amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona. Poslanik Marko Milačić 1 amandman koji je sastavni dio Predloga zakona.

Poslanici Boris Mugoša, Damir Šehović, Ivan Brajović 2 amandmana o kojima treba glasati, a za koje Zakonodavni odbor ocjenjuje da nisu pravno prihvatili i poslanici Demokratskog fronta Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija 1 amandman o kojem treba glasati je predstavnik predlagača. Nije iskazao stav o ovom amandmanu, a isti je podržan na Odboru za ekonomiju finansije i budžet.

Prelazimo na obrazloženje amandmana o kojima treba glasati i u ovom trenutku nemamo u sali predlagače amandmana poslanike Borisa Mugošu, Damira Šehovića, Ivana Brajovića tako da nemamo obrazloženje, ali prelazimo na izjašnjavanje.

Stavljam na glasanje amandman 1 poslanika Borisa Mugoše, Damira Šehovića i Ivana Brajovića.

Izvolite, glasajte.

Glasalo je 42 poslanika, bez glasova za, 31 glas protiv uz 11 uzdržanih glasova pa objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Stavljam na glasanje amandman. Ovo su dva amandmana istih predlagača. Obzirom da predlagači nisu u sali stavljam na glasanje 2 amandman istih predlagača poslanika Mugoše, Šehovića i Brajovića.

Izvolite, glasajte.

Glasalo je 41 poslanik, bez glasova za, 37 glasova protiv i 4 uzdržana glasa, pa objavljujem da amandman nije prihvaćen.

Prelazimo na amandman poslanika Demokratskog fronta, Nova srpska demokratija, Demokratska narodna partija i Radnička partija.

Da li predlagač želi da obrazloži?

Poslanik Budimir Aleksić će obrazložiti.

Izvolite, poslanice Aleksiću.

BUDIMIR ALEKSIĆ (12.12.22 13:00:06)

Riječ je o našem Predlogu da dobijemo kopiju popisnog lista zbog transparentnosti čitavoga postupka, samo to, kao što je bilo na prošlom popisu. Da svaki građanin dobije kopiju da može da je ostavi kući i da ima podatke o onome zašto su izašli.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:00:29)

Zahvaljujem poslaniku Aleksiću.

Stavljam na glasanje ovaj amandman.

Izvolite, glasajte.

Molim poslanike da se izjasne. Zahvaljujem.

Glasalo je ukupno 41 poslanik sa 30 glasova za, bez glasova protiv, uz 11 uzdržanih glasova pa objavljujem da je amandman prihvaćen. Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasalo je ukupno 45 poslanika, 41 glas za, 3 glasa protiv, uz 1 uzdržani glas, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o popisu stanovništva domaćinstava i stanova.

Prelazimo na Predlog zakona o zabrani fašističkih, neofašističkih i vojnih nacionalističkih organizacija i upotreba njihovih simbola - 10. tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 45 poslanika, sa 8 glasova za, 22 glasa protiv i 15 uzdržanih glasova, pa objavljujem da Predlog zakona u načelu nije prihvaćen.

Prelazimo na sledeću tačku Predlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatnu vrijednost 11 tačka. Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 45 poslanika, 45 glasova za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova pa objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Izvinjavam se kolege ako možemo da se čujemo. Hvala vam.

Na Predlog zakona je podnijeto 5 amandmana i to poslanik, proglašeno je glasanje, ne možemo vratiti nazad. Nastavljamo dalje.

Na Predlog zakona je podnijeto 5 amandmana poslanik Adrija Popović predlagač zakona 3 amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona. Zakonodavni odbor jedan amandman koji je sastavni dio Predloga zakona i poslanica Tamara Vujović jedan amandman koji je izmijenjen na Odboru za ekonomije finansije i budžet i čini sastavni dio Predloga zakona.

Zakonodavni odbor je odlučio da predloži Skupštini da utvrdi postavljanje razloga kad ovaj Zakon stupi na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Crne Gore. Razlozi za predložen u odluku usloveni su razlozima hitnosti, odnosno potrebom da se u najkraćem roku implementiraju predložene odredbe.

Stavljam na glasanje i postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Crne Gore.

Glasalo je 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv, bez uzdržanih, pa objavljujem da je Skupština utvrdila postojanje razloga da ovaj zakon stupi na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Crne Gore.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasalo je 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da Skupština usvojila Predlog zakona o dopunama Zakona o porezu na dodatnu vrijednost.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama Zakona o zdravstvenoj zaštiti dvanaesta tačka. Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 43 poslanika, sa pet glasova za, tri glasa protiv i 35 uzdržanih glasova, pa objavljujem da nije prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o visokom obrazovanju trinaesta tačka.

Odlučuje se većinom glasova svih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 42 poslanika sa pet glasova za, dva glasa protiv i 35 uzdržanih glasova, pa objavljujem da nije prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada četrnaesta tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na predlog zakona su podnijeta četiri amandmana i to: Odbor za turizam, poljoprivrednu ekologiju i prostorno planiranje jedan amandman koji je sastavni dio Predlog zakona i poslanik Momo Koprivica tri amandmana koji su sastavni dio Predlog zakona.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasalo je 42 poslanika, 42 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama Zakona o održavanju stambenih zgrada.

Prelazimo na Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima petnaesta tačka.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u načelu.

Glasalo je 43 poslanika, 43 za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je prihvaćen Predlog zakona u načelu.

Na predlog zakona je podnijeto je šest amandmana i to: Vlada da amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona, Zakonodavni odbor tri amandmana koji su sastavni dio Predloga zakona i poslanici Zdenka Popović i Momo Koprivica jedan amandman koji je preformulisan na Odboru za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje i čini sastavni dio Predloga zakona.

Stavljam na glasanje Predlog zakona u cjelini.

Glasalo je 43 poslanika, 43 glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Skupština usvojila Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o komunalnim djelatnostima.

Sledeći je Predlog Odluke o izmjeni Odluke o otvaranju parlamentarne istrage o obrazovanju Anketnog odbora za prikupljanje informacije i činjenica o postupanju nadležnih državnih organa i drugih subjekata u vezi sa projektom Vjetroelektrane Možura šesnaesta tačka.

Odlučuje se većinom glasova prisutnih poslanika.

Stavljam na glasanje Predlog Odluke o izmjeni Odluke o

o otvaranju parlamentarne istrage o obrazovanju Anketnog odbora za prikupljanje informacije i činjenica o postupanju nadležnih državnih organa i drugih subjekata u vezi sa projektom Vjetroelektrane Možura.

Izvolite, glasajte.

Glasalo je 44 poslanika, 44 poslanika glasa za, bez glasova protiv i bez uzdržanih glasova, pa objavljujem da je Predlog Odluke usvojen.

Pelazimo na tačku Izbor i imenovanje i razrješenja trideset i prva tačka.

U okviru ove tačke izjasnićemo se o Predlog za izbor četvoro sudija Ustavnog suda Crne Gore. Drugo glasanje.

Podsjećam da je na osnovu amandmana 3, 4 i 16 na Ustav Crne Gore i člana 7 i 10 Zakona o Ustavu Crne Gore Ustavni odbor utvrdo Predlog za izbor četvoro sudija Ustavnog suda Crne Gore i predložio da se za četvoro sudija Ustavnog suda izaberu: Armenko Snežana, Doktor Vukčević Ilija, Novaković Jadranka i Ružičić Jelena. Saglasno amandmanu 4 na Ustav Crne Gore u prvom glasanju dvotrećinskom većinom i u drugom glasanju propetinskom većinom svih poslanika najranije nakon mjesec dana Skupština bira i razrješava sudije Ustavnog suda.

Na Drugoj sjednici Drugog redovnog jesenjeg zasijedanja u 2022.godini 21.oktobra u prvom glasanju četvoro sudija Ustavnog suda nijedu dobila potrebnu dvotrećinsku većinu, pa su se stekli uslovi za drugo glasanje.

Poslanik Adman Striković tražio je proceduralno. Izvolite.

ADNAN STRIKOVIĆ (12.12.22 13:12:33)

Hvala što ste se odlučili da mi date riječ.

Poštovane kolegice i kolege, uvaženi građani i građanke Crne Gore,

Politički trenutak u Crnoj Gori, mislim da svi prepoznajemo kao težak, ja bih rekao i osudan i kao političke elite moramo biti dostojni tog trenutka. Treba reći iskren pa reći da nije to ni prvi put u Crnoj Gori, da smo u takvim trenucima. Bili smo to neđe čini mi se i prije desetak godina krajem 2013, 2014.godine, kada je neko drugi obnašao državnu vlast, a opet neko drugi bio opozicija u Crnoj Gori, tada je preporuka Venecijanske komisije, a i stav ljudi koji su obnašali vlast u to vrijeme bila do određene važne odluke, čini mi se najvažnije odluke koje se donese u ovom Parlamentu, najvažnije odluke po ovu državu treba donositi konsenzualnu odnosno kvalifikovanom većinom. Manje je značajno što je Socijaldemokratska partija vodila taj proces, ali je značajno kako je taj proces vođen. Značajno je da je vođen uz onako jedan inkluzivan dijalog i šta je epilog čitavog tog procesa. Epilog čitavog procesa je bio da smo imali i dobili dvotrećinsku

većinu za ustavne izmjene, da smo dobili kvalifikovanu većinu za izbor vrhovnog državnog tužioca, za izbor sudija Ustavnog suda tada, za izbor Sudskog savjeta. To su iste stvari koje su danas pred nama, samo je danas neko drugi vlast, a ovi drugi su opozicija i dolazimo u jednu situaciju da ono što je vlast nekada prije deset godina prepoznala kao potrebno da uključi opoziciju u današnje važnih odluka u ovoj državi današnja vlast ne da ne želi da ostavi kao datost u Crnoj Gori, već nažalost želi da opoziciji oduzme jednu takvu mogućnost. Zbog toga i zbog mnogo drugih stvari o kojima treba da razgovaramo o mnogo drugih stvari koje su ovu državu dovele u duboku, društvenu, političku, rekao bih čak i civilizacijsku krizu makar, kada su u pitanju države koje su članice Evropske unije Socijaldemokratska partija smatra da nijesu ispunjeni politički uslovi za glasanje o sudijama Ustavnog suda, naravno da su svi drugi pravno, formalno ispunili, ali mislim da je jednako značajno da budu ispunjeni ti politički uslovi. Šta u tom smislu podrazumijeva, u tom smislu podrazumijeva da trebamo da nastavimo da razgovaramo. Pred poslanicima opozicije, pred političkim partijama koje su u opoziciju bilo je različitih ponuda kada je u pitanju glasanje sudija Ustavnog suda u smislu deblokiranja procesa. Nekoliko puta smo čuli zahtjev da je potrebno da glasamo jednog sudiju Ustavnog suda i kada smo to prihvatili, sada se pred nas postavljaju neki drugi zahtjevi.

Ja mislim da je potrebno da razgovaramo o stvarima koje su dovele do kulminacije političke krize u Crnoj Gori, a to je prije svega namjera da se izglasa neustavni anti-evropski Zakon o predsjedniku. Da li je potrebno pojašnjavati zašto je on neustavan, toliko smo se naslušali te priče a koje je svaki sudija advokatska komora, udruženje pravnika, Pravni fakultet, NVO sektor, Međunarodna zajednica, eksponenti Evropske unije u Crnoj Gori, ambasade svih država Evropske unije u Crnoj Gori. Ako su čak poslanici koji su takav jedan zakon kazali da je on neustavan, da li je potrebno pojašnjavati zašto je neustavan?

Slažem se da ne spada u klasičnu proceduru, ali nije ni prvi put da se poslanici u određenim političkim momentima, kada žele da daju doprinos određenim procesima oglase na ovakav način. Ja vas zato molim da me saslušate do kraja, siguran sam da neću u daljem toku sjednice smetati dinamici rada ove Skupštine.

Mislim da je potrebno da prvo razgovaramo o tom zakonu, koji pa da kasnije otvorimo razgovore oko sudija Ustavnog suda, oko potrebe da glasamo jednog, dva, ili koliko neko misli da je potrebno u ovom trenutku izglasati sudije Ustavnog suda i naravno da razgovaramo o datumu vanrednih parlamentarnih izbora koji čini mi se makar deklarativno ne bi trebalo da bude problem.

Nas ne čude reakcije kolega iz Demokratskog fronta, apsolutno jasna namjera, ali nas čude da određene političke strukture koje se ovako deklarativno izjašnjavaju kao građanske Naravno, ukoliko smatrate, nije ništa sporno, nije to prvi put u ovom parlamentu, nije to prvi put u ovom parlamentu.

Dozvolite da završim.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:18:41)

Poslaniče Strikoviću, prošlo je vrijeme, pa vidite ako ćete koristiti proceduralnu reakciju da vodite razgovor i da još u međuvremenu omalovažavate druge klubove poslanika.

ADNAN STRIKOVIĆ (12.12.22 13:18:47)

Ovo je doprinos. Ja imam na kraju ponudu, zbog toga govorim ovako, jer ovo treba da bude doprinos današnjoj sjednici, a vi kako hoćete.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:18:50)

Vaš doprinos može biti konstruktivan, ali konstruktivan doprinos ne podrazumijeva da omalovažavate i iznosite negativne kvalifikacije na druge poslanike, druge poslaničke klubove, ne vidim da je to doprinos, vjerujte mi, prema tome, molim vas, dajte vaš doprinos u smislu određenog predloga da ga čujemo.

Izvolite.

ADNAN STRIKOVIĆ (12.12.22 13:19:07)

Evo sjetite se riječi Ćamila Sijarića, poznatog pisca iz Bijelog Polja, ne zbog toga što je iz Bijelog Polja, nego zbog toga što je kosmopolita, on je rekao da ako na ovom svijetu treba nešto da radimo, a to je

da pričamo. Kada bi mrtvi mogli da se kaju zbog stvari koje nijesu uradili, oni bi se kajali zbog toga što nijesu dovoljno pričali. Nije toliko značajno i da li je ta priča istinita, da pouči ili je izmišljena ili je izmišljenja da zabavi. Pričajući i slušajući dva puta se živi, mislim da te riječi mogu biti poučne svima nama u smislu toga da treba da nastavimo da razgovaramo. Ja sam rekao da treba da razgovaramo o tome, da treba povući neustavni Zakon o predsjedniku, da se treba dogovoriti za koliko sudija treba da glasamo, da prvo treba da se dogovore određeni politički subjekti čiji nam predsjednici šalju ponudu da glasamo za jednog sudiju Ustavnog suda, da deblokiramo proces, a onda nam predsjednici poslaničkih klubova tih partija traže da glasamo za četvoro sudija tog suda. To su paradoksalne informacije koje čujemo iz iste političke partije ne čude takvih je mnogo u posljednje vrijeme, ali vas molim da u tom smislu Socijaldemokratska partija dakle predlaže, da se sad trenutno ne glasa o sudijama Ustavnog suda, nego da se povučemo da pokušamo da razgovorom nađemo kompromis, da ispunimo uslove i da Socijaldemokratska partija i ja lično glasa možda i za više od jednog sudije Ustavnog suda. Naravno, da razgovaramo i o datumu prijevremenih parlamentarnih izbora. Nema žurbe čini mi se danas je najveću štetu što može da donese Crnoj Gori, je da požurimo u donošenju ovako važnih odluka, ako požurite trebate da imate ovako svijest i odgovornost za sve ono što se i trenutno dešava na ulicama Podgorice i što se eventualno može kasnije dešavati. Zašto žuriti za dan, dva, tri, pet ili 10, a da ne nastavimo da razgovaramo i da pokušamo da nađemo zajedničko rješenje.

Eto toliko.

Hvala vam.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:23:05)

Zahvaljujem poslaniku Strikoviću, koji je proceduralno govorio više od sedam minuta.

S obzirom na osjetljivost trenutka i na vrlo važnu tačku oko koje glasamo, dozvolila sam povom ove tačke da poslanik Striković koristi vrijeme više nego što je predviđeno za proceduru. Ovo i nije ujedno da možemo konstatovati nije bila procedura.

Poslaniče Strikoviću, cijenim vaš predlog, s tim što moram reći da su šefovi poslaničkih klubova ujedno i u formatu predsjednika partija kada sam ih ja te sastanke sazivala, nekoliko puta se okupljali, pokušavali da dođu do rješenja. Ne vidim u vašem predlogu ništa novo od onoga što ste imali prilike i da razgovarate i dogovarate i juče, zaista nijesam sigurna da ima dovoljno volje, da se ovo pitanje riješi, ja bih i te kako bila sretna ukoliko bismo to mogli da riješimo danas. Žao mi je što nijeste svi pokazali malo više volje, posebno od strane opozicije koja je bila, koliko shvatam od šefova poslaničkih klubova vrlo decidna i čvrsta u stavu od početka do kraja, mislim da to nije dobra poruka, trebali bi svi da budemo što više tolerantni.

Ovo nije rasprava.

Poslanik Konatar će iskoristiti takođe proceduralnu reakciju koja shvatam negdje unaprijed da neće biti takođe procedura. Ali, ja vas molim da ne bude u vremenu bar ovoliko koliko je bio prethodni poslanik koji je govorio.

Izvolite, poslaniče Konatar.

MILOŠ KONATAR (12.12.22 13:23:06)

Hvala, predsjednice Skupštine.

Poštovane kolege poslanici, uvaženi građani Crne Gore,

Dakle, danas u Crnoj Gori nema politički važnijeg pitanja od izbora sudija Ustavnog suda i kompletiranja Ustavnog suda, a time i deblokade ove institucije. Meni je žao što danas svi poslanici Skupštine Crne Gore nijesu prisutni u sali, žao mi je što su umjesto da budu danas u Skupštini Crne Gore, pa kako god glasali poslanici mahom DPS-a pozivali građane Crne Gore da budu na ulicama, da blokiraju Podgoricu. Naravno, svakako na to imaju pravo, a moja obaveza kao poslanika jeste da apelujem, da se protesti, apsolutno legitimni završe mirno. Da uradimo sve što je u našoj mogućnosti da sačuvamo mir u Crnoj Gori, jer apsolutno da kažem mir i stabilnost nemaju cijenu. Meni je žao, što svi poslanici u Skupštini Crne Gore koji se deklarativno zalažu za put Crne Gore u Evropsku uniju danas nijesu ovdje i da ispoštuju ono što su preporuke i Venecijanske komisije i naših EU partnera, a te preporuke su jasne i ja ću ih citirati.

Zbog građana Crne Gore, preporuka Venecijanske komisije u tački 32 glasi: "prije svega i najprije kompletirati Ustavni sud i izabrati sve četvoro sudija Ustavnog suda". To je ono što je preporuka naših međunarodnih partnera i meni je žao što kolege iz DPS prije svega nisu ovdje da ispoštuju tu preporuku, a naša ponuda koju je i moj uvaženi kolega Srđa Pavićević dao tokom pregovora, a i ja sam je ponovio danas u Skupštini Crne Gore, da ukoliko kolege iz opozicije ispoštuju preporuke Evropske unije i

Venecijanske komisije, a to je ujedno i najveći interes građana Crne Gore, prije svega što je najvažnije, možemo postići dogovor i kompromis u svim zahtjevima opozicije za pet minuta.

Dakle, žao mi je što danas svi poslanici Skupštine Crne Gore, posebno opozicije, nisu u Skupštini Crne Gore, žao mi je što nisu prihvatili našu ponudu da prihvate koja je u skladu sa preporukama Venecijanske komisije da izaberemo i kompletiramo sudije Ustavnog suda i time ispunimo sve ono što su bili zahtjevi opozicije, kako je i kazao uvaženi kolega Pavićević, a isti radi i kolege su tokom samih pregovora nudili da se izaberu tri, ne četiri, već troje sudija Ustavnog suda, gospodin Radunović ispred Demokratskog fronta. Dakle tu je bila spremnost da građanima bude jasno da se ispuni svaki zahtjev kolega iz opozicije. Mi smo imali samo jedan da se kompletira i deblokira Ustavni sud.

Još jednom, prije glasanja, imaju vremena ukoliko im je stvarno do evropskih vrijednosti da uđu u salu i glasaju za sva četiri kandidata za sudije Ustavnog suda. Što se tiče URE i CIVIS poslanika Crno na bijelo, mi ćemo kao i prvog puta glasati za sva četiri kandidata za sudije Ustavnog suda, jer Crna Gora, kao što sam rekao nema važnijeg interesa i važnijeg pitanja u ovom trenutku od izbora sudija Ustavnog suda. Još jednom apel iz Skupštine Crne Gore građanima koji protestuju, koji imaju pravo na protest da, prije svega, taj protest bude miran, dostojanstven i da uradimo sve da sačuvamo mir u Crnoj Gori. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:27:25)

Zahvaljujem.

Sad imamo već situaciju da se prijavljuju poslanici i drugih poslaničkih klubova sa željom da, pretpostavljam, iznesu stavove svoje.

Imamo poslanika Andriju Popovića, imamo poslanika Sulja Mustafića.

Ja bih molila, opet ponavljam, vrlo je specifična situacija, ovo je tačka oko koje se ne vodi rasprava, ovo je drugo glasanje, shvatam da imate potrebu da iznesete stav, ja vas molim samo da bude vremenski što kraće i naravno da način kako budete komunicirali da međusobno bude uvažavanje.

Poslanik Andrija Popović. Izvolite.

ANDRIJA POPOVIĆ (12.12.22 13:28:14)

Zahvaljujem.

Poštovane građanke i građani Crne Gore, crnogorske dijaspore,

Posebno pozdravljam građanke i građane koji su se okupili ispred Skupštine, odajem im priznanje, dakle znaju da je danas na neki način dan D za Crnu Goru biti ili ne biti. Mnogi su došli iz svih krajeva Crne Gore, a mnogi od njih su došli i rizikujući da ostanu bez posla zbog ovoga danas.

Želim u ime Liberalne partije da kažem da zamolim da apelujem još jednom da se pokuša naći kompromis oko glasanja za sudije Ustavnog suda, da se ovo glasanje odloži. Liberalna partija je više puta rekla da sm ospremni da podržimo izbor jednog sudije Ustavnog suda uz onaj uslov da se na sljedećem javnom pozivu ispoštuje član 10 Zakona o Ustavnom sudu, to je srazmjerna zastupljenost manjinskih zajednica i naroda. Danas, ako bismo izabrali svo četvoro sudija, mi kršimo Ustav i kršimo zakon. Tako da, molim vas, kolega Striković je rekao, dakle ovo je u ime kluba SDP, LP tražim još jedno odlaganje. Možemo doći do kompromisa, nema potrebe da se danas zakucavamo, imamo još 19 dana do kraja jesenjeg zasijedanja.

Da se ne bih javljao kasnije, molim vas predsjednice evo saslušaćete me poš, to će sve trajati minut. Ono što slijedi, a vjerujem da ste čvrsto u tome, dakle to je eventualno usvajanje Zakona o predsjedniku znači kraj ustavno pravnog sistema Crne Gore nakon stava i mišljenja Venecijanske komisije kao tijela Evropske unije da je neustavan, znači izolaciju Crne Gore od strane Evropske unije, znači da sve ono što smo kao kandidati za ulazak u Evropsku uniju postigli za ovih 10 godina odlazi u vjetar i otvaranja širom vrata ulasku u otvoreni Balkan, koji će nesumnjivo biti tamnica crnogorskog naroda i građana, građanki vratiti nas u 1991. godinu, odnosno 92. godinu, početak sankcija Evropske unije i početak rata svih protiv svih u tom preostalom balkanskom brlogu.

Liberalna partija priznaje potpuni krah institucija ubuduće ćemo biti sa građanima, građankama na svakom pedlju crnogorske države koja je zalivena krvlju naših predaka.

Sve priče o izboru sudija Ustavnog suda, VDT, Sudskom savjetu, reformi izbornog zakonodavstva, otvorenim listama, su bili šarena laža na koju su se, na žalost, primili i mnogi građani, građanke Crne Gore, lojalni Crnoj Gori, a ključnu ulogu u svim prioritarnim projektima velikosrpskog i ruskog svijeta je odigrao lažni car Šćepan Mali, gospodin Abazović.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:32:46)

Poslaniče Popoviću, mislim da ste već malo pretjerali i u vremenu i u kvalifikacijama. Pretpostavljam da vaše izlaganje treba da ima poentu da biste se čuli i van ove sale. Ne sumnjam da ćete se priključiti svima ostalima van ove sale, imaćete priliku vrlo detaljno da obrazložite cijeli vaš stav. Već je četiri minuta i 20 sekundi. Molim vas.

ANDRIJA POPOVIĆ (12.12.22 13:33:14)

Zavrašavam.

Dakle, Zakon o slobodni vjeroispovjesti Temeljni ugovor sa SPC kojim je od Crne Gore oteto 650 vjerskih objekata i pet miliona kvadratnih zemljišta naših predaka, uskoro slijedi otvoreni Balkan, zatvorena Evropa, Zakon o popisu koji će biti otvorena asimilacija i pokušaj kupovine onih preživjelih 45% Crnogoraca, Crnogorki po popisu iz 2011. godine, tada je bilo 279.000.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:33:51)

Zahvaljujem poslaniku Popoviću.

Imaćete priliku nekom drugom prilikom ili možda na kraju sjednice.

ANDRIJA POPOVIĆ (12.12.22 13:34:05)

Vraćam se na početak, molim ispred kluba još jedanput odlaganje izbora sudija Ustavnog suda. Možemo doći do kompromisa, nemojte da se zakucavamo. U ime kluba SDP LP.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:34:22)

Zahvaljujem.

Očigledno poslanik Popović je čas u jednom čas u drugom klubu.

Zahvaljujme poslaniku Popoviću.

Poslanik Suljo Mustafić ima riječ. Izvolite poslaniče Mustafiću.

Poslaniče Popoviću, niste u etru više.

Poslanik Suljo Mustafić, izvolite.

SULJO MUSTAFIĆ (12.12.22 13:34:52)

Poštovana predsjednice, drage kolegice i kolege, poštovani građani,

Obraćam se Vama, shodno mom proceduralnom zahtjevu, prije svega Vas, uvažena predsjednice, molim da poslušate apel koji ste čuli već od nekolicine poslanika da još jednom pokušamo sjesti u formatu šefova klubova ili u formatu lidera partija i pokušati se dogovoriti oko ovih vrlo važnih pitanja. Pripadam onim poslanicima koji su malo stariji po stažu i koji pamte kada smo glasali za promjene Ustava prije desetak godina i kada smo pozicionirali Ustavni sud na način kako je danas pozicioniran. Znam sa koliko je to strpljivosti i brižljivosti rađeno i znam koliko je opozicija tadašnja bila uključena u ovo proces. Naravno, znam takođe i da smo zajednički kreirali zakone koji se tiču zastupljenosti manjinskih naroda u tim instancama. Ja vas još jednom molim da danas pokušamo odložiti ovo glasanje, da se ponovo sjedne za sto, da se ponovo razgovara zbog svih nas, da se otvori još jednom dijalog i oko Ustavnog suda, oko načina izbora sudija Ustavnog suda, da se dogovori razgovor i oko Zakona o predsjedniku, da se razgovara oko datuma izbora, da se razgovara i o svim pitanjima koji duboko dijele crnogosko društvo. Zaista vas molim da shvatimo ozbiljnost trenutka, da shvatimo ozbiljnost situacije u kojoj se nalazimo i da pokušamo svi izaći iz svojih tabora, iz svojih rovova, nadići partijska obilježja, partijske programe i dogovarati se oko onoga što je zajednička budućnost. Vjerujte ovo je jako bitno, ne samo zbog nas, zbog naše djece, zbog generacija koje trebe da odrastaju ovdje.

Građanski mir i sve ono što bi moglo, ne daj bože kažem, uslijediti nema cijenu u odnosu na sva partijska nadgornjavanja. Dakle, ja vas još jednom molim, predsjednice Parlamenta, da sazovete

Kolegijum, da se predstavnici klubova pokušaju još jednom dogovoriti oko svih ovih pitanja. Uvažavam političke razlike, uvažavam pravo na svačije mišljenje, ali naravno, trebamo razmišljati i o onome što nam je zajedničko. Crna Gora, građanski mir, njena evropska perspektiva i naravno, sve ono što je bitno za naše građane treba da bude svima nama cilje. Još jednom apel Vama, predsjednice, da pokušamo se dogovoriti i da se ovo glasanje prolongira, a da se sjedne za sto i da se dogovaramo oko svih tih pitanja. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:37:58)

Zahvaljujem poslaniku Sulju Mustafiću.

Poslaniče Strikoviću, već ste imali prilike ne mogu Vam dati, zaista.

Poslaniče Radunoviću, prije nego što Vama dam riječ, mislim da sam obavezna da odgovorim poslaniku Mustafiću, s obzirom na to da je on direktno uputio meni.

Poslaniče Mustafiću, u skladu sa procedurom jedini ste ispravno postupili. Želim da podsjetim i vas sve poslanike i ukupnu crnogorsku javnost da sam u ovih sedam mjeseci, od kako sam na ovom mjestu, tri puta sazivala sastanke predsjednika političkih partija sa namjerom političkog dijaloga. Da su neki sastanci imali bolji a neki lošiji ton, ali je uvijek ukazivana volja za kompromisom i da se dođe do rješenja. Međutim, ta deklarativna volja za rješenjima nije se pokazala i u praksi kao zaista volja da se dođe do rješenja. Takođe, napomenuću da sam zaista više puta organizovala Kolegijume i razgovore sa šefovima poslaničkih grupa na kojem smo takođe razgovarali o svim otvorenim pitanjima, prvenstveno pominjemo pitanje sudija Ustavnog suda. Ako govorim o odlaganju onda ću podsjetiti i vas i ukupnu crnogorsku javnost da sam i u, ako se dobro sjećam, mislim da je to bio septembar mjesec, kada je Ustavni odbor donosio odluku, odnosno utvrđivao listu kandidata da sam i tada dva puta tražila odlaganje sjednice Ustavnog odbora upravo iz tog razloga da bi svi poslanički klubovi, odnosno sve partije koje učestvuju u ovom Parlamentu imale priliku da nađu načina da se dogovore, da bi smo došli do kvalitetnog rješenja. Na žalost ni onda i pored odlaganja sjednice Ustavnog odbora nije bilo volje sa svih strana. U ovom trenutku moram da kažem da nije bilo volje upravo iz najvećeg opozicionog kluba, jer su zaista se držali vrlo striktno da su spremni da glasaju samo ukupno dvoje kandidata za sudije Ustavnog suda i to uslovno rečeno jedan predložen od strane većine, jedan od manjine i ako ja se zaista zalažem za to da nije pitanje ko ih predlaže, da sve sudije treba da budu apsolutno profesionalne i nezavisne.

Vaš apel shvatam dobronamjernim, ali moramo imati u vidu da smo prethodnih dana u više navrata organizovali sastanke šefova poslaničkih grupa i da se, na žalost, bili smo u situaciji da su šefovi klubova poslanika većine imali predloge za kompromisna rješenja i da su tražili mogućnosti, mijenjali su, da kažem, prilagođavali svoje stavove, trudeći se upravo da dođe do kompromisa. Međutim, sa druge strane od strane prvenstveno najvećeg poslaničkog kluba iz opozicije njihov stav je bio izuzetno tvrd, decidan i očigledno bez volje za kompromisom. To nas sve dovodi u situaciju da je uzaludno ovo beskonačno odlagati jer volje definitivno nema. Ja pozdravljam Vašu želju, Vi ste danas i ovdje u Parlamentu i mislim da je to i dobar signal od strane Bošnjačke stranke koja je danas ovdje u Parlamentu u punom kapacitetu. Pozdravljam vašu volju, želju i namjeru da učestvujete kako god se vi izjasnili, ja tu ne ulazim i tražeći mogućnost za kompromis. Mi svi znamo da u ovom trenutku zaista imamo vrlo nezgodnu situaciju, jer najveći poslanički klub opozicije nije spreman za kompromis, ne bih ulazila u to da li želi da opstruira proces ili je neki drugi razlog, ali očigledno u ovom trenutku rješenja nema drugog već da nastavimo dalje sa procedurom koja je predviđena za današnje glasanje.

Ukoliko bude nekih boljih predloga tu smo da vidimo da li imamo neku priliku drugu. Ja se zahvaljujem. Ne vodimo raspravu povodom ovoga, kolege. Iznijeli ste stavove.

Žao mi je, poslaniče Strikoviću, ne mogu Vam dati priliku, po jedan predstavnik ispred kluba, molim vas. Vi povlačite svoje.

Želite da kažete? Izvolite, poslaniče Radunoviću.

SLAVEN RADUNOVIĆ (12.12.22 13:42:58)

Pošto ste Vi sve lijepo objasnili nema razloga da pričamo dalje na tu temu, jer smo potrošili dovoljno dana trudeći se. Mi smo sve pokušali iz Demokratskog fronta, apsolutno sve, prema tome, koga nema nema. Samo bih vas zamolio da ne pretvaramo zaista ovo, jer imali bi mi svi da pričamo o ovoj temi, da ne pretvaramo sada ovu raspravu o kandidatima nego da stavite na glasanje.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:43:23)

Zahvaljujem.

Proceduralne reakcije nisu proceduralne reakcije bile već su bile u formi rasprave, pod jedan. Pod dva, po jedan ispred kluba da iznesete mišljenje i to je omogućeno. Takođe poslanica Jelušić neće dobiti riječ, jer je poslanik Konatar već govorio ispred Kluba Crno na bijelo.

Nastavljamo dalje i prelazimo na izjašnjanje. Vaš poslanik Musafić je govorio ispred Vašeg kluba, koleginice Strujić -Harbić.

Prelazimo na izjašnjanje.

Kolege, neću dozvoliti zaista opstrukciju, danas nam je dug dan.

Prelazimo na izjašnjanje, odlučuje se 3/5 većinom glasova svih poslanika, pojedinačno o svakom predloženom kandidatu.

Stavljam na glasanje predlog Ustavnog odbora da se Armenko Snežana izabere za sudiju Ustavnog suda. Izvolite, glasajte.

Glasalo je 45 poslanika, 42 glasa za, tri glasa protiv, bez uzdržanih glasova. Objavljujem da nije usvojen predlog.

Stavljam na glasanje Predlog Ustavnog odbora da se dr Vukčević Ilija izabere za sudiju Ustavnog suda.

Glasalo je 45 poslanika, 42 glasa za, tri glasa protiv, bez uzdržanih glasova. Objavljujem da predlog nije usvojen.

Stavljam na glasanje Predlog Ustavnog odbora da se Novaković Jadranka izabere za sudiju Ustavnog suda.

Glasalo je 45 poslanika, 42 glasa za, tri glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da predlog nije usvojen.

Stavljam na glasanje Predlog Ustavnog odbora da se Ružičić Jelena izabere za sudiju Ustavnog suda.

Glasalo je 44 poslanika, 41 za, tri glasa protiv i bez uzdržanih glasova. Objavljujem da predlog nije usvojen.

Kolege poslanici i poslanice, predlozi Ustavnog odbora nisu dobili potrebnu većinu, odnosno nismo izabrali četvoro sudija Ustavnog suda Crne Gore. Ustavni odbor će nastaviti, odnosno ponoviti proceduru izbora kandidata i utvrđivanje liste shodno proceduri poziva za novo prijavljivanje kandidata za sudije Ustavnog suda.

Prije nego što zaključim sjednicu, mislim da koleginica Strujić Harbić želi jedan minut.

Koleginice Strujić Harbić, izvolite.

KENANA STRUJIĆ HARBIĆ (12.12.22 13:47:40)

Crnogorska javnost, odnosno građani i građanke danas su vidjeli da je ovdje definitivno i u ovom domu zakazala ne samo Skupština već i sve institucije. Danas je sve urušeno u državi Crnoj Gori.

Ovdje govorim ne kao zastupnica Bošnjačke stranke i Bošnjaka u Crnoj Gori, ovdje govorim prvo kao majka. Danas se desio definitivno i u Skupštini ustavni puč.

Građani Crne Gore i građanke ova medalja ima i drugu stranu, a ona je sledeća. Pa, da krenemo iz početka.

Na javni poziv je prijavljeno 18 vrsnih pravnika. Od 18 vrsnih pravnika imali smo jednog Bošnjaka i dvije Bošnjakinje. Prije nego što je Ustavni odbor trebao da donese odluku, o kandidatima predloženim danas, trebao je lijepo da organizuje sastanak koji smo imali unazad sedmicu dana prethodna tri sastanka. Javnost treba i sledeće da zna, a tu je moj uvaženi kolega i šef Poslaničkog kluba DF-a. Kad su došli sa prijedlogom da se danas bira četiri kandidata za Ustavni sud rekli su onako lijepo kako znaju slatkorječivo kako su im usta puna Evrope, Evropske unije i preporuka Venecijanske komisije misleći da je i Nacrt mišljenja Venecijanske komisije, kao švedski sto, kako kaže moj kolega Miloš Konatar, pa uzmemo mišljenje pozitivno da treba izglasati sudije Ustavnog suda, a tako zanemarimo činjenicu i preporuku koja je decidno jasna i glasna naznačena u preporuci da se danas ne glasa Zakon o Predsjedniku. E tako vam je bilo i sve ostalo. Došli ste sa prijedlogom da glasamo za sve četvoro sudija Ustavnog suda pa ste onda spustili evo tri, pa nam dali kao neke male mrvice, evo u sledećem javnom pozivu možemo da biramo jednog iz reda manjina. Na moje pitanje zašto nismo dobili poziv u nekom prethodnom periodu gospodin Slaven je rekao, moj uvaženi kolega, da smo mi nebitni. E, čujete Bošnjaci u Crnoj Gori, mi smo i te kako bitni, 2006. godine smo bili bitni, 2016. godine smo bili bitni, 2020. godine smo bili bitni i bićemo, nećemo nikome se ponijeti nijedan milimetar ovdje. Od tri vrsna pravnika koja su se prijavila na javni poziv uredno Alija Beganović, Azra Jasavić, Enesa Rastoder vidim da smo mi nebitni jer sa nama ne bi mogli da prave većinu za izbor sudija Ustavnog suda. Kada sam pitala kako da vam vjerujemo rekao je vjerujte na riječ, a

ja odavde napominjem kad smo '90-ih godina nekome vjerovali od vas na riječ završili smo u grobnicama. E, to nećemo. Hvala.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:50:57)

Poslanice Strujić Harbić, ovo je već previše. Dobili ste priliku da iznesete stav, mislim da je apsolutno nekorektno način na koji ste zloupotrebili, mislim da je zaista nekorektno način na koji ste zloupotrebili ovu priliku.

Poslaniče Radunoviću, nema odgovora jer i Vi ste koristili proceduralnu reakciju, imate priliku narednu sjednicu. Znam da je lični napad i vrlo je nezgodan, zaista sam upozorila poslanicu Strujić Harbić ja sam je i prekinula sa kvalifikacijom koja je potpuno neprimjerana ovom mjestu. Zaista je u potpunosti neprimjerena ovom mjestu.

Poslaniče Radunoviću, bukvalno minut nakon toga isključujem mikrofon.

SLAVEN RADUNOVIĆ (12.12.22 13:51:57)

Tako je. Ovo mi je hvala što sam jedini na onom odboru rekao da garantujem da će onaj jedan ako glasamo za tri da ćete dobiti, rekao sam vam, vjerujte mi na riječ imate sve glasove Demokratskog fronta za kandidata manjine. Ovo kako ste vi upakovali, ovu nebitnost, upakovali ste je na jedan vrlo pokvaren način da ljudi koji su Bošnjaci u Crnoj Gori misle da sam ja rekao da ste nebitni kao narod. Vi dobro znate o čemu smo pričali, pričali smo gospodo Bošnjaci o tome da je trebalo da je falilo osam glasova da bi se izglasale sudije i da sam ja njima tog momenta obrazlagao zašto smo krenuli u pregovore od DPS-a jer nam je bio mali broj pojedinačno koji imaju svi ostali. Ovo je još jedan pokušaj da na bazi navodne mržnje prema Bošnjacima grabite glasove. Samo da vam kažem, sram vas bilo zbog toga, nikad nijedan Bošnjak, dozvolite mi samo sekund, nikad nijedan Bošnjak u Crnoj Gori nije zažalio ni ovoliko od Slavena Radunovića niti od koga ovdje, nikad nijedan. Ponavljam vam, nikad nijedan, nađite primjer, a vi treba da objasnite zašto sjedite i zašto pravite koalicije, niste htjeli u Bijelom Polju da imate svoga gradonačelnika uz podršku prijatelja nego ste izabrali da služite onima koji su (prekid) Crnu Goru i onda se ovako vadite.

Poštovani Bošnjaci, nije vam DF neprijatelj, nije vam Slaven Radunović neprijatelj, oni koji vas iseljavaju, oni koji vas pljačkaju, to su vam neprijatelji, a ponekad i ovi vaši koji vas predstavljaju.

PREDSJEDNICA DANIJELA ĐUROVIĆ (12.12.22 13:53:38)

Zahvaljujem.

Ovim je Treća sjednica Drugog redovnog (jesenjeg) zasjedanja u 2022. godini završena.